Tii Iitihi: Élele Iitihi na mwo Coho

Cemuhi New Testament

© 2018 Wycliffe Bible
Translators NZ pour
l’association Bii Popai
Wâro, Poindimié

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Language:
Country:
Publisher:
Copyright: © 2018 Wycliffe Bible Translators NZ pour l'association Bii Popai Wâro, Poindimié
Last Updated: 2023-10-20
ID: 672af081-df2d-4cc3-babc-b37a225fd0a0
ISO: cam
ISBN:

Mataio 4
Maréko 47
Luka 74
Ioane 120
Apostolo 151
Roma 191
1 Korénit 211
2 Korénit 230
Galat 244
Éféso 253
Filipi 261
Kolosé 267
1 Tésalonik 273
2 Tésalonik 278
1 Timoté 281
2 Timoté 288
Tit 293
Filémon 297
Ébéru 299
Cang 318
1 Pétéru 324
2 Pétéru 331
1 Ioane 336
2 Ioane 342
3 Ioane 344
Jude 346
Pii Beetihi 349

Mataio

na e tii wo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Mataio, pa apostolo. Ânebuhe a bwo todeeng de Iésu, ke pa atai mwani cuhi puni apulie te lépwo Roma. (Omehi 9.9.) Ne ha a tii ten, ke e tii ana e alihi he li e âcéi Iésu, ke e pé mwo ana e tii wo Maréko me ni béé jepule ko Iésu na tii.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 60 me 65 (e mwonuhi a 30 jo alecehe a bwo mele te Iésu).

E tii me dee?

Te lépwo acéihi ne ko Iésu Kériso na te lépwo Juif mwo. Wieli lé mulie ité koja a amu Judé. Ke wieli lé pwo grek, time uce ébéru. Be e pé wo Mataio ni béé niide a tii mu ha a Élele Iitihi Ânebun he patilé.

É ko ade na e tii?

E tii beme e habwii pie, wo Iésu Kériso, ke pa Mesia, pa daame bé mu ko Padué na lé ucéieng wo lépwo Juif. Hiwon ni niide a tii na e pii wo Mataio, beme e habwii pie, te wo Iésu kuti na e pacuwohi ni bwopiinen ânebun de lépwo péroféta ne ha a Élele Iitihi Ânebun. E tii ni nii lépwo watihe Iésu, beme e habwii pie, pa piebehi pa daame Davita, me Abérama, pa watihe ati lépwo Juif.
E pamwoiu nina lé céihi ne ko Iésu, beme lé cumang hemepie lé téétilé ne ce béén, heme lé pipatemehi a Pwooti Wâé ten ne te ati ni apulie (28.19−20).
E pamwoiukenye me pii tenye pie, o cuwo dieli mwo a Mwametau te Iésu, heme e bo mwojuia mwobé (24.30; 25.31).

Ade ace âne a tii ce?

Wo Iésu, ke pa daame, kehe icehi ana time uce pa daame pwohewii ni daame éni pwo bwohemwo. A Mwametau ten, ke é he miiden, ke é he ni pwonime apulie. Genye taa hen ha a céihi tenye ne kon.
Ke e hegi mu ko Padué ati ni pwojunuu jeda he miiden ke éni pwo bwohemwo. (Omehi 28.18.) Me e pacémuni ni apulie ko a pwooti te Padué, ke te nihe pipwojunuun a pwooti ten koja a bwomu te lépwo Juif. E piohiwon ko pii ni naado na pwohewii ani: «Geé te temehi pie, caa pii pie...kehe woéo, ke é pii pie...». (Omehi 5.21−44.)
Wâé te Mataio me e tii nina e picaa wo Iésu. Hiwon ni pwooti te Iésu ne ha a tii ten koja ni béé tii: a pwooti ko a bwo mulie tenye ha a mulie na mwo coho, wogenye ni nahi a Mwametau (omehi ni pwahamii tii 5—7; 18); ke a ocine ko a Mwametau (omehi ni pwahamii tii 13, 20). E caa tii mwo ni pwooti te Iésu na hiwon me paténe lépwo apihuôhi mwaiitihi te lépwo Juif, na time lé uce téele hegieng (pwahamii tii 23). Ke e caa tii mwo ni pwooti te Iésu, na e caa mi pii ânebun ni naado na o bo tuie, heme e mwojuia mwobé, beme e bwobe pacuwohi a Mwametau ten (omehi ni pwahamii tii 24—25).

A bwomune a tii te Mataio
- Piâbeele wo Iésu, ke pipwopweeng
- E tabuhi ni penem den
- A bwo pipune ne pwo juwole
- Ni penem de Iésu ne Galilé

Habwii a junuu pa Mesia
E pacihe lépwo acémun den ke e nelé ngen
Lé tabuhi cubwonieng wo lépwo apihuô
E pwo-ocine te ni apulie
E panebwénihi ni penem den ne Galilé
Pipatemehi pie pa Mesia na e bo mu he ni picani
A pwooti ten ko pimiibule me pineuhi ni ta
E taa Iérusaléma
A pwooti ten ko ana e o tuie
A bwo mele ke mulie cemwo ten

Ni watihe Iésu Kériso

Luka 3.23—38

1 †Wo Iésu *Kériso, ke e wie mu ko *Davita, pa
piebehi *Abérama. Ke woélé-ni ni watihe Iésu:
2 Abérama ††
Isaaka
Iakobo
*Juda (me lépwo âjiénen) ‡
3 ‡†Pérès (me Zéra; nyaa telu, ke wo Tamar)
Esron
Ram
4 Aminadab
Nachon
Salma
5 ‡‡Booz (nyaa ten, ke wo Rahab)
Obed (nyaa ten, ke wo Rut)
Jessé
6 ‡‡†Davita.

Wo Davita, ke pa daame [ne *Isaraéla. Ke é alecehen, ke ni béé watihe Iésu, ke wo]:
*Solomona (nyaa ten, ke ê mwode Uri ânebun)
7 Roboam
Abia
Asa
8 Josafat
Joram
Ozias
9 Iotam
Akaz
Ézékia
10 Manassé
Amon
Josias
11 ‡‡‡Iékonia (me ni âjiénen).

Ke é ha a benaamwon naa, ke lé pawie lépwo Isaraéla mu ha amu telé, ke lé péélé nge *Babulona me lépwo *apenem tice ja kon.
12 §Ke é ne alecehen, [ke ni béé watihe Iésu, ke wo]:
Salatiel
Zorobabel
13 Abihoud
Éliakim
Azor
14 Sadok
Akim
Élioud
15 Élazar
Matan
Iakobo
16 Josef.

Ê mwode Josef, ke wo Maria, ê nyaa te Iésu na pii kon pie Kériso.
17 Woélé naa ati a jéhi ni watihe Iésu Kériso. Tabuhi
mu ko Abérama, die ko Davita, ke pwo 14 ni niide
apulie. Ke tabuhi mu ko Davita, die ko a bwo pé wie a
bele Isaraéla mu Juda nge Babulona, ke pwo 14 ni ni-
ide apulie. Ke é mulang, ke 14 mwo ni niide apulie die
ko a bwo pituie te pa *Mesia.

A bwo âbeele te Iésu

Luka 2.1—7

18 §†Weengi a jepule ko a bwo pituie te Iésu Kériso, pa
Mesia: Wo Maria, ê nyaa ten, ke mwo te ju pinimelu
kolu §†† me Josef. Ke é ânebuhe a bwo piaten delu, ke
caa pwoapulie kon, na e pwaadeniin bé na a *Jenen
Iitihi. 19 Ke e niimihi wo Josef pie, me e ne mwo Maria.
Kehe icehi ana pa apulie na e te pipwoiipieng, ke time
e uce pii pwaatihi, beme time uce tanim Maria ne he
pwahamii ni apulie. 20-21 §‡É he e ko pitautinaado ne ko
anaa, ke e bwo alihi ne ha a niûn pa *âcélo te
Padaame, na e pii ten pie: «Josef, pa piebehi Davita, go

† *1.1 Genèse 22.18; 1 Chroniques 17.11* †† *Abérama... Grek: Wo Abérama, ke pa caa te Isaaka, ke wo Isaaka, ke pa caa te Iakobo, etc.*
‡ *Juda (me lépwo âjiénen)—Lépwo caa te ni 12 pwomwoiu Isaraéla.*
‡† *1.3 Genèse 38.29—30; Ruth 4.18—22* ‡‡ *1.5 Ruth 4.13—17*
‡‡† *1.6 2 Samuel 12.24* ‡‡‡ *1.11 2 Rois 24.14—15; 2 Chroniques 36.10; Jérémie 27.20*

§ *1.12 Esdras 3.2* §† *1.18 Luka 1.27,35* §†† *Te ju pinimelu kolu—Pele lépwo Juif, ke time uce a bwopiinen pie, lu pipule ibu.*
§‡ *1.21 Luka 1.31, 2.21*

nemwo pwo me mwotiko me go pé Maria. Be mepwo
é ne ko pa cuwo ewa aiu na e kon, ke e pwaadeniin bé
na a Jenen Iitihi. Ke mepie e bo pituie, ke go bo ne me
a niin pie Iésu [†]. Be o bo weeng pana e bo *celuimi a
bele ten mu he ni ta pwo ten.»
22 Ke ati ni naado naa, ke e tuie, beme pacuwohi ali e
pii wo Padaame, na e pwaadeniin bé wo pa *péroféta
ten pie: 23 [††]*O bo pwoapulie ko êgi toomwo, ke e bo pi-
cile pa ewa aiu. Ke bo ne me a niin pie Émanuéla,* a
bwopiinen pie, e pelenye wo Padué.

Ésaïe 7.14

24 Ke me e ûmiê wo Josef, ke e pwo ana e pii ten wo
pali âcélo. Ke e pé Maria ê mwoden ne pelen. 25 [‡]Kehe
icehi ana time lu uce pipule dieli ko a bwo piâbeele
ewa te Maria. Ke wo Josef, ke e ne me a nii pali cuwo
ewa pie Iésu.

Lé pipaunueng wo lépwo maagoi

2 E piâbeele wo Iésu ne Bétéléma ne *Judé, ha a
benaamwon de pa daame *Érode [‡†]. Ke ni béé
maagoi, nina lé pitemang na lé cémun ne ko ni ceni,
ke lé âbé mu he na e caama lang a téale. Ke lé tuie nge
*Iérusaléma. 2 [‡‡]Ke lé tahimwo ni apulie Iérusaléma
pie: «E wé wo pa cuwo ewa na e mwo te ju piâbeele,
pana me e bo daame he lépwo *Juif? Be geme alihi a
ceni ten he e tuie, a ine a bwo piâbeele ten. Ke geme
ko âbé me geme pipaunueng [ke me geme ne ten ni
âpipati teme].»
3 Ke wo pa daame Érode, ke e téne a jepule ko a bwo
tehenebé te lépwo maagoi me nina lé pii. Ke hauli a
pwonimen. Ke ati lépwo Iérusaléma, ke mwotilé. 4 Ke e
tapiti ati ni caa te lépwo *apwoâpwailo, me ni *dotéén
ko patén.
Ke e tahimwolé pie: «He é wé ace duaan celi e bo
piâbeele ne hen wo pali *Mesia [li geé ko ucéieng]?»
5 Ke lé hegi ne ten pie: «É ne Bétéléma ne Judé, be
weengi a pwooti te Padué, li e caa tii wo pa péroféta,
pie:
6 [‡‡†]**Adéihi a amu Bétéléma,*
*a amu mu *Juda!*
Piubwo go koja ni béé amu.
Be e bo wie mu pelem
pa daame na ubwo nang;
pana e bo wéihi a bele tong,
*a bele *Isaraéla.*» *Miché 5.1*

7 É mulang, ke e tode lépwo maagoi wo Érode. É he te
piwoélé cehi, ke e pii telé pie: «Geé pii tong ehi ace be-
naamwon celi geé tabuhi alihi hen ali ceni.»
8 [Me lé pii ten] ke e pahedelé ngemwo Bétéléma, ke
e pii telé pie: «Geé â hane ehi pali cuwo ewa, ke mepie
geé tooeng, ke geé mwojuia mwobé me geé pii tong.
Be nimung mwo me é ân me é pipaunueng, [ke me é
ne ten ni âpipati tong.]»
9 Nebwén, ke lé engen wo lépwo maagoi. Ke lé te tai
alihi mwo ali ceni. Ke lé âcehin, ke me e tehene nge he
bebenihe a mwa na e mu hen wo pali cuwo nahi ewa,
ke e cuwo. 10 Ke me lé alihi pie e cuwo lang ali ceni, ke
lé te junihe pipwodéén kuti. 11 [‡‡‡]Ke lé taa ha ali mwa,
ke lé too pali cuwo ewa me Maria, ê nyaa ten. Ke lé
tidihi jililé, ke lé pipaunu pali cuwo ewa. Ke lé tuu ni
âne élele telé, ke lé ne ten ni muko pétaapwo âpipati
telé, na te junihe ubwo ni cuhin: mwani megele†, me
ni *encens*, me ni tabe ûde na a niin pie *myrrhe*[§].
12 É alecehen, ke e pii telé wo Padué ne he ni niûlé
pie, me time lé uce mwojuia ngemwo pele Érode. Kehe
lé pé ace céiu pwaaden celi ité, me lé mwojuia ngem-
wo ha amu telé.

Lé cela ko Érode

13 É he lé caa mwojuia ngemwo wo lépwo maagoi, ke
pwo a niû Josef. E ali pa *âcélo na e pii ten pie: «Go
piepin! Go cuwoda, ke go pé lu téénemeewa, ke go
celuimilu nge *Aigupito! Be e pwo me e hane pali cu-
wo ewa wo Érode, beme e taunueng. Ke geé mu lang
dieli ha a tan na é bo paciheko mwo.»
14 Ke e cuwoda wo Josef, ke e pé luli téénemeewa, ke
lé engen he bwén, nge ha amu Aigupito. 15 [§†]Ke lé mu
lang dieli ko a bwo mele te Érode.
Ati ni naado naa, ke e tuie, beme pacuwohi ali e pii
wo Padaame, na e pwaadeniin bé wo pa péroféta ten,
pie: *É caa todebé pa naîng, ke é pawieeng mu Aigupi-
to.*

Osé 11.1

E pwo me taunu ni cuwo ewa

16 Wo Érode, ke e alihi pie lé pipwohuô ten wo lépwo
maagoi. Ke e te junihe okéé kuti. Ke e pwo me taunu
ati ni nahi ewa aiu na élé neole koja a alo jo, ha ati a
Bétéléma, me ni béé duaan ko jijen. Be e temehi mu
ko lépwo maagoi ali benaamwon li e tuie hen ali ceni.
17 Ke me wonaa, ke e pacuwohi ali e pii wo Padué, na e
pwaadeniin bé wo péroféta Iérémia pie:
18 [§††]*Nye téne ni pwoé,*
me ni pihemun ne Rama[§‡]*,*
he e é niimi ni naîn wo Rachel†.
Pwocoon me lé tanyuueng,

†   Iésu—A bwopiinen he pwo ébéru pie: Wo Padaame, ke e celuimikenye. *††   1.23 Ésaïe 7.14* *‡   1.25 Luka 2.21*
‡†   Érode—Érode pa Bécéiuhen. Omehi Érode ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii. *‡‡   2.2 Nombres 24.17* *‡‡†   2.6 Miché 5.1; Ioane 7.42*

‡‡‡   2.11 Psaume 72.10– 15; Ésaïe 60.6 *§   Mwani megele...Myrrhe—Ni âpipati me de pa daame.* *§†   2.15 Osé 11.1*
§††   2.18 Genèse 35.19; Jérémie 31.15 *§‡   Rama; Rachel—Rama, ke a mwopopwaalé na e mwonuhi a Iérusaléma; Rachel, ke ê mwode Iakobo (a niin mwo pie, Isaraéla). Éni, ni pwoé ten, ke e habwii a bwo piwahin na a bele Isaraéla, he péélé nge Babulona me lé penem tice ja kon.*

be caa tielé ati.Jérémie 31.15

Lé mwojuia mwo mu Aigupito

19 É ne alecehe a bwo mele te Érode, ke pwo a niû Josef ne Aigupito. Ke e ali pa âcélo te Padaame 20 he e pii ten pie: «Go cuwoda, ke go pé luli téénemeewa, ke go mwojuia imilu ngemwo ha amu Isaraéla, be lé caa mele wo lépwoli nimelé me lé taunu pali cuwo ewa.»
21 Ke e cuwoda wo Josef, ke e péélu mwojuia ngemwo ha amu Isaraéla. 22 Kehe icehi ana e téne pie wo Arkélaos, pa naî Érode, ke e caa te pé mwo a pwodaame ne Judé, alecehe a bwo mele te caa ten. Ke mwoti Josef me e mwojuia ngemwo lang. Ke e pii ten mwo wo Padaame ne ha a niûn pie, me lé â ha amu Galilé. 23 †Ke lé mu ha a céiu mwopopwaalé na pii kon pie Nazaret, beme e pacuwohi ana lé caa pii wo lépwo péroféta pie, [wo pa Mesia, ke] o pa apulie mu Nazaret.

Ioane pa apipuu apulie
Maréko 1.1—8; Luka 3.1—18; Ioane 1.19—28

3 Alecehe ni jo na hiwon ††, ke e cuwoda wo pa céiu apulie na a niin pie *Ioane pa apipuu apulie. Ke e mu ha a da ne *Judé, ke e patemehi te ni apulie na lé âbé céiieng, ke e pii telé pie: 2 ‡«Geé pininim, ke geé taatééhi ni mulihewé! Be caa é mwonu a *Mwametau he Miiden!»
3 ‡†Wo Ioane, ke weeng pali e caa pipwojepule kon wo péroféta Isaia pie:
Pwo pa apulie ha a da
na e toii da pie:
"E âbé wo Padaame!
Pwopweehi a pwaadeniin!
Pwo me belece
a duaan na e engen hen!"Ésaïe 40.3

4 ‡‡Wo Ioane, ke e cuwohe a epwén na pwo ko pumii *chameau*‡‡†, ke a taihenan a iiwota. Ke e wii koléé, ke e ûdu duhimepu. 5 Ke te junihe hiwon ni apulie na lé âbé céiieng ne ha a da, mu *Iérusaléma, me ati a amu Judé, me ni piduaa éémwa Ioridano. 6 Ke lé pii beetihi ni ta pwo telé ne he pwahamii ni apulie ati. Ke e puulé ne ha a éémwa Ioridano.

Geé pwo ce huô celi wâé!

7 ‡‡‡Hiwon mwo ni apulie mu he lupwo dihe pwoiitihi te lépwo *Juif, wo lépwo *Farasaio, me lépwo *Saducéen, na lé âbé céii Ioane, beme puulé.
Ke me e alilé, ke e pii telé pie: «Wogewé ni nahi bwien, me ni agele! Woo na e pii tewé pie, geé o cela ko ni cuhinaado na e bo ne tewé wo Padué? 8 Geé mi pwo ce huô celi wâé, beme a béhabwiinen pie, caa taatééhi ni mulihewé! 9 §É mu ko ade na geé niimihi pie, o celuimikewé mu ko ana wo *Abérama ke pa watihewé? Ûhu! Be é pii tewé pie: Mepie nime Padué, ke o jan ne kon me e bitehi ni péi ce, me ni piebehi Abérama!
10 §†«E caa te pwopweehi a gi ten [wo Padué]. Ke e bo tahagéi ne ko ni waan ati ni acuwo na time uce wâé ni acehin, ke e bo cini ne pwo miû!»

O bo tauti ni apulie

11 §††«Woéo, ke é puukewé ko a tabe, beme o a béhabwiinen pie geé caa pitaatééhi ni mulihewé. Kehe icehi ana wo pana e bo âbé alecehung, ke e bo puukewé ko a *Jenen Iitihi me a miû. Weeng, ke te junihe pwojunuun kojaéo, ke time uce jan ne kong me é tuwo ni tai ko ni dihibwaan. 12 E caa te mi pipwopweeng, beme e tauti ni apulie, ke e bo pineité nina wâé jélé me nina ta jélé, pwohewii a bwo pineitééhi na a pidenaado koja a piin. Ke e ne ehi ni pidenaado, kehe e cini ni piin ne ha a miû na te tice paceli jan me e taunuhi.»

Pipuu Iésu
Maréko 1.9—11; Luka 3.21—22

13 É alecehen, ke e engen wo Iésu mu ha amu Galilé, ke e â ha a éémwa Ioridano beme e puueng wo Ioane.
14 Kehe icehi ana time uce nime Ioane me e pwo, ke e pii te Iésu pie: «Kona é ko ade na go âbé céiiéo? Pana time uce jan me é puuko. Wâé heme go puuéo.»
15 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «[Te wâé ana go pii, kehe icehi ana] é jenaa, ke wâé heme genyu pacuwohi ana *mwomwon ne he pwahamii Padué.»
É mulang na e puueng wo Ioane pwohewii a bwopiinen den. 16 §‡Ke me e wie mu he tabe wo Iésu, ke e te tehi kuti a miiden, ke e alihi a Jenen Iitihi te Padué, he e opé ne huîin pwohewii a meni pwojo. 17 §‡†Ke pwo a pwocihe bé mu he miiden na e pii pie: «Wo panaa, ke pa Naîng [na te céiu nang] na te nihe eânimung den, weeng kuti pana é caa pipégalieng ne ha a pwonimung.»

E tacebwéni Iésu wo Caatana
Maréko 1.12—13; Luka 4.1—13

4 §†É alecehen, ke e pé Iésu na a *Jenen Iitihi te Padué, nge ha a da, beme e tacebwénieng wo *Caatana, pa apipé ne konye. 2 §‡Ke time e uce wiinaa-

---

† *2.23 Ésaïe 11.1, 53.2; Luka 2.39; Ioane 1.45* †† *Alecehe ni jo na hiwon—Grek: Ha a benaamwon naa.* ‡ *3.2 Mataio 4.17, 1.15* ‡† *3.3 Ésaïe 40.3* ‡‡ *3.4 2 Rois 1.8* ‡‡† *Chameau—Wota he melé. Epwéne Ioane, ke pwohewii epwéne péroféta Élia.* ‡‡‡ *3.7 Mataio 12.34, 23.33*

§ *3.9 Ioane 8.33,39; Roma 4.12* §† *3.10 Mataio 7.19; Luka 13.6—9* §†† *3.11 Ioane 1.26—27,33; Apostolo 1.5* §‡ *3.16 Ioane 1.32* §‡† *3.17 Psaume 2.7; Ésaïe 42.1; Mataio 12.18, 17.5; Luka 9.35* §† *4.1 Ébéru 2.18, 4.15* §‡ *4.2 Exode 34.28*

do wo Iésu he na 40 ni tan, be e *pipaciile, ke caa
menen.
3 Ke e tooeng wo Caatana, pa atacebwénikenye, ke e
pii ten pie: «Hemepie wogo pa *Naî Padué, ke go
taatééhi ni péi ce me pwoloa!»
4 [†]Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Caa te tii ne he ni *tii
iitihi pie: *Time e uce mulie cehi ko a pwoloa wo pa
apulie, kehe e te mulie mwo ko ni pwooti na e pii wo
Padué.*»

Deutéronome 8.3

5 Ke e pé Iésu nge ha a pwomwo ubwo iitihi,
*Iérusaléma, ke e pééeng da pwo puni a *mwaiitihi.
6 [††]Ke e pii ten pie: «Hemepie wogo pa Naî Padué, ke
go téele mu éni! Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie:

E bo pahede ni âcélo ten
wo Padaame Padué
beme lé wéiko.
Ke lé bo hegiko,
ke o time uce tanahi ni am
ne ko ni péi.» *Psaume 91.11–12*

7 [‡]Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Ûhu, be caa te tii ne
mwo he ni tii iitihi pie: *Go nemwo tacebwéni Padaame
Padué hem.*»

Deutéronome 6.16

8 E pééeng mwo wo Caatana, da pwo a céiu juwole
na te junihe e daaité. Ke e habwii ten ati ni amu, me ni
mwametau pwo bwohemwo, me ni wâé telé, me ni
naamuulé. 9 Ke e pii ten pie: «Mepie go tidihi jilim he
pwahamiing, me go pipaunuéo, ke é bo ne tem ati ni-
naa.»
10 [‡†]Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go engen kojaéo, go
Caatana! Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *Go pipaunu
Padaame Padué hem, ke te weeng cehi na me go pen-
em den.*»

Deutéronome 6.13

11 Nebwén, ke e ne Iésu wo Caatana. Ke lé âbé too Ié-
su ne ni *âcélo, ke lé penem den.

E tabuhi ni penem den wo Iésu

Maréko 1.14–15; Luka 4.14–15

12 [‡‡]É ne alecehen, ke e téne wo Iésu pie, lé caa ne
*Ioane pa apipuu apulie he karépu. Ke e engen wo Ié-
su, ke e â ha amu Galilé. 13 Ke time e uce mu Nazaret,
kehe e â pimu Kapernaüm, a behi a bajié Galilé, ha a
duaan Zabulon me Neftali. 14 É nelang he na e pacu-
wohi ali e pii wo Padué, na e pipwaadeniin bé wo
péroféta Isaia pie:

15 [‡‡†]*Téne, wogeu lupwo amu*
Zabulon me Neftali,
wogeu mwonuhi a jié;
ne gaale cemwo ko a Ioridano;
lupwo duaan ne Galilé;
amu na pihiwon ni bele hen,
na time lé uce bele tong:
16 *Lé alihi a pwéélang na ubwo*
ne nina lé mu ha a melepiing.
A pwéélang na pwomelaan
ko nina lé mu ha a bwén iitihi.
[Lé o mulie cemwo!]Ésaïe 8.23—9.1

17 [‡‡‡]Ke te tabuhi kuti mulang, ke e patemehi a pwooti
te ni apulie wo Iésu. Ke e pii telé: «Geé pininim, ke geé
taatééhi ni mulihewé! Be caa é mwonu a *Mwametau
he Miiden!»

E tode ni bécéiuhe acémun den

Maréko 1.16–20; Luka 5.1–11

18 [É ha a céiu tan] ke e uti a nicepwon Galilé wo Iésu.
Ke e ali lupwo apulie na lupwo apwotau, wo Simon na
pii kon pie Pétéru, me André pa âjiénen, he lu ko ne
pua ha a jié.
19 Ke e pii telu pie: «Geu âbé céing, be é bo pwo me
wogeu lupwo apwotauhi apulie.»
20 Ke lu te necu kuti li pua telu, ke lu âcéi Iésu.
21 Ke lé te ju piân, ke e ali Cang me Ioane, lupwo naî
Zébédé, he lé teko pwoni pua ne pwo ong me caa telu.
Ke e todelu wo Iésu. 22 Ke lu ne caa telu, me ali ong, ke
lu âcéin.

E pwo me tieden ni cunu ko ni apulie

Maréko 1.35–39; Luka 4.42–44, 6.17–19

23 [§]E engen pitihi a amu Galilé wo Iésu, ke e pacému-
ni ni apulie ne he ni *mwotapitihi te ni *Juif, ke e pi-
patemehi a *Pwooti Wâé ko a Mwametau [he Miiden].
Ke e pwo me tieden ati ni cunu me ni picani te ni
apulie. 24 [§†]Ke lé téne jepule kon, pitihi a province Siri.
Ke lé pébé céiieng ni béén na lé mu he ni picani, me ni
béé bwo pwo cunu, me ni béén na pwo duéé kolé, me
nina éjén jélé, me ni béén na tebwomwa jélé. Ke e te
tai pwo me tieden ni cunu kolé naa wo Iésu. 25 [§††]Hiwon
ni apulie na lé âcéi Iésu: ni apulie bé mu Galilé, ke é
mu ha a céiu duaan ko a *Dix Villes*[§‡]. Ke lé âbé mu mwo
Iérusaléma, me ati a amu *Judé, ke é ne gaale cemwo
ne ko a éémwa Ioridano.

---

† *4.4 Deutéronome 8.3* †† *4.6 Psaume 91.11–12* ‡ *4.7 Deutéronome 6.16* ‡† *4.10 Deutéronome 6.13* ‡‡ *4.12 Mataio 14.3; Maréko 6.17; Luka 3.19–20* ‡‡† *4.15 Ésaïe 8.23—9.1*

‡‡‡ *4.17 Mataio 3.2, 19.27* § *4.23 Mataio 9.35; Maréko 1.39; Apostolo 10.38* §† *4.24 Maréko 6.55* §†† *4.25 Maréko 3.7–8* §‡ *Dix Villes—A niin mwo pie Décapole. 10 ni pwomwo ubwo na picipetééhi ne kolé.*

a bwo pipune ne pwo juwole

(Pwahamii tii: Mataio 5—7)

Luka 6.17–49, 12.22–34

5 Me e ali ni apulie na hiwon wo Iésu, he lé ko âbé,
ke e taa pwo juwole, ke e tebwo, beme pacému-
nilé. Ke lé âbé tebwo pelen ne nina lé âcéin.

Adéikewé

2 Ke e pii telé pie:
3 †«*Adéi nina lé pwo me piwahin jélé, be o bo a delé
a *Mwametau he Miiden.
4 ††Adéi nina lé é, be e bo pwopweehi ne kolé [wo
Padué].
5 ‡Adéi nina bwala ni pwonimelé, be bo a delé a
bwohemwo ati!
6 ‡†Adéi nina menelé me nimelé me lé ûdu ko ana te
nime Padué kon, be e bo ne telé ati nina nimelé kon!
7 Adéi nina lé pipati, be e bo pipatilé wo Padué.
8 Adéi nina mang ni pwonimelé ne ko Padué, be lé o
bo alieng!
9 Adéi nina lé pébé a péém, be e bo pii kolé wo
Padué pie ni naîn!
10 ‡‡Adéi nina pitéétilé ko a bwo piténedehi nen delé
a pwooti te Padué, be o bo a delé a Mwametau he
Miiden.
11 ‡‡†Adéikewé, heme lé pitakewé, ke heme lé
pwotahi ne kowé, ke hemepie lé getikewé, watihen
woéo. 12 ‡‡‡Be lé caa te wonaa te ni péroféta na lé
ânebuhewé. Kehe geé pipwodéén me pituume, be
geé bo hegi a ceme ni penem dewé na ubwo ne jeda
he *miiden!»

Wogewé ni pwéélang pwo a bwohemwo

13 §«Wogewé ni jié §† pwo a bwohemwo. Kehe mepie
patieden a neme a jié, ke he genye o woté ace bwop-
wonen me nye ne mwo ace nemen? O caa te pitice-
naado ne kon, ke o tahi ole pwomwo, ke lé o engen
pwon ne ni apulie.
14 §††«Wogewé ni pwéélang pwo bwohemwo,
pwohewii a pwomwo ubwo na e mu pwo juwole, be o
pwocoon me nye neduwohi. 15 §‡Ke piwien mwo ne ko
a mwomiû, be time nye uce ne miû ko a mwomiû, me
nye talui ko ace cio! Kehe genye ne da ko miiden, be-
me e pwéélang ati ko ni apulie na lé mu ha a mwa.
16 §‡†Ke wâé heme wonaa a pwéélang kowé! Wâé heme
tuie ne he pwahamii ati ni apulie. Ke é mulang, ke lé o
alihi ni naado na wâé na geé pwo, ke lé o pipaunu
Padué Caa tewé na e jeda he miiden.»

É tuie me é punuun ni patén

17 §†«Geé nemwo niimihi pie é tuie me é pwo me
tieden ni *patén de Moosé, me ni bwopiinen de ni
péroféta. Kehe time é uce âbé beme é pétaabwon, ke-
he é tuie beme é punuun. 18 §‡Geé téne ehi, be é pii
tewé a juuju pie: Hemepie e mwo teko mu a miiden
me a bwohemwo, ke time o uce pétaabwon ace céiu
atii mu ko ni patén, dieli ko ace bwo pacuwohi na ati ni
naado.
19 §§†«É mu ko anaa, ke wo pace apulie celi e tahi
taabwon ace céiu patén celi te ju wahin, ke me e picaa
te ni béén me lé pipwohewiieng, ke wo panaa, ke te ju-
nihe wahin nang ne ha a Mwametau he Miiden. Kehe
wo pa apulie na e âcehi ni patén, ke me e picaa te ni
béén me lé wonaa, ke wo panaa, ke te junihe ubwo
nang ne ha a Mwametau he Miiden. 20 Éa, wâé heme
ubwo a bwo piténedehi ne ni patén de Padué tewé, ko-
ja a bwo piténedehi nen de ni *dotéén ko patén, me ni
*Farasaio. Be mepie time uce wonaa, ke o time geé
uce taa ha a Mwametau he Miiden.»

Go necu a okéé

21 §§‡«Geé te temehi pie, e caa pii [wo Padué] te ni
watihenye, pie: *Go nemwo taunuhi apulie.*

Exode 20.13

Be wo paceli e taunu pace céiu, ke o péééng nge céii
pa atautinaado, me e pwocuhinaado ten. 22 §§§Kehe
woéo, ke é pii pie: Hemepie go okéé ne ko pace céiu
acéihi béém, ke go bo cuwo he pwahamii Padué, ke e
bo tautiko. Ke heme go pii te pace céiu béém pie:
“Pipenem a punim!”, ke mepie go pii me ta nang, ke go
ucéihi a cuhinaado na te junihe ubwo, ne ha a miû [18].
23 [19]«Ke é hemepie go pébé a âpipati tem ne ha a
*mwaiitihi, ke me e âbé ne ha a pwonimem aceli
piehadeniiu me pa béém acéihi, 24 ke wâé heme go
mwo ne lang a âpipati tem. Ke go mwojuia ngemwo
me geu mi pipwopweehi me pa âjiénem. Ke nebwén,
ke go bo mwojuia mwo me go bwobe ne a âpipati
tem.
25 «Me mwo ko wogo he pwaaden nge ha a
mwotautinaado, me pana e neko ha a tautinaado, ke
geu mi pipwopweehi me weeng. Be koli e bo neko te

† *5.3 Ésaïe 57.15* †† *5.4 Ésaïe 61.2–3; Pii Beetihi 7.17* ‡ *5.5 Psaume 37.11* ‡† *5.6 Ésaïe 55.1–2* ‡‡ *5.10 1 Pétéru 3.14* ‡‡† *5.11 1 Pétéru 4.14* ‡‡‡ *5.12 2 Chroniques 36.16; Apostolo 7.52* § *5.13 Maréko 9.50; Luka 14.34–35* §† *Jié—É bwolihi, ke time uce ju wâé ni jié, be te junihe hiwon ni alili hen. É he ni béé benaamwon, ke caa te tice nemen, be caa pé na a tabe, ke caa te ju mu cehi ni alili hen. Pwohewii ni nu na nye iti ne ko diinaado beme nye caa pwoti ati, ke caa tice nemen, ke genye caa tahi ne te ni ja. A penem de a jié mwo, ke me e pwopweehi me wéihi ni wiinaado. É ne mwo ko a piapwo te Padué ke time bo uce taatééhi mwo. Omehi Lévitique 2.13; Nombres 18.19.* §†† *5.14 Ioane 8.12, 9.5* §‡ *5.15 Maréko 4.21; Luka 8.16, 11.33* §‡† *5.16 Éféso 5.8–9; 1 Pétéru 2.12* §† *5.17 Roma 3.31* §‡ *5.18 Luka 16.17, 21.33* §§† *5.19 Cang 2.10* §§‡ *5.21 Exode 20.13; Deutéronome 5.17* §§§ *5.22 1 Ioane 3.15* 18 *Miû—Grek: Géhenne de feu.* 19 *5.23 Maréko 11.25*

pa ataautinaado me e pwocuhinaado tem, ke me e
neko te ni pwoli, me lé neko he karépu. 26 Ke é pii tem
a juuju pie: O time go uce wie mu he karépu, hemepie
mwo time go uce téele pwocuhi ati ni cuhinaado tem!»

A pwooti ko pitahagéi piaten

27 †«Geé te temehi pie, e caa pii [wo Padué] pie: *Go
nemwo pibune.*

Exode 20.14

28 «Kehe woéo, ke é pii pie: Hemepie go te ju ome ê
mwode pace céiu, ke me nimem kon, ke pwohewiin
heme geu caa teko pipule me weeng. 29 ††Be hemepie
watihen a naamiim ne pwo jui me go tupwo ne ha a ta,
ke go pétaabwon, ke go tahi nge ité kojako! Be o wâé
ne kom hemepie tieden ace céiu duaa éém, kojan
heme hején a éém, ke me o tahiko ne ha a miû ‡!
30 ‡‡Ke mepie watihen a im ne pwo jui me go pwo ana
ta, ke go tahagéi, ke go tahi taabwon nge ité kojako!
Be wâé hemepie tieden ace céiu duaa éém, kojan
hemepie hején a éém, ke me go â ha a miû!»
31 ‡‡†«Geé te temehi pie, caa pii mwo pie: *Wo pana e
cibéé ê mwoden, ke wâé heme e pwo ace tii me pita-
hagéi piaten.*

Deutéronome 24.1

32 Kehe woéo, ke é pii pie: Go nemwo cibéé ê mwodem
na time uce ê abune aiu ‡‡†. Be koli go bo cineeng me e
bune aiu, hemepie lu piaten mwo me pace céiu. Ke wo
pace céiu apulie celi e pééeng me ê mwoden, ke e
bune toomwo.»

A pwooti ko piapwo

33 ‡‡‡ §«Geé te temehi mwo pie, e caa pii [wo Padué] te
ni watihenye pie: *Go nemwo gele ne ha a *piapwo
tem. Wâé heme go pajuujuhi a piapwo tem ne he pwa-
hamii Padué.*

Nombres 30.2

34 §†Kehe woéo, ke é pii pie: Go nemwo piapwo! Go
nemwo piapwo da he miiden, be atebwo iitihi te
Padué, 35 §††ai, é pwo bwohemwo, be é he na nelang ni
an, ai é *Iérusaléma, be a pwomwo ubwo te Padaame
ubwo. 36 Ke go nemwo piapwo ne pwo punim, be time
uce jan me go pwo me pwojo ai bwiile ace apun celi
céiu. 37 Kehe go te ju pii cehi pie “éa”, heme nimem, ke
“ûhu”, heme muhi tem. Be ni béé behin, ke e âbé mu
ko *Caatana, pana ta nang.»

A pwooti ko pitaacunaado

38 §‡«Geé te temehi pie, caa pii pie: *Naamiim me de a
naamiing, ke a pecuwom me de a pecuwong*§‡†*.*

Exode 21.24

39 «Kehe woéo, ke é pii pie: Mepie e pwo aceli ta ne
kom wo pace céiu apulie, ke go nemwo taacu ne ten.
Ke me e ahi a kwoom ne pwo jui, ke go ne ten mwo a
céiu. 40 Ke mepie e pééko nge ha a mwotautinaado wo
pace céiu apulie, ke me e pé a cimii tem, ke go ne ten
mwo a palito tem. 41 Ke mepie e cuwokom wo pace
céiu apulie me go engen he celi céiu *kilomètre*§†, ke go
engen he celi alo me weeng. 42 Ke é hemepie e ilehi
kojako ace céiu naado wo pace céiu apulie, ke go ne
ten. Ke é hemepie e ilehi, ke me e bo te ne tem mwo,
ke go nemwo biteko ne kon.»

Geé pipwoééhe nina lé téétikewé!

43 §‡«Geé te temehi pie, caa pii pie: *Go pwo me eân-
imem de ni béén*§§†.

Lévitique 19.18

Ke: “Go tééti ni béén na lé téétiko.” 44 §§‡Kehe icehi ana
woéo, ke é pii pie: Geé pwo me eânimewé te nina lé
téétikewé, {ke geé adéi lépwona lé apwokewé}, ke geé
pwoiitihi me de nina lé pwo me geé mu he ni picani.
45 Be, me geé wonaa, ke wogewé lépwo naî Padué, pa
Caa tewé na e jeda he miiden. Be e pwo me téale ne
ko nina wâé jélé, me nina ta jélé. Ke e pwo me ute ne
ko nina wâé jélé, me ni béén na time uce wâé jélé.
46 «Be mepie te ju eânimewé cehi te nina eânimelé
tewé, ke o ade ace cemewé mu pele Padué? Be wo lép-
wo *atai mwani cuhi puni apulie, ke lé te pwo mwo
anaa! 47 Ke mepie geé te pwobwocu me adéi cehi ni
bééwé, ke ade aceli geé pwo celi nihe piwâé? Be lé te
pwo mwo anaa ne ni béén na time lé uce temehi
Padué! 48 §§§Ke wogewé, ke wâé heme geé pwoiipikewé
ati ne he ni pipwoééhe, pwohewii pa Caa tewé na e je-
da he miiden.»

A pwooti ko a bwo pipati

6 1 18[E pii mwo wo Iésu pie]: «Wâé heme go pwo ana
te nime Padué kon, me pajuujuhi ni patén. Kehe
icehi ana go pipwocileko! Go nemwo pwo ne he pwa-
hamii ni apulie, beme lé pipii me wâé go. Be me won-
aa, ke o time go uce hegi ace cemem ne pele Caa na e
jeda he miiden. 2 Ke me go ne mwani te ni béén na tice

† 5.27 Exode 20.14; Deutéronome 5.18 †† 5.29 Mataio 18.9; Maréko 9.47 ‡ A ocine cehi ko ana nye pwo na ta. Be wâé heme nye tahi taabwon nge ité kojakenye. ‡† 5.30 Mataio 18.8; Maréko 9.43 ‡‡ 5.31 Deutéronome 24.1–4; Maréko 10.4 ‡‡† Na time uce ê abune aiu—ai Kehe icehi ana heme êce toomwo celi iitihi me geu piaten. ‡‡‡ 5.33 1 Korénit 7.10–11 § 5.33 Exode 20.7; Lévitique 19.12; Nombres 30.3; Deutéronome 23.22 §† 5.34 Ésaïe 66.1; Mataio 23.22; Cang 5.12 §†† 5.35 Psaume 48.3; Ésaïe 66.1

§‡ 5.38 Exode 21.24; Lévitique 24.20; Deutéronome 19.21 §‡† Naamiim me de a naamiing—Beme time lé uce piwéden koja nina e pwo ne kolé wo pace céiu. §† Cuwokom...me go engen he celi céiu kilomètre—Pwo mwomwon de pa coda roma me e cuwoko pa apulie me e pé a élele ten he na céiu kilomètre §‡ 5.43 Lévitique 19.18 §§† Ni béén—Grek: Pana e mu mwonuko, ai Pa ju béém. §§‡ 5.44 Exode 23.4–5; Luka 23.34; Apostolo 7.60; Roma 12.14,20 §§§ 5.48 Lévitique 19.2; Deutéronome 18.13 18 6.1 Mataio 23.5

delé, ke go nemwo pihabwiiko, me pwohewii ni apip-
ulekenye. Be lé pwo ne he ni *mwotapitihi, ke é ne he
ni apimu te ni apulie ne ha a pwomwo ubwo. Be lé
hane beme lé pipaunulé ne ni apulie. Ke é pii a juuju
pie: Lé caa te hegi a cemelé!
3-4 «Ke wogo, ke go nemwo pihabwiiko heme go pwo
ana wâé. Me go ne mwani te ni béén na tice delé ko a
im ne pwo jui, ke wâé heme time e uce temehi na a im
ne pwo eaamu! Be e bo ne a cemem wo Padué Caa
tem na e alihi ati ni naado.»

A pwooti ko a bwo pwoiitihi

5 †«Me geé pwoiitihi, ke geé nemwo pwohewii lépwo
apipulekenye. Be lé cuwo heme lé pwoiitihi ne he ni
mwotapitihi, me ni apimu te ni apulie ne he ni pwom-
wo ubwo. Be wâé telé heme lé alilé ne ni apulie. Kehe
é pii tewé a juuju pie: Lé caa te hegi a cemelé. 6 Kehe
wogo, ke me go pwoiitihi, ke go taa ha a nemwa tem,
ke go capuhi a pomwa, ke go pwoiitihi te Padué Caa
tem na time genye uce alieng. Be e te alihi ana go pwo
ne ha aduwo, ke e bo ne a cemem.
7 ††«Ke me geé pwoiitihi, ke geé nemwo pwo jame ci-
he pwohewii ni béé apulie na time lé uce temehi pa ju
Dué. Be lé te niimihi pie, e o te ténelé ko nina hiwon
na lé pii. 8 ‡Ke geé nemwo pipwohewiilé, be e te teme-
hi nina nimewé kon wo Padué Caa tewé, ânebuhe ni
bwo pi-ile tewé.
9 ‡†«Kehe geé woni ko ace bwo pwoiitihi tewé:
“Caa teme jeda he miiden,
wâé heme paciitihi a niim.
10 ‡‡Wâé heme e âbé a Mwametau tem.
Wâé heme pwo ana te nimem kon ne éni pwo
bwohemwo, me pwohewii ne jeda he miiden.
11 Go ne teme ce wiinaado celi jan ne kome ati he ni
tan.
12 ‡‡†Go pineuhi ni ta pwo teme, pwohewiin he geme
pineuhi ni ta na lé pwo teme.
13 ‡‡‡Go nemwo nekeme he ni tacebwén.
Go celuimikeme koja a ta §.
{Be te etem a Mwametau, me a junuum me *a wâé
tem, dieli mwo. Amen §†!}”

14 §††«Be é pii tewé pie: Me geé pineuhi ne te ni béén ni
ta pwo telé, ke e o pineukewé mwo wo Padué Caa
tewé jeda he miiden. 15 Ke mepie time geé uce pineuhi
ni ta pwo te ni béén, ke time e o uce pineukewé ko ni
ta pwo tewé wo Caa tewé.»

A pwooti ko a pipaciile

16 §‡«Me geé *pipaciile (me geé patupwo wiinaado,
beme geé pwoiitihi), ke geé nemwo pihabwiikewé,
pwohewii ni apipulekenye. Be lé habwii ne he ni pwa-
hamiilé pie lé pipaciile, beme lé o alilé ati ne ni apulie.
É pii tewé a juuju pie: Lé caa te hegi ni cemelé. 17 Kehe
wogo, ke me go pipaciile, ke go puu a pwahamiim, ke
go timi a punim §‡†. 18 Ke o time lé uce alihi ne ni apulie
pie go pipaciile. Kehe te icehi Padué Caa tem, na time
genye uce alieng, na e alihi ana go pwo ne ha aduwo,
ke e bo ne ace cemem.»

Ni wâé na e pele Padué

19 §†«Geé nemwo hane ni wâé pwo bwohemwo, be
koli bo bune kojakewé, ai koli bo muti, ke nyaale
tieden. 20 §‡Kehe geé taineibuhi ni naamuuwé [ne pele
Padué] ne he miiden. Be time o uce paale, ke time o
uce ili ne naado. Ke time o uce nyaale, ke muti, ke te
tice abune lang. 21 Be é he na e lang ni naamuum, ke e
lang a pwonimem.
22 «Go téne, ni naamiim, ke a pwéélang ko a éém. Ke
me te wâé ni naamiim, ke e te mu ha a pwéélang ati a
éém. 23 Ke me ta ni naamiim, ke ati a éém, ke e mu ha
a melepiing. Ke me e â melepiing na a pwéélang na e
kom, ke o te junihe melepiing kuti!»

Go pipégali a mwani, ai wo Padué

24 «Te tice pace apulie celi jan ne kon me pa apipen-
em de lupwoce daame celi alo julu, ati ha a pwonimen.
Be e o pipenem ehi te pace céiu, ke e o tééti pa céiu.
Kehe time uce jan me geé tai pipenem de Padué me a
mwani.»

Hane ânebun a Mwametau ten

25 §§†«Weengaa a watihen me é pii tewé pie: Geé nem-
wo gia ko ni mulihewé me ni ééwé. Geé nemwo tee
pitahimwokewé pie: “Genye o bo wii de?” ke “Genye o
bo cuwohe ce de?” Be a mulihewé, ke junihe pwonaa-
do ne kon koja a wiinaado; ke a ééwé, ke junihe pwon-
aado ne kon koja a epwén!
26 §§‡«Geé omehi ni meni, be time lé uce picemi, me
pitii âdaanu, ke time lé uce pine ehi wiinaado ne ko ni
tan. Be te wo Padué Caa tewé jeda he miiden na e
pawiinaadonilé. Kona wogewé, ke time geé uce piwé-
den koja ni meni? Uhuu! 27 Time uce é mu ko a bwo
gia, celi geé o mwo ne mwo aceli céiu tan, ne he ni
mulihewé!

---

† *6.5 Mataio 23.5; Luka 18.10–14* †† *6.7 1 Rois 18.26–29* ‡ *6.8 Mataio 6.32* ‡† *6.9–13 Luka 11.2–4* ‡‡ *6.10 Luka 22.42* ‡‡† *6.12 Mataio 6.14–15, 18.21–35* ‡‡‡ *6.13 Luka 22.40; Cang 1.13; Ioane 17.15; 2 Tésalonik 3.3; 2 Timoté 4.18* § *Go celuimikeme koja a ta—ai Go celuimikeme koja pana ta nang (Caatana).*
§† *Amen—Wâé heme wonaa!* §†† *6.14 Maréko 11.25–26*

§‡ *6.16 Ésaïe 58.5–9* §‡† *Timi a punim—Grek: Timi a punim ko l'huile.* §† *6.19 Cang 5.1–3* §‡ *6.20 Mataio 19.21; Luka 18.22*
§§† *6.25 Filipi 4.6; 1 Timoté 6.6–8; 1 Pétéru 5.7* §§‡ *6.26 Mataio 10.29–31; Luka 12.6–7*

28 «É mu ko ade na geé gia mwo ko ce epwénewé?
Geé cuwoteeke alihi ni muun, be lé cim ne he meté, ke
time lé uce péi ke wolinaado. 29 †Ke é pii tewé pie: Wo
pa daame *Solomona, ati ha a wâé ten, ke ni epwé-
nen, ke time uce junihe wâé koja a muun na te ju céiu.
30 «Ke geé cuwoteeke alihi ni meté: E cim jenaa, ke o
cini meé ne pwo miû. Kehe wo Padué, ke e te ne ni ep-
wénelé. Ke kona time e o uce ne ce epwénewé celi pi-
wéden? Te junihe wahin kuti ni céihi tewé!
31 «Geé nemwo gia me geé pii pie: "Genye o wii de,
me ûdu de?" ke "Nye o cuwohe ce de?" 32 ††Be ni béén
na time lé uce temehi Padué, ke time lé uce mwaale ko
a bwo hane ninaa. Kehe icehi ana wogewé, ke e te
temehi nina nimewé kon wo Padué Caa tewé na e jeda
he miiden. 33 ‡Geé hane ânebun a *Mwametau he Mi-
iden, ke geé pwo nina nime Padué kon, ke e bo ne
tewé ati nina tice tewé. 34 Ke é pii mwo tewé pie: Geé
nemwo gia ko a tan meé, be a tan meé, ke e bo te pwo
a penem den. A gia jenaa, ke te é jenaa.»

Ni béé pipune te Iésu ne pwo juwole

Luka 6.37–49, 11.9–13, 13.24–27

Geé nemwo tauti ni béén

7 ‡†[E pii mwo wo Iésu pie]: «Geé nemwo tauti ni
béén, beme e o nemwo tautikewé wo Padué.
2 ‡‡Be e o bo tautikewé wo Padué pwohewii a bwo tau-
tilé tewé, ke e o bo pwo tewé nina geé pwo telé! 3-4 Go
te ju alihi ehi a meté na e hamii pa âjiénem. Kehe time
go uce alihi a ba-acuwo na ubwo na e hamiim! Ke go
woté ko ace bwopiinen de pa béém pie: "Go ne me é
pétaabwon a meté na e hamiim"?
5 «Wogo, ke pa apipulekenye, kehe bwi go! Go mi pé-
taabwon a ba-acuwo na ubwo na e hamiim! Ke é mu-
lang, ke go bwobe ali ehi ace bwo pétaabwon na a
meté na e hamii pa âjiénem!
6 «[Geé wéihi ehi nina wâé, na e âbé mu ko Padué.]
Be time nye uce ne te ni wotaahen nina iitihi, be koli lé
o bitelé ne mwo konye me lé wiikenye. Ke time genye
uce tahi ne te ni puwokwo ni *perle* na te junihe ubwo
ni cuhin, be lé o bo caaite.»

Geé ilehi me hane ke cii

7 ‡‡†«Wâé heme geé tee ilehi taaci [koja Padué] be e
bo ne tewé. Ke geé tee hane taaci, be geé bo tooli. Ke
geé tee cii taaci a pomwa, be e o bo tehi ne tewé.
8 ‡‡‡Éa, be wo pana e ilehi, ke o bo ne ten. Ke wo pana e
hane, ke e o tooli. Ke wo pana e cii a pomwa, ke o tehi
ne ten.

9 «He woo mu hadeniiwé, celi e o ne ace péi te pa
naîn, hemepie e ilehi kojaeng ace pwoloa? 10 Ke he
woo celi e o ne ten ace bwien, hemepie e ilehi ace
ikua? 11 §Be wogewé lépwo apulie na ta gewé, kehe geé
temehi ne nina wâé te ni naîwé. Ke me wonaa, ke wo
Padué Caa tewé jeda he miiden [na te junihe wâé
nang] ke e bo ne ce naado celi te junihe wâé wéden te
lépwona lé ilehi kojaeng.»

A ju âne ni patén

12 §†«Geé pwo ne te ni béén ce naado celi nimewé me
lé pwo ne tewé. Weengaa kuti a âne ni *patén de
Moosé, me ati ni tii te ni péroféta.»

A pomwa na picu

13 §††«Geé taa ha a pomwa na picu. Be ubwo a pomwa
nge ha a duaan na e patiedenikenye ne hen dieli mwo.
Be ticecoon a bwo â ha a pwaaden naa, ke hiwon nina
lé â hen. 14 Ke te junihe picu a pomwa nge ha *a ju
mulip, ke pwocoon a bwo â hen. Ke time uce hiwon ni-
na lé tooli.»

Lépwo péroféta agele

15 §‡«Geé pipwocile lépwo péroféta agele! Be lé o âbé
céiikewé he lé pwohewii ni muto, kehe icehi ana lépwo
wota apiwii. 16 §‡†Geé o te temehilé mu ko ni bwo pen-
em delé. Be time genye uce tabwo ace tabe megele
mu ko ace éé muceni! Ke time genye mu uce tabwo
ace majing mu ko ace acuwo celi pwo dan! 17-18 Be a
acuwo na wâé, ke e te ne ni acehin na wâé [me wii] ke
pwocoon me e ne ce acehin celi ta. Ke a acuwo na ta,
ke e ne ni acehin na ta, ke pwocoon me e ne ce acehin
celi wâé. 19 §†Ke o tahagéi a acuwo na time e uce ne ce
acehin celi wâé, ke o tahieng da pwo miû.
20 §‡«Ke te piwien ne ko lépwo péroféta agele, be geé
o temehilé mu ko ni penem delé.»

Go pii ke go pwo

21 §§†«Mepie nimem me go tuie da ha a *Mwametau
he Miiden, ke time go uce ju cuwo ko pii cehi pie:
"Padaame, Padaame!" Wâé heme go pwo mwo ana
nime Caa tong kon na e jeda he miiden! 22 Be é ha a
Tan na e bo tauti ni apulie hen wo Padué, ke o hiwon
nina lé o pii tong pie: "Padaame, Padaame, geme mu
patemehi a pwooti tem, ke peni ni duéé ne he niim. Ke
hiwon ni penem na geme pwo ko a junuum!"
23 §§‡«Ke é bo te ju pii telé gaale pie: Time é uce teme-
hikewé. Geé engen kojaéo, be wogewé, ke lépwo apwo

---

† *6.29 1 Rois 10.4–7; 2 Chroniques 9.3–6* †† *6.32 Mataio 6.8* ‡ *6.33 1 Rois 3.13–14; Psaume 37.4,25; Roma 14.17* ‡† *7.1 Roma 2.1; 1 Korénit 4.5; Cang 4.11–12* ‡‡ *7.2 Maréko 4.24* ‡‡† *7.7 Maréko 11.24; Ioane 14.13, 15.7, 16.23–24* ‡‡‡ *7.8 1 Ioane 3.22, 5.14–15*

§ *7.11 Cang 1.17* §† *7.12 Mataio 22.39–40; Luka 6.31; Roma 13.8–10* §†† *7.13 Luka 13.24* §‡ *7.15 Mataio 24.24; Apostolo 20.29; 2 Pétéru 2.1* §‡† *7.16 Galat 5.19–22; Cang 3.12* §† *7.19 Mataio 3.10; Luka 3.9; Ioane 15.6* §‡ *7.20 Mataio 12.33* §§† *7.21 Luka 6.46; Cang 1.25* §§‡ *7.23 Psaume 6.9; 2 Timoté 2.19*

ne nina ta! [Be time geé mu uce pwo nina nimung
kon.]»

A ocine ko lupwo mwa

24 «Wo pana e téne a pwooti tong, ke me e piténede-
hi, ke e pwohewii pa apulie na e tauti ehi ni naado, ke
e bahi a mwa ten ne pwo a péi. 25 Ke e cuwo ole a ute,
ke e téte a jaa, ke udan, ke e tatééhi a mwa, kehe icehi
ana time e uce tupwo, be caa bahi ne pwo a péi. 26 Ke-
he wo pana e téne ni pwooti tong, ke time e uce
ténedehi, ke e pwohewii pa muti na e pacuuli a mwa
ten ne ha a won. 27 Ke e cuwo ole a ute, ke e téte a jaa,
ke udan, ke e tanahi ati a mwa, ke e tupwo.»

Pwo mwomwon den me e pacémunilé

28 Ke me e pii ati ni pwooti naa wo Iésu, ke lé téetihi a
bwo cihe ten ne ni apulie. 29 †Be time e uce pwohewii ni
*dotéén ko patén delé. Be e te pacémunilé mu ha a pi-
huô [na e te ne ten wo Padué].

E pwo me tieden a cunu ko pa katia

Maréko 1.40—45; Luka 5.12—16

8 É alecehen, ke e opé mu pwo juwole wo Iésu, ke
lé âcéin ne ni apulie na te junihe hiwon jélé. 2 Ke e
âbé ne kon wo pa céiu katia. Ke e tidihi jilin he pwa-
hamiin, ke e pii ten pie: «Padaame, hemepie te
nimem, ke go pwo me tieden a katia kong!»
3 Ke e cine ngen a in wo Iésu, ke e ti kon, ke e pii ten
pie: «Éa, te nimung! Caa wâé go!»
Ke te tieden kuti kojaeng a katia kon.
4 ††Ke e pii ten pie: «Go nemwo pwojepule kon! Kehe
go â pihabwiiko ne te pa *apwoâpwailo. Ke go ne [te
Padué] ali âpwailo li e pii wo *Moosé ne he li patén
den. Be me wonaa, ke me lé alihi ati ne ni apulie pie
caa wâé go.»

A céihi te pa céiu caa te coda

Luka 7.1—10

5 E ân wo Iésu, ke e taa Kapernaüm, ke e âbé beni-
ieng wo pa céiu caa te coda te lépwo Roma. Ke e
ileeng beme e picani ten. 6 Ke e pii pie: «Au Padaame,
pa eabwé tong, ke e tee ko pule pwomwo, be tebwom-
wa nang, ke te junihe cunu nang kuti.»
7 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Wâé, é bo ân, be é bo
pwo me tieden a cunu kon.»
8 Ke e hegi ne ten wo paje pie: «Ûhu, time uce jan ne
kom, me go tuie nge ha a pomwa tong, be te junihe
pwonaado ne kom. Kehe go te ju cihe cehi, beme o
tieden a cunu ko pa eabwé tong. 9 Be woéo, ke é
pténede pa apihuô tong, ke é uce pihuô te ni coda. Ke
me é pii te pace céiu pie: "Go engen!", ke e engen. Ke
me é pii te pace céiu pie: "Go âbé!", ke e âbé. Ke me é
pii te pa eabwé tong pie: "Go pwo ani", ke e te pwo.»
10 Ke e te junihe téele wo Iésu, ke e picedi pali caa te
coda. Ke e pii te lépwona lé ko âcéin pie: «Geé te ju
tabemi ehi: Time é uce téele too pace apulie celi ubwo
ace céihi ten pwohewii paje, ke piwien mwo ne ha a
*Isaraéla, [a bele te Padué]. 11 ‡Éa, o bo hiwon celi lé o
bo âbé ha a *Mwametau he Miiden, mu pwo a
bwohemwo ati. Ke o pwo ce atebwo telé ne ha a piwi-
inaado ubwo me ni watihenye, *Abérama, Isaaka, me
Iakobo. 12 ‡†Ke hemepwo é ne ko lépwona me lé taa ha
a Mwametau, ke time uce jan ne kolé me lé taa. Ke o
bo tahilé ole pwomwo ha a melepiing ité koja Padué!
Ke lé bo é ko piwii pecuwo.»
13 Ke nebwén, ke e pii wo Iésu te pali caa te coda pie:
«Go mwojuia ngemwo ha a pomwa tem! Be é ko a céi-
hi tem, ke e o tuie ana go ilehi!»
Ke é ha a benaamwon naa, ke caa te tieden kuti ali
cunu ko pali eabwé.

E pwo me wâé ni apulie

Maréko 1.29—34; Luka 4.38—41

14 E â ha a pomwa te Pétéru wo Iésu, ke e too ê
mwaa Pétéru he e teko pule, be e pwopilijing. 15 Ke e
pétaa ko a in wo Iésu, ke te tieden kuti kojaeng ali pili-
jing. Ke e cuwoda wo ênaa, ke e pwo me lé wiinaado.
16 É he babwén, ke lé pébé céii Iésu ni apulie na hi-
won jélé, na pwo ni duéé kolé. É mu ko a pwooti ten,
ke e peni ni duéé, me lé wie mu kolé. Ke e pwo me
tieden ati ni cunu ko ni béén. 17 ‡‡É nelang he na e
pacuwohi ali e pii wo Padué, na e pwaadeniin bé wo
péroféta Isaia pie:
E caa pé ni picani tenye,
ke e pé kojakenye ni cunu konye.Ésaïe 53.4

Lépwona nimelé me lé âcéi Iésu

Luka 9.57—62

18 É ha a céiu tan, ke hiwon ni apulie na élé aujeni Ié-
su. Ke me e alilé, ke e pii te lépwo acémun den pie, me
lé tai gaale ko a céiu duaan ne gaale cemwo ko a jié.
19 Ke é mulang, ke e âbé céiieng wo pa céiu *dotéén
ko patén, ke e pii ten pie: «Pa apipune, [nimung me] é
âcéim, na ati he ce piduaan celi go bo â hen.»
20 ‡‡†Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Ni wota apiaba, ke
pwo ni amwaale telé; ke ni meni, ke pwo ni mwon-
ahilé. Kehe woéo, pa *Nahi Apulie, ke te tice duaan celi
me é mwaale hen.»
21 ‡‡‡Ke piwien mwo ne ko pace céiu apulie celi nimen
me e âcéi Iésu, be e pii ten pie: «O te jan me é mwo mi
â pineduwo caa tong?»
22 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Ûhu, go âbé céing,
ke go necu ni amele, me lé te pineduwolé!»

† *7.29 Maréko 1.22; Luka 4.32* †† *8.4 Lévitique 14.1—32; Mataio 9.30; Luka 17.14*

‡ *8.11 Luka 13.29* ‡† *8.12 Mataio 22.13, 25.30; Luka 13.28* ‡‡ *8.17 Ésaïe 53.4* ‡‡† *8.20 2 Korénit 8.9* ‡‡‡ *8.21 1 Rois 19.20*

E pacuwohi a udan wo Iésu
Maréko 4.35—41; Luka 8.22—25

23 E taa pwo ong wo Iésu, ke lé âcéin wo lépwo acé-
mun den. 24 †Alecehen, ke e tabuhi tahieng me ubwo a
dan, ke e taa jié ha ali ong. Ke mepwo wo Iésu, ke e
teko pule ha ali ong. 25 Ke lé paûmiêeng wo lépwo acé-
mun den, ke lé pii ten pie: «Padaame! Go
celuimikenye, be genye o caa mwiiê!» 26 ††Ke e pii telé
pie: «É mu ko ade na mwotikewé? Te junihe wahin kuti
ni céihi tewé!»
Ke e cuwoda, ke e cihe okéé ne ko ali dan me a jié.
Ke e cuwo ali ta-amu, ke te ju au kuti.
27 Ke lé téetihi, ke lé pipii telé pie: «He woo pa apulie
ce, na lu piténedeeng a dan me a jié?»

E pawiehi ni duéé @ mu ko lupwo alo apulie
Maréko 5.1—20; Luka 8.26—39

28 Lé tuie ngen wo Iésu me lépwo acémun den ha a
duaan ne gaale cemwo [ne pejié Galilé] ne ha amu
Gadara. É ne ha amu naa, ke pwo lupwo apulie na pwo
duéé kolu. Ke te junihe mwoti ni apulie kolu, be lupwo
a-okéé, ke te junihe pwo niihelu. Ke time lé mu uce piâ
ha a duaan naa.
Ke me lu ali Iésu, ke lu te wie kuti mu he iitihi, ke lu
opé beniieng. 29 ‡Ke lu toii da pie: «Pa *Naî Padué, ade
aceli nimem me go pwo temu? Nimem me go
pwocuhinaado temu, ânebuhe ace benaamwon ko
pwocuhinaado?»
30-31 Ke lé cuwokon ne li duéé, ke lé pii ten pie:
«Mepie go pawiekeme, ke go pwo me geme gaale he
ni puwokwo ne!»
Be pwo a pubu puwokwo, na lé teko um ne gaale
cemwo.
32 Ke e hegi ne telé pie: «Geé ân!»
Ke lé wie mu ko lupwoli apulie, ke lé taa he li puwok-
wo. Ke lé te téte kuti ne li puwokwo mu pwo ali juwole
ole he jié. Ke lé tai mwiiê nelang.
33 Ke wo lépwo awéihi puwokwo, ke lé te téte kuti
nge ha a mwopopwaalé. Ke lé piuti ati a jepule ko ana
e tuie ne ko lupwo apulie naa. 34 Ke lé te tai âbé kuti
céii Iésu ne ni apulie mu ha a mwopopwaalé. Ke me lé
alieng, ke lé wâgo kon pie, me e engen mu ha amu
telé.

E pwo me wâé pa céiu tebwomwa
Maréko 2.1—12; Luka 5.17—26

9 ‡†E mwojuia mwo wo Iésu pwo ong ne ha a
mwopopwaalé [Kapernaüm] he na e pimu lang.
2 Ke lé âbé céiieng ne ni apulie, he lé pipaadoimibé ne
pwo a apule pace céiu béélé na tebwomwa nang.
Ke me e alihi a céihi telé wo Iésu, ke e pii te pali teb-
womwa pie: «Go mwoiu, go pa bééng! Be caa pineuhi
ni ta pwo tem!»
3 Ke wo lépwo béé *dotéén ko patén na lé mu lang,
ke lé piniimihi pie, ‘E pii me ta Padué wo pa apulie ce
[be e pwo me piwielu me weeng]!’
4 ‡‡E te temehi nina lé niimihi wo Iésu, ke e pii pie: «É
ko ade na ta ni pwonimewé? 5 Ade aceli piticecoon? Me
é pii ten pie: “Caa pineuhi ni ta pwo tem”, ai me é pii
ten pie: “Go cuwoda, ke go engen”? 6 ‡‡†[Ke hemepie
jan me é pwo me e engen ne ânebuhewé ati] ke geé
bo temehi pie, pwo mwomwon dong, woéo, pa Nahi
Apulie, me é pineuhi ni ta pwo te ni apulie ne pwo
bwohemwo.»
Ke e pii te pali tebwomwa pie: «Go cuwoda, ke go pé
apule tem, ke go âmwo pelem.»
7 Ke e te cuwoda kuti wo pali, ke e âmwo ha a
pomwa ten. 8 Ke me lé alihi anaa ne ni apulie, ke
mwotilé. Ke lé pipaunu Padué, be e ne ni *pipwo-
junuun na ubwo te ni apulie!

E tode Mataio (Lévi)
Maréko 2.13—17; Luka 5.27—32

9 E engen wo Iésu, ke e ali pa apulie na pii kon pie
Mataio, pa *atai mwani cuhi puni apulie [me de lépwo
Roma] he e ko tebwo ha a mwotai mwani ‡‡‡ ten. Ke e
pii ten wo Iésu pie: «Go âbé céing!»
Ke e te cuwoda kuti wo panaa, ke e âcéi Iésu.
10 É alecehen, ke lé wiinaado pele Mataio wo Iésu me
lépwo acémun den. Ke hiwon ni apulie na lé piwiinaa-
do me woélé: wo lépwo atai mwani, me ni béé apulie
na ta ni mulihelé.
11 §Ke me lé alihi anaa wo lépwo *Farasaio, ke lé pii te
lépwo *acémun de Iésu pie: «É mu ko ade na wo pa
caa tewé, ke lé piwiinaado me lépwo atai mwani, ke ni
béé apulie na ta jélé?»
12 Ke e te ténelé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Time lé
uce hane ce dotéén wo lépwona te wâé jélé, kehe te
icehi lépwona cunu jélé. 13 §†Wâé heme geé temehi a
bwopiinen na e pii wo Padué pie: *Time uce a *âpwailo
ko wota ana wâé tong. Kehe nimung ko a pipwoééhe.*
Osé 6.6
«Be time é uce âbé tode nina lé niimihi pie wâé ni
mulihelé. Kehe é âbé tode nina lé temehi pie ta ni
mulihelé.»

A ocine ko a pipaciile
Maréko 2.18—22; Luka 5.33—39

14 §††Lé tuiebé pele Iésu wo lépwo béé acémun de
*Ioane pa apipuu apulip. Ke lé pii ten pie: «Wogeme,

† *8.24 Psaume 4.9* †† *8.26 Mataio 14.31; Psaume 89.10* ‡ *8.29 Maréko 1.24; Luka 4.41* ‡† *9.1 Mataio 4.13*

‡‡ *9.4 Mataio 12.25; Luka 9.47; Ioane 2.25* ‡‡† *9.6 Ioane 17.2*
‡‡‡ *Mwotai mwani—Mwotai mwani cuhi puni apulie. Bureau des impôts.* § *9.11 Luka 15.2* §† *9.13 Osé 6.6; Mataio 12.7* §†† *9.14 Luka 18.12*

me lépwo Farasaio, ke geme te cuwo ko *pipaciile. Be
geme patupwo wiinaado beme geme pwoiitihi. Kehe é
ko ade na time lé uce pipaciile wo lépwo acémun
dem?»
15 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Kona te piwahin
lépwona todelé ne ko a piaten, heme e mwo teko mu
pelelé wo pa apiaten? Ûhu! Be e o bo âbé a tan na o bo
pé kojalé pa apiaten. Ke é mulang na lé o bobe pipaci-
ile.
16 «Te tice pace céiu apulie celi me e pé ace
memwaanu celi mwo te ju wâé, me e woli ne ko ace
memwaanu celi ukéiu. Be [mepie e puu a mwaanu, ke]
bo nihe ubwo a tie kon.17 Ke geé niimihi a *mwotabe
na pwo ko iiwota. Be time nye uce pé ace tabe megele
celi mwo coho, me nye pa a mwotabe na caa ukéiu. Be
[pwocoon me cibu †, ke] e bo pabuwohi, ke genye o
patieden a tabe megele me ni mwotabe. Ûhu! Wâé
heme nye ne a tabe megele na mwo coho ne ha a
mwotabe na mwo coho, beme cile ehi a tabe megele,
me ali mwotabe.»

E pwo me wâé lu alo toomwo

Maréko 5.21—43; Luka 8.40—56

18 Me e mwo ko pii telé anaa wo Iésu, ke e âbé céi-
ieng wo pa céiu apulie na piubwo nang ne ha amu. Ke
e tidihi jilin he pwahamii Iésu, ke e pii ten pie: «E mwo
teko ju mele ê naîng! Go âbé ne ni im huîin, beme e o
mulie mwo.»
19 Ke lé cuwoda wo Iésu me lépwo acémun den, ke lé
âcéin.

Ê toomwo na 12 ni jo ko a cunu kon

20 É he lé ko â he pwaaden, ke e tuiebé ê toomwo na
caa 12 ni jo na cunu nang hen, be e mu tuie ni be-
naamwon na e mu téte kon a cewéle. E piâbé alecehe
Iésu, ke e ti ko a baaé epwénen. 21 ††Be e pipii ten pie:
“Mepie é te ju ti ko a epwénen cehi, ke o caa te tieden
a cunu kong.”
22 Ke e biteeng wo Iésu, ke me e alieng, ke e pii ten
pie: «Go mwoiu, go êje! Be caa wâé go, mu ko a céihi
tem!»
Ke te tieden kuti ali cunu kon.

Ê naî pa apulie na piubwo nang

23 E tuie wo Iésu nge ha a pomwa te pa apulie na pi-
ubwo nang. Ke e ali lépwo acuu oopwé ‡ he lé caa ko
piwâam ne ko a pineduwo, ke te junihe ubwo kuti ni
pwocihe lang.
24 Ke e pii telé pie: «Geé engen! Geé ko pii pie e caa
mele; kehe woéo, ke é pii pie e teko ju puluta ‡†!»
Ke lé pihoonieng. 25 Ke e tai pawielé wo Iésu, ke e taa
ha ali mwa. Ke e pétaa ko a i êgi cuwo nahi toomwo,
ke e te cuwoda kuti.
26 Ke lé te piuti kuti pitihi a duaan naa a jepule kon.

Lu niê mwo wo lupwo bwi

27 ‡‡É mulang, ke e engen wo Iésu. Ke lu âcéin wo lup-
wo bwi na alo julu, he lu ko toii céin pie: «Pa *Naî Davi-
ta, go pipwoééhemu!»
28 Ke me e tehene nge pelen wo Iésu, ke lu âbé céi-
ieng wo lupwoje. Ke e pii telu pie: «Kona geu caa teko
céihi kuti pie, jan ne kong me é pwo anaa?»
Ke lu hegi ne ten pie: «Éa, go Padaame.»
29 Ke e pétaa ko ni naamiilu wo Iésu, ke e pii telu pie:
«Wâé heme pwo ne teu ana geu céihi ne kon!»
30 ‡‡†Ke lu caa te niê kuti. Ke e pii mwoiuhi telu pie:
«Geu nemwo pwojepule ko nina é pwo teu!»
31 Kehe icehi ana he lu wie, ke lu pwojepule ko nina e
pwo wo Iésu, pitihi a amu naa.

E pwo me e cihe pa huuhu

32 Ke me lu engen koja Iésu wo lupwoje, ke lé pébé
céiieng pa apulie na huuhu nang, be pwo duéé kon.
33 ‡‡‡Ke e peni ali duéé wo Iésu, ke e te cihe kuti wo pali
huuhu.
Ke lé téetieng ati ne ni apulie na lé mu lang, ke lé pii
pie: «Time genye mu uce alihi celi wonaa, ne ha amu
*Isaraéla!»
34 §Kehe icehi ana lé pii wo lépwo Farasaio pie: «E
peni ni duéé ko a junuu *Caatana, pa daame he ni
duéé!»

E pahede ni 12 apostolo ten

Maréko 6.7—13; Luka 9.1—6

Te junihe ubwo a pitii âdaanu

35 §†E engen he ni pwomwo ubwo ke ni mwopop-
waalé wo Iésu. Ke e pacémuni ni apulie ne he ni
*mwotapitihi. Ke e patemehi a Pwooti Wâé ko a
Mwametau [he Miiden]. Ke e pwo me tieden ni cunu
me ni picani. 36 §††Ke me e alihi a pubu apulie, ke e te
junihe pipwoééhelé. Be caa mwaale jélé, ke pitupwo
jélé, pwohewii ni muto na tice awéilé.
37 §‡Ke e pii te lépwo acémun den pie: «Nihe ubwo a
pitii âdaanu na me pwo, kehe icehi ana time uce hiwon
ni apenem. 38 Geé pwoiitihi, me ilehi koja pa eapwihi
apwoamu, me e ne mwobé ce béé apenem, beme lé
pitii âdaanu.»

† *Pwocoon me cibu—Omehi 2enote* †† *9.21 Mataio 14.36* ‡ *Lépwo acuu oopwé—Me lé neduwohi apulie wo lépwo Juif, ke pwo lépwona lé cuu oopwé.* ‡† *Geé ko pii pie...e teko ju puluta—Grek: Caa time e uce mele ê cuwo ewa, kehe e teko puluta.*

‡‡ *9.27 Mataio 20.29—34* ‡‡† *9.30 Mataio 8.4* ‡‡‡ *9.33 Maréko 2.12* § *9.34 Mataio 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15* §† *9.35 Mataio 4.23; Maréko 1.39* §†† *9.36 Nombres 27.17; 1 Rois 22.17; Zakari 10.2; Mataio 14.14; Maréko 6.34* §‡ *9.37 Luka 10.2*

Ni nii lépwo 12 apostolo

10 †E tode lépwo 12 *apostolo ten wo Iésu, ke e ne
telé a pihuô beme lé peni ni duéé, ke me lé pwo
me tieden ni cunu me ni picani te ni apulie. 2 Weengi ni
nii lépwo 12 apostolo:

Simon, na pii mwo kon pie Pétéru;
André, pa âjiénen;
Cang, pa naî Zébédé;
Ioane, pa âjiéne Cang;
3 Filip;
Bartélemi;
Toma;
Mataio, pa *atai mwani cuhi puni apulie;
Cang, pa naî Alfé;
Tadé ††;
4 Simon, pa *Zélote*‡;
Judas Iscariot, pana e bwo pipwohuô te Iésu.

E pahedelé ngen

5 E pahede lépwo 12 apostolo naa wo Iésu, me lé â
he ni amu. Ke e ne ni pihuô telé, ke e pii telé pie: «Geé
nemwo â pele ni apulie na time uce lépwo *Juif. Ke geé
nemwo taa he ni mwopopwaalé ha amu *Samari.
6 ‡†Kehe geé te â céii cehi ni apulie *Isaraéla, be lé
pwohewii ni muto na lé pipatieden. 7 ‡‡Ke geé pipate-
mehi nge he pwaaden pie: "Caa é mwonu a
*Mwametau he Miiden."
8 «Ke geé pwo me tieden ni cunu, ke geé pwo me lé
mulie ni amele, ke geé pwo me wâé ni katia, ke geé
peni ni duéé mu ko ni apulie. Be ana geé hegi he te
tice cuhin, ke wâé heme geé ne mwo, me te tice cuhin.
9 ‡‡†Ke me geé engen, ke geé nemwo pé ce mwani
megele, ai mwani pwojo. 10 ‡‡‡Ke geé nemwo pé ce
élele, me ce dihibwaawé, me ce bwajaawé. Geé te cu-
wohe ace epwén celi te céiu, be wo pa apenem, ke
wâé heme e hegi a wiinaado ten me a cemen.
11 «Hemepie geé taa ha ace céiu pwomwo ubwo, ai
ace céiu mwopopwaalé, ke geé hane pace apulie celi
jan ne kon me e hegikewé. Ke geé mu pelen dieli geé
bo engemwo mu ha a duaan naa. 12 §Ke me geé taa ha
ace céiu pwomwo, ke geé *adéi a pwomwo naa. 13 Ke
me lé hegikewé ehi, ke e o mu pelelé a adéihi, ke
mepie time lé uce hegikewé ehi, ke geé te pémwo-
juiéhi mwo a adéihi tewé.
14 §†«Ke mepie te tice apulie celi lé hegikewé me tabe-
mi ni pwooti tewé ne ha ace céiu duaan, ke geé wie
mulang, ke geé tagiliihi ni muu pule ko ni awé §†† [be-
me geé habwii pie time uce wâé ni huô telé]. 15 §‡Ke é
pii tewé a juuju pie: É ha ace Tan celi e bo tauti ni
apulie hen wo Padué, ke o te junihe ubwo ace cuhi-
naado telé koja lépwo *Sodome me Gomore [li te juni-
he ta ni huô telé].»

O pwotahi ne kowé

16 §‡†«Geé téne! É pahedekewé pwohewii ni muto nge
ha awieme ni wota apiwii. Wâé heme geé piengen cile
pwohewii ni bwien, ke me bwala gewé pwohewii pa
meni pwojo. 17 §†Be lé o imwikewé, ke lé o péékewé nge
he ni mwotautinaado. Ke lé o tatikewé ko bwaliiwota
ne he ni *mwotapitihi. 18 Ke lé o teuukewé nge he pwa-
hamii ni gupéno me ni daame, beme lé tautikewé,
wonaa mu kong. Wonaa beme ne tewé beme geé cihe
telé kong, é ne mwo he pwahamii nina time uce ni Juif.
19 «É heme lé bo péékewé, ke geé nemwo pwo me
gia gewé ko ce bwopiinen telé. Be é ha a benaamwon
naa, ke wo Padué, ke e bo te ne tewé ce pwooti celi me
geé pii. 20 §‡Be time o uce wogewé celi geé o cihe, kehe
a Jene pa Caa tewé na e bo cihe kowé.
21 §§†«[É ha a benaamwon naa] ke wo pa céiu apulie,
ke e o bo ne pa âjiénen beme taunueng. Ke e o wonaa
mwo wo pa caa te ewa ne ko pa naîn. Ke ni ewa, ke lé
bo cuwode ni nyaa me caa telé, beme lé taunulé. 22 Ke
lé o téétikewé mu kong ati ne ni apulie. Kehe wo paceli
e bo cumang die ha anebwén [ko a mulihen] ke e o bo
celuimieng wo Padué.
23 «Ke me lé pwo me geé picani ne ha ace céiu
pwomwo ubwo, ke geé cela nge ha ace céiu. É pii tewé
a juuju pie: Mwo time geé uce engen ati he ni pwom-
wo ubwo Isaraéla, ke é o caa mwojuia mwo, woéo pa
Nahi Apulie.»

O wonaa mwo tewé

24 §§‡«É pii tewé pie: Wo pa acémun, ke time e uce pi-
wéden koja pa apacémunieng. Ke wo pa apenem, ke
time e uce piubwo nang koja pa daame hen. 25 §§§Be wo
pa acémun, ke wâé heme e pwohewii pa apacému-
nieng. Ke wo pa apenem, ke wâé heme e pwohewii pa
daame hen. Be mepie lé pii ko pa eapwihi pwomwo
pie, Caatana 18, ke lé o te junihe pii me ta mwo nina élé
ha a pwomwo naa.»

† *10.1 Maréko 6.7; Luka 9.1* †† *Tadé—A niin mwo pie Jude. Pa naî Cang. Omehi Luka 6.14–16, Ioane 14.22, Apostolo 1.13.*
‡ *Zélote—Grek: Cananite. Pa ju apulie Judé, na nimen me e pawie lépwo Roma mu pelelé.* ‡† *10.6 Jérémie 50.6* ‡‡ *10.7 Mataio 3.2, 4.17; Luka 10.9,11* ‡‡† *10.9 Luka 10.4* ‡‡‡ *10.10 Luka 10.7; 1 Korénit 9.14* § *10.12 Luka 10.5–6* §† *10.14 Luka 10.10–12; Apostolo 13.51*

§†† *Tagiliihi ni muu pule ko ni awé—Habwii pie, lé tahi taabwoni lépwona ta ni huô telé.* §‡ *10.15 Mataio 11.24; Jude 7* §‡† *10.16 Luka 10.3; Roma 16.19* §† *10.17–20 Maréko 13.9–11; Luka 12.11–12, 21.12–15* §‡ *10.20 Ioane 14.26* §§† *10.21 Miché 7.6; Mataio 10.35; Maréko 13.12; Luka 21.16* §§‡ *10.24 Luka 6.40; Ioane 13.16, 15.20* §§§ *10.25 Mataio 9.34, 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15*
18 *Caatana—Bélzébul. Omehi Caatana ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.*

Geé nemwo pwo me mwotikewé

26 †«Geé nemwo pwo me mwotikewé ko ni apulie. Be
ati ni naado na neduwohi, ke o bo habwii. 27 Ke ni naa-
do na é pii tewé neduwohi, ke geé pii beetihi ne ha a
pwéélang. Ke ni naado na pii ne he pwojéénewé, ke
geé pii beetihi ne ha awiemewé. 28 ††Geé nemwo pwo
me mwotikewé ko ni apulie na lé taunuhi a ééwé, be
time o uce jan me lé taunuhi a jenewé. Wâé heme geé
pwo me mwotikewé ko Padué. Be te weeng cehi na jan
me e taunuhi a ééwé me a jenewé ne ha a miû.
29 «Geé cuwoteeke alihi ni meni na wahin jélé: Nye
icuhi lupwoce meni celi alo, ne ko a mwani celi te céiu.
Kehe icehi ana te tice mu kolé celi e o tupwo ti ne he
pule, hemepie time e uce temehi wo Padué Caa tewé.
30 Ke wogewé, ke e te tai temehi ati ni jéhi ni apuniwé.
31 ‡Ke é mu ko anaa, na é pii tewé pie: Geé nemwo pwo
me mwotikewé! Be te junihe pwonaado ne kowé ne he
pwahamii Padué, koja ni meni na te nihe hiwon jélé!»

Geé nemwo pineduwoéo

32 «Wo pa apulie na e pii ne he pwahamii ni apulie
pie, weeng pa apulie tong, ke woéo mwo, ke é o pii
mwo pie weeng ke pa apulie tong, ne he pwahamii
Caa tong jeda he miiden. 33 ‡†Kehe wo pana e pii, ne he
pwahamii ni apulie, pie time e uce temehiéo, ke woéo
mwo, ke é o te pii, ne he pwahamii Caa tong jeda he
miiden, pie time é uce temehieng.»

Lé pipiiden ne ni apulie mu kong

34 ‡‡«Geé nemwo niimihi pie é âbé beme é pébé a
péém ne pwo bwohemwo. Ûhu! Woéo pa watihen me
time lé uce piténelé ne ni apulie ‡‡†. 35 ‡‡‡Be é âbé me é
pineité *lupwo pwéénemeewa, me lu téénemeewa, me
lu amwaan.* 36 *Ke wo lépwona lé mu ha a mwa te pa
apulie, ke bo woélé lépwona lé pwotahi ne kon.*»
Miché 7.6

Geé patupwo ni mulihewé me dong

37 «Wo paceli te junihe eânimen de lu nyaa me caa
ten kojaéo, ke time uce jan me pa acémun dong. Ke
wo pana te junihe eânimen de pa naîn, me ê naîn ko-
jaéo, ke time uce jan me pa acémun dong. 38 §Wo pana
time e uce canihi a *kuricé ten, me e âbé céing, ke
time uce jan me pa acémun dong. 39 Ke wo pana ni-
men me e cile a mulihen, ke e o patieden. Kehe wo
pana e patieden a mulihen mu kong, ke e o bo tooli *a
ju mulip.»

Wo pana e hegikewé ke e hegiéo

40 §†«Hemepie e hegikewé wo pace céiu apulie, ke
woéo pana e hegiéo. Ke wo pana e hegiéo, ke e hegi
mwo pana e neéo bé. 41 Ke mepie e hegi pace péroféta
mu ko ana pa péroféta, ke o bo pwo ace cemen celi
pwohewii ana ne te ni péroféta. Ke mepie e hegi pace
céiu apulie celi e *mwomwon ne he pwahamii Padué,
be e mwomwon, ke o bo pwo ace cemen celi pwohewii
ana ne te pana e mwomwon. É pii tewé a juuju pie:
42 Mepie e ne ace mwoûdu ko tabe bwala te ace pibéé
ni cuwo nahi ewa ce, be pa acémun dong, ke e bo hegi
mwo ace cuhin.»

11 É he e pii ati ni pihuô naa wo Iésu te lépwo 12
acémun den, ke e engen mulang, ke e â he ni
béé pwomwo ubwo ne ha a duaan naa. Ke e pacémuni
ni apulie, ke e pipatemehi telé a Pwooti Wâé.

Pa Mesia na lé ucéieng

Luka 7.18—23

2 É he e mu he karépu wo *Ioane pa apipuu apulie,
ke e téne a jepule ko Kériso, me nina e pwo. Ke e pa-
hede lépwo béé acémun den, 3 beme lé â tahimwo Ié-
su pie: «He caa te wogo kuti pali *Mesia li me e bo tu-
iebé? Ai, me geme mwo te ucéi pace céiu?»
4 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé mwojuia mwo,
me geé â piuti te Ioane nina geé téne, me nina geé ali-
hi. 5 §††Be lé caa niê mwo wo lépwo bwi; ke lé caa en-
gen ehi wo lépwo tebwa; ke caa wâé mwo wo lépwona
katia jélé; ke lé caa téne mwo wo lépwona bwéjé jélé;
ke lé caa mulie cemwo wo lépwo amele; ke lé caa hegi
a Pwooti Wâé wo lépwona tice delé! 6 Adéi pana e ali
temehiéo, me céihi ne kong §‡!»

E cihe ko Ioane wo Iésu

Luka 7.24—35

7 Ke me lé mwojuia mwo wo lépwo acémun de
Ioane, ke e pii wo Iésu te ni apulie na lé mu lang pie:
«É he li geé â ha a da me geé téne Ioane, ke he ade
aceli geé â alihi? [Pa apulie na pipwoééhen na e
pwohewii] a womeéle celi e papenemihi na a dan?
8 Ûhu! Ke kona he ade aceli geé â alihi? Pace céiu
apulie celi e cuwohe ace epwén celi nihe wâé? Ûhu! Be
nina te junihe wâé ni epwénelé, ke nina lé mu he ni
pwomwo he daame! 9 Te ade aceli geé â alihi? Pace
céiu péroféta? Éa, ke é pii tewé pie: Wo panaa, ke pa
péroféta ubwo! 10 §‡†Be te wo Ioane kuti, na e piieng wo
Padué ne he ni tii iitihi pie:
É bo neole pa apipépwooti tong.
E bo ânebuhem,
me e pwopweehi a pwaadeniim.» *Malachie 3.1*

---

† 10.26 Maréko 4.22; Luka 8.17 †† 10.28 Cang 4.12 ‡ 10.31 Mataio 6.26 ‡† 10.33 Maréko 8.38; Luka 9.26; 2 Timoté 2.12 ‡‡ 10.34—36 Luka 12.51—53 ‡‡† Dernière phrase—Grek: Kehe [é pébé] a teua. ‡‡‡ 10.35 Miché 7.6 § 10.38—39 Mataio 16.24—25; Maréko 8.34—35; Luka 9.23—24, 17.33; Ioane 12.25

§† 10.40 Maréko 9.37; Luka 10.16; Ioane 13.20 §†† 11.5 Ésaïe 35.5—6, 61.1 §‡ Ai, Adéi pana time e uce piâ ité [koja Padué] mu kong. §‡† 11.10 Malachie 3.1; Luka 1.76

11 [E pii mwo wo Iésu pie]: «É pii tewé a juuju pie: Te
tice pace apulie pwo bwohemwo, celi e piwéden koja
Ioane pa apipuu apulie. Kehe icehi ana wo pana te ni-
he wahin nang ne ha a *Mwametau he Miiden, ke te
nihe piubwo nang koja Ioane. 12 †Tabuhi ha a benaam-
won na e pipuu apulie wo Ioane dieli jenaa, ke lé hane
ne ni apulie, me lé ne, ne éni pwo bwohemwo, a
Mwametau he Miiden ko ni niihelé ††. 13 Be é ânebuhe
Ioane, ke ni *patén de Moosé, me ati ni péroféta, ke lé
pipatemehi te ni apulie [pie e o caa ne a Mwametau
ten wo Padué]. 14 ‡Geé céihi ne ko nina é pii tewé: Wo
Ioane, ke wo péroféta *Élia li me e bo âmwobé ‡†.
15 «Wo paceli pwo ce pwojéénen me e téne, ke wâé
heme e téne!»

Lé pipiikemu me Ioane

16-17 «É bo pipwohewii ne ko ace de ni apulie jenaa?
Lé pwohewii ni cuwo nahi ewa na lé pidaataa ha
apimu te ni apulie. Be [muhi te ni béén me lé jele me
ni béélé]. Ke lé pii telé ni béélé pie: “Geme cuu oopwé
tewé, ke time geé uce pwolu. Ke geme pwo a nyebi ko
mele, ke time geé uce é!”
«Ni apulie jenaa, ke pwohewii ni cuwo nahi ewa naa,
18 be e tuiebé wo Ioane pa apipuu apulie, ke e pawie
wiinaado he ni béé benaamwon, ke time e uce ûdu
tabe megele, ke lé pii ne ni apulie pie: “Pwo duéé kon!”
19 ‡‡«Ke é tuiebé, woéo pa Nahi Apulie, ke é wiinaado
me ûdu [pwohewii ni béén]. Ke lé pii ne ni apulie pie:
“Wo paje, ke te junihe pa aûdu, ke pa awiinaado! Ke e
pabéé ni atai mwani, me ni béé apulie na ta jélé!”
«Kehe [a juuju ana nye mu pii pie]: “Nye alihi temehi
a pitemang ne he ni bwomu [te nina lé mulie ha a pite-
mang].”»

Lé pwocuhinaado ne nina muhi telé me lé céihi

Luka 10.13–15

20 Ke e cihe me mwoiu te ni apulie wo Iésu ne he ni
pwomwo ubwo ko ni *pipwojunuun na hiwon na e caa
pwo ne hen, be time lé uce pitaatééhi ni mulihelé.
21 ‡‡†Ke e pii telé pie: «Geé pipwocile, wogewé ni
apulie Korazin me Betsaïda! Be o bo ne cuhinaado
tewé! Be é caa pwo ni naado na nihe ubwo ne pelewé
[ke time geé uce céihi]! Geé cuwoteeke niimihi lupwo
pwomwo ubwo Tir me Sidon ‡‡‡ ânebun [be te nihe ta
ni huô te ni apulie lang]. Kehe icehi ana hemepie lé ali-
hi ana é pwo ne pelewé, ke wieli caa te é bwolihi celi lé
taatééhi ni mulihelé. Ke me lé o habwii ko ace bwo cu-
wohe cang delé, me pitimilé he dep §. 22 Be é pii tewé a
juuju pie: É ha ace Tan celi e bo tauti ni apulie wo
Padué, ke o te junihe ubwo ace cuhinaado tewé koja
lépwo Tir me Sidon.
23 §†«Ke te piwien ne mwo kowé, wogewé ni apulie
Kapernaüm. Be geé niimihi pie pwonaado ne kowé, ke
geé pwohewii Padué §††. Ûhu! E bo nekewé ole céii lép-
wo amele! Be e pwo ni naado na te junihe ubwo ne
pelewé. É hemepie e pwo ni naado naa ne *Sodome,
ke wieli me e o mwo teko mu jenaa a pwomwo ubwo
naa. 24 §‡Ke é pii tewé a juuju pie: É ha ace Tan celi e bo
tauti ni apulie wo Padué, ke o te junihe ubwo ace cuhi-
naado tewé koja lépwo *Sodome!»

Padué Caa me ni naîn

Luka 10.21–22

25 §‡†É ha a benaamwon naa, ke e pii wo Iésu pie: «É
pwo-olé tem, go Caa, Padaame he a miiden me a
bwohemwo, be go neduwohi ni naado naa koja lépwo
atemehinaado me lépwo apitemang, ke go habwii te
lépwona time lé uce cémun §†. 26 Be te âcehi ana te
nimem kon.»
27 §‡[Ke e pii te lépwona lé téneeng pie]: «Ati nina e
pele Caa tong, ke e caa ne tong. [E caa te pihabwiieng
dong, beme é temehieng ehi.] Te weeng cehi na e
temehiéo, woéo pa Naîn. Ke te woéo cehi na é teme-
hieng, ke é habwiieng te ni béén beme lé temehieng
mwo.»

É bo pwo me geé mwaale

28 §§†«Geé âbé céiiéo, wogewé nina junihe téé ni
âneule tewé, ke mwaale gewé. Be é bo ne ce mwaale
tewé. 29 Geé pé a âneule na é ne tewé, ke geé engen
ne ko ni pihuô tong. Be pana bwala a pating, ke é pwo
me piwahin jo. Ke me geé âbé céiiéo, ke geé o tooli a
ju mwaale. 30 §§‡Éa, be a âneule na é ne tewé, ke te ju
pwia, ke ni pihuô tong, ke te ju ticecoon a bwo âce-
hin.»

Pa eapwihi a tan iitihi

Maréko 2.23–28; Luka 6.1–5

12 §§§É ha a céiu *tan iitihi, ke lé [uti a pwaaden na
e] pitahagéi ni apwoamu wo Iésu me lépwo acé-
mun den. Ke mene lépwo acémun den, ke lé te pwo
me tabwo ni ace *blé*, ke lé wii.

† *11.12–13 Luka 16.16* †† *Ne...ko ni niihelé—ai Cubwoni. Omehi Luka 16.16.* ‡ *11.14 Malachie 3.23; Mataio 17.10–13; Maréko 9.11–13* ‡† *Wo péroféta Élia li me e bo âmwobé—Lé pii ne ni péroféta ânebun pie, e bo âbé wo pace péroféta celi e pwohewii péroféta Élia, ânebuhe a bwo tuiebé te pa Mesia.* ‡‡ *11.19 Mataio 9.14* ‡‡† *11.21–22 Ésaïe 23; Ézékiel 26—28; Joël 4.4–8; Amos 1.9–10; Zakari 9.2–4* ‡‡‡ *Tir me Sidon—Lupwo amu na time uce lupwo amu ko a Isaraéla.*

§ *Cuwohe cang...pitimilé he dep—Ana lé pwo wo lépwo Juif heme lé pininim, ai heme lé é.* §† *11.23 Genèse 19.24–28; Ésaïe 14.13–15* §†† *2e phrase—Grek: Kona geé taa he miiden?* §‡ *11.24 Mataio 10.15; Luka 10.12* §‡† *11.25 1 Korénit 1.26–29* §† *Lépwona time lé uce cémun—Grek: Ni cuwo nahi ewa.* §‡ *11.27 Mataio 28.18; Ioane 1.18, 3.35, 10.15, 17.2; Filipi 2.9* §§† *11.28 Jérémie 31.25* §§‡ *11.30 1 Ioane 5.3* §§§ *12.1 Deutéronome 23.26*

2 †Ke me lé alihi anaa wo lépwo *Farasaio, ke lé pii te
Iésu pie: «Go alihi ana lé pwo ne ni acémun dem! Be a
naado na iitihi, ha a *tan iitihi!»
3 ††Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Kona time geé mu
uce pine ne he ni tii iitihi ana e pwo wo pa daame
*Davita? Be é ha a céiu tan, ke menelé, woélé me ni
béén. 4 ‡Ke e taa ha a *mwaiitihi [na pwo ko mwaanu].
Ke e pé ni pwoloa na ne me de Padué, ke lé eni me ni
béén. Kehe ni pwoloa naa, ke te ni *apwoâpwailo cehi
na pwo mwomwon delé me lé eni.
5 ‡†«Ke geé pine ne mwo he ni *patén de Moosé pie:
Lé penem ha a mwaiitihi he ni tan iitihi wo lépwo ap-
woâpwailo. Ke time uce ta ne he pwahamii Padué!
6 ‡‡Ke é pii tewé pie: E éni ana junihe piwéden koja a
mwaiitihi! 7 ‡‡†Be e pii wo Padué ne he ni tii iitihi pie:
*Time uce a âpwailo ko wota ana wâé tong. Kehe
nimung ko a pipwoééhe.*

Osé 6.6

«Ke wogewé, ke time geé uce temehi ace bwomune
a pwooti naa, be geé tauti ni apulie ce, na time lé uce
pwo celi ta ne he pwahamii Padué. 8 Ke woéo pa Nahi
Apulie, ke pa eapwihi a tan iitihi.»

E pwo me tieden a cunu ha a tan iitihi

Maréko 3.1—6; Luka 6.6—11

9 É alecehen, ke e taa ha a *mwotapitihi wo Iésu.
10 ‡‡‡Kehe e ko mu lang wo pa apulie na mele a in.
Ke nime ni Farasaio me [lé alihi aceli e o pwo wo Ié-
su, beme] lé o bo pipé ne kon. Ke lé te pwo me tahim-
woeng pie: «He te pwo mwomwon denye, me genye
pwo me tieden ace cunu ko pace céiu apulie ha a tan
iitihi?»
11 §Ke e hegi ne telé pie: «É hemepie e tupwo ne ha
ace pwon ace muto tewé celi te ju céiu nang, ha ace
tan iitihi, ke kona geé o pwo de? Geé â céieng da mu
ha a pwon! 12 Be te junihe pipwonaado ne ko pa apulie
koja a muto! Ke é mu ko anaa, na te ne me nye pwo
ana wâé ha a tan iitihi.»
13 Ke e pii te pali apulie pie: «Go cinebé a im.»
Ke e cine ngen a in, ke caa te wâé mwo kuti,
pwohewii a céiu.
14 §†Ke wo lépwo Farasaio na lé mu lang, ke lé wie mu
ha ali mwotapitihi. Ke lé â pwopitihi, beme lé hane ace
bwopwonen me lé taunu Iésu.

Pa eabwé na pipégalieng

15 Me e téne wo Iésu pie, lé ko pihane ace bwopwo-
nen me lé taunueng, ke e engen mu ha a duaan naa.
Ke hiwon ni béén na lé âcéin, ke e pwo me tieden ni
cunu kolé. 16 §††Ke e cihe me mwoiu ne kolé pie: «Geé
nemwo pipatemehiéo!»
17 Ke ni naado naa, ke e tuie, beme e pacuwohi ali e
pii wo Padué, na e pwaadeniin bé wo péroféta Isaia
pie:

18 §‡ §‡†*Weengi pa eabwé tong,*
na é caa pipégalieng,
pana te junihe eânimung den.
*É ne kon a *Jenen Iitihi tong,*
ke e bo pipatemehi te ni bele
a juuju ke a bwo celuimilé.
19 *Time e o uce cihe okéé,*
ke time e o uce cihe me ubwo,
ke time nye o uce téneeng
heme e wiikau pwo pwaaden.
20 *Time e o uce tubwi*
ni womeéle na caa hajii.
Time e o uce taunuhi ace miû
celi caa tice niihen.
Time e o uce tanahi
ni apulie na tice niihelé.
E o wonaa a bwo penem den,
dieli e o bo â piwéden
a mwomwon ke a juuju.
21 *Ke lé bo tai céihi ne kon*
ati ni bele.Ésaïe 42.1—4

Pwo mwomwon den me e peni ni duéé

Maréko 3.20—30; Luka 11.14—23

22 Lé pébé céii Iésu pa céiu apulie na bwi nang, ke
huuhu nang, be pwo duéé kon. Ke e pwo me wâé
nang wo Iésu. Ke e cihe, ke e niê mwo.
23 Ke lé téetihi ati ne ni apulie, ke lé pipii telé pie:
«Mepwo wo paje, ke wieli wo pali piebehi Davita, pali
*Mesia li genye tee ko ucéieng?»
24 §†Kehe icehi ana lé pii wo lépwo Farasaio pie: «Ûhu!
Wo pa apulie ce, ke e penem ko a junuu Caatana §‡, pa
daame he ni duéé! Be é mu ko anaa, na e peni ni
duéé.»
25 Ke e te temehi ni bwo niimihinaado telé wo Iésu,
ke e pii telé pie: «Hemepie e te pipwopa ne mwo kon
ace céiu mwametau, ke a mwametau naa, ke o tanahi.
Ke mepie e te pipwopa ne kon mwo ace céiu pwomwo
ubwo, ai ace céiu pwomwoiu, ke o pwocoon me e mu
mang! 26 Ke mepie e cibéé ni duéé wo Caatana, pa
daame he ni duéé, ke e o te pipwopa ne mwo kon! Ke
kona e o woté ko ace bwopwonen me e cumang a
mwametau ten? 27 Geé pii pie, é peni ni duéé ko a
junuu Caatana. Ke hemepie wonaa, ke kona woo celi e

† *12.2 Exode 20.10* †† *12.3 1 Samuel 21.2—7* ‡ *12.4 Lévitique 24.5—9* ‡† *12.5 Nombres 28.9—10* ‡‡ *12.6 Mataio 12.41—42* ‡‡† *12.7 Osé 6.6; Mataio 9.13* ‡‡‡ *12.10 Luka 14.3* § *12.11—12 Luka 14.5* §† *12.14 Ioane 5.16*

§†† *12.16 Mataio 8.4; Maréko 3.12* §‡ *12.18—21 Ésaïe 42.1—4* §‡† *12.18 Mataio 3.17* §† *12.24 Mataio 9.34, 10.25*
§‡ *Caatana—Bélzébul. Omehi Caatana ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.*

ne te ni bééwé ce junuun me lé peni ni duéé? Be lé
habwii pie, geé getiéo.
28 †«Ûhu! É peni ni duéé ko a Jenen Iitihi te Padué. Ke
[é hemepie nimewé kon, ke te jan me geé alihi temehi
pie] e caa tuiebé pelewé na a *Mwametau te Padué!
29 «É hemepie nimenye me nye taa ha a mwa te pace
céiu apulie na pwo niihen, me nye pé ni naamuun, ke
wâé heme nye mi cieeng. É mulang, ke genye bwobe
pé ni naamuun mu ha a mwa ten. 30 ††Wo pana time
uce pa bééng, ke e cubwoniéo. Ke wo pana time e uce
picani tong me gemu taineibuhi, ke e papiidenihi.»

Lé cihe me ta ne ko a Jenen Iitihi

31 ‡«É pii tewé pie: O jan me pineu ni apulie na lé cihe
me ta ne ko Padué. Kehe wo paceli e cihe me ta ne ko
a Jenen Iitihi, ke time o uce pineuhi ni ta pwo ten.
32 ‡†Ke o jan me pineu paceli e cihe me ta ne kong, pa
Nahi Apulie. Kehe mepie e cihe me ta ne ko a Jenen
Iitihi, ke o time uce jan me pineuhi ni ta pwo ten, ne ha
a mulie ce, ke é ne mwo ha a *mulie dieli mwo.»

A acuwo me ni acehin

33 ‡‡«A acuwo na wâé, ke e te ne ni acehin na wâé [me
wii]. Ke a acuwo na ta, ke e te ne ni acehin na ta. Be
nye o te temehi a acuwo mu ko ni acehin. 34 ‡‡†[Ke won-
aa mwo ne kowé] be geé o woté ko ace bwopiine ce
naado celi wâé, wogewé ni nahi bwien, ke ni agele? Be
nina e paobaanihi a pwonime pa apulie, ke weengaa
nina e wie pwon heme e cihe. 35 Ni naado na wâé, ke e
te âbé mu ko pa apulie na wâé nang, be wâé a pwoni-
men. Kehe ni naado na ta, ke e te âbé mu ko pa apulie
na ta nang, be ta a pwonimen.
36 «Éa, é pii tewé a juuju pie: O bo pwo a Tan na e bo
tauti ni apulie hen wo Padué. E bo muko pétaapwo
tautilé ko ni pwooti ta na lé pipii hauli. 37 Te é mu ko ni
pwooti na go pii, na e bo te pihuôhi wo Padué pie, o
pwocuhinaado tem, ai o celuimiko.»

Nimelé me lé alihi ce inenaado @ na pwojunuun

Maréko 8.11—12; Luka 11.24—32

38 ‡‡‡É ha a céiu tan, ke lé âbé céii Iésu ne ni béé
*dotéén ko patén me ni béé Farasaio, ke lé pii ten pie:
«Pa apipune, go pwo ace *pipwojunuun me geme ali-
hi.»
39 §Ke e hegi ne telé pie: «É mu ko ade na geé tee cu-
wo ko ilehi ce pipwojunuun, wogewé ni apulie jenaa?
Te junihe ta gewé [be time geé uce piténede Padué!] O
te tice mwo ace céiu pipwojunuun celi geé mwo alihi
mwo, koja ali e too péroféta Jonas ânebun. 40 §†Be li cié
li tan den, ke cié bwénin tina ali pilehe ikua. Ke te pi-
wien ne mwo kong, pa Nahi Apulie, be cié ni tan, ke cié
ni bwéning, tina a pule.
41 §††«E â Ninive wo Jonas, ke e pwopune te ni apulie
lang. Ke lé téne a pune ten, ke lé pininim, ke lé
pitaatééhi ni mulihelé. Kehe te e éni pelewé wo pa céiu
apulie na e te nihe piwéden koja Jonas. Ke é ha a Tan
na e bo tauti ni apulie hen wo Padué, ke wo lépwo
Ninive, ke lé o cuwoda ânebuhewé, wogewé ni apulie
jenaa, ke lé o pipé ne kowé! [Be muhi tewé me geé
pininim, ke me geé bitekewé!]
42 §‡«[Ke geé te temehi mwo a jepule ko] ê toomwo
daame ha amu Saba bwolihi. Be li e âbé mu ha amu
ten na te junihe e ité, beme e téne pa daame
*Solomona na oba nang ko a pitemang. Kehe te e éni
pelewé pa céiu apulie na e te junihe piwéden koja
Solomona! Ke é ha a Tan na e bo tauti ni apulie hen wo
Padué, ke e bo cuwoda ânebuhewé ê toomwo daame
naa, ke e bo pipé ne kowé, wogewé ni apulie jenaa.
[Be muhi tewé me geé téne.]»

A bwo engen ke mwojuia te ni duéé

43 «[Geé cuwoteeke téne ani]: Hemepie pwo duéé ko
pace céiu apulie, ke me e wie mu kon, ke e â wé? E âdé
ke âbé he ni duaan na ticie hen. Be e hane ace duaan
celi me e mu hen, kehe icehi ana time e uce tooli. 44 Ke
e niimihi pie, 'É o mwojuia ngemwo ha ali pomwa
tong.' Ke e mwojuia, ke e tooli ali mwa he tice ânen, ke
te ju balé hen ehi, ke pwoiipihi ehi. 45 §‡†Ke e â hane ni
duéé béén na 7 jélé, na te junihe ta jélé kojaeng. Ke lé
taa pimu ha ali mwa. Ke wo pa apulie naa, ke bwo juni-
he ta nang mwo kojan ânebun! Ke o wonaa celi e o tu-
ie ne kowé, wogewé ni apulie na ta gewé jenaa.»

A ju pwomwoiu te Iésu

Maréko 3.31—35; Luka 8.19—21

46 É he e mwo teko cihe ne ko ni apulie wo Iésu, ke lé
tuiebé wo nyaa ten me lépwo ciéén, ke lé âbé cuwo
pwomwo, be lé haneeng beme lé picihe.
47 Ke e pii ten wo pa céiu apulie pie: «Aje, élé âoté
pwomwo wo nyaa tem me lépwo ciéém. Be lé ko
haneko me lé cihe tem §†.»
48 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «He woo êce nyaa
tong? Ke wooélé lépwoce ciééng?»
49 Ke e hiido lépwo acémun den, ke e pii pie: «Geé ali-
hi, be woélé-ni ni nyaa tong me ni ciééng. 50 §‡Be wo
pana e pwo ana te nime Caa tong kon, Padué na e je-
da he miiden, ke te weengaa kuti pa âjiénung, ke ê
pwaadeniing, ke ê nyaa tong.»

† 12.28 Apostolo 10.38; 1 Ioane 3.8 †† 12.30 Maréko 9.40; Luka 9.50 ‡ 12.31 Ébéru 6.4—6 ‡† 12.32 Luka 12.10 ‡‡ 12.33 Mataio 7.16—20 ‡‡† 12.34 Mataio 3.7, 15.18; Luka 3.7, 6.45 ‡‡‡ 12.38 Mataio 16.1; Luka 11.16; Ioane 6.30 § 12.39 Mataio 16.4; Maréko 8.12 §† 12.40 Jonas 2.1

§†† 12.41 Jonas 3.5 §‡ 12.42 1 Rois 10.1—10 §‡† 12.45 2 Pétéru 2.20 §† A niide a tii naa, ke te tieden he ni béé tii iitihi he pwo grek. §‡ 12.50 Roma 8.29

A ocine ko pa apicemi
Maréko 4.1—20; Luka 8.4—15

13 É ha a tan naa, ke e wie mu ha a mwa he na e
pimu lang wo Iésu, ke e ole ticepwon. Ke e teb-
wo †, beme e pacémuni ni apulie. 2 ††Ke caa â hiwon ni
apulie na lé âbé céiieng. Ke é mu ko anaa, ke e taa
pwo a céiu ong, ke e tebwo. Ke lé te mu jeda ticepwon
ne ni apulie.
3 Ke e pwo-ocine he e pacémunilé ko ni naado na hi-
won. Ke e pii telé pie: «Geé téne! E bwo mu wo pa céiu
apulie, ke e bwo wie ha a céiu tan, beme e tagiliihi ni
âdaanu.4 Ke é he e ko tagiliihi, ke lé tupwo nge pwo
pwaaden ni béé pidenaado. Ke lé âbé ne ni meni, ke lé
wii ati. 5 Ke ni béén, ke lé tupwo ne ha a wii péi. Ke lé
piepin ko cim, be time uce hiwon ni pule lang. 6 Kehe
icehi ana me e niê na a téale, ke éle li nahi âdaanu, ke
lé meiu, be te tice waan. 7 Ke ni béén, ke lé tupwo ne
ha awieme ni mwawi ubwo ‡. Ke me lé tai picim, ke lé
taunuhi li pidenaado. 8 Ke ni béén, ke lé tupwo ne ha a
pule na wâé. Ke lé aca; ke ni béén ke 100 ni acehin, ke
ni béén 60, ke ni béén 30.» 9 Ke e pii mwo telé wo Iésu
pie: «Wo paceli pwo ce pwojéénen me e téne, ke wâé
heme e téne!»

É ko ade na go mu pwo-ocine telé?

10 Lé âbé mwonu Iésu wo lépwo acémun den, ke lé
tahimwoeng pie: «É mu ko ade na go mu pwo-ocine te
ni béén, heme go cihe ne kolé?»
11 Ke e hegi ne telé pie: «E ne tewé wo Padué, me geé
temehi a ju bwomune a Mwametau ten. Kehe icehi
ana time uce jan ne ko ni apulie ati. 12 ‡†Be wo pana caa
pwo ne ten, ke o ne mwo pwon ce béén, beme pihi-
won den. Kehe wo pana te tice ten, ke o pétaabwon
kojaeng a nehinaado na mwo e pelen. 13 É mu ko anaa,
na é pwo-ocine telé, heme é pacihelé. Be lé omehi, ke-
he time lé uce alihi temehi; ke lé téne, ke time lé uce
téne temehi. 14 ‡‡Ke weengaa a bwo pacuwohi na ali e
pii wo Padué ne kolé, na e pwaadeniin bé wo péroféta
Isaia pie:

Geé o te téne taaci,
kehe time geé uce téne temehi.
Geé o te omehi taaci,
kehe time geé uce alihi temehi.
15 *Mwoiu a puni a puapulie ce.*
Capuhi ni pwonimelé.
Bwéjé ni pwojéénelé.
Bwi ni naamiilé.
Be time uce nimelé me lé alihi
ko ni naamiilé,
ke me lé téne ko ni pwojéénelé,
ke me lé temehi ko ni pwonimelé.
Te muhi telé me lé bitelé bé céiiéo,
me lé taatééhi ni mulihelé,
ke me é o pwo me wâé jélé!» Ésaïe 6.9—10

16 ‡‡†«Ke hemepwo wogewé, ke geé pipwodéén, be geé
alihi ko ni naamiiwé, ke geé téne ko ni pwojéénewé.
17 É pii tewé a juuju pie: Hiwon ni péroféta, ke hiwon ni
apulie na mwomwon jélé, na te nihe nimelé me lé alihi
nina geé alihi, kehe time lé uce alihi temehi. Ke nimelé
me lé téne nina geé téne, kehe time lé uce téne.»

A bwopiine a ocine ko pa apicemi

18 «Geé téne a bwopiine a ocine ko pa apicemi: 19 Ni
béé pidenaado, ke lé tupwo nge pwo pwaaden. [A
pwaaden] ke ni apulie na lé téne a pwooti ko a
Mwametau, ke time lé uce temehi. Ke e tuiebé wo
*Caatana, pana ta nang, ke e céi mwo a pwooti na caa
cemi ne he ni pwonimelé.
20 «Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo ne ha a wii péi.
[A wii péi] ke ni apulie na lé téne a pwooti, ke lé epin
me lé hegi ha a pipwodéén. 21 Kehe icehi ana te tice
waan ne kolé a pwooti na lé téne. Ke lé te pitaatééhi ni
bwo niimihinaado telé. Hemepie e tuie ne kolé a
tacebwén me pwo nina ta ne kolé, watihen a pwooti te
Padué, ke lé patieden ni céihi telé.
22 ‡‡‡«Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo ne he ni
mwawi ubwo. [A pule naa] ke ni apulie na lé téne a
pwooti, kehe icehi ana pinekepé ni pwonimelé ne ko ni
naado na e tuie ne pwo a bwohemwo ce. Ke lé téte ce-
hi mwani me ni naamuu bwohemwo. É mu ko ninaa,
ke e taunuhi a pwooti, ke te tice acehin.
23 «Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo ne ha a pule na
wâé. [A pule naa] ke ni apulie na lé téne a pwooti, ke lé
temehi, ke pwo acehi a pwooti ne kolé: ni béén ke 100
acehin, ke ni béén ke 60, ke ni béén ke 30.»

Ni béé ocine ko a Mwametau
Maréko 4.30—34; Luka 13.18—21

A meté na ta

24 E pwo mwo a céiu ocine wo Iésu, ke e pii te ni
apulie pie: «A *Mwametau he Miiden ke pwohewii ani:
«E bwo mu wo pa céiu apulie, pa apwo âdaanu. Ke e
bwo tagiliihi ni pidenaado na wâé ne ha apwoamu ten.
25 Kehe icehi ana é he bwén, he e ko pule, ke e bwo
tehenebé wo pa apipwokon, ke e tagiliihi ni âdaanu na
ta, ha awieme ni âdaanu na wâé, ke e engen.
26 «Ke lé cim ne li âdaanu li wâé, ke lé aca. Ke lé te
cim mwo li âdaanu li ta. 27 Ke me lé alihi anaa ne ni

† *E tebwo—A bwopwonen de lépwo apipune ne pele lépwo Juif.*
†† *13.2 Luka 5.1—3* ‡ *Mwawi ubwo—Grek: Acuwo pwo dan (plantes épineuses).* ‡† *13.12 Mataio 25.29; Maréko 4.25; Luka 8.18, 19.26* ‡‡ *13.14 Ésaïe 6.9—10; Ioane 12.40; Apostolo 28.26—27*

‡‡† *13.16—17 Luka 10.23—24* ‡‡‡ *13.22 Luka 12.16—21; 1 Timoté 6.9—10,17*

apenem ha apwoamu, ke lé pii te pali eapwihi ali ap-
woamu pie: “Go te alihi, go pa daame, be li go tagiliihi
li âdaanu li wâé ha ali apwoamu tem. Ke kona lé âbé
mu wé ne ni âdaanu na ta na élé hen?”
28 «Ke e hegi ne telé pie: “Ûhu, wo pa apipwokon na e
pwo anaa.”
«Ke lé pii ten pie: “Kona o te nimem me geme â tewii
taabwon ni âdaanu na ta?”
29 «Ke e hegi ne telé pie: “Ûhu! Be mepie geé tewii ni
âdaanu na ta, ke geé o tewii ne pehi ni âdaanu na wâé.
30 Kehe geé te nelé me lé te picim ibu, die ha a pitii
âdaanu. Ke é bo pii te ni apenem dong pie, me lé mi
taineibuhi ni âdaanu na ta, me lé cini, ke me lé ne ni
âdaanu na wâé ha a mwoâdaanu tong.”»

A pide moutarde

31 E pwo mwo a céiu ocine telé wo Iésu, ke e pii telé
pie:
«A Mwametau he Miiden, ke pwohewii a pide
moutarde na e cemi wo pa céiu apulie ha a cereda ten.
32 A cuwo nahi pidenaado na te junihe wahin. Kehe ice-
hi ana me e cim, ke te junihe ubwo nang koja ati ni
naado na nye cemi he ni cereda. Ke lé âbé ne ni meni,
ke lé pwo ni mwonahilé ne he ni dihen, be caa â acuwo
na junihe ubwo.»

A nyaa te pwoloa

33 E pwo telé mwo a céiu ocine wo Iésu, ke e pii pie:
«A Mwametau he Miiden, ke e pwohewii mwo a nyaa
te pwoloa † na e pé ê céiu toomwo, ke e iluuhi neibu
me a *25 kilo* ko *farine* dieli e â cibu da ali pwoloa!»

É mu ko ade na e pwo-ocine wo Iésu?

34 Ati ninaa, ke e pii telé he ocine wo Iésu. Be e te cu-
wo ko pwo-ocine telé heme e pacihe ni apulie. 35 ††E
wonaa, beme e pacuwohi ali e pii wo Padué na e
pwaadeniin bé wo pa péroféta ten pie:

É bo pwo-ocine heme é pacihelé.
É bo pii ni naado na neduwohi
mu ha atabuhi ko a bwohemwo.Psaume 78.2

A bwopiine a ocine ko a meté na ta

36 Lé engen koja ni apulie wo Iésu me lépwo acémun
den, ke lé â pwomwo. Ke é nelang, ke lé pii ten pie:
«Go cuwoteeke pii teme ace bwopiine ali ocine li go pii
ne ko ni meté na ta.»
37 Ke e hegi ne telé pie: «Wo pana e tagiliihi ni pide-
naado na wâé, ke woéo pa Nahi Apulie. 38-39 A apwoa-
mu, ke a bwohemwo. A pide âdaanu na wâé, ke ni
nahi a Mwametau. Wo pa apipwokon, ke wo Caatana,
pana ta nang. Ke a pide âdaanu na e cemi, ke ni naîn,
[ke ni apulie na e kolé a duéé]. Ke a pitii âdaanu, ke
anebwén ko a bwohemwo. Ke ni apenem, ke ni *âcélo.
40 ‡Ke lé bo tai ni pidenaado na ta, ke lé cini ne pwo
miû. O wonaa ace [bwopwonen ne ko ni naî Caatana]
ha anebwén ko a bwohemwo.
41 ‡‡«Be woéo pa Nahi Apulie, ke é bo nebé ni âcélo
tong. Ke lé bo pétaabwon mu ha a Mwametau tong ni-
na lé pwo nina ta, me lépwona lé pwo me tieden ni céi-
hi ‡‡ te ni béén. 42 ‡‡†Ke lé o bo tahilé da pwo a miû na
ubwo. Ke é nelang he na lé o é me piwii pecuwo.
43 ‡‡‡«Ke ni béén na mwomwon jélé ne he pwahamii
Padué, ke o pwomelaan jélé pwohewii a téale § ne ha a
Mwametau te Caa telé. Wo paceli pwo ce pwojéénen
me e téne, ke wâé heme e téne!»

Ni wâé na neduwohi

44 «A Mwametau he Miiden, ke pwohewii ni mwani
megele na te junihe pwonaado ne kon, na neduwohi
ha apwoamu. Ke e tooli wo pa apenem ha apwoamu.
Ke e te junihe pipwodéén kuti, ke e te neduwohi mwo.
Ke e icuhi ati nina eten, ke e pwocuhi a apwoamu
naa.»

A perle na te junihe wâé

45 «A Mwametau he Miiden, ke pwohewii mwo a *per-
le* na te junihe wâé, ke te junihe ubwo a cuhin. Pwo pa
céiu a-icu, na e hane *perle*. 46 Ke e tooli a *perle* naa. Ke
e te icuhi ati kuti nina e pelen, beme e pwocuhin.»

A pua

47 «A Mwametau he Miiden, ke pwohewii mwo a pua,
heme nye tahi ole he jié, ke e pé ni muko pétaapwo
ikua. 48 Ke genye pé da huâiu, ke genye tai ni ikua na
wâé, ke genye ne he ni élele. Ke genye tahi taabwon ni
ikua na ta. 49 Ke o wonaa ha anebwén ko a bwohem-
wo, be e bo pahede ni âcélo ten [wo Padué]. Ke lé o
pineité nina lé *mwomwon ne he pwahamiin, me ni
béén na time lé uce piténedeeng. 50 §†Ke lé o bo tahi ni
béén na time lé uce piténedeeng ne ha a miû na ub-
wo. Ke é nelang he na lé o bo é me piwii pecuwo.»

Ni muko pétaapwo wâé

51 E tahimwo ni acémun den wo Iésu pie: «Kona geé
te temehi ni ocine naa?»
Ke lé hegi ne ten pie: «Éa.»
52 Ke e pii telé pie: «Wo pa *dotéén ko patén na caa
pa apulie ha a Mwametau he Miiden, ke e pwohewii pa
céiu eapwihi pwomwo na e pipégali mu he ni wâé ten
nina mwo coho, me nina caa bwolihi.»

† *Nyaa te pwoloa—Levain.* †† *13.35 Psaume 78.2*

‡ *13.40 Ioane 15.6* ‡† *13.41 Mataio 24.31, 25.31; Maréko 13.27*
‡‡ *Lé pwo me tieden ni céihi—ai Lé pwo me lé pwo nina ta.*
‡‡† *13.42 Mataio 8.12* ‡‡‡ *13.43 Daniel 12.3* § *O pwomelaan jélé pwohewii a téale—A bwopiinen pie, e bo te junihe adéilé ke pi-paunulé wo Padué. Ke lé o mu pelen ne ha a bwo ubwo na a wâé ten.* §† *13.50 Mataio 13.42; Luka 13.28*

Time lé uce céihi ne kon ni Nazaret
Maréko 6.1—6; Luka 4.16—30

53 Me e pii ati ni ocine naa wo Iésu, ke e engen mu ha
a duaan naa. 54 †Ke e â Nazaret, he na ubwo nang ne
hen. Ke e pacémuni ni apulie [ko a pwooti te Padué]
ne ha a *mwotapitihi.
Ke lé te junihe téetieng, ke lé pitahimwolé pie: «He
woo na e pacémunieng? Kona e âbé mu wé ni bwo
temehinaado ten, ke ni *pipwojunuun na e pwo?
55 ††Be pali naî pali apenem ko ba-acuwo! Pali naî
Maria, ke pa cuwo Cang, me José ‡, me Simon, me
Jude! 56 Ke lé teko mulie pelenye ni toomwo pwaadeni-
in! Ke he woo na e ne ten ni naado na e pwo?»
57 ‡†Ke lé pitaaba ne kon wo lépwo Nazaret, ke te
muhi telé me lé céihi ne kon. Ke e pii telé pie: «Au,
mwolihi! Be wo pa péroféta, ke lé te paciitieng ati ne
he ni amu, kehe te icehi ne ha amu ten!»
58 Ke time e uce pwo ce pipwojunuun celi hiwon
nelang wo Iésu, be time lé uce céihi ne kon.

E mele wo Ioane pa apipuu apulip
Maréko 6.14—29; Luka 9.7—9

14 É ha a benaamwon naa, ke e piténe ni jepule ko
Iésu wo *Érode Antipas, gupéno ne Galilé. 2 Ke e
pii te ni eabwé ten pie: «Wo pa apulie naa, ke wo
*Ioane pa apipuu apulip, he e caa mulie cemwo mu ha
amele! Ke weengaa a watihen me e pwo ni *pipwo-
junuun.»
3-4 ‡‡Weengi a jepule ko a bwo mele te Ioane: Wo
Érode, ke lu piaten me Érodiade, ê mwode Filip, pa
âjiénen. Ke e mu te cuwo ko pii ten wo Ioane pie: «Te
tice mwomwon dem me go pé ê toomwo naa.»
Ke e te pwo me imwi Ioane wo Érode, ke e cieeng, ke
e neeng he karépu. 5 ‡‡†Nime Érode me e taunueng, ke-
he icehi ana mwotieng ko ni apulie, be a hiwon kolé,
ke lé niimihi pie pa péroféta [te Padué].
6 Ke é ha a tan na lé pipaunuhi a bwo âbeele te
Érode, ke e pwolu he pwahamii ni apulie wo ê naî Éro-
diade.
Ke te junihe wâé te Érode. 7 Ke e *piapwo ne ten pie:
«É o ne tem ati celi go o ilehi kojaéo.»
8 Ke e cineeng wo nyaa ten, beme e pii te pa daame
Érode pie: «Go ne tong a puni Ioane ne ha ace tam.»
9-10 Ke te junihe piwahin Érode. Kehe icehi ana e caa
mi piapwo ne he pwahamii ni apulie ati. Ke e pahede
ni coda ten nge ha a karépu, beme lé â tahagéi a hene
Ioane. 11 Ke lé pébé a punin ne ha ace tam, ke lé ne te
êgi ewa toomwo. Ke wo êje, ke e pé nge céii nyaa ten.

12 Ke é alecehen, ke lé âbé wo lépwo acémun de
Ioane, ke lé pé a één, ke lé â neduwohi, ke lé â pipate-
mehi te Iésu ana e tuie ne ko Ioane.

Lé wiinaado ne ni apulie na 5000 jélé
Maréko 6.30—44; Luka 9.10—17; Ioane 6.1—15

13 Me e téne ana e tuie ne ko Ioane wo Iésu, ke e te
piengen cehi pwo ong, ke e â ha a céiu duaan na e ité,
na te piticie hen. Kehe icehi ana lé piténe ne ni apulie,
ke lé wie mu he ni mwopopwaalé, ke lé piâcéin nge ti-
cepwon. 14 Ke me e ele ole mu pwo ali ong wo Iésu, ke
e alihi a pubu apulie na te junihe ubwo, ke e te junihe
pipwoééhelé. Ke e pwo me wâé ni béén na cunu jélé.
15 E caa pwo me e nuule a téale, ke lé âbé céiieng wo
lépwo acémun den, ke lé pii ten pie: «O caa babwén,
kehe apiticie éni. Go ne ngemwo ni apulie ce, nge he
ni mwopopwaalé na e mwonu, beme lé o pé ce wiinaa-
do telé.»
16 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Ûhu, wâé heme lé
mu éni, ke me geé ne ce wiinaado telé.»
17 Ke lé pii ten pie: «Time uce jan, be te ju nim ni
pwoloa, ke alo lupwo ikua na e peleme!»
18 Ke e pii telé pie, me lé pébé céiieng.
19 ‡‡‡Ke nebwén, ke e pii te ni apulie pie, me lé tebwo
he ni meté. Ke e pé li pwoloa li nim me lupwoli ikua. Ke
e alehede da he miiden, ke e pwo-olé te Padué. Ke e
ebii li pwoloa, ke e ne te lépwo acémun den, ke lé pi-
patihi ne ko ni apulie. [Ke e wonaa mwo ko lupwoli
ikua.] 20 Ke lé tai wiinaado ati, ke caa pwoluu jélé. Ke lé
taineibuhi mwo ni nehi wiinaado telé, ke lé paobaanihi
ni élele na 12 kon. 21 A jéhi ni apulie aiu na lé wiinaado,
ke e pwo 5000 jélé, ke time uce pine ni ewa me ni
toomwo.

E engen pwo bwotabe wo Iésu
Maréko 6.45—52; Ioane 6.16—21

22 Te ju é alecehen, ke e pii wo Iésu te lépwo acémun
den pie: «Geé taa pwo ong, ke geé mi gaale ângedé ko
a céiu goon.»
Ke e mwo te mu wo Iésu, ke e pamwojuiéhi mwo ni
pubu apulie. 23 §Ke me e caa pinelé ati, ke e taa pwo ju-
wole, beme e pwoiitihi, ke bwénieng nelang.
24 Ke mepwo wo lépwo acémun den na lé mu pwo ali
ong, ke caa élé ité koja a nicepwon. Ke e âbédelé na a
dan; ke ni jié, ke taii ne ko ali ong.
25 Ke caa é pwopwometan, ke e âbé céiilé pwo
bwotabe wo Iésu. 26 §†Ke me lé alieng, he e ko engen
pwo bwotabe, ke te junihe mwotilé, ke lé haa da ko mi-
iden, be lé niimihi pie a duéé! 27 Kehe icehi ana e te
pwome pacihelé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Geé nem-
wo pwo me mwotikewé! Be woéo! Geé mwoiu!»

† *13.54 Ioane 7.15* †† *13.55 Ioane 6.42* ‡ *José—ai Josef.*
‡† *13.57 Ioane 4.44* ‡‡ *14.3—4 Lévitique 18.16, 20.21; Luka 13.19—20* ‡‡† *14.5 Mataio 21.26*

‡‡‡ *14.19 Mataio 15.35—39; Maréko 8.6—10* § *14.23 Luka 6.12, 9.28* §† *14.26 Luka 24.37*

28 Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Padaame, mepie te
wogo, ke go pwo me é oté céiiko ne pwo bwotabe.»
29 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Îgo, go opé!»
Ke e ole mu pwo ong wo Pétéru, ke e â céii Iésu pwo
bwotabe. 30 Kehe icehi ana mwotieng ko a dan [me ni
jié] be ubwo, ke e te tabuhi kopi neole ha a tabe. Ke e
toii da pie: «Padaame, go celuimiéo!»
31 †Ke e te pétaa nge ko a in kuti wo Iésu, ke e pii ten
pie: «Te junihe wahin kuti a céihi tem! É ko ade na
pinekepé ne tem?» 32 Ke me lu taa pwo ong, ke e cuwo
ali dan.
33 Ke lé tidihi jililé ati nina lé mu pwo ong, ke lé pi-
paunu Iésu, ke lé pii pie: «A juuju pie wogo, ke pa *Naî
Padué!»

E pwo me wâé ni cunu ne Génésaret
Maréko 6.53—56

34 Lé caa nebwén ko tahagéi jié wo Iésu me lépwo
acémun den. Ke lé tuie gaale ha a duaan na e
mwonuhi Génésaret. 35 Ke lé ali temehi Iésu ne ni
apulie lang. Ke lé pipii ngen pitihi a duaan naa a bwo
tuie ten.
Ke lé tai pébé céiieng ati ni cunu. 36 ††Ke lé pii ten pie:
«Te jan heme lé te ju ti cehi ko a baaé epwénem?»
Ke caa te wâé ati nina lé ti kon.

A bwo picihe ko ni bwomu
Maréko 7.1—13

15 Lé âbé mu *Iérusaléma ne ni béé *Farasaio me
ni béé *dotéén ko patén, ke lé âbé too Iésu. Ke
lé pii ten pie: 2 «Time lé uce piténedehi a ju bwomu wo
lépwo acémun dem, be time lé uce mi puu ni ilé âneb-
uhe a wiinaado pwohewii ni watihenye. Kehe é mu ko
ade, go paje?»
3 Ke e hegi ne telé pie: «Lépwoje! É mu ko ni ju
bwomu tewé, ke time geé uce piténedehi nina nime
Padué kon. Kehe é mu ko ade? 4 ‡Be e pii wo Padué
pie: *Go paciiti lu nyaa me caa tem.*

Exode 20.12

E pii mwo pie: *Geé taunu pa apulie na e pipii me ta lu
nyaa me caa ten.*

Exode 21.17

5 «Kehe icehi ana wogewé, ke geé te pii te ni apulie
pie, te wâé heme lé pii te lu nyaa me caa telé pie:
“Nimung me é ne teu ace céiu naado me bépicani teu,
kehe icehi ana time uce jan, be é caa pwo me âpipati
iitihi te Padué.”
6 «Ke é nelang he na geé pacémunilé, me time lé uce
paciiti lu nyaa me caa telé! Ke me wonaa, ke geé caaite
ne he pule ‡† ni pwooti te Padué ko ni bwomu tewé!
7 Geé te ju gahe pwo! E te juuju wo péroféta Isaia, na e
pwaadeni a pwooti te Padué ne kowé pie:
8 ‡‡*Lé te ju pipaunuéo ko pwolé*
wo lépwo apulie ce,
kehe te e ité kojaéo ni pwonimelé.
9 *Lé pwoiitihi me *pwoâpwailo tong*
kehe te piticenaado ne kon.
Ana lé pacémuni ni apulie kon,
ke te ni patén delé ni apulie,
kehe time uce a pwooti tong.» *Ésaïe 29.13*

Ana e pwo me ta pa apulie
Maréko 7.14—23

10 É alecehen, ke e tode ni apulie wo Iésu, ke e pii telé
pie: «Lépwoje! Geé tabemiéo, ke geé temehi ehi ana
me é pii tewé: 11 ‡‡†Time uce ana e taa pwo pa apulip
ana e pwo me ta nang ne he pwahamii Padué. Kehe te
icehi ana e wie mu pwon, ana e pwo me ta nang.»
12 Ke lé âmwonu Iésu wo lépwo acémun den, ke lé pii
ten pie: «Ni pwooti tem, ke te junihe ti ko ni Farasaio,
he go te temehi?»
13 Ke e hegi ne telé pie: «Wo lépwo Farasaio naa, ke
lé pwohewii ni acuwo na time uce ni âcemi he Caa
tong jeda he miiden. Ke e o bo taawii ‡‡‡. 14 §Geé nelé!
Be wo lépwo bwi, ke lé te pé lépwo bwi. Be wo pa bwi,
ke me e pé pa céiu bwi, ke lu o tai tupwo ole ha ace
pwon!»
15 Ke e pii te Iésu wo Pétéru pie: «Go patemehi ehi
teme a ocine naa.»
16 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Kona wogewé mwo,
lépwo acémun dong, ke time uce téele jan me geé
temehi anaa? 17 Geé téne, ati ni naado na ta pwo pa
apulie, ke me e â tinan, ke é alecehen, ke e te wie mwo
mu ha a één. He time geé uce temehi anaa? 18-19 Kehe
te icehi ni pwooti na e wie mu pwo ni apulie, ke ni bwo
niimihinaado na ta na lé wie mu he ni pwonimelé, ke
weengaa kuti nina e ne me lé pwo ana ta:
Lé taunuhi apulie;
Lé pibune;
Lé pipule me ni apulie hauli;
Lé bune;
Lé pigeti ni béén;
Lé pipii me ta ni béén.

20 «Weengaa nina ta genye kon, ne he pwahamii
Padué. Kehe time uce ta genye ko ace bwo time uce
puu ne ni inye.»

† *14.31 Mataio 8.26; Maréko 4.39* †† *14.36 Mataio 9.20—21*
‡ *15.4 Exode 20.12, 21.17; Deutéronome 5.16* ‡† *Caaite ne he pule—Grek: Pwo me piticenaado ne kon.*

‡‡ *15.8—9 Ésaïe 29.13* ‡‡† *15.11 Mataio 12.34* ‡‡‡ *Grek: O taawii ati ni acuwo na time e uce cemilé wo Caa tong jeda he miiden.* § *15.14 Luka 6.39; Roma 2.19*

A céihi te ê toomwo Kanana
Maréko 7.24—30

21 É alecehen, ke e engen mu ha a duaan naa wo Ié-
su, ke e â ha a céiu duaan na e mwonuhi lupwo pwom-
wo ubwo Tir me Sidon. 22 Ke e âbé céii Iésu wo ê céiu
toomwo mu ha amu naa, beme e cihe ne kon. Kehe
time uce ê *Juif, be ê piebehi lépwo *Kanana [a bele
na lé téétihi wo lépwo Juif]. Ke e toii da pie: «Padaame,
pa *Naî Davita, go pipwoééhung me picani tong! Be
pwo duéé ko ê naîng, ke te junihe cunu nang.»
23 Kehe icehi ana time e uce hegi ne ten wo Iésu ko
ace céiu pwooti.
Ke lé âbé mwonueng wo lépwo acémun den, ke lé pii
ten pie: «Go pwo me engen wo ê toomwo ne! Be e tee
ko cuwo ko cihe céinye!»
24 †Ke e pii ten wo Iésu pie: «Wo Padué, ke e te neéo
bé cehi ne ko ni apulie *Isaraéla, na lé pwohewii ni
nahi muto na lé pipatieden.»
25 Kehe icehi ana wo êgi toomwo, ke e âbé tidihi jilin
ânebuhe Iésu, ke e pii ten pie: «Padaame, go picani
tong!»
26 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Time uce wâé heme
nye pé ni wiinaado te ni cuwo ewa, me nye tahi ne te
ni ‘nahi wotaahen’ ††.»
27 Ke e pii ten wo êje pie: «Go te juuju, go Padaame,
kehe icehi ana ni nahi wotaahen mwo, ke lé te eni ni
mewiinaado na lé tupwo mu pwo taap te pa caa telé.»
28 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Êje, te junihe ubwo a
céihi tem! Wâé heme pwohewii ana nimem kon!»
Ke caa te tieden kuti ali cunu ko êgi naîn!

E pwo me tieden ni cunu

29 É alecehen, ke e engen wo Iésu mu ha a duaan
naa. Ke e uti a nicepwon Galilé. Ke é mulang, ke e taa
pwo juwole, ke e tebwo. 30 Ke lé âbé céiieng ne ni
apulie na te junihe hiwon jélé, ke lé pébé céiieng nina
tebwa jélé, ke nina bwi jélé, me ni tebwomwa, me ni
huuhu, ke hiwon mwo ni béé cunu. Ke lé tai nelé âneb-
uhe Iésu, ke e tai pwo me tieden ni pétaapwo cunu
kolé. 31 ‡Ke ni huuhu, ke lé caa cihe. Ke ni tebwomwa,
ke lé caa engen. Ke ni bwi, ke lé caa niê.
Ke lé téetihi ne ni apulie, ke lé pipaunu Padué he lép-
wo Isaraéla!

Lé wiinaado ne ni apulie na 4000 jélé
Maréko 8.1—10

32 ‡†E tode ni acémun den wo Iésu, ke e pii telé pie: «É
te junihe pipwoééhe ni apulie ce! Be caa cié ni tan
denye me woélé, ke tice wiinaado telé. Ke time uce
wâé me é pamwojuiélé, be koli bo tice niihelé nge he
pwaaden.»
33 Ke lé pii ten wo lépwo acémun den pie: «Genye o
woté ko ace bwo ne wiinaado telé ati, ne éni ha a du-
aan na apiticie? Be go alihi, be te junihe hiwon jélé!»
34 Ke e tahimwolé wo Iésu pie: «Kona niile ce pwoloa
celi e pelewé?»
Ke lé pii ten pie: «7 ni pwoloa, ke pwo ni cuwo nahi
ikua.»
35 Ke nebwén, ke e pii te ni apulie pie me lé tebwo.
36 Ke e pé li pwoloa li 7, me li nahi ikua, ke e pwo-olé te
Padué. Ke e ebii, ke e ne te lépwo acémun den, ke lé
pipwopii ne ko ni apulie. 37 Ke lé wiinaado dieli caa tai
pwoluu jélé. Ke é alecehen, ke lé tai ni nehi wiinaado
telé wo lépwo acémun den, ke e pwo 7 ni élele na oba!
38 Pwo 4000 ni aiu na lé wiinaado, ke time uce pine ni
toomwo me ni cuwo ewa!
39 Ke nebwén, ke e pii telé wo Iésu pie, me lé mwo-
juia ngemwo pelelé. Ke e taa pwo ong, ke e â ha a du-
aan ne Magadan.

Lé ilehi ce pipwojunuun
Maréko 8.11—13; Luka 12.54—56

16 ‡‡É ha a céiu tan, ke lé âbé céii Iésu ne ni béé
*Farasaio, me ni *Saducéen, be nimelé me lé
pipwohuô ten. Ke lé pii ten pie: «Go habwii teme ace
*pipwojunuun de Padué celi e kom.» [Be nimelé me lé
habwii pie time e uce penem ko a junuu Padué.]
2 Ke e hegi ne telé pie: «Me e megele a miiden heme
e nuule a téale, ke geé pii pie, o wâé amu ‡‡†.
3 «Ke me pipiing a amu ko a acaama, ke geé pii pie, o
ute. Be geé caa te temehi heme wâé a amu, ai é heme
ta a amu. Kehe icehi ana me geé alihi ni naado na e ko
tuie jenaa, ke time geé uce temehi ace bwopiinen! [Be
hemepie geé ko alihi ehi, ke geé temehi ehi ana nime
Padué me geé pwo.] 4 ‡‡‡É mu ko ade na geé tee cuwo
ko ilehi ce pipwojunuun, wogewé ni apulie jenaa? Te
junihe ta gewé [be time geé uce piténede Padué!] O te
tice mwo ace céiu pipwojunuun celi geé mwo alihi
mwo, koja ali e too péroféta Jonas ânebun.»
Ke e engen kojalé wo Iésu.

A ‘nyaa te pwoloa’ te ni Farasaio
Maréko 8.14—21

5 É he lé hagéi a *jié Galilé wo lépwo *acémun de Ié-
su, ke lé neuhi me lé pé pwoloa.
6 §Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé pipwocilekewé ne ko
a ‘nyaa te pwoloa’ te ni Farasaio me ni Saducéen!»
7 Ke lé pipii telé wo lépwo acémun den pie: «Wieli é
mu ko ana time genye uce pé pwoloa?»

† 15.24 Mataio 10.6 †† ‘Nahi wotaahen’—Wo lépwo béé Juif, ke lé pii ko lépwona time lé uce Juif pie ‘wotaahen’. Kehe icehi ana time e uce pii pie wonaa wo Iésu he e mwiihilé. Ke pwohewii a bwo cihe tenye ne ko ni pahecemenye. ‡ 15.31 Maréko 7.37 ‡† 15.32 Mataio 14.14

‡‡ 16.1 Mataio 12.38; Luka 11.16 ‡‡† Lupwo niide a tii naa, ke tieden he ni béé tii iitihi he pwo grek. ‡‡‡ 16.4 Mataio 12.39; Luka 11.29 § 16.6 Luka 12.1

8 Ke e te téne wo Iésu, ke e pii telé pie: «Te junihe
wahin kuti ni céihi tewé! É mu ko ade na geé tee cuwo
ko cihe ko a pwoloa? 9 †Mwo te time geé uce temehi
kuti? Kona time geé uce niimihi li nim pwoloa te li 5000
apulie? É ha a tan naa, ke li geé tai mwo celi niile élele?
10 ††Ai, li 7 pwoloa ne te li 4000 apulie, ke a tan naa, ke
niile ce élele celi geé tai mwo?
11 «É caa te pii tewé pie: Geé pipwocilekewé ko a
'nyaa te pwoloa' te ni Farasaio, me ni Saducéen. Kehe
time é uce pii tewé ce pwoloa celi me nye eni! Ke kona
time geé uce temehi anaa?»
12 Ke lé bwobe temehi wo lépwo acémun den pie, e
pii telé pie, me lé pipwocile ni cémun de ni Farasaio
me ni Saducéen.

Wo Iésu ke pa Mesia

Maréko 8.27—9.1; Luka 9.18–27

13 Ke lé engen wo Iésu me lépwo acémun den, ke lé
tuie nge ha a céiu duaan ko a pwomwo ubwo Césaré-
Filip. Ke e tahimwolé pie: «Kona lé pii pie woté ne kong
ne ni apulie? Lé pii pie woéo ke woo, woéo pa Nahi
Apulie?»
14 ‡Ke lé hegi ne ten pie: «Lé pii ne ni béén pie wogo,
ke wo *Ioane pa apipuu apulie. Ke lé pii ne ni béén pie
péroféta *Élia. Ke lé pii mwo wo lépwo béén pie
Iérémia, ai pace céiu pibéé ni péroféta ânebun.»
15 Ke e tahimwolé wo Iésu pie: «Ke kona wogewé
ke?»
16 ‡†Ke e hegi ne ten wo Simon Pétéru pie: «Wogo, ke
pa *Mesia ‡‡, pa *Naî Padué na e mulip.»
17 ‡‡†Ke e pii ten wo Iésu pie: «Adéiko go Simon pa naî
Jonas ‡‡‡, be time uce wo pace céiu apulie paceli e pwo
me go temehi anaa, kehe te wo Caa jeda he miiden.
18 §Ke é pii tem jenaa ni pie: A niim pie Pétéru, [a
bwopiinen pie 'a péi']. Ke é pwo a péi naa, ke é o bahi a
*Mwaiitihi tong §†. Ke a junuu a melepiing, ke tice niihe
ne kon. 19 §††É bo ne tem ni kilé ko a *Mwametau he Mi-
iden, ke ati nina go paciitihi† ne éni pwo bwohemwo,
ke e o te paciitihi ne mwo jeda he miiden wo Padué.
Ke ati nina go pii pie wâé §‡ ne éni pwo bwohemwo, ke
e o te pii pie wâé ne mwo jeda he miiden.»
20 Ke e paciitihi ko lépwo acémun den wo Iésu pie,
me lé nemwo pii te ni apulie pie weeng pa Mesia.

E bo mele ke mulie cemwo

21 Tabuhi ha a tan naa, ke e pii beetihi te ni acémun
den wo Iésu pie: «Wâé heme é â *Iérusaléma, beme é
mu he ni picani na ubwo na lé o pwo wo lépwo apihuô,
me lépwo caa te lépwo *apwoâpwailo, me lépwo
*dotéén ko patén. Ke lé bo pwo me é mele. Kehe icehi
ana é ha a béciéhe ni tan alecehen, ke é o bo mulie
cemwo.»
22 Ke e tode Iésu nge ha a céiu duaan wo Pétéru, ke e
cihe me ubwo ne kon, ke e pii ten pie: «Ûhu, Padaame!
O te tice celi e o tooko celi wonaa!»
23 Ke e biteeng wo Iésu ne kon, ke e pii pie:
«*Caatana, go engen mu he pwahamiing! Be go teko
pwobwoniéo koja ana te nime Padué kon. Be time go
uce niimihi pwohewii Padué, kehe go niimihi pwohewii
ni apulie!»

A bwo âcéi Iésu

24 §‡†E pii te ni acémun den wo Iésu pie: «Wo paceli ni-
men me e âbé céing [beme pa acémun dong] ke me e
nemwo bo uce piniimieng mwo. Kehe wâé heme e
canihi a *kuricé ten, ke me e âbé céing. 25 §†Be wo pana
nimen me e celuimi a mulihen, ke e o patieden. Kehe
wo pana e patieden a mulihen mu kong, ke o
celuimieng. 26 §‡He ade ne te pa apulie, hemepie e hegi
ati ni naamuu a bwohemwo, ke me e patieden a muli-
hen? Kona ace de aceli o jan me e ne, beme e pwocuhi
mwo a mulihen?
27-28 §§†«Geé tabemi ehi: É pii tewé ati anaa, be é o bo
mwojuia mwobé, me é ne a pwodaame tong, woéo pa
Nahi Apulie. Ke geme bo âbé me ni *âcélo tong ha a
junuu Padué, me a bwo ubwo na a wâé ten. Ke é bo ne
ce ceme ni penem de ni apulie. Ke pwo lépwo béén na
élé éni jenaa, na lé o mwo te alihi anaa, ânebuhe ce
bwo mele telé.»

Habwii a bwo ubwo na a wâé ten

Maréko 9.2–13; Luka 9.28–36

17 Alecehe ni tan na 6, ke wo Iésu, ke e pé Pétéru,
me lupwo pwénaâjién wo Cang me Ioane. Ke lé
taa pwo a juwole na te nihe ubwo. 2 §§‡Ke pitaatééhi a
bwo alieng ne he pwahamiilé. Be pwodaadii a pwa-
hamiin pwohewii a téale, ke pwojo pwomelaa ni epwé-
nen pwohewii a pwéélang. 3 Ke lé te ali kuti *Moosé
me *Élia, [lupwo alo péroféta ânebun na piubwo julu]
he lé ko picihe me weeng.
4 Ke e pii te Iésu wo Pétéru pie: «Padaame, te nihe
wâé heme genye ko mu éni. Hemepie nimem, ke é o
pacuuli ce mwa mwaanu celi cié ne éni, beme a dem a
céiu, ke me a de Moosé a céiu, ke me a de Élia a céiu.»
5 §§§É he e mwo teko cihe, ke e te âbé kuti a menii na
pwomelaan, ke e taluilé. Ke lé téne a pwocihe bé mu
ha ali menii, na e pii pie: «Wo paje, ke pa Naîng [na te

† *16.9 Mataio 14.17–21* †† *16.10 Mataio 15.34–38* ‡ *16.14 Mataio 14.1–2; Maréko 6.14–15; Luka 9.7–8* ‡† *16.16 Ioane 6.69* ‡‡ *Mesia—Grek: Kériso. Be Mesia he pwo ébéru, ke Kériso he pwo grek. Omehi Ioane 1.41.* ‡‡† *16.17 Galat 1.15–16* ‡‡‡ *Jonas—ai Ioane.* § *16.18 Ioane 1.42; Éféso 2.20* §† *Bahi a mwaiitihi tong—Ocine ko ati ni acéihi ne ko Iésu.* §†† *16.19 Mataio 18.18; Ioane 20.23* §‡ *Paciitihi; Pii pie wâé—Grek: Cie; Tuwo.*

§‡† *16.24 Mataio 10.38; Luka 14.27* §† *16.25 Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25* §‡ *16.26 Mataio 4.8–9* §§† *16.27 Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 25.31; Roma 2.6; Pii Beetihi 22.12* §§‡ *17.2 2 Pétéru 1.16–18* §§§ *17.5 Deutéronome 18.15; Psaume 2.7; Ésaïe 42.1; Mataio 3.17; Maréko 1.11; Luka 3.22*

céiu nang] na te junihe eânimung den. Ke geé
piténedeeng!»
6 Ke me lé téne a pwocihe naa wo lépwo acémun
den, ke lé tidihi jililé, ke lé miibule, be mwotilé.
7 Ke e âbé céiilé wo Iésu, ke e ti kolé, ke e pii telé pie:
«Geé cuwoda! Ke geé nemwo pwo me mwotikewé!»
8 Ke me lé alehede, ke lé alihi pie, caa te piwoélé cehi
me Iésu.
9 Ke me lé homwobé mu pwo juwole, ke e pii
mwoiuhi telé wo Iésu pie: «Geé nemwo pii te ce béé
apulie nina geé alihi, dieli ha ace tan celi é bo mulie
cemwo mu ha amele, woéo pa Nahi Apulie.»
10 †Ke lé tahimwo Iésu pie: «Lé pii wo lépwo *dotéén
ko patén pie, wo Élia, ke pana me e mi âbé ânebuhe
[pa *Mesia]. Ke he wonaa be woté?»
11 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Éa kuti, e mi âbé wo
Élia, beme e pine ehi ati ni naado he ni amu nen.
12 ††Kehe icehi ana é pii tewé pie: E caa te âbé wo Élia,
kehe time lé uce temehieng ne ni apulie, ke lé te pwo
ten nina nimelé kon. Ke te pwohewii ne mwo kong, be
é bo mu he ni picani mu kolé, woéo pa Nahi Apulie.»
13 ‡Ke lé bwo temehi wo lépwo acémun den pie, e ci-
he telé ko *Ioane pa apipuu apulip.

E pwo me wâé pa céiu ewa @ na pwo duéé kon

Maréko 9.14—32; Luka 9.37—45

14 [Me lé homwobé mu pwo juwole] wo Iésu me lép-
wo acémun den na cié jélé, ke lé tooli a pubu apulie.
Ke e âbé céii Iésu wo pa céiu apulie, ke e tidihi jilin
ânebuhen. 15 Ke e pii ten pie: «Padaame, go pip-
woééhe pa naîng, be e kon a duéé na e pwo me éjén
nang, ke te junihe cunu nang kon. É he ni béé be-
naamwon, ke e mu tahieng da pwo miû, ai é he tabe.
16 Ke é caa pééeng bé céii lépwo acémun dem, ke time
uce jan me lé pwo me wâé nang.»
17 Ke e pii telé wo Iésu pie: «[É te junihe pip-
woééhewé] wogewé ni apulie jenaa! Mwo te time geé
uce téele céihi, be wogewé ni apwo mwoiu pun! O é
dieli éniile celi é o mwo te mu pelewé, ke me é mwo
tee picani ne kowé? Geé pébé éni pa cuwo ewa naa!»
18 Ke e peni ali duéé wo Iésu, ke e pii ten pie: «Go wie!»
Ke e wie, ke te wâé kuti pali cuwo nahi ewa.
19 ‡†É alecehen, ke me lé bwo te pimu cehi wo Iésu
me lépwo acémun den, ke lé âbé mwonueng, ke lé
tahimwoeng pie: «É ko ade na time uce jan me geme
pwo me e wie ali duéé?»
20 ‡‡Ke e hegi ne telé pie: «Wonaa be te junihe wahin
kuti a céihi tewé. Kehe é pii tewé a juuju pie: Hemepie
a céihi tewé, ke me te ju wahin pwohewii a pide
moutarde, ke o te jan me geé pii te a juwole ce pie:
“Go engen mulang”, ke e o te engen! Ke o te tice aceli
o pwocoon ne kowé. 21 {Be o te icehi mu ko a pwoiitihi
te Padué, me a pipatupwo wiinaado, na o jan me geé
pawiehi a bwo pwo duéé naa.}»

E pii mwo a bwo mele ten

22 ‡‡†É alecehen, ke lé pipwotapitihi ne Galilé wo Iésu
me lépwo acémun den. Ke e pii telé pie: «O bo icuéo te
ni apulie, woéo pa Nahi Apulie. Ke lé bo imwiéo, 23 ke
lé o bo pwo me é mele, kehe é ha a béciéhe ni tan ale-
cehen, ke é bo mulie cemwo mu ha amele.»
Ke me lé téne anaa, ke te junihe piwahin jélé kuti.

A cuhi puni apulie ko a mwaiitihi

24 ‡‡‡Lé tehene nge Kapernaüm wo Iésu me lépwo
acémun den. Ke lé âbé céii Pétéru wo lépwo *atai
mwani cuhi puni apulie ko a *mwaiitihi, ke lé tahimwo-
eng pie: «Kona wo pa caa tewé, ke e te ne mwo a cuhi
puni apulie ko a mwaiitihi?»
25 Ke e hegi ne telé wo Pétéru pie: «Éa! E te pwocuhin
mwo!»
É alecehen, ke lu taa ha a mwa me Iésu. Ke e te
pwome cihe wo Iésu, ke e pii te Simon Pétéru pie: «Si-
mon, de ace bwo alihi nen dem? Woo paceli e o
pwocuhi puni apulie § ne te pa daame? Wo pa eapwihi
amu, ai wo pa aâbé?»
26 Ke e hegi ne ten wo Pétéru pie: «Wo pa aâbé.»
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Éa kuti, beme wo pa eapwi-
hi amu, ke time e o uce pwocuhin. 27 Kehe icehi ana
genyu nemwo pwotahinaado ne kolé. Go â tapwé, ke
ace ikua celi go céi, ke go waa a pwon, be go o tooli a
mwani, ke go pébé me a cuhi puni apulie tenyu ko a
mwaiitihi.»

A pwooti ko a pimiibule

Maréko 9.33—50; Luka 9.46—48

Woo pana piubwo nang?

18 §†É ha a benaamwon naa, ke lé âbé céii Iésu wo
lépwo acémun den, ke lé tahimwoeng pie:
«Kona woo paceli piubwo nang ne ha a *Mwametau
he Miiden?»
2 Ke e tode pa cuwo nahi ewa, ke e neeng ha aw-
iemelé. 3 §††Ke e pii telé pie: «Geé tabemi ehi, be é o pii
tewé a juuju pie: Mepie time geé uce pwo me piwahin
gewé, me geé pwohewii ni cuwo ewa, ke time geé o
uce taa ha a Mwametau he Miiden. 4 Ke hemepie pwo
pace apulie celi e pwo me piwahin nang pwohewii pa
cuwo nahi ewa ce, ke o bo piubwo nang ne ha a

† *17.10 Malachie 3.23* †† *17.12 Mataio 11.14* ‡ *17.13 Luka 1.17* ‡† *17.19 Mataio 10.1* ‡‡ *17.20 Mataio 21.21; Maréko 11.23; Luka 17.6; 1 Korénit 13.2*

‡‡† *17.22 Mataio 16.21* ‡‡‡ *17.24 Exode 30.13, 38.26*
§ *Pwocuhi puni apulie—Grek: Pwocuhi ni béé puni apulie (impôts). É ne pele lépwo Roma, ke wo lépwona lé mu ha a tii telé (citoyens), ke time lé uce pwocuhi a mwani cuhi puni apulie. Te icehi lépwona lé patiedenilé ne ko pa.* §† *18.1 Luka 22.24* §†† *18.3 Mataio 19.14; Maréko 10.15; Luka 18.17*

Mwametau he Miiden. 5 †Ke wo pana e hegi ne he ni-
ing pace cuwo nahi ewa pwohewii paje, ke e hegiéo.»

Go nemwo pwotahi a céihi ten!

6 ††«Go nemwo pwotahi a céihi ‡ te pa apulie na e céi-
hi ne kong pwohewii a cuwo nahi ewa, be o te junihe
ubwo a cuhinaado tem. Ke wâé heme cie ace pilehe
péi ne ko a henem, ke o tahiko ole ha anumwihi! 7 O te
cuwo ko pwo ni bwomunen me nye tupwo ne ha a ta
ne pwo a bwohemwo ce. Kehe go pipwocile, be o te ju-
nihe ubwo a cuhinaado te pana e pwo me lé tupwo ne
ha a ta wo lépwo béén.
8 ‡†«Mepie a watihen a im, ai a am, me go pwo ana ta,
ke go tahagéi, ke go tahi taabwon nge ité kojako. Be
wâé heme go taa ha *a ju mulip pele Padué, hemepie
te céiu a im, ai te céiu a am. Kehe te junihe pwoééhem
heme go te cile lupwo im, me am, ke me tahiko ne ha
a miû na te tice pwonehin. 9 Ke me watihen a naamiim
me go pwo ana ta, ke go tuu tahi nge ité kojako. Be
wâé heme go taa ha a ju mulip pele Padué, hemepie
te céiu a naamiim. Kehe te junihe pwoééhem me go
tee cile lupwo naamiim, ke me tahiko ne ha a miû.
10 ‡‡«Geé pipwocilekewé, beme geé nemwo tééti ni
cuwo nahi ewa na lé céihi ne kong! Be é pii tewé a juu-
ju pie: Ni *âcélo na lé te wéilé, ke te élé pele Caa tong
jeda he miiden. 11 ‡‡†{Be woéo pa Nahi Apulie, ke é âbé
me é *celuimi nina lé pipatieden.}»

A ocine ko a muto na e pipatieden

12 ‡‡‡«Ade ace bwo niimihinaado tewé ne ko a jepule
ce?
«Pwo pa céiu apulie, na pwo 100 ni muto ten. Ke
mepie tieden aceli te ju céiu nang, ke e o pwo de? E o
necu nelang li 99 muto, ke e o â hane ali muto li e pi-
patieden. 13 Ke me e tooeng, [ke a tan naa] ke e te juni-
he pipwodéén ko a muto na te ju céiu, koja nina 99 na
lé te mu. Ke geé tabemi ehi, be é pii tewé a juuju pie:
14 O wonaa ne ko Caa tewé § na e jeda he miiden, be
time uce nimen me e patieden paceli te ju céiu nang
mu ko ni naîn.»

Pa céiu acéihi béém na e pwo ana ta

15 §†«Mepie e pwo {tem} aceli ta wo pa céiu acéihi
béém, ke go â tooeng, ke geu mi picihe ehi, ke go hab-
wii ten ana ta na e pwo. Ke me e piténedeko, ke caa
wâé, be go caa pééeng koja a ta. 16 §††Ke me time e uce
piténedeko, ke go pé pace ai wo lupwoce acéihi me
geé picihe me weeng, beme lu bo pajuujuhi a picihe
tewé [pwohewii ana caa te tii ne he ni tii iitihi pie]: *Wâé
heme alo ai cié ni *apajuujuhi nen.*

Deutéronome 19.15

17 Ke mepie muhi ten me e ténedekewé, ke go â pii te
ni apwoiitihi. Ke mepie muhi ten me e ténede ni ap-
woiitihi, ke geé nemwo pipéce ne kon, be e bo â
pwohewii nina time lé uce céihi, me ni *atai mwani
cuhi puni apulie.
18 §‡«Geé tabemi ehi, be é o pii tewé a juuju pie: Ati ni-
na geé paciitihi ne éni pwo bwohemwo, ke e o te paci-
itihi ne mwo jeda he miiden wo Padué. Ke ati nina geé
pii pie wâé ne éni pwo bwohemwo, ke e o te pii pie
wâé ne mwo jeda he miiden.»

Geé pipwoiitihi ibu!

19 §‡†«A céiu mwo, ke wo lupwoceli alo julu mu kowé,
ke me céiu julu ne ko aceli lu pwoiitihi ne kon, ke e o
bo pwo ne telu wo Caa tong jeda he miiden. 20 Be
mepie alo ai me cié celi lé neibulé ne he niing, ke woéo
ha awiemelé.»

Pa eabwé na time e uce pineu pa béén

21 E âbé céii Iésu wo Pétéru, ke e tahimwoeng pie:
«Padaame, hemepie e te cuwo ko pwotahi ne kong wo
pa bééng, ke o oniile jo ko pineueng? Dieli ko 7?»
22 §†Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Time é uce pii tem
pie, é dieli ko 7, ai é dieli ko 7000 §‡. [Kehe go te
pineueng taaci.] 23 Be a Mwametau he Miiden, ke
pwohewii ani:
«E bwo mu wo pa céiu daame, ke nimen me e teme-
hi ace jéhi ce kérédi te ni eabwé ten. 24 Ke e tabuhi mu
ko pa céiu, ke lé pébé céiieng pana e caa taa pwo ni
milliard§§† na hiwon ni kérédi ten. 25 Ke caa time uce jan
me e wodehin. Ke e pii wo pa daame pie: “Me icueng
beme pa *apenem tice ja kon. Ke icu mwo mwoden,
me ni naîn, me ni naamuun! Icuhi ati, beme e pwocuhi
ni kérédi ten!”
26 «Kehe icehi ana wo paje, ke e tidihi jilin he pwa-
hamii pa daame, ke e é, me pii ten pie: “É ileko pie, go
nemwo wele, be é bo te pwocuhi ne tem ati!”
27 «Ke e te pipwoééhen wo pa daame, ke e ciitili taab-
won ni kérédi ten, ke e neeng me e engen.
28 «Ke nebwén, ke e engen wo pali eabwé, ke pitapi-
tilu me pa béén ko penem, na e pé kojaeng a mwani
péi na te ju céiu §§‡. Ke e imwi pali, ke e pwoti henen, ke
e pii ten pie: “Go piepin me go wodehi ni mwani tong!”

† 18.5 Mataio 10.40; Luka 10.16; Ioane 13.20 †† 18.6–7 Luka 17.1–2 ‡ Pwotahi a céihi—ai Pwo me patieden a céihi—ai Ne me e pwo ana ta. Grek: Pwo me e tupwo. ‡† 18.8 Mataio 5.29–30 ‡‡ 18.10 Ébéru 1.14 ‡‡† 18.11 Luka 19.10 ‡‡‡ 18.12–14 Luka 15.4–7 § Caa tewé—ai Caa tong. §† 18.15 Luka 17.3; Galat 6.1 §†† 18.16 Deutéronome 19.15; Ioane 8.17

§‡ 18.18 Mataio 16.19; Ioane 20.23 §‡† 18.19 Maréko 11.24; Ioane 15.7 §† 18.22 Luka 17.4 §‡ 7000—Grek: 70 x 7. A ocine cehi ko a numéro na junihe ubwo. §§† Ni milliard na hiwon—Grek: 10000 talents. Céiu a talent, ke a cuhi pa apulie na céiu nang he na 20 ni jo. §§‡ A mwani péi na te ju céiu—Grek: 100 mwani péi (deniers). A bwopiinen pie, te junihe wahin koja ni kérédi ten (10000 talents = 60 million deniers).

29 «Ke e tidihi wo pali he pwahamiin, ke e pii ten pie:
“É ileko pie, go nemwo wele, be é bo te wodehin ne
mwo tem!”
30 «Kehe icehi ana muhi te paje, ke e neeng da he
karépu, ucéihi ace bwo wodehi ne ni kérédi ten.
31 «Ke lé téetihi ne ni béélu ko penem, ke te junihe
muhi telé †, ke lé â pitéteiminaado te pa daame helé.
32 «Ke e tode pali eabwé wo pa daame, ke e pii ten
pie: “Wogo, ke pa eabwé na piticenaado ne kom! Be li
é ciitili ati li kérédi tem li te junihe ubwo, be he li go ko
âbé é ne kong! 33 Ke wogo mwo, ke me go pipwoééhe
pa béém, pwohewii a bwo pipwoééhem dong!”
34 ††«Ke e te junihe okéé wo pa daame, ke e pwo me
imwi pali eabwé, ke e neeng he karépu. Ke e pwocuhi-
naado ten, ucéihi ace bwo wodehi na ati ni kérédi ten.»
35 ‡[Ke e panebwénihi a ocine naa wo Iésu, ke e pii
pie]: «O wonaa ana e o pwo tewé wo Caa tong jeda he
miiden, hemepie time geé uce pineu pa bééwé acéihi
he ni ju pwonimewé.»

A piaten me a pitahagéi piaten

Maréko 10.1—12

19 Me e pii ati anaa wo Iésu, ke e engen mu ha
amu Galilé, ha a duaan *Judé ne gaale cemwo
ne ko a éémwa Ioridano. 2 Ke hiwon ni apulie na lé
âcéin, ke e pwo me wâé nina cunu jélé.
3 Ke lé âbé céiieng ne ni béé *Farasaio, ke lé pwo me
lé pipwohuô ten, ke lé tahimwoeng pie: «Kona te pwo
mwomwon de pa apulie ne he ni patén, me e cibéé ê
mwoden? He ade ace watihen me e cibééeng?»
4 ‡†Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Kona time geé uce
pine ana caa te tii ne he ni tii iitihi? Be caa tii pie, é ha
atabuhi kon, me e tabuhi a bwohemwo wo Padué, ke *e
ne pa aiu me ê toomwo.*

Genèse 1.27

5 ‡‡Ke e pii wo Padué pie: *Ke é mu ko anaa, ke e patup-
wo lu nyaa me caa ten wo pa aiu, beme lu pimu me ê
mwoden. Ke me wonaa, ke caa céiu julu.*

Genèse 2.24

6 «[É ko anaa na é pii tewé pie]: Caa time bo uce alo
mwo lupwoce apulie, kehe caa te ju céiu julu. Ke geé
nemwo pineitééhi mwo nina e caa pineibuhi wo
Padué!»
7 ‡‡†Ke lé hegi ne ten wo lépwo Farasaio pie: «Ke me
wonaa, ke kona é ko ade na e pii wo *Moosé pie, pwo
mwomwon de pa apulie me e pawie mwo ê mwoden,
hemepie e pwo ace tii me pitahagéi piaten?»
8 Ke e pii telé wo Iésu pie: «E ne a mwomwon dewé,
be te junihe mwoiu ni puniwé! Kehe icehi ana é ha
atabuhi kon, ke time uce wonaa. 9 ‡‡‡É ko anaa na é pii
tewé pie: Go nemwo cibéé ê mwodem na time uce ê
abune aiu §. Be, me go cibééeng, ke me go piaten
mwo, ke go bune toomwo koja ê mwodem ânebun.»

Pwo ni béén na time lé uce piaten

10 Lé pii te Iésu wo lépwo acémun den pie: «Heme
wonaa, ke wâé heme tice piaten!»
11 Ke e hegi ne telé pie: «A pwooti naa, ke time e uce
ne, me de ati ni apulie, kehe wo Padué, ke e te ne cehi
te ni béén me lé hegi. 12 Be te pwo ni béén na time lé
uce piaten, be time uce jan me lé pwo, mu he ni bwo
âbeele telé. Ke pwo ni béén na te tice naîlé ko nina lé
pwo ne ko ni éélé ni apulie §†. Ke pwo ni béén na time
lé uce piaten, be watihen a *Mwametau he Miiden. [Be
nimelé me lé pipwoeabwé ehi te Padué.] Wo paceli ni-
men me e hegi a pwooti naa, ke wâé heme e hegi!»

E adéi ni cuwo nahi ewa wo Iésu

Maréko 10.13—16; Luka 18.15—17

13 É alecehen, ke lé âbé céii Iésu ne ni béé apulie, ke
lé pébé céiieng ni cuwo ewa, beme e ne ni in huîilé, ke
me e pwoiitihi me delé. Kehe icehi ana lé cihe me ub-
wo ne kolé wo lépwo acémun den, ke lé pacuwolé.
14 §††Kehe icehi ana e pii telé wo Iésu pie: «Geé ne ni
cuwo nahi ewa me lé âbé céiiéo! Geé nemwo pacu-
wolé! Be a Mwametau he Miiden, ke a de ni apulie na
lé pwohewii ni cuwo nahi ewa.»
15 Ke e ne ni in wo Iésu pwo puni ni cuwo ewa [ke e
adéilé]. Ke é alecehen, ke e engen mu ha a duaan naa.

Pa apulie na nihe pwo den

Maréko 10.17—31; Luka 18.18—30

16 É he e mwo ko wonaa wo Iésu, ke e te tuie kuti wo
pa céiu apulie, ke e tahimwoeng pie: «Pa apipune, he
ade aceli me é pwo celi o wâé, beme é hegi a *mulie
dieli mwo ne pele Padué?»
17 §‡Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Kona é mu ko ade
na go tahimwoéo ko aceli wâé? Te céiu pana wâé
nang. Ke hemepie nimem me pwo ne tem *a ju mulip,
ke go piténedehi ni patén den.»
18 §‡†Ke e pii ten wo pali pie: «Kona de ce patén den?»
Ke e hegi ne ten wo Iésu pie:
«*Go nemwo taunuhi apulie;*
Go nemwo pibune;
Go nemwo bune;
Go nemwo geti ni apulie§†*;*
19 §‡*Go paciiti lu nyaa me caa tem;*

† *Te junihe muhi telé—ai Te junihe wahin jélé.* †† *18.34 Mataio 5.25—26* ‡ *18.35 Mataio 6.15; Maréko 11.25; Éféso 4.32; Kolosé 3.13* ‡† *19.4 Genèse 1.27, 5.2* ‡‡ *19.5 Genèse 2.24; Éféso 5.31* ‡‡† *19.7 Deutéronome 24.1—4; Mataio 5.31* ‡‡‡ *19.9 Mataio 5.32; 1 Korénit 7.10—11*

§ *Go nemwo cibéé ê mwodem... ai Go nemwo cibéé ê mwodem, kehe icehi ana hemepie êce toomwo celi iitihi me geu piaten.* §† *2e phrase—Heme a bwomu te ni béé apulie ânebun, ke mepwo wo lép-wo apulie naa, na pii kolé pie eunuque* §†† *19.14 Mataio 18.2—3* §‡ *19.17 Lévitique 18.5; Luka 10.28* §‡† *19.18 Exode 20.12—16; Deutéronome 5.16—20* §† *Go nemwo geti ni apulie—A bwopiinen pie, go nemwo wonaa ne ha a mwotautinaado.* §‡ *19.19 Exode 20.12—16; Lévitique 19.18*

Exode 20.12–16

Go pwo me eânimem de ni béén†, pwohewii a bwo pieânimem dem.»

Lévitique 19.18

20 Ke e hegi ne ten wo pali apulie pie: «É caa te ténede-
hi kuti ninaa, ke he ade aceli me é pwo mwo?»
21 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Mepie nimem me te
junihe wâé ehi ni huô tem ne he pwahamii Padué, ke
go engen, ke go â icuhi ati ni den, ke go ne ni cuhin ne
te nina tice delé, be me wonaa, ke o pwo ce dem ne
pele Padué. Ke nebwén, ke go âbé céing.»
22 Kehe me e téne anaa wo paje, ke te junihe piwahin
nang, be te junihe pwo den, ke e engen.

A bwo taa ha a Mwametau

23 Ke e pii wo Iésu te lépwo acémun den pie: «Geé
tabemi ehi, be é pii tewé a juuju pie: Wo pa apulie na
te junihe pwo den, ke te junihe pwocoon den me e taa
ha a Mwametau he Miiden. 24 Kona a *chameau*††, ke te
jan ne kon me e taa ha a pwon ko a diti? Ûhu,
pwocoon, kehe é pii tewé pie: Wo pa apulie na te juni-
he pwo den, ke mwo te junihe pwocoon ne kon me e
taa ha a *Mwametau te Padué.»
25 Ke lé te junihe téetihi wo lépwo acémun den, ke lé
pii pie: «Ke kona woo paceli jan me e piceluimieng?»
26 ‡Ke e omelé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Ana time
uce jan ne ko pa apulie me e pwo, ke jan ne ko Padué.
Be ati ni naado, ke te tai jan ne ko Padué.»
27 Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Wogeme, ke geme caa
patupwo ati ni naado, beme geme âcéim. Ke he ade
aceli geme o hegi?»
28 ‡†Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé tabemi ehi, be
é o pii tewé a juuju pie: E bo taatééhi me mwo coho ati
ni naado wo Padué. Ke é ha a tan naa, ke woéo pa
Nahi Apulie, ke é o bo tebwo pwo atebwo tong ne ha
*a wâé tong. Ke wogewé na geé âcéing, ke geé tebwo
pwo ni 12 atebwo te lépwo daame, beme geé o pihuô
te ni 12 pwomwoiu *Isaraéla.
29 «Ke wo paceli e patupwo a pomwa ten me ni âjié-
nen, me ni toomwo pwaadeniin, me lu nyaa me caa
ten, me ni naîn, me ni apwoamu ten, watihen a niing,
ke e o bo hegi celi piwéden, celi te junihe ubwo ke hi-
won, ke o pwo den ko a mulie dieli mwo ne pele
Padué. 30 ‡‡Ke hiwon nina lé ânebun jenaa, na lé bo
alece. Ke hiwon nina lé alece jenaa, na lé bo ânebun.»

Ni apenem na piwie a cuhilé

20 [E pii mwo telé wo Iésu pie]: «A *Mwametau he
Miiden, ke pwohewii ani:
«E bwo mu wo pa eapwihi a ni tabe megele, ke e bwo
wie he mwo ju acaama ne ha apwojenep, beme e hane
ce apenem den. 2 Ke e too ni béén, ke lé caa piténelé
pie, me e pwocuhilé ko a cuhi a tan na céiu ko penem
‡‡†. Ke e nelé nge ha apwoamu. 3 É nge ko 9 inetéale ha
acaama, ke e wie mwo ne ha apwojenep, ke e ali mwo
ni béén na te tice celi lé pwo. 4 Ke e pii telé pie:
“Wogewé mwo, geé âmwo penem ha ali apwoamu
tong, be é bo te ne ace cuhikewé celi jan.”
5 «Ke lé engen. Ke e wie mwo he te ju goahen wo
pali, ke e pé mwobé ni béé apenem. Ke piwien mwo ko
cié inetéale alecehe a goahen.
6 «Ke nebwén, ke e wie mwo nge ko nim inetéale, ke
e too mwo ni béén na lé teko pitabée, ke e tahimwolé
pie: “Lépwoje, kona geé teko pwo de? Te tice aceli geé
pwo?”
7 «Ke lé hegi ne ten pie: “Wonaa, be te tice paceli me
e péékeme me geme penem.”
«Ke e pii telé pie: “Wogewé mwo, ke geé â penem ha
apwoamu tong.”
8 ‡‡‡«Ke â babwén, ke e pii te pa caa te penem den
pie: “Go todebé lépwo apenem, ke go pwocuhilé, ke go
mi pwocuhi lépwoli lé bwo penem alece, ke go bwo
panebwénihi ne ko lépwoli lé mi penem.”
9 «Ke lé mi âbé wo lépwoli lé bwo penem alece, ke lé
pé ni cuhilé pwohewii a cuhi penem he na céiu tan.
10 Ke me lé alihi anaa wo lépwoli lé mi penem, ke lé
piniimihi pie: ‘Wâé, be genye o hegi celi piwéden!’
«Kehe icehi ana lé te hegi mwo, pwohewii ana lé te
hegi wo lépwo apenem alece. 11 Ke lé okéé ne ko pali
eapwihi apwoamu, 12 ke lé pii ten pie: “Wo lépwoje, ke
lépwoli lé bwo tuie alece, ke te céiu a inetéale na lé
penem hen, ke go ne me te piwie a cuhikeme! Kehe
wogeme, ke geme picani ko ni bwo mwaale geme, ke
cinikeme na a téale!”
13 «Ke e hegi ne te pa céiu béélé wo pali eapwihi ap-
woamu, ke e pii ten pie: “Pa bééng, go nemwo niimihi
pie é pihaamiko, be li genyu caa te piténekenyu ne ko
a cuhiko. 14 Go pé ni mwani tem, ke go engen, be
nimung me é ne te nina lé alecehem celi piwien me
wogo. 15 Te pwo mwomwon dong me é pihuôhi ni
mwani tong. É ko ade na go piniimihi tahi he é pwo
ana wâé ne ko ni béén?”»
16 §[Ke e panebwénihi a ocine naa wo Iésu, ke e pii
pie]: «Wo lépwona lé alece, ke lé o bo ânebun, ke nina
lé ânebun, ke lé bo alece.»

† *Ni béén—Grek: Pana e mu mwonuko, ai Pa ju béém.*
†† *Chameau—Wota he melé. A bwopiinen ni pie, a wota na nihe ubwo.* ‡ *19.26 Job 42.2* ‡† *19.28 Mataio 25.31; Luka 22.30; Pii Beetihi 3.21* ‡‡ *19.30 Mataio 20.16; Luka 13.30*

‡‡† *A cuhi a tan na céiu ko penem—Céiu a mwani pwojo (denier). Te piwie ni mwani na e ne telé ne he ni niide a tii 9,10,13.* ‡‡‡ *20.8 Lévitique 19.13; Deutéronome 24.15* § *20.16 Mataio 19.30; Maréko 10.31; Luka 13.30*

E pii a béociéhe a bwo mele ten

Maréko 10.32—34; Luka 18.31—34

17 Lé mwo ko engen me lé â *Iérusaléma wo Iésu me
lépwo 12 acémun den [me ni béé apulie]. Ke e pé itéhi
ni acémun den, ke e pii telé pie: 18 †«Geé téne, genye o
caa taa Iérusaléma. Ke é nelang he na o neéo, woéo
pa Nahi Apulie, te lépwo caa te lépwo *apwoâpwailo,
me lépwo *dotéén ko patén. Ke lé bo tautiéo die ko
ace bwo taunuéo, 19 ke lé o neéo te nina te tice céihi
telé. Ke woélé, ke lé o pihooniéo, ke lé o ahiéo ko a
bwaliiwota, ke lé o cemeiteéo ne ko a *kuricé, dieli ko
a bwo mele tong. Kehe icehi ana é ha a béciéhe ni tan
alecehen, ke é o mulie cemwo mu ha amele.»

Genye pwo me piwahin genye

Maréko 10.35—45

20 É alecehe anaa, ke lé âbé céii Iésu wo mwode
Zébédé me lupwo naîn. Ke e tidihi jilin he pwahamiin
wo êje, beme e ilehi kojaeng a céiu naado.
21 ††Ke e pii ten wo Iésu pie: «De aceli nimem kon?»
Ke e hegi ne ten pie: «É hemepie go bo mu ha a
Mwametau tem me ha *a wâé tem, ke wâé heme go
pwo me lu tebwo ko ni piduaam wo lupwo naîng ce:
wo pa céiu ne pwo juim, ke wo pa céiu ne pwo eaa-
mum.»
22 ‡Ke e pii [te lupwoli pwénaâjién] wo Iésu pie: «Time
geu uce temehi ana geu ko ilehi! Kona geu o te ûdu a
tabe ko picani na é o ûdu?»
Ke lu hegi ne ten pie: «Éa, o te jan ne komu!»
23 Ke e pii telu pie: «Éa kuti, geu o te ûdu a tabe na é
o ûdu. Kehe time o uce woéo na é pihuôhi pie, woo
paceli e o tebwo pwo a ing ne pwo jui, ke é pwo eaa-
mung. Be te wo Caa tong na e caa te piwâamihi ni
atebwo naa, me de ni béén na e caa te pipégalilé.»
24 Me lé téne a pwocihe naa wo lépwo 10 acémun
béélu, ke lé te junihe okéé ne ko lupwo pwénaâjién
naa.
25 ‡†Ke e todelé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Geé temehi
pie, é ne pele ni béén na time uce ni apulie te Padué ‡‡,
ke lé caaite ni apulie wo lépwo daame me lépwo api-
huô. Ke lé pwo me piubwo jélé. 26 ‡‡†Kehe wogewé, ke
geé nemwo pwohewiilé! Be wo pana nimen me piub-
wo nang ne hadeniiwé, ke wâé heme e pipwoeabwé
tewé. 27 Ke wo pana nimen me e pihuô tewé, ke wâé
heme pa céiu *apenem tice ja kon ne pelewé. 28 ‡‡‡Wâé
heme geé pipwohewiiéo, woéo pa Nahi Apulie, be
time é uce âbé beme lé pipwoeabwé tong. Kehe é âbé
beme é pipwoeabwé te ni apulie, ke me é patupwo a
mulihung, beme cuhi a bwo *celuimi ni apulie na hi-
won jélé.»

E pwo me lu niê wo lupwo bwi

Maréko 10.46—52; Luka 18.35—43

29 É alecehe a bwo â Iériko telé, ke lé wie wo Iésu me
lépwo acémun den. Ke te junihe hiwon ni apulie na lé
âcéilé.
30 Pwo lupwo bwi na lu tebwo ko a jije pwaaden. Ke
me lu téne pie e tuie wo Iésu, ke lu te toii da kuti pie:
«{Padaame,} pa *Naî Davita, go pipwoééhemu!»
31 Ke lé pihaalu ne ni apulie, beme lu nemwo cihe.
Kehe icehi ana lu bwo junihe cihe da ko miiden kuti, ke
lu pii pie: «Padaame, pa Naî Davita, go pipwoééhemu,
ke go picani temu!»
32 Ke e â cuwo wo Iésu, ke e todelu, ke e tahimwolu
pie: «Ade aceli nimeu me é pwo me deu?»
33 Ke lu hegi ne ten pie: «Padaame, me go tehi ni
naamiimu, me gemu niê.»
34 Ke e te junihe pipwoééhelu wo Iésu, ke e pétaa ko
ni naamiilu. Ke lu caa te niê kuti [pwohewiin ânebun §].
Ke lu âcéi Iésu.

E taa Iérusaléma wo Iésu

Maréko 11.1—24; Luka 19.28—48; Ioane 12.12—19

21 É he lé mwo ko engen me lé â *Iérusaléma wo
Iésu me lépwo acémun den, ke lé caa âmwonuhi
Betfagé, a mwopopwaalé na e mwonuhi a juwole ko ni
Olivier. Ke e mi ne ngen lupwo alo acémun den wo Ié-
su.
2 Ke e pii telu pie: «Geu â ha a mwopopwaalé na e
ânebuhenye. Ke geu bo tooli nelang a buriko na lé
taaeng, me a naîn. Ke geu tuwolu, ke geu péélu bé céi-
iéo.3 Ke mepie lé tahimwokeu ko aceli geu pwo, ke geu
hegi ne telé pie: “Nime Padaame kolu.” Ke lé o nelu
teu.»
4 E tuie a bwopwonen naa, beme e pacuwohi ali e pii
wo Padué, na e pwaadeniin bé wo pa péroféta ten pie:
5 §†*Go pii te Iérusaléma, pie:*
*Go alihi, go ê toomwo *Sion,*
be e âbé céiiko wo Padaame hem!
Te junihe bwala a pwonimen,
be e âbé ha a péém.
E tebwo pwo a nahi buriko§††,
a wota na e pé ni âneule.Ésaïe 62.11; Zakari 9.9

6 Ke lu engen wo lupwoli acémun, ke lu te tai pwo ati
nina e pii telu wo Iésu. 7 Ke lu pébé ali nyaa te buriko
me ali naîn, ke lé ne ni epwén huîîlu wo lépwo acémun
den. Ke e bwo taa tebwo huîi ali nahi buriko wo Iésu.

† *20.18 Mataio 16.21, 17.22—23* †† *20.21 Mataio 19.28; Luka 22.30* ‡ *20.22 Mataio 26.39; Ioane 18.11* ‡† *20.25 Luka 22.25—26* ‡‡ *Ne pele ni béén... Grek: Ne pele ni bele.* ‡‡† *20.26 Mataio 23.11; Maréko 9.35* ‡‡‡ *20.28 Luka 22.27; Filipi 2.7*

§ *Pwohewiin ânebun—Omehi Maréko 10.52 ke Luka 18.43.* §† *21.5 Zakari 9.9* §†† *A nahi buriko—Grek: A buriko, a nahi buriko.*

Lé pipaunueng ne ni apulie

[8] Hiwon ni apulie na lé talihi ni mwaanu telé nge pwo
a pwaaden ânebuhe Iésu [beme lé pipaunueng]. Ke ni
béén, ke lé tahagéi ni mii acuwo na mwo wamin, ke lé
ne pwo a pwaaden. [9] †Ke hiwon ni apulie na lé ânebun
ke lé alecehe Iésu. Ke lé tai toii da pie:
«*Osana!* Pipwoun de Padué!
Pipaunu pa *Naî Davita!
**Adéi pa apulie*
na e âbé ne he nii Padaame!Psaume 118.26
Osana me adéihi!
Paunu Padaame na e daaité!»

[10] É he e tehene nge Iérusaléma wo Iésu, ke te junihe
emegéi na ati ni apulie ha a pwomwo ubwo, ke lé
pitahimwolé pie: «He woo pa apulie ce?»
[11] Ke lé hegi ne telé ne ni apulie na lé âcéin pie: «Wo
Iésu mu Nazaret é Galilé, pali péroféta [li genye tee ko
ucéieng].»

E peni lépwo api-icu mu ha a mwaiitihi

[12] ††E taa ha a *mwaiitihi wo Iésu, ke e peni wie nina
lé pwojenep nelang. Ke e tamiibutihi ni taap te lépwo
ataatééhi mwani, ke ni atebwo te lépwo a-icuhi meni ‡.
[13] ‡‡Ke e pii telé pie: «E pii ne he ni tii iitihi wo Padué
pie: *A mwa tong, ke bo toii kon pie a mwo ko pwoiitihi.*
Ésaïe 56.7
Kehe wogewé, ke geé ko pwo me ataduwo te lépwo
abune!»
Jérémie 7.11
[14] Lé âbé céii Iésu ne ha a mwaiitihi ni bwi me ni teb-
wa, ke e pwo me wâé jélé. [15] Ke lé téetihi ne ni caa te
lépwo *apwoâpwailo me ni *dotéén ko patén, he lé ali-
hi ni naado na wâé na e pwo wo Iésu. Ke lé alihi mwo
ni cuwo nahi ewa na lé cihe da ko miiden ne ha a
mwaiitihi, ke lé pii pie: «*Osana!* Pa Naî Davita!»
Ke lé te junihe okéé ne ko Iésu wo lépwo apihuô naa.
[16] ‡‡Ke lé pii te Iésu pie: «He go teko téne nina lé pii ne
ni cuwo nahi ewa ce?»
Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Éa, time geé mu uce
pine ni pwooti na tii ne he ni tii iitihi, na e pii pie:
É mu pwo ni ewa
me ni cuwo nahi ewa
na lé mwo âbeele,
ke lé bo pii a wâé tem,
âcehi ana te nimem kon.» *Psaume 8.3*

[17] Ke e nelé wo Iésu, ke e wie mu ha a pwomwo ubwo
beme e â Bétani, ke e pule lang.

A éé majing na te tice acehin

[18] É ha acaama hen, he e mwojuia ngemwo ha a
pwomwo ubwo, ke menen. [19] Ke e alihi a *majing ne
ko jije pwaaden, ke e piâmwonuhi, kehe e te ju tooli
cehi ni madihin ‡‡†. Ke e pii ten pie: «O time o bo uce
pwo mwo ce acehiko!»
Ke caa te meiu kuti. [20] Heme lé alihi anaa wo lépwo
acémun den, ke lé te nihe téetihi, ke lé pii pie: «Woté
ace bwomunen me e piepin ko meiu?»
[21] ‡‡‡Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «É pii tewé a juuju:
Hemepie pwo ace céihi tewé, ke mepie time uce
pinekepé tewé, ke o jan me geé pwo ana é pwo te pa
majing ce. Ke o te jan mwo me geé pii te pa juwole ce
pie: "Go engen mulang, ke go ole ha a jié!", ke e o te
pwo.
[22] §«Ati nina geé ilehi mu ko a pwoiitihi, ke geé bo he-
gi, hemepie geé céihi ne kon.»

Woo na e ne te Iésu a pihuô?

Maréko 11.27—12.12; Luka 20.1—19

[23] E taa ha a mwaiitihi wo Iésu, ke e pacémuni ni
apulie.
Ke lé âmwonueng wo lépwo caa te lépwo apwoâp-
wailo, me lépwo apihuô, ke lé tahimwoeng pie: «Woo
na e ne tem a pihuô me go pwo nina go ko pwo? Woo
na e pahedeko?»
[24] Ke e hegi ne telé pie: «Woéo mwo, ke é o mwo
tahimwokewé ko a céiu naado. Ke hemepie geé hegi
ne tong, ke é bo pii tewé pana e ne tong a pihuô me é
pwo ni naado naa. [25] Wooélé na e ne a pihuô te Ioane
me e *pipuu apulie? Wo Padué, ai ni apulie?»
Ke lé te junihe picihe kon, ke lé pipii telé pie: «Mepie
genye hegi ne ten pie: "É mu ko Padué", ke e o pii
tenye pie: "Ke é mu ko ade na time geé uce céihi ne ko
nina e pii tewé wo Ioane?" [26] §†Ke mepie genye hegi ne
ten pie: "É mu ko ni apulie", ke é mulang, ke genye pip-
wocilekenye ne ko ni apulie na lé céihi ne ko Ioane!»
Be lé tai céihi ne kon pie pa péroféta [te Padué].
[27] Ke é mu ko anaa, ke lé hegi ne te Iésu wo lépwo
apihuô pie: «Meniing, time geme uce temehi.»
Ke e pii telé pie: «Ke woéo mwo, ke time é o uce pii
tewé pie, he wooélé na e ne tong a pihuô me é pwo ni-
na é ko pwo.»

† *21.9 Psaume 118.25—26* †† *21.12 Ioane 2.13—22* ‡ *Lépwo a-icuhi meni—Wo lépwo Juif na lé mulie ne he ni amu na lé mu ité, ke lé mu âbé ha a mwaiitihi ne Iérusaléma. Ke lé pwocuhi ni wota beme ni âpwailo. Ke lé taatééhi mwo ni mwani bépicani, be iitihi me lé pébé ni mwani te lépwo Roma. Ke wo lépwo api-icuhi wota me lépwo ataatééhi mwani, ke lé pé mwani ko anaa.* ‡† *21.13 Ésaïe 56.7; Jérémie 7.11* ‡‡ *21.16 Psaume 8.3*

‡‡† *Cehi ni madihin—Te ité, be tice acehi pa majing naa, be lupwo alo benaamwon ne ha a jo na lé aca ne ni acuwo majing. Wieli a ocine ko a bele Isaraéla. Omehi a Majing ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡‡ *21.21 Mataio 17.20; Luka 17.6; Ioane 14.12; 1 Korénit 13.2* § *21.22 Mataio 7.7—11, 18.19* §† *21.26 Mataio 14.5*

A ocine ko lupwo pwénaâjién

28 [E pwo-ocine telé wo Iésu pie]: «Ade celi geé niimi-
hi ne ko a jepule ce?
«Lé bwo mu wo pa céiu apulie, me lupwo naîn. Ke e
pii te pa bécéiuhen pie: Pa naîng, go â penem ha ap-
woamu jenaa.
29 «Ke e hegi ne ten wo paje pie: “Te muhi tong.”
«Kehe icehi ana é alecehen, ke e pininim ne ko ali
bwo hegi ne ten den. Ke e bwo te â penem ha ali ap-
woamu.
30 «Ke e pii te pali céiu wo caa telu pie: “Pa naîng, go
â penem ha apwoamu jenaa.”
«Ke e hegi ne ten pie: “Éa, wâé go caa. É o caa ân.”
Kehe icehi ana time e uce ân.
31 «Ke woo hadenii lupwonaa celi e piténede caa
telu?»
Ke lé hegi ne ten wo lépwo caa te lépwo apwoâpwai-
lo me lépwo apihuô pie: «Wo pa bécéiuhen.»
Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé tabemi ehi, be é o pii
tewé a juuju pie: Lé o ânebuhewé ne ha a *Mwametau
te Padué wo lépwo *atai mwani cuhi puni apulie, me
ni toomwo pwopwaaden. 32 †Be e âbé céiikewé wo
Ioane pa apipuu apulie, beme e habwii tewé, wogewé
a bele *Isaraéla, a pwaaden na *mwomwon ne he
pwahamii Padué. Ke time geé uce céihi ne kon. Kehe
icehi ana wo lépwo atai mwani me ni toomwo pwop-
waaden, ke lé te céihi ne kon. Ke me geé alihi pie lé
céihi, ke time geé uce pininim, me geé céihi ne kon.»

Lépwo awéihi na a ni tabe megele

33 ††«Geé tabemi a céiu ocine:
E bwo mu wo pa eapwihi a ni tabe megele ‡. Ke e ce-
mi apwoamu ten, ke e bwo pwo a aba beme babé kon.
Ke e bwo ini a pwon, beme acaai ace tabe megele, ke
me e bo céi ne hen a tabe hen. Ke e bahi a mwa na te
junihe bwali da ko miiden, beme a mwowéa ko ali ni
éé tabe megele. Ke nebwén, ke [e niimihi pie me] e
mwo â pitabée ha ace céiu amu, ke e pwocuhi ni béé
apulie, beme lé wéihi ali ni tabe megele ten, ke e en-
gen.
34 «[Pwo ni wole alecehen] ke tuie nge ha a benaam-
won ko tabwo ace tabe megele. Ke e ne ngen ni apen-
em den, beme lé â hegi ce den mu ko a pitii âdaanu,
koja lépwoli awéihi ni éé tabe megele. 35 Kehe icehi
ana lé imwilé wo lépwoli awéihi ni tabe megele. Ke lé
pitati pa bécéiuhen, ke lé taunu pa béalohen, ke lé
taunu mwo pa béciéhen ko péi. 36 Ke e ne mwobé ni
béé apenem. Kehe icehi ana te piwie ana lé pwo telé.
37 Ke nebwén, ke e ne ngen pa naîn, be e piniimihi pie
lé o paciitieng.
38 ‡†«Kehe icehi ana me lé alieng he e tehene ngen,
ke lé pipii telé pie: “Geé téne! Te weengaa kuti pana e
bo eapwihi ali ni tabe megele ha ace céiu tan! Wâé
heme nye ju taunueng, beme bo a denye ali ni tabe
megele!” 39 ‡‡Ke lé imwieng, ke lé teuueng wie koja a
apwoamu, ke lé taunueng.»
40 [Ke wo Iésu, ke e tahimwo lépwona lé ko tabe-
mieng pie]: «Ke kona mepie e tehenebé wo pali eapwi-
hi ali apwoamu, ke e o woté te ni apenem naa?» 41 Ke
lé hegi ne te Iésu wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo,
me lépwo apihuô pie: «E bo taunu lépwona lé pwotahi-
naado, ke e bo uce ne te ce béén a apwoamu, beme lé
bo uce wéa kon. Ke é ha a benaamwon celi lé tabwo
ace tabe megele hen, ke lé o bo ne ten ce den.»
42 ‡‡†Ke e te pii telé mwo wo Iésu pie: «Kona time geé
uce pine ana tii ne he ni tii iitihi?
Ali péi li lé tahi taabwon
wo lépwo abahi mwa,
ke te anaa kuti a ju paamwa.
Be te ni âpihuô te Padaame.
Ke nye téetihi a wâé ten,
na nye caa ko alihi!Psaume 118.22—23

43-44 «{Hemepie e tupwo wo pace céiu apulie ne pwo a
péi naa, ke o tatubwi ati a één. Ke mepie e tupwo ali
péi ne huîi pace céiu apulie, ke o te ju tagetieng.}
Weengaa a watihen me é pii tewé pie: Ke e o pé ko-
jakewé [a *adéihi ko] a Mwametau ten wo Padué. Ke e
o ne te ace céiu bele, celi e bo ne ce acehi ni penem de
lépwo ju nahi a Mwametau.»
45 Lé temehi wo lépwo apihuô te lépwo apwoâpwailo
me lépwo *Farasaio, pie e ko pwo-ocine ne kolé wo Ié-
su. 46 Ke te nimelé me lé imwieng. Kehe icehi ana
mwotilé ko ni apulie, be te junihe hiwon ni béén na lé
niimihi pie pa péroféta [te Padué].

A piwiinaado ubwo ko a piaten
Luka 14.15—24

22 Ke e pwo-ocine telé mwo wo Iésu, ke e pii telé
pie: 2 «A *Mwametau he Miiden, ke pwohewii
ani:
«E bwo mu wo pa céiu daame. Ke e piwâam ko a pi-
wiinaado na te junihe ubwo ko pa naîn na e piaten.
3 Ke e pahede ni eabwé ten, me lé â tode nina lé pa-
hede céiilé ne ko a piwiinaado. Kehe icehi ana wo lép-
wonaa, ke time uce nimelé me lé âbé wiinaado.
4 «Ke e pahede mwo ni béé eabwé ten, me lé â pii
telé pie: “É caa pipwopweehi ati. Be é caa pwo me lé
taunuhi paaci me ni wota tong na géréén jélé. Geé âbé
me nye piwiinaado ibu ko a piaten!”
5 «Kehe icehi ana time lé uce pipéce ne kolé wo lép-
wona todelé. Ke lé tee muko engen ne ko ni penem

† *21.32 Luka 3.12, 7.29—30* †† *21.33 Ésaïe 5.1—2* ‡ *A ni tabe megele—Vignoble.*

‡† *21.38 Mataio 27.18* ‡‡ *21.39 Ébéru 13.12* ‡‡† *21.42 Psaume 118.22—23; Roma 9.33; 1 Pétéru 2.6—8*

delé, be e â ha apwoamu ten wo pa céiu, ke e â mu ha
a magaha ten wo pa céiu. 6 †Ke wo lépwo béén, ke lé
imwi lépwoli eabwé, ke lé pwotahinaado ne kolé, ke lé
taunulé. 7 Ke e te junihe okéé kuti wo pa daame. Ke e
pahede ni coda ten me lé â taunu ni pwéréca naa, ke
lé cini a pwomwo ubwo telé.
8 «Ke e todebé ni béé eabwé ten, ke e pii telé pie:
“Caa nebwén ali wiinaado ko piaten, kehe icehi ana wo
lépwoli é caa todelé, ke time uce jan ne kolé. 9 Ke geé â
ati he ni dihe pwaaden, ke geé todebé ati ce apulie celi
geé toolé.”
10 «Ke lé engen uti ni pwaaden wo lépwoli eabwé, ke
lé tode ati ni apulie na lé toolé, nina ta jélé, me nina
wâé jélé, ke caa te ju â oba ali mwowiinaado.
11 «Ke e taa wo pa daame, beme e ali lépwoli lé ko wi-
inaado. Ke e ali pa apulie na time e uce cuwohe ace
epwén ko piwiinaado. 12 Ke e pii ten pie: “Pa bééng, go
woté ko ace bwo taabé tem éni, he te tice epwénem ko
piwiinaado?”
«Ke time e uce temehi ace bwo hegi nen ne ten wo
paje.
13 ††«Ke e pii te li eabwé ten wo pa daame pie: “Geé
cie ni in me ni an, ke geé tahieng wie ne ha a melepi-
ing, he na lé bo é nelang, ke lé piwii pecuwo.”»
14 Ke e pii wo Iésu pie: «Hiwon ni apulie na e todelé
wo Padué, kehe time uce hiwon nina e pipégalilé.»

A cuhi puni apulie te lépwo Roma

Maréko 12.13—17; Luka 20.19—26

15 ‡É ha a céiu tan, ke lé pitapitilé wo lépwo *Farasaio,
beme lé hane ace bwopwonen me lé pipwohuô te Iésu
ko ace bwo hegi nen den ne telé.
16 Ke lé pahede ngen ni béé acémun delé, me ni béén
na élé ha a duaan de *Érode ‡†. Ke lé â pii te Iésu pie:
«Pa apipune, geme temehi pie go pii a juuju, be go te
patemehi ati ni naado na nime Padué me genye pwo.
Be time uce mwotiko ko pa apulie, ke time go uce pip-
woinen ne kolé. 17 Ke anaa kuti ana nimeme me geme
tahimwoko pie: He te wâé heme ‡‡ nye pwocuhi puni
apulie te pa daame he lépwo Roma? Ai time uce wâé?»
18 Kehe e te temehi a bwo pipwohuô telé wo Iésu, ke
e pii telé pie: «Lépwoje, wogewé ke lépwo agele! É ko
ade na geé pihaamiéo? 19 Geé cuwoteeke habwii tong
ace mwani *cuhi puni apulie!»
Ke lé ne ten a mwani péi.
20 Ke e pii telé pie: «A démee, ke a nii-î ana e pwo a
mwani ce?»
21 ‡‡†Ke lé hegi ne ten pie: «A de pa daame he lépwo
Roma.»
Ke e pii telé wo Iésu pie: «Ke caa wâé, ke geé ne
mwo te pa daame nina te ni den, ke geé ne te Padué
nina te ni de Padué.»
22 Ke lé te junihe téetihi a bwo hegi nen den. Ke lé
cepewieeng, ke lé engen.

A bwo mulie cemwo te ni amele

Maréko 12.18—27; Luka 20.27—38

23 ‡‡‡Mwo te é ha a tan naa, ke lé âmwobé céii Iésu
wo lépwo béé *Saducéen. [Woélé, ke te a céiu dihe
pwoiitihi te lépwo *Juif] na time lé uce céihi pie, lé o
mulie cemwo wo lépwo amele.
Lé âbé too Iésu, [ke lé pwo me lé habwii pie lé juuju]
ke lé tahimwoeng pie: 24 §«Pa apipune, e caa pii wo
*Moosé ne he ni patén pie: *Hemepie e mele wo pace
céiu apulie celi te tice naîn, ke wâé heme e pé ê dep-
wele§†ten wo pa ciéén me lu piaten.*
Deutéronome 25.5
Be me wonaa, ke me bo pwo ce piebehi pa amele.
25 «[Ke te wâé. Kehe go cuwoteeke niimihi ani]: Pwo
lépwo pwénaâjién na 7 jélé, ke e piaten wo pa cuwolé,
kehe icehi ana e mele he mwo te tice naîn. Ke lu piaten
wo pa béalohen me êgi depwele. 26 Ke te piwien ne
mwo ko pa béalohen, ke pa béciéhen, die ko pa bé7
hen. 27 Ke é alecehelé ati, ke e bwobe mele wo êgi
toomwo. 28 Ke [go ko pii pie] lé o bo mulie cemwo ne
ni amele, ha ace céiu tan. Ke hemepie wonaa, ke o bo
wooélé mu hadeniilé celi bo pa aiu he ê toomwo naa,
ha a benaamwon naa? Be caa te tai lépwo aiu hen ati!
[Ke go cuwoteeke hegi!]»
29 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé pipweéo, be
time geé uce temehi ni tii iitihi, me a junuu Padué.
30 Be mepie lé mulie cemwo ne ni amele, ke time lé o
bo uce piaten mwo. Kehe lé mulie pwohewii ni *âcélo
ne pele Padué. 31 He time geé uce pine ali e pii wo
Padué ne ko a mulie cemwo? Be e pii pie: 32 §††*Woéo
Padué he *Abérama, ke Padué he Isaaka, ke Padué he
Iakobo.*
Exode 3.6
[A bwopiinen pie, lé teko tai mulie pele Padué!] Be
time uce Padué he ni amele, kehe Padué he nina lé
mulie!»
33 Ke lé téne anaa ne ni apulie na hiwon jélé, ke lé te
junihe téetihi a bwo pacémunilé te Iésu.

A patén na piwéden

Maréko 12.28—34; Luka 10.25—28

34 Me lé téne wo lépwo Farasaio pie e capuhi ni pwo
lépwo Saducéen wo Iésu, ke lé pitaineibulé, beme lé â
ali Iésu.
35 Ke pwo pa céiu béélé, pa céiu *dotéén ko patén,
na nimen me e pipwohuô te Iésu, ke e tahimwoeng

---

† *22.6 Mataio 21.35* †† *22.13 Mataio 8.12, 25.30; Luka 13.28*
‡ *22.15 Maréko 3.6* ‡† *Duaan de Érode—Lépwona wâé telé a pi-huô te Érode me lépwo Roma.* ‡‡ *He te wâé heme… ai He pwo mwomwon denye. Wieli pii na a patén ko pwoiitihi te lépwo Juif.*
‡‡† *22.21 Roma 13.7*
‡‡‡ *22.23 Apostolo 23.8* § *22.24 Deutéronome 25.5* §† *Depwele—Veuve.* §†† *22.32 Exode 3.6; Mataio 8.11*

pie: 36 «Pa apipune, kona ade patén celi e piwéden na
ati he ni patén?»
37 †Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Weengi: *Go pwo me
eânimem de Padaame Padué hem, ati ne ha a ju
pwonimem, me a mulihem, me a bwo niimihinaado
tem.*

Deutéronome 6.5

38 Weengaa a patén na junihe piwéden ne ha ati ni
patén. 39 ††Ke weengi a béalohe ni patén, na pwohewii
ali ânebun: *Go pwo me eânimem de ni béén‡,
pwohewii a bwo pieânimem dem.*

Lévitique 19.18

40 ‡†«Ati ni *patén de Moosé, me ni cémun de ni
péroféta, ke lé te tai âbé mu ko lupwo patén naa.»

Nihe pwonaado ne ko pa Mesia

Maréko 12.35—37; Luka 20.41—44

41 Lé mu aujeni Iésu wo lépwo Farasaio, ke e tahim-
wolé pie: 42 ‡‡«De ace bwo niimihinaado tewé ne ko pa
*Mesia? Pa piebehii?»
Ke lé hegi ne ten pie: «Pa piebehi *Davita.» [A bwopi-
inen pie pa apulie na wahin nang kojaeng.]
43 Ke e pii telé pie: «Wo Davita, ke he caa ju tilieng na
a *Jenen Iitihi, ke e pii ko pa Mesia pie: “Padaame
hung”. Kehe é mu ko ade? 44 ‡‡†Be e pii pie:

Pwooti te Padaame Padué,
na e pacihe pa daame hung:
“Go âbé tebwo éni pwo a juing.
[É ne tem a pihuô,
ke o pipaunuko dieli mwo.]
É pwo me go caaite
nina lé pipwopa ne kom.”Psaume 110.1

45 «Ke me e ko pii wo Davita pie: *Padaame hung*, ke a
bwopiinen pie, wo pa Mesia. Ke me wonaa, ke ade ace
watihen me geé niimihi pie, wo pa Mesia, ke time uce
pace apulie celi piubwo nang koja Davita ‡‡‡?»
46 Ke te tice paceli e hegi ne ten. Ke é alecehe anaa,
ke te tice paceli e bo uce tahimwoeng mwo ko ce béé
naado.

Nemwo pipwohewii ni Farasaio

Maréko 12.38—40; Luka 11.43—46, 20.45—47

23 É alecehen, ke lé tabemi Iésu wo lépwo acémun
den me ni apulie na lé mu lang, he e pii telé pie:
2 «Geé te ali lépwo *dotéén ko patén me lépwo *Fara-
saio, be a penem delé me lé pacémuni ni apulie ko ni
*patén de Moosé.
3 §«Ke wâé heme geé piténedehi ati nina lé pii tewé.
Kehe icehi ana geé nemwo pipwohewiilé, be time lé
uce pwo nina lé pii tewé! 4 Be ni pihuô telé, ke
pwohewii ni âneule na te junihe téé, na lé ne me lé
taawon ne ni apulie. Be te muhi telé me lé ti kon ko a
mwodéilé na te ju céiu!
5 §†«Ati ni huô telé, ke lé pwo, beme lé alilé ne ni
apulie [pie lé teko âcehi ni pihuô te Padué]. Ke lé pwo
me piubwo ni cuwo nahi élele iitihi §†† na mu pwo
bwaadelé, ke é ko ni ilé. Ke lé pwo me bwali ni baaé
epwénelé §‡. 6 Ke lé te cuwo ko pipégali ni atebwo âneb-
un ne he ni piwiinaado ubwo, ke é ne he ni *mwotapi-
tihi. 7 Be wâé telé heme lé pipaunulé ne ni apulie, ke
me lé pii telé pie ‘Pa daame’.
8 «Kehe wogewé, ke geé nemwo pwo me lé pii kowé
pie ‘Pa daame’. Be te céiu Pa daame. Be wogewé, ke
lépwo pwénaâjién. 9 Ke geé nemwo pii ko pace céiu
apulie éni pwo bwohemwo pie ‘Caa’ §‡†, be te céiu pa
Caa tewé, na e jeda he miiden. 10 Ke geé nemwo pwo
me pitoii kowé pie ‘Pa apihuô’, be te céiu Pa apihuô, na
wo Kériso, pa *Mesia. 11 §†Wo pace apulie celi piubwo
nang ne pelewé, ke wâé heme e pwo me piwahin
nang. 12 §‡Be wo pana e pwo me piubwo nang, ke o
neeng ole. Ke wo pana e pwo me piwahin nang, ke o
pineeng da.»

E paténe lépwo Farasaio wo Iésu

13 E pacihe mwo lépwo Farasaio me lépwo dotéén ko
patén wo Iésu, ke e pii telé pie: «Geé pipwocile,
wogewé lépwo apipulekenye ke lépwo apihaami! Be o
te junihe ubwo a cuhinaado tewé! Be time geé uce taa
ha a *Mwametau he Miiden wogewé, ke geé capuhi a
pomwa ne ko ni béén na nimelé me lé taa.
{ 14 «Geé pwo ni jame pwoiitihi [beme nye o niimihi
pie, ni apulie na wâé gewé]. Kehe icehi ana geé pé ati
koja ni depwele ni delé. Ke é mu ko anaa kuti, na o bo
ne tewé a cuhinaado na junihe ubwo koja a cuhinaado
te ni béén.}
15 «Wogewé, ke lépwo apulie na te junihe ta gewé! Be
geé téte pitihi a bwohemwo me a jié, beme geé tooli
ace apulie celi te ju céiu nang, ke me e hegi a pwoiitihi
tewé. Ke me geé caa péeeng, ke geé pwo me pa apulie
na te junihe ta nang kojakewé, ke jan me e â ha a miû,
pwohewiikewé!

† 22.37 Deutéronome 6.5 †† 22.39 Lévitique 19.18; Mataio 7.12 ‡ *Ni béén—Grek: Pana e mu mwonuko, ai Pa ju béém.* ‡† 22.40 Roma 13.10; Galat 5.14 ‡‡ 22.42 Ioane 7.42 ‡‡† 22.44 Psaume 110.1; Mataio 26.64 ‡‡‡ *Grek: Heme e pii wo Davita pie ‘Pa daame’, ke é ko ade me pa naîn?* § 23.3 Malachie 2.7—8

§† 23.5 Exode 13.9; Nombres 15.38—39; Deutéronome 6.8; Mataio 6.1 §†† *Cuwo nahi élele iitihi—Phylactères. A cuwo nahi élele na pwo ko iiwota. Ke lé ne a cuwo nahi memwaanu na tii ne kon ni pwooti he ni tii iitihi. Ke lé cie ne pwo bwaadelé, ke é ko ni ilé. Lé wonaa be lé niimihi pie lé pacuwohi ni pihuô te Padué ne he Deutéronome 6.4—9.* §‡ *Bwali ni baaé epwénelé—E huôhi ne te lépwo Isaraéla wo Padué pie, me lé cuwohe ni epwén na frangés ne ko ni baaéén, beme lé piniimihi ati ni pihuô ten. Omehi Nombres 15.37—41.* §‡† *Nemwo pii...‘Caa’—Time e uce paciitihi konye me nye pii anaa te lépwo caa tenye. Kehe icehi ana time uce wâé heme lé cuwokonye wo lépwo apihuô te ni acéihi, me nye junihe pipaunulé.* §† 23.11 Mataio 20.26; Maréko 9.35; Luka 22.26 §‡ 23.12 Job 22.29; Proverbes 29.23; Luka 14.11, 18.14

16 †«Geé pwocilekewé, wogewé lépwo bwi na geé
pipé lépwo bwi. [Be geé pitalupe heme geé pacémuni
ni apulie ko ni *piapwo.] Be geé pii telé pie: “Mepie go
piapwo cehi ne ko nii ‘a *mwaiitihi’, ke te piticenaado
ne kon, kehe mepie go piapwo ne ko ce mwani megele
celi e mu ha a mwaiitihi, ke wâé heme go pwo ana go
piapwo ne kon.”
17 «Wogewé, ke lépwo pitice pwonimewé, ke bwi
gewé! Ade aceli junihe pwonaado ne kon? A mwani
megele ai a mwaiitihi? É pii tewé pie: Te a mwaiitihi ce-
hi ana pipwonaado ne kon, be a duaan na e mu hen
wo Padué!
18 «Ke piwien mwo, heme geé pii pie: “Hemepie go te
ju piapwo cehi ne ko *apwoâpwailo, ke o te piticenaa-
do ne kon. Ke heme go piapwo ne ko a âpwailo na e
mu pwon, ke wâé heme go pacuwohi a piapwo naa.”
19 «Woté? Kona te tice aceli geé temehi? Ade aceli ju-
nihe pipwonaado ne kon? A âpwailo, ai a apwoâpwailo,
na e pwo me iitihi a âpwailo? 20 Geé téne, wo pana e pi-
apwo ne ko a apwoâpwailo, ke e piapwo ati ne ko nina
e pwon. 21 Ke wo pana e piapwo ne ko a mwaiitihi, ke e
piapwo ne ko a nii Padué, be a mwa ten. 22 ††Ke wo
pana e piapwo ne ko a miiden, ke e piapwo ne ko a
atebwo iitihi te Padué [na e daaité].»

Wogewé lépwo apineduwohi na a ta!

23 ‡«Geé ne te Padué ana te ju céiu mu ko nina 10, é
mu ko ni pétaapwo âdaanu ‡†. [Ke te wâé.] Kehe geé
pipwocile! Be time geé uce âcehi ni junaado ne he ni
patén: a ju céihi ne ko Padué, me a bwo pipwoiipi ni
apulie, me a bwo pipwoééhelé ‡‡. Wâé heme geé pacu-
wohi ati nina ubwo, me ati ni nahi patén. 24 Wogewé ni
bwi na geé pé ni bwi! Geé tapulicéihi a tabe beme geé
pétaabwon a nabu, kehe icehi ana geé nemihi a
chameau‡‡†!
25 ‡‡‡«O te junihe ubwo a cuhinaado tewé, be geé te
ju gahe pwo! Be geé puu ehi pwo mwojéi ni mwoûdu
me ni tam, kehe icehi ana te ju oba kuti ni pwonimewé
ko nina ta. Be geé te junihe tapi, ke geé tee cuwo ko
hane nina wâé me dewé, ke geé bune ni apulie!
26 Wogewé ni bwi! Geé mi puu ni ne ni tamewé. Ke é
mulang, ke o wâé ati ni tam.
27 §«Wogewé lépwo apineduwohi na a ta! Be geé
pwohewii ni bwomu na timi me pwojo pwomwo, ke te
ju wâé bwo alihi nen. Kehe icehi ana é henen, ke te ju
oba ko duapulie, me ati ni naado na caa muti.
28 §†Wogewé mwo, be é ne pwomwo, ke te junihe wâé
gewé ne ko ni apulie, kehe é jengedé ne kowé, ke te ju
oba ko gele me nina ta.»

Wogewé na geé taunu ni péroféta

29 «O te junihe ubwo a cuhinaado tewé, wogewé lép-
wo dotéén ko patén me lépwo Farasaio! Be geé pwon-
aamuu ni bwomuhe lépwo péroféta, me ni apulie na
mwomwon jélé ne he pwahamii Padué. [Kehe te wo
lépwo watihewé kuti li lé taunulé!] 30 Ke geé pipii tewé
pie: “Hemepie teko wogenye he ni benaamwon naa,
ke wieli me time nye uce taunulé!”
31 §††«Kehe icehi ana heme geé ko pii anaa, ke geé pi-
habwiikewé pie, wogewé, ke te ni ju naî lépwona lé
taunulé. 32 Te wâé, ke geé te panebwénihi ni penem de
ni watihewé! 33 §‡Wogewé ni nahi bwien! Ke e bo
pwocuhinaado tewé wo Padué, ke e bo tahikewé ne ha
a miû! Ke time geé o uce piceluimikewé koja anaa!
34 «Geé tabemi ehi, be é o pahede ni péroféta me ni-
na lé pitemang, ke nina me lé pacémunikewé. Ke geé
o tahi bwaliiwota ko ce béén ne he ni mwotapitihi. Ke
geé o pwotahinaado ne ko ce béén nge he ni amu. Ke
geé o cemeite ce béén ne ko ce *kuricé. Ke geé o
taunu ce béén ko ce béé bwopwonen.
35 §‡†«Ke é mu ko anaa, na e bo tautikewé wo Padué
ko a bwo taunu lépwona lé céihi ne kon: tabuhi mu ko
Abel §†, pa apulie na e mwomwon, die ko Zakari*†*, pa
naî Baraki. Be geé §‡ taunu Zakari ne ha awieme ap-
woâpwailo me a duaan na junihe iitihi. 36 É pii tewé a
juuju pie: E bo pwocuhinaado tewé wo Padué, wogewé
ni apulie jenaa, ko ati nina lé pwo ne ni watihewé.»

A pipwoééhe te Iésu @ ne ko lépwo Iérusaléma

Luka 13.34—35

37 [E pii mwo wo Iésu pie]: «Au, mwolikewé wogewé
lépwo *Iérusaléma! Be geé taunu lépwo péroféta [na e
nelé bé céiikewé wo Padué] be geé ahi ni béén ko péi,
ke geé taunu ce béén ko ce béé bwopwonen. Mu te
cuwo ko nimung me é taineibukewé, pwohewii a nyaa
te ja, heme e taineibuhi ni naîn haahi ni puuin. Kehe
icehi ana te muhi tewé. 38 §§†Ke geé téne, [é o mwo en-
gen kojakewé] ke e o patupwo a mwaiitihi tewé wo
Padué. 39 §§‡Ke é pii tewé pie: O caa time geé bo uce al-
iéo mwo dieli ha ace tan celi geé o bo pii pie: **Adéi pa
apulie na e âbé ne he nii Padaame!*»

Psaume 118.26

† *23.16 Mataio 15.14* †† *23.22 Ésaïe 66.1; Mataio 5.34* ‡ *23.23 Lévitique 27.30; Miché 6.8* ‡† *É mu ko ni pétaapwo âdaanu—Pii ehi he pwo grek pie: Menthe me aneth me cumin. Be lé pine die ko ni cuwo nahi madinaado, beme lé habwii pie, lé piténedehi ni patén.* ‡‡ *A bwo pipwoiipi...me a bwo pipwoééhelé—La justice et la compassion.* ‡‡† *Chameau—Wota he melé. A bwopiinen ni pie, a wota na junihe ubwo. Omehi Mataio 19.24.* ‡‡‡ *23.25 Maréko 7.4* § *23.27 Apostolo 23.3* §† *23.28 Luka 16.15*

§†† *23.31 Apostolo 7.52* §‡ *23.33 Mataio 3.7, 12.34; Luka 3.7* §‡† *23.35 Genèse 4.8; 2 Chroniques 24.20—21* §† *Abel—Omehi 2enote* *Zakari—Pa bénebwéne apulie mu ko lépwona taunulé ne ha a Élele Iitihi Ânebun (l'Ancien Testament).* §‡ *Geé—A bwopiinen pie, lépwo watihewé.* §§† *23.38 1 Rois 9.7—8; Jérémie 22.5* §§‡ *23.39 Psaume 118.26*

O bo tanahi a mwaiitihi
Maréko 13.1—2; Luka 21.5—6

24 É alecehen, he e ko wie mu ha a *mwaiitihi wo
Iésu, ke lé ko picedi ni aba kon wo lépwo acé-
mun den. Ke lé piâbé mwonu Iésu beme lé habwii ten.
2 †Ke e pii telé pie: «Geé te alihi ati ninaa? Ke é pii
tewé a juuju pie: O time e bo uce mu éni mwo ace céiu
péi pwo ace céiu. Be ati, ke o tai tanahi taabwon.»

Ana e o tuie
Maréko 13.3—37; Luka 21.7—30, 17.26—37

3 [É alecehen] ke e tebwo pwo a juwole ko ni Olivier
wo Iésu [ne he bebenihe a mwaiitihi]. Ke lé âbé
mwonueng wo lépwo acémun den, ke te piwoélé cehi
me weeng, ke lé tahimwoeng pie: «He éniile celi e o bo
tuie ana go ko pii? Ke o ade ace inenaado ko ace bwo
mwojuia cemwo tem, ke a pwonehi a bwohemwo?»
4 Ke e hegi ne telé pie: «Geé pipwocile, beme geé
nemwo pipweéo! 5 ††Be o hiwon nina lé o âbé heme lé
pé a niing. Ke lé o pii tewé pie: “Woéo pa *Mesia”, ke lé
o pipwohuô te ce apulie celi hiwon jélé.
6 «Ke geé o téne heme lé cihe ko ce pa celi e mwonu
ai e ité. Kehe geé nemwo pwo me mwotikewé! Be e o
mi tuie ninaa, kehe icehi ana time uce téele a pwonehi
a bwohemwo. 7 ‡Be a céiu amu, ke e bo pipwopa me a
céiu amu. Ke a céiu mwametau, ke e bo pipwopa me a
céiu mwametau. Ke o bo pwo ni menele na ubwo ne
he ni pétaapwo piduaan, ke ni penem bwohemwo. 8 É
ne he ni bwomunen naa, ke o pwohewii ni bécéiuhe
picani ko a piâbeele ewa.»

O pwotahi ne ko ni acéihi

9 ‡†«[É ha a benaamwon naa] ke lé o bo téétikewé mu
kong ati ne ni apulie pwo bwohemwo. Ke lé o bo
imwikewé, ke pwotahi ne kowé, dieli lé o bo
taunukewé, mu ko ana wogewé ke ni apulie tong.
10 «Ke o bo hiwon nina lé o bo patieden ni céihi telé.
Ke lé o bo pitéétilé nina pibéélé, ke lé o bo pi-iculé
mwo. 11 ‡‡O hiwon ni péroféta agele na lé o bo tuiebé,
ke lé o bo pipwohuô te ce apulie celi hiwon jélé. 12 Ke a
ta, ke o bo piubwo da ne pwo a bwohemwo, ke o bo
hiwon nina lé o bo patieden ni pwonimelé ne ko
Padué, ke é ne ko ni béélé. 13 ‡‡†Kehe icehi ana wo pana
e cumang die ha anebwén [ko a mulihen] ke e bo
celuimieng wo Padué. 14 ‡‡‡Ke o bo pipatemehi ati ne
pwo a bwohemwo a Pwooti Wâé ko a Mwametau, be-
me lé o bo téne ne nina time lé uce téele temehi
Padué. Ke é alecehe anaa, ke o caa a pwonehi a
bwohemwo.»

† *24.2 Luka 19.44* †† *24.5 Mataio 24.23—24; 1 Ioane 2.18* ‡ *24.7 Ésaïe 19.2* ‡† *24.9 Mataio 10.22* ‡‡ *24.11 Mataio 24.5,24; 1 Ioane 4.1* ‡‡† *24.13 Mataio 10.22* ‡‡‡ *24.14 Mataio 28.19*

Lé o te junihe picani ne ni apulie

15 §«Geé bo alihi ali naado li e caa cihe kon wo pérofé-
ta Daniéla, he e bo mu ha a duaan na iitihi: ali naado li
e pwotahi ati ni naado, na nihe mwakile nang, ke muhi
tenye kon.»
Wo paceli e pine anaa, ke wâé heme e temehi [beme
e bo cihe kon]!
16 «Ke é ha a benaamwon naa, ke wâé heme lé tai
cela da pwo ni juwole ne nina lé mu *Judé! 17 §†Ke wo
pana e âoté pwomwo §††, ke e nemwo taamwo hane ce
naado mu ha a mwa ten. 18 Ke wo pana e mu ha ap-
woamu, ke e nemwo mwojuia ngemwo pelen, me e pé
ce epwénen. 19 Au, mwolihi! Be é he ni tan naa, ke o
pwoééhe ni toomwo na pigiaa jélé, me nina lé mwo
paditihi ewa.
20 «Ke geé pwoiitihi te Padué pie, me a bwo cela
tewé, ke me time e o uce tuie ha ace benaamwon celi
ta-amu hen, ai é ha ace *tan iitihi §‡. 21 §‡†Be, é ha a be-
naamwon naa, ke lé o te junihe mu he ni picani ne ni
apulie. Be mwo te tice pace apulie celi e caa mu he ce
picani celi wonaa, tabuhi ha atabuhi ko a bwohemwo,
dieli jenaa. Ke o te tice mwo pace céiu apulie celi e o
bo mu he ce picani celi wonaa.
22 «É hemepie time e uce niimihi wo Padué pie, me e
pineole a jéhi ni tan naa, ke wieli me o te tice pace céiu
apulie celi e o celuimi a mulihen! Kehe icehi ana e te
niimihi pie me e pineole, wonaa mu ko nina e caa
pipégalilé.»

Lépwo ‘mesia’ na ni agele

23 §†«Mepie e pii tewé wo pace céiu apulie pie: “Geé
alihi! E éni wo pa *Mesia!”, ai “E ha a duaan ce!”, ke geé
nemwo céihi ne kon. 24 §‡Be lé o bo tehenebé ce ‘mesia’
me ce ‘péroféta’ celi ni agele. Ke lé o pwo ce *pipwo-
junuun celi lé o téetihi ne ni apulie, beme a bwopwo-
nen me lé pipwohuô telé. Ke lé o te hane mwo me lé
pipwohuô te nina e caa pipégalilé wo Padué. 25 Ke é ko
anaa na é caa mi pii tewé ni naado na o bo tuie!
26 §§†«Ke mepie lé pii tewé pie: “Geé alihi, e ha a melé
§§‡ wo pa Mesia!”, ke geé nemwo ân. Ke me lé pii tewé
pie: “Geé alihi, be e taduwo éni!”, ke geé nemwo céihi
ne kon. 27 §§§Be a bwo âmwobé tong, woéo pa Nahi
Apulie, ke o pwohewii a ilehi heme e pwéélang ati a
miiden, mu ha a céiu baaéén die ha a céiu baaéén.
28 18Be [pwohewii ana nye mu pii pie]: “É he na e lang a
déhi wota, ke lé taineibulé nelang ne ni bwaaoléé.”»

§ *24.15 Daniel 9.27, 11.31, 12.11* §† *24.17 Luka 17.31* §†† *Âoté pwomwo—Grek: Pwo mwa, be pwo ko pule, ke te ju belece ehi, ke jan me nye engen pwon. Ke lé mu mwaale lang.* §‡ *Tan iitihi—Ne pele lépwo Juif, ke iitihi me lé ju engen ha a tan iitihi.* §‡† *24.21 Daniel 12.1* §† *24.23 Mataio 24.5* §‡ *24.24 Deutéronome 13.2—4; 2 Tésalonik 2.8—9; Pii Beetihi 13.13—14* §§† *24.26 Luka 17.23—24* §§‡ *Melé—Da (désert). A duaan na ticie hen.* §§§ *24.27 Mataio 24.37—39* 18 *24.28 Luka 17.37; Job 39.30*

A bwo âmwobé te Iésu

29 [†]«É he ni tan naa, ke lé o te junihe mu he ni picani
ne ni apulie. Ke é alecehe anaa, ke:

O time e uce niê na a téale.
O bwén ne ha a wole.
Lé o bo tupwo ne ni ceni.
O éjén ni pipwojunuun he miiden[††].Ésaïe 13.10; 34.4

30 [‡]«Ke é mulang, ke e o tuie a inenaado ne jeda he mi-
iden, ko a bwo tuie tong, woéo pa Nahi Apulie. Ke lé o
haa ko ni bwo mwotilé ati ne ni bele pwo a bwohem-
wo, be lé aliéo, he é âbé pwo ni nii, ne ha ati a junuung
me a bwo ubwo jo. 31 [‡†]Ke me e cuu a tutu na ubwo [wo
pa céiu *âcélo] ke é o pawiebé ni âcélo tong, beme lé
neibu nina é caa pipégalilé. Ke lé o taineibulé ne ha a
céiu behi amu, die ha a céiu behin, pitihi a bwohem-
wo.»

A inenaado ko a éé majing

32 «Wâé heme geé temehi a inenaado ko a majing.
Be, me e tile, ke geé caa temehi pie, caa é mwonu a
cim naado.
33 «Wonaa mwo, heme geé alihi ati ni naado naa, ke
geé o temehi pie, o caa pacuwohi ati [‡‡]. 34 [‡‡†]É pii tewé a
juuju pie: [Time o uce bwolihi.] Be lé o mwo te alihi
anaa ne ni béé apulie jenaa, ânebuhe ace bwo mele
telé. 35 [‡‡‡]Be o tieden a miiden me a bwohemwo, kehe
o time uce tieden a pwooti tong.»

Geé tee ûmiê!

36 [§]«Te tice pace apulie celi e temehi ace tan me ace
inetéale celi e o tuie hen ni naado naa. Te tice paceli e
temehi, heme woéo pa Naîn, heme ni âcélo te Padué.
Kehe te wo Caa cehi na e temehi.
37 [§†]«A tan na é bo âbé hen, woéo pa Nahi Apulie, ke
o pwohewii a benaamwon de Noé. 38-39 [§††]Be lé teko wi-
inaado me ûdu ne ni apulie; ke lé piaten, ke lé ne ni
naîlé toomwo me lé aten. Ke te tice aceli lé temehi dieli
ha a tan na e taa ha ali ong wo Noé. Ke e te âbé kuti ali
jaa, ke e tai péélé ati.
«Ke o te piwien mwo me a bwo âmwobé tong, woéo
pa Nahi Apulie. 40 Be é ha a tan naa, ke lupwo apulie
na lu mu ha apwoamu, ke o pé pace céiu, ke o ne pa
céiu. 41 Ke alo lu toomwo na lu ko cemeii *blé* ibu, ke o
pé ê céiu, ke o ne ê céiu. 42 [§‡]Wâé heme geé tee ûmiê,
be time geé uce temehi ace benaamwon celi e o tuie
mwobé hen wo Padaame hewé! 43 [§‡†]Geé cuwoteeke ni-
imihi ani: Wo pa eapwihi pwomwo, ke time e uce
temehi ace inetéale celi e o taa ha a mwa ten wo pa
abune na e âbé he bwén. Be hemepie e teko wéa, ke
me time e o uce neeng me e taa pelen. 44 Weengaa ku-
ti ana é pii tewé pie: Geé te piwâam. Be é o bo âbé,
woéo pa Nahi Apulie, kehe time geé uce temehi ace
benaamwon.»

Pa eabwé na e piténedehi

45 «He wooélé pa eabwé na e piténedehi, ke e pipwoi-
ipieng? Wo pana e pii ten wo pa daame hen pie: "É ne
tem a penem [na pwonaado kon]: Go ne ce wiinaado
te lépwo apenem dong he ce benaamwon celi wâé."
46 «Ke o te nihe wâé ne ko pa eabwé naa, hemepie e
tuiebé wo pa daame, hemepie e teko penem ehi! 47 [§†]É
pii tewé a juuju pie: E o ne ten a pihuô ati ne ko ni den.
48 Kehe icehi ana wieli pa apulie ta wo pa apenem naa,
ke wieli e piniimihi pie: 'O bwoli pa caa tong me e âm-
wobé.' 49 Ke e ahi lépwo béén ko penem. Ke e te nihe
wiinaado me ûdu me lépwo apiolo. 50 Ke e o bo âm-
wobé wo pa caa ten ha a tan na time e uce ucéieng, ke
é ha a inetéale na time e uce temehi. 51 Ke e bo ne a
cuhinaado na junihe ubwo te pa apenem naa, woélé
me lépwo béé apenem na ta jélé, ke lé o é ke piwii
pecuwo.»

Ni ewa toomwo na 10 jélé

25 [§‡][E pii mwo wo Iésu pie]: «A *Mwametau he Mi-
iden, ke pwohewii ani:
«Lé bwo mu ne ni ewa toomwo na 10 jélé. Ke lé bwo
pé ni mwomiû helé, beme lé â ucéi pa apiaten. 2 Nim
léna lé piténedehi, ke nim léna lé pilééng [§§†].
3-4 «Léli ewa toomwo li lé piténedehi, ke lé âbé imi ni
mwomiû helé, ne pehi ni tabe hen. Kehe wo léli ewa
toomwo li lé pilééng, ke lé âbé imi ni mwomiû helé, ke-
he icehi ana tice tabe hen.
5 «[Ke caa bwén] ke time e uce epin ko âbé wo pali
apiaten. Ke caa nime léli ewa toomwo me lé pule, ke lé
pule.
6 «É ha awieme bwén, ke lé téne a pwocihe na e pii
pie: "Neko pa apiaten! Geé wie me nye â beniieng."
7 «Ke lé tai ûmiê wo léli ewa toomwo, ke lé pwopwee-
hi li mwomiû helé. 8 Ke lé pii te léli apiténedehi wo léli
ewa toomwo apilééng pie: "Au! Caa tice tabe he ni
mwomiû heme! Geé ne ce tabe he ni mwomiû heme
ko ni nehi tabe tewé."

---

† *24.29 Ésaïe 13.10, 34.4; Ézékiel 32.7; Joël 2.10, 3.4; 2 Pétéru 3.10; Pii Beetihi 6.12–13* †† *O éjén ni pipwojunuun he miiden—A bwopiinen pie, O tupwo ni ceni, ai O pahauli ni mwametau me lépwo daame helé, ai O pahauli ni duéé.* ‡ *24.30 Daniel 7.13; Zakari 12.10; Pii Beetihi 1.7* ‡† *24.31 1 Korénit 15.52; 1 Tésalonik 4.16* ‡‡ *O caa pacuwohi ati—Wieli a bwo mwojuia cemwo te Iésu, ai wieli a bwo tanahi na a pwomwo ubwo Iérusaléma, na pwo ha a jo 70. Omehi note* ‡‡† *24.34 Mataio 16.28* ‡‡‡ *24.35 Mataio 5.18* § *24.36 Apostolo 1.7; 1 Tésalonik 5.1–2* §† *24.37 Genèse 6.5–8* §†† *24.38 Genèse 7.7,23*

§‡ *24.42 Mataio 25.13* §‡† *24.43 Luka 12.39–40; Pii Beetihi 16.15* §† *24.47 Mataio 25.21,23* §‡ *25.1 Luka 12.35; Pii Beetihi 19.7* §§† *É ne pele lépwo Juif ânebun, ke e tuiebé wo pa apiaten, beme e pébé ê mwoden me ati ni apulie na e todelé, ne pele caa ten, beme lu piaten nelang. Ke lé tai pé mwomiû.*

9 «Ke lé hegi ne telé pie: "Ûhu! Caa time uce jan. Kehe
geé â pele ni a-icu me geé pwocuhi ce tabe he miû
tewé."
10 «Kehe icehi ana me lé mwo ko engen, ke e tuiebé
wo pali apiaten. Ke wo léli ewa toomwo li lé caa te pi-
wâam, ke lé caa tai taa me pali apiaten ha ali mwopiat-
en. Ke e capuhi a pomwa.
11 †«Mepwo é ne ko léli ewa toomwo apilééng, ke lé
bwo tehenebé, ke lé toii pie: "Pa daame, pa daame,
tehi a pomwa!"
12 ††«Kehe icehi ana e hegi ne telé wo pali apiaten pie:
"[Geé engen kojaéo] be time é uce temehikewé."»
13 ‡[Ke e panebwénihi a ocine naa wo Iésu, ke e pii
pie]: «Geé ûmiê, be time geé uce temehi ace tan me
ace inetéale [celi é o tehenebé hen].»

Ocine ko lépwo eabwé na cié jélé

Luka 19.11—27

14 [E pii mwo wo Iésu pie]: «A Mwametau he Miiden,
ke pwohewii ani:
«E bwo mu wo pa céiu apulie. Ke nimen me e â
pitabée, ke e tode ni eabwé ten, ke e pawie ne telé ni
naamuun.
15 ‡†«Ke e muko pétaapwo ne telé nina jan me lé pwo.
E ne te pa céiu nina *5 million*‡‡, ke wo pa céiu ke *2 mil-
lion*, ke wo pa béciéhen ke *1 million*, ke e engen. 16 Ke
e engen wo pa eabwé na e hegi nina *5 million*, ke e â
penem ko ni mwani naa, ke e tooli mwo nina *5 million*.
17 Ke wonaa ne mwo ko pana e ne ten nina *2 million*,
ke e te hane béén mwo, ke e tooli mwo nina *2 million*.
18 Ke mepwo wo pali e ne ten ana *1 million*, ke e â ini a
pwon, ke e neduwohi ali mwani te pali caa ten, [ke
time e uce penem kon].»

Wogo pa eabwé na wâé go!

19 «Caa bwolihi a bwo engen de pali daame, ke e
mwojuia mwobé. Ke e tode lépwoli eabwé ten, ke e
tahimwolé ko aceli lé pwo ko li mwani ten.
20 «Ke e hegi ne ten wo pali eabwé li e ne ten li *5 mil-
lion* pie: "Padaame, li go ne tong li *5 million*. Ke weengi
nina *5 million* mwo, ni âpenem dong beme ni béén."
21 ‡‡†«Ke e pii ten wo pali daame pie: "Wâé! Wogo pa
eabwé na wâé go. Be go piténedehi ne he ni naado na
wahin, ke é bo ne tem ce naado celi ubwo. Ke go taabé
me genyu pipwodéén ibu."
22 «Ke e âbé wo pali béalohe eabwé, ke e pii te pali
daame hen pie: "Pa daame, weengi li *2 million* li go ne
tong. Ke weengi nina *2 million* mwo, ni âpenem dong
beme ni béén."
23 «Ke e pii ten wo pali daame pie: "Wâé! Wogo mwo
pa eabwé na wâé go, be go piténedehi ne ko a naado
na wahin, ke é bo ne tem ce naado celi ubwo. Kehe go
taabé me genyu pipwodéén ibu."»

Wogo pa eabwé na ta go!

24 «Ke e âbé wo pa béciéhen, ke e pii ten pie: "Pa
daame, é caa temehi pie, wogo, ke pa apulie na go
okéé, be go tii ni âdaanu na time go uce cemi, ke go
taineibuhi nina time go uce penem kon. 25 Ke mwotiéo,
ke é neduwohi ni mwani tem, [be koli é o patieden]. Ke
weengi, ke go te pé mwo."
26 «Ke e hegi ne ten wo pali daame hen pie: "Wogo ke
pa eabwé na ta go, be pa apwoemaan! Woté? Go caa
te temehi pie, é tii nina time é uce cemi, ke é
taineibuhi nina time é uce penem kon. 27 É mu ko ade
na time go uce ne ha a mwomwani a mwani tong?! Be,
mepie go wonaa, ke wieli me é céi ne pehi celi e taa ne
pwon!"
28 «Ke e pii te lépwo béé eabwé ten pie: "Geé pé ko-
jaeng a *1 million* na eten, ke geé ne te pana hiwon ni
mwani ten! 29 ‡‡‡Be wo pana caa pwo ne ten, ke o ne
mwo pwon ce béén, beme pihiwon den. Kehe wo pana
tice ten, ke o pétaabwon kojaeng a nehinaado na mwo
e pelen. 30 §Ke wo pa eabwé piticenaado ne kon naa, ke
o tahieng ole ha a melepiing, he na lé o é nelang, ke
piwii pecuwo."»

O pineitééhi ni muto me ni nani

31 §†[E pii mwo wo Iésu pie]: «É heme é âmwobé,
woéo pa Nahi Apulie, ne ha a junuung me *a wâé
tong, woéo me ni *âcélo tong, ke é o tebwo pwo ateb-
wo tong he daame.
32 §††«Ke é o taineibuhi ne he pwahamiin ati ni bele.
Ke é bo pineité ni apulie, pwohewii pa awéihi muto
heme e pineitééhi ni muto me ni nani §‡. 33 Ke é o bo ne
ni muto pwo juing. Ke ni nani, ke é bo nelé pwo eaa-
mung.»

Adéihi be geé hegiéo!

34 «Ke, woéo pa daame, ke é §‡† bo pii te nina lé mu
pwo juing pie: "Geé âbé, wogewé na e adéikewé wo
Caa tong, me geé hegi a Mwametau na e caa pipwop-
weehi me dewé, ânebuhe atabuhi ko a bwohemwo.
35 §†É mu ko ana, he li menung, ke geé pwo me é wi-
inaado, ke é he nimung me é ûdu, ke geé pwo me é
ûdu, ke he é mwo coho, ke geé hegiéo. 36 Ke é he tice
naamuung, ke geé ne ni naamuung. Ke é he li cunu jo,

---

† *25.11 Luka 13.25—27* †† *25.12 Mataio 7.23* ‡ *25.13 Mataio 24.42* ‡† *25.15 Roma 12.6* ‡‡ *Million—Grek: Talent. A céiu talent, ke a cuhi pa apulie na céiu nang he na 20 ni jo.* ‡‡† *25.21 Mataio 24.45—47; Luka 16.10*

‡‡‡ *25.29 Mataio 13.12; Maréko 4.25; Luka 8.18* § *25.30 Mataio 8.12; Luka 13.28* §† *25.31 Mataio 16.27, 19.28* §†† *25.32 Ézékiel 34.17; Pii Beetihi 20.11—13* §‡ *Ni muto me ni nani—Heme pwang, ke lé pimu ibu ne ni muto me ni nani. Kehe me babwén, ke pineitéélé, be ni nani, ke time lé uce picani ne ko a bwala.* §‡† *(me niide a tii 34—46) É—Grek: E (il).* §† *25.35 Ésaïe 58.7*

ke geé âbé caniêéo. Ke é he li é mu he karépu, ke geé
âbé die pelong.”
37 «Ke lé o hegi ne tong nina mwomwon jélé pie: “Pa
daame, he éniile celi geme aliko he celi menem, ke
geme pwo me go wiinaado? Ke éniile celi nimem me
go ûdu, ke geme pwo me go ûdu? 38 Ke éniile celi go
mwo coho, ke geme hegiko? Ke éniile celi tice naa-
muum, ke geme ne ce naamuum? 39 Ke éniile celi cunu
go, ke geme caniêko? Ke go mu he karépu, ke geme
âdé die pelem? [He éniile naa?]”
40 †«Ke e hegi ne telé pie: “É pii tewé a juuju pie: É ati
he ni benaamwon na geé pwo ninaa ne te lépwo âjié-
nung na wahin jélé, ke woéo pana geé ko pwo tong.”»

Geé engen, be time geé uce hegiéo!

41 ††«Ke é bo pii te nina lé mu pwo eaamung pie: “Geé
engen kojaéo, be e apwokewé wo Padué! Geé â ha a
miû na e te éle dieli mwo, na e caa pipwopweehi wo
Padué, me de *Caatana me ni duéé ten. 42 Be é he li
menung, ke time geé uce pwo me é wiinaado. Ke é he
nimung me é ûdu, ke time geé uce pwo me é ûdu.
43 Ke é he li é coho, ke time geé uce hegiéo. Ke é he li
tice naamuung, ke time geé uce ne ce epwénung. Ke é
he li cunu jo, ke time geé uce caniêéo. Ke é he li é mu
he karépu, ke time geé uce âbé die pelong.”
44 «Ke lé o hegi ne tong pie: “Pa daame, he éniile celi
geme aliko, he celi menem, ke nimem me go ûdu, ke
go coho, ke tice naamuum, ke cunu go, ke go mu he
karépu? Ke time geme uce picani tem? [He éniile
naa?]”
45 «Ke é o hegi ne telé pie: “É pii tewé a juuju pie: Ati
he ni benaamwon na muhi tewé me geé picani te ni
âjiénung na wahin jélé, ke woéo pana time uce
nimewé me geé picani tong.”
46 ‡«Ke lé bo engen, me lé hegi a cuhinaado dieli
mwo. Ke mepwo nina lé piténede Padué, ke lé bo en-
gen me lé hegi a *mulie dieli mwo ne pele Padué.»

Lé hane me lé taunu Iésu

Maréko 14.1—2; Luka 22.1—2; Ioane 11.45—53

26 É he e nebwén ko pwocémun ko ninaa wo Iésu,
ke e pii te lépwo acémun den pie: 2 ‡†«Lépwoli,
geé temehi pie é he na alo tan, ke caa a tan ko Pacika
‡‡. Ke o icuéo, ke cemeiteéo ne ko a *kuricé, woéo pa
Nahi Apulie.»
3 [He e ko pii anaa wo Iésu] ke lé ko pitapitilé wo lép-
wo caa te lépwo *apwoâpwailo, me lépwo apihuô te
lépwo *Juif, ne pele Kaïfe, pa daame helé. 4 Be nimelé
me lé taunu Iésu. Ke lé pihane ace bwopwonen me lé
pipwohuô ten, me lé imwieng neduwohi. 5 Be lé pipii
telé pie: «O time uce wâé heme nye imwieng ha a piwi-
inaado ubwo ne he pwahamii ni apulie, be koli lé bo
okéé.»

Tapulicéihi tabe ûde ne ko Iésu

Maréko 14.3—9; {Luka 7.36—50}; Ioane 12.1—8

6 [É ha a benaamwon naa, ke] e mu Bétani wo Iésu
ha a mwa te Simon, pa katia. 7 ‡‡†É he lé mwo ko wi-
inaado, ke e tuiebé ê céiu toomwo, imi a mwotabe péi
na oba ko tabe ûde na te junihe ubwo a cuhin, ke e
cepulicéihi ne pwo puni Iésu.
8 Ke me lé alieng wo lépwo acémun den, ke te junihe
time uce wâé telé. Ke lé pipii telé pie: «He e pihoonihi a
tabe ûde ne, kona woté? 9 Ana te junihe ubwo a cuhin!
É ko ade na time e uce icuhi, ke me genye ne a mwani
te nina tice delé?»
10 E te temehi nina lé niimihi wo Iésu, ke e pii telé pie:
«É mu ko ade na geé ili ê toomwo ce? Ana e pwo tong,
ke te junihe wâé. 11 ‡‡‡Be o tee élé pelewé wo lépwona
tice delé, kehe woéo, ke time é o uce tee mu pelewé.
12 Wo ênaa, ke e tapulicéihi ne kong a tabe ûde, be e
caa mi pipwopweehi a bwo ole tong he pwon. 13 Ke é
pii tewé a juuju pie: É heme bo pipii beetihi a Pwooti
Wâé ne he ni piduaan ati ne pwo a bwohemwo, ke lé
bo tee piuti mwo a jepule ko ana e pwo ê toomwo ce,
beme tee pipaniimieng.»

E icu Iésu wo Judas

Maréko 14.10—11; Luka 22.3—6

14 E â too ni caa te lépwo apwoâpwailo wo pa céiu
béé lépwo 12 *apostolo na a niin pie Judas Iscariot.
15 §Ke e pii telé pie: «Ade aceli geé bo ne tong, hemepie
é ne Iésu tewé?»
Ke lé ne ten nina 30 mwani péi §†. 16 Ke e tabuhi pi-
hane ace pwaaden me e icu Iésu telé.

A piwiinaado te Padaame

Maréko 14.12—42; Luka 22.7—46; Ioane 13.21—38; 1 Korénit 11.23—25

17 §††É ha a bécéiuhe tan ko ‘pieni pwoloa tice nyaa
ten’, ke lé âbé céii Iésu wo lépwo acémun den, ke lé pii
ten pie: «Geme o â piwâam ko a wiinaado ko Pacika.
Kona é wé, he celi nimem me genye piwiinaado
nelang?»
18 Ke e hegi ne telé pie: «Geé â ha a pwomwo ubwo,
pele pa apulie [na é bo piieng dewé] ke geé pii ten pie:
“E pii wo Padaame pie: ‘Caa tuie a benaamwon dong.
Ke é pelem he na me é wii a wiinaado ko Pacika,
wogeme me ni acémun dong.’”»

---

† *25.40 Proverbes 19.17; Mataio 10.42; Maréko 9.41* †† *25.41 Mataio 7.23* ‡ *25.46 Daniel 12.2; Ioane 5.29* ‡† *26.2 Exode 12.1—27; Mataio 20.18* ‡‡ *Pacika—Tan ubwo te ni Juif ko a bwo celuimilé mu ha a bwo penem tice ja kon ne Aigupito.*

‡‡† *26.7 Luka 7.37—38* ‡‡‡ *26.11 Deutéronome 15.11* § *26.15 Zakari 11.12; Ioane 11.57* §† *30 mwani péi—Âcehi a patén de lépwo Juif, ke weengaa a mwani na ne te pa céiu apulie, heme pa apenem tice ja kon den, ke taunueng na a paaci. Omehi Exode 21.32. A bwopiinen pie, lé pwo me piticenaado ne ko a mulihe Iésu.*
§†† *26.17 Exode 12.14—20*

19 Ke lé pwo ana e pii wo Iésu, ke lé piwâamihi a wi-
inaado ko Pacika.

Pwo pa bééwé na e bo pi-icuéo

20 Caa babwén, ke lé tebwo pwo taap wo Iésu me lép-
wo 12 apostolo ten. 21 Ke é he lé ko wiinaado, ke e pii
telé pie: «É pii tewé a juuju pie: E bo pi-icuéo wo pa
bééwé.»
22 Ke te junihe piwahin jélé kuti, ke lé muko pétaap-
wo tahimwoeng pie: «Padaame, he time uce woéo?»
23 †Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Wo pana gemu tai
pétaa ole ha a tam me weeng ††, ke weeng pana e bo
pi-icuéo.
24 «É bo mele, woéo pa Nahi Apulie, pwohewii ana e
caa pii beetihi ne ni tii iitihi. Kehe wo pa apulie na e pi-
icuéo, ke o te junihe pwoééhen! Au, mwolihi! Be wo
panaa, ke wieli me o te wâé ne kon, hemepie time e
uce ko âbeele!»
25 Ke e tahimwo Iésu wo Judas, pana e icueng, pie:
«Kona time uce woéo, go Padaame?»
Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Go caa teko pii.»

A pwoloa me a tabe megele

26 ‡É he lé ko piwiinaado ibu, ke e pé a pwoloa wo Ié-
su, ke e pipwo-olé te Padué. Ke e ebii, ke e pwopatihi
ne ko lépwo acémun den, ke e pii telé pie: «Geé pé, ke
geé eni, be ani, ke a ééng.»
27 Ke é alecehen, ke e pé a mwoûdu ko tabe megele.
Ke e pwo-olé te Padué, ke e ne telé. Ke e pii pie: «Geé
tai ûdu. 28 ‡†Be ani, ke a cewéhung na e o caa tée me
de ni apulie, beme pineuhi ni ta pwo telé. Be a pip-
woâpwailo na e pacuwohi a *piapwo na e pwo wo
Padué [pie e ne a péém ne ha awiemelé me weeng].
29 «Ke é pii tewé pie: O caa time é bo uce ûdu mwo
ace tabe megele [ne éni pwo bwohemwo] dieli ha ace
tan celi genye bo ûdu ace tabe megele celi mwo coho
me wogewé, ne ha a Mwametau te Caa tong.»

Go bo piwotétaa kong, go Pétéru

30 ‡‡Ke lé nyebihi a *psaume* ko a tan ubwo naa, ke é
mulang, ke lé taa pwo a juwole ko ni Olivier.
31 ‡‡†Ke e pii wo Iésu te lépwo acémun den pie: «É je-
naa he bwén, ke geé o bo tai engen kojaéo. Be caa te
tii ne he ni tii iitihi pie:
O bo taunu pa awéihi muto,
ke lé o pipiiden ne ni muto.Zakari 13.7

32 ‡‡‡«Kehe icehi ana é hemepie é mulie cemwo mu ha
amele, ke é bo ânebuhewé ne Galilé.»
33 Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Wieli lé o engen kojako
wo lépwoje, kehe time o uce woéo!» 34 §Ke e hegi ne
ten wo Iésu pie: «É pii tem a juuju pie: É ha a bwén je-
naa, ânebuhe a bwo to te a ja, ke o caa ocié go ko pi-
wotétaa kong pie, time go uce temehiéo.» 35 Ke e pii
wo Pétéru pie: «Ûhu! Piwien hemepie genyu tai mele,
kehe time é o uce wotétaa kom!»
Ke tai woélé ati, ke lé te tai pii ten ana céiu.

Te junihe téé Iésu

36 Ke é mulang, ke lé â ha a céiu duaan [na cemi acu-
wo hen] na pii kon pie Getsémané. Ke e pii te lépwo
acémun den wo Iésu pie: «Geé tebwo éni, be é mwo â
pwoiitihi.»
37 Ke e pé Pétéru me lupwo naî Zébédé. Ke caa
tabuhi piwahin Iésu, ke pinekepé ten. 38 §†Ke e pii telé
pie: «Te junihe téé ke piwahin a pwonimung §††. Kehe
geé tee mu éni, ke genye tai piûmiê ibu. [Geé nemwo
pule!]»
39 Ke e te ju piâdé kojalé, ke e tidihi jilin, ke e miibule.
Ke e pwoiitihi da céii Padué, ke e pii pie: «Caa,
hemepie te jan, ke go pé kojaéo ni picani me ni téé ce
§‡! Kehe icehi ana go nemwo pwo ana nimung kon, ke-
he ana nimem kon.»
40 Ke me e mwojuia mwobé céii lépwo acémun den
na cié jélé, ke e alihi pie lé teko pule. Ke e pii te Pétéru
pie: «Be he time uce jan me nye piûmiê ibu, he na te ju
céiu inetéale?
41 «Geé te ûmiê, ke geé pwoiitihi, beme o te pwo ni-
ihewé, hemepie tacebwénikewé. Be nimewé me geé
pwo ana wâé, kehe icehi ana tice niihewé.»
42 Ke e engemwo kojalé wo Iésu, ke e pwoiitihi mwo,
ke e pii pie: «Caa wé, mepie time uce jan me pé kojaéo
ni picani me ni téé ce, ke é ilehi kojako pie, go picani
tong, beme é piténedehi ana te nimem kon §‡†.»
43 Ke me e mwojuia mwobé céii lépwo acémun den,
ke e toolé mwo he lé teko pule. Be caa te junihe
emaan jélé, ke lé tee ko pipucing.
44 Ke e engemwo kojalé, ke e âmwo pwoiitihi, ke e te
pii mwo ana e caa mi pii.
45 Ke me e mwojuia mwobé céiilé, ke e toolé mwo he
lé teko pule, ke e pii telé pie: «Woté? Geé mwo teko
mwaale, ke pule mwo? Wâé ne kowé! Kehe icehi ana o
caa neéo, woéo pa Nahi Apulie, ne te lépwona lé pwo
nina ta! 46 §†Geé cuwoda! Me nye engen! Be caa e lang
wo pana e icuéo!»

---

† *26.23 Psaume 41.10* †† *Heme lé piwiinaado ibu wo lépwo Juif, ke lé te ju pétaa ole ha a tam na céiu ko ni ilé.* ‡ *26.26–28 1 Korénit 11.23–25* ‡† *26.28 Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakari 9.11; 1 Korénit 10.16* ‡‡ *26.30 Luka 22.39; Ioane 18.1* ‡‡† *26.31 Zakari 13.7; Ioane 16.32* ‡‡‡ *26.32 Mataio 28.7,16*

§ *26.34 Mataio 26.69–75* §† *26.38 Ioane 12.27* §†† *Ne mwo he pwo grek ni pwooti ce: Ke é caa pwo me é mele.* §‡ *Ni picani me ni téé ce—Grek: A mwoûdu ce.* §‡† *Grek: «Hemepie wâé me é ûdu anaa, ke wâé heme pwo ana nimem kon.»* §† *26.46 Ioane 14.31*

Lé imwi Iésu

Maréko 14.43—50; Luka 22.47—53; Ioane 18.3—12

47 É he e mwo ko pii anaa wo Iésu, ke e te ju
tehenebé wo Judas, pali céiu béé lépwoli 12 apostolo
ten. Ke lé âbé céin ne ni apulie na te junihe hiwon jélé,
imi ni teua me ni ba-acuwo. Be lé nelé ngen wo lépwo
caa te lépwo apwoâpwailo, me ni apihuô te a bele te
lépwo Juif.
48 Ke wo Judas, pana e icu Iésu, ke e caa pipatemehi
telé ana me e pwo: «Wo pa apulie na é o mwom-
waaueng, ke te weeng kuti. Ke geé imwieng.»
49 Ke he lé tehenebé, ke e te â céii Iésu kuti, ke e pii
ten pie: «Bwocu tem, go pa apipune!» Ke e mwom-
waaueng.
50 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Îgo, go pwo ana me go
pwo †.»
Ke lé te imwi Iésu kuti. 51 ††Kehe icehi ana wo pa
apulie na e mu pele Iésu, ke e te pwome céi kuti a teua
ten mu ha a mwon, ke e te tahi kuti ole pwo a puni pa
apenem de pa *daame he lépwo apwoâpwailo. Kehe
icehi ana e te ju tahagéi a jéénen.
52 ‡Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go ne homwo a teua
tem ne ha a mwon! Be wo lépwona lé pwopa ko teua,
ke lé o te mele ko teua.
53 «Go téne, hemepie nimung, ke é o tode Caa tong,
beme e nebé céiiéo a céiu mwocoda ko ni *âcélo na te
junihe hiwon jélé, beme lé pwopaing! 54 Kehe me won-
aa, ke wieli me time e o uce pacuwohi ana e pii ne he
ni tii iitihi! Be e pii pie, ke o wonaa a bwo engen ne ni
naado.»
55 ‡†Ke e pii te lépwona lé imwieng, pie: «Woté? Geé
âbé pééo ko teua me beba-acuwo, pwohewiin heme
woéo pace ataunuhi apulie! Ati he ni tan, ke é te mu
hadeniiwé, he é teko pacémuni ni apulie ne ha a
*mwaiitihi, kehe icehi ana time geé uce imwiéo!
56 «Kehe ati ninaa, ke e tai pacuwohi a pwooti na lé
pii wo lépwo péroféta ne he ni tii iitihi.»
Ke ati lépwo acémun den, ke lé cepewieeng, ke lé
cela.

A mwohuô te lépwo Juif

Maréko 14.53—65; Luka 22.54—71; Ioane 18.13—24

57 Lé pé Iésu nge céii Kaïfe, pa daame he lépwo ap-
woâpwailo. Be lé pitapitilé ne pelen wo lépwo *dotéén
ko patén me lépwo apihuô te lépwo Juif. 58 Ke e pi-
ilipuwolé ngen wo Pétéru. Ke e tuie nge pele pa
daame he lépwo apwoâpwailo, ke e tebwo pwo nap-
womwo, ne pele ni apenem, ni awéa. Be nimen me e
alihi aceli e o tuie ne ko Iésu.
59 Wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo, me ati a
*mwohuô te lépwo Juif, ke lé hane ce apulie beme lé
pipé ne ko Iésu, be nimelé me lé pwocuhinaado ten,
me e mele. 60 Ke hiwon ni agele na lé âbé pipé ne ko
Iésu, kehe icehi ana time lé uce tooli ace ju watihen
me lé taunueng.
Ke é he caa e mwonu me nebwén a pitautinaado
telé, ke lu tehenebé wo lupwo alo apulie. 61 ‡‡Ke lu pii
pie: «E pipii den wo panaa pie, me e bo paniihi a mwai-
itihi te Padué, ke me e bo pacuuli mwo, he na cié ni
tan.»
62 Ke e te cuwoda kuti wo pa daame he lépwo ap-
woâpwailo, ke e tahimwo Iésu pie: «Kona te tice béhe-
gi nen dem? He time go uce téne nina lé ko pipé ne
kom?» 63 ‡‡†Kehe icehi ana time e uce hegi wo Iésu. Ke
e te tahimwoeng mwo wo pali daame pie: «É ne he nii
Padué na e mulip, ke é ileko pie, go hegi. Kona te wo-
go kuti, pa *Mesia, pa *Naî Padué?»
64 ‡‡‡Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Go caa teko pii. Ke
é pii tewé pie: Tabuhi jenaa ni, ke geé bo aliéo, woéo
pa Nahi Apulie, heme é tebwo *pwo a jui Padué na te
junihe pwojunuun [beme é pihuôhi ati ni naado]. Ke
geé bo aliéo, heme é âbé he ni nii, mu he miiden.»

Wâé heme e mele!

65 §[Ke te junihe emegéi na pali daame he lépwo ap-
woâpwailo, ke e te nihe okéé] ke e pitie ni epwénen, ke
e pii te ni béé atautinaado pie: «E cihe me ta ne ko
Padué [be e pwo me piwielu me weeng]! Caa jan! Necu
ce béé bwo pipé ne kon, be e caa teko pipé ne kon
mwo! Be geé caa te téne ana e pii. 66 §†Ke ade aceli geé
niimihi ne kon?»
Ke lé tai hegi ne ten ati pie: «Wâé heme e mele.»
67 §††Ke lé cumi ne he pwahamiin, ke lé nuô i kon. Ke
lé tahi pale ni ilé ne kon wo lépwo béén, 68 ke lé pii ten
pie: «He woo na e ahiko? Go cuwoteeke pihane, go
‘Mesia’, hemepie wogo ke pace péroféta [celi go teme-
hi ati ce naado]!»

E piwotétaa ko Iésu wo Pétéru

Maréko 14.66—72; Luka 22.56—62; Ioane 18.16—27

69 Mepwo wo Pétéru, ke e tee tebwo jeoté pwomwo.
Ke e âbé céiieng wo ê céiu eabwé, ke e pii ten pie: «Éé,
wogo, ke pa céiu béé Iésu, mu Galilé!»
70 Ke e wotétaa ne he pwahamii ni apulie, ke e pii pie:
«Ûhu! Time é uce temehi ana go ko pii!»
71 Ke e te â wie kuti ha a pwobabé. Ke e alieng wo ê
céiu toomwo na e penem lang, ke e pii te nina lé mu
lang pie: «Uhuu, wo paje, ke pa béé Iésu mu Nazaret!»

---

† *Îgo, go pwo ana me go pwo—Grek: É mu ko ade na wogo éni?*
†† *26.51 Ioane 18.26* ‡ *26.52 Genèse 9.6; Pii Beetihi 13.10*
‡† *26.55 Luka 19.47, 21.37*
‡‡ *26.61 Ioane 2.19—21* ‡‡† *26.63 Ésaïe 53.7; Mataio 27.12*
‡‡‡ *26.64 Psaume 110.1; Daniel 7.13; Mataio 24.30* § *26.65 Mataio 9.3; Ioane 10.33* §† *26.66 Lévitique 24.16; Ioane 19.7* §†† *26.67 Ésaïe 50.6, 53.5*

72 Ke e pii mwo wo Pétéru pie: «Ûhu! É piapwo pie time é uce temehieng!»

73 É alecehen, ke nina lé mu lang, ke lé âbé céii Pétéru ke lé pii ten pie: «Uhuu! Wogo ke pa céiu acémun den! Be nye téne ne he patim.»

74 Ke e te junihe pimwoiu wo Pétéru, ke e pii pie: «Geé téne! Time é uce temehi panaa. Wâé heme e pwocuhinaado tong wo Padué, hemepie é gele!»

Ke me e mwo ko pii anaa, ke e te to kuti ali ja. 75 †Ke e bwo niimihi ali e pii ten wo Iésu, pie: «Ânebuhe a bwo to te a ja, ke go ocié ko piwotétaa pie, time go uce temehiéo.»

Ke e wie wo Pétéru ke e te junihe é kuti.

Lé pé Iésu nge pele Pilate

Maréko 15.1; Luka 22.66−71

27 É he mwo te junihe acaama, ke lé pitapitilé neibu wo lépwo caa te lépwo *apwoâpwailo, me lépwo apihuô te a bele te lépwo *Juif. Ke lé pisténelé ko ace bwo taunu Iésu. 2 Ke lé cieeng, ke lé péééng nge céii *Pilate, pa gupéno te lépwo Roma.

A bwo mele te Judas

Apostolo 1.18−19

3 Mepwo wo Judas, pali e icu Iésu, ke e alihi pie, lé o caa taunueng. Ke e bwo pininim ne ko ana e pwo te Iésu, ke te junihe piwahin nang kon. Ke e mwojuia ngemwo pele lépwo caa te lépwo apwoâpwailo, me lépwo apihuô. Ke e ne mwo telé li 30 mwani péi li lé ne ten.

4 Ke e pii telé pie: «Au, é pwo ana ta. Be é icu pa céiu apulie na te tice ta pwo ten, me e mele.»

Ke lé hegi ne ten pie: «Te tice aceli geme alihi ne kon!»

5 ††Ke e tahi nge céiilé ne ha a *mwaiitihi li mwani. Ke e â piwogéi henen.

6 Ke lé tai li mwani wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo, ke lé pii pie: «Ade aceli genye o pwo ko ni mwani ce? Genye nemwo ne pehi ni âpipati ko mwaiitihi, be ni mwani cuhi cewéle.»

7 Ke lé piténelé pie, me lé pwocuhi a pule na a niin pie ‘a pule te pa apwo ila pule’ beme a iitihi te ni coho. 8 É mu ko anaa, na ni apulie, ke lé pii ko a duaan naa pie, ‘a ninaado na pwo cewéle hen’. Ke lé mwo teko pii kon dieli jenaa. 9 ‡Ati ninaa, ke e tuie, beme e pacuwohi [li ocine] li e pwo wo péroféta Iérémia ‡†, ne he ni tii ten: Lé pé li 30 mwani péi, wonaa a jéhin na lé niimihi na a bele *Isaraéla me lé pwocuhin me den. 10 Ke lé pwocuhi ali pule te pali apwo ila pule. Be weengaa ana te nime Padaame kon ‡‡.

E tauti Iésu wo Pilate

Maréko 15.2−20; Luka 23.1−25; Ioane 18.28—19.16

11 Lé pé Iésu nge he pwahamii Pilate, pa gupéno te lépwo Roma. Ke e tahimwoeng wo Pilate pie: «Kona te wogo kuti pa daame he lépwo Juif?»

Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «A juuju a bwopiinen dem ‡‡†.»

12 ‡‡‡Ke nebwén, ke lé pipé ne kon wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo, me lépwo apihuô te a bele. Kehe time e uce hegilé.

13 Ke e te pwo me pii ten wo Pilate pie: «Kona time go uce téne nina ta na lé pii ne kon?»

14 Kehe icehi ana time e uce hegi ne telé wo Iésu. Ke e te junihe téele kon wo Pilate.

Nimelé ko Barabas

15 Caa te cemang ne ko Pilate, ha a tan ko *Pacika, me e pawie mu he karépu pace céiu apulie celi nime a bele kon. 16 Ke é ha a jo naa, ke pwo pa céiu apwokarépu na pii kon pie Barabas §, na lé te junihe temehieng ne ni apulie. 17 Ke [hiwon ni apulie na] lé tehenebé pele Pilate, ke e pii telé pie: «Kona nimewé me é pawie Barabas, ai wo Iésu, na pii kon pie ‘pa *Mesia’?» 18 §†Be e te temehi pie, lé ne Iésu ten wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo ha a pipwokon delé.

19 Ke nebwén, ke e tebwo pwo atebwo ten, beme e tauti Iésu. Ke é ha a benaamwon naa, ke e tehenebé wo pa céiu apulie na e pébé céiieng a pwooti te mwoden. Be e pii pie: «É tibwén, ke pwo a niûng ne ko pa Iésu naa, ke te junihe time wâé jo kon. Go patuwoeng, ke go nemwo ti kon, be pa apulie iitihi!»

20-21 Ke e pii mwo te lépwo apulie wo Pilate pie: «É bo patupwo ne tewé pace céiu apwokarépu. Ke he woo hadenii lupwoje, celi nimewé kon?»

Ke lé hegi ne ten pie: «Barabas!» Be lé cinelé wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo, me lépwo apihuô, beme lé pii anaa, ke me e mele wo Iésu.

Cemeiteeng ne ko a kuricé!

22 Ke e pii telé wo Pilate pie: «Ke he ade aceli é o pwo te Iésu, pana pii kon pie ‘Mesia’?»

Ke lé hegi ne ten pie: «Pwo me cemeiteeng ne ko a *kuricé!»

23 Ke e tahimwolé mwo pie: «Kona ade aceli e pwo celi ta?»

---

† *26.75 Mataio 26.34* †† *27.5 Mataio 26.14−15; Apostolo 1.18−19* ‡ *27.9 Zakari 11.12−13; Jérémie 32.6−15, 18.2, 19.1*

‡† *Wo péroféta Iérémia—Ni pwooti ne ha a niide a tii 9 ke 10, ke e âbé mu he ni tii te lupwo péroféta Iérémia me Zakari. Kehe icehi ana wo Mataio, ke e pii a nii Iérémia, be weeng pa péroféta na te junihe ubwo a niin.*

‡‡ *2e phrase—Ai, Be weengaa ana e caa te pii tong wo Padaame pie, me é bo pii.* ‡‡† *A juuju a bwopiinen dem—Grek: Go caa teko pii.* ‡‡‡ *27.12 Ésaïe 53.7* § *Barabas—Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke lé pii pie: Iésu Barabas. É ne pele lépwo Juif, ke Iésu, ke a nii ni apulie na hiwon pwohewii Dui, Bwaé* §† *27.18 Ioane 11.47−48, 12.19*

Kehe icehi ana lé bwo nihe cihe me ubwo pie: «Pwo
me cemeiteeng ne ko a kuricé!»
24 †Ke e alihi wo Pilate pie time lé uce tabemieng, be
caa junihe ubwo a bwo iluulé. Ke e pé a mwotabe, ke e
puu ni in ne he pwahamiilé ati, ke e pii telé pie: «Time
uce woéo pa watihe a bwo mele te pa apulie ce. Kehe
te wogewé cehi!»
25 ††Ke lé tai hegi ne ten pie: «Éa, te wogeme lépwo
watihen, wogeme me ni naîme! Ke hemepie geme
pwo aceli ta, ke wâé heme geme te hegi a cuhinaado
ko a bwo mele ten.»
26 Ke e pawie ne telé Barabas wo Pilate. Ke e pwo me
ahi Iésu ko a bwaliiwota. Ke e patupwoeng ne te ni co-
da, beme lé â cemeiteeng ne ko a kuricé.

Lé pihoonieng ne ni coda

27 Ke lé pé wie Iésu wo lépwo coda, ke lé â pwo a céiu
napwomwo na ubwo. Ke lé tode ati ni mwocoda. 28 ‡Ke
lé céi ni epwénen, ke lé ne kon a epwén na megele
[pwohewii a epwéne pa apulie na piubwo nang] beme
lé pihoonieng. 29 Ke lé péi a kuron ko ni mii acuwo na
pwo dan, ke lé neole pwo punin. Ke lé ne ha a in ne
pwo jui a bewomeéle [pwohewii a bwaja pa daame].
Ke lé tidihi jililé he pwahamiin, ke lé pii ten pie:
«Bwocu, go pa daame he lépwo Juif! Adéiko!»
30 ‡†Ke lé cumi ne kon, ke lé pé ali bewomeéle, ke lé
tati a punin kon. 31 Ke me lé caa nebwén ko a bwo pi-
hoonieng, ke lé céi mu mwo kon ali epwén megele, ke
lé te ne mwo kon ni epwénen. Ke é mulang, ke lé
péeeng wie, beme lé â cemeiteeng ne ko a kuricé.

Lé cemeite Iésu ne ko a kuricé

Maréko 15.21—32; Luka 23.26—43; Ioane 19.17—27

32 Me lé ko wie mu ha a pwomwo ubwo, ke pitapitilé
me pa apulie mu ha a pwomwo ubwo Cirène na pii
kon pie Simon. Ke lé cuwokon, beme e canihi ali kuricé
te Iésu. 33 Ke lé tuie nge pwo a céiu tihi juwole na pii
kon pie Golgota, a bwopiinen pie 'pwo a piipuni apulie'.
34 ‡‡Ke wo lépwo béén, ke lé pineibuhi a tabe megele
me a tabe na maga ‡‡†. Ke lé ne te Iésu, ke me e nemi,
ke time uce nimen me e ûdu.
35 ‡‡‡Nebwén, ke lé cemeiteeng ne ko ali kuricé wo
lépwo coda. Ke lé pipii ne kolé ni epwénen. Ke lé picéi
metii ne ko {a epwén bwali ten} §. 36 Ke lé tebwo beme
lé wéa kon.
37 Ke lé cemeite ne pwo punin a eaa acuwo na tii ne
kon a watihe a bwo mele ten, pie: *IÉSU PA DAAME HE LÉP-
WO JUIF*. 38 §†Ke lé cemeite mwo lupwo alo apulie na lu
pwotahinaado, ne he ni piduaa Iésu: wo pa céiu ne
pwo juin, ke wo pa céiu ne pwo eaamun.
39 §††Me lé alieng wo lépwona lé âdé ke âbé ha a du-
aan naa, ke lé tagiliihi ni punilé, ke lé pijeta kon. 40 §‡Ke
lé pii pie: «Kona time uce wogo kuti pana me go tanahi
ali mwaiitihi, ke me go bo pacuuli mwo he na cié ni
tan? Ke wâé, be mepie wogo pa *Naî Padué, ke go
piceluimiko mwo, ke go opé mu ko a kuricé naa!»
41 Ke lé pihoonieng mwo wo lépwo caa te lépwo ap-
woâpwailo, me lépwo *dotéén ko patén me lépwo api-
huô, ke lé pii pie: 42 «E niimihi pie pa daame henye, lép-
wo Isaraéla. Ke e temehi me e celuimi ni béén, kehe
time e uce temehi me e piceluimieng mwo! Hemepie e
ole mu ko a kuricé naa, ke wieli genye o bo céihi ne
kon!
43 §‡†«E céihi ne ko Padué, ke e pii pie, weeng, ke pa
Naîn. Ke mepie eânime Padué ten, ke wâé hemepie e
celuimieng jenaa!»
44 Ke te piwien ne mwo ko lupwona lu pwotahinaado
na cemeitelu ne he ni piduaa Iésu. Be lu te pihoonieng
mwo.

E mele wo Iésu

Maréko 15.33—41; Luka 23.44—49; Ioane 19.28—30

45 É he te ju goahen ehi, ke te ju melepiing ati ha
amu §†, die ko cié inetéale alecehe goahen. 46 §‡Ke me
teko ju cié ni inetéale, ke e toii me ubwo wo Iésu pie:
«Éli, Éli, lama sabaktani?» A bwopiinen pie: «Padué
hung, Padué hung, é mu ko ade na go pawieéo?»
47 Ke me lé téneeng ne ni béén na lé mu lang, ke lé
niimihi pie, e tode péroféta *Élia [beme e picani ten].
48 §§†Ke e te téte kuti wo pa céiu béélé, imi a mwaanu,
ke e pate ha a tabe megele na maga §§‡. Ke e ne ko a
ba-acuwo, ke e ne te Iésu beme e ûdu.
49 Kehe lé pii ten wo lépwo béén pie: «Go mwo cuwo
lang, be wieli nye o ali Élia, hemepie e âbé
celuimieng!»
50 Kehe icehi ana e cihe da me ubwo wo Iésu, ke ele a
nenehen.

Hiwon ni inenaado ko a bwo mele ten

51 §§§Ke a mwaanu [na e capuhi bwonihi a duaan na
junihe iitihi] ne ha a mwaiitihi, ke te tie ne ha awiemen
kuti, mu jeda die jeoté ko a baaéén. Ke penem a
bwohemwo, ke buwo ni péi.52 Ke te tehi kuti ni
bwomu, ke lé mulie cemwo mu ha amele a hiwon ko
apulie te Padué. 53 Ke é alecehen, he e mulie cemwo
mu ha amele wo Iésu, ke lé wie mu he ni bwomu. Ke lé

† *27.24 Deutéronome 21.6—9* †† *27.25 Apostolo 5.28* ‡ *27.28 Luka 23.11* ‡† *27.30 Ésaïe 50.6* ‡‡ *27.34 Psaume 69.22* ‡‡† *Tabe na maga—Wieli a eti me time genye uce téne a cunu.* ‡‡‡ *27.35 Psaume 22.19* § *Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Lé wonaa beme o pacuwohi a pwooti te pa péroféta, na e pii pie: «Lé pipwopii ne kolé ni epwénung. Ke lé picéi metii ne ko a epwén bwali tong.» (Psaume 22.19)* §† *27.38 Ésaïe 53.12*

§†† *27.39 Psaume 22.8, 109.25* §‡ *27.40 Mataio 26.61; Ioane 2.19* §‡† *27.43 Psaume 22.9* §† *Ati ha amu—ai Ati pwo a bwohemwo.* §‡ *27.46 Psaume 22.2* §§† *27.48 Psaume 69.22* §§‡ *Tabe megele na maga—Vinaigre ne ha a Tii Iitihi he pwo pwopwaalé: A tabe megele na time uce ubwo a cuhin, na tahagéi ko tabe.*
§§§ *27.51 Exode 26.31—33; Ébéru 10.19—20*

taa *Iérusaléma, a pwomwo ubwo iitihi, ke lé pihabwi-
ilé te ni apulie na hiwon jélé.
54 Wo lépwo coda roma na lé wéa ko Iésu, me pa caa
telé, ke lé téetihi a bwo éjén na a bwohemwo, me ati
nina e tuie. Ke te junihe ubwo kuti a bwo mwotilé, ke
lé pii pie: «A juuju pie, wo pa apulie ce, ke pa Naî
Padué!»
55 †Hiwon ni toomwo na lé mu lang, na lé omehi mu
ité. Woélé kuti na lé âcéi Iésu mu Galilé beme lé picani
ten. 56 É hadeniilé, ke e lang wo Maria mu Magdala, me
Maria nyaa te Cang me José ††, me nyaa te lupwo naî
Zébédé.

Neeng he iitihi

Maréko 15.42–47; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

57 É he babwén, ke e tehenebé wo pa céiu apulie na
pii kon pie Josef, pa apulie mu ha a mwopopwaalé Ari-
maté, pana te junihe pwo den. Weeng mwo, ke pa
apulie na e mu te âmwo céi Iésu. 58 ‡Ke e â pele pa
daame Pilate, ke e ilehi a éé Iésu. Ke e pii te lépwo co-
da wo Pilate pie, me lé neeng den.
59 Ke e pé a éé Iésu wo Josef, ke e tawii ko a mwaanu
na mwo te ju wamin. 60 ‡†Ke e pééeng ngen, ke e
neeng he iitihi na e mwo te ju pwo, a pwon na e ini ne
ha a péi, beme te a den, weeng Josef. Ke nebwén, ke e
papitibehi a pilehe péi, ke e capuhi bwonihi ali pwon.
Ke e engen.
61 Ke wo Maria mu Magdala me ê céiu Maria, ke lu
teko tebwo ânebuhe ali mwa péi.

Lé wéihi ali mwa péi

62 [Ati ninaa, ke lé pwo he paciile] a tan ânebuhe a
*tan iitihi te lépwo Juif. [He paciile] ke lé mu piwâamihi
a piwiinaado ko a tan iitihi.
Ke é ha acaama hen, [é he capéto] a tan iitihi, ke lé
pitapitilé ne pele Pilate wo lépwo caa te lépwo ap-
woâpwailo, me lépwo *Farasaio. 63 ‡‡Ke lé pii ten pie:
«Go te alihi, go pa daame, be wo pali ageti ni apulie li,
wo Iésu, ke li e mi pii ânebuhe a bwo mele ten, pie: “É
ha a béciéhe ni tan alecehe a bwo mele tong, ke é o
mulie cemwo mu ha amele.”
64 «Kehe wâé heme go pii te ni coda pie, me lé wéihi
ehi ali mwa péi he na cié ni tan. Be koli lé bo bune a
één wo lépwo acémun den, ke lé bo pii te a bele pie, e
caa mulie cemwo mu ha amele. Ke mepie wonaa, ke a
jepule gele naa, ke o te junihe ubwo kojan ânebun!»
65 Ke e pii telé wo Pilate pie: «Wâé. Woélé-ni ni béé
coda. Ke hemepie nimewé, ke geé pwo me lé wéihi a
mwa péi!»
66 Ke lé engen, ke lé â piwâamihi a bwo wéihi na ali
mwa péi. Ke lé pwomangihi a péi bwonihi a pomwa
hen. Ke lé ne li coda, beme lé wéihi.

E mulie cemwo wo Iésu

Maréko 16.1–10; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

28 Caa nebwén a *tan iitihi te lépwo *Juif. Ke é he
pwoiitihi, he mwo te ju acaama ‡‡†, ânebuhe a
bwo taa tuie te a téale, ke lu engen me lu â he iitihi wo
Maria mu Magdala me ê céiu Maria.
2 Ke te penem kuti a bwohemwo. Be e ole mu he mi-
iden wo pa céiu *âcélo te Padaame, ke e papitibehi ali
pilehe péi mu ha a pwo ali mwa péi, ke e tebwo pwon.
3 Te ju pwomelaan pwohewii a ilehi, ke te junihe pwojo
a epwénen.
4 Ke te junihe ele jene lépwo coda na lé wéihi ali mwa
péi, ke éjén jélé ko a bwo mwotilé, ke lé tupwo
pwohewii nina lé caa mele.
5 Ke e pii te luli toomwo wo pali âcélo pie: «Geu nem-
wo pwo me mwotikeu. Be é te temehi pie geu hane Ié-
su, pali lé cemeiteeng ne ko a *kuricé. 6 ‡‡‡Caa time uce
e éni! Be e caa mulie cemwo mu ha amele, pwohewii
ali e caa mi pii. Geu âbé me geu alihi ali duaan li lé
neeng hen. 7 Ke geu epin, me geu â pii te lépwo acé-
mun den pie: “E caa mulie cemwo mu ha amele wo Ié-
su, ke e mi â ânebuhewé ne Galilé. Ke geé bo alieng
nelang.” Weengaa ana me é pii teu.»
8 Ke lu engen he epin mu ha ali iitihi. Ke te pimwotilu,
kehe icehi ana lu te junihe pipwodéén mwo. Ke lu téte
nge pipatemehi a jepule ne te lépwo *acémun de Iésu.
9 Ke é nge he pwaaden, ke lu téeti Iésu he pitapitilé.
Ke e pii telu pie: «Bwocu teu!»
Ke lu téte ne kon, ke lu imwi ni an, ke lu pipaunueng.
10 §Ke e pii telu pie: «Geu nemwo pwo me mwotikeu,
kehe geu â pii te lépwoli bééng pie me lé â Galilé, be lé
bo aliéo nelang.»

A jepule na lé uti wo lépwo coda

11 É he lu ko â he pwaaden wo luli toomwo, ke lé téte
nge ha a pwomwo ubwo wo lépwo béé coda, li lé wéihi
ali mwa péi. Ke lé too lépwo caa te lépwo *apwoâpwai-
lo, ke lé piuti telé ati nina e tuie.
12 Ke wo lépwonaa, ke lé tode ati ni béélé, me lépwo
apihuô, beme lé pitapitilé, ke me lé picihe ko a jepule
naa. Ke lé piniimihi ibuhi pie, me lé ne ace mwani celi
te junihe ubwo ne te lépwo coda. 13 Ke lé pii telé pie:
«Weengi ana me geé uti: Lé bune a één wo lépwo acé-
mun den he geé mwo ko pule. 14 Ke mepie e téne anaa
wo gupéno pa daame hewé, ke bo wogeme na geme
bo cihe ne kon, beme e o nemwo okéé ne kowé.»

---

† 27.55 Luka 8.2–3 †† José—Grek: Josef. ‡ 27.58 Deutéronome 21.22–23 ‡† 27.60 Ésaïe 53.9 ‡‡ 27.63 Mataio 12.40, 16.21; Maréko 9.31, 10.33–34; Luka 9.22, 18.31–33; Ioane 2.19–21

‡‡† É he pwoiitihi, he mwo te ju acaama—ai He bwén. Wieli é he capéto he bwén. ‡‡‡ 28.6 Mataio 12.40, 16.21 § 28.10 Mataio 26.32

[15] Ke lé pé ali mwani wo lépwo coda, ke lé pwo ana lé
pii telé. É mu ko anaa, na lé mwo tee ko piuti wo lépwo
Juif, dieli jenaa.

E pihabwiieng de ni acémun den

Maréko 16.14–18; Luka 24.36–49; Ioane 20.19–23; Apostolo 1.6–8

[16] †Lé â ha amu Galilé wo lépwo 11 acémun de Iésu.
Ke lé â pwo a juwole na e pii telé wo Iésu pie me lé bo
â lang. [17] Ke e âbé benilé wo Iésu, ke lé pipaunueng.
Kehe icehi ana pwo ni béén †† na time lé uce mwom-
wohi pie weeng.

† *28.16 Mataio 26.32* †† *Pwo ni béén—ai Woélé ati.*

[18] ‡Ke e âmwonulé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Wo
Padué, ke e ne tong ati ni *pipwojunuun ne jeda he
miiden, ke éni pwo bwohemwo. [19] ‡†É mu ko anaa, na é
pii tewé pie: Geé engen pitihi a bwohemwo. Ke geé
pwo me lé céihi ne kong, beme lé âbé céing. Ke geé
puulé ne he nii Caa, me pa Naîn, me a *Jenen Iitihi.
[20] Ke geé pacémunilé, beme lé piténedehi ati ni pihuô
na é caa ne tewé. Ke woéo, ke é o tee mu pelewé ati
he ni tan, die ha a pwonehi a bwohemwo.»

‡ *28.18 Ioane 13.3; Éféso 1.20–22* ‡† *28.19 Maréko 16.15–16; Apostolo 1.8*

Maréko

na e tii wo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Maréko, pana pii kon mwo pie Ioane, ai Ioane-Maréko. (Omehi 13.5; 15.37—41.) Lu pipenem ibu me Pétéru, pa céiu apostolo, na e piuti ten ati ni naado na e pii ke e pwo wo Iésu. Ke é alecehen, ke e bwo tii wo Maréko.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 55 me 65 (e mwonuhi 20—35 jo alecehe a bwo mele te Iésu). A , ke a bécéiuhe tii na tii, mu ko ni tii na paa , ke , ke , ke , na lé piuti a mulihe Iésu Kériso. Hiwon ni pwooti ha a , ke te e mu mwo ha a , ke a .

E tii me dee?

Te lépwo acéihi ne ko Iésu na time uce lépwo Juif, na lé mulie ité koja a Palestine, a amu te lépwo Juif. Ke e pii ehi ni nii ni piduaan wo Maréko, ke e pii ni pwooti me a bwomu te lépwo Juif.

É ko ade na e tii?

E pii pwaatihi a pwooti te Iésu he e todekenye beme genye apulie ten. Nye wonaa, heme nye mu kon ati he ni tan, ke time uce é mu ko a bwo âcehi ne ni patén ai a bwomu. Hemepie wogenye ni ju apulie te Iésu, ke genye o bo mu he ni picani pwohewiieng.

Ade ace âne a tii ce?

E habwii wo Maréko pie, wo Iésu Kériso, ke pa Naî Padué na te junihe pwojunuun. Ke a céiu mwo, ke te pa apulie pwohewiikenye. E pwo me piwahin nang, ke e âbé céiikenye, beme e pipwoeabwé tenye. Ke e pétaa ko ni i ni apulie (1.31); e haai ni cuwo nahi ewa ke e adéilé (10.16). E téne a bwo picani te ni apulie, ke e pipwoééhelé (1.41). Ke weeng, ke e picani me denye, ke e mele ne ko a kuricé me denye ati ni apulie pwo bwohemwo.

Ana e pwo wo Iésu, ke ana a junaado ne te Maréko. Hiwon ni pipwojunuun de Iésu na tii ne ha a tii ce. E pwo me tieden ni cunu ko ni apulie. E peni ni duéé. E pwo me lé mulie mwo ne nina lé caa mele. Pwojunuu a patin, pwohewii Caa ten. Ati nina e pwo wo Iésu, ke e pajuujuhi ana e pii pie: «Caa e mwonukewé a Mwametau te Padué.»

Lé téetieng ne ni apulie, ke lé pitahimwolé pie: «He woo pa apulie ce?»

E hegi ne te Iésu wo Pétéru ne he 8.29 pie: «Wogo, ke pa Mesia.» A bwopiinen pie, pa daame na e âbé mu ko Padué. Wonaa a âne a . Be e âbé mu ko Padué wo Iésu, beme e ne tenye a ju mulip ne pele Padué, tabuhi jenaa, ke é dieli mwo.

- A bwomune a tii te Maréko
  - Ni penem ne Galilé
    - Pipwopwee Iésu ne ko ni penem
    - E tode lépwo acémun den
    - E pwo me tieden ni cunu ko ni apulie
    - E peni ni duéé; e pacuwohi a udan
    - E pwo-ocine te ni apulie
  - E pacémuni ni acémun den

Lé alihi pie pa Mesia
Habwii a bwo ubwo na a wâé ten
E pii a bwo mele me mulie cemwo ten
E taa Iérusaléma
E pacémuni lépwona lé âcéin
E pii ana e o tuie
A bwo mele ke mulie cemwo ten

Ioane pa apipuu apulie

Mataio 3.1—12; Luka 3.1—18; Ioane 1.19—28

1 E tabuhi ne éni a *Pwooti Wâé te Iésu Kériso †, pa
*Naî Padué. 2 ††Be caa tii ne ha a tii te *péroféta
Isaia a pwooti te Padué pie:

É bo neole pa apipépwooti tong.
E bo ânebuhem,
me e pwopweehi a pwaadeniim.Malachie 3.1
3 ‡Pwo pa apulie ha a da
na e toii da pie:
"E âbé wo Padaame!
Pwopweehi a pwaadeniin!
Pwo me belece
a duaan na e engen hen!"Ésaïe 40.3

4 ‡†Wo *Ioane pa apipuu apulie, ke e tuie ne ha a da, ke
e patemehi te ni apulie pie: «Geé pininim, ke geé
bitekewé. Ke geé pwo me puukewé, beme geé habwii
pie pitaatééhi ni mulihewé. Be me wonaa, ke e bo
pineuhi ni ta pwo tewé wo Padué.»
5 Te junihe hiwon ni apulie na lé âbé céii Ioane ne ha
a da mu *Judé, ke é ha a pwomwo ubwo *Iérusaléma.
Ke lé pii beetihi ni ta pwo telé, ne he pwahamii ni
apulie ati. Ke e puulé ne ha a éémwa Ioridano.
6 ‡‡E cuwohe a epwén na pwo ko pumii *chameau*‡‡†,
ke a taihenan a iiwota. Ke e wii koléé, ke e ûdu
duhimepu. 7 ‡‡‡E toii pie: «Wo pana e bo âbé alece-
hung, ke te junihe pwojunuun kojaéo. Time uce jan ne
kong me é ciiéo, ke me é tuwo ni tai ko ni dihibwaan §.
8 Woéo, ke é puukewé ko a tabe, ke weeng, ke e bo
puukewé ko a *Jenen Iitihi.»

Puu Iésu ke tacebwénieng

E puu Iésu wo Ioane

Mataio 3.13—4.11; Luka 3.21—22, 4.1—13

9 É ha a benaamwon naa, ke e tuiebé wo Iésu mu
Nazaret, a mwopopwaalé ne Galilé. Ke e puueng wo
Ioane ne ha a éémwa Ioridano. 10 Te ju é ha a benaam-
won na e wie mu he tabe wo Iésu, ke e alihi a miiden
he tehi, ke e alihi a Jenen Iitihi he e opé ne huîin,
pwohewii a meni pwojo. 11 §†Ke pwo a pwocihe bé mu
he miiden, na e pii ten pie: «Wogo pa Naîng [na te céiu
go] na te nihe eânimung dem. Wogo kuti, na é caa
pipégaliko ne ha a pwonimung.»

E tacebwéni Iésu wo Caatana

12-13 §††Te ju é alecehe anaa, ke e pé Iésu nge ha a da
na a Jenen Iitihi, beme e tacebwénieng wo *Caatana.
Ke e mu lang he na 40 ni tan. E mu pele ni wota apia-
ba, ke ni *âcélo, ke lé penem den.

E tode ni bécéiuhe acémun den

Mataio 4.12—22; Luka 5.1—11

14 §‡É ha a céiu tan, ke lé imwi Ioane, ke lé neeng he
karépu. E engen wo Iésu, ke e â Galilé, me e â pipate-
mehi a Pwooti Wâé te Padué. 15 §‡†Ke e pii telé pie: «E
caa tuie a benaamwon na e caa pipégali wo Padué, ke
caa é mwonu a Mwametau ten. Geé taatééhi ni muli-
hewé, ke geé céihi ne ko a Pwooti Wâé!»
16 [É ha a céiu tan] ke e uti a nicepwon ne Galilé wo
Iésu. Ke e ali Simon me André, lupwo pwénaâjién, na
lu ko ne pua, be lupwo apwotau.
17 Ke e pii telu pie: «Geu âbé céing, be é bo pwo me
wogeu lupwo apwotauhi apulie.»
18 Ke lu te necu kuti ni pua telu, ke lu âcéi Iésu. 19 Ke
lé te ju piân, ke e ali Cang me Ioane, lupwo naî
Zébédé, he lu ko tebwo ha a ongelu, ke lu ko pwoni ni
pua telu. 20 E te pwome todelu wo Iésu, ke lu ne caa
telu Zébédé me ni apenem den ne ha a ong, ke lu
âcéin.

E pwo me wâé ni apulie

Mataio 8.1—4,14—17; Luka 4.31—5.16

21 Lé tuiebé ha a pwomwo ubwo ne Kapernaüm wo
Iésu me ni acémun den. Ke é ha a *tan iitihi, ke e taa
ha a *mwotapitihi [te ni *Juif] ke e pacémunilé. 22 §†He
lé téne, ke lé téetihi a bwo cihe ten, be time e uce

† Kériso—A bwopiinen pie: Pana pipégalieng. †† 1.2 Malachie 3.1 ‡ 1.3 Ésaïe 40.3 ‡† 1.4 Apostolo 13.24, 19.4 ‡‡ 1.6 2 Rois 1.8; Mataio 11.8 ‡‡† Chameau—Wota he melé. Epwéne Ioane, ke pwohewii a epwéne péroféta Élia. ‡‡‡ 1.7 Apostolo 13.25 § Tuwo ni tai ko ni dihibwaan—A penem de lépwo eabwé na te junihe wahin.

§† 1.11 Psaume 2.7; Ésaïe 42.1; Mataio 12.18; Maréko 9.7 §†† 1.13 Psaume 91.11—13 §‡ 1.14 Maréko 6.17 §‡† 1.15 Mataio 3.2 §† 1.22 Mataio 7.28—29

pwohewii ni *dotéén ko patén. Be e te pacémunilé mu
ha a pihuô [na e te ne ten wo Padué].

Pa apulie na pwo duéé kon

23 [He e mwo ko cihe wo Iésu] ke e taa ha a mwotapi-
tihi wo pa apulie na pwo duéé kon. Ke e wiikau ke e pii
pie:
24 †«Iésu mu Nazaret, te tice celi go pwo peleme. Go
âbé pwotahi ne kome? É te temehiko, be wogo pa
apulie na e pipégaliko wo Padué, ke e neko bé.»
25 Ke e heni ali duéé wo Iésu, ke e pii ten pie: «Go ca-
puhi a pwom, ke go wie mu ko pa apulie naa!»
26 ††Ke e pegili pali apulie na ali duéé, ke e wie, he wi-
ikau mu kon.
27 Ke lé te nihe tai téetihi ne ni apulie, ke lé te
pitahimwolé pie: «He ade celi e ko pwo wo pa apulie
ce? E pacémunikenye ko ace céiu bwomunen celi mwo
coho. Be pwojunuun, ke e pihuôhi mwo ni duéé, ke lé
te piténedeeng!»
28 ‡Ke e te engen kuti a jepule ko Iésu, pitihi amu
Galilé.

Ê mwaa Simon Pétéru

29 E wie mu ha a mwotapitihi wo Iésu. Ke e te pwome
â pele Simon Pétéru me André. Ke lu piâcéin wo Cang
me Ioane. 30 Ke me lé tehene ngen, ke nina lé mu lang
ke lé te pwome pii te Iésu pie: «E tee ko pule ê mwaa
Simon, be e pwopilijing.» 31 Ke e âbé céiieng wo Iésu,
ke e pétaa ko a in, ke e pwiieng da, ke te tieden kuti
kojaeng ali pilijing. Ke e cuwoda, ke e pwo me lé wi-
inaado.

E pwo me tieden ni pétaapwo cunu

32 É he babwén, alecehe a bwo nuule na a téale ‡†, ke
lé pébé céii Iésu ati ni cunu me lépwona pwo ni duéé
kolé. 33 Ke lé pitaineibulé ne ko a pomwa ati ne ni
apulie ha a pwomwo ubwo. 34 ‡‡Ke e pwo me tieden ati
ni pétaapwo cunu wo Iésu. Ke e pawiehi mwo ni duéé
na hiwon, ke time e uce nelé me lé cihe, be lé te teme-
hieng ‡‡†.

E patemehi a Pwooti Wâé ne Kapernaüm wo Iésu

35 ‡‡‡É ha acaama, he mwo te melepiing, ke e caama
wo Iésu, ke e â ha apiticie, ke e pwoiitihi. 36 Ke lé ha-
neeng wo Simon me lépwo béén, 37 ke me lé tooeng,
ke lé pii ten pie: «Lé ko haneko ati ne ni apulie.»
38 Ke e hegi ne telé pie: «Genye engen mu éni, ke
genye â he ni béé mwopopwaalé ko jijenye. Be é
nelang mwo, he na me é â pipatemehi a Pwooti Wâé,
be anaa kuti a watihen me é opé §.»
39 §†Ke e engen pitihi a amu Galilé wo Iésu, ke e pi-
patemehi a Pwooti Wâé ne he ni mwotapitihi, ke e
pawiehi ni duéé.

Pana katia nang

40 E âbé mwonu Iésu wo pana katia nang §††. Ke e tidi-
hi jilin ânebuhen, ke e ileeng me e pwo me wâé nang,
ke e pii pie: «Hemepie te nimem, ke go pwo me tieden
a katia kong!»
41 E te nihe pipwoééhen §‡ wo Iésu, ke e cine ngen a
in, ke e ti ko pali katia, ke e pii ten pie: «Éa, te nimung!
Caa wâé go!»
42 Ke e te engen kuti ali katia, ke caa wâé nang.
43 Ke e pii me mwoiu ten wo Iésu pie: «Go engen.
44 §‡†Ke go nemwo pii te ni apulie! Kehe go â pihabwiiko
ne te pa *apwoâpwailo, ke go ne te Padué ali âpwailo
li e pii wo *Moosé ne he li patén den. Be me wonaa, ke
me lé alihi ati ne ni apulie pie caa wâé go.»
45 Kehe e engen wo pali, ke e â piuti te ni apulie ati
nina e pwo ne kon wo Iésu. É mu ko anaa, ke caa
pwocoon me e wie ne ha a pwomwo ubwo wo Iésu. Ke
e â mu ha apiticie. Ke ni apulie, ke lé bwo tuiebé ne
kon mu he ni piduaan.

E pwo me wâé pa céiu tebwomwa

Mataio 9.1—8; Luka 5.17—26

2 E âmwobé wo Iésu ne Kapernaüm he ni tan ale-
cehen. Ke lé téne pie caa e mwo pwomwo. 2 Ke hi-
won ni apulie na lé pitaineibulé ne ha a mwa, ke â
pitice ahilé, piwien die ha a pomwa, ke é pwomwo.
3 Ke lé âbé céiieng ni béé apulie he lé pébé céiieng pa
apulie na tebwomwa nang; paa jélé na lé pi-
paadoimieng. 4 Kehe pwocoon me lé âmwonueng,
wonaa mu ko a pubu apulie. Ke lé temeeng da pwo
mwa §†, ke lé tapwii a céiu duaa mwa ne he bebenihe
Iésu, ke lé neole pali tebwomwa pwo apule ten.
5 Ke me e alihi a céihi telé wo Iésu, ke e pii te pali teb-
womwa pie: «Pa naîng, caa pineuhi ni ta pwo tem!»
6 Lé mu lang mwo ne ni béé *dotéén ko patén, ke lé
pitautinaado ne he ni pwonimelé: 7 ‘Woté? Pa apulie
ce, ke e cihe pwohewiin heme wo Padué! Be he wooélé
na e temehi me e pineuhi ni ta pwo ten? Te icehi
Padué!’
8 Ke e te ju temehi ni bwo niimihinaado telé wo Iésu,
ke e pii telé pie: «É mu ko ade na wonaa ni bwo niimi-
hinaado tewé? 9 Ade aceli piticecoon? Me é pii te paje
pie: “Caa pineuhi ni ta pwo tem”, ai me é pii ten pie:

† *1.24 Maréko 5.7* †† *1.26 Maréko 9.26* ‡ *1.28 Mataio 4.24*
‡† *Pele ni Juif, ke nebwén a tan heme nuule a téale. Ke lé ucéihi anebwén ko a tan iitihi, beme lé pébé ni cunu.* ‡‡ *1.34 Maréko 3.10—12* ‡‡† *Time e uce nelé me lé cihe... Be time uce téele a be-naamwon den, me e pihabwiieng ehi.* ‡‡‡ *1.35 Mataio 14.23; Maréko 6.46*

§ *Me é opé—ai Me é wie mu Kapernaüm. Grek: Me é tehene ngen.* §† *1.39 Mataio 4.23, 9.35* §†† *Pana katia nang—Lèpre. Wo lépwo Juif, ke lé mwiihi ni katia.* §‡ *E te nihe pipwoééhen—ai E te junihe okéé.* §‡† *1.44 Lévitique 14.1—32* §† *É pwo a mwa, ke belece, ke pwo a aca na e taa die pwo mwa.*

“Go cuwoda, ke go pé apule tem, ke go engen”? 10 [Ke
mepie jan me é pwo me e engen ne ânebuhewé ati] ke
geé bo temehi pie, pwo mwomwon dong, woéo, pa
*Nahi Apulie, me é pineuhi ni ta pwo te ni apulie ne
pwo bwohemwo.»
Ke e pii te pali tebwomwa pie: 11 «Aje, go cuwoda, ke
go pé apule tem, ke go âmwo pelem!»
12 Ke e te cuwoda kuti wo pali, ke e te pé kuti ali
apule ten, ke e wie ne he pwahamii ni apulie.
Lé te nihe téetihi ne ni apulie, ke lé pii pie: «Time
genye mu uce téele alihi ace naado celi wonaa! Te a ju-
uju pie wo Padué, ke te junihe ubwo nang.»

E tode Lévi (Mataio)

Mataio 9.9—13; Luka 5.27—32

13 E mwojuia ngemwo ticepwon ne Galilé wo Iésu. Ke
lé âbé céiieng ne ni apulie na hiwon jélé. Ke e pacému-
nilé [ko a pwooti te Padué].
14 É he e ko ân, ke e ali Lévi (Mataio), pa naî Alfé, he e
ko tebwo ha a mwotai mwani † [me de lépwo Roma].
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go âbé céing!»
Ke e te cuwoda kuti wo paje, ke e âcéi Iésu.
15 É alecehen, ke lé wiinaado wo Iésu me lépwo acé-
mun den pele Lévi. Ke hiwon ni atai mwani me ni
apulie na ta ni mulihelé, na lé tai taa pwo taap me
woélé, be te nihe hiwon jélé na lé âcéi Iésu. 16 ††Ke me
lé alihi anaa wo lépwo dotéén ko patén me lépwo
*Farasaio, ke lé pii te lépwo acémun den pie: «É mu ko
ade na wo pa caa tewé, ke lé piwiinaado me ûdu me
lépwo atai mwani, ke ni béé apulie na ta jélé?»
17 Ke e ténelé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Time lé uce
hane ce dotéén wo lépwona te wâé jélé, kehe te icehi
lépwona cunu jélé. Ke time é uce âbé tode nina lé ni-
imihi pie wâé ni mulihelé. Kehe é âbé tode nina lé
temehi pie ta ni mulihelé.»

A ocine ko a pipaciile

Mataio 9.14—17; Luka 5.33—39

18 É ha a céiu tan, ke lé ko *pipaciile wo lépwo acé-
mun de *Ioane pa apipuu apulie me lépwo Farasaio.
[Be lé patupwo wiinaado beme lé pwoiitihi.]
Ke lé tuiebé pele Iésu ni béé apulie, ke lé pii ten pie:
«É mu ko ade na lé te pipaciile wo lépwonaa, ke lé te
wiinaado ne ni acémun dem?»
19 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Kona lé te pipatup-
wo wiinaado wo lépwona todelé ne ko a piaten, heme
e mwo teko mu pelelé wo pa apiaten? Ûhu! Heme e
mwo teko mu pelelé wo pa apiaten, ke lé mwo te wi-
inaado ke ûdu. 20 Kehe e o bo âbé a tan na o bo pé ko-
jalé pa apiaten. Ke é mulang na lé o bobe pipaciile.
21 «Te tice pace apulie celi me e pé ace memwaanu
celi mwo te ju wâé, me e woli ne ko ace memwaanu
celi ukéiu. Be [mepie e puu a mwaanu, ke] bo nihe ub-
wo a tie kon.
22 «Ke geé niimihi a *mwotabe na pwo ko iiwota ‡. Be
time nye uce pé ace tabe megele celi mwo coho, me
nye pa a mwotabe na caa ukéiu. Be [pwocoon me cibu,
ke] e bo pabuwohi, ke genye o patieden a tabe
megele, me ni mwotabe. Ûhu! Wâé heme nye ne a
tabe megele na mwo coho, ne ha a mwotabe na mwo
coho!»

Pa eapwihi a tan iitihi

Mataio 12.1—8; Luka 6.1—5

23 É ha a céiu *tan iitihi, ke lé [uti a pwaaden na e]
pitahagéi ni apwoamu wo Iésu me lépwo acémun den.
Ke é nge he pwaaden, ke lé tabwo ni ace *blé* wo lépwo
acémun den.
24 ‡†Ke lé pii te Iésu wo lépwo béé Farasaio pie: «Aje, é
mu ko ade na lé wonaa wo lépwo acémun dem ha a
tan iitihi! Be iitihi!»
25-26 ‡‡ ‡‡†Ke e hegi ne telé pie: «Kona time geé mu uce
pine ne he ni *tii iitihi ana e pwo wo pa daame *Davi-
ta, ha a benaamwon de Abiatar, pa *daame he lépwo
apwoâpwailo? Be é ha a céiu tan, ke menelé, woélé me
ni béén, be tice celi lé wii. Ke e taa ha a *mwaiitihi [na
pwo ko mwaanu] wo Davita. Ke e pé a pwoloa na ne
me de Padué, na te icehi lépwo apwoâpwailo na jan ne
kolé me lé eni. Ke e eni, ke e ne mwo te lépwo béén.»
27 ‡‡‡Ke e pii mwo wo Iésu pie: «Wo Padué, ke e pwo a
tan iitihi me de ni apulie. Kehe time e uce pwo ni
apulie me de a tan iitihi!
28 «É mu ko anaa, ke woéo pa Nahi Apulie, ke pa eap-
wihi a tan iitihi.»

E pwo me tieden a cunu ha a tan iitihi

Mataio 12.9—14; Luka 6.6—11

3 É alecehe anaa, ke e â taamwo ha a *mwotapitihi
wo Iésu, [ha a *tan iitihi]. Pwo pa apulie na e mu
lang na mele a in. 2 Ke lé te ju ome Iésu wo lépwo
*Farasaio, beme lé alihi pie, he e o te pwo me wâé
nang ha a tan iitihi. Wonaa beme lé pipé ne kon.
3 Ke e pii te pali cunu wo Iésu pie: «Go cuwoda
[ânebuhelé ati].»
4 §Ke e pii te lépwona lé mu lang pie: «Woté? He te ne
me pwo ana wâé, ha a tan iitihi, ai ana ta? Me celuimi a
mulip, ai me taunuhi?»
Ke time lé uce cihe. 5 Ke e te ju omelé he okéé, be lé
pwo me e mu he ni picani ko a bwo mwoiu ne ni
pwonimelé. Ke e pii te pali apulie pie: «Go cinebé a
im.»

† *Mwotai mwani me de lépwo Roma—Bureau des impôts.*
†† *2.16 Mataio 11.19*

‡ *Mwotabe... Omehi a déme ali mwotabe ne ha a Mataio pwahamii tii 9. E bitehi a tabe megele na mwo coho, ke e pitaa a dan. Ke me caa â dele mwotabe, ke o buwo, be pwocoon me cibu a iiwota, be caa tele.* ‡† *2.24 Deutéronome 23.26* ‡‡ *2.25 1 Samuel 21.1—6* ‡‡† *2.26 Lévitique 24.5—9* ‡‡‡ *2.27 Deutéronome 5.14* § *3.4 Luka 14.3*

Ke e cine ngen a in, ke caa te wâé mwo kuti.
[6] [†]Wo lépwo Farasaio, ke lé te pwome â wie mu ha ali
mwotapitihi, ke lé picihe me lépwo béé *Érode An-
tipas, ke lé tai hane ace bwopwonen me lé taunu Iésu.

Hiwon ni apulie na lé âbé céii Iésu

[7] Lé â ticepwon ne Galilé wo Iésu me ni acémun den.
Ke hiwon ni apulie na lé âcéilé: ni apulie na lé âbé mu
Galilé, mu *Judé, [8] mu *Iérusaléma, mu Idumé, ke é ha
a céiu duaan mu ko a éémwa Ioridano, ke é he ni du-
aan mu ko a Tir ke é mu Sidon. Ke lé tai âbé ali Iésu,
be lé téne nina e pwo.
[9] Ke e pii te lépwo acémun den wo Iésu pie: «Geé
pipwopweehi ace cuwo nahi ong, be é kon heme nihe
hiwon ni apulie, be koli lé bo haiteéo!»
[10] [††]Be e caa pwo me wâé ni apulie na hiwon jélé. Ke
nina lé mu he ni picani ko ni cunu kolé, ke lé téte ne
kon, beme lé ti kon. [11] [‡]Ke é he lé alieng ne ni apulie na
pwo duéé kolé, ke lé tupwo ke lé tidihi jililé ânebuhen,
ke lé toii pie: «Wogo ke pa *Naî Padué!»
[12] [‡†]Ke e cihe me mwoiu ne kolé pie: «Geé nemwo pi-
patemehiéo!»

E pipégali ni apostolo ten na 12

Mataio 10.1—4; Luka 6.12—16

[13] É alecehen, ke e taa pwo juwole wo Iésu. Ke e tode
ni apulie na te nimen kolé, ke lé âbé céiieng. [14] Ke e
pipégali mu hadeniilé lépwona 12 jélé beme ni béén,
ke me lé â patemehi a *Mwametau te Padué. {Ke e ne
me niilé pie *apostolo.} [15] Ke e ne telé a pihuô beme lé
peni ni duéé. [16] [‡‡] [‡‡†]Weengi ni nii lépwo 12 apostolo:
Simon, na e toii me a niin pie Pétéru;
[17] Cang, pa naî Zébédé;
Ioane pa ciéé Cang (e toii niilu wo Iésu pie Boan-
ergès, a bwopiinen pie ‘lupwo nahi tikekele’) [‡‡‡];
[18] André;
Filip;
Bartélemi;
Mataio;
Toma;
Cang, naî Alfé;
Tadé [§];
Simon, pa *Zélote*[§†];
[19] Judas Iscariot, pana e bwo icu Iésu.

Nime a pwomwoiu te Iésu me e pééeng nge ité

[20] Ke e mwojuia ngemwo pwomwo wo Iésu. Ke hi-
won ni apulie na lé pitapitilé nelang. Ke tice bwopwo-
nen me lé wiinaado wo Iésu me lépwo acémun den.
[21] Ke é he lé téne anaa ne ni apulie mu ha a pwomwoiu
ten, ke lé âbé pééeng kojalé. Be lé pipii telé pie: «Pa
apiolo!»

E hegi ne te nina lé pipé ne kon

Mataio 12.22—50; Luka 11.14—23, 8.19—21

[22] [§††]Pwo lépwo *dotéén ko patén na lé ole mu
Iérusaléma. Ke lé pipii pie: «E ko Iésu wo Caatana [§‡], pa
caa te ni duéé. Be weeng na e ne ten a pihuô me e
peni ni duéé.»
[23] E todelé wo Iésu, ke e tahimwolé pie: «Kona e o
woté ko ace bwopwonen me e te pipawieeng mu ko
pa apulie wo Caatana?»
Ke e pii telé ni ocine ce: [24] «É hemepie e te pipwopa
ne kon ace céiu mwametau, ke o pwocoon me e mu
mang. [25] Ke me lé pipiéi hadeniilé ne ni apulie ha a
pwomwoiu, ke a pwomwoiu naa, ke o pwocoon me e
mu mang. [26] Ke é hemepie e pipwopa ne mwo kon wo
Caatana, ke mepie time e uce piténedeeng mwo, ke o
caa time uce bwolihi a pihuô ten. O caa te wonaa a
bwo pipatieden den. [27] É hemepie nimenye me nye taa
ha a mwa te pace céiu apulie na pwo niihen, me nye
pé ni naamuun, ke wâé heme nye mi cieeng. É mu-
lang, ke genye bwobe pé ni naamuun mu ha a mwa
ten.»

Pana e pihooni a Jenen Iitihi

[28] [§‡†]«Geé téne ehi, be é pii tewé a juuju pie: O te jan
me pineu pa apulie na e pwo nina ta, te piwien
hemepie e cihe me ta ne ko Padué. [29] Kehe wo pana e
cihe me ta ne ko a *Jenen Iitihi, ke o time uce jan me
pineuhi ni ta pwo ten. Ke ni ta pwo ten, ke o tee mu
dieli mwo.»
[30] E pii anaa wo Iésu, be me de lépwo dotéén ko
patén. Be lé pii pie pwo duéé kon.

A ju pwomwoiu te Iésu

[31] [§†]Ke é alecehen, ke lé tehenebé wo nyaa te Iésu me
lépwo âjiénen. Ke lé âbé tebwo pwomwo. Ke lé pahede
pa céiu apulie me e taa tode Iésu.
[32] Hiwon ni apulie na lé mu aujeni Iésu, ke lé pii ten
pie: «Aje, élé âoté pwomwo wo nyaa tem me lépwo
ciéém. Be lé ko haneko.»
[33] Ke e pii telé pie: «He woo êce nyaa tong? Ke
wooélé lépwoce ciééng?» [34] Ke e te ju ome ni apulie na
lé ko tebwo aujenieng, ke e pii telé pie: «Geé alihi, be
woélé-ni ni nyaa tong me ni âjiénung. [35] Be wo pana e
pwo ana nime Padué kon, ke te weengaa kuti pa
ciééng, ke ê pwaadeniing, ke ê nyaa tong.»

---

† *3.6 Mataio 22.15–16* †† *3.10 Mataio 14.36* ‡ *3.11 Luka 4.41* ‡† *3.12 Mataio 12.16; Maréko 1.34* ‡‡ *3.16 Ioane 1.42* ‡‡† *3.17 Luka 9.54* ‡‡‡ *Nahi tikekele—A bwopiinen pie Pa tabeokéé.*
§ *Tadé—Pana a niin mwo pie Jude, pa naî Cang. Omehi Ioane 14.22, Apostolo 1.13.* §† *Zélote—Grek: Cananite. Pa ju apulie Judé, na nimen me e pawie lépwo Roma mu pelelé.*

§†† *3.22 Mataio 9.34, 10.25* §‡ *Caatana—Bélzébul. Omehi Caatana ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.*
§‡† *3.28–29 Luka 12.10* §† *3.31 Maréko 6.3; Ioane 2.12; Apostolo 1.14*

A ocine ko pa apicemi

Mataio 13.1—23; Luka 8.4—15

4 †E pacémuni ni apulie mwo ko a pwooti wo Iésu,
ne ticepwon ne Galilé. Ke hiwon nina lé taineibulé
ne kon. Ke é mu ko anaa, ke e taa ha a céiu ong, na e
teko mu he tabe, ke e tebwo. Ke lé te mu jeda huâiu
ne ni apulie. 2 ††Ke e pwo-ocine he e pacémunilé ko ni
naado na hiwon. Ke e pii telé pie:
3 «Geé téne! E bwo mu wo pa céiu apulie, ke e bwo
wie ha a céiu tan, beme e tagiliihi ni âdaanu. 4 Ke é he
e ko tagiliihi, ke lé tupwo nge pwo pwaaden ni béé pi-
denaado. Ke lé âbé ne ni meni, ke lé wii ati.
5 «Ke ni béén, ke lé tupwo ne ha a wii péi. Ke lé
piepin ko cim, be time uce hiwon ni pule lang. 6 Kehe
icehi ana me e niê na a téale, ke éle li nahi âdaanu, ke
lé meiu, be te tice waan. 7 Ke ni béén, ke lé tupwo ne
ha awieme ni mwawi ubwo ‡. Ke me lé tai picim, ke lé
taunuhi li pidenaado, ke te tice acehin.
8 «Ke ni béén, ke lé tupwo ne ha a pule na wâé. Ke lé
cim, ke piubwo jélé da, ke lé aca. Ke ni béén, ke 30 ni
acehin; ke ni béén 60; ke ni béén mwo, ke lé taa die
pwo 100.»
9 Ke e pii mwo wo Iésu pie: «Wo paceli pwo ce pwo-
jéénen me e téne, ke wâé heme e téne!»

É mu ko ade na e pii ni ocine?

10 É he lé te pimu cehi wo Iésu me lépwo 12 *aposto-
lo ten me lépwo béén, ke lé tahimwoeng pie: «É mu ko
ade na go pii ni ocine naa?»
11 Ke e hegi ne telé pie: «Wogewé na e ne tewé wo
Padué, me geé temehi a ju bwomune a Mwametau
ten. Kehe ni béé apulie, ke lé te ju téne cehi ni ocine.
12 ‡†Be [e pii ne kolé wo Padué pie]:

[Mwoiu a puni a puapulie ce.]
Be lé tee omehi taaci,
kehe time lé uce alihi temehi.
Lé tee téne taaci,
ke time lé uce téne temehi.
Te muhi telé me lé bitelé bé céiiéo,
ke me é pineuhi ni ta pwo telé.»Ésaïe 6.9—10

A bwopiine a ocine ko pa apicemi

13 É alecehen, ke e pii te nina lé mu lang wo Iésu pie:
«Kona time geé uce temehi a ocine ko pa apicemi? Ke
geé bo woté ko ace bwo temehi ne ni béé ocine ko a
Mwametau? 14 Pa apicemi, ke e cemi a pwooti te
Padué. 15 [Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo nge pwo
pwaaden.] A pwaaden, ke ni apulie na lé téne a
pwooti, kehe e pwome âbé pé kojalé a pwooti wo
*Caatana, na caa cemi ne he ni pwonimelé.
16 «Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo ne ha a wii péi.
[A wii péi] ke ni apulie na lé téne a pwooti, ke lé
pwome hegi ko a pipwodéén. 17 Kehe icehi ana te tice
waan ne kolé a pwooti na lé téne. Ke lé te pitaatééhi ni
bwo niimihinaado telé. Hemepie e tuie ne kolé a
tacebwén, me pwo nina ta ne kolé, watihen a pwooti
te Padué, ke lé patieden ni céihi telé.
18 «Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo ne he ni mwawi
ubwo. [A pule naa] ke ni apulie na lé téne a pwooti,
19 ‡‡kehe icehi ana pinekepé ni pwonimelé ne ko ni
naado na e tuie ne pwo a bwohemwo ce. Ke lé téte ce-
hi mwani me ni pétaapwo naamuu bwohemwo. É mu
ko ninaa, ke e taunuhi a pwooti, ke te tice acehin.
20 «Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo ne ha a pule na
wâé. [Ke a pule naa] ke ni apulie na lé téne a pwooti,
ke lé hegi ne he ni pwonimelé. Ke pwo acehi a pwooti
ne kolé. Ke ni béén, ke 30 ni acehin; ke ni béén, ke 60,
ke ni béén mwo, ke lé taa die pwo 100.»

Ni béé ocine ko a Mwametau

Mataio 13.31—32; Luka 8.16—18, 13.18—19

A ocine ko a mwomiû

21 ‡‡†E pii telé mwo wo Iésu pie: «Time nye uce ne miû
ko a mwomiû, me nye talui ko ace cio, ai me nye ne
haahi ace apule. Kehe genye ne da ko miiden. 22 ‡‡‡Ati
ni naado na neduwohi, ke o bo habwii ne ha a
pwéélang, beme nye alihi ehi. 23 Wo paceli pwo ce
pwojéénen me e téne, ke wâé heme e téne!»
24 §Ke e pii telé mwo pie: «Geé pipwocile nina geé
téne! Be e o bo pwo tewé wo Padué nina geé pwo te
lépwo béén. Ke e o bo pwo celi nihe piubwo koja nina
geé pwo. 25 §†Be wo pana caa pwo ne ten, ke o ne mwo
pwon ce béén. Kehe wo pana tice ten, ke o pétaabwon
kojaeng a nehinaado na mwo e pelen.»

Âdaanu na te picim cehi

26 Ke e pii mwo wo Iésu pie: «Mepwo a *Mwametau
te Padué, ke pwohewii ani:
«E bwo mu wo pa céiu apulie, ke e bwo cemi ni
âdaanu ne ha apwoamu ten. 27 Ke é alecehen, ke e
mwo pwome mwaale, ke e pule he bwén, ke e ûmiê ha
acaama. Ke é ha a benaamwon naa, ke lé cim li
âdaanu, ke piubwo jélé da. Kehe icehi ana wo paje, ke
time e uce temehi ace bwo cim nen. 28 Be te a penem
de a pule me e pwo me cim ni âdaanu. Ke e ne me pi-
ubwo jélé da, dieli lé ne ni acehilé, me ni piden. 29 §††Ke

† 4.1 Maréko 3.7—9; Luka 5.1—3 †† 4.2 Mataio 13.34; Maréko 4.33—34 ‡ Mwawi ubwo—Grek: Acuwo pwo dan (plantes épineuses). ‡† 4.12 Ésaïe 6.9—10; Apostolo 28.26—27

‡‡ 4.19 Mataio 19.23—24 ‡‡† 4.21 Mataio 5.15; Luka 11.33 ‡‡‡ 4.22 Mataio 10.26; Luka 12.2 § 4.24 Mataio 7.2 §† 4.25 Mataio 13.12, 25.29; Luka 19.26 §†† 4.29 Joël 4.13; Pii Beetihi 14.15

me caa pun ni âdaanu ha apwoamu, ke wo pa apulie
naa, ke e bo pipwopweeng me e pitii âdaanu.»

A ocine ko a pide moutarde

30 Ke e pii mwo wo Iésu pie: «He a Mwametau te
Padué, ke he pwohewii ace de? Weengi a ocine, me
geé temehi:
31 «A Mwametau te Padué, ke e pwohewii a pide
moutarde na genye cemi he pule; a cuwo nahi pide-
naado na te junihe wahin †. 32 Kehe icehi ana me e cim,
ke te junihe ubwo nang koja ati ni naado na nye cemi
he ni cereda. Be bwo ubwo ni dihen, ke lé âbé ne ni
meni, ke lé te pwo mwonahilé ne ha a boom kon.»
33 É he e pii te ni apulie a pwooti te Padué wo Iésu, ke
e pii ni ocine na pwohewii a ocine ce. Ke e pwo a
bwopiinen, beme lé pé ce delé mu ko ni bwo téne
temehi nen delé.
34 Be e te cuwo ko pwo-ocine telé, kehe me bwo te pi-
woélé cehi me lépwo acémun den, ke e bwo te pipate-
mehi telé ati.

E pacuwohi a udan wo Iésu

Mataio 8.23—27; Luka 8.22—25

35 É ha a babwén naa, ke e pii wo Iésu te lépwo acé-
mun den pie: «Nye gaale ângedé ko a céiu goon.»
36 Ke lé péééng pwo a ong na lé tebwo hen, ke lé
cepewie ni apulie. Kehe icehi ana lé âcéilé ni béén ne
he ni béé ong.
37 É alecehen, ke e tabuhi tahieng a dan. Ke te piub-
wo da a bwo tahieng. Ke te piubwo ni pihijié, ke e taii
ne ha a ong.38 Kehe wo Iésu, ke e teko pule alecehe ali
ong, pwo a paapun.
Lé paûmiêeng wo lépwo acémun den, ke lé pii ten
pie: «Pa apipune, genye o caa mwiiê! Woté! Time uce
junaado ne tem?»
39 Ke e ûmiê, ke e heni ali dan. Ke e pii te ali jié pie:
«Go cuwo!»
Ke caa te ju wâé mwo a amu, ke e cuwo ali dan.
40 Ke e pii telé pie: «É mu ko ade na mwotikewé?
Time geé uce téele céihi kuti?»
41 Kehe te nihe mwotilé, ke lé pipii telé pie: «Éé! Be he
woo pa apulie ce, me lu piténedeeng a dan me a jié?»

E cibéé ni duéé na hiwon jélé @ mu ko pace céiu apulie

Mataio 8.28—34; Luka 8.26—39

5 Ke lé tehene nge Gadara †† wo Iésu me lépwo
acémun den ko a goon ne gaale cemwo pejié ne
Galilé. 2 Ke me e ole mu pwo ali ong wo Iésu, ke e te
wiebé kuti mu ha a iitihi wo pa apulie na pwo duéé
kon. Ke e âbé beni Iésu. 3-4 Be wo panaa, ke pa apimu

† *Pwohewii a acuwo tili ne éni Kalédoni, be te junihe ubwo, kehe te junihe wahin ni piden.* †† *Gadara—A niin mwo pie Gérasène.*

he iitihi. Ke te tice bwopwonen me lé imwieng, me lé
cie lupwo in me lupwo an; piwien mwo heme cieeng
ko ace itihe toki. Be lé te cuwo ko cieeng kon, ke e te
cuwo ko tahagéi. Ke te tice pace apulie celi pwo niihen
me e imwieng me e ju mu. 5 Téteda he ni benaamwon,
heme bwén ke pwang, ke e teme da ni pwowiikau ne
ha ali iitihi, ke é ne pwo ni juwole. Ke e pitanahieng ko
ni péi.
6 ‡Me e ali Iésu mu ité, ke e téte beniieng, ke e tidihi
jilin ânebuhen, 7 ke e toii da pie: «Iésu, pa *Naî Padué
na nihe e daaité, ade aceli nimem me go pwo tong? É
ileko ne he nii Padué pie go nemwo pwo tong aceli
ta!» 8 E pii anaa, be e pii ten wo Iésu pie: «Duéé, go wie
mu ko pa apulie ce!»
9 Ke e tahimwoeng wo Iésu pie: «He piwoté ace ni-
im?» Ke lé hegi ne ten ne ni duéé ‡† pie: «A niime pie
Bwehi duéé, be hiwon geme.»
10 Ke e wâgo ko Iésu wo pali, ke e pii ten pie:
«[Hemepie go pawiehi ni duéé mu kong] ke go nemwo
cibéélé mu éni ha amu!»
11-12 Ke lé wâgo kon mwo [ne li duéé] ke lé pii ten pie:
«Me geme ân, ke me geme taa he ni puwokwo ne!»
Be pwo a bwehi puwokwo na nihe hiwon jélé na lé
ko um gaale hamwo juwole. 13 Ke e ne telé ana lé ilehi
wo Iésu. Ke lé wie mu ko pali apulie, ke lé gaale he li
puwokwo. Ke lé te tai téte kuti li puwokwo mu hamwo
juwole, ke lé ole he jié, ke lé mwiiê. Caa te piâmwonuhi
a 2000.

Piân a jepule

14 Wo lépwo awéihi puwokwo, ke lé téte ngen, ke lé â
piuti a jepule naa, ne ha a mwopopwaalé ke é na ati ha
amu. Ke lé âbé ni apulie, beme lé alihi nina e ko tuie.
15 Ke lé tehenebé pele Iésu, ke lé ali pali apulie li pwo
duéé kon, he e caa ko tebwo, ke e caa cuwohe ni ep-
wén, be caa ju wâé nang. Ke lé téetieng, ke te junihe
mwotilé. 16 Ke lépwona lé alihi nina e tuie, ke lé piuti te
lépwo béén ali jepule ko pa apulie naa, me ni puwok-
wo. 17 Ke lé wâgo ko Iésu wo lépwo apulie mu ha amu
naa, ke lé pii ten pie: «Nimeme me go engen mu ha
amu teme.»
18 Ke me e taa pwo ali ong wo Iésu, ke wo pali lé wie
mu kon li duéé, ke e ileeng pie: «Nimung me é âdé
céim.» 19 Kehe icehi ana te muhi te Iésu, ke e pii ten
pie: «Go mwojuia ne ha a pomwa tem, pele lépwo
béém. Ke go uti telé a bwo pipwoééhem de Padaame,
ke ati ni naado na e pwo me dem!» 20 Ke e mwojuia
mwo wo paje, ke e uti ne ha a duaan na pii kon pie *Dix
Villes*‡‡ ni naado na e pwo me den wo Iésu. Ke lé tai
téetihi ne ni apulie.

‡ *5.7 Maréko 1.24* ‡† *Lé hegi ne ten ne ni duéé—Grek: E hegi ne ten.* ‡‡ *Dix Villes—A niin mwo pie Décapole. 10 ni pwomwo ubwo na picipetééhi ne kolé.*

E pwo me wâé lu alo toomwo

Mataio 9.18—26; Luka 8.40—56

21 E taa pwo ali ong wo Iésu, ke e gaale ko a goon ne gaale cemwo. Ke me e ole mu pwo ong, ke hiwon ni apulie na lé mu aujenieng ne ticepwon. 22 Ke e tuiebé wo Jaïrus, pa céiu caa te *mwotapitihi, ke e ali Iésu, ke e â tidihi jilin ânebuhen. 23 Ke e pii ten pie: «Go âbé epin, be e caa pwo me e mele ê naîng! Go âbé me go ne ni im huîin, beme tieden a cunu kon, ke me wâé nang mwo.» 24 Ke e âcéin wo Iésu. Ke te nihe hiwon mwo ni apulie na lé ân, ke lé caa ju pitité.

Ê toomwo na 12 ni jo ko a cunu kon

25 Ke e mu hadenii ni apulie naa ê céiu toomwo na caa 12 ni jo na cunu nang hen, be e mu tuie ni benaamwon na e mu téte kon a cewéle. 26 Caa junihe hiwon ni dotéén na e mu â alilé, ke lé bwo pwo me junihe cunu nang kuti. Ke e caa ju patieden ati ni mwani ten, kehe icehi ana time uce wâé nang, kehe bwo junihe cunu nang kuti. 27 Ke e téne a jepule ko Iésu, ke e âbé ne ha a tapitihi naa. Ke e piâbé alecehe Iésu, ke e ti ko a epwénen. 28 Be e niimihi pie, ‘Mepie é te ju ti ko a epwénen cehi, ke o caa te pitieden a cunu kong.’ 29 Ke me e pwo, ke e te cuwo kuti a bwo téte kon na ali cewéle. Ke e téne ne kon pie caa tieden a cunu kon.

30 †Ke wo Iésu mwo, ke e téne pie, e engen kojaeng a céiu duaa niihen, ke e biteeng, ke e tahimwo ni apulie pie: «He woo na e ti ko a epwénung?»

31 Ke lé hegi ne ten wo lépwo acémun den pie: «Go ko cuwo ha awieme ni apulie na lé ko pitité! Ke é mu ko ade na go tahimwohi pie, woo na e ti kom?»

32 Kehe icehi ana e te piniê aujenieng wo Iésu, beme e niê hane pie, he woo na e pwo anaa. 33 Ke e te ju éjén êgi toomwo ko a bwo mwotieng, be e temehi ana e ko tuie ne kon. Ke e âbé ke e tidihi jilin ânebuhe Iésu, ke e pii ten ati a juuju. 34 ††Ke e pii ten wo Iésu pie: «Adéiko go êje! Caa wâé go mwo ko a céihi tem! Ke go engen, ke me e mu pelem a péém. Be caa te tieden a cunu kom!»

Ê naî Jaïrus

35 É he e mwo ko pii anaa wo Iésu, ke lé tehenebé ni béé apulie mu pele Jaïrus, pali eapwihi mwotapitihi, ke lé pii ten pie: «Au! E caa mele wo êgi naîm. Kehe go nemwo pahauli pa apipune.» 36 E téne ni pwocihe naa wo Iésu, kehe time e uce pipéce ne kon, ke e pii te Jaïrus pie: «Go nemwo pwo me mwotiko! Kehe go céihi ne kong!» 37 E te ju pé cehi Pétéru, me Cang me Ioane, lupwo pwénaâjién. Be time uce nimen me lé âcéin ne ce béé apulie. 38 Ke lé tuie nge ha a pomwa te Jaïrus. Ke te junihe hiwon kuti ni pwocihe lang. Ke wo Iésu, ke e ali ni apulie he lé ko é, ke lé pihemun. 39 Ke e taa ha ali mwa, ke e pii telé pie: «É mu ko ade na geé te junihe pié ne da kon? Kona geé é kona woté? Geé ko pii pie e caa mele ê cuwo ewa ne ‡; kehe woéo, ke é pii pie e teko ju puluta!» 40 Ke lé pihoonieng.

Ke e tai pawielé wo Iésu, ke e pé lu nyaa me caa te êgi ewa, me lépwo acémun den na cié jélé. Ke lé taa ha a céiu nemwa na lé ne êgi cuwo nahi ewa hen. 41 ‡‡Ke e pétaa ko a in, ke e pii ten pie: *«Talita, koumi!»* A bwopiinen pie: «Ê naîng, go cuwoda!» 42 Ke e te cuwoda kuti, ke e engen! Ê cuwo nahi toomwo naa, ke 12 ni jo hen. Ke lé te junihe téetihi ne nina lé mu lang. 43 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé ne celi e wii.» Ke e pii mwoiuhi telé pie: «Geé nemwo pii te ce béé apulie ana e tuie ne éni.»

Time lé uce céihi ne kon ni Nazaret

Mataio 13.53—58; Luka 4.16—30

6 E engen mu ha a duaan naa wo Iésu, ke e â Nazaret, he na ubwo nang ne hen. Ke lé âcéin wo lépwo acémun den. 2 ‡‡‡É ha a tan ko pwoiitihi, ke e taa ha a *mwotapitihi, ke e pacémuni ni apulie na hiwon jélé [ko a pwooti te Padué]. Ke me lé téne, ke lé te junihe téetieng, ke lé pitahimwolé pie: «Kona woo na e picaa ten nina e ko pii? E âbé mu wé ni bwo temehinaado ten, ke ni *pipwojunuun na e pwo? 3 Be pali apenem ko ba-acuwo, pali naî Maria, ke pa cuwo Cang, me José, me Jude, me Simon! Ke lé teko mulie pelenye ni toomwo pwaadeniin!»

Be lé pitaaba ne kon wo lépwo Nazaret, ke te muhi telé me lé céihi ne kon. 4 ‡‡†Ke e pii telé wo Iésu pie: «Au, mwolihi! Be wo pa pérofétа, ke lé te paciitieng ati ne he ni amu, kehe te icehi ne ha amu ten, ne pele ni âjiénen!»

5 Ke te tice bwopwonen me e pwo celi pwojunuun nelang. Kehe icehi ana te pwo ni béé cunu na e ne ni in huîilé, ke wâé jélé. 6 E te junihe téetihi, be te ju time lé uce céihi kuti ne ni apulie.

E pahede ni 12 apostolo ten

Mataio 10.5—15; Luka 9.1—6

É alecehe anaa, ke e â patemehi a Pwooti Wâé wo Iésu, ati ne he ni mwopopwaalé na élé aujenihi a Nazaret. 7 Ke e tode lépwo 12 *apostolo ten, ke e nelé ngen he pialo. Ke e ne telé a pihuô beme lé peni ni duéé. 8 ‡‡‡‡Ke e pii telé pie: «Geé nemwo pé ce naado hemepie geé engen: mepie ace pwoloa, ke ace élele, ke ace mwani ne he ni mwomwani tewé. Kehe geé te ju pé cehi ce bwajaawé, 9 me ce dihibwaawé, ke te picéiu ce epwénewé.»

† *5.30 Luka 6.19* †† *5.34 Maréko 10.52; Luka 7.50, 17.19*

‡ *Geé ko pii pie e caa mele ê cuwo ewa ne—Grek: Caa time e uce mele ê cuwo ewa.* ‡† *5.41 Luka 7.14* ‡‡ *6.2 Ioane 7.15* ‡‡† *6.4 Ioane 4.44* ‡‡‡ *6.8—11 Luka 10.4—11*

10 Ke e pii telé mwo pie: «Mepie lé hegikewé ne ha
ace céiu pwomwo, ke wâé heme geé mu lang, dieli
geé bo engemwo mu ha a duaan naa. 11 †Ke heme
time uce nime ni apulie me lé hegikewé ne ha ace céiu
duaan, ke me te muhi telé me lé tabemikewé, ke geé
engen mulang. Ke geé tagiliihi ni muu pule ko ni awé,
beme geé habwii pie time uce wâé ni huô telé [be
muhi telé ko a pwooti te Padué].»
12 Ke lé ân wo lépwo apostolo, ke lé patemehi te ni
apulie pie: «Geé pitaatééhi ni mulihewé.»
13 ††Ke lé peni ni duéé na hiwon mu ko ni apulie. Ke lé
ne *huile* ko ni apulie na cunu jélé, ke lé pwoiitihi ne
kolé, ke wâé jélé.

Érode Antipas me Iésu

Mataio 14.1—12; Luka 9.7—9

14 ‡E téne a jepule ko Iésu wo pa daame *Érode An-
tipas, be caa nihe piân a jepule kon. Be lé pii ne kon
wo lépwo béén pie: «Wo *Ioane pa apipuu apulie, he e
caa mulie cemwo mu ha amele! Anaa kuti a watihen
me e pwo ni pipwojunuun.»
15 Kehe lé pii ne ni béén pie: «Wo péroféta Élia ‡†.» Ke
lé pii ne ni béén mwo pie: «Pa céiu péroféta ha a céiu
benaamwo amu.»
16 Kehe me e téne anaa wo Érode, ke e pii pie: «Éé! E
caa mulie cemwo mu ha amele wo Ioane pa apipuu
apulie, pali é pwo me tahagéi henen!»

E mele wo Ioane pa apipuu apulie

17-18 ‡‡Weengi a jepule ko a bwo mele te Ioane: Wo
Érode, ke lu piaten me Érodiade, ê mwode Filip, pa
âjiénen. Ke e mu te cuwo ko pii ten wo Ioane pie: «Te
tice mwomwon dem me go pé ê mwode pa âjiénem!»
Ke e te pwo me imwi Ioane wo Érode, ke e cieeng, ke
e neeng he karépu. 19 Ke e tééti Ioane wo êje Érodiade,
ke nimen me e pwo me e mele. Kehe icehi ana te
pwocoon den me e pwo, 20 be e te paciiti Ioane wo
Érode, be e te temehi pie, pa apulie na e mwomwon,
ke e iitihi, ke e te pipwopain. Te nime Érode me e tabe-
mieng, kehe icehi ana heme e téneeng, ke caa time e
uce temehi aceli me e pwo.

Cuwo a bwo niimihinaado te Érodiade

21 Ke mepwo êje Érodiade, ke e hane ace bwopwo-
nen me e pwo me e mele wo Ioane. Ke te ju cuwo ehi
ne kon a tan na lé pipaunuhi a bwo âbeele te pa
daame Érode. Be e pwo a piwiinaado ubwo wo Érode,
ke e tode ati ni gupéno, ke ni caa te coda, me ni apulie
na piubwo jélé ne ha amu Galilé. 22 Ke e taa ha a mwa
naa ê naî Érodiade, ke e pwolu.
Ke lé te junihe pipwodéén wo Érode, me lépwona lé
piwiinaado me weeng. Ke e pii te êgi ewa pie: «Go
ileéo ko celi nimem kon, be é o caa te ne tem.» 23 Ke e
*piapwo ne ten pie: «É o te ne tem ati celi go o ilehi ko-
jaéo, te piwien heme a awieme a mwametau tong.»

Ne tong a puni Ioane!

24 Ke e wie wo êgi toomwo, ke e pii te nyaa ten pie:
«He ace de celi me é ilehi koja pa daame?»
Ke e hegi ne ten pie: «Go ilehi kojaeng a puni Ioane
pa apipuu apulie.»
25 Ke e te pwome téte wo êgi toomwo, ke e â too pa
daame Érode, ke e pii ten pie: «Nimung me go ne tong
a puni Ioane ne ha ace tam.»
26 Ke te junihe piwahin Érode. Kehe icehi ana
pwocoon den me e tapihi, be e caa piapwo ne âneb-
uhe ni béén na e caa todelé. 27 Ke e te pwome pii te pa
céiu coda pie: «Go ân, ke go pébé céiiéo a puni Ioane.»
Ke e engen wo pali coda, ke e â ha ali karépu, ke e â
tahagéi a hene Ioane. 28 Ke e pébé ali punin ne ha a
tam, ke e ne te êgi ewa toomwo. Ke e pé wo êgi, ke e â
ne te nyaa ten. 29 Ke me lé téne anaa wo lépwo acé-
mun de Ioane, ke lé â pé a één, ke lé â ne ha a iitihi.

Lé wiinaado ne ni apulie na 5000 jélé

Mataio 14.13—21; Luka 9.10—17; Ioane 6.1—15

30 ‡‡†Lé mwojuia mwo wo lépwo apostolo, ke lé pipi-
tilé ne ko Iésu. Ke lé uti ten ati ni naado na lé pwo, ke
ni naado na lé patemehi te ni apulie ati.
31 Ke e pii telé pie: «Geé âbé céing ne ha a céiu duaan
na tice apulie hen, beme geé o mwo mwaale.» Be tice
benaamwon me lé wiinaado, be hiwon ni apulie na lé
âbé céiilé. 32 Ke lé te piân cehi pwo a céiu ong, ne ha a
céiu duaan na tice apulie hen.
33 Kehe icehi ana te junihe hiwon ni apulie na lé alilé
he lé engen, ke lé te temehilé. Ke lé tétebé mu ati he
ni mwopopwaalé, ke lé tuiebé ânebuhe Iésu me lépwo
acémun den [ne ko a céiu goon].
34 ‡‡‡Ke me e ole mu pwo ali ong wo Iésu, ke e ali li
apulie he te nihe hiwon jélé. Ke e te nihe pipwoééhelé,
be lé pwohewii ni muto na tice awéilé. Ke e picaa telé
ni naado na hiwon.
35 §Ke e caa pwo me e nuule a téale, ke lé âbé céiieng
wo lépwo acémun den, ke lé pii ten pie: «O caa bab-
wén, kehe apiticie éni. 36 Go ne ngemwo ni apulie ce,
nge he ni mwopopwaalé me ni pwomwo na e mwonu,
beme lé pwocuhi celi me lé wii.»
37 Kehe icehi ana e hegi ne telé wo Iésu pie: «Ûhu!
Geé ne ce wiinaado telé!»
Ke lé tahimwoeng pie: «Kona geme â pwocuhi
pwoloa me de ati ni apulie? Nihe ubwo a cuhin §†!»

---

† *6.11 Apostolo 13.51* †† *6.13 Cang 5.14* ‡ *6.14 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 3.19—20* ‡† *Élia—Pa péroféta te Padué na e mulie he na 800 ni jo ânebuhe Iésu Kériso.* ‡‡ *6.18 Lévitique 18.16*
‡‡† *6.30 Luka 10.17* ‡‡‡ *6.34 Nombres 27.17; Mataio 9.36*
§ *6.35 Maréko 8.1—9* §† *Nihe ubwo a cuhin—Grek: Kona wâé*

38 Ke e pii telé pie: «Be he niile ce pwoloa celi e
pelewé? Geé â alihi.»
Ke lé pitahimwolé, ke lé pii ten pie: «Nim ni pwoloa,
ke alo ni ikua.»
39 Ke e pii telé pie: «Geé pii te ni apulie ce pie: “Geé
pwo ce pubuuwé, ke geé tebwo he ni meté.”»
40 Ke lé pwo ni pubuulé me pi 100, ke pi 50, ke lé teb-
wo. 41 Ke e pé li pwoloa li nim me lupwoli ikua wo Iésu,
ke e alehede da he miiden, ke e pwo-olé te Padué. Ke
e ebii li pwoloa, ke e ne te lépwo acémun den, ke lé
patihi ne ko ni apulie. Ke lé wonaa mwo ko lupwoli
ikua. 42 Ke lé tai wiinaado ati, ke caa pwoluu jélé. 43 Ke
lé taineibuhi mwo ni nehi mepwoloa, me ni ne-ikua, ke
lé pwo na 12 ni élele kon. 44 Ke a jéhi ni apulie aiu na lé
wiinaado, ke pwo 5000 jélé.

E engen pwo bwotabe wo Iésu

Mataio 14.22—33; Ioane 6.16—21

45 Te ju é alecehen, ke e pii wo Iésu te lépwo acémun
den pie: «Geé taa pwo ong, ke geé mi gaale ângedé ko
a céiu goon, ha a mwopopwaalé Betsaïda. Be é mwo
tee mu, beme é pamwojuiéhi mwo ni apulie.» 46 †Ke
me e caa pinelé ati, ke e taa pwo juwole, beme e pwoi-
itihi.
47 É he caa bwén, ke caa élé ha awieme jié wo lépwo
acémun den, pwo ong. Ke e te pimu cehi âdaalé ha a
meiuhi wo Iésu. 48 Caa é pwopwometan, ke e alihi pie
pwocoon a bwo tahi kaale telé, be âbédelé na a dan.
Ke e âbé céiilé pwo bwotabe. Be nimen me e wédenilé.
49-50 ††Ke me lé alieng he e ko engen pwo bwotabe, ke
te junihe mwotilé, ke lé haa da ko miiden, be lé niimihi
pie a duéé! Kehe icehi ana e te pwome pacihelé wo Ié-
su, ke e pii telé pie: «Geé nemwo pwo me mwotikewé.
Be woéo! Geé mwoiu!»
51 ‡Ke e taa céiilé ne pwo ali ong. Ke e cuwo ali dan.
Ke te junihe emegéi nalé. 52 Be time lé uce temehi ni
pipwojunuun na e tuie he li e pipwopatihi ni pwoloa
wo Iésu. Be capuhi ni pwonimelé.

E pwo me wâé ni cunu ne Génésaret

Mataio 14.34—36

53 Lé caa nebwén ko tahagéi jié wo Iésu me lépwo
acémun den, ke lé tuie gaale ha a duaan na e
mwonuhi Génésaret, ke lé taa ali ong. 54 Ke me lé ele
ole, ke lé alihi temehi Iésu ne ni apulie lang. 55 Ke lé
téte nge ati ha amu telé, ke lé pébé céiieng ni cunu ne
pwo ni apule telé ati ne he na lé téne pie e lang.
56 É ati he na e â lang wo Iésu, he ni mwopopwaalé,
ke ni pwomwo ubwo, me ni amu, ke lé pébé ni cunu
ne he ni apimu te ni apulie ati. Ke lé piwâgo ko Iésu, ke
lé pii ten pie: «Te jan heme lé te ju ti cehi ko a baaé ep-
wénem?» Ke caa te wâé ati nina lé ti kon.

A bwo picihe ko ni bwomu

Mataio 15.1—9

7 Lé âbé wo lépwo *Farasaio, me ni béé *dotéén ko
patén na lé âbé mu *Iérusaléma. Ke lé pitapitilé
ati ne ko Iésu. 2 ‡†Ke lé alihi pie, lé â wiinaado wo lépwo
béé acémun den, kehe time lé uce puu ‡‡ ni ilé
pwohewii a bwopwonen de ni ukéiu telé.
3-4 ‡‡†Be wo lépwo *Juif, ke lé te engen ne ko a huô ha
a bwomu te ni ukéiu telé: Lé mi puu ehi ni ilé, ânebuhe
ni bwo wiinaado telé. Ke lé wonaa mwo, he lé mwojuia
mwobé mu he ni apimu te ni apulie ati. Ke hiwon ni
béé bwomu na lé âcehin mwo, pwohewii a bwo puu
mwoûdu, me mwotabe, me ila. Ke mepwo é ne ko lép-
wo Farasaio, ke lé mwo te junihe pipaunuhi.
5 É mu ko anaa, na lé pii te Iésu, woélé me ni dotéén
ko patén pie: «Wo lépwo acémun dem, ke time lé uce
mulie pwohewii a bwomu te ni watihenye. Be lé wi-
inaado ko ni ilé na tooli. Kehe é mu ko ade, go paje?»
6 ‡‡‡Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé te ju gahe
pwo! E te juuju wo péroféta Isaia, na e pwaadeni a
pwooti te Padué ne kowé. Be e tii pie:
Lé te ju pipaunuéo ko pwolé
wo lépwo apulie ce,
kehe te e ité kojaéo ni pwonimelé.
7 *Lé pwoiitihi me *pwoâpwailo tong*
kehe te piticenaado ne kon.
Ana lé pacémuni ni apulie kon,
ke te ni patén delé ni apulie,
kehe time uce a pwooti tong.» *Ésaïe 29.13*

8 Ke e pii mwo telé wo Iésu pie: «Geé caa patupwo ni
pihuô te Padué. Ke geé caa tai engen ne ko ni pihuô
tewé lépwo apulie. 9 Geé tahi taabwon ni pihuô ten, ke
geé bwo te wéihi nina te ni pihuô me ni bwomu tewé!
10 §Be e caa pii wo *Moosé pie: *Go paciiti lu nyaa me
caa tem.*

Exode 20.12

E pii mwo pie: *Geé taunu pa apulie na e pipii me ta lu
nyaa me caa ten.*

Exode 21.17

11 «Kehe icehi ana wogewé, ke geé te pii te ni apulie
pie, te wâé heme lé pii te lu nyaa me caa telé pie:
“Nimung me é ne teu ace céiu naado me bépicani teu,
kehe icehi ana time uce jan, be é caa pwo me âpipati
iitihi te Padué.”
12 «Ke wonaa ana geé picaa telé, me lé tapi lu nyaa
me caa telé! 13 Ke geé caaite ne he pule §† ni pwooti te

heme geme pwocuhi ce pwoloa ko 200 mwani pwojo? 200 mwani pwojo, ke pwohewii a cuhi pa apulie na céiu nang he na 8 ni wole.
† *6.46 Luka 5.16* †† *6.49 Luka 24.37* ‡ *6.51 Maréko 4.39*

‡† *7.2 Luka 11.38* ‡‡ *Puu—Lé wonaa, beme wâé jélé ne he pwahamii Padué, âcehi a pwoiitihi telé. Omehi Pwoiitihi ko a bwo wâé genye ne pele Padué ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡† *7.4 Mataio 23.25* ‡‡‡ *7.6 Ésaïe 29.13* § *7.10 Exode 20.12,*

Padué ko ni bwomu tewé! Ke hiwon mwo ni naado na
wonaa na geé pwo mwo.»

Ana e pwo me ta pa apulie

Mataio 15.10—20

[14] É alecehen, ke e tode mwo ni apulie wo Iésu, ke e
pii telé pie: «Lépwoli! Geé tabemiéo. Ke geé temehi ehi
ana me é pii tewé: [15] †Time uce ana e taa pwo pa apulie
ana e pwo me ta nang ne he pwahamii Padué. Kehe te
icehi ana e wie mu ha a pwonimen ana e pwo me ta
nang. { [16] Wo paceli pwo ce pwojéénen me e téne, ke
wâé heme e téne!}»
[17] É mulang, ke e engen koja ni apulie wo Iésu, ke e
âmwo pelen. Ke lé tahimwoeng wo lépwo acémun den
ko a ocine na e mwo ko ju nebwén ko pii. [18] Ke e hegi
ne telé pie: «Kona wogewé mwo, ke time uce téele jan
me geé temehi anaa? Geé téne, te tice ace céiu naado
celi e taabé mu pwomwo celi e pwo me ta pa apulie ne
he pwahamii Padué. [19] Be ni naado mu pwomwo, ke
time lé uce taa ha a pwonimen. Be lé te ju taa ha a nan
cehi, ke é alecehen, ke lé te wie mwo mu ha a één.»
E habwii nelang wo Iésu pie, e caa ne me jan me nye
wii ati mu ko ni wiinaado.
[20-21] Ke e pii telé mwo pie: «Nina lé wie mu he pwon-
ime ni apulie, ke te weengaa kuti, nina e ne me lé pwo
ana ta:

Lé pipule me ni apulie hauli;
Lé bune;
Lé taunuhi apulie;
[22] Lé pibune;
Lé pwo me tai pwo delé ati ko ni naado;
Lé pwotahinaado ne ko ni béén;
Lé pigeti ni béén;
Lé mulie hauli;
Lé pitaaba;
Lé cihe me ta ne ko ni béén;
Lé pipaunulé.

«Ke te tice aceli lé temehi ne ko nina wâé. [23] Ati ni ta
naa, ke nina lé wie mu he pwonime pa apulie. Ke te
weengaa kuti nina e pwo me ta ne kon ne he pwa-
hamii Padué.»

A céihi te ê toomwo Kanana

Mataio 15.21—28

[24] É alecehen, ke e engen mu ha a duaan naa wo Ié-
su. Ke e â ha a duaan na e mwonuhi lupwo pwomwo
ubwo Tir me Sidon. É nelang, ke e mu ha a céiu pwom-
wo, ke time uce nimen me lé temehi ne ni apulie pie e
lang. Kehe icehi ana e piengen a jepule. [25-26] É mu ko
anaa, na e piténe a pwooti kon wo ê céiu toomwo mu
ha amu naa. Kehe time uce ê Juif, be ê piebehi lépwo
Fénisi ha a province Siri. Ke e âbé céii Iésu, ke e tidihi
jilin he pwahamiin, ke e pii ten pie: «Padaame, é ileko
pie go pawiehi a duéé na e ko ê naîng.»
[27] Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Nye ne me lé wiinaa-
do ânebun ne ni cuwo nahi ewa. Be time uce wâé
heme nye pé ni wiinaado telé, me nye tahi taabwon ne
te ni nahi wotaahen ††.»
[28] Ke e pii ten wo êje pie: «Go te juuju, go Padaame.
Kehe icehi ana ni nahi wotaahen mwo, ke lé te eni ni
mewiinaado na lé patupwohi ne ni cuwo nahi ewa mu
pwo taap.»
[29] Ke e pii ten wo Iésu pie: «É mu ko a bwo hegi nen
dem, ke jan me go mwojuia ngemwo pelem. Be e caa
wie ali duéé mu ko ê naîm.»
[30] Ke e mwojuia ngemwo ha a pomwa ten wo êje. Ke
e ali êgi naîn, he e teko pule pwo ali apule. Be e caa
wie ali duéé mu kon!

E pwo me wâé pa huuhu ke bwéjé

[31] É mulang, ke e engen mu ha a piduaan ne Tir wo
Iésu, beme e mwojuia ngemwo ticepwon ne Galilé. Ke
e pitahagéi ngen ni duaan Sidon me *Dix Villes*‡.
[32] Ke lé pébé céiieng pa apulie na huuhu nang ke
bwéjé nang. Ke lé wâgo ko Iésu, ke lé ileeng pie: «Go
ne lupwo im huîin, beme wâé nang!»
[33] Ke e péééng wo Iésu, ke lu â ité koja ni apulie. Ke e
cine gaale ni mwodéin he ni pwojééne paje. Ke e pwo
me titi ni mwodéin ko ni tabepwon, ke e ti ko a upe-
hen. [34] Ke e alehede da he miiden, ke e pwo me taa
nene kon, ke e pii te pali apulie pie: *«Efata!»* A bwopi-
inen pie: «Go tehiko!»
[35] Ke te tehi kuti lupwo pwojéénen. Ke te wâé kuti ali
upehen, ke caa jan me e cihe ehi.
[36] ‡†Ke e pii wo Iésu te lépwona lé alihi anaa pie: «Geé
nemwo pwojepule kon!»
Kehe icehi ana me e ko pii anaa telé, ke lé bwo juni-
he pwojepule kuti kon, ne te ni apulie ati. [37] ‡‡Be lé te
junihe téele, ke lé tai pii pie: «Geé alihi! Be te junihe
wâé kuti ni naado na e pwo! Be e pwo me lé ténekenye
ne nina bwéjé jélé; ke e pwo me lé cihe ne nina huuhu
jélé.»

Lé wiinaado ne ni apulie na 4000 jélé

Mataio 15.32—39

8 É ha a benaamwon naa, ke lé pitapitilé ne pele Ié-
su ni apulie na hiwon jélé. Ke tice wiinaado telé.
Ke e tode ni acémun den wo Iésu, ke e pii telé pie:
[2] ‡‡†«É te junihe pipwoééhe ni apulie ce, be caa cié ni
tan denye me woélé, ke tice wiinaado telé. [3] Ke
hemepie é pamwojuiélé, ke o tice niihelé nge he
pwaaden, be hiwon lépwona lé âbé mu ité.»

21.17; Deutéronome 5.16 §† *Caaite ne he pule—Grek: Pwo me tieden.* † *7.15 Apostolo 10.14–15*

†† *Ni nahi wotaahen—Ana lé pii wo lépwo Juif ko lépwo béén. Omehi note* ‡ *Dix Villes—ai Décapole.* ‡† *7.36 Maréko 1.43–45* ‡‡ *7.37 Ésaïe 35.5* ‡‡† *8.2 Maréko 6.34–44*

4 Ke lé pii ten wo lépwo acémun den pie: «Genye o
woté ko ace bwopwonen me lé wiinaado, ne éni ha a
piticie?»
5 Ke e tahimwolé pie: «Kona niile ce pwoloa celi e
pelewé?»
Ke lé pii ten pie: «7 ni pwoloa.»
6 Ke e pii te ni apulie pie me lé tebwo. Ke e pé li
pwoloa li 7, ke e pwo-olé te Padué. Ke e ebii, ke e ne te
lépwo acémun den, ke lé patihi ne ko ni apulie. 7 Ke te
pwo mwo ni cuwo ikua telé. Ke e pwo-olé te Padué, ke
e pii te lépwo acémun den pie me lé patihi mwo. 8 Ke
lé wiinaado dieli caa pwoluu jélé. Ke é alecehen, ke lé
tai ni nehi wiinaado wo lépwo acémun den, ke e pwo 7
ni élele na oba. 9 É nge ha a 4000 ni apulie na lé wi-
inaado.
Ke e pii telé wo Iésu pie, me lé mwojuia ngemwo
pelelé. 10 Ke e taa pwo ong, weeng me lépwo acémun
den. Ke lé â ha a céiu duaan na pii kon pie Dalmanou-
ta.

Lé ilehi ace inenaado ni Farasaio

Mataio 16.1–12

11 É ha a céiu tan, ke lé tehenebé pele Iésu wo lépwo
béé *Farasaio, be nimelé me lé pipwohuô ten. Ke lé
pitaacunaado me weeng, ke lé pii ten pie: «Go habwii
teme ace *pipwojunuun de Padué celi e kom.» [Be
nimelé me lé habwii pie time e uce penem ko a junuu
Padué.]
12 †Ke pitaa nenehe Iésu, ke e pii pie: «É mu ko ade na
geé tee cuwo ko ilehi ce pipwojunuun, wogewé ni
apulie jenaa? É pii tewé a juuju pie: O te tice ace céiu
pipwojunuun celi geé o mwo alihi.»
13 Ke e jéin ne kolé, ke e engen kojalé. Ke e taa pwo
ong, ke lé gaale ko a céiu goon, [weeng me lépwo acé-
mun den].

A ‘nyaa te pwoloa’ te lépwo Farasaio

14 [Lé tuie gaale ko a céiu goon. Ke lé alihi] wo lépwo
acémun den pie, lé pineuhi me lé pé ce pwoloa. Be te
ju céiu a nehi pwoloa telé. 15 ††Ke e pii telé wo Iésu pie:
«Geé pipwocile a ‘nyaa te pwoloa’ te lépwo Farasaio,
me a ‘nyaa te pwoloa’ te *Érode!»
16 Ke lé pipii telé wo lépwo acémun den pie: «Wieli é
mu ko ana time genye uce pé pwoloa?»
17 ‡E te téne wo Iésu, ke e pii telé pie: «É mu ko ade
na geé tee cuwo ko cihe ko a pwoloa? Be he time geé
uce téele temehi? Woté, mwo tee ko capuhi ni pwon-
imewé? 18 Pwo ni naamiiwé, ke he time geé uce alihi?
Pwo ni pwojéénewé, ke he time geé uce téne? 19 ‡†Kona
time geé uce niimihi ali tan li é ebii li nim pwoloa ne te
li 5000 apulie? Ke niile ni élele na geé paobaanihi ko ni
nehi pwoloa?»
Ke lé hegi ne ten pie: «12 ni élele.»
20 «Ai, li 7 pwoloa ne te li 4000 apulie, ke a tan naa, ke
niile ni élele li geé tai mwo?»
Lé hegi ne ten pie: «7 ni élele.»
21 Ke e pii telé pie: «Kona time geé uce téele temehi
kuti?!»

E pwo me e niê mwo pana bwi nang

22 Lé tuie nge ha a mwopopwaalé Betsaïda wo Iésu
me lépwo acémun den. Ke wo lépwo apulie lang, ke lé
pébé pana bwi nang. Ke lé ile Iésu me e pétaa kon.
23 Ke e pétaa ko a in wo Iésu, ke e pééeng wie mu ha
a mwopopwaalé. Ke e ne a tabepwon ko ni naamii pali
apulie. Ke e ne ni in ne huîin, ke e tahimwoeng pie:
«Go ko alihi ce de?»
24 Ke e tehi lupwo naamiin wo pali bwi, ke e pii pie: «É
ali ni apulie, kehe icehi ana me é alilé, ke lé pwohewii
ni acuwo na lé engen.»
25 Ke e ne mwo lupwo in wo Iésu ne ko ni naamiin, ke
e bwo niê ehi wo paje. Ke caa wâé nang, ke e caa alihi
pwaatihi ni naado.
26 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go mwojuia ne mwo
pelem, kehe go nemwo taamwo ha a mwopopwaalé.»

Wo Iésu ke pa Mesia

Mataio 16.13–28; Luka 9.18–27

27 Lé engen wo Iésu me lépwo acémun den, nge he
ni amu na e mwonuhi a pwomwo ubwo Césaré-Filip.
Ke é he lé mwo ko â he pwaaden, ke e tahimwolé pie:
«Kona lé pii pie woté ne kong ne ni apulie? Lé pii pie
woéo, ke woo?»
28 ‡‡Ke lé hegi ne ten pie: «Lé pii ne ni béén pie, wogo
ke wo *Ioane pa apipuu apulie. Ke lé pii ne ni béén
pie, wo péroféta *Élia. Ke lé pii mwo wo lépwo béén
pie, pa céiu béé ni péroféta ânebun.»
29 ‡‡†Ke e tahimwolé wo Iésu pie: «Ke kona wogewé
ke?»
Ke e hegi ne ten wo Pétéru pie: «Wogo ke pa *Mesia
‡‡‡ [na go âbé mu pele Padué]!»
30 Ke e te paciitihi kolé kuti me lé nemwo patemehi.

E bo mele ke mulie cemwo

31 É alecehen, ke e pii beetihi te ni acémun den wo Ié-
su pie: «E bo tuie a benaamwon na é bo te nihe mu he
ni picani hen, woéo pa Nahi Apulie. Be wo lépwo api-
huô, me lépwo caa te lépwo *apwoâpwailo, me ni
*dotéén ko patén, ke o te muhi telé kong. Ke lé bo

† *8.12 Mataio 12.39; Luka 11.29* †† *8.15 Luka 12.1* ‡ *8.17 Maréko 6.52* ‡† *8.19 Maréko 6.41–44*

‡‡ *8.28 Maréko 6.15* ‡‡† *8.29 Maréko 9.9; Ioane 6.68–69*
‡‡‡ *Mesia—Grek: Kériso. Be Mesia he pwo ébéru, ke Kériso he pwo grek. Omehi Ioane 1.41.*

pwo me é mele. Kehe icehi ana é ha a béciéhe ni tan
alecehen, ke é o bo mulie cemwo.»
32 E pii pwaatihi ne telé a pwooti naa. Kehe icehi ana
e todeeng nge ha a céiu duaan wo Pétéru, ke e tabuhi
pééleeng.
33 Ke e biteeng wo Iésu, ke e ome lépwo acémun
den. Ke e pééle Pétéru, ke e pii ten pie: «*Caatana, go
engen mu he pwahamiing! Be time go uce niimihi
pwohewii Padué, kehe go niimihi pwohewii ni apulie!»

A bwo âcéi Iésu

34 †É nelang, ke e tode ni apulie me lépwo acémun
den wo Iésu, ke e pii telé pie: «Wo paceli nimen me e
âbé céing [beme pa acémun dong] ke me e nemwo bo
uce piniimieng mwo. Kehe wâé heme e canihi a
*kuricé ten, ke me e âbé céing. 35 Be wo pana nimen
me celuimi a mulihen, ke e o patieden. Kehe wo pana
e patieden a mulihen mu kong me a Pwooti Wâé, ke o
celuimieng. 36 He ade ne te pa apulie, hemepie e hegi
ati ni naamuu a bwohemwo, ke me e patieden a muli-
hen? 37 Kona ade aceli o jan me e ne, beme e pwocuhi
mwo a mulihen?
38 ††«Be wo lépwo apulie jenaa, ke caa te lépwo apwo
ne nina ta, ke time uce mwomwon jélé ne pele Padué.
Ke wo lépwo béén, ke tanim jélé kong me a pwooti
tong, ne ânebuhe ni apulie. Ke heme wonaa, ke woéo
pa Nahi Apulie, ke o bo tanim jo kolé, hemepie geme
bo âbé me ni *âcélo iitihi. É ha a tan naa, ke e bo hab-
wii a bwo ubwo na a wâé ten wo pa Caa tong.»

9 ‡E pii telé mwo wo Iésu pie: «É pii tewé a juuju
pie: E bo ne éni a Mwametau ten wo Padué, ati ne
ha a junuun. Ke pwo lépwo béén na élé éni jenaa, na lé
o mwo te alihi anaa, ânebuhe ce bwo mele telé.»

Habwii a bwo ubwo na a wâé ten
Mataio 17.1—13; Luka 9.28—36

2 ‡†É alecehe ni tan na 6, ke e pé Pétéru me Cang me
Ioane wo Iésu, ke lé taa pwo a juwole na nihe ubwo,
ke lé te pimu cehi lang. Ke pitaatééhi a bwo ali Iésu ne
he pwahamiilé. 3 Ke â pwojo pwomelaa ni epwénen. Ke
te tice pace apulie, éni pwo bwohemwo, celi jan ne
kon, me pwo ace epwén celi pwojo pwohewii anaa.
4 Ke lé ali mwo *Élia me *Moosé [lupwo alo péroféta
ânebun na piubwo julu] he lé ko picihe me weeng.
5-6 Ke te nihe mwoti Pétéru me lupwo béén. Ke e pii
te Iésu pie: «Pa apipune, te nihe wâé heme genye ko
mu éni. Wâé heme geme pacuuli ce mwa mwaanu celi
cié, beme a dem a céiu, ke me a de Élia a céiu, ke me a
de Moosé a céiu.»
E pii anaa, be caa time e uce temehi aceli me e pii, be
te junihe mwotieng.
7 Ke e te âbé kuti a menii, ke e taluilé. Ke lé téne a
pwocihe bé mu ha ali menii, na e pii pie: «Wo paje, ke
pa Naîng [na te céiu nang] na te junihe eânimung den.
Ke geé pacuuli piténedeeng.»
8 Ke lé piniê aujenilé, kehe icehi ana caa te piwoélé
cehi me Iésu.
9 Ke lé homwobé mu pwo juwole, ke e pii mwoiuhi
telé wo Iésu pie: «Geé nemwo pii te ce béé apulie nina
geé alihi, dieli ha ace tan celi é bo mulie cemwo mu ha
amele, woéo pa Nahi Apulie.»
10 Ke lé piténedehi a pwocihe naa. Kehe icehi ana lé
pitahimwolé pie: «He a bwopiine ace de, ana e pii pie:
“É bo mulie cemwo mu ha amele”?»

Lé tahimwoeng ko Élia

11 Ke é alecehen, ke lé tahimwo Iésu pie: «Lé pii wo
lépwo *dotéén ko patén pie: “Wo Élia pana me e mi
âbé, ânebuhe [pa *Mesia].” Ke he wonaa be woté?»
12 ‡‡Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Éa kuti, e mi âbé
wo Élia, beme e pine ehi ni naado he ni amu nen. Ke lé
caa tii mwo ne kong ne he ni tii iitihi pie, e bo mu he ni
picani wo pa Nahi Apulie, ke lé bo téétieng. Wonaa mu
ko ace de? 13 ‡‡†É pii tewé pie: E caa te âbé wo Élia ‡‡‡, ke
lé caa te pwo ten nina nimelé kon ne ni apulie. Be caa
te tii ne he ni tii iitihi.»

E pwo me wâé pa céiu ewa @ na pwo duéé kon
Mataio 17.14—21; Luka 9.37—43

14 [Me lé homwobé mu pwo juwole] wo Iésu me lép-
wo acémun den na cié jélé, ke lé â too lépwo béé acé-
mun béélé. Ke lé ali ni apulie na te junihe hiwon jélé,
na lé mu aujenilé. Be lé picihe me lépwo dotéén ko
patén. 15 Ke me lé ali Iésu ne ni apulie, ke lé te junihe
téele. Ke lé téte nge céiieng, beme lé pwobwocu ten.
16 Ke e tahimwo lépwo acémun den pie: «Kona ace de
celi geé ko pipii me woélé?»
17 Ke e hegi ne ten wo pa céiu mu ko ni apulie naa, ke
e pii pie: «Pa apipune, é pwo me é pébé céiiko pa
naîng. Be pwo duéé kon, ke e mu pwo me time e cihe.
18 Pwo ni béé benaamwon na e mu pééeng, ke e
tahieng ole pwo bwohemwo. Ke mu téte ni tabepwon,
ke e mu piwii pecuwo, ke mu te ju mwoiu a één. Ke é
ile lépwo acémun dem pie, me lé peni ali duéé, kehe
icehi ana time uce jan me lé pwo.»

Te tai jan ati ne ko pana e céihi!

19 Ke e pii telé wo Iésu pie: «[É te junihe pip-
woééhewé] wogewé ni apulie jenaa! Mwo te time geé
uce téele céihi, be wogewé ni apwo mwoiu pun! O é

† *8.34 Mataio 10.38—39; Luka 14.27* †† *8.38 Mataio 10.33* ‡ *9.1 Maréko 13.30* ‡† *9.2—7 Apostolo 3.22; 2 Pétéru 1.17—18*

‡‡ *9.12 Psaume 22.2—19; Ésaïe 53.3; Malachie 3.23* ‡‡† *9.13 Mataio 11.14* ‡‡‡ *E caa te âbé wo Élia—Wo Iésu, ke e pii Ioane pa apipuu apulip, be a penem den, ke pwohewii a penem de péroféta Élia. Omehi Luka 1.17.*

dieli éniile celi é o mwo tee mu pelewé, ke me é mwo
tee picani ne kowé? Geé pébé éni pa cuwo ewa naa!»
20 Ke lé pééeng bé. Ke me e ali Iésu na ali duéé, ke e
te pwo me éjén ati kuti pali cuwo ewa. Ke e tupwo, ke
e ngaulieng nge pwo bwohemwo. Ke téte ni tabep-
won.
21 Ke wo Iésu, ke e tahimwo pali caa te pali cuwo ewa
pie: «Tabuhi éniile celi wonaa nang?»
Ke e hegi ne ten pie: «Te tabuhi ha a bwo mwo te
wahin nang. 22 Ke a duéé naa, ke pwo ni benaamwon
na e mu tahieng da pwo miû, ke é he tabe, beme e
mele. Kehe go pipwoééheme me picani teme,
hemepie te jan me go pwo.»
23 †Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «É mu ko ade na go
pii tong pie: “É hemepie te jan me go pwo”? Te tai jan
ati ne ko pana e céihi!»
24 Ke e te toii kuti wo pali pie: «Uhuu! É céihi! Kehe
icehi ana go picani tong, be time uce junihe ubwo a
céihi tong!»
25 Ke e alihi wo Iésu pie, hiwon ni apulie na lé teko
âbé ne kolu. Ke e te epin kuti ko peni ali duéé, ke e pii
ten pie: «Wogo pa duéé na go pwo me time e cihe, ke
me time e ténekenye, ke é pii tem pie: Go wie mu ko
paje! Ke me time go bo uce taamwo kon!»
26 ††Ke e wiikau na ali duéé, ke e te pwo me éjén kuti
pali cuwo ewa, ke e te wie kuti. Kehe icehi ana mepwo
wo pali cuwo ewa, ke pwohewiin heme e caa mele. Ke
hiwon ni apulie na lé pii pie e caa mele. 27 Kehe icehi
ana e pétaa ole wo Iésu, ke e pwiieng.
28 É alecehen, ke e mwojuia ngemwo pwomwo wo Ié-
su. Ke me lé te pimu cehi me lépwo acémun den, ke lé
tahimwoeng pie: «É ko ade na time uce jan me geme
pwo me e wie ali duéé?»
29 Ke e hegi ne telé pie: «Te é ko a pwopwoiitihi te
Padué cehi na o jan me nye pawie a bwo pwo duéé
naa.»

E patemehi mwo a bwo mele ten

Mataio 17.22—18.9; Luka 9.44−50

30 ‡Lé wie mu ha a duaan naa wo Iésu me lépwo acé-
mun den, ke lé pitahagéi epin a amu Galilé. Be time
uce nime Iésu me lé temehi ne ni apulie pie e mu lang.
31 ‡†Be e ko pacémunihi ne te lépwo acémun den pie:
«O bo icuéo te ni apulie, woéo pa Nahi Apulie. Ke lé o
imwiéo, ke lé o bo pwo me é mele; kehe é ha a béciéhe
ni tan alecehen, ke é bo mulie cemwo mu ha amele.»
32 ‡‡Kehe icehi ana time lé uce temehi ana e pii. Ke
mwotilé me lé tahimwoeng kon.

Woo paceli piubwo nang?

33 Lé tuie nge ha a mwopopwaalé Kapernaüm. Ke me
lé taa ha a mwa, ke e tahimwolé wo Iésu pie: «Kona
ace de celi geé ko pipii he li genye ko âbé?»
34 Kehe icehi ana time lé uce hegi ne ten. Be he lé ko
âbé he pwaaden, ke lé pitahimwolé pie: «Kona woo
paceli piubwo nang ne ha awiemenye?»
35 ‡‡†Ke e tebwo wo Iésu. Ke e pwo me lé aujenieng ‡‡‡,
ke e pii telé pie: «É hemepie pwo pace céiu apulie celi
nimen me pa bécéiuhen, ke wâê heme pa bénebwé-
nen, ke me e pwo me piwahin nang, ke me e penem
me de ati ni apulie!»
36 Ke e pé pa cuwo nahi ewa, ke e neeng ha aw-
iemelé, ke e mwomwaaueng, ke e pii telé pie: 37 §«Wo
pana e hegi ne he niing, pace cuwo nahi ewa pwohewii
paje, ke e hegiéo. Ke wo pana e hegiéo, ke time e uce
hegiéo cehi, kehe e hegi mwo pana e neéo bé.»

Pana time e uce âdekenye

38 Ke e pii wo Ioane te Iésu pie: «Pa apipune, geme
ali pa céiu apulie na e peni ni duéé ne he niim. Ke
geme pii ten pie me e nemwo pwo. Be time uce pa
béénye.»
39 Ke e hegi ne telé pie: «Geé nemwo tanyuueng! Be
wo pana e pwo ni *pipwojunuun ne he niing, ke o
pwocoon me e uce pii celi ta ne kong. 40 §†Be wo pana
time e uce âbédekenye, ke pa béénye. 41 §††Ke é pii
tewé a juuju pie: Wo paceli e ne tewé ace mwoûdu ko
ju tabe, be wogewé lépwo béé *Kériso, ke wo panaa,
ke e bo hegi mwo ace cuhin.»

Geé pipwocile!

42 «Go nemwo pwotahi a céihi §‡ te pa apulie na e céi-
hi ne kong pwohewii a cuwo nahi ewa, be o te junihe
ubwo a cuhinaado tem. Ke wâê heme cie ace pilehe
péi ne ko a henem, ke o tahiko ole he jié!
43 §‡†«Mepie watihen a im me go pwo ana ta, ke go
tahagéi §†. Be wâê heme go taa ha *a ju mulip pele
Padué, hemepie te céiu a im. Kehe te junihe
pwoééhem heme go te cile lupwo im, ke me tahiko ne
ha a miû na te tice paceli jan me e taunuhi! { 44 É ha a
duaan naa, ke time lé uce mele ne ni ûnele kolé, ke o
tee éle a miû, ke o te tice anebwén kon.}
45 «Ke mepie watihen a am me go pwo ana ta, ke go
tahagéi. Be wâê heme go taa ha a ju mulip pele
Padué, hemepie te céiu a am. Kehe te junihe

† 9.23 Mataio 21.21; Maréko 11.23 †† 9.26 Maréko 1.26 ‡ 9.30 Ioane 7.1 ‡† 9.31 Maréko 8.31, 10.32−34 ‡‡ 9.32 Luka 9.45

‡‡† 9.35 Mataio 20.25−27; Maréko 10.43−44; Luka 22.24 ‡‡‡ *E pwo me lé aujenieng—Grek: E tode lépwo 12 (apostolo).* § 9.37 Mataio 10.40 §† 9.40 Mataio 12.30; Luka 11.23 §†† 9.41 Mataio 10.42 §‡ *Pwotahi a céihi—ai Pwo me patieden a céihi—ai Ne me e pwo ana ta. Grek: Pwo me e tupwo.* §‡† 9.43 Mataio 5.30 §† *E pwo-ocine wo Iésu, beme e pii pie, wâê heme nye necu ni naado na lé ne me nye pwo ana ta.*

pwoééhem heme go cile lupwo am, ke me tahiko ne
ha a miû! { 46 É ha a duaan naa, ke time lé uce mele ne
ni ûnele kolé, ke o tee éle a miû, ke o te tice anebwén
kon.}
47 †«Ke mepie watihen a naamiim me go pwo ana ta,
ke go tuu tahi taabwon. Be wâé heme go taa ha a
*Mwametau te Padué, hemepie te céiu a naamiim. Ke-
he te junihe pwoééhem heme go tee cile lupwo naami-
im, ke me tahiko ne ha a miû! 48 ††É ha a duaan naa, ke
time lé uce mele ne ni ûnele kolé, ke o tee éle a miû,
ke o te tice anebwén kon.
49 «Muko pétaapwo ni apulie, ke e bo ne telé a miû
me a jié ‡ [beme pétaabwon ni ta pwo telé]. 50 ‡†A jié, ke
a céiu naado na wâé, kehe mepie e patieden a nemen,
ke he genye bo pwo nemenaado ko ace de? Wâé heme
e mu kowé a jié, ke me geé mulie ne ha a wâé me ni
bééwé.»

Piaten me a pitahagéi piaten
Mataio 19.1—12; Luka 16.18

10 É mulang, ke e engen mu ha a duaan naa wo
Iésu. Ke e pitahagéi a amu *Judé. Ke e gaale ko
a céiu goo a éémwa Ioridano. [Ke é ati he ni duaan na
e mu â hen] ke lé âbé ne ni apulie, ke lé mu aujenieng.
Ke e pacémunilé ko a pwooti, be ana caa te cemang ne
kon me e pwo.
2 Ke lé âbé céiieng wo lépwo béé *Farasaio. Ke lé
pwo me lé pipwohuô ten, ke lé tahimwoeng pie: «Kona
te pwo mwomwon de pa apulie ne he ni patén me e
cibéé ê mwoden?»
3 Ke e uce tahimwolé wo Iésu pie: «Kona e pii pie
woté [ne he ni patén den] wo *Moosé?»
4 ‡‡Ke lé hegi ne ten pie: «Time e uce paciitihi wo
Moosé ko pa apulie me e pamwojuia ê mwoden, ke
wâé heme e pwo ace tii me pitahagéi piaten.»
5 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé téne, e tii me dewé a
patén naa, be te nihe mwoiu ni puniwé! 6 ‡‡†Kehe icehi
ana é ha atabuhi kon, he e tabuhi a bwohemwo wo
Padué, *ke e ne pa aiu me ê toomwo.*

Genèse 1.27

7 ‡‡‡*É mu ko anaa, ke e patupwo lu nyaa me caa ten wo
pa aiu, beme lu pimu me ê mwoden.* 8 *Ke me wonaa, ke
caa céiu julu.*

Genèse 2.24

«[É ko anaa, na é pii tewé pie]: Caa time bo uce alo
mwo lupwoce apulie, kehe caa te ju céiu julu. 9 Ke geé
nemwo pineitééhi mwo nina e caa pineibuhi wo
Padué.»
10 Ke [lé engen kojalé] wo Iésu me lépwo acémun
den, ke me lé mwojuia ngemwo pwomwo, ke lé tahim-
woeng mwo ko ali pitahagéi piaten. 11 §Ke e pii telé pie:
«Mepie e cibéé ê mwoden wo pace apulie, ke me e pi-
aten mwo, ke pa apibune. 12 Ke hemepie e engen koja
pa aiu hen ê toomwo beme e piaten mwo, ke ê api-
bune.»

E adéi ni cuwo nahi ewa wo Iésu
Mataio 19.13—15; Luka 18.15—17

13 Lé âbé céii Iésu wo lépwo apulie, ke lé pébé céi-
ieng ni cuwo nahi ewa, beme e ti kolé [ke me adéilé].
Kehe icehi ana lé cihe me ubwo ne kolé wo lépwo acé-
mun den, ke lé pacuwolé.
14 Ke me e alihi anaa wo Iésu, ke time uce wâé ne
kon, ke e pii telé pie: «Geé ne ni cuwo nahi ewa me lé
âbé céiiéo. Geé nemwo pacuwolé, be a *Mwametau te
Padué, ke a de ni apulie na lé pwohewii ni cuwo nahi
ewa. 15 §†Éa, é pii tewé a juuju pie: Wo pa apulie na time
e uce hegi a Mwametau te Padué pwohewii ni cuwo
nahi ewa, ke wo panaa, ke o pwocoon ne kon me e taa
hen.»
16 Ke e te pé kuti li cuwo nahi ewa, ke e haailé, ke e
ne ni in huîilé, ke e adéilé.

Pa apulie na nihe pwo den
Mataio 19.16—30; Luka 18.18—30

17 É he e mwo ko pwo me e engen wo Iésu, ke e téte
tehenebé wo pa céiu apulie. Ke e â tidihi jilin he pwa-
hamiin, ke e tahimwoeng pie: «Pa apipune, wogo pa
apulie na te junihe wâé go kuti. He ade aceli me é pwo,
beme é hegi a *mulie dieli mwo ne pele Padué?»
18 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Kona é mu ko ade
na go pii kong pie, woéo ke pa apulie na wâé jo? Be te
tice pace apulie celi wâé nang, kehe te icehi Padué.
19 §††[Ke é ne ko a bwo tahimwohi nen dem] ke go
temehi ehi ni patén:
Go nemwo taunuhi apulie;
Go nemwo pibune;
Go nemwo bune;
Go nemwo pii ce pwooti celi ni gele ne ko ce béé
apulie§‡*;*
Go nemwo pwo ce huô celi ta ne ko ce béén;
Go paciiti lu nyaa me caa tem.»

Exode 20.12—16

20 Ke e hegi ne ten wo pali apulie pie: «Pa apipune, é
caa te ténedehi kuti ninaa, ha a bwo mwo wahin jo.»

---

† *9.47 Mataio 5.29* †† *9.48 Ésaïe 66.24* ‡ *A miû me a jié—Ne ha a pwoiitihi te lépwo Juif, ke lé ne jié pwo ni apwoâpwailo na lé cini ne pwo miû (Lévitique 2.13). Be a miû, ke a ocine ko a bwo pétaabwon ne ni ta pwo tenye te Padué. Ke a jié, ke a ocine ko a bwo pé ne ni penem denye me nye mulie ne ha a mulip na iitihi, me a péém (Mataio 3.11).* ‡† *9.50 Mataio 5.13; Luka 14.34* ‡‡ *10.4 Deutéronome 24.1—4; Mataio 5.31* ‡‡† *10.6 Genèse 1.27, 5.2* ‡‡‡ *10.7—8 Genèse 2.24; Éféso 5.31—33*

§ *10.11 Mataio 5.32* §† *10.15 Mataio 18.3* §†† *10.19 Exode 20.12—17; Deutéronome 5.16—20* §‡ *Go nemwo pii ce pwooti celi ni gele—A bwopiinen pie, go nemwo wonaa ne ha a mwotautinaado.*

21 Ke e te ju omeeng wo Iésu, be te junihe eânimen
den, ke e pii ten pie: «Go téne, te ju céiu cehi a naado
na mwo tieden kojako: Go engen, ke go â icuhi ati ni
dem, ke go pé ni cuhin, ke go ne te nina tice delé. Be
me wonaa, ke o pwo ce dem ne [pele Padué na e jeda]
he miiden. Ke nebwén, ke go âbé céing.»
22 Kehe me e téne anaa wo paje, ke te junihe piwahin
nang, be te junihe pwo den. Ke e engen.

A bwo taa ha a Mwametau

23 Ke wo Iésu, ke e ome lépwo acémun den na élé au-
jenieng, ke e pii telé pie: «Geé téne, wo lépwona te ju-
nihe pwo delé, ke te junihe pwocoon ne kolé me lé taa
ha a Mwametau te Padué!»
24 Ke lé te junihe téele ko a pwocihe naa, kehe icehi
ana e bwo pii telé mwo pie: «Lépwo bééng, uhuu! Te
junihe pwocoon ne ko pace apulie me e taa ha a
Mwametau te Padué. 25 Kona a *chameau*†, ke o te jan
ne kon me e taa ha a pwon ko a diti? Ûhu, pwocoon,
kehe é pii tewé pie: Wo pa apulie na pwo den, ke mwo
te junihe pwocoon ne kon me e taa ha a Mwametau te
Padué.»
26 Ke lé te junihe téele kuti wo lépwo acémun den, ke
lé te pipii telé mwo pie: «Ke kona woo paceli jan me e
piceluimieng?»
27 Ke e omelé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Ana time uce
jan ne ko pa apulie me e pwo, ke jan ne ko Padué. Be
ati ni naado, ke te tai jan ne ko Padué.»
28 Ke e hegi ne ten wo Pétéru pie: «Wogeme, ke
geme caa patupwo ati ni naado, beme geme âcéim!»
29 Ke e pii telé wo Iésu pie: «É pii tewé a juuju pie: Wo
paceli e patupwo a pomwa ten, me ni âjiénen, me ni
toomwo pwaadeniin, me lu nyaa me caa ten, me ni
naîn, me apwoamu ten, watihen woéo me a Pwooti
Wâé, 30 ke o tabuhi jenaa, ke e bo hegi ce naado celi pi-
wéden, celi te junihe ubwo ke hiwon. Ke o pwo ne ten
ce pwomwo, me ce âjiénen, me ce ewa pwaadeniin,
me ce nyaa me caa ten, me ce naîn, me ce apwoamu
ten. Kehe e o bo hegi mwo ni picani me ni téé, [wonaa
mu ko ana pa apulie tong]. Kehe é alecehen, ke o pwo
den ko a mulie dieli mwo ne pele Padué. 31 ††Te junihe
hiwon nina lé ânebun jenaa, na lé o bo alece. Ke hiwon
nina lé alece jenaa, na lé o bo uce ânebun.»

E pii a béociéhe a bwo mele ten

Mataio 20.17—19; Luka 18.31—34

32 ‡É he lé ko taa *Iérusaléma, ke e ânebun wo Iésu,
ke lé alecehen wo lépwo 12 acémun den, me ni béé
apulie. Ke â pinekepé ne telé, ke mwotilé.
Ke e pé itéhi lépwo acémun den wo Iésu, ke e pate-
mehi telé ni naado na e bo tuie ne kon: 33 «Geé téne,
genye o caa taa Iérusaléma. Ke é nelang he na o neéo,
woéo pa Nahi Apulie, te lépwo caa te lépwo *apwoâp-
wailo, me lépwo *dotéén ko patén. Ke lé bo tautiéo die
ko ace bwo taunuéo, ke lé o neéo te nina te tice céihi
telé. 34 Ke lé o pihooniéo wo lépwonaa, ke lé o cumi ne
kong, ke lé o ahiéo ko a bwaliiwota, ke lé o pwo me é
mele. Kehe icehi ana é ha a béciéhe ni tan alecehen,
ke é o mulie cemwo mu ha amele.»

Genye pwo me piwahin genye

Mataio 20.20—28

35 É alecehen, ke lu âbé céii Iésu wo Cang me Ioane,
lupwo naî Zébédé, ke lu pii ten pie: «Pa apipune, pwo a
céiu naado na me gemu ilehi kojako, be nimemu me
go ne temu.»
36 Ke e pii telu pie: «De aceli nimeu kon?»
37 Ke lu hegi ne ten pie: «É hemepie go bo mu ha a
Mwametau tem me *a wâé tem, ke go patupwo ne
temu, beme mu tebwo he ni piduaam: wo pa céiu ne
pwo juim, ke wo pa céiu ne pwo eaamum.»
38 ‡†Ke e hegi ne telu pie: «Time geu uce temehi ana
geu ko ilehi! Kona geu o te ûdu a tabe ko picani na é o
ûdu? Kona te jan me geu mulie he ni picani pwohewi-
iéo ‡‡?»
39 ‡‡†Ke lu hegi ne ten pie: «Éa, o te jan ne komu!»
Ke e pii telu pie: «Éa kuti, geu o ûdu a tabe na é o
ûdu, ke geu bo mulie he ni picani pwohewiiéo. 40 Kehe
time uce woéo na é pihuô pie, woo paceli e o tebwo
pwo a ing ne pwo jui, ke é pwo eaamung. Be te wo
Padué na e caa te piwâamihi ni atebwo naa, me de ni
béén na e caa te pipégalilé.»
41 Me lé téne a pwocihe naa wo lépwo 10 acémun
béélu, ke lé okéé ne ko Ioane me Cang.
42 ‡‡‡Ke e todelé bé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Geé
temehi pie, é ne pele ni béén na time uce ni apulie te
Padué §, ke lé caaite ni apulie wo lépwo daame me lép-
wo apihuô. Ke lé pwo me piubwo jélé. 43 §†Kehe
wogewé, ke geé nemwo pwohewiilé! Be wo pana ni-
men me piubwo nang ne hadeniiwé, ke wâé heme e
pipwoeabwé tewé. 44 Ke wo pana nimen me e ânebun,
ke o wâé heme pa céiu *apenem tice ja kon te ni
apulie ati. 45 Be woéo, pa Nahi Apulie, ke time é uce
âbé beme lé pipwoeabwé tong. Kehe é âbé beme é
pipwoeabwé te ni apulie, ke me é patupwo a muli-
hung, beme cuhi a bwo *celuimi ni apulie na hiwon
jélé.»

† *Chameau—Wota he melé. Éni, ke a bwopiinen pie, a wota na nihe ubwo.* †† *10.31 Mataio 20.16; Luka 13.30* ‡ *10.32—34 Maréko 8.31, 9.31*

‡† *10.38 Maréko 14.36; Luka 12.50* ‡‡ *Dernière phrase—Grek: Jan me puukeu pwohewiiéo? A ocine ko a bwo picani me a bwo mele te Iésu. Piwien ne ha a niide a tii 39.* ‡‡† *10.39 Apostolo 12.2; Pii Beetihi 1.9* ‡‡‡ *10.42 Luka 22.25—26* § *É ne pele ni béén… Grek: Ne pwo a bwohemwo ce.* §† *10.43 Mataio 23.11; Maréko 9.35*

E pwo me e niê pa bwi
Mataio 20.29—34; Luka 18.35—43

46 Lé tuie nge ha a mwopopwaalé Iériko wo Iésu me
lépwo acémun den. Ke me lé wie mu ha a mwopop-
waalé, ke te nihe hiwon ni apulie na lé âcéilé.
Ke pwo pa bwi na e tebwo ko a jije pwaaden, na a ni-
in pie Bartimé, pa naî Timé. Wo panaa, ke pa a-ile, be
pana te tice den. 47 Ke é heme e téne pie e tuie wo Ié-
su, pa apulie Nazaret, ke e toii da pie: «Iésu, pa *Naî
Davita, go pipwoééhung!»
48 Hiwon ni apulie na lé pihaaeng, beme e nemwo ci-
he.
Kehe icehi ana e bwo te junihe cihe da ko miiden ku-
ti, ke e pii pie: «Pa Naî Davita, go pipwoééhung, ke go
picani tong!»
49 Ke e â cuwo wo Iésu, ke e pii telé pie: «Geé
todeeng.»
Ke lé todeeng, ke lé pii ten pie: «Go mwoiu! Ke go cu-
woda, be e todeko!»
50 Ke e te pwome tahi taabwon kuti a palito ten, ke e
cuwoda, ke e âde Iésu.
51 Ke e tahimwoeng wo Iésu pie: «Ade aceli nimem
me é pwo me dem?»
Ke e hegi ne ten pie: «Pa apipune, me é niê mwo!»
52 †Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go engen, be caa wâé go
mwo mu ko a céihi tem.»
Ke e te niê kuti pwohewiin ânebun. Ke e âcéi Iésu
nge he pwaaden.

E taa Iérusaléma wo Iésu
Mataio 21.1—19; Luka 19.28—48; Ioane 12.12—19

11 Lé âmwonuhi *Iérusaléma wo Iésu me lépwo
acémun den. Ke lé tuie nge mwonuhi lupwo
mwopopwaalé Bétani me Betfagé die pwo a juwole ko
ni Olivier.
Ke e mi ne ngen lupwo alo acémun den wo Iésu, 2 ke
e pii telu pie: «Geu â ha a mwopopwaalé na e âneb-
uhenye. Ke geu bo tooli nelang a nahi buriko na lé
taaeng, na mwo te tice apulie celi lé mu tebwo huîin.
Ke geu tuwoeng, ke geu péééng bé. 3 Ke mepie lé
tahimwokeu pie: “É mu ko ade na geu tuwoeng?”, ke
geu hegi ne telé pie: “Nime Padaame kon. Ke e o te
neeng bé.”»
4 Ke lu ân, ke lu tooli ali nahi buriko ne ko jije
pwaaden, na lé taaeng mwonuhi a pomwa ko a céiu
mwa. Ke lu tuwoeng.
5 Ke wo lépwona lé mu lang, ke lé tahimwolu pie:
«He ade ana geu ko pwo? É mu ko ade na geu ko tuwo
a nahi buriko naa?»
6 Ke lu hegi ne telé ko ali e pii telu wo Iésu, ke lé te
nelu. 7 Ke lu pébé céii Iésu ali buriko. Ke lé ne ni epwén
huîin wo lépwo acémun den, ke e bwo taa tebwo huîin
wo Iésu.

Lé pipaunueng ne ni apulie

8 Hiwon ni apulie na lé talihi ni mwaanu telé nge pwo
a pwaaden ânebuhe Iésu [beme lé pipaunueng]. Ke
wo lépwo béén, ke lé ne ni dihe acuwo na mwo wamin
na lé tahagéi nge he ni apwoamu.
9 ††Ke lépwona lé ânebuhe Iésu, me lépwona lé alece-
hen, ke lé tai toii da pie:
«*Osana!* Pipwoun de Padué!
**Adéi pa apulie*
na e âbé ne he nii Padaame!Psaume 118.26
10 Wâé hemepie adéihi
a mwametau na e mwo ju tuie,
a mwametau te *Davita,
pa watihenye!
Osana! me adéihi!
Paunu Padué na e daaité!»

11 Ke e tuie nge Iérusaléma wo Iésu, ke e taa ha a
*mwaiitihi, ke e alihi [nina lé ko pwo nelang wo lép-
wona lé teko mu lang]. Ke nebwén, ke lé â Bétani me
lépwo 12 acémun den, be caa bwén.

A éé majing na te tice acehin

12 É ha acaama hen, he lé wie mu Bétani, ke mene Ié-
su. 13 ‡Ke e alihi mu ité a *majing, na te junihe bupwi.
Ke e piâmwonuhi beme e alihi pie, te pwo ce acehin.
Kehe me e piân, ke e te ju tooli cehi ni madihin, be
time uce a benaamwon ko ni ace majing. 14 Ke e pii ten
pie: «É jenaa, ke te tice paceli e bo wii mwo ce ace-
hiko!»
Ke lé téneeng wo lépwo acémun den.

E peni lépwo api-icu mu ha a mwaiitihi

15 Lé tehene nge Iérusaléma. Ke e taa ha a mwaiitihi
wo Iésu, ke e peni wie lépwona lé pwojenep ‡† nelang.
Ke e pwii taabwon ni taap te lépwo ataatééhi mwani,
ke ni atebwo te lépwo a-icuhi meni.
16 Ke e pii telé pie: «Geé nemwo pé da haulihi ce naa-
do ne ha a mwaiitihi! 17 ‡‡Be e pii wo Padué ne he ni tii
iitihi pie: *A mwa tong, ke bo toii kon pie a mwo ko
pwoiitihi me de ati ni amu.*

Ésaïe 56.7

*Kehe wogewé, ke geé ko pwo me ataduwo te lépwo
abune!*»

Jérémie 7.11

18 ‡‡†Wo lépwo caa te lépwo *apwoâpwailo me lépwo
*dotéén ko patén, ke lé téne a jepule ko ana e pwo wo
Iésu. Ke lé hane ace bwopwonen beme lé taunueng,

† *10.52 Maréko 5.34*

†† *11.9 Psaume 118.25—26* ‡ *11.13 Luka 13.6* ‡† *Pwo-
jenep—Omehi note* ‡‡ *11.17 Ésaïe 56.7; Jérémie
7.11* ‡‡† *11.18 Maréko 14.1*

be mwotilé kon. Be caa junihe hiwon ni apulie na lé [â
céiieng be lé] picedihi nina e pii.
19 Ke é he babwén, ke lé wie mu ha ali pwomwo ub-
wo wo Iésu me lépwo acémun den.

Geé céihi ne ko Padué

Mataio 21.21—22

20 É ha acaama hen, ke lé â he pwaaden wo Iésu me
lépwo acémun den, ke lé alihi ali éé majing li e piap-
wohi, he caa meiu ati, die ko ni waan.
21 Ke wo Pétéru, ke e niimihi ali e pii wo Iésu. Ke e pii
ten pie: «Pa apipune, go alihi! E caa meiu ali acuwo li
go piapwohi haabwén.»
22 Ke e pii wo Iésu telé pie: «Wâé heme geé céihi ne
ko Padué! 23 †Be é pii tewé a juuju pie: O te jan me geé
pii te a juwole ce pie: “Go pwiiko, ke go engen mulang,
ke go téele ole he jié!”, ke e o pwo wo Padué! Kehe ice-
hi ana wâé heme geé céihi pie, o tuie ana geé pii. Geé
nemwo pwo me pinekepé ni pwonimewé! 24 ††Anaa kuti
a watihen me é pii tewé pie: Heme geé pwoiitihi me
ilehi ace céiu naado, ke wâé heme geé céihi pie geé
caa hegi. Ke me wonaa, ke e o ne tewé wo Padué.
25 ‡«Ke mepie geé cuwoda me geé pwoiitihi, ke wâé
heme geé pineu mwo lépwona lé pwo tewé nina ta. Be
me wonaa, ke wo Caa tewé na e jeda he *miiden, ke e
o pineukewé mwo ko ni ta pwo tewé. { 26 Kehe mepie
time geé uce pineu lépwo béén, ke wo pa Caa tewé na
e jeda he miiden, ke time e o uce pineukewé ko ni ta
pwo tewé.}»

Woo na e ne te Iésu a pihuô?

Mataio 21.23—27; Luka 20.1—8

27 Lé taamwo Iérusaléma wo Iésu me lépwo acémun
den.
Ke me e ko engen ha ali mwaiitihi wo Iésu, ke lé âbé
mwonueng ne ni béé caa te lépwo apwoâpwailo, me
lépwo dotéén ko patén me lépwo apihuô.
28 Ke lé tahimwoeng pie: «De ne ace pihuô me go
pwo nina go ko pwo? Woo na e pahedeko?»
29 Ke e hegi ne telé pie: «Woéo mwo, ke é o mwo
tahimwokewé ko a céiu naado. Ke mepie geé hegi ne
tong, ke é bo pii tewé pana e ne tong a pihuô me é
pwo ni naado naa. 30 Kona wo Ioane, ke e *pipuu
apulie mu ko a pihuô te Padué, ai é mu ko a pihuô te
ni apulie? Geé hegi ne tong!»
31 Ke lé te junihe picihe kon, ke lé pipii telé pie:
«Mepie genye hegi ne ten pie: “É mu ko Padué”, ke e o
pii tenye pie: “Ke é mu ko ade na time geé uce céihi ne
ko nina e pii tewé wo Ioane?” 32 Ke mepie genye hegi
ne ten pie: “É mu ko ni apulie”, ke [ade aceli e o tuie ne
konye]?»
Be mwotilé ko ni apulie na lé caa ju céihi ati pie, wo
Ioane, ke pa péroféta [te Padué]. 33 Ke é mu ko anaa,
ke lé hegi ne te Iésu pie: «Meniing, time geme uce
temehi.»
Ke e pii telé pie: «Ke woéo mwo, ke time é o uce pii
tewé pie, he wooélé na e ne tong a pihuô me é pwo ni-
na é ko pwo.»

Lépwo awéihi na a ni tabe megele

Mataio 21.33—46; Luka 20.9—18

12 ‡†E pacihe ni apulie wo Iésu, ke e piuti telé ni
ocine:
«E bwo mu wo pa eapwihi a ni tabe megele. Ke e
bwo cemi apwoamu ten, ke e bwo pwo a aba, beme a
babé kon. Ke e ini a pwon, beme acaai ace tabe
megele, ke me e bo céi ne hen a tabe hen. Ke e bahi a
mwa na te junihe bwali da ko miiden, beme a mwowéa
ko ali ni éé tabe megele. Ke nebwén, ke [e niimihi pie
me] e mwo â pitabée ha ace céiu amu, ke e pwocuhi ni
béé apulie, beme lé wéihi ali ni tabe megele ten, ke e
engen.
2 «[Pwo ni wole alecehen] ke tuie nge ha a benaam-
won ko tabwo ace tabe megele. Ke e ne ngen pa céiu
apenem den, beme lé ne ten ace den mu ko ali ni éé
tabe megele ten. 3 Kehe icehi ana lé pitatieng, ke lé
neeng ngemwo, he te tice celi lé ne ten. 4 Ke é mulang,
ke e ne ngemwo pa céiu apenem den. Ke lé piahieng
ko péi, ke lé tanahi a punin, ke lé piciheta ne kon.
5 «Ke nebwén, ke e ne ngemwo pa béciéhe ni apen-
em den, kehe icehi ana lé taunueng. Ke hiwon ni béé
apenem den na e nelé ngemwo, ke lé piahi ni béén, ke
lé taunu ni béén.
6 «Ke nebwén, ke caa te tice apulie celi me e nelé
ngen, ju nehi céiu pa ju naîn, na te nihe eânimen den.
Ke e neeng nge céii lépwo awéa ko ali ni éé tabe
megele. Be e piniimihi pie, lé o paciitieng, be te pa
naîn.
7 «Kehe icehi ana lé pipii telé pie: “Geé téne, te ween-
gaa kuti pana e bo eapwihi ali ni tabe megele ha ace
céiu tan. Wâé heme nye ju taunueng, beme bo a
denye ali ni tabe megele!”
8 ‡‡«Ke lé imwieng, ke lé taunueng, ke lé pé a één, ke
lé tahi ne ité koja ali apwoamu.»
9 Ke wo Iésu, ke e tahimwo lépwona lé ko tabemieng
pie: «Ke e bo pwo de wo pali eapwihi ali ni tabe
megele? E bo âbé, ke e bo taunu li apulie na ta jélé. Ke
e bo uce ne te ce béén ali ni tabe megele, beme lé bo
uce wéa kon. 10 ‡‡†Kona time geé uce pine ana tii ne he
ni tii iitihi?

Ali péi li lé tahi taabwon
wo lépwo abahi mwa,
ke te anaa kuti a ju paamwa.

† *11.23 Mataio 17.20* †† *11.24 Mataio 7.7* ‡ *11.25 Mataio 6.14—15*

‡† *12.1 Ésaïe 5.1—2* ‡‡ *12.8 Ébéru 13.12* ‡‡† *12.10 Psaume 118.22—23*

[11] *Be te ni âpihuô te Padaame.*
Ke nye téetihi a wâé ten,
na nye caa ko alihi!» *Psaume 118.22–23*

[12] Ke he lé téne anaa wo lépwo apihuô te lépwo *Juif,
ke lé hane me lé imwi Iésu. Be lé te temehi pie, e ko
pwo-ocine ne kolé. Kehe icehi ana mwotilé, be hiwon
ni apulie [na wâé telé nang]. Ke lé neeng, ke lé engen.

A cuhi puni apulie † te lépwo Roma

Mataio 22.15–22; Luka 20.19–26

[13] ††Wo lépwo caa te pwoiitihi, ke nimelé me lé pip-
wohuô te Iésu, ke lé ne nge céiieng ni *Farasaio, ke ni
apulie mu pele *Érode [beme lé tahimwoeng ko ce
naado]. Be lé hane pwaaden beme lé pipé ne kon, mu
ko ace bwo hegi nen den.
[14] Ke lé â pii ten pie: «Pa apipune, geme temehi pie
go pii a juuju. Ke time uce mwotiko ko ni apulie, ke
time go uce pipwoinen ne kolé, kehe go te patemehi
ati ni naado na nime Padué me genye pwo. Ke anaa
kuti ana nimeme me geme tahimwoko pie: He te wâé ‡
heme nye pwocuhi puni apulie te pa daame he lépwo
Roma? Ai time uce wâé?»
[15] Ke e te temehi wo Iésu pie lépwo apulie naa, ke
lépwo agele, ke e pii telé pie: «É ko ade na geé pi-
haamiéo? Geé cuwoteeke habwii tong ace céiu mwani
péi.»
[16] Ke lé ne ten a mwani péi. Ke e pii telé pie: «A
démee, ke a nii-î ana e pwo a mwani ce?»
Ke lé hegi ne ten pie: «A de pa daame he lépwo Ro-
ma.»
[17] ‡†Ke e pii telé wo Iésu pie: «Ke caa wâé, ke geé ne
te pa daame nina te ni den, ke geé ne te Padué nina te
ni de Padué.»
Ke lé nihe téetihi a bwo hegi nen den.

A bwo mulie cemwo te ni amele

Mataio 22.23–33; Luka 20.27–38

[18] ‡‡Lé âmwobé céii Iésu wo lépwo béé *Saducéen.
[Woélé, ke te a céiu dihe pwoiitihi te lépwo Juif] na
time lé uce céihi pie, lé o mulie cemwo wo lépwo
amele. Lé âbé too Iésu [ke lé pwo me lé habwii pie lé
juuju] ke lé tahimwoeng pie: [19] ‡‡†«Pa apipune, e caa tii
me denye wo *Moosé ne he ni patén pie: *Hemepie e
mele wo pace céiu apulie celi te tice naîn, ke wâé
heme e pé ê depwele*‡‡‡*ten wo pa ciéén me lu piaten.*
Deutéronome 25.5
Be me wonaa, ke me bo pwo ce piebehi pa amele.»
[20] «[Ke te wâé. Kehe go cuwoteeke niimihi ani]: Pwo
lépwo pwénaâjién na 7 jélé, ke e piaten wo pa cuwolé,
kehe icehi ana e mele he mwo te tice naîn. [21] Ke wo pa
béalohen, ke lu piaten me êgi depwele, kehe icehi ana
e te mele mwo wo paje, he te tice naîlu. Ke te piwien
ne ko pa béciéhen. [22] Ke te wonaa mwo ne ko lépwoli 7
jélé. Be lé te tai mele, ke he te tice naîlé. Ke é alecehelé
ati, ke e bwobe mele wo êgi toomwo. [23] Ke [go ko pii
pie] lé bo mulie cemwo ne ni amele ha ace céiu tan. Ke
hemepie wonaa, ke o bo wooélé mu hadeniilé celi bo
pa aiu he ê toomwo naa, ha a benaamwon naa? Be
caa te tai lépwo aiu hen ati! [Ke go cuwoteeke hegi!]»
[24] E hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé pipweéo, be time
geé uce temehi ni tii iitihi, me a junuu Padué. [25] Be
mepie lé mulie cemwo ne ni amele, ke time lé o bo uce
piaten mwo, kehe lé mulie pwohewii ni *âcélo ne pele
Padué.
[26] §«[Geé ko tahimwoéo] ko a bwo mulie cemwo mu
ha amele. He time geé uce pine ne he ni tii te Moosé a
jepule ko ali nahi acuwo li e éle kon ali miû? Be é
nelang he na e pii ten wo Padué pie: *Woéo Padué he*
**Abérama, ke Padué he Isaaka, ke Padué he Iakobo.*
Exode 3.6
[27] [A bwopiinen pie, lé teko tai mulie pele Padué!] Be
time uce Padué he ni amele, kehe Padué he nina lé
mulie! Geé te nihe pipweéo!»

A patén na piwéden

Mataio 22.34–40; Luka 10.25–28

[28] §†É he lé mwo ko picihe, ke e tabemilé wo pa céiu
*dotéén ko patén, ke e alihi pie, e te ju hegi ehi ne te
lépwo Saducéen wo Iésu. Ke e âbé mwonueng, ke e
tahimwoeng pie: «Kona ade patén celi e piwéden na
ati he ni patén?»
[29] §††Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Weengi: *Geé téne*
*wogewé lépwo *Isaraéla! Wo Padaame Padué, ke te*
weengaa kuti pa ju Daame henye, na te céiu
nang! [30] *Ke go pwo me eânimem den ati ne ha a ju*
pwonimem, me a mulihem, me a bwo niimihinaado
tem, me a niihem.
Deutéronome 6.4–5
[31] §‡«Ke weengi a béalohe ni patén: *Go pwo me eân-*
imem de ni béén§‡†*, pwohewii a bwo pieânimem dem.*
Lévitique 19.18
Be te tice ace céiu patén, celi piwéden koja lupwo
patén naa.»
[32] §†Ke e pii ten wo pa dotéén ko patén pie: «Éa kuti!
Te junihe a juuju, go pa apipune, ana go ko pii! Be wo
Padaame, ke te weeng kuti pa ju Dué henye! Ke te tice
mwo pace céiu! [33] Ke wâé heme eânimenye ten mwo
ati ne he ni ju pwonimenye, me ni pitemang, me ni ni-
ihenye. Ke wâé mwo, heme eânimenye mwo te ni
béén pwohewii a bwo pieânimenye tenye. Te junihe a

† *__A cuhi puni apulie—Impôt.__* †† *12.13 Maréko 3.6* ‡ *He te wâé—ai Pwo mwomwon denye. Wieli lé pii ni patén ko a pwoiitihi te lépwo Juif.* ‡† *12.17 Roma 13.7* ‡‡ *12.18 Apostolo 23.8* ‡‡† *12.19 Deutéronome 25.5* ‡‡‡ *Depwele—Veuve.*

§ *12.26 Exode 3.2,6* §† *12.28 Luka 10.25–28* §†† *12.29 Deutéronome 6.4–5* §‡ *12.31 Lévitique 19.18* §‡† *Ni béén—Grek: Pana e mu mwonuko, ai Pa ju béém.* §† *12.32–33 Deutéronome 4.35; Deutéronome 6.4–5; Lévitique 19.18; 1 Samuel 15.22; Osé 6.6*

junaado ana koja ni *âpwailo te Padué, me ni béé âpi-
pati.»
34 Ke e alihi wo Iésu pie e hegi ha a pitemang den, ke
e pii ten pie: «Time uce wogo ité koja a *Mwametau te
Padué.»
Ke caa mwoti ni apulie me lé tahimwo Iésu ko ce béé
naado.

Nihe pwonaado ne ko pa Mesia

Mataio 22.41—46; Luka 20.41—44

35 É he e ko pacémunilé ne ha a *mwaiitihi wo Iésu,
ke e pii te nina lé ko tabemieng pie: «Lé pii wo lépwo
dotéén ko patén pie, wo pa *Mesia, ke pa piebehi
*Davita. [Te a juuju anaa, kehe icehi ana te junihe ub-
wo nang koja Davita.] 36 †Be te wo Davita [na e pii
anaa] he caa ju tilieng na a *Jenen Iitihi, be e pii pie:

Pwooti te Padaame Padué,
na e pacihe pa daame hung:
“Go âbé tebwo éni pwo a juing.
[É ne tem a pihuô,
ke o pipaunuko dieli mwo.]
É pwo me go caaite
nina lé pipwopa ne kom.”Psaume 110.1

37 «Ke me e ko pii wo Davita pie: *Padaame hung*, ke a
bwopiinen pie, wo pa Mesia. Ke me wonaa, ke ade ace
watihen me geé niimihi pie, wo pa Mesia, ke time uce
pace apulie celi piubwo nang koja Davita ††?»

Geé nemwo pipwohewii lépwo dotéén ko patén

Mataio 23.1—12; Luka 20.45—21.4

Lé tabemi Iésu ni apulie na hiwon jélé, ke lé te junihe
pipwodéén. 38 Ke e pacémunilé mwo pie: «Geé pip-
wocile! Geé nemwo pipwohewii lépwo dotéén ko
patén! Be te junihe wâé telé me lé engen he ni epwén
na bwali ‡. Ke wâé telé heme nye tee pwobwocu telé,
me pipaunulé ne he pwahamii ni apulie ati. 39 Lé te
hane ni atebwo ânebun, ne he ni *mwotapitihi, ke é
ne mwo he ni apiwiinaado na ubwo. 40 Ke lé te nihe
pwo ni jame pwoiitihi, beme nye o niimihi pie ni apulie
na wâé jélé. Kehe icehi ana me lé ko wonaa, ke lé pé
ati koja ni depwele ni delé! Ke te é mu ko anaa kuti, na
o bo ne telé a cuhinaado na te junihe ubwo koja ni
cuhinaado te ni béén.»

Ê depwele na te tice den

41 [É mulang, ke e taa ha a mwaiitihi wo Iésu.] Ke e
tebwo he bebenihe a duaan na lé mu ne mwani hen
me de a mwaiitihi. Ke e ali nina lé ko ne. Ke te pwo ni
béén na te nihe pwo delé, ke lé ne ni mwani na te nihe
hiwon. 42 Ke e tuiebé ê depwele na te tice den, ke e ne
lupwo cuwo nahi mwani péi.
43 ‡†Ke e tode lépwo acémun den wo Iésu, ke e pii telé
pie: «É pii tewé a juuju pie: Ê depwele ce tice naamuun,
ke e ne nina te junihe piwéden koja ni béén. 44 Be lé ne
ni mwani na pikaoole mu ko ni cuhilé. Ke hemepwo
weeng, ke te tice den. Kehe icehi ana e te ne ati ni
mwani na jan me e mulie kon.»

O bo tanahi a mwaiitihi

Mataio 24.1—2; Luka 21.5—6

13 É alecehen, ke e wie mu ha a *mwaiitihi wo Ié-
su. Ke e âbé céiieng wo pa céiu béé lépwo acé-
mun den, ke e pii ten pie: «Pa apipune, te junihe wâé a
mwa ce, ke ni péi ko a aba kon!»
2 ‡‡Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go te alihi ni pilehe mwa
ce, be o time e bo uce mu éni mwo ace céiu péi pwo
ace céiu mwo. Be ati ke o bo tai tanahi taabwon.»

Ana e o tuie

Mataio 24.3—44; Luka 21.7—33

3 [É alecehen] ke e tebwo pwo a juwole ko ni Olivier
wo Iésu [ne he bebenihe a mwaiitihi]. Ke lé âbé
mwonueng wo Pétéru me Cang, me Ioane, ke wo An-
dré. Ke te piwoélé cehi me weeng, ke lé tahimwoeng
pie: 4 «He éniile celi e o bo tuie ana go ko pii? Ke o ade
ace inenaado kon, me geme o temehi pie, caa é
mwonu, ke o bo tuie ni naado naa?»
5 Ke e pii telé pie: «Geé pipwocile, beme geé nemwo
pipweéo! 6 Be o hiwon nina lé o âbé heme lé pé a ni-
ing. Ke lé o bo pii tewé pie: “Woéo pa *Mesia!” Ke lé o
pipwohuô te ce apulie celi hiwon jélé. 7 Ke me geé téne
heme lé cihe ko ce pa celi e mwonu, ai e ité, ke geé
nemwo pwo me mwotikewé! Be e o mi tuie ninaa, ke-
he icehi ana time uce téele a pwonehi a bwohemwo.
8 ‡‡†«Be a céiu amu, ke e bo pipwopa me a céiu amu.
Ke a céiu mwametau, ke e bo pipwopa me a céiu
mwametau. Ke o bo pwo ni penem bwohemwo ne he
ni pétaapwo piduaan, ke ni menele na ubwo. É ne he
ni bwomunen naa, ke o pwohewii ni bécéiuhe picani
ko a piâbeele ewa.»

O pwotahi ne ko ni acéihi

9 ‡‡‡«Kehe wogewé, ke geé pipwocilekewé, be lé bo
péékewé nge he ni mwopitautinaado. Ke lé bo
ahikewé ne he ni *mwotapitihi. Ke lé bo teuukewé nge
he pwahamii ni gupéno me ni daame, beme lé tau-
tikewé, wonaa mu kong. Wonaa beme ne tewé, beme
geé cihe telé kong. 10 Be wâé heme mwo mi patemehi
a Pwooti Wâé ati nge he ni amu.

† *12.36 Psaume 110.1* †† *Grek: Te wo Davita kuti na e pii kon pie ‘Pa daame’; ke é ko ade me pa naîn?* ‡ *Epwén na bwali—Ne pele lépwo Juif ânebun, ke a ine lépwo apitemang me lépwo apipaciitilé.*

‡† *12.43 2 Korénit 8.12* ‡‡ *13.2 Luka 19.44* ‡‡† *13.8 Ésaïe 19.2* ‡‡‡ *13.9 Mataio 10.17—20*

11 †«É heme lé bo péékewé ngen me tautikewé, ke
geé nemwo pwo me gia gewé, ke geé nemwo mi pi-
hane celi me geé bo pii. Be geé te ju pii cehi celi o bo
ne tewé ha a inetéale naa. Be time uce wogewé celi
geé o cihe, kehe a *Jenen Iitihi na e bo cihe.
12 ††«[É ha a benaamwon naa] ke wo pa céiu apulie,
ke e o bo ne pa âjiénen beme taunueng. Ke e o wonaa
mwo wo pa caa te ewa ne ko pa naîn. Ke ni ewa, ke lé
bo cuwode ni nyaa me caa telé, beme lé taunulé.
13 ‡«Lé o téétikewé ne ni apulie ati, wonaa mu ko a ni-
ing. Kehe wo pana e cumang die ha anebwén [ko a
mulihen] ke e bo celuimieng wo Padué.»

Lé o te junihe picani ne ni apulie

14 ‡†«Ke geé o bo alihi a naado na ta, na e bo tuiebé
ne ha a duaan na time uce ace amu nen: ali naado li e
pwotahi ati ni naado, na te nihe mwakile nang, ke
muhi tenye kon.»
Wo paceli e pine anaa, ke wâé heme e temehi [beme
e bo cihe kon]!
«Ke é ha a benaamwon naa, ke wâé heme lé cela da
pwo ni juwole ne nina lé mu *Judé! 15 ‡‡Ke wo pana e
âoté pwomwo, ke e nemwo taamwo hane ce naado
mu ha a mwa ten. 16 Ke wo pana e mu ha apwoamu, ke
e nemwo mwojuia ngemwo pelen, me e pé ce epwé-
nen. 17 ‡‡†Au, mwolihi! Be é he ni tan naa, ke o pwoééhe
ni toomwo na pigiaa jélé, me nina lé mwo paditihi
ewa.
18 «Ke geé pwoiitihi te Padué pie, me time e uce tuie
ne kowé ni naado naa ha a benaamwon na ta-amu
hen! 19 ‡‡‡Be é ha a benaamwon naa, ke lé o mu he ni
picani ne ni apulie. Be mwo te tice pace apulie celi e
caa mu he ce picani celi wonaa, tabuhi ha a tan na e
tabuhi ati ni naado wo Padué, dieli jenaa. Ke o te tice
mwo pace céiu apulie celi e o bo mu he ce picani celi
wonaa.
20 «É hemepie time e uce niimihi wo Padué pie, me e
pineole a jéhi ni tan naa, ke wieli me o te tice pace céiu
apulie, celi e o celuimi a mulihen! Kehe icehi ana e te
niimihi pie me e pineole, wonaa mu ko nina e caa
pipégalilé.»

Lépwo ‘mesia’ na ni agele

21 «Ke mepie e pii tewé wo pace céiu apulie pie: “Geé
alihi! E éni wo pa Mesia!” ai “E ha a duaan ce!”, ke geé
nemwo céihi ne kon. 22 §Be lé o bo tehenebé ce ‘mesia’
me ce ‘péroféta’ celi ni agele. Ke lé o pwo ce *pipwo-
junuun celi lé o téetihi ne ni apulie, beme a bwopwo-
nen me lé pipwohuô telé. Ke lé o te hane mwo me lé
pipwohuô te nina e caa pipégalilé wo Padué. 23 Ke me
wonaa, ke wogewé, ke geé o pipwocile! Be é caa mi
patemehi tewé ni naado na o bo tuie!»

A bwo âmwobé te Iésu

24 §†«É he ni tan naa, ke lé o te junihe mu he ni picani
ne ni apulie. Ke é alecehe anaa, ke:
O time e uce niê na a téale.
O bwén ne ha a wole.
25 *Lé o bo tupwo ne ni ceni.*
O éjén ni pipwojunuun he miiden§††.*Ésaïe 13.10; 34.4*

26 §‡«Ke nebwén, ke lé o bobe aliéo, woéo pa Nahi
Apulie, heme é âbé he ni nii, ne ha ati a junuung me a
bwo ubwo jo. 27 §‡†Ke é o pawiebé ni *âcélo, beme lé
neibu nina é caa pipégalilé. Ke lé o taineibulé ne ha a
céiu behi amu, die ha a céiu behin, pitihi a bwohem-
wo.»

A inenaado ko a éé majing

28 «Wâé heme geé temehi a inenaado ko a *majing.
Be, me e tile, ke geé caa temehi pie, caa é mwonu a
cim naado. 29 Wonaa mwo heme geé alihi pie, e caa ko
tuie li é caa pii, ke geé o temehi pie, o caa pacuwohi ati
§†. 30 Ke é pii tewé a juuju pie: [Time o uce bwolihi.] Be
lé o mwo te alihi anaa ne ni béé apulie jenaa, ânebuhe
ace bwo mele telé. 31 Be o tieden a miiden me a
bwohemwo, kehe o time uce tieden a pwooti tong.»

Geé tee ûmiê!

32 «Te tice pace apulie, celi e o temehi ace tan me ace
inetéale, celi o tuie hen ni naado naa. Te tice paceli e
temehi, heme woéo pa Naîn, heme ni âcélo te Padué.
Kehe te wo Caa cehi, na e temehi. 33 Geé pipwocile, ke
geé nemwo tee pule! Be time geé uce temehi ace be-
naamwon celi e o tuie hen ninaa. 34 Be o pwohewii ne
ko pa apulie na e engen mu ha amu ten. Ke e ne te
lépwo apenem den a pihuô ne ko ati ni naamuun die
ko a pomwa ten. Ke e pipatihi ne kolé ni pétaapwo
penem delé. Ke e pii te pa awéihi pomwa pie: “Go mu
ke go tee ûmiê.”
35 §‡«[Ke te piwien ne mwo kowé.] Wâé heme geé tee
ûmiê! Be time geé uce temehi ace benaamwon celi e o
tuie mwobé hen wo pali eapwihi pwomwo. Be wieli é
ko a babwén, ai é ha awieme bwén, ai é heme ko to a
ja, ai é ko acaama. 36 Ke hemepie e pwome tehenebé,

† *13.11 Luka 12.11–12* †† *13.12 Mataio 10.21* ‡ *13.13 Mataio 10.22; Ioane 15.21* ‡† *13.14 Daniel 9.27, 11.31, 12.11* ‡‡ *13.15 Luka 17.31* ‡‡† *13.17 Luka 23.29* ‡‡‡ *13.19 Daniel 12.1; Pii Beetihi 7.14* § *13.22 Pii Beetihi 13.13*

§† *13.24–25 Ésaïe 13.10; Joël 2.10, 3.4, 4.15; Pii Beetihi 6.12–13* §†† *O éjén ni pipwojunuun he miiden—A bwopiinen pie, O bo tupwo ne ni ceni, ai O pahauli ni mwametau me lépwo daame helé, ai O pahauli ni duéé.* §‡ *13.26 Daniel 7.13* §‡† *13.27 Mataio 13.41; Maréko 13.32* §† *O caa pacuwohi ati—ai É o caa tuie. (A bwo mwojuia cemwo te Iésu.) Ne ha a pwahamii tii ce, ke wo Iésu, ke e caa mi pii lupwo alo naado na o bo tuie: A céiu, ke a bwo pwo me tieden a pwomwo ubwo Iérusaléma, alecehe a bwo mele ten, ha a jo 70. Ke a céiu, ke ni naado na o bo tuie ha a pwonehi a bwohemwo ânebuhe a bwo mwojuia mwobé ten.* §‡ *13.35 Luka 12.38*

ke o time uce wâé heme e tookewé heme geé tee ko
pule! 37 Ana é pii tewé, ke a pwooti me de ni apulie ati:
Wâé heme geé tee ûmiê!»

Lé hane me lé taunu Iésu
Mataio 26.1–5; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

14 Nehin alo ni tan, ke o cuwo lupwo tan ubwo te
lépwo *Juif: a tan ko a *Pacika a céiu, ke a tan na
lé eni a pwoloa na te tice nyaa ten.
Ke nime lépwo caa te lépwo *apwoâpwailo, me lép-
wo *dotéén ko patén, me lé taunu Iésu. Ke lé pihane
ace bwopwonen beme lé pipwohuô ten, me lé
imwieng neduwohi. 2 Ke lé pipii telé pie: «O time uce
wâé heme nye imwieng ha a piwiinaado ubwo, ne he
pwahamii ni apulie, be koli lé bo okéé.»

Tapulicéihi tabe ûde ne ko Iésu
Mataio 26.6–13; {Luka 7.36–50}; Ioane 12.1–8

3 †[É ha a benaamwon naa, ke] e mu Bétani wo Iésu,
ha a mwa te Simon, pa katia. É he lé mwo ko wiinaado,
ke e tuiebé ê céiu toomwo, imi a mwotabe péi na te ju-
nihe wâé, na oba ko tabe ûde na te junihe ubwo a
cuhin ††. Ke e taii ali mwotabe, ke e cepulicéihi ali tabe
ûde ne pwo puni Iésu.
4 Ke me lé alieng wo lépwona lé mu lang, ke te nihe
time uce wâé telé, ke lé pipii telé pie: «Éé! E te nihe pi-
hoonihi a tabe ûde ne. 5 Be pwo *million*‡ ko a cuhin! Ke
é ko ade na time e uce icuhi, ke me genye ne a mwani
te nina tice delé?» Ke lé te nihe cihe ne ko êgi toomwo.
6 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé neeng! É mu ko ade
na geé ilieng? E pwo ana nihe wâé ne kong. 7 ‡†Be o tee
élé pelewé wo lépwona te tice delé, ke heme nimewé,
ke te jan me geé bo te pwopweehi ne kolé. Kehe woéo,
ke time nye uce cuwo ko pimu ibu. 8 ‡‡Ênaa, ke e pwo
ana jan me pwo. Be é he e ne a tabe ûde ne ko a ééng,
ke e caa mi pipwopweehi cawi a bwo ole tong he
pwon. 9 Ke é pii tewé a juuju pie: É heme bo pipii beeti-
hi a Pwooti Wâé ne he ni piduaan ati ne pwo a
bwohemwo, ke lé bo tee piuti mwo a jepule ko ana e
pwo ê toomwo ce, beme tee pipaniimieng.»

E icu Iésu wo Judas
Mataio 26.14–16; Luka 22.3–6

10 Wo Judas Iscariot, pa céiu béé lépwo 12 *apostolo,
ke e â too ni caa te lépwo apwoâpwailo. Ke e pii telé
pie: «É bo ne Iésu tewé.»11 Ke te nihe piwâénimelé, ke
lé pii ten pie: «Geme bo ne ce mwani tem hemepie go
pwo.» Ke e pihane ace pwaaden me e icu Iésu telé.

A piwiinaado te Padaame
Mataio 26.17–35; Luka 22.7–34; Ioane 13.21–38

12 ‡‡†E caa tuie a bécéiuhe tan ko 'pieni pwoloa tice
nyaa ten', a tan na nye taunuhi a nahi muto me de a
Pacika. Ke lé pii te Iésu wo lépwo acémun den pie:
«Geme o â piwâam ko a wiinaado ko a Pacika. Kona é
wé he celi nimem me genye piwiinaado nelang?»
13 Ke e ne ngen lupwo alo mu kolé, ke e pii telu pie:
«Geu â ha a pwomwo ubwo, ke o pitapitikewé me pa
apulie na e pé a mwotabe, ke geu âcéin. 14 Ke me e â
taa ha a mwa, ke geu pii te pa eapwihin lang pie: "E
tahimwohibé wo pa apipune teme pie: 'E wé ace
nemwa celi me geme ‡‡‡ o pieni ibuhi ne hen a wiinaa-
do ko a Pacika, me ni béé acémun dong?'"
15 «Ke e o habwii teu a céiu nemwa na e ko miiden, a
nemwa ubwo na caa pipwopweehi. Ke geu piwâamihi
a wiinaado tenye nelang.»
16 Ke lu â ha a pwomwo ubwo, ke lu te tai tooli
pwohewii ana e pii telu wo Iésu. Ke lu piwâamihi a wi-
inaado ko Pacika.

Pwo pa bééwé na e bo pi-icuéo

17 É he babwén, ke lé tuie wo Iésu me lépwo 12 apos-
tolo ten. 18 §Ke lé tebwo, ke lé wiinaado.
Ke é he lé ko wiinaado, ke e pii telé wo Iésu pie: «É
pii tewé a juuju pie: E bo pi-icuéo wo pa céiu bééwé,
pana nye te piwiinaado ibu me weeng.»
19 Ke te piwahin jélé, ke lé muko pétaapwo tahimwo-
eng pie: «He time uce woéo?!»
20 Ke e pii telé pie: «Wo pa céiu bééwé, wogewé lép-
wo 12 apostolo, pana gemu tai pétaa ole ha a tam §†.
21 É bo mele, woéo pa Nahi Apulie, pwohewii ana e caa
pii beetihi ne ni tii iitihi. Kehe wo pa apulie na e pi-
icuéo, ke o te junihe pwoééhen. Au, mwolihi! Be wo
panaa, ke wieli me o te wâé ne kon hemepie time e
uce ko âbeele!»

A pwoloa me a tabe megele

22 §††Ke é he lé ko piwiinaado ibu, ke e pé a pwoloa
wo Iésu, ke e pipwo-olé te Padué. Ke e ebii, ke e
pwopatihi ne ko lépwo acémun den, ke e pii telé pie:
«Geé pé, be ani ke a ééng.»
23 Ke é alecehen, ke e pé a mwoûdu ko tabe megele.
Ke e pwo-olé te Padué, ke e ne telé. Ke lé tai ûdu.
24 §‡Ke e pii telé pie: «Ani ke a cewéhung na e o caa tée
me de ati ni apulie. Be a pipwoâpwailo na e pacuwohi
a *piapwo na e pwo wo Padué [pie e ne a péém ne ha
awiemelé me weeng]. 25 Ke é pii tewé a juuju pie: O caa

† *14.3 Luka 7.37–38* †† *Tabe ûde na te junihe ubwo a cuhin—A niin pie nard.* ‡ *Million—Grek: 300 mwani péi (deniers). A cuhi pa apulie ha a jo na céiu.* ‡† *14.7 Deutéronome 15.11* ‡‡ *14.8 Ioane 19.40*

‡‡† *14.12 Exode 12.6* ‡‡‡ *Geme—Grek: Woéo (Iésu) me lépwo acémun dong.* § *14.18 Psaume 41.10* §† *Ne pele lépwo Juif, ke wo lépwo ju béén, ke lé te ju pétaa ole ha a tam na céiu ko ni ilé.* §†† *14.22–25 1 Korénit 11.23–25* §‡ *14.24 Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakari 9.11; 1 Korénit 10.16; Ébéru 9.20*

time é bo uce ûdu mwo ace tabe megele [ne éni pwo bwohemwo] dieli ha ace tan celi é bo ûdu ace tabe megele celi mwo coho, ne ha a *Mwametau te Padué.»

Go bo piwotétaa kong, go Pétéru

26 Ke lé nyebihi a *psaume* ko a tan ubwo naa. Ke é
mulang, ke lé taa pwo a juwole ko ni Olivier.
27 Ke e pii wo Iésu te lépwo acémun den pie: «Geé o
bo tai engen kojaéo. Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie:

O bo taunu pa awéihi muto,
ke lé o pipiiden ne ni muto.Zakari 13.7

28 †«Kehe icehi ana é hemepie é mulie cemwo mu ha
amele, ke é bo ânebuhewé ne Galilé.»
29 Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Wieli lé o engen kojako
wo lépwoje, kehe time o uce woéo!»
30 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «É pii tem a juuju pie:
É ha a bwén jenaa, ânebuhe a bwo okelo ko to te a ja,
ke wogo, ke o caa ocié go ko piwotétaa kong pie, time
go uce temehiéo.»
31 ††Ke wo Pétéru, ke e te nene ko pii pie: «Ûhu! Te pi-
wien hemepie genyu tai mele, kehe time é uce piwoté-
taa kom!»
Ke tai woélé ati, ke te céiu ana lé pii.

E pwoiitihi ne Getsémané wo Iésu

Mataio 26.36—40; Luka 22.39—46

32 ‡Ke é mulang, ke lé â ha a céiu duaan [na cemi acu-
wo hen] na pii kon pie Getsémané. Ke e pii te lépwo
acémun den wo Iésu pie: «Geé tebwo éni, be é mwo â
pwoiitihi.»
33 Ke e pé Pétéru, me Cang, me Ioane. Ke tabuhi
pinekepé ten, ke mwotieng. 34 ‡†Ke e pii telé pie: «Te ju-
nihe téé ke piwahin a pwonimung ‡‡. Kehe geé tee mu
éni, ke geé ûmiê! [Geé nemwo pule!]»
35 Ke e te ju piâdé kojalé, ke e tidihi jilin, ke e ilehi ko-
ja Padué me e pétaabwon kojaeng ni picani ko a be-
naamwon naa, hemepie te jan. 36 ‡‡†Ke e pii pie: «*Ab-
ba*‡‡‡, Caa! Jan ne kom ati ni naado. Go pé kojaéo ni pi-
cani me ni téé ce §! Kehe icehi ana go nemwo pwo ana
nimung kon, kehe ana nimem kon.»

Lé pule wo lépwo acémun den

37 Ke e mwojuia mwobé céii lépwo acémun den na
cié jélé, ke e alihi pie lé teko pule. Ke e pii te Pétéru
pie: «Simon, woté, go tee ko pule? Time uce jan me go
ûmiê he na te ju céiu inetéale? 38 Geé te ûmiê, ke geé
pwoiitihi, beme o te pwo niihewé hemepie taceb-
wénikewé. Be nimewé me geé pwo ana wâé, kehe ice-
hi ana tice niihewé.»
39 Ke e engemwo kojalé wo Iésu, ke e â pwoiitihi, ke e
te pii mwo ana e caa te pii. 40 Ke me e mwojuia mwobé
céii lépwo acémun den, ke e toolé mwo he lé teko
pule. Be caa te junihe emaan jélé, ke lé tee ko pipuc-
ing. Ke time lé uce temehi ace bwo hegi nen ne ten.
41 Caa a béociéhe a bwo engen den kojalé, ke e mwo-
juia mwo. Ke e pii telé pie: «Kona geé mwo teko
mwaale, ke pule mwo? Caa nebwén! Caa weengi a be-
naamwon! Be o caa neéo, woéo pa Nahi Apulie, ne te
lépwona lé pwo nina ta. 42 Geé cuwoda! Me nye engen!
Be caa e lang wo pana e icuéo!»

Lé imwi Iésu

Mataio 26.47—56; Luka 22.47—53; Ioane 18.3—12

43 É he e mwo ko pii anaa wo Iésu, ke e te ju
tehenebé kuti wo Judas, pali céiu béé lépwoli 12 apos-
tolo ten. Ke lé âbé céin ne ni apulie na hiwon jélé, imi
ni teua me ni ba-acuwo. Be lé nelé ngen wo lépwo caa
te lépwo apwoâpwailo, me lépwo dotéén ko patén me
lépwo apihuô. 44 Ke wo Judas, pana e pi-icu Iésu, ke e
caa patemehi telé ana me e pwo: «Wo pa apulie na é o
mwomwaaueng, ke te weeng kuti. Geé imwieng, ke
geé péééng ngen, ke geé wéieng ehi.»
45 Ke he lé tehenebé, ke e te âde Iésu kuti, ke e pii
ten pie: «Bwocu tem, go pa apipune!» Ke e mwom-
waaueng. 46 Ke lé te imwi Iésu kuti. 47 Kehe icehi ana
wo pa apulie na e mu pele Iésu, ke e te pwome céi kuti
a teua ten mu ha a mwon, ke e te tahi kuti ole pwo a
puni pa apenem de pa *daame he lépwo apwoâpwai-
lo. Kehe icehi ana e te ju tahagéi a jéénen.

Kona woéo pace ataunuhi apulie?

48 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Woté? Geé âbé pééo ko
teua, me beba-acuwo, pwohewiin heme woéo pace
ataunuhi apulie?! 49 §†Ati he ni tan, ke é te mu hadenii-
wé, he é teko pacémuni ni apulie ne ha a *mwaiitihi,
kehe icehi ana time geé uce imwiéo! Kehe wâé me
wonaa, be é jenaa, ke o caa pacuwohi ni naado na caa
te tii ne he ni tii iitihi.»
50 Ke ati ni acémun den, ke lé neeng, ke lé cela.

E cela he te tice mwaanu kon @ wo pa ewa aiu

51 Kehe icehi ana pwo pa ewa aiu §†† na e piâcéin. E
tawiieng ko a ciite. Ke me lé pwo me lé imwieng wo
lépwo béé apulie, 52 ke lé te ju pé cehi a ciite ten, ke e
cela, he te tice mwaanu kon.

† *14.28 Mataio 28.16; Maréko 16.7* †† *14.31 Ioane 11.16*
‡ *14.32 Ioane 18.1* ‡† *14.34 Ioane 12.27* ‡‡ *Ne mwo he pwo grek ni pwooti ce: Ke é caa pwo me é mele.* ‡‡† *14.36 Maréko 10.38; Ioane 6.38* ‡‡‡ *Abba—A bwopiinen pie Caa tong he pwo araméen, a pwocihe ko Iésu.* § *Ni picani me ni téé ce—Grek: A mwoûdu ce.*

§† *14.49 Luka 19.47, 21.37; Ioane 18.20* §†† *Pa ewa aiu—Wieli wo Maréko celi e tii a tii ce.*

A mwohuô te lépwo Juif

Mataio 26.57—68; Luka 22.54—71; Ioane 18.19—24

53 Lé pé Iésu nge céii pa daame he lépwo apwoâp-
wailo. Be lé pitapitilé nelang wo lépwo caa te lépwo
apwoâpwailo, me lépwo apihuô, me lépwo dotéén ko
patén. 54 Ke e pi-ilipuwolé ngen wo Pétéru, ke e â taa
pele pa daame he lépwo apwoâpwailo. Ke e tebwo
pwo napwomwo ne pele ni apenem, ni awéa, ke e
pwocadéu.
55 Wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo, me ati a
*mwohuô te lépwo Juif, ke lé hane ce apulie beme lé
pipé ne ko Iésu, be nimelé me lé pwocuhinaado ten
me e mele. Kehe icehi ana time lé uce tooli. 56 Be hi-
won nina lé pipé ne kon, kehe icehi ana time lé uce
piténelé.
57 Ke nebwén, ke lé cuwoda ne ni béén mu kolé, ke lé
pii pie: 58 †«Geme te téne he e pii pie: “É o paniihi a
mwaiitihi te Padué ce, na lé bahi wo lépwo apulie. Ke é
he na cié ni tan, ke é o bo pacuuli mwo ace céiu mwai-
itihi na time uce bahi ko ni i apulie.”»
59 Kehe icehi ana wo lépwona lé pipé ne kon, ke time
lé uce piténelé mwo.

A bwo hegi nen de Iésu

60 Nebwén, ke e cuwoda ânebuhe ati lépwo apihuô
wo pa daame he lépwo apwoâpwailo. Ke e tahimwo Ié-
su pie: «Kona te tice béhegi nen dem? He time go uce
téne nina lé ko pipé ne kom?»
61 Kehe icehi ana time e uce hegi wo Iésu. Ke e
tahimwoeng mwo wo pali daame pie: «Kona woté? Te
a juuju pie wogo, ke pa *Mesia, pa *Naî Padué, wo
Padué na nye paciitieng?»
62 ††Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Éa, te woéo kuti. Ke
geé bo aliéo, woéo pa Nahi Apulie, heme é tebwo
*pwo a jui Padué na te junihe pwojunuun [beme é pi-
huôhi ati ni naado]. Ke geé bo aliéo heme é âbé he ni
nii, mu he miiden.»
63 Ke me e téne anaa wo pa daame he lépwo ap-
woâpwailo, ke e te nihe okéé, ke e pitie ni epwénen ‡,
ke e pii te ni béé atautinaado pie: «Caa jan! Necu ce
béé bwo pipé ne kon [be e caa teko pipé ne kon mwo]!
64 ‡†Be geé caa téneeng, he e pwo me piwielu me
Padué! Ke he ade aceli geé niimihi ne kon?»
Ke lé tai hegi ne ten ati pie: «Wâé heme e mele!»
65 Ke lé cumi ne kon wo lépwo béén, ke lé tawii a
pwahamiin, ke lé nuô i kon, ke lé pii ten pie: «He woo
na e ahiko? Go cuwoteeke pihane, hemepie wogo
pace péroféta [celi go temehi ati ce naado!]»
Ke lé pééeng ne ni apenem, ke lé taii punin.

E piwotétaa ko Iésu wo Pétéru

Mataio 26.69—75; Luka 22.56—65; Ioane 18.16—27

66 Mepwo wo Pétéru, ke e te mu jeoté pwomwo.
Ke e tehenebé ê céiu apenem de pa daame he lépwo
apwoâpwailo. 67 Ke e ali Pétéru he e ko pwocadéu. Ke e
te ju omeeng ehi, ke e pii ten pie: «Éé! Wogo ke pa céiu
béé Iésu mu Nazaret!»
68 Ke e hegi ne ten wo Pétéru pie: «Ûhu! Time é uce
temehieng, ke time é uce temehi aceli nimem me go
pii.»
Ke e â pwo napwomwo. {Ke e to ali ja.} 69 Kehe wo
êje, ke e te omeeng mwo, ke e pii mwo te ni apulie na
lé mu lang pie: «Uhuu! Weeng ke pa céiu béé lépwo
*acémun de Iésu!»
70 Ke e pii mwo wo Pétéru pie: «Ûhu! Time é uce
temehieng!»
Ke é alecehen, ke lépwona lé mu lang, ke lé pii ten
mwo pie: «Uhuu! A juuju pie wogo pa céiu acémun
den! Be wogo mwo, ke pa âbé mu Galilé ‡‡!»
71 Ke e pii mwoiuhi wo Pétéru pie: «Éé! Geé téne!
Time é uce temehi panaa! Wâé heme e pwocuhinaado
tong wo Padué, hemepie é gele!»
72 Ke é he e mwo ko pii anaa, ke e okelo ko to na ali
ja. Ke e bwo niimihi ali e caa pii ten wo Iésu pie: «Âneb-
uhe a bwo okelo ko to te a ja, ke go caa ocié ko pi-
wotétaa kong pie, time go uce temehiéo.»
Ke e é wo Pétéru.

Lé pé Iésu nge pele Pilate

Mataio 27.1—31; Luka 22.66—23.25; Ioane 18.28—19.16

15 ‡‡†É he mwo te junihe acaama, ke lé pitapitilé
neibu ati ni *mwohuô te lépwo *Juif: wo lépwo
caa te lépwo *apwoâpwailo, me lépwo apihuô, me lép-
wo *dotéén ko patén. Be nimelé me lé temehi aceli me
lé pwo te Iésu. Ke lé cieeng, ke lé pééeng nge céii *Pi-
late [pa gupéno te lépwo Roma]. 2 Ke e tahimwoeng
wo Pilate pie: «Kona te wogo kuti pa daame he lépwo
Juif?»
Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «A juuju a bwopiinen
dem ‡‡‡.»
3 Ke lé pipé ne ko Iésu wo lépwo caa te lépwo ap-
woâpwailo, ke hiwon ni naado na lé pipé ne kon. 4 Ke e
tahimwoeng mwo wo Pilate pie: «Kona woté? Te tice
celi go hegi kon? Go teko téne ati ni naado na lé ko pii
ne kom?»
5 §Kehe icehi ana time e uce hegi. Ke e te junihe téele
kon wo Pilate.

---

† *14.58 Ioane 2.19—21* †† *14.62 Psaume 110.1; Daniel 7.13*
‡ *Pitie ni epwénen—A ine a bwo emegéi nan, ai a pwo-okéé kon.*
‡† *14.64 Lévitique 24.16; Ioane 19.7*
‡‡ *Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Geme téne ne ha a maa a pwocihe tem.* ‡‡† *15.1 Luka 22.66* ‡‡‡ *A juuju a bwopiinen dem—Grek: Go caa teko pii.* § *15.5 Ésaïe 53.7; Maréko 14.61*

Nimelé ko Barabas

6 Caa te cemang ne ko Pilate, ha a tan ko *Pacika, me e pawie mu he karépu pace céiu apulie celi nime a bele kon. 7 [Ke é ha a jo naa] ke pwo pa céiu apulie na pii kon pie Barabas, na lé pimu ibu he karépu me lépwo béén. Be lé taunuhi apulie he lé pwobwoni lépwo Roma.

8 Ke lé tehenebé pele Pilate ni apulie na hiwon jélé, ke lé ilehi kojaeng pie: «Go pwo ne teme a naado na caa te cemang ne kom me go pwo!»

9 Ke e hegi ne telé pie: «Kona nimewé me é pawie mwo Iésu, pa daame he lépwo Juif?»

10 Be e te temehi pie, lé ne Iésu ten wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo ha a pipwokon delé.

11 †Kehe icehi ana wo lépwonaa, ke lé cine ni apulie beme lé pii pie: «Ne teme Barabas!»

Cemeiteeng ne ko a kuricé!

12 Ke e tahimwolé mwo wo Pilate pie: «Kona ade celi me é pwo te pana geé pii kon pie 'Pa daame he lépwo Juif'?»

13 Ke lé cihe me ubwo pie: «Cemeiteeng ne ko a *kuricé!»

14 Ke e tahimwolé mwo pie: «Kona ade aceli e pwo celi ta?»

Kehe icehi ana lé bwo te nihe cihe da me ubwo pie: «Cemeiteeng ne ko a kuricé!»

15 Ke wo Pilate ke e pawie ne telé Barabas, be nimen me lé piwâéeng ne ni apulie. Ke e patupwo Iésu ne te ni coda. Ke lé ahieng ko a bwaliiwota, ke lé â cemeiteeng ne ko a kuricé.

Lé pihoonieng ne ni coda

16 Lé pé wie Iésu, ke lé â pwo a céiu napwomwo na ubwo. Ke lé tode ati ni mwocoda. 17 Ke lé pwo me e cuwohe a epwén na te junihe megele [pwohewii a epwéne pa apulie na piubwo nang, beme lé pihoonieng]. Ke lé péi a kuron ko ni mii acuwo na pwo dan, ke lé neole pwo punin.

18 Ke lé cuwo aujenieng, ke lé pii ten pie: «Bwocu, go pa daame he lépwo Juif! Adéiko!»

19 Ke lé ahi a punin ko a bewomeéle. Ke lé cumi ne kon, ke lé tidihi jililé he pwahamiin. 20 Ke me lé caa nebwén a bwo pihoonieng, ke lé céi mu kon ali epwén megele. Ke lé te ne mwo kon ni epwénen. Ke é mulang, ke lé péééng ngen, beme lé â cemeiteeng ne ko a kuricé.

Lé cemeite Iésu ne ko a kuricé

Mataio 27.32—44; Luka 23.26—43; Ioane 19.17—27

21 ††Pwo pa céiu apulie mu ha a pwomwo ubwo Cirène na pii kon pie Simon, pa caa te Alexandre me Rufus ‡. E piâbé lang, be e mwojuia mwobé mu ha apwoamu. Ke lé cuwokon wo lépwo coda, beme e canihi ali kuricé te Iésu. 22 Ke lé pé Iésu nge pwo a céiu tihi juwole na pii kon pie Golgota, a bwopiinen pie 'pwo a pipuni apulie'. 23 Ke wo lépwo béén, ke lé pineibuhi a tabe megele me a tabe na maga ‡†. Ke lé ne te Iésu, kehe icehi ana te muhi ten me e ûdu.

24-25 ‡‡É he ko 9 ni inetéale ko acaama, ke lé cemeiteeng ne ko ali kuricé wo lépwo coda. Ke lé picéi metii, beme lé pipii ne kolé ni epwénen. 26 [Ke lé cemeite ne pwo punin] a eaa acuwo na tii ne kon a watihe a bwo mele ten, pie: *PA DAAME HE LÉPWO JUIF*.

27 Ke lé cemeite mwo lupwo alo apulie na lu pwotahinaado, ne he ni piduaa Iésu: wo pa céiu ne pwo juin, ke wo pa céiu ne pwo eaamun. { 28 ‡‡†Ke wonaa, caa *pajuujuhi ana caa mi tii ne he ni tii iitihi ne kon pie: *Lé pwo me e pwocuhinaado; be lé pii pie, pa apwotahinaado.*

Ésaïe 53.12

}

29 ‡‡‡Me lé alieng wo lépwona lé âdé ke âbé ha a duaan naa, ke lé tagiliihi ni punilé, ke lé pijeta kon. Ke lé pii pie: «Aje, kona time uce wogo kuti pana me go tanahi ali *mwaiitihi, ke me go bo pacuuli mwo he na cié ni tan? 30 Go piceluimiko mwo, ke go opé mu ko a kuricé naa!»

31-32 Ke lé pihoonieng mwo wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo me lépwo dotéén ko patén. Ke lé pipii telé pie: «E niimihi pie pa daame henye, lépwo *Isaraéla. Ke e temehi me e celuimi ni béén, kehe time e uce temehi me e piceluimieng mwo! Hemepie e ole mu ko a kuricé naa, ke wieli genye o bo céihi ne kon!»

Ke lu pihoonieng mwo lupwo alo na cemeitelu ne ko ni kuricé ne he ni piduaan.

E mele wo Iésu

Mataio 27.45—56; Luka 23.44—49; Ioane 19.28—30

33 É he te ju goahen ehi, ke te ju melepiing ati ha amu §, die ko cié inetéale alecehe a goahen. 34 §†Ke me teko ju cié ni inetéale, ke e toii me ubwo wo Iésu pie: *«Éloï, Éloï, lama sabaktani?»* A bwopiinen pie: «Padué hung, Padué hung, é mu ko ade na go pawieéo?»

35 Ke me lé téneeng ne ni béén na lé mu lang, ke lé niimihi pie, e tode pérofétа *Élia [beme e picani ten].

---

† *15.11 Apostolo 3.13—14*

†† *15.21 Roma 16.13* ‡ *Alexandre me Rufus—Wieli lupwo apihuô te ni acéihi ne Rome.* ‡† *Tabe na maga—A niin pie Myrrhe. A eti na me time nye téne a cunu.* ‡‡ *15.24 Psaume 22.19* ‡‡† *15.28 Ésaïe 53.12* ‡‡‡ *15.29 Psaume 22.8, 109.25; Maréko 14.58* § *Ati ha amu—ai Ati pwo a bwohemwo.* §† *15.34 Psaume 22.2*

36 †Ke wo pa céiu béélé, ke te téte kuti imi a mwaanu,
ke e pate ha a tabe megele na maga ††. Ke e ne ko a
ba-acuwo, ke e ne te Iésu beme e ûdu. Kehe lé pii ten
wo lépwo béén pie: «Go mwo cuwo lang, be wieli nye
o ali *Élia, hemepie e âbé neeng ole mu ko a kuricé!»
37 Kehe icehi ana e cihe da me ubwo wo Iésu, ke ele a
nenehen.
38 Ke a mwaanu [na e capuhi bwonihi a duaan na ju-
nihe iitihi] ne ha a mwaiitihi, ke te ju tie ne ha aw-
iemen kuti, mu jeda die jeoté ko a baaéén.
39 Pwo pa caa te coda roma na e cuwo ânebuhe Iésu,
ke me e alihi a bwo mele ten, ke e pii pie: «A juuju pie
wo pa apulie ce, ke pa *Naî Padué!»

Lé alieng wo léli toomwo

40 ‡Pwo ni béé toomwo na lé mu lang mwo, na lé
omehi mu ité: woélé me Maria Magdala, me Salomé,
me Maria, nyaa te José me Cang (wo pana lé pii kon
pie: Ewa Aiu). 41 Woélé kuti, na lé âcéi Iésu, ke lé picani
ten, he e mwo tee mu ha amu Galilé. Ke hiwon ni béé
toomwo na lé mu mwo lang, na lé taa céin mwo ne
*Iérusaléma.

Neeng he iitihi

Mataio 27.57—61; Luka 23.50—56; Ioane 19.38—42

42 Ati ni naado naa, ke tai pwo heme [paciile] a tan
ânebuhe a *tan iitihi te lépwo Juif. É he ni paciile, ke lé
pwopweehi a piwiinaado ko a tan iitihi.
43 É he babwén, ke e tehenebé wo Josef, pa apulie
mu ha a mwopopwaalé Arimaté, pa céiu apulie na pwo
a niin ne ha a mwopitautinaado te lépwo Juif. Wo pali e
teko mwoiu ko ucéihi ace bwo tuiebé na a
*Mwametau te Padué. E pipamwoiueng, ke e â pele pa
daame Pilate, ke e ilehi a éé Iésu. Be nimen me e pé a
één ânebuhe a bwo tabuhi na a tan iitihi.
44 Ke me e téne wo Pilate pie e caa mele wo Iésu, ke
e téetihi. Ke e tode pa caa te coda, ke e tahimwoeng
pie: «Kona caa bwolihi ace bwo mele ten?»
45 Ke e piuti ten. Ke wo Pilate, ke e ne a pihuô te
Josef, beme e pé a éé Iésu. 46 Ke e engen wo Josef, ke e
â patuwo a éé Iésu mu ko a kuricé. Ke e tawiieng ko a
mwaanu na e pwocuhin. Ke e pééeng, ke e neeng he
iitihi, ha a pwon na ini ne ha a péi. Ke nebwén, ke e pa-
pitibehi a pilehe péi, beme e capuhi bwonihi ali pwon.
47 Ke wo Maria Magdala, me Maria nyaa te José me
Cang, ke lu te alihi a duaan na e ne Iésu hen.

E mulie cemwo wo Iésu

Mataio 28.1—8; Luka 24.1—12; Ioane 20.1—10

16 [É he capéto ko a babwén] he caa nebwén a
*tan iitihi te lépwo *Juif, ke lé pwocuhi a tabe
ûde wo Maria Magdala, me Salomé, ke wo Maria nyaa
te José me Cang, beme lé â timi a éé Iésu kon. 2 He
pwoiitihi, he e taawie na a téale, ke lé â he iitihi. 3-4 É
nge he pwaaden, ke lé pipii telé pie: «De e bo titééhi
ne tenye ali péi mu ha ali pomwa ko ali mwa péi? Be te
nihe ubwo!»
Ke me lé tehene ngen, ke lé alihi pie caa titééhi! 5 Ke
lé taa ha ali mwa péi, ke lé ali pa nahi aiu ‡† he e ko
tebwo pwo jui, ke e ne a jame epwén na pwojo. Ke lé
téetihi, ke nihe mwotilé.
6 Ke e pii telé pie: «Geé nemwo pwo me mwotikewé!
Geé hane Iésu, pa mu Nazaret, pali lé cemeiteeng ne
ko a *kuricé. Kehe e caa mulie cemwo mu ha amele,
ke caa time uce e éni! Be éni ali duaan li lé neeng hen.
7 ‡‡Kehe geé mwojuia, ke geé â pii te Pétéru me lépwo
béé acémun pie: “E ucéikewé ne Galilé wo Iésu, ke geé
bo alieng nelang, pwohewii ana e caa pii tewé.”»
8 Lé te â wie kuti mu ha ali mwa péi wo léli toomwo,
ke lé te téte kuti. Be te nihe emegéi nalé, ke éjén jélé,
ke time lé uce pii te ni apulie hauli, be te nihe mwotilé.

E pihabwiieng de ni apulie ten

Mataio 28.9—20; Luka 24.13—53; Ioane 20.11—23; Apostolo 1.6—11

—Maria Magdala

9 *E caa mulie mwo wo Iésu he pwoiitihi, he mwo nihe
acaama. Ke e te mi pihabwiieng de Maria Magdala, êgi
toomwo li e pwo me wâé nang, li e pwo me lé engen
kojaeng li 7 duéé.*10 *Ke e âbé wo êje, ke e piuti ana e al-
ihi te lépwo béé Iésu, na élé ha a piwahin.*
11 *Ke lé téne he e pii telé pie: «E caa mulie cemwo wo
Iésu! Be é alieng!»*
Kehe icehi ana time lé uce céihi ne kon.

—Lupwo alo acémun den

12 *Pwo lupwo alo *acémun de Iésu, na lu piâ pwo
pwaaden mu ha a pwomwo ubwo. Ke e pihabwiieng
delu wo Iésu, kehe caa ité a bwo alieng.*13 *Ke lu mwo-
juia mwo, beme lu â piuti te lépwoli béé acémun, kehe
icehi ana time lé uce céihi ne kolu!*

—Lépwo 11 apostolo ten

14 ‡‡†*Ke a bénebwénen, ke e pihabwiieng de lépwo 11
*apostolo ten wo Iésu, he lé mwo ko wiinaado. Ke e
péélelé, ke e pii telé pie: «Te junihe mwoiu ni puniwé!
Muhi tewé me geé céihi he lé pii tewé pie, é caa mulie
cemwo!»*
15 ‡‡‡*Ke e pii telé mwo pie: «Geé engen pitihi a
bwohemwo, ke geé â patemehi a Pwooti Wâé te ati ni*

† *15.36 Psaume 69.22* †† *Tabe megele na maga—A tabe megele na time uce ubwo a cuhin, na pitili hen me a tabe.* ‡ *15.40 Luka 8.2—3*

‡† *Pa nahi aiu... Pa âcélo. Omehi Âcélo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡ *16.7 Mataio 26.32; Maréko 14.28* ‡‡† *16.14 1 Korénit 15.5* ‡‡‡ *16.15 Apostolo 1.8*

apulie[†]. 16 [††]*Ke wo pana e bo céihi ne kong, ke o bo pu-*
ueng, ke o bo celuimieng, ke e bo mulie. Ke wo pana
time e uce céihi, ke o bo tautieng, ke o bo pwocuhi-
naado ten. 17 [‡]*Weengi a béhabwiinen ne ko nina lé céi-*
hi:

Lé o bo peni ni duéé ne he niing;
Ke lé o bo cihe he ni béé pati apulie na te ité;
18 [‡†]*Ke o te jan me lé imwi ni bwien ne he ni ilé;*
Ke me lé ûdu ace tabe celi nye mele kon[‡‡], *ke time lé o uce mele;*
Ke lé o bo ne ni ilé ko ni cunu, ke bwo wâé jélé.»

19 [‡‡†]*É alecehe a bwo picihe telé naa, ke céida he mi-*
*iden Padaame Iésu, ke e tebwo *pwo a jui*
Padué. 20 [‡‡‡]*Ke wo lépwo acémun den, ke lé engen pitihi*
a bwohemwo, beme lé patemehi a Pwooti Wâé. Ke e
*picani telé wo Padaame. Ke e *pajuujuhi a Pwooti na*
lé patemehi, be e ne telé a junuun, beme lé pwo ni in-
enaado na lé téetihi ne ni apulie.

---

† *Te ati ni apulie—Grek: Te ati nina e tabuhi [wo Padué].*
†† *16.16 Apostolo 2.38* ‡ *16.17 Apostolo 2.4, 8.7* ‡† *16.18 Luka 10.19; Apostolo 28.3–6* ‡‡ *Lé imwi ni bwien...lé ûdu ace tabe celi nye mele kon—A bwopiinen pie,* ***mepie***
‡‡† *16.19 Apostolo 1.9–11, 2.33–34* ‡‡‡ *16.20 Apostolo 14.3; Ébéru 2.3–4*

Luka

na e tii wo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Luka, pa dotéén (omehi 4.14), na e âcéi Paulo (omehi 16.10 me 4.11). Pa Grek. Wieli te weeng cehi pa apulie na e pwotii ne ha a Tii Iitihi na time uce pa Juif. E hane ati nina lé pii ke lé tii ne ko Iésu wo lépwo apajuujueng, ke e tii beme e pipwoiipihi. (Omehi 1.1—3.) A bwo pwotii ten, ke e habwii pie, weeng, ke pa acémun.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 60 me 65, ânebuhe a bwo tanahi na a pwomwo ubwo Iérusaléma ha a jo 70.

E tii me dee?

Te pa céiu apulie na a niin pie Téofile, pa apulie na piubwo nang ne pele lépwo Roma, na lé pihuô ne ha amu naa. Caa pa céiu acéihi ne ko Iésu Kériso, ke e caa picaa ni naado ko a céihi (1.4). A nii , ke a bwopiinen pie ‘wo pana eânimen de Padué’. Wieli a ocine mwo ko ati lépwo acéihi na hiwon jélé, na time uce lépwo Juif, ke lé mulie ité koja a amu Judé.

É ko ade na e tii?

E habwii wo Luka pie, a paa a céihi tenye ne ko Iésu, ke a naado na mang ke juuju.

Ade ace âne a tii ce?

A , ke a tii na hején ko a mulihe Iésu koja ni béé tii. Hiwon ni niide a tii ne ha a pwahamii tii 10—18 na te tieden he ni , me .
E habwii wo Luka pie, wo Iésu Kériso ke pa apulie na hején nang. Ke e piuti a bwo mu te Iésu me ni apulie, me a pipwoééhe ten delé (4.18—19; 19.41).

Wo Iésu, ke e te junihe pipwoééhe nina tice niihelé me nina pwoééhelé:
• wo lépwona katia jélé (17.12—19);
• wo lépwona tice delé (16.19—31);
• ni toomwo (7.43—48);
• ni toomwo depwele (7.11—17);
• wo lépwo atai mwani: wo lépwona lé pitéétilé ne ni apulie (18.9—14);
• wo lépwona ta ni mulihelé (7.36—50).

Ha a benaamwon de Iésu, ke te piticenaado ne ko ni toomwo koja lépwo aiu. Kehe icehi ana nye alihi ne ha a tii te Luka pie, time e uce niimihi pie wonaa wo Iésu. Ke wo Luka, ke e tii ni nii ni toomwo na lé âcéi Iésu (8.2—3; 24.10).

E piuti mwo wo Luka ne ha a tii ce, nini:
• a pwoiitihi, ke te junihe ubwo ne ha a mulihe Iésu (5.16);
• a penem de a Jenen Iitihi ne ha a mulihe Iésu (omehi 1.80), me ni apulie te Padué;
• a penem de ni âcélo (pwahamii tii 1, 2).
A bwomune a tii te Luka

Piâbeele wo Iésu ke pipwopweeng
Ni penem de Iésu ne Galilé
Atabuhi kon
Lé tabuhi cubwonieng wo lépwo apihuô
E pacémuni lépwo acémun den
Woo pa Iésu naa?
E pwo-ocine heme e pacémuni ni apulie
Te junihe pwojunuu Iésu
A bwo mu telé me lépwo 12 acémun den
E â Iérusaléma
E pacémuni ni apulie ten
E paténe lépwo apihuô li lé cubwonieng
E ocié ko patemehi a bwo mele ten
Ni penem den ne Iérusaléma
A bwo mele ke mulie cemwo ten

E pii beetihi a tii ten wo Luka

1 1-3 [†]Bwocu tem, go pa daame Téofile. É tii a tii ce,
beme é piuti tem ati ni naado na e caa pwo wo
Padué ne peleme, ne alecehe a bwo pituie te Iésu [††].
Hiwon ni apipajuujuhi na lé alihi ni naado naa, ke lé
patemehi a *Pwooti Wâé. Ke wo lépwo béén, ke lé pwo
me lé piuti ne he tii. Ke woéo mwo, ke me é hane ehi,
beme é tii ke cile ehi a jepule be me dem, ne ko ati ni
naado naa. 4 Be me wonaa, ke me go bwobe alihi pie,
a juuju a pwooti na go caa hegi.

Zakari me Élisabet

5 É ha a benaamwon na e mwo daame ne *Judé wo
Érode pa Bécéiuhen [‡], ke pwo pa céiu apulie lang, na
pii kon pie Zakari, pa *apwoâpwailo mu ha a pwom-
woiu te Abia [mu ha amu te *Aarona]. Ke ê mwoden,
wo Élisabet, ê piebehi Aarona. 6 Ke tai woilu, ke
mwomwon julu ne ânebuhe Padaame Padué. Be lu
piténedehi ati ni patén me ni pihuô ten, ke te tice celi
me tautilu kon. 7 Kehe icehi ana te tice naîlu, be
pwocoon me pwo naî Élisabet. Caa tai ukéiu julu.

E âbeeti Zakari pa céiu âcélo

8 Ha a céiu tan, ke e pwo a penem den wo Zakari, ne
ha a *mwaiitihi te Padué. Be te a tan na lé penem ibu
hen me ni béén. 9 [‡†]Âcehi a bwopwonen de lépwo ap-
woâpwailo, ke lé picéi metii, beme lé pipégali pace
apulie mu kolé, na me e taa ha a duaan na iitihi, ne ha
a mwaiitihi. É lang, he na cini *encens* [ni dep na ûde
wâé heme nye cini] beme âpipati te Padué.
Ke é ha a tan naa, ke hiwon ni metii te Zakari. Ke e
taa pwo a penem den. 10 Nihe hiwon ni apulie [‡‡] na lé
ko pwoiitihi ne jeoté pwomwo, he e mwo ko cini *en-
cens*. 11 Ke é he e ko wonaa, ke e te âbeetieng kuti wo
pa céiu *âcélo te Padaame, na e cuwo pwo jui ne ko
apwoâpwailo na mu cini *encens* ne pwon. 12 Ke e tée-
tieng wo Zakari, ke te nihe mwotieng.

O bo pwo pace naîm

13 Kehe e pii ten wo pali âcélo pie: «Go nemwo pwo
me mwotiko, go Zakari, be e caa téne ni pwopwoiitihi
teu wo Padué. Ke [bo pwoapulie ko] mwodem, ke e bo
picile ewa, ke go bo pitoii kon pie Ioane. 14 Ke bo pi-
wâénimeu, ke bo hiwon mwo ni béén na lé bo pip-
wodéén mwo. 15 [‡‡†]Pa naîm naa, ke bo pa apulie na ni-
he ubwo nang ne ale Padaame. Ke iitihi me e ûdu tabe
megele, me ace céiu bwimwoiu, be caa ju tilieng na a
*Jenen Iitihi, he e mwo te mu tina nyaa ten.
16 «Ke nihe hiwon lépwona mu ha a puapulie *Is-
araéla na e bo péélé ngemwo pele Padaame Padué
helé. 17 [‡‡‡]E bo mu kon a junuu a Jenen Iitihi, pwohewii
*péroféta Élia ânebun. Ke e bo cile ehi me pwopweehi
a puapulie ten, ânebuhe a bwo tuie te Padaame. Ke é
mu kon, ke wo lépwo caa, ke lé bo pinenimelé ne ko ni
naîlé [§]. Ke lé bo pininim wo lépwona time lé uce
piténede Padué, ke lé o pwohewii lépwo apulie na lé
mwomwon ne ale Padué.»

É o woté ko ace bwo céihi nen dong?

18 E pii wo Zakari te pali âcélo pie: «É o woté ko ace
bwo céihi ne ko ana go ko pii? Be caa te nihe ukéiu jo,
ke ê mwodong, ke caa te ukéiu nang mwo.»

---

† *1.1 Apostolo 1.1* †† *Ne alecehe a bwo pituie te Iésu—Grek: É ha atabuhi kon.* ‡ *Érode—Omehi Érode ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡† *1.9 Exode 30.7*

‡‡ *Nihe hiwon ni apulie—Grek: Ati a bele [te Padué].* ‡‡† *1.15 Nombres 6.3* ‡‡‡ *1.17 Malachie 3.23–24; Mataio 17.11–13* § *3e phrase—ai O pwo a péém ha awieme ni nyaa me caa, me ni naîlé.*

19 †Ke e hegi ne ten pie: «Woéo, Gabriel, pa âcélo na é
mu cuwo ale Padué, beme pa apenem den. Weeng na
e neéo bé, beme é pipatemehi tem a jepule wâé ce.
20 Wâé heme go temehi pie, lé o bo tuie ati ni naado na
é pii tem, ha a benaamwon na e caa ne wo Padué. Ke-
he icehi ana wogo, ke time go uce céihi ne kon! Ke o
huuhu go, die ha a tan na o bo cuwo ati nina é pii
tem!»
21 Ke é he lu tee ko picihe wo Zakari me pali âcélo, ke
e mwo ko ucéieng a pubu apulie. Ke lé téetihi, be te ni-
he bwolieng lang. 22 Me e wie mulang, ke caa huuhu
nang. Ke e te ju pwo inenaado telé ko a in. Ke lé teme-
hi pie pwo celi e alihi, celi e âbé mu ko Padué.23 Neb-
wén, ke e panebwénihi a penem den wo Zakari ne
*huâ iitihi, ke e âmwo ha a pomwa ten.

Pwoapulie ko Élisabet

24 É alecehen, ke pwoapulie ko mwoden Élisabet, ke e
te mu huâ he na nim ni wole. Ke e tee niimihi pie, 25 ‘Te
nihe wâé Padaame ne kong, be é ânebun, ke te nihe
tanim jo, be êna te tice naîng. Ke e piwâééo, ke e pwii
mu huîng a bwo tanim jo.’

Pipatemehi a bwo âbeele te Iésu

26 Caa 6 ni wole na pwoapulie ko Élisabet. Ke wo
Padué, ke e neopé pa âcélo ten, wo Gabriel, ne
Nazaret ne Galilé, 27 ††ne pele ê céiu ewa toomwo na pii
kon pie Maria. Wo ênaa, ke lu picihe me ‡ pa apulie na
pii kon pie Josef, pa piebehi pa daame *Davita.
28 Ke e âbeetieng pa âcélo, ke e pii ten pie: «Adéiko,
go Maria! Be e pelem wo Padaame Padué, ke wâé ten
go.»
29 Ke e téetihi wo Maria, be time e uce temehi nina e
pii ten. Ke e piniimihi pie: ‘É ko ade na e adéiéo wo
Padué?’
30 Ke e pii ten wo pali âcélo pie: «Go nemwo pwo me
mwotiko, go Maria! Be e piwâéko wo Padué, ke e pipé-
galiko. 31 ‡†Ke bo pwoapulie kom, ke go bo picile pa cu-
wo nahi aiu, ke go bo toii niin pie Iésu ‡‡. 32 ‡‡†Ke bo pa
apulie na nihe ubwo nang ne he pwahamii Padué. Ke o
bo toii kon pie ‘Pa *Naî Padué na e daaité’. Ke wo
Padué, Padaame hen, ke e bo ne ten a pwodaame te
pa daame Davita, pa watihen. 33 Ke bo pa daame he a
puapulie Isaraéla dieli mwo, ke o te tice anebwén ko a
pihuô ten.»
34 Ke e pii wo Maria te pali âcélo pie: «Kona anaa, ke
o woté ace bwopwonen?! Be time gemu uce pipule me
pa aiu hung, ai pace céiu aiu!»

O bo wonaa mu ko a Jenen Iitihi

35 E hegi ne ten wo pali âcélo pie: «E bo opé ne kom
‡‡‡ a Jenen Iitihi, ke bo e pelem a junuu Padué na nihe
e daaité. Ke wo pa cuwo nahi ewa na go bo picileeng,
ke weeng kuti na e pipégalieng wo Padué, ke bo toii
kon pie pa Naî Padué.
36 «Go téne, lé mu pii ânebun ko ê béém Élisabet pie:
“Te tice naîn”! Kehe icehi ana e bo picile ewa, be ko
pwoapulie kon ni, caa 6 ni wolen. 37 §Be te tice aceli
pwocoon ne te Padué!»
38 Ke e hegi ne ten wo Maria pie: «Woéo ê apipenem
de Padaame, ke me e pwo ne tong ana nimen kon.»
Ke me wonaa, ke e engen kojaeng pali âcélo.

E â caniê Élisabet wo Maria

39-40 É he ni tan alecehen, ke e engen wo Maria me e â
caniê Élisabet. A mwopopwaalé ten, ke e mu pwo a ju-
wole ne ha a céiu duaan ko a Judé. E taa ha a mwa §†
wo Maria, ke e pwobwocu ten.
41 Me e téne a bwo pwobwocu te Maria wo Élisabet,
ke e pipenem a ewa na e kon, ke caa ju tili Élisabet na
a Jenen Iitihi. 42 Ke e toii da pie: «E te nihe adéiko wo
Padué, ke e ne me ubwo go koja ati ni ewa toomwo! E
te junihe *adéi a ewa na e kom. 43 Nihe a naado na ni-
he ubwo ne kong! Be go âbé caniêéo, wogo ê nyaa te
Padaame hung!
44 «Go téne, go ê ju béénq, heme é téne a pwocihe
tem, ke e pipwodéén ali cuwo ewa li e kong, ke e
pipenem ne tinang! 45 Adéiko, be go caa céihi pie, e bo
te pacuwohi nina e pii tem wo Padaame.»

Nyebi te Maria

46 §††E pii wo Maria pie:
«Pipwodéén a pwonimung,
ke é pipaunu Padaame.
47 Piwâénimung kon,
be pa aceluimiéo!
48 E pwo me pwonaado ne kong,
ê apipenem den na wahin jo.
Lé o pii kong pie: “Adéi êje!”
ati ne ni niide apulie.
49 Be e picani tong ko a juin,
wo pana nihe ubwo nang.
E adéiéo wo Pana iitihi a niin.
50 §‡Ubwo a bwo wâé nang
me de nina lé paciitieng.
E picani telé dieli mwo.
51 §‡†E penem ko a junuun,

† *1.19 Daniel 8.16, 9.21* †† *1.27 Mataio 1.16,18* ‡ *Lu picihe me—Ne pele lépwo Juif, ke time uce a bwopiinen pie, lu pipule ibu.* ‡† *1.31 Ésaïe 7.14; Mataio 1.21—23* ‡‡ *Iésu—A bwopiinen he pwo ébéru pie, Wo Padaame, ke e celuimikenye.* ‡‡† *1.32—33 2 Samuel 7.12,13,16; Ésaïe 9.6*

‡‡‡ *E bo opé ne kom... Grek: E bo taluiko pwohewii a démen.* § *1.37 Genèse 18.14* §† *A mwa—Grek: A mwa te Zakari.* §†† *1.46 1 Samuel 2.1—10* §‡ *1.50 Psaume 103.13,17* §‡† *1.51 2 Samuel 22.28*

e ta papiideni nina lé cibehede.
52 †E patupwo ni daame
mu pwo ni atebwo telé,
ke e eti da lépwona wahin jélé.
53 ††E ne ni naamuu nina tice delé;
e pamwojuiéhi nina pwo delé,
heme tice âne ilé.
54 ‡E picani te a puapulie ten,
a puapulie Isaraéla,
pa apipenem den,
be e pipwoééhen.
55 ‡†Be e *piapwo ne te ni watihenye,
ne te *Abérama me ni piebehieng.
Ke e pacuwohi nina e caa pii.
O time e uce neulé dieli mwo.»

56 E mwo te mu pele Élisabet wo Maria he na cié ni
wole. Ke e bwo mwojuia ngemwo pelen.

A bwo âbeele te Ioane

57 Tuie nge ha a benaamwon na me e picile ewa hen
wo Élisabet, ke e picile pa ewa aiu. 58 Ke lé téne a
jepule kon ne nina lé mu mwonueng, me a pwomwoiu
ten, ke lé temehi pie e te junihe adéieng wo Padaame.
Ke lé tai pipwodéén ati, ibu me weeng. 59 ‡‡Alecehe a
naadenitan na céiu, ke lé âbé me lé *pwotegoop te ali
cuwo nahi ewa [pwohewii ana e pii ne ni *patén de
Moosé]. Nimelé me lé ne ten a nii caa ten: Zakari.
60 Kehe icehi ana e pii telé wo nyaa ten pie: «Ûhu! O pii
kon pie Ioane.»
61 Ke lé pii ten pie: «É mu ko ade? Be te tice ha a
pwomwoiu tem celi e pé a nii apulie naa.»
62 Ke lé te ju pwo inenaado te caa ten, Zakari, beme
lé tahimwoeng pie: «O nimem me pii pie woté kon?»

O pii kon pie Ioane

63-65 Ke e pwo inenaado telé wo Zakari, beme lé ne
ten ace metii, beme e pwotii ne hen, ke e tii pie 'Ioane'.
Ke me e tii a nii Ioane, ke e te cihe mwo kuti, ke e pi-
paunu Padué.
Ke lé téetihi [ne nina lé téneeng] ke mwotilé. Ke lé
piuti a jepule kon ne ha ati ni piduaan ko a juwole ne
ha amu Judé. 66 Ke é he lé téne a pwooti naa ne ni
apulie, ke lé te nihe pitautinaado, ke lé pii pie: «Éé! O
te nihe ubwo celi e bo pwo wo pa cuwo nahi ewa naa!»
Be e pelen wo Padaame.

E paunu Padué wo Zakari

67 Wo Zakari, pali Caa te ewa, ke caa ju tilieng na a Je-
nen Iitihi, ke e pipatemehi a pwooti na e ne ten wo
Padué. Ke e pii pie:
68 ‡‡†«Pipaunu Padaame,
Padué he a puapulie Isaraéla!
E celuimikenye, me tuwokenye
mu he ni ta pwo tenye.
69 ‡‡‡Be e nebé pa *aceluimikenye,
na nihe pwojunuun,
wo pa piebehi Davita,
pa apipenem den.
70 Lé pipatemehieng bwolihi
ne ni péroféta na e pipégalilé.
71 §Be e caa pii pie:
"É bo celuimikewé
koja nina lé pii me ta gewé."
72 §†Ubwo a pipwoééhe ten
ne ko lépwo watihenye.
E te pacuwohi a piapwo ten,
73 §††na e ne te Abérama, caa tenye,
ne ha a bwo eânimen den.
Be e ko pii ne konye pie:
74 "É celuimi ni naîm,
koja lépwona lé pii me ta jélé,
ke lé o pipenem dong,
be o time o uce mwotilé.
75 §‡Ke o bo wâé tong jélé.
Ke o wâé ni pwonimelé,
na ati he ni mulihelé
ne éni pwo bwohemwo."»

76 §‡†Ke e pii mwo wo Zakari [ko pa naîn Ioane] pie:
«Wogo pa naîng:
O bo pii kom pie pa péroféta,
pa apipépwooti te Padué
na e mu âda he miiden.
Go bo â ânebuhe Padaame,
me go pwopweehi a pwaadeniin.
77 §†Go o pii te a puapulie ten pie:
E bo celuimikewé!
E bo pineuhi ni ta pwo tewé!
78 §‡Nihe ubwo a bwo wâé nang!
E pébé pelenye a pwéélang,
a bwo caama te a téale.
79 A pwéélang na e pwoeihi
nina lé mu ha a melepiing.
Ke e habwii telé a pwaaden
mu ha amele nge ha a péém.»

† 1.52 Job 12.19, 5.11; Psaume 147.6 †† 1.53 Psaume 34.11 ‡ 1.54 Psaume 98.3 ‡† 1.55 Genèse 17.7; Miché 7.20 ‡‡ 1.59 Genèse 17.12; Lévitique 12.3; Luka 2.21

‡‡† 1.68 Psaume 72.18 ‡‡‡ 1.69 Psaume 132.17 § 1.71 Psaume 106.10 §† 1.72 Genèse 17.7; Psaume 105.8–9 §†† 1.73 Genèse 22.16–17 §‡ 1.75 Tit 2.12–14 §‡† 1.76 Ésaïe 40.3 §† 1.77 Jérémie 31.34 §‡ 1.78 Ésaïe 60.1–2

Caa ubwo Ioane

80 Caa ubwo pali ewa aiu, Ioane, ke piubwo ngen
mwo a junuu a Jenen Iitihi ne kon. Ke e mulie ne ha a
da, die ha a tan na e bo pihabwiieng de a puapulie Is-
araéla.

A bwo âbeele te Iésu

Mataio 1.18—25

2 1-2 É ha a benaamwo amu naa, he e daame ubwo
te lépwo Roma wo Auguste, ke e mwo gupéno ne
Siri wo Kirinius, pa apenem den. Ke e huôhi wo Au-
guste pie, me pine a jéhi ni apulie na ati he ni amu na
lé mu ko a mwohuô ten. Ke he bwo te a bécéiuhen me
lé pwo anaa. 3 Ke lé engen ati ni apulie, ke lé caa muko
pipiiden nge he ni mwopopwaalé te ni ukéiu telé, be-
me lé tii ni niilé.
4-5 Ke wo Josef, ke e engen mu Nazaret ne Galilé be-
me e â Bétéléma ha amu *Judé, beme e â tii a niin. Be
he li e tuie nelang wo pa daame *Davita, pa watihen.
Ke e pé Maria ê mwoden, na caa pigiaa nang, be e
ucéihi a bécéiuhe naîn.
6 Ke me lu mu Bétéléma, ke e tuiebé a benaamwon
na me e caa picile ewa hen wo Maria. 7 Ke e picile pa
bécéiuhe naîn. Ke e taluieng ha a pwotuun, ke e neeng
ha a mwowiewota, be tice ahilu † [be nihe hiwon ni
apulie].

Lépwo awéihi muto

8 É ha a bwén naa, ke pwo ni apulie na lé wéihi ni
muto telé ne ha a céiu duaa juwole.
9 Ke e te tuiebé kuti pa céiu *âcélo te Padaame, ke e
cuwo ânebuhelé, ke te pwéélang aujenilé kuti a bwo
ubwo na a wâé te Padaame. Ke te junihe mwotilé kuti.
10 Ke e pii telé wo pali âcélo pie: «Geé nemwo pwo
me mwotikewé, be é pébé céiikewé a pwooti na wâé,
na lé o te nihe pipwodéén kon ati ne ni apulie! 11 Be é
ha a bwén ce, ke e caa âbeele pa aceluimikewé, ne ha
a mwopopwaalé te Davita: wo pali *Mesia ††, Padaame
[li geé teko ucéieng]. 12 Weengi a inen beme geé ali
temehieng: Geé o too pa cuwo ewa na taluieng ko a
pwotuun, ke e pule ha a mwowiewota.»
13 Ke me wonaa, ke lé te tuie opé kuti mu he miiden
ni béé âcélo na nihe hiwon jélé. Ke lé aujeni pali âcélo,
ke lé pwonyebi me pipaunu Padué:
14 ‡«Pipaunu Padué jeda he miiden!
Péém ne éni pwo bwohemwo,
me de ati nina wâé ten jélé!»

Lé â caniê pali cuwo ewa

15 É alecehen, ke li âcélo, ke lé engen kojalé, ke lé
mwojuia daamwo he miiden. Ke lé pipii telé wo lépwo
awéihi muto pie: «Genye â Bétéléma, me nye alihi aceli
e tuie, ana e ko pii tenye wo Padaame.»
16 Ke lé te piepin ko engen kuti, ke lé too Maria me
Josef, me pali cuwo ewa he e ko pule ha a mwowiewo-
ta. 17 Ke me lé caa alieng, ke lé â uti ati te ni apulie li e
pii telé wo pali âcélo ne ko pali cuwo ewa. 18 Ke lé te ni-
he téetihi ati ne nina lé téne.
19 ‡†Ke e te ju cile ehi ati ni naado naa wo Maria, ke e
bo tee pitautinaado ne ha a pwonimen.
20 Lé mwojuia ngemwo li awéihi muto, ke lé nihe
pwonyebi me paunu Padué ko ati ni naado na lé alihi
me téne. Be te tai cuwo ati li e pii telé wo pali âcélo.

Lé habwii Iésu ne huâ iitihi

21 ‡‡É alecehe a naadenitan na céiu, ke lu pé ngen pali
naîlu wo Josef me Maria, beme *pwotegoop ten
pwohewii ni *patén de Moosé. Ke lu ne me a niin pie
Iésu, ali nii apulie li e caa mi pii wo pali âcélo, ânebuhe
a bwo pwoapulie ko Maria.

Lu neeng de Padué

22-24 ‡‡†Tuiebé a benaamwon na wo Maria, ke me e
*pwoâpwailo ko a bwo wâé nang ne pele Padué ‡‡‡,
alecehe a bwo picile ewa ten. Be e caa tii ne he ni
patén de Moosé pie: *Wâé heme e ne lupwoce uiajaap,
ai lupwoce bun.*

Lévitique 12.8

É mu ko anaa, na lu â *huâ iitihi ne *Iérusaléma wo
Maria me Josef, beme lu pwoâpwailo. Ke lu pé ngen ali
cuwo ewa, beme lu neeng de Padaame. Be caa tii mwo
ne he ni patén pie: *Pa bécéiuhe ewa aiu, ke a de
Padaame.*

Exode 13.2

E pipwoun de Padué wo Siméon

25 [É ha a benaamwon naa] ke pwo pa céiu apulie ne
Iérusaléma na pii kon pie Siméon, pa apulie na e
mwomwon, ke e pipwoiipieng ne ale Padué. Ke e tee
ucéihi a bwo tuie te pa Mesia, pa aceluimi na a pua-
pulie *Isaraéla. Ke e huîin a *Jenen Iitihi.
26 Ke e caa pii ten a Jenen Iitihi pie: «Go téne go
Siméon, go o mwo te alihi a bwo tuie te pa Mesia te
Padaame Padué, ânebuhe ace bwo mele tem!» 27 Ke e
pahedeeng nge ha ali *mwaiitihi. Ke he te ju é ha a be-

† *Tice ahilu—Grek: Tice ahilu ne ha a mwa na lé mu mu hen ne ni coho.* †† *Mesia—Kériso ne he ni Tii Iitihi he pwo pwopwaalé. Omehi Ioane 1.41.* ‡ *2.14 Luka 19.38*

‡† *2.19 Luka 2.51* ‡‡ *2.21 Luka 1.31* ‡‡† *2.22 Lévitique 12.1—8; Exode 13.2,12* ‡‡‡ *Pwoâpwailo ko a bwo wâé nang ne pele Padué—Âcehi a pwoiitihi te lépwo Juif, kehe wâé heme e pwo a âpwailo naa ê toomwo, ha a bé40 he ni tan alecehe a bwo piâbeele ewa ten. Omehi mwo a Pwoiitihi ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.*

naamwon naa kuti, na lu ko pé ngen Iésu wo lu nyaa
me caa ten, beme lu habwiieng te Padaame pwohewii
li patén. 28 Ke e pé pali cuwo ewa wo Siméon, ke e
*adéi Padué, ke e pii pie:

29 «Jenaa ni, go Padaame,
ke [é pipwodéén]
woéo pa apipenem dem!
Go pééo ne pelem,
ne ha a péém dem.
Be caa pacuwohi ana go caa pii.
30 †Ni naamiing, ke lé ali
pa aceluimi ati ni puapulie
na go neeng deme,
31 na go caa pipwopweeng
ne ânebuhe ni puapulie.
32 ††Pa pwéélang ko a bwohemwo,
ke a bwo ubwo na a wâé
te a puapulie tem, Isaraéla.»

33 Wo lu nyaa me caa te pali cuwo ewa, ke lu téetihi ni-
na e pii ne kon wo Siméon.
34 ‡Ke e adéilu, ke e pii te Maria pie: «É mu ko pa
naîm, ke bo hiwon ne Isaraéla nina lé bo tupwo, ke hi-
won mwo nina lé bo cuwoda. Ke bo pa inenaado te
Padué, ke lé bo téétieng ni béé apulie. 35 Be o bo
pwéélang ko ni bwo niimihinaado na e ha aduwo ne te
ni apulie. Ke me wogo, go êje, ke o te nihe cunu go
kon, pwohewiin heme e woli a pwonimem ace teua.»

E pwo-olé te Padué wo Anne

36 É ha a benaamwon naa, ke e ko mu [huâ iitihi] ê
céiu toomwo péroféta na pii kon pie Anne, ê naî
Fanuel, mu ha a pwomwoiu te Asser. Wo ênaa, ke lu
pimu me pa aiu hen, he na te ju 7 ni jo, ke e mele ko-
jaeng wo panaa. Ke wo Anne, ke caa ukéiu nang, ne ha
a bwo depwele ten ‡†. Be caa 84 ni jo hen jenaa. 37 Ke e
mu huâ iitihi heme bwén ke pwang, beme e pipenem
de Padué, ke me e pwoiitihi ke pipatupwo wiinaado
me ûdu. 38 Ke e tuiebé he lé ko mu lang wo Siméon
[me pali cuwo ewa, me lu nyaa me caa ten]. Ke me e
alilé, ke e pwo-olé te Padué, ke e pwojepule ko Iésu te
ati ni apulie na lé ucéihi ace bwo tuiebé te pa Mesia
beme e celuimi ni apulie Iérusaléma.

Lé mwojuia ngemwo Nazaret

39 ‡‡Wo lu nyaa me caa te Iésu, ke lu pacuwohi nina e
pii ne he ni patén de Padué: [ni naado na nye mu pwo
heme e tuie a cuwo ewa]. É he lu caa pacuwohi ati, ke
lu mwojuia mwo ne Nazaret ne ha amu Galilé.

Caa ubwo Iésu

40 Piubwo da Iésu, pali cuwo ewa, ne ha a bwo teme-
hinaado, me a pitemang. Ke e te mu pelen a adéihi te
Padué.

Wo Iésu he ko 12 ni jo hen

41-42 ‡‡†É téteda he ni jo, ke te cemang me lu â
Iérusaléma wo lu nyaa me caa te Iésu, ne ko a pwoiiti-
hi ko a *Pacika. Ke é he 12 ni jo he Iésu, ke e âcéilu.
43 É alecehen, ke lu caa mwojuia mwo. Kehe icehi ana e
te mu Iérusaléma wo Iésu. Ke time lu uce alihi pie
tieeng, 44 be lu niimihi pie, e pele ni béélé ko a engen.
Kehe icehi ana é alecehe ana céiu tan, ke lu bwo alihi
pie tieeng. Ke lu tabuhi haneeng ne ha awieme ni
pwomwoiu telu me ni béélu. 45 Ke time lu uce alieng,
ke lu mwojuia mwo ne Iérusaléma me lu â haneeng.
46 É ha a béciéhe ni tan, ke lu bwo tooeng ne huâ iitihi,
he e ko tebwo ha awieme ni apacémuni ni *Juif. Be e
ko tabemilé, ke e tahimwolé ko ni *tii iitihi. 47 Ke ati ni-
na lé tabemieng, ke lé nihe téetihi a bwo temehinaado
ten me a bwo hegi nen den.

É pwo ni penem de caa tong

48 Ke é heme lu alieng wo lu nyaa me caa ten, ke lu te
nihe téetieng, ke e pii ten wo nyaa ten pie: «É mu ko
ade na go pwo temu anaa? Go téne, nihe mwotikemu
me caa tem, ke gemu mwojuia mwo beme gemu
haneko!»
49 Ke e hegi ne telu pie: «É mu ko ade na geu
haneéo? Kona geu pineuhi pie, wâé heme é pwo ni
penem de Caa tong? É mu ko anaa, na woéo éni ha a
mwa ten.»
50 Kehe icehi ana time lu uce temehi ana nimen me e
pii telu.
51 ‡‡‡É alecehen, ke lu mwojuia ngemwo me weeng ne
Nazaret. Ke e te nihe piténede lu nyaa me caa ten. Ke
wo nyaa ten, ke e te cile ne ha a pwonimen ati ni naa-
do naa. 52 §Ke piubwo da Iésu, ke ubwo mwo a bwo
temehinaado ten. Ke nihe wâé te Padué nang, ke ni
apulie mwo.

Ioane pa apipuu apulie

Mataio 3.1—17; Maréko 1.1—11; Ioane 1.19—28

3 E tabuhi pipatemehi a pwooti te Padué wo Ioane,
he caa 15 ni jo na e daame ubwo te lépwo Roma
wo Tibère. Woélé-ni ni gupéno te daame Tibère
nelang:
Wo Ponce *Pilate, pa gupéno ne ha amu *Judé;
Wo Érode Antipas ne Galilé;

† 2.30 Ésaïe 52.10; Luka 3.6; Tit 2.11 †† 2.32 Ésaïe 42.6, 49.6, 52.10 ‡ 2.34 Ésaïe 8.14; Mataio 21.42; 1 Pétéru 2.8 ‡† A bwo depwele ten—Veuvage. ‡‡ 2.39 Mataio 2.23

‡‡† 2.41 Exode 12.24—27, 23.14—17; Deutéronome 16.1—8
‡‡‡ 2.51 Luka 2.19 § 2.52 1 Samuel 2.26; Proverbes 3.4

Wo Filip, pa ciéé *Érode Antipas, ne Ituré die
Trakonite;
Wo Lisanias, ne Abilène.

2 Ke wo Hanne me Kaïfe, ke lupwo *daame he lépwo
apwoâpwailo.
Ke é ha a benaamwon naa, ke e ko mu ha a da wo
Ioane pali naî Zakari. Ke e paciheeng wo Padué [beme
e pipatemehi a pwooti ten].

A bwo pininim

3 †E engen ati he ni piduaan ko a éémwa Ioridano, ke
e patemehi te ni apulie pie: «Geé pininim, ke geé
bitekewé. Ke geé pwo me puukewé, beme geé habwii
pie pitaatééhi ni mulihewé. Be me wonaa, ke e bo
pineuhi ni ta pwo tewé wo Padué.» 4 Be caa tii ne ha a
tii te péroféta Isaia pie:
Pwo pa apulie ha a da
na e toii da pie:
“E âbé wo Padaame!
Pwopweehi a pwaadeniin!
Pwo me belece
a duaan na e engen hen!
5 *Bo pa ni atebwolu,*
tatibe ni juwole me ni bwojuwole,
pamwomwonihi ni acine pwaaden;
pwopweehi a engen den.
6 ††*Lé bo alihi ne ni apulie*
ana e pwo wo Padaame:
Be e âbé me celuimikenye!”Ésaïe 40.3–5

A bwo tauti ni apulie!

7 ‡Hiwon ni apulie na lé âbé céii Ioane, beme e puulé
[ne ha a éémwa]. Ke e pii [te ni béén mu kolé] pie:
«Wogewé ni nahi bwien, me ni agele. Woo na e pii
tewé pie, geé o cela ko ni cuhinaado na e bo ne tewé
wo Padué? 8 ‡†Geé mi pwo ce huô celi wâé, beme a
béhabwiinen pie, geé caa taatééhi ni mulihewé! É mu
ko ade na geé te niimihi pie, o celuimikewé mu ko ana
wo *Abérama ke pa watihewé? Ûhu! Be é pii tewé pie:
Mepie nime Padué, ke o te jan ne kon, me e bitehi ni
péi ce, me ni piebehi Abérama!
9 ‡‡«E caa te pwopweehi a gi ten [wo Padué]. Ke e bo
tahagéi ne ko ni waan ati ni acuwo na time uce wâé ni
acehin, ke e bo cini ne pwo miû!»

Geé pwo ce huô celi wâé

10 Hiwon nina mu ko ni béén na lé téne Ioane, na lé
tahimwoeng pie: «He ade aceli me geme pwo [beme
pitaatééhi ni muliheme]?»
11 Ke e hegi ne telé pie: «Hemepie alo ce epwénem,
ke go ne a céiu te pana tice ten. Ke é hemepie pwo ce
wiinaado tem, ke go pati pana tice ten.»
12 ‡‡†Pwo lépwo *atai mwani cuhi puni apulie, na lé
âmwobé, beme e puulé wo Ioane. Ke lé tahimwoeng
pie: «Pa apipune, ade aceli me geme pwo?»
13 Ke e hegi ne telé pie: «Me geé tai mwani *cuhi
puni apulie [beme de lépwo Roma] ke geé nemwo uce
pé ce mwani celi piwéden koja ni jéhi cuhi puni
apulie.»
14 Ke pwo ni béé coda mwo na lé tahimwo Ioane pie:
«Ke wogeme, ke o ade aceli me geme pwo?»
Ke e hegi ne telé pie: «[Geé necu ni bwopemikewé na
ta ne ko ni apulie]: Geé nemwo pwohuu telé, ke geé
nemwo wâgo kolé me lé ne ce mwani tewé. Wâé heme
geé ju pipwodéén cehi ko ni cuhikewé.»

E patemehi a bwo tuie te Iésu

15 Ati ni apulie, ke lé ucéihi ne ha a pipwodéén aceli e
o bo tuie, ke lé pitahimwolé pie: «Wieli wo Ioane pa
*Mesia?»
16 ‡‡‡Ke e hegi ne telé ati pie: «Woéo, ke é puukewé ko
a tabe. Kehe icehi ana wo pana e bo âbé alecehung, ke
e bo puukewé ko a *Jenen Iitihi me a miû §. Weeng, ke
te junihe pwojunuun kojaéo. Ke time uce jan ne kong
me é tuwo ni tai ko ni dihibwaan. 17 Ke e caa te mi pip-
wopweeng beme e [tauti ni apulie. Ke e bo pineitééhi
nina wâé jélé me nina ta jélé, pwohewii a bwo]
pineitééhi na a pidenaado koja a piin. Ke e ne ehi ni pi-
denaado, kehe e cini ni piin ne ha a miû na te tice
paceli jan me e taunuhi!»
18 Hiwon ni bwomunen na e pwo wo Ioane na wonaa,
beme e pacihe a puapulie [te lépwo *Juif] me e pipate-
mehi telé a Pwooti Wâé.

Time uce wâé te Érode Antipas

19 §†E mu tee pii te gupéno Érode wo Ioane pie, time
uce wâé a huô te Érode, be lu pimu me Érodiade, ê
mwode pa âjiénen. Ke hiwon mwo ni béé naado na ta
na e pwo wo Érode. 20 Ke [é mu ko ana e pii wo Ioane,
ke] e neeng he karépu. Ke me wonaa, ke e ne behin
mwo ko ni huô ten na nihe ta.

E puu Iésu wo Ioane

21 É ha a benaamwon na e puu ni apulie hen wo
Ioane, ke e puu mwo Iésu. Ke é he e mwo ko pwoiitihi
wo Iésu, ke e te tehi kuti a miiden. 22 §††Ke e te opé kuti
ne huîn a Jenen Iitihi pwohewii a meni pwojo. Ke pwo
a pwocihe bé mu he miiden, na e pii ten pie: «Wogo pa

† *3.3 Apostolo 13.24* †† *3.6 Ésaïe 40.3–5* ‡ *3.7 Mataio 12.34, 23.33* ‡† *3.8 Ioane 8.33,39* ‡‡ *3.9 Mataio 7.19*

‡‡† *3.12 Luka 7.29* ‡‡‡ *3.16 Apostolo 13.25* § *Puukewé ko…a miû—A tautinaado te Padué, ai pétaabwon ni ta pwo tenye.* §† *3.19 Mataio 14.3–4; Maréko 6.17–18* §†† *3.22 Ioane 1.32*

Naîng na te céiu go, na te nihe eânimung dem. Wogo
kuti, na é caa pipégaliko ha a pwonimung.»

Ni watihe Iésu Kériso

Mataio 1.1—17

23 †He ko 30 ngelang ni jo he Iésu, ke e tabuhi pate-
mehi a Pwooti Wâé. Ne he ni bwo niimihinaado te ni
béé apulie, ke te pa naî Josef pa naî Éli. [Woélé-ni ni
watihen]:

Wo Josef,
pa naî Éli,
24 pa naî Matat,
pa naî Lévi,
pa naî Melki,
pa naî Janaï,
pa naî Josef,
25 pa naî Matatias,
pa naî Amos,
pa naî Nahoum,
pa naî Esli,
pa naî Nagaï,
26 pa naî Mahat,
pa naî Matatias,
pa naî Séméïn,
pa naî Iosek,
pa naî Ioda,
27 pa naî Ioanan,
pa naî Résa,
pa naî Zorobabel,
pa naî Salatiel,
pa naî Néri,
28 pa naî Melki,
pa naî Adi,
pa naî Kosam,
pa naî Elmadam,
pa naî Er,
29 pa naî Iéchoua,
pa naî Éliézer,
pa naî Iorim,
pa naî Matat,
pa naî Lévi,
30 pa naî Siméon,
pa naî Juda,
pa naî Josef,
pa naî Ionam,
pa naî Éliakim,
31 pa naî Méléa,
pa naî Mena,
pa naî Matata,
pa naî Natan,
pa naî *Davita,
32 ††pa naî Jessé,
pa naî Obed,
pa naî Booz,
pa naî Sala,
pa naî Nachon,
33 pa naî Aminadab,
pa naî Admin,
pa naî Arni,
pa naî Esron,
pa naî Pérès,
pa naî *Juda,
34 pa naî Iakobo,
pa naî Isaaka,
pa naî Abérama,
pa naî Téra,
pa naî Nahor,
35 pa naî Seroug,
pa naî Réhou,
pa naî Péleg,
pa naî Éber,
pa naî Chéla,
36 ‡pa naî Kénan,
pa naî Arpaxad,
pa naî Sem,
pa naî Noé,
pa naî Lémek,
37 pa naî Matusalem,
pa naî Énoka,
pa naî Iéred,
pa naî Malalél,
pa naî Kénan,
38 ‡†pa naî Énos,
pa naî Set,
pa naî *Adamu,
pa bécéiuhe naî Padué ne éni pwo bwohemwo.

E tacebwéni Iésu wo Caatana

Mataio 4.1—11; Maréko 1.12—13

4 E mwojuia mwo wo Iésu mu ha a éémwa Iori-
dano. Ke he caa ju tilieng na a *Jenen Iitihi, ke e
péééng nge ha a melé ‡‡. 2 Ke e mu lang wo Iésu he na
40 ni tan. Ke e pwo me tacebwénieng nelang wo
*Caatana, pa apipé ne konye. Ke é ha a benaamwon
naa, ke time e uce wiinaado, ke caa nihe menen. 3 Ke e
â céiieng wo Caatana, ke e pii ten pie: «Hemepie wogo
pa *Naî Padué, ke go taatééhi ni péi ce me pwoloa!»
4 ‡‡†Ke e pii ten wo Iésu pie: «Caa te tii ne he ni tii iitihi
pie: *Time e uce mulie cehi ko a pwoloa wo pa apulie.*»

Deutéronome 8.3

5 Ke e péééng [da pwo a juwole] wo Caatana, ke e
habwii ten, ha a cuwo benaamwon naa, ati ni amu me
ni mwametau pwo bwohemwo. 6 Ke e pii ten pie: «É o
bo ne tem *a wâé te ati ni mwametau ce, me ni pihuô,

† *3.23 Luka 4.22; Ioane 6.42* †† *3.32 Ruth 4.17—22*

‡ *3.36 Genèse 11.10—26* ‡† *3.38 Genèse 4.25—26* ‡‡ *Melé—Da (désert). A duaan na ticie hen.* ‡‡† *4.4 Deutéronome 8.3*

be caa ne tong, ke é o te ne te paceli te nimung me é
ne ten. 7 Ke é bo tai ne tem ati, hemepie go tidihi jilim
ne ânebuhung me go pipaunuéo.»
8 †Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Caa te tii ne he ni tii
iitihi, pie: *Go pipaunu Padaame Padué hem, ke te
weeng cehi na me go penem den.*»

Deutéronome 6.13

9 Ke e pé Iésu nge *Iérusaléma. Ke e péééng da pwo
a puni a *mwaiitihi, ke e pii ten pie: «Hemepie wogo
pa Naî Padué, ke go téele mu éni! 10 ††Be caa te tii ne
he ni tii iitihi pie:

E bo pahede ni âcélo ten
wo Padaame Padué,
beme lé wéiko.
11 *Ke lé bo hegiko,*
ke o time uce tanahi ni am
ne ko ni péi.» *Psaume 91.11–12*

12 ‡Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Ûhu, be caa te tii ne
mwo he ni tii iitihi pie: *Go nemwo tacebwéni Padaame
Padué hem.*»

Deutéronome 6.16

13 ‡†Heme e tacebwénieng ati wo Caatana, ke e engen
kojaeng. Ke e ucéihi mwo ace céiu tan.

E tabuhi ni penem den wo Iésu

Mataio 4.12–17; Maréko 1.14–15

14 E mwojuia mwo ne ha amu Galilé wo Iésu, he caa
ju tilieng na a Jenen Iitihi. Ke lé caa tabuhi pwojepule
kon ne ha ati ni piduaan naa. 15 Ke e pacémuni ni
apulie ne he ni *mwotapitihi te ni *Juif, ke lé nihe pipii
me wâé nang.

E mwojuia mwobé @ ne ha a mwopopwaalé ten

16 E mwojuia mwobé wo Iésu ne Nazaret, he na ubwo
nang ne hen. Ke é ha a *tan iitihi, ke e taa ha a
mwotapitihi, pwohewii ana mu te cemang me e pwo.
Ke e cuwoda me e pine ni tii iitihi.17 ‡‡Ke e ilehi [koja pa
céiu apenem] ‡‡† a tii te péroféta Isaia. Ke e pale, ke e
pipégali ni pwooti [na e pine telé]:
18 *E kong a Jene Padaame.*
E neéo ngen‡‡‡, me é pé ngen:
a Pwooti Wâé te nina tice delé;
a bwo pawie ni apwocuhinaado;
a bwo tehi ni naamii lépwo bwi;
ke a bwo tuwo lépwona cielé.
19 *Weengi a benaamwon den*
me e pipatemehi a pipwoééhe
ke a wâé te Padaame.Ésaïe 61.1–2

20 E capipihi ali tii wo Iésu, ke e ne te mwo pali apen-
em, ke e tebwo. Ke lé te ju omeeng ati ne ni apulie na
élé ha ali mwotapitihi. 21 Ke e pii telé pie: «Geé caa te
téne nina e pipatemehi ne ni tii iitihi. Ke é jenaa, ke e
caa pacuwohi [ne ânebuhewé ati].»

Muhi telé kon

22 § §†Lé picedi Iésu, me pii me wâé nang, be lé te juni-
he téetihi ni pwooti ten na pwojunuun. [Kehe icehi ana
é alecehen] ke lé pipii telé pie: «[É mu ko ade na e
wonaa a bwo cihe ten? He te pa apulie pwohewi-
ikenye.] Be te pali naî Josef!»
23 Ke e hegi ne telé pie: «Geé caa te téne ni naado na
é pwo ne Kapernaüm. Ke nimewé me é pwo mwo celi
wonaa ne éni ha amu tong.
«Wieli geé pii tong a ocine ce: "Dotéén, go te pipwo
mwo me tieden a cunu kom!"
24 §††«Kehe icehi ana é pii tewé pie: "Au, mwolihi! Wo
pa péroféta, ke time lé uce hegieng ehi ne ha amu
ten."
25 §‡«Te a juuju, be pwohewii a benaamwon de
péroféta *Élia. Be li time uce ute, ke pwo a menele na
nihe ubwo ne ha ati ni amu, he na cié ni jo ke pwo a
behin. Ke nihe hiwon ni depwele ne ha amu *Isaraéla
[na menelé]. 26 §‡†Kehe icehi ana time e uce ne ngen
Élia wo Padué, beme e picani te êce céiu depwele ne
Isaraéla, [amu ten]. Kehe e neeng nge pele ê céiu dep-
wele ne ha a mwopopwaalé Sarepta, ne ha a céiu du-
aan ko a Sidon.
27 §†«Ke geé te niimi mwo péroféta Élisé. Be li e pwo
me tieden a katia ko Naaman, pa apulie mu Siri. Kehe
icehi ana nihe hiwon ni katia ne Isaraéla.»
28 Ke é he lé téne anaa wo lépwo apulie ne ha ali
mwotapitihi, ke lé te nihe okéé ne ko Iésu. 29 Ke lé te
cuwoda kuti, ke lé teuueng da pwo a juwole §‡, he na e
mu lang a mwopopwaalé telé, beme lé bo cibetéééng
ole jeoté. 30 Kehe e te â ha awiemelé, ke e engen ko-
jalé.

E pacémuni ni apulie @ ke e pwo me tieden ni cunu kolé

Mataio 8.14–17; Maréko 1.21–39

31 E tuie wo Iésu ne Kapernaüm ne Galilé, ke e taa ha
a mwotapitihi, ha a céiu tan iitihi. Ke e pacémuni ni
apulie ko a pwooti te Padué. 32 §§†Ke lé téetihi a bwo ci-

---

† 4.8 Deutéronome 6.13–14 †† 4.10 Psaume 91.11–12 ‡ 4.12 Deutéronome 6.16; 1 Korénit 10.9 ‡† 4.13 Ébéru 2.18, 4.15 ‡‡ 4.17 Ésaïe 61.1–2 ‡‡† Ke e ilehi koja pa céiu apenem—Grek: Ke [lé] ne ten. ‡‡‡ Neéo ngen—Grek: Oint. (Oindre, ke cepulicéihi.) Lé cepulicéihi a l'huile Me é pwo me wâé mwo lépwona téé ni pwonimelé.

§ 4.22–24 Mataio 13.54–57; Maréko 6.2–6 §† 4.22 Luka 3.23; Ioane 6.42 §†† 4.24 Ioane 4.44 §‡ 4.25 1 Rois 17.1,7 §‡† 4.26 1 Rois 17.8–16 §† 4.27 2 Rois 5.1–14 §‡ Da pwo a juwole—A mwopopwaalé na bahi ne pwo juwole, ne ko a céiu duaa a péi na te junihe mwoiu. §§† 4.32 Mataio 7.28–29

he ten, be e te pacémunilé mu ha a pihuô [na e te ne
ten wo Padué].

E pawiehi ni duéé

33 [É he e mwo ko cihe wo Iésu] ke e taa ha a
mwotapitihi wo pa apulie na pwo duéé kon. Ke e wi-
ikau, ke e pii pie: 34 «Éé! Iésu mu Nazaret, te tice celi go
pwo peleme! Go âbé pwotahi ne kome? É te temehiko,
be wogo pa apulie na e pipégaliko wo Padué, ke e
neko bé!»
35 Ke e te heni kuti ali duéé wo Iésu, ke e pii ten pie:
«Go capuhi a pwom, ke go wie mu ko pa apulie naa!»
Ke e tahi ole pali apulie na ali duéé, ne ânebuhe nina
lé mu lang. Ke e wie mu kon, ke time e uce pwotahi-
naado ne kon.
36 Ke lé te nihe tai téetihi ne ni apulie, ke lé pitahim-
wolé pie: «He ade celi e ko pwo wo pa apulie ce? Be
pwojunuu nina e pii. Ke e pihuôhi mwo ni duéé, ke lé
pitabemieng, ke lé wie!»
37 Ke te piân a jepule ko Iésu, pitihi amu naa.

E pwo me tieden ni cunu ko ni apulie

38 E wie mu ha a mwotapitihi wo Iésu, ke e â pele Si-
mon Pétéru. Ke lé pii ten pie, te nihe cunu êgi mwaa
Simon, be e pwopilijing. 39 Ke e âbé céiieng wo Iésu, ke
e ole nge huîin. Ke e pwohuu te ali pilijing, ke te tieden
kojaeng kuti. Ke e cuwoda wo ênaa, ke e pwo me lé wi-
inaado.
40 É he capéto ko a babwén †, [he caa nebwén a tan
iitihi telé] ke lé pébé céii Iésu ati ni cunu. Ke e ne ni in
huîilé ati, ke te muko tieden kuti ni cunu kolé. 41 ††Ke lé
wie mwo ni duéé, he lé cihe da ko miiden ko pii pie:
«Wogo ke pa Naî Padué!» Kehe icehi ana e cihe me
mwoiu ne kolé, ke time e uce nelé me lé patemehieng.
Be lé caa temehi pie, weeng pa *Mesia.

E pipatemehi a Pwooti Wâé

42 É ha acaama hen, ke e engen wo Iésu, ke e â ha a
céiu duaan na ticie hen. Kehe icehi ana lé haneeng ne
ni apulie, beme lé ileeng pie, me e mwo mu pelelé.
43 Ke e hegi ne telé pie: «Ûhu. Be wâé heme é pipate-
mehi mwo a Pwooti Wâé ne he ni béé mwopopwaalé.
Be weengaa a watihen me é opé.»
44 ‡Ke e â pitihi a *Judé ‡†, ke e pipatemehi a Pwooti
Wâé ne he ni mwotapitihi.

† *Ko a babwén—Grek: É alecehe a bwo nuule na a téale. Ke caa nebwén a tan iitihi he capéto he babwén.* †† *4.41 Mataio 8.29; Maréko 3.11—12* ‡ *4.44 Mataio 4.23* ‡† *Judé—Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke lé pii pie Galilé.*

E tode ni bécéiuhe acémun den

Mataio 4.18—22; Maréko 1.16—20

5 ‡‡É ha a céiu tan, ke e mu jeoté ticepwon ne Galilé
‡‡† wo Iésu. Ke e patemehi a pwooti te Padué. Ke
hiwon ni apulie na lé tebwo aujenieng, beme lé tabe-
mieng. 2 Ke e alihi lupwo ong na lu ko mu jeoté ha a
tabe mwonuhi ticepwon. Be lé caa ole mu pwon wo
lépwo apwotau, ke lé ko puu ni pua telé.
3 Ke e taa pwo a céiu ong, a onge Simon Pétéru. Ke e
pii ten pie: «Go picéi oté ali ong.»
Ke e tebwo, ke e pacémunihi mwo ni apulie.
4 Ke me e cihe ati, ke e pii te Simon [me ni béén] pie:
«Geé taabé me genye te ju piole he na numwihi lang.
Ke geé bwobe ne ni pua tewé.»
5 ‡‡‡Ke e hegi ne ten wo Simon pie: «Pa apipune, go
téne, geme tee ko pwotau jame a bwén ce, ke te tice
celi geme pé. Kehe icehi ana é mu ko ana go pii teme,
ke é o pwo.»
6 Ke lé patupwo li pua telé. Ke te nihe hiwon kuti ni
ikua na lé cuwo hen, ke pwo me e tie li pua telé.7 Ke lé
pwo inenaado nge céii ni béélé na lé mu pwo a céiu
ong, beme lé âbé picani telé. Ke oba lupwoli ong ko
ikua, ke lu pwo me lu mwiiê.
8-10 Ke te junihe mwotilé ati ko ana e tuie: wo Simon
Pétéru, me Cang me Ioane (lupwo naî Zébédé) me ati
ni béélé. Ke e tupwo tidihi jilin ânebuhe Iésu wo Si-
mon, ke e pii pie: «Padaame, go piâdé ité kojaéo, be
woéo, ke pa apulie na ta jo!» Kehe e pii ten wo Iésu
pie: «Go nemwo pwo me mwotiko! Tabuhi jenaa, ke bo
wogo pa apwotauhi apulie.»
11 §Ke lé mwojuia daamwo ticepwon, ke lé céida
huâiu lupwoli ong. Ke lé necu ati, ke lé âcéi Iésu.

E pwo me tieden ni cunu ko lupwo alo apulie

Mataio 8.1—4, 9.1—8; Maréko 1.40—2.12

Pa katia

12 É he e mu ha a céiu mwopopwaalé wo Iésu, ke e
tuiebé wo pa céiu katia §†. Ke me e ali Iésu, ke e tidihi
jilin me pimiibule ne ânebuhen, ke e ilehi kojaeng pie:
«Padaame, hemepie te nimem, ke go pwo me tieden a
katia kong!»
13 Ke e cine ngen a in, ke e ti kon, ke e pii ten pie: «Éa,
te nimung! Caa wâé go!»
Ke te tieden kuti kojaeng a katia kon.
14 §††Ke e pii ten pie: «Go nemwo uce uti, kehe go â pi-
habwiiko ne te pa *apwoâpwailo. Ke go ne [te Padué]
ali âpwailo li e pii wo *Moosé ne he li patén den. Be

‡‡ *5.1 Mataio 13.1—2; Maréko 3.9—10* ‡‡† *Galilé—Grek: Génésaret. Omehi a jié Galilé ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡‡ *5.5 Ioane 21.3—8* § *5.11 Mataio 19.27* §† *Katia—Lèpre. Wo lépwo Juif, ke lé mwiihi ni katia.* §†† *5.14 Lévitique 14.1—32*

me wonaa, ke me lé alihi ati ne ni apulie pie caa wâé
go.»
15 Kehe icehi ana caa piân a jepule ko Iésu. Ke nihe
hiwon nina lé âbé céiieng me lé téneeng, me ilehi ko-
jaeng pie, me e pwo me tieden ni cunu kolé. 16 Kehe e
mu â he ni duaan na te ticie hen, beme e pwoiitihi.

Pa tebwomwa

17 É ha a céiu tan, ke e pacémuni ni apulie wo Iésu.
Ke lé tabemieng ni béé *Farasaio me ni *dotéén ko
patén, na lé âbé céiieng mu he ni mwopopwaalé mu
Galilé, me *Judé, me *Iérusaléma. Ke e mu ko Iésu a
junuu Padaame Padué, beme e pwo me wâé nina
cunu jélé.
18 Ke lé tuiebé ni béé apulie he lé pipaadoimi pa céiu
béélé ne pwo apule ten, pana tebwomwa nang. Be
nimelé me lé péééng da huâ, me neeng ânebuhe Iésu.
19 Kehe icehi ana tice ace bwopwonen, be junihe hiwon
ni apulie. Ke lé péééng da pwo mwa †, ke lé tapwii a
céiu duaa mwa. Ke lé neeng ole ne pwo apule ten ne
ânebuhe Iésu me ni apulie na élé aujenieng.
20 ††Ke e téetihi a céihi telé wo Iésu. Ke e pii te pali
tebwomwa pie: «Pa béétng, caa pineuhi ni ta pwo
tem.»
21 Wo lépwo Farasaio me ni dotéén ko patén, ke lé
pipii telé pie: «Wooélé pa apulie ce? Be e [pwo me pi-
wielu me Padué, me] piciheta ne ko a niin! Be he
wooélé na e temehi me e pineuhi ni ta? Te icehi
Padué!»
22 Kehe icehi ana e te temehi wo Iésu nina lé niimihi,
ke e pii telé pie: «É mu ko ade na wonaa ni pwon-
imewé? 23 Ade aceli piticecoon? Me é pii ten pie: “Caa
pineuhi ni ta pwo tem”, ai me é pii ten pie: “Go cuwo-
da, ke go engen”? 24 ‡[Ke hemepie jan me é pwo me e
engen ne ânebuhewé ati] ke geé bo temehi pie, pwo
mwomwon dong, woéo pa *Nahi Apulie, me é pineuhi
ni ta pwo te ni apulie ne pwo a bwohemwo.»
Ke e pii te pali tebwomwa pie: «Aje, go cuwoda, ke
go pé apule tem, ke go âmwo pelem.»
25 Ke e te cuwoda kuti ne ha awieme ni apulie. Ke e
pé apule ten, ke e âmwo pelen, he e pipwoun de
Padué.
26 Ke lé nihe téetihi ati ne nina lé alihi anaa. Ke te ju-
nihe mwotilé, ke lé pii éwaanihi telé pie: «Éé! Te nihe
ité kuti nina nye alihi jenaa!»
Ke lé pipwoun de Padué.

E tode Lévi (Mataio)

Mataio 9.9—13; Maréko 2.13—17

27 É alecehen, ke me e â he pwaaden wo Iésu, ke e ali
Lévi (Mataio), pa *atai mwani cuhi puni apulie [me de
lépwo Roma] he e teko tebwo ha a mwopenem den.
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go âbé céing!»
28 Ke e te cuwoda kuti wo Lévi, ke e necu ati, ke e âcéi
Iésu.
29 Ke é alecehen, ke e pwo a piwiinaado na ubwo wo
Lévi ne pelen, beme e pipwoun de Iésu. Ke e tode
mwo lépwo atai mwani béén, ke hiwon mwo ni béé
apulie.
30 ‡†Ke lé mu lang mwo wo lépwo Farasaio ke ni
béélé, lépwo dotéén ko patén. Ke lé tai pihuu ne ko
lépwo *acémun de Iésu, ke lé pii telé pie: «É mu ko
ade na geé piwiinaado me ûdu me lépwo atai mwani,
ke ni béé apulie na ta jélé?»
31 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Time lé uce hane ce
dotéén wo lépwona te wâé jélé, kehe te icehi lépwona
cunu jélé. 32 Be time é uce âbé tode nina lé niimihi pie
wâé ni mulihelé. Kehe é âbé tode nina lé temehi pie ta
ni mulihelé, beme lé bitelé, ke me lé pitaatééhi ni muli-
helé.»

A pwooti ko a pipaciile

Mataio 9.14—17; Maréko 2.18—22

33 Lé pii te Iésu ne ni béé Farasaio pie: «Geme te cu-
wo ko *pipaciile, wogeme ni Farasaio, me lépwo acé-
mun de *Ioane pa apipuu apulip. [Be geme patupwo
wiinaado ‡‡ beme geme pwoiitihi.] Kehe é mu ko ade
na time lé uce pipaciile wo lépwo acémun dem?»
34 ‡‡†Ke e hegi ne telé pie: «Kona lé te pipatupwo wi-
inaado wo lépwona todelé ne ko a piaten, heme e
mwo teko mu pelelé wo pa apiaten? Ûhu! 35 Kehe e o
bo âbé a tan na o bo pé kojalé pa apiaten. Ke é mu-
lang na lé o bobe pipaciile.»
36 Ke e pii telé mwo a ocine ce wo Iésu pie: «Te tice
pace céiu apulie celi e tie ace me-epwén celi mwo ju
wamin, me e woli ne ko a epwén na caa ukéiu. Be o bo
tie ali epwén li mwo ju wamin! A céiu mwo: Ke time
uce piwie lupwo memwaanu ne ko a epwén, be caa
ukéiu.
37 «Geé niimihi a *mwotabe na pwo ko iiwota. Be
time nye uce pé ace tabe megele celi mwo coho, me
nye pa a mwotabe ‡‡‡ na caa ukéiu. Be [pwocoon me
cibu, ke] e bo pabuwohi §, ke genye o patieden a tabe
megele me ni mwotabe. 38 Ûhu! Wâé heme nye ne a
tabe megele na mwo coho, ne ha a mwotabe na mwo
coho! 39 Kehe icehi ana wo lépwona lé mu ûdu ni tabe
megele na caa ukéiu, ke muhi telé ko ni tabe megele
na mwo ju coho. Be lé pii pie: “Nihe wâé a neme ni
tabe megele na caa ukéiu §†!”»

† *Da pwo mwa—Pwo ko pule, ke te ju belece ehi, ke jan me nye engen pwon. Omehi Mataio 24.17.* †† *5.20 Ésaïe 43.25; Luka 7.48*
‡ *5.24 Ioane 5.8*

‡† *5.30 Luka 15.1—2* ‡‡ *Patupwo wiinaado—A bwopiinen pie, paciitihi wiinaado.* ‡‡† *5.34 Ioane 3.29* ‡‡‡ *Mwotabe... Omehi a déme ali mwotabe ne ha a Mataio pwahamii tii 9.* § *Pabuwohi—Omehi note* §† *Wieli a ocine ko lépwo apihuô te lépwo Juif na muhi telé ko ni cémun de Iésu.*

Pa eapwihi a tan iitihi

Mataio 12.1—14; Maréko 2.23—3.6

6 [†]É ha a céiu *tan iitihi, ke lé [uti a pwaaden na e]
pitahagéi nge he ni apwoamu wo Iésu me lépwo
acémun den. Ke é nge he pwaaden, ke lé tabwo ni ace
blé wo lépwo acémun den. Ke lé elelehi ne he ni ilé, ke
lé wii ni piden.
2 [††]Ke lé pii telé wo lépwo béé *Farasaio pie: «Lépwo-
je, é mu ko ade na geé pwo anaa? A naado na paciitihi
[‡] ha a tan iitihi!»
3 [‡†]Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Kona time geé mu
uce pine ne he ni tii iitihi, ana e pwo wo pa daame
*Davita? Be é ha a céiu tan, ke menelé, woélé me ni
béén. 4 [‡‡]Ke e taa ha a mwaiitihi [na pwo ko mwaanu]
[‡‡†]. Ke e pé ni pwoloa na ne me de Padué, ke e eni. Ke e
ne me lé eni mwo wo lépwo béén. Kehe ni pwoloa naa,
ke te ni *apwoâpwailo cehi, na pwo mwomwon delé
me lé eni.»
5 Ke e pii telé mwo wo Iésu pie: «Woéo, pa Nahi
Apulie, ke pa eapwihi a tan iitihi.»

E pwo me tieden a cunu ha a tan iitihi

6 É ha a céiu tan iitihi, ke e taa ha a *mwotapitihi wo
Iésu, ke e pacémuni ni apulie. E mu lang mwo wo pa
apulie na mele a in ne pwo jui.
7 Ke lé te ju ome Iésu wo lépwo *dotéén ko patén me
lépwo Farasaio, beme lé alihi pie, he e o te pwo me
wâé pa apulie naa, ha a tan iitihi? Be lé hane ace
bwopwonen me lé bo pipé ne kon.
8 Kehe e te temehi ni âniimihinaado telé wo Iésu, ke
e pii te pali cunu pie: «Go cuwoda, ke go âbé éni,
ânebuhe ni apulie ati!»
Ke e cuwoda wo paje [ke e âbé céii Iésu, ne ânebuhe
ni apulie].
9 Ke e pii wo Iésu te nina lé mu lang pie: «Woté? He
te ne me pwo ana wâé ha a tan iitihi, ai ana ta? Me
celuimi a mulip, ai me taunuhi?»
10 Ke e te ju ome taatéélé wo Iésu. Ke e pii te pali
apulie pie: «Go cinebé a im!»
Ke e cine ngen a in, ke caa te wâé mwo kuti.
11 Ke lé te nihe okéé kuti wo lépwo Farasaio me lép-
wo dotéén ko patén. Ke lé picihe ko aceli me lé pwo te
Iésu.

E pipégali ni apostolo ten na 12

Mataio 10.1—4; Maréko 3.13—19

12 É ha a céiu tan, ke e taa pwo juwole wo Iésu. Ke e
pwoiitihi te Padué jame a bwén. 13 É pwopwometan, ke
e tode ati nina lé mu âcéin. Ke e bwo pipégali mu
pelelé lépwo apulie na 12 jélé, ke e ne ni niilé pie
*apostolo: 14 Woélé-ni:
Simon (e ne me a niin wo Iésu pie Pétéru);
André, pa ciéén;
Cang;
Ioane;
Filip;
Bartélemi;
15 Mataio;
Toma;
Cang, pa naî Alfé;
Simon, pa *Zélote*[‡‡‡];
16 Jude [§], pa naî pa céiu apulie na pii kon pie Cang;
Judas Iscariot, pana e bwo icu Iésu [§†].

Hiwon ni apulie na lé âbé céii Iésu

Mataio 4.23—25

17 Lé mwojuia mwo mu pwo juwole wo Iésu me ni 12
apostolo ten. Ke lé cuwo ha a duaan na te ju pule ehi.
Ke hiwon ni apulie na lé âbé céiilé. Be wo lépwo béén
na lé mu âcéi Iésu, me ni béé apulie mu *Iérusaléma,
ke é mu ati ha amu *Judé, ke é pejié mwonuhi lupwo
pwomwo ubwo Tir me Sidon. 18 Be lé tai âbé beme lé
tabemi Iésu, ke me e pwo me tieden ni cunu kolé. Ke e
peni ni duéé na hiwon mu kolé. 19 Ke hiwon nina lé
hane me lé ti kon. Be pwo a *pipwojunuun na e wie
mu kon, ke te tai tieden ni cunu kolé.

Pipune te Iésu

Mataio 5.1—12,43—48; 7.1—29

Adéikewé

20 E biteeng wo Iésu nge céii lépwo acémun den, ke e
pii telé pie:
«Adéikewé, wogewé na tice dewé, be o bo a dewé a
*Mwametau te Padué!
21 [§††]Adéikewé, wogewé na mwo menewé jenaa, be o
bo pwoluu gewé!
Adéikewé, wogewé na geé é jenaa, be geé o bo piap.
22 [§‡]Adéikewé heme lé téétikewé, me muhi telé kowé,
me lé pihoonikewé, me lé pii me ta gewé, mu ko ana
wogewé, ke wo lépwo apulie tong, woéo pa Nahi
Apulie. 23 Be lé te wonaa te lépwo péroféta wo lépwo

---

† *6.1 Deutéronome 23.26* †† *6.2 Ioane 5.10* ‡ *Naado na paciitihi—Te junihe iitihi ne ko lépwo Juif me lé penem ha a tan iitihi, ke lé niimihi pie, haii ni ace blé* ‡† *6.3 1 Samuel 21.1—6* ‡‡ *6.4 Lévitique 24.5—9* ‡‡† *Mwaiitihi na pwo ko mwaanu—Grek: Mwa te Padué. Omehi a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.*

‡‡‡ *Zélote—Pa ju apulie Judé na nimen me e pawie lépwo Roma mu ha amu ten.* § *Jude—Pana a niin mwo pie Tadé. Omehi Mataio 10.3; Maréko 3.16—19.* §† *Icu Iésu—Trahir Jésus.* §†† *6.21 Psaume 126.5—6; Ésaïe 61.3; Pii Beetihi 7.16—17* §‡ *6.22 Ioane 15.19, 16.2; 1 Pétéru 4.14*

watihelé. Ke é pii tewé pie: Geé pipwodéén, me pi-
wâénimewé, be o ubwo a cemewé ne jeda he mi-
iden* ko ni penem dewé!»

O bo pwo ni téé ne ko ni béén

24 «[Weengi ni pwooti tong ne kowé] wogewé na pwo
dewé:
O bo pwo ni picani me ni téé ne kowé. Be ni naa-
muuwé, ke o caa te ninaa kuti ni ja ko ni pipwodéén
dewé.
25 O bo pwo ni picani me ni téé ne kowé, wogewé na
pwoluu gewé. Be o bo menewé.
O bo pwo ni picani me ni téé ne kowé, wogewé na
geé pipwodéén jenaa. Be geé bo é me pihemun.
26 O bo pwo ni picani me ni téé ne kowé, wogewé na
lé pii me wâé gewé ne ni apulie. [Kehe time uce a
bwopiinen pie wâé gewé!] Be o junihe ubwo ni cuhi-
naado [tewé koja] lépwo péroféta agele li lé nihe pii
me ubwo jélé wo lépwo apulie.»

Geé pipwoééhe nina lé téétikewé!

27 «É pii tewé, wogewé na geé tabemiéo pie: Geé pwo
me eânimewé te nina lé téétikewé, ke geé pwo nina
wâé ne ko nina muhi telé kowé. 28 Ke geé *adéi nina lé
piapwokewé, ke geé pwoiitihi me de nina lé pii me ta
gewé. 29 Ke mepie e ahi a céiu kwoom wo pace céiu
apulie, ke go ne ten mwo a céiu. Ke hemepie e pé ace
palito tem, ke go ne ten mwo a cimii tem. 30 Ke é
hemepie e ilehi kojako ace céiu naado wo pace céiu
apulie, ke go ne ten. Ke é hemepie e pé ace dem, ke
go nemwo ilehi mwo kojaeng. 31 †[É pii tewé mwo pie]:
Go pwo ne te ni béén ce naado celi nimem me lé pwo
ne tem.»
32 «Be mepie te ju eânimem cehi te nina eânimelé
tem, ke kona é mu ko ade na go uce ucéihi ace cemem
[koja Padué]? Be lé te wonaa mwo wo lépwo apulie ta.
33 Ke hemepie go pwo nina wâé te nina lé pwo ana
wâé tem, kona é mu ko ade na go ucéi ace cemem? Be
lé te wonaa mwo wo lépwo apulie ta. 34 Ke é hemepie
go te ne mwani cehi te ni béén na lé bo wodehi ne
tem, ke é ko ade na go ucéihi ace cemem? Be lé te
wonaa mwo wo lépwo apulie ta.
35 «Geé téne! Geé pwo me eânimewé te nina lé
téétikewé. Ke geé pwo celi wâé ne ko ni apulie, ke geé
ne telé me piticenaado ne kon. Be mepie geé wonaa,
ke o nihe ubwo ce cemewé celi e bo ne tewé wo
Padué, ne he miiden. Be [geé habwii ne he ni bwomu
tewé pie] wogewé, ke ni ju naîn. Be weeng, ke te eâni-
men de lépwona time lé uce pwo-olé ten, me lépwona
lé pwo nina ta. 36 Wâé heme go pipwoééhe pwohewii
pa Caa tem, be e pipwoééhe.»

† *6.31 Mataio 7.12*

Geé nemwo tauti ni béén

37 ††«Geé nemwo tauti ni béén, ke o time e uce tau-
tikewé wo Padué. Geé nemwo pwo me lé pwocuhinaa-
do wo lépwo béén, beme time geé uce pwocuhinaado.
Ke mepie geé pineuhi ni ta pwo telé, ke weeng, ke e o
pineuhi ni ta pwo tewé. 38 ‡Geé ne, be e o bo ne tewé
mwo wo Padué. Ke o te piubwo a ja kon ne tem mwo.
Ke geé bo hegi ni naado na pieda ke nina nihe piwé-
den. Be e o bo ne tem pwohewii a bwo ne nen dem ne
te lépwo béén ‡†.»
39 ‡‡Ke e pii telé a ocine ce wo Iésu, pie: «Kona wo pa
bwi, ke o te jan ne kon me e pé pace céiu bwi? Ûhu! Be
lu o tai tupwo ne ha ace pwon! 40 ‡‡†Ke é pii tewé pie:
Wo pa acémun, ke time e uce piwéden koja pa apacé-
munieng. Kehe icehi ana mepie e nihe cémun ehi, ke e
bo pwohewii pa apacémunieng.
41-42 ‡‡‡«Go te ju alihi ehi a meté na e hamii pa
âjiénem, kehe time go uce alihi a ba-acuwo na ubwo
na e hamiim! Ke go woté ko ace bwopiinen de pa
béém pie: “Go ne me é pétaabwon a meté na e hami-
im”?
«Wogo, ke pa apipulekenye, kehe bwi go! Go mi pé-
taabwon a ba-acuwo na ubwo na e hamiim! Ke é mu-
lang, ke go bwobe ali ehi ace bwo pétaabwon na a
meté na e hamii pa âjiénem.»

A acuwo me ni acehin

43 §«A acuwo na wâé, ke pwocoon me e ne ce acehin
celi ta. Ke a acuwo na ta, ke pwocoon me e ne ce ace-
hin celi wâé. 44 Be genye alihi temehi a acuwo mu ko ni
acehin. Be time genye mu uce tabwo ace majing mu
ko ace éé muceni! Ke time genye mu uce tabwo ace
tabe megele mu ko ace acuwo celi pwo dan. 45 Ni naa-
do na wâé, ke e âbé mu ko pa apulie na wâé nang, be
wâé a pwonimen. Kehe ni naado na ta, ke e âbé mu ko
pa apulie na ta nang, be ta a pwonimen. Be genye cihe
mu ko nina e mu he ni pwonimenye.»

A ocine ko lupwo mwa

46 §†«É mu ko ade na geé tee pii pie: “Padaame,
Padaame!”, he time geé uce piténedeéo? 47 [Geé téne a
ocine ce]:
«Pa apulie na e téne ati ni pwooti tong, ke me e
piténedeéo, 48 ke e pwohewii pa apulie na e pwo a
mwa ten. Ke e ini ole die ko a péi, beme e ne pwon a
mwa ten. Ke me ujaa, ke me e téte a tabe ne ko ali
mwa, ke time e uce tanahi, be e bahi ne pwo a péi.

†† *6.37 Mataio 6.14* ‡ *6.38 Maréko 4.24* ‡† *He pwo grek, ke a ocine ko ni wotéléa na nye pwocuhin mu ha apwojenep. Pwohewii ni wotéléa na céihi me piticenaado ne kon, ne ha a cio, ke é alecehen ke genye tagiliihi a cio, beme oba ehi die ko a pwo a cio.* ‡‡ *6.39 Mataio 15.14* ‡‡† *6.40 Mataio 10.24–25* ‡‡‡ *6.41–42 Mataio 7.3–5* § *6.43–45 Mataio 12.33–35* §† *6.46 Mataio 7.21*

49 Kehe wo pana e téne ni pwooti tong, ke me time e
uce ténedehi, ke e pwohewii pa apulie na e pacuuli a
mwa ten, ke time e uce ne ace paan. Ke me e âbé a
jaa, ke me e ti ko ali mwa, ke e te tupwo kuti, ke e te
tanahi ati.»

A céihi te pa céiu caa te coda
Mataio 8.5—13

7 É heme e ko pii ati ninaa wo Iésu te ni apulie, ke e
mwojuia ngemwo Kapernaüm. 2 Ke pwo pa céiu
caa te coda roma na e mu lang, ke pwo pa apenem
den na te nihe ubwo a pwonimen kon, ke nihe cunu
nang, ke e caa pwo me e mele. 3 Ke me e téne a jepule
ko Iésu, ke e ne nge céiieng ni béé apulie na piubwo
jélé ne pele lépwo Juif, beme lé ilehi kojaeng pie, me e
pwo me tieden a cunu kon.
4 Ke lé â too Iésu wo lépwonaa, ke lé wâgo kon me e
picani te pali caa te coda, ke lé pii ten pie: «Go téne go
Padaame, wo panaa, ke pa apulie na nihe wâé nang,
ke wâé heme go picani ten. 5 Be e pipwoééhe a bele
tenye [wogenye lépwo *Juif] die ko ana e pwo a
*mwotapitihi tenye.»
6 Ke e âcéilé wo Iésu. Kehe me lé âmwonuhi ali
pomwa te pali caa te coda, ke e nebé céii Iésu ni béén,
beme lé pébé céiieng a pwooti ten ce: «Go téne go
Padaame, time uce jan ne kom, me go tuie nge ha a
pomwa tong, be te junihe pwonaado ne kom. 7 Ke
time uce jan ne kong mwo me é âdé céiiko. Wâé heme
go ju pii ace pwooti, ke o tieden a cunu ko pa apenem
dong. 8 Be woéo, ke é piténede pa apihuô tong, ke é
uce pihuô te ni coda. Ke me é pii te pace céiu pie, me e
ân, ke e ân. Ke me é pii te pace céiu pie: “Go âbé!”, ke e
âbé. Ke me é pii te pa apipenem dong pie: “Go pwo
ani!”, ke e te pwo.»
9 Ke e te junihe téele wo Iésu, ke e picedi pali caa te
coda. Ke e biteeng nge céii ni apulie na nihe hiwon jélé
na lé âcéin. Ke e pii telé pie: «Geé te ju tabemi ehi:
Time é uce téele too pace apulie celi ubwo ace céihi
ten pwohewii paje, ke piwien mwo ne [ha a bele te
Padué], *Isaraéla.»
10 Ke heme lé mwojuia ngemwo pele pali caa te coda
wo lépwoli béén, ke lé too pali apenem den he caa
wâé nang mwo.

E mulie mwo wo pa naî ê depwele

11 É alecehen, ke e engen wo Iésu nge ha a mwopop-
waalé na pii kon pie Naïn. Ke lé âcéin ni acémun den,
me ni béé apulie na hiwon jélé. 12 É heme lé tuie nge
ha a pomwa ko ali mwopopwaalé, ke lé too ni apulie
he lé ko pipaadoimi nge he iitihi pa apulie na e caa
mele. Pana te céiu nang ne te nyaa ten, êgi depwele.
Ke hiwon ni apulie na lé âcéilé.
13 Ke me e alieng wo Padaame, ke te nihe ubwo a
bwo pwoééhen, ke e pii ten pie: «Êje, go nemwo é.»
14 Ke e gaaté, ke e ti ko ali piélele. Ke lé cuwo wo lép-
woli lé pé. Ke e pii te pali amele pie: «Aje, é pii tem pie:
Go ûmiê!»
15 †Ke e te caama tebwo kuti ††, ke e cihe! Ke e neeng
ole wo Iésu, ke e neeng de céii nyaa ten.
16 ‡Ati nina lé mu lang, ke te nihe mwotilé, ke lé pice-
di Padué. Ke lé pipii telé pie: «E opé penem pelenye wo
Padué! Be e nebé céiikenye pa céiu péroféta ten, na ni-
he ubwo nang.»
17 Ke lé piuti nina e pwo wo Iésu ne ha ati ni piduaan
ne ko a *Judé.

Pa Mesia na lé ucéieng
Mataio 11.1—6

18 Wo lépwo acémun de Ioane [pa apipuu apulie] ke
lé uti ten ati nina e pwo wo Iésu. Ke e tode lupwona
alo julu wo Ioane, 19 ‡‡ke e nelu nge céii Padaame Iésu,
beme lu tahimwoeng pie: «He caa te wogo kuti pali
*Mesia li me e bo tuiebé? Ai, me geme mwo te ucéi
pace céiu mwo?»
20-21 Ke lu engen, ke é he lu tehene nge pele Iésu, ke
lu alihi pie, e pwo me tieden ni cunu ko ni béé apulie.
Ke e pawiehi ni duéé, ke e pwo me lé niê mwo ni béén
na bwi jélé. Ke lu pii ten pie: «E nekemu bé céiiko wo
Ioane, beme gemu tahimwoko pie: Caa te wogo kuti
pali Mesia li me e bo tuiebé? Ai, me geme mwo te ucéi
pace céiu?»
22 ‡‡Ke e hegi ne telu pie: «Geu mwojuia mwo me geu
â piuti te Ioane nina geu alihi, me nina geu téne. Be lé
caa niê mwo wo lépwo bwi; ke lé caa engen ehi wo lép-
wo tebwa; ke caa wâé mwo wo lépwona katia jélé; ke
lé caa téne mwo wo lépwona bwéjé jélé; ke lé caa
mulie cemwo wo lépwo amele; ke lé caa hegi a Pwooti
Wâé wo lépwona tice delé! 23 *Adéi pana e alihi teme-
hiéo, me céihi ne kong ‡‡†!»

E cihe ko Ioane wo Iésu
Mataio 11.7—19

24 É heme lu caa mwojuia mwo wo lupwoli acémun
de Ioane, ke e pii wo Iésu te ni apulie na lé mu lang
pie: «É he li geé â ha a da [me geé téne Ioane] ke he
ade aceli geé â alihi? [Pa apulie na pipwoééhen na e
pwohewii] a womeéle celi e papenemihi na a dan?
25 Ûhu! Ke kona he ade aceli geé â alihi? Pace céiu
apulie celi e cuwohe ace epwén celi nihe wâé? Ûhu!
Wo lépwona lé wonaa, ke nina lé mu he ni pwomwo he
daame, ke nihe hiwon ni naamuulé. 26 ‡‡‡Te ade aceli

† *7.15 1 Rois 17.23; 2 Rois 4.36* †† *Tice capuhe ali piélele.*
‡ *7.16 Luka 1.68* ‡† *7.19—20 Psaume 40.8; Malachie 3.1; Pii Beetihi 1.8* ‡‡ *7.22 Ésaïe 35.5—6, 61.1; Luka 4.18* ‡‡† *Grek: Adéi pana time uce tanahieng mu kong, ai Adéi pana time e uce tahi taabwoniéo.*
‡‡‡ *7.26 Luka 1.76*

geé â alihi? Pace céiu péroféta? Éa, ke é pii tewé pie:
Wo panaa, ke pa péroféta ubwo! 27 [†]Be te wo Ioane kuti
na e piieng wo Padué ne he ni tii iitihi pie:

É bo neole pa apipépwooti tong.
E bo ânebuhem,
me e pwopweehi a pwaadeniim.Malachie 3.1

28 «Geé téne ehi: Te tice pace apulie pwo bwohemwo
celi e piwéden koja *Ioane pa apipuu apulie. Kehe ice-
hi ana é pii tewé pie: Wo pana nihe wahin nang ne ha
a *Mwametau te Padué, ke nihe pieda koja Ioane.»
29 [††]Lé téne anaa wo lépwo *atai mwani cuhi puni
apulie [‡], ke ni béén mwo, ke lé caa tai alihi pie, wo
Padué, ke wâé nang ke mwomwon nang. Ke lé â céii
Ioane beme e puulé [‡†]. 30 [‡‡]Kehe icehi ana wo lépwo
*Farasaio, me lépwo *dotéén ko patén, ke time lé uce
piténedehi ana nime Padué me lé pwo, be muhi telé
me lé â céii Ioane me e puulé.

Lé pipiikemu me Ioane

31 Ke e pii mwo wo Iésu pie: «É bo pipwohewii ne ko
ace de ni apulie jenaa? 32 Lé pwohewii ni cuwo nahi
ewa na lé pidaataa ha apimu te ni apulie. Be [muhi te
ni béén me lé jele me ni béélé]. Ke lé pii telé ne ni
béélé pie: “Geme cuu oopwé tewé, ke time geé uce
pwolu. Ke geme pwo a nyebi ko mele, ke time geé uce
é!”
33 «Be e tuiebé wo Ioane pa apipuu apulie, ke time e
uce eni pwoloa, ke time e uce ûdu tabe megele, ke geé
pii pie “Pwo duéé kon!”
34 [‡‡†]«Ke é tuiebé, woéo pa Nahi Apulie, ke é wiinaado
me ûdu [pwohewii ni béén]. Ke geé pii pie: “Wo paje,
ke te nihe pa aûdu, ke pa awiinaado! Ke e pabéé ni
atai mwani, me ni béé apulie na ta jélé.”
35 «Ke [a juuju ana nye mu pii pie]: “Nye alihi a pite-
mang [‡‡‡] ne he ni bwomu te nina lé mulie ha a pite-
mang [§].”»

Tapulicéihi tabe ûde ne ko Iésu

{Mataio 26.6—9; Maréko 14.3—9; Ioane 12.1—8}

36 É ha a céiu tan, ke e tode Iésu wo pa céiu Farasaio
beme lé piwiinaado. Ke é he lé mwo ko tebwo pwo
taap [§†], 37 [§††]ke e tuiebé ê céiu toomwo pwopwaaden [§‡],
be e téne pie, e lang wo Iésu. E pébé a mwotabe péi
na oba ko tabe ûde. 38 Ke e tidihi jilin me pimiibule ne
ânebuhe Iésu, ke e é. Ke tée ni tabehaamiin ne pwo
lupwo a Iésu, ke e tahi ko ni apunin. Ke e mwom-
waauhi ni a Iésu, ke e céihi ne pwon ali tabe ûde.
39 Me e alihi anaa wo pali eapwihi pwomwo, pali
Farasaio, ke te junihe muhi ten, ke e niimihi pie, ‘Mepie
pa céiu péroféta wo paje, ke e o te temehi pie ê toom-
wo ce, ke ê toomwo pwopwaaden.’
40 Kehe icehi ana [e te temehi âniimihinaado ten] wo
Iésu, ke e pii ten pie: «Go téne, go Simon, be pwo ana
nimung me é pii tem!»
Ke e hegi ne ten wo paje pie: «Go cihe!»
41 Ke e pii ten wo Iésu [a ocine].

A ocine ko lupwo alo apulie na pwo kérédi telu

«E bwo mu wo pa céiu apulie. Ke pwo lupwo alo
apulie na lu pwo kérédi ten, be wo pa céiu, ke
500000*†*, ke wo pa céiu ke 50000 [§‡†].
42 «Kehe icehi ana time uce jan me lu pwocuhin. Ke e
pii telu pie: “Caa wâé! Geu necu ni kérédi teu.” Ke e tai
pineulu die ko ni kérédi telu.»
[E panebwénihi a ocine ten wo Iésu, ke e tahimwo Si-
mon, pali Farasaio, pie]: «Wooélé mu ko lupwonaa, na
e junihe alihi a bwo wâé pali eapwihi mwani [§†]?»
43 Ke e hegi ne ten wo Simon pie: «Wieli wo pali nihe
hiwon ni kérédi ten.»
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go juuju.»

Nihe ubwo a pipwoééhe te êgi toomwo

44-46 Ke e biteeng wo Iésu nge céii êgi toomwo, ke e
pii te Simon pie: «Aje, heme é taabé éni ha a pomwa
tem, ke time go uce pwopweehi ne kong [pwohewii
ana nye mu te pwo]. Be time go uce ne ace tabe me a
bépuu ne ni ang. Ke time go uce céihi tabe ûde ne
pwo a puning. Kehe go te ali ê toomwo ce? Tabuhi he li
e taabé éni [§‡], ke time e uce cuwo ko a [bwo pwo ne ni-
na wâé. Be e] puu ni ang ko ni tabehaamiin, ke e tahi
ko ni apunin. Ke e céihi a tabe ûde [na te junihe ubwo
a cuhin] ne pwo lupwo ang. 47 Be nihe ubwo a pip-
woééhe ten, be nihe hiwon ni ta pwo ten na caa
pineuhi. Kehe go téne, wo pa apulie na time uce
pineuhi ni ta pwo ten na hiwon, ke time uce ubwo ne
kon a pipwoééhe.»
48 Ke e pii te êgi toomwo pie: «Êje, caa pineuhi ni ta
pwo tem.»
49 Ke wo lépwona lé teko tai tebwo pwo taap me
weeng, ke lé pipii telé pie: «Wooélé pa apulie ce, na jan
me e pineuhi ni ta?»

† *7.27 Malachie 3.1* †† *7.29 Luka 3.12* ‡ *Lépwo atai mwani cuhi puni apulie—A bwopiinen pie, lépwona ta ni mulihelé. Omehi Atai mwani cuhi puni apulie ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡† *Puulé—Ni niide a tii 29 me 30, ke wieli a pwooti te Luka, ai wieli a behi pwooti te Iésu.* ‡‡ *7.30 Mataio 21.32* ‡‡† *7.34 Luka 15.2* ‡‡‡ *Pitemang—Pitemang de Padué, ai Pitemang de ni apulie.* § *Ni bwomu te nina lé mulie ha a pitemang—Grek: Ni naîlé.* §† *Tebwo pwo taap—Omehi note* §†† *7.37 Mataio 26.7; Maréko 14.3; Ioane 12.3* §‡ *Ê céiu toomwo pwopwaaden—Grek: Ê céiu toomwo na ta a mulihen.*

§‡† *500000; 50000—Grek: 500 deniers; 50 deniers. Céiu denier, ke a cuhi pa apulie ha a tan na céiu.* §† *Alihi a bwo wâé pali eapwihi... Grek: Pwoééhe pali eapwihi mwani.* §‡ *Tabuhi he li e taabé éni—ai Tabuhi he li étaabé éni ne he ni béé tii iitihi he pwo grek.*

50 †Ke e pii te êgi toomwo wo Iésu pie: «Adéiko go
êje! E caa celuimiko na a céihi tem! Ke go engen, be e
bo mu pelem a péém.»

E pacémuni ni apulie na lé âcéin

Mataio 12.46—13.23; Maréko 3.31—4.25

8 É alecehen, ke lé engen wo Iésu me lépwo 12
acémun den, ke lé â nge he ni pwomwo ubwo me
ni mwopopwaalé. Ke e patemehi ngelang a Pwooti
Wâé ko a Mwametau te Padué.

Ni toomwo na lé âcéin

2 ††Pwo mwo ni toomwo na lé âcéi Iésu: wo léli toom-
wo li e pwo me tieden ni cunu kolé, me pawiehi mu
kolé ni duéé:

Wo Maria mu Magdala li e pawiehi mu kon ni duéé li
7;
3 Wo Jeanne, êgi mwode Chuza, pa caa te lépwo
apipenem de pa daame *Érode;
Wo Suzane;
Hiwon mwo ni toomwo na lé mu ne mwani me ni
delé, beme ni bépicani te Iésu, me ni acémun den.

A ocine ko pa acemi

4 Nihe hiwon ni apulie na lé âbé céii Iésu mu he ni
muko mwopopwaalé. Ke e pii telé a ocine ce:
5 «E bwo mu wo pa céiu apulie, ke e bwo wie ha a
céiu tan, beme e tagiliihi ni âdaanu. Ke é he e ko tagili-
ihi, ke lé tupwo nge pwo pwaaden ni béé pidenaado,
ke lé engen pwon ne ni apulie. Ke lé âbé ne ni meni, ke
lé wii ati. 6 Ke ni béén, ke lé tupwo ne ha a wii péi. Ke lé
te pwome cim, kehe icehi ana lé meiu, be te tice tabe
lang. 7 Ke ni béén, ke lé tupwo ne ha awieme ni mwawi
ubwo ‡. Ke me lé tai picim, ke lé taunuhi li pidenaado.
8 Ke ni béén, ke lé tupwo ne ha a pule na wâé. Ke lé
cim, ke piubwo jélé da, ke lé ne ni acehin na nihe hi-
won, die ko 100.»
Ke e pii me ubwo wo Iésu pie: «Wo paceli pwo ce
pwojéénen me e téne, ke wâé heme e téne!»

Lé téne ke time lé uce piténedehi

9 Lé tahimwo Iésu wo lépwo acémun den ko ace
bwopiine a ocine naa.
10 ‡†Ke e hegi ne telé pie: «E ne tewé wo Padué me
geé temehi a ju bwomune a Mwametau ten. Kehe ni
béé apulie, ke lé te ju téne cehi ni ocine beme: *Lé tee
omehi taaci, kehe time lé uce alihi temehi; ke lé tee
téne taaci, kehe time lé uce téne temehi.*»

Ésaïe 6.9

A bwopiine a ocine ko pa apicemi

11 E pii telé mwo wo Iésu pie: «Weengi a bwopiine a
ocine naa: Ni pide âdaanu, ke a pwooti te Padué.
12 «[Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo nge pwo
pwaaden.] A pwaaden, ke ni apulie na lé téne a
pwooti, kehe icehi ana e tuiebé mwo wo *Caatana, ke
e céi cemwohi a pwooti mu he ni pwonimelé. Be koli lé
bo céihi ne kon, ke bo celuimilé.
13 «Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo ne ha a wii péi.
[A wii péi] ke ni apulie na lé hegi a pwooti ne ha a pip-
wodéén, ke lé tabuhi céihi ne kon ha a céiu benaam-
won. Kehe icehi ana time e uce pwo waan ne kolé a
pwooti na lé téne. Ke me e tuie ne kolé ni tacebwén, ke
lé patieden ni céihi telé.
14 «Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo ne he ni mwawi
ubwo. [A pule naa] ke ni apulie na lé téne a pwooti, ke-
he icehi ana me lé caa engen, ke pinekepé ne telé ne
ko ni naado na e tuie ne pwo a bwohemwo ce. Ke lé
téte cehi a mwani me ni naamuu bwohemwo, me ni
naado na wâé telé. É mu ko ninaa, ke time lé uce ne ce
acehin celi megele.
15 «Ke ni béé pidenaado, ke lé tupwo ne ha a pule na
wâé. [Ke a pule naa] ke ni apulie na lé téne a pwooti,
ke lé hegi ne he ni pwonimelé na wâé, ke lé ténedehi,
ke lé cumang ne kon, ke pwo acehi a pwooti ne kolé.»

A ocine ko a mwomiû

16 ‡‡[E pii telé mwo wo Iésu pie]: «Time nye uce ne
miû ko a mwomiû ‡‡†, me nye talui ko ace cio, ai me
nye ne haahi ace apule! Kehe genye ne da ko miiden,
beme lé o alihi ehi, ne nina lé â taabé ha a mwa.
17 ‡‡‡Ati ni naado na neduwohi, ke o bo habwii ne ha a
pwéélang, beme nye alihi ehi. 18 §Geé cile ni pwooti na
geé téne [beme piubwo da nina geé temehi]. Be wo
pana caa pwo ne ten, ke o ne mwo pwon ce béén. Ke-
he wo pana te tice ten, ke o pétaabwon kojaeng a ne-
hinaado na e niimihi pie e pelen.»

A ju pwomwoiu te Iésu

19 É alecehen, ke lé tuiebé wo nyaa te Iésu me lépwo
ciéén, beme lé alieng. Kehe icehi ana pwocoon me lé â
céiieng ko a bwo hiwon ni apulie na lé aujenieng.
20 Ke e pii te Iésu wo pa céiu apulie pie: «Aje, élé âoté
pwomwo wo nyaa tem me lépwo ciéém. Be nimelé me
lé aliko.»
21 Ke e hegi ne telé pie: «Ê nyaa tong me ni ciééng, ke
ni apulie na lé téne a pwooti te Padué, ke lé piténede-
hi.»

---

† *7.50 Luka 8.48, 18.42* †† *8.2 Mataio 27.55—56; Maréko 15.40—41; Luka 23.49* ‡ *Mwawi ubwo—Grek: Acuwo pwo dan (plantes épineuses).* ‡† *8.10 Ésaïe 6.9—10*

‡‡ *8.16 Mataio 5.15; Luka 11.33* ‡‡† *Mwomiû—Lampe, lumière.* ‡‡‡ *8.17 Mataio 10.26; Luka 12.2* § *8.18 Mataio 25.29; Luka 19.26*

E pacuwohi a udan wo Iésu
Mataio 8.23—27; Maréko 4.35—41

[22] É ha a céiu tan, ke lé taa pwo a céiu ong wo Iésu
me lépwo acémun den. Ke e pii telé pie: «Genye gaale
ângedé ko a céiu duaa jié.» Ke lé engen.
[23] Ke me lé ko ân, ke e pule wo Iésu. Ke e tabuhi
tahieng me ubwo a dan he jié. Ke ubwo a tabe, ke e
taa ha ali ong.
[24] Ke lé paûmiê Iésu, ke lé pii ten pie: «Pa apipune,
genye o caa mwiiê!»
Ke e cihe me mwoiu ne ko ali dan me ali jié. Ke e te
cuwo kuti ali udan, ke caa te ju au mwo. [25] Ke e pii telé
pie: «É ko ade na time geé uce céihi?»
Kehe icehi ana te nihe mwotilé. Ke lé téetieng, ke lé
pipii telé pie: «É! Kona woo pa apulie ce na e pihuôhi a
dan me a jié, ke lu piténedeeng?»

E cibéé ni duéé na hiwon jélé @ mu ko pace céiu apulie
Mataio 8.28—34; Maréko 5.1—20

[26] Lé tuie nge ha amu Gadara † wo Iésu me lépwo
acémun den, he bebenihe a amu Galilé. [27-29] É ha amu
naa, ke pwo pa apulie na pwo ni duéé kon. Caa nihe
bwolihi na e pimu ha a iitihi, ke te tice naamuun. Ke hi-
won ni benaamwon na lé mu pahaulieng li duéé [be-
me e pwotahinaado]. Ke wo lépwo apulie lang, ke lé
mu cie lupwo in me lupwo an, ke lé taa kon a itihe toki.
Kehe icehi ana e mu te tahagéi. Ke lé mu cineeng nge
ha a melé ne li duéé.
Ke heme e ole mu pwo ali ong wo Iésu, ke e te âbé
beniieng kuti wo paje. Ke wo Iésu, ke e cibéé wie ni
duéé mu kon.
Kehe icehi ana e tidihi jilin, me pimiibule ne âneb-
uhen, ke e toii da pie: «Iésu, pa *Naî Padué na nihe e
daaité! Ade aceli nimem me go pwo tong? É ilehi ko-
jako pie: Go nemwo pwo tong aceli ta.»
[30] Ke e tahimwoeng wo Iésu pie: «He pii e woté ace
niim?»
Ke e hegi ne ten pie: «Bwehi duéé!» Be nihe hiwon ni
duéé na élé kon.
[31] Ke lé wâgo ko Iésu, me pii ten pie: «Go nemwo
tahikeme ne ha a pwon na tice anebwén kon ††!» [32] Ke
he pwo a pubu puwokwo na nihe hiwon jélé na lé ko
um gaale hamwo a juwole, ke lé pii ten ne li duéé pie:
«Kehe go nekeme me geme taa he ni puwokwo ne.»
Ke e te pwo ne telé ana lé ilehi wo Iésu. [33] Ke lé wie
mu ko pali apulie, ke lé gaale he li puwokwo. Ke lé te
téte kuti li puwokwo mu pwo juwole, ke lé téele ne he
tabe, ke lé mwiiê.

Piân ali jepule

[34] Me lé alihi ana e tuie wo lépwo awéihi puwokwo,
ke lé te téte kuti, beme lé â uti a jepule naa, ne he ni
mwopopwaalé ke é na ati ha amu. [35] Ke lé âbé ni
apulie, beme lé alihi ana e tuie. Ke me lé âbé mwonu
Iésu, ke lé ali pali apulie li e pawiehi li duéé mu kon, he
e caa ko tebwo ânebuhe Iésu. Ke e caa cuwohe ni ep-
wén, be caa ju wâé nang. Ke te junihe emegéi nalé.
[36] Ke wo lépwona lé alihi nina e tuie, ke lé piuti te lép-
wo béén ali jepule ko a bwo wâé nang mwo. [37] Ke te ju-
nihe mwoti ati ni apulie ha amu naa, é Gadara. Ke lé
pii te Iésu pie me e engen kojalé.
Ke e taa pwo ong.
[38] [Me e pwo me e engen] ke e âbé ileeng wo pali
apulie li lé wie mu kon li duéé pie, me e âcéin. Kehe
icehi ana e hegi ne ten pie: [39] «Go mwojuia ngemwo
pelem, ke go uti ati ni naado na e pwo ne kom wo
Padué!»
Ke e mwojuia mwo wo paje. Ke e â uti ne ha a
mwopopwaalé ati ni naado na e pwo ne kon wo Iésu.

E pwo me wâé lu alo toomwo
Mataio 9.18—26; Maréko 5.21—43

[40] E tuie gaapé wo Iésu mu ko a céiu duaan ko a jié.
Ke lé hegieng ne ni apulie lang, be lé tee ko ucéieng.
[41] Ke e tuiebé wo pa céiu apulie na a niin pie Jaïrus, pa
céiu caa te *mwotapitihi. Ke e tidihi jilin ne ânebuhe
Iésu, ke e wâgo kon pie, me e âcéin die ha a pomwa
ten. [42] Be pwo ê naîn na te céiu nang na caa 12 ni jo
hen, na e caa pwo me e mele. Ke e âcéin wo Iésu.

Ê toomwo na 12 ni jo ko a cunu kon

[É he e mwo ko â he pwaaden] ke hiwon ni apulie na
lé aujenieng, ke lé picemelé. [43] Ke e mu ha awieme ni
apulie naa ê céiu toomwo na caa 12 ni jo na cunu
nang hen, be e mu tuie ni benaamwon na e mu téte
kon a cewéle. Ke e caa te ju patieden ni mwani ten ‡ ne
ko ni dotéén, kehe icehi ana time uce jan me lé pwo
me tieden a cunu kon. [44] Ke e piâbé alecehe Iésu, ke e
ti ko a baaé epwénen. Ke e te cuwo kuti a bwo téte na
ali cewéle.
[45] Ke e pii wo Iésu pie: «Wooélé na e ti ko a epwé-
nung?»
Ke lé tai hegi ne ten pie: «Time uce wogeme!» Ke e
pii ten wo Pétéru pie: «Pa apwopune, é mu ko ade na
go pii anaa? Be go alihi, te nihe hiwon ni apulie éni na
lé aujenikenye, ke lé picemeko!»
[46] Kehe icehi ana e pii mwo wo Iésu pie: «Pwo pace
céiu apulie celi e ti ko a epwénung, be é téne pie e en-
gen mu kong a céiu duaa niihung.»

† *Gadara—A niin mwo pie Gérasène.* †† *A pwon na tice aneb-wén kon—A niin mwo pie Oolaa. A karépu te ni duéé. Omehi a tii Pii Beetihi pwahamii tii 9.*

‡ *Ke e caa te ju patieden ni mwani ten—Te tieden ni pwooti naa he ni béé tii iitihi he pwo grek.*

47 Ke te ju éjén êgi toomwo ko a bwo mwotieng. Be e alihi pie e temehi ana e ko tuie wo Iésu. Ke e tidihi jilin me pimiibule ne ânebuhen. Ke e pii ten, ne ânebuhe ati ni apulie, a watihen me e ti kon, ke a bwo tieden na a cunu kon.

48 †Ke e pii ten wo Iésu pie: «Adéiko go êje! Caa wâé go mwo ko a céihi tem! Ke go engen, ke me e mu pelem a péém.»

Ê naî Jaïrus

49 He e mwo ko pii anaa wo Iésu, ke e tehenebé wo pa céiu apulie mu pele Jaïrus, pali eapwihi mwotapitihi. Ke e pii ten pie: «Au! E caa mele wo êgi naîm. Kehe go nemwo pahauli pa apipune.»

50 Ke e téne ni pwocihe naa wo Iésu. Kehe icehi ana e pii ten pie: «Go nemwo pwo me mwotiko! Kehe go céihi, be bo wâé nang mwo!»

51 É heme lé tuie nge ha a pomwa ten, ke e paciitihi ko ni apulie me lé nemwo taa huâ, te icehi Pétéru, me Ioane, me Cang, me lu nyaa me caa te êgi cuwo nahi toomwo. 52 Be lé tai é ke pihemun ko êgi nahi toomwo.

Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé nemwo é! Geé ko pii pie e caa mele; kehe woéo, ke é pii pie e teko ju puluta ††!»

53 Ke lé pihoonieng, be lé temehi pie e caa te mele.

54 [Ke e taa ha ali mwa.] Ke e pétaa ko a in, ke e toii da pie: «Ê naîng, go cuwoda!»

55 Ke e caa mulie mwo, ke e te caamada kuti. Ke e pii wo Iésu [te lu nyaa me caa ten] pie: «Geu ne celi e wii.»

56 Lu te nihe téetihi, kehe icehi ana e pii telu wo Iésu pie: «Geu nemwo pii te ce béé apulie ana tuie ne éni.»

E ne ngen ni 12 apostolo ten

Mataio 10.5—15; Maréko 6.7—13

9 1-2 E todebé ni 12 *apostolo ten wo Iésu, ke e nelé ngen beme lé â patemehi a *Mwametau te Padué. Ke e ne telé a pihuô me a junuun, beme lé pawiehi ni duéé, ke me lé pwo me tieden ni cunu ko ni apulie. 3 ‡Ke e pii telé pie: «Geé nemwo pé ce naado hemepie geé engen: mepie ace bwaja, me ace élele, me ace pwoloa, me ce mwani. Ke geé te cuwohe cehi ace epwén celi te céiu.

4 «Ke mepie lé hegikewé ne ha ace céiu pwomwo, ke wâé heme geé mu lang, dieli geé bo engemwo mu ha a duaan naa. 5 Ke mepie time uce nime ni apulie me lé hegikewé ne ha ace céiu duaan, ke geé engen mulang. Ke geé tagiliihi ni muu pule ko ni awé, beme geé habwii pie time uce wâé ni huô telé [be muhi telé ko a pwooti te Padué].»

6 Ke lé engen wo lépwo apostolo nge he ni mwopopwaalé, ke lé patemehi a Pwooti Wâé, ke lé pwo me tieden ni cunu ko ni apulie.

E téne a jepule kon wo Érode

Mataio 14.1—12; Maréko 6.14—29

7-9 ‡† ‡‡E téne ni jepule ko Iésu wo *Érode Antipas, gupéno ne Galilé. [Be e téne pie e pwo ni *pipwojunuun.] Ke e pii pie: «É pwo me tahagéi hene *Ioane pa apipuu apulie. Ke he wooélé pa apulie ce?» Ke e hane me e alieng.

Ke tabuhi pinekepé ten, be lé pii ne ni béé apulie pie: «Weeng, ke wo Ioane pa apipuu apulie, he e caa mulie cemwo mu ha amele!» Ke lé pii ne ni béén pie, wo péroféta Élia ‡‡†, ai pace céiu péroféta ânebun na e caa mulie cemwo.

Lé wiinaado ne ni apulie na 5000 jélé

Mataio 14.13—21; Maréko 6.30—44; Ioane 6.1—15

10 Lé mwojuia mwo wo lépwo apostolo [mu he ni mwopopwaalé, ke lé pitapitilé] ne pele Iésu. Ke lé uti ten ati ni naado na lé pwo. Ke e péélé nge ha a céiu duaan na te piticie hen, mwonuhi a mwopopwaalé Betsaïda. 11 Kehe icehi ana hiwon ni apulie na lé téne pie lé â lang, ke lé âcéilé. Ke e hegilé wo Iésu, ke e pacémunilé ko a Mwametau te Padué, ke e pwo me tieden ni cunu kolé.

12 Ke é he babwén, ke lé âbé céiieng wo lépwo acémun den, ke lé pii ten pie: «Go ne ngemwo ni apulie ce, nge he ni mwopopwaalé, me ni pwomwo na e mwonu, beme lé pé ce wiinaado telé, ke me lé pule ngelang. Be apiticie éni.»

13 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Ûhu! Geé ne ce wiinaado telé!»

Ke lé pii ten pie: «Te ju nim ni pwoloa, ke alo ni ikua na e peleme! Kona nimem me geme â pwocuhi ce wiinaado me delé ati?!»

14 Be élé nge ha a 5000 ni apulie aiu.

Ke e pii te ni acémun den pie: «Geé pii te ni apulie pie, me lé pwo ce pubuulé, me pi 50. Ke me lé tebwo.»

15 Ke lé ténedehi, ke lé pwo me lé tai tebwo ne li apulie. 16 Ke e pé li pwoloa li nim me lupwoli ikua wo Iésu. Ke e alehede da he miiden, ke e pwo-olé te Padué. Ke e ebii li pwoloa, ke e ne te lépwo acémun den, me lé pwopatihi ne ha a pubu apulie. 17 Ke lé tai wiinaado ati, ke caa pwoluu jélé. Ke lé taineibuhi mwo ni nehi mepwoloa, ke lé paobaanihi ni élele na 12 kon.

† *8.48 Luka 7.50* †† *Geé ko pii pie...e teko ju puluta!—Grek: Caa time e uce mele, kehe e teko ju puluta.* ‡ *9.3—5 Luka 10.4—11*

‡† *9.7 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 9.19* ‡‡ *9.9 Luka 23.8*
‡‡† *Élia—Pa péroféta te Padué na e mulie he na 800 ni jo ânebuhe Iésu Kériso.*

Wo Iésu ke pa Mesia

Mataio 16.13–28; Maréko 8.27—9.1

18 É ha a céiu tan, ke e te pwoiitihi wo Iésu ne ha a
céiu duaan na apiticie, weeng me ni acémun den. Ke e
tahimwolé pie: «Kona lé pii pie woté ne kong ne ni
apulie? Lé pii pie woéo, ke woo?»
19 †Ke lé hegi ne ten pie: «Lé pii ne ni béén pie, wogo,
ke wo Ioane pa apipuu apulie. Ke lé pii ne ni béén pie,
wo péroféta Élia. Ke lé pii mwo wo lépwo béén pie, pa
céiu béé lépwo péroféta ânebun na e caa mulie cem-
wo.»
20 ††Ke e tahimwolé wo Iésu pie: «Ke kona wogewé
ke?»
Ke e hegi ne ten wo Pétéru pie: «Wogo, ke pa *Mesia
‡, na go âbé mu pele Padué!»
21 Kehe icehi ana e te junihe paciitihi kolé me lé nem-
wo pii anaa te ni apulie.

E bo mele ke mulie cemwo

22 ‡†E pii telé pie: «O bo tuie ni benaamwon na é bo
nihe mu he ni picani hen, woéo, pa Nahi Apulie. Be wo
lépwo apihuô, me lépwo caa te lépwo *apwoâpwailo,
me ni *dotéén ko patén, ke o te muhi telé kong. Ke lé
bo pwo me é mele. Kehe icehi ana é ha a béciéhe ni
tan alecehen, ke é bo mulie cemwo.»

A bwo âcéin

23 ‡‡E pii te ati ni apulie wo Iésu pie: «Wo paceli nimen
me e âbé céing [beme pa acémun dong] ke me e nem-
wo bo uce piniimieng mwo. Kehe wâé heme e canihi
téteda he ni tan a *kuricé ten, ke me e âbé céing.
24 ‡‡†Be wo pana nimen me e celuimi a mulihen, ke e o
patieden. Kehe wo pana e patieden a mulihen mu
kong, ke o celuimieng. 25 He ade ne te pa apulie,
hemepie e hegi ati ni naamuu a bwohemwo, ke me e
patieden a mulihen?
26 ‡‡‡«Wo lépwo béén, ke tanim jélé kong me a pwooti
tong, ne ânebuhe ni apulie. Ke heme wonaa, ke woéo
pa Nahi Apulie, ke o bo tanim jo kolé, hemepie é bo
âmwobé. É ha a tan naa, ke o bo habwii a bwo ubwo
na a wâé teme, woéo me Caa tong, me ni *âcélo iitihi.
27 Ke é pii tewé a juuju pie: E bo ne éni a Mwametau
ten wo Padué, ati ne ha a junuun. Ke pwo lépwo béén
na élé éni jenaa na lé o mwo te alihi anaa, ânebuhe ce
bwo mele telé.»

† *9.19 Luka 9.7–8* †† *9.20 Ioane 6.68–69* ‡ *Pa Mesia—Grek: Kériso. Mesia he pwo ébéru, ke Kériso he pwo grek. Omehi Ioane 1.41.* ‡† *9.22 Luka 9.44, 18.32–33* ‡‡ *9.23 Mataio 10.38; Luka 14.27* ‡‡† *9.24 Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25* ‡‡‡ *9.26 Mataio 10.33; Luka 12.9*

Habwii a bwo ubwo na a wâé ten

Mataio 17.1–8; Maréko 9.2–8

28 É he na 8 ni tan alecehe a bwopiine ni pwooti naa
te Iésu, ke e pé Pétéru, me Ioane, me Cang. Ke lé taa
pwo juwole beme lé pwoiitihi. 29 Ke é he e mwo ko
pwoiitihi wo Iésu, ke pitaatééhi a bwo alihi na a pwa-
hamiin. Ke â pwojo ni epwénen, pwohewii a pwéélang
ko a ilehi. 30 Ke [lé te ali kuti] lupwo apulie na lé picihe
me weeng: wo *Moosé, me Élia, [lupwo alo péroféta
ânebun na piubwo julu]. 31 §Ke lu âbeetieng ne ha a
bwo ubwo na a wâé te Padué. Ke lé picihe ko a bwo â
mele ten ne *Iérusaléma.
32 §†Ke me lé mwo ko wonaa, ke wo Pétéru me lupwo
acémun béén, he lé mwo ko pule ko a bwo mwaale
jélé. Ke me lé ûmiê, ke lé alihi *a wâé te Iésu, ke lé ali
lupwoli apulie, li lu mu pelen. 33 Ke me lu engen koja
Iésu wo Moosé me Élia, ke e pii ten wo Pétéru pie: «Éé!
Pa apipune, te nihe wâé heme genye ko mu éni. Wâé
heme geme pacuuli ce mwa mwaanu celi cié, beme a
dem a céiu, ke me a de Moosé a céiu, ke me a de Élia a
céiu.»
E pii anaa, be time e uce temehi aceli e ko pii [ko a
bwo emegéi nan].
34 É he e mwo tee ko cihe, ke e te âbé kuti a menii, ke
e taluilé ko a démen. Ke te nihe mwoti lépwo acémun
den. 35 §††Ke lé téne a pwocihe bé mu ha ali menii, na e
pii pie: «Wo paje, ke pa Naîng [na te céiu nang] na é
caa pipégalieng. Ke geé piténedeeng!»
36 Ke é alecehen, ke lé alihi pie, caa te piwoélé cehi
me Iésu. Ke lé te cile me delé ha a benaamwon naa, ke
time lé uce piuti te ni apulie.

E pwo me wâé pa céiu ewa @ na pwo duéé kon

Mataio 17.14–18; Maréko 9.14–27

37 É ha acaama hen, ke lé homwobé mu pwo juwole
wo Iésu me lépwo acémun den na cié jélé. Ke lé âbé
céii Iésu ne ni apulie na nihe hiwon jélé.
38 Pwo pa céiu béélé, na e toii da pie: «Pa apipune, é
ileko pie, go picani te pa naîng, na te ju céiu nang.
39 Be e mu péééng a duéé, ke e mu pwo me e wiikau,
ke e mu pegiliieng, ke e mu tahieng ole pwo bwohem-
wo, ke e pwo me téte ni tabepwon. Ke e mu te nihe
pwotahinaado ne kon, ânebuhe a bwo wie mu kon.
40 Ke é ile ni acémun dem pie, me lé peni ali duéé, ke-
he icehi ana time uce jan ne kolé.»
41 Ke e pii telé wo Iésu pie: «[É pipwoééhewé]
wogewé ni apulie jenaa! Mwo te time geé uce téele
céihi, be wogewé ni apwo mwoiu pun! O é dieli éniile
celi é o mwo tee mu pelewé, ke me é mwo tee picani
ne kowé? Pébé éni pa cuwo ewa naa!»

§ *9.31 Luka 9.22* §† *9.32 2 Pétéru 1.16–18* §†† *9.35 Luka 3.22*

42 He lé mwo ko pééeng bé, ke e tahieng ole pwo
bwohemwo na ali duéé, ke e pegiliieng. Ke e te pe-
nieng kuti wo Iésu. Ke e pwo me tieden ali cunu ko pali
ewa aiu, ke e neeng de caa ten. 43 Ke lé te nihe téetihi
ati ne ni apulie na lé alihi a inenaado naa ko a junuu
Padué.

Ni béé pwooti te Iésu

Mataio 17.22—18.6; Maréko 9.30−41

Lé o pwo me taunuéo

Ni béé apulie, ke lé picedihi ati nina e pwo wo Iésu.
Ke e pii te ni acémun den pie: 44 †«Ke wogewé, ke geé
téne ehi ani: O bo icuéo te ni apulie, woéo pa Nahi
Apulie. Ke lé bo imwiéo, [ke lé bo pwo me é mele].»
45 ††Kehe icehi ana time lé uce temehi ana e pii. Be
time uce pwaale ne telé a bwopiinen. Kehe mwotilé
me lé tahimwoeng kon.

Woo pana piubwo nang?

46 ‡É alecehen, ke lé tabuhi picihe wo lépwo acémun
den, ke lé pitahimwolé pie: «Kona woo paceli piubwo
nang ne ha awiemenye?»
47 Kehe icehi ana e te temehi ni pwonimelé wo Iésu.
Ke e pé pa cuwo nahi ewa, ke e neeng cebwon. 48 ‡†Ke
e pii telé pie: «Wo pana e hegi ne he niing pace cuwo
nahi ewa pwohewii paje, ke e hegiéo. Ke wo pana e
hegiéo, ke e hegi mwo pana e neéo bé. Be wo pana ni-
he piwahin nang mu hadeniiwé ati, ke weeng pana pi-
ubwo nang.»

Pana time e uce âbédekenye

49 E pii wo Ioane te Iésu pie: «Pa apwopune, geme ali
pa céiu apulie na e peni ni duéé ne he niim. Ke geme
pii ten pie me e nemwo pwo, be time uce pa béénye.»
50 ‡‡Ke e hegi ne telé pie: «Geé nemwo tanyuueng! Be
wo pana time e uce âbédekenye, ke pa béénye.»

Muhi telé kon ne Samari

51 E o caa tuie a benaamwon na me ece a bwohemwo
ce wo Iésu. Ke e te nihe pipamwoiueng, beme e â
Iérusaléma. 52 Ke e ne ngen lépwo apipépwooti ten,
me lé â ha a céiu mwopopwaalé ne ha amu ne
*Samari, beme lé bo piwâam ko ace bwo tuie ngen
den. 53 Kehe icehi ana wo lépwo apulie lang, ke muhi
telé me lé hegieng ‡‡†, be e engen me e â Iérusaléma
[a pwomwo ubwo na e ha amu *Judé].
54 ‡‡‡É heme lu téne anaa wo lupwo acémun den, wo
Cang me Ioane, ke lu pii ten pie: «Padaame, hemepie
nimem, ke gemu o ilehi a miû me e opé mu he miiden,
beme e bo cinilé!»
55 Ke e biteeng wo Iésu, ke e henilu {pie: «Time geu
uce temehi pie he ade jenenaado na e cihe kou. 56 Be
woéo pa Nahi Apulie, ke time é uce âbé beme lé mele
wo lépwo apulie, kehe é âbé beme é celuimilé.»}
Ke lé â ha a céiu mwopopwaalé.

Lépwona nimelé me lé âcéi Iésu

Mataio 8.19−22

57 É he lé ko â he pwaaden, ke e âbé céii Iésu wo pa
céiu apulie, ke e pii ten pie: «[Nimung me] é âcéim na
ati he ce piduaan celi go bo â hen.»
58 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Ni wota apiaba, ke
pwo ni amwaale telé; ke ni meni, ke pwo ni mwon-
ahilé. Kehe woéo, pa Nahi Apulie, ke te tice duaan celi
me é mwaale hen.»
59 Ke e pii te pa céiu apulie wo Iésu pie: «Go âbé
céing.» Kehe icehi ana e pii pie: «Mwo cuwo lang, be-
me é mwo â pineduwo caa tong.»
60 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Go necu ni amele
me lé te pineduwolé! Kehe wogo, ke go pipatemehi a
Mwametau te Padué.»
61 §E pii te Iésu wo pa céiu apulie pie: «Padaame, é bo
te âdé céim. Kehe icehi ana go mwo neéo beme é
mwo â pine a pwomwoiu tong.»
62 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Wo pana e ne a in ko
a béum, ke me e niê ocemwo, ke time uce jan ne kon,
me e taa ha a Mwametau te Padué.»

E pahede lépwo apulie na 70 jélé

Mataio 11.20−24, 13.16−17

10 §†E pipégali ni apulie na 70 §†† jélé wo Padaame
Iésu. Ke e nelé ngen he pialo ânebuhen, nge he
ni mwopopwaalé me ni duaan na e niimihi pie me e â
lang. 2 §‡Ke e pii telé pie: «Nihe ubwo a pitii âdaanu na
me pwo §‡†, kehe icehi ana time uce hiwon ni apenem.
Geé pwoiitihi, me ilehi koja pa eapwihi apwoamu, me e
ne mwobé ce béé apenem, beme lé pitii âdaanu.
3 §†Geé engen [ke geé pipwocile]! Be é pahedekewé
pwohewii ni nahi muto nge ha awieme ni wota apiwii.
4 §‡Ke heme geé ân, ke geé nemwo pé ce mwani, me ce
élele, me ce dihibwaawé. Ke geé nemwo tee pwo-
jepule §§† me ni béé apulie nge he pwaaden.
5 «Ke me geé taa ha ace céiu pwomwo, ke geé mi pii
pie: "Me e mu ha a pwomwo ce a péém!" 6 Ke mepie
pwo pace apulie celi e mu lang, celi e mu kon a péém,
ke e bo mu pelen a péém. Ke me time uce wonaa, ke e

† *9.44 Luka 9.22* †† *9.45 Luka 18.34* ‡ *9.46 Luka 22.24* ‡† *9.48 Mataio 10.40* ‡‡ *9.50 Mataio 12.30; Luka 11.23* ‡‡† *Te junihe time lé uce piténelé wo lépwo Samari me lépwo Judé.* ‡‡‡ *9.54 2 Rois 1.9−16*

§ *9.61 1 Rois 19.20* §† *10.1 Maréko 6.7* §†† *70—ai 72 ne he ni béé tii iitihi he pwo grek.* §‡ *10.2 Mataio 9.37−38; Ioane 4.35* §‡† *Nihe ubwo a pitii âdaanu na me pwo—Be junihe hiwon nina time lé uce téne a Pwooti Wâê.* §† *10.3 Mataio 10.16* §‡ *10.4 Mataio 10.7−14; Maréko 6.8−11; Luka 9.3−5* §§† *Tee pwo-jepule—Grek: Pipwobwocu. Be koli bwolilé, ke time lé o uce pwo a penem na e pahedelé kon.*

o te mwojuia ne mwo kowé. 7 †Me geé mu ha ace
pwomwo, ke geé wii ke ûdu celi lé bo ne tewé. Be wo
pa apenem, ke o wâé heme e hegi a cuhieng. Ke geé
nemwo piâdé ke âbé nge he ni pwomwo; geé mu ha
ace pwomwo celi céiu [dieli geé bo engen mu ha a du-
aan naa].
8 ††«Ke é heme geé taa ha ace céiu mwopopwaalé, ke
mepie lé hegikewé, ke geé wii celi lé bo ne tewé. 9 Ke
geé pwo me tieden ni cunu ko ni apulie lang, ke geé
pii telé pie: “E caa âbé mwonukewé a *Mwametau te
Padué!”»

Lépwona muhi telé ko a pwooti

10 «É hemepie time lé uce hegikewé ne ha ace
mwopopwaalé, ke geé â ha apimu ubwo te ni apulie,
ke geé pipatemehi telé pie: 11 ‡“Geme tagiliihi ni muu
pule ko amu tewé, mu ko ni ame [beme ine a pitauti-
naado te Padué]! Ke geé pipwocile, be caa é mwonu a
Mwametau ten!”
12 ‡†«Ke é pii tewé a juuju pie: É ha ace Tan celi e bo
tauti ni apulie hen wo Padué, ke o te junihe ubwo ace
cuhinaado telé koja lépwo *Sodome [li te junihe ta ni
huô telé].
13 «Geé pipwocile, wogewé ni apulie Korazin me Bet-
saïda ‡‡! Be o bo ne cuhinaado tewé! Be é caa pwo ni
naado na nihe ubwo ne pelewé [ke time geé uce céihi]!
Geé cuwoteeke niimihi lupwo pwomwo ubwo Tir me
Sidon ‡‡† ânebun [be te nihe ta ni huô te ni apulie
lang]. Kehe icehi ana hemepie lé alihi ana é pwo ne
pelewé, ke wieli caa te é bwolihi celi lé taatééhi ni muli-
helé. Ke me lé o habwii ko ace bwo cuwohe cang delé,
me pitimilé he dep. 14 Ke o te nihe ubwo ce cuhinaado
tewé koja lépwo Tir me Sidon.
15 «Ke te piwien ne kowé, wogewé lépwo apulie
Kapernaüm. Be geé niimihi pie pwonaado ne kowé, ke
geé pwohewii Padué ‡‡‡. Ûhu! E bo nekewé ole céii lép-
wo amele!»
16 §Ke e pii mwo wo Iésu te lépwo apulie ten pie:
«Hemepie e piténedekewé wo pace céiu apulie, ke
woéo na e piténedeéo. Ke mepie time e uce hegikewé
wo pace céiu apulie, ke woéo na time e uce hegiéo, ke
time e uce hegi mwo pana e neéo bé.»
[Ke lé engen wo lépwo apulie te Iésu na 70 §† jélé.]

Lé mwojuia mwobé

17 He lé mwojuia mwobé, ke lé te junihe pipwodéén,
ke lé pii pie: «Padaame, lé piténedekeme ni duéé
[heme geme pii telé pie me lé wie] ne he niim!»
18 §††Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé téne! É ali
*Caatana, he e tupwo mu he miiden pwohewii a ilehi!
19 §‡Ke é caa ne tewé a pihuô me geé engen pwo ni
bwien, me ni atinip §‡†, ke me geé â ati pwo a junuu
Caatana. Ke o te tice celi e tatéékewé. 20 §†Kehe icehi
ana geé nemwo pipwodéén cehi mu ko ana lé
piténedekewé ne ni duéé! Kehe wâé heme geé pip-
wodéén ne ko ana e caa tii ni niiwé wo Padué ne ha a
tii ten ne he miiden.»

E pwo-olé te Padué wo Iésu

21 Ke é ha a cuwo benaamwon naa, ke e te nihe pip-
wodéén wo Iésu, mu ko a *Jenen Iitihi. Ke e pii te
Padué pie: «É pwo-olé tem, go Caa, Padaame he a mi-
iden me a bwohemwo, be go neduwohi ni naado naa
koja lépwo atemehinaado me lépwo apitemang, ke go
habwii te lépwona time lé uce cémun §‡. Be te âcehi
ana te nimem kon.»
22 §§†[Ke e pii te lépwona lé téneeng pie]: «Ati nina e
pele Caa tong, ke e caa ne tong. [E caa te pihabwiieng
dong, beme é temehieng ehi.] Te weeng cehi na e
temehiéo, woéo pa Naîn. Ke te woéo cehi na é teme-
hieng, ke é habwiieng te ni béén, beme lé temehieng
mwo.»
23 Ke e biteeng nge céii ni acémun den wo Iésu, ke e
pii telé pie: «Nihe piwâénimewé heme geé alihi ni naa-
do na geé alihi. 24 Be é pii tewé pie: Hiwon ni péroféta
me ni daame na te nihe nimelé me lé alihi nina geé ali-
hi, kehe time lé uce alihi. Ke nimelé me lé téne nina
geé téne, kehe time lé uce téne.»

A patén na piwéden

25 §§‡[Ha a céiu tan] ke e âmwobé céii Iésu wo pa céiu
*dotéén ko patén. Be nimen me e tacebwénieng, ke e
tahimwoeng pie: «Pa apipune, he ade aceli me é pwo,
beme é hegi a *mulie dieli mwo ne pele Padué?»
26 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «He ade aceli tii ne he
ni patén? Ke go woté ko ace bwo temehi nen dem?»
27 §§§Ke e pii ten wo pali apulie pie: «*Go pwo me eân-
imem de Padaame Padué hem, ati ne ha a ju pwon-
imem, me a mulihem, me a niihem, me a bwo niimihi-
naado tem.*

Deutéronome 6.5

---

† *10.7 1 Korénit 9.6–14; 1 Timoté 5.18; Lévitique 19.13* †† *10.8 1 Korénit 10.27* ‡ *10.11 Apostolo 13.51, 18.6* ‡† *10.12 Genèse 19.24–25; Mataio 10.15, 11.24* ‡‡ *Korazin me Betsaïda—Lupwo amu na nihe pipwonaado ne kon ne Isaraéla.* ‡‡† *Tir me Sidon—Lupwo amu na time uce lupwo amu ko a Isaraéla.* ‡‡‡ *2e phrase—Grek: Kona geé taa he miiden?* § *10.16 Mataio 10.40; Luka 9.48; Ioane 5.23* §† *70—ai 72 ne he ni béé tii iitihi he pwo grek.*

§†† *10.18 Ioane 12.31; Pii Beetihi 12.8–9* §‡ *10.19 Psaume 91.13; Maréko 16.18* §‡† *Atinip—Grek: Scorpion.* §† *10.20 Filipi 4.3; Pii Beetihi 3.5* §‡ *Lépwona time lé uce cémun—Grek: Ni cuwo nahi ewa.* §§† *10.22 Ioane 3.35, 10.15* §§‡ *10.25 Mataio 22.35–40; Luka 18.18* §§§ *10.27 Lévitique 19.18; Deutéronome 6.5*

*Ke go pwo me eânimem de ni béén†, pwohewii a bwo
pieânimem dem.*»
Lévitique 19.18
28 ††Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Go te ju hegi ehi;
ke me go wonaa ace bwomu tem, ke go o taa ha *a ju
mulip.»
29 Kehe icehi ana nime pali me e habwii pie e juuju.
Ke e tahimwo Iésu mwo pie: «Ke kona woo pace apulie
celi me eânimung den?»
30 [Ke e pwo a ocine wo Iésu beme e hegi ne ten.]

A ocine ko pa Samari

E pii pie: «Pwo pa apulie [pa âjiénenye, wogenye lép-
wo *Juif. Ke é ha a céiu tan] ke e ole mu *Iérusaléma
me e â Iériko. Ke me e â he pwaaden, ke lé ahieng wo
lépwo abune, ke lé pé ati ni mwani ten me ni epwé-
nen. Ke lé bwo neeng, he e caa pwo me e mele.
31 «Ke nebwén, ke e âbé ha a pwaaden naa wo pa
*apwoâpwailo, [pa âjiénenye]. Ke heme e ali pali
apulie, ke e te padep kon, ke e te ân. 32 Ke e tuiebé
mwo wo pa apipenem ko a *mwaiitihi ‡, [pa âjiénenye]
ke e te pwohewii pana e ânebun, ke e te uti a
pwaadeniin.
33 «Ke heme e âbé wo pa céiu béé lépwo *Samari,
[lépwona geé pitéétilé] ke e ali pali apulie, ke nihe ub-
wo a bwo eânimen den. 34 Ke e âmwonueng, ke e céihi
a *huile* me a tabe megele beme e ciie ni ahinaado kon,
ke e tawii. Ke e temeeng da pwo a buriko ten. Ke e
pééeng nge ha a mwa te ni aâdé ke âbé, ke e cileeng
nelang.
35 «É ha acaama hen, ke e ne ni mwani te pali eapwi-
hi pwomwo, ke e pii ten pie: “Go cile ehi paje. Ke
mepie time uce jan ni mwani ce, ke go bo pwocuhi ni
nehin, ke é bo wodehi ne tem hemepie é bo mwojuia
mwobé.”
«[Ke nebwén, ke e engen.]»
36 Ke e tahimwo [pali dotéén ko patén] wo Iésu pie:
«É mu ko lépwo apulie na cié jélé naa, ke woo paceli
eânimen de pali apulie ‡† li tanahieng? Ade ace âniimi-
hinaado tem?»
37 Ke e hegi ne ten wo pali dotéén ko patén pie: «Wo
pana e pwopweehi ne kon, ke e picani ten.»
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go engen, ke go pip-
wohewiieng.»

Lu hegi Iésu wo Maria me Marte

38 Lé â pwo pwaaden wo Iésu me ni acémun den. Ke
lé tuie nge ha a céiu mwopopwaalé na e mu hen ê céiu
toomwo na pii kon pie Marte. Ke e hegilé ne ha a
pomwa ten. 39 ‡‡Ke pwo ê ciéén na pii kon pie Maria, na
e tebwo ânebuhe Iésu, beme e tabemi ati ni pwooti
ten.
40 Ke wo Marte, ke pipééeng a pwoila, ke e âbé pii te
Iésu pie: «Padaame, e te neéo ê ciééng me é te pipen-
em cehi! Kona te piticenaado ne kon ne tem? Go pii
ten pie, me e âbé picani tong!»
41 Ke e pii ten wo Padaame pie: «Au êje, Marte, go te
junihe gia ko ni naado na nihe hiwon [na piticenaado
ne kon]. 42 ‡‡†Kehe go téne, te ju céiu cehi a naado na
pwonaado ne kon. Ke e caa tooli wo Maria. Ke o time
bo uce pé kojaeng mwo.»

A bwo pwoiitihi

Mataio 6.9—13, 7.7—11

11 É ha a céiu tan, ke e pwoiitihi ne ha a céiu du-
aan wo Iésu. Ke é he e caa nebwén, ke e pii ten
wo pa céiu acémun den pie: «Padaame, go pacému-
nikeme ko a bwo pwoiitihi, be e wonaa wo *Ioane pa
apipuu apulie te lépwo acémun den.»

Pa caa teme…

2 Ke e hegi ne ten pie: «Weengi a bwo pwoiitihi tewé:
“Caa teme jeda he miiden,
wâé heme paciitihi a niim.
Wâé heme e âbé a Mwametau tem.
3 Go ne teme ce wiinaado celi jan ne kome, ati he ni
tan.
4 Go pineuhi ni ta pwo teme, pwohewiin he geme
pineuhi ni ta na lé pwo teme.
Go nemwo nekeme he ni tacebwén.”»

Ocine ko a bwo pwoiitihi

5-6 [E pacémuni mwo lépwo acémun den wo Iésu] ke
e pii telé a ocine ce ko a bwo pwoiitihi: «Geé cu-
woteeke niimihi ani: E tuiebé wo pa céiu apulie ne
pelem ha awieme bwén, kehe te tice wiinaado ha a
pomwa tem. Ke go téte nge pele pa béém, ke go ilehi
kojaeng ce pwoloa celi cié.
7 «Kehe icehi ana e caa pule wo paje, ke time e uce
wie ne kom, ke e te ju pii ole pie: “Neéo! Be é caa pule
me ni naîng, ke é caa kiléhi a pomwa. Pwocoon me é
cuwoda me é ne tem ce pwoloa!”»
8 [Ke e pii wo Iésu pie]: «Wieli time e uce picani tem
be te pa béém, kehe icehi ana hemepie go te mwoiu
ko ilehi, ke e o te picani tem, ke e bo ne tem ana
nimem kon.»

Geé ilehi taaci koja Padué

9 «É mu ko anaa, na é pii tewé pie: Wâé heme geé tee
ilehi taaci [koja Padué] be e bo ne tewé. Ke geé tee
hane taaci, be geé bo tooli. Ke geé tee cii taaci a
pomwa, be e o bo tehi ne tewé. 10 Éa, be wo pana e ile-

† *Ni béén—Grek: Pana e mu mwonuko, ai Pa ju béém.* †† *10.28 Lévitique 18.5* ‡ *Apipenem ko a mwaiitihi—Lévite. Penem de a pwomwoiu te Lévi.* ‡† *Woo paceli eânimen de pali apulie… Grek: Woo paceli ju âjiéne pali apulie…* ‡‡ *10.39 Ioane 11.1, 12.2—3*

‡‡† *10.42 Mataio 6.33*

hi, ke o bo ne ten. Ke wo pana e hane, ke e o tooli. Ke
wo pana e cii a pomwa, ke o tehi ne ten.
11 «{He woo mu hadeniiwé celi e o ne ace péi te pa
naîn, hemepie e ilehi kojaeng ace pwoloa? Ke} he woo
celi e o ne ten ace bwien, hemepie e ilehi ace ikua?
12 Ke woo paceli e o ne ace atinip † te pace naîn,
hemepie e ilehi ace pihija? 13 Be wogewé lépwo apulie
na ta gewé, kehe geé temehi ne nina wâé te ni naîwé.
Ke me wonaa, ke wo Padué Caa jeda he miiden [na te
junihe wâé nang] ke e bo ne a *Jenen Iitihi ne te lép-
wona lé ilehi kojaeng.»

E cibéé ni duéé wo Iésu

Mataio 12.22—30,43—45; Maréko 3.22—27

14 É ha a céiu tan, ke e cibéé a duéé wo Iésu mu ko
pa apulie na huuhu nang. Ke me e wie mu kon ali
duéé, ke e te cihe kuti wo pali apulie. Ke lé téetihi ne ni
apulie na lé mu lang.
15 ††Kehe lé pii ne ni béén pie: «E peni ni duéé ko a
junuu Caatana ‡, pa daame he ni duéé!»
16 ‡†Ke lé pwo me lé pipwohuô te Iésu wo lépwo béén,
ke lé pii ten pie: «Go habwii teme ace *pipwojunuun
de Padué celi e kom.» [Be nimelé me lé habwii pie,
time e uce penem ko a junuu Padué.]

É penem ko a junuu Padué

17 Ke e te temehi ni bwo niimihinaado telé wo Iésu.
Ke e pii telé pie: «Hemepie e pipwopa ne mwo kon ace
céiu mwametau, ke a mwametau naa, ke o tanahi. Ke
mepie e te pipwopa ne kon mwo ace céiu pwomwoiu,
ke a pwomwoiu naa, ke o tanahi ‡‡. 18 Ke é hemepie e
pipwopa ne mwo kon wo Caatana, ke kona e o woté
ko ace bwopwonen me e cumang a mwametau ten?
Geé ko pii pie, é cibéé ni duéé ko a junuu Caatana:
19 Ke hemepie wonaa, ke kona woo celi e ne te ni
bééwé ce junuun me lé peni ni duéé?! Be lé habwii pie
geé getiéo! 20 Ûhu! É peni ni duéé ko a junuu Padué.
Ke [é hemepie nimewé kon, ke te jan me geé alihi
temehi pie] e caa tuiebé pelewé na a *Mwametau te
Padué!
21 «Wo pa apulie na pwo niihen, ke pwo ni pihe pa
ten, ke o jan ne kon me e wéihi a pomwa ten me ni
naamuun. Ke time uce mwotieng, 22 ‡‡†be e céihi ne ko
ni pihe pa ten. Kehe icehi ana hemepie e tuiebé wo pa
apulie na junihe pwo niihen kojaeng, ke me lu pip-
wopa, ke e piwéden wo pana junihe pwo niihen. Ke e
pé kojaeng ni pihe pa ten me ni wâé ten, ke e patihi ne
ko lépwo béén.
23 ‡‡‡«Ke wo pana time uce pa bééng, ke e cubwoniéo.
Ke wo pana time e uce picani tong me gemu
taineibuhi, ke e papiidenihi.»

A bwo engen ke mwojuia te ni duéé

24 «[Geé cuwoteeke téne ani]: Hemepie pwo duéé ko
pace céiu apulie; ke me e wie mu kon, ke e â wé? E âdé
ke âbé he ni duaan na ticie hen. Be e hane ace duaan
celi me e mu hen, kehe icehi ana time e uce tooli. Ke e
niimihi pie, me e mwojuia ngemwo ha ali mwa li e wie
mu hen.
25 «Ke e mwojuia, ke e tooli ali mwa he te ju balé hen
ehi, ke pwoiipihi ehi. 26 Ke e â hane ni duéé béén na 7
jélé, na te junihe ta jélé kojaeng. Ke lé taa pimu ha ali
mwa. Ke wo pa apulie naa, ke bwo junihe ta nang
mwo kojan ânebun!»

Ni béé bwo hegi nen de Iésu

Mataio 12.38—42

27 §Hiwon ni apulie na lé ko tabemi Iésu. He e mwo
tee ko pacihelé, ke e te cihe da ko miiden kuti ê céiu
toomwo mu hadeniilé, ke e pii pie: «*Adéi ê toomwo
na go âbeele mu kon, ke e paditiko!»
28 Ke e hegi wo Iésu pie: «Nihe ubwo a adéihi te nina
lé téne a pwooti te Padué, ke lé piténedehi!»

Nemwo hane ace céiu inenaado

29 §†Caa â junihe hiwon ni apulie na lé tabemi Iésu, ke
lé te ju â pititéélé ne kon.
Ke e pii telé pie: «Te junihe ta ni apulie jenaa, [be
time lé uce piténede Padué]. Ke lé te cuwo ko ilehi ko-
jaeng ce inenaado, ke ce pipwojunuun. Kehe o te tice
inenaado celi lé bo uce alihi mwo koja ali e too pérofé-
ta Jonas §†† ânebun. 30 Be weengaa a inenaado ne te ni
apulie Ninive [beme habwii pie, te wo Padué na e ne
Jonas nge céiilé, beme e mi pii telé pie e o bo pwocuhi-
naado telé]. Ke wonaa [ana e o tooéo] woéo pa Nahi
Apulie, ke o a inenaado te ni apulie jenaa.
31 §‡«[Ke geé te temehi mwo a jepule ko] ê toomwo
daame ha amu Saba §‡† bwolihi. Be li e âbé mu ha amu
ten na te junihe e ité, beme e téne pa daame
*Solomona na oba nang ko a pitemang. Kehe te e éni
pelewé pa céiu apulie na e te junihe piwéden koja
Solomona! Ke é ha a Tan na e bo tauti ni apulie hen wo
Padué, ke e bo cuwoda ânebuhewé ê toomwo daame
naa, ke e bo pipé ne kowé, wogewé ni apulie jenaa.
[Be muhi tewé me geé téne.]
32 §†«Ke é ne ko ni apulie Ninive na lé téne a pune te
péroféta Jonas, ke lé pininim, ke lé pitaatééhi ni muli-
helé. Kehe te e éni pelewé wo pa céiu apulie na e te ni-
he piwéden koja Jonas! Ke é ha a Tan na e bo tauti ni

† *Atinip—Grek: Scorpion.* †† *11.15 Mataio 9.34, 10.25*
‡ *Caatana—Grek: Bélzébul. Omehi Caatana ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡† *11.16 Mataio 12.38* ‡‡ *Grek: Ke o bo tupwo ne huîilé ni mwa ten.* ‡‡† *11.22 Kolosé 2.15*
‡‡‡ *11.23 Luka 9.50* § *11.27 Luka 1.28,42,48* §† *11.29 Mataio 16.4*
§†† *Jonas—Pa péroféta bwolihi li cié tan ke cié bwénin tina ali ikua (Mataio 12.40). A ocine ko a bwomune a bwo mele te Iésu, ânebuhe a bwo mulie cemwo ten.* §‡ *11.31 1 Rois 10.1—10* §‡† *Ha amu Saba—Grek: Du sud.* §† *11.32 Jonas 3.5—10*

apulie hen wo Padué, ke wo lépwo Ninive, ke lé o cu-
woda ânebuhewé, wogewé ni apulie jenaa, ke lé o
pipé ne kowé. [Be muhi tewé me geé pininim, ke me
geé bitekewé!]»

Geé mulie ne ha a pwéélang

Mataio 5.15, 6.22—23

33 †«Time nye uce ne miû ko a mwomiû, me nye talui
ko ace cio! Kehe genye ne da ko miiden, beme lé o ali-
hi ehi ne nina lé â taabé huâ. 34 Geé téne! Ni naamiinye,
ke a pwéélang ko ni éénye. Ke me te wâé ni naami-
inye, ke e mu ha a pwéélang ati a éénye. Kehe me ta ni
naamiinye, ke a éénye, ke e mu ha a melepiing. 35 Geé
pipwocile a pwéélang na e kowé, be koli e â melepiing.
36 Mepie e mu kom a pwéélang, ke o te tice ace céiu
duaan mu kom celi e o mu ha a melepiing. Be e
pwohewii a miû na e pwéélang kom.»

E paténe lépwo Farasaio wo Iésu

Mataio 23.1—36; Maréko 12.38—40

37 É he e mwo ko panebwénihi a pune naa wo Iésu,
ke e âbé céiieng wo pa céiu *Farasaio, ke e todeeng bé
ne pelen, beme lé piwiinaado [me ni béé Farasaio
béén]. Ke lé tehene nge pwomwo, ke lé tebwo pwo
taap. 38 Ke wo Iésu, ke time e uce puu lupwo in âneb-
uhe a wiinaado [pwohewii ana te a bwomu te lépwo
*Juif]. Ke e téetihi wo pa Farasaio, [ke time uce wâé
ten].
39 Ke e pii ten wo Padaame Iésu pie: «Wogewé lépwo
Farasaio, ke geé te ju puu ehi pwo mwojéi ni mwoûdu
me ni tam. Kehe icehi ana te ju oba kuti ni pwonimewé
ko nina ta. Be geé te junihe tapi, ke geé tee cuwo ko
hane nina wâé me dewé, ke geé bune ni apulie! 40 Geé
pipatieden! Be kona time geé uce temehi pie, wo
Padué na e pwo a mwojéi a tam, ke te weeng mwo
pana e pwo a ne a tam? 41 Wâé heme geé ne te lép-
wona tice delé nina e mu he ni tamewé. Be me wonaa,
ke geé puu ni iwé ke ni pwonimewé mwo!
42 «Te ni bwomu tewé na geé ne te Padué ana te ju
céiu mu ko a 10, é mu ko ni pétaapwo âdaanu ††. [Ke te
wâé.] Kehe geé pipwocile! Be time geé uce âcehi [ni ju-
naado ne he ni patén]: a bwo pipwoiipi ni apulie, me a
bwo eânimewé te Padué. Wâé heme geé pacuwohi ati
nina ubwo, me ati ni nahi patén.
43 «O te junihe ubwo a cuhinaado tewé, wogewé lép-
wo Farasaio! Be geé te hane ni atebwo na e mu âneb-
un ne he ni *mwotapitihi. Be te junihe wâé tewé heme
lé te pwobwocu tewé, me pipaunukewé ne he pwa-
hamii ni apulie ati.
44 «Geé pwohewii ni bwomu na time uce pwopweehi
‡. Be, me genye engen pwon, ke time genye uce teme-
hi pie genye ko engen pwo ce bwomu!»

E paténe lépwo dotéén ko patén

45 Wo pa céiu *dotéén ko patén, [ke e téne a pwooti
te Iésu naa, ne ko lépwo Farasaio] ke e pii ten pie:
«Padaame, me go pii anaa, ke go pii me ta geme mwo,
wogeme lépwo dotéén ko patén!»
46 Ke e hegi ne ten pie: «Te piwien ne mwo kowé! Geé
pipwocilekewé, wogewé lépwo dotéén ko patén! Be ni
pihuô tewé, ke pwohewii ni âneule na te junihe téé, na
geé pwo me lé taawon ne ni apulie. Be muhi tewé me
geé pétaa kon ko a mwodéiwé na te ju céiu!
47-48 «Éa! O te junihe ubwo a cuhinaado tewé. Be lé
taunu lépwo péroféta [te Padué] wo lépwo watihewé.
Ke é jenaa ni, ke é he geé bahi ni bwomuhelé, ke geé
habwii pie, wogewé mwo ko a bwo taunulé! 49 Be
weengi ana e pii ne kowé wo Padué, pana e temehi ati:
"É bo ne lé céiikewé lépwo péroféta tong, me ni *apos-
tolo tong. Ke geé o pwotahi ne kolé, dieli geé o taunu
ce béén."
50 «Ke e bo tautikewé wo Padué ko a bwo taunu ati
lépwo péroféta ten, mu ha atabuhi ko a bwohemwo,
51 tabuhi mu ko Abel, die ko Zakari ‡†, li lé taunueng ne
ha awieme *apwoâpwailo me a duaan na junihe iitihi!
Ke é pii tewé pie: Wogewé lépwo apulie jenaa na e bo
tautikewé kon ‡‡!
52 «Wogewé lépwo dotéén ko patén, ke a panewé me
geé tehi ne te ni apulie ni bwo temehinaado mu he ni
tii iitihi. Kehe icehi ana geé neduwohi kolé ‡‡†! Muhi
tewé me geé taa ha a Mwametau te Padué, ke geé
pacuwo ni béén na nimelé me lé taa hen. Ke é pii tewé
pie: O te junihe ubwo ace cuhinaado tewé!»
53 [E panebwénihi ana e pii wo Iésu, ke] e wie mu ha
a mwa [te pali Farasaio]. Ke lé te junihe okéé kuti wo
lépwo Farasaio me lépwo dotéén ko patén. Ke tabuhi
mu ha a benaamwon naa, ke lé te cuwo ko taceb-
wénieng, beme lé téne celi e pii. 54 Be lé hane pwaaden
beme lé pipé ne kon mu ko ace bwo hegi nen den.

E pamwoiu ni acémun den

Mataio 10.19—33

12 É ha a benaamwon na e ko pacihe lépwo *Fara-
saio wo Iésu, ke caa pihiwon ni apulie na lé âbé
tabemieng. Ke lé tabuhi pititéélé.
É ânebuhe a bwo pacihelé ten, ke e mi pacémuni ni
acémun den.

---

† *11.33 Maréko 4.21; Luka 8.16* †† *Mu ko ni pétaapwo âdaanu—E pii beetihi he pwo grek pie: A menthe me a rue me ati ni béé madinaado.* ‡ *Bwomu na time uce pwopweehi—ai A bwomu na time nye uce alihi.* ‡† *Zakari—Pa bénebwéne apulie mu ko lépwona taunulé ne ha a Élele Iitihi Ânebun.* ‡‡ *Tautikewé... E pii wo Iésu pie, te piwien ne kolé, be lé o caa taunueng, kehe te pa céiu péroféta mwo.* ‡‡† *Panewé me geé tehi... Grek: Geé pétaabwon a kilé ko a bwo temehinaado.*

Nina neduwohi ke o bo habwii

Ke e pii telé pie: «Geé pipwocile a ‘nyaa te pwoloa’ te
lépwo Farasaio, be lé habwii a duaan na wâé, kehe lé
neduwohi ni ta pwo telé. 2 †Ati ni naado na neduwohi,
ke o bo habwii ne ha a pwéélang, beme nye alihi ehi.
3 Ke ni naado na geé pii neduwohi ne ha a melepiing,
ke o pii pwaatihi ne ha a pwéélang. Ke ni naado na geé
pihuu ko pii ne ha a nemwa, ke o bo toii da ne ha a
pubu apulie.»

Nihe pipwonaado ne kowé

4 «Geé nemwo pwo me mwotikewé ko ni apulie,
wogewé ni bééng. Be hemepie lé taunuhi ni ééwé, ke
o te tice ace céiu naado celi lé o pwo te a jenewé. 5 Ke-
he geé pipwocilekewé, ke wâé heme geé pwo me
mwotikewé ko Padué! Be weeng na jan ne kon me e
taunuhi a ééwé, ke me e tahikewé ne ha a miû.
6 «Geé cuwoteeke alihi ni meni na wahin jélé: Nye
icuhi ni meni na nim ne ko nina alo mwani, kehe icehi
ana te tice mu kolé celi e pineulé wo Padué. 7 ††Ke
wogewé, ke e te tai temehi ati ni jéhi ni apuniwé. Ke é
pii tewé pie: Geé nemwo pwo me mwotikewé! Be te ju-
nihe pwonaado ne kowé ne he pwahamii Padué koja
ni meni na nihe hiwon jélé!»

Geé mwoiu ke geé pipatemehiéo

8 «É pii tewé pie: Wo pa apulie na e pii ne he pwa-
hamii ni apulie pie, weeng pa apulie tong, ke woéo
mwo, ke é o pii mwo pie weeng ke pa apulie tong, ne
he pwahamii ni *âcélo te Padué. 9 Kehe wo pana e pii,
ne he pwahamii ni apulie, pie time e uce temehiéo, ke
woéo mwo, ke é o te pii, ne he pwahamii ni âcélo te
Padué, pie time é uce temehieng. 10 ‡Ke o pineu ati lép-
wona lé cihe me ta ne kong, pa Nahi Apulie. Kehe icehi
ana wo pa apulie na e cihe me ta ne ko a *Jenen Iitihi,
ke o time uce jan me pineuhi ni ta pwo ten.»

E picani tewé a Jenen Iitihi

11 ‡†«Geé téne, lé o bo imwikewé beme lé pitautikewé
ne he ni *mwotapitihi, ke é ne he pwahamii ni daame
me lépwo gupéno. Ke é ati he ni benaamwon naa, ke
geé nemwo pwo me gia gewé ko ce bwopiinen telé.
12 Be a Jenen Iitihi, ke e o bo te patemehi tewé celi me
geé bo pii, hemepie geé bo cuwo he pwahamiilé.»

A mwani me ni naamuunye

Mataio 6.19—34

13 Pwo pa céiu mu ha a pubu apulie na e pii te Iésu
pie: «Pa apipune, e caa mele wo caa tong koja ni naa-
muun. Go pii te pa âjiénung pie, me gemu pipwopatihi
ne komu!»
14 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Aje, time é uce âbé
me é tauti ni naado na wonaa!»
15 ‡‡Ke e pii te ni apulie pie: «Geé pipwocilekewé me
geé nemwo tee hane me pihiwon dewé ni naado! Be a
ju mulihe pa apulie, ke time uce é mu ko ni naado na
eten.»

A ocine ko ni naamuunye

16 Ke e uti telé a ocine ce:
«E bwo mu wo pa apulie na junihe pwo den, ke pwo
ni pule ten na e ne ni âdaanu na junihe wâé. 17 Ke e
bwo pitahimwoeng pie: “É bo pwo de? Be caa pitice ahi
ni âpenem dong ne ha ali pié tong.”
18 «Ke e bwo pipii ten pie: “Weengi ana me é bo pwo:
É o tatii ni pié tong, ke é bo pwo celi piubwo, ke é bo
ne ehi hen ni âpenem dong, ke ni naamuung. 19 Ke é
alecehen ke é o pipii tong pie: ‘Nihe hiwon ni naa-
muung he ni jo na hiwon. Ke é o mwaale, ke é o wi-
inaado, ke é o ûdu, ke é o pipwodéén!’”
20 «Kehe icehi ana e pii ten wo Padué pie: “Wogo, ke
pa apiolo! É jenaa he bwén, ke é o pé mwo kojako a
mulihem. Ke bo ni dee ati ni naamuum na go tapihi?”»
21 ‡‡†E pii mwo wo Iésu pie: «Weengaa ana e o bo tuie
ne ko pana e hane ni naamuun ne éni pwo bwohem-
wo. Be o time uce pwo den ne pele Padué!»

Ana junaado koja ni naamuunye

22 E biteeng wo Iésu ne ko lépwo acémun den, ke e
pii telé pie: «Weengaa a watihen me é pii tewé pie: Geé
nemwo gia ko ni mulihewé, me ni ééwé. Geé nemwo
tee pitahimwokewé pie: “Genye o bo wii de?” ke
“Genye o bo cuwohe ce de?” 23 Be a mulihewé, ke juni-
he pwonaado ne kon koja a wiinaado. Ke a ééwé, ke
junihe pwonaado ne kon koja ni epwénewé. 24 Geé
omehi ni meni, be time lé uce picemi âdaanu, ke time
lé uce pitii âdaanu, ke te tice béé awéa telé he ni tan.
Be wo Padué, ke e te ne ni wiinaado telé. Kona
wogewé, ke time geé uce piwéden koja ni meni?
Uhuu! 25 Time uce é mu ko a bwo gia celi geé o mwo ne
mwo aceli céiu tan ne he ni mulihewé! 26 Ke hemepie
time uce jan me geé pwo me bwali a mulihewé, é mu
ko ade na geé pwo me pinekepé tewé ne ko ni nehin?
27 «Geé cuwoteeke alihi ni muun he meté, be lé cim,
ke time lé uce péi ke wolinaado. Ke é pii tewé pie: Wo
pa daame *Solomona ati ha *a wâé ten ke ni epwé-
nen, ke time uce junihe wâé koja a muun na te ju céiu.
28 Geé cuwoteeke alihi ni meté: E cim jenaa, ke o cini
meé ne pwo miû. Kehe wo Padué, ke e te ne ni ep-
wénelé. Ke kona time e o uce ne ce epwénewé celi pi-
wéden? Te junihe wahin kuti ni céihi tewé!

† *12.2 Luka 8.17* †† *12.7 Luka 12.24; Apostolo 27.34* ‡ *12.10 Mataio 12.32; Maréko 3.28—29* ‡† *12.11 Maréko 13.11; Luka 21.12—15*

‡‡ *12.15 1 Timoté 6.9—10* ‡‡† *12.21 Mataio 6.19—20*

29 «[Éa kuti, é pii tewé pie]: Geé nemwo pwo me
pinekepé tewé, ke geé nemwo gia ko celi me geé wii
me ûdu. 30 Be wo lépwona time lé uce temehi Padué,
ke time lé uce mwaale ko a bwo hane ninaa. Kehe
wogewé, ke wo Padué Caa tewé, ke e te temehi nina
nimewé kon. 31 Geé hane ânebun a Mwametau ten. Ke
e o bo ne tewé ati nina tice tewé.»

A ju wâé ne he miiden

32 «Geé nemwo pwo me mwotikewé, wogewé lépwo
ju bééng, wogewé a pubu apulie tong. Be wâé te Caa
tewé me e bo ne tewé a Mwametau ten. 33 †Geé icuhi
nina etewé, ke geé ne ni cuhin ne te lépwona tice delé.
Be me wonaa, ke o pwo ce naamuuwé ne pele Padué
celi time uce bumedén, ke o time uce ta nelang. Be o
pwocoon me lé pé wo lépwo abune. Ke te tice dale celi
me lé wii, ke te tice ôbe †† celi me lé ili. 34 Be é he na e
lang ni naamuum, ke e lang a pwonimem.»

A pwooti ko a bwo ûmiê me piténedehi

Mataio 24.45—51; Maréko 13.33—37

35 ‡[E pii mwo wo Iésu pie]: «Geé ûmiê, ke geé ne ni
epwénewé he penem, ke geé cile ehi ni mwomiû hewé
me te pwéélang. 36 Geé pwohewii ni apenem na lé ucéi
pa caa telé heme e mwojuia mwo mu ha a piaten. Ke
me e tehenebé, ke me e cii pomwa, ke lé o bo tehi ne
ten. 37 Be o nihe wâé ne ko lépwona e toolé heme lé
tee ko ûmiê, ke lé ucéieng.
«Ke é pii tewé a juuju pie: E bo cuwohe a epwén ko
penem wo pa daame. Ke e pwo me lé tebwo pwo taap,
ke e bo ne ce wiinaado telé! 38 [É he li lé tee ko
ucéieng, ke time lé uce temehi pie, e bo tuie ha ace be-
naamwon celi woté] é ha awieme bwén ai é pwop-
wometan. Ke o adéilé, hemepie e tuiebé, ke me e toolé
heme lé teko ûmiê!
39 ‡†«Geé cuwoteeke niimihi ani: Wo pa eapwihi
pwomwo, ke time e uce temehi ace inetéale celi e o
âbé hen wo pa abune me e taa ha a mwa ten. Be
hemepie e te temehi, ke wieli e o te pacuwoeng.
40 Wogewé mwo, ke geé te piwâam. Be é o bo âbé,
woéo pa Nahi Apulie, kehe time geé uce temehi ace
benaamwon.»

Pa apenem na e piténedehi

41 E tahimwo Iésu wo Pétéru pie: «Padaame, kona a
ocine na go pii, ke te a deme cehi, [wogeme lépwo
acémun dem] ai a de ati ni apulie?»
42 Ke e hegi ne ten wo Padaame pie: «He wooélé pa
apenem na e piténedehi ke e pipwoiipieng? Wo pana e
pii ten wo pa daame hen pie: "É ne tem a penem na
pwonaado ne kon: Go ne ce wiinaado te lépwo apen-
em dong he ce benaamwon celi wâé."
43 «Ke o te nihe wâé ne ko pa apenem naa, hemepie
e tuiebé wo pa daame, hemepie e teko penem ehi!
44 ‡‡É pii tewé a juuju pie: E o ne ten a pihuô ati ne ko ni
den. 45 Kehe icehi ana wieli e piniimihi wo pa apenem
naa pie, 'O bwoli pa caa tong me e âmwobé.' Ke e ahi
ni béén ko penem, ke e te nihe wiinaado me ûdu, ke e
piolo. 46 Ke e o bo âmwobé wo pa caa ten, ha a tan na
time e uce ucéieng, ke é ha a inetéale na time e uce
temehi. Ke e bo ne a cuhinaado na junihe ubwo te pa
apenem naa, woélé me lépwo béén ko penem na time
lé uce piténedehi.
47 ‡‡†«O junihe ubwo a cuhinaado ten, é mu ko ana e
te temehi ana nime pa daame hen kon, ke time e uce
pwo, ke tice aceli e pipwopweehi me den. 48 Kehe time
uce nihe ubwo ace cuhinaado te lépwona time lé uce
temehi pie, ta nina lé pwo. Be wo pana e hegi nina hi-
won, ke o ilehi kojaeng nina hiwon ‡‡‡.»

Lé pipiiden ni apulie mu ko Iésu

49 «É âbé, beme é pébé a miû ne pwo a bwohemwo;
ke nihe nimung me caa ko éle. 50 §Be o puuéo ko a puu
apulie [ko ni picani na nihe ubwo]. Be é teko ucéihi ne
he ni téé beme panebwénihi. 51 §†Geé nemwo niimihi
pie é âbé beme é pébé a péém ne pwo a bwohemwo.
Ûhu! É pii tewé pie, woéo pa watihen me time lé uce
piténelé ne ni apulie §††. 52 Tabuhi jenaa, heme nim ni
apulie na lé mulie ha a pwomwo na céiu, ke o time lé
uce piténelé. Be o bo cié celi lé âbé céing, ke o bo alo
lupwona lu piâdeéo §‡, ai o cié celi lé piâdeéo, ke o alo
lupwoceli lu âbé céing. 53 §‡†Be o time lu uce piténelu
wo pa caa me pa naîn, ke ê nyaa ma ê naîn; ke o time
lu uce piténelu lu amwaan.»

Geé alihi ana mwomwon, ke geé pwo!

54 §†E pii mwo wo Iésu te ni apulie na hiwon pie: «É
hemepie geé alihi ni nii na e âbé mu ha ale amu §‡, ke
geé pii pie e o ute. Ke e o tuie. 55 Ke hemepie e tahieng
a dan mu paaéémwa, ke geé pii pie: "O te nihe éle". Ke
o te wonaa. 56-57 Wogewé lépwo bwi! Geé te ju gahe
pwo! Geé te nihe temehi me geé pii pie, wâé a amu, ai
ta a amu. Ke é mu ko ade na time geé uce alihi temehi
a juuju ne he ni naado na e ko tuie jenaa? [Be hemepie
geé ko alihi ehi] ke geé temehi ehi ana mwomwon me
geé pwo.

† *12.33 Luka 18.22* †† *Dale…ôbe—Grek: Mite.* ‡ *12.35 Mataio 25.1—13* ‡† *12.39 Mataio 24.43—44; 1 Tésalonik 5.2*

‡‡ *12.44 Mataio 25.21,23* ‡‡† *12.47 Cang 4.17* ‡‡‡ *Dernière phrase—He pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Hemepie nye ne ce naado celi hiwon te pace céiu, ke genye o te ilehi mwo kojaeng celi nihe hiwon.* § *12.50 Maréko 10.38—39* §† *12.51—53 Mataio 10.34—36* §†† *Dernière phrase—Grek: Kehe [é pébé] a bwo pineitééhi [ne ni apulie].* §‡ *Cié…alo… Grek: Na lu cubwoni nina cié jélé mu kolé.* §‡† *12.53 Miché 7.6* §† *12.54—57 Mataio 16.2—3* §‡ *Mu ha ale amu—Grek: Mu he na e nuule lang a téale.*

58 †«[Weengi ana mwomwon]: É hemepie e pitéteimi-
naado ne kom wo pace céiu, ke geu mi pipwopweehi
heme mwo ko wogeu nge he pwaaden nge ha a
mwotautinaado. Be koli e bo neko te pa atautinaado;
ke wo panaa, ke e o bo neko te ni pwoli, ke lé bo neko
nge he karépu. 59 Ke é pii tem a juuju pie: O time go
uce wie mu he karépu, hemepie mwo time go uce
téele pwocuhi ati ni cuhinaado tem.»

Geé taatééhi ni mulihewé!

13 Ha a benaamwon naa, ke lé âbé céii Iésu ne ni
béé apulie, ke lé pii ten pie: «Wo pa daame *Pi-
late, ke e pwo me taunu ni béé apulie mu Galilé, he lé
*pwoâpwailo te Padué [ne *huâ iitihi ne Iérusaléma].»
2 ††Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Kona geé niimihi
pie lé mele be te junihe ta jélé koja ni béén? 3 Ûhu! Ke
é pii tewé pie: Geé pipwocilekewé, ke geé pitaatééhi ni
mulihewé wogewé ati, be koli geé o tai mele pwohewii
ni apulie naa! 4 Ke geé cuwoteeke niimi lépwoli 18
apulie li e tupwo ne huîilé ali aba ne Siloé, ke taitelé.
Kona te junihe ta jélé koja ni béé apulie *Iérusaléma?
5 Ûhu! É pii tewé mwo pie: Wâé heme geé pininim, ke
me geé bitekewé. Be koli geé o tai epin ko mele
pwohewii ni apulie naa!»

A majing na te tice acehin

6 E pii telé a ocine ce wo Iésu:
«E bwo mu wo pa céiu apulie, ke e bwo cemi a acuwo
*majing ha apwoamu ten. Kehe icehi ana me e mu â
omehi ce acehin, ke mu te tice.
7 ‡«Ke e te pwo me pii te pa apenem den pie: “Go ali-
hi! Be caa cié ni jo na é âbé hane ce acehin, ke te tice.
Tahagéieng taabwon! Be time uce wâé heme cep-
wotee picim heme tee ko tice acehin!”
8 ‡†«Ke e hegi ne ten wo pali apenem den pie:
“Padaame, mwo te ju neme neeng, beme é mwo
pwopweehi kon. É o mwo ini aujenieng, ke me é ne
pule kon. Ke genyu bo alihi ha a jo naa. 9 Ke mepie
pwo ce acehin, ke wâé; ke mepie te tice, ke go bo
tahagéi taabwon.”»

E pwo me tieden a cunu @ ko ê toomwo ha a tan iitihi

10 É ha a céiu *tan iitihi, ke e mu ha a *mwotapitihi
wo Iésu, ke e pacémuni ni apulie. 11 Ke e mu mwo lang
ê céiu toomwo na caa 18 ni jo na cunu nang hen. Be e
mu kon a duéé, ke cii a duun, ke pwocoon me e
pamwiieng.
12 Ke e alieng wo Iésu, ke e todeeng, ke e pii ten pie:
«Êje, caa tieden a cunu kom!»
13 Ke e ne ni in huîin, ke e caa te pamwiieng kuti, ke e
te junihe pipaunu Padué!
14 ‡‡Kehe icehi ana e te junihe okéé wo pa apihuô ne
ha a mwotapitihi, be e pwo me wâé nang wo Iésu ha a
tan iitihi. Ke e pééle ni apulie wo panaa, ke e pii telé
pie: «Lépwoje, 6 ni tan na nye penem hen. Ke heme
nimewé me tieden ni cunu kowé, ke geé âbé ha a
naadenitan! Ke geé necu a tan iitihi!»
15 ‡‡†Ke e hegi ne ten wo Padaame Iésu pie: «Wogo pa
apulie ta! Tai wogewé ati, ke kona time geé mu uce tu-
wo ni wota tewé me paûdulé he ni tan iitihi? Uhuu!
16 Mepwo é ne ko ê toomwo ce, ke ê piebehi *Abéra-
ma, pa watihenye. Ke e cieeng wo *Caatana he na 18
ni jo. Ke woté, o te tice mwomwon dong me é tuwo a
cunu kon ha a tan iitihi?»
17 Ke tanim ati nina lé piâde Iésu. Kehe icehi hiwon ni
apulie na lé te junihe pipwodéén ko nina wâé na e
pwo.

Alo lupwo ocine ko a Mwametau

Mataio 13.31—33; Maréko 4.30—32

18 E pii mwo wo Iésu pie: «Mepwo a *Mwametau te
Padué, ke he pwohewii ace de? Weengi a ocine me
pwo me geé temehi:

A pide moutarde

19 «A Mwametau te Padué, ke pwohewii a pide
moutarde na e cemi wo pa céiu apulie ha a cereda ten.
[Te junihe wahin] kehe me e cim, ke te junihe ubwo
nang, ke lé âbé ne ni meni, ke lé pwo ni mwonahilé ne
he ni dihen.»

A nyaa te pwoloa

20 E pii mwo wo Iésu pie: «Ade aceli é o pipwohewii
ne kon, a Mwametau te Padué? 21 A Mwametau te
Padué, ke pwohewii a nyaa te pwoloa na e pé ê céiu
toomwo, ke e iluuhi neibu me a *25 kilo* ko *farine*, dieli
e â cibu da ali pwoloa!»

A pomwa na picu

Mataio 7.13—14,21—23

22 E pacémuni ni apulie wo Iésu ne he ni mwopop-
waalé me ni amu, he e ko â Iérusaléma.
23 Ke e tahimwoeng wo pa céiu apulie pie:
«Padaame, kona te ju mehin celi e o te celuimilé wo
Padué?»
Ke e pii te ni apulie wo Iésu pie: 24 «Te junihe picu ku-
ti a pomwa [da ha *a ju mulip]. Kehe geé hane ace
bwopwonen me geé taa hen. Be hiwon nina nimelé
me lé taa, kehe icehi ana pwocoon ne kolé. 25 ‡‡‡Be, me
e capuhi ke kiléhi a pomwa wo pa eapwihi pwomwo,
ke time o uce jan me geé taa. Geé o te cuwo âoté

---

† *12.58—59 Mataio 5.25—26* †† *13.2 Ioane 9.2* ‡ *13.7 Luka 3.9* ‡† *13.8 2 Pétéru 3.9,15*

‡‡ *13.14 Exode 20.9—10; Deutéronome 5.13—14* ‡‡† *13.15 Luka 14.5* ‡‡‡ *13.25 Mataio 25.10—12*

pwomwo, ke geé o te cii taaci a pomwa, me pii ten pie:
“Padaame, Padaame, go tehi ne teme!”
«Kehe icehi ana e o hegi ne tewé pie: “Ûhu, time é
uce temehikewé.”
26 «Ke geé o bo pii ten pie: “Te wogeme kuti li genye
mu piwiinaado me ûdu me wogo. Ke go pwocémun
nge he ni pwaaden ne he ni pwomwo ubwo teme!”
27 †«Ke e bo te ju pii tewé gaale, pie: “Ûhu, time é uce
temehikewé! Geé engen kojaéo, wogewé nina ta ni
huô tewé!”
28 ††«Ke o bo tahikewé ole pwomwo. Ke geé bo é me
piwii pecuwo. Be geé bo ali [lépwo watihewé]: wo
Abérama, me Isaaka, me Iakobo, me ati ni péroféta,
na tai élé ha a Mwametau te Padué. 29 ‡Ke o bo hiwon
ce béén celi lé o bo âbé ha a Mwametau, mu pwo a
bwohemwo ati ‡†. Ke o pwo ce atebwo telé ne ha a pi-
wiinaado ubwo. 30 ‡‡Be hiwon nina lé alece jenaa na lé
bo ânebun ha a benaamwon naa. Ke hiwon nina lé
ânebun jenaa na lé o bo alece [ne jeda ha a
Mwametau te Padué].»

A pipwoééhe te Iésu @ ne ko lépwo Iérusaléma

Mataio 23.37—39

31 É he e mwo ko pii anaa wo Iésu, ke lé te tuiebé kuti
ne ni béé *Farasaio, ke lé pii ten pie: «Aje, geme téne
pie, e pwo me e taunuko wo pa daame *Érode An-
tipas! Kehe wâé heme go engen mu éni!»
32-33 Ke e hegi ne telé pie: «Geé pii te pa wota apiaba
naa pie, é jenaa ke é meé, ke [é o mwo te mi pwo ni
penem dong, be] é o mwo peni ni duéé, ke é o mwo
cile ni cunu. Ke é ha a béciéhe ni tan alecehen, ke é bo
panebwénihi ati. Kehe é o mwo te mi cuwo ha a
pwobenele ko a pwaadeniing [nge Iérusaléma]. Be
time o uce wâé hemepie taunu pace céiu péroféta [te
Padué] ne pwomwo koja Iérusaléma [a pwomwo ubwo
iitihi ten]!
34 «Au, mwolikewé wogewé lépwo Iérusaléma! Geé
taunu lépwo péroféta na e nelé bé céiikewé wo Padué,
be geé ahi ni béén ko péi, ke geé taunu ce béén ko ce
béé bwopwonen. Mu te cuwo ko nimung me é
taineibukewé, pwohewii a nyaa te ja heme e taineibuhi
ni naîn haahi ni puuin. Kehe icehi ana te muhi tewé.
35 Ke geé téne, [é o mwo engen kojakewé, ke] e o pwo
me ticie ha a *mwaiitihi tewé wo Padué! Ke é pii tewé
pie: O caa time geé bo uce aliéo mwo, dieli ha ace tan
celi geé o bo pii pie: *Adéi pa apulie na e âbé ne he nii
Padaame!*»

Psaume 118.26

E paténe lépwo Farasaio wo Iésu

Mataio 22.1—14

14 1-2 É ha a céiu *tan iitihi, ke e mu ha a pomwa te
pa céiu *Farasaio wo Iésu, ke lé piwiinaado. Ke e
mu lang mwo wo pa céiu apulie na cunu nang, be cibu
ni miin. Ke lé wéa ko Iésu ati wo lépwo apulie [beme lé
alihi heme e pwo me tieden a cunu kon].
3 ‡‡†Ke e tahimwo lépwo *dotéén ko patén me lépwo
Farasaio pie: «Kona te pwo mwomwon denye me nye
pwo me tieden a cunu ko pace céiu apulie ha a tan iiti-
hi, ai iitihi?»
4 Ke time lé uce hegi ne ten. Ke e biteeng nge céii
pali cunu, ke e pwo me wâé nang, ke e pii ten pie, me
e mwojuia ngemwo pelen.
5 ‡‡‡Ke e tahimwo ati ni apulie pie: «É hemepie e tup-
wo ne ha ace pwomiidu wo pace naîm ai ace wota
tem, ha a tan iitihi, ke kona go o pwo de? Geé â céieng
da mu ha a pwon!»
6 Ke time uce jan me lé hegi ne ten.

Go nemwo pipaunuko

7 E ome nina todelé ne ha ali piwiinaado wo Iésu, ke
e alihi pie lé pipégali ni atebwo na e mu ânebun. Ke e
pii telé pie: 8 §«Go pipwocile! Be é hemepie todeko ne
ko ace piwiinaado ko piaten, ke go nemwo â tebwo
pwo a atebwo te lépwo apulie na piubwo jélé. Be koli e
bo tode pace céiu apulie celi nihe pieda kojako 9 wo
pali eapwihi ali piwiinaado! Ke koli e bo pii tem pie:
“[Go cuwoda, ke] go engen mu ha atebwo naa.” Ke o
bo tanim go me go â hane ace atebwo tem.
10 «Wâé heme go â tebwo âuté ha a bénebwéne
atebwo. Ke e o bo pii tem wo pana e todeko pie: “Pa
bééng, go âbé, me go tebwo pwo a atebwo te lépwona
piubwo jélé.” Ke lé bo alihi nelang a bwo pipaunuko te
pa eapwihi a piwiinaado. 11 §†Be wo pana e pwo me pi-
ubwo nang, ke o neeng ole, ke wo pana e pwo me pi-
wahin nang, ke bo neeng da.»

Go tode lépwona tice naamuulé

12 É nelang, ke e pii wo Iésu te pana e todeeng pie: «É
hemepie go piwâam ko ace piwiinaado [celi woni] ke
go nemwo tode cehi lépwona lé o wodehi ne mwo tem
nina go pwo: é hemepie wo lépwo béém, me lépwo
âjiénem, me lépwona pwo ni naamuulé.
13 «Be wâé heme go tode lépwona tice naamuulé, ke
wo lépwona cunu jélé, ke wo lépwona tebwa jélé, ke
wo lépwona bwi jélé. 14 §††Ke o adéiko, be time uce jan
me lé wodehi ne tem, kehe wo Padué, ke e o bo ne

† *13.27 Psaume 6.9* †† *13.28 Mataio 8.11—12* ‡ *13.29 Psaume 107.3* ‡† *Mu pwo a bwohemwo ati—Grek: De l'est, de l'ouest, du nord et du sud.* ‡‡ *13.30 Mataio 19.30*

‡‡† *14.3 Luka 6.9* ‡‡‡ *14.5 Mataio 12.11; Luka 13.15* § *14.8 Proverbes 25.6—7* §† *14.11 Mataio 23.12; Luka 18.14* §†† *14.14 Ioane 5.29*

tem a ceme ni penem dem, ha a tan na lé bo mulie
cemwo mu ha amele wo lépwona lé pwo nina wâé.»

Muhi telé ko a piwiinaado te Padaame

15 †Pwo pa céiu apulie na lu mu pwo taap †† me Iésu.
Ke me e téne a bwo pipune ten, ke e pii ten pie:
«Padaame, te junihe *adéi lépwona lé mu ha a piwi-
inaado ubwo ne ha a *Mwametau te Padué!»
16 Ke e pwo-ocine wo Iésu, beme e hegi ne ten. Ke e
pii pie:
«E bwo mu wo pa céiu apulie, ke e pipwopweehi a pi-
wiinaado na nihe ubwo. Ke e tode lépwona nihe hiwon
jélé beme lé piwiinaado. 17 Ke nebwén, ke cuwo ali tan
ko piwiinaado. Ke e pahede pa céiu apenem den, me â
tode lépwona me lé piwiinaado me weeng.
18 «[Ke e ân, ke e too pa céiu béélé] kehe icehi ana e
hegi ne ten wo paje pie: “Au, go â pii te pa daame pie,
me e pineuéo, be time uce jan me é âdé wiinaado, be
é âbé mu ha apwocuhi a apwoamu, ke wâé heme é â
cedi.”
19 «Ke nebwén, ke e ali pa béalohen mu ko lépwona
todelé. Ke e hegi ne ten wo paje pie: “Au, go â pii te pa
daame pie, me e pineuéo, be time uce jan ne kong me
é âbé. Be é âbé mu ha apwocuhi ni paaci na 10, beme
lé um. Ke wâé heme é mwo â picaalé.”
20 ‡«Ke e ân, ke e too pa béciéhen, ke e hegi ne ten
wo paje pie: “É mwo ko ju piaten, kehe time uce jan
me é âbé.”
«Be te tai pipéélé, ke te tai muhi telé me lé âbé, be lé
tai pii pie, pwo ni penem delé ‡†.»

E tode lépwo béén

21 «Ke e mwojuia mwo wo pali apenem, ke e piuti te
pali daame hen a bwo hegi nen de lépwo apulie naa.
«Ke e te junihe okéé kuti wo pali daame, ke e pii ten
pie: “Go epin nge ha ati ni amu, ke go todebé nina tice
naamuulé, me ni tebwa, me ni tebwomwa, me ni bwi.”
22 «[Ke e an wo pa apenem.] Me e mwojuia cemwo,
ke e pii te pali apihuô pie: “Pa apihuô, geme caa pwo
ali go pii, kehe mwo te pwo ni nehi atebwo.”
23 «Ke e hegi ne ten pie: “Go â ati pwo ni pwaaden, ke
é mwonuhi ni ninaado. Ke go tode celi pitapitikewé,
beme oba a mwa tong! 24 Ke mepwo é ne ko lépwoli é
mi todelé, ke o te tice celi lé wii mu ko a piwiinaado
tong!”»

A bwo âcéi Iésu

Mataio 10.37—38

25 É alecehen, ke e engen wo Iésu, ke hiwon ni apulie
na lé âcéin.

Ke e biteeng nge céiilé, ke e pii pie: 26 ‡‡«Wo paceli e
âbé céing, ke wâé heme nihe eânimen dong koja pa
caa ten me nyaa ten, me ê mwoden, me ni naîn, me ni
âjiénen, me ni iitieng, die mwo ko a mulihen. Be wo
pana te junihe eânimen de ati ninaa kojaéo, ke time
uce jan me pa acémun dong. 27 Wo paceli time e uce
canihi a *kuricé ten, me e âbé céing, ke time uce jan
me pa acémun dong.»

Geé mi pininim ehi

28 «Hemepie nime pace céiu apulie me e pacuuli ace
mwa, ke e o tabuhi tebwo, ke e o pihane pie, ‘He o niile
ace cuhin? He o te jan ce mwani tong beme paneb-
wénihi?’
29 «Be hemepie e te ju pwo cehi a paamwa, ke me
time e uce panebwénihi a mwa, ke lé o te nihe pi-
hoonieng ati ne ni apulie. 30 Be lé o pii pie: “Pa apulie
ce, ke e tabuhi pacuuli, ke time e uce panebwénihi!”
31 «Ke wo pace céiu daame, ke heme e â pwopa ne
ko pace céiu daame, ke wâé heme e mi pitahimwoeng
pie: ‘Pwo ni coda tong na 10000. He o te jan me é â
pwopa ne ko pana e âbé pwopa ne kong ko ni coda
ten na 20000 jélé?’
32 «Ke me time uce jan ne kon, ke e o ne ngen ce
apitéteimipwooti nge céii pa céiu daame heme e mwo
ko e ité, ke e o ileeng me lu pwo a péém.»
33 Ke e pii mwo wo Iésu pie: «O wonaa mu hadeniiwé
hemepie pwo paceli time e uce necu ati ni den. Be wo
pa apulie naa, ke time uce jan ne kon me pa eabwé
tong.»

A jié ke tieden a nemen

34 ‡‡†«Éa, a jié ‡‡‡ ke a naado na wâé, kehe mepie e
patieden a nemen, ke he nye o woté ace bwopwonen
me genye ne mwo ace nemen? 35 Caa time uce jan me
genye penem kon, ke genye tahi ole pwomwo. Wo
paceli pwo ce pwojéénen me e téne, ke wâé heme e
téne!»

E pipwoééhe ni apulie na ta jélé

Mataio 18.12—14

15 Lé âbé céii Iésu ni apulie na ta ni mulihelé: wo
lépwo *atai mwani cuhi puni apulie me lépwo
béén mwo. Be nimelé me lé téne a bwo pipune ten.
2 §Ke junihe time uce wâé te lépwo *Farasaio, me lép-
wo *dotéén ko patén. Ke lé pipii telé pie: «Kee! Wo pa-
je, ke lé pimu ibu me lépwona ta ni mulihelé, ke lé pi-
wiinaado me weeng!»

A ocine ko a muto na e pipatieden

3 Ke e pii telé wo Iésu a ocine ce:

† *14.15 Luka 13.29* †† *Mu pwo taap—Time lé uce tebwo pwo taap pwohewiikenye. Be lé te ju pule ko ni béé duaalé.* ‡ *14.20 1 Korénit 7.33* ‡† *Dernière phrase—A pwooti mu ha a niide a tii 18.*

‡‡ *14.26 Luka 9.23* ‡‡† *14.34—35 Mataio 5.13; Maréko 9.50*
‡‡‡ *Jié—Omehi note* § *15.2 Luka 5.30*

4 †«[Geé cuwoteeke téne ani]: Pace céiu bééwé, ke
100 ni muto ten. Ke mepie tieden aceli te ju céiu nang,
ke e o pwo de? E o necu nelang li 99 muto, ke e o â
hane ali muto li e pipatieden, dieli e bo tooeng. 5 Ke
me e tooeng, ke e te nihe pipwodéén, ke e canihieng
ne pwo lupwo pieaan.
6 «Ke é he e tuiebé pwomwo, ke e tode lépwo béén,
ke nina lé mu ko jijen, ke e pii telé pie: “Geé âbé beme
nye pipwodéén ibu! Be é caa tooli mwo ali muto tong li
tieden!”
7 «É pii tewé pie, te piwien ne jeda he miiden, be wo
Padué, ke e te junihe pipwodéén kuti ko pace apulie ta
celi te ju céiu nang celi e pitaatééhi a mulihen, koja
lépwona 99 na wâé ni mulihelé, ke time lé uce niimihi
pie me lé mwo pininim mwo.»

Ocine ko a mwani na tooli mwo

8 [E pwo a céiu ocine wo Iésu, ke e pii pie]:
«E bwo mu ê toomwo na 10 ni mwani péi †† ten na ni-
he ubwo a cuhin. Ke é ha a céiu tan, ke e patieden ana
céiu. E bwo ne miû ko a mwomiû, ke e bwo balé ehi ha
ali mwa ten. Ke e hane ali mwani ten, dieli e bwo te â
tooli!
9 «Ke me e tooli ali mwani ten, ke e tode lépwo béén,
me nina lé mu ko jijen, ke e pii telé pie: “Geé âbé me
nye pipwodéén, be é caa tooli mwo ali mwani péi
tong!”
10 «Kehe é pii tewé pie: O nihe ubwo a pipwodéén de
lépwo *âcélo te Padué ko pace apulie celi te ju céiu
nang na ta nang celi e pitaatééhi a mulihen.»

A ocine ko pa ewa aiu na e mwojuia mwo ne pele caa ten

11 E uti telé mwo [a céiu ocine] wo Iésu:
«Lé bwo mu lupwo ewa aiu me caa telu. 12 Ke e pii te
caa telu wo pa béalohen pie: “Go ne tong ni dong mu
ko ni naamuum ‡.”
«Ke e te ne ten wo pali caa telu.
13 «Ke nebwén, ke wo paje, ke e pé ati li den, ke e
icuhi. Ke e pé li mwani, ke e â ha amu na nihe éité. Ke
e hane a mulie na wâé ten, ke e pipwohauli ko li
mwani ten. 14 [Âdé li wole, ke âdé, ke âdé, ke âdé…] Ke
e â patieden ati li mwani ten. Ke e tuie a menele na ni-
he ubwo ne ha amu naa. Ke te junihe menen kuti. 15 Ke
e hane ace penem den, beme e wiinaado. Ke e picile
puwokwo ‡† te pa céiu apulie ne ha amu naa. 16 Kehe
icehi ana caa junihe menen, ke caa nimen me e eni mu
ko li e puwokwo. Be te tice apulie celi me lé ne celi me
e wii.»

E piniimihi pie me e mwojuia mwo

17 «Ke e tuie nge ha a céiu benaamwon, ke e pininim,
ke e niimihi pie, ‘É ne pele caa tong, ke nihe hiwon ni
wiinaado me de ati ni apulie, die ko lépwo apenem
den. Ke te nihe hiwon mwo kojalé! Ke woéo ne éni, ke
é ko metihi menele! 18 ‡‡Caa jan! É o mwojuia ngemwo
céii caa, ke é o pii ten pie: Caa, go pineuéo, be é
pitalupe ne he pwahamii Padué, ke é ne he pwahami-
im. 19 Caa time uce jan me woéo pa naîm. Kehe go pwo
me pa céiu apenem dem.’ 20 Ke e cuwoda, ke e engen
me e mwojuia ne mwo pele caa ten.»

E te nihe niimieng wo caa ten

«É he e mwo ko âbé he pwaaden, ke e temehieng wo
caa ten, ke e te nihe pipwoééhen. Ke e téte beniieng,
ke e haaieng, ke e mwomwaaueng. 21 Ke wo pa naîn,
ke e pii ten pie: “Caa, go pineuéo, be é pitalupe ne he
pwahamii Padué, ke é ne he pwahamiim, ke caa time
uce jan me go pii kong pie pa naîm…”
22 «[He e mwo tee ko cihe] ke e caa pii te ni apenem
den wo caa ten pie: “Geé epin! Geé pébé ace epwén
celi nihe wâé, beme e cuwo hen wo pali naîng. Ke geé
ne ce tai ko in, ke ce dihibwaan. 23 Geé pébé ali nahi
paaci li nihe wâé a bwo ubwo nang, ke geé taunueng.
Be é jenaa, ke genye o piwiinaado ibu, ke genye pip-
wodéén! 24 ‡‡†Geé alihi, wo pa naîng ce, ke e caa mele,
kehe e caa mulie mwo! Ke tieeng, ke é caa tooeng
mwo!”
«Ke lé tabuhi pipwodéén.»

E okéé wo pa cuwon

25 «He lé ko wonaa, ke he e tee ko penem he ni ap-
woamu wo pa cuwon. Ke me e mwojuia ne mwo
pwomwo, ke e téne ni pwopwonyebi, ke ni tihi bweje.
26 Ke e tode pa céiu apipenem, ke e tahimwoeng pie:
“Woté? É mu ko ade [na geé ko junihe pipwodéén]?”
27 «Ke e hegi ne ten pie: “E caa mwojuia mwobé wo
pali ciéém. Ke te junihe piwâénime caa teu. Ke e pii pie
me taunuhi ali nahi paaci, [beme nye piwiinaado, me
pipwodéén] be e caa too mwo pa naîn he teko wâé
nang!”
28 «Kehe icehi ana e okéé wo pali cuwon, ke muhi ten
me e taa pwomwo. Ke e â wie wo caa ten, ke e wâgo
kon me e taa céiilé.
29 «Kehe icehi ana e hegi ne ten pie: “Go téne go caa,
caa nihe hiwon ni jo na é ko penem dem, ke time é uce
téele pwoemaan, ke me muhi tong me é piténedeko.
Ke time go uce téele ne tong ace cuwo nahi nani me
geme piwiinaado me lépwo bééng! 30 Ke wo pane, ke e

† *15.4 Ézékiel 34.11,16; Luka 19.10* †† *10 ni mwani péi—Céiu a mwani péi (denier), ke a cuhi pa apulie na céiu nang ha a tan na céiu.* ‡ *Ilehi ni naamuu caa ten, ânebuhe a bwo mele ten, ke time uce ace naado celi me pwo ne ha a bwomu te lépwo Juif. Habwii pie, pa acibehede ke pa atapi wo pa huêedi.* ‡† *Picile puwokwo—Âcehi a bwo niimihi nen de lépwo Juif, ke a puwokwo, ke a wota na te juni-he mwiihi, ke time lé uce wii.*

‡‡ *15.18 Psaume 51.6* ‡‡† *15.24 Éféso 2.1,5*

caa patieden ati ni mwani tem ne ko ni toomwo pwop-
waaden, ke me e mwojuia, ke go pwo me lé taunuhi ali
paaci li nihe wâé a bwo ubwo nang, beme a den!”»

Nye pipwodéén be nye caa tooeng mwo

31 «Ke e hegi ne ten wo caa ten pie: “Go téne go pali
naîng, go teko mu pelong, ke tai ati ni dong, ke ni
dem. 32 Kehe icehi ana wâé heme nye pwo a piwiinaa-
do jenaa me pipwodéén. Be pa ciéém ce, ke e caa
mele, ke e caa mulie mwo! Pana caa tieeng, ke nye caa
tooeng mwo!”»

A ocine ko pa apenem na e te pipwocileeng

16 E pacémuni lépwo acémun den wo Iésu, [ke e
pii telé a ocine ce]:
«E bwo mu wo pa céiu apenem de pa céiu apulie na
pwo den. Be pa apiwéihi ne ni mwani ten.
«Ke é ha a céiu tan, ke lé âbé pitéteiminaado te pali
daame hen ne ni béé apulie, ke lé pii ten pie: “E te nihe
pihoonihi li mwani tem wo pali apenem dem.”
2 «Ke e todeeng wo pali daame, ke e pii ten pie: “Aje!
Lé pitéteiminaado ne tong kom! Go pii pwaatihi tong
aceli go pwo ko li mwani tong. Be o time go uce tee
wéihi!”
3 «Ke e te pitautinaado wo pali apenem, ke e pipii ten
pie: ‘[É te ju nebwén kuti!] Ke é bo pwo de? Caa tice ni-
ihung me é penem he pule. Ke te nihe tanim jo me é
ile.’
4 «Ke e te niimihi kuti ana me e pwo, beme pwo ce
béén celi me lé picani ten †, hemepie caa tice penem
den.
5 «Ke e tode he picéiu lépwona pwo ni kérédi telé ne
pele pali daame hen. Ke e tahimwo pa bécéiuhen pie:
“Niile ce kérédi tem?”
6 «Ke e hegi ne ten pie: “100 piibwi †† ko géréén.”
«Ke e pii ten wo pali apenem pie: “Ûhu! Go te ju
wodehi cehi celi 50, go pali bééng. Neko a metii bépa-
juujuhi nen pie caa nebwén ati li kérédi tem.”
7 «Ke e tode mwo pa céiu, ke e tahimwoeng pie: “Wo-
go paje, ke niile ce kérédi tem?”
«Ke e hegi ne ten pie: “100 ni cang ko *blé*.”
«Ke e pii ten wo pali apenem pie: “Ûhu! Neko a metii
tem, ke go te ju tii cehi pie 80, [ke nebwén ati a kérédi
tem].”
8 «Ke [é he e téne anaa] wo pali daame, ke e te nihe
téele, ke e picedi pali apulie ko a bwo pipwocileeng, ke
te piwien hemepie pa apipwohuô.»
[Ke e panebwénihi nelang a ocine naa wo Iésu, ke e
pii pie]: «Geé alihi, wo lépwo apulie éni pwo bwohem-
wo, ke lé te nihe temehi me lé pipwocilelé, koja ni
apulie te Padué ‡ na mwomwon ke juuju ni huô telé.
9 Ke é o pii tewé pie: A mwani, ke pa apipaupaakenye!
Wâé heme go pé ni mwani tem, beme go picani te lép-
wo apulie kon ne éni pwo bwohemwo, beme o pwo ce
béém. Be é alecehen, hemepie go caa mele koja ni
mwani tem ‡†, ke wo Padué, ke e o te hegiko ehi ne ha
a pomwa ten ne jeda [he miiden] dieli mwo.»

Ni béé pwooti ne ko a mwani

10 ‡‡[E pacihelé mwo wo Iésu ko a mwani, ke e pii pie]:
«Hemepie go temehi pwoiipihi ace cuwo nahi naado,
ke go te temehi mwo me go pwoiipihi ni naado na ub-
wo. Ke é hemepie time go uce temehi me go pwoiipihi
ni naado na wahin, ke o time go bo uce temehi me go
pwoiipihi ni naado na ubwo. 11-12 Ke é hemepie time go
uce temehi me go pwoiipihi ni naado na te ju wahin ne
éni pwo bwohemwo, pwohewii a mwani, ke é mu ko
ade na go niimihi pie [wo Padué, ke e] o bo ne tem,
me go papenemihi nina wâé na ni junaado [ne he mi-
iden]?
13 ‡‡†«Te tice pace apulie celi jan ne kon me pa apipen-
em de lupwoce daame celi alo julu, ati ha a pwonimen.
Be e o pipenem ehi te pace céiu, ke e o tééti pa céiu.
Kehe time uce jan me geé tai apipenem de Padué me
a mwani!»
14 Ke he lé téne a pwooti naa wo lépwo béé *Fara-
saio, ke lé pihoonieng, be wâé telé a mwani.
15 ‡‡‡Ke e pii telé pie: «Geé pipwocile, be geé te nihe
pihabwiikewé ne he pwahamii ni apulie, kehe icehi ana
e te temehi ni pwonimewé wo Padué. Ke nina pwonaa-
do ne kon ne te pa apulie, ke te junihe ta ne he pwa-
hamii Padué.»

Ni pwooti ko ni patén me a Mwametau

16 §[E pacémuni ni apulie wo Iésu ko ni béé pwooti, ke
e pii telé pie]: «[Lé pihuôkenye] ne ni *patén de
Moosé, me ni pwooti te lépwo péroféta, die ha a be-
naamwon na e pipune wo *Ioane pa apipuu apulie.
Kehe icehi ana é jenaa, ke é ko patemehi a Pwooti Wâé
ko a *Mwametau te Padué. Ke te nihe hiwon ni apulie
na lé ko pipwopa hane beme lé taa hen §†. 17 §††Kehe
icehi ana hemepie e mwo teko mu a miiden me a
bwohemwo, ke o te tice ace céiu atii celi e o pétaab-
won mu ko ni patén §‡.
18 «É mu ko anaa, na é pii pie: Hemepie go cibéé ê
mwodem, beme go piaten mwo, ke pa apibune be go
engen koja êgi mwodem ânebun. Ke piwien mwo

† *Picani ten—Grek: Hegiéo ne ha a pomwa telé.* †† *Piib-wi—Butéi (bouteille).*

‡ *Ni apulie te Padué… Grek: Ni nahi pwéélang.* ‡† *Mwani tem—ai Ni mwani na go hegi ha a pipwohuô.* ‡‡ *16.10 Luka 19.17–26* ‡‡† *16.13 Mataio 6.24* ‡‡‡ *16.15 Mataio 23.28; Luka 18.9–14* § *16.16 Mataio 11.12–13* §† *Lé ko pipwopa hane beme lé taa hen—ai Lé pine niihelé, ai Lé hane me lé ne a Mwametau ko ni-ihelé. Grek: Lé taa ko ni niihelé.* §†† *16.17 Mataio 5.18* §‡ *Grek: Te junihe piticecoon de a miiden me a bwohemwo me tieden kojan me….*

heme go piaten me êce céiu toomwo celi e caa tahagéi
piaten.»

Pana nihe pwo ni den me Lazare

19 E pii wo Iésu a ocine ce:
«[Lu bwo mu wo lupwo apulie na alo julu.] Wo pa
céiu, ke pa apulie na nihe pwo den. Ke e mu cuwohe ni
epwén na te nihe wâé ne kon, ke te nihe ubwo ni
cuhin. Ati he ni tan, ke e te pwo nina te wâé ten, ke e
mu pwo ni piwiinaado na ubwo.
20-21 «Ke wo Lazare, ke tice den, ke tome ahinaado
kon, be e pwo katia, ke lé mu tami ni ahinaado kon ne
ni wotaahen. Ke e tee pule ha a pomwa ko a babé ko
ali mwa te pali pwo den. Ke te nihe nimen me e eni ni
mewiinaado na e mu tupwo mu pwo a taap te pali pwo
den.
22 «Ke nebwén, ke lu mele wo lupwoli apulie, ke lé
âbé wo lépwo *âcélo, ke lé pé Lazare nge pele *Abéra-
ma [ne he miiden]. 23 Kehe é ne ko pali pwo den, ke lé
pééeng ole céii lépwo amele. Ke te nihe cunu nang, ke
e te nihe mu he ni picani nelang.
«Ke me e alehede, ke e ali Lazare me Abérama, ke he
nihe woilu ité kojaeng. 24 Ke e toii da céii Abérama pie:
“Au, caa, go pipwoééhung! Ke go neopé Lazare, beme
e te ju neole ha a tabe a mwodéin, ke me e ne pwo a
upehung. Be é te nihe mu he ni picani ne ha a miû ce.”
25 «Ke e hegi ne ten wo Abérama pie: “Pa naîng, go
teko niimihi he li go mwo mulie [pwo bwohemwo]. Ke
te tice celi tieden pelem, ke go mulie ha a pipwodéén.
Kehe wo Lazare, ke e mu he ni cunu me ni picani. Ke
go alihi, jenaa, ke e pipwodéén, ke wogo, ke go mu he
ni cunu me ni picani. 26 Ke a céiu mwo, ke pwo a pwon
na nihe ubwo ne ha awiemenye. Ke pwocoon me
geme oté céiikewé, ke pwocoon me geé taabé céi-
ikeme.”
27 «Ke e hegi ne ten wo pali pwo naamuun pie: “Ke
me wonaa, go caa, ke é ileko pie, go pahede Lazare
nge ha a pomwa te caa tong, ne pwo bwohemwo.
28 Be mwo élé lang wo lépwo âjiénung na nim jélé; be
wâé heme e pacihelé ko a duaan ce é ko mu hen. Be
koli lé bo opé ne éni, he ni cunu me ni picani [hemepie
lé bo mele].”
29 «Ke e hegi ne ten wo Abérama pie: “Ûhu! Be caa te
e pelelé wo Moosé me lépwo péroféta. Kehe wâé
heme lé piténedehi!”
30 «Ke e pii ten wo pali pie: “Ûhu go caa. Be te nihe
wâé heme e mwojuia mu ha amele wo pace céiu
apulie me e pacihelé, beme lé pininim, ke me lé
bitelé.”
31 «Kehe icehi ana e hegi ne ten wo Abérama pie:
“Mepie time lé uce piténede Moosé me lépwo pérofé-
ta, ke time lé o uce piténede pace apulie celi e mulie
cemwo mu ha amele!”»

Ni pune te Iésu ne te lépwo acémun den

Mataio 18.6—7, 21—22; Maréko 9.42

17 E pii te lépwo acémun den wo Iésu pie: «O te
cuwo ko pwo ni bwomunen me nye tupwo ne ha
a ta. Kehe o te junihe ubwo a cuhinaado te pana e pwo
me lé tupwo ne ha a ta wo lépwo béén!»

Go nemwo tanahi a céihi ten!

2 «Geé pipwocile! Go nemwo pwotahi a céihi † te pa
apulie na e céihi ne kong pwohewii a cuwo nahi ewa,
be o te junihe ubwo a cuhinaado tem. Ke wâé heme
cie ace pilehe péi ne ko a henem, ke me tahiko ole he
jié! 3 ††Hemepie e pwo aceli ta {ne kom} wo pa céiu
acéihi béém, ke go paciheeng ehi. Ke mepie e pininim,
ke me e biteeng, ke go pineuhi ni ta pwo ten. 4 Ke
mepie e tee pwo celi ta ne kom ‡, ke mepie e te âm-
wobé pii tem pie e pininim, ke go pineueng.»

Jan ne ko a céihi na junihe wahin

5 [É ha a céiu tan, ke] lé pii te Padaame Iésu wo lép-
wo *apostolo pie: «Ne teme a céihi celi nihe ubwo!»
6 ‡†Ke e pii telé pie: «Hemepie a céihi tewé, ke me te
ju wahin pwohewii a pide *moutarde*, ke o te jan me
geé pii te a acuwo ce pie: “Go tawii ni waam mu éni, ke
go ole cuwo he jié!”, ke e o te pitabemikewé.»

Geé penem ha a pimiibule

7 [E pacémunilé mwo wo Iésu, ke e pii telé pie]: «Geé
cuwoteeke niimihi a bwomunen ce: Pwo pa apenem
de pa daame, na e umi ni apwoamu, ke e wéihi muto.
Ke me e âmwobé mu he ni apwoamu, ke time e uce pii
ten wo pa daame pie: “Go â wiinaado.” 8 Kehe e pii ten
pie: “Go piwâam ko a wiinaado tong! Ke é alecehen, ke
go taatééhi ni epwénem, ke go âbé penem dong, be-
me é wiinaado ke me é ûdu. Ke é alecehe anaa, ke go
bwobe wiinaado ke ûdu.” 9 Time e uce olééhi ne te pa
apenem den wo pa daame be e pwo nina e ilehi!
10 «Te piwien ne mwo kowé jenaa, heme geé pwo ati
nina e pii wo Padué, be wâé heme geé pii pie:
“Wogeme lépwo apenem na piticenaado ne kome. Ke
geme te ju pwo cehi nina me geme pwo.”»

E pwo me wâé lépwo katia na 10 jélé

11 E mwo ko â he pwaaden nge *Iérusaléma mu
Galilé wo Iésu. Ke e tuie nge ha a céiu duaan na e
mwonuhi a amu *Samari. 12 Ke e â taa ha a céiu
mwopopwaalé.

---

† *Pwotahi a céihi—ai Pwo me tieden a céihi—ai Ne me e pwo ana ta. Grek: Pwo me e tupwo.* †† *17.3 Mataio 18.15* ‡ *Mepie e tee pwo celi ta ne kom—Grek: Mepie e pwo 7 pwo na ta ne kom ha a tan na céiu.* ‡† *17.6 Mataio 17.20, 21.21*

Ke me e tehene ngen, ke lé âbé beniieng lépwo katia
na 10 jélé. 13 †Ke lé te pimu ité †† koja Iésu, ke lé cihe da
ko miiden ko pii pie: «Iésu, Padaame, go pip-
woééheme!»
14 ‡Ke e alilé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Geé ân, ke geé
pihabwiikewé ne te lépwo *apwoâpwailo.»
Ke me lé mwo ko ân, ke caa te wâé jélé kuti. 15 Ke
heme e alihi wo pa céiu béélé pie caa wâé nang, ke e
mwojuia, ke e cihe da ko miiden, ke e pii pie: «Wâé
Padué!»
16 Ke e tidihi jilin ne ânebuhe Iésu, ke e ti pwo
bwohemwo a bwaaden, ke e pwo-olé ten. Pa apulie
naa, ke pa apulie mu Samari ‡†.
17 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Tai wogewé lépwona 10
gewé, ke time uce tai wâé gewé? Ke kona élé wé lép-
wona 9 jélé? 18 É mu hadeniilé ati, ke te tice paceli e
mwojuia cemwo beme e pipaunu Padué, kehe te icehi
wogo pa aâbé! 19 Go cuwoda, ke go engen, be e caa
pwo me wâé go na a céihi tem.»

A bwo tuie te pa Nahi Apulie

Mataio 24.23–28,37–41

20 [É ha a céiu tan] ke lé tahimwo Iésu ni béé *Fara-
saio pie: «He éniile celi e o bo âbé a *Mwametau te
Padué?»

A Mwametau ke caa e éni

Ke e pii telé pie: «A Mwametau te Padué, ke o time e
uce âbé pwohewii ace céiu naado celi genye alihi. 21 Ke
o time uce jan me geé pii pie: “E éni” ai “E lang”. Be a
Mwametau te Padué, ke caa e ha awiemewé ‡‡.»

Lé o bo tai alihi a bwo mwojuia tong

22 É alecehen, ke e pii te lépwo acémun den wo Iésu
pie: «E o âbé a benaamwon na o nimewé me geé aliéo,
woéo pa Nahi Apulie, ha ace tan celi ju céiu, kehe o
time geé uce aliéo. 23 ‡‡†Pwo ni apulie na lé o pii tewé
pie: “E jeoté” ai “E éni”, kehe geé nemwo ân; geé nem-
wo téte ngen. 24 Be a bwo âmwobé tong, woéo pa Nahi
Apulie, ke o pwohewii a ilehi heme e pwéélang ati ha a
miiden, mu ha a céiu baaéén die ha a céiu baaéén.
25 Kehe, é ânebuhe ninaa, ke wâé heme é mu he ni pi-
cani, ke me lé téétiéo ne ni apulie jenaa.»

Lé o téetihi a bwo tuie opé tong

26 «A tan na é bo âbé hen, woéo pa Nahi Apulie, ke o
pwohewii a benaamwon de Noé. 27 Be lé teko wiinaado
me ûdu ne ni apulie, ke lé piaten, ke lé ne ni naîlé
toomwo me lé aten. [Ke te tice aceli lé temehi] dieli ha
a tan na e taa ha ali ong wo Noé. Ke e te âbé kuti ali
tilihi amu, ke lé tai mele ati ni apulie naa.
28 ‡‡‡«Ai o pwohewii a benaamwon de Lota §. Be lé
teko wiinaado me ûdu ne ni apulie, ke lé icuhinaado
me pwocuhinaado, ke lé cemi, ke lé pacuuli ni mwa.
29 Ke é ha a tan na e wie mu *Sodome wo Lota, ke wo
Padué, ke e pwo me tupwo mu he miiden a miû, ke a
muu pule na éle §†. Ke lé tai mele §†† ne ni apulie naa.
30 Ke [é pii tewé pie, o piwie a bwo téetihi nen de ni
apulie] ha a tan na é o pihabwiiéo, woéo pa Nahi
Apulie.»

O bo pé pace céiu

31 §‡«É ha a tan naa, ke wo pana e âoté pwomwo, ke e
nemwo taamwo hane ni naamuun ne ha a mwa ten.
Ke wo pana e mu ha apwoamu, ke e nemwo mwojuia
ngemwo pelen. 32 Geé te piniimi êgi mwode Lota [li e
niê ocemwo. Be lé mele ibu me lépwo Sodome].
33 §‡†«Be wo paceli e hane me e cile a mulihen, ke e o
patieden. Kehe wo paceli e patieden a mulihen, ke e o
cile dieli mwo. 34 Éa, é pii tewé pie: É ha a bwén naa, ke
alo ni apulie ne pwo ace apule, ke o pé pace céiu, ke o
ne pa céiu. 35 Ke alo lu toomwo na lu ko cemeii *blé* ibu,
ke o pé ê céiu, ke o ne ê céiu.
{ 36 «Ke wo lupwo apulie na lu mu ha apwoamu, ke o
pé pa céiu, ke o ne pa céiu.»}
37 [Ke me lé téne anaa] wo lépwo acémun den, ke lé
tahimwo Iésu pie: «Padaame, e o bo tuie ne wé anaa?»
Ke e pii telé pie: «[Geé ûmiê, me geé alihi ni béhab-
wiinen. Be pwohewii ana nye mu pii pie]: “É he na e
lang a déhi wota, ke lé taineibulé nelang ne ni
bwaaoléé §†.”»

Êgi depwele na e tee ile taaci

18 §‡E pii a ocine ce wo Iésu te lépwo acémun den,
beme e habwii telé pie, wâé heme nye cuwo ko
pwoiitihi, kehe me nye nemwo pwo me mwaale genye.
2-3 Ke e pii telé pie:
«E bwo mu wo ê céiu depwele §§† [na te tice den]. Ke
é ha a céiu tan, ke e â céii pa céiu atautinaado, [pa
apulie na nihe ubwo nang] beme e ilehi kojaeng pie,
me e cuwoko pa céiu apulie [me e uje ne mwo ten ana
te a den]. Ke e pii ten wo êje pie: “Pa daame, go picani
tong, ke go pwo ana mwomwon me dong!”

† *17.13 Lévitique 13.45–46* †† *Lé te pimu ité—Wo lépwo katia, ke iitihi me lé âmwonu ni béé apulie.* ‡ *17.14 Lévitique 14.2–3; Ioane 3.3, 18.36* ‡† *Samari—Wo lépwo Juif, ke lé mwiihi lépwo Samari, be time lé uce niimihi pie, te lépwo ju apulie te Padué pwohewiilé. Omehi Samari ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha aneb-wén ko a tii.* ‡‡ *Caa e ha awiemewé—ai Caa e kowé.* ‡‡† *17.23 Maréko 13.21; Luka 21.8* ‡‡‡ *17.28 Genèse 18.20, 19.25* § *Lota—Pa acim ko Abérama li e âcéin ne ha ali amu li e ne te Abérama wo Padué. Omehi Genèse pwahamii tii 18 me 19.* §† *Muu pule na éle—Soufre.* §†† *Tai mele—Te wo Lota cehi me lu naîn toomwo na lé mulie.* §‡ *17.31 Mataio 24.17–18* §‡† *17.33 Luka 9.24* §† *Bwaaoléé—Aigle pêcheur (ici pour aigle).* §‡ *18.1 Kolosé 4.2; 1 Tésalonik 5.17* §§† *E bwo mu wo ê céiu depwele… Grek: Pwo pa céiu atautinaado… Pwo mwo ê céiu depwele.*

«Kehe icehi ana wo pa atautinaado, ke time uce pa
apaciiti Padué, ke time e uce paciiti lépwo apulie mwo.
4-5 Ke muhi ten, ke e pamwojuia êgi depwele †. Kehe e
te cuwo ko âbé céiieng wo êje ati he ni tan, dieli e o bo
te â téneeng.
«Ke nebwén, ke e pii ten wo pa atautinaado pie: “Te
tice aceli é alihi ne ko Padué. Ke te tice aceli é alihi ne
ko lépwo apulie [na lé pwohewii ê depwele ce]. Kehe
icehi ana te junihe mwaale jo kon! Ke é o caa ne ten a
mwomwon, beme o time e uce tee âbé iliéo!”»
6 Ke e pii mwo wo Padaame Iésu pie: «Geé cu-
woteeke alihi ana e tuie! 7 E picani ten wo pa atauti-
naado naa, na ta nang. Ke kona wo Padué, ke o time e
uce téne ni apulie ten, ke me e picani telé, heme lé
todeeng heme bwén ke pwang? 8 Uhuu! E o te ju
piepin ko ténelé. Kehe icehi ana me é o mwojuia cem-
wo [ne éni pwo bwohemwo] woéo pa Nahi Apulie, ke
he é o mwo te too ce apulie celi lé céihi?»

Pa Farasaio me pa atai mwani

9 Pwo ni apulie na lé niimihi pie lé *mwomwon ne he
pwahamii Padué, ke lé tééti ni béén. Ke e pii a ocine ce
wo Iésu ne kolé pie:
10 «Lu bwo mu wo lupwo apulie na alo julu: Pa *Fara-
saio pa céiu, [pa apulie na ubwo nang ne ha a pwoiiti-
hi]. Ke pa *atai mwani cuhi puni apulie pa céiu, [pana
e mu bune he ni mwani naa]. Ke é ha a céiu tan, ke lu
â pwoiitihi ne *huâ iitihi.
11 «Ke e cuwoda wo pa Farasaio, ke e pwoiitihi pii pie:
“Padué hung, é pipwo-olé tem, be time é uce pwohewii
nina ta ni mulihelé. Be time lé uce juuju, ke lé bune, ke
lé pibune. Ke time é uce wonaa! Ke é pipwo-olé tem,
be time é uce pwohewii pa atai mwani naa. 12 ††Be [é te
piténedehi ati ni patén ko a pwoiitihi. Be] é mu patup-
wo wiinaado, beme é pwoiitihi tem, é he na alo tan ha
a naadenitan. Ke é mu ne tem a âpipati ko ni âpenem
dong.”
13 ‡«Ke mepwo é ne ko pa atai mwani cuhi puni
apulie, ke te time uce jan ne kon me e alehede da he
miiden he e pwoiitihi. Ke e picii a bwaangen, be pi-
wahin nang. Ke e pii te Padué pie: “Padué, go pip-
woééhung. Be woéo ke pa apulie na ta jo!”»
14 ‡†Ke e pii wo Iésu pie: «Wooélé mu ko lupwonaa, na
e pwo me wâé a pwonimen wo Padué? Wooélé pana e
mwomwon ne he pwahamiin? Te wo pa atai mwani ce-
hi, kehe time uce wo pa Farasaio. Be wo pana e pwo
me piubwo nang, ke o neeng ole, ke wo pana e pwo
me piwahin nang, ke bo neeng da.»

† 1re phrase—Grek: Caa bwolihi na muhi ten. †† 18.12 Ésaïe 58.2—3; Mataio 23.23 ‡ 18.13 Psaume 51.3 ‡† 18.14 Mataio 23.12

E adéi ni cuwo nahi ewa wo Iésu

Mataio 19.13—15; Maréko 10.13—16

15 Lé âbé céii Iésu wo lépwo béé apulie, ke lé pébé
céiieng ni cuwo nahi ewa, beme e ti kolé [ke me
adéilé]. Kehe icehi ana he lé alihi anaa wo lépwo acé-
mun den, ke lé cihe me ubwo ne kolé, ke lé pacuwolé.
16 Kehe e pii telé wo Iésu pie: «Geé ne ni cuwo nahi
ewa me lé âbé céiiéo. Geé nemwo pacuwolé, be a
*Mwametau te Padué, ke a de ni apulie na lé pwohewii
ni cuwo nahi ewa. 17 ‡‡Éa, é pii tewé a juuju pie: Wo pa
apulie na time e uce hegi a Mwametau te Padué
pwohewii ni cuwo nahi ewa, ke wo panaa, ke o
pwocoon ne kon me e taa hen.»

Pa apulie na nihe pwo den

Mataio 19.16—30; Maréko 10.17—31

18 ‡‡†E âbé céii Iésu wo pa céiu apihuô [ko pwoiitihi] te
lépwo *Juif, ke e tahimwoeng pie: «Pa apipune, wogo
pa apulie na te junihe wâé go kuti. He ade aceli me é
pwo, beme é hegi a *mulie dieli mwo ne pele Padué?»
19 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Kona é mu ko ade
na go pii kong pie, woéo ke pa apulie na wâé jo? Be te
tice pace apulie celi wâé nang, kehe te icehi Padué.
20 ‡‡‡[Ke hemepwo é ne ko a bwo tahimwohi nen dem]
ke go temehi ehi ni patén:
Go nemwo pibune;
Go nemwo taunuhi apulie;
Go nemwo bune;
Go nemwo pii ce pwooti celi ni gele ne ko ce béé
apulie§;
Go paciiti lu nyaa me caa tem.»

Exode 20.12—16

21 Ke e hegi ne ten wo pali apulie pie: «É caa te ténede-
hi kuti ninaa, ha a bwo mwo wahin jo.»
22 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go téne, te ju céiu cehi a
naado na mwo tieden kojako: Go engen, ke go â icuhi
ati ni dem, ke go pé ni cuhin, ke go ne te nina tice
delé. Be me wonaa, ke o pwo ce dem ne pele Padué.
Ke nebwén, ke go âbé céing.»
23 Kehe me e téne anaa wo paje, ke te junihe piwahin
nang, be te junihe pwo den.
24 Ke e piniê céin wo Iésu, ke e pii [te lépwo acémun
den] pie: «Geé alihi, wo lépwona te junihe pwo delé, ke
te junihe pwocoon ne kolé me lé taa ha a Mwametau
te Padué!
25 «Kona a *chameau*§†, ke o te jan ne kon, me e taa ha
a pwon ko a diti? Ke é pii tewé pie: Wo pa apulie na

‡‡ *18.17 Mataio 18.3* ‡‡† *18.18 Luka 10.25* ‡‡‡ *18.20 Exode 20.12—16; Deutéronome 5.17—20* § *Go nemwo pii ce pwooti celi ni gele... A bwopiinen pie, Go nemwo wonaa ne ha atautinaado.*
§† *Chameau—Wota he melé. Éni, ke a bwopiinen pie, a wota na nihe ubwo. Omehi Mataio 19.24.*

pwo den, ke mwo te junihe pwocoon ne kon, me e taa
ha a Mwametau te Padué.»
26 Lé te junihe téele kuti wo lépwona lé téne anaa, ke
lé te pipii telé pie: «Ke kona woo paceli jan me e
piceluimieng?»
27 Ke e pii telé pie: «Ana time uce jan ne ko pa apulie
me e pwo, ke te tai jan ne ko Padué.»
28 Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Wogeme, ke geme caa
patupwo ati ni deme, beme geme âcéim!»
29 Ke e pii telé wo Iésu pie: «É pii tewé a juuju pie: Wo
paceli e patupwo a pomwa ten, ai ê mwoden, ai ni âjié-
nen, ai lu acileeng, ai ni naîn, watihen a Mwametau te
Padué, 30 ke o tabuhi jenaa, ke e bo hegi ce naado celi
piwéden, celi te junihe ubwo ke hiwon. Ke é alecehen,
ke e bo hegi a mulie dieli mwo ne pele Padué.»

E pii a béociéhe a bwo mele ten

Mataio 20.17—19; Maréko 10.32—34

31 †E pé itéhi lépwo 12 acémun den wo Iésu, ke e pii
telé pie: «Geé téne, genye o caa taa *Iérusaléma, ke é
nelang he na o caa pajuujuhi ati nina lé tii wo lépwo
péroféta ne kong, woéo pa Nahi Apulie.
32 ††«Be o neéo te nina te tice céihi telé. Ke lé bo pi-
hooniéo, ke lé bo pwotahi ne kong, ke lé bo cumi ne
kong, 33 ke lé o ahiéo ko a bwaliiwota. Ke lé o pwo me
é mele. Kehe icehi ana é ha a béciéhe ni tan alecehen,
ke é o mulie cemwo mu ha amele.»
34 ‡Kehe time lé uce temehi ana e pii wo lépwo acé-
mun den. Be neduwohi kojalé a bwopiinen.

E pwo me e niê pa bwi

Mataio 20.29—34; Maréko 10.46—52

35 [Lé mwo teko â Iérusaléma wo Iésu me lépwo acé-
mun den.] É he lé ko piâmwonuhi Iériko, ke pwo pa
bwi na e tebwo ko a jije pwaaden, ke e ile [be pana te
tice den]. 36 É he e téne a pubu apulie he ko âbé, ke e
tahimwohi pie, he ade.
37 Ke lé pii ten pie, wo Iésu mu Nazaret na e ko âdé.
38 Ke e cihe da ko miiden ko pii pie: «Iésu, pa *Naî
Davita, go pipwoééhung!»
39 Ke wo lépwona lé engen ânebuhe Iésu, ke lé pi-
haaeng, beme e nemwo cihe. Kehe icehi ana e bwo ju-
nihe cihe da ko miiden kuti, ke e pii pie: «Pa Naî Davi-
ta, go pipwoééhung, ke go picani tong!»
40 Ke e â cuwo wo Iésu, ke e pii pie, me lé péééng bé
céiieng. Ke me e âbé mwonueng wo pali bwi, ke e
tahimwoeng wo Iésu pie: 41 «Ade aceli nimem me é
pwo me dem?»
Ke e hegi ne ten pie: «Padaame, me é niê mwo!»
42 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Niê mwo! Be caa wâé go
mwo mu ko a céihi tem!»

† *18.31 Luka 24.44* †† *18.32 Luka 9.22,44* ‡ *18.34 Maréko 9.32*

43 Ke e te niê kuti, pwohewiin ânebun. Ke e âcéi Iésu,
ke e pipaunu Padué. Ke lé tai pipwoun de Padué ati ni
apulie na lé alihi anaa.

Iésu me Zaché

19 E â taa Iériko wo Iésu, ke e pitahagéi a pwom-
wo ubwo, 2 he e ko mu lang wo pa apulie na pii
kon pie Zaché, pa caa te lépwo *atai mwani cuhi puni
apulie. Pa apulie na [piubwo nang, ke] junihe pwo den.
3 E hane me e ali Iésu. Kehe pwocoon, wonaa mu ko a
pubu apulie, be ju bahin nang.4 Ke e téte nge ânebuhe
ni apulie, ke e â taa pwo a acuwo *sycomore*, beme e ali
Iésu, heme e âbé lang.

É mu ha a mwa tem jenaa!

5 Me e tehenebé wo Iésu ha a duaan naa, ke e eti da
ni naamiin, ke e pii ten pie: «Pa daame Zaché, go epin
ko ole, beme é mu ha a mwa tem jenaa!»
6 Ke e te epin kuti ko a bwo ole ten wo Zaché, ke e
hegi Iésu ne pelen ne ha a pipwodéén.
7 ‡†He lé alihi anaa wo lépwo apulie, ke lé pihuu, ke lé
pii pie: «E â mu pele pa apulie na ta nang ‡‡.»
8 ‡‡†Ke e cuwo ânebuhe Padaame Iésu wo Zaché, ke e
pii ten pie: «Go alihi, go Padaame, é o bo ne te lép-
wona tice delé a céiu duaa ni dong. Ke mepie é
pwotahinaado ne ko pace céiu, ke é o bo ne ten me
opaa mu ko ana me é ne.»
9 ‡‡‡Ke e hegi ne ten wo Iésu [ne he pwahamii ni
apulie] pie: «E celuimikewé wo Padué, wogo me a mwa
tem! Be [go habwii pie] pa ju piebehi *Abérama! 10 §Be
woéo, pa Nahi Apulie, ke é âbé hane ke *celuimi lép-
wona lé pipatieden.»

Ocine ko lépwo eabwé na cié jélé

Mataio 25.14—30

11 Hiwon ni apulie na lé ko téne a pwooti te Iésu. Ke e
piuti telé a céiu ocine [beme lé temehi a ju bwomunen
ne ha a *Mwametau te Padué]. Be caa e mwonu
*Iérusaléma, ke lé niimihi pie, wieli e o caa pacuwohi a
Mwametau he e â taa ha a pwomwo ubwo. 12 Ke e pii
pie:
«E bwo mu wo pa céiu apulie na e mu ha a pwom-
woiu na nihe pwonaado ne kon. [Ke lé bwo todeeng
beme pa daame ha amu ten.] Ke e bwo pipwopweehi a
bwo engen den nge ha a céiu amu na éité, beme e [ali
pa daame ubwo nelang, me] hegi a pihuô ten. 13 Ke e
tode lépwona 10 jélé mu ko lépwo eabwé ten, ke e
muko pétaapwo ne telé ni mwani megele na hiwon §†,

‡† *19.7 Luka 15.2* ‡‡ *Pa apulie na ta nang—Wo lépwo atai mwani, ke hiwon ni mwani na lé bune koja lépwo âjiénelé. Omehi mwo Atai mwani ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡† *19.8 Exode 21.37; Nombres 5.6—7* ‡‡‡ *19.9 Luka 13.16; Apostolo 16.31* § *19.10 Luka 15.4; Ioane 3.17; 1 Timoté 1.15* §† *Ni*

ke e pii telé pie: “Geé penem kon dieli é bo âmwobé.”
[Ke nebwén, ke e engen, beme e hegi a pihuô ten.]
14 «Kehe lé téétieng ni béé apulie ha amu ten, ke lé
ne ni apulie nge ha amu na e â hen, beme lé pii [te pa
daame ubwo] pie: “Te muhi teme me pa apulie ce, ke
me e pihuô teme.”»

Wogo pa eabwé na wâé go!

15 «E caa te pwo me e daame. Ke nebwén, ke e mwo-
juia mwo. Ke e todebé ne pelen lépwo eabwé ten li e
ne telé li mwani, beme e temehi pie, he niile celi e taa
ne mwo pwon. 16 Ke e âbé wo pa bécéiuhen, ke e pii
pie: “Pa daame, go ne tong ana *1 million*†, ke e taa ne
pwon nina *10 million*.”
17 ††«Ke e pii ten wo pa daame pie: “Wâé! Wogo pa
eabwé na wâé go; be go piténedehi ne he ni naado na
wahin. Ke go pé a pihuô ne ko nina 10 ni pwomwo ub-
wo.”
18 «Ke e âbé wo pa béalohen, ke e pii pie: “Pa daame,
go ne tong ana *1 million*, ke e taa ne mwo pwon nina *5
million*.”
19 «Ke e pii ten wo pa daame pie: “Wâé! Wogo mwo,
go pihuô ne pwo nina nim ni pwomwo ubwo.”»

Wogo pa eabwé na ta go!

20 «E âbé wo pa céiu, ke e pii ten pie: “Pa daame, go
ne tong ana *1 million* ke é cile ne ha a mwaanu. 21 Be
mwotiéo kom, be pa apulie na go okéé [ne ko lépwona
time lé uce penem ehi]. Ke go taineibuhi nina time go
uce penem kon, ke go tii ni âdaanu na time go uce ce-
mi.”
22 «Ke e pii ten wo pa daame pie: “É tautiko mu ko ni-
na go pii, pa eabwé na ta go! Be go te temehi pie
woéo, ke pa a-okéé, ke é taineibuhi nina time é uce
penem kon, ke é tii ni âdaanu na time é uce cemi. 23 É
mu ko ade na time go uce ne ha a mwomwani a
mwani tong?! Be hemepie go ko wonaa, ke wieli é o te
céi ne pehi celi e taa ne pwon ‡!”
24 «Ke e pii te lépwona lé mu lang wo pa daame pie:
“Geé pé kojaeng a *1 million* na eten, ke geé ne te pana
eten nina *10 million*.”»

O bo ne te pa apenem ehi

25 «Kehe lé pii ten pie: “Pa daame, caa eten ni mwani
na te junihe hiwon wéden!”
26 ‡†«E hegi ne telé wo pa daame pie: “Wo pana caa
pwo ne ten, ke o ne mwo pwon ce béén. Kehe wo
pana te tice ten, ke o pétaabwon kojaeng a nehinaado
na mwo e pelen. 27 É ne ko lépwona ta jélé ne kong, ke
lépwona te muhi telé me é pihuô ne kolé, geé péélé bé
ne éni, ke geé taunulé ne ânebuhung!”»

E taa Iérusaléma wo Iésu

Mataio 21.1—17; Maréko 11.1—19; Ioane 12.12—19

28 É alecehe a bwo piuti nen den a ocine naa, ke e en-
gen wo Iésu beme e taa Iérusaléma. [Ke lé alecehen
wo lépwo 12 acémun den.] 29 Ke lé piâmwonuhi lupwo
mwopopwaalé, Betfagé me Bétani, die pwo a juwole
ko ni Olivier.
Ke e mi ne ngen lupwo alo acémun den wo Iésu,
30 ke e pii telu pie: «Geu â ha a mwopopwaalé na e
ânebuhenye. Ke me geu â taa hen, ke geu bo tooli a
nahi buriko na lé taaeng, na mwo te tice apulie celi lé
mu tebwo huîin. Ke geu tuwoeng, ke geu pééeng bé.
31 Ke mepie lé tahimwokeu pie: “É mu ko ade na geu
tuwoeng?”, ke geu hegi ne telé pie: “Nime Padaame
kon.”»
32 Ke lu ân, ke lu tooli ali nahi buriko, pwohewii nina e
pii telu wo Iésu.
33 É he lé mwo ko tuwoeng, ke lé tuiebé wo lépwo
eapwihin, ke lé pii telu pie: «É mu ko ade na geu tuwo
a nahi buriko naa?»
34 Ke lu hegi pie: «Nime Padaame kon.»
35 Ke lu pébé céii Iésu ali buriko. Ke lé tai ne ni epwén
huîin wo lépwo acémun den, ke lé pwo me e taa tebwo
huîin wo Iésu.

Lé pipaunueng ne ni apulie

36 É heme e ko piân, ke ni apulie, ke lé talihi ni
mwaanu telé nge pwo a pwaaden ânebuhe Iésu [be-
me lé pipaunueng]. 37 Ke lé piâmwonuhi a duaan he na
e mu lang a ole ko a pwaaden mu ko a juwole ko ni
Olivier ke e â Iérusaléma. Ke lé tai pipwodéén wo lép-
wo apulie, ke lé cihe da ko miiden, beme lé pipaunu
Padué mu ko ni *pipwojunuun na lé alihi. 38 ‡‡Ke lé toii
da pie:
*Adéi Padaame ce!
E âbé ne he nii Padué!
A péém ne he miiden!
Wâé ne he ni duaan na daaité!

39 Kehe icehi ana wo lépwo béé *Farasaio na lé mu
lang, ke lé pii te Iésu pie: «Aje, go pacihe lépwo acé-
mun dem!»
40 Ke e hegi ne telé pie: «É pii tewé pie, mepie time lé
cihe, ke ni péi ce, ke lé bo pipaunu Padué!»

E é pai Iérusaléma

41 E ko piâmwonuhi Iérusaléma wo Iésu, ke me e ali-
hi a pwomwo ubwo, ke e é pain. 42 Ke e pii pie: «Au,
mwolihi! Iérusaléma, nihe nimung me wogo mwo, ke

mwani megele na hiwon—Grek: 10 mines. A céiu mine, ke a cuhi pa apulie he na 3—4 ni wole, ke é nge ha 1 million † *(& niide a tii 18—24 mwo) Million—Grek: Mine (mwani péi). Omehi note* †† *19.17 Luka 16.10* ‡ *Mwani; Ne pehi celi e taa ne pwon—L’argent; Avec son intérêt.* ‡† *19.26 Mataio 13.12; Luka 8.18*

‡‡ *19.38 Psaume 118.26; Luka 2.14*

me go tooli a péém jenaa. Kehe icehi ana te muhi tem,
ke é jenaa, ke caa pwocoon me go alihi. 43 Be o caa
time uce bwolihi, ke lé o âbé céiiko wo lépwona muhi
telé kom. Ke lé o cubwoniko na ati he ni piduaan. Ke lé
bo pwopa ne kom. [Ke o time uce jan me go taunulé]
be hiwon ni babé ataduwo † telé na lé pwo aujeniko.
44 ††Ke [lé bo tanahi ni goomwa babé bwonihi a amu
tem. Ke] time e bo uce mu mwo ace céiu péi pwo ace
céiu. Ke lé bo caaitekewé, me ati ni apulie tem. Wonaa
be time go uce alihi temehi ali benaamwon li e âbé céi-
iko hen wo Padué beme e celuimiko.»

E peni ni api-icu mu huâ iitihi

45 [Lé tuie nge Iérusaléma] ke e taa *huâ iitihi wo Ié-
su. Ke e peni wie lépwona lé pwojenep nelang ‡.
46 Ke e pii telé pie: «Geé caa te temehi ali e pii wo
Padué ne he ni tii iitihi pie: *A mwa tong, ke bo toii kon pie a mwo ko pwoiitihi.*

Ésaïe 56.7

Kehe wogewé, ke geé ko pwo me ataduwo te lépwo abune!»

Jérémie 7.11

47 ‡‡Ke é alecehen, ke e pacémuni ni apulie ne huâ iiti-
hi wo Iésu, ati he ni tan. Ke é ne ko lépwo caa te lépwo
*apwoâpwailo, me lépwo *dotéén ko patén me lépwo
apihuô, ke lé tabuhi hane ace bwopwonen beme lé
taunueng. 48 Kehe icehi ana time lé uce tooli, be nihe
hiwon ni apulie na lé cedihi ni pwooti na e pacémunilé
kon.

Woo na e ne te Iésu a pihuô?

Mataio 21.23—27; Maréko 11.27—33

20 E mu pacémuni lépwo apulie ne *huâ iitihi wo
Iésu, ke e patemehi telé a Pwooti Wâé.
Ke é ha a céiu tan he e mwo teko wonaa, ke lé âbé
céiieng wo lépwo béé caa te lépwo *apwoâpwailo, me
lépwo béé *dotéén ko patén, me lépwo béé apihuô.
2 Ke lé tahimwoeng pie: «Aje, wooélé na e ne a pihuô
tem me go pwo nina go ko pwo? Wooélé na e pa-
hedeko?»
3 Ke e hegi ne telé pie: «Woéo mwo, ke é o mwo
tahimwokewé ko a céiu naado. Weengi: 4 Wooélé na e
ne a pihuô te Ioane me e *pipuu apulie? Wo Padué, ai
ni apulie?»
5 Ke lé te nihe picihe kon, ke lé pipii telé pie: «Mepie
genye hegi ne ten pie: “É mu ko Padué”, ke e o pii
tenye pie: “Ke é mu ko ade na time geé uce céihi ne ko
nina e pii tewé wo Ioane?” 6 Ke mepie genye hegi ne
ten pie: “É mu ko ni apulie”, ke wieli lé bo ahikenye ko
péi ne ni apulie. Be lé tai céihi me ubwo pie, wo Ioane,
ke pa péroféta [te Padué].»

7 Ke é mu ko anaa, ke lé hegi ne te Iésu pie: «Meni-
ing, time geme uce temehi.»
8 Ke e pii telé pie: «Ke woéo mwo, ke time é o uce pii
tewé pie, he wooélé na e ne tong a pihuô me é pwo ni-
na é ko pwo.»

Lépwo awéihi na a ni tabe megele

Mataio 21.33—46; Maréko 12.1—12

9 ‡‡Wo Iésu, ke e piuti te lépwo apulie a ocine ce:
«E bwo mu wo pa eapwihi a ni tabe megele. Ke e
bwo cemi apwoamu ten. Ke nebwén, ke [e niimihi pie
me] e mwo â pitabée ha ace céiu amu, ke e pwocuhi ni
béé apulie, beme lé wéihi ali ni tabe megele ten. Ke e
engen, ke te nihe bwolihi a bwo mu ten ha amu naa.
10 [Pwo ni wole alecehen] ke tuie nge ha a benaamwon
ko tabwo ace tabe megele. Ke e ne ngen pa céiu apen-
em den, beme e hegi koja lépwoli awéa ko ali ni tabe
megele, ace den mu ko a pitii âdaanu. Kehe icehi ana
lé ahieng, ke lé neeng ngemwo, he te tice celi lé ne
ten.
11 «Ke é mulang, ke e ne mwobé pa céiu apenem
den. Ke lé piciheta ne kon, ke lé ahieng mwo. Ke lé
pamwojuieeng mwo, he te tice celi lé ne ten. 12 Ke neb-
wén, ke e ne ngemwo pa béciéhe ni apenem den, ke lé
piahieng, ke lé picibééeng.
13 «Ke nebwén, ke e pipii ten wo pali eapwihi ali ni
tabe megele pie: “He ade aceli me é bo pwo? É bo ne
ngen pali ju naîng na nihe eânimung den. Be wieli lé
bo paciitieng”.
14 «Kehe icehi ana me lé alieng he e tehene ngen, ke
lé pipii telé pie: “Geé téne, te weengaa kuti pana e bo
eapwihi ali ni tabe megele ha ace céiu tan. Wâé heme
nye taunueng, beme bo a denye ali ni tabe megele!”
15 «Ke lé teuueng wie koja a apwoamu, ke lé taunu-
eng.»
[Ke wo Iésu, ke e tahimwo lépwona lé ko tabemieng
pie]: «Ke e bo pwo de wo pali eapwihi ali ni tabe
megele? 16 E bo âbé, ke e bo taunu li apulie na ta jélé.
Ke e bo uce ne te ce béén ali ni tabe megele, beme lé
bo uce wéa kon!»
Kehe icehi ana wo lépwona lé tabemi ali ocine, ke lé
téetihi, ke lé pii pie: «Ûhu! Pwocoon! Time o uce won-
aa!»
17 Ke e omelé wo Iésu, ke e hegi ne telé pie: «Geé cu-
woteeke niimihi ali caa tii ne he ni tii iitihi, pie:

Ali péi li lé tahi taabwon
wo lépwo abahi mwa,
ke te anaa kuti a ju paamwa.» *Psaume 118.22*

18 ‡‡†«Hemepie e tupwo wo pace céiu apulie ne pwo a
péi naa, ke o tatubwi ati a één. Ke mepie e tupwo ali
péi ne huîi pace céiu apulie, ke e o ju tagetieng.»

† *Babé ataduwo—Refuge.* †† *19.44 Luka 21.6* ‡ *Omehi note* ‡† *19.47 Luka 21.37*

‡‡ *20.9 Ésaïe 5.1* ‡‡† *20.18 Ésaïe 8.14—15*

A cuhi puni apulie te lépwo Roma
Mataio 22.15—22; Maréko 12.13—17

19-20 †Lé temehi wo lépwo dotéén ko patén me lépwo
caa te lépwo apwoâpwailo, pie e ko pwo-ocine ne kolé
wo Iésu. Ke nimelé me lé imwieng, beme lé icueng ne
te pa gupéno te lépwo Roma. Kehe icehi ana mwotilé,
be hiwon ni apulie [na wâé telé nang]. Ke lé neeng, ke-
he lé te piwéa kon.
[Ke é ha a céiu tan] ke lé ne nge céiieng ni béé
apulie, beme lé tahimwoeng ko ce naado. Ke woélé, ke
lé pii ten pie, nimelé me lé temehi a juuju. Kehe icehi
ana lé hane me lé pipé ne kon ko aceli e bo hegi ne
telé kon.
21 Weengi ana lé pipii me weeng: «Pa apipune, geme
temehi pie, go pii a juuju, ke time go uce pipwoinen ne
ko ni apulie. Be go te patemehi ati ni naado na nime
Padué kon me genye pwo. 22 Be anaa kuti ana nimeme
me geme tahimwoko pie: He wâé heme †† nye pwocuhi
puni apulie ‡ te pa daame he lépwo Roma? Ai time uce
wâé?»
23 Kehe e te temehi a pipwohuô telé wo Iésu, ke e pii
telé pie: 24 «Geé cuwoteeke habwii tong ace céiu
mwani péi. A démee, ke a nii-î ana e pwo a mwani ce?»
Ke lé hegi ne ten pie: «A de pa daame he lépwo Ro-
ma.»
25 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Ke caa wâé, ke geé ne
mwo te pa daame nina te ni den, ke geé ne te Padué
nina te ni de Padué.»
26 Ke lé te nihe téetihi a bwo hegi nen den, be time
uce jan me lé pipé ne kon ne he pwahamii ni apulie. Ke
te tice aceli me lé bo uce pii mwo.

A bwo mulie cemwo te ni amele
Mataio 22.23—33; Maréko 12.18—27

27 Lé âmwobé céii Iésu wo lépwo béé *Saducéen.
[Woélé, ke te a céiu dihe pwoiitihi te lépwo *Juif] na
time lé uce céihi pie, lé o mulie cemwo wo lépwo
amele. Lé âbé too Iésu, [ke lé pwo me lé habwii pie lé
juuju] ke lé tahimwoeng pie: 28 «Pa apipune, e caa tii
me denye wo *Moosé ne he ni patén pie: *Hemepie e
mele wo pace céiu apulie celi te tice naîn, ke wâé
heme e pé ê depwele ten wo pa ciéén me lu piaten.*
Deutéronome 25.5
Be me wonaa, ke me bo pwo ce piebehi pa amele.
29 «[Ke te wâé. Kehe go cuwoteeke niimihi ani]: Pwo
lépwo pwénaâjién na 7 jélé, ke e piaten wo pa cuwolé,
kehe icehi ana e mele he mwo te tice naîn. 30 Ke wo pa
béalohen, ke lu piaten me êgi depwele, kehe icehi ana
he e mele mwo wo paje, ke te tice naîlu. 31 Ke te piwien
ne ko pa béciéhen, ke te wonaa mwo ne ko lépwoli 7
jélé. Be lé te tai mele, ke he te tice naîlé. 32 Ke é alece-
helé ati, ke e bwobe mele wo êgi toomwo. 33 Ke [go ko
pii pie] lé bo mulie cemwo ne ni amele ha ace céiu tan.
Ke hemepie wonaa, ke o bo wooélé mu hadeniilé celi
bo pa aiu he ê toomwo naa, ha a benaamwon naa? Be
caa te tai lépwo aiu hen ati! [Ke go cuwoteeke hegi!]»

A bwo hegi nen de Iésu

34 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «[Geé pitalupe!] Be
nye mwo te piaten cehi ha a benaamwon na nye mwo
tee ko mu éni pwo bwohemwo. 35-36 Ke o time uce won-
aa, he ce benaamwon celi e lang. Be e bo pitaigali ni
naîn wo Padué, ke caa te woélé kuti lépwona e piniimi-
hi pie wâé me lé pimu ibu me weeng. Ke e bo pwo me
lé mulie cemwo mu ha amele, ke lé bo pwohewii ni
*âcélo ten. Be time lé bo uce mele mwo, ke time lé bo
uce piaten mwo.
37 «[Geé ko tahimwoéo] ko a bwo mulie cemwo mu
ha amele. He time geé uce temehi ali e pii wo Moosé,
he e pwojepule ko ali nahi acuwo li e éle kon ali miû?
Be e pii ko Padué pie, *Padué he *Abérama, ke Padué
he Isaaka, ke Padué he Iakobo.*
Exode 3.6
38 [A bwopiinen pie] lé teko tai mulie pele Padué! Be
time uce Padué he ni amele, kehe Padué he nina lé
mulie.»

A bwo hegi nen den @ ne te lépwo dotéén ko patén
Mataio 22.41—23.12; Maréko 12.35—40

39 Wo lépwo dotéén ko patén, ke me lé téne ana e pii
wo Iésu te lépwo Saducéen, ke lé pii ten pie: «Nihe
wâé kuti ali bwo hegi nen dem, go pa apipune!» 40 Be
te nihe pipwocoon delé, me lé tahimwo Iésu ko ce béé
naado.
41 Kehe icehi ana e pii telé pie: «É mu ko ade na lé pii
wo lépwo apulie pie, wo pa *Mesia, ke pa apulie na
wahin nang koja *Davita ‡†?»

Nihe pwonaado ne ko pa Mesia

42-43 ‡‡«Time uce wonaa. Be te wo Davita na e pii ne ha
a tii *Psaumes*, pie:
Pwooti te Padaame Padué,
na e pacihe pa daame hung:
“Go âbé tebwo éni pwo a juing.
[É ne tem a pihuô,
ke o pipaunuko dieli mwo.]
É pwo me go caaite
nina lé pipwopa ne kom.”Psaume 110.1

44 «Be, me e ko pii wo Davita pie: *Padaame hung*, ke a
bwopiinen pie, wo pa Mesia. Ke me wonaa, ke ade ace

† *20.20 Luka 11.54* †† *He wâé heme... ai He te pwo mwomwon denye? Wieli lé pii ni patén ko a pwoiitihi te ni Juif.* ‡ *Pwocuhi puni apulie—Payer l’impôt.*

‡† *Pa apulie na wahin nang koja Davita—Grek: Pa naî Davita.*
‡‡ *20.42 Psaume 110.1*

watihen me geé niimihi pie, wo pa Mesia, ke time uce
pace apulie celi piubwo nang koja Davita? †»

Geé nemwo pipwohewii ni dotéén naa

45 Hiwon ni apulie na lé ko tabemi nina e ko pii wo Ié-
su, ke é ne he pwahamiilé ati, ke e pii te lépwo acémun
den pie: 46 «Geé pipwocile! Geé nemwo pipwohewii
lépwo béé dotéén ko patén! Be te junihe wâé telé me
lé engen he ni epwén na bwali ††. Ke wâé telé heme
nye tee pwobwocu telé, me pipaunulé ne he pwahamii
ni apulie ati. Ke lé te hane ni atebwo ânebun ne he ni
*mwotapitihi, ke é ne mwo he ni apiwiinaado na ub-
wo.
47 «Ke lé te nihe pwo ni jame pwoiitihi, beme nye o
niimihi pie ni apulie na wâé jélé. Kehe icehi ana me lé
ko wonaa, ke lé pé ati koja ni depwele ni delé! Ke te é
mu ko anaa kuti, na o bo ne telé a cuhinaado na te ju-
nihe ubwo koja a cuhinaado te ni béén.»

Iésu ne huâ iitihi

Mataio 24.1—2; Maréko 12.41—13.2

Ê depwele na tice den

21 E mu *huâ iitihi wo Iésu. Ke e ome ni apulie na
te nihe pwo delé na lé ko ne mwani, ne ko a
*mwaiitihi. 2 Ke e alihi mwo ê depwele na tice den na e
ne lupwo cuwo nahi mwani péi. 3 ‡Ke e pii wo Iésu [te
lépwo acémun den] pie: «É pii tewé a juuju pie: Ê dep-
wele ce tice naamuun, ke e ne nina te junihe piwéden
koja ni béén. 4 Be lé ne ni mwani na piwéden mu ko ni
âpenem delé. Kehe wo ênaa, ke te ju tice den, ke e te
ne ati ni mwani na jan me e mulie kon.»

O bo tanahi a mwaiitihi

5 Ke é alecehen, ke lé cihe ko ali mwaiitihi ne ni
apulie, ke lé pii pie: «Junihe wâé kuti ko ni péi na e
gaale kon, ke ni naado na lé ne te Padué mwo!»
6 ‡†Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé te alihi ati ni-
naa: Be o bo âbé ace tan, celi o bo tanahi taabwon ati
ninaa. Ke o time bo uce mu mwo ace céiu péi pwo ace
céiu mwo.»

Ana e o tuie

Mataio 24.3—35; Maréko 13.3—31

7 Lé tahimwo Iésu wo lépwo acémun den pie: «Pa
apipune, he éniile celi e o bo tuie ana go ko pii? Ke o
ade ace inenaado kon, me geme o temehi pie, caa é
mwonu ni naado naa, ke o bo tuie?»

8 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé pipwocile, beme
geé nemwo pipweéo! Be o hiwon nina lé o âbé heme
lé pé a niing. Ke lé o bo pii tewé pie: “Woéo pa *Mesia.
Be e caa tuie a benaamwon.” Kehe geé nemwo âcéilé.
9 Me geé téne heme lé cihe ko ce pa, ke ce naado na ta
ne pwo a bwohemwo, ke geé nemwo pwo me
mwotikewé. Be e o mi tuie ninaa, kehe icehi ana time
uce téele a pwonehi a bwohemwo.»
10 Ke e pii telé mwo wo Iésu pie: «A céiu amu, ke e bo
pipwopa me a céiu amu. Ke a céiu mwametau, ke e bo
pipwopa me a céiu mwametau. 11 Ke o bo pwo ni pen-
em bwohemwo ne he ni pétaapwo piduaan, ke ni
menele, ke ni cunu na nihe ubwo, ke ni naado na te ju-
nihe ité ne jeda he miiden. Ke o bo nihe mwoti ni
apulie.»

O pwotahi ne ko ni acéihi

12 «Ke ânebuhe ninaa, ke lé bo pwo me geé mu he ni
picani. Be lé bo imwikewé, ke lé bo péékewé nge he ni
*mwotapitihi beme tautikewé. Ke lé bo tahikewé nge
he karépu. Ke lé bo teuukewé nge he pwahamii ni
daame me ni gupéno, beme lé tautikewé, watihen a
niing. 13 Ha a benaamwon naa, ke o ne tewé me
wogewé lépwo apajuujuéo. 14 ‡‡Geé te ju niimihi ehi pie
geé nemwo mi pipwopweehi celi me geé bo pii
hemepie lé bo tautikewé. 15 ‡‡†Be é bo te ne tewé ce
pwooti, ke ce bwo temehinaado. Ke wo lépwona lé pii
me ta gewé, ke o bo pwocoon ne kolé me lé hegi ne
tewé.
16-17 ‡‡‡«Ke lé o bo icukewé mwo ni ukéiu tewé ke ni
âjiénewé ke ni bééwé. Ke lé o téétikewé mu kong ati
ne ni apulie. Ke lé o bo taunu ni béén mu kowé.
18-19 Kehe wo pana e cumang, ke e bo celuimieng wo
Padué. Ke o te tice celi lé o pwo me tatééhi *a ju mulip
na e kowé §.»

O te junihe pwoééhe lépwo Iérusaléma

20 «Me geé alihi ni mwocoda na lé mu aujenihi
*Iérusaléma, ke geé o caa temehi pie, o caa tanahi
taabwon a aba. 21 Wo lépwona élé pwomwo koja a
pwomwo ubwo, ke lé nemwo taa hen! Ke me lé cela
epin! Ke ati lépwona lé mu ha amu *Judé, ke wâé
heme lé tai cela da pwo ni juwole! 22-23 §†Au, mwolihi! Be
é he ni tan naa, ke o te junihe pwoééhe ni toomwo na
pigiaa jélé, me nina lé paditihi ewa. Be lé o te junihe
mu he ni picani. Be weengaa a benaamwon na wo
Padué, ke e o pwo me lé pwocuhinaado na a bele ten,
[lépwo *Juif]. Ke o wonaa ace bwo pacuwohi ati ne ni
pwooti te lépwo péroféta ne he ni tii iitihi.

† *Grek: E pii kon wo Davita pie ‘Pa daame’, ke é ko ade me pa naîn?*
†† *Epwén na bwali—Ne pele lépwo Juif ânebun, ke a ine nina lé pitemang me nina lé pipaciitilé.* ‡ *21.3 2 Korénit 8.12* ‡† *21.6 Luka 19.44*

‡‡ *21.14 Luka 12.11—12* ‡‡† *21.15 Apostolo 6.10* ‡‡‡ *21.16 Mataio 10.21—22* § *Dernière phrase—Grek: Kehe o time uce tieden ace apun celi te ju céiu mu pwo puniwé.* §† *21.22 Jérémie 5.29, 46.10; Osé 9.7*

«Ke o te junihe ubwo a pwo-okéé ten, ke lé o te juni-
he picani ne ni apulie lang, ha a benaamwon naa.
24 †Ke o te junihe hiwon nina o taunulé ko teua. Ke o hi-
won mwo nina lé o cielé me péélé nge he ni amu na
hiwon, [beme ni *apenem tice ja kon de ni apulie
lang]. Be a benaamwon naa, ke a benaamwon de nina
time uce ni Juif. Ke lé o tanahi taabwon ati Iérusaléma.
Ke lé o caaite a pule ten me a bele ten, dieli ha a tan
na e bo pacuwohi anaa [wo Padué].»

A bwo âmwobé te Iésu

25-26 ††«[É alecehe anaa] ke o pwo ni inenaado na ité
ne ha a téale, me a wole, me ni ceni. Be lé o penem ni
junuunaado he miiden. Ke [o te ité mwo a jié, be] o bo
â ni pilehe pihijié, ke o te junihe ubwo a één. Ke lé o
téetihi ati ninaa ne ni apulie pwo bwohemwo. Ke o te
junihe mwotilé, ke o cenim jélé, be lé o alihi pie, o caa
tuie a benaamwon na caa junihe ta a bwohemwo.
27 ‡Ke nebwén, ke lé o bobe aliéo, woéo pa Nahi Apulie,
heme é âbé he ni nii, ne ha ati a junuung me a bwo
ubwo jo. 28 [Anaa kuti na é pii tewé pie]: Heme geé alihi
pie, e caa tabuhi cuwo ni naado naa, ke geé mwoiu me
pipwodéén! Be o caa time uce bwolihi, ke e o caa
celuimikewé wo Padué!»

A inenaado ko a éé majing

29 [E pacihelé mwo wo Iésu ko ana e o tuie.] Ke e pii
telé a ocine ce: «Geé cuwoteeke alihi a majing, be te a
céiu acuwo. 30 Be, me e tile, ke geé caa temehi pie, caa
é mwonu a cim naado. 31 Wonaa mwo, heme geé alihi
pie e caa ko tuie li é caa pii, ke geé o temehi pie, e o ju
téele ne a Mwametau ten wo Padué. 32 Ke é pii tewé a
juuju pie: [Time o uce bwolihi.] Be lé o mwo te alihi
anaa ne ni béé apulie jenaa, ânebuhe ace bwo mele
telé. 33 Be o tieden a miiden me a bwohemwo, kehe
time o uce tieden a pwooti tong.»

Geé tee ûmiê!

34 «Geé pipwocile! Geé nemwo mulie ha a mulie
hauli, ke geé nemwo junihe ûdu me wiinaado! Ke geé
nemwo gia ko ni naado ne éni pwo bwohemwo. Be,
mepie geé te mu ko ni naado naa, ke wieli geé o bo
téele, ke pitice bwopemikewé heme é âmwobé,
35 pwohewii ati ni béé apulie pwo bwohemwo. Be é o
bo tai péélé ati, pwohewii [pa apwotau, heme e tahi] a
pua ten ne ko a bwehi ikua. 36 Geé ûmiê! Ke wâé heme
geé pwoiitihi te Padué, me ilehi kojaeng pie, me e
wéikewé koja ati ni naado na ta na o bo tuie. Ke [é bo
pipwodéén kowé] woéo pa Nahi Apulie, na geé cuwo
ânebuhung.»

37-38 [É ha a benaamwon na e mu Iérusaléma hen wo
Iésu] ke e mu taa huâ iitihi he ni tan ati, beme e pacé-
muni ni apulie. Be lé mu pitapitilé nelang ati he ni
acaama, beme lé téneeng. Ke me babwén, ke e mu
mwojuia ngemwo pwo a juwole ko ni Olivier, ke e mu
lang heme bwén.

E icu Iésu wo Judas

Mataio 26.1—16; Maréko 14.1—2; Ioane 11.45—53

22 Caa é mwonu a tan ubwo te lépwo *Juif, na pii
kon pie a tan ko *Pacika, a tan na lé eni a
pwoloa na te tice nyaa ten. 2 Ke wo lépwo caa te lépwo
*apwoâpwailo, me lépwo *dotéén ko patén, ke lé pi-
hane ace bwopwonen beme lé taunu Iésu. Kehe icehi
ana mwotilé ko ni apulie. [Be te junihe hiwon nina lé
mu ko Iésu.]
3 ‡†Ke é ha a benaamwon naa, ke wo *Caatana, ke e
te taa kuti ko Judas Iscariot, pa céiu béé lépwo 12
*apostolo te Iésu. 4 Ke e engen, ke e â too lépwo caa te
lépwo apwoâpwailo, me lépwo caa te lépwo awéihi
*mwaiitihi. Ke e pii telé pie, me e bo patupwo Iésu ne
telé. 5 Ke lé te junihe pipwodéén kuti, ke lé pii ten pie,
me lé bo ne ten ce mwani. 6 Ke é alecehen, ke e pihane
pwaaden, ité koja a pubu apulie, beme e icu Iésu telé.

A piwiinaado te Padaame

Mataio 26.17—30; Maréko 14.12—26; 1 Korénit 11.23—25

7 ‡‡E caa tuie a bécéiuhe tan ko ‘pieni pwoloa tice
nyaa ten’, a tan na lé mu taunuhi a nahi muto me de a
Pacika.
8 Ke wo Iésu, ke e patupwo nge *Iérusaléma Pétéru
me Ioane, ke e pii telu pie: «Geu mi â ha a pwomwo
ubwo, ke geu piwâam ko a wiinaado tenye ko Pacika.»
9 Ke lu tahimwoeng pie: «É wé he celi nimem me
genye piwiinaado nelang?»
10 Ke e hegi ne telu pie: «Mepie geu â taa ha a pwom-
wo ubwo, ke o pitapitikewé me pa apulie na e pé a
mwotabe, ke geu âcéin. Ke me e â taa ha a mwa, 11 ke
geu pii te pa eapwihin lang pie: “E tahimwohibé wo pa
apipune teme pie, e wé ace nemwa, celi me geme o
pieni ibuhi ne hen a wiinaado ko a Pacika?”
12 «Ke e o habwii teu a céiu nemwa na e ko miiden, a
nemwa ubwo na caa pipwopweehi. Ke geu piwâamihi
a wiinaado tenye nelang.»
13 Ke nebwén, ke lu engen wo Ioane me Pétéru, ke lu
te tai tooli pwohewii ana e pii telu wo Iésu. Ke lu pi-
wâamihi a wiinaado ko Pacika.

A pwoloa me a tabe megele

14 É he babwén, ha a benaamwon na lé piwiinaado
hen, ke lé tebwo pwo taap wo Iésu me lépwo 12 apos-
tolo ten.15 Ke e pii telé pie: «Caa bwolihi na é ucéihi a

† *21.24 Psaume 79.1; Pii Beetihi 11.2* †† *21.25 Ésaïe 13.10; Ézékiel 32.7; Joël 3.4; Pii Beetihi 6.12—13* ‡ *21.27 Daniel 7.13; Mataio 26.64; Pii Beetihi 1.7*

‡† *22.3 Ioane 13.2,27* ‡‡ *22.7 Exode 12.1—27*

benaamwon ce, me nye piwii ibuhi a wiinaado ko Paci-
ka, ânebuhe a bwo mu he ni picani tong. 16 Be é pii
tewé pie: O time é bo uce wii mwo a wiinaado ce me
wogewé [ne éni pwo bwohemwo]. É bo wiinaado mwo
ne ha a *Mwametau te Padué, hemepie é bo paneb-
wénihi a penem [ko a ju Pacika] [†].»
17 Ke e pé a mwoûdu ko tabe megele. Ke e pwo-olé te
Padué, ke e pii telé pie: «Geé pé, ke geé piûdu hadenii-
wé. 18 Be é pii tewé a juuju pie: O caa time é bo uce
ûdu mwo ace tabe megele [ne éni pwo bwohemwo]
dieli ha ace tan celi e bobe ne a Mwametau ten wo
Padué.»
19 Ke e pé a pwoloa, ke e pipwo-olé te Padué. Ke e
ebii, ke e pwopatihi ne kolé, ke e pii telé pie: «Ani, ke a
ééng na é patupwo me dewé. Geé pwo ani beme geé
pipaniimiéo.»
20 É alecehe a piwiinaado, ke e pé ali mwoûdu ko
tabe megele [††], ke e pii telé pie: «A mwoûdu ce, ke a in-
enaado ko a *piapwo na mwo coho, na e pwo wo
Padué ko a cewéhung na o caa tée. [Be o wonaa a bwo
ne a péém ne ha awiemewé me weeng.]»

E pacihelé mwo he lé piwiinaado

Mataio 26.20—35; Maréko 14.17—31; Ioane 13.21—38

21-22 [‡][E pii telé mwo pie]: «Wâé heme é mele, woéo pa
Nahi Apulie, beme pacuwohi a bwo niimihinaado te
Padué ha atabuhi kon. Kehe wo pa apulie na e pi-
icuéo, ke o te junihe pwoééhen! Ke geé alihi, wogewé
lépwo bééng, be teko e pelenye ne éni, be nye teko wi-
inaado me weeng.»
23 Ke [lé téetihi a pwooti naa] wo lépwo acémun den,
ke lé caa tabuhi pitahimwolé pie: «He woo celi e bo
pwo anaa?»

Geé pwo me piwahin gewé pwohewiiéo

24 [‡†]É alecehen, ke lé tabuhi pipééle, be lé pihane
pace apulie celi piubwo nang ne pelelé.
25 [‡‡]Ke e pii wo Iésu pie: «É ne pele ni béén na time
uce ni apulie te Padué, ke lé caaite ni apulie wo lépwo
daame me lépwo apihuô. Ke lé pipwo me ubwo jélé.
Ke nimelé me nye tee pipaunulé, me pipwo-olé telé
taaci [‡‡†]. 26 [‡‡‡]Kehe wogewé, ke geé nemwo pwohewiilé!
Be wo pana piubwo nang ne hadeniiwé, ke wâé heme
e pwohewii pa cuwo nahi ewa. Ke wo pa apihuô, ke
wâé heme pwohewii pa eabwé.
27 [§]«Be [é ne pele ni apulie pwo bwohemwo, ke] wo
pa daame pana piubwo nang, ke e te tebwo pwo taap,
ke lé ne me e wiinaado wo lépwo eabwé ten. Kehe geé
téne, time uce wonaa ne ha awiemenye. Be é caa â
eabwé tewé.
28 «Ke wogewé na geé mu pelong he é mu he ni pi-
cani me ni téé. 29 Ke é bo ne tewé a Mwametau na e
caa ne tong wo Caa tong. 30 [§†]Ke genye bo piwiinaado
ibu me woéo. Ke geé bo tebwo pwo ni atebwo te lép-
wo daame, beme geé o pihuô te ni 12 pwomwoiu *Is-
araéla.»

Go bo piwotétaa kong, go Pétéru

31 E biteeng wo Iésu ne ko Simon Pétéru, ke e pii pie:
«Go téne! E ilehi wo Caatana pie, me e tai taceb-
wénikewé, [wogo me lépwo béém] ke me e pwo me
pinekepé ni pwonimewé ha ace céiu benaamwon [§††].
32 [§‡]Kehe woéo, ke é caa pwoiitihi me dem, ke é ilehi
pie, me time go uce patieden a céihi tem. Ke mepie go
mwojuia mwobé céiiéo, ke go pamwoiu lépwo ju béém
ce.»
33 Ke e hegi ne ten wo Pétéru pie: «Ûhu go Padaame!
Te jan ne kong mwo me é mu he ni picani pwohewiiko,
heme é ne he karépu, ai heme nyu tai mele!»
34 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Uhuu, go Pétéru, be é pii
tem pie: É jenaa, ânebuhe a bwo to te a ja, ke o caa
ocié go ko piwotétaa kong pie, time go uce temehiéo.»

Geé pipwopweekewé ne ko pa!

35 [§‡†]E pii mwo wo Iésu te lépwo acémun den pie: «É
he li é pahedekewé [beme geé â patemehi a Pwooti
Wâé] ke te tice mwani, me élele, me dihibwaawé celi
geé pé céiwé, ke kona pwo ce naado celi tice tewé?»
Ke lé hegi ne ten pie: «Ûhu.»
36 Ke e pii telé pie: «Kehe icehi ana é jenaa ni, ke é pii
tewé pie, wâé heme geé pé ce mwani me ce élele
tewé! Ke mepie tice teua tewé, ke wâé heme geé icuhi
ni epwénewé, beme o pwocuhin kon. 37 [§†][Be lé o caa
pwotahi ne kong, pwohewiin hemepie woéo, ke pace
apulie ta.] Be pwo a céiu pwooti kong na tii ne he ni tii
iitihi, pie: *Lé pwo me e pwocuhinaado; be lé pii pie, pa
apwotahinaado.*

Ésaïe 53.12

Ke e o caa te cuwo a pwooti naa.»
38 Ke lé pii ten wo lépwo acémun den pie: «Weengi
lupwo alo teua, go Padaame!»
Ke e hegi ne telé pie: «Caa te jan [§‡]!»

† *Dernière phrase—Grek: Dieli e o pacuwohi ne ha a Mwametau te Padué.* †† *E pé ali mwoûdu ko tabe megele—Wieli e wonaa heme e ne telé a mwoûdu na céiu (niide a tii 17), ai wieli e wonaa ne alecehen. Be âcehi a bwomu te lépwo Juif, ke ocié jélé ko ûdu a mwoûdu ko tabe megele ha a tan ko Pacika.* ‡ *22.21 Psaume 41.10; Ioane 13.21–22* ‡† *22.24 Luka 9.46* ‡‡ *22.25 Mataio 20.25–27; Maréko 10.42–45* ‡‡† *Dernière phrase—ai Ke lé pwo beme nye pii kolé pie 'lépwona lé pwo ana wâé'.* ‡‡‡ *22.26 Mataio 23.11; Maréko 9.35*

§ *22.27 Ioane 13.12–15* §† *22.30 Mataio 19.28* §†† *Pwo a ocine he pwo grek ko a bwo tagiliihi blé* *blé* §‡ *22.32 Ioane 17.15* §‡† *22.35 Luka 9.3, 10.4* §† *22.37 Ésaïe 53.12* §‡ *Caa te jan—Wieli a bwopiinen pie: Caa nebwén me nye cihe.*

E pwoiitihi ne pwo a juwole
Mataio 26.36—46; Maréko 14.32—42

39 Lé wie mu huâ wo Iésu me lépwo acémun den, ke
lé â pwo a juwole ko ni Olivier. Be mu te cemang me lé
â lang.
40 Ke me lé tehene ngen, ke e pii telé pie: «Geé pwoi-
itihi, beme o te pwo niihewé hemepie taceb-
wénikewé.»
41 Ke e te ju piâdé kojalé, ke e tidihi jilin, ke e pwoiitihi
da céii Padué. 42 Ke e pii pie: «Caa, hemepie nimem, ke
go pé kojaéo ni picani me ni téé ce †! Kehe icehi ana go
nemwo pwo ana nimung kon, kehe ana nimem kon.»
{ 43 Ke e pihabwiieng den wo pa céiu *âcélo bé mu he
miiden, ke e pamwoiueng. 44 Ke e pwoiitihi mwo wo Ié-
su, be e caa junihe mu he ni picani. Ke a tii kon, ke e
caa â pwohewii ni pihicewéle na tupwo ne pwo
bwohemwo.}
45 Ke nebwén, ke e cuwoda, ke e mwojuia mwobé céii
lépwo acémun den. Kehe icehi ana e alihi pie lé teko
pule. Be te junihe emaan jélé ko a bwo piwahin jélé.
46 Ke e pii telé pie: «He geé tee ko pule kona woté? Geé
ûmiê, ke geé pwoiitihi, beme o te pwo niihewé
hemepie tacebwénikewé.»

Lé imwi Iésu
Mataio 26.47—56; Maréko 14.43—52; Ioane 18.3—12

47 É he e mwo ko pii anaa wo Iésu, ke e te ju
tehenebé wo Judas, pali céiu béé lépwoli 12 apostolo
ten. Ke lé âbé céin ni apulie na hiwon jélé. Ke e te âde
Iésu kuti, ke e mwomwaaueng.
48 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Judas, kona é mu ko a
bwo mwomwaauéo na go icuéo, woéo pa Nahi
Apulie?»
49 Ke me lé alihi ana o pwo wo lépwo *acémun de Ié-
su, ke lé tahimwoeng pie: «Padaame, he me geme tahi
ni teua?»
50 Ke e pé a teua ten wo pa céiu béélé, ke e te tahi ku-
ti ole pwo puni pa apenem de pa *daame he lépwo ap-
woâpwailo. Kehe icehi ana e te ju tahagéi a jéénen ne
pwo jui.
51 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Ûhu! Caa jan! Geé nem-
wo pwobwonilé!»
Ke e pétaa ko ali jééne pali eabwé. Ke caa te ju wâé
mwo.
52 Ke e pacihe lépwo apihuô te lépwona lé âbé
imwieng, lépwo caa te lépwo apwoâpwailo, me lépwo
caa te lépwo awéihi mwaiitihi. Ke e pii telé pie: «Woté?
Geé âbé pééo ko teua me beba-acuwo, pwohewiin
heme woéo pace ataunuhi apulie?! 53 Ati ni tan, ke é te
mu hadeniiwé ne *huâ iitihi, kehe icehi ana time geé
uce imwiéo! Kehe wâé me wonaa! Be ani, ke caa te a
benaamwon dewé, a benaamwon na e pihuô na a
junuu a melepiing.»
54 ††Ke lé imwi Iésu.

E piwotétaa ko Iésu wo Pétéru
Mataio 26.69—75; Maréko 14.66—72; Ioane 18.16—27

Lé pé ngen Iésu ha a pomwa te pa daame he lépwo
apwoâpwailo. Ke e pi-ilipuwoeng ngen wo Pétéru. 55 E
too ni béé awéa pwo napwomwo. Be lé patéi miû, ke lé
cadéu. Ke e cuwo ko cadéu pelelé wo Pétéru.
56 Ke e alieng ê céiu eabwé he e ko tebwo ko ali miû.
Ke e te ju omeeng ehi, ke e pii pie: «Éé, wo paje, ke pa
céiu béé Iésu mu Nazaret!»
57 Kehe icehi ana e piwotétaa wo Pétéru, ke e pii ten
pie: «Ûhu! Time é uce temehieng!»
58 Ke te ju é alecehe a cuwo benaamwon naa, ke pwo
mwo pa céiu apulie na e temehieng mwo, ke e pii ten
pie: «Aje, kona time uce wogo pa céiu béé Iésu?»
Ke e hegi ne ten wo Pétéru pie: «Ûhu!»
59 Ke te ju céiu inetéale alecehen, ke pwo pa céiu
apulie na e caa te ju pii mwoiuhi te lépwo béén pie:
«Uhuu! Te a juuju, be pa céiu béén! Be weeng mwo, ke
pa aâbé mu Galilé!»
60 Ke e hegi ne ten wo Pétéru pie: «Time é uce temehi
aceli nimem me go pii!»
Ke me e mwo ko pii anaa, ke e to ali ja. 61 Ke e
biteeng wo Iésu, ke e ome Pétéru. Ke e bwo niimihi wo
Pétéru ali e caa mi pii ten wo Iésu pie: «Ânebuhe a
bwo to te a ja, ke o ocié go ko piwotétaa pie, time go
uce temehiéo.»
62 Ke e te wie kuti mu pwo napwomwo wo Pétéru, ke
e te junihe é kuti.

Lé pwotahi ne ko Iésu ke lé tautieng
Mataio 26.63—27.2; Maréko 14.53—15.1; Ioane 18.13—14,19—24

63 Lé pihooni Iésu wo lépwo awéa, ke lé ahieng. 64 Ke
lé tawii a pwahamiin, ke lé tahimwoeng pie: «He woo
na e ahiko? Go cuwoteeke pihane, hemepie wogo ke
pace péroféta [celi go temehi ati ce naado]!»
65 Ke lé pijeta kon, ke lé pii ten ni naado na te junihe
ta.

A mwohuô te lépwo Juif

66 É pwopwometan, ke lé pitapitilé neibu ati ne ni
*mwohuô te lépwo Juif: lépwo caa te lépwo apwoâp-
wailo, me lépwo apihuô, me lépwo dotéén ko patén.
Ke lé pii [te lépwo awéa] pie me lé pébé Iésu he pwa-
hamiilé.
67 ‡Ke lé pii ten pie: «Hemepie wogo ke pa *Mesia, ke
go pii teme!»
Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Mepie é pii tewé a ju-
uju, ke o time geé uce céihi ne kon.

† *Ni picani me ni téé ce—Grek: A mwoûdu ce.*

†† *22.54 Psaume 31.12* ‡ *22.67 Ioane 3.12*

68 «Ke mepie é tahimwokewé ko ace céiu naado, ke o
time geé uce hegi ne tong. 69 †Kehe icehi ana e o caa
tuie a benaamwon na woéo pa Nahi Apulie, ke é o bo
tebwo *pwo a jui Padué na te junihe pwojunuun [be-
me é pihuôhi ati ni naado].»
70 [Ke me lé téne anaa, ke lé te junihe okéé kuti] ke lé
pii pie: «Aje, he wogo ke pa *Naî Padué?»
Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé mwo teko ju pii!»
71 Ke lé pipii pie: «Caa jan! Be geé caa teko téne ana e
ko pii. Necu ce béé bwo pipé ne kon. [Be e caa teko
pipé ne kon mwo]!»

Wo Iésu ne ânebuhe Pilate

Mataio 27.11—26; Maréko 15.2—15; Ioane 18.28—19.16

23 Lé tai cuwoda ati ni *mwohuô te lépwo *Juif, ke
lé pé Iésu nge céii *Pilate [pa gupéno te lépwo
Roma]. 2 Ke lé pipé ne ko Iésu, ke lé pii pie: «Wo pa
apulie ce, ke e pine ânepuni a bele teme, beme lé
pwobwoni César, pa daame. Be e pii telé pie, me lé
nemwo pwocuhi puni apulie ne ten. Ke e pii pie,
weeng, ke pa *Mesia, pa céiu daame ubwo.»
3 Ke e tahimwoeng wo Pilate pie: «Kona te wogo kuti
pa daame he lépwo Juif?»
Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «A juuju a bwopiinen
dem. ††»

Te tice aceli e pwo celi ta

4 E biteeng wo Pilate ne ko lépwo caa te lépwo *ap-
woâpwailo, me ni béé apulie na lé mu lang. Ke e pii
telé pie: «Time é uce tooli ace watihen me e pwocuhi-
naado.»
5 Kehe icehi ana lé te junihe pii mwoiuhi ten pie:
«Uhuu, go te alihi, be e pahauli pitihi a amu ko ni bwo
pipune ten, tabuhi mu Galilé, die éni *Iérusaléma!»
6 Ke e pii telé wo Pilate pie: «Woté? Geé pii pie, pa
apulie Galilé?»
7 ‡Ke me lé pii ten pie: «Éa», ke e pawie Iésu nge pele
*Érode Antipas. Be weeng pana e gupéno ne Galilé,
ke, é ha a benaamwon naa, ke e ko pimu Iérusaléma.

E cuwo ânebuhe Érode Antipas

8 E te junihe pipwodéén kuti wo Érode he e ali Iésu,
be caa te junihe bwolihi a bwo téne nen den a jepule
kon. Ke te junihe nimen me e alihi ace *pipwojunuun
celi e pwo. 9 Ke e tahimwoeng mwo ko ni naado na hi-
won. Kehe icehi ana time e uce hegi ne ten wo Iésu.
10 É he ko wonaa, ke lé tee ko mu lang wo lépwo caa te
lépwo apwoâpwailo, me lépwo *dotéén ko patén, ke lé
te junihe cihe da me ubwo me pipé ne kon. 11 [Caa â
emaan Érode kon] ke e pijeta kon, ke e pihoonieng,
weeng me ni coda ten. Ke lé pwo me e cuwohe a ep-
wén he daame. Ke lé pawieeng ngemwo céii Pilate.
12 Tabuhi ha a tan naa, ke lu piténelu wo Érode me Pi-
late. Be é ânebun, ke lupwona te pita julu.

E cuwo mwo ânebuhe Pilate

13 Wo Pilate ke e taineibu ni apulie, me ni apihuô telé,
me ni caa te lépwo apwoâpwailo. 14 Ke e pii telé pie:
«Geé caa pébé pa apulie ce, ke geé pii pie: “E pine
ânepuni ni apulie, beme hauli a amu.” Ke é ko tahim-
woeng kon ne he pwahamiiwé. Kehe icehi ana time é
uce tooli aceli ta ne kon, celi jan me é pwocuhinaado
ten kon.
15 «Ke wo pa daame Érode Antipas mwo, ke time e
uce tooli ace ta celi e pwo, ke e neeng mwobé éni. Be
te tice watihen me e mele. 16 Heme wonaa, ke é o te ju
pwo me tatieng cehi, ke é o te neeng ngemwo.» { 17 Be
te a pane Pilate me e pawie pace céiu apulie mu he
karépu, ati he ni jo, ha a tan ko *Pacika.}

Nimelé ko Barabas

18 Ke lé te tai toii da ko miiden ne ni apulie pie: «Pwo
me e mele wo pa apulie naa! Ke go pawie Barabas!»
19 Be e mu he karépu wo Barabas, be pa ataunuhi
apulie. Ke wo pa céiu béé mwo lépwona lé pwo me lé
pwobwoni lépwo Roma ne Iérusaléma.

Cemeiteeng ne ko a kuricé!

20 Te nime Pilate me e pawie Iésu, ke e pwo me e cihe
ne ko ni apulie [beme e pacuwolé]. 21 Kehe icehi ana lé
bwo te junihe cihe me toii da pie: «Cemeiteeng! Ce-
meiteeng ne ko a *kuricé!»
22 E mwo ocié ko tahimwolé wo Pilate pie: «Ade ace
watihen me e mele? Te tice ace ta celi é tooli ne kon. É
o te ju pwo me tatieng cehi, ke é o caa te pawieeng
mwo.»
23 Kehe icehi ana lé bwo te junihe pwole, ke lé toii da
pie: «Cemeiteeng!»
24 Ke e te pihuôhi wo Pilate pie, me e pwo ana nimelé
kon. 25 Ke e pawie Barabas, pali pwéréca ‡†, ke e ne Ié-
su te ni coda ten beme lé taunueng ‡‡.

Lé pé Iésu me lé pwo me e mele

Mataio 27.32—34; Maréko 15.21—24; Ioane 19.17

26 É he lé pé ngen Iésu wo lépwo coda roma, ke
pitapitilé me pa apulie mu ha a pwomwo ubwo Cirène,
na pii kon pie Simon, he e ko mwojuia mwobé mu ha
apwoamu. Ke lé wâgo kon, beme e canihi ali kuricé céi
Iésu.
27 Te junihe hiwon ni apulie na lé âcéi Iésu. Ke lé é me
pihemun ni toomwo.

---

† *22.69 Psaume 110.1; Apostolo 7.56* †† *A juuju a bwopiinen dem—Grek: Go caa teko pii.* ‡ *23.7 Luka 3.1*

‡† *Pwéréca—Meurtrier.* ‡‡ *Beme lé taunueng—Grek: Beme lé pwo ten ana nimelé kon.*

28 Ke e biteeng ne kolé wo Iésu, ke e pii telé pie: «Léli
ewa Iérusaléma, geé nemwo é niimiéo, kehe geé pié
niimikewé me ni naîwé! 29 †Be e o caa tuie a benaam-
won na geé bo pii pie: “Nihe wâé ne ko ni toomwo na
time uce jan me pwo naîlé, me nina time lé uce téele
piâbeele ewa, me nina time lé uce paditihi ewa!”
30 ††«Be [o te junihe ubwo ace bwo mu he ni picani te
ni apulie]. Ke o bo nimelé me tupwo ne huîilé ni juwole
‡, beme neduwolé [koja ni téé naa]!
31 «Be “Me lé cini a acuwo na mwo wamin ‡†, ke lé o
bo woté ko a acuwo na caa meiu?” [Be lé pwotahi ne
kong jenaa, ke lé bo nihe pwotahi ne kowé alece.]»
32 Ke ni coda, ke lé tai pé Iésu me lupwo apwotahi-
naado, beme o tai taunulé.

Lé cemeite Iésu ne ko a kuricé

Mataio 27.35—44; Maréko 15.25—32; Ioane 19.18—27

33 Lé pé Iésu ngen, ke lé tuie nge ha a duaan na pii
kon pie ‘Piipuni Apulie’. Ke lé cemeiteeng ne ko ali
kuricé. Ke lé cemeite mwo lupwoli apwotahinaado: wo
pa céiu ne pwo juin, ke wo pa céiu ne pwo eaamun.
34 ‡‡Ke e pii te Padué wo Iésu pie: «Caa, go pineulé,
be time lé uce temehi ana lé pwo.»
Ke wo lépwo coda, ke lé picéi metii ne ko ni epwé-
nen.
35 ‡‡†Hiwon ni apulie na lé cuwo lang, ke lé tee tai alihi
ati nina e tuie. Ke wo lépwo apihuô te lépwo Juif, ke lé
pihooni Iésu, ke lé pii pie: «E pipii kon pie, pa Mesia! Ke
e temehi me e celuimi ni béén, kehe icehi ana time e
uce temehi me e piceluimieng mwo!»
36 ‡‡‡Ke lé te pihoonieng mwo wo lépwo coda, ke lé
pébé céiieng a tabe megele na maga, 37 ke lé pii ten
pie: «Aje, hemepie wogo pa daame he lépwo Juif, ke
go piceluimiko mwo!»
38 [Ke lé cemeite ne] pwo punin a eaa acuwo na tii ne
kon pie: *PA APULIE CE, KE PA DAAME HE LÉPWO JUIF*.
39 Ke mepwo wo pali céiu apwotahinaado li cemeit-
eeng ne ha a céiu duaa Iésu, ke e te junihe pitaahieng,
ke e pii ten pie: «Woté go paje? Go pii pie, wogo pa
Mesia. Ke go piceluimiko mwo, ke go celuimikemu
mwo!»
40 Kehe icehi ana e hegi ne ten wo pali béén li e mu
ha ali céiu duaa Iésu, ke e pii ten pie: «Wogo, ke go
pwocuhinaado pwohewii pa apulie naa. Ke he time uce
mwotiko ko Padué? 41 Go te téne, be te mwomwon ne
konyu a bwo pwocuhinaado tenyu, be lupwo ap-
wotahinaado. Ke hemepwo é ne kon, ke te tice aceli e
pwotahi!»
42 Ke e pii te Iésu pie: «Au, Iésu, go bo niimiéo heme
go caa tebwo ha a Mwametau tem.»
43 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «É pii tem a juuju pie:
É jenaa ni, ke wogo pelong ne ha amu tong na e hen a
péém §.»

E mele wo Iésu

Mataio 27.45—56; Maréko 15.33—41; Ioane 19.28—30

44-45 §†É he te ju goahen ehi, ke te ju melepiing ati ha
amu §††, die ko cié inetéale alecehe a goahen. Ke te tie
kuti a mwaanu [na capuhi bwonihi a duaan na junihe
iitihi] ne *huâ iitihi. 46 Ke e cihe da me ubwo wo Iésu
pie: «*Caa, é ne mwo a mulihung he naatiim!*»

Psaume 31.6

Ke ele a nenehen.
47 Ke me e alihi a bwo mele ten wo pa caa te coda ro-
ma, ke e pipaunu Padué, ke e pii pie: «Te a juuju pie,
wo pa apulie ce, ke te tice ta celi e pwo!»
48 Ke tai ni apulie na lé mu lang, ke lé alihi ni naado
na tuie, ke lé mwojuia mwo he nihe téé ni pwonimelé
§‡. 49 Lé mu lang mwo ati nina lé temehi Iésu, ke ni
toomwo na lé âbé céin mu Galilé. Ke lé tee cuwo ité, ke
lé omehi a bwomune ni naado.

Neeng he iitihi

Mataio 27.57—61; Maréko 15.42—47; Ioane 19.38—42

50-51 Pwo pa céiu apulie na pii kon pie Josef, pa apulie
mu Arimaté ne *Judé. Pa apulie na wâé me mwomwon
nang. E teko mwoiu ko ucéihi ace bwo tuiebé na a
*Mwametau te Padué. Pa apulie ha a mwopitautinaa-
do te lépwo Juif, kehe icehi ana time e uce mu he nina
lé pwo te Iésu wo lépwo béén.
52 Ke e â pele Pilate, ke e ilehi a éé Iésu. 53 Ke e neeng
ole mu ko a kuricé, ke e tawiieng ko a mwaanu. Ke e
neeng ha a pwon na lé ini ne ha a péi, é he na mwo te
tice celi lé nelé lang. 54 Ati ni naado naa, ke pacuwohi
he paciile, ha a tan ânebuhe a *tan iitihi te lépwo Juif.
A paciile, ke lé pipwopweehi a piwiinaado ko a tan iiti-
hi. Be o caa tabuhi a tan iitihi.
55 Lé toomwo na lé âbé mu Galilé me Iésu, ke lé âcéi
Josef, ke lé alihi he na neduwo Iésu nelang. 56 §‡†Ke lé
mwojuia ngemwo, ke lé pwopweehi ni tabe ûde me de
a éé Iésu. Ke lé mwaale ha a tan iitihi, pwohewii ana pii
ne he ni patén.

---

† *23.29 Luka 21.23* †† *23.30 Osé 10.8; Pii Beetihi 6.16* ‡ *Nimelé me tupwo ne huîilé ni juwole—Grek: Lé o pii te ni juwole pie: Geé taluikeme! Lé bwo pii te ni nahi juwole pie: Geé tupwo ne huîime. Omehi Osé 10.8.* ‡† *Me lé cini a acuwo... A bwopiinen pie, heme e picani wo Iésu, weeng na time e mu uce pwo celi ta, ke lé o bo junihe picani kuti wo lépwo duaan, lépwo Juif, na lépwona ta.* ‡‡ *23.34 Psaume 22.19; Ésaïe 53.12* ‡‡† *23.35 Psaume 22.8—9* ‡‡‡ *23.36 Psaume 69.22*

§ *Amu tong na e hen a péém—Grek: Paradis.* §† *23.45 Luka 8.2—3* §†† *Ati ha amu—ai Pitihi a bwohemwo.* §‡ *Nihe téé ni pwonimelé—Grek: Lé tacicii ni bwaangelé.* §‡† *23.56 Exode 20.10; Deutéronome 5.14*

E mulie cemwo wo Iésu
Mataio 28.1—10; Maréko 16.1—8; Ioane 20.1—10

24 É he pwoiitihi, he mwo te ju acaama, ke lé â he
iitihi wo léli toomwo. Ke lé pé ngen ni *huile* me
ni tabe ûde na lé caa pipwopweehi. 2 Ke lé tooli ali péi
he caa papitibehi mu ânebuhe ali mwa péi.3 Ke lé taa
hen, kehe icehi ana time lé uce tooli a éé Padaame Ié-
su. 4 É he lé mwo ko pitahimwolé ko aceli e tuie, ke lu
te âbeetilé kuti wo lupwo apulie na alo julu, na pwom-
elaa ni epwénelu †. 5 Ke te junihe mwotilé, ke lé miibule
[be time uce jan me lé omelu].
Kehe icehi ana lu pii telé pie: «É mu ko ade na geé
hane hadenii nina lé mele pana e caa mulie cemwo?
6 ††{Caa time uce e éni ‡, be e caa mulie cemwo!} He
geé te piniimihi a bwo cihe ten ne kowé he e mwo mu
Galilé? 7 Be li e pii pie, weeng pa Nahi Apulie, ke o
neeng te lépwo apulie na ta jélé, beme lé cemeiteeng
ne ko a *kuricé, ke e bo mulie mwo ha a béciéhe ni tan
alecehen.»
8 Ke wo léli toomwo, ke lé bwo piniimihi ana e caa pii
telé wo Iésu. 9 Ke lé mwojuia cemwo mu ko a bwomu,
ke lé patemehi ati ninaa ne te lépwo 11 *apostolo, ke
ati ni béé apulie te Iésu. 10 Lé toomwo naa, ke wo
Maria mu Magdala, ke wo Jeanne, me Maria ê nyaa te
Cang, ke ni béé toomwo na lé mu pelelé.
Kehe icehi ana he lé piuti a jepule naa ne te lépwo
apostolo, 11 ke time lé uce mwomwolé, be lé niimihi
pie lé pihaamilé. 12 Kehe e cuwoda wo Pétéru, ke e téte
nge ko a bwomuhe Iésu. Ke e pioole da, ke e te ju alihi
ni mwaanu neole pwo bwohemwo. Ke e mwojuia
ngemwo pelen, ne ha a bwo emegéi nan ne ko ana e
tuie.

E pihabwiieng ne pwo pwaaden Émaüs
Maréko 16.12—13

13 Mwo te é ha a tan naa, ke lu ko â he pwaaden wo
lupwo alo béé Iésu, beme lu â ha a mwopopwaalé
Émaüs, alo ni inetéale mulang die *Iérusaléma.
14-15 É he lu ko â he pwaaden, ke lu tee ko picihe ko
nina e tuie [ne ko Iésu]. É he lu mwo ko wonaa, ke e
piâbé mwonulu wo pa céiu apulie, ke lé tai piengen
ibu. Te wo Iésu kuti, 16 kehe time lu uce ali temehieng.
17 E pii telu pie: «He ace de celi geu ko picihe kon bé
he pwaaden?»
Ke lu â cuwo ha a bwo piwahin julu. 18 Ke wo pa céiu
na pii kon pie Kléopas, ke e hegi ne ten pie: «Kona
time go uce temehi ana tuie he ni tan ce? Ati ni apulie
Iérusaléma, ke lé te temehi, ke he te wogo cehi?»
19 Ke e tahimwolu pie: «Kona ade celi e tuie?»
Ke lu hegi ne ten pie: «Ana e tehenebé ne ko Iésu
mu Nazaret, pana pa péroféta na e piwéden. Be te ju-
nihe pwojunuun ne he ni penem den, ke é ne he ni
pwooti ten ne ânebuhe Padué, ke é ne ânebuhe ni
apulie. 20-21 ‡†Ke geme céihi pie me weeng pa *Mesia,
pana e bo celuimi a bele *Isaraéla. Kehe icehi ana wo
lépwo apihuô tenye, ke wo lépwo caa te lépwo *ap-
woâpwailo, ke lé neeng beme cemeiteeng ne ko a
kuricé. Ke caa cié ni tan alecehe a bwo mele ten jenaa.
22-23 «Ke é jenaa, ke lé âbé ni béé toomwo mu hadeni-
ime, ke lé [piuti a jepule na e] pwo me geme téetihi. Be
lé pii pie, lé â die ko a bwomuhe Iésu he mwo ju acaa-
ma, ke time lé uce tooli a één. Ke pwo lupwo *âcélo na
lu âbeetilé, ke lu pii telé pie, e caa mulie mwo wo Iésu!
24 ‡‡Ke wo lépwo béén mu kome, ke lé â ko a bwom-
uhen, ke lé tooli ni naado pwohewii nina lé pii ne ni
toomwo; be te a juuju pie, tieden a éé Iésu!»

E hegi ne telu

25 Ke e pii telu wo Iésu pie: «[Au, mwolikewé!] Be te
tice aceli geé temehi! Junihe bwolihi me geé céihi ne
ko nina lé pii wo lépwo péroféta ânebun! 26 ‡‡†Be lé pii
pie, o wâé heme e mu he ni picani wo pa Mesia, âneb-
uhe a bwo habwii na a bwo ubwo na a wâé ten.»
27 ‡‡‡[Ke é he lé ko â he pwaaden] ke e patemehi telu
ati nina tii ne kon ne he ni tii iitihi. Be e tabuhi mu ko
ni tii te *Moosé, die ko ni tii te lépwo péroféta.
28 Nebwén, ke lé piâmwonuhi a mwopopwaalé na me
lu â hen. Ke wo paje, ke e pwo me e engen kojalu.
29 Kehe icehi ana lu cuwokon, ke lu pii ten pie: «Ûhu,
go mwo mu pelemu, be caa bwén.»
Ke lé taa pwomwo, ke lé mu lang.

Lu temehieng he e ebii a pwoloa

30 É he lé ko mu pwo taap, ke e pé a pwoloa wo paje,
ke e pwoiitihi ne kon. Nebwén, ke e ebii, ke e ne telu.
31 Ke te tehi kuti ni naamiilu, ke lu temehieng; kehe ice-
hi ana te ju pwo é tieeng ne ânebuhelu. 32 Ke lu pipii
telu pie: «Wii! Te junihe ité kuti a pipwodéén na e mu
he ni pwonimenyu, he e patemehi tenyu bé lang he
pwaaden ni tii iitihi!»
33 Ke lu te cuwoda kuti, ke lu epin ko mwojuia ngem-
wo Iérusaléma. Ke lu too lépwo 11 apostolo me lépwo
béélé he lé teko pimu ibu. 34 §Kehe icehi ana woélé, ke
lé mi pii telu pie: «Éé! E caa mulie mwo wo Padaame!
Be e alieng wo Simon Pétéru!»
35 Ke wo lupwoli apulie mwo, ke lu uti telé ana toolu
nge he pwaaden. Ke lu pii mwo pie: «Gemu te teme-
hieng kuti he e ebii a pwoloa!»

---

† *Lupwo apulie... A bwopiinen pie, lupwo âcélo. Omehi mwo Âcé-lo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* †† *24.6 Luka 9.22* ‡ *Caa time uce e éni... Ni pwooti naa, ke te tieden he ni béé tii iitihi he pwo grek.*

‡† *24.21 Luka 19.11; Apostolo 1.6* ‡‡ *24.24 Ioane 20.3—10* ‡‡† *24.26 Luka 9.22* ‡‡‡ *24.27 Psaume 22.2—22; Ésaïe 53* § *24.34 1 Korénit 15.4—5*

E pihabwiieng de ni acémun den

Mataio 28.16—20; Maréko 16.14—18; Apostolo 1.6—8

36 É he lu ko wonaa a bwo uti nen, ke e te pihabwi-
ieng kuti ne ha awiemelé wo Iésu, ke e pii telé pie:
«Bwocu tewé! Ke adéikewé!»
37 †Ke te junihe mwotilé kuti, be lé niimihi pie lé alihi
ace duéé.
38 Kehe e pii telé pie: «É mu ko ade na mwotikewé ke
pihauli ni pwonimewé? É mu ko ade na time geé uce
céihi pie woéo?»
39-40 Ke e habwii telé ni in me ni an, ke e pii telé pie:
«Geé alihi ni ing ke ni ang, ke geé ti kong, be te ju
woéo kuti! Be a jenenaado ke te tice mehieng, ke te
tice duun!»
41 Ke lé te junihe téetihi ninaa, ke piwâénimelé, kehe
icehi ana time lé uce téele mwomwohi ehi, be mwo te
junihe emegéi nalé. Ke e pii telé wo Iésu pie: «Te pwo
celi me nye wii ne éni?»
42 Ke lé ne ten a me-ikua na cini. 43 Ke e wii ne he
pwahamiilé.

E tehi a bwo temehi nen delé ni tii iitihi

44 ††Ke e pii telé pie: «Geé te niimihi ali é pii tewé he li
é mwo tee mu pelewé, pie: Wâé heme panebwénihi ati
nina lé tii ne kong wo Moosé ke wo lépwo péroféta, ke
é ne ha a tii *Psaumes.»
45 Ke e tehi ni bwo temehi ne ni tii iitihi telé. 46 ‡Ke e
pii telé pie: «Caa te tii ne he ni tii iitihi pie, e o mu he ni
picani wo pa Mesia, [ke e o mele]. Kehe e o mwojuia
cemwo mu hadenii ni amele ha a béciéhe ni tan alece-
hen ‡†.
47 «Ke [é pahedekewé, beme geé] pipatemehi te ati
ni bele, tabuhi mu Iérusaléma, a pwooti ko a bwo
pininim. [Ke geé pii telé] ne he niing pie: “Geé
bitekewé, ke geé pitaatééhi ni mulihewé, ke e bo
pineuhi ni ta pwo tewé wo Padué!”
48 ‡‡«Be te wogewé ni *apajuujuhi na ati ninaa.
49 ‡‡†Kehe geé mwo te ju mu éni ha a pwomwo ubwo,
ucéihi a junuu Padué. Be é bo nebé ne huîiwé a [*Je-
nen Iitihi] be weengaa ana e caa mi pii wo Caa tong.»

E taa he miiden kojalé

Maréko 16.19—20; Apostolo 1.9—11

50 E pé lépwo acémun den wo Iésu nge ha a céiu du-
aan ko a Bétani, ke e pwii ni in, ke e adéilé. 51 He e ko
adéilé, ke e engen kojalé, ke e céieng da he miiden
[wo Padué]. 52 Ke lé pipaunueng. Ke é alecehen, ke lé
mwojuia ngemwo Iérusaléma he lé te junihe pip-
wodéén. 53 Ke lé tee mu *huâ iitihi téteda, ke lé tee pi-
paunu ke *adéi Padué.

---

† *24.37 Mataio 14.26* †† *24.44 Luka 9.22*

‡ *24.46 Ésaïe 49.6, 53.10—11; Psaume 16.10* ‡† *Ha a béciéhe ni tan alecehen—E mele wo Iésu he paciile, ke e mulie cemwo he pwoiitihi. Jenaa, ke genye pii pie, alo ni tan alecehen. Kehe icehi ana âcehi a bwopiine ne ni tan de lépwo Juif, ke a paciile, ke a bécéiuhe tan; ke a capéto, ke a béalohen; ke a pwoiitihi, ke a béciéhen.* ‡‡ *24.48 Ioane 15.27; Apostolo 1.8* ‡‡† *24.49 Ioane 14.16, 15.26; Apostolo 1.4*

Ioane

na e tii wo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Ioane, pa apostolo. Kehe icehi ana time e uce pii ace niin, ne ha a tii ce. Kehe e te ju pii cehi pie ‘pa céiu acémun’, ke ‘pali te junihe eânime Iésu ten’. (Omehi 19.26; 20.2,2; 21.20.)

E tii éniile?

Ha awieme a jo 70 me 100 (wieli 80—85), ha a benaamwon na wo Ioane, he e mwo ko mu ha a province Asia (ha amu Turki jenaa). E tii alecehe Mataio, me Maréko me Luka.

E tii me dee?

Te ati lépwona lé hane a pwaaden, me a juuju me a mulip (14.6).

É ko ade na e tii?

Nime Ioane me e pébé lépwo apulie na lé téne a pwooti, beme lé temehi pie wo Iésu, ke pa Mesia, pa Naî Padué, li lé caa pii beetieng ânebun wo lépwo péroféta.

Ade ace âne a tii ce?

Time uce piwie a bwo uti nen de Ioane, me a bwo uti nen de Mataio, me Maréko, me Luka. Be time e uce uti ati ni pwooti me ni penem de Iésu. Kehe e te pipatemehi cehi ni naado na e mu ha aduwo, ne he ni pwooti me ni penem de Iésu. Weengi ni âne a tii: Wo Iésu Kériso, ke pa Pwooti na e pele Padué, ânebuhe a bwo tabuhi na ati ni naado. Ke e pé a éé apulie, ke e mulie ha awiemenye ne éni pwo bwohemwo. Weeng, ke pa ju pwéélang; ke pa pwaaden, ke e pomwa ko a ju mulip ne pele Padué. Ke weeng mwo ‘pa awéihi muto’, na e péékenye ni apulie nge pele Caa.

7 ni inenaado ke 7 ni bwopiinen ne ha a tii te Ioane

E pé a numéro 7 (a inenaado ko ana hején) wo Ioane, beme e habwii pie wo Iésu, ke pa Naî Padué.

E taatééhi a tabe beme a tabe megele (2.1—12)
E pwo me tieden a cunu ko pa apulie (4.43—54)
E pwo me wâé pa tebwomwa ha a tan iitihi (5.1—18)
Lé wiinaado ne ni apulie na 5000 jélé (6.1—15)
E engen pwo bwotabe (6.16—21)
E pwo me e niê wo pa bwi (9.1—7)
E pwo me e mulie mwo wo Lazare (11.1—44)

E pii wo Iésu pie: , ke:
É pwoloa na e ne a mulip (6.35,51)
É pwéélang pwo a bwohemwo (8.12)
É pomwa te ni muto (10.7,9)
É piwéihi muto (10.11,14)
Pana é ne a mulip, ke é pamulipi mwo ni apulie mu ha amele (11.25)
É pwaaden, ke é juuju, ke é mulip (14.6)

Pa ju éé tabe megele (15.1,5)

Nye woni ko a bwo tii nen «» be a béhabwiinen pie, e pé a nii Padué wo Iésu, « pana é mu lang ânebun, ke é jenaa, ke é dieli mwo.» (Omehi pwahamii tii 8 me 13, me 3.14.) E wonaa beme e habwii tenye pie, time uce pa apulie cehi, be e âbé mu ko Padué Caa.

A bwomune a tii te Ioane
Pa Pwooti na e âbé mu ko Padué
Pajuujuhi ke pipwopweehi
Ni penem den ne pele ni apulie
Penem den ne Judé ke Samari
Lé tabuhi cubwonieng wo lépwo apihuô
Penem den ne Iérusaléma
E pipamwoiu lépwo acémun den
Bénebwéne piwiinaado
Bénebwéne pipamwoiu
Bénebwéne pwopwoiitihi
A bwo mele ke mulie cemwo ten
Lé imwieng ke lé pwo me e mele
E mulie cemwo mu ha amele

A pwooti na e pé a éé apulie

1 †Ha atabuhi kon, ke a Pwooti.
Ke a Pwooti, ke e pele Padué.
Ke a Pwooti, ke Padué.
2 E te mu pele Padué
ha atabuhi kon.
3 ††Tai ni naado ati,
ke lé tabuhi mu kon.
Te tice celi e tabuhi heme tieeng.
4 ‡É mu kon, ke pwo a mulip,
a pwéélang te ni apulie.
5 ‡†E pwéélang ha a melepiing.
Ke time e uce hegieng ‡‡
na a melepiing.

A bwo pajuujuhi na a pwéélang

6 ‡‡†Wo Padué, ke e pahede pa apulip na pii kon pie
Ioane. 7 E âbé beme e *pajuujuhi a pwéélang, beme lé
céihi ne kon ne ni apulie ati. 8 Time e uce âbé mu kon a
pwéélang, kehe e tuie beme e pajuujuhi a pwéélang.
9 ‡‡‡A pwéélang naa, ke a ju pwéélang na e tuie ne pwo
a bwohemwo, beme e pwéélang ko ni apulie ati.
10 Ke a Pwooti, ke e caa mu pwo a bwohemwo. Ke e
tabuhi a bwohemwo wo Padué ko a Pwooti. Ke time lé
uce temehieng ne pwo a bwohemwo §. 11 E tuie ne pele
ni béén, ke time lé uce hegieng. 12 Nina lé hegieng, ke
lé céihi ne ko a niin, ke e ne telé a pihuô beme lé naî
Padué. 13 §†Time lé uce âbeele mu ko ana nime pa
apulie kon, kehe lé âbeele mu ko Padué.

E pé a éé apulie a Pwooti

14 Ke e pé a éé apulie a Pwooti, ke e mu hadeniinye,
ke ubwo a pwonimen konye. Ke genye caa alihi a bwo
ubwo na a wâé ten, a wâé te pa Naîn na te céiu nang,
na e âbé mu ko Caa.
15 E pajuujueng wo Ioane, ke e pii me ubwo pie:
«Weeng pana é piieng pie, e bo âbé céing wo pa apulie
na te nihe pwonaado ne kon kojaéo, be e caa te mi mu
ânebuhung.»
16 Nye caa tai hegi ati a *adéihi, ko a bwo eânimen
denye. 17 §††Mepwo é ne ko ni patén, ke e ne tenye mu
ko *Moosé. Kehe wo Iésu *Kériso, ke a pwaaden ko a
*pipwoééhe tice ja kon, ke a *JUUJU. 18 §‡Te tice pace
apulie celi e ali Padué, kehe te pa Naîn na te céiu
nang, be e mu ko Caa, ke weeng na e pipatemehieng
denye.

Ioane pa apipuu apulie

Mataio 3.1—12; Maréko 1.1—8; Luka 3.1—18

19 Wo lépwo apihuô juif §‡† ne *Iérusaléma, ke lé pa-
hede lépwo béé *apwoâpwailo me lépwo béé apipen-

† 1.1 Ioane 17.5; 1 Ioane 1.1—2; Pii Beetihi 19.13 †† 1.3 1 Korénit 8.6; Kolosé 1.16—17; Ébéru 1.2 ‡ 1.4 Ioane 5.26 ‡† 1.5 Ioane 3.19 ‡‡ Hegieng—Grek: Imwieng—ai Hegieng, temehieng ai Pacuwoeng, taunueng. ‡‡† 1.6 Mataio 3.1; Luka 1.13—17,76 ‡‡‡ 1.9 Ioane 8.12 § Ne pwo a bwohemwo—Grek: Bwohemwo. Wo Ioane, pana e tii a tii ce, ke e pii ati lépwo apulie na muhi telé ko Padué, ke lé cubwoni Iésu me lépwona lé âcéin.

§† 1.13 Ioane 2.11, 3.3—6; Filipi 2.7; 1 Pétéru 1.23 §†† 1.17 Exode 34.28; Roma 6.14 §‡ 1.18 Exode 33.20; Ioane 6.46; 1 Timoté 6.16 §‡† Lépwo apihuô juif—Wo Ioane, ke piohiwon ko tii pie, lépwo Juif ne ha a tii ce, kehe a bwopiinen pie, lépwo apihuô juif. Ai é he ni béén, ke a bwopiinen pie ati ni apulie na lé ko tabemi Iésu (pwohewii a niide a tii 6.41 me 8.22, me 12.9). Ke ne he ni niide a tii naa, ke geme tii pie, lépwo apulie nelang.

em ko a *mwaiitihi † me lé â tahimwo Ioane pie: «Wo-
go, ke he woo?»
20 Ke time e uce waaneduwohi kolé, kehe e te pii telé
pie: «Woéo, ke time uce pa Mesia ††.»
21 ‡Ke lé tahimwoeng mwo pie: «Wogo ke he woo? He
wogo ke wo péroféta *Élia [na me e mi ânebuhen]?»
Ke e pii telé pie: «Ûhu ‡†!»
Ke lé tahimwoeng mwo pie: «Kona wogo ke he pa
Péroféta [na e piieng wo Moosé] ‡‡?» Ke e pii telé pie:
«Ûhu!»
22 Ke lé pii ten pie: «Kona wogo, ke he woo? Go pii
teme, beme geme â pii te lépwona lé pahedekeme bé.
Kona wogo, ke he go pii pie woté ne kom?»
23 ‡‡†Ke e hegi ne telé pie: «Woéo, ke wo pali e piieng
wo péroféta Isaia:

Pwo pa apulie ha a da
na e toii da pie:
"E âbé wo Padaame!
Pwopweehi a pwaadeniin!"» *Ésaïe 40.3*

24 Mepwo é ne ko ni apulie na pahedelé ngen, ke lé
mu hadeniilé ne ni Farasaio ‡‡‡. [Woélé, ke a céiu dihe
pwoiitihi te lépwo *Juif.] 25 Ke lé tahimwoeng mwo pie:
«É mu ko ade na go puu ni apulie, hemepie time uce
wogo wo Kériso, ke time uce wogo wo Élia, ke time
uce wogo pa Péroféta?»
26 Ke e hegi ne telé wo Ioane pie: «É puu ni apulie ko
a tabe, kehe e ha awiemewé wo pa apulie na time geé
uce temehieng. 27 §Weeng na e âbé alecehung. Ke time
uce jan ne kong me e tuwo ni tai ko ni dihibwaan §†.»
28 Tai ninaa, ke tuie ne Bétani, ko a céiu goon ne Iori-
dano, he na e pipuu apulie nelang wo *Ioane pa
apipuu apulie.

Pa Naî Padué wo Iésu

29 §††É ha acaama hen, ke e ali Iésu wo Ioane, he e
âbé céiieng. Ke e pii pie: «Weengi pa *Nahi Muto te
Padué. Weeng na e pétaabwon ni ta pwo te ni apulie
pwo bwohemwo. 30 §‡Weeng na é caa mi piieng, pie:
Pwo pana e bo âbé alecehung, na te nihe pwonaado
ne kon kojaéo, be e caa te mi mu lang ânebuhung.
31 «Time é uce mi temehieng ânebun, ke é âbé puu ni
apulie ne ha a tabe, beme e patemehieng te lépwo
*Isaraéla.»
32 §‡†Weengi ana e uti wo Ioane: «É alihi a *Jenen Iitihi
he e opé mu he miiden pwohewii a meni pwojo, ke e
ole huîin. 33 Time é uce mi temehieng. Kehe pana e pa-
hedeéo me é puu ni apulie ko a tabe, ke e pii tong pie:
"Pana go bo alihi heme e ole huîin a Jenen Iitihi, ke
weeng pana e bo puu ni apulie ko a Jenen Iitihi."
34 §†«É alihi, ke é pajuujuhi pie: Weeng pa *Naî
Padué.»

E tode ni acémun den

35 É ha acaama hen, ke e mwo te mu lang wo Ioane
me lupwo acémun den. 36 §‡Ke e ali Iésu, ke e pii pie:
«Neko ali Nahi Muto te Padué!»
37 Lu caa téne wo lupwo acémun den a bwopiinen
naa, ke lu âcéi Iésu. 38 E biteeng wo Iésu, ke e alilu he
lu ko âcéin, ke e pii telu pie: «Geu hanee?» Ke lu pii ten
pie: «*Rabi* (pa apipune), é wé he celi go mu lang?»
39 Ke e hegi ne telu wo Iésu pie: «Geu âbé me geu ali-
hi.»
Ke lé tai miân, beme lé alihi he celi e mu lang. He
babwén ko paa inetéale ko alecehe goahen, ke lé mu
lang ha a tan naa.
40-41 §§†Wo André, pa céiu béélé, ke e â too Simon
Pétéru, pa âjiénen, ke e pii ten pie: «Gemu caa too pa
Mesia [pana pipégalieng].» A bwopiinen pie 'Kériso'
[he pwo *grek].
42 §§‡Ke e péééng nge céii Iésu. Ke e alieng wo Iésu,
ke e pii ten pie: «Wogo Simon, pa naî Jonas §§§. Bo a ni-
im pie Céfas†.» Ai Pétéru: a bwopiinen pie 'a péi'.

E tode Filip me Natanaël

43 É ha acaama hen, ke e â Galilé wo Iésu. Ke e too
Filip, ke e pii ten pie: «Go âbé céing!» 44 Wo Filip, ke pa
apulie Betsaïda, a mwopopwaalé te André me Pétéru.
45 18E ân wo Filip, ke e too Natanaël 19, ke e pii ten pie:
«Geme caa too pali e piieng wo Moosé ne he ni patén,
ke lé cihe mwo kon ne ni péroféta! Wo Iésu mu
Nazaret, pa naî Josef.»
46 Ke e pii ten wo Natanaël pie: «He te jan me e âbé
mu Nazaret aceli wâé?»
Ke e hegi ne ten wo Filip pie: «Âbé me go alihi!»

† *Apipenem ko a mwaiitihi—Lévite. Pa apulie mu ha a pwom-woiu te Lévi, na e picani te lépwo apwoâpwailo.* †† *Mesia—Kériso. Grek: Oint. Pana e pipégalieng wo Padué. Omehi a note*

‡ *1.21 Deutéronome 18.15,18; Mataio 11.14* ‡† *Ûhu—Time e uce ju temehi wo Ioane a bwo ubwo na a penem den. Be e pii wo Iésu ne ha a Mataio 11.14 pie, te wo Ioane kuti na e pwo a penem de Élia. Omehi mwo Mesia me Élia ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡ *Pa Péroféta na e piieng wo Moosé—Pa péroféta na pipwonaado ne kon, pana e bo pipépwooti ha awieme Padué me ni apulie. Time lé uce temehi wo lépwo Juif pie, wo pa apulie naa, ke weeng kuti pa Mesia na lé ucéieng. Ke time lé uce temehi pie, caa wo Iésu Kériso. Omehi Péroféta ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡† *1.23 Ésaïe 40.3* ‡‡‡ *Ai, Mepwo é ne ko ni apulie na pahedelé ngen, ke ni Farasaio, ai Lépwo apulie na lé pahede lépwo apé pwooti, ke ni Farasaio.* § *1.27 Ioane 1.15* §† *Tuwo ni tai ko ni dihib-waan—A penem de lépwo eabwé na te junihe wahin.* §†† *1.29 Ésaïe 53.6–7; 1 Pétéru 1.18–19* §‡ *1.30 Ioane 1.15*

§‡† *1.32 Mataio 3.16* §† *1.34 Mataio 3.17* §‡ *1.36 Ioane 1.29* §§† *1.40 Mataio 4.18–20* §§‡ *1.42 Mataio 16.18* §§§ *Jonas—ai Ioane; Céfas—A niin he pwo araméen, Pétéru he pwo grek.* 18 *1.45 Deutéronome 18.18; Ésaïe 7.14, 9.5; Jérémie 23.5; Ézékiel 34.23* 19 *Natanaël—A niin pie Bartélemi ne he ni tii te Mataio, Maréko me Luka.*

47 E ali Natanaël wo Iésu, he e âbé beniieng, ke e pii ne kon pie: «Weengi pa ju Isaraéla, na te tice pipwohuô kon.»

48 E pii ten wo Natanaël pie: «Go temehiéo mu wé?»

Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Ânebuhe a bwo todeko te Filip, he go ko mu haahi a majing, ke é caa te aliko.»

49 †E hegi ne ten wo Natanaël, ke e pii ten pie: «Pa apipune, wogo pa Naî Padué, pa daame Isaraéla!»

50 E hegi ne ten wo Iésu pie: «Go céihi be he é pii tem pie, é aliko ne haahi a majing? Go bo alihi ce naado celi nihe ubwo koja anaa!»

51 ††E pii mwo pie: «É pii tewé a juuju pie: Geé bo alihi a miiden heme tehi, ke lé bo taa ke ole ne ni *âcélo te Padué, huîi pa *Nahi Apulie.»

A bécéiuhe inenaado ne Kana

2 Alo ni tan alecehen, ke lé pwo a piaten ne Kana, a mwopopwaalé ne Galilé. E mu lang wo nyaa te Iésu. 2 Ke lé te tode mwo Iésu me ni acémun den, ne ko a piaten.

3 Ke me caa tice tabe megele ‡, ke e pii te Iésu wo nyaa ten pie: «Caa tice tabe megele telé!»

4 ‡†Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Nyaa, time uce wogo na me go pii tong aceli me é pwo ‡‡. Be time uce téele tuie a benaamwon dong ‡‡†.»

5 E pii te lépwo apenem wo nyaa ten pie: «Geé pwo ati nina e pii tewé.»

6 E mu lang ni mwotabe péi na 6, beme ni bépiwon de lépwo *Juif, be te a bwomu telé. É he ni pétaapwo mwotabe, ke jan me nye neole hen celi *100 litre*. 7 E pii te lépwo apenem wo Iésu pie: «Geé pa ko tabe ni mwotabe ce.»

Ke lé pa ke oba.

8 Ke e pii telé mwo wo Iésu pie: «Geé tai, ke geé pé nge céii pa eapwihi piwiinaado.»

Ke lé pé ngen. 9 Ke e nemi a tabe wo paje, ke [e téele, be] caa taatééhi me a tabe megele. Ke time e uce temehi pie, he lé pé mu wé. Kehe lé te temehi cehi ne ni apenem. Ke e tode pa apiaten, 10 ke e pii ten pie: «Tai ni apulie, ke lé mi pipatihi a ju tabe megele, ke ana time uce ju wâé, ke lé bo ne heme lé caa nihe ûdu wo lépwo ajelu. Kehe wogo, ke go patihi a ju tabe megele, die ha a benaamwon ce!»

11 Weengaa a bécéiuhe *inenaado na pwojunuun na e pwo wo Iésu. Anaa, ke e tuie ne Kana ne Galilé. Be e habwii a bwo ubwo na a wâé ‡‡‡ ten, ke lé céihi ne kon ne ni acémun den.

12 §Alecehen, ke lé ole ne Kapernaüm me nyaa ten me ni ciéén, ke ni acémun den. Time uce ju hiwon ni tan na lé mu lang hen.

E peni lépwo api-icu mu ha a mwaiitihi

{Mataio 21.12; Maréko 11.15; Luka 19.45} §†

13 §††Caa e mwonu a Pacika §‡ te lépwo Juif: [a *pipwodéén ko a bwo celuimilé mu *Aigupito]. Ke wo Iésu, ke e taa *Iérusaléma. 14 E taa ha a *mwaiitihi, ke e too lépwo a-icuhi paaci, me muto, me meni, ke lépwo ataatééhi mwani §‡†, he lé ko tebwo pwo ni taap telé. 15 Ke e pwo a bwaliiwota, ke e cibéélé mu ha a mwaiitihi me ni muto ke paaci. Ke e tahi taabwon ni mwani te lépwo ataatééhi mwani, ke e puwo ni taap. 16 Ke e pii te ni a-icuhi meni pie: «Geé pétaabwon ninaa mu éni! Geé nemwo pé a mwa te Caa tong me a mwopi-icu tewé!»

17 §†Ke lé niimihi ne ni acémun den a pwooti na caa te tii ne he ni *tii iitihi pie: *Nihe ubwo a pwonimung ko a mwaiitihi tem.*

Psaume 69.10

A ocine ko a bwo mulie cemwo ten

18 Ke lé pii ten wo lépwo apihuô juif pie: «Ade ace inenaado celi go pwo, beme habwii teme pie te pwo mwomwon dem me go pwo anaa?»

19 §‡E hegi ne telé wo Iésu pie: «Geé tatii taabwon a mwaiitihi ce, be é he na cié ni tan, ke é bo pacuuli mwo.»

20 Lé pii ten wo lépwo Juif pie: «Lé pacuuli a mwaiitihi ce he na 46 ni jo, ke he wogo, ke é he na cié ni tan, ke go bo pacuuli?»

21 §§†Kehe a mwaiitihi na e cihe kon, ke a één. 22 §§‡Ke é he e caa mulie cemwo mu ha amele, ke lé niimihi mwo nina e caa pii telé ne ni acémun den. Ke lé céihi ne ko nina e pii ne ni tii iitihi, ke é ne ko a pwooti te Iésu.

E te temehi ni pwonime apulie

23 §§§É he ni tan na e mu Iérusaléma wo Iésu ne ko a Pacika, ke hiwon nina lé céihi ne kon, he lé alihi ni inenaado na pwojunuun na e pwo. 24 Kehe time e uce mwomwolé, be e te tai temehilé ati. 25 Ke time uce a junaado ne ten heme lé piuti ten ni bwomu te ni apulie, be e te temehi ati ni pwonime apulie.

---

† 1.49 Mataio 14.33, 16.16; Maréko 3.11 †† 1.51 Genèse 28.12 ‡ Tice tabe megele—Te junihe ubwo a bwo pitanim lépwo eapwihi a tan. ‡† 2.4 Ioane 7.30, 8.20 ‡‡ Time uce wogo na me go pii tong… ai Ade aceli nimem kon? Grek: Ade ne tem ana a dong? ‡‡† Benaamwon dong—A benaamwon na o bo habwii a bwo ubwo na a wâé te Iésu. ‡‡‡ A bwo ubwo na a wâé—Gloire.

§ 2.12 Mataio 4.13 §† Wieli e okelo ko pawie lépwo api-icu huâ iitihi wo Iésu, ha a bwo tabuhi mu ten Iérusaléma, na tii ne éni ha a Ioane 2.13–22; ke é ne ha a béociéhe a bwo mu ten lang, na tii ne ha a Mataio 21, ke a Maréko 11, me a Luka 19. §†† 2.13 Exode 12.1–27 §‡ Pacika—Omehi Pacika ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii. §‡† Ataatééhi mwani—Omehi note §† 2.17 Psaume 69.10 §‡ 2.19 Mataio 26.61, 27.40 §§† 2.21 1 Korénit 6.19 §§‡ 2.22 Luka 24.6–8; Ioane 12.16 §§§ 2.23 Ioane 7.31

Iésu me Nikodème

3 [†]Pwo pa apulie na a niin pie Nikodème, pace béé
ni *Farasaio, ke pa apihuô te ni *Juif. 2 Ke e âbé
too Iésu he bwén, ke e pii ten pie: «Pa apipune, geme
caa temehi pie wogo, ke pa apipune na e neko bé wo
Padué. Te tice pace apulie celi e pwo ce inenaado celi
pwojunuun pwohewiiko, heme time e uce mu pelen
wo Padué.»

Wâé heme geé âbeele mwo

3 [††]Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «É pii tem a juuju pie:
Te tice pace apulie celi e alihi a *Mwametau te Padué,
heme time e uce âbeele mwo [‡].»
4 Ke e pii ten wo Nikodème pie: «He e o woté ko ace
bwomunen me e âbeele mwo, heme caa ukéiu nang?
Te jan me e mwojuia ne mwo tina nyaa ten, ke me e
bo âbeele mwo?»
5 [‡†]Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «É pii tem a juuju pie:
Te tice pace apulie celi e taa ha a Mwametau te Padué,
heme time e uce âbeele mu ko a tabe me a *Jenen Iiti-
hi. 6 [‡‡]Nina lé âbeele mu ko pa apulie, ke e te mu kolé a
mulie pwo bwohemwo; ke nina lé âbeele mu ko a Je-
nen Iitihi, ke e te mu kolé a Jenen Iitihi. 7 Go nemwo
téetihi ana é pii tem: Wâé heme geé âbeele mwo.
8 «A dan, ke e cuu nge he na te nimen me e cuu nge-
lang, ke go téne a tihin. Kehe time go uce temehi he
celi e âbé mulang, ke é he celi me e â lang. Wonaa ni
apulie na lé âbeele mu ko a Jenen Iitihi.»

O pieti da pa Nahi Apulie

9 Ke e tahimwoeng wo Nikodème pie: «Woté ace
bwopwonen?»
10 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Wogo pa apipune na
lé nihe pipaunuko ne ha amu *Isaraéla, ke time go uce
temehi ninaa? 11 É pii tem a juuju pie: Geme [‡‡†] pii ni
naado na geme te temehi. Geme uti ni naado na geme
alihi. Ke time geé uce hegi nina geme uti. 12 Me é pii
tewé ni naado na e pwo bwohemwo, ke time geé uce
céihi ne ko nina é pii. Kona hemepie é bo cihe tewé ko
ni naado na e he *miiden, ke geé bo woté ko ace bwo
céihi ne kon? 13 Te tice pace apulie celi e taa he miiden,
kehe te icehi pa Nahi Apulie [‡‡‡] na e opé mu he miiden.
14 [§]«Wo *Moosé, ke e eti da a bwien toki [§†] ko a ba-
acuwo, ne ha a da. Ke wâé heme wonaa a bwo eti da
pa Nahi Apulie [§††], 15 [§‡]be me wonaa, ke ni apulie na lé
céihi ne kon, ke me etelé a mulie na tice anebwén
kon.»

Te junihe eânime Padué tenye

16 [§‡†]«Te nihe eânime Padué ko a bwohemwo, ke e ne
pa Naîn na te ju céiu nang, be mepie lé céihi ne kon,
ke me time lé uce mele, kehe o etelé a *mulie dieli
mwo. 17 [§†]Be time e uce neopé pa Naîn beme e tauti a
bwohemwo, kehe me e *celuimi a bwohemwo.
18 [§‡]Pana e céihi ne kon, ke time uce tautieng, kehe
pana time e uce céihi ne kon, ke caa tautieng, be time
e céihi ne ko a nii pa *Naî Padué na te céiu nang.
19 [§§†]«A tautinaado naa, ke weengi: Caa tuie a
pwéélang ne pwo bwohemwo, kehe nime ni apulie ko
a melepiing koja a pwéélang. Be ni penem delé, ke ta.
20 Wo pa apulie na e pwo nina ta, ke muhi ten ko a
pwéélang. Ke time e uce âbé ne ha a pwéélang, be koli
genye bo alihi nina e pwo na ta. 21 Kehe wo pana e
penem ha a juuju, ke e âbé ha a pwéélang, beme nye
alihi ni penem den na e pwo mu ko Padué.»

E pii beeti Iésu wo Ioane

22 [§§‡]É alecehe ni pwooti naa, ke lé tai â ha amu *Judé
wo Iésu me ni acémun den. Ke e mu pelelé, ke e *puu
apulie. 23 Wo Ioane mwo, ke e puu ni apulie ne Aïnon,
cebwo Salim, be nihe ubwo a tabe lang. Ke lé âbé me
puulé nelang. 24 É ha a benaamwon naa, ke mwo time
uce ne Ioane he karépu.
25 Ke lé pipééle wo lépwo acémun de Ioane me pa
Juif, mu ko a bwo puu ne ni éélé pwohewii a patén de
ni Juif. 26 Ke lé â too Ioane, ke lé pii ten pie: «Pa
apipune, e ko puu apulie wo pali e mu pipabéém ne ko
a céiu goo a éémwa Ioridano, wo pali go mu pipajuu-
jueng, ke caa hiwon nina lé âcéin.»
27 Ke e pii telé wo Ioane pie: «Pwocoon me e pwo ace
céiu naado wo pa apulie, heme time uce ne ten mu he
miiden. 28 [§§§]Geé caa te téne he é pii pie, time uce woéo
pa *Mesia, kehe woéo pana neéo bé ânebuhen.
29 «Wo pana eten ê apiaten, ke pa apiaten. Ke wo pa
béé pa apiaten, ke e mu pelen, ke e tabemieng, ke pi-
wâénimen heme e téne a patin. Pwohewii ne kong, be
piwâénimung. Ke é jenaa, ke hején a bwo piwâén-
imung. 30 Wâé heme piubwo nang da, ke me piwahin
jo ole.»

Wo Pana e opé mu he miiden

31 [18]Wo pa apulie na e âbé mu he miiden, ke te nihe e
daaité koja ni apulie ati. Ke pana e âbé mu pwo
bwohemwo, ke te pa apulie pwo bwohemwo. Ke e te

† *3.1 Ioane 7.50, 19.39* †† *3.3 Mataio 18.3; 1 Pétéru 1.23*
‡ *Âbeele mwo—ai Pituie mu ko Padué na e jeda.* ‡† *3.5 Ézékiel 36.25—27* ‡‡ *3.6 Ioane 1.13* ‡‡† *Geme—Wieli wo Ioane, na e pé a pwooti te Iésu, beme a pwooti te ati ni acéihi.* ‡‡‡ *Pa Nahi Apulie—Pa Nahi Apulie na e jeda he miiden ne he ni béé tii iitihi he pwo grek.* § *3.14 Nombres 21.9; Ioane 8.28, 12.32* §† *E eti da a bwien toki—E pwo anaa wo Moosé beme celuimi a mulihe ni apulie na lé wiilé ne ni bwien. Omehi Nombres 21.9.* §†† *Wieli a pwooti te Iésu, ai wieli a pwooti te Ioane.* §‡ *3.15 Ioane 20.31*

§‡† *3.16 Ioane 3.36, 10.28; Roma 5.8, 8.32; 1 Ioane 4.9—10*
§† *3.17 Luka 19.10* §‡ *3.18 Ioane 5.24* §§† *3.19 Ioane 1.5,9, 8.12*
§§‡ *3.22 Ioane 4.1—2* §§§ *3.28 Mataio 11.10; Ioane 1.20* 18 *3.31 Ioane 8.23*

pwo a bwo cihe pwo bwohemwo. Kehe wo pana e âbé
mu he miiden, ke te nihe e daaité koja ni apulie ati †.
32 ††Ke e te uti nina e alihi ke téne. Ke te tice paceli e he-
gi nina e uti. 33 Be wo pa apulie na e hegi nina e uti, ke
e *pajuujuhi pie wo Padué, ke e pii a juuju. 34 Be wo pa
apulie na e pahedeeng wo Padué, ke e pii ni pwooti te
Padué. Be time e uce ne jahi a Jenen Iitihi wo Padué.
35 ‡Ke eânime Padué Caa te pa Naîn, ke e ne ten ni pi-
huô ne ko ni naado ati. 36 ‡†Pana e céihi ne ko pa Naîn,
ke eten a mulie na tice anebwén kon. Paceli time uce
nimen me e céihi ne ko pa Naîn, ke time o uce eten a
mulie na tice anebwén kon. Kehe o mu huîin a okéé te
Padué.

Iésu me ê toomwo Samari

4 1-2 ‡‡Lé téne wo lépwo *Farasaio pie, caa hiwon ni
*acémun de Iésu, ke e puu ni apulie na hiwon ko-
ja Ioane. (Kehe icehi ana time uce wo Iésu na e puu ni
apulie, kehe te ni acémun den.) É he e téne anaa wo
Iésu, 3 ke e engen mu *Judé, ke e mwojuia ne mwo
Galilé. 4 Ke wâé heme e pitahagéi a amu *Samari.
5 ‡‡†Ke e tuie nge ha amu Samari, ha a céiu duaan na
pii kon pie Sichar, cebwo a apwoamu na e ne wo
Iakobo ‡‡‡ te Josef, pa naîn [ha a céiu benaamwon]. 6 E
lang a pwomiidu te Iakobo §. Caa mwaale Iésu ko a en-
gen, ke e tebwo ko a jije a pwomiidu. Be caa goahen.

A pwomiidu ko a mulip

7-8 Lé â ha a mwopopwaalé wo lépwo acémun den,
beme lé â pwocuhi ce wiinaado telé. Ke e âbé ê toom-
wo Samari, beme e tai tabe, ke e pii ten wo Iésu pie:
«He te jan me go ne me é ûdu?»
9 §†Ke e pii ten wo êje pie: «É mu ko ade, na wogo pa
*Juif, ke go ileéo me é ne ace ûdem, woéo ê toomwo
Samari?» Be time uce pibéé ni Juif me ni apulie Samari
§††.
10 §‡Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Hemepie go te
temehi a âpipati te Padué, ke wo pana e pii tem pie:
“Nebé ace ûdong”, ke é nelang, ke me go ileeng me e
ne ace ûdem, ke e o ne tem a tabe mulip.»
11 E pii ten êgi toomwo pie: «Pa daame, te tice
mwotai tabe tem, kehe a pwomiidu, ke te junihe teb-
wolu. He é mu wé he celi go o pé mulang a tabe mulie
na go ko pii? 12 §‡†He piubwo go koja pa caa teme §†
Iakobo, na e ne teme a pwomiidu ce? E caa ûdu mu
kon me lépwo naîn, me ni wota ten.»
13 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Mepie go ûdu mu ko
a tabe ce, ke o mwo te nimem me go ûdu mwo. 14 §‡Ke-
he wo paceli e ûdu a tabe na é ne ten, ke o caa time
uce nimen me e ûdu, be a tabe na é ne ten, ke
pwohewii acaamatabe na e taawie, ke e tee téte dieli
mwo.»
15 Ke e pii mwo ten êgi toomwo pie: «Pa daame, go
ne tong a tabe naa, beme time bo uce nimung mwo
me é ûdu, ke me time é bo uce âmwobé tai éni.»

Woéo pa Mesia na é paciheko

16 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go â tode pa aiu hem, ke
geu âbé ne éni.»
17 Ke e pii ten êgi toomwo pie: «Te tice aiu hung.»
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Te a juuju ana go pii pie te
tice aiu hem. 18 Be nim ni aiu hem, ke wo pana geu mu
jenaa, ke time uce pa aiu hem. É ko anaa, ke go pii a
juuju.»
19 Ke e pii êgi toomwo pie: «Pa daame, é alihi pie wo-
go, ke pa *péroféta. 20 §§†Ni caa teme, ke lé pipaunu
Padué ne pwo a juwole ce, ke geé pii wogewé lépwo
Juif pie, a duaan na me genye pipaunu Padué ne hen,
ke é *Iérusaléma.»
21 E hegi ne ten wo Iésu pie: «Êje, go céihi ne ko ana
é pii, be o caa tuie a benaamwon na caa time o uce é
pwo a juwole ce, ai é ne Iérusaléma, na geé pipaunu
Caa. 22 §§‡Be wogewé ni Samari, ke geé pipaunu pana
time geé uce temehieng. Kehe wogeme ni Juif, ke
geme pipaunu pana geme temehieng, be a bwo
*celuimi ne ni apulie, ke e âbé mu ko ni Juif. 23 Kehe o
caa tuie a benaamwon, ke caa éni, he na lé o pipaunu
Caa ne ni apulie, ha a *Jenen Iitihi ke a juuju. Be anaa
kuti a pipwoun na nime Caa kon. 24 §§§Be wo Padué, ke
te a Jenen. Ke wâé heme nina lé pipaunueng, ke lé pi-
paunueng ne ha a Jenen Iitihi ke a *JUUJU.»
25 Ke e pii ten êgi toomwo pie: «É te temehi pie e o
tuie pa *Mesia na pii kon pie Kériso. Hemepie e bo tu-
ie, ke e bo patemehi tenye ati ni naado.»
26 18E pii ten wo Iésu pie: «Woéo kuti pana é ko cihe
tem.»

E piieng te ni béén ê toomwo

27 É he lu mwo ko picihe, ke lé tuiebé ne ni acémun
den. Ke lé te nihe téele ko ana e pacihe ê toomwo. Ke
te tice paceli e tahimwoeng pie: «Ade aceli go tahim-
woeng kon?» ai «Ade aceli geu pipii?»

† *Wieli a pwooti te Ioane pa apipuu apulip, ai wieli wo Iésu, ai wo Ioane, pana e tii a tii ce.* †† *3.32 Ioane 3.11* ‡ *3.35 Mataio 11.27; Ioane 5.20* ‡† *3.36 Ioane 3.16–18; 1 Ioane 5.12* ‡‡ *4.1 Ioane 3.22* ‡‡† *4.5 Genèse 33.19; Josué 24.32* ‡‡‡ *Iakobo—Pa watihe ati lépwo Juif. Omehi mwo Abérama, me Isaaka, me Iakobo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* § *Pwomiidu te Iakobo—Te junihe numwihi, ke nye neole ni cio na taa ko ni tai, beme nye tai tabe.* §† *4.9 Esdras 4.1–5* §†† *Be time uce pibéé... ai Wo lépwo Juif, ke time lé uce wiinaado me ûdu he ni tam me ni mwoûdu na lé caa wiinaado hen wo lépwo Samari.* §‡ *4.10 Ioane 7.37–38; Pii Beetihi 21.6* §‡† *4.12 Ioane 8.53* §† *Teme—ai Tenye. Be wo Iakobo, ke pa watihe Iésu me ati lépwo Juif, kehe icehi ana wo êgi toomwo, ke nimen me e pineité a bwomu te lépwo Samari, koja a bwomu te lépwo Juif.* §‡ *4.14 Ioane 6.35* §§† *4.20 Deutéronome 12.5–14; Psaume 122.1–5* §§‡ *4.22 2 Rois 17.29–41; Ésaïe 2.3; Roma 9.4–5* §§§ *4.24 Roma 12.1; 2 Korénit 3.17; Filipi 3.3* 18 *4.26 Maréko 14.61–62*

28 Ke e necu lang a mwotabe ten êgi toomwo. Ke e â
ha a mwopopwaalé ten, ke e pii te ni apulie pie:
29 «Geé âbé ali pa apulie na e pii tong ati ni naado na é
pwo. Wieli wo pa Mesia?»
30 Lé tai wie mu ha a mwopopwaalé telé, ke lé âbé
céii Iésu.

A ju wiinaado ke a bwo piténede Caa

31 É ha a benaamwon naa, ke ni acémun den, ke lé
wâgo kon, ke lé pii ten pie: «Pa apipune, go wiinaado!»
32 Ke e pii telé pie: «A wiinaado na é wii, ke time geé
uce temehi.»
33 Ke lé pitahimwolé ne ni acémun den pie: «He wo
paceli e pébé céiieng ce wiinaado?»
34 †Ke e pii telé wo Iésu pie: «A wiinaado tong, ke me
é pwo ana nime Padué kon, pana e pahedeéo, ke me é
pwo ni penem na e ne tong.
35 ††«Geé mu pii pie: "O mwo paa ni wole, ke o caa a
pitii âdaanu†." Kehe é pii tewé pie: Geé eti ni naamii-
wé, me geé alihi ni apwoamu ‡, be caa a benaamwon
ko pitii âdaanu.
36 «Wo pana e pitii âdaanu, ke pwo a cemen, ke e
taineibuhi ni acehin ne ko a mulie na tice anebwén
kon. Be lu tai pipwodéén ibu wo pana e cemi me pana
e tii. 37 É ko anaa, ke a juuju: "E cemi wo pa céiu, ke e tii
wo pa céiu."
38 «É pahedekewé me geé â tii âdaanu he na time
geé uce penem lang. Lé penem ne ni béén, ke
wogewé, ke geé bo uce pitii âdaanu.»

Hiwon ni béén na lé céihi ne kon

39 Hiwon ni apulie Samari mu ha a mwopopwaalé
naa, na lé céihi ne ko Iésu, wonaa mu ko ana e pii wo
êgi toomwo pie: «E pii tong ati ni naado na é pwo.»
40 Lé âbé tooeng ni apulie Samari, ke lé cuwokon me
e mwo mu pelelé. Ke e mu pelelé he na alo ni tan.
41 Te nihe hiwon mwo ni apulie na lé céihi mu ko a
pwooti ten. 42 ‡†Ke lé pii te êgi toomwo pie: «Time uce é
mu ko nina go pii teme cehi na geme céihi. Be geme
caa téne temehi pie te ju weeng kuti pa apulie na e
celuimi a bwohemwo!»

E pwo me wâé pa naî pa apihuô

43 Alecehe lupwo tan naa, ke e engen mulang wo Ié-
su beme e â Galilé. 44 ‡‡Be e caa pii pie: «Wo pa pérofé-
ta, ke time lé uce paciitieng ne ha amu ten.»
45 ‡‡†Ke e âbé ne Galilé, ke lé hegieng ehi nelang. Be
lé alihi ati ni naado li e pwo ne Iérusaléma ha a tan ko
*Pacika, be lé mu lang ha a tan naa.
46 ‡‡‡E mwojuia ne mwo Kana é Galilé, he li e taatééhi
nelang a tabe beme a tabe megele. E mu lang wo pace
céiu apulie na piubwo nang, pa apihuô te pa daame
*Érode. Ke cunu pa naîn ne ha a mwopopwaalé Kaper-
naüm. 47 §E téne pie wo Iésu ke e âbé mu Judé ke e tu-
iebé Galilé. Ke e âbé beniieng ke e ileeng me e ole, ke
me e pwo me wâé pa naîn, be ubwo a cunu kon. 48 §†Ke
e pii ten wo Iésu pie: «Me time geé uce alihi ni *in-
enaado na pwojunuun, ke time geé o uce céihi!»
49 Pa apihuô, ke e pii te Iésu pie: «Padaame, go ole
pelong ânebuhe a bwo mele te pa naîng!»
50 §††Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Go âmwo pelem,
be caa wâé pa naîm.»
E céihi ne ko a pwooti te Iésu, ke e ân.

Caa wâé mwo pa naîn

51 É he e mwo ko â he pwaaden, ke lé âbé beniieng
ne ni apenem den me lé pii ten pie: «Pa naîm, ke caa
wâé nang.»
52 Ke e tahimwolé pie: «He ade inetéale celi wâé nang
hen?» Ke lé hegi ne ten pie: «É haabwén, ko céiu in-
etéale ko alecehe goahen, na tieden kojaeng ali pili-
jing.»
53 Ke e temehi wo caa ten pie ha a inetéale naa, na e
pii ten wo Iésu pie: «Pa naîm, ke caa wâé nang.» Ke lé
tai céihi ne ko Iésu, weeng me a pomwa ten.
54 §‡Weengaa a béalohe inenaado na pwojunuun na e
pwo wo Iésu, he e mwojuia mu Judé ne Galilé.

E pwo me wâé pa tebwomwa

5 Alecehe a tan naa, ke a *tan ko pipwodéén de ni
*Juif. Ke e taa *Iérusaléma wo Iésu.
2 É Iérusaléma mwonuhi a Pomwa te ni Muto, ke
pwo a mwopiwon, a niin he pwo *ébéru pie Bétesda
§‡†, na nim ni pomwa kon.3 Ke é he ni mwa naa, ke te
nihe hiwon ni cunu na lé pule hen: ni bwi, nina tebwa,
ke ni tebwomwa. {Be lé ucéihi a bwo penem na a tabe.
4 Be e opé wo pa *âcélo, beme e pwo me penem a
tabe, he ni béé benaamwon. Ke wo pa bécéiuhe apulie
na e ole, heme mwo ko penem a tabe, ke caa te tieden
a cunu kon.}
5 E mu hadenii lépwo apulie naa, wo pana cunu nang
he na 38 ni jo. 6 Ke e alieng wo Iésu he e ko pule, ke e
te temehi pie caa nihe bwolihi a bwo cunu nang. Ke e
pii ten pie: «Nimem me wâé go?»
7 Ke e hegi ne ten wo pali cunu pie: «Pa daame, te
tice celi me lé neéo ole ha a tabe, ha a benaamwon na
e ko pipenem a tabe. Ke me é pwo me é ole, ke e caa
mi ole wo pace céiu ânebuhung.»

---

† *4.34 Ioane 6.38* †† *4.35 Luka 10.2* ‡ *Pitii âdaanu; Apwoa-mu—Ati ni apulie na nye nelé da ha a Mwametau te Padué.* ‡† *4.42 1 Ioane 4.14* ‡‡ *4.44 Mataio 13.57* ‡‡† *4.45 Ioane 2.23*

‡‡‡ *4.46 Ioane 2.1–11* § *4.47 Mataio 8.5–6* §† *4.48 Ioane 2.18; 1 Korénit 1.22* §†† *4.50 Mataio 8.13* §‡ *4.54 Ioane 2.11* §‡† *Bétes-da—ai Betzata.*

8 †Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go cuwoda, ke go pé a
talihi tem, ke go engen!»
9 Ke te wâé nang kuti. Ke e pé a talihi ten, ke e en-
gen.

Time uce wâé te lépwo apihuô

A tan naa, ke a *tan iitihi te lépwo Juif. 10 ††Ke lé pii wo
lépwo apihuô juif te pali cunu pie: «É jenaa, ke a tan
iitihi, ke iitihi me go pé a talihi tem!»
11-12 Ke e pii telé pie: «Wo pana e pwo me wâé jo, ke e
pii tong pie: “Go pé a talihi tem, ke go engen!”»
Ke lé tahimwoeng pie: «Wooélé pa apulie na e pii
anaa?»
13 Ke time e uce temehi pie he wooélé. Be wo Iésu, ke
caa te tieeng hadenii ni apulie na élé lang.
14 Ke é alecehen, ke e too pali cunu wo Iésu ne ha a
*mwaiitihi, ke e pii ten pie: «Go téne, caa wâé go. Kehe
go nemwo pwo ce naado celi ta, be koli e bo tooko
aceli nihe ta.»
15 Ke e engen wo pali, ke e â uti te ni apihuô juif pie:
«Wo Iésu na e pwo me wâé jo.» 16 É mu ko anaa, na lé
hane Iésu ne ni apihuô juif, beme lé pwotahinaado ne
kon, be e pwo ninaa ha a tan iitihi.

Piwie Iésu me Padué Caa

17 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Wo Caa, ke e pwo ni naa-
do dieli jenaa. Ke woéo mwo.»
18 ‡É mu ko anaa, ke ni apihuô juif, ke lé hane ace
bwopwonen beme lé taunueng; time uce é mu ko ana
e pwo ha a tan iitihi cehi, kehe é mu ko ana e pii mwo
pie wo Padué, ke pa ju Caa ten, ke e pii mwo pie, pi-
wielu me Padué.

E hegi ne te lépwona lé tautieng

Wo Padué na e ne ten a mwomwon

19 ‡†E pii mwo telé wo Iésu pie: «É pii tewé a juuju pie:
Wo pa Naîn, ke pwocoon me e pwo ace céiu naado mu
kon. E te pwo ni naado na e alihi heme e pwo wo Caa
ten. Ke tai ni naado na e pwo wo Caa ten, ke e te pwo
mwo wo pa Naîn. 20 Be eânime Caa te pa Naîn, ke e
habwii ten ati nina e pwo, ke e o habwii ten ni naado
na te nihe ubwo koja ninaa, beme geé téele kon. 21 Be
mepwo wo Caa, ke e pwo me lé mulie cemwo ni
amele, ke e ne a mulip. Piwien mwo ne ko pa Naîn, be
e ne a mulip ne te lépwona e pipégalilé.
22 ‡‡«Time e uce tauti apulie wo Caa, kehe e ne a
pitautinaado ne te pa Naîn, 23 ‡‡†beme lé tai pipaunu-
eng, pwohewii a bwo pipaunu Caa. Wo paceli time e
uce pipaunu pa *Naî Padué, ke time e uce pipaunu
Caa na e pahedeeng bé.
24 ‡‡‡«É pii tewé a juuju pie: Wo paceli e ténedehi a
pwooti tong, ke e céihi ne ko pana e pahedeéo bé, ke
o eten a mulie na tice anebwén kon. Ke o caa time uce
pwocuhinaado ten, be e caa engen koja a mele me e â
ha a mulie.»

Lé o piténedeéo wo lépwo amele

25 «É pii tewé a juuju pie: E bo tuie a céiu tan, ke caa e
éni, ke ni amele, ke lé téne a pwocihe te pa Naî Padué.
Ke nina lé ténedehi, ke lé o mulie. 26 Be wo Caa, ke
eten a mulie, ke pa Naîn, ke te eten mwo a mulie. Te
wo Caa ten na e ne ten anaa.»
27 «E ne ten mwo a pihuô beme e tautinaado, mu ko
ana weeng pa Nahi Apulie. 28 Geé nemwo téetihi, be o
tuie a benaamwon na tai nina lé caa mele, ke lé o téne
a patin, ke lé o mulie cemwo. 29 §Nina lé pwo ni penem
na wâé, ke lé o mulie cemwo ne ko a mulie. Kehe nina
lé pwo nina ta, ke lé o mulie cemwo ne ko a pwocuhi-
naado.»

Lépwo apajuuju pa Nahi Apulie

30 §†[E pii telé mwo wo Iésu pie]: «Pwocoon me é pwo
ace naado mu kong. É tauti mu ko ana e pii wo Padué.
Ke a juuju a tautinaado tong, be time é uce hane ana
nimung kon, kehe ana nime pana e neéo bé kon.
31 «Hemepie te woéo na é piutiéo, ke o te ju pitice-
naado ne ko nina é pii. 32 Te pwo pa céiu na e pajuu-
juéo §††, ke é te temehi pie ana e pii ne kong, ke a juu-
ju.»

Ioane pa apipuu apulie

33 «Geé pahede ni apulie nge céii Ioane, ke a jepule
na e piuti tewé ne kong, ke a juuju.
34 «É ne kong, ke time uce a junaado ne tong me e
pajuujuéo wo pace apulie. Kehe é pii anaa beme
celuimikewé. 35 Wo Ioane, ke e pwohewii a mwomiû na
nye patéi, ke e pwéélang. Ke nimewé me geé pip-
wodéén ha a cuwo benaamwon naa, ne ko a pwéélang
kon.»

A penem de Iésu

36 §‡«Pwo ni bépajuujuéo na junihe ubwo koja Ioane:
ni penem na e ne tong wo Caa beme é pacuwohi. Be lé
habwii pie wo Caa na e neéo bé.»

† *5.8 Mataio 9.6* †† *5.10 Néhémi 13.19; Jérémie 17.21* ‡ *5.18 Mataio 26.4; Ioane 7.1, 10.30* ‡† *5.19 Ioane 5.30* ‡‡ *5.22 Ioane 5.27; Apostolo 10.42* ‡‡† *5.23 Filipi 2.10–11; 1 Ioane 2.23* ‡‡‡ *5.24 Ioane 3.15–18* § *5.29 Daniel 12.2; Mataio 16.27; Apostolo 24.15* §† *5.30 Ioane 5.19, 6.38* §†† *E pajuujuéo—Il rend témoignage de moi. Omehi mwo Pajuujuhi ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* §‡ *5.36 Ioane 3.2, 14.11*

Padué Caa

37 †«E pajuujuéo wo Caa, be weeng na é pahedeéo
bé. Time geé mu uce téne a patin, ke time geé mu uce
alihi a pwahamiin. 38 Ke time uce e kowé a pwooti ten,
be time geé uce céihi ne ko pana e neeng bé.»

Ni tii iitihi

39 ††«Geé hane bwoluhi ne he ni tii iitihi, be geé niimi-
hi pie geé o tooli ne hen a mulie na tice anebwén kon.
Kehe woélé na lé cihe kong! 40 Ke time uce nimewé me
geé âbé céiiéo beme etewé *a ju mulip.
41 «Time é uce hane me lé pipaunuéo ne ni apulie.
42 Be é te temehi pie time uce e kowé a pwonime ko
Padué. 43 É âbé ne he nii Caa tong, ke time geé uce
hegiéo. Hemepie e âbé wo pace céiu celi e te piâbé mu
kon, ke geé o hegieng. 44 Woté ace bwo céihi tewé,
wogewé na geé hegi *a wâé mu ko ni bééwé? Ke time
uce nimewé me geé hane a wâé na e âbé mu ko
Padué na te céiu nang. 45 Geé nemwo niimihi pie é o
pipé ne kowé ‡ ne he pwahamii Caa; kehe wo *Moosé
pana e o pipé ne kowé, be geé ne kon a céihi tewé!
46 ‡†«Be mepie geé céihi ne ko Moosé, ke wieli geé o
te céihi ne mwo kong, be e caa cihe kong ne he ni tii
ten. 47 Ke hemepie time geé uce céihi ne ko nina e tii,
ke o woté ace bwo céihi tewé ne ko ni pwooti tong?»

Lé wiinaado ne ni apulie na 5000 jélé

Mataio 14.13—21; Maréko 6.30—44; Luka 9.10—17

6 É alecehen, ke e engen wo Iésu, ke e hagéi a céiu
duaa *jié Galilé, na te pii kon mwo pie a jié Tibéri-
ade. 2 Ke lé âcéin ne ni apulie na hiwon jélé, be lé alihi
ni *inenaado na pwojunuun, he e pwo me wâé ni
cunu. 3 Ke e taa pwo juwole, ke e tebwo me ni acémun
den. 4 Te ju piéânebuhe a *Pacika, a *pipwodéén de
lépwo *Juif. 5 Ke me e eti ni naamiin wo Iésu, ke e ali ni
apulie na hiwon jélé na lé âbé céiieng. Ke e pii te Filip
pie: «He genye bo pwocuhin mu wé ce pwoloa, beme
lé wiinaado ne ni apulie ce?»
6 E pii anaa, beme e téne aceli me e o pii wo Filip, ke-
he e caa te temehi ana me e bo pwo.
7 Ke e hegi ne ten wo Filip pie: «Hemepie genye
pwocuhi ce pwoloa ko ni *million*‡‡, ke time uce jan me
nye ne telé ce cuwo nahi mepwoloa!»
8 Ke [e â céii Iésu] wo pa céiu acémun na pii kon pie
André, pa âjiéne Simon Pétéru, ke e pii ten pie: 9 «E éni
pa cuwo nahi ewa aiu, na nim ni pwoloa ‡‡† ten, ke alo
lupwo ikua. Kona he o te jan ne ko ni apulie na nihe hi-
won jélé? Ûhu!»

E pwo me lé wiinaado

10 E pii wo Iésu pie: «Pwo me lé tebwo ati ne ni
apulie.»
Ha a duaan naa, ke hiwon ni meté, ke lé tebwo ni
apulie. Ke âmwonuhi a 5000 ni apulie aiu. 11 Ke e pé li
pwoloa wo Iésu, ke e olééhi ne te Padué. Ke e patihi ne
ko ni apulie na élé lang. Ke e patihi mwo li ikua ne telé.
Ke lé wiinaado dieli â pwoluu jélé.
12 Caa pwoluu jélé, ke e pii te ni acémun den pie:
«Geé tai ni nehi wiinaado, beme te tice celi genye
patieden.»
13 Lé tai ni nehi li pwoloa li nim, ke lé paobaanihi ni
élele na 12, alecehe a bwo wiinaado telé.
14 Ke ni apulie, ke lé alihi a inenaado na pwojunuun
na e pwo wo Iésu, ke lé pii pie: «Pa apulie ce, ke te pa
ju Péroféta na me e âbé ne pwo bwohemwo!»
15 ‡‡‡Ke e temehi wo Iésu pie lé o âbé pééeng beme lé
etieng me pa daame helé. Ke e piâ ité kojalé, ke e â taa
pwo juwole, he te piweeng cehi.

E engen pwo bwotabe wo Iésu

Mataio 14.22—33; Maréko 6.45—52

16 He caa babwén, ke lé ole ko a bajié wo lépwo *acé-
mun de Iésu. 17 Caa bwén, kehe time e uce téele â
toolé. Ke lé taa pwo ong, beme lé â Kapernaüm. 18 Ke e
te nihe tahieng a dan, ke ubwo ni pihijié. 19 Ke lé caa
kaatihi a ong he na nim *kilomètre*. Ke lé ali Iésu he e
engen pwo bwotabe, ke e âbé mwonuhi a ong. Ke te
junihe mwotilé.
20 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé nemwo pwo me
mwotikewé! Be **Woéo*!»
21 Ke nimelé me lé pééeng pwo ong, kehe lé caa tuie
nge he na me lé â lang.

A pwoloa na e ne a mulip

22-24 É ha acaama hen, ke lé mwo te mu ko a céiu
goon ne li apulie li lé eni ali pwoloa §. Ke lé alihi pie te
tie Iésu. Ke lé te temehi pie time e uce taa pwo ong, be
lé caa te piengen cehi ni acémun den. Ke te céiu a ong
na e engen.
[É he lé mwo ko haneeng] ke lé tuie ne ni ong bé mu
ha a pwomwo ubwo Tibériade. Ke lé taa pwo li ong ne
ni apulie, ke lé â Kapernaüm, me lé â haneeng lang.

Hane a pwoloa na e mu dieli mwo

25 Ke lé too Iésu ne ko a céiu goon. Ke lé pii ten pie:
«Pa apipune, he éniile celi go âbé éni?»
26 Ke e pii telé wo Iésu pie: «É pii tewé a juuju pie:
Geé haneéo, time uce é mu ko a bwo alihi nen dewé ni
inenaado na pwojunuun na é pwo, kehe é mu ko ana

† *5.37 Mataio 3.17; Ioane 5.32, 8.18* †† *5.39 Luka 24.27* ‡ *Pipé ne ko—Accuser.* ‡† *5.46 Apostolo 3.22* ‡‡ *Ni million—Grek: 200 mwani péi (deniers). A cuhi pa apulie he na 8 ni wole.*
‡‡† *Pwoloa—Grek: Pwoloa na pwo ko orge. (Orge, ke pwohewii a ace wotéléa.)*

‡‡‡ *6.15 Ioane 18.36* § *Li lé eni ali pwoloa—Grek: Li lé eni ali pwoloa, alecehe a bwo pwo-olé te Padaame.*

geé eni ni pwoloa, ke pwoluu gewé. 27 †Geé nemwo
penem ne ko a wiinaado na o tieden, kehe geé penem
ne ko a wiinaado na e o mu, na e ne a mulip ne pele
Padué dieli mwo. A wiinaado naa, ke wo pa Nahi
Apulie na e bo ne tewé. Be wo Padué Caa na e ne a pi-
huô te pa Naîn.»
28 Ke lé pii ten pie: «He ade aceli me geme pwo, be-
me geme pwo ni penem de Padué?»
29 ††Ke e pii telé wo Iésu pie: «A penem de Padué, ke
me geé céihi ne ko pana e neeng bé.»

A ju pwoloa mu he miiden

30 ‡Ke lé pii ten mwo pie: «Ade ace inenaado celi go
pwo me geme alihi, ke me geme céihi ne ko nina go
pii? Go pwo de? 31 ‡†Lé eni a pwoloa ne ha a melé ‡‡ ne
ni watihenye, pwohewii ana caa tii ne he ni tii iitihi pie:
E ne telé a pwoloa mu he miiden me lé eni.»

Psaume 78.24

32 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «É pii tewé a juuju
pie: Time uce wo *Moosé na e ne tewé a pwoloa na e
âbé mu he miiden. Kehe wo Caa tong. Ke é jenaa ni, ke
e ne tewé a ju pwoloa mu he miiden. 33 Éa, a pwoloa te
Padué, ke wo pana e opé mu he miiden, ke e ne a
mulie ne pwo bwohemwo.»
34 Ke lé pii ten pie: «Pa apipune, go te cuwo ko ne
teme a pwoloa naa!»

Woéo ke pa pwoloa

35 ‡‡†Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Woéo, ke pa
pwoloa na é ne a mulip. Wo paceli e âbé céiiéo, ke
time o uce menen, ke wo paceli e céihi ne kong, ke
time o uce nimen me e ûdu. 36 É caa mi pii tewé pie:
Geé aliéo, kehe time geé uce céihi ne kong. 37 Ati ni
apulie na e ne tong wo Caa, ke lé âbé céiiéo. Ke time é
o uce ne pwomwo paceli e âbé céiiéo.
38 «Ke time é uce opé mu he miiden me é pwo ana
nimung kon, kehe me é pwo ana nime Padué, na e
neéo opé. 39 ‡‡‡Neko ana nime Padué kon, ke me time é
uce patieden paceli te ju céiu nang, mu ko ni apulie na
e ne tong; kehe me é pwo me lé mulie cemwo ha a Tan
Alece §. 40 Ana nime Caa tong kon: Ke wo paceli e ali pa
Naîn, ke me céihi ne kon, ke o ne ten a mulie na tice
anebwén kon. Ke é bo pwo me e mulie cemwo ha a
Tan Alece.»

† *6.27 Ioane 6.48–58* †† *6.29 1 Ioane 3.23* ‡ *6.30 Mataio 16.1; Ioane 2.18* ‡† *6.31 Exode 16.14–15; Nombres 11.7–9; Psaume 78.24* ‡‡ *Pwoloa ne ha a melé—A wiinaado na pwohewii ni cuwo nahi pide memepo, na e ne wo Padué te lépwo Juif ne ha a melé (da).* ‡‡† *6.35 Ioane 4.14* ‡‡‡ *6.39 Ioane 10.28–29, 17.12* § *Tan Alece—A tan na e bo mwojuia cemwo wo Iésu Kériso. Omehi a 2enote*

Time uce wâé te lépwo apihuô juif

41 Lé pipii Iésu wo lépwo Juif, mu ko ana e pii pie:
«Woéo, ke pa pwoloa na é opé mu he miiden.» 42 §†Ke
lé pipii mwo pie: «He time uce wo Iésu pali naî Josef, li
genye te temehi lu nyaa me caa ten? É mu ko ade na e
pii pie: “É opé mu he miiden”?»
43 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé nemwo tee pipii
apulie! 44 §††Te tice paceli e âbé céiiéo, heme time uce
neeng bé wo Caa, pana e neéo bé. Ke me é bo pwo me
e mulie cemwo ha a Tan Alece. 45 §‡Neko ana e tii wo pa
céiu péroféta: *Lé o te tai picaa mu ko Padué.*

Ésaïe 54.13

É mu ko anaa, na wo paceli e téne Caa, ke e hegi ni
pune ten, ke e o âbé céiiéo. 46 §‡†Te tice paceli e ali Caa,
te icehi pana e âbé mu ko Padué.»

Wo pana e céihi ke eten a mulie

47 §†«É pii tewé a juuju pie: Wo paceli e céihi [ne kong]
ke o eten a mulie na tice anebwén kon. 48 §‡A pwoloa
na e ne a mulie, ke woéo. 49 Lé eni a *manne* ne ha a
melé ne ni caa tewé, ke lé tai mele. 50 Weengi a pwoloa
na e opé mu he miiden. Wo paceli e o eni, ke time e o
uce mele. 51 Woéo, ke pa pwoloa ko a mulip, na é opé
mu he miiden. Mepie pwo paceli e eni mu ko a pwoloa
naa, ke e o *mulie dieli mwo. A pwoloa na é ne ten, ke
a ééng, na é bo ne, me a mulie ne pwo bwohemwo.»

A ééng ke te a ju wiinaado

52 É mu ko ana e pii wo Iésu, ke lé pidaataa kon ne ni
Juif, ke lé pii pie: «E o woté ko ace bwopwonen me e ne
tenye a één beme a wiinaado?»
53 Ke e pii telé wo Iésu pie: «É pii tewé a juuju pie:
Mepie time geé uce wii a éé pa Nahi Apulie, ke me
time geé uce ûdu a cewéhen, ke o time uce e kowé a
mulie. 54 Wo paceli e wii a ééng, ke e ûdu a cewéhung,
ke eten a mulie na tice anebwén kon. Ke é bo pwo me
e mulie cemwo ha a Tan Alece. 55 Be a ééng, ke te a ju
wiinaado; ke a cewéhung, ke te a ju tabe. 56 Wo paceli
e wii a ééng ke e ûdu a cewéhung, ke e o mu kong, ke
é o mu kon.
57 §§†«E mulie wo Caa na e neéo bé. Ke woéo, ke é
mulie ko Caa. Ke wo paceli e wii a ééng, ke e o mulie
mu kong. 58 Weengi a pwoloa na e opé mu he miiden.
Time uce pwohewii ni watihewé na lé eni a *manne*, ke
lé tai mele. Be wo paceli e eni a pwoloa ce, ke e o
mulie dieli mwo.»
59 E pii telé ninaa wo Iésu ne ha a *mwotapitihi te ni
Juif ne Kapernaüm.

§† *6.42 Mataio 13.55* §†† *6.44 Ioane 6.65* §‡ *6.45 Ésaïe 54.13* §‡† *6.46 Ioane 1.18* §† *6.47 Ioane 3.15–16* §‡ *6.48 Ioane 6.32,58* §§† *6.57 1 Ioane 3.24*

Lé ece Iésu ni béé acémun den

60 Ke me lé téne ana e pii wo Iésu, ke hiwon ni acé-
mun den na lé pii pie: «Te nihe binyi ni pwooti ten. He
woo paceli me e tee tabemieng?»
61 Kehe e te temehi pie lé pipiieng ko nina e pii, ke e
tahimwolé pie: «Woté? Ni pwooti naa, ke te nihe téé ne
tewé? 62 Ke mepie geé ali pa Nahi Apulie heme e taam-
wo he na e mu lang ânebun, ke geé bo pii pie woté?
63 A *Jenen Iitihi, ke e ne a mulie. Kehe wo pa apulie,
ke te tice aceli jan me e pwo. Ni pwooti na é pii tewé,
ke e âbé mu ko a Jenen Iitihi, ke e ne a mulip. 64 †Pwo
ni béén mu hadeniiwé na time lé uce céihi.»
Be e te temehilé wo Iésu ha atabuhi kon. Ke e te
temehi mwo pana e bo icueng.
65 ††Ke e pii ne mwo pwon pie: «É mu ko anaa, na é pii
tewé pie: Te tice paceli e o âbé céiiéo, hemepie time e
uce neeng bé wo Caa.»
66 Ke é ha a benaamwon naa, ke hiwon ni acémun
den na lé engen kojaeng.

Lé te cumang wo lépwo apostolo

67 Ke e pii wo Iésu te lépwo 12 *apostolo ‡ ten pie:
«Ke wogewé, ke time uce nimewé mwo me geé
âcéilé?»
68 ‡†Ke e hegi ne ten wo Pétéru pie: «Padaame, he me
geme â céii-i? Be te e pelem [cehi] ni pwooti ko a mulie
na tice anebwén kon. 69 Ke geme caa céihi, ke geme
caa temehi pie wogo ke wo Kériso, pa *Naî Padué.»
70 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Woéo na é pipéga-
likewé, wogewé ni 12. Ke pwo pa duéé hadeniiwé!»
71 E cihe ko Judas Iscariot, pa naî Simon, pa béé lép-
wo 12 apostolo. Be weeng pana e o bo icueng.

E taa Iérusaléma ne ko a pipwodéén

7 ‡‡Alecehe anaa, ke e engen ati ha amu Galilé wo
Iésu, be time uce nimen me e â *Judé, be lé hane
me lé taunueng ne ni apihuô juif.
2 ‡‡†Ke caa e mwonu a *tan ko pipwodéén de ni *Juif
ko Mwa mwaanu ‡‡‡. 3 Ke lé pii te Iésu ne ni âjiénen pie:
«Go engen mu éni, ke go â Judé, beme lé alihi ne ni
apulie tem ni naado na go pwo. 4 Te tice paceli e pen-
em ha aduwo, heme nimen me lé temehieng. Go pwo
ni naado na ubwo, ke go pihabwiiko ne te ni apulie!»
5 §Be ni âjiénen mwo, ke time lé uce ju téele céihi ne
kon.

Time uce téele a benaamwon dong

6 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Time e uce téele tuie a be-
naamwon dong. Kehe wogewé, ke te é ati he ni be-
naamwon. 7 Te tice watihen me lé téétikewé ne ni
apulie, kehe woéo, ke lé téétiéo, be é te cuwo ko pii
beetihi ni naado na ta na lé pwo. 8 Geé taa wogewé, ne
ko a *pipwodéén naa. Kehe woéo, ke time é o uce
téele taa, be time e uce téele tuie a benaamwon
dong.»
9 Ke me e pii telé anaa, ke e mwo te mu Galilé.
10 Kehe icehi ana me lé caa taa wo lépwo âjiénen ne
ko a pipwodéén, ke e bwo te pitaa céilé wo Iésu, kehe
icehi ana time e uce pihabwiieng.

Lé haneeng ni apihuô juif

11 Ni apihuô juif, ke lé haneeng ha a benaamwon ko
a pipwodéén, ke lé tahimwohi pie: «He e wé naa?»
12 Lé te nihe picihe kon ne ni apulie. Ke lé pii ne ni béén
pie: «Pa apulie na wâé nang.» Ke ni béén, ke lé pii pie:
«Ûhu! E pwo me lé pipatieden ne ni apulie.» 13 Ke te
tice paceli e cihe pwaatihi ne kon, be mwotilé ko lépwo
apihuô juif.

E pihabwiieng ke e pipune

14 Ha awieme a pipwodéén, ke e taa ha a *mwaiitihi
wo Iésu. Ke e pacémunilé.
15 §†Lé te nihe téele ne ni apihuô juif, ke lé pii pie: «He
e woté ace bwo temehi nen den ni patén, he time e
uce cémun?»

E pahedeéo wo Padué

16 §††Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Ni pune, ke time
uce é mu kong, kehe é mu ko pana e neéo bé.
17 Hemepie nime pace apulie me e pwo nina nime
Padué kon, ke e o te temehi pie ni pune naa, ke e âbé
mu ko Padué, ai e âbé mu kong. 18 §‡Wo pana e te pici-
he mu kon, ke e hane me lé pipaunueng. Ke wo pana e
hane me lé pipaunu pana e neeng bé, ke e mwom-
won, ke te tice gele kon.»

Wâé heme geé tauti ne ha a mwomwon

19 §‡†«Kona time e uce ne tewé ni patén wo *Moosé?
Ke te tice paceli e âcehi ni patén mu kowé. Ade ace
watihen me nimewé me geé taunuéo?»
20 §†Ke lé hegi ne ten pie: «E kom a iténaado! He woo
paceli e hane me e taunuko?»
21 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «É pwo a penem na
te ju céiu [ha a *tan iitihi] ke geé tai téetihi. 22 §‡Ke
wogewé mwo, [ke geé te penem mwo] ha a tan iitihi,

† *6.64 Ioane 13.11* †† *6.65 Ioane 6.44* ‡ *Omehi Mataio 10.* ‡† *6.68–69 Mataio 16.16* ‡‡ *7.1 Ioane 5.18* ‡‡† *7.2 Lévitique 23.34* ‡‡‡ *Tan ko...Mwa mwaanu—Fête des huttes. Omehi mwo a Tan ubwo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* § *7.5 Apostolo 1.14*

§† *7.15 Mataio 13.54; Luka 2.47* §†† *7.16 Ioane 12.49, 14.10* §‡ *7.18 Ioane 8.50* §‡† *7.19 Apostolo 7.53; Roma 2.21–24* §† *7.20 Ioane 8.48, 10.20* §‡ *7.22 Genèse 17.9–13; Lévitique 12.3*

be geé *pwotegoop te pa ewa aiu, âcehi ni *patén de
Moosé. Kehe time e uce âbé mu ko Moosé na a te-
goop, be e te âbé mu ko ni watihenye ânebuhen. 23 †É
ha a tan iitihi, ke geé pwotegoop te pa ewa aiu, beme
time geé uce caada ni patén. Woéo, ke é ha a tan iitihi,
ke é pwo me wâé pa apulie. Ke geé okéé ne kong kona
woté? 24 Geé nemwo tauti ni naado ne ha a bwo alihi
nen. Kehe geé tauti ne ha a mwomwon.»

Wieli pa Mesia wo Iésu?

25 Lé pii ne ni béé apulie mu *Iérusaléma pie: «He
time uce wo pali lé hane me lé taunueng? 26 Geé alihi!
Be e cihe ânebuhe ni apulie! Te tice paceli e cihe ten.
Wieli ni apihuô tenye, ke lé caa temehi pie weeng pa
*Mesia? 27 ††Kehe wo pa apulie ce, ke genye te temehi
he na e âbé mulang. Kehe wo Kériso, ke mepie e tuie,
ke te tice paceli e temehi he celi e âbé mulang ‡.»
28 ‡†É ha a benaamwon naa, he e mwo ko pipune ne
*huâ iitihi wo Iésu, ke e cihe me ubwo, ke e pii telé pie:
«Geé te temehiéo. Ke geé te temehi he na é âbé mu-
lang. Time é uce piâbé mu kong, kehe a juuju [a
pwooti te] pana e neéo bé. Ke time geé uce teme-
hieng. 29 Woéo, ke é te temehieng, be é âbé mu kon,
ke weeng na e neéo bé.»
30 ‡‡Lé hane beme lé imwieng, kehe te tice bwopwo-
nen, be time e uce téele tuie a benaamwon den.
31 Hiwon ni apulie na lé céihi ne kon, ke lé pii pie:
«Hemepie e tuie wo pa Mesia, ke he o te hiwon ce in-
enaado celi pwojunuun celi e pwo koja pa apulie ce?»

Lé hane ace bwopwonen me lé imwi Iésu

32 Ni *Farasaio, ke lé téne ni apulie he lé ko pii éwaan
kon. Ke lé piténelé me ni caa te lépwo *apwoâpwailo,
beme lé pahede ni awéihi mwaiitihi me lé imwieng.
33 Ke e pii telé wo Iésu pie: «É o mwo mu pelewé ha a
benaamwon ce, ke é alecehen, ke é o caa âmwo too
pana e neéo bé. 34 ‡‡†Geé bo haneéo, ke time geé o uce
tooéo, be pwocoon me geé â he na é â lang.»
35 Ke lé pitahimwolé ne ni Juif pie: «He e o â wé? Ha
ace céiu duaan celi me time genye o uce tooeng hen?
Pele ni Juif na lé mulie hadenii lépwona time uce lépwo
Juif? He e o picaalé? 36 E pii tenye pie: “Geé bo haneéo,
ke time geé o uce tooéo, be pwocoon me geé â he na
é â lang.” Ke he a bwopiinen pie woté ni pwooti naa?»

É ne tewé a tabe ko a mulip

37 ‡‡‡Caa tuie a bénebwéne tan ko a pipwodéén, a tan
na nihe pipwonaado ne kon. Ke e cuwoda wo Iésu, ke
e toii pie: «Mepie pwo paceli nimen me e ûdu, ke jan
me e âbé céiiéo, ke me e ûdu. 38 §Ke wo paceli e céihi
ne kong, ke o bo téte he pwonimen a éémwa. Ke a
tabe naa, ke e ne a mulip. Genye pine anaa ne he ni tii
iitihi.»
39 §†E pii anaa ne ko a *Jenen Iitihi, na me lé bo hegi
ne nina lé céihi ne kon. É ha a benaamwon naa, ke
mwo time e uce téele âbé na a Jenen Iitihi, be mwo
time e uce téele hegi *a wâé ten wo Iésu.

Time lé uce piténelé ne ni apulie mu ko Iésu

40 §††É he lé téne ni pwooti te Iésu, ke lé pii ne ni béén
pie: «A juuju pie te weeng kuti pa Péroféta!»
41 §‡Ke lé pii mwo ne ni béén pie: «Weeng pali Mesia!»
Kehe pwo ni béén na lé pii pie: «He te é mu Galilé he
celi me e âbé mulang wo pa Mesia? Ûhu! 42 §‡†Be nye
pine ne he ni tii iitihi pie, wo pali Mesia, ke e wie mu ko
a pwomwoiu te *Davita. Ke e o âbé mu Bétéléma, a
mwopopwaalé te Davita §†.»
43 É mu ko Iésu, ke time lé uce piténelé ne ni apulie.
44 Ke nime ni béén me lé imwieng, kehe te tice bwop-
wonen.

Time lé uce céihi wo lépwo apihuô

45 É he lé âmwobé ne ni awéihi mwaiitihi, ke lé tahim-
wolé wo lépwo caa te ni apwoâpwailo me ni Farasaio
pie: «He time geé uce pébé Iésu be woté?»
46 §‡Ke lé hegi ne ni awéihi mwaiitihi pie: «Te tice pace
apulie celi e cihe pwohewii pa apulie ce!»
47 Ke lé pii telé ne ni Farasaio pie: «Wogewé mwo, ke
e te pahaulikewé mwo! 48 §§†Be te tice pace apihuô, ke
te tice pace Farasaio celi e céihi ne kon! 49 Kehe ni
apulie ce [ke te tice aceli lé temehi]! Ke lé ko céihi ne
kon, be time lé uce temehi ni patén de Moosé. Ke e
nelé nge ité wo Padué!»
50 §§‡Kehe icehi ana e cuwoda wo Nikodème, pali e
âbé too Iésu [he bwén]. Ke e pii te ni Farasaio béén
pie: 51 «Ne he ni patén denye, ke pwocoon me nye pwo
me e pwocuhinaado wo paceli time nye uce téele téne
ke temehi aceli e pwo.»
52 §§§Ke lé hegi ne ten wo lépwo béén pie: «He wogo
mwo, ke pa aâbé mu Galilé? Pine ehi ni tii iitihi, ke go
bo temehi pie, te tice péroféta celi lé âbé mu Galilé!»
{ 53 É nelang, ke lé pétaapwo âmwo he ni pomwa
telé.}

---

† *7.23 Ioane 5.8–10,16* †† *7.27 Ioane 7.41, 9.29* ‡ *Lé pipweéo wo lépwo apulie naa, be li e pii beetihi wo Miché pa péroféta pie, wo pa Mesia, ke e bo âbé mu Bétéléma. Omehi a niide a tii 42, me Miché 5.1 me Mataio 2.6.* ‡† *7.28 Mataio 11.27; Ioane 8.55* ‡‡ *7.30 Ioane 7.44* ‡‡† *7.34 Ioane 8.21, 13.36* ‡‡‡ *7.37 Lévitique 23.36; Ésaïe 55.1; Ioane 4.14*

§ *7.38 Ésaïe 58.11* §† *7.39 Ioane 16.7, 20.22; Apostolo 2.4* §†† *7.40 Ioane 6.14* §‡ *7.41 Ioane 1.46* §‡† *7.42 2 Samuel 7.12; Psaume 89.4–5; Miché 5.1–2* §† *Time e uce temehi pie, wo Iésu, ke e pituie ne Bétéléma.* §‡ *7.46 Maréko 1.22* §§† *7.48 Ioane 12.42* §§‡ *7.50 Ioane 3.1–2* §§§ *7.52 Ioane 7.41–42*

Ê toomwo na e bune aiu

8 E engen wo Iésu, ke e taa pwo a juwole ko ni
Olivier. 2 É ha acaama hen, he mwo te ju acaama,
ke e mwojuia ngemwo ha a *mwaiitihi. Ke lé âbé ne
kon ne ni apulie na hiwon jélé. Ke e tebwo† wo Iésu, ke
e punelé. 3 Ke lé âbé céiieng ni *dotéén ko patén me ni
*Farasaio, ke lé pébé céiieng ê toomwo na lé tooeng
he lu pibune me pa aiu na time uce pa aiu hen. Ke lé
pwo me e cuwo ânebuhelé ati. 4 Ke lé pii ten pie: «Pa
apipune, geme mwo te ju téetedo ê toomwo ce, he e
ko bune aiu. 5 ††Ne he ni *patén de Moosé, ke e pii pie
me taunuhi ko péi ni toomwo na lé pwo anaa‡. Ke
kona wogo, ke ade aceli go pii ne kon?»
6 Lé pii ten anaa beme lé tacebwénieng, be pwo aceli
me lé pipé ne kon kon. Kehe e ciieng wo Iésu, ke e
pwotii ko a mwodéin, neole pwo bwohemwo.

Woo paceli tice ta pwo ten?

7 ‡†Ke lé teko cuwo ko tahimwoeng. Ke e etieng wo
Iésu, ke e pii telé pie: «Wo pace béébwé celi mwo te tice
ta pwo ten, ke me e tabuhi tahi kon ace bécéiuhe péi.»
8 Ke e te ciieng mwo wo Iésu, ke e te pwotii ne mwo
pwo bwohemwo. 9 Ke me lé téne ni pwooti naa, ke lé
engen he picéiuhi, tabuhi mu ko pana piukéiu nang.
Ke lu te pimu cehi wo Iésu me êgi toomwo, he e mwo
teko cuwo ânebuhen.
10 Ke e etieng wo Iésu, ke e pii ten pie: «He élé wé wo
lépwoli lé tautiko? Te tice paceli e pwocuhinaado
tem?»
11 ‡‡Ke e hegi ne ten wo êgi toomwo pie: «Pa apipune,
caa tielé.» Ke e pii ten wo Iésu pie: «Woéo mwo, ke
time é uce pwocuhinaado tem. Kehe go engen, ke
tabuhi ni, ke time go bo uce pwo mwo ce naado celi
ta.»

E pwéélang ne pwo a bwohemwo

12 ‡‡†E pii mwo telé wo Iésu pie: «Woéo, ke é
pwéélang pwo a bwohemwo. Wo paceli e âbé céing, ke
time e bo uce engemwo ha a melepiing, kehe o eten a
pwéélang ko a mulip.»
13 Ke lé pii ten ne ni Farasaio pie: «Go te pipajuujuko
‡‡‡, be ana go pii, ke time uce pwonaado ne kon!»
14 §Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Éa, é te pipajuu-
juéo, kehe nina é pii ne kong, ke te ni juuju. É te teme-
hi he na é âbé mulang, ke é te temehi he na me é â
lang. Kehe wogewé, ke time geé uce temehi he na é
âbé mulang, ai é he celi é â lang. 15 §†Geé tauti
pwohewii a bwohemwo. Kehe woéo, ke time é uce tau-
ti pace apulie. 16 §††Heme é tauti, ke é tauti ne ha a
mwomwon, be time uce woéo cehi na é tauti; kehe te
tai wogemu me Caa, na e neéo bé. 17 §‡Ne he ni patén
dewé, ke genye pine pie: "Mepie lu pii aceli céiu wo
lupwoce apulie, ke genye céihi ne ko ana lu pii." 18 §‡†É
te pipajuujuéo, ke e te pajuujuéo mwo wo Caa na e
neéo bé.»
19 Lé tahimwoeng ne ni Farasaio pie: «He e wé wo
caa tem?»
Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Time geé uce teme-
hiéo, ke time geé uce temehi mwo pa Caa tong.
Hemepie geé temehiéo, ke me geé o te temehi mwo
pa Caa tong.»
20 §†Ke e pii telé ni pwooti naa wo Iésu, ha a benaam-
won na e pacémunilé ne ha a mwaiitihi, é he na e lang
ni âpipati ni mwani. Te tice paceli me e imwieng, be
mwo time uce téele a benaamwon den.

E patemehi a bwo engen den @ ne pele Caa

21 §‡E pii telé mwo wo Iésu pie: «É o engen, ke geé bo
haneéo, kehe geé bo mele ne he ni ta pwo tewé. Be o
pwocoon me geé â he na me é â lang.»
22 Ke lé pii ne ni *Juif pie: «He e o â pitaunueng? Be e
ko pii pie: "Time geé uce â he na me é â lang."»
23 §§†Ke e pii telé wo Iésu pie: «Wogewé, ke geé âbé
mu pwo bwohemwo, kehe woéo, ke é opé mu he mi-
iden. Ke wogewé, ke lépwo apulie pwo bwohemwo,
kehe woéo, ke time uce pa apulie éni pwo bwohemwo.
24 É mu ko anaa, ke é pii tewé pie, geé bo mele ne he ni
ta pwo tewé. Éa, geé o bo mele ne he ni ta pwo tewé,
hemepie time geé uce céihi pie, '*Woéo [ânebun, ke é
jenaa, ke é dieli mwo]'.»
25 Ke lé tahimwoeng pie: «Wogo, ke he woo?»
Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «É caa te cuwo ko pii
tewé mu ha atabuhi kon §§‡. 26 Hiwon ni naado na me é
pii ne kowé, ke me é tauti ne kowé. Kehe é te pii
pwaatihi cehi ana é téne mu ko pana e neéo bé, be
pana e pii a juuju.»
27 Time lé uce temehi pie e ko cihe telé ko [Padué]
Caa. 28 §§§Ke e pii telé wo Iésu pie: «Hemepie geé pieti
da 18 pa Nahi Apulie, ke geé o temehi pie woéo, ke te
'Woéo [ânebun, ke é jenaa, ke é dieli mwo]'. Ke geé o
temehi pie time é uce pipwo ni naado mu kong, kehe é
pii ni naado na é picaa mu ko Caa. 29 Wo pana e neéo

† Ke e tebwo—Pele lépwo Juif, ke lé tebwo wo lépwo apipune ke lé pacémuni ni apulie. †† 8.5 Lévitique 20.10; Deutéronome 22.22–24 ‡ Ni toomwo... É ne he ni patén de Moosé (Lévitique 20.10; Deutéronome 22.22), ê toomwo me pa aiu, ke tai woilu, ke lu tai pwocuhinaado. ‡† 8.7 Deutéronome 17.7 ‡‡ 8.11 Ioane 5.14 ‡‡† 8.12 Ésaïe 49.6; Ioane 1.4–9, 9.5, 12.46 ‡‡‡ Go te pipajuujuko—Tu rends témoignage de toi-même. Omehi mwo Pajuujuhi ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii. § 8.14 Ioane 5.31–32, 7.28

§† 8.15 Ioane 12.47 §†† 8.16 Ioane 5.30, 8.29 §‡ 8.17 Deutéronome 19.15 §‡† 8.18 1 Ioane 5.9 §† 8.20 Ioane 7.30 §‡ 8.21 Ioane 7.34, 13.33 §§† 8.23 Ioane 3.31 §§‡ É caa te cuwo ko pii tewé mu ha atabuhi kon—ai É ko ade na é hegi ne tewé? §§§ 8.28 Ioane 3.14 18 Pieti da—E pii wo Iésu ko a bwo cemeiteeng ne ko a kuricé, ke é ko a bwo mwojuia cemwo ten ne mwo pele Padué ne he miiden.

bé, ke te e pelong. Time e uce pineéo cehi, be é te cu-
wo ko pwo nina wâé ten.»
30 É ha a benaamwon na e pii anaa wo Iésu, ke hiwon
ni apulie na lé céihi ne kon.

A *JUUJU* ke e âbé mu ko Padué

31 Ke e pii te ni Juif na lé céihi ne kon wo Iésu pie:
«Hemepie geé cumang ne ko ni pwooti na é pii tewé,
ke a juuju pie wogewé, ke ni acémun dong. 32 Geé o
temehi a **JUUJU*. Ke a juuju, ke e bo tuwokewé.»
33 †Ke lé pii ten pie: «Wogeme ne ha a pwomwoiu te
*Abérama, ke time geme mu uce téele â penem tice ja
kon de pace apulie. Ke go o woté ko ace bwopiinen
deme pie, o bo tuwokeme?»
34-35 ††Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Éa, é pii tewé a
juuju pie: Wo pana e pwo nina ta, ke pa *apenem tice
ja kon de ni ta pwo ten. Ke wo pa apenem tice ja kon,
ke time e uce mu taaci ha a pwomwoiu te pa caa ten.
Be te pa naîn cehi na e mu ha a pwomwoiu dieli mwo.
36 Hemepie e tuwokewé wo pa Naî [Padué] ke o caa te
tice aceli o mwo toole gewé kon. 37 É te temehi pie
wogewé ha a pwomwoiu te Abérama. Kehe geé hane
me geé taunuéo, be time geé uce hegi ni pwooti tong.
38 Woéo, ke é pii ni naado na é alihi ne pele Caa tong.
Kehe wogewé, ke geé te pwo nina geé picaa mu ko pa
caa tewé.»
39 ‡Ke lé hegi ne ten pie: «Wo Abérama pa caa teme!»
Ke e pii telé wo Iésu pie: «Hemepie wogewé ni ju naî
Abérama, ke geé o pwo ni penem na e pwo. 40 Woéo,
ke é pii tewé a juuju na é téne mu pele Caa. Ke é jenaa,
ke geé hane beme é mele. Abérama, ke time e uce
pwo anaa! 41 ‡†Wogewé, ke geé te pwohewii pa caa
tewé.»
Ke lé hegi ne ten pie: «Wogeme, ke time uce ni ewa
mu ko pace céiu apulie. Te céiu pa caa teme, ke wo
Padué.»

Time geé uce naî Padué

42 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Hemepie wo Padué, ke
pa Caa tewé, ke o eânimewé tong. Be woéo, ke é âbé
mu ko Padué. Ke woéo éni mu kon. Time é uce piâbé
mu kong, kehe wo Padué na e neéo bé. 43 É mu ko ade
na time geé uce téne temehi nina é pii tewé? Be time
geé uce tabemi ni pwooti tong.
44 ‡‡«Be te wo *Caatana pa caa tewé! Ke nimewé me
geé pwo nina nimen kon. Weeng, ke pa ataunuhi
apulie mu ha atabuhi kon. Time e uce mu ha a *JUUJU*,
be te tice *JUUJU* kon. E te pii ni gele, be te pa agele. Be
weeng, ke pa caa te a gele.
45 «Ke woéo, ke é pii a juuju. Ke é mu ko anaa, na
time geé uce céihi ne ko ana é pii. 46 ‡‡†Hadeniiwé, ke te
tice paceli jan me e pii pie pwo ni ta pwo tong. É pii a
juuju, ke time geé uce céihi ne ko ana é pii kona woté?
47 ‡‡‡Pa apulie te Padué, ke e tabemi ni pwooti te
Padué. Kehe wogewé, ke time geé uce tabemi, be time
geé uce apulie te Padué.»

Iésu me Abérama

48 §Ke lé pii te Iésu ne ni Juif pie: «Te a juuju pie wogo,
ke pa apulie *Samari, be e kom a jenenaado!»
49 E hegi ne telé wo Iésu pie: «Ûhu, te tice jenenaado
kong, be é pipaunu Caa tong. Kehe wogewé, ke time
geé uce pipaunuéo. 50 Time é uce hane *a wâé tong,
kehe pwo pana e hane a wâé tong, ke e tauti. 51 §†Éa, é
pii tewé a juuju pie: Hemepie pwo paceli e ténedehi ni
pwooti tong, ke time e o uce mele.»
52 Ke lé pii te Iésu ne ni Juif pie: «É jenaa, ke geme
caa temehi pie, e kom a jenenaado. E caa mele wo
Abérama me ni péroféta, ke go pii wogo pie: “Hemepie
pwo paceli e ténedehi ni pwooti tong, ke time e o uce
mele.”
53 «He te junihe piubwo go koja Abérama, pa caa
teme, na e caa mele me ni péroféta? He go pipééko
me pa de?»

É te mi mu ânebuhe Abérama

54 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Time é uce pwo me
é pipaunuéo, be mepie é pipaunuéo, ke o te piticenaa-
do ne kon. Te wo Caa tong na e te ne tong a wâé.
Weeng na geé pii kon pie Padué hewé! 55 Kehe time
geé uce temehieng. Kehe woéo, ke é te temehieng.
Hemepie é pii pie time é uce temehieng, ke é o gele
pwohewiikewé. Kehe é te temehieng, ke é te ténedehi
ni pwooti ten. 56 Abérama, pa caa tewé, ke e pip-
wodéén, be e niimihi pie e o alihi a tan na é tuie hen.
Ke e caa alihi, ke te nihe ubwo a bwo piwâénimen.»
57 Ke lé pii te Iésu ne ni Juif pie: «Mwo time uce 50 ni
jo hem, ke he go caa ali Abérama?»
58 §††Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Éa, é pii tewé pie
ânebuhe a bwo tuie te Abérama, ke caa te woéo lang.»
59 Ke lé pé ni péi beme lé tahi ko Iésu, kehe e taduwo
kolé, ke e wie mu ha a mwaiitihi.

E pwo me e niê wo pa bwi

9 He e ko â pwo pwaaden wo Iésu, ke e ali pa
apulie na bwi nang, tabuhi ha a bwo âbeele ten.
2 §‡Ke lé tahimwo Iésu wo lépwo acémun den pie: «Pa
apipune, he é mu ko ade na wo pa apulie ce, ke e
âbeele he bwi nang? Wonaa mu ko ni ta pwo ten, ai ni
ta pwo te lu nyaa me caa ten?»

---

† *8.33 Mataio 3.9* †† *8.34 Roma 6.16,20* ‡ *8.39 Mataio 3.9*
‡† *8.41 Ésaïe 63.16* ‡‡ *8.44 1 Ioane 3.8*
‡‡† *8.46 2 Korénit 5.21; 1 Pétéru 2.22* ‡‡‡ *8.47 1 Ioane 4.6*
§ *8.48 Maréko 3.21–22* §† *8.51 Ioane 5.24* §†† *8.58 Ioane 1.1*
§‡ *9.2 Ézékiel 18.20; Luka 13.2,4*

3 †Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Time uce weeng, ke
time uce wo lu nyaa me caa ten. A bwo bwi nang, ke
pwo beme e habwii a junuun wo Padué ne kon. 4 He
mwo pwang, ke wâé heme genye pwo ni penem de
pana e neéo bé. Be, me e tuie a bwén, ke te tice paceli
jan me e penem. 5 ††He mwo woéo pwo bwohemwo, ke
woéo pa pwéélang pwo bwohemwo.»
6 ‡E caa pii anaa wo Iésu, ke e cumi ole pwo bwohem-
wo, ke é ko a cumihen, ke e pwo me titi a pule, ke e pé
ke e ne ko ni naamii pali bwi. 7 Ke e pii ten pie: «Go â
puuko ne he tabe ne Siloé.» Siloé, a bwopiinen pie 'pa-
hedeeng'.
Ke wo pali bwi, ke e â puu a pwahamiin. Ke me e
mwojuia mwobé, ke e caa niê ehi.

Lé téele kon wo lépwo apulie

8 Pa apulie naa, ke pa a-ile. Ke lé pitahimwolé ne ni
apulie na lé alieng ânebun me ni béén pie: «He woo
paje? He time uce wo pali bwi li e mu tee tebwo, ke e
ile?»
9 Ke lé pii wo lépwo béén pie: «Éa, weeng.» Kehe lé
pii ne ni béén pie: «Ûhu! Time uce weeng. Kehe pana
te ju pwohewiieng.»
É nelang, ke e pii telé pie: «Te woéo.»
10 Ke lé tahimwoeng ne ni apulie pie: «Go woté ko
ace bwopwonen me go niê?»
11 Ke e hegi ne telé pie: «Wo pa apulie na pii kon pie
Iésu, ke e pé a hepule, ke e ne ko ni naamiing, ke e pii
tong pie me é â puuéo ne he tabe ne Siloé. Ke é ân ke
é puuéo, ke é caa niê!»
12 Ke lé tahimwoeng pie: «He e wé naa wo pa apulie
naa?»
Ke e hegi ne telé pie: «Time é uce temehi.»

Lé tahimwo pali bwi ni Farasaio

13 Lé pé pali bwi nge céii ni *Farasaio. 14 A tan na e pé
a hepule hen ‡† wo Iésu ke e pwo me e niê wo pali bwi,
ke é ha a tan iitihi. 15 Ke lé uce tahimwo pali apulie ne
ni Farasaio pie: «Go caa niê jenaa? He ade aceli e pwo
tem?»
Ke e pii telé pie: «E ne ko lupwo naamiing ni hepule,
ke é â puuéo, ke é jenaa, ke é caa niê.»
16 Ke lé pii ne ni béélé pie: «Time e uce âbé mu ko
Padué wo pana e pwo anaa, be time e uce paciitihi a
tan iitihi!»
Kehe lé pii ne ni béén pie: «Wo pace apulie celi pwo
ce ta pwo ten, ke pwocoon me e pwo ace inenaado celi
pwojunuun celi wonaa.» Ke time lé uce piténelé wo
lépwo Farasaio.

17 ‡‡Ke lé tahimwo mwo pali bwi pie: «Wogo, ke he
ade aceli go pii ne ko pana e pwo me go niê?»
Ke e hegi ne telé pie: «Pa péroféta.»

Lé tode lu nyaa me caa ten

18 Kehe time uce nimelé me lé céihi pie bwi nang
ânebun, ke é jenaa ke e caa niê ehi. Ke lé tode lu nyaa
me caa ten, 19 ke lé tahimwolu pie: «Wo paje, ke he te
pa naîu? Ke geu pii pie bwi nang, he e mwo âbeele? É
jenaa, ke e caa niê. He ade aceli e tuie ne kon?»
20 Lu nyaa me caa ten, ke lu hegi pie: «Gemu temehi
pie te pa naîmu, ke e âbeele he te bwi nang. 21 Ke é je-
naa, ke e caa niê. Kehe time gemu uce temehi aceli e
tuie ne kon. Ke time gemu uce temehi pie he woo
paceli e pwo me e niê. Geé te tahimwoeng, be caa te
ubwo nang! Ke e o te hegi ne tewé!»
22 Lu pii pie wonaa wo lu nyaa me caa ten, be
mwotilu ko ni apihuô juif. Be lé caa mi pii pie, hemepie
lé pii pie wo Iésu, ke pa *Mesia, ke lé o pawielé mu ha
a *mwotapitihi. 23 É mu ko anaa, ke lu pii wo lu nyaa
me caa ten pie: «Caa te ubwo nang! Ke geé te tahim-
woeng!»

Lé tahimwo mwo pali bwi

24 Ke lé tode mwo pali bwi ne ni Farasaio a béokelo-
hen, ke lé pii ten pie: «Go pii a juuju ne he pwahamii
Padué! Geme te temehi pie, pana e pwo me go niê, ke
pa apulie na ta nang.»
25 Ke e hegi ne telé pie: «Time é uce temehi pie pace
apulie celi ta nang. Te céiu ana é temehi pie, bwi jo, ke
é jenaa, ke é caa niê.»
26 Ke lé tahimwoeng mwo pie: «He ade aceli e pwo
tem? He e woté ko ace bwopwonen me go niê?»
27 Ke e hegi ne telé pie: «É caa pii tewé, ke time geé
uce tabemiéo. Kona nimewé me geé téne mwo kona
woté? Me geé pipwoeabwé te Iésu mwo, wogewé?»
28 Ke lé pipiitaeng, ke lé pii ten pie: «Te wogo pa eab-
wé te pa apulie naa! Wogeme, ke ni eabwé te *Moosé!
29 Wogeme, ke geme temehi pie e cihe ne ko Moosé
wo Padué, kehe wo panaa, ke time geme uce temehi
pie e âbé mu wé!»

E pajuujuhi ne telé a junuu Iésu

30 Ke e pii telé wo pali bwi pie: «Te ité! Be e pwo me é
niê, kehe icehi ana wogewé, ke time geé uce temehi
he celi e âbé mulang! 31 ‡‡†Genye te temehi pie wo
Padué, ke time e uce pitabemi nina ta jélé, kehe e te
pitabemi pana e ténedeeng, ke e pwo nina e pii.
32 Time genye uce téele téne pie, pwo pace apulie celi
e pwo me e niê wo paceli bwi nang tabuhi ha a bwo
âbeele ten. 33 Hemepie time e uce âbé mu ko Padué,
ke o time uce jan ne kon me e pwo aceli wonaa.»

† *9.3 Ioane 11.4* †† *9.5 Mataio 5.14; Ioane 8.12* ‡ *9.6 Maréko 8.23* ‡† *A tan na e pé a hepule hen—Lé pii pie, a bwo bitehi na a pule, ke a penem na iitihi ha a tan iitihi.*

‡‡ *9.17 Ioane 4.19* ‡‡† *9.31 Psaume 34.16*

34 †Ke lé hegi ne ten pie: «Wogo, na go âbeele ne ha a
ta, ke nimem me go pacémunikeme?»
Ke lé neeng wie.

Ni ju bwi

35 Ke e téne wo Iésu pie lé pawie pali bwi. Ke e â too-
eng, ke e pii ten pie: «He go te céihi ne ko pa Nahi
Apulie?»
36 Ke e hegi ne ten wo pali apulie pie: «Pa apipune,
he woo panaa, beme é céihi ne kon?»
37 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go caa alieng jenaa, be
weeng na e ko cihe tem.»
38 Ke e pii ten wo pali apulie pie: «Padaame, é céihi.»
Ke e tidihi jilin he pwahamii Iésu.

Lépwona muhi telé me lé alihi

39 Ke e pii wo Iésu pie: «É tuie ne pwo bwohemwo be-
me lé niê ne ni bwi, ke me bwi nina lé niê. Weengaa a
tautinaado.»
40 ††É he lé téne anaa ne ni béé Farasaio na lé mu
lang, ke lé tahimwoeng pie: «He bwi geme mwo?»
41 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Hemepie bwi gewé,
ke o te tice ta pwo tewé. É jenaa, ke geé pii pie: “Geme
caa niê.” É mu ko anaa, ke geé o te mu he ni ta pwo
tewé.»

Iésu ke pa awéihi muto

10 [E pii mwo wo Iésu pie]: «É pii tewé a juuju pie:
Wo pana e taa pwo a goomwa babé te ni muto,
ke me time e uce taa ha a pomwa kon, ke wo panaa,
ke pa abune, ke pa apulie ta. 2 Kehe wo pana e taa ha
a pomwa, ke pa ju awéihi muto. 3 Ke e tehi ne ten a
pomwa wo pa awéihi nen. Ke lé téne temehi ‡ a patin
ne ni muto, he e toii ni niilé, ke e péélé wie. 4 Ke me e
caa tai pawielé, ke e engen ânebuhelé. Ke lé âcéin, be
lé téne temehi a patin.5 Time lé uce âcéi pace céiu
apulie, kehe lé o cela kon, be time lé uce téne temehi
ni pati ni béé apulie.»
6 Ke wo lépwona lé téne a ocine naa, ke time lé uce
temehi aceli nimen me e pii telé.

Woéo pa pomwa

7 Ke e pii mwo telé wo Iésu pie: «Éa, é pii tewé a juuju
pie: *Woéo* pa pomwa te ni muto. 8 ‡†Wo lépwona lé
âbé ânebuhung, ke ni abune, ke ni apulie ta. Ke ni mu-
to, ke time lé uce ténedelé. 9 *Woéo* pa pomwa. Wo
paceli e taabé kong, ke o celuimieng. Ke e o taa ke e o
wie, ke e o te tooli ce wiinaado ten.

† 9.34 *Psaume 51.7* †† *9.40 Mataio 15.14* ‡ *Lé téne temehi…ne ni muto… Ne pele lépwo Juif, ke ni muto te ni apulie na hiwon, ke lé pimu ibu ha a babé na céiu heme bwén.* ‡† *10.8 Jérémie 23.1—2; Ézékiel 34.2—3*

10 «Wo pa abune, ke e te ju âbé beme e bune, ke me
e taunuhi, ke pwotahi. Kehe woéo, ke é âbé me é pa-
mulipi ni apulip, ke me hején a mulihelé.»

Woéo pa ju awéihi muto

11 ‡‡«*Woéo* pa ju awéihi muto. Ke pa ju awéihi muto,
ke e patupwo a mulihen me delé. 12 ‡‡†Wo pana e cile
muto me pwocuhieng, ke time uce pa ju awéihi muto,
be time uce ni muto ten. Ke me e alihi a wota apiwii,
ke e necu ni muto, ke e cela. Ke ali wota apiwii, ke e pé
ni muto, ke e pwo me lé pipiiden ne ni béén. 13 Ke e
cela wo pana e penem me pwocuhieng, be time e uce
cile ehi ni muto.»

É patupwo a mulihung me delé

14 «*Woéo*, ke pa ju awéihi muto, ke é te temehi ni mu-
to tong, ke lé te temehiéo. 15 ‡‡‡Pwohewii a bwo teme-
hiéo te Caa, ke a bwo temehi Caa tong. Ke é patupwo
a mulihung me delé. 16 §Mwo te pwo ni béé muto tong
na mwo tielé ha a babé §†. Woélé mwo, ke me é péélé
bé. Ke lé o téne a pating, ke o te céiu a pubuulé, ke o
te céiu pa awéilé.
17 §††«Eânime Caa tong, be é patupwo a mulihung, be-
me é bo hegi mwo. 18 Te tice paceli e o pé a mulihung,
kehe é te ne mu kong. Etong me é ne, ke etong me é
pé mwo. A pihuô naa, ke é hegi mu ko Caa.»

Lé pipiilé mwo mu kon

19 Ke time lé uce piténelé mwo ne ni Juif mu ko ni
pwooti te Iésu. 20 Be hiwon ni béén mu kolé na lé pii
pie: «Pwo ace jenenaado kon! Pihauli nang! É mu ko
ade na geé tabemieng?»
21 Kehe lé pii ne ni béén pie: «Mepie e kon ace jene-
naado, ke time e o uce wonaa ko ace bwo cihe ten.
Kona a duéé, ke o te jan me e tehi ni naamii ni bwi?»

Muhi telé me lé céihi ne ko Iésu

22 É ha a benaamwon ko ta-amu, é ne *Iérusaléma,
ke a *pipwodéén ko a bwo tehi ne mwo a *mwaiitihi.
23 Ke e mu lang wo Iésu, ke e âdé ke âbé ha a mwaiiti-
hi, ne ha a ‘Mwa te Solomona’ §‡.
24 Ke lé pitaineibulé ne ko Iésu ne ni Juif, ke lé pii ten
pie: «He go pwo me geme ucéiko dieli éniile? Mepie
wogo pa *Mesia, ke go pii ehi teme!»
25 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «É caa pii tewé, kehe
time geé uce céihi ne ko ana é pii. Ke lé pajuujuéo
mwo ni penem na é pwo mu ko Caa. 26 Ke time geé
uce céihi, be time uce wogewé ni muto tong.»

‡‡ *10.11 Psaume 23.1; Pii Beetihi 7.17* ‡‡† *10.12 Apostolo 20.29* ‡‡‡ *10.15 Mataio 11.27; 1 Ioane 3.16* § *10.16 Ésaïe 56.8; Ézékiel 34.23* §† *Mwo te pwo ni béé muto tong—Lépwo acéihi na time uce lépwo Juif.* §†† *10.17 Filipi 2.8—9* §‡ *‘Mwa te Solomona’—Te tice goomwa kon ke te junihe ubwo ni an. Omehi a note*

Lé temehiéo ne ni muto tong

27 «Lé téne temehi a pating ne ni muto tong. Ke é
temehilé, ke lé âbé céing. 28 [†]Ke é ne telé a mulip ne
pele Padué dieli mwo. Time lé uce mele, ke te tice
paceli e bo péélé mu ha a naatiing. 29 Be wo Caa na e
nelé tong, ke e daaité koja ati ni naado. Ke o te tice
paceli e o péélé mu ha a naatii Caa. 30 Wogemu me
Caa, ke te céiu gemu.»

Lé pwo me lé ahieng

31 Ke lé pé mwo ni péi ne ni Juif, beme lé taunueng.
32 Ke e pii telé pie: «Hiwon ni naado na wâé na é pwo
mu ko Caa, ne he pwahamiiwé. Ke he ade mu he nina
é pwo, celi nimewé me geé taunuéo kon?»
33 [††]Ke lé hegi ne ten pie: «Time uce é mu ko ace naa-
do celi wâé celi go pwo, na nimeme me geme
taunuko, kehe é mu ko ana go cihe me ta ne ko
Padué. Kehe wogo, ke pa apulie, ke nimem me go pwo
me wogo Padué!»

Woéo ko Caa ke e kong

34 [‡]Ke e pii telé wo Iésu pie: «Caa tii ne he ni patén
dewé pie, e pii wo Padué pie: *Wogewé, ke ni naî
Padué*[‡†]*!*

Psaume 82.6

35 Ke pwocoon me tili taabwon ana tii ne he ni tii iitihi.
Hemepie e toii ko ni apulie pie naî Padué, 36 ke é ko
ade na geé pii pie é picihe hauli ne ko Padué me é pii
pie, woéo pa Naîn? Be wo Caa na e pipégaliéo, ke e pa-
hedeéo bé ne pwo bwohemwo.
37 «Mepie time é uce pwo ni penem na e ne tong wo
Caa, ke geé nemwo céihi ne kong! 38 [‡‡]Kehe icehi ana
mepie é pwo, ke wâé heme geé céihi. Be mepie
pwocoon ne kowé me geé céihi ne kong, ke geé céihi
ne kong mu ko ni naado na é pwo. Beme geé téne
temehi pie e kong wo Caa, ke woéo, ke é mu ko Caa.»
39 Ke lé hane mwo me lé imwi Iésu, kehe pwocoon ne
kolé.
40 [‡‡†]Ke e engen wo Iésu, ke e mwojuia ngemwo ko a
céiu goo a éémwa Ioridano, he na e mi *puu apulie
nelang wo Ioane. Ke e mu lang.
41 Hiwon ni apulie na lé âbé tooeng, ke lé pipii telé
pie: «Te tice inenaado celi pwojunuun celi e pwo wo
Ioane, kehe te ni juuju ati nina e pii ne ko Iésu.»
42 É nelang, ke hiwon ni apulie na lé céihi ne kon.

A bwo mele te Lazare

11 [‡‡‡]Pwo pa céiu apulie na cunu nang, na pii kon
pie Lazare. E mu Bétani [§], a mwopopwaalé te
Maria me ê béén Marte. 2 [§†]Wo Maria [§††], ke êgi toom-
wo li e céihi ne pwo ni a Padaame a tabe ûde, ke e tahi
ko ni apunin. Ke ê iiti Lazare, pali cunu nang.
3 Lu ténaâjién, ke lu pahede pa céiu apulie, me e â pii
te Iésu pie: «Padaame, pali eânimem den, ke cunu
nang.»

Time e uce piepin ko engen

4 [§‡]Me e téne anaa wo Iésu, ke e pii pie: «A cunu na e
ko Lazare, ke time e o uce metihi, kehe a bwopwonen
me e habwii a junuun wo Padué. Be é mu ko anaa, ke
lé o alihi a junuu pa Naîn.» 5 Junihe eânimen de Marte
me ê béén, ke wo Lazare. 6 He e téne pie cunu Lazare,
ke e mwo mu lang he na alo ni tan.
7 Ke é alecehen, ke e pii te ni acémun den pie:
«Genye âmwo *Judé.»
8 Ke lé pii ten ne ni acémun den pie: «Pa apipune, ha
ali céiu tan, ke lé haneko ne ni *Juif na lé mu lang, be-
me lé ahiko ko péi me lé taunuko. Ke nimem me go
mwojuia ngemwo lang?»
9 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «Ha a tan, ke 12 ni in-
etéale. Hemepie genye engen heme pwang, ke time
genye uce tupwo, be te pwéélang he na genye â lang.
10 Kehe mepie genye engen he bwén, ke genye o tup-
wo, be time uce e konye a pwéélang.»

E mele wo Lazare

11 Ke e pii mwo wo Iésu pie: «E caa puluta wo pa
béénye Lazare, kehe é o â paûmiêeng.»
12 Lé pii ten ne ni acémun den pie: «Padaame, mepie
e puluta, ke o wâé nang!»
13 Nime Iésu me e pii pie, e caa mele, kehe lé niimihi
ne ni acémun den pie, e teko ju pule. 14 Ke e pii telé ehi
pie: «E caa mele. 15 Time é uce mu lang, kehe é pip-
wodéén. Wonaa mu kowé, beme geé céihi ne kong.
Kehe genye â pele Lazare!»
16 [§‡†]Ke wo Toma [§†], pana pii kon mwo pie 'pa Péidu',
ke e pii te ni béé acémun pie: «Genye tai ân, beme
genye tai mele me Iésu [§‡]!»

Te junihe téé lu pwaadeniin

17 Ke é he e tehene ngen wo Iésu, ke e téne pie caa
paa ni tan na lé ne Lazare ha a mwa péi. 18 Bétani, ke é
mwonuhi *Iérusaléma, he na cié ni *kilomètre* ngelang.

---

† *10.28 Ioane 3.16, 6.39* †† *10.33 Lévitique 24.16* ‡ *10.34 Psaume 82.6* ‡† *Ni naî Padué—Élohim he pwo ébéru. Alo lupwo bwopiine a pwooti naa: Ni naî Padué, ai Lépwo atautinaado. É ne ha a tii Psaumes, ke a pwooti ko lépwo atautinaado te lépwo Juif.*
‡‡ *10.38 Ioane 14.10–11* ‡‡† *10.40 Ioane 1.28*

‡‡‡ *11.1 Luka 10.38–39* § *Bétani—Time uce piwien me a Bétani he na e pipuu apulie nelang wo Ioane ha a 1.28.* §† *11.2 Ioane 12.3* §†† *Maria—Omehi Ioane 12.3.* §‡ *11.4 Ioane 9.3* §‡† *11.16 Maréko 14.31* §† *A nii 'Toma', ke e âbé mu ko a bwopiinen pie "péidu" he pwo ébéru. Grek: Didymus.* §‡ *E temehi wo Toma pie, hemepie lé â Iérusaléma, ke wieli lé o taunu Iésu wo lépwo Juif.*

19 É mu ko anaa, ke hiwon ni Juif na lé âbé too Marte
me Maria, beme lé tuie ne kolu ko a bwo mele te
Lazare.
20 E téne wo Marte pie e tuie wo Iésu, ke e âbé beni-
ieng. Kehe wo Maria, ke e te mu pwomwo. 21 Ke e pii
wo Marte te Iésu pie: «Hemepie teko wogo éni, ke me
time e o uce mele wo pa iitiéo. 22 Kehe é ha a benaam-
won ce, ke é te temehi pie tai ni naado na go ilehi koja
Padué, ke e o te tai ne tem ati.»

Woéo pana é ne a mulip

23 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Pa iitiko, ke e o mulie
cemwo mu ha amele.»
24 †E hegi ne ten wo Marte pie: «É te temehi pie e o
mulie cemwo hemepie lé o mulie cemwo ne ni amele
ha a *Tan Alece.»
25 Ke e pii ten wo Iésu pie: «*Woéo* pa mulie cemwo
ke pa mulip. Wo pana e céihi ne kong, ke eten a mulie,
te piwien hemepie e caa mele. 26 Ke tai nina lé mulie
heme lé céihi ne kong, ke time lé o uce mele ††. Go te
céihi ne ko anaa?»
27 ‡Ke e pii ten wo Marte pie: «Éa, go Padaame! É céi-
hi pie wogo, ke pa *Mesia, pa *Naî Padué na me e âbé
ne pwo a bwohemwo.»

Lu picihe me Maria

28 He e caa pii anaa wo Marte, ke e â tode ê ciéén,
Maria, ke e pii ten pie: «E éni wo Padaame, kehe e
todeko.»
29 He e téne anaa wo Maria, ke e te caama kuti ke e â
too Iésu. 30 Be time e uce téele taa ha a mwopopwaalé,
kehe mwo te é he na e tooeng lang wo Marte. 31 Ni Juif
na lé âbé tuie ne ko Maria ne ha a pomwa ten, ke lé
alieng he e te caama kuti ke e â wie. Ke lé âcéin, be lé
niimihi pie e â é, he iitihi.
32 Me e tehene nge ha a duaan na e mu hen wo Iésu,
ke e tidihi jilin ko an, ke e pii ten pie: «Padaame, mepie
te wogo éni, ke me time e o uce mele wo pa iitiéo!»

E é pai pa béén

33 Ke me e alieng wo Iésu he e é me ni Juif na lé âbé
céin, ke te nihe penem a pwonimen, ke piwahin nang.
34 Ke e tahimwolé pie: «He geé neduwoeng wé?»
Ke lé pii ten pie: «Padaame, go âbé ke go bo alihi.»
35 Ke e é wo Iésu. 36 Ke lé pii ne ni Juif pie: «Geé alihi,
be te junihe eânimen den!»
37 ‡†Ke lé pii ne ni béén pie: «Weeng pana e tehi ni
naamii pa bwi. Kona pwocoon me e pwo me time e
uce mele wo Lazare?»

E mulie cemwo wo Lazare

38 Ke te nihe penem a pwonime Iésu. Ke e â ko a
bwomu, a mwa péi na capuhi ko a pilehe péi. 39 Ke e pii
pie: «Geé pétaabwon a péi!»
Kehe wo Marte, ê iiti pali e caa mele, ke e pii ten pie:
«Padaame, caa ûde nang, be caa paa ni tan na e lang.»
40 Ke e pii ten wo Iésu pie: «É caa pii tem pie, mepie
go céihi, ke go o alihi a bwo ubwo na a wâé te Padué.»
41 Ke lé pétaabwon ali péi. Ke e eti ni naamiin wo Ié-
su, ke e pii pie: «Caa, é oléého ne tem, be go téneéo.
42 Ke woéo, ke é te temehi pie go te téneéo. Kehe é ci-
he, beme lé céihi ne ni apulie na élé aujeniéo pie, wo-
go na go pahedeéo bé.»
43 Ke é alecehe anaa, ke e cihe da ko miiden, ke e pii
pie: «Lazare, go wie mulang!»
44 Ke e wie wo pali amele! Ni an me ni in, ke cie ko ni
mwaanu. Ke a pwahamiin, ke tawii mwo ko a mwaanu.
Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé tuwo mu kon nina lé
cieeng kon, ke neeng me e engen.»

Lé piténelé me lé taunu Iésu

45 ‡‡Hiwon ni Juif na lé â pele Maria, ke lé alihi nina e
pwo wo Iésu, ke lé céihi ne kon.
46 ‡‡†Kehe ni béén, ke lé â too ni *Farasaio, ke lé uti
telé nina e pwo wo Iésu. 47 Ke lé taineibuhi a *mwohuô
wo lépwo caa te lépwo *apwoâpwailo me ni Farasaio,
ke lé pii pie: «He ade aceli genye o pwo? Be hiwon ni
*inenaado na pwojunuun na e pwo wo pa apulie ce.
48 «Hemepie genye te neeng me e pwo, ke lé o tai
céihi ne kon ne ni apulie ati. Ke lé o âbé ni coda roma,
ke lé o tanahi a *mwaiitihi tenye ke a bele tenye ‡‡‡!»

Wâé heme e mele wo pana céiu nang

49 Ha a jo naa, ke wo pa *daame he lépwo apwoâp-
wailo, na pii kon pie Kaïfe. Ke e pii telé pie: «Te tice
aceli geé temehi? 50 Wâé hemepie e mele wo pana céiu
nang me de a puapulie, beme time uce tanahi a amu
ati. Ai, kona te time geé uce temehi anaa?»
51 Time e uce âbé mu kon ni pwooti naa, be weeng,
ke pa daame he lépwo apwoâpwailo ha a jo naa, ke e
mi pii pie, e bo mele me de a bele juif wo Iésu. 52 §Kehe
time e uce pwo cehi me de a bele juif, kehe me e
taineibuhi me céiu ni naî Padué na élé ati he ni pidu-
aan ne pwo a bwohemwo.
53 §†Ke tabuhi ha a tan naa, ke lé pitaineibulé ne ni
apihuô juif, beme lé pwo me e mele wo Iésu. 54 É mu
ko anaa, ke caa time e uce âdé ke âbé he pwahamiilé
wo Iésu. Kehe e engen mulang, ke e â ha a céiu duaan

† *11.24 Ioane 6.40* †† *Mele—Mele dieli mwo.* ‡ *11.27 Ioane 6.69* ‡† *11.37 Ioane 9.6*

‡‡ *11.45 Ioane 7.31* ‡‡† *11.46 Luka 16.31* ‡‡‡ *Wo lépwo apihuô juif, ke mwotilé pie wo lépwo acéihi ne ko Iésu, ke lé cubwoni lépwo Roma, woélé na lé pihuô ne ha amu telé.* § *11.52 Ioane 10.16* §† *11.53 Ioane 5.18*

ko a melé, ne ha a céiu mwopopwaalé na pii kon pie
Éfraïm. Ke e mu lang me ni acémun den.

Lé ucéieng ne Iérusaléma

55 Caa e mwonu a tan ko *Pacika, a *pipwodéén de ni
Juif, ke hiwon ni apulie na lé engen mu he ni amu telé,
beme lé taa Iérusaléma ânebuhe a Pacika, beme lé
pwo a *pwoiitihi ko a bwo wâé genye ne pele Padué,
pwohewii a patén de ni Juif. 56 Lé hane Iésu, ke lé pipii
telé ne ha a mwaiitihi pie: «Geé niimihi pie woté? E o te
âbé ne ko a pipwodéén?»
57 Ke ni caa te lépwo apwoâpwailo me ni Farasaio, ke
lé huôhi pie, hemepie pwo pace apulie celi e temehi he
celi e lang wo Iésu, ke me e âbé pii telé, beme lé
imwieng.

E puu lupwo a Iésu wo Maria

Mataio 26.6—13; Maréko 14.3—9; {Luka 7.36—50}

12 †Mwo 6 ni tan ânebuhe a *Pacika, a *pip-
wodéén de lépwo *Juif, ke e tehene nge Bétani
wo Iésu. Ke e mu pele Lazare, pali e pwo me e mulie
cemwo wo Iésu. 2 ††Ke lé tebwo pwo taap me ni béén,
ko a wiinaado na lé caa mi piwâam kon. Ke wo Marte,
ke e âdé ke âbé, beme e wéihi a taap. 3 ‡Mepwo é ne
ko Maria, ke e pé a mwotabe na oba† ko tabe ûde ‡† na
te junihe ubwo a cuhin. Ke e céihi ne pwo ni a Iésu, ke
e tahi ni an ko ni apunin. Ke te ju ûde wâé ha ali mwa.
4 [Kehe time uce wâé te] Judas Iscariot, pa céiu *acé-
mun de Iésu, pali e bwo icueng. Ke e pii pie: 5 «Woté? É
ko ade na time e uce icuhi a tabe ûde ce, ke me nye ne
a mwani te nina tice delé? Be pwo *million*‡‡ ko a
cuhin!»
6 Time e uce pii anaa hemepie eânimen de nina tice
delé, kehe e wonaa be pa abune. Ke weeng na e cile a
mwomwani telé, ke e mu pé mu kon.
7 Ke e pii wo Iésu pie: «Go neeng! Be e caa mi pwo
anaa ne ko a tan na lé o bo neduwoéo hen. 8 ‡‡†Be o
tee élé pelewé wo lépwona tice delé, kehe woéo, ke
time é o uce tee mu pelewé.»

Lé picihe me lé taunu Lazare

9 Hiwon ni Juif na lé téne pie e mu Bétani wo Iésu, ke
lé âbé nelang. Time uce é mu kon cehi, kehe nimelé
me lé ali mwo Lazare, pana e pwo me e mulie cemwo.
10 Kehe lé picihe wo lépwo caa te lépwo *apwoâpwailo,
me lé taunu mwo Lazare. 11 ‡‡‡Be wonaa mu ko Lazare,
me hiwon ni Juif na lé wie mu pelelé, ke lé céihi ne ko
Iésu.

Lé pipaunu Iésu he e taa Iérusaléma

Mataio 21.4—9; Maréko 11.7—10; Luka 19.36—38

12 Ha acaama hen, ke hiwon ni apulie na lé âbé ne ko
a pipwodéén ko a tan ko Pacika, be lé téne pie e taa
*Iérusaléma wo Iésu. 13 §Ke lé pé ni madi alica, ke lé â
beniieng, ke lé toii me ubwo pie:
«*Osana*§†*!Pipwoun de Padué!*
**Adéi pa apulie*
na e âbé ne he nii Padaame!Psaume 118.26
*Adéi Padaame he ni *Isaraéla!»

14 §††Ke e pé a nahi buriko wo Iésu, ke e tebwo huîin,
pwohewii ana caa te tii ne he ni tii iitihi pie:
15 *Wogo ê nahi toomwo Sion*§‡*,*
go nemwo pwo me mwotiko!
Be e âbé wo Padaame hem,
he e tebwo huî a nahi buriko§‡†*.Zakari 9.9*

16 §‡É ha a benaamwon naa, ke time lé uce téele temehi
ne ni acémun den celi e o tuie. Ke é he e caa mu ha *a
wâé ten wo Iésu, ke lé bo piniimihi mwo pie ninaa, ke
caa mi tii ne kon, ke lé bwo *pajuujuhi ne kon ana caa
pii.
17 Tai nina lé mu pele Iésu he e tode Lazare me e wie
mu ha a bwomuhen, ke e pwo me e mulie cemwo, ke
lé â uti nina e pwo. 18 É mu ko anaa, na e âbé beniieng
a pubu apulie, be lé téne pie e pwo a *pipwojunuun
naa.
19 Lé pipii telé ne ni *Farasaio pie: «Geé te alihi, te
tice aceli jan me genye pwo. Be tai ni apulie, ke lé tai
âcéin!»

Pa ju eabwé te Iésu

20 Pwo ni apulie na time uce ni Juif na lé taa Iérusalé-
ma ha a pipwodéén, beme lé pipaunu Padué. 21 Ke lé
âbé too Filip, pa aâbé Betsaïda ne Galilé, ke lé pii ten
pie: «Nimeme me geme ali Iésu.»
22 Ke e ân wo Filip, ke e pii te André, ke lu â pii te Ié-
su. 23 §‡Ke e hegi ne telu wo Iésu, pie: «Caa tuie a be-
naamwon me pipaunu pa Nahi Apulie. 24 §§†É pii tewé a
juuju pie: Hemepie time e uce tupwo ne he pule a pide
blé, ke me time e uce mele, ke e te mu cehi. Ke
hemepie e mele, ke o hiwon ce acehin.

† *12.1 Ioane 11.1,43* †† *12.2 Luka 10.40* ‡ *12.3 Luka 7.37—38*
‡† *Mwotabe na oba—Grek: 500 ml; Tabe ûde—A niin pie nard.*
‡‡ *Million—Grek: 300 mwani péi (deniers). A cuhi pa apulie ha a jo na céiu.* ‡‡† *12.8 Deutéronome 15.11* ‡‡‡ *12.11 Ioane 11.45*

§ *12.13 Psaume 118.25—26; Ioane 1.49* §† *Osana—A pwooti he pwo ébéru, na lé pii wo lépwo Juif na lé pwoiitihi. Éni, ke a bwopiinen pie: Nye pipaunu Padué!* §†† *12.14 Zakari 9.9* §‡ *Ê nahi toomwo Sion—Iérusaléma, ke a niin mwo pie Sion, be a nii a céiu juwole na lé pwo ne pwon a pwomwo ubwo. 'Ewa toomwo Sion', ke a bwopi-inen pie, a bele Iérusaléma na a béhabwiine a amu Isaraéla.* §‡† *E tebwo huî a nahi buriko—Pa daame Davita, ke e pwo me e taa pwo a buriko ten wo pa naîn Solomona, beme e habwii pie weeng pa daame. (1 Rois 1.33—35,44,45). Wo Iésu, ke e habwii pie weeng, ke pa piebehi Davita, ke pa daame na caa mi piieng.* §† *12.16 Ioane 2.22* §‡ *12.23 Ioane 13.31—32, 17.1* §§† *12.24 1 Korénit 15.36*

25 †«Wo paceli eânimen ko a mulihen, ke e o patieden. Kehe wo paceli te nihe eânimen de Padué koja a mulihen ne éni pwo bwohemwo, ke eten a mulie na tice anebwén kon.

26 «Wo paceli nimen me e pipwoeabwé tong, ke e âbé céing. Ke é he na woéo lang, ke o e lang mwo wo pa eabwé tong. Ke wo Caa, ke e o bo ne a ceme ni penem den.»

E pii a bwo mele ten

27 ††«É jenaa, ke téé a pwonimung, ke me é pii pie woté: “Caa, go neéo nge ité koja ni picani na e o tuie ne kong ha a benaamwon ce”? Kehe é mu ko anaa, na é âbé. 28-29 Caa, go habwii pie wogo Padué na ubwo go ‡!»

Ke ni apulie na lé mu lang, ke lé téne a pwocihe mu he miiden: «É caa te habwii a wâé tong, ke é o mwo te habwii mwo.» Ke lé niimihi ne ni béén pie a tikekele. Ke lé pii ne ni béén pie a *âcélo na e cihe ten.

30 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Time e uce âbé a pwocihe naa me dong, kehe me dewé. 31 É jenaa, ke o pwo a tautinaado ne pwo a bwohemwo ce. É jenaa, ke e o tahi wie pa daame he a ta ne pwo a bwohemwo. 32 ‡†Ke woéo, hemepie pineéo da mu pwo bwohemwo, ke é bo céibé ni apulie ati.»

33 ‡‡É mu ko ni pwooti ten, ke e caa mi pii a bwo mele ten.

Hegi a pwéélang

34 ‡‡†Ke lé hegi ne ten ne ni apulie pie: «Geme picaa ne he ni tii ko patén pie, pa *Mesia, ke e o *mulie dieli mwo. Kehe woté ace bwomunen me go pii pie, wâé heme ne da pa Nahi Apulie? He woo pa Nahi Apulie naa?»

35 ‡‡‡Ke e pii telé wo Iésu pie: «A pwéélang, ke time uce bwolieng hadeniiwé. Geé engen he mwo e pelewé a pwéélang, beme time e cetéékewé na a melepiing. Be wo paceli e engen ha a melepiing, ke time e uce temehi he na e â lang. 36 §He mwo ko wogewé ha a pwéélang, ke geé hegi a pwéélang, beme wogewé ni nahi a pwéélang.»

Ke me e caa pii anaa wo Iésu, ke e â taduwo ité kojalé.

Ni Juif ke time lé céihi ne ko Iésu

37 Hiwon ni inenaado na e pwo ne he pwahamiilé, kehe time lé uce céihi ne kon. 38 §†Caa pacuwohi a pwooti na e pii wo péroféta Isaia:

Padaame, he woo paceli e céihi
ne ko ni pwooti teme?
He go habwii ne tee a junuum? Ésaïe 53.1

39 Ke e pii wo Isaia a watihen me time lé uce céihi:

40 *[E pii wo Padué pie]:*
É pwo me mwoiu ni punilé§††,
beme time uce nimelé me lé alihi
ko ni naamiilé,
ke me lé temehi ko ni pwonimelé.
Te muhi telé me lé bitelé bé céiiéo,
ke me é o uce pwo me wâé jélé.Ésaïe 6.10

41 §‡E pii anaa wo Isaia be e caa mi alihi a junuu a wâé te Iésu, ke e cihe kon.

42 §‡†Ke é hadenii ni apihuô juif, ke hiwon nina lé céihi ne kon. Ke time lé uce pii pwaatihi, be mwotilé ko ni Farasaio. Be koli lé bo pawielé mu ha a *mwotapitihi. 43 §†Be wâé telé a bwo pipaunulé te ni apulie, koja a bwo pipaunulé te Padué.

E tauti ni apulie a pwooti te Iésu

44 Ke e pii da me ubwo wo Iésu pie: «Wo pana e céihi ne kong, ke time e uce céihi ne kong cehi, kehe é ne mwo ko pana e neéo bé. 45 §‡Ke wo pana e aliéo, ke e ali mwo pana e neéo bé. 46 Woéo, ke pa pwéélang, na é âbé ne pwo bwohemwo, beme wo paceli e céihi ne kong, ke me time e o uce mu ha a melepiing.

47 §§†«Hemepie pwo paceli e téne ni pwooti tong ke me time e uce piténedehi, ke time uce woéo na é tautieng. Be time é uce âbé me é tauti a bwohemwo, kehe me é *celuimi a bwohemwo.

48 «Wo pana muhi ten kong, ke me time e uce hegi ni pwooti tong, ke o bo tautieng. A pwooti na é toii, ke e bo te tautieng ha a *Tan Alece §§‡. 49 Be time é uce cihe mu ko ace bwo niimihi nen dong, kehe wo Caa na e neéo bé, ke e pii tong ati nina me é pii ke me é patemehi. 50 Ke é temehi pie, a pihuô ten, ke a mulie dieli mwo. Nina é toii, ke é patemehi pwohewii ana e pii tong wo Caa.»

E puu ni a lépwo acémun den

13 Ânebuhe a *pipwodéén ko a *Pacika, ke e temehi wo Iésu pie, e caa tuie a benaamwon den: Me e engen mu pwo a bwohemwo me e taa too Caa. Ke te nihe ubwo a pwonimen ko ni ju béén, mu ha atabuhi kon die ha a pwonehin.

2 §§§É he babwén, he lé wiinaado me ni acémun den, ke wo Caatana 18, ke e caa ne ha a pwonime Judas Is-

† *12.25 Mataio 16.25* †† *12.27 Psaume 6.4, 42.6; Mataio 26.38*
‡ *Go habwii pie wogo Padué na ubwo go—Grek: Go habwii a wâé ko a niim.* ‡† *12.32 Ioane 3.14* ‡‡ *12.33 Ioane 19.6* ‡‡† *12.34 Psaume 110.4; Ésaïe 9.6; Daniel 7.14* ‡‡‡ *12.35 Ioane 8.12* § *12.36 Éféso 5.8* §† *12.38 Ésaïe 53.1*

§†† *Heme e pwo me mwoiu ni puni apulie wo Padué, ke a tautinaado ten ne kolé be time nimelé me lé céihi. Time uce wo Padué pana e watihe a bwo time uce céihi telé. Omehi a Roma 1.18–32, Cang 1.13–15.* §‡ *12.41 Ésaïe 6.1* §‡† *12.42 Ioane 9.22* §† *12.43 Ioane 5.44* §‡ *12.45 Ioane 14.9* §§† *12.47 Ioane 3.17* §§‡ *Tan Alece—Omehi note* §§§ *13.2 Lu-*

cariot, pa naî Simon, a bwo niimihinaado pie, me e icu
Iésu.
3 †Wo Iésu, ke e te temehi pie, e caa ne ten me e pi-
huôhi ati ni naado wo Caa, e âbé mu ko Padué, ke e o
te mwojuia ngemwo céii Padué. 4 Ke e caama mu pwo
taap, ke e céi a céiu epwénen, ke e pé a mwaanu, ke e
cieeng kon. 5 Ke e tapulicéihi a tabe ne ha a tam ubwo,
ke e puu ni a †† ni acémun den. Ke e tahi ko a mwaanu
na e cieeng kon.

É puu ni a pana pwo den mu kong

6 Me e tuie nge ko Simon Pétéru, ke e pii ten wo
Pétéru pie: «He wogo Padaame, na me go puu ni
ang?»
7 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Ana é pwo jenaa, ke
time go uce téele temehi. Kehe go bo te temehi.»
8 Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Ûhu! Time go o uce puu
ni ang!»
Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Hemepie time é uce
puu ni am, ke o te tice dem mu kong.»
9 Ke e pii ten wo Simon Pétéru pie: «Time uce ni ang
cehi, go Padaame, kehe ni ing mwo me a puning!»
10 ‡Ke e pii ten wo Iésu pie: «Wo pana e caa puu ati a
één, ke caa tice tooli kon. Ke te ju puu cehi ni an ‡†. Caa
tice tooli kowé, kehe time uce tai wogewé ati.»
11 Be e caa te temehi pana e bo icueng. Weengaa a
watihen me e pii pie: «Time uce tai wogewé ati.»

Geé pipwoeabwé tewé

12 Alecehe a bwo puu ne ni alé, ke e cuwo mwo ha a
epwénen, ke e âmwo tebwo pwo taap, ke e pii telé pie:
«Geé te temehi ana é pwo tewé? 13 Geé toii kong pie pa
apipune tewé ke pa daame hewé. Éa, geé te ju pii ehi,
be woéo. 14 ‡‡É puu ni awé, woéo pa apipune tewé ke
pa daame hewé. Wogewé mwo, ke geé pipuu ni awé.
15 ‡‡†Be é caa habwii tewé beme geé bo pwo, pwohewii
ana é pwo tewé. 16 ‡‡‡É pii tewé a juuju pie: Wo pa
apenem, ke time uce ubwo nang koja pa daame hen.
Ke pa *apostolo, ke time uce ubwo nang koja pana e
pahedeeng bé.
17 «Hemepie geé temehi ninaa, ke o adéikewé,
hemepie geé pwo.»

Time uce tai wogewé ati

18 §«Time é uce pii anaa ne kowé ati. É te temehi nina
é pipégalilé. Kehe wâé heme e cuwo nina caa tii: *Wo
pana gemu piwiinaado ibu me weeng, ke weeng pana
e o icuéo*§†.

Psaume 41.10

19 §††«É mi pii tewé anaa jenaa, ânebuhe ace bwo tuie
nen, be mepie e bo tuie, ke geé céihi pie, *'Woéo* [âneb-
un, ke é jenaa, ke é dieli mwo]'. 20 §‡É pii tewé a juuju
pie: Wo paceli e hegi pana é neeng lé, ke e hegiéo. Ke
wo pana e hegiéo, ke e hegi mwo pana e neéo bé.»

E pii beetihi a bwo icueng de Judas

Mataio 26.20—25; Maréko 14.17—21; Luka 22.14—23

21 He e caa pii ni pwooti naa wo Iésu, ke e téne he ab-
wobwo a pwonimen, ke e pii telé pie: «É pii tewé a juu-
ju pie: E bo pi-icuéo wo pa céiu bééwé.»
22 Ke lé piomelé wo lépwo acémun den, be time lé
uce temehi pie he e pii ne koo. 23 Wo pa acémun den,
na nihe eânime Iésu ten §‡†, ke e tebwo pwo taap, ceb-
wo Iésu. 24 Ke e pwo inenaado ten wo Simon Pétéru
me e tahimwohi pie he e ko cihe koo wo Iésu. 25 Pa
acémun den naa, ke e pioole nge céii Iésu, ke e tahim-
woeng pie: «Padaame, he wooélé?»
26 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Wo pana é o bo ne
ten a mepwoloa na é pate.»
Ke e pate a mepwoloa, ke e ne te Judas, pa naî Simon
Iscariot. 27 §†Ke me e te pé kuti ali mepwoloa wo Judas
me e eni, ke e te taa he pwonimen kuti wo Caatana.
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go epin ko pwo aceli me go
pwo!»
28 Te tice pace béélé ne pwo taap celi e temehi pie he
e pii ten anaa be woté. 29 Be lé niimihi pie e pii ten, me
e pwocuhi nina nimelé kon ne ko a pipwodéén, ai me e
pati nina tice delé. Be pa acile mwani telé. 30 He e caa
pé a mepwoloa wo Judas, ke e te â wie kuti, he caa
melepiing.

ni pwooti bépamwoiu ni acémun den

(Pwahamii tii: 14—16)

31-32 §‡É he e wie wo Judas, ke e pii telé wo Iésu pie: «É
jenaa, ke o caa habwii a wâé te pa Nahi Apulie. Ke o
paunu Padué, mu ko pa Naîn. Ke heme wonaa, ke wo
Padué, ke e o paunu pa Naîn. Ke e o te ju téele pihab-
wii ne kon a bwo ubwo na a wâé ten.»

Geé pwo me pieânimewé tewé

33 §§†«Ni naîng, é mwo te mu pelewé ha ace cuwo
nahi benaamwon. Geé bo haneéo, kehe é pii tewé je-

---

ka 22.3; Ioane 13.27 18 *Caatana—Pa apihuô te ni jenen na ta. A niin 'Satan', ke a bwopiinen pie pa Acubwoni.* † *13.3 Ioane 3.35, 16.28* †† *Puu ni a—A penem de ni eabwé na te junihe wahin.* ‡ *13.10 Ioane 6.64,70—71, 15.3* ‡† *Ke te ju puu cehi ni an—Ni pwooti naa, ke te tieden he ni béé tii iitihi he pwo grek.* ‡‡ *13.14 Mataio 20.28; Luka 22.27* ‡‡† *13.15 Filipi 2.5; Kolosé 3.13; 1 Pétéru 2.21* ‡‡‡ *13.16 Mataio 10.24* § *13.18 Psaume 41.10*

§† *Icuéo—Pwobwoniéo. É he pwo ébéru, ke grek, ke e pii pie: E pwii ni dihibwaan beme e pwobwoniéo.* §†† *13.19 Ioane 14.29, 16.4* §‡ *13.20 Mataio 10.40* §‡† *Pa acémun den na nihe eânime Iésu ten—Wieli wo Ioane, pa atii na a tii ce. Omehi mwo Ioane 19.26; 20.2; 21.7,20.* §† *13.27 Ioane 13.2* §‡ *13.31—32 Ioane 12.23, 17.5* §§† *13.33 Ioane 7.33—34*

naa nina é caa pii te ni apihuô juif pie: “Pwocoon me
geé â he na é â lang.” 34 †É ne tewé a patén na mwo co-
ho: Geé pwo me pieânimewé tewé. Pwohewii a bwo
eânimung dewé, ke wogewé mwo, ke geé pwo me
pieânimewé tewé. 35 Be me wonaa, ke lé bo temehi
pie, wogewé, ke ni acémun dong, hemepie pieân-
imewé tewé.»

Go bo piwotétaa kong, go Pétéru

36 Ke e pii ten wo Simon Pétéru pie: «Padaame, he go
â wé?»
Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «He na é â lang, ke
pwocoon me go âbé céing jenaa. Kehe go bo âbé
céing ha ace céiu tan.»
37 Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Padaame, he ade aceli
pwocoon ne kong me é âdé céim jenaa? Te jan me é
mele me dem jenaa!»
38 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «He o te jan me go
mele me dong? É pii tem a juuju pie: Ânebuhe a bwo
to te a ja, ke o caa ocié go ko piwotétaa kong pie, time
go uce temehiéo.»

É pwopweehi ce atebwo tewé

14 «Geé nemwo pwo me pinekepé ni pwonimewé.
Geé céihi ne ko Padué, ke geé céihi ne mwo
kong. 2 Hiwon ni pwomwo ne pele Caa. Hemepie time
uce wonaa, ke time é o uce pii tewé pie, é â pwopwee-
hi he celi geé bo mu lang.
3 ††«Ke mepie é caa pwopweehi he celi me geé bo mu
lang, ke é bo âmwobé, ke é bo péékewé, beme geé
mu pelong, ne he na é mu lang. 4 Geé te temehi he na
é â lang, be geé te temehi a pwaaden.»

Woéo na é pwaaden ke é *JUUJU*, ke é mulip

5 Ke e pii ten wo Toma pie: «Padaame, time geme
uce temehi he celi go â lang. Geme o woté ko ace bwo
temehi na a pwaaden?»
6 ‡Ke e pii ten wo Iésu pie: «Woéo, ke é pwaaden, ke é
juuju, ke é mulip. Te tice paceli e â too Caa, hemepie
time e uce mi âbé tooéo. 7 ‡†Hemepie geé temehiéo, ke
geé o te temehi mwo Caa tong. Ke é jenaa, ke geé caa
temehieng, ke geé caa alieng.»

Wo pana e aliéo ke e ali Caa

8 Ke e pii ten wo Filip pie: «Padaame, mepie go hab-
wii teme Caa, ke caa te jan ‡‡.»
9 ‡‡†Ke e pii ten wo Iésu pie: «Caa bwolihi na é mu
pelewé, ke time go uce téele temehiéo, go Filip? Wo
pana e aliéo, ke e ali Caa. É mu ko ade na go pii mwo
tong, pie me é habwii Caa? 10 ‡‡‡He time go uce céihi
pie woéo ko Caa, ke wo Caa ke e kong? Ni pwooti na é
pii tewé, ke time é uce pii mu kong. Te wo Caa na e
mulie kong, ke e pwo ni penem. 11 §Geé céihi ne ko ana
é pii pie: Woéo ko Caa, ke wo Caa, ke e kong. Ai geé
céihi mu ko nina é pwo.»

O te junihe ubwo ni penem dewé

12 §†«É pii tewé a juuju pie: Paceli e céihi ne kong, ke e
o pwo mwo ni penem na é pwo. Ke e o bo pwo mwo
celi nihe ubwo koja nina é pwo, be é caa âmwo pele
Caa. 13 §††Tai nina geé bo ilehi ne he niing, ke é o bo
pwo, beme a bwo pipaunu Caa, ke me habwii ne ko pa
Naîn. 14 Hemepie geé ilehi ace céiu naado ne he niing,
ke é o bo pwo ne tewé.»

O ne tewé a Jenen Iitihi

15 §‡«Hemepie eânimewé tong, ke geé o ténedehi ni
patén dong. 16 §‡†Ke woéo, ke é bo ile Caa, beme e bo
ne tewé paceli e wéikewé, ke me e mu pelewé dieli
mwo: 17 §†a *Jenen Iitihi na e **JUUJU*. Pwocoon me lé
hegieng ne pwo bwohemwo, be time lé alieng, ke time
lé temehieng. Kehe wogewé, ke geé te temehieng be e
pelewé, ke e kowé.»

Pana eânimen dong

18 «Time é uce nekewé me tice nyaa me caa tewé, ke-
he é bo âmwobé. 19 Caa time uce bwolihi, ke ni apulie,
ke o caa time lé uce aliéo. Kehe wogewé, ke geé bo te
aliéo mwo, be é mulie, ke geé bo te mulie mwo. 20 §‡É
ha a tan naa, ke geé bo temehi pie woéo ko Caa, ke
wogewé kong, ke woéo kowé. 21 Wo pana e kon ni
patén dong ke me e ténedehi, ke weeng pana eâni-
men dong. Wo pana eânimen dong, ke o eânime Caa
ten. Ke woéo mwo, ke o eânimung den, ke é o bo pi-
habwiiéo ten.»
22 Ke e pii ten wo Jude §§† (time uce Judas† Iscariot, ke-
he pa céiu) pie: «Padaame, go woté ko ace bwopwo-
nen me go bo pipatemehiko ne teme, koja ni apulie
pwo bwohemwo?»
23 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Hemepie eânime
pace apulie tong, ke e o ténedehi a pwooti tong. Ke o
eânime Caa ten, ke gemu bo âbé ne kon, ke gemu bo
mu pelen. 24 §§‡Ke wo paceli time uce eânimen dong, ke
me time e uce ténedehi a pwooti tong. Ke ni pwooti na
é pii tewé, ke time e uce âbé mu kong, kehe e âbé mu
ko Caa, na e neéo bé.»

† *13.34 Ioane 15.12,17; 1 Ioane 3.23; 2 Ioane 5* †† *14.3 Ioane 12.26* ‡ *14.6 Ioane 11.25; Roma 5.1–2* ‡† *14.7 Ioane 8.19* ‡‡ *Caa te jan—ai Geme o pipwodéén.* ‡‡† *14.9 Ioane 12.45; Kolosé 1.15; Ébéru 1.3*

‡‡‡ *14.10 Ioane 12.49* § *14.11 Ioane 10.38* §† *14.12 Maréko 16.19–20* §†† *14.13 Mataio 7.7; Ioane 15.16* §‡ *14.15 Ioane 15.10; 1 Ioane 5.3* §‡† *14.16 Ioane 14.26, 15.26, 16.7* §† *14.17 Ioane 16.13* §‡ *14.20 Ioane 17.21–23* §§† *Jude; Judas—Lupwo niin pie Jude me Judas, ke piwien he pwo grek. Wo pa Jude ce, ke wieli a niin mwo pie Tadé. Omehi Luka 6.16.* §§‡ *14.24 Ioane 7.16*

É ne tewé a péém

[25] «É pii tewé ninaa, he é mwo teko mu pelewé.
[26] Pana e bo picani tewé, ke a Jenen Iitihi, na e neeng
bé wo Padué ne he niing, ke e o pacémunikewé ko ni
naado ati, ke e bo paniimihi tewé ati nina é caa pii.
[27] «É ne pelewé a péém, ke é ne tewé mwo a péém
dong. Time é uce ne tewé pwohewii a bwo ne nen de a
bwohemwo. Beme time uce pinekepé ni pwonimewé,
ke me time uce mwotikewé. [28] †Geé caa téne ana é pii
tewé pie: É o caa engen, kehe é bo mwojuia mwobé
céiikewé.
«Hemepie eânimewé tong, ke geé bo pipwodéén, be
é â céii Caa! Be wo Caa tong, ke te nihe ubwo nang ko-
jaéo. [29] ††É pii tewé ninaa jenaa, ânebuhe ace bwo tuie
ne ni naado naa, be mepie lé bo tuie, ke me geé céihi
ne kon. [30] Caa time é bo uce nihe cihe tewé mwo, be e
o caa tuie wo pa daame he a ta ne pwo a bwohemwo.
Kehe o te tice aceli jan me e pwo ne kong. [31] Ke ni
apulie pwo bwohemwo, ke lé o bo temehi pie eân-
imung de Caa, ke é o pwo nina e patupwo ne tong me
é pwo.
«Geé caama, me genye engen mu éni!»

Woéo pa ju éé tabe megele

15 «Woéo, ke pa ju éé tabe megele, ke wo Caa
tong, ke pa awéihi na a ni tabe megele. [2] ‡Tai ni
dihen na lé mu kong na tice acehin, ke e pétaabwon.
Ke ni dihen na pwo acehin, ke e pwopweehi kon, beme
nihe aca.
[3] «É jenaa, ke caa tice tooli kowé, wonaa mu ko a
pwooti na é pii tewé. [4] Geé mu kong, ke é o bo mu
kowé. Be pwocoon me e aca na a dihe tabe megele,
hemepie time uce paati ko a watihen. Ke o te wonaa
ne mwo kowé, hemepie time geé uce mu kong.
[5] «Woéo, ke pa watihen, ke wogewé ni dihen. Wo
paceli e mu kong, ke é o mu kon, ke o hiwon ni acehi
ni penem den. Pwocoon me geé pwo ace céiu naado
hemepie tieéo kowé. [6] ‡†Hemepie pwo paceli time e
uce mu kong, ke o tahieng wie, pwohewii ni dihe tabe
megele na caa meiu. Ke genye tai, ke genye tahi ne
pwo miû, beme éle.»

Wâé heme geé mu kong

[7] «Hemepie geé mu kong, ke me e mu kowé ni
pwooti tong, ke celi geé o ilehi, ke é bo ne tewé. [8] ‡‡Ke
weengaa a bwo pipaunu Caa, hemepie hiwon ni acehi
ni penem dewé. Ke me wonaa, ke geé habwii pie
wogewé, ke ni acémun dong.
[9] «Pwohewii a bwo eânime Caa tong, woéo mwo, ke
te eânimung mwo tewé. Geé mu ha a pipwoééhe tong.
[10] ‡‡†Hemepie geé ténedehi ni patén dong, ke geé mu
ha a pipwoééhe tong, pwohewii a bwo piténedehi nen
dong ni patén de Caa, ke é mu ha a pipwoééhe ten.
[11] «É caa mi pii tewé ninaa, beme e mu kowé a pip-
wodéén dong, ke me hején a pipwodéén dewé.»

Wâé heme pieânimewé tewé

[12] ‡‡‡«Weengi a patén dong: Wâé heme pieânimewé
tewé, pwohewii a bwo eânimung dewé. [13] §Mepie e
patieden a mulihen wo pace céiu apulie me de ni ju
béén, ke a inen pie junihe ubwo a bwo eânimen delé.
[14] §†Wogewé, ke ni bééng, hemepie geé pwo nina é pii
tewé. [15] Caa time é uce toii kowé pie ni apenem dong,
be time e uce temehi wo pa apenem aceli e pwo wo pa
daame hen. Kehe é caa toii kowé pie ni bééng, be é
caa patemehi tewé nina é picaa mu ko Caa. [16] Time uce
wogewé na geé pipégaliéo, kehe woéo na é pipéga-
likewé. Ke é nekewé beme geé ân, ke me pwo ce acehi
ni penem dewé. Ni acehi ni penem dewé naa, ke me o
mu dieli mwo. Ke nina geé bo ilehi koja Caa ne he ni-
ing, ke e bo ne tewé. [17] §††Ana é pii tewé me geé pwo:
Wâé heme pieânimewé tewé.»

Lé o bo téétikewé mu kong

[18] «Hemepie e téétikewé na a bwohemwo, ke wâé
heme geé temehi pie e mi téétiéo ânebuhewé.
[19] §‡Hemepie wogewé ni béé a bwohemwo, ke o eân-
ime a bwohemwo tewé, ke o wogewé mwo ni apulie
ten. Kehe time geé uce béé a bwohemwo, be é caa
pipégalikewé mu pwo a bwohemwo. Ke é mu ko anaa,
na e téétikewé na a bwohemwo. [20] §‡†Geé niimihi a
pwooti na é caa pii tewé: Wo pa apenem, ke time uce
ubwo nang koja pa daame hen.
«Lé pwo nina ta ne kong, ke lé o te pwo tewé mwo.
Me time lé uce ténedehi a pwooti tong, ke time lé o
uce ténedehi mwo ni pwooti tewé.
[21] «Ke lé o bo tai pwo tewé ati ninaa mu kong, be
time lé uce temehi pana e neéo bé. [22] Hemepie time é
uce âbé, ke me time é uce cihe telé, ke o te tice ta pwo
telé. Kehe é jenaa, ke caa te tice aceli me lé pii beme
pineulé ko ni ta pwo telé.
[23] §†«Pana e téétiéo, ke e te tééti mwo Caa tong.
[24] Mepie time é uce pwo ne hadeniilé ni penem na te
tice paceli jan me e pwo, ke me o te tice ta pwo telé.
Kehe é jenaa, ke lé caa alihi, ke lé téétikemu me Caa,
[25] §‡beme e tuie ana tii ne he ni tii iitihi telé pie: *Lé
téétiéo he te tice watihen.*»

Psaume 35.19

† *14.28 Ioane 20.17* †† *14.29 Ioane 13.19* ‡ *15.2 Mataio 3.10*
‡† *15.6 Mataio 7.19, 13.42* ‡‡ *15.8 Mataio 5.16*
‡‡† *15.10 Ioane 14.15; 1 Ioane 2.5* ‡‡‡ *15.12 Ioane 13.34*
§ *15.13 Ioane 10.11; 1 Ioane 3.16* §† *15.14 Mataio 12.50*
§†† *15.17 Ioane 13.34* §‡ *15.19 Ioane 17.14* §‡† *15.20 Ioane
13.16* §† *15.23 Luka 10.16* §‡ *15.25 Psaume 35.19, 69.5*

É nebé pa apicani tewé

[26] †«Hemepie e bo tuie a *Jenen Iitihi, pana e bo pi-
cani tewé ne he nii Caa, a Jenen Iitihi na e juuju, na e
bo âbé mu ko Caa, ke e bo âbé patemehiéo ne tewé.
[27] Ke wogewé mwo, ke geé o bo patemehiéo, be geé
caa mu pelong ha atabuhi kon.»

É pii tewé beme geé cumang

16 «É pii tewé ninaa be me wonaa, ke me time geé
uce patieden ni céihi tewé. [2] ††Lé bo pawiekewé
mu he ni *mwotapitihi. Ke o tuie a benaamwon na ni
apulie, ke lé bo taunukewé, ke lé niimihi pie lé pipwoe-
abwé te Padué. [3] ‡Wonaa ni bwopemilé, be time lé uce
temehi Caa, ke time lé uce temehiéo. [4] É pii tewé ni
pwooti naa, beme geé bo piniimihi nina é pii tewé,
hemepie e bo tuie a tan naa.»

Wâé heme é engen

«Time é uce mi pii tewé ni pwooti naa, he é mwo mu
pelewé. [5] É jenaa, ke é caa âmwo pele pana e neéo bé,
ke te tice paceli e tahimwoéo mu hadeniiwé pie: “Go â
wé?”
[6] «Ke piwahin ni pwonimewé ko ni pwooti na é pii
tewé. [7] ‡†Kehe é pii tewé a juuju pie: Wâé ne kowé
hemepie é engen, be mepie time é uce engen, ke time
e o uce tuie wo pana me e bo picani tewé. Kehe é en-
gen, ke é bo neeng bé céiikewé.»

A penem de a Jenen Iitihi

[8] «Ke hemepie e bo âbé, ke e o patemehi ne te ni
apulie pwo bwohemwo, a ta, ke a mwomwon ‡‡, ke a
tautinaado. [9] Be lé pitalupe ne ha a ta, be time lé uce
céihi ne kong. [10] Ke lé pitalupe ne ha a mwomwon, be
é â pele Caa tong, ke time geé o bo uce aliéo mwo.
[11] ‡‡†Ke lé pitalupe mwo ne ha a tautinaado, be caa tau-
ti pa daame he a ta ne pwo a bwohemwo.
[12] ‡‡‡«Hiwon nina me é pii tewé mwo, kehe o mwo ni-
he pwocoon ne kowé § jenaa. [13] Ke hemepie e bo tuie
wo pa bépicani tewé, a *Jenen Iitihi §† na e **JUUJU*, ke e
o bo péékewé ne ha a *JUUJU*. Be time e o bo uce picihe
mu kon, kehe e o bo pii nina e téne. Ke e o bo mi pii
tewé nina o bo tuie. [14] E o bo habwii *a wâé tong, be e
bo pé mu ko ni dong, ke e bo patemehi tewé. [15] Tai ni
de Caa, ke te ni dong mwo. É mu ko anaa, na é pii pie:
E pé mu ko ni dong §††, ke e bo patemehi tewé.»

A piwahin ke o â a pipwodéén

[16] §‡«Mwo pwo a cuwo benaamwon na o caa time geé
uce aliéo. Ke bo pwo mwo a benaamwon na geé bo al-
iéo mwo §‡†.»
[17] Ke lé pipii telé ni béé acémun den pie: «Ade aceli
nimen me e pii tenye? É mu ko ade na e pii pie: “Mwo
pwo a cuwo benaamwon na o caa time geé uce aliéo,
ke bo pwo mwo a benaamwon na geé bo aliéo mwo”,
ke “É â pele Caa”? [18] Ke he a bwopiinen pie woté: “Mwo
pwo a cuwo benaamwon”? Time nye uce temehi pie e
cihe ko ace de.»
[19] Ke e temehi wo Iésu pie nimelé me lé tahimwoeng,
ke e pii telé pie: «Geé pitahimwokewé ko ana é pii pie:
“Mwo pwo a cuwo benaamwon na o caa time geé bo
uce aliéo, ke bo pwo mwo a benaamwon na geé bo al-
iéo mwo.” [20] É pii tewé a juuju pie: Geé bo é, ke geé bo
mu ha a piwahin. Ke lé o bo pipwodéén ni apulie pwo
bwohemwo. Geé bo mu ha a piwahin, kehe a piwahin
naa, ke o bo taatééhi me a pipwodéén.
[21] «Hemepie e picile ewa ê toomwo, ke e mu he ni pi-
cani, be caa a benaamwon na cunu nang hen. Ke
hemepie e caa tuie a cuwo nahi ewa, ke e caa pineuhi
a bwo cunu nang, é mu ko a pipwodéén ko a ewa na e
âbeele. [22] Wogewé mwo jenaa, ke mwo wogewé ha a
piwahin, kehe é o bo tookewé mwo, ke o bo pip-
wodéén mwo ni pwonimewé. Te tice paceli jan me e pé
kojakewé a pipwodéén naa.»

Geé ilehi be geé o hegi

[23] §†«É ha a tan naa, ke caa time geé uce tahimwoéo
ko a céiu naado. É pii tewé a juuju pie: Tai nina geé bo
ilehi koja Caa ne he niing, ke e bo ne tewé. [24] Dieli je-
naa, ke mwo te tice aceli geé ilehi ne he niing. Geé ile-
hi, beme geé o bo hegi, ke me hején a pipwodéén
dewé.»

É o caa taamwo pele Caa

[25] «É cihe tewé ko ninaa ne he ocine. E âbé a be-
naamwon na time é bo uce cihe ne mwo kowé he
ocine, kehe é o caa cihe pwaatihi tewé ko Caa. [26] É ha a
tan naa, ke geé o ilehi ne he niing.
«Ke time é uce pii tewé pie, é o bo pwoiitihi te Caa
me dewé. [27] §‡Be eânime Caa tewé, be eânimewé tong,
ke geé céihi pie é âbé mu ko Padué. [28] É wie mu ko
Caa, ke é âbé ne pwo a bwohemwo. É jenaa, ke é ece a
bwohemwo, ke é mwojuia ne mwo pele Caa.»

---

† *15.26 Ioane 14.26* †† *16.2 Mataio 24.9; Luka 6.22; Ioane 9.22* ‡ *16.3 Ioane 15.21* ‡† *16.7 Ioane 14.16* ‡‡ *Mwomwon—Justice. Omehi mwo Mwomwon ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡† *16.11 Ioane 12.31* ‡‡‡ *16.12 1 Korénit 3.1–2* § *Nihe pwocoon ne kowé—ai Tice niihewé.* §† *Jenen Iitihi—Âcehi a patén ko ni bwopiinen he pwo grek (grammaire), ke wâé heme nye tii pie a wo*

§†† *E pé mu ko ni dong—ai Nina é pii ten.* §‡ *16.16 Ioane 14.19* §‡† *Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Be é mwo-juia cemwo ne pele Caa.* §† *16.23 Mataio 7.7* §‡ *16.27 Ioane 14.21,23*

É caa piwéden koja a bwohemwo

29 Ke lé pii ten ne ni acémun den pie: «Go te alihi, é
jenaa, ke go cihe pwaatihi, ke time go uce cihe he
ocine! 30 É jenaa, ke geme temehi pie go temehi ati ni
naado, ke time uce junaado me geme tahimwoko [be
go te temehi ni âniimihinaado teme]. É mu ko anaa, ke
geme céihi pie, go âbé mu ko Padué.»
31 Ke e hegi ne telé wo Iésu pie: «He é jenaa na geé
bwobe céihi? 32 †Weengi a benaamwon, ke e caa tuie.
Geé o bo pipiiden ne he ni piduaan, ke geé o bo neéo
cehi. Kehe time uce woéo cehi, be te e pelong wo Caa.
33 ††É caa pii tewé anaa, beme e kowé a péém mu kong.
Geé o bo mu he ni picani ne pwo a bwohemwo. Kehe
geé mwoiu, be woéo, ke é caa piwéden koja a
bwohemwo!»

A pwopwoiitihi te Iésu

17 Alecehe ni pwooti naa, ke e eti ni naamiin wo
Iésu, ke e pii pie: «Caa, a benaamwon, ke caa tu-
ie. Go habwii *a wâé te pa Naîm, beme e habwii a wâé
tem wo pa Naîm. 2 Go caa ne ten a pihuô ne ko ni
apulie ati, beme e ne a mulie na tice anebwén kon ne
te nina go nelé ten. 3 ‡Be a mulie na tice anebwén kon,
ke me lé temehiko, wogo Padué na go juuju, ke pana
go nebé, Iésu Kériso.
4 ‡†«É habwii a wâé tem ne pwo a bwohemwo, ke é
panebwénihi ana go ne tong me é pwo. 5 ‡‡Caa, é je-
naa, ke go habwii a wâé tong ne pelem: a wâé na go
caa ne tong, he mwo te tieden a bwohemwo.»

E pwoiitihi me de ni acémun den

6 «É patemehiko ne te ni apulie na go nelé tong ne
pwo bwohemwo: te ni apulie tem, ke he go caa nelé
tong. Lé caa te ténedehi ni pwooti tem. 7 Ke é jenaa, ke
lé caa te temehi pie, tai ni naado na go ne tong, ke e te
tai âbé mu kom. 8 Be é caa ne telé ni pwooti na go ne
tong, ke lé caa hegi. Be lé caa te temehi pie é âbé mu
kom, ke lé caa céihi pie wogo na go neéo bé.
9 «É ne kolé na é pwoiitihi. Kehe time é uce pwoiitihi
ne ko a bwohemwo, kehe é ne ko nina go nelé tong,
be ni apulie tem. 10 Tai nina etong, ke etem; ke nina
etem, ke etong. Ke a wâé tong, ke e kolé.
11 «É jenaa, ke caa time uce woéo pwo bwohemwo,
kehe woélé, ke te élé pwo bwohemwo. Ke é caa âmwo
lé céiiko. Caa, go cilelé ne ha a niim na iitihi, a niim na
go ne tong, beme céiu jélé pwohewiikenyu. 12 ‡‡†He
mwo woéo pelelé ne pwo bwohemwo, ke é cilelé ne he
niim. É wéi ni apulie na go nelé tong, ke te tice paceli
tieeng, te icehi pa nahi apipatieden, beme *pajuujuhi
a pwooti na caa tii.»

Go wéi nina lé mu pwo bwohemwo

13 «É jenaa, ke é caa âdé céiiko, ke é pii ni pwooti naa
ne pwo bwohemwo, beme e mu kolé a pipwodéén
dong, a pipwodéén na hején. 14 É ne telé a pwooti tem.
«Ke e téétilé na a bwohemwo, be time uce ni apulie
pwo bwohemwo, pwohewiiéo, be time é uce âbé mu
pwo bwohemwo. 15 ‡‡‡Time é uce ileko me go péélé mu
pwo a bwohemwo, kehe me go wéilé ne ko [*Caatana]
pana ta nang. 16 Time uce ni apulie pwo bwohemwo,
pwohewiiéo, be time é uce âbé mu pwo a bwohemwo.
17 «Pacémunilé ko a *JUUJU, be a pwooti tem, ke a JUU-
JU.
18 §«Pwohewii a bwo neéo bé ne pwo bwohemwo, ke
é nelé ngemwo pwo bwohemwo. 19 É pineéo tem me
delé, beme woélé mwo, ke me lé pinelé tem ha a juu-
ju.»

E pi-ile me de ati lépwona lé o céihi

20 «Time é uce pwoiitihi ne kolé cehi, kehe é ne mwo
ko nina lé bo céihi ne kong mu ko ni pwooti telé. 21 É
ilehi me céiu jélé pwohewii a bwo céiu genyu, go Caa,
be wogo kong, ke woéo kom, ke me céiu jélé ne
konyu. Ke me e céihi na a bwohemwo pie, wogo na go
neéo bé.
22 §†«É ne telé a wâé na go ne tong, beme céiu jélé
pwohewii a bwo céiu genyu: 23 woéo kolé, ke wogo
kong, beme te ju céiu jélé. Ke me e temehi na a
bwohemwo pie, wogo na go neéo bé, ke me eânimem
delé pwohewii a bwo eânimem dong.
24 «Caa, nimung me nina go nelé tong, ke me lé mu
mwo pelong ne he na é mu lang, beme lé alihi a wâé
tong, a wâé na go ne tong. Be eânimem dong âneb-
uhe atabuhi ko a bwohemwo. 25 Caa, wogo na go
mwomwon. Time e uce temehiko na a bwohemwo, ke-
he woéo, ke é te temehiko. Ke ni apulie tong, ke lé
temehi pie wogo na go neéo bé. 26 É pwo me lé temehi
a niim. Ke é bo pwo mwo me lé temehi, beme a pwon-
imem kong, ke me e kolé, ke me é mu kolé.»

Lé imwi Iésu

Mataio 26.47—56; Maréko 14.43—52; Luka 22.47—53

18 Alecehe a bwopiine ni pwooti naa, ke lé tahagéi
a dihen Cédron wo Iésu me ni acémun den. Ke
lé â taa ha a duaan na cemi acuwo hen.
2 Wo Judas, pali e bwo pipwohuô ten, ke e te temehi
mwo a duaan naa, be wo Iésu me ni acémun den, ke
lé mu âbé nelang. 3 E pébé ni coda roma wo Judas me
ni awéihi *mwaiitihi. Be lé pahedelé ngen ne ni caa te

---

† *16.32 Mataio 26.31,56* †† *16.33 Ioane 14.27; Roma 5.1; 1 Ioane 5.4* ‡ *17.3 1 Ioane 5.20* ‡† *17.4 Ioane 4.34* ‡‡ *17.5 Ioane 1.1* ‡‡† *17.12 Ioane 6.39, 13.18*

‡‡‡ *17.15 Mataio 6.13; 2 Tésalonik 3.3* § *17.18 Ioane 20.21* §† *17.22 Apostolo 4.32*

ni *apwoâpwailo me ni *Farasaio. Lé ân imi ni ei helé,
me ni teua.

Woéo Iésu mu Nazaret

4 E caa te temehi wo Iésu ati nina me lé pwo ne kon.
Ke e â benilé, ke e pii telé pie: «He geé hanee?»
5-6 Ke lé hegi ne ten pie: «Wo Iésu mu Nazaret.»
Ke e pii telé pie: «*Woéo.»
Ke lé te pitidicemwo † kuti, ke lé tai tupwo ne pwo
bwohemwo, woélé me Judas, pali e icueng. 7 Ke e
tahimwolé mwo wo Iésu pie: «He geé hanee?»
Ke lé pii mwo pie: «Wo Iésu mu Nazaret.»
8 Ke e hegi ne telé pie: «É caa ko pii tewé pie *Woéo*.
Hemepie geé ko haneéo, ke geé ne lépwoje me lé en-
gen!»
9 ††E pii anaa, beme e cuwo a pwooti na e pii pie: «Te
tice pace apulie celi tieeng mu ko nina go nelé tong.»
10 Ke e te céi kuti a teua ten wo Simon Pétéru mu ha
a mwon, ke e tahi ko Malkus, pa apenem de pa
*daame he lépwo apwoâpwailo, ke e tahagéi a jéénen
ne pwo jui.
11 ‡Ke e pii wo Iésu te Pétéru pie: «Go ne homwo a
teua tem ha a mwon! Woté, pwocoon me é ûdu a tabe
ha a mwotabe ko picani na e ne tong wo Caa?»

Ne pele pa daame @ he lépwo apwoâpwailo

Mataio 26.57–75; Maréko 14.55–72; Luka 22.54–71

12 Lé imwi Iésu ne ni coda, me pa caa telé, me ni
awéihi mwaiitihi, ke lé cieeng. 13 Lé mi pééeng nge céii
Hanne ‡†, be pa mwaa Kaïfe, pa daame he lépwo ap-
woâpwailo ha a jo naa. 14 ‡‡Kehe wo Kaïfe li e ne ali pi-
huô, ne te ni *Juif pie: «Wâé hemepie e mele wo pana
céiu nang me de a puapulie ati.»

Lu piâcéin wo lupwo acémun den

15 Lu âcéi Iésu wo Simon Pétéru me pa céiu acémun
den. Wo panaa, ke e te temehieng wo pali daame he
lépwo apwoâpwailo. Ke e â taa pwo napwomwo pele
pa daame he lépwo apwoâpwailo.

E piwotétaa ko Iésu wo Pétéru

16 E cuwo pwomwo cebwo a pomwa wo Pétéru, ke
wo pali acémun béén ‡‡†, ke e cihe ne ko ê toomwo
awéihi pomwa, beme e pwo me e taa wo Pétéru.
17 Ke e pii te Pétéru wo êje pie: «He time uce wogo pa
céiu *acémun de Iésu?»
Ke e hegi ne ten pie: «Ûhu!»
18 Ke e â pwocadéu pele ni apenem me ni awéa na lé
caa patéi miû, be ubwo a bwala.

E tahimwo Iésu wo Hanne

19 Wo [Hanne] pali daame he lépwo apwoâpwailo
[ânebun] ke e tahimwo Iésu ko lépwo acémun den, ke
é ko ni cémun na e ne telé.
20 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «É mu te cihe pwaati-
hi ne tewé. É mu te pacémuni ni apulie ne he ni
*mwotapitihi, ke é ne *huâ iitihi, he na lé mu te pipitilé
nelang ne ni Juif. Ke te tice celi é pipii neduwohi. 21 É
mu ko ade na go tahimwoéo ko nina é pii? Go tahim-
wo lépwona lé téneéo, be lé te temehi nina é pii.»
22 He e ko pii anaa wo Iésu, ke e tahi kon a in wo pa
céiu awéihi mwaiitihi, ke e pii ten pie: «Go wonaa a
bwo hegi ne te pa daame he lépwo apwoâpwailo?»
23 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Hemepie ta ace bwo hegi
nen, ke go pii tong aceli ta celi é pii. Ke hemepie wâé
ace bwo hegi nen dong ne ten, ke é mu ko ade na go
ahiéo?»
24 Ke wo Hanne, ke e ne Iésu, he teko cieeng, nge céii
Kaïfe, pa daame he lépwo apwoâpwailo [ha a benaam-
won naa].

E piwotétaa mwo wo Pétéru

25 Mepwo wo Simon Pétéru, ke e mwo ko pwocadéu.
Ke lé pii ten pie: «Wogo, ke he time uce pace céiu acé-
mun den?»
Ke e hegi ne telé pie: «Ûhu, time é uce béélé.»
26 E mu hadeniilé wo pa céiu apenem de pa daame
he lépwo apwoâpwailo, pa béé pali e tahagéi ali jéé-
nen wo Pétéru. Ke e pii mwo ten pie: «He time uce wo-
go pana é alikeu me Iésu, ne ha ali duaan li cemi acu-
wo hen?»
27 ‡‡‡Ke e piwotétaa mwo wo Pétéru, ke e pii pie:
«Ûhu!»
Ke e te to kuti ali ja.

Wo Iésu ne ânebuhe Pilate

Mataio 27.11–31; Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25

28 He mwo ju acaama, ke lé pé Iésu mu pele Kaïfe,
nge he pomwa te *Pilate, pa gupéno te lépwo Roma.
Time lé uce taa ha a mwa wo lépwo apihuô juif [be
time uce pa Juif wo Pilate] beme time e uce mu kolé a
ta, hemepie lé pé a wiinaado ko *Pacika.
29 Ke e wie benilé wo Pilate, ke e pii pie: «Ade aceli ta
celi e pwo pa apulie ce, beme geé pipé ne kon?»
30 Ke lé hegi ne ten pie: «Hemepie paceli te tice ta
pwo ten, ke me time geme o uce neeng dem.»
31 §É mu ko anaa, ke e pii telé wo Pilate pie: «Geé
pééeng, ke geé tautieng âcehi ni patén dewé.»

† Pitidicemwo—Reculer. †† 18.9 Ioane 17.12 ‡ 18.11 Mataio 26.39 ‡† Hanne—Pa apwoâpwailo ubwo mu ko 6 die ko 15 alecehe J.-C. Alecehen, ke lé mwo pii kon pie 'pa apwoâpwailo ubwo', ke pa apulie na ubwo nang ne ha a mwohuô te lépwo Juif. ‡‡ 18.14 Ioane 11.49–51 ‡‡† Wo pali acémun béén—Grek: Wo pali céiu acémun li e temehieng wo pali daame he lépwo apwoâpwailo.

‡‡‡ 18.27 Ioane 13.38 § 18.31 Ioane 19.6–7

Ke lé pii wo lépwo Juif pie: «Te tice mwomwon deme
me geme taunu pace céiu apulie.»
32 †E tuiebé ninaa, beme cuwo ni pwooti na e caa pii
wo Iésu. Be e caa mi pii telé a bwomune ace bwo mele
ten ††.

Time uce e éni a Mwametau tong

33 E taa ha a mwa wo Pilate, ke e tode Iésu ke e pii
ten pie: «He wogo pa daame he ni Juif?»
34 Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «He go te pipii a
pwooti na mu kom, ai lé pii tem ne ce béén?»
35 ‡Ke e hegi ne ten wo Pilate pie: «Kona woéo, ke he
pa Juif? Be lé neko tong na a puapulie tem me ni caa te
lépwo apwoâpwailo. Ke he ade aceli go pwo?»
36 Ke e hegi wo Iésu pie: «Time uce e éni pwo
bwohemwo a Mwametau tong. Be hemepie wonaa, ke
wieli lé o pwopaing ne ni eabwé tong, beme time uce
neéo te ni apihuô juif. Be a Mwametau tong, ke time
uce e éni pwo bwohemwo.»
37 Ke e tahimwoeng wo Pilate pie: «Wogo, ke he pa
daame?»
Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «A *JUUJU a bwopiinen
dem. Woéo, ke é âbeele ke é âbé ne éni pwo bwohem-
wo, beme é patemehi a JUUJU. Ke lé téne a pating ati ne
ni apulie na e kolé a JUUJU.»
38 Ke e hegi ne ten wo Pilate pie: «A JUUJU, ke he
ade?»

Nimelé ko Barabas

He e caa pii ni pwooti naa, ke e wie mwo, ke e â beni
lépwo Juif. Ke e pii telé pie: «É ne kong, ke te tice aceli
ta celi jan me e pwocuhinaado kon wo pa apulie ce.
39 Caa te cemang ne kowé, me é pwo me e wie mu he
karépu wo pace céiu apulie, ha a tan ko Pacika. Ke
woté? Nimewé me é patupwo ne tewé mwo pa daame
he ni Juif?»
40 Ke lé tai toii da ko miiden ko pii pie: «Ûhu! Time
uce weeng, kehe wo Barabas.» Wo panaa, ke pa apulie
na te junihe ta nang ‡†.

Lé pwotahinaado ne ko Iésu

19 Ke e pahede ni coda wo *Pilate me lé pé Iésu,
ke me lé ahieng ko bwaliiwota.
2 ‡‡Ke lé pihoonieng ne ni coda: Lé péi a kuron ko ni
mii acuwo na pwo dan, ke lé neole pwo punin. Ke lé
pwo me e cuwohe a epwén na te junihe megele
[pwohewii a epwéne pa apulie na piubwo nang]. 3 Ke lé
âbé mwonueng, ke lé pii pie: «Bwocu, go pa daame he
ni *Juif! Adéiko!» Ke lé ahi a pwahamiin.

Cemeiteeng ne ko a kuricé!

4 E wie mwo wo Pilate, ke e pii te ni Juif pie: «Geé
téne, é pééeng wie, beme geé temehi pie te tice aceli é
tooli ne kon celi ta ke me e pwocuhinaado.»
5 Ke e wie wo Iésu, he e pwo punin ali kuron li pwo
dan, imi a epwén na megele. Ke e pii telé wo Pilate pie:
«Weengi pali apulie!»
6 He lé alieng ne ni caa te ni *apwoâpwailo me ni
awéihi *mwaiitihi, ke lé toii da pie: «Cemeiteeng! Ce-
meiteeng ne ko a *kuricé!»
Ke e pii telé wo Pilate pie: «Geé te pééeng me geé ce-
meiteeng, be é ne tong, ke te tice ace ta celi é tooli ne
kon beme e pwocuhinaado.»
7 Ke lé hegi ne ten ne ni Juif pie: «Pwo a patén deme,
ke é ne ha a patén naa, ke tii pie wâé heme e mele, be
e pii pie weeng, ke pa *Naî Padué.»

E tahimwoeng mwo wo Pilate

8 He e téne a pwooti naa wo Pilate, ke te nihe mwo-
tieng. 9 ‡‡†Ke e taa huâ, ke e pii te Iésu pie: «Wogo, ke
he pa apulie mu wé?»
Ke time e uce hegi ne ten wo Iésu. 10 Ke e pii ten wo
Pilate pie: «He woéo na muhi tem me go cihe tong? He
time go uce temehi pie jan ne kong me é patupwoko,
ke jan ne kong me é cemeiteko?»
11 ‡‡‡Ke e hegi ne ten wo Iésu pie: «Te tice aceli jan ne
kom me go pwo tong, hemepie time uce ne tem mu
he miiden ace pihuô ne kong. É mu ko anaa, ke te nihe
ubwo a ta pwo te pana e icuéo ne tem.»

Nimen me e pawieeng mwo

12 §Ke e hane wo Pilate me e patupwoeng. Kehe lé wi-
ikau ne ni Juif, ke lé pii pie: «Hemepie go patupwoeng,
ke time uce wogo pa béé pa daame ubwo César. Be
wo pana e pii pie weeng pa daame, ke pa apwobwoni
César!»
13 He e caa téne ni pwooti naa, ke e pé wie Iésu wo
Pilate, ke e tebwo pwo atebwo te pa atautinaado, ne
he na pii kon lang pie 'Cour pavée'; he pwo *ébéru, ke
lé pii pie Gabata.
14 A tan naa, ke a tan na lé piwâam ne ko a *Pacika
hen. Ke caa goahen. Ke e pii wo Pilate te ni Juif pie:
«Neko pa daame hewé!»
15 Ke lé wiikau ke lé pii pie: «Me taunueng! Me taunu-
eng! Cemeiteeng ne ko a kuricé!»
Ke e pii telé wo Pilate pie: «Me é cemeite pa daame
hewé ne ko a kuricé?»
Ke lé hegi ne ni caa te ni apwoâpwailo pie: «Te tice
pace céiu daame heme koja pa daame ubwo César!»

---

† 18.32 Ioane 3.14, 12.33 †† Ace bwo mele ten—Cemeiteeng ne ko a kuricé, âcehi a bwo taunuhi apulie te lépwo Roma. ‡ 18.35 Ioane 1.11 ‡† Junihe ta nang—Wieli wo Barabas, ke e pwopa ne ko lépwo Roma (ni coho na lé pwohuu te lépwo eapwihi amu). Ke é mu ko anaa, na wâé te ni apulie nang. ‡‡ 19.2 Luka 23.11

‡‡† 19.9 Mataio 27.12 ‡‡‡ 19.11 Ioane 10.18; Apostolo 2.23; Roma 13.1 § 19.12 Luka 23.2; Apostolo 17.7

16 Ke e neeng delé beme lé cemeiteeng ne ko a
kuricé. Ke lé pé Iésu ngen wo lépwo coda.

Lé cemeite Iésu ne ko a kuricé

Mataio 27.33—50; Maréko 15.22—37; Luka 23.33—46

17 E pé a kuricé ten wo Iésu, ke e wie mu ha a pwom-
wo ubwo, beme e â ha a céiu duaan na pii kon pie Gol-
gota he pwo ébéru, a bwopiinen pie ‘pwo a piipuni
apulie’. 18 É nelang he na lé o cemeiteeng ne ko a
kuricé, me lupwo alo apulie, woilu he lupwo piduaan,
ke wo Iésu ha awiemelu.
19 Ke e pwo me lé tii ne ko a ba-acuwo a céiu atii wo
Pilate, pie: *IÉSU MU NAZARET, PA DAAME HE LÉPWO JUIF*, ke
lé cemeite ne ko a kuricé.
20 Lé tii he pwo ébéru, *grek, ke *latin*, be a duaan na
lé cemeite Iésu ne ko a kuricé ne hen, ke é mwonuhi a
pwomwo ubwo.
Ke hiwon ni Juif na lé pine.
21 Kehe lé pii te Pilate ne ni caa te ni apwoâpwailo,
pie: «Go nemwo tii pie “Pa daame he ni Juif”, kehe go
tii pie “*E pii pie* woéo pa daame he ni Juif.”»
22 Ke e hegi ne telé wo Pilate pie: «Ana é tii, ke é caa
te tii.»

Lé pipwopii ni epwénen

23 He lé caa cemeite Iésu ne ko a kuricé, ke lé pé ni
epwénen ne ni coda, ke lé pipii me paa ni mwoto kon,
me pipétaalé. Ke lé pé mwo a epwénen na te tice awoli
kon, a mwaanu na hején, 24 †ke lé pipii telé pie: «Genye
nemwo tie, kehe genye céi metii ne kon, beme genye
temehi pie woo paceli e bo pé.»
Beme pacuwohi a pwooti na caa tii ne he ni tii iitihi
pie:

Lé pipatihi ne kolé ni epwénung,
*ke lé picéi metii ne kon.*Psaume 22.19

Weengaa ana lé pwo ne ni coda.

Lé alieng ne ni apulie ten

25 ††Lé cuwo mwonuhi a kuricé te Iésu wo nyaa ten,
ke ê ciéé nyaa ten, ke wo Maria mwode Klopas, ke wo
Maria mu Magdala.
26 ‡Ke e ali nyaa ten wo Iésu ne cebwo pa acémun
den na te nihe eânimen den ‡†, ke e pii te nyaa ten pie:
«Nyaa, neko pa naîm.»
27 Ke e pii te pali acémun den pie: «Neko nyaa tem.»
Ke tabuhi ha a tan naa, ke e pé nyaa ten wo pali acé-
mun den ne he pomwa ten.

† *19.24 Psaume 22.19* †† *19.25 Mataio 27.55—56* ‡ *19.26 Ioane 13.23* ‡† *Pa acémun den na te nihe eânimen den—Wieli wo Ioane. Omehi note*

E mele wo Iésu

28 ‡‡Alecehe anaa, ke e temehi wo Iésu pie caa cuwo
ati ni penem na e ne ten wo Caa. Ke e pii pie: «Nimung
me é ûdu», beme e pajuujuhi ana caa te tii ne he ni tii
iitihi.
29 ‡‡†E mu lang a mwotabe na oba ko a tabe megele
na maga. Ke lé pate hen a mwaanu ne ni coda, ke lé
cie ne ko a dihe *hysope*, ke lé ne mwonuhi a pwon.
30 Ke me e ûdu a tabe maga wo Iésu, ke e pii pie: «É
caa tai pacuwohi.»
Ke e miibule, ke e ne a jenen.

E woli a céiu duaan wo pa céiu coda

31 ‡‡‡[He paciile] a tan na lé piwâam ko a *tan iitihi
telé wo lépwo Juif. Ke te time uce wâé te ni apihuô,
hemepie lé mwo te mu ko a kuricé ni éé § Iésu me lup-
wo alo béén, ha a tan iitihi. Be a tan iitihi naa, ke te ni-
he pwonaado ne kon. Ke lé ile Pilate me e tatubwi ni
alé [beme lé epin ko mele] ke me lé pé ni éélé mulang.
32 Ke lé âbé ne ni coda beme lé tatubwi ni a pa bécéi-
uhen, ke lé tatubwi mwo ni a pa béalohen, lupwo ap-
wocuhinaado na cemeitelu ne ko ni piduaa Iésu. 33 Ke
me lé âbé mwonu Iésu, ke lé alihi pie e caa mele, ke
time lé uce tatubwi ni an. 34 Kehe pwo pa coda na e
woli a céiu duaan ko a da, ke e te wie kuti a cewéle me
a tabe. 35 §†Wo pana e alihi ninaa, ke e uti, ke ana e uti,
ke a juuju. E te temehi pie e pii a juuju. E pajuujuhi be-
me geé céihi mwo wogewé. 36 §††E tuie anaa, beme pa-
juujuhi nina tii ne he ni tii iitihi, pie: *Te tice ace duun
celi tatubwi.*

Exode 12.46

37 §‡Ke: *Lé o bo alieng wo lépwona lé wolieng.*

Zakari 12.10

Neeng he iitihi

Mataio 27.57—61; Maréko 15.42—47; Luka 23.50—56

38 Pwo pa céiu apulie mu Arimaté na pii kon pie Josef.
Pa céiu *acémun de Iésu, na e te pineduwoeng, be
mwotieng ko ni apihuô juif. Ke e â ilehi a éé Iésu koja
Pilate. Ke e te neeng wo Pilate, me e â pé a éé Iésu.
39 §‡†Ke e âbé céin wo Nikodème, pali e caa mi too Iésu
he bwén. E pébé lupwo tabe ûde na e pineibuhi, na *30
kilo*, a *myrrhe* ke a *aloès*.
40 Ke lu pé a éé Iésu, ke lu tawii ko ni mwaanu, ke lu
céihi a tabe ûde, be te a bwomu te ni Juif heme lé pine-
duwohi apulie. 41-42 Ke lu pééeng nge ha ali duaan li ce-
mi acuwo hen, be e mwonuhi a duaan na lé taunu Iésu

‡‡ *19.28 Psaume 22.16* ‡‡† *19.29 Psaume 69.22* ‡‡‡ *19.31 Deutéronome 21.22—23* § *Hemepie lé mwo te mu ko a kuricé ni éé...ha a tan iitihi—A naado na mwiihi âcehi a patén de lépwo Juif. Omehi Deutéronome 21.22—23.* §† *19.35 Ioane 21.24* §†† *19.36 Exode 12.46; Nombres 9.12; Psaume 34.21* §‡ *19.37 Zakari 12.10; Pii Beetihi 1.7* §‡† *19.39 Ioane 3.1—2*

ne hen, ke e lang mwo a bwomu na mwo te tice apulie
hen. [Lu piepin ko neduwoeng lang] be o caa tabuhi a
tan iitihi † [he babwén, ke iitihi me lé neduwo ni amele
ha a tan iitihi].

E mulie cemwo wo Iésu

Mataio 28.1—7; Maréko 16.1—8; Luka 24.1—12

20 He pwoiitihi pwopwometan, ke e â he iitihi wo
Maria mu Magdala. Ke e alihi pie caa titééhi ali
péi mu ânebuhe a bwomuhe Iésu. 2 Ke e téte hane Si-
mon Pétéru, ke pa céiu acémun den na eânime Iésu
ten. Ke e pii telu pie: «Lé caa pé Padaame mu ha ali
mwa péi, ke time geme uce temehi he celi lé neeng
lang!»
3 Lu wie wo Pétéru me pa céiu acémun den, ke lu â
ha ali mwa péi. 4 Lu tai téte, kehe e piepin wo pa céiu
acémun den koja Pétéru, ke e mi tuie ngen. 5 E â pi-
oole da, ke e alihi ni mwaanu na lé mu pwo bwohem-
wo, kehe time e uce taa. 6 Ke e tehenebé wo Simon
Pétéru, ke e taa ha ali mwa péi he li lé ne Iésu lang. Ke
e alihi ni mwaanu na lé mu pwo bwohemwo. 7 Kehe a
mwaanu na lé tawii a puni Iésu kon, ke time e uce mu
he ni béé mwaanu. Be te capipihi, ke ne ha a céiu du-
aan.
8 E bwo uce alecehe Pétéru wo pali béén, ke e taa ha
ali mwa péi, ke e alihi [pie te tie Iésu lang] ke e céihi
[pie e mulie cemwo mu ha amele]. 9 ††Kehe time lu uce
téele temehi pie, caa mi tii ne he ni tii iitihi pie, e o bo
mulie cemwo. 10 Ke lu mwojuia ne mwo pelelu.

E pihabwiieng ne te ni apulie ten

Mataio 28.9—10; Maréko 16.9—11; Luka 24.35—49

—Maria mu Magdala

11 Mepwo é ne ko Maria, ke e teko cuwo ko é pwom-
wo, cebwo ali mwa péi. He e ko é, ke e pioole da, 12 ke
e ali lupwo *âcélo na lu cuwohe ni epwén na pwojo, na
lu ko tebwo he li e mu lang a éé Iésu. Pa céiu, ke e teb-
wo he na e lang a punin, ke wo pa céiu, ke e tebwo he
na e mu lang ni an. 13 Ke lu pii ten pie: «Êje, he go é
kona woté?»
Ke e hegi ne telu pie: «É é niimi Padaame hung, be
time é uce temehi he celi lé neeng lang.»
14 ‡He e ko pii anaa, ke e biteeng, ke e ali Iésu he e ko
cuwo, kehe time e uce temehi pie weeng. 15 Ke e pii
ten wo Iésu pie: «Êje, he go é kona woté? He go ha-
nee?»
E niimihi pie pana e cihe ten, ke pa apenem he ni ni
acuwo. Ke e pii ten pie: «Hemepie wogo na go pééeng,
ke go pii tong he celi go neeng lang, beme é bo â
pééeng.»
16 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Maria!»
Ke e niê ocemwo, ke e pii ten he pwo *ébéru pie:
«Rabouni!», a bwopiinen pie ‘pa apipune’.17 ‡‡Ke e pii
ten wo Iésu pie: «Go nemwo ti kong, be mwo time é
uce téele taa pele Caa. Kehe go â too ni bééng, ke go
pii telé pie, é o caa taa pele Caa tong, pa Caa tewé
mwo; céii Padué hung, Padué hewé mwo.»
18 Ke e te engen kuti wo Maria, ke e â patemehi te ni
*acémun de Iésu pie: «É ali Padaame!» Ke e uti telé a
bwo picihe telu.

—Ni acémun den

19 Ha a babwén naa, ke lé pimu ibu ne ni acémun
den, ke lé capuhi ni pomwa, be mwotilé ko ni apihuô
juif. Ke e te pihabwiieng kuti ne ha awiemelé wo Iésu,
ke e pii telé pie: «Me e mu pelewé a péém!» 20 ‡‡He e
caa pii telé ninaa, ke e habwii ni naatiin, ke a duaan. Ke
te nihe piwâénime ni acémun den, he lé ali Padaame.
21 Ke e pii telé mwo wo Iésu pie: «Me e mu pelewé a
péém! Pwohewii a bwo neéo bé te Caa, woéo mwo, ke
é nekewé ngen.»
22 Alecehe ni pwooti naa, ke e cuulé, ke e pii telé pie:
«Geé hegi a *Jenen Iitihi! 23 ‡‡‡Ni apulie na geé pineuhi
ni ta pwo telé, ke o te pineuhi, kehe nina time geé uce
pineuhi ni ta pwo telé, ke e o te mu kolé.»

—Toma

24 Toma, na pii kon pie ‘pa Péidu’, pa céiu béé ni 12
acémun den, ke tieeng hadeniilé he e âbé wo Iésu.
25 Ni béé acémun de Iésu, ke lé pii te Toma pie: «Geme
ali Padaame!»
Kehe e pii telé pie: «Hemepie time é uce alihi ne he
naatiin a ahi toki, ke me time é uce ne kon a
mwodéing, ke me time é uce ne ko a duaan a ing, ke
time é uce céihi!»
26 Alecehe a naadenitan na céiu, ke lé pitoolé mwo
ne ha a mwa wo lépwo acémun de Iésu, ke e mu
pelelé wo Toma. Ke lé tai capuhi ni pomwa ko kilé. Ke e
âbé wo Iésu, ke e cuwo hadeniilé. Ke e pii pie: «Me e
mu pelewé a péém!»
27 Ke e pii te Toma pie: «Nebé éni a mwodéim, ke go
alihi ni ing. Ne mwobé a im, ke go ne ko a duaang.
Nemwo pwo me pinekepé a pwonimem, kehe go céi-
hi!»
28 Ke e hegi ne ten wo Toma pie: «Padaame hung ke
Padué hung!»
29 ‡‡‡Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go céihi be go aliéo.
*Adéi lépwona time lé uce alihi, kehe lé céihi!»

† *O caa tabuhi a tan iitihi—Grek: Be a tan naa, ke lé piwâam ko a tan iitihi te ni Juif.* †† *20.9 Apostolo 2.24—32; 1 Korénit 15.4* ‡ *20.14 Luka 24.16; Ioane 21.4*

‡† *20.17 Roma 8.29; Ébéru 2.11—12* ‡‡ *20.20 Ioane 16.22; 1 Ioane 1.1* ‡‡† *20.23 Mataio 16.19* ‡‡‡ *20.29 1 Pétéru 1.8*

É ko ade na tii a tii ce?

30 Hiwon ni béé *inenaado na pwojunuun na e pwo
wo Iésu, ne he pwahamii ni acémun den, kehe time
uce tii ati ne ha a tii ce. 31 †Kehe nina tii ne éni, ke e ne
beme geé céihi pie wo Iésu, ke pa *Mesia, pa *Naî
Padué. Ke mepie geé céihi, ke etewé a mulie ne he ni-
in.

É ticepwon ne Galilé

21 Alecehe anaa, ke e pihabwiieng wo Iésu ne te ni acémun den, ne ko jije a *jié Galilé ††. Woni a bwo pihabwiieng ne telé:

2 Simon Pétéru, Toma na pii kon pie 'pa Péidu',
Natanaël ‡ na e âbé mu Kana ne Galilé, lupwo naî
Zébédé, me lupwo alo *acémun de Iésu, ke lé pitoolé
nelang.
3 ‡†Ke e pii telé wo Simon Pétéru pie: «É mwo â
pwotau.»
Ke lé hegi ne ten pie: «Geme âdé céim.»
Ke lé wie, ke lé taa pwo ong. Ke é ha a bwén naa, ke
te tice âpéhelé.
4 He mwo ju acaama, ke e mu ticepwon wo Iésu. Ke-
he time lé uce temehi ne ni acémun den pie weeng.
5 Ke e pii telé pie: «Lépwoje, te tice ikua tewé?»
Ke lé hegi ne ten pie: «Ûhu.»

Lé temehi Iésu

6 Ke e pii telé pie: «Geé tahi a pua nge pwo jui ne ko a
ong, ke geé bo tooli.»
Ke lé tahi a pua, ke te nihe pwocoon me lé céida
mwobé, be te junihe hiwon ni ikua. 7 ‡‡Ke e pii te
Pétéru wo pa acémun na eânime Iésu ten, pie: «Wo
Padaame!»
Ke me e te téne anaa wo Pétéru, ke e epin ko apilihi
kon ni epwénen, ke e téele ole he tabe. 8 Ke lé âbé pwo
ong ni béé acémun den, he lé ko céi a pua, be te nihe
oba ko ikua. Be time uce élé ité ‡‡† kojan ticepwon. 9 He
lé caa ole mu pwo ong, ke lé alihi ni daapi na éle, na e
pwon ni ikua, ke pwo ni pwoloa cebwon.
10 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé pébé ce béé ikua mu
ko ni âpéhewé.»
11 ‡‡‡Ke e taa pwo ong wo Simon Pétéru, ke e céi ali
pua, ke te ju oba ko ni pilehe ikua na 153. Kehe time
uce tie a pua.
12 Ke e pii telé wo Iésu pie: «Geé âbé pé celi me geé
wii!»

Ke te tice pace acémun den celi e tahimwoeng pie:
«Wogo, ke he woo?» Be lé te tai temehi pie wo
Padaame.
13 Ke e âbé mwonulé wo Iésu, ke e pé a pwoloa ke e
patihi ne kolé, ke e pé mwo a ikua, ke e ne telé.
14 §Caa a béciéhe ni bwo pihabwiieng ne te ni acé-
mun den, tabuhi he e mulie cemwo mu ha amele.

Lu picihe wo Iésu me Pétéru

15 Alecehe a bwo wiinaado telé, ke e tahimwo Simon
Pétéru wo Iésu pie: «Simon, pa naî Jonas §†, te eân-
imem dong koja lépwoje?»
Ke e hegi ne ten pie: «Éa, go Padaame, go te temehi
pie eânimung dem.»
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go ne ce wiinaado te ni
nahi muto tong.»
16 §††Ke e pii ten mwo a béokelohen pie: «Simon, pa
naî Jonas, te eânimem dong?»
Ke e hegi wo Pétéru pie: «Éa, go Padaame, go te
temehi pie eânimung dem.»
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go wéihi ehi ni muto tong.»
17 Ke e pii ten mwo a béociéhen pie: «Simon, pa naî
Jonas, te eânimem dong?»
Ke ju piwahin a pwonime Pétéru ko ana e caa ocié ko
pii ten pie: «Te eânimem kong?» Ke e hegi ne ten pie:
«Padaame, go te temehi ati ni naado, ke go te temehi
pie eânimung dem!»
Ke e pii ten wo Iésu pie: «Go ne ce wiinaado te ni
muto tong. 18 É pii tem a juuju pie: He mwo ewa go, ke
go te pine cehi a taihenam, ke go â he na nimem me
go â lang. Ke hemepie bo caa ukéiu go, ke go bo eti ni
im, beme e cie a taihenam wo pace céiu apulie. Ke e o
bo pééko nge he na time uce nimem me go â lang.»
19 §‡E pii anaa, beme e patemehi te Pétéru ace bwo
mele ten §‡†, beme e habwii *a wâé te Padué.
Ke e pii ten pie: «Go âbé céing!»

Wo pana eânime Iésu ten

20 §†Ke e niê ocemwo wo Pétéru, ke e ali pa céiu acé-
mun den he e âbé céilé, pali te nihe eânime Iésu ten,
pali e pioole nge céii Iésu he li lé wiinaado, ke e pii ten
pie: «Padaame, he woo paceli e bo icuko?»
21 He e alieng, ke e pii te Iésu wo Pétéru pie:
«Padaame, wo paje, ke ade aceli e bo tuie ne kon?»
22 Ke e pii ten wo Iésu pie: «Hemepie nimung me e
mulie dieli hemepie é bo âmwobé, ke te tice aceli me
go pii ne kon. Kehe wogo, ke go âbé céing!»
23 É mulang, ke a bwopiinen naa, ke lé caa pii ne ni
acéihi pie, pa acémun naa, ke time e o uce mele. Kehe
time e uce pii wo Iésu te Pétéru, pie: «Time e o uce

† 20.31 Ioane 3.15; Roma 1.17; 1 Ioane 5.13 †† Galilé—Grek: Tibériade. Omehi a jié Galilé ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha aneb-wén ko a tii. ‡ Natanaël—A niin pie Bartélemi ne he ni tii te Mataio, Maréko me Luka. ‡† 21.3–6 Luka 5.4–7 ‡‡ 21.7 Mataio 14.29; Ioane 13.23 ‡‡† Time uce élé ité… Patemehi he pwo grek pie: É nge he na 100 mètre. ‡‡‡ 21.11 Luka 5.6

§ 21.14 Ioane 20.19,26 §† Jonas—ai Ioane. §†† 21.16 Apostolo 20.28 §‡ 21.19 Mataio 16.24–25; 2 Pétéru 1.14 §‡† Ace bwo mele ten—A bwo mele te Pétéru. A bwopiinen pie, lé o taunu Pétéru wo lépwona lé cubwonieng. §† 21.20 Ioane 13.23–25

mele.» Kehe e pii pie: «Hemepie nimung me e mulie
dieli hemepie é bo âmwobé, ke te tice aceli me go pii
ne kon.»
24 †Te wo pa acémun naa, na e uti ni pwooti ce, ke e
tii mwo. Ke geme temehi pie nina e uti, ke ni juuju.
25 ††Nihe hiwon ni béé naado na é pwo wo Iésu. Kehe
mepie lé tii ati nina e pwo, ke é niimihi pie time uce jan
ne ko a bwohemwo ati me e mu hen ni tii na lé tii ne
kon!

† *21.24 Ioane 19.35* †† *21.25 Ioane 20.30*

Apostolo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Te wo Luka, pana e tii a . E tabuhi âcéi apostolo Paulo ha awieme a béalohe bwo engen de Paulo. Tabuhi mu ko a niide a tii 16.10, na e tii pie: « engen…»

E tii éniile?

Ha awieme a jo 61 me 65, alecehe a bwo tabuhi mu he karépu te Paulo ne Rome. (Omehi a pwahamii tii 27—28.)

E tii me dee?

Te pa céiu apulie na pii kon pie Téofile, pa céiu apulie na piubwo nang ne pele lépwo Roma. Omehi Atabuhi ko a tii .

É ko ade na e tii?

E pinebehi a bécéiuhe tii ten. Ne ha a , ke e piuti a mulihe Iésu, me a bwo mele ke mulie cemwo ten. Ke é ne ha a tii ce, a tii , ke e pipatemehi ngen a Pwooti Wâé mu Iérusaléma, ke ati a amu Judé me Samari die Rome, a pwomwo na te junihe ubwo ne pwo a bwohemwo ha a benaamwon naa. Be e mu ko lépwo apostolo a junuu a Jenen Iitihi, beme lé pwo ali e pwo wo Iésu.
Wieli nime Luka me e habwii mwo te lépwo Roma (na lépwo apihuô ne he ni amu na hiwon) pie, wo lépwo acéihi ne ko Iésu, ke lépwo apulie na lé te pipwoiipihi ni mulihelé, be time uce nimelé me lé iluuhi a amu.

Ade ace âne a tii ce?

E tabuhi ko a bwo opé te a Jenen Iitihi ne ko lépwo apostolo (pwahamii tii 2). Ne he ni pwahamii tii 3—12, ke e piuti ni penem de Pétéru me lépwo béén ne ha a pwomwo ubwo Iérusaléma, me a amu Judé, die ha amu na e mwonuhi, Samari.
É ha atabuhi kon, ke wo lépwo acéihi ne ko Iésu, ke te tai lépwo Juif. Ke time uce nimelé me lé patemehi a pwooti te ni béén na time uce lépwo Juif. Kehe icehi ana wo Padué, ke e habwii te Pétéru pie, a Pwooti Wâé, ke te tai a de ni bele pwo bwohemwo (pwahamii tii 10—11, me 15).
Nye pine ne ha a pwahamii tii 9 a bwo tode Paulo, pali apulie li e te junihe pwotahi ne ko ni acéihi ânebun. Ke e biteeng, ke e âcéi Iésu. É he ni pwahamii tii 13—28, ke wo Luka, ke e piuti ni penem de Paulo, ne he ni bwo engen den na cié, nge he ni amu na hiwon. E pipatemehi a Pwooti Wâé, ke e tabuhi ni puco te ni acéihi, ke e pamwoiu lépwo acéihi na élé lang, die Rome, ha a pwahamii tii 28, ha a jo 62.
Ni tii te Paulo die ko , ke e tii nge céii lépwo acéihi he ni duaan naa, li e mi mu hen. É mulang, a tii ce, , ke a bépinebehi ati ni tii naa. É ha a jo 51 ai 52, ke e mu Korénit ha amu Grèce . Ke é alecehen, ha a jo 53−55, ke e tii a tii ne te lépwo acéihi na élé lang, ha a benaamwon na e mu ha a pwomwo ubwo Éféso. (Omehi 19.8−10.) Ke é alecehen mwo, ke e mu Rome (piuti ne ha a pwahamii tii 28), ke e tii me de lépwo Éféso.

E piuti mwo wo Luka ne ha a tii ce ninaa:
• A mulie na wâé, me a pimu ibu, me a bwo pwoiitihi te lépwo atabuhi céihi;
• A bwo pwotahi ne ko lépwo acéihi ne Iérusaléma. É mu ko anaa, na lé pipiiden, ke lé pipatemehi pitihi a pwooti;
• A bwo pipune te Pétéru, me Paulo, me Étienne.

A bwomune a tii Apostolo
E pahede lépwo acéihi wo Iésu @ beme lé pipatemehieng pitihi
Pipwopweelé
Lé hegi a Jenen Iitihi
Pajuuju Iésu ne Iérusaléma
Pétéru
Étienne
Pajuuju Iésu ne Judé ke Samari
Tode Paulo
Pajuuju Iésu te nina time uce ni Juif
Pétéru
Pwo me ta ne kolé
A bécéiuhe bwo engen de Paulo
A béalohe bwo engen de Paulo
A béciéhe bwo engen de Paulo
Pajuuju Iésu die ko lépwo Roma
Imwi Paulo
Paulo ne Césaré me Rome

É alecehe a bwo mulie cemwo te Iésu

1 [†]Téofile, é pii ne ha a bécéiuhe tii tong, ati nina e
pwo wo Iésu, ke pacémunihi mu ha atabuhi kon,
2 [††]die ha a tan na céieng da he *miiden. Ânebuhe
anaa, ke e mi ne ni pihuô ten, mu ko a *Jenen Iitihi, ne
te lépwo *apostolo na e caa pipégalilé.

E pii a bwo opé te a Jenen Iitihi

3 [‡]Alecehe a bwo mele ten, ke e pihabwiieng delé pie
e caa mulie cemwo. Ke e ne telé ni béé alihi nen, ke e
pihabwiieng delé, he na 40 ni tan, ke e cihe ko a
*Mwametau te Padué. 4 [‡†]É he lé ko pimu ibu, ke e pii
telé pie: «Geé nemwo engen mu *Iérusaléma, kehe
geé ucéihi ana e caa mi pii wo Caa, ke ali é caa pii tewé
mwo. 5 [‡‡]Be e *pipuu apulie ko a tabe wo Ioane, kehe
ju lupwoce tan, ke o puukewé ko a Jenen Iitihi.»

E taa he miiden wo Iésu

6 [‡‡†]Lé pimu ibu wo Iésu me lépwo apostolo, ke lé
tahimwoeng pie: «Pa daame, caa é ha a benaamwon
ce, na go pacuuli mwo a mwametau te *Isaraéla?»
7 [‡‡‡]E hegi ne telé wo Iésu pie: «Time uce wogewé na
me geé temehi ce tan, ai ce benaamwon celi e ne wo
Caa, ne he ni âpihuô ten. 8 [§]Kehe geé bo hegi a junuu a
Jenen Iitihi na e bo opé ne huîiwé. Ke bo wogewé lép-
wo apajuujuéo ne Iérusaléma, ati ha a *Judé ke é
*Samari die pwo a bwohemwo ati.»
9 É alecehe a bwopiine ninaa telé, ke e céieng da ko-
jalé ne he miiden [wo Padué]. Ke é he lé mwo ko
omeeng, ke tieeng ne ha a menii.
10 Ke é he lé mwo ko niê da he miiden he e ko taa, ke
pwo lupwo apulie na pwomelaa ni epwénelu [§†], na lu
âbeetilé. 11 [§††]Ke lu pii telé pie: «Lépwo apulie Galilé, é
mu ko ade na geé ko cuwo ko niê da he miiden? Wo
Iésu na e céieng da he miiden mu ha awiemewé, ke e
bo âmwobé, pwohewii a bwo alieng he e ko taa he mi-
iden.»

Wo Matias ke e wodehi Judas

12 [§‡]Ke lé mwojuia mwo mu pwo a juwole ko ni Olivier
wo lépwo apostolo, beme lé âmwo Iérusaléma, he na
céiu *kilomètre*. 13 [§‡†]É he lé tuie ngen, ke lé taa ha a
nemwa na e mu ko miiden ne ha a pwomwo na lé mu
te cuwo ko mu hen. Wo lépwonaa, ke wo Pétéru,
Ioane, Cang, André, Filip, Toma, Bartélemi, Mataio,
Cang pali naî Alfé, Simon pali *Zélote*[§†], ke wo Jude pali
naî Cang.
14 Lé pitaineibulé, ke lé tee pwoiitihi taaci, woélé me
ni toomwo, me Maria nyaa te Iésu me lépwo ciéé Iésu.

E pacihe lépwo acéihi wo Pétéru

15 É ha a céiu tan, ke piâmwonuhi a 120 lépwo acéihi
na lé pimu ibu. Ke e cuwoda mu hadeniilé wo Pétéru,
ke e pii telé pie: 16 [§‡]«Lépwo âjiénung, wâé heme e cu-

† *1.1 Luka 1.3* †† *1.2 Maréko 16.19; Luka 24.49—51* ‡ *1.3 Luka 24.36—49; Apostolo 10.41* ‡† *1.4 Luka 24.49; Ioane 14.16—17; Apostolo 2.33* ‡‡ *1.5 Mataio 3.11* ‡‡† *1.6 Luka 24.21* ‡‡‡ *1.7 Maréko 13.32* § *1.8 Mataio 28.19; Luka 24.48*

§† *Lupwo apulie... A bwopiinen pie, lupwo âcélo. Omehi mwo a Âcélo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* §†† *1.11 Mataio 26.64; Luka 21.27* §‡ *1.12 Luka 24.50—53* §‡† *1.13 Mataio 10.2—4* §† *Zélote—Pa ju apulie Judé, na nimen me e pawie lépwo Roma mu ha amu ten. Omehi mwo a Judé ke Rome ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* §‡ *1.16 Psaume 41.10*

wo a pwooti, na e caa pii na a Jenen Iitihi na e cihe ko
*Davita. Be e caa mi pii ânebun ana e pwo wo Judas,
be e bo pwaaden beme lé imwi Iésu. 17 Kehe wo Judas,
ke te pa céiu bééme, ne he ni penem de lépwo aposto-
lo.»
18 †(E pwocuhi a pule ko a cuhi a bwo icu Iésu, é
nelang na e tupwo, ke tehi a nan, ke â wie ni oohen.
19 Ke lé tai temehi a jepule naa ati ne ni apulie ha a
pwomwo ubwo Iérusaléma, ke lé ne me nii a duaan
naa pie, Akeldama, a bwopiinen he pwo patilé pie 'a ni-
naado na pwo cewéle hen'.)
20 ††[E pii mwo wo Pétéru pie]: «Be caa tii ne ha a tii
Psaumes te Davita pie:

Wâé heme tice apulie
ha a pomwa ten.
Me time lé bo uce mu mwo lang
ne ce apulie.Psaume 69.26

«Ke e tii mwo pie:

Wâé heme e wodehieng
ne ha a penem den wo pace céiu.Psaume 109.8

21-22 ‡«Wâé heme pwo pace céiu bééme, beme pa céiu
*apajuujuhi na a bwo mulie cemwo te Iésu. Wâé heme
pa apulie naa, ke pa céiu béé lépwona lé mu cuwo ko
âbé céinye, he ni benaamwon na e mwo mu pelenye
wo Padaame henye, tabuhi he li e pipuu apulie wo
Ioane, die ha a benaamwon li e taamwo he miiden wo
Iésu.»

Lé pipégali Matias

23 Ke lé pipégali lupwo apulie na alo julu: Wo Josef na
pii kon pie Barsabas, ke Justus, ke pa céiu na pii kon
pie Matias. 24 Ke lé tai pwoiitihi, ke lé pii pie:
«Padaame, wogo pana go temehi ni pwonime ati ni
apulie, go habwii teme pace apulie celi go caa pipé-
galieng mu hadenii lupwo apulie ce, 25 me pa apostolo
bééme, beme e pé ni penem de Judas. Be e caa necu
ni penem den wo Judas, ke e caa â ha a duaan den [be
e caa hegi a cuhi a penem den na ta.]»
26 Ke lé céi metii ‡† ne kolu, ke hiwon ni metii te Ma-
tias. Ke lé pééeng me pa béé lépwo 11 apostolo.

E opé a Jenen Iitihi

2 ‡‡É ha a tan ko Pentekote ‡‡† [a tan ubwo ko pitii
âdaanu] ke lé pimu ibu ha a céiu duaan ne ni acéi-
hi. 2 Ke lé te téne kuti, ana e opé mu he miiden, na
pwo huu hen, pwohewii a huu he a dan na junihe ub-
wo. Ke e te paai kuti a mwa na lé mu hen. 3 ‡‡‡Ke lé alihi
ni naado na e âbé, na pwohewii ni duwele miû, ke lé
muko pétaapwo â ti kolé. 4 §Ke e te ole huîlé kuti a *Je-
nen Iitihi. Ke lé cihe he ni muko pétaapwo pwooti, na e
ne telé na a Jenen Iitihi.

Hiwon nina lé muko téne ni patilé

5 É ne *Iérusaléma ha a benaamwon naa, ke lé mulie
nelang wo lépwo *Juif na te junihe eânimelé ko a
pwoiitihi, na lé âbé mu he ni amu pitihi a bwohemwo.
6 Ke lé tai téte, ke lé tai â mu, he na lé téne nelang ali
huu he naado. Ke te junihe emegéi nalé, be lé téne ni-
na lé céihi he lé cihe he ni pétaapwo pwooti.
7 Lé tai téetihi ati, ke te junihe emegéi nalé, ke lé
pitahimwolé pie: «Kona ni apulie ce, na lé ko cihe, ke
time uce tai ni apulie Galilé? 8 Ke é mu ko ade na nye
ténelé, he lé ko cihe he ni patinye §†?»
9 Be hadeniilé, ke pwo ni apulie na lé âbé mu he ni
amu: é Parte, ke é Médi, ke é Élam, ke é Mésopotami,
ke é *Judé. Ke pwo ni béén na lé âbé mu he ni béé
province roma: Kapados†, ke é Pont, ke é Asia, 10 ke é
Frigi, ke é Pamfili §††. Ke ni béén, ke lé âbé mu *Aigupi-
to, ke é he ni nahi amu ko a Libi, cebwo Cirène. Ke ni
béén mwo, ke lé âbé mu *Rome, 11 ke é mu Krète, ke é
mu ha amu Arabi. Ke tai woélé ati, ke lé tai âbé ati mu
he ni béé amu naa. Ke pwo ni béén mu pelelé na te ni
ju Juif; ke ni béén na lé céihi ne ko a pwoiitihi te lépwo
Juif.
Ke lé pitahimwolé pie: «Kona ade ace watihen me
nye téne ni apulie Galilé naa, na lé ko pii ne he ni béé
patinye ni naado na ubwo na e pwo wo Padué?»
12 Ke lé te junihe téetihi ati, kehe time lé uce temehi
aceli lé ko pii, ke lé pipii telé pie: «De ace bwopiine
ani?»
13 Kehe icehi ana pwo ni béén na lé pihooni nina lé
céihi, ke lé pii pie: «Lé te junihe piolo kuti ko tabe
megele!»

E pacihe a bele wo Pétéru

14 Ke e cuwoda wo Pétéru me lépwo 11 *apostolo
béén, ke e toii da, beme lé temehi ehi pie: «Wogenye
lépwo Juif, me wogewé ati na wogewé éni Iérusaléma,
geé tabemi heme é pii ehi tewé ana e ko tuie. 15 Ke
time lé uce piolo ni apulie ce, pwohewii a bwo niimihi
nen dewé, be mwo teko ju 9 inetéale §‡ ko acaama, ha
a benaamwon ce. 16 Ûhu! Weengi kuti ali e caa pii wo
*péroféta Joël pie:
17 §‡†*E pii wo Padué pie:*
*"É he *ni bénebwéne tan,*

† *1.18 Mataio 27.3—8* †† *1.20 Psaume 69.26, 109.8* ‡ *1.22 Mataio 16.19; Maréko 1.9; Ioane 15.27* ‡† *Céi metii—Tirage au sort. Éni Kalédoni, ke genye pwo ko metii. Wo lépwo Juif ânebun, ke lé pwo ko péi.* ‡‡ *2.1 Lévitique 23.15—21; Deutéronome 16.9—11* ‡‡† *Pentekote—50 ni tan alecehe a tan ko Pacika.* ‡‡‡ *2.3 Mataio 3.11*

§ *2.4 Maréko 16.17; Apostolo 4.31, 10.44—46, 19.6* §† *Ni niide a tii 9—11 he pwo grek, ke a behi pwooti na lé pii ne ni apulie ne he ni niide a tii 7 ke 8.* §†† *Kapados; Pont; Asia; Frigi; Pamfili—Lé mu ha amu Turki jenaa.* §‡ *9 inetéale... Wo lépwo Juif, ke lé bo wiinaado me ûdu ko 10 inetéale ko acaama alecehe a pwoiitihi.* §‡† *2.17—21 Joël 3.1—5*

ke é bo neoté a Jenung
ne ko ati ni niide apulip.
Ni ewa aiu me ewa toomwo tewé,
ke lé bo patemehi a pwooti tong.
Ke é bo habwii ni naado
ne he ni jene ni nahi ewa tewé.
Ke mepwo é ne ko ni ukéiu tewé,
ke é bo pacihelé ne he ni niûlé.
18 *É he ni tan naa,*
ke é bo neole a Jenung
ne ko ni eabwé tong,
aiu me toomwo.
Ke lé bo patemehi a pwooti tong.”

19 *“É bo pwo me tuie ni naado*
ne he miiden me pwo bwohemwo
na te junihe ité
ke time geé mu uce téele alihi:
a cewéle, ke a miû, ke ahu.
20 *O biteeng na a téale me bwén;*
ke o megele a wole
me pwohewii a cewéle,
ânebuhe a tan de Padaame,
a tan na ubwo, ke pwojunuun.
21 *Ke é o *celuimi*
nina lé tode Padaame.”» Joël 3.1—5

E mulie cemwo wo Iésu

22 [E pii mwo wo Pétéru pie]: «Lépwo apulie *Is-
araéla, geé tabemi a pwooti na me é pii tewé: Wo Iésu,
pa apulie Nazaret, ke pa apulie na e caa te mi pipé-
galieng wo Padué. Ke wo Padué, ke e caa pihabwiieng
dewé. Geé te temehi ehi pie e ne me e pwo ni naado
na te junihe ité, me ni *pipwojunuun, ne ha aw-
iemewé. 23 Wo panaa, ke pa apulie na e pineeng dewé,
pali geé pwo me e mele, ke geé neeng me lé cemeit-
eeng ne ko a *kuricé wo lépwo apulie na ta jélé, âcehi
ana e mi temehi wo Padué, ke ana nimen kon. 24 Kehe
icehi ana wo Padué, ke e celuimieng mwo, ke e
péééng koja ni picani ko a mele, ke e pamulipieng
mwo, be te tice mwomwon de a mele ne kon. 25 †Be e
caa te mi piuti wo *Davita, he e pii pie:
É te cuwo ko te ali taaci
Padaame ânebuhung.
Be e tebwo pwo a juing,
ke time é uce pipenem.
26 *É te junihe pipwodéén me pietieng*
be é temehi pie, é hemepie é mele,
ke o te wâé ne kong.
27 *Be wogo Padué,*
ke time go uce patupwo a jenung
ne ha amele,

† 2.25 Psaume 16.8—11

ke time o uce nyaale a ééng,
be go caa pipégaliéo
me é eabwé tem.
28 *Go caa habwii tong*
a pwaaden nge ha a mulip,
ke é o te junihe pipwodéén
be go o tee mu pelong.» Psaume 16.8—11

29 ††[E pii mwo wo Pétéru pie]: «Lépwo âjiénung, time
uce piwâ jo me é pii pwaatihi tewé pie, pa watihenye
Davita, ke e mele, ke neduwoeng. Ke nye mwo teko al-
ihi a bwomuhen dieli jenaa. 30 ‡Kehe icehi ana wo Davi-
ta, ke te pa péroféta, ke e te temehi nina e pii wo
Padué ânebun, he e pii ten pie:
É bo pipégali pace apulie
mu ko ni piebehiko,
ke é bo pwo me e tebwo
pwo a atebwo tem.Psaume 132.11

31 ‡†«Ke e caa te temehi ânebun wo Davita ana e bo tu-
ie, ke e caa te mi pii a bwo mulie cemwo te pa *Mesia.
Ke a bwopiinen ce, na pii ne ko Iésu: O time e uce
patupwo a jenen ne ha amele, ke time o uce nyaale a
één.32 E caa pamulipi mwo pa Iésu naa wo Padué, ke
wogeme kuti lépwo *apajuujuhi nen.
33 ‡‡«Ke e neeng da wo Padué Caa ne *pwo a juin [be-
me e pihuôhi ati ni naado] ke e ne ten a Jenen Iitihi na
e caa nebwén ko pii ânebun. Ke é mulang, na e neopé
kome a Jenen Iitihi, pwohewii ana geé ko alihi ke téne
jenaa. 34 ‡‡†Be time e uce taa he miiden wo Davita, kehe
icehi ana e pii pie:
Pwooti te Padaame Padué,
na e pacihe pa daame hung:
“Go âbé tebwo éni pwo a juing.
[É ne tem a pihuô,
ke o pipaunuko dieli mwo.]
35 *É pwo me go caaite*
nina lé pwopa ne kom.”Psaume 110.1

36 ‡‡‡«Wogewé a bele Isaraéla, wâé heme geé temehi
pie, wo pali Iésu li geé cemeiteeng ne ko a kuricé, ke e
neeng wo Padué me pa Mesia ke me Padaame.»

Hiwon mwo nina lé céihi

37 É alecehe a bwo téne nen delé a pwooti naa, ke tai
tatééhi ke gini ni pwonimelé, ke lé pii te Pétéru me ni
béé apostolo pie: «Lépwo âjiéneme, me geme pwo
de?»
38 Ke e pii telé wo Pétéru pie: «Geé pininim, ke geé
bitekewé, ke me puukewé ne he nii Iésu *Kériso, beme
o pineuhi ni ta pwo tewé, ke me geé hegi a Jenen Iitihi.

†† 2.29 1 Rois 2.10 ‡ 2.30 2 Samuel 7.12; Psaume 89.4—5, 132.11
‡† 2.31 Psaume 16.10 ‡‡ 2.33 Apostolo 5.32, 7.55—56
‡‡† 2.34—35 Psaume 110.1 ‡‡‡ 2.36 Apostolo 5.30—31

39 †Be a *piapwo ânebun naa, ke a dewé me ni naîwé,
me ati ni apulie na junihe élé mwo ité, na e bo todelé
wo Padué, Padaame henye.»
40 Ke te junihe hiwon ni pwooti na e pajuujuhi ne
telé, ke e pamwoiulé kon wo Pétéru. Ke e pii telé mwo
pie: «Geé cela ko ni apulie na ta ni huô telé, beme geé
o mulie.»
41 ††Hiwon ni apulie mu pelelé na lé hegi a pwooti te
Pétéru. Ke lé céihi ne ko Iésu, ke puulé. É ha a tan naa,
ke lé caa âmwonuhi a 3000. Ke bo ni béé nina lé caa
mi céihi ânebun.

A bwo mulie te nina lé céihi

42 ‡Ati nina lé céihi, ke lé te cuwo ko pimu ibu me lép-
wo apostolo, ke lé téne ehi ni naado na lé pii. Ke lé ebii
ibuhi a pwoloa ‡†, ke lé pipwoiitihi ibu.
43 Ke mepwo ni apulie, ke lé téetihi, ke mwotilé, be
wo Padué, ke e habwii ne ko lépwo apostolo ni pipwo-
junuun na junihe hiwon.
44 ‡‡Ati nina lé céihi, ke te céiu a pwonimelé, ke lé pwo
me ni naamuulé, ke me tai ni delé. 45 Lé icuhi ni pule
telé, me ni wâé telé, ke lé pipwopii ne kolé ni cuhin,
beme cuhi nina tice telé. 46 Ati he ni tan, ke lé te tai pip-
woiitihi ibu *huâ iitihi, ke lé piwiinaado ibu ne he ni
pomwa telé, ha a pipwodéén, ke a piwâénime. 47 ‡‡†Ke
lé pipaunu Padué. Ke ati ni apulie, ke lé pipwodéén
kolé. Ke wo Padaame, ke é ati he ni tan, ke e ne me pi-
hiwon da nina e celuimilé.

Caa wâé mwo pa tebwomwa

3 É ha a benaamwon ko pwoiitihi, ko cié inetéale
alecehe a wiinaado, ke lu taa ha a *mwaiitihi te
lépwo *Juif wo Pétéru me Ioane.
2 É ko jije a pomwa ko a mwaiitihi, ke pwo pana teb-
womwa nang ha a bwo piâbeele ten. É ati he ni tan, ke
lé péeeng bé, ke lé âbé neeng ha a pomwa na pii kon
pie a Pomwa Wâé, beme e ilehi mwani koja ni apulie
na lé taa *huâ iitihi. 3 Ke me e ali Pétéru me Ioane, he
lu pwo me lu â taa huâ iitihi, ke e ilelu ko mwani.
4 ‡‡‡Ke lu te ju omeeng ehi, ke e pii ten wo Pétéru pie:
«Go omekemu!»
5 Ke e te ju omelu ehi, ucéihi aceli me lu ne ten.

Go cuwoda ne he nii Iésu!

6 §Kehe icehi ana e pii ten mwo wo Pétéru pie: «Te
tice mwani tong, kehe icehi ana etong, ke é o ne tem:
É ne he nii Iésu Kériso mu Nazaret, ke go cuwoda ke
go engen!»
7 Ke e pétaa ole ko a in ne pwo juin wo Pétéru, ke e
pwiieng. Ke caa te ju wâé mwo lupwo an. 8 Ke e te cu-
woda kuti, ke e engen. Ke lé taa me weeng ha ali
mwaiitihi. Ke e te junihe pipwodéén, ke e téele, ke e pi-
paunu Padué. 9 Ati ni apulie na lé alieng he e engen,
ke lé pipaunu Padué. 10 Be lé ali temehieng, pie pali e
mu tee tebwo ha a Pomwa Wâé, beme e ilehi mwani.
Lé téetihi ati ne ni apulie, ke lé wéhaahi, ana e tuie ne
kon.

A pwooti te Pétéru ne te ni Isaraéla

11 Time e uce engen koja Pétéru me Ioane wo pali
tebwomwa. Ke lé téetieng ati ne ni apulie, ke lé tétebé
céiilé ne ha a mwa na tice goomwa kon, na pii kon pie
‘Mwa te Solomona’ §†.
12 Ke me e alihi anaa wo Pétéru, ke e pii te a bele pie:
«Lépwoli *Isaraéla, é ko ade na geé téetihi a bwo wâé
paje? É ko ade na geé omekemu, pwohewiin heme
wogemu na gemu pwo me e engen wo pa apulie ce,
ko ace junuumu, me ace âpipwoiipihinaado temu?
13 §††«Wo Padué he *Abérama, me Isaaka, me Iakobo,
wo Padué he lépwo watihenye, ke e habwii pie te juni-
he ubwo Iésu, pa eabwé ten §‡. Ke wogewé kuti, ke geé
icueng te ni daame hewé, ke geé téétieng ne ânebuhe
gupéno *Pilate, he e caa te niimihi pie me e pawieeng
mwo. 14 Muhi tewé me pawie pa apulie na e pipé-
galieng wo Padué, pa apulie na mwomwon nang, ke
geé bo pawie pa ataunuhi apulie.
15 «Ke geé pwo me e mele wo pa Caa te a mulip. Ke-
he icehi ana wo Padué, ke e pwo me e mulie cemwo
mu ha amele. Ke wogeme ni *apajuujuhi nen.
16 «Geé caa ko alihi temehi pa apulie ce. Be caa wâé
nang ko a nii Iésu, be gemu céihi ne kon. Ke a céihi ten
ne ko Iésu na e ne me wâé nang ne ânebuhewé ati.»

Geé bitekewé bé céii Padué

17 §‡†«Kehe icehi wogewé lépwo bééng, na é temehi
pie ana geé pwo me lépwo daame hewé, ke time geé
uce temehi. 18 Kehe icehi ana wo Padué na e pacuwohi
ana lé caa patemehi ânebun ati ne ni péroféta ten. Ke
lé caa pii pie, e bo mu he ni picani wo pa Mesia.
19 §†«Geé pininim, ke geé bitekewé bé céii Padué, be-
me e bo ciitili ni ta pwo tewé, 20 ke me e bo ne tewé a
pipwowâé ten, ke e bo pawiebé céiikewé pa Mesia ten,
wo Iésu, na e caa pipégalieng ânebun me dewé.

† *2.39 Ésaïe 57.19* †† *2.41 Apostolo 2.47, 4.4* ‡ *2.42 Apostolo 20.7* ‡† *Ebii ibuhi a pwoloa—A piwiinaado te Padaame. Nye pii mwo jenaa pie Caanilo (Sainte-Cène, Eucharistie). Piwiinaado bé-paniimihi na a bénebwéne piwiinaado te Iésu me lépwo 12 apostolo ten, ânebuhe a bwo mele ten. Omehi Mataio 26.26–29.* ‡‡ *2.44 Apostolo 4.32–35* ‡‡† *2.47 Apostolo 6.7, 11.21* ‡‡‡ *3.4 Apostolo 14.9* § *3.6 Apostolo 4.10, 16.18*

§† *‘Mwa te Solomona’—A mwa na te tice goomwa kon, ke te juni-he ubwo ni an, ke pwo a pwaaden hen, beme a pitabée. Wieli wo pa daame Solomona pana e pwo me bahi a mwa naa.* §†† *3.13 Exode 3.6,15; Luka 23.13–25; Apostolo 2.23* §‡ *Pa eabwé ten—Pa Mesia. Omehi mwo Mesia ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* §‡† *3.17 Luka 23.34; 1 Timoté 1.13* §† *3.19 Apostolo 2.38*

21 «Kehe icehi ana ha a benaamwon ce, ke e mwo te
mu he miiden dieli ha ace tan celi e bo pine ehi ati ni
naado wo Padué. Ke e caa mi pahede lépwo péroféta
beme lé â pii beetihi anaa. 22 †E pii wo *Moosé pie: *Wo
Padué Padaame hewé, ke e bo pwo me e cuwoda mu
hadeniiwé pace péroféta celi pwohewiiéo. Wâé heme
geé bo piténedehi ati nina e bo pii tewé.*

Deutéronome 18.15

23 *Pana time e uce pitabemi pa péroféta naa, ke e bo
pawieeng mu hadenii a bele.*

Deutéronome 18.19

24 «Ke ati lépwo péroféta, na tabuhi mu ko Samuel,
ke lé tai pii beetihi ni tan ce.
25 ††«Wogewé lépwo naî lépwo péroféta, a bwopiinen
ce, ke te a dewé mwo. Be wo Padué, ke e caa pwo a
*piapwo ten, ne te lépwo caa tenye. Ke e pii te Abéra-
ma pie: *É mu ko lépwo piebehiko, ke é bo *adéi ati ni
pwomwoiu ne pwo a bwohemwo.*

Genèse 22.18

26 ‡«Be te mi é ne tewé ânebun, na e nebé Iésu, pa
apenem den, wo Padué, beme e ne tewé a adéihi, me
geé bitekewé he picéiu, mu he ni ta pwo tewé.»

Pétéru me Ioane ne ânebuhe a mwohuô te lépwo Juif

4 É he lu mwo ko cihe te a puapulie wo Pétéru me
Ioane, ke lé pwome tehenebé wo lépwo *apwoâp-
wailo, me pa apihuô te lépwo awéihi *mwaiitihi, me
lépwo *Saducéen. 2 Ke lé te nihe okéé ne kolu, he lu
pacémunihi a puapulie, be lu cihe telé ko a bwo mulie
cemwo te Iésu mu ha amele. [Be time lé uce céihi pie
pwo ace mulie cemwo wo lépwo Saducéen.]
3 Ke lé imwilu, ke lé nelu he karépu die ko acaama,
be he caa babwén.4 ‡†Ke hiwon nina lé téne a pwooti,
ke lé céihi ne kon. Ke caa e mwonuhi 5000 a jéhi ni
acéihi.
5 É ha acaama hen, ke wo lépwo apihuô, me lépwo
ukéiu, me lépwo *dotéén ko patén, ke lé pitaineibulé
ne *Iérusaléma, 6 me Hanne† pa *daame he lépwo ap-
woâpwailo, me ati ni pwomwoiu ten: wo Kaïfe ‡‡, me
Jean, me Alexandre, me ni béén mwo. 7 Lé ne Pétéru
me Ioane ne ha awiemelé, ke lé tahimwolu pie: «É mu
ko a junuu-û, ai é ne he nii-î na geu pwo me tieden a
cunu?»
8 Ke caa ju tili Pétéru na a *Jenen Iitihi, ke e pii telé
pie: «Lépwo apihuô, me lépwo ukéiu te lépwo *Is-
araéla, 9 geé tahimwokemu jenaa, beme gemu pii
tewé ace watihen me tieden a cunu ko pa apulie ce.
10 ‡‡†Wâé heme geé temehi ati wogewé a puapulie Is-
araéla, pie, é mu ko a nii Iésu Kériso mu Nazaret, pana
geé cemeiteeng ne ko a *kuricé, ke wo Padué, ke e
pwo me e mulie cemwo mu ha amele. É mu kon, na
wo pa apulie ce, ke e éni ânebuhewé he caa ju wâé
nang. 11 ‡‡‡Caa te tii ne he ni *tii iitihi pie:

Ali péi li geé tahi taabwon,
wogewé lépwo abahi mwa,
ke te anaa kuti a ju paamwa!Psaume 118.22

«A péi naa, ke wo Iésu. 12 §Be te tice ne haahi a miiden
ace céiu nii apulie celi ne te lépwo apulie, me e
celuimikenye, kehe te céiu cehi a nii Iésu na e
celuimikenye.»

Te tice aceli me lé mwo pii mwo

13 Ni *mwohuô, ke lé alihi a bwo cumang de Pétéru
me Ioane, ke lé téetihi, be lé temehi pie lupwo apulie
mu hadenii ni apulie, na time lu uce nihe temehinaa-
do, ke lé temehi pie lupwona lu mu âcéi Iésu. 14 Ke me
lé ali pali apulie, he caa ju wâé nang ne pelelu, ke te
tice aceli me lé mwo pii mwo.
15 Lé pawielu mu ha ali mwohuô, beme lé mwo picihe
hadeniilé. 16 Ke lé pitahimwolé pie: «Genye bo woté te
lupwo apulie ce? Be lé caa tai temehi ati ne ni apulie
Iérusaléma a *pipwojunuun na lu pwo, ke pwocoon
me genye waaneduwohi. 17 Kehe me time lé uce pipii
ngen a jepule naa hadenii ni apulie. Genye pa-abwob-
wolu, ke paciitihi kolu me lu nemwo cihe ko a nii Iésu,
ne te ni apulie.»
18 §†Ke lé tode Pétéru me Ioane mwo, ke lé paciitihi
kolu, me lu nemwo cihe mwo, ke pwocémun ne he nii
Iésu.
19 §††Kehe lu hegi ne telé pie: «Geé cuwoteeke pitauti
pie, he te mwomwon ne ânebuhe Padué me gemu
ténedekewé, ai wo Padué. 20 Be wogemu, ke time uce
jan me time gemu pii ni naado na gemu alihi, me ni
naado na gemu téne.»
21 Ke é alecehe a bwo pa-abwobwolu, ke lé pawielu,
be time lé uce temehi ace bwopwonen celi me lé pwo,
beme lu pwocuhinaado. Wonaa mu ko ni apulie, be lé
tai pipwoun de Padué ko ni naado na e pwo. 22 Be e
caa wédenihi a 40 ni jo he pali apulie li wâé nang.

A pwoiitihi te lépwo acéihi

23 Alecehe a bwo pawie Pétéru, me Ioane, ke lu â too
lépwo béélu, ke lu piuti telé ati ni naado na lé pii telu
wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo me lépwo apihuô.
24 §‡Ke heme lé téne ati ninaa, ke lé tai pwoun de
Padué ne he ni pwonimelé na te céiu. Ke lé pii pie:
«Padaame, wogo na go tabuhi a miiden me a
bwohemwo, a jié me ati ni naado na e hen. 25 §‡†Wogo
na go nebé a Jenen Iitihi me e cihe ko pa caa teme, pa
apipenem dem *Davita, pie:

---

† *3.22 Deutéronome 18.15,18–19* †† *3.25 Genèse 22.18* ‡ *3.26 Apostolo 13.46* ‡† *4.4 Apostolo 2.41* ‡‡ *Hanne; Kaïfe—Wo Kaïfe, ke pa daame he lépwo apwoâpwailo ha a benaamwon naa. Wo Hanne, ke pa caa te mwode Kaïfe. Ke wo Hanne, ke pa daame he lépwo apwoâpwailo ânebuhen.* ‡‡† *4.10 Apostolo 3.6,13–16*

‡‡‡ *4.11 Psaume 118.22* § *4.12 Mataio 1.21* §† *4.18 Apostolo 5.28* §†† *4.19 Apostolo 5.29* §‡ *4.24 Exode 20.11; Néhémi 9.6; Psaume 146.6* §‡† *4.25 Psaume 2.1–2*

É mu ko ade na lé tee okéé ne ni bele,
ke lé pwo ni bwo niimihinaado
na te piticenaado ne kon?
26 *Wo lépwo daame ubwo*
ne pwo bwohemwo,
ke lé pwo me lé pwopa
ne ko Padaame Padué.
Ke wo lépwo apihuô,
ke lé pineibulé bwoni Padué
me pa Mesia†ten.Psaume 2.1–2

27 ††«Te a juuju, be wo pa daame Érode Antipas me
gupéno Ponce *Pilate, ke lé picuwo ibu me lépwo
apulie, me ni pwomwoiu Isaraéla ne ha a pwomwo ub-
wo ce. Ke lé pipwobwoni pa apipenem iitihi tem, wo
Iésu, na go pipégalieng me pa Mesia. 28 ‡Kehe icehi
ana me lé wonaa, ke lé pwo me cuwo ati nina go caa
ne ânebun, âcehi nina nimem kon, me a junuum.
29 ‡†«Kehe é jenaa, go Padaame, ke go alihi a bwo
pwohuu telé. Geme ilehi kojako pie go pwo me geme
mwoiu, wogeme lépwo apipenem dem, beme time
uce piwâ geme, me geme pii a pwooti tem. 30 Wâé
heme go nebé a junuum beme wâé lépwona cunu jélé,
me pwo ce inen, ke ce junuun ne he nii Iésu, pa
apipenem iitihi tem.»
31 Ke me lé pwoiitihi ati, ke te éjén kuti ali duaan li lé
mu hen. Ke e ole huîilé ati a Jenen Iitihi, ke caa time
uce piwâ jélé me lé pii beetihi a pwooti te Padué.

A pipwoééhe te lépwo acéihi

32 ‡‡Te tai ati kuti lépwo acéihi, ke te céiu a pwon-
imelé, ke céiu ni bwo niimihinaado telé. Te tice pace
céiu béélé celi e pii pie: «Ni wâé tong, ke te ni dong ce-
hi», kehe caa te tai ni delé. 33 Ke lé cihe mwoiuhi wo
lépwo *apostolo, ke lé *pajuujuhi a bwo mulie cemwo
te Padaame Iésu. Ke e neopé ne huîilé ati a pipwowâé
ten wo Padué. 34 ‡‡†Te tice pace céiu mu ha awiemelé
celi pwo celi tieden kojaeng. Be te ati lépwona pwo ni
apwoamu telé, ke ni mwa telé, ke lé icuhi, ke lé pébé ni
cuhin, 35 ke lé ne te lépwo apostolo. Ke lé bo pipatihi
ne kolé, âcehi nina tice telé.
36 Pwohewii ne ko Josef, pa apulie mu ha a pwom-
woiu te Lévi ‡‡‡, na e piâbeele ne pwo a één Chipre. Wo
panaa, ke lé pitoii niin wo lépwo apostolo pie Barn-
abas, a bwopiinen pie ‘pa apipamwoiukenye’. 37 Be e
icuhi a apwoamu ten, ke e pébé ni cuhin, ke e ne te
lépwo apostolo.

Lu gele wo Ananias me Safira

5 Pwo pa aiu na pii kon pie Ananias, me ê mwoden
na pii kon pie Safira, ke lu icuhi a mepule telu.
2 §Lu piténelu me mwoden, ke e pébé a mwani céii lép-
wo apostolo wo Ananias, kehe icehi ana lu neduwohi a
céiu duaan, ke time lu uce ne telé ati.
3 §†Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Ananias, é mu ko ade
me go pitabemi *Caatana, me e ganye a pwonimem,
me go pigeti a *Jenen Iitihi, beme go imwi a céiu du-
aan cuhi a céiu mepule. 4 É ânebuhe a bwo icuhi nen,
ke te a dem ali pule! Ke é alecehe a bwo icuhi nen, ke
te a dem mwo ali mwani kon! Wonaa a bwo niimihi-
naado tem kona woté? Be time uce ni apulie na go
getilé, kehe go geti Padué!»
5 Ke me e téne ni pwooti naa wo Ananias, ke ele a
nenehen, ke e tupwo ole. Ke nihe mwoti lépwona lé
téne a jepule naa. 6 Ke lé âbé ni ewa aiu, ke lé pwoiipi-
eng, ke pééeng wie, me lé â pineeng he iitihi.

Te piwien mwo ne ko mwoden

7 É he ko cié inetéale ha a pwocehin, ke e tuiebé wo
mwode Ananias. Mwo te tice aceli e temehi mu ko ali e
mi tuie nelang.
8 Ke e tahimwoeng wo Pétéru pie: «Te a cuhi ali
mepule li geu icuhi?»
Ke e hegi ne ten pie: «Éa, te a cuhin anaa kuti!»
9 Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Geu woté ko ace bwop-
wonen me geu piténekeu, me geu tacebwénihi a Jenen
Iitihi te Padaame? Go alihi, be wo lépwona lé mwo te
ju âbé mu ha a pineduwo pali aiu hem, ke nekolé
nelang he pomwa. Ke lé o bo caa pééko mwo.»
10 Ke ele a nenehen, ke e tupwo ole ko ni a Pétéru. Ke
lé taabé li apulie ewa, ke lé alieng he e caa mele, ke lé
pééeng, ke lé â neduwoeng cebwo pali aiu hen. 11 Ke
nihe mwoti ati lépwo acéihi die ko ati nina lé téne ni
bwomunen naa.

Ubwo a junuu Padué @ ne ko lépwo apostolo

12 §††Hiwon ni inenaado na pwo ne ha awieme a pubu
apulie, mu ko lépwo apostolo. Ke wo lépwo acéihi, ke
lé tai pimu ibu ne ha a ‘Mwa te Solomona’. 13 Ke piwâ
ni béén me lé âbé céiilé, kehe ni apulie, ke lé te junihe
picedilé. 14 E taa a jéhi ni aiu me ni toomwo na lé céihi
ne ko Padaame, ke nihe hiwon jélé.
15 Pwo ni cunu na lé péélé bé ne pwo pwaaden, ke lé
nelé pwo ni apule, ke e pwo ni talihi, be lé niimihi pie,
me e âbé wo Pétéru, ke me e ti ko ce béén a démen.
16 Hiwon ni apulie na lé âbé ne *Iérusaléma, ni apulie
na lé âbé mu he ni béé duaan ko jijen. Lé pébé nina

† *Mesia—Grek: Oint. Pana pipégalieng wo Padué. Omehi note*
†† *4.27 Mataio 27.1–2; Luka 23.7–11; Apostolo 3.13*
‡ *4.28 Apostolo 2.23* ‡† *4.29 Éféso 6.19* ‡‡ *4.32 Apostolo 2.44*
‡‡† *4.34 Apostolo 2.45* ‡‡‡ *Pa apulie mu ha a pwomwoiu te Lévi—Lévite. Pa apulie mu ha a pwomwoiu te Lévi, na e picani te lépwo apwoâpwailo.*

§ *5.2 Apostolo 4.34–35* §† *5.3 Ioane 13.2* §†† *5.12 Apostolo 2.43, 14.3*

cunu jélé, me nina pwo duéé kolé, ke te tai wâé jélé
ati.

Lé imwi lépwo apostolo

17 É he ko wonaa, ke lé te tai cuwoda wo pa *daame
he lépwo apwoâpwailo me lépwo *Saducéen, be lé te
nihe pitaaba ne ko lépwo *apostolo. 18 Ke lé te imwilé
kuti, ke lé nelé da he karépu †.
19 ††Ke é he bwén, ke pwo pa *âcélo te Padaame, na e
tehi ati ni pomwa ko a karépu, ke e pawielé. Ke e pii
telé pie: 20 «Geé â mu *huâ iitihi, ke geé patemehi te ni
puapulie ati ni pwooti ko a mulie na mwo coho.»
21-22 Ke me lé te téne kuti anaa, ke lé taa huâ iitihi he
mwo te ju acaama, ke lé pacémuni ni apulie.

Tielé he karépu

É ha a benaamwon naa, ke wo pa daame he lépwo
apwoâpwailo me ni béén, ke lé tode ati lépwo apihuô,
wo lépwo ukéiu te a bele *Isaraéla, beme lé pipitilé. Ke
lé ne me lé â pébé lépwo apostolo, mu he karépu.
Kehe icehi ana me lé tuie nge he karépu wo lépwo
awéihi *mwaiitihi, ke time lé toolé. Ke lé mwojuia
mwo, ke lé pwojepule te lépwona lé pahedelé, ke lé pii
te a *mwohuô pie: 23 «Geme tuie nge ha ali karépu, ke
he te ju capuhi ehi ni pomwa kon, ke wo lépwo awéihi
nen, ke he lé teko cuwo he ni awéa telé. Kehe icehi ana
me geme tehi ni pomwa, ke he caa te tice apulie hen!»
24 Ke lé téne ni pwooti naa wo pa apihuô te lépwo
awéihi mwaiitihi, me lépwo caa te lépwo apwoâpwailo.
Ke time lé temehi aceli me lé pii ne ko a bwo tie lépwo
apostolo, me aceli e bo tuie.
25 É he mwo ko wonaa, ke e tehenebé wo pa céiu
apulie, ke e pii telé pie: «Lépwoli apulie li geé nelé he
karépu, ke élé huâ iitihi ni, ke lé ko pacémuni ni
apulie!»
26 Ke lé engen wo lépwo awéihi mwaiitihi me pa api-
huô telé, ke lé te ju â péélé bé ehi, be mwotilé ko a
bele, be koli lé bo ahilé ko péi.

Ne ânebuhe a mwohuô te lépwo Juif

27 É alecehe a bwo pébé lépwo apostolo, ke lé péélé
nge céii a mwohuô, ke e tahimwolé wo pa daame he
lépwo apwoâpwailo pie: 28 ‡«Kona he li time geme uce
paciitihi kowé me time geé uce pwocémun ne he nii pa
apulie naa? Ke é jenaa ni, ke geé patemehi pitihi
Iérusaléma ko ni cémun dewé! Ke mwo te nimewé
mwo me geme watihe a bwo mele ten ‡†?»

Nye piténede Padué cehi

29 ‡‡Ke e hegi ne telé wo Pétéru, he woélé me lépwo
apostolo béén pie: «Wâé heme nye piténede Padué
koja ni apulie. 30 Wogewé kuti na geé taunu Iésu, be
geé ne me cemeiteeng ne ko a *kuricé. Kehe icehi ana
e te pamulipieng mwo wo Padué he ni caa tenye.
31 ‡‡†Ke e ne da Iésu ne *pwo a juin [beme e pihuôhi ati
ni naado]. Ke e neeng me Padaame, ke me pa acelui-
mi, beme e temehi na a bele Isaraéla pie, jan me e
pininim beme e o neuhi ni ta pwo ten. 32 Ke wogeme
kuti lépwo *apajuujuhi ati ni naado naa, wogeme me a
Jenen Iitihi, na e ne wo Padué ne te nina lé
piténedeeng.»
33 Ke me lé téne ni pwooti naa na a mwohuô, ke lé te
junihe okéé, ke lé pwo me lé taunu lépwo apostolo.

E paténe lépwo béén wo Gamaliel

34 Kehe icehi ana e cuwoda mu hadeniilé wo pa
*Farasaio na pii kon pie Gamaliel, pa *dotéén ko
patén, na lé te junihe picedieng ati na a bele. Ke e ilehi
pie me lé mwo te ju neme pawie lépwo apostolo. 35 Ke
e pii te a mwohuô pie: «Lépwo bééng Isaraéla, geé
pipwocilekewé ko celi geé ko niimihi pie me geé pwo
te ni apulie naa. 36 ‡‡‡Time uce téele bwolihi a benaam-
won na e tuie hen wo Teudas, pa apulie na e te piniim-
ihi pie te junihe pwonaado ne kon. Ke e nge pwo 400
ni apulie na lé âcéin. Kehe icehi ana me lé taunueng,
ke lé caa te pipiiden ati, ke caa te tice patilé.
37 «É alecehen, ha a benaamwon na pine a jéhi ni
apulie hen, ke e cuwoda wo Judas §, pa apulie Galilé, ke
hiwon ni apulie na lé âcéin. Kehe icehi ana e te mele
mwo, ke ni apulie naa, ke lé caa te pipiiden mwo.
38 «Ke é jenaa ni, ke é pii tewé pie, me geé nemwo ili
lépwonaa. Kehe wâé heme geé nelé me lé engen, be
mepie nina lé pwo, ke mepie e te âbé mu ko ni apulie,
ke o tieden. 39 Ke hemepie e te âbé mu ko Padué, ke o
time uce jan me geé pacuwohi. Geé nemwo pwoab-
wobwo me geé pipwobwoni Padué!»
Ke wo lépwo apihuô, ke lé engen ne ko nina e pii wo
Gamaliel. 40 §†Ke lé tode mwo lépwo apostolo, ke lé
nelé me ahilé. Ke lé pawielé, ke lé paciitihi kolé me lé
nemwo bo uce cihe mwo ko a nii Iésu.
41 §††Ke lé wie koja a mwohuô wo lépwo apostolo, ke
lé te junihe pipwodéén, be wo Padué ne ha a tautinaa-
do ten, ke te jan me ahilé ne ko a nii Iésu. 42 Ke é he ni
tan ati, ne huâ iitihi, ke é ne he ni pwomwo, ke lé te cu-
wo ko pacémuni ni apulie. Ke lé patemehi a *Pwooti
Wâé ko Iésu, pa *Mesia.

---

† *Nelé da he karépu—ai Nelé da he karépu, ne ânebuhe ati ni apulie.* †† *5.19 Apostolo 12.7–10* ‡ *5.28 Mataio 27.25*
‡† *Dernière phrase—Grek: «Nimewé me geé pwo me tée ne kome a cewéhe pa apulie naa?»*
‡‡ *5.29 Apostolo 4.19* ‡‡† *5.31 Apostolo 2.33–34; Éféso 1.20; Ébéru 2.10, 12.2* ‡‡‡ *5.36 Apostolo 21.38* § *Judas—Time uce wo Judas pali acémun de Iésu, li e bo icueng (1.16–18).* §† *5.40 Apostolo 4.18* §†† *5.41 Mataio 5.10–12; 1 Pétéru 4.13*

Lépwo apicani te lépwo apostolo

6 †É ha a benaamwon naa, ke e taa a jéhi lépwo
acéihi. Lépwona lé cihe he pwo *grek ††, ke lé pi-
huu ne ko lépwona lé cihe he pwo *ébéru, be nihe
time uce wâé a bwo patihi wiinaado na lé pwo he ni
tan, ne ko ni depwele ‡ telé.
2 Lé tode ati lépwo acéihi wo lépwo 12 *apostolo, ke
lé pii telé pie: «Time uce wâé heme geme cuwo koja a
bwo patemehi na a pwooti te Padué, ke me geme uce
patihi a wiinaado ne pwo ni taap. 3 É mu ko anaa, ke
wogewé lépwo bééme ko a céihi, geé pipégali lépwoce
apulie celi 7 mu hadeniiwé, celi wâé ni huô telé me ni
bwopemilé, na tililé na a *Jenen Iitihi, ke a pitemang,
beme o a penem delé. 4 Be wogeme, ke geme o caa ju
mu ne ko a pwoiitihi, ke é ne ha a cihe ko a pwooti te
Padué.»
5 É ne ha a bwopiinen naa, ke tai wâé ne ko lépwo
acéihi. Lé pine ni apulie ce:

Étienne, pa apulie na nihe ubwo a céihi ten, ke
tilieng na a Jenen Iitihi;
Filip;
Prokore;
Nikanor;
Timon;
Parménas;
Nikola, pa apulie mu Antioche; pana e céihi ne ko a
pwoiitihi te lépwo *Juif.

6 Lé péélé bé céii lépwo apostolo, ke lé pwoiitihi telé,
ke lé ne ni ilé huîilé.
7 ‡†Ke e piubwo ngen a pwooti te Padué. Ke e taa me
ubwo a jéhi lépwo acéihi ne *Iérusaléma. Ke hiwon
lépwo *apwoâpwailo na lé céihi.

Lé imwi Étienne

8 Wo Étienne, ke pa apulie na nihe ubwo a *adéihi te
Padué ne kon. Ke e pwo ne ha awieme ni bele ni *in-
enaado na pwojunuun, be nihe ubwo a junuu Padué
ne kon. 9 Ke pwo ni béé apulie na lé pwobwonieng:
lépwo béé Juif mu Cirène, mu Alexandri, na lé âbé mu
ha a *mwotapitihi te lépwo *affranchi*, a bwopiinen pie
lépwo apenem na tuwolé. Ke pwo mwo lépwo béé Juif
mu he lupwo province é Silisi ke é Asia, ke lé picihe me
Étienne. 10 ‡‡Kehe icehi ana te tice aceli me lé pwo ten,
be e cihe ha a bwo temehi nen na e ne ten a Jenen Iiti-
hi.
11 Ke lé pwocuhi ni apulie, beme lé pii pie: «Geme
téne he e pii ni pwooti na ta ne ko *Moosé me Padué.»
12 Ke lé pwo me okéé ni pwonime ali bele, ke wo lépwo
apihuô, me lépwo *dotéén ko patén. Ke lé pwome
gaaté, ke lé imwi Étienne, ke lé péééng nge céii a
*mwohuô.
13 Ke lé ne mwo lépwo apulie na lé gele, me lé pii pie:
«Pa apulie ce, ke time uce mwaale nang me e tee cihe
me ta ne ko a *mwaiitihi ke ni patén. 14 Geme téne he
e pii wo Étienne pie wo Iésu mu Nazaret naa, na me e
bo paniihi a mwaiitihi ce, ke e o bo taatééhi ni huô li e
ne tenye wo Moosé!»
15 Ke lé ome Étienne ati ni mwohuô, be e pwéélang a
pwahamiin pwohewii a pwahamii *âcélo.

E pwopune wo Étienne

7 Ke e tahimwo Étienne wo pa *daame he lépwo
apwoâpwailo pie: «Te a juuju kuti ana lé ko pii ne
kom?»

E piuti jepule ko lépwo Isaraéla @ —Abérama

2 ‡‡†Ke e hegi ne ten pie: «Lépwo âjiénung me lépwo
caa, geé téne, wo Padué na ubwo nang ne ha *a wâé
ten, ke e pihabwiieng de pa caa tenye *Abérama, he e
mwo te mu ha amu Mésopotami, ânebuhe a bwo en-
gen den me e â mu Aran. 3 Ke e pii ten wo Padué pie:
*Go engen koja a pwomwoiu tem me a amu tem, ke go
â ha amu na é bo habwii tem.*

Genèse 12.1

4 ‡‡‡«Ke e engen wo Abérama mu ha amu te lépwo
Babulona §, ke e â mu Aran. Ke é alecehen, ke e mele
wo caa ten. Ke wo Padué, ke e péééng bé ne ha amu
ce, na geé caa tee ko mu hen jenaa.
5 §†«Kehe te tice ace céiu duaan celi e ne ten. Kehe
icehi ana e caa te mi pii ten pie: *É bo ne tem me ni
piebehiko a amu ce.*

Genèse 17.8

Ke é ha a benaamwon naa, ke he mwo te tice naî
Abérama.
6 §††«Ke e pii ten wo Padué pie: *Ni naî ni naîm, ke lé o
bo mulie ne ha amu na mwo coho, ke lé bo penem tice
ja kon ne ha amu naa, ke o bo pwotahinaado ne kolé
he na 400 ni jo.*7 §‡Kehe icehi ana e pii mwo wo Padué
pie: *É bo pwocuhinaado te a bele naa, na lé pwo me lé
penem tice ja kon. Ke é alecehen, ke lé bo wie, ke lé bo
pipaunuéo, ne ha a duaan ce.*»

Genèse 15.13–14

Isaaka me Iakobo

8 §‡†«É alecehen, ke wo Padué, ke e pacuwohi a *piap-
wo telu me Abérama. Ke a ine a piapwo, ke a *tegoop.
Ke wo Abérama, ke e pwotegoop te Isaaka, pa naîn, ha
a bécéiuhe naadenitan den. Ke wo Isaaka, ke e pwote-
goop te Iakobo pa naîn, ke wo Iakobo, ke e pwo te ni

† *6.1 Apostolo 4.35* †† *Lépwona lé cihe he pwo grek—Ni acéihi juif na lé pimu pwomwo koja a amu Judé.* ‡ *Depwele—Veuve.* ‡† *6.7 Apostolo 2.41, 16.5* ‡‡ *6.10 Luka 21.15*

‡‡† *7.2–7 Genèse 11.31, 12.1* ‡‡‡ *7.4 Genèse 11.31—12.5* § *Babulona—Grek: Kaldé—la partie sud de la Babylonie.* §† *7.5 Genèse 12.7, 15.18, 17.8* §†† *7.6–7 Genèse 15.13–14; Exode 12.40* §‡ *7.7 Exode 3.12* §‡† *7.8 Genèse 17.9–14, 21.4*

naîn na 12 jélé: wo lépwona lé bo watihe ni 12 pwomwoiu te a bele tenye *Isaraéla.»

Josef

9 †«Ke lé pitaaba ne ko Josef wo lépwo âjiénen naa. Ke lé icueng, ke e caa â *apenem tice ja kon ne ha amu *Aigupito. Kehe icehi ana e te mu pelen wo Padué. 10 ††Ke e te celuimieng koja ni picani me ni téé. Ke e ne ten a bwo temehinaado. Ke e ne me e piwâé Josef wo Faraô, pa daame ne Aigupito. Wo Faraô, ke e ne me e gupéno ne ha amu Aigupito, ke me e pihuôhi ni den ne ha a pomwa ten.

11 ‡«Ke e tuiebé a menele na ubwo, na ati ha amu Aigupito, ke é Kanana ‡†. Ke te junihe pwoééhe ni apulie. Ke caa tice wiinaado te lépwo caa tenye. 12 Ke me e temehi pie pwo wiinaado Aigupito wo Iakobo, ke e tabuhi pawie ole [ni naîn], lépwo caa tenye.

13 ‡‡«É ha a béalohe bwo ole telé, ke e pipatemehieng de lépwo âjiénen wo Josef. É mulang, ke e bwobe temehi a pwomwoiu ten wo Faraô. 14 ‡‡†Ke wo Josef, ke e todebé caa ten Iakobo, me ati a pwomwoiu ten, ke pwo 75 jélé ati. 15 ‡‡‡Ke e ole Aigupito wo Iakobo, ke e bwo mele nelang, woélé me lépwo caa tenye. 16 §Ke lé te pédaamwo ni duulé ne ha amu Sichem, ke nelé ha a iitihi na e pwocuhin ko mwani wo Abérama koja ni piebehi Amor, pa apulie ha amu Sichem.

17 §†«Ke caa é mwonu a benaamwon na o caa cuwo a piapwo ânebun na e pii wo Padué te Abérama. Ke mepwo ali bele Isaraéla, ke piubwo ke pihiwon jélé ne Aigupito. 18 §††Kehe icehi ana e â cuwoda wo pa céiu daame ne Aigupito, na e pwo me piticenaado ne ko ni penem de Josef. 19 Ke e pipwohuô te ali bele tenye, ke e pwo me ta ne kolé, ke e pwohuu telé, me lé engen koja ni naîlé, beme lé mele.»

Moosé

20 §‡«É ha a benaamwon naa, ke e pituie wo *Moosé, pa cuwo ewa na te junihe wâé nang ne hamii Padué. Ke lu picileeng he na cié ni wole wo lu nyaa ten me caa ten. 21 §‡†[Ke caa time uce jan me lu pineduwoeng] ke lu péeeng, ke lu neeng ole he éémwa. Ke e tooeng ê naî pa daame Faraô, ke e péeeng me pa naîn. 22 Ke lé pacémunieng ne ha ati ni pitemang de lépwo Aigupito, ke pa acihe ehi, ke e penem ehi.

23 «É he ko 40 ni jo hen, ke e âbé ne he pwonimen pie me e â caniê lépwo âjiénen, a bele Isaraéla. 24 §†Ke e too pa céiu Aigupito, he e ko ahi pa céiu apulie Isaraéla. Ke e pwopain ko pali e ko ahieng, ke e taunu pali Aigupito. 25 E te niimihi pie wo lépwo âjiénen, ke lé o te temehi pie wo Padué ke nimen me e celuimilé. Kehe icehi ana time lé uce temehi.

26 «Ke é ha a tan alecehen, ke e ali lupwo apulie Isaraéla na lu ko piokéé, ke e picuwo hadeniilu, ke e pii telu pie: “Lupwo bééng, wogeu, ke lupwo âjién. É ko ade na pita geu?” 27 Kehe icehi ana wo pa apulie na e ahi pa béén, ke e pitité Moosé, ke e pii ten pie: *Woo paceli e etiko me go daame heme, ke me go pa ataukeme?* 28 *Woté? Go pwo me go taunuéo, pwohewii ali bwo taunu pali Aigupito haabwén?*

Exode 2.14

29 §‡«Ke me e téne anaa wo Moosé, ke e te cela kuti, ke e â coho ne ha amu Madian. Ke lu pituie nelang wo lupwo naîn.

30 §§†«É alecehe nina 40 ni jo, ke e pihabwiieng de Moosé wo pa céiu *âcélo ne ha a melé §§‡ e mwonuhi a juwole Sinaï. E âbé ha a duwele miû ko a nahi acuwo na éle. 31 Ke me e alihi anaa wo Moosé, ke e te junihe téetihi kuti, ke e âbé mwonuhi, beme e alihi ehi. Ke e téne a pwocihe te Padaame na e pii ten pie: 32 *Woéo Padué he lépwo watihem: Padué he Abérama, ke Padué he Isaaka, ke Padué he Iakobo.*

Exode 3.6

Ke te éjén kuti Moosé ko a bwo mwotieng, ke pwocoon den me e omehi.

33 «Ke e pii ten wo Padaame pie: *Go céi ni dihibwaam, be mepwo a duaan na go ko cuwo hen, ke a duaan na iitihi.* 34 *É caa alihi a picani me a téé te a bele tong Isaraéla, ne Aigupito, ke é téne a pwocewé ten. Ke é opé beme é pawielé. Ke é jenaa, ke go engen, be é bo neko nge Aigupito.*

Exode 3.5—10

35 «[E ne te Moosé a mwomwon naa wo Padué] kehe icehi ana time lé uce temehieng, ke lé pii pie: *Woo paceli e etiko me go daame heme, ke me go pa ataukeme?*

Exode 2.14

Weeng kuti na e neeng wo Padué me e pihuô, ke me e pipéélé, be weeng pana e pipégalieng wo pa âcélo te Padué, li e pihabwiieng ne ha ali nahi acuwo.

36 §§§«Ke wo Moosé, ke e pwo me e wie a bele ten mu Aigupito. Ke e pwo ni *inenaado na pwojunuun, ne ha amu Aigupito, ke é ne ha a jié Megele, ke é ne ha a melé he na 40 ni jo. 37 Wo pa Moosé naa kuti, na e pii te a bele Isaraéla pie: *Wo Padué, ke e bo pwo me e cuwoda mu hadeniiwé wo pace péroféta celi e pwohewiiéo.*

Deutéronome 18.15

38 18Mwo te wo Moosé mwo, na e mu pele lépwo caa tenye, ke lé tai mu ha a melé. Ke te weeng mwo na e

† *7.9 Genèse 37.11,28, 39.2,21—23* †† *7.10 Genèse 41.37—44* ‡ *7.11 Genèse 41.54, 42.1—2* ‡† *Kanana—Ali amu li e ne te Abérama me ni piebehieng wo Padué. Omehi a niide a tii 4. Omehi mwo Kanana ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡ *7.13 Genèse 45.1—4,16* ‡‡† *7.14 Genèse 45.9—11, 46.27* ‡‡‡ *7.15 Genèse 46.1—7, 49.33* § *7.16 Genèse 23.2—20, 33.19; Josué 24.32* §† *7.17—18 Exode 1.7* §†† *7.18—19 Exode 1.8—22* §‡ *7.20 Exode 2.2* §‡† *7.21 Exode 2.3—10* §† *7.24 Exode 2.11—15*

§‡ *7.29 Exode 2.21—22, 18.3—4* §§† *7.30—35 Exode 3.1—10* §§‡ *Melé—Da (désert). A duaan na ticie hen.* §§§ *7.36 Exode 7.3, 14.21; Nombres 14.33* 18 *7.38 Exode 19.3*

mu pele pali âcélo, he li e paciheeng ne pwo a juwole Sinaï. Ke e ne ten wo pali âcélo ni pwooti mulip, beme e bo ne tenye.»

Muhi telé ko Moosé

39 «Kehe icehi ana wo lépwo caa tenye, ke muhi telé me lé piténedeeng, be muhi telé kon, be nimelé me lé mwojuia ngemwo Aigupito. 40 †Ke lé pii te *Aarona [pa cuwo Moosé] pie: *Go pwo ce *déme duéé henye celi me lé ânebuhenye. Be mepwo wo pa Moosé naa, pali e pawiekenye mu ha amu Aigupito, ke time genye uce temehi celi e ko tooeng.*

Exode 32.1

41 ††É he ni tan naa, ke lé pwo a nahi paaci me a déme duéé helé, ke lé pwo a tan ubwo, ke lé pwoâpwailo ten. Ke lé te junihe pipwodéén ko ana lé pwo. 42 ‡Ke e biteeng wo Padué kojalé, ke e patupwolé me lé pwoi-itihi te [a téale, me a wole, me] ni ceni. Genye pine anaa ne he ni tii te lépwo péroféta pie:

Bele Isaraéla,
kona geé mu te pwoâpwailo tong
he na 40 ni jo ne ha a melé? Ûhu!
43 *Be li geé pé ali mwa mwaanu*
te ali duéé Molok†,
ne pehi ali ceni te ali duéé Réfan‡†,
ni démenaado na geé pwo,
me geé pipaunuhi.
Watihen kuti ninaa,
na é pwo me péékewé
nge ité koja Babulona.» Amos 5.25—27

A mwa mwaanu

44 «Ne ha a melé, ke wo lépwo caa tenye, ke lé pwo a mwa mwaanu na e mu hen ni patén de Padué. Lé pacuuli a mwa mwaanu naa, pwohewii a bwomunen na e pii te Moosé wo Padué, he e habwii ten.45 ‡‡É alecehen, ke uce ni naîlé na lé pé céilé, he lé âcéi Iosua, ke lé pipwoeapwihi a amu [Kanana] ke lé mu lang. Be wo Padué, ke e caa peni ni bele na lé te mi mu lang ânebuhelé. Ke mepwo a mwa mwaanu naa, ke e mu lang dieli ha a benaamwon de pa daame *Davita.
46 ‡‡†Ke mepwo wo Davita, ke te junihe wâé nang ne he pwahamii Padué. Ke e ilehi kojaeng, pie me e pacuuli ace *mwaiitihi te a bele Isaraéla ‡‡‡. 47 §Ke wo *Solomona na e bo bahi a mwaiitihi te Padué.
48 «Kehe icehi ana wo Padué na nihe e daaité, ke time e uce mu he ni mwa na lé pwo ne ni apulie. Be e pii wo pa céiu péroféta pie:
49 *E pii wo Padué pie:*
"A miiden, ke atebwo tong,
ke a bwohemwo, ke aca tong.
Ke he ace mwa celi woté
celi me geé bahi me dong?
É wé ace duaan
celi o jan me é mu hen?
50 *He time uce a ing*
na e pwo ati ni naado naa?"» Ésaïe 66.1—2

Wogewé lépwo apipwobwoni Padué

51 §†E pii mwo wo Étienne te lépwo apihuô pie: «Te junihe mwoiu ni puniwé! Be muhi tewé me geé téne a pwooti te Padué! Ûhu! Geé te cuwo ko pipwobwonihi a *Jenen Iitihi, pwohewii lépwo caa tewé. 52 §††Be lé pwotahi ne ko ni péroféta ati. Ke lé taunu ni béén na lé te mi piuti ânebun a bwo tuie te pana mwomwon nang, na e pipégalieng wo Padué. Ke te wogewé mwo na geé icueng, ke geé taunueng. 53 Wogewé lépwona geé hegi ni patén de Padué na lé pipwaadeniin bé ne pelewé ne ni âcélo §‡, ke time geé uce âcehin.»

A bwo mele te Étienne

54 Ke me lé téne ni pwooti naa wo lépwo apihuô, ke lé te junihe okéé kuti, ke lé piwii pecuwo ne ko Étienne.
55 §‡†Ke e ole kon a Jenen Iitihi, ke e niê da he miiden, ke e alihi a wâé te Padué, ke e ali Iésu [na e pihuô] ne *pwo a jui Padué. 56 §†Ke e pii pie: «Geé téne! É alihi a miiden he tehi. Ke e cuwo pwo a jui Padué wo pa *Nahi Apulie!»
57 Ke lé te cihe kuti me ubwo, ke lé capuhi ni pwojéénelé, ke lé te tai tétebé ne kon. 58 Ke lé céieng wie koja a pwomwo ubwo, ke lé ahieng ko péi, beme lé taunueng. Ke lé ne ni epwénelé ko ni a pa ewa aiu na pii kon pie Saulo.
59 Me lé ko ahieng ko péi, ke e pwoiitihi pii pie: «Padaame Iésu, go hegi a jenung.»
60 §‡Ke e tidihi jilin, ke e toii da pie: «Padaame, go pineulé ko a ta na lé pwo tong!» Ke é alecehe ni pwooti naa, ke e mele.

8 Wo Saulo, ke e mu lang, ke te céiu jélé ko a bwo taunu Étienne.

Saulo ke e pwotahinaado ne ko lépwo acéihi

Ke é ha a tan naa, ke te nihe ubwo ngen a bwo pwotahinaado ne ko lépwo acéihi na lé mu *Iérusaléma. Ke lé muko pipiiden ati, ne he ni piduaan, ne ha a *Judé me ha a *Samari. Te icehi lépwo *apostolo na lé mu Iérusaléma. 2 Pwo lépwo apulie na lé nihe pipwoi-

---

† 7.40 Exode 32.1 †† 7.41 Exode 32.2—6 ‡ 7.42 Amos 5.25—27 ‡† Molok—Pa céiu duéé he lépwo Kanana; Réfan—Pa céiu duéé he lépwo Babulona. ‡‡ 7.45 Josué 3.14—17 ‡‡† 7.46 Exode 25.40; 2 Samuel 7.1—16 ‡‡‡ Bele Isaraéla—Grek: Pomwa te Iakobo. § 7.47 1 Rois 6.1—38

§† 7.51 Ésaïe 63.10 §†† 7.52 Mataio 23.31 §‡ Ni âcélo—Lé pii wo lépwo béé Juif pie, ni patén, ke lé pwaadeniin bé ne ni âcélo. §‡† 7.55 Psaume 110.1 §† 7.56 Kolosé 3.1 §‡ 7.60 Luka 23.34

ipilé ne ko Padué, ke lé pineduwo Étienne, ke lé te nihe
é niimieng me ubwo.
3 †Wo Saulo, ke e te nihe pwotahinaado ne ko lépwo
acéihi. E taa he ni mwa, ke e céi wie ni aiu me ni toom-
wo, ke e nelé he karépu.

A penem de Filip ne Samari

4 Lépwoli acéihi li lé pipiiden, ke lé pétaapwo â he ni
piduaan, ke lé cihe ko a Pwooti Wâé. 5 E ole wo Filip ††
ne ha a pwomwo ubwo mu ko a *Samari, ke e cihe telé
ko pa *Mesia. 6 Lé tabemi ehi nina e pii telé ati ne ni
apulie na lé mu lang. Ke lé alihi ni *inenaado na pwo-
junuun na e pwo. 7 Be ni duéé, ke lé wie mu ko ni
apulie na cunu jélé, ke lé cihe me ubwo, ke hiwon ni
tebwomwa me ni tebwa na wâé jélé. 8 Ke nihe ubwo a
pipwodéén ne ha amu naa.

Simon, pana e pwo pwoduéé

9 E te mi mu ha amu naa, pa apulie na pii kon pie Si-
mon, pana e pwo pwoduéé. Ke e pipééeng me nihe
pwonaado ne kon. Ke lé te nihe téele ko nina e pwo
wo lépwo apulie ne ha amu Samari.
10 Woélé ati, tabuhi mu ko lépwo cuwo nahi ewa die
ko lépwo ukéiu, ke lé te nihe tabemieng ehi, ke lé tai
pii ati pie: «Wo paje, ke e mu huîin a Junuu Padué na
nye pii pie a Junuun Ubwo.» 11 Ke lé te nihe tabemieng
kuti, be caa te nihe bwali a benaamwon, na e pwo me
lé téele ko a bwo pwo pwoduéé ten.
12 Ke é he lé céihi ne ko Filip, na e pii telé a Pwooti
Wâé ko a *Mwametau te Padué ke a nii Iésu Kériso, ke
ni aiu me ni toomwo, ke puulé.
13 Ke e céihi mwo wo Simon, ke é alecehe a bwo pu-
ueng, ke caa time e uce engen koja Filip. E alihi nina
pwojunuun me ni inenaado na ubwo na e pwo, ke te
nihe emegéi nan mwo.
14 Lépwo apostolo na lé mu Iérusaléma, ke lé téne
pie, lé caa hegi a pwooti te Padué wo lépwo apulie
Samari. Ke lé ne nge céiilé Pétéru me Ioane. 15 Ke me
lu tehene nge pelelé, ke lu pwoiitihi telé me lé hegi a
*Jenen Iitihi. 16 Be time e uce téele ole ko pace pibéélé.
Mwo te ju puulé cehi ne he nii Padaame Iésu. 17 ‡Ke lu
ne ni ilu huîilé wo Pétéru me Ioane, ke lé hegi a Jenen
Iitihi.
18 É he e alihi wo Simon pie e ole huîi lépwo acéihi a
Jenen Iitihi, he lu ne ni ilu huîilé wo lupwo apostolo, ke
nimen me e ne telu ni mwani. 19 Ke e pii telu pie: «Geu
ne tong a junuun naa, be mepie pwo pace céiu apulie
celi me é ne a ing huîin, ke me e hegi a Jenen Iitihi.»
20 Kehe e pii ten wo Pétéru pie: «Wâé heme tiekeu
me a mwani tem, be go niimihi pie, a âpipati te Padué,
ke ace naado celi nye pwocuhin ko mwani! 21 Ke o te
tice dem mu ko ni penem demu! Be é ne te Padué, ke
te nihe ta a pwonimem. 22 Go biteko koja ni âniimihi-
naado tem na ta, ke go pwoiitihi te Padué, beme e
pineuhi ni bwo niimihi nen dem. 23 Be é alihi pie e he
pwonimem a pitaaba ke a pipwokon, ke e caa tiliko a
ta.»
24 Ke e hegi ne telu wo Simon pie: «Lupwoje, geu
pwoiitihi me dong, beme time uce tooéo ni naado na
geu ko pii!»
25 Ke lu pii beetihi a pwooti te Padué wo Pétéru me
Ioane. Ke é alecehen, ke lu mwojuia ne Iérusaléma. Ke
é nge he pwaaden, ke lu pii beetihi a Pwooti Wâé ne
he ni cuwo nahi amu na hiwon ne Samari.

E céihi wo pa apulie Étiopi

26 Ke é ne ko Filip, ke e paciheeng a *âcélo te
Padaame, ke e pii ten pie: «Go caamada, ke go â ha a
pwaaden na e ole mu Iérusaléma ne Gaza, a pwaaden
na time lé mu uce cuwo ko engen hen.»
27 Ke e te cuwoda kuti wo Filip, ke e engen, ke é he e
mwo ko â he pwaaden, ke pitapitilu me pa céiu apulie
Étiopi ‡†. Wo panaa, ke pa apulie na piubwo nang ‡‡ ne
he ni pihuô ko ni mwani te Kandace, ê toomwo daame
ne Étiopi. Be e mwojuia mu ha a pipwoun de Padué ne
Iérusaléma. 28 Ke e ko pine, ne ha a otuun den, a tii na
e tii wo péroféta Isaia.
29 Ke e pii te Filip a Jenen Iitihi pie: «Piâmwonuhi a
otuun na e ko âbé!»

E paciheeng ko Iésu

30 Ke e téte ngen wo Filip, ke e téne pali Étiopi he e ko
pine a tii te péroféta Isaia. Ke e tahimwoeng wo Filip
pie: «Go teko temehi ana go ko pine?»
31 Ke e hegi ne ten pie: «He me é woté ko ace bwo
temehi nen, he te tice paceli me e patemehi tong?» Ke
e ile Filip me e taa tebwo pelen.32 ‡‡†Ke a niide a tii na e
ko pine, ke e pii pie:

Pwohewii a muto
na lé teuueng ngen
ne ha a mwotaunuhi wota.
E pwohewii ne ko a nahi muto
na e te ju mu me nye tali ni pumiin,
be time e uce cihe.
33 *Ke lé pwo me piwahin nang,*
ke lé pwo me ta ne kon.
Ke de e bo pwojepule
ko ni piebehieng? Te tice.
Be caa tieden a mulihen
mu éni pwo bwohemwo.Ésaïe 53.7—8

† *8.3 Apostolo 9.1,13, 22.4, 26.9—11* †† *Filip—Pa céiu béé lépwo 7 bépicani te lépwo apostolo. Omehi Apostolo 6.5.* ‡ *8.17 Apostolo 19.6*

‡† *Étiopi—A amu ne Afrike, âoté ité koja Aigupito (Égypte).*
‡‡ *Pa apulie na piubwo nang—Grek: Pa eunuque, pa apulie na pi-ubwo nang. Omehi Mataio 19.12.* ‡‡† *8.32—33 Ésaïe 53.7—8*

34 Ke e tahimwo Filip wo pali apihuô pie: «He woo
paceli e ko cihe kon wo pa péroféta ce? Ai e teko picihe
kon mwo, ai e ko pii pace céiu mwo? É ileko pie, go pii
tong.»
35 Ke e tabuhi pii pwaatihi ten wo Filip mu ko a
bwopiinen naa, ke e pii beetihi ten a Pwooti Wâé ko Ié-
su.

E céihi ke puueng

36 †Ke é he lu ko â he pwaaden, ke lu alihi a pihitabe,
ke e pii te Filip wo pali apihuô pie: «Ade aceli e pacu-
wohi me puuéo, he caa neko a tabe?»
{ 37 Ke e hegi ne ten wo Filip pie: «Hemepie go céihi
ati ne he pwonimem, ke jan me puuko.»
Ke e hegi ne ten wo pali apihuô pie: «É céihi pie wo
Iésu Kériso, ke pa *Naî Padué.»}
38 Ke e pacuwohi ali otuun, ke lu ole me Filip ne ha ali
pihitabe, ke e puueng wo Filip. 39 Ke é he lu taamwo
mu ha a tabe, ke e pé Filip a Jenen Iitihi, ke caa time e
bo uce alieng mwo wo pali apihuô. Kehe icehi ana nihe
piwâénimen, ke e te uti a pwaadeniin.
40 ††Ke e bwo ne Filip ne Azot ali Jenen Iitihi. Ke é mu-
lang, ke e â Césaré wo Filip, ke é nge he pwaaden, ke e
patemehi a Pwooti Wâé na ati he ni cuwo nahi amu.

E tode Saulo wo Padaame Iésu

9 ‡É ha a benaamwon naa, ke e te junihe okéé wo
Saulo. Ke nimen me e taunu nina lé céihi ne ko
Padaame [Iésu] ke e hane ace bwopwonen. Ke e â too
pa *daame he lépwo apwoâpwailo. 2 Ke e ileeng pie
me e tii ace tii te lépwo apihuô te ni *mwotapitihi te ni
*Juif ne Damas. A tii naa, ke e ne a mwomwon den me
e imwi nina lé céihi na e toolé, ni aiu me ni toomwo na
lé âcéi Iésu, beme e péélé bé ne *Iérusaléma.
3 Ke é he e ko â ha a pwaaden nge Damas, ke me e
âmwonuhi lang, ke e te opé kuti mu he miiden a
pwéélang, ke e pwéélang aujenieng. 4 Ke e te tupwo
kuti ne pwo bwohemwo, ke e téne a pwocihe na e pii
ten pie: «Saulo, Saulo, é ko ade na go pwotahi ne
kong?»
5 [Te junihe mwoti Saulo kuti] ke e tahimwohi pie:
«Wogo ke woo, go pa daame?»
Ke e hegi ne ten wo Padaame pie: «Woéo Iésu, pana
go ko pwotahi ne kong ‡†. 6 Go cuwoda, ke go taa ha a
pwomwo ubwo [Damas] be o bo pii tem nelang aceli
me go pwo.»
7 Ke lé cuwo ne ni apulie na lé âcéin, ke te junihe
emegéi nalé, ke time lé temehi aceli me lé pii. Be lé te
téne a pwocihe, kehe icehi ana te tice apulie celi lé ali-
hi.
8 Ke me e cuwoda mu pwo bwohemwo wo Saulo, ke
he e teko niê, kehe icehi ana caa time e uce alikenye.
Ke lé bwo te ju pétaa ko in, ke lé pééeng nge Damas.
9 Ke cié ni tan na e mu hen, ke time e uce alikenye, ke
time e uce wiinaado, me ûdu.

E pahede Ananias nge céii Saulo

10 E mu Damas wo pa céiu acéihi na pii kon pie Ana-
nias. Ke e pihabwiieng den wo Padaame, ke e pii ten
pie: «Ananias!»
Ke e hegi ne ten pie: «Padaame, woéo-ni!»
11 Ke e pii ten wo Padaame pie: «Go cuwoda, ke go â
ha a pwaaden na pii kon pie ‘Mwomwon ko pwaaden’.
Ke go hane ha a pomwa te Judas, pa apulie mu Tarse
na pii kon pie Saulo. Be e ko pwoiitihi, ke é ne me e ali-
hi ne ha a jenen 12 pa apulie na a niin pie Ananias na e
ko taabé, ke e ne ni in huîin, beme e niê mwo.»
13 Ke e hegi ne ten wo Ananias pie: «Padaame, hiwon
ni apulie na lé pii tong ati ni naado na ta na e pwo wo
pa apulie naa, te ni naîm na lé céihi ne ko Iésu ne
Iérusaléma. 14 Ke e éni, imi a mwomwon na lé ne ten
wo lépwo caa te lépwo apwoâpwailo, beme e imwi ati
ni apulie na lé pipaunuko.»
15 ‡‡Kehe icehi ana e hegi ne ten wo Padaame pie:
«Go ân, be é caa pipégali pa apulie naa, beme pa
bépenem dong. E bo pipatemehi a niing ne he pwa-
hamii ni bele me ni daame helé, ke é ne mwo he pwa-
hamii a bele *Isaraéla. 16 ‡‡†Ke é bo habwii ten ati ni pi-
cani ke ni téé na e bo mu hen, watihen a niing.»
17 Ke e te wie kuti wo Ananias, ke e engen.

E pwoiitihi me den wo Ananias

Ke e â taa ha a mwa na e mu hen wo Saulo, ke e ne
lupwo in huîin. Ke e pii ten pie: «Saulo, pa bééng: E pa-
hedeéo wo Padaame Iésu, wo Padaame li e pihabwi-
ieng dem ne pwo pwaaden. Ke e neéo bé, beme go niê
mwo, ke me tiliko na a *Jenen Iitihi.»
18 Ke e te tupwo kuti mu hamii Saulo nina pwohewii
ni ude-ikua, ke e caa niê mwo. Ke é alecehen, ke e cu-
woda, ke puueng. 19 Ke e wiinaado, ke pwo niihen
mwo.

E pii beetihi a Pwooti Wâé wo Saulo

Mwo te pwo mwo ni tan de Saulo ne Damas pele ni
acéihi. 20 Ke e te pwome patemehi kuti a pwooti nge
he ni mwotapitihi. Ke e pii beetihi telé pie, te wo Iésu
kuti pa *Naî Padué.
21 ‡‡‡Ati nina lé tabemieng, ke lé te junihe téele. Ke lé
pii pie: «He time uce weeng kuti, pali te junihe pwo ni-

---

† *8.36 Apostolo 10.47* †† *8.40 Apostolo 21.8* ‡ *9.1 Apostolo 8.3*
‡† *Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: «O te junihe pwocoon ne kom, me go pwobwoni Padué.» Te junihe emegéi na Saulo, ke te junihe éjén nang. Ke e pii pie: «Padaame, ade aceli nimem me é pwo?» Ke e hegi ne ten wo Padaame pie...*

‡‡ *9.15 Apostolo 25.13, 27.24; Roma 1.5* ‡‡† *9.16 2 Korénit 11.23–28* ‡‡‡ *9.21 Apostolo 8.3*

ihen me e pwotahi ne ko nina lé pwoiitihi ne he nii Ié-
su ne Iérusaléma? Ke li e pwo me e âmwobé imwilé ne
mwo éni, ke me e péélé nge céii ni caa te lépwo ap-
woâpwailo!»
22 †Kehe icehi ana te piubwo da a junuu Padué ne ko
ni bwo cihe te Saulo. Ke e patemehi te lépwo Juif mu
Damas, pie wo Iésu, ke pa *Mesia. Ke time lé temehi
ace bwo hegi nen den.

E cela ko lépwona lé téétieng

23 Caa pwo a benaamwon de Saulo pelelé, ke lé pipi-
tilé wo lépwo Juif, ke lé piténelé beme lé taunueng.
24 Ke é ati he ni bwén, ke pwang, ke lé wéa kon ne he
ni pomwa ko a pwomwo ubwo, beme lé taunueng. Ke-
he icehi ana e caa â temehi anaa wo Saulo. 25 ††Ke é he
bwén, ke lé pwo me e cela wo lépwo acémun den; ke
lé neeng ole ha a élele tai, ke lé neeng ole ko a
goomwa babé ko a pwomwo ubwo.

E picani ten wo Barnabas

26 ‡Ke é he e â Iérusaléma wo Saulo, ke e hane ace
bwopwonen beme e â too lépwo acéihi. Kehe icehi ana
tai mwotilé kon, be time lé uce mwomwohi pie caa pa
céiu acéihi.
27 ‡†Ke e picani ten wo Barnabas ‡‡, ke e péeeng nge
céii lépwo apostolo, ke e piuti telé pie: «Wo Saulo, ke e
ali Padaame ne pwo pwaaden, ke e paciheeng wo
Padaame. Ke time uce piwâ nang me e patemehi a
Pwooti Wâé ne he nii Iésu ne Damas.»
28 Tabuhi mulang, ke e caa mu pele lépwo *apostolo
wo Saulo. Ke e âdé ke âbé me lépwo apostolo ne
Iérusaléma, ke e patemehi mwoiuhi nelang a Pwooti
Wâé ne he nii Padaame. 29 Ke e pacihe mwo lépwo Juif
na lé cihe he pwo *grek. Kehe icehi ana lé pééleeng ko
ana e pii telé, ke lé hane ace bwopwonen beme lé
taunueng. 30 Ke me lé temehi anaa wo lépwo acéihi, ke
lé péeeng nge Césaré. É mulang, ke lé pwo me e â
Tarse.
31 É ha a benaamwon naa, ke lé mulie ne ha a péém
wo lépwo acéihi ati he ni amu *Judé, Galilé, ke
*Samari. Lé pipamwoiulé, ke paciiti Padué. Ke e pitaa a
jéhilé, be e picani telé na a Jenen Iitihi.

A penem de Pétéru ne Lida me Jopé

E caa engemwo wo Éné

32 Wo Pétéru, ke e caniê ngemwo ni acéihi ati he ni
amu, ke e ole die pele lépwona lé mu Lida. 33 Ke é
nelang, ke e too pa céiu apulie na pii kon pie Éné, na e
caa pwo 8 ni jo ko a pule pwo apule ten, be tebwomwa
nang.
34 Ke e pii ten wo Pétéru pie: «Éné, e pwo me wâé go
ni wo Iésu Kériso! Go cuwoda, ke go capipihi apule
tem!» Ke e te cuwoda kuti.
35 Ke me lé alihi anaa, ke lé céihi ne ko Padaame ati
ne ni apulie Lida me Saron ‡‡†.

E pwo me e mulie mwo wo Tabita

36 É ne pele lépwo acéihi ne Jopé, ke pwo ê toomwo
na pii kon pie Tabita [he pwo *ébéru] ke Dorkas he
pwo grek. Ke ênaa, ke te a penem den me e pwo nina
wâé. Ke e picani te nina pwoééhelé. 37 Ke é ha a be-
naamwon naa, ke cunu nang, ke e mele. É alecehe a
bwo papiwonieng, ke lé péeeng da ha a nemwa na e
da ko miiden. 38 Ke me lé temehi ne ni acéihi na élé
Jopé pie, wo Pétéru ke e Lida, ke lé pahede ngen lup-
wo alo béélé me lu â pii ten pie, me e piepin bé pelelé.
Be time uce e ité Lida me â Jopé. 39 Ke e te âcéilu kuti
wo Pétéru. Ke me e tehene ngen, ke lé péeeng da ha a
nemwa na e ko miiden. Ke ati ni toomwo depwele, ke
lé é bé beniieng, ke lé habwii ten ni epwén na e pwo
wo Dorkas, he e mwo mulie.
40 Ke e pawielé ati wo Pétéru, ke e tidihi jilin, ke e
pwoiitihi, ke e biteeng ne ko ali éé apulip, ke e pii ten
pie: «Tabita, go cuwoda!»
Ke e te niê kuti wo Tabita, ke me e ali Pétéru, ke e te
caama tebwo kuti. 41 Ke e pétaa ngen wo Pétéru, ke e
pwiieng. Ke é alecehen, ke e tode ati ni acéihi, ni toom-
wo depwele me ni béé apulie, ke e habwii Tabita telé,
pie e caa mulie mwo.
42 Ke lé téne a jepule naa, ati ne ni apulie Jopé, ke te
junihe hiwon nina lé céihi ne ko Padaame.
43 Caa pibwoli Pétéru Jopé, ke e pimu pele pa apulie
na pii kon pie Simon, pa apenem ko iiwota.

Pétéru me Korneï

10 Pwo pa apulie na e mu Césaré na pii kon pie Ko-
rneï. Pa Roma, pa céiu caa te ni 100 coda ne ha
a mwocoda te lépwo Itali. 2 Pa apulie naa, ke e céihi ne
ko a pwoiitihi te lépwo *Juif, weeng me ni apulie na lé
mu ha a pomwa ten. E te nihe pati lépwo Juif na tice
delé, ke e te pwoiitihi te Padué.

E pacihe Korneï wo pa âcélo

3 É ha a céiu tan, he ko cié inetéale ko alecehe a goa-
hen, ke e pwoiitihi, ke e te ju ali ehi pa *âcélo te
Padué, he e ko â taadeeng ne huâ, ke e pii ten pie:
«Korneï!»
4 Ke e te ju omeeng ehi wo Korneï, ke te nihe mwo-
tieng, ke e pii pie: «Ade, go Padaame?»

† *9.22 Apostolo 18.28* †† *9.25 2 Korénit 11.32—33* ‡ *9.26 Galat 1.17—19* ‡† *9.27 1 Korénit 9.1* ‡‡ *Barnabas—Omehi Apostolo 4.36—37.*

‡‡† *Saron—A da na ubwo: 80 kilomètre* *15 kilomètre*

Ke e pii wo pali âcélo pie: «E caa hegi a pwopwoiitihi
tem wo Padué. Ke e alihi ati ni âpipati tem ne pele nina
pwoééhelé, ke time e uce pineuko. 5 Wâé heme go ne
nge Jopé ce apulie, beme lé â todebé Simon, pana te
pii kon mwo pie Pétéru. 6 E pimu pele Simon, pa apen-
em ko iiwota, na e mu pejié.»
7 Ke e caa te engemwo wo pali âcélo li e paciheeng.
Ke wo Korneï, ke e tode lupwo apulie na alo julu, mu
pele lépwo apenem den. Ke e tode mwo pa céiu coda
ten, mu hadenii ni coda na e pihuô telé, pa coda na
caa nihe bwolieng pelen; pana e te pipwoiipieng ne ha
a pwoiitihi. 8 Alecehe a bwo uti telé ati nina e tuie ne
kon wo Korneï, ke e nelé nge Jopé.

E pacihe Pétéru a Jenen Iitihi

9 A tan alecehen, he e teko ju goahen ehi, ke lé piâm-
wonuhi a pwomwo ubwo Jopé. É ha a benaamwon
naa, ke e taa pwo mwa he na belece lang wo Pétéru,
beme pwoiitihi. 10 Ke menen, ke nimen me e wiinaado.
Ke é he lé mwo ko piwâam ko a wiinaado ten, ke e
habwii ni naado wo Padué te Pétéru ne ha a je-
nen.11 Ke e alihi a miiden he tehi, ke e opé mulang ana
pwohewii a cehitaap na nihe ubwo, na cie ni uhin na
paa. Ke e opé die pwo bwohemwo. 12 Ke e mu hen ati
ni pétaapwo wota na pipaa ni alé, ke ni paile me ni
âmutaa me ni bwien, me ni meni mwo.
13 Ke e pii ten a pwocihe pie: «Go cuwoda, go Pétéru,
ke go taunuhi, ke go wii!»
14 †Kehe icehi ana e pii wo Pétéru pie: «Ûhu! Te muhi
tong, go Padaame, be time é mu uce wii ni naado na
iitihi ne he ni patén.»
15 ††Ke e téne mwo ali pwocihe, he e pii ten pie: «Go
nemwo pii me ta, nina e pii wo Padué pie te wâé.»
16 Ke ocié ko tuie ni naado naa, ke e caa te taamwo
he miiden ali cehitaap.
17 Ke é ha a benaamwon naa, ke wo lépwoli apulie li
e nelé bé wo Korneï, ke lé pitahimwohi he celi e lang
ace pomwa te Simon. Ke lé piân, ke lé tuie nge ha ali
pomwa, ha a benaamwon na wo Pétéru he e mwo ko
pihane ace bwopiine ali e ko habwii ten wo Padué.
18 Ke lé to, ke lé tahimwohi pie: «Be he te éni kuti, he
celi e pimu lang wo Simon, na pii kon pie Pétéru?»

Lé tooeng wo lépwo apulie te Korneï

19 E mwo tee ko pitautinaado wo Pétéru ne ko ali e
alihi, ke e pii ten na a *Jenen Iitihi pie: «Élé éni wo lép-
wo apulie na cié jélé na lé haneko. 20 Go cuwoda me go
ole, ke go nemwo uce pwo me piwâ go me go âcéilé,
be woéo na é nelé bé.»
21 Ke e ole wo Pétéru, ke e pii te lépwo apulie naa pie:
«Woéo-ni pali apulie li geé ko haneéo. Ade ace watihen
me geé âbé?»
22 Ke lé hegi ne ten pie: «E pahedekeme wo Korneï,
pa caa te coda, pa apulie na mwomwon nang, ke e céi-
hi ne ko a pwoiitihi te lépwo Juif. Ke ati lépwo Juif, ke lé
pipii me wâé nang. E pihabwiieng den wo pa âcélo te
Padué, ke e pii ten pie me e pwo me go âbé ne ha a
pomwa te Korneï, beme e téne celi go pii ten.»
23 Ke e tanyuulé wo Pétéru me lé mwo pule.

E âcéilé ne pele Korneï wo Pétéru

É ha acaama hen, ke e caa te âcéi lépwo apulie na cié
jélé naa wo Pétéru. Ke lé âcéilé mwo wo lépwo béé
acéihi na lé mu Jopé. 24 É ha a tan alecehen, ke lé tuie
nge Césaré. Ke e teko ucéilé lang wo Korneï me lépwo
apulie ha a pwomwoiu ten, me lépwo ju béén na e te
todelé bé. 25 Me e taa wo Pétéru, ke e â beniieng wo
Korneï, ke e tidihi jilin, ke e miibule ne ko ni a Pétéru.
26 ‡Kehe icehi ana e pwiieng da wo Pétéru, ke e pii
ten pie: «Go cuwoda, be woéo, ke te pa apulie
pwohewiiko!»
27 E tee ko cihe ko taa huâ wo Pétéru. Ke e too ni
apulie na hiwon jélé, na lé caa teko mu lang. 28 Ke e pii
telé pie: «Geé caa te tai temehi pie wo pa Juif, ke iitihi
me pibéélu me pa coho. Ke e paciitihi kon mwo me e
taa pelen. Kehe icehi ana wo Padué, ke e habwii tong
pie, me é nemwo niimihi pie me ta pa apulie, ke me é
nemwo pwo me muhi tong kon. 29 Ke me geé todeéo
bé, ke te tice aceli me mwo pitoole jo kon. Ke é tahim-
wokewé pie: De ace watihen me geé pwo me é âbé?»
30 Ke e pii ten wo Korneï pie: «Caa cié ni tan jenaa, na
é pwoiitihi ne éni, ke é ko cié inetéale ko alecehe a
goahen. Ke e te piâbeetiéo kuti wo pa apulie na
pwomelaa a epwénen ‡†. 31 Ke e pii tong pie: “Korneï, e
caa hegi a pwopwoiitihi tem wo Padué. Ke e caa alihi
ati ni âpipati tem ne pele nina pwoééhelé, ke time e
uce pineuko. 32 Wâé heme go ne nge Jopé ce apulie,
beme lé â todebé Simon, pana te pii kon mwo pie
Pétéru. E pimu pele Simon, pa apenem ko iiwota, na e
mu pejié.” 33 Ke anaa, na é pawie epin lé ni apulie, be-
me lé todeko, ke te junihe wâé kuti na go âbé. Be é je-
naa, ke caa tai wogeme éni ati he pwahamii Padué, be-
me geme téne ati ce naado celi e caa ne tem wo
Padaame beme go pii teme.»

E pacihe ni béén na time uce ni Juif

34 ‡‡E pii beetihi telé wo Pétéru pie: «É bwo teko teme-
hi kuti pie, mepwo wo Padué, ke time e uce pipwoinen
ne ko ni apulie. 35 Be é ati he ni amu, ke wo pa apulie
na e paciiti Padué, me e pwo nina wâé, me pipati, ke e
piwâéeng wo Padué. 36 E caa pawie a pwooti, me de a
bele *Isaraéla: a Pwooti Wâé ko a péém, na e

† *10.14 Lévitique 11.1–47; Ézékiel 4.14* †† *10.15 Maréko 7.15,19*

‡ *10.26 Apostolo 14.13–15; Pii Beetihi 19.10* ‡† *Pa apulie na pwomelaa a epwénen—A bwopiinen pie, pa céiu âcélo. Omehi Apostolo 1.10.* ‡‡ *10.34 Deutéronome 10.17; Roma 2.11*

pwaadeniin bé wo Iésu Kériso, Padaame he ati ni
apulie.
37 †«Geé caa te temehi ana e tuie ânebun ne Galilé,
ke é mulang, die ati he ni piduaan ko a *Judé, ne ale-
cehe a bwo patemehi na a pipuu apulip te Ioane.
38 ††Geé caa temehi pie wo Padué, ke e neole a junuu ‡
a Jenen Iitihi ne ko Iésu, pa apulie mu Nazaret. E en-
gen ati he ni piduaan me e pwo nina wâé. Ke e pwo
me wâé [nina cunu jélé me] ati ni béén na e kolé a
junuu *Caatana, be e pelen wo Padué.
39 «Wogeme kuti lépwo *apajuujuhi na ati nina e
pwo, ne *Iérusaléma, die ha ati a amu te lépwo Juif. Lé
cemeiteeng ne ko a *kuricé, ke e mele.
40 «Kehe icehi ana wo Padué, ke e pwo me e mulie
mwo, ha a béciéhe ni tan. Ke e pwo me e
piâbeetikeme. 41 ‡†Wogeme ni béén na e caa pipéga-
likeme ânebun, beme geme bo lépwo apé na a juuju
te Iésu. Wogeme ni béén na geme tai piwiinaado me
ûdu me weeng, alecehe a bwo mulie cemwo ten koja
ni amele. Time e uce pwo me e pihabwiieng de ati a
bele. 42 ‡‡Ke e caa pahedekeme, beme geme â pateme-
hi te a bele a Pwooti Wâé, me pii beetihi pie caa te
weeng kuti, pana e caa neeng wo Padué me pa atauti
nina lé mulie, me nina lé mele.
43 ‡‡†«Ke, ati ni péroféta, ke lé caa mi pii pie, paceli e
céihi ne kon, ke o pineuhi ni ta pwo ten ne he niin.»

E ole huîilé a Jenen Iitihi

44 ‡‡‡É he e mwo ko cihe wo Pétéru, ke e ole a Jenen
Iitihi ne huîi ati nina lé tabemi a pwooti te Padué.
45 Wo lépwo Juif na lé céihi, li lé âbé céi Pétéru §, ke lé
téele, he e homwo mwo a Jenen Iitihi ne huîi ni béén
na time uce ni Juif. 46 §†Be lé ténelé he lé ko cihe he ni
pwooti na te pi-ité, me pipaunu Padué. Ke e pii wo
Pétéru pie: 47 «Woté, o te jan me time nye uce puu lép-
wona lé caa hegi a Jenen Iitihi, pwohewiikenye?»
48 §††Ke e ne a mwomwon wo Pétéru, beme puulé ne
he nii Padaame Iésu.
Ke lé ileeng pie me e mwo pwo mwo lupwoce tan
pelelé.

E uti te ni apostolo wo Pétéru

11 Lépwo *apostolo me lépwo acéihi na lé mu
*Judé, ke lé téne pie lépwo béén na time uce
lépwo *Juif, ke lé caa hegi a pwooti te Padué.
2 Ke é he e taa *Iérusaléma wo Pétéru, ke wo lépwo
acéihi juif §‡, ke lé taapwii ten nina e pwo, 3 §‡†ke lé pii
ten pie: «É ko ade na go â taa pele lépwona mwo time
uce *tegoop jélé, me geé piwiinaado ibu?»

E paciheéo wo Padué

4 Ke wo Pétéru ke e piuti telé ehi ni naado na e tuie
ne kon, ha atabuhi ko a jepule naa. Ke e pii telé pie:
5 §†«É mu ha a pwomwo ubwo Jopé, ke é ha a benaam-
won na é ko pwoiitihi hen, ke é alihi a céiu naado na
pwohewii a cehitaap na nihe ubwo na cie ni uhin na
paa, he e ko opé mu he miiden die pelong. 6 Ke me é
omehi a cehitaap naa, ke é alihi ne hen ni wota na pi-
paa ni alé, me ni wota apiaba, ke ni paile me ni âmu-
taa me ni bwien, me ni meni mwo.7 Ke é téne a pwoci-
he na e pii tong pie: “Go cuwoda go Pétéru, ke go
taunuhi, ke go wii.”
8 «Kehe é pii pie: “Ûhu, go Padaame, be time é mu
uce wii ni naado na iitihi ne he ni patén.”
9 «Ke é téne mwo ali pwocihe mu he miiden, na e pii
pie: “Go nemwo pii me ta nina e pii wo Padué pie te
wâé.” 10 Ke ocié ko tuie ni naado naa, ke é alecehen, ke
tai céilé daamwo he miiden.»

É âcéilé ne Césaré

11 «Ke lé te pwome tehenebé wo lépwo apulie na cié
jélé, na nelé bé céiiéo mu Césaré. Ke lé âbé cuwo he
pomwa ko a mwa na é mu hen. 12 Ke e pii tong a *Je-
nen Iitihi pie, me é nemwo pwo me piwâ jo me é
âcéilé. Ke lé âbé céing lépwo acéihi na 6 jélé na élé éni
§‡, ke geme taa ha a mwa te Korneï.
13 «Ke e piuti teme wo Korneï a bwo alihi nen den ne
ha a mwa ten, pa *âcélo na e âbeetieng, ke e pii pie:
“Ne ngen lépwoce ne Jopé, beme lé pwo me e âbé wo
Simon, pana lé pii mwo kon pie Pétéru. 14 §§†Pana e bo
pii tem ni pwooti te Padué, na e bo celuimiko, wogo,
ke tai ati a pwomwoiu tem.”»

E ole kolé a Jenen Iitihi

15 §§‡«Ke me é tabuhi cihe te Korneï me lépwo béén,
ke e ole kolé a Jenen Iitihi, pwohewii ne konye ha
atabuhi kon. 16 §§§Ke é niimihi ali pwooti te Padaame: “E
*puu apulie ko a tabe wo Ioane, kehe bo puukewé ko
a Jenen Iitihi.”
17 «Wo Padué, ke e ne telé a âpipati na pwohewii ana
ne tenye, wogenye na nye caa céihi ne ko Padaame Ié-
su Kériso. Woéo ke he woo, me é cubwoni Padué?»
18 18Alecehe a bwo téne na anaa, ke caa nebwén na lé
okéé. Ke lé pipwoun de Padué, ke lé pii pie: «Wo
Padué, ke e caa ne mwo a pininim ne pele lépwona
time uce lépwo Juif, beme lé mulie.»

† *10.37 Mataio 4.12–17* †† *10.38 Mataio 3.16; Luka 4.17–20*
‡ *Neole a junuu... Grek: Oint. Omehi note* ‡† *10.41 Luka 24.42–43; Apostolo 1.8* ‡‡ *10.42 Apostolo 17.31; 1 Pétéru 4.5*
‡‡† *10.43 Ésaïe 53.5–6; Jérémie 31.34* ‡‡‡ *10.44 Apostolo 11.15, 15.8* § *Wo lépwo...li lé âbé céi Pétéru—Omehi a niide a tii 23.*
§† *10.46 Apostolo 2.4, 19.6* §†† *10.48 Apostolo 2.38* §‡ *Lépwo acéihi juif—Grek: Lépwona tegoop jélé. (Les croyants d'origine juive.)*
§‡† *11.3 Apostolo 10.28; Galat 2.12*

§† *11.5 Apostolo 10.9–48* §‡ *Lépwo acéihi na 6 jélé na élé éni—Nina lé âbé céi Pétéru mu Jopé. Omehi Apostolo 10.23,45.*
§§† *11.14 Apostolo 16.31* §§‡ *11.15 Apostolo 2.4* §§§ *11.16 Apostolo 1.5* 18 *11.18 Apostolo 13.48, 14.27*

Lépwo acéihi mu Antioche ne Siri

19 †Alecehe a bwo mele te Étienne, ke lé tabuhi pwo
me lé mu he ni picani wo lépwo acéihi, ke lé pipiiden
nge he ni amu, é Fénisi, ke é Antioche, ke é pwo a één
Chipre. Ke lé te â cihe te lépwo Juif cehi, ko a Pwooti
Wâé. 20 Kehe icehi ana wo lépwo béén mu pelelé, lép-
wo apulie mu Chipre, ke é Cirène, ke lé âbé ne Anti-
oche, ke lé cihe ko a Pwooti Wâé te Padaame Iésu te
lépwona time uce lépwo Juif. 21 Ke e mu huîilé a junuu
Padué, ke hiwon mwo ni apulie na lé bitelé ne ko
Padaame, ke lé céihi.
22 ††Ke lé téne anaa wo lépwo acéihi ne Iérusaléma.
Ke lé ne Barnabas nge Antioche. 23 Ke me e tehene
ngen, ke e alihi a *adéihi te Padué ne huîi a bele, ke e
te junihe pipwodéén. Ke e pamwoiulé ati, beme lé
cumang ati he ni pwonimelé, ne ko Padaame.
24 Be wo Barnabas, ke pa apulie na te nihe wâé nang,
ke tilieng na a Jenen Iitihi, ke te nihe ubwo a céihi ten.
Ke a hiwon ko apulie, ke lé céihi ne ko Padaame.
25 ‡Ke é mulang, ke e â Tarse wo Barnabas, beme e â
hane Saulo. 26 Ke me e tooeng, ke e pééeng bé ne Anti-
oche [ne Siri]. É he na céiu jo, ke lu mu he ni pitihi ko
pwoiitihi, ke lu pacémunihi a hiwon ko apulie. Ke é mu
Antioche he na lé tabuhi pii ko lépwo acéihi pie, lépwo
chrétien [a bwopiinen pie 'lépwo acéihi ne ko Kériso'].

Lé picani te lépwo acéihi ne Judé

27 É ha a benaamwon naa, ke lé opé mu Iérusaléma
ne Antioche wo lépwo péroféta. 28 ‡†Pa céiu béélé, ke a
niin pie Agabus. Ke e mu kon a junuu a Jenen Iitihi. Ke
e cuwoda, ke e pii telé pie: «O bo pwo ace menele celi
nihe ubwo ati ne pwo a bwohemwo.» Ke o cuwo a
bwopiinen naa, ha a benaamwon de Klaude, pa
daame ubwo te lépwo Roma.
29 Ke é ne ko lépwo acéihi, ke lé piténelé beme lé ne
ngen ce bépicani te lépwo acéihi na lé mu Judé. Ke lé
te muko ne, na te jan me lé ne [âcehi nina lé pé mu ko
ni penem delé]. 30 ‡‡Ke lu pé ngen ni âpipati naa wo
Barnabas me Saulo, nge céii lépwo apihuô te ni acéihi.

Lé taunu Cang ke imwi Pétéru

12 É ha a benaamwon naa, ke e pwotahi ne ko ni
béé acéihi wo pa daame *Érode Agripa I*er*. 2 Ke
e ne a mwomwon beme lé taunu Cang, pa âjiéne
Ioane, ko teua. 3 Ke me e alihi pie wâé te lépwo Juif, ke
e ne me imwi mwo Pétéru, ha a céiu tan ubwo telé, a
tan ko pieni pwoloa na tice nyaa ten. 4 Ke e pwo me
tahieng da he karépu, ke e ne me lé wéieng nina paa
ni bele na pipaa ni coda ne hen. Be nimen me e tauti
Pétéru ne he pwahamii ni apulie ati, alecehe a tan ub-
wo ko *Pacika. 5 Ke lé wéi Pétéru ne he karépu. Ke
mepwo ni acéihi, ke lé te mwoiu ko pwoiitihi me den.

E pawie Pétéru wo pa âcélo

6 É ha a bwén ânebuhe a bwo tautieng, ke wo Pétéru,
ke e pule ha awieme lupwo alo coda. Ke cieeng ko ni
itihe toki ne ko lupwoli coda. Ke pwo mwo ni coda na
lé cuwo he pomwa ko a karépu, beme lé wéieng.
7 Kehe icehi ana e te tuie kuti wo pa céiu *âcélo te
Padaame, ke te ju pwéélang kuti ha ali karépu. Ke wo
pali âcélo, ke e ti ko a céiu duaa Pétéru, ke e
paûmiêeng. Ke e pii ten pie: «Go cuwoda epin!» Ke e te
tupwo kuti mu ko lupwo i Pétéru li itihe toki.
8 Ke e pii ten wo pali âcélo pie: «Go cieko ko a tai-
henam, ke go cuwohe lupwo dihibwaam.» Ke e te
piténedeeng wo Pétéru.
Ke e pii ten mwo wo pali âcélo pie: «Go cuwohe a
palito tem, ke go âbé céing.»
9 Ke e âcéin mu he karépu wo Pétéru. Kehe icehi ana
time e uce temehi pie, nina e pwo ten wo pali âcélo, ke
te ni juuju. Be e niimihi pie a niûn. 10 ‡‡†Lu wédeni ni co-
da na lé wéa ânebun, ke lu wédeni mwo nina lé cuwo
lang. Ke lu tehene nge ko a pomwa toki: a babé ko a
pwomwo ubwo. Ke e te pitehi cehi ne ânebuhelu, ke lu
wie, ke lu â ha a céiu pwaaden. É mulang, ke te tie kuti
pali âcélo.
11 Ke e bwo mwojuia mwo a pwonime Pétéru, ke e pii
pie: «Te a juuju kuti! É jenaa ni, ke é bwobe temehi pie,
e pawiebé pa âcélo ten wo Padaame, beme e celuim-
iéo mu ha a pihuô te Érode! Ke e celuimiéo koja ni ta
na lé pwo me lé pwo tong na a bele te lépwo *Juif [na
lé pipwobwonikeme].»

E â pele ni béé acéihi béén

12 É alecehe anaa, ke e â ha a pomwa te Maria, nyaa
te Ioane na pii kon mwo pie Maréko. Lé teko mu lang
a céiu a hiwon ko ni acéihi, be lé teko pwoiitihi. 13 Ke e
cii a pomwa wo Pétéru, ke e âbé wo Roda me e tehi.
Wo êje, ke ê eabwé ha a pwomwo naa. 14 Ke e téne
temehi a pati Pétéru, ke te junihe piwâénimen. Ke e
téte ngen, ke e pii pie: «Éé, wo Pétéru na e âoté pwom-
wo!» Ke e pineuhi me e tehi ali pomwa!
15 Ke lé pii ten pie: «Go piolo, go êje!» Ke e hegi ne
telé pie: «Uhuu! É te juuju.» Ke lé pii ten mwo pie:
«Ûhu! Wieli a jenen ‡‡‡.»
16 É he lé mwo ko picihe, ke e tee mwoiu ko cii ali
pomwa wo Pétéru! Ke me lé tehi ali pomwa, ke lé te ju-
nihe téetieng kuti.
17 Ke e pwo inenaado telé ko a in, pie me lé nemwo
cihe. Ke e piuti telé a bwo pawieeng mu he karépu. Ke
e pii telé mwo pie: «Wâé heme geé bo pii te Cang §, me

† *11.19 Apostolo 8.1—4* †† *11.22 Apostolo 4.36* ‡ *11.25 Aposto-lo 9.30* ‡† *11.28 Apostolo 21.10* ‡‡ *11.30 Apostolo 12.25*

‡‡† *12.10 Apostolo 5.19* ‡‡‡ *Jenen—ai Pa âcélo ten. Lé céihi wo lépwo Juif pie, lé wéikenye ne ni âcélo.*

ni béé acéihi béénye.» Ke e wie kojalé, ke e â ha a céiu
duaan.
18 †Ke me pwang daabé, ke lé âdé ke âbé wo lépwo
coda. Ke lé te junihe gia, be time lé uce temehi he celi
e lang wo Pétéru, ke te junihe mwotilé. 19 Ke e pwo me
lé haneeng wo Érode, kehe icehi ana time lé uce too-
eng. Ke e pwo me tahimwo lépwo awéa, ke e ne a
mwomwon beme taunulé.
É alecehen, ke e ole wo Érode mu *Judé ne Césaré,
beme e pimu lang.

E mele wo Érode Agripa I*er*

20 E te nihe okéé wo pa daame naa, wo Érode, ne ko
lépwo apulie Tir me lépwo apulie Sidon. Ke lé piténelé
wo lépwonaa, ke lé âbé alieng beme lé ilehi kojaeng a
péém. Be lupwo amu naa, ke lé mulie mu ko a amu te
Érode. Ke lé ne me pa pwaadeniilé wo Blaste, pa apen-
em de pa daame, ke pa caa te penem he mwodaame.
21 Ke é ha a tan na e caa pipégali wo Érode, ke e cu-
wohe ni epwénen he daame, ke e taa tebwo pwo ateb-
wo he daame, ke e cihe te ni apulie naa.
22 Ke lé te nihe picedieng, ke lé pii pie: «Éé! Time uce
wo pa apulie na e cihe, kehe caa te wo padué!»
23 ††Ke é ha a benaamwon naa, ke e ahi Érode wo pa
âcélo te Padaame, be time uce nime Érode me e pip-
woun de Padaame, kehe te nimen me e te pipwoun
den. Ke lé wiieng ne ni béle, ke e mele.
24 ‡Ke a pwooti te Padué, ke caa nihe piân. 25 ‡†Wo
Barnabas me Saulo, ke lu caa panebwénihi ni penem
delu ne ko lépwo acéihi ne *Iérusaléma. Ke lu engem-
wo, woélé me Ioane na pii kon mwo pie Maréko.

a bécéiuhe bwo engen de paulo

(Pwahamii tii: 13.1—14.28)

Lé pipégali Barnabas me Saulo

13 É ne pele ni acéihi ne Antioche ha a province
Siri, ke caa pwo ni péroféta me ni béén na lé
pacémuni ni acéihi: wo Barnabas, Siméon, pana lé pii
kon pie ‘pa Apulie Bwiile’; Lucius mu Cirène; Manaën,
pana lé picilelu ibu me gupéno *Érode Antipas; ke wo
Saulo.
2 ‡‡Ke pwo a benaamwon na lé patupwo wiinaado me
ûdu, beme lé pwoiitihi te Padaame. Ke e pii telé na a
*Jenen Iitihi pie: «Geé pineité Barnabas me Saulo ne
ko a penem na é todelu ne kon.»
3 ‡‡†É alecehe a bwo time wiinaado telé me pwoiitihi
telé, ke lé ne ni ilé ne huîilu [beme adéilu] ke lé nelu
me lu engen.

Lu â pwo a één Chipre

4 E pahede Barnabas me Saulo na a Jenen Iitihi. Ke lu
ole Sélusi, ke é mulang, ke lu engen pwo ong, nge pwo
a één Chipre. 5 ‡‡‡Ke me lu tehene nge Salamine, ke lu
patemehi a pwooti te Padué ne he ni *mwotapitihi te
lépwo *Juif. Ke e âcéilu wo Ioane-Maréko, beme e pi-
cani telu.

E cubwonilu wo Élimas

6 Ke me lu caa â engen pitihi a één, die ha a pwomwo
ubwo Pafos, ke lu too pa céiu Juif na pii kon pie Bar-Ié-
su. Wo pa apulie naa, ke pa apwotuté, ke e pii pie
weeng, ke pa péroféta te Padué. 7 Wo panaa, ke pa
béé Sergius Paulus, pa gupéno pwo a één naa, pa
apulie na e pitemang. Ke e tode Barnabas me Saulo
wo pa gupéno, be te junihe nimen me e téne a pwooti
te Padué. 8 Kehe icehi ana wo pali apwotuté, na pii kon
mwo he pwo *grek pie Élimas, ke e hane beme e bite-
hi a bwo temehi nen de gupéno, beme e nemwo céihi
ne ko a pwooti.
9 Ke wo Saulo, pana lé mu pii kon mwo pie Paulo §, ke
caa ju tilieng na a Jenen Iitihi, ke e te ju ome Élimas, ke
e pii ten pie: 10 «Pa naî *Caatana! Wogo ke pa apipwob-
wonihi ne nina mwomwon! Te junihe ubwo kuti a pip-
wohuô ne kom! Woté? Mwo te time go uce nebwén ku-
ti a bwo bitehi ne ni pwaadeni Padaame na mwom-
won? 11 §†Go téne: É jenaa [ke a okéé te Padaame, ke e
kom] ke o bwi go, ke o pwo a benaamwon na time go
uce alikenye.»
Ke e te âbé kuti huîin a bwén, ke e pingaulieng hane
ce apulie me lé pipééeng.
12 Ke wo gupéno, ke e téetihi ana e ko tuie, me [a
junuu] a pwooti te Padué. Ke e te céihi kuti.

Antioche ne Pisidi

13 §††É alecehen, ke wo Paulo me lépwo béén, ke lé
taa pwo ong mu Pafos nge Perge ha a province Pam-
fili. Ke e engen kojalu mulang wo Ioane-Maréko, ke e
mwojuia ngemwo *Iérusaléma. 14 Ke é mu Perge, ke lu
engen, ke lu uti a pwaaden nge Antioche, ha a céiu du-
aa Pisidi.
Ke me lu tehene ngelang, ke lu taa ha a mwotapitihi
ha a *tan iitihi, ke lu tebwo. 15 Ke mepwo ni apulie na
lé ko pwoiitihi lang, ke lé ko pine a tii ko *patén de
Moosé, me ni tii te lépwo péroféta. Ke é alecehen, ke
lé pii telu wo lépwo apihuô ne ha a mwotapitihi pie:
«Lupwo âjiéneme, mepie pwo ce pwooti teu me bé-
pamwoiu a bele, ke geu cihe.»

§ *Cang—Pa ciéé Iésu. Omehi note* † *12.18 Apostolo 5.22–24* †† *12.23 Daniel 5.20* ‡ *12.24 Ésaïe 55.11* ‡† *12.25 Apostolo 11.29–30, 15.37* ‡‡ *13.2 Apostolo 9.15* ‡‡† *13.3 Apostolo 6.6* ‡‡‡ *13.5 Apostolo 12.12, 15.39* § *Saulo, Paulo—A niin he pwo ébéru pie Saulo; a niin he pwo grek pie Paulo.* §† *13.11 Apostolo 9.8* §†† *13.13 Apostolo 15.38*

E pacihe lépwo âjiénen wo Paulo

16 Ke e cuwoda wo Paulo, ke e pwo inenaado beme lé
nemwo cihe, ke e pii pie: «Geé téne, ati wogewé lépwo
*Isaraéla, me wogewé mwo na geé ko pipwoiitihi ibu.
17 †E pipégali lépwo caa tenye wo Padué he a bele Is-
araéla. Ke e pwo me piubwo da a bele, ha a benaam-
won na lé mwo apulie coho ne *Aigupito. Ke e pwo me
lé wie ko a niihen me junuun. 18 ††Ke e wéilé ‡, he na e
mwonuhi na 40 ni jo ne ha a melé.
19 ‡†«Ke me e pwo me lé mele ne ni 7 mwametau mu
ha amu *Kanana, ke e patupwo ne telé amu beme lép-
wo ju eapwihin. 20 ‡‡A benaamwon naa, ke é mwonu na
450 ni jo. Ke [é alecehe a bwo pipégalilé ten ne Aigupi-
to, ke] e ne ni apihuô te ni watihenye, die ha a be-
naamwon de péroféta Samuel.
21 ‡‡†«Ke mepwo ni watihenye, ke lé ilehi koja Padué
pace daame helé. Ke e ne telé Saül, pa naî Kis mu ha a
pwomwoiu te *Benjamin. Ke e daame helé he na 40 ni
jo.»

Wo Iésu pa aceluimikenye

22 ‡‡‡«É alecehen, ke e pé kojaeng a pihuô wo Padué,
ke e ne te *Davita beme pa daame he lépwo caa
tenye. E pii ne kon wo Padué pie: *É caa too Davita, pa
naî Jessé, pa apulie na te junihe eânimung den, na e
bo pacuwohi ati nina nimung kon.*

1 Samuel 13.14

23 §«Ke é ne he ni pihuô te Padué, ke e bo wie mu ha
a pwomwoiu te Davita wo Iésu, beme pa apiceluimi
*Isaraéla.
24 §†«Ânebuhe a bwo tuie te Iésu, ke e âbé wo *Ioane
pa apipuu apulie, ke e pipatemehi ati te a bele Is-
araéla. Ke e pii telé pie: “Geé pininim, ke geé bitekewé,
ke me puukewé!” 25 §††Ke me e panebwénihi ni penem
den, ke e pii telé wo Ioane pie: “Kona geé ko niimihi
pie, woéo ke woo? Be time uce woéo pa *Mesia. Be e
bo âbé alecehung wo pana o te junihe time uce jan ne
kong me é tuwo ni tai ko ni dihibwaan.”»

Time lé uce temehi Iésu

26 [Ke e pii mwo wo Paulo pie]: «Geé tabemiéo,
wogewé lépwo âjiénung, lépwo piebehi *Abérama, me
wogewé mwo na geé paciiti Padué. E caa patupwobé
céiikenye ati a pwooti ce, beme celuimikenye. 27 Kehe
icehi ana ni apulie Iérusaléma, me ni daame helé, ke
time lé uce temehi Iésu, pana e âbé beme e
celuimikenye. Time lé uce temehi a pwooti na lé mu
caa pii ânebun wo lépwo péroféta, na lé mu pine ati he
ni tan iitihi. Kehe icehi ana lé pacuwohi a pwooti naa,
be lé pwo beme e mele wo Iésu.
28 §‡«Be lé te temehi pie, te tice aceli e pwo wo Iésu
celi jan me taunueng kon, kehe icehi ana lé te ilehi ko-
ja *Pilate pie, wâé heme e mele [ne ko a *kuricé].
29 §‡†Be lé pacuwohi ati ni naado na pii ne kon ne ni tii
iitihi. Ke é alecehen, ke lé neeng ole mu ko a kuricé, ke
lé neeng he iitihi.»

E pamulipieng mwo wo Padué

30 «Kehe icehi ana wo Padué, ke e te pamulipieng
mwo, mu ha awieme ni amele. 31 §†Ke é he ni tan na ju-
nihe hiwon, ke e pihabwiieng wo Iésu te ni apulie na lé
tai taa me weeng mu Galilé, me lé taa Iérusaléma. Ke
é jenaa ni, ke caa lépwo apajuujueng ne ha awieme a
bele Isaraéla.
32 «Ke wogeme, ke geme pipatemehi tewé a Pwooti
Wâé naa. Be e caa mi pii ânebun wo Padué te ni wati-
henye. 33 §‡Ke, é jenaa ni, ke e pwo me denye ni naîlé
[me ni béén mwo]. Be e pwo me e mulie cemwo wo Ié-
su.
«Be nye pine ne ha a béalohe *psaume* te Davita pie:

É jenaa, ke é pii beetihi:
Wogo pa naîng,
*ke woéo pa caa tem.*Psaume 2.7

34 §§†«Éa, wo Padué ke e pamulipieng mwo, mu ha
amele, beme time e uce mwojuia mwo ne he iitihi, be-
me time uce nyaale pule nang. E caa mi pii wo Padué
pie: *É bo ne tewé a *adéihi na é caa mi pii te Davita.*

Ésaïe 55.3

35 §§‡«Ke a juuju, be nye pine ne mwo ha a céiu duaa
tii te **Psaumes* pie:

Ke time go uce neeng me nyaale pule
pa apipenem iitihi tem
*na go caa pipégalieng.*Psaume 16.10

36 «Ke e pipenem de Padué wo Davita, die ha a mele
ten, beme e pacuwohi nina nime Padué kon. Ke me e
mele, ke neduwoeng pwohewii lépwo caa ten, ke
nyaale pule nang, ne he iitihi. 37 Kehe icehi ana wo
pana e caa pamulipieng wo Padué, ke time uce nyaale
pule nang.»

E pineuhi ni ta pwo tenye

38-39 §§§«Wâé heme geé temehi ehi ni, wogewé lépwo
âjiénung, pie é ko a nii Iésu, na geme patemehi tewé
jenaa, a bwo pineuhi na a ta. Be time uce jan ni patén
de Moosé me pineuhi ni ta. Kehe icehi ana wo pana e
céihi ne ko Iésu, ke caa mwomwon nang, be caa pitice-

† 13.17 Exode 1.7, 6.6, 12.51 †† 13.18 Nombres 14.34; Deutéronome 1.31 ‡ E wéilé—ai E pwo me lé wiinaado—ai E picani ne kolé. ‡† 13.19 Deutéronome 7.1; Josué 14.1 ‡‡ 13.20 Juges 2.16; 1 Samuel 3.20 ‡‡† 13.21 1 Samuel 8.5,19, 10.20–24 ‡‡‡ 13.22 1 Samuel 13.14, 16.12; Psaume 89.21 § 13.23 2 Samuel 7.12–16 §† 13.24 Mataio 3.1–2 §†† 13.25 Ioane 1.20,27

§‡ 13.28 Mataio 27.22–23 §‡† 13.29 Mataio 27.59–60 §† 13.31 Apostolo 1.3,8 §‡ 13.33 Psaume 2.7 §§† 13.34 Ésaïe 55.3 §§‡ 13.35 Psaume 16.10 §§§ 13.39 Roma 10.4

naado ne ko ni ta na e pwo. [40] Ke geé pipwocile, be koli e bo tuie ne kowé ana lé caa pii wo lépwo péroféta:

[41] †*Geé pipwocilekewé,*
wogewé lépwo apipaunukewé!
Wâé heme geé téetihi,
ke me geé pipiiden!
Be é o caa pwo ne pelewé
ce naado celi junihe ubwo.
Ke mepie lé piuti tewé,
ke o time geé uce céihi ne kon.» Habakuk 1.5

[42-43] Ke é alecehe a pitihi, ke lu pwo me lu wie mu ha a mwotapitihi wo Paulo me Barnabas. Ke lé ilehi kojalu ne ni apulie pie me lu mwo ne ce behi ni pwooti telu, ha a tan iitihi alecehen. Ke hiwon ni apulie na lé âcéi Paulo me Barnabas: wo lépwo Juif, me ni béén na lé céihi ne ko a pwoiitihi te lépwo Juif. Ke lé pipwojepule ibu, ke lu pamwoiulé, beme lé imwi mangihi ni *pipwoééhe tice ja kon de Padué.

Lu â céii nina time uce ni Juif

[44] É ha a tan iitihi alecehen, ke lé pipitilé a hiwon ko ni apulie Antioche ne Pisidi, beme lé téne a pwooti te Padaame. [45] Ke lé teko ali ni apulie naa wo [lépwo apihuô te] lépwo Juif, ke lé pipwokon ne ko Paulo, ke lé pigetieng, ke lé pipiitaeng. [46] ††Kehe icehi ana lu pii mwoiuhi telé wo Paulo me Barnabas pie: «Gemu mi âbé céiikewé, be wogewé ninaa, na me geé mi téne a pwooti te Padué. Kehe geé téétihi, ke é mulang, na gemu bitekemu nge céii nina time uce ni Juif. Be wieli time uce a dewé a *mulie dieli mwo ne pele Padué!
[47] ‡Be weengi ana e caa pii teme wo Padaame:
É neko bé,
me go pwéélang de ni béé bele,
beme go pii te a bwohemwo ati
pie, e caa âbé celuimikewé
wo Padué!» Ésaïe 49.6

Hiwon nina lé céihi

[48] Ke me lé téne anaa wo lépwona time uce lépwo Juif, ke lé te junihe pipwodéén. Ke lé pii pie: «Te junihe wâé kuti a pwooti te Padaame!» Ke lé céihi ne nina e caa pipégalilé wo Padué, beme e mu kolé a mulie na tice pwonehin.

[49] Ke e â pitihi a amu a pwooti te Padaame.

[50] Pwo ni toomwo na piubwo jélé ne ha amu naa, na wâé telé a pwoiitihi te lépwo Juif. Ke wo lépwo Juif, ke lé pine ânepuni ni toomwo naa, me ni apihuô ha amu, beme lé pwotahi ne ko Paulo me Barnabas. Ke lé pawielu mu ha amu telé. [51] ‡†Ke lu tagiliihi ni muu pule ko alu ‡‡ [beme lu habwii pie time uce wâé ni huô telé] ke lu engen kojalé, ke lu â Ikone.

[52] Ke ni acéihi na lé mu Antioche, ke caa ju tililé na a Jenen Iitihi, ke lé te junihe pipwodéén.

Paulo me Barnabas ne Ikone

14 Piwie nina tuie ne Ikone me Antioche. Be lu taa wo Paulo me Barnabas ha a *mwotapitihi te lépwo *Juif, ke lu patemehi a pwooti te Padué; ke hiwon ni apulie na lé céihi: wo lépwo Juif, me lépwona time uce lépwo Juif. [2] Kehe icehi ana wo lépwo béé Juif, ke te muhi telé me lé céihi ne ko a pwooti na lu pipatemehi. Ke lé pine da puni lépwona time uce lépwo Juif na lé mu lang, beme lé okéé ne ko Paulo me Barnabas.

[3] ‡‡†Kehe icehi ana time lu uce engen, ke lu mwo te mu lang. Ke time uce piabwobwo julu me lu pii mwoiuhi a pwooti te Padaame, be lupwona lu céihi ne kon. Ke e *pajuujuhi ni pwooti na lu pii wo Padué, ke e ne me lu pwo ni *pipwojunuun me ni inenaado na piwéden. [4] Ke lé pipiiden wo lépwo apulie ha amu naa. Be a céiu duaan, ke lé mu ko [lépwo apihuô te] lépwo Juif; ke a céiu duaan, ke lé âcéi lépwo *apostolo.

[5] ‡‡‡Ke lé piténelé wo lépwo Juif me lépwona time uce lépwo Juif, me lépwo apihuô telé, beme lé pwotahinaado ne ko Paulo me Barnabas, ke me lé taunulu ko péi.
[6] Kehe icehi ana me lu temehi anaa, ke lu cela nge he ni pwomwo ubwo Listre me Derbe ne Likaoni, me ni béé duaan ko jijen. [7] Ke lu patemehi nelang a Pwooti Wâé.

Ne Listre me Derbe

[8] É ha a benaamwon naa, ke e mu ha a pwomwo ubwo Listre wo pa apulie na tebwomwa nang he mwo wahin nang. Ke time uce jan me e cuwoda me engen.
[9] Ke é ha a céiu tan, ke e tabemi Paulo he e ko cihe ko a Pwooti Wâé. Ke e te ju omeeng wo Paulo, be e alihi pie e céihi wo paje beme wâé nang.

[10] Ke e te nihe cihe da ko miiden wo Paulo, ke e pii ten pie: «Go caama, me go cuwo!»

Ke e te cuwoda kuti, ke e engen.

[11] §Ke hiwon ni apulie mu ha amu Likaoni na lé alihi ana e pwo wo Paulo. Ke lé cihe da ko miiden he patilé pie: «Éé! Ni duéé henye, ke lé caa pé ni éé apulie, ke lé opé céiikenye!»

[12] Ke lé ne telu ni nii ni duéé helé; lé pii ko Barnabas pie Zeus [a nii pa daame he ni duéé helé]; ke wo Paulo pie Ermès §†, be te weeng, pa apébé na a pwooti.

[13] Ke pwo a *mwaiitihi te Zeus, na e mu ha ata ne ha a pwomwo ubwo. Ke wo pa apwoâpwailo te Zeus, ke e pébé ni caa te paaci na pwo itihe muun kolé, ke lé ne

† *13.41 Habakuk 1.5* †† *13.46 Apostolo 3.26, 18.6* ‡ *13.47 Ésaïe 49.6* ‡† *13.51 Mataio 10.14; Apostolo 18.6*

‡‡ *Tagiliihi ni muu pule ko alu—A bwopiinen pie, o time uce pine ne kolu celi e o toolé.* ‡‡† *14.3 Maréko 16.20; Ébéru 2.4* ‡‡‡ *14.5 Apostolo 14.19* § *14.11 Apostolo 28.6* §† *Zeus, Ermès—Ânebun, ke lépwo Grek, ke te junihe hiwon ni duéé helé.*

he ni pomwa. Be nimen me woélé ati me a pubu
apulie, ke me lé *pwoâpwailo te lupwo apostolo.

Te céiu pa ju Dué

14 Kehe icehi ana me lu téne anaa, ke te junihe time
uce wâé telu, ke lu tie ni epwénelu †. Ke lu téte nge ha
awieme ni apulie, ke lu toii da pie: 15 ††«Ûhu! Lépwo
béému, é mu ko ade na geé pwo anaa? Wogemu, ke te
lupwo apulie pwohewiikewé! Ke gemu âbé patemehi
tewé a Pwooti Wâé! Wâé heme geé necu ni duéé
hewé, na piticenaado ne kolé! Ke geé bitekewé ne ko
Padué na e mulip. Be weeng na e pwo a miiden me a
bwohemwo me a jié, me ati ni naado na e hen.
16 ‡«Ke é he ni benaamwon na e caa âdé, ke e mwo te
ne ni puapulie me lé mwo te pwo nina te wâé telé.
17 ‡†Kehe icehi ana e mu te habwii tenye a pipwoééhe
ten, ke e pwo ni naado na wâé, me denye. Be e ne
tenye a ute, bé mu he miiden, me ni benaamwon ko a
pitii âdaanu. Ke weeng na e ne tenye ni wiinaado na
nihe hiwon, ke e ne mwo me nye nihe pipwodéén.»
18 Ke lu caa te patemehi telé ni pwooti naa wo Paulo
me Barnabas, kehe icehi ana lu mwo te pwobwonilé
beme time lé uce pwoâpwailo telu.

Lé ahi Paulo ko péi

19 ‡‡É ha a benaamwon naa, ke lé âbé mu Antioche ne
Pisidi, ke é mu Ikone, wo lépwo béé Juif. Ke lé taa pine
puni lépwo béé apulie, beme lé taunu Paulo. Ke lé te
junihe ahieng ko péi, ke lé céieng wie koja a pwomwo
ubwo, be lé piniimihi pie e caa mele. 20 Kehe icehi ana
me lé mu aujenieng wo lépwo acéihi, ke e cuwoda, ke
e taa ha a pwomwo ubwo.
Ke é ha a tan alecehen, ke lu â Derbe wo Paulo me
Barnabas.

Lu mwojuia mwo ne Antioche ne Siri

21 É mulang, ke lu pipatemehi a Pwooti Wâé ne
Derbe wo Paulo me Barnabas. Ke hiwon ni apulie na lé
céihi. Ke lu mwojuia mwobé ne Listre, ne Ikone me An-
tioche ne Pisidi. 22 ‡‡†Lu pamwoiu lépwo acéihi beme lé
cumang ne he ni céihi telé ne ko Padaame. Ke lé pii
telé pie: «Nye mulie ne he ni picani, me genye â ha a
pwaaden nge ha a *Mwametau te Padué.»
23 Ke lu pipégali lépwo béé apulie, beme lépwo api-
huô te ni béé acéihi ne he ni béé duaan. Ke pwo a céiu
benaamwon na lu pipatupwo wiinaado me ûdu, ke lu
pwoiitihi, beme lu nelé te Padaame na lé céihi ne kon.
24 Ke nebwén, [ke lu pinelé] ke lu pitahagéi ole Pisidi,
ke lu tuie nge ha a province Pamfili. 25 Ke é nelang, ke
lu pipatemehi a Pwooti Wâé ne Perge. Ke é mulang, ke
lu ole ne Atali.
26 ‡‡‡Ke lu taa pwo ong me lu mwojuia ngemwo Anti-
oche ha a province Siri. Be wo lépwo acéihi ne ha a du-
aan naa, ke li lé caa nebwén ko nelu te Padué ha a pip-
woééhe, ne ko a penem na lu ko pwo.
27 §Ke me lu tuie ngemwo lang, ke lu neibu lépwo
acéihi. Ke lu uti telé ati ni jéhinaado na e ne telu me lu
pwo wo Padué. Ke lu uti mwo a bwo tehi na a pomwa
ko a céihi te lépwona time uce lépwo Juif, me lé céihi.
28 Ke lu mwo mu me bwolihi pelelé.

A picihe ko ni patén

15 §†Pwo ni béé apulie, na lé âbé mu *Judé me lé â
Antioche. Ke lé mwo pacémuni ni acéihi, ke lé pii
telé pie: «Mepie time uce pipwotegoop tewé, pwohewii
ana pii ne he ni *patén de Moosé, ke o time uce
celuimikewé.»
2 §††Kehe icehi ana wo Paulo me Barnabas, ke te juni-
he time lé uce piténelé me woélé, ke lé te nihe picihe
ko a bwo niimihinaado naa. Ke lé pihuô ibu pie wâé
hemepie lé taa *Iérusaléma, woilu me ni béén mu
kolé, beme lé o picihe wo lépwo *apostolo, me lépwo
apihuô te ni acéihi, ko ace bwopiine a pwooti naa.
3 Ke é mu ko anaa, na lé pawielé ngen wo lépwo acéi-
hi Antioche. Ke lé engen wo lépwoje, ke lé tahagéi
Fénisi me *Samari. Ke lé piuti a bwo pininim de lép-
wona time uce lépwo *Juif. Ke lé te junihe pipwodéén
kon wo lépwo acéihi na lé mu lang.

A pitihi ne Iérusaléma

4 §‡Ke me lé tuie nge Iérusaléma, ke lé hegilé ati ne ni
acéihi, me ni apostolo, me ni apihuô telé. Ke lé piuti
telé ati ni naado na lé pwo me Padué.
5 Kehe icehi ana pwo ni béé *Farasaio na lé caa céihi
ne ko Iésu, ke lé cuwoda, ke lé pii telé pie: «Wâé heme
lé *pwotegoop te ni acéihi na time uce ni Juif, ke wâé
heme lé âcehin ehi ni patén de Moosé.»
6 Lé pipitilé wo lépwo apostolo me lépwo apihuô, be-
me lé picihe ko a pwooti naa.

E pacihelé wo Pétéru

7 §‡†Lé te junihe picihe kon, ke é ha a céiu benaam-
won, ke e cuwoda wo Pétéru, ke e pii telé pie: «Lépwo
acéihi bééng, geé temehi pie caa bwolihi na e pipégal-
iéo wo Padué mu ha awiemewé, beme é patemehi a
pwooti te nina time uce ni Juif. Be nimen me lé téne a
pwooti ko a mulip, ke me lé céihi ne kon. 8 §†Wo Padué,
ke e te temehi ni pwonime ni apulie. Ke e ne telé mwo
a *Jenen Iitihi, pwohewii ne konye. E tee ko habwii

† *Lu tie ni epwénelu—Beme habwii pie te junihe piemegéi nalu, be lé pwo aceli ta ne ko Padué wo lépwo Likaoni.* †† *14.15 Psaume 146.6; Apostolo 10.26* ‡ *14.16 Apostolo 17.30* ‡† *14.17 Jérémie 5.24* ‡‡ *14.19 Apostolo 17.13; 2 Korénit 11.25* ‡‡† *14.22 Apostolo 15.32; 1 Tésalonik 3.3*

‡‡‡ *14.26 Apostolo 13.1—2* § *14.27 Apostolo 15.4,12* §† *15.1 Galat 5.2* §†† *15.2 Galat 2.1* §‡ *15.4 Apostolo 14.27* §‡† *15.7 Apostolo 10.1—43* §† *15.8 Apostolo 10.44, 11.15*

tenye pie, e te hegilé mwo. 9 Time e uce pipwoinen ne
konye me woélé. E pwo me wâé ni pwonimelé, be lé
céihi.
10 †«Ke é jenaa ni, ke é mu ko ade na geé mwo teko
tacebwéni Padué? É ko ade na geé ne huîi ni acéihi a
âneule, na time uce jan me lé canihi wo lépwo wati-
henye, ke wogenye mwo? 11 ††Genye céihi pie caa
celuimikenye, ko a *pipwoééhe tice ja kon te Padaame
Iésu. Tai wogenye me woélé.»
12 Ke te ju tice pwocihe ha ali tapitihi, ke lé tabemi
Barnabas me Paulo. Ke lu piuti telé ni *pipwojunuun
me ni inenaado na e ne me lu pwo wo Padué, ne ha
awieme nina time uce ni Juif.

Ni âniimihinaado te Cang

13 ‡Ke me lu caa cihe ati, ke e uce cihe wo Cang ‡†, ke
e pii pie: «Lépwo acéihi bééng, geé tabemiéo. 14 E piuti
wo Simon [Pétéru] a bwo tabuhi pipégali nen de
Padué ace bele ten, mu hadenii ni béén na time uce ni
Juif, beme a bele ten. 15 Be caa pwohewii a bwopiinen
de ni péroféta, na nye pine ne he ni tii iitihi pie:

16 ‡‡*E pii wo Padaame pie:*
“É alecehe anaa,
ke é bo âmwobé,
ke é bo bahi mwo
*a mwa te *Davita na e caa tupwo.*
É bo pwo me e cuwo mwo,
17 *beme lé o bo haneéo*
ati ne ni apulie pwo bwohemwo.
Éa, beme lé o bo haneéo
ati ne ni bele na é todelé
beme lé bele tong.
18 *Woéo Padaame,*
na é pii ni pwooti naa.
É caa te mi pii beetihi ânebun.”» Amos 9.11–12

19 E pii mwo wo Cang pie: «É niimihi pie, me time uce
ne mwo ace céiu âneule huîi nina time uce ni Juif, na lé
caa céihi ne ko Padué. 20 ‡‡†Wâé heme nye pwotii nge
céiilé, me nye pii telé pie: “Geé nemwo wii ni mewota
na *pwoâpwailo kon ne te ni *déme duéé. Geé nemwo
pibune, ke geé nemwo pipule hauli. Geé nemwo wii ni
mewota na mwo cewéle, me ni wota na ebunuhi [be
time e uce wie a cewéhelé].” 21 Be tabuhi bwolihi, ke
pwo ni apulie na lé patemehi ni patén de Moosé ne he
ni pwomwo ubwo. Ke lé pine ni patén ne he ni
*mwotapitihi, ati he ni *tan iitihi.»

A tii nge céii ni acéihi Antioche

22 Ke wo lépwo apostolo, me lépwo apihuô, me ati ni
acéihi, ke lé piténelé beme lé tii a tii nge céii ni acéihi
ne Antioche. Ke lé pipégali Silas me Jude, na pii kon
mwo pie Barsabas, lupwo apulie na lé céihi ne kolu,
beme lu âcéi Paulo me Barnabas [beme lé pé ngen ali
tii]. 23 Ke lé ne telé ali tii na pii ne hen pie:
Bwocu tewé, wogewé ni acéihi ne Antioche, ke Siri,
ke Silisi! Wogeme lépwo apostolo, me lépwo apihuô,
na geme tii a tii ce. Time geé uce Juif, kehe icehi ana
geé céihi ne ko Kériso, ke é mu ko anaa, na wogewé,
ke caa lépwo âjiéneme ne he niin.
24 Geme téne pie, pwo ce béén celi lé engen mu
peleme, ke lé âdé pahaulikewé ko ni pwooti telé, ke lé
pwo me penem ni pwonimewé. Kehe icehi ana time
uce wogeme celi geme ne a mwomwon delé. 25 Ke é
mu ko anaa, na geme pitapitikeme, ke me niimihi pie
wâé hemepie geme pipégali lupwoce apulie mu
peleme, me geme nelu lé céiikewé, beme lu âdé céi
lupwo acéihi bééme, lupwona te junihe eânimeme
telu: wo Paulo me Barnabas, 26 lupwo apulie na time
uce piwâ julu me lu patupwo ni mulihelu ne he nii
Padaame Iésu Kériso. 27 Geme ne lé Jude me Silas, be-
me lu mwo ju pii pwaatihi tewé, nina tii ne ha a tii ce.
28 ‡‡‡Be geme piténekeme, wogeme me a Jenen Iitihi,
pie time uce wâé heme geme ne mwo huîiwé ace
âneule. Kehe icehi ana weengi a junaado:
29 Geé nemwo wii ni mewota na pwoâpwailo kon ne
te ni déme duéé;
Geé nemwo wii ni mewota na mwo cewéle, me ni
wota na ebunuhi [be time e uce wie a cewéhelé];
Geé nemwo pibune, ke geé nemwo pipule hauli.

Wâé heme geé nebwén koja ni naado naa.

Adéikewé!

Nihe pamwoiu lépwo acéihi

30 Ke lé patupwo ngen Paulo, Barnabas, Jude me
Silas. Ke lé â Antioche ne Siri, ke lé tapiti ati ni acéihi,
beme lé ne telé ali tii. 31 Ke me lé pine ali tii wo lépwo
acéihi, ke te junihe piwâénimelé kuti.
32 Mepwo é ne ko Jude me Silas, lupwo péroféta, ke
lu mwo te junihe pacihelé ke pamwoiulé.
33 Lu mwo mu lang ha a céiu benaamwon, ke lé
pinelu wo lépwo acéihi mu Antioche, me lu mwojuia
ngemwo pele lépwona lé nelu bé. { 34 Kehe icehi ana e
niimihi wo Silas pie wâé hemepie e mwo mu.}
35 Ke wo Paulo me Barnabas, ke lu tee mu Antioche.
Ke lu pacémunihi me pii beetihi a pwooti te Padaame,
woilu me ni apulie na hiwon jélé.

† 15.10 Mataio 11.30; Galat 3.10 †† 15.11 Galat 2.16; Éféso 2.5–8 ‡ 15.13 Galat 2.9 ‡† Cang—Pa ciéé Iésu. Omehi Maréko 6.3. Time uce pace céiu béé lépwo 12 apostolo, kehe icehi ana e bo te apostolo ke bo pa apulie na piubwo nang ne pele lépwo acéihi ne Iérusaléma. Omehi a Galat 1.19; 2.9. ‡‡ 15.16–18 Amos 9.11–12 ‡‡† 15.20 Exode 34.15–17; Lévitique 17.10–16

‡‡‡ 15.28 Mataio 23.4

a béalohe bwo engen de paulo

(Pwahamii tii: 15.36—18.22)

Lu pipiiden wo Paulo me Barnabas

36 É alecehe a céiu benaamwon, ke e pii wo Paulo te
Barnabas pie: «Genyu mwojuia ngemwo, he li pwom-
wo ubwo li genyu patemehi nge hen a pwooti te
Padaame. Wâé heme genyu caniê ni acéihi na ko élé
hen, beme genyu alihi pie he ko woté jélé.»
37 †Ke nime Barnabas me e pé mwo Ioane, na pii kon
mwo pie Maréko. 38 ††Kehe icehi ana muhi te Paulo, be
e te pipwoité engen kojalu wo panaa. Be tabuhi mu ha
a province Pamfili, ke time e uce picani telu, die ha
anebwén ko ni penem delu. 39 Lu te junihe picihe, ke lu
te junihe piokéé, dieli lu â pipiiden. Ke e pé Ioane-
Maréko wo Barnabas, ke lu engen pwo ong nge
Chipre.
40 Ke e pé Silas wo Paulo, ke lé nelu wo lépwo acéihi,
ne ha a pipwoééhe te Padaame. Ke lu engen. 41 Ke lu
tahagéi lupwo province Siri me Silisi, ke lu pamwoiu
ngen ni acéihi.

Wo Timoté ke e âcéi Paulo

16 ‡E engen wo Paulo mulang nge he ni pwomwo
ubwo Derbe me Listre. E pimu Listre wo pa acéi-
hi na pii kon pie Timoté, pa naî ê toomwo *Juif, na e
caa céihi ne ko Iésu. Ke hemepwo pa caa ten, ke time
uce pa Juif. 2 ‡†Ke lé pii wo lépwo acéihi mu Listre ke é
mu Ikone pie, te junihe pa apulie wâé wo Timoté.
3 Nime Paulo me e péééng. Ke e *pwotegoop ten,
mu ko lépwo Juif na lé mu ha a duaan naa. Be lé te
temehi ati pie, wo caa ten, ke time uce pa Juif ‡‡.
4 ‡‡†É he ni pwomwo ubwo na lé â hen, ke lu pii te ni
acéihi wo Paulo me Silas pie, me lé ténedehi ni pihuô
te lépwo apostolo me lépwo apihuô te ni acéihi ne
*Iérusaléma.
5 Ni acéihi, ke piubwo jélé da ne ha a céihi, ke e
pitaamwo a jéhilé téteda he ni tan.

Tode Paulo ne Macédoine

6 ‡‡‡Ke e pwobwoni Paulo me Silas a *Jenen Iitihi, be-
me lu nemwo patemehi a pwooti te Padué ne ha a
province Asia. Ke lé pitahagéi a Frigi, me a province
Galat [me lépwo béélu]. 7 Ke me lé tehene nge
mwonuhi a duaan Misi, ke lé pwo me lé taa ha a
province Bitini, kehe icehi ana time e uce tehi ne telé
na a Jene Iésu. 8 Ke é mulang, ke lé uce tahagéi Misi,
ke lé tuie ole Troas ha atii ne ong.
9 Ke é he bwén, ke wo Paulo, ke e alihi ne he niûn pa
apulie mu ha a province Macédoine, na e ko cuwo, ke
e wâgo kon ke e pii ten pie: «Go âbé ne Macédoine,
me go picani teme!»
10 É ne alecehe ana e habwii ten, ke geme § hane me
geme piepin nge Macédoine, be geme caa temehi pie,
wo Padaame na e todekeme, me geme patemehi a
Pwooti Wâé nelang.

Ne Filipi

11 Geme taa pwo ong ne Troas, ke geme caa te â ko a
één Samotrace. Ke é ha acaama hen, ke geme tuie ne
Néapolis. 12 Ke é mulang, ke geme â Filipi, a pwomwo
ubwo ne ha a céiu duaan §† ko a province Macédoine.
Filipi, ke a colonie te lépwo Roma §††. Mwo te pwo ni
tan deme nelang.

E céihi wo Lidi

13 É ha a *tan iitihi, ke geme wie koja a pwomwo ub-
wo, ke geme âmwonuhi a éémwa, be geme niimihi pie
e lang ace duaan celi lé mu pwoiitihi ne hen wo lépwo
Juif. Geme tebwo, ke geme cihe ne ko ni toomwo na lé
ko pitapitilé nelang. 14 Wo ê céiu, ke a niin pie Lidi, ê
apulie mu Tiatire, ê a-icuhi mwaanu megele, na te ju-
nihe ubwo a cuhin. Time uce ê Juif, kehe icehi ana e
céihi ne ko a pwoiitihi te lépwo Juif. Ke e te ju tabemi
ehi ni pwooti te Paulo. Ke e tehi a pwonimen wo
Padaame beme e hegi a pwooti. 15 Ke puueng me ni
apulie na lé mu ha a pomwa ten.
Ke é alecehen, ke e pii teme pie: «Mepie geé *pipaju-
ujuhi pie, é céihi me mang ne ko Padaame, ke geé âbé
céing ne ha a pomwa tong!» Ke e cuwokome beme
geme âcéin.

E pawiehi a duéé mu ko ê toomwo

16 É ha a céiu tan, he geme â ha a duaan na lé mu
pwoiitihi ne hen, ke e âbé benikeme ê toomwo na pwo
duéé kon. A duéé naa, ke e patemehi ten me e pii te ni
apulie nina e bo tuie. Ke te junihe hiwon ni mwani na
lé hegi mu ko nina e pii, wo lépwona e penem delé.
17 §‡Ke e âbé céime, wogeme me Paulo, ke e toii pie:
«Wo lépwo apulie ce, ke lépwo eabwé te Padué na ni-

† 15.37 Apostolo 12.12,25 †† 15.38 Apostolo 13.13; Kolosé 4.10 ‡ 16.1 Apostolo 14.6; 2 Timoté 1.5 ‡† 16.2 Filipi 2.19–22 ‡‡ Nime Paulo me pé ngen a Pwooti Wâé ne pele lépwo Juif. Kehe icehi ana time lé uce hegieng ehi mu ko Timoté, be time uce téele pwotegoop ten. Be wo caa te Timoté, ke time uce pa Juif. ‡‡† 16.4 Apostolo 15.23–29 ‡‡‡ 16.6 Apostolo 18.23

§ Geme—Wo Luka, pana e tii a tii ce, ke e tabuhi âcéi Paulo mu éni. §† A céiu duaan—ai A bécéiuhe duaan. Ke pwo ni duaan na paa mu ko a Macédoine, ke a Filipi, ke e ha a bécéiuhe duaan. §†† Colonie... A pwomwo ubwo na lé bahi wo lépwo Roma. Pwo mwomwon den me e pihuô. Time lé uce pwocuhi puni apulie. Nina lé mulang, ke te céiu a mwomwon delé me lépwona lé mu Itali. §‡ 16.17 Maréko 1.24

he e daaité, ke lé patemehi tewé a pwaaden nge ha a
mulip.»
18 E te wonaa ati he ni tan, ke e caa â okéé wo Paulo.
Ke e te biteeng kuti, ke e pii te ali duéé pie: «Go wie
mu ko ê toomwo naa, ne he nii Iésu Kériso!»
Ke e te wie kuti mu kon.

Imwi Paulo me Silas

19 Ke me lé alihi wo lépwo apihuô ten pie, caa tieden
ali apé mwani telé, ke lé te imwi kuti Paulo me Silas, ke
lé teuulu nge ha apimu ibu te ni apulie ne he pwa-
hamii ni apihuô ha amu. 20 †Lé habwiilu te lépwo
atautinaado te lépwo Roma, ke lé pii telé pie: «Wo lup-
wo apulie ce, ke lu pahauli a pwomwo ubwo. Be lupwo
Juif, 21 ke lu ko patemehi ni huô na mwo coho, na tice
mwomwon denye me nye hegi, ke me genye mulie
hen, wogenye lépwo Roma.»
22 ††Ke lé te okéé kuti ne kolu ne ni apulie. Ke wo lép-
wo atautinaado, ke lé céi tie ni epwénelu, ke lé pwo
me ahilu ko beba-acuwo. 23 Ke lé nihe ahilu, ke lé
tahilu da he karépu, ke lé pii te pa awéa kolu pie me e
wéa ehi kolu.24 É mulang, ke e nelu ha a bénebwéne
nemwa ne ha a karépu wo pa awéa kolu, ke e cie mwo
ni alu ne ko ni ba-acuwo.

Penem bwohemwo

25 É ha awieme bwén, ke lu teko pwoiitihi, me
pwonyebi, me pipaunu Padué wo Paulo me Silas. Ke lé
teko tabemilu wo lépwo béélu ko pwokarépu. 26 Ke e te
tuie kuti a penem bwohemwo, na te junihe ubwo. Ke e
papenemihi ni goomwa ko a karépu. Ke te tai tehi kuti
ati ni pomwa, ke tupwo mwo ni itihe toki, na lé cie lép-
wo a-mu he karépu kon.
27 ‡Ke me e ûmiê wo pali awéa, ke [te junihe emegéi
nan kuti. Be] e alihi ni pomwa ubwo ko ali karépu he
tehi, ke e te céi kuti a teua ten, beme e piwolieng hen
‡†, be e niimihi pie lé caa cela wo lépwo a-mu he
karépu.
28 Kehe icehi ana e henieng wo Paulo, ke e pii ten pie:
«Go nemwo pipwotako, be te tai wogeme éni ati!»
29 Ke e te ilehi kuti ace miû wo pali awéa, ke e taa
epin ha ali karépu, ke e tidihi jilin ko ni a Paulo me
Silas, ke éjén nang ko a bwo mwotieng.

E céihi pa awéa

30 ‡‡Ke e pawielu, ke e pii telu pie: «Lupwo daame,
ade aceli me é pwo, beme o celuimiéo?»
31 Ke lu hegi ne ten pie: «Go céihi ne ko Padaame Ié-
su, ke o celuimiko, wogo me ni apulie na lé mu ha a
pomwa tem.»
32-34 Ke e pé Paulo me Silas nge ha a pomwa ten, he
mwo bwén, ke e puu ni ahinaado kolu, ke e pwo me lu
wiinaado. Ke lu patemehi te paje me ni apulie na lé mu
ha a pomwa ten, a pwooti te Padaame. Ke lé céihi ne
kon, ke puulé. Ke lé nihe pipwodéén.

Lé patupwo Paulo me Silas

35 É he pwang, ke lé pahede lépwo apipépwooti wo
lépwo atautinaado te lépwo Roma, beme lé pii te pa
awéa ko a karépu pie me e patupwolu.
36 Ke e pii te Paulo wo pa awéa pie: «Lé piibé céiiéo a
pwooti wo lépwo atautinaado, pie me é patupwokeu.
Geu wie, ke geu engen ha a péém.»
37 Ke e pii wo Paulo te lépwo apipépwooti pie: «Lép-
woje, wogemu ke lupwo Roma ‡‡†, kehe icehi ana lé pi-
jeta komu, ke lé ahikemu ne he pwahamii ni apulie ati,
ke lé tahikemu ne he karépu! Ke é jenaa ni, ke lé pwo
me lé pipwoneduwohi a bwo pawiekemu? Ûhu! Time
uce wonaa! Wâé heme lé te âbé woélé, me lé pawieke-
mu.»
38 Ke lé engen wo lépwo apipépwooti, ke lé pémwo-
juiéhi nge céii lépwo atautinaado te lépwo Roma a
bwopiinen de Paulo. Ke te junihe mwoti lépwo atauti-
naado he lé téne pie lupwo Roma. 39 Ke lé âbé pimi-
ibule ne telu. Ke lé pawielu, ke lé cuwokolu pie me lu
engen mu ha a pomwo ubwo.
40 Ke lu engen wo Paulo me Silas, ke lu taa too Lidi. É
alecehe a bwo ali ni acéihi, ke lu pamwoiulé, ke lu en-
gen.

Paulo me Silas ne Tésalonik

17 Lu â Amfipolis me Apoloni wo Paulo me Silas,
ke lu tehene nge Tésalonik, he na e mu lang a
céiu *mwotapitihi te lépwo *Juif. 2 Ke e taa ha a
mwotapitihi wo Paulo, pwohewii ana e mu te pwo. Ke
é he na cié ni *tan iitihi, ke e pwopune ko a pwooti mu
he ni tii iitihi. 3 E pii pwaatihi ke habwii telé pie, wo pa
*Mesia, ke e o bo mu he ni picani ke e bo mele. Kehe
icehi ana e o bo mulie cemwo. Ke e pii telé mwo wo
Paulo pie: «Wo pa Iésu na é patemehieng dewé, ke
weeng kuti pa Mesia.»
4 Wo lépwo béén mu kolé, ke e ti kolé ni pwooti naa,
ke lé âcéi Paulo me Silas. Ke hiwon ni béén mu ko lép-
wo *Grek na lé âcéilu: nina wâé telé a pwoiitihi te lép-
wo Juif, wonaa mwo mu pele ni toomwo na piubwo
jélé.

† 16.20 Maréko 13.9 †† 16.22 2 Korénit 11.25; 1 Tésalonik 2.2
‡ 16.27 Apostolo 12.18—19 ‡† Beme e piwolieng hen—Wo lépwo Roma, ke lé taunu pa awéihi karépu, heme e cela wo pace céiu apwokarépu. ‡‡ 16.30 Apostolo 2.37

‡‡† Lupwo Roma—Lupwo Roma wo Paulo me Silas, be lu âbé mu he ni amu na lé pé wo lépwo Roma. É ne ha a patén de lépwo Roma, ke iitihi me lé tati pace apulie celi e mu ha a tii telé.

5 Kehe icehi ana lé te junihe pipwokon wo lépwo Juif,
ke lé tode ni apulie na te tice aceli wâé ne kolé, ke lé
pine ânepuni ni apulie ha a pwomwo ubwo, beme lé
okéé. Ke lé â hanelu ha a pomwa te pa apulie na pii
kon pie Jason, beme lé péélu ole pwo pwaaden, ne he
pwahamii ati ni apulie [beme tautilu].
6-7 †Kehe icehi ana time lé toolu, ke lé uce teuu ngen
Jason me lépwo béé acéihi pele lépwo apihuô ne ha a
pwomwo ubwo, ke lé toii pie: «Wo paje, ke e hegi lup-
wo apulie ta, wo Paulo me Silas, lupwoli lu pahaulihi a
bwohemwo ati, ke é jenaa ni, ke lu tuie ne éni! Wo lép-
woje me lépwo béélé, ke lé cubwonihi ni patén de
César, pa daame ubwo te lépwo Roma. Be lé pii pie, te
céiu pa daame ubwo, ke wo panaa, ke wo Iésu.»
8 Ke me lé téne anaa ne ni apulie me lépwo apihuô,
ke te junihe pahaulilé kuti. 9 Ke lé bwo pawie Jason me
lépwo béén, na lé pwocuhi ni cuhinaado telé ††.

Ne Béré

10 É he babwén, ke wo lépwo acéihi, ke lé te pwome
pwo me lu engen kuti [mu Tésalonik] wo Paulo me
Silas, me lu â ha a pwomwo ubwo Béré.
Ke me lu tehene ngen, ke lu taa ha a mwotapitihi te
lépwo Juif. 11 Wo lépwo Juif na lé mu Béré, ke te junihe
wâé jélé koja lépwo Juif na lé mu Tésalonik: Be lé hegi
a pwooti ha a pipwodéén. Ke ati he ni tan, ke lé te
omehi ehi ni tii iitihi, beme lé alihi pie, teko ni juuju ku-
ti ni pwooti na e ko pii telé wo Paulo. 12 Hiwon nina lé
céihi mu kolé, ke é mu pele lépwo Grek, ke hiwon mwo
ni toomwo na piubwo jélé, ke pwo mwo ni aiu.
13 Kehe icehi ana lé téne wo lépwo Juif mu Tésalonik
pie wo Paulo, ke e ko patemehi a pwooti te Padué ne
Béré. Ke lé âbé pine ânepuni ni apulie lang, ke lé pwo
me lé okéé ne kolu. 14 Ke lé te pwome téele kuti wo
lépwo acéihi, ke lé pé Paulo, ke lé péééng nge ha atii
ne ong. Ke mepwo wo Silas me Timoté, ke lu mwo tee
mu Béré.
15 Lé pé Paulo die Atène wo lépwo acéihi. Ke e pa-
hedelé mwo pie me lé mwojuia ngemwo Béré, me lé â
pii te Silas me Timoté pie me lu piepin ko âbé tooeng.

Paulo ne Atène

16 Wo Paulo, ke e mwo te ju pwome piucéi Silas me
Timoté ne Atène. Ke e alihi pie, te junihe hiwon ni
*déme duéé na lé mwo te pipaunuhi ne ni apulie ha a
pwomwo ubwo naa. Ke te junihe téé kuti a pwonimen.
17 ‡Ke é ne ha a mwotapitihi, ke e pacihe ni Juif, me ni
béén na wâé telé a pwoiitihi te lépwo Juif. Ke ati he ni
tan, ke e pacihe mwo ni béén na e toolé ne ha apwo-
jenep.
18 Ke lé picihe mwo me weeng ni béé caa te lépwo
épicurien me lépwo *stoïcien*‡†. Wo lépwo béén, ke lé pii
pie: «He ade ana e teko cihe ko pii tenye wo pane?»
Ke wo lépwo béén mwo, ke lé pii pie: «Pwohewiin
heme e pipatemehi ce duéé celi te pi-ité ‡‡.» Be lé téne
Paulo he e ko pipatemehi Iésu me a mulie cemwo.
19 Ke lé pééeng céilé, ke lé pééeng nge ha a mwohuô
ha a pwomwo ubwo na a niin pie *Aréopage*, ke lé pii te
Paulo pie: «Nimeme me geme temehi ehi ni naado
naa, na mwo coho, na go ko pii teme. 20 Be go pwo me
geme téne ni naado na te ité, ke nimeme me geme
temehi ce bwopiinen.» 21 Be ati ni apulie éni Atène, me
ni béén na ni aâbé na lé mulie ne éni, ke lé te uti ke
tabemi ni jepule na mwo coho.
22 Ke e cuwoda wo Paulo, ke e pii pie: «Lépwo Atène,
é alihi pie geé te junihe pwoiitihi te ni duéé.23 Be me é
ko engen ha a pwomwo ubwo tewé, ke é alihi ni déme-
naado na geé bahi me geé pipaunuhi, me pwoiitihi ne
kon. Ke é te tooli mwo a *apwoâpwailo na tii ne kon
pie: *A de Padué na time nye uce temehieng*.
«Geé téne, wo Pana geé pipaunueng na time geé
uce temehieng, ke weeng kuti na é âbé pipateme-
hieng dewé. 24 ‡‡†Wo Padué na e pwo a bwohemwo, me
ati ni naado na e pwon, ke weeng Padaame he a mi-
iden me a bwohemwo. Ke time e uce mu he ni *mwai-
itihi na lé bahi wo lépwo apulie. 25 ‡‡‡Ke time uce jan
me nye picani ten me e mulie, be tai pwo ne ten ati. Be
weeng Pana e ne tenye a mulie, me a nenehenye, me
ati ni naado. 26 Ke e pwo me ni apulie ati, ke me lé wie
mu ko pa apulie na te céiu nang, beme lé mulie pitihi a
bwohemwo. Ke e caa nebwén ko ne telé ni picé ko a
amu telé, ke e caa nebwén ko ne telé ni benaamwon
ne ha a jo.
27 §«E wonaa a bwo ne nen den wo Padué beme lé o
haneeng ne ni apulie. Be time uce e ité kojakenye. Pi-
wien hemepie binyi me lé haneeng wo lépwo apulie,
kehe lé o te tooeng. 28 Be caa nebwén ko pii pie: “Nye
mulie mu kon, nye piâdé ke âbé, ke genye apulie mu
kon.” Pwohewii ana lé pii mwo wo lépwo béé apwotii
tewé pie: “Wogenye mwo ni naîn §†.”
29 §††«É mu ko anaa, ke wogenye ni naîn, ke genye
nemwo niimihi pie wo Padué, ke e pwohewii ni duéé
na pwo ko péi, ai nina pwo ko mwani megele, me

† 17.7 *Luka 23.2; Ioane 19.12* †† *Pwocuhi ni cuhinaado telé—Mwani na lé ne te lépwo apihuô. Ke hemepie lé okelo ko pwo a ta naa, ke time lé uce hegi mwo ni mwani telé. Une caution.* ‡ *17.17 Apostolo 18.19*

‡† *Lépwo épicurien me lépwo stoïcien—Wo lépwona lé âcéi Épicure ai Zénon, lupwo philosophe te lépwo Grek ânebun. E pii wo Épicure pie, a naado na piwéden ne te ni apulie, ke a 'wâé na ubwo'. E pii wo Zénon (pa caa te lépwo stoïcien) pie, nye mulie ha a wâé na ubwo heme time nye uce temehi a cunu, me a pipwodéén, ke heme caa céikenye koja ni apulie.* ‡‡ *Ce duéé celi te pi-ité—Hiwon ni duéé he lépwo Atène. Ke lé niimihi pie wo Paulo, ke e cihe ko lupwoce duéé celi mwo lupwo coho. Wo pa céiu, ke pa duéé aiu na a niin pie Iésu; ke ê céiu, ke ê duéé toomwo na a niin pie Mulie Cemwo.* ‡‡† *17.24—25 1 Rois 8.27; Apostolo 7.48* ‡‡‡ *17.25 Psaume 50.12* § *17.27 Psaume 145.18; Jérémie 23.23* §† *Wogenye mwo ni naîn—Wo Paulo, ke e pii a pwooti na lu tii wo lupwo poète grek.* §†† *17.29 Ésaïe 40.18—20, 44.10—17; Apostolo 19.26*

mwani pwojo! Time e uce pwohewii ni naado na lé pwo
wo lépwo apulie, pwohewii ni bwo niimihinaado telé,
be time lé uce temehieng! 30 Ke wo Padué, ke caa time
e uce ne me pwonaado ne ko ni benaamwon na time
lé uce temehieng.

«Kehe icehi ana é jenaa ni, ke e cuwoko ati ni apulie
pwo bwohemwo beme lé pininim, beme o taatééhi ni
mulihelé. 31 †Be e caa nebwén ko ne a Tan na e bo tauti
ati ni apulie pwo bwohemwo ha a juuju. E bo pip-
waadeniin bé wo pa apulie, na e caa nebwén ko pipé-
galieng ne ko a Tan naa. Ke e pamulipieng mwo mu ha
amele, beme e habwii tenye ati pie, weengaa kuti, pa
atautinaado na caa pipégalieng.»

E pineitéélé na a pwooti

32 Me lé téneeng wo lépwo Grek he e ko cihe ko a
mulie cemwo mu ha amele, ke [lé pipiilé. Ke] lé pi-
hoonieng wo lépwo béén, kehe lé pii ne ni béén pie:
«Geme bo tabemiko mwo ko anaa ha ace céiu tan.»
33 Ke e engen kojalé wo Paulo.

34 Kehe icehi ana ni béén na lé âcéi Paulo, ke caa ni
acéihi. Wonaa ne ko Denys, pa céiu âne a mwohuô te
lépwo Atène, me ê céiu toomwo na pii kon pie
Damaris, me ni béé apulie mwo.

Ne Korénit

18 E engen wo Paulo mu Atène, ke e â Korénit.
2 ††Ke e too pa céiu *Juif nelang na pii kon pie Ak-
ilas, pa apulie mu ha a province Pont, he lu mwo ko
tehenebé mu Itali me Priscile, ê mwoden. Be lé
piténedehi a âpihuô te Klaude, pa daame ubwo te lép-
wo Roma, be e caa te pii ati te lépwo Juif pie me lé wie
mu *Rome.

Ke e â caniêlu wo Paulo. 3 ‡Ke e â pimu pelelu beme
lé pipenem ibu. Be piwie ni penem delé, be ni apwo
mwa mwaanu ‡†. 4 Ke é he ni *tan iitihi, ke e patemehi
a pwooti ne te lépwo Juif me lépwo *Grek wo Paulo ne
ha a *mwotapitihi. Ke e hane me lé céihi ne ko ni
pwooti na e pii.

E â céii nina time uce ni Juif

5 ‡‡Me lu tehenebé mu ha a province Macédoine wo
Silas me Timoté, ke é ati he ni tan, ke e tee pipatemehi
a pwooti wo Paulo. Ke e pii te lépwo Juif pie: «Wo Iésu,
ke te weeng kuti pa *Mesia.»

6 ‡‡†Kehe icehi ana lé piâdeeng, ke lé pipiitaeng. Ke e
tagiliihi taabwon ni muu pule ‡‡‡ ko ni epwénen wo
Paulo, ke e pii telé pie: «Hemepie tiekewé koja a muli-
he Padué, ke bo te é mu kowé, kehe time uce woéo pa
watihen. É jenaa ni, ke é o â céii ni béén na time uce ni
Juif.»

7 Ke e engen kojalé, ke e â pele pa céiu na pii kon pie
Titius Justus, pa apulie na e céihi ne ko a pwoiitihi te
lépwo Juif. A pomwa ten, ke e te ju mu mwonuhi a
mwotapitihi. 8 Ke wo Krispus, pa daame he a mwotapi-
tihi, ke e céihi ne ko Padaame, tai woélé ati me a
pomwa ten. Ke hiwon ni Korénit na lé téne Paulo, ke lé
céihi, ke puulé.

9 É ha a céiu bwén, ke e pihabwiieng ha a jenen wo
Padaame ne te Paulo, ke e pii ten pie: «Go nemwo pwo
me mwotiko, kehe go patemehi a pwooti, ke go nem-
wo pwo me tice patim! 10 §Be é teko mu pelem, ke o te
tice pace céiu apulie celi e o imwiko, me e pwo tem celi
ta, be hiwon ni apulie tong ne ha a pwomwo ubwo
naa.»

11 Ke e mu lang wo Paulo he na céiu jo, ke 6 ni wole.
Ke e pacémuni ni Korénit ko a pwooti te Padué.

Teuueng nge ânebuhe pa gupéno roma

12 É ha a benaamwon na e gupéno ne ha a province
Akaï §† wo Galion, ke lé tai piâde Paulo wo lépwo Juif,
ke lé imwieng, ke lé péeeng nge he mwotautinaado
[ânebuhe pa gupéno]. 13 Ke lé pii pie: «Wo pa apulie ce,
ke e te cuwoko ni apulie beme lé pipaunu Padué, ne
he ni bwopwonen na te ité koja ni patén de a pwoiitihi
teme.»

14 Ke é he e mwo ko pwo me e cihe wo Paulo, ke e pii
wo Galion te lépwo Juif pie: «Lépwoje, hemepie [e
taunuhi apulie wo paje, ai hemepie] e pwo aceli te ju-
nihe ta, ke é o te tabemikewé. 15 Kehe icehi ana
wogewé, ke geé picihe ko ni pwooti, me ni nii apulie
me ni patén dewé. Ke anaa, ke te piwogewé. Time uce
nimung me pa apitauti ne ni naado naa.»

16 Ke e pamwojuiélé mu he mwotautinaado. 17 Ke tai
woélé ati, ke lé uce imwi Sostène §††, pa daame he a
mwotapitihi, ke lé piahieng ne he pwahamii a mwopi-
tautinaado. Kehe icehi ana te tice aceli e alihi ne kon
wo Galion.

A bwo mwojuia mwo nge Antioche

18 §‡Mwo te neme bwolihi a bwo mu te Paulo ne Ko-
rénit. Ke é mulang, ke e pine ni acéihi. Ke e engen ko-
jalé ne Cenkré na e mwonu. É he e mu lang, ke e tali
me tice apunin, pwohewii a patén de lépwo Juif, beme
e habwii pie e caa panebwénihi a *piapwo li e pwo.

Nebwén, ke lé taa pwo ong nge ha a province Siri,
woélé me Priscile me Akilas.

---

† *17.31 Psaume 96.13* †† *18.2 Roma 16.3* ‡ *18.3 Apostolo 20.34* ‡† *Ni apwo mwa mwaanu—ai Lépwo apenem ko iiwota.* ‡‡ *18.5 Apostolo 17.14–15* ‡‡† *18.6 Apostolo 13.46,51; Apostolo 20.26* ‡‡‡ *Tagiliihi taabwon ni muu pule—A bwopiinen pie, o time uce pine ne kon celi e o toolé.*

§ *18.10 Josué 1.9; Ésaïe 41.10* §† *Akaï—A céiu duaan mu ko a Grèce jenaa.* §†† *Lépwo Juif, ke lé taatéé Krispus ke wo Sostène, me e daame he a mwotapitihi telé, be e â céihi ne ko Iésu wo Krispus (omehi a niide a tii 8). Kehe é alecehen, ke lé okéé ne ko Sostène, be time e uce piwéden koja Paulo ne he mwotautinaado.* §‡ *18.18 Nombres 6.18; Apostolo 21.24*

19 Ke me lé tehene nge Éféso, ke e engen kojalu wo
Paulo, ke e taa ha a mwotapitihi, ke lé picihe me lépwo
Juif. 20 Ke lé ileeng pie me e mwo neme mu pelelé.
21 Kehe icehi ana e pii telé pie: «Hemepie mwo te
nime Padué, ke é o bo mwojuia mwobé céiikewé †.»
Ke e engen kojalé pwo ong mu Éféso.
22 Ke me e tehene nge Césaré, ke e taa [*Iérusaléma]
wo Paulo, ke e pwobwocu te ni acéihi. Ke nebwén, ke e
ole Antioche ha a province Siri [he li e tabuhi a bwo en-
gen den mulang].

a béciéhe bwo engen de paulo

(Pwahamii tii: 18.23—21.16)

23 Mwo te pwome bwolihi a bwo mu ten Antioche. Ke
é alecehen, ke e engemwo. Ke e â pitahagéi Galat me
Frigi, ke e pamwoiu ni acéihi.

A penem de Apolos ne Éféso

24 É ha a benaamwon naa, ke e âbé ne Éféso wo pa
céiu Juif na pii kon pie Apolos, pa apulie Alexandri. Wo
panaa, ke pa apulie na e cihe ehi, ke e temehi ehi ni tii
iitihi. 25 Ke caa pacémunieng ne ko *a bwo âcéi
Padaame. Ke e patemehi a Pwooti Wâé te Kériso ha a
ju pwonimen, kehe icehi ana e te ju temehi cehi a
*pipuu apulie te Ioane.
26 Ke e te cihe ne ha a mwotapitihi, ke te tice aceli
mwotieng kon. Ke me lu téneeng wo Priscile me Aki-
las, ke lu pééeng nge pelelu, ke lu pacémunieng ko a
pwaadeni Padué.
27 Ke nime Apolos me e â Akaï, ke lé pamwoiueng wo
lépwo acéihi, ke lé pwotii nge céii ni acéihi na élé lang,
beme lé hegieng ehi.
Ke me e tehene ngen, ke e caa picani ko ni huô na
ubwo, me de nina lé caa céihi, mu ko a pipwoééhe te
Padué. 28 ††Ke lé picihe me lépwo Juif ne he pwahamii
ni apulie ati. Ke te tice aceli me lé pwo ten, be e *paju-
ujuhi ne telé ko ni tii iitihi pie wo Iésu, ke te weeng kuti
pa Mesia.

Paulo ne Éféso

19 ‡É ha a benaamwon na e mwo teko mu Korénit
wo Apolos, ke wo Paulo, ke e pitahagéi ni pidu-
aan ne pwo juwole ‡†, ke e â ole Éféso.
Ke e too ni béé acéihi lang, ke e tahimwolé pie:
2 ‡‡«Kona é he li geé céihi, ke e te opé kowé a *Jenen
Iitihi?» Ke lé hegi ne ten pie: «Time geme uce temehi
pie pwo ace Jenen Iitihi!»
3 Ke e pii telé pie: «He ace de *pipuu apulie celi
puukewé kon?» Ke lé hegi ne ten pie: «Ko a pipuu
apulie te Ioane.»
4 ‡‡†Ke e pii telé wo Paulo pie: «Wo Ioane, ke e puu ni-
na lé pininim, ke lé bitelé ne ko Padué. Ke e pii te lép-
wo *Juif pie me lé céihi ne ko pa apulie na e bo âbé
céin: wo Iésu.»

Lé hegi a Jenen Iitihi

5 Ke me lé téne anaa ne ni acéihi, ke lé pwo me puulé
ne he nii Padaame Iésu. 6 ‡‡‡Ke me e ne lupwo in huîilé
wo Paulo, ke e ole kolé a Jenen Iitihi, ke lé cihe he ni
pwooti na te pétaa ko pi-ité, ke lé pii beetihi ni pwooti
na e ne telé wo Padué. 7 Piâmwonuhi a 12 a jéhi lépwo
apulie naa.

E patemehi a pwooti nelang

8 Ke é mulang, ke e taa ha a *mwotapitihi wo Paulo
he ni wole na cié. Ke time uce piwâ nang me e pate-
mehi a pwooti nelang. Ke e patemehi, te ni béén na lé
ko tabemieng, a *Mwametau te Padué, ke e hane me
lé céihi ne ko nina e pii telé.
9 Kehe icehi ana hiwon ni béén na lé pwo me mwoiu
ni punilé, ke muhi telé me lé céihi. Ke lé pihoonieng ko
*a bwo âcéi Padaame, ne he pwahamii ati ni apulie. Ke
e engen kojalé wo Paulo, ke e pé ni acéihi, ke e pacé-
munilé ati he ni tan, ne ha a céiu mwotapitihi te
Tiranus §. 10 E wonaa a bwo penem den wo Paulo he na
alo ni jo. Ke ati nina lé mu ha a province Asia, ni Juif
me nina time uce ni Juif, ke lé téne a pwooti te
Padaame.

Lépwo naî Séva

11 §†Ke wo Padué, ke e pwo me e pipwaadeniin bé wo
Paulo ni *pipwojunuun na te junihe ité kuti. 12 §††Ke lé
pé ni epwén me ni memwaanu na e ti kon wo Paulo,
ke lé pé nge céii ni cunu, ke caa te wâé jélé kuti! Ke ni
duéé na lé mu ko ni béén, ke lé wie, ke lé engen.
13 Ke te pwo mwo a céiu duaa juif na lé te piengen he
ni amu. Ke lé pihane me lé pawiehi ni duéé mu ko ni
apulie, ne he nii Padaame Iésu. Ke lé pii telé pie: «É ne
he nii Padaame Iésu na e pipatemehieng wo Paulo, ke
geé wie!»
14 Lépwonaa, ke lépwo 7 naî Séva, pana e te pineeng
me pa céiu caa te lépwo *apwoâpwailo.

---

† *Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Be nimung me é mu ko a tan ubwo ne Iérusaléma.* †† *18.28 Apostolo 9.22* ‡ *19.1 1 Korénit 3.6* ‡† *Ni piduaan ne pwo juwole—É ne Frigi, ke é ha a province Asia.* ‡‡ *19.2 Apostolo 8.16* ‡‡† *19.4 Mataio 3.11* ‡‡‡ *19.6 Apostolo 8.17; Apostolo 10.44,46* § *Mwotapitihi te Tiranus—Wieli e mu pacémuni ni apulie nelang wo pana a niin pie Tiranus.* §† *19.11 Apostolo 14.3* §†† *19.12 Apostolo 5.15*

É te temehi Iésu. Wogewé ke woo?

15 Kehe icehi ana e hegi ne telé ali duéé pie: «É te
temehi Iésu, ke é te temehi mwo Paulo. Ke kona
wogewé, ke woo?»
16 Ke wo pa apulie na e mu kon ali duéé, ke e téele
gaale, ke e imwilé †, ke e te junihe ahilé kuti. Ke lé cela
imi ni ahinaado kolé mu ha a pomwa ten, he caa tice
naamuulé!
17 ††Ke lé téne a jepule naa wo lépwo Éféso: wo lépwo
Juif, me ni béén na time uce ni Juif mwo. Ke te junihe
abwobwo jélé, ke lé tai paciiti Padaame Iésu. Ke lé pii
pie: «Nihe ubwo a nii Padaame Iésu!» 18 Ke hiwon mu
ko ni béén na lé caa céihi, na lé âbé pii beetihi ne he
pwahamii ati ni apulie ni naado na lé pwo.19 Ke a hi-
won ko ni apulie na lé mu pacihe ni duéé, ke lé pébé ni
tii telé, ke lé cini ne he pwahamii ni apulie. Ke te junihe
ubwo a cuhi ati ni tii naa: E taa pwo *50 million*‡. 20 Ke é
mu ko a niihe Padaame, ke a pwooti ten, ke e piân, ke
pipamwoiulé ngen.

Lé pwobwoni Paulo wo lépwo Éféso

21 ‡†Ke é alecehe ni naado naa, ke e niimihi wo Paulo
pie me e pitahagéi ngen lupwo province Macédoine
me Akaï, beme e â *Iérusaléma. Ke e pii mwo pie:
«Hemepie é tehene ngen, ke wâé mwo hemepie é â
*Rome.»
22 Ke e ne nge Macédoine lupwo alo apulie mu ko
lépwo apicani ten, wo Timoté me Éraste. Ke weeng, ke
e mwo tee mu ha a province Asia.

E pigeti Paulo wo Démétrius

23 ‡‡É ha a benaamwon naa, ke e penem a amu ko a
bwo âcéi Padaame [na e pacémunihi wo Paulo]. 24 Be
pwo pa céiu apulie na pii kon pie Démétrius, pa apen-
em ko ni mwani pwojo. Ke e pwo ko mwani pwojo ni
cuwo nahi *mwaiitihi te Artémis ‡‡†, ê céiu duéé. É mu
ko a penem naa, ke te junihe ubwo a mwani na lé hegi
me lépwo béén.
25 Ke e taineibu ni apenem den me ni béé apulie na
piwie ni penem delé, ke e pii telé pie: «Lépwoli wé, geé
temehi pie, ni wâé tenye, ke e âbé mu ko a penem
denye ce. 26 Kehe e pii wo Paulo pie, ni duéé na lé pwo
ne ni apulie, ke time uce ni duéé. Ke caa hiwon ni
apulie na lé mwomwohi ana e pii, éni pelenye, ke é ati
ha a province Asia. Geé caa teko téne he e ko pii, ke
geé alihi ninaa. 27 Be koli o pwotahi ni penem denye.
Ke o tieden a bwo pipaunuhi na a mwaiitihi te ê duéé
henye, Artémis! Ke o caa time nye uce pii pie wo
Artémis, ke ê duéé henye ubwo! Kehe lé pipaunueng
ati ni apulie ne éni Asia, ke é pwo a bwohemwo ati.»

E pahauli ni apulie

28 Ke me lé téne ni pwooti naa, ke lé te junihe okéé
kuti, ke lé toii da pie: «Junihe ubwo Artémis tenye ni
Éféso!»
29 ‡‡‡Ke me e téne anaa na a pwomwo ubwo, ke hauli
jélé. Tai ati ni apulie, ke lé piepin nge ha a mwotapitihi.
Ke lé pé Gaïus me Aristarke, lupwo apulie ha a
province Macédoine, lupwo béé Paulo ko pipatemehi a
pwooti. 30 Ke nime Paulo me e â beni ni apulie, beme lé
picihe, kehe icehi ana lé pacuwoeng wo lépwo acéihi.
31 Ke te pwo lépwo béé Paulo, lépwo apulie na piubwo
jélé bé mu Asia. Ke lé pahede pa apulie me e â pii ten
pie: «Go nemwo pihabwiiko te ni apulie ne ha a
mwotapitihi!»
32 É ne ko ni apulie Éféso, ke caa time lé uce piténelé.
Be lé pii ne ni béén pie woni, ke lé pii ne ni béén pie
wonaa. Ke mepwo a ubwo kolé, ke time lé uce temehi
pie, é mu ko ade na lé ko pipitilé.
33 Ke mepwo ni béé Juif, ke lé pé pa céiu apulie na pii
kon pie Alexandre, ke lé piuti ten a watihe a pitapitihi
te ni apulie naa. Ke lé cineeng beme pa apicihe telé ne
he pwahamii a bele. Ke e eti da a in wo Alexandre, be-
me e ilehi koja ni apulie pie me e cihe.
34 Kehe icehi ana me lé temehi pie pa Juif, ke lé toii da
he na alo inetéale pie: «Junihe ubwo Artémis tenye ni
Éféso!»

E pacuwolé wo pa céiu apihuô

35 Ke e bwo pacuwolé wo pa apwotii te a mwohuô ha
a pwomwo ubwo, ke e pii telé pie: «Lépwoli mu Éféso,
nye tai temehi ati pie a pwomwo ubwo ce, ke pa api-
wéihi mwaiitihi te Artémis, me a démen na iitihi na
pwo ko péi, na e tupwo opé mu he miiden! 36 Te tice
pace céiu celi me e piwotétaa ko anaa. Wâé heme
bwala gewé, kehe geé nemwo wele hauli. 37 Be geé
pébé éni ni apulie ce. Kehe icehi ana te tice aceli lé
pwotahi ne ko a mwaiitihi, ke te tice aceli ta celi lé pii
ne ko Artémis, ê duéé toomwo tenye.
38 «Wo Démétrius me ni apenem den, ke wieli nimelé
me lé hane a ta ne ko pace céiu. Wâé, kehe icehi ana
te pwo ni atautinaado, ke te pwo mwo ni tan ko
pitautinaado. Geé â ânebuhe lépwo atautinaado! 39 Ke
me mwo te pwo ce naado celi nimewé me geé tahim-
wohi, ke genye bo picihe ibu, ko ace bwopwonen celi
wâé, ha ace tan ko mwohuô. 40 Be ni apihuô te ni Ro-
ma, ke wieli lé o tahimwokenye pie: "É ko ade na geé
pitapitikewé?" Ke o tice aceli genye hegi ne telé kon.»

† *Imwilé—Ni béé tii iitihi he pwo latin Imwi lup-woceli alo mu kolé.* †† *19.17 Apostolo 5.11* ‡ *50 million—Grek: 50000 mwani pwojo—Te junihe ubwo a cuhin. A cuhi pa apulie na céiu nang ne ha a mulihen.* ‡† *19.21 Apostolo 23.11; Roma 1.13* ‡‡ *19.23 2 Korénit 1.8* ‡‡† *Artémis—Ê duéé he lépwo Grek. A niin he pwo latin Diana.*

‡‡‡ *19.29 Apostolo 20.4, 27.2; Kolosé 4.10; Filémon 1.24*

41 Ke é alecehe a bwo cihe ten, ke e pii telé pie me lé
pipiiden.

Paulo ne Macédoine ke é ne Grèce

20 Me caa nebwén nina e he pipuwohelé, ke e tapi-
ti ni acéihi wo Paulo, ke e pamwoiulé.
É alecehen, ke e pinelé, ke e â ha a province Macé-
doine. 2 Ke e pitahagéi a Macédoine, ke e te junihe
pamwoiu ni acéihi na lé mu lang, ko ni pwooti na hi-
won. Ke é mulang, ke e â Grèce. 3 Ke e mwo mu lang
he na cié wole. Ke é ha a benaamwon na me e taa pwo
ong nge ha a province Siri, ke e téne pie lé pwo me lé
pipwohuô ten wo lépwo *Juif. Ke e niimihi pie me e
mwojuia ngemwo Macédoine.
4 Hiwon ni apulie na lé âcéin: wo Sopater mu Béré,
pa naî Pirus, ke wo Aristarke me Sekond mu Tésalonik,
ke wo Gaïus mu Derbe. Ke pwo Timoté; ke wo Tichike,
me Trofime, mu ha a province Asia. 5 Ke lé piâneb-
uheme †, ke lé bwo ucéikeme ne Troas.
6 Ke mepwo é ne kome, ke geme taa pwo ong mu Fil-
ipi, alecehe a tan ubwo te ni Juif, a *Pacika. Ke é alece-
he ni tan na nim, ke geme bwo toolé ne Troas. Ke
geme mwo mu lang he na céiu naadenitan.

Paulo ne Troas

7 É he capéto ko a babwén ††, ke geme pimu ibu me
geme pé wiinaado, ke geme ebii a pwoloa ‡. Ke e paci-
he ni acéihi wo Paulo, die ko awieme bwén, be e o caa
engen ko acaama. 8 Geme tai mu ha a nemwa ko mi-
iden. Ke te junihe hiwon ni miû lang na pwéélang.

E pwo me e mulie wo Eutike

9 Pwo pa ewa aiu, na pii kon pie Eutike, na e tebwo
ha a pomwa-he-puwo ‡†. Ke e te pwo jame cihe wo
Paulo, ke e pawie pule wo paje, ke e tupwo mu ha a
béciéhe ni nemwa da ko miiden. Ke me lé pwiieng, ke
he e caa mele.
10 Ke e ole wo Paulo, ke e ciieng, ke e haaieng, ke e
pii pie: «Geé nemwo pwo me mwotikewé, be e mwo
teko mulie!»
11 Ke me e taamwo wo Paulo, ke e ebii a pwoloa, ke
lé eni. Ke e mwo te cihe die pwopwometan. Ke é alece-
hen, ke e engen kojalé. 12 Ke wo lépwo acéihi, ke lé
pipé ngemwo pali ewa aiu [nge pelen]. Ke te junihe
wâé ne kolé.

E tabuhi mwo a bwo mwojuia

13 Geme ânebuhe Paulo pwo ong, be weeng ke ni-
men me e engen pwo amu die Assos, ke geme bo
péééng mulang. 14 Ke me e âbé tookeme, ke e taabé
céiikeme ne pwo ong, ke geme â Mitilène. 15 É mulang,
ke geme caa engen pwo ong, ke geme tuie nge Kio, ha
acaama. É ha a tan alecehen, ke geme tuie nge Samos,
ke é ha a tan alecehen mwo, ke é Milet. 16 Be e caa te
pihuôhi wo Paulo pie time e o uce cuwo Éféso, be time
uce nimen me e patieden tan ne Asia. Be e piwele, be-
me e tehene nge *Iérusaléma, hemepie te jan, ha a
tan ko Pentekote.

E pine lépwo acéihi ne Éféso

17 ‡‡Ke me geme tehene nge Milet, ke e patupwo
pwooti wo Paulo nge céii ni apihuô te lépwo acéihi ne
Éféso, beme lé âbé beniieng ne Milet.
18 ‡‡†Ke me lé pimu ibu, ke e pii telé pie: «Geé caa te
alihi a mulie na é mu hen ne ha awiemewé, tabuhi ha
a tan na é tuiebé pelewé ne ha a province Asia. 19 Ke é
penem de Padué, ke time é uce pipii dong. Ke é he ni
béé tan, ke é mu é, be é te junihe picani ko ni huô na
ta na lé pwo tong wo lépwo Juif. 20 Geé caa temehi, be
é caa te pii tewé ati nina wâé me dewé, ke te tice aceli
é neduwohi kowé. Be é patemehi me pacémunikewé,
ne ânebuhe ati ni apulie, ke é ne mwo he ni pomwa
tewé. 21 É pii mwoiuhi te ni Juif, me nina time uce ni Juif
mwo, pie me lé pininim, me bitelé ne ko Padué, ke me
lé céihi ne ko Padaame henye, Iésu Kériso.»

O time nye bo uce pialikenye mwo

22 «Ke é jenaa, ke é o mwo â Iérusaléma, be e teko
cuwokong a *Jenen Iitihi, kehe time é uce temehi aceli
e o tuie ne kong. 23 ‡‡‡Kehe icehi ana e mu te paténeéo
ne he ni amu, na a Jenen Iitihi pie, a karépu me a pi-
cani, ke lu teko ucéiéo. 24 §Kehe icehi ana te piticenaa-
do ne kon, heme é mele, ai heme é mulie. Be weengi
ana te junihe pwonaado ne kon: Me é panebwénihi §† a
penem na e ne tong wo Padaame Iésu, pie me é pi-
patemehi a Pwooti Wâé, ko a pipwoééhe te Padué.
25 «É patemehi nge pelewé a *Mwametau te Padué.
Ke é jenaa ni, ke é temehi pie, o caa time nye bo uce
pialikenye mwo. 26 É mu ko anaa, na é pii mwoiuhi
tewé jenaa ni pie, mepie pwo pace céiu pibééwé celi o
tieeng pele Padué, ke time uce woéo pa watihen. 27 Be
é caa patemehi tewé, ati nina nime Padué me e pwo.
Ke te tice celi é neduwohi kowé.»

† *Lé piânebuheme—Wo Luka, pana e tii a tii ce, ke e mwo te mu pele Paulo.* †† *É he capéto ko a babwén—ai É he pwoiitihi.* ‡ *Ebii a pwoloa—Sainte-Cène, Eucharistie. Omehi note*
‡† *Tebwo ha a pomwa-he-puwo—Time uce iitihi ne ha a bwomu telé.*

‡‡ *20.17 Apostolo 18.21* ‡‡† *20.18 Apostolo 19.10* ‡‡‡ *20.23 Apostolo 9.16, 21.11* § *20.24 Apostolo 21.13; 2 Timoté 4.7*
§† *Panebwénihi—Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Ha a pipwodéén.*

Pwoiipihi ehi ni acéihi

28 †«Geé pipwocilekewé, ke geé pwoiipihi ehi mwo ni
naî Padué, na e caa nebwén ko nelé tewé na a Jenen
Iitihi. Ke geé wéi ni acéihi, woélé na e caa pwocuhilé
wo Padué, ko a bwo mele te pa Naîn ††.
29 ‡Be é te
temehi pie, é alecehe a bwo engen dong, ke lé o tu-
iebé ni apulie na ni agele. Ke lé o pwohewii ni wota
apiwii, ke lé o papiidenihi a pubuuwé.
30 Ke te é mu
hadeniiwé mwo, na lé o cuwoda nina lé pacémunihi a
gele, beme lé teuu ni acéihi céilé.»

Geé pipwohewiiéo

31 ‡†«Geé te ûmiê, ke geé te niimihi pie, caa cié ni jo
na é mu pelewé: Ke pwo ni béé benaamwon, na é mu
â é, heme é mu pamwoiukewé, heme bwén ke pwang.
32 Ke é jenaa ni, ke é nekewé te Padué, me a pwooti he
a pipwoééhe ten. Be weeng na eten a junuun me e
pamwoiukewé, me ne tewé ni pipwowâé na e caa neb-
wén ko pipwopweehi me de ni apulie ten.
33 ‡‡«É he é mwo ko mu pelewé, ke time uce nimung
ko ce mwani pwojo, me ce mwani megele, me ce ep-
wéne ce béé apulie.
34 ‡‡†Be geé caa te temehi pie, te
lupwo naatiing ce na é penem kon, be me deme, me ni
béén g.
35 Ke é caa habwii tewé ati a bwo penem, me
nye picani te nina cunu jélé me nina tice delé. Ke
genye penem niimihi ni pwooti te Padaame Iésu na e
pii pie: “Te junihe ubwo a pipwodéén de pana e ne, ko-
ja pana e hegi.”»
36 Ke é alecehe a bwo cihe ten naa, ke e tidihi jilin wo
Paulo, ke lé tai pwoiitihi ibu.
37 Ke lé mwomwaaueng
beme lé pineeng, ke lé te ju tai é ati.
38 Be te junihe pi-
wahin ni pwonimelé ko ana e pii telé pie, o caa time lé
bo uce pialilé mwo. Ke é mulang, ke lé pipééeng ole
die pwo ong.

E â Iérusaléma wo Paulo

21 Geme pinekeme me ni apihuô te ni acéihi ne
Éféso, ke geme taa pwo ong, ke geme téte
mwomwon nge Kos‡‡‡. Ke é ha acaama, ke geme â taa
Rode ‡‡‡, ke é mulang, ke geme â Patara.
2 É nelang, ke
geme tooli a ong nge Fénisi, ke geme taa pwon, ke
geme engen.
3 Ke geme alihi a één Chipre, ke geme neeng pwo
eaamu. Ke geme â ha a province Siri, ke geme ti ha a
céiu pwomwo ubwo nelang, na pii kon pie Tir, é lang
he na me eaatihi nelang ni âicu.
4 §Ke me geme too ni acéihi lang, ke geme mu pelelé
he na céiu naadenitan. Ke e cinelé na a *Jenen Iitihi,
pie me lé pii te Paulo pie me e nemwo taa *Iérusaléma
§†.
5 Kehe icehi ana é alecehe a naadenitan na céiu, ke
geme cuwo ha a pwobenele ko a engen deme. Ke lé
pipéékeme ne ni a-mu lang, woélé me ni mwodelé, me
ni naîlé. Lé pipéékeme die ticepwon. Ke me geme
tehene ole, ke geme tidihi jilime, ke geme pwoiitihi.
6 Nebwén, ke geme taa pwo ong, ke lé mwojuia ngem-
wo pelelé.

Paténe Paulo pie o imwieng

7 Ke geme engen mu Tir, ke geme â Tolémaïs, atii ne
ong. É mulang, ke geme â pwobwocu te ni acéihi, ke
geme mwo te ju ne me mu pelelé he na céiu tan.
8 §††Geme â Césaré ha acaama. Ke me geme tehene
ngelang, ke geme pimu pele Filip, pa apipatemehi na a
Pwooti Wâé, pa céiu béé ni 7 dikone li pipégalilé ne
Iérusaléma §‡.
9 Wo panaa, ke paa ni naîn toomwo na
ni péroféta, na lé pébé a pwooti mu pele Padué.
10 §‡†Ke
caa junihe hiwon ni tan deme ha a duaan naa.
Ke, é ha a benaamwon naa, ke e tuie opé mu *Judé
wo pa céiu péroféta, na pii kon pie Agabus.
11 §†Ke me e
tookeme, ke e pé a taihena Paulo, ke e cie lupwo an ke
lupwo in kon, ke e pii pie: «Weengi ana e pii na a Jenen
Iitihi: “Wo pa apulie na den a taihena ce, ke lé o woni
ko ace bwo cieeng wo lépwo *Juif ne Iérusaléma. Ke lé
o bo neeng de nina time uce ni Juif §‡.”»
12 Me geme téne anaa, wogeme me ni a-mu lang, ke
geme cuwoko Paulo pie me e nemwo taa Iérusaléma.
13 §§†Kehe icehi ana e hegi ne teme pie: «É ko ade na
geé é, me pwo me piwahin a pwonimung? Hemepie
cieéo me taunuéo ne ko a nii Iésu ne Iérusaléma, ke é
caa te pipwopweeéo.»
14 Ke he time uce jan me geme taatééhi a bwo niimi-
hinaado ten, ke geme nebwén a bwo cuwokon, ke
geme pii pie: «Wâé hemepie e cuwo ana nime
Padaame kon.»
15 É alecehe ni tan naa, ke geme pipwopweekeme, ke
geme taa Iérusaléma.
16 Ke lé âbé céime ne ni béé
acéihi mu Césaré, ke lé péékeme nge céii pa apulie na
pii kon pie Mnason, beme geme pimu pelen. Wo
panaa, ke pa apulie pwo a één Chipre, pana caa
bwolieng ha a céihi.

† *20.28 1 Timoté 4.16; 1 Pétéru 5.2–4* †† *Ko a bwo mele te pa Naîn—Grek: Ko a bwo tée na a cewéhen.* ‡ *20.29 Mataio 7.15; Ioane 10.12* ‡† *20.31 1 Tésalonik 2.11* ‡‡ *20.33–34 1 Korénit 9.11–12* ‡‡† *20.34 Apostolo 18.3; 1 Tésalonik 2.9* ‡‡‡ *Kos; Rode—Alo lupwo één ne ha a jié Méditérané ne ha a céiu duaa a amu Turki. (É Turki, ke a province Asia ha a benaamwon de Paulo.)*

§ *21.4 Apostolo 20.23* §† *E pii na a Jenen Iitihi pie, o pwotahi ne ko Paulo, hemepie e â Iérusaléma. Wieli woélé lépwo apulie na lé pébé a pwooti naa, ke me lé niimihi pie, a bwopiinen pie me e nemwo â lang.* §†† *21.8 Apostolo 6.5, 8.40* §‡ *Omehi Apostolo 6.1–6.* §‡† *21.10 Apostolo 11.28* §† *21.11 Apostolo 20.23, 21.33* §‡ *Nina time uce ni Juif—Wo lépwo coda roma na lé cemeite Iésu ne ko a kuricé.* §§† *21.13 Apostolo 20.24*

Lé pitapitilé wo Paulo @ me ni apihuô ne Iérusaléma

17 Ke me geme tehene nge Iérusaléma, ke lé
hegikeme ha a pipwodéén ne ni acéihi. 18 A tan alece-
hen, ke e ole pele Cang † wo Paulo, ke geme ole céin.
Ke lé tai pitapitilé nelang wo lépwo apihuô te ni acéihi.
19 ††Ke me e pwobwocu telé ati wo Paulo, ke e piuti telé
ati ni naado na e pwo wo Padué, ne ha awieme ni
béén na time uce ni Juif, ha a benaamwon na e pipate-
mehi telé a pwooti. 20 ‡Ke me lé téne anaa, ke lé te juni-
he pipaunu Padué.

Lépwo Juif na lé céihi

Ke é alecehen, ke lé pii te Paulo pie: «Go téne, go pa
acéihi bééme, caa te junihe hiwon ni Juif na lé caa céihi
[ne ko Iésu] na lé mwo teko âcehi ni *patén de Moosé.
21 Ke lé téne pie wogo na go picaa te ni Juif pie, he lé
pimulie ibu me ni béé apulie, ke me lé bitelé koja ni
patén de Moosé. Ke lé téne mwo pie, go pii pie, me lé
nemwo *pwotegoop te ni naîlé, ke me lé nemwo âcehi
a bwomu te ni Juif. 22 Nye o bo pwo de? Be {lé o
pitaineibulé ne ni apulie be} lé o caa temehi pie wogo
éni.
23 ‡†«É mu ko anaa, ke wâé heme go pwo ana geme
pii tem: Be élé éni hadeniime lépwo apulie na paa jélé
na lé pwo ni *piapwo te Padué. 24 Wâé heme go péélé
céim, beme geé pwo a pwoiitihi tenye‡ na e pwo me
wâé genye ne pele Padué. Ke go pwocuhi nina tice telé
ko a penem naa, beme lé o pwo me tice iwo ni punilé
‡‡. Ke lé o temehi ne ni apulie pie ana lé téne ne kom,
ke a gele. Ke o te wogo mwo, ke go o habwii pie, pana
go te pipwoiipiko mwo, ne ko ni patén.»

A tii nge céii nina time uce ni Juif

25 ‡‡†«Ke mepwo é ne ko nina time uce ni Juif na lé caa
céihi, ke geme caa pwotii nge céiilé. Ke geme pii telé a
huô teme: "Geé nemwo wii ni mewota na *pwoâpwailo
kon ne te ni *déme duéé. Geé nemwo wii ni mewota
na mwo cewéle, me ni wota na ebunuhi, [be time e
uce wie a cewéhelé]. Ke geé nemwo pibune, ke geé
nemwo pipule hauli."»
26 ‡‡‡Ke [e ko a bwo niimihinaado telé, ke] é ha a tan
alecehen, ke e pé ni apulie na paa wo Paulo. Ke lé
tabuhi me weeng a *pwoiitihi ko a bwo wâé genye ne
pele Padué, pwohewii a patén de ni Juif. Ke é alecehen,
ke e taa *huâ iitihi wo Paulo, ke e pii beetihi a tan na lé
o bo muko pétaapwo pwoâpwailo hen, beme lé habwii
pie lé caa panebwénihi a piapwo telé.

Imwi Paulo ne huâ iitihi

27 Ke é ha a bé7 he ni tan naa, he lé o caa panebwéni-
hi a piapwo telé, ke ni Juif mu ha a province Asia, ke
me lé ali Paulo ne ha a *mwaiitihi, ke lé pine ânepuni
ni apulie beme lé imwieng. 28 Ke lé pii pie: «Lépwo *Is-
araéla, geé âbé picani teme! Weengi pa apulie na e
piuti pitihi ati pie me pihoonihi a bele tenye, me ni
patén de Moosé me a mwaiitihi ce! Ke é jenaa, ke e caa
pwo me tice junuu mwo a duaan ce iitihi, be e caa ne
da lang nina time uce ni Juif!» 29 §Lé pii anaa be lé alilu
neibu me Trofime, pa apulie mu Éféso, ne Iérusaléma,
ke lé niimihi pie, e pééeng da huâ iitihi wo Paulo.
30 Ke ati a pwomwo ubwo naa, ke iluuhi, ke lé téelebé
ati ne ni apulie, ke lé imwi Paulo. Ke lé teuueng wie
mu huâ iitihi, ke lé te pwome capuhi kuti ni pomwa §†.
31 Ke lé caa pihane beme lé taunueng.

Lé pacuwolé wo lépwo coda roma

Kehe icehi ana e téne wo pa apihuô te ni coda roma
pie, lé ko iluulé ati wo lépwo Iérusaléma. 32 Ke e te
pwome pé kuti ni coda, me ni caa telé, ke lé téte nge
céiilé. Ke me lé alilé ne ni apulie, ke lé te nebwén kuti
na lé ahi Paulo.
33 E te ân kuti wo pali apihuô te ni coda, ke e te imwi
kuti Paulo, ke e cieeng ko lupwo itihe toki. Ke e tahim-
wo ni apulie pie: «He woo paje? Ke ade aceli e pwo?»
34 Ke lé pii ne ni béén pie woni, ke lé pii ne ni béén
pie wonaa. Ke time e uce temehi wo pali pie woo celi e
juuju, be lé te junihe iluulé, ke e pii pie me pé Paulo da
ha a mwocoda. 35 Ke me lé tuie nge ko a aca, ke lé caa
te ju pitemeeng, be lé te junihe okéé ne ni apulie, ke
nimelé me lé ahieng. 36 §††Be lé tai âcéin ati, ke lé toii
pie: «Neeng, beme geme taunueng!»

E pacihe ni Juif wo Paulo

37 Ke é ha a benaamwon na ko ne da Paulo he
mwocoda, ke e pii te pa apihuô te ni coda [he pwo
*grek] pie: «He o te jan me é pii tem a céiu naado?»
Ke e hegi ne ten pie: «Kona go te temehi pwo grek?
38 §‡Kona time uce wogo pa *Aigupito §‡†, pali e pwo me
e penem a amu? Pana e pé nge jengedé ha a melé li
4000 pwéréca?»
39 Ke e pii ten wo Paulo pie: «[Ûhu!] Woéo ke pa Juif,
pana é tuie ne Tarse, a pwomwo ubwo ko a province
Silisi, a pwomwo na te junihe ubwo. Ke é ilehi kojako
pie, he time uce jan me é pacihe ni apulie ce?»

† *Cang—Omehi note* †† *21.19 Apostolo 15.12* ‡ *21.20 Apostolo 15.1,5* ‡† *21.23–24 Nombres 6.1–20; Apostolo 18.18* ‡‡ *A pwoiitihi tenye...; Pwo me tice iwo ni punilé—Omehi mwo a Âpwailo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii. Wieli wo lépwoceli lé pwo a piapwo naa, ke lé pitalupe, kehe wâé heme lé pwo a pwoiitihi naa, beme wâé jélé mwo ne he pwahamii Padué.* ‡‡† *21.25 Apostolo 15.29* ‡‡‡ *21.26 1 Korénit 9.20*

§ *21.29 Apostolo 20.4* §† *Lé teuueng wie mu huâ iitihi... Lé pwo anaa, be iitihi me nye pwo ana ta ne hen, ke time uce nimelé me wo Paulo, ke me e cela da lang.* §†† *21.36 Luka 23.18* §‡ *21.38 Apostolo 5.36–37* §‡† *Pa Aigupito na pa Juif, na nimen me lé cibéé lépwo Roma mu ha amu Judé. Omehi a note*

40 Ke e pii wo paje pie: «Îgo!»
Ke e cuwo pwo ali aca wo Paulo, ke e pwo inenaado
te ni apulie ko a in. Ke me te ju tice pwocihe kuti, ke e
pacihelé wo Paulo, ha a pati ni Juif.
22 Ke e pii wo Paulo pie: «Lépwo âjiénung me lépwo
caa, geé téne ana me é pii tewé ni, beme é pip-
wopaing.»
2 Ke me lé téne he e pacihelé he pwo patilé, ke bwo
te junihe tice patilé kuti.

Woéo ke pa ju Juif

Ke e pii wo Paulo pie: 3 †«Woéo ke pa *Juif. É pituie ne
Tarse ha a province Silisi, kehe icehi ana picileéo ne éni
*Iérusaléma. Ke wo Gamaliel †† na e pacémuniéo. Ke e
picaa tong ehi ni patén de ni watihenye. Pana é ûmiê
me de Padué pwohewiikewé ati jenaa. 4 ‡É pwotahi, me
pwo me taunu ni béén na lé âcéi Padaame Iésu. Ke é
pwo me imwi ni aiu me ni toomwo mwo, ke é tahilé ne
he karépu.
5 «Jan me lé pajuujuéo wo pa *daame he lépwo ap-
woâpwailo me ni *mwohuô. Be é hegi kojalé ni tii, be-
me é ne te ni âjiénenye, ni Juif na lé mu Damas. Ni tii
naa, ke lé ne mwomwon dong, me é â lang, me é â
imwi nina lé céihi ne ko Iésu, ke me é péélé bé ne
Iérusaléma beme lé pwocuhinaado.»

E piuti a pwoto te Padaame

6 «Kehe icehi ana me é ko â he pwaaden, he teko ju
goahen ehi, he é ko âmwonuhi Damas, ke e te âbé kuti
mu jeda he miiden a pwéélang na te junihe ubwo, ke e
pwoeihiéo. 7 Ke é te tupwo kuti ne pwo bwohemwo. Ke
é téne a pwocihe na e pii pie: “Saulo, Saulo, é ko ade
na go pwotahi ne kong?”
8 «Ke é hegi ne ten pie: “Wogo, ke woo, go pa
daame?”
«Ke e hegi ne tong pie: “Woéo Iésu mu Nazaret,
pana go ko pwotahi ne kong.”
9 «Lé te alihi a pwéélang wo lépwona lé âcéing, kehe
icehi ana time lé uce téne a pwocihe te pana e paci-
heéo.
10 «Ke é pii pie: “Padaame, ade aceli me é pwo?” Ke e
hegi ne tong wo Padaame pie: “Go cuwoda, ke go â
Damas, be o bo pii tem nelang aceli me go pwo.”
11 «Ke me é niê, ke caa time é alikenye. Ke lé bwo te
ju pétaa ko ing ne ni bééng, ke lé pééo nge Damas.
12 «Ke pwo pa céiu apulie lang, na pii kon pie Ana-
nias. Wo panaa, ke pa apulie na e te junihe pipwoiipi-
eng me âcehi ni *patén de Moosé. Ke lé te junihe pi-
wâéeng ati ne ni Juif na lé mu Damas. 13 Ke e âbé
beniéo wo panaa, ke e pii tong pie: “Saulo, pa acéihi
bééng, go niê mwo!”
«Ke é caa te ju niê ehi mwo, ke é alieng. 14 Ke e pii
tong pie: “E caa pipégaliko wo Padué he ni watihenye,
beme go temehi ana nimen kon, beme go ali Pana e
mwomwon, wo Iésu, ke me go téne a patin heme e ci-
he tem. 15 Be go bo pa apé na a juuju ten, ne pele ni
apulie ati, ko ni naado na go alihi me téne. 16 Ke é je-
naa, ke he ade aceli go ucéihi? Go cuwoda me puuko.
Ke go pwoiitihi te Padaame ‡†, beme e pineuhi ni ta
pwo tem.”»

Â céii lépwona time uce lépwo Juif

17 «Ke é alecehen, ke é caa mwojuia mwo ne
Iérusaléma. Ke é ha a céiu tan, he é mwo ko pwoiitihi
ne *huâ iitihi, ke e pihabwiieng dong ne ha a jenung
wo Padaame, ke é alieng. 18 ‡‡Ke e pii tong pie: “Go
piepin, ke go wie epin mu Iérusaléma, be o time lé uce
hegi a bwo pajuujuéo tem ne ni apulie éni.”
19 ‡‡†«Ke é hegi ne ten pie: “Padaame, lé te temehi pie
é â he ni *mwotapitihi, ke é pwo me imwi nina lé céihi
ne kom. Ke é pwo me ahilé, ke é nelé da he karépu.
20 ‡‡‡Ke é he taunu Étienne, pa eabwé tem, ke é te mu
lang mwo. Be woéo pa céiu na é te picani telé ne ko a
bwo niimihinaado telé, ke é wéihi mwo ni epwéne lép-
wona lé taunueng.”
21 §«Kehe icehi ana e pii tong wo Padaame pie: “Go
wie [mu Iérusaléma] be é bo neko nge, he na e éité
lang, pele nina time uce ni Juif.”»

Pwo me lé ahieng lépwo coda

22 Lé tabemi Paulo die lang ne ni Juif, kehe icehi ana
me e pii pie e â céii nina time uce ni Juif, [ke lé te okéé
kuti] ke lé toii da pie: «Taunueng! Be time uce jan me e
mulie!» 23 Ke lé te wiikau kuti, ke lé céi taabwon ni ep-
wénelé, ke lé pwo muu pule §†.
24 Wo pa apihuô te ni coda roma, ke e pwo me lé pé
da Paulo he mwocoda, beme tatieng ko bwaliiwota §††,
beme e pii telé ace watihen me lé uu [ke me lé okéé ne
kon] ne ni Juif.

Woéo pa Roma

25 §‡Kehe icehi ana me lé cieeng beme lé tatieng, ke e
pii wo Paulo te pa céiu caa te coda na e mu lang pie:
«Kona te pwo mwomwon dewé me geé tati pana e mu
ha a tii tewé, ni Roma, na mwo time uce tautieng?»

---

† *22.3 Apostolo 5.34* †† *Gamaliel—Pa apulie na piubwo nang ne pele ni caa te cémun ko patén. Omehi Apostolo 5.34.* ‡ *22.4 Apostolo 8.3*

‡† *Go pwoiitihi te Padaame—Grek: Go pwoiitihi ne he niin.* ‡‡ *22.18 Apostolo 9.29–30* ‡‡† *22.19 Apostolo 8.3, 26.9–11* ‡‡‡ *22.20 Apostolo 8.1* § *22.21 Apostolo 9.15* §† *Céi taabwon ni epwénelé... Lé wonaa heme lé okéé. Lé niimihi pie, e pii wo Paulo pie: «E tahi taabwoni lépwo Juif wo Padué, ke e pipégali ni béé bele.»* §†† *Bwaliiwota—Te junihe ta, be pwo mehi ni duuwota, beme céi ni éé apulie (chair).* §‡ *22.25 Apostolo 16.37*

26 Ke [e téetihi] wo pali caa te coda he e téne anaa, ke
e â paténe pa apihuô telé, pie: «Go pipwocile aceli me
go pwo te pa apulie ce, be pa Roma!»
27 Ke e âbé too Paulo wo pali apihuô, ke e tahimwo-
eng pie: «Go paje, te wogo kuti ha a tii tenye ni Ro-
ma?»
«Éa.»
28 Ke e pii wo pali apihuô te ni coda pie: «Te junihe hi-
won ni mwani na é ne beme é Roma!»
Ke e pii wo Paulo pie: «Woéo ke é he é pituie, ke é
caa te Roma.»
29 †Ke me e téne anaa, ke te junihe mwotieng kuti.
[Be iitihi] me lé cie pana e ha a tii telé. Ke lé te neeng
kuti ne ni coda na lé pwo me lé tatieng, ke lé engen.

Paulo ne ânebuhe a mwohuô

30 Nime pa apihuô te ni coda me e temehi ace wati-
hen me lé tééti Paulo ne ni Juif. Ke é ha acaama, ke e
pihuôhi ne te ni *apwoâpwailo, me ati a mwohuô te ni
Juif, pie me lé pipitilé. Ke me lé pipitilé, ke e te pwo me
tuwo ni itihe toki ko Paulo, ke lé péeeng bé, ke lé
neeng ha awiemelé.

23 Ke e te ju ome ni *mwohuô wo Paulo, ke e pii
telé pie: «Lépwo âjiénung, time uce pipenem a
pwonimung ne he pwahamii Padué, ko a mulihung
dieli jenaa.»
2 ††Ke me e téne anaa wo Ananias, pa *daame he lép-
wo apwoâpwailo, ke [e okéé. Ke] e pahede nina lé mu
mwonu Paulo pie me lé ahi a pwon.
3 ‡Ke e pii ten wo Paulo pie: «E bo pwocuhin ne tem
wo Padué! Be nimem me go tautiéo ko ni patén, kehe
icehi ana go piâ ité koja ni patén, be go pwo me lé
ahiéo! Wogo, ke te ju wâé a pwom, kehe icehi ana a
pwonimem, ke te junihe melepiing hen!»
4 Ke ni béén na lé mu cebwo Paulo, ke lé pii ten pie:
«Éé! Go ko pii me ta pa daame he lépwo apwoâpwailo
te Padué!»
5 ‡†Ke e hegi ne telé wo Paulo pie: «[Pineuéo]
wogewé lépwo bééng, be time é uce temehi pie,
weeng pa daame he lépwo apwoâpwailo! A juuju pie
caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *Go nemwo cihe me ta ne
ko pa apihuô te a bele tem.*»

Exode 22.27

Lé pipiiden wo lépwo apihuô

6 ‡‡E te temehi wo Paulo pie, nina lé mu ha a
mwohuô, ke pwo ni *Farasaio, me ni *Saducéen. Ke e
pii telé pie: «Lépwo âjiénung! Woéo ke pa Farasaio, ke
wo caa tong ke pa Farasaio, ke é céihi ne ko a bwo
mulie cemwo te ni amele. Ke é ko anaa na lé tautiéo.»
7 Ke me e pii anaa, ke ni Farasaio me ni Saducéen,
[ke lé te piokéé kuti] ke lé pipiiden. 8 ‡‡†Be lé pii ne ni
Saducéen pie, te tice mulie cemwo te ni amele, te tice
*âcélo, ke te tice duéé. Ke mepwo é ne ko ni Farasaio,
ke lé céihi ne ko ati ninaa.
9 Ke me lé caa ko junihe picihe da, ke lé te cuwoda
kuti ni béé *dotéén ko patén mu ha awieme ni Fara-
saio. Ke lé pii pie: «Te tice aceli geme alihi celi ta, celi e
pwo wo pa apulie ce. Wieli e cihe ne kon na ace âcé-
lo?»
10 Ke me caa â piubwo da ali bwo piokéé telé, ke e ni-
imihi wo pa apihuô te ni coda pie, lé o pitanahi Paulo,
ke e pii te ni coda ten pie me lé ole péeeng daamwo
he mwocoda.
11 ‡‡‡É he bwén, ke e piâbeeti Paulo wo Padaame, ke e
pii ten pie: «Go mwoiu! Be go caa pajuujuéo ne
*Iérusaléma, ke wâé mwo heme go pajuujuéo ne
*Rome.»

Lé pipwohuô beme lé taunueng

12 É ha acaama hen, ke lé pine huô ne ni béé *Juif, ke
lé *piapwo pie, o time lé uce wiinaado me ûdu âneb-
uhe ace bwo taunu Paulo. 13 Ni apulie naa, ke eda koja
a 40 jélé.
14 Ke lé â too ni caa te ni apwoâpwailo me ni apihuô,
ke lé pii telé pie: «Geme caa piapwo pie, time geme o
uce wiinaado, dieli heme geme bo taunu Paulo. 15 §Ke
anaa, wâé heme geé neme ilehi koja pa apihuô te ni
coda pie, me e pébé céiikewé Paulo, wogewé me ati ni
mwohuô. Ke geé pii ten pie, nimewé me geé temehi
ehi aceli e pwo. Ke wogeme, ke geme pipwop-
weekeme, beme geme taunueng ânebuhe ace bwo tu-
iebé ten ne éni.»

E paténe Paulo wo pa acim kon

16 Kehe icehi ana wo pa acim ko Paulo, ke e téne pie
lé pwo me lé pipwohuô te Paulo. Ke e taa paténeeng
ne he mwocoda.
17 Ke me e téne a pwooti naa wo Paulo, ke e tode pa
céiu caa te coda, ke e pii ten pie: «Go pé ngen pa ewa
aiu ce pele pa apihuô tewé, be pwo a céiu naado na ni-
men me e pii ten.»
18 Ke e pé paje, ke e péeeng nge céii pa apihuô ten,
ke e pii ten pie: «E todeéo wo Paulo, pa apwokarépu,
ke e pahedeéo me é pébé céiiko pa ewa aiu ce, be pwo
ace naado celi nimen me e pii tem.»
19 Ke e pétaa ko i pali nahi aiu wo pali apihuô, ke lu
tabuhi gaaté cuwo, ke e tahimwoeng pie: «Ade aceli
nimem me go pii tong?»
20 Ke e hegi ne ten pie: «Lé mi piténelé wo lépwo Juif
beme lé ilehi kojako pie, me go bo pwo me e âbé meé

---

† *22.29 Apostolo 16.38* †† *23.2 Ioane 18.22–23* ‡ *23.3 Mataio 23.27* ‡† *23.5 Exode 22.27* ‡‡ *23.6 Apostolo 26.5*
‡‡† *23.8 Mataio 22.23* ‡‡‡ *23.11 Apostolo 27.24, 28.16,23*
§ *23.15 Apostolo 25.3*

wo Paulo ne ânebuhe a mwohuô telé. Be wieli lé o pii
tem pie, nimelé me lé temehi ehi aceli e pwo. 21 Kehe
icehi ana go nemwo piténedelé! Be lé o pipwohuô ten.
Be piwoélé da koja 40 lépwona lé caa piapwo pie, o
time lé o uce wiinaado ke ûdu, die ko ace bwo taunu-
eng. Ke é ha a benaamwon ce, ke lé caa nebwén ko
pipwopweelé, ke lé ju ucéihi aceli me go pii.»
22 Ke e hegi ne ten wo pa apihuô pie: «Go nemwo uti
a bwo picihe tenyu!» Ke e neeng me e engen.

Lé pé Paulo nge céii gupéno

23 E tode lupwo caa te coda ten wo pa apihuô, ke e pii
telu pie: «Geu pipwopweehi celi 200 coda celi lé pé
teua, ke 70 coda celi lé tebwo pwo haricaan, ke 200 co-
da celi lé nuô da, beme lé â Césaré heme 9 inetéale ko
a babwén. 24 Geé pwopweehi mwo ce haricaan, beme
lé pé Paulo nge pele pa gupéno Félix. Ke geé wéieng
ehi, beme time uce tuie ne kon celi ta.»
25 Ke nebwén, ke e tii a tii ce:
26 Klaude Lisias ne te gupéno Félix, bwocu!
27 †Pa apulie ce, na lé imwieng wo lépwo Juif beme lé
o bo taunueng. Ke é âbé me ni coda, beme é pééeng
kojalé, be é temehi pie pa Roma. 28 ††Nimung me é
temehi ace watihen celi lé imwieng kon, ke é pwo me e
tautieng a mwohuô telé. 29 Ke é alihi pie heme lé pipé
ne kon, ke te é mu ko ni patén delé, kehe te tice aceli
me pipé ne kon kon, celi jan me taunueng kon, ai me e
pwokarépu kon.
30 ‡É he patemehi tong ana me lé pwo ne ko pa
apulie ce, ke é te pwome neeng lé céiiko, me lépwona
lé pipé ne kon. Ke é pwo ko pii telé pie, me lé pateme-
hi tem celi lé pipé ne kon kon.

31 É he bwén, ke wo lépwo coda, ke lé pwo ana e pii
telé wo pa apihuô telé, ke lé pé Paulo nge ha a pwom-
wo ubwo Antipatris. 32 É ha acaama, ke lé mwojuia
mwobé ne he mwocoda wo lépwo béé coda, ke lé te
ne lépwo atebwo pwo haricaan me lé ân me weeng.
33 É he lé tehene nge Césaré, ke lé ne te gupéno ali tii,
ke lé ne Paulo ten.
34 E pine a tii wo pali gupéno, ke e tahimwo Paulo
pie: «He go âbé mu ha ace duaan celi woté?»
Ke e hegi ne ten wo Paulo pie: «É âbé mu Silisi.»
35 Ke e pii pie: «É bo tautiko hemepie lé bo âbé pi-
patemehilé wo lépwona lé pipé ne kom.» Ke e huôhi
pie me lé ne Paulo ha a karépu ne ha a mwodaame na
e pwo wo *Érode pa Bécéiuhen.

Paulo ne he pwahamii gupéno Félix

24 Ke nim ni tan alecehen, ke lé tuie ole Césaré wo
Ananias, pa *daame he lépwo apwoâpwailo, me
ni béé ukéiu te ni *Juif, me pa avoka ‡† na pii kon pie
Tertule. Ke lé too gupéno Félix, ke lé pitéteiminaado
ten ne ko Paulo. 2 Ke e todebé Paulo wo pali gupéno
[beme e cuwo ânebuhen].

E pipé ne ko Paulo wo Tertule

Ke e pipé ne ko Paulo wo Tertule [ne he pwahamii
pali gupéno] ke e pii pie: «Gupéno Félix, é hemepie
geme mulie ha a péém, ke wonaa mu kom, ke é mu ko
ni bwo huô tem, me a bwo pé ehi nen dem a amu
teme. 3 Geme pwo-olé tem, he ni ju pwonimeme, ko ni
naado naa. 4 Time uce nimung me é pé kojako ce be-
naamwon celi bwali, é mu ko anaa, na é ileko pie go te
ju picani, beme go tabemi ehi celi é o pii tem.
5 ‡‡«Geme alihi pie wo pa apulie ce, ke te junihe pa
apulie ta kuti, be e hane pwo-okéé ko lépwo Juif ati
pwo a bwohemwo, be pa caa te a céiu pubu apulie
Nazaréen. 6 ‡‡†Weeng mwo, ke e te hane me e pwo ni
naado beme e habwii pie time e uce pipaunuhi a
*mwaiitihi. Ke é mu ko anaa, na geme imwieng {be
nimeme me geme tautieng âcehi ni patén deme.
7 «Kehe icehi ana wo pa apihuô te ni coda, Lisias, ke
e âbé, ke e te pwome pééeng kojakeme. 8 Ke e pii te
lépwona lé tauti Paulo pie me lé âbé céiiko, beme lé pii
tem ni naado na ni watihe a bwo tautieng.} Tahimwo
pa apulie ce, be go bo alihi pie ati nina geme pipé ne
kon, ke te ni juuju.»
9 Lé piténelé wo lépwo Juif, ke lé pii pie ana e pii wo
avoka Tertule, ke te a juuju.

E pipwopain wo Paulo

10 Wo gupéno, ke e pwo inenaado te Paulo pie me e
cihe.
Ke e pii wo Paulo pie: «É te temehi pie, wogo pa api-
huô, ke go tauti a amu teme lépwo Juif, he ni jo na hi-
won. Ke time uce pinekepé ne tong me é pipwopaing
ne he pwahamiim.
11 «Go tahimwohi lé, be time uce téele wédenihi celi
12 ni tan na é tuiebé ne *Iérusaléma, me é pipaunu
Padué. 12 Ke time é uce pine puni ke cine ni apulie ne
*huâ iitihi, ke é ne he ni *mwotapitihi, ke é ne ha a
pwomwo ubwo Iérusaléma. Ke te tice apulie celi lé pii
pie lé aliéo, he celi é ko pwo ninaa. 13 Ke é jenaa, ke ni
apulie ce, ke time uce jan me lé *pajuujuhi ne tem, ni-
na lé tautiéo kon.
14 «A juuju pie pana é âcéi Padaame nge ha a
pwaaden [na mwo coho] he é pipwoeabwé te Padué
he ni watihenye. Kehe é ne telé, ke a pwaaden naa, ke
a gele. Kehe icehi ana woéo, ke é céihi ne ko ati ni
*patén de Moosé, me ati ni tii te lépwo péroféta.
15 ‡‡†Be geme céihi, woéo me ni apulie ce, pie lé o bo

† *23.27 Apostolo 21.30—33, 22.25—27* †† *23.28 Apostolo 22.30*
‡ *23.30 Apostolo 24.5—8*
‡† *Pa avoka—Avocat. Pa apipwopainye ne he mwotautinaado.*
‡‡ *24.5 Apostolo 17.6* ‡‡† *24.6 Apostolo 21.28—30*

mulie mwo na ati nina lé mele ne ha a wâé me a ta.
16 Ke é mulang na é te pihane me te tice celi me e pipé
ne kong a pwonimung, ne he pwahamii Padué me ni
apulie.»

Te tice ta celi é pwo!

17 «É ne alecehe ni jo na hiwon na tieéo mu Iérusalé-
ma, ke é mwojuia mwobé, beme é pébé ni mwani
bépicani te a bele tong, ke me é pwoâpwailo te Padué.
18 †Anaa kuti ana é mu ne kon, ne huâ iitihi, ke lé tooéo
he é ko panebwénihi a *pwoiitihi ko a bwo wâé genye
ne pele Padué. Te tice apulie bééng, ke time é uce cine
ni apulie me lé pipwohauli.
19 «Kehe icehi ana lé mu lang ne ni béé Juif mu ha a
province Asia. Ke hemepie é pwo aceli ta ha a tan naa,
ke é mu ko ade na time lé uce mu éni jenaa, beme lé
pipé ne kong? 20 Mwo te wo lépwo apulie ce mwo, na
lé pééo nge ânebuhe a *mwohuô, he ade aceli ta celi
lé te alihi ne kong? 21 ††Ai he nimelé me lé tautiéo, ko
ali pwooti li é pii ne ha awiemelé, pie: "É céihi pie, lé o
mulie mwo ne ni amele"? Ke é mu ko anaa, na é ko mu
éni jenaa ne ânebuhewé.»

Pine ngemwo a bwo tauti Paulo

22 ‡Ke mepwo é ne ko gupéno Félix, ke e te junihe
téne ni pwooti ko *a bwo âcéi Padaame. Ke e picéi
ngemwo a bwo tauti Paulo. Ke e pii te lépwo Juif pie:
«O bo tauti cawi Paulo, hemepie e tuiebé wo Lisias, pa
apihuô te ni coda.»
23 Ke e pii te pa céiu caa te coda pie me e wéi Paulo
ne he karépu, ke me time e uce cieeng me pwohauli
ten, ke me e te patupwo ne te ni béén me lé âbé
caniêeng. [Ke e engen wo Félix.]
24 Pwo ni tan he pwocehin, ke lu tuiebé wo Félix me
Drusile ‡†, ê mwoden, ê toomwo Juif. Ke lu pwo me e
âbé wo Paulo, ke lu tabemieng he e cihe ko a céihi ne
ko Iésu Kériso.
25 Kehe icehi ana me e cihe ko a mulie ha a *mwom-
won ne he pwahamii Padaame, me a bwo pipwoi-
ipikenye, me a tautinaado te Padué na e bo âbé, ke
mwoti Félix, ke e pii te Paulo pie: «É jenaa ni, ke genye
o mwo pacuwohi ali pitihi tenye. Ke wâé heme go
mwo engen kojaéo, ke hemepie pwo ace benaamwon
dong, ke é bo todeko mwo.» 26 Be e te niimihi wo
gupéno Félix pie, me e bo ne ten ce mwani wo Paulo. É
mu ko anaa, na e pwo me lé te cuwo ko pébé céiieng
Paulo, beme lu picihe.

Paulo ne ânebuhe gupéno Festus

27 Caa âdé na alo jo, ke e taatéé gupéno Félix wo Por-
cius Festus. Kehe icehi ana wo Félix, ke e te pwo me e
te mu he karépu wo Paulo, beme lé te piwâéeng wo
lépwo Juif.
25 E tuie ne ha a province *Judé wo gupéno Fes-
tus, ke cié ni tan alecehen, ke e taa mu Césaré
ne *Iérusaléma.

Lé pipé mwo ne ko Paulo

2 ‡‡Ke lé pitéteiminaado ten ne ko Paulo wo lépwo
caa te lépwo *apwoâpwailo, me ni apulie na piubwo
jélé mu pele lépwo *Juif. 3 ‡‡†Lé cuwokon me ileeng pie
me e pwo me e âbé ne Iérusaléma wo Paulo. Be wo
lépwoje, ke lé te pwo a céiu huô, beme lé bo taunueng
ne pwo pwaaden.
4 Ke e hegi ne telé wo Festus pie: «Ûhu, be lé wéieng
ne Césaré, ke woéo, [ke time uce bwoliéo Iérusaléma]
ke é o caa te engemwo. 5 Ke wâé heme lé opé céing ne
Césaré wo lépwo apihuô tewé. Ke mepie pwo ace naa-
do celi ta celi e pwo wo pa apulie naa, ke lé bo pii
nelang.»

Paulo ne he mwopitautinaado

6 E te ju mu pelelé he na 8 ai 10 ni tan wo Festus, ke e
homwo Césaré. Ke é ha acaama hen, ke e taa he mwo-
pitautinaado, ke e pihuôhi ne telé pie me lé pébé
Paulo. 7 ‡‡‡Ke me e tehenebé wo Paulo, ke lé aujenieng
wo lépwo Juif na lé opé mu Iérusaléma. Ke hiwon ni
naado na lé pipé ne kon kon na te nihe ta. Kehe icehi
ana time uce jan me lé *pajuujuhi.
8 Ke e hegi wo Paulo me pipwopain, ke e pii pie: «Te
tice aceli é pwotahi ne ko ni patén de lépwo Juif, ke é
ne ko a *mwaiitihi, die ko pa daame ubwo César.»
9 Nime Festus me lé piwâéeng wo lépwo Juif, ke e he-
gi ne te Paulo pie: «Nimem me go taa Iérusaléma, be-
me é bo tautiko nelang?»

Nime Paulo me e tautieng wo César!

10 Ke e pii ten wo Paulo pie: «É cuwo ânebuhe a
mwotautinaado te César, ke o bo te tautiéo nelang. Be
go caa te temehi ehi pie, te tice aceli é pwo celi ta ne
ko lépwo Juif. 11 Ke mepie é pwo aceli time uce mwom-
won, celi jan me taunuéo kon, ke time uce piwâ jo
hemepie taunuéo. Ke mepie nina lé pii ne kong, ke me
ni gele, ke te tice pace apulie celi pwo mwomwon den
me e pééo nge céiilé. Ûhu! Nimung me e tautiéo wo
César §!»

‡‡‡ 24.15 Ioane 5.28–29 † 24.18 Apostolo 21.12–28 †† 24.21 Apostolo 23.6 ‡ 24.22 Apostolo 23.26 ‡† Drusile—Ê pwaadeni pa daame Agripa II, ke ê pwaadeni Bérénice. Omehi a Apostolo 25.13.

‡‡ 25.2 Apostolo 24.1 ‡‡† 25.3 Apostolo 23.15 ‡‡‡ 25.7 Apostolo 24.5–6 § Nimung me e tautiéo wo César—Pana e mu ha a tii te lépwo Roma, ke jan me e ilehi me tautieng wo César, pa daame he lépwo Roma, pwohewii a Cour d'appel.

12 Ke é ne alecehe a bwo picihe te Festus me lépwo
apwopitihi, ke e pii te Paulo pie: «Mepie te nimem me
e tautiko wo César, ke go bwo te ân!»

Piuti jepule ko Paulo te Agripa II

13 É he ni tan alecehen, ke lu tuie ne Césaré wo pa
daame *Agripa † me Bérénice, ê toomwo pwaadeniin,
me lu â pwobwocu te Festus.
14 ††Mwo te hiwon ni tan na lé mwo te mu hen, ke e
piuti te pa daame wo Festus nina lé pwo te Paulo, ke e
pii ten pie: «Pwo pa apulie na e neeng he karépu wo
Félix. 15 É he é mu Iérusaléma, ke lé pitéteiminaado wo
lépwo caa te lépwo apwoâpwailo, me lépwo apihuô te
lépwo Juif, me ilehi pie me e pwocuhinaado.
16 «Ke é hegi ne telé pie: “Wogeme lépwo Roma, ke
time mu uce wonaa ni huô teme. Be time geme mu
uce pwocuhinaado te pa apulie, ânebuhe a bwo tau-
tieng. Be wâé heme e mwo te picihe me lépwona lé
pipé ne kon, beme e te pii ce pwooti bépipwopain.”
17 Ke é mulang na lé tai tuiebé pelong. Time é mwo
uce ucéihi, ke é ha acaama, ke é mu he mwotautinaa-
do, ke é ilehi pie me pébé pa apulie naa.»

Pipééle ko a pwoiitihi telé

18 «Lé tehenebé wo lépwo apipé ne kon. É ko niimihi
pie, junihe ubwo a ta na e pwo. Kehe icehi ana lé pipé
ne kon, ke te piticenaado ne kon. 19 Be lé te pipééle ko
nina te é ha a pwoiitihi telé, ne ko pace Iésu celi e
mele, pana e pii wo Paulo pie e mulie cemwo.
20 «Ke time é uce temehi aceli me é pwo, ne ha a bwo
picihe telé. Ke é tahimwo Paulo pie, nimen me e â
Iérusaléma, me bo tautieng nelang ko ni naado naa.
21 Kehe icehi ana e ilehi me e tautieng wo César. Ke é
ne a mwomwon pie me wéieng dieli ha ace bwo paw-
ieeng dong, nge céii César.»
22 Ke e pii wo *Agripa te Festus pie: «Woéo mwo, ke
nimung me é téne pa apulie naa.»
Ke e hegi ne ten wo Festus pie: «Wâé, be é meé, ke
go bo te téneeng.»

Lé taa he mwopitautinaado

23 É ha acaama hen, ke lu tuie nge he mwopitauti-
naado wo Agripa me Bérénice, woélé me ni apihuô te
ni coda me ni apulie na piubwo jélé ne ha a pwomwo
ubwo. [Ke lé te junihe pipaunulu ne ni apulie,
pwohewii a bwopwonen delé.] Ke e ne a mwomwon
wo Festus pie me lé pébé Paulo.
24 Ke e pii wo Festus pie: «Padaame Agripa me tai
wogewé ati na wogewé éni peleme, geé ali pa apulie
ce. Be pa watihe picihe te ati ni Juif, ne Iérusaléma, ke
éni, ke lé caa âbé tooéo ne kon. Ke lé tai pii tong ati
pie, wâé heme taunueng.
25 «Ke hemepwo é ne kong, ke é tooli pie te tice aceli
e pwo celi ta celi me jan me taunueng kon, kehe icehi
ana te weeng mwo na e ilehi pie me e â too pa daame
César. Ke é niimihi pie me é te patupwoeng ngen.
26 «Kehe icehi ana time é uce temehi aceli me é tii
nge céii pa daame César ne kon, ke anaa a watihen
me é pwo me e cuwo ânebuhewé ati. Te wogo cehi, go
pa daame Agripa, na é pine ne kom. Be mepie geé
tahimwoeng ati, ke o bo jan me geé pii tong, aceli me
é tii nge céii pa daame César. 27 Be time uce mwom-
won ne kong me é pawie nge céiieng pace apwocuhi-
naado, heme time uce ju pwéélang ehi ace watihen.»

E pipwopain wo Paulo ne he pwahamii Agripa

26 Ke e pii wo *Agripa te Paulo pie: «É pawie ne
tem me go cihe, me go pipwopaim.»
Ke e eti da a in wo Paulo, ke e pii pie:
2 «É te junihe pipwodéén, go pa daame Agripa, me é
cihe ânebuhem jenaa, me é piwotétaa ko nina lé tau-
tiéo kon wo lépwo *Juif. 3 Be go te ju temehi ehi a
bwomu tenye ni Juif ‡, me ni naado na nye mu picihe
kon, ke é ileko pie go te ju picani, ke go tabemiéo.»

Lé tai temehi a mulihung

4 «Ati ni Juif, ke lé te tai temehi a mulihung, ha
atabuhi kon, he é mwo ewa aiu, ne ha awieme a bele
tong [ne ha a province Silisi] die *Iérusaléma. 5 ‡†Caa
bwolihi a bwo temehi nen delé pie, pana é mulie ne
pele lépwo *Farasaio, a céiu duaa pwoiitihi na te juni-
he binyi, na geme mu hen. O te jan me lé *pajuujuhi,
hemepie nimelé.
6 ‡‡«Ke é jenaa ni, ke caa tautiéo, be é céihi pie, o cu-
wo a bwopiinen ânebun de Padué te ni caa teme. 7 Ke
lé te céihi ne mwo ko a bwopiinen naa ne ni 12 pwom-
woiu *Isaraéla, he lé penem de Padué, ne he ni ju
pwonimelé, heme bwén ke pwang.
«Ke é mu ko anaa, na lé tautiéo, go pa daame Agri-
pa, wo lépwo Juif naa. 8 Ke wogewé ni Juif jenaa ni, ke
he time geé uce mwomwohi pie wo Padué, ke e pwo
me lé mulie cemwo ne ni amele?»

Ânebun ke é pipwobwoni Iésu

9 ‡‡†«Ânebun, ke é niimihi pie a penem dong, ke me é
pwopa me ubwo ne ko a nii Iésu mu Nazaret. 10 Ke é
hegi mu ko ni caa te lépwo *apwoâpwailo a mwom-
won, beme é ne he karépu lépwo apulie ten. Ke te nihe

† *Agripa—Agripa II, pa naî pa daame Érode Agripa (omehi a pwahamii tii 12). Pa daame ne Chalcis ne Palestine, ke ni amu na élé cebwon. L’empereur roma, ke e ne ten a mwomwon me e pipégali pa daame he lépwo apwoâpwailo te lépwo Juif.* †† *25.14 Apostolo 24.27*

‡ *Bwomu tenye ni Juif—A pwomwoiu te lépwo Érode, ke time uce lépwo ju Juif. É bwolihi, ke lé bitelé ne ko a pwoiitihi te lépwo Juif, kehe icehi ana time lé uce ju mu ko a bwo pwoiitihi telé.* ‡† *26.5 Filipi 3.5–6* ‡‡ *26.6–7 Apostolo 23.6, 28.20* ‡‡† *26.9 Apostolo 8.3*

hiwon lépwo béén na é pwo me nelé he karépu ne
Iérusaléma. Ke woéo pa céiu mwo, na wâé ne kong a
bwo taunuhi apulie. 11 É te cuwo ko ahilé ne he ni
*mwotapitihi, me cuwokolé me lé pii me ta a nii Iésu.
Be te nihe pa a-okéé, ke é pwotahi ne kolé, die he ni
pwomwo ubwo na e ité.»

E piuti mwo a bwo todeeng de Padaame

12 «Ke weengaa kuti a watihen me é â Damas, imi a
mwomwon na lé ne tong wo lépwo caa te ni apwoâp-
wailo. 13 É he geme mwo ko â he pwaaden, go pa
daame Agripa, he te ju goahen ehi, ke é alihi a
pwéélang na e âbé mu he miiden ne kong me ni
bééng, ne ha a pwaaden na geme uti. Ke te junihe
pwéélang koja a téale. 14 Geme te ju tai tupwo ati ne
pwo bwohemwo, ke é téne a pwocihe na e pii tong he
pwo *ébéru pie: “Saulo, Saulo, é ko ade na go pwotahi
ne kong? O te junihe binyi ne kom me go cuwode
Padué †.”
15 «Ke é tahimwohi pie: “Wogo ke woo, go pa
daame?”
«Ke e hegi ne tong pie: “Woéo Iésu, pana go ko
pwotahinaado ne kong. 16 Go cuwoda, be é pihabwiiéo
tem, ke é pipégaliko beme go pa bépenem dong. Ke
bo wogo pa apajuujuéo, ke go bo piuti ana go alihi je-
naa, ke go bo piuti mwo nina é bo habwii tem. 17 É bo
te wéiko mu ha awieme a bele tem, lépwo Juif, me ni
béé bele mwo. Ke é neko nge céiilé. 18 ††É pahedeko,
beme go tehi ni naamiilé, beme lé o wie mu ha a
melepiing, me lé â ha a pwéélang: mu ha a pihuô te
*Caatana, nge pele Padué. Be mepie lé céihi ne kong,
ke é o pineulé, ke lé o pimu ibu me nina lé céihi ne ko
Padué.”»

E pii pwaati Iésu pitihi

19 [E pii mwo wo Paulo pie]: «Wonaa go pa daame
Agripa, te junihe pwocoon ne kong me time é ténede-
hi nina é alihi: ni naado na e âbé mu pele Padué. 20 Ke
é tabuhi pipatemehi a pwooti mu Damas, ke é
Iérusaléma, me ati he ni amu te lépwo Juif, ke é ne
mwo pele nina time uce ni Juif. Ke é pii telé ati pie:
“Geé pininim, ke geé bitekewé ne ko Padué. Ke geé
habwii ne he ni bwomu tewé pie, geé caa pininim.”
21 «Weengaa kuti a watihen me lé imwiéo ne *huâ
iitihi wo lépwo Juif, ke lé pwo me lé taunuéo. 22 Kehe
icehi ana e te wéiéo dieli ni wo Padué. Ke é ko anaa na
é teko pajuujuhi ne he pwahamii ni apulie na wahin ke
ubwo jélé.
«Ke mepwo nina é pii, ke time uce pi-ité koja nina lé
pii wo lépwo péroféta me *Moosé he ni bwopiinen
delé ânebun pie: 23 ‡Wâé heme e picani wo pa *Mesia,
ke me e mele, ke me pa bécéiuhen na e mulie cemwo
mu ha awieme ni amele, beme e o patemehi a
pwéélang te a bele juif me ni béé bele.»

Wâé heme go céihi, go pa daame!

24 Me e wonaa a bwo pipwopain wo Paulo, ke e toii
da wo Festus pie: «Pipenem a punim, go paje! Go te ju-
nihe cémun, ke go caa piolo ko a pitemang dem!»
25 Ke e hegi ne ten wo Paulo, ke e pii ten pie: «Ûhu!
Time uce pipenem a puning, go gupéno, be te anaa a
pwooti na a juuju ke pitemang na é pii. 26 E caa te
temehi ni naado naa wo pa daame Agripa, be time uce
ce naado celi pineduwohi, ke time uce piwâ jo me é pii
ten.»
27 [Ke e biteeng wo Paulo ne ko pa daame Agripa, ke
e tahimwoeng pie]: «Ko go pa daame, go te céihi ne ko
lépwo péroféta? É te temehi pie go te céihi ne kolé...»
28 Ke e pii ten wo Agripa pie: «Go te niimihi kuti pie
me é te pwome céihi ne ko Iésu ni?!»
29 Ke e hegi ne ten wo Paulo pie: «Hemepie éni ai bo
é, ke bo te wonaa, pwohewii ana nime Padué kon! Be
nimung me geé pwohewiiéo, go pa daame Agripa, me
wogewé ati na geé ko tabemiéo jenaa. Kehe icehi ana
me time uce ciekewé ko itihe toki pwohewiiéo!»

Tice aceli e pwo celi ta wo Paulo

30 Nebwén, ke lé tai cuwoda ati wo pa daame, ke wo
gupéno, ke wo Bérénice me ati ni béén na lé mu lang.
31 Ke lé wie, ke lé pipii telé pie: «Wo pa apulie ce, ke te
tice aceli e pwo celi ta, celi o jan me e pwokarépu kon,
ke me taunueng.»
32 Ke e pii wo Agripa te Festus pie: «Éa kuti. Ke
hemepie time e uce ilehi me tautieng ne pele pa
daame ubwo, ke me o te jan me patupwoeng mwo.»

Ne Paulo nge Rome

27 É he caa pii pie, me geme â pwo ong nge Itali,
ke lé ne Paulo me lépwo béé apwocuhinaado ne
te pa caa te coda na pii kon pie Julius, pa béé ni coda
na lé wéa ko pa daame ubwo telé. 2 ‡†Geme taa pwo
ong mu Adramite na me e â he ni atii ne ong ne ha a
province Asia. Geme tai engen me Aristarke, pa apulie
Macédoine mu ha a pwomwo ubwo Tésalonik.
3 É ha a tan alecehen, ke geme tehene nge Sidon. Ke
e pwopweehi ne ko Paulo wo Julius, ke e neeng me e â
céii lépwo béén, ke me e hegi mu kolé a wâé.
4 Geme engen mulang, ke geme âmwonuhi a één
Chipre, beme geme taduwo, be udan ne kome. 5 Ale-
cehe a bwo hagéi na a jié Silisi me Pamfili, ke geme
tehene nge Mira ha a province Lisi. 6 Ke é lang, ke wo

† *Me go cuwode Padué—A ocine he pwo grek ne ko a haricaan na muhi ten me e piténede pana e tebwo huîin.* †† *26.18 Ésaïe 42.16; Éféso 2.2; Kolosé 1.13*

‡ *26.23 Luka 24.44–47; 1 Korénit 15.20* ‡† *27.2 Apostolo 19.29*

pa caa te coda, ke e tooli a ong mu Alexandri, na e â
Itali, ke e pwo me geme taa pwon.
7 É he na hiwon ni tan, ke geme te ju piân âmimihi,
be te nihe binyi. Ke geme tehene nge mwonuhi a
pwomwo ubwo Cnide, ke pwocoon me geme teda
lang, be ubwo a dan. Ke geme â he déme a één Krète,
he bebenihe a miin Salmoné. 8 Ke te nihe binyi me
geme wédenihi, ke geme tehene nge ha a duaan na
pii kon pie *Bons Ports*, mwonuhi a pwomwo ubwo
Lasé.

Caa a benaamwon ko ta-amu

9 Geme te nihe patieden ni benaamwon na hiwon, ke
caa abwobwo me geme tee ân, be caa a benaamwon
ko udan. Be e caa âdé a tan ko pipwodéén ko a *pi-
paciile †. É mu ko anaa, ke e pii te lépwo béén wo Paulo
pie: 10 «É alihi pie a bwo engen denye, ke abwobwo. A
ong ke ni ânen, ke o tanahi, ke wogenye, ke wieli
genye o patieden ni mulihenye.»
11 Kehe icehi ana wo pa caa te coda, ke e ténedehi
ana lu pii ten wo pa apihuô pwo ong, me pa eapwihi
ong koja nina e pii ten wo Paulo. 12 A atii ne ong, ke
time uce wâé ne ko ni ta-amu. Ke hiwon lépwona lé
mu pwo ong, na nimelé me lé engen mulang, beme lé
hane me lé teda Fénix, atii ne ong ne Krète, he na pi-
cidin lang ††, beme lé mu lang ha a benaamwon ko ta-
amu. 13 Pwo a dan na e picuu âmimihi bé mu he *sud*,
ke ni apulie ha ali ong, ke lé niimihi pie o caa wâé ne
kolé. Lé céi a pehinyu, ke lé engen uti a één Krète.

A udan

14 Te ju é alecehen, ke e wiebé a dan mu pwo ali één,
na te junihe pwo niihen. 15 Ke e cuutééhi ali ong, ke
pwocoon me pwo ace bwopwonen, be te nihe ubwo a
dan. Ke geme necu me cuutéékeme. 16 Geme â he
déme a cuwo nahi één na pii kon pie Kauda. Ke binyi
me geme ne da a nahi ong na geme teuu.
17 Alecehe a bwo céida pwo ong, ke lé cie ni piduaan
ko ni tai wo lépwo apenem ne ko a pilehe ong, be ab-
wobwo pie geme o teda pwo a bwowon Sirte [cebwo
Libi]. Lé pawie a nyu me e pulaa nge he tabe ‡, ke lé ne
a dan me cuutéékeme.
18 É ha acaama, ke caa junihe pwo niihe a udan, ke lé
tahi ne pwo tabe ni âicu na mu ha ali ong wo lépwo
apenem. 19 É ha acaama, ha a béciéhe ni tan, ke lé tahi
ne pwo tabe a ééniê me ni niê pwo ong.
20 É he na hiwon ni tan, ke pwocoon me geme alihi a
téale ai ni ceni ‡†. Ke mwo te nihe pwo niihe a udan, ke
caa time geme mwomwohi pie geme o mulie. 21 Caa
bwolihi na time geme uce wiinaado.

E pamwoiu lépwo béén wo Paulo

Ke e cuwo ha awiemelé wo Paulo, ke e pii telé pie:
«Lépwo bééng, é hemepie geé teko ténedehi ali é pii
tewé pie, me time nye uce engen mu Krète, ke me
time e o uce tuie ne konye aceli woni. 22 É pii tewé pie:
Geé mwoiu! Be o te tice pace béénye celi e o mele, ke-
he o te icehi a ong na nye o patieden.
23 «Woéo pa apulie te Padué, ke pa apenem den, ke é
tibwén, ke e âbeetiéo wo pa *âcélo ten, 24 ‡‡ke e pii
tong pie: "Go nemwo pwo me mwotiko, go Paulo, be o
bo tautiko ne ânebuhe César, pa daame ubwo te lép-
wo Roma. Ke wonaa mu kom, ke wo Padué, ke e o pwo
me lé mulie wo lépwona lé âcéim."
25 «Lépwo bééng, geé mwoiu! Be é céihi ne ko Padué.
Éa, e o te pwo ana e pii tong. 26 ‡‡†Kehe genye o teda
pwo ace één.»

Lé âmwonuhi amu

27 Caa a bé14 he ni bwén, ke a udan, ke e teko cu-
utéékeme nge pwo a tabe Méditérané ‡‡‡. Ke é ha aw-
ieme bwén, ke wo lépwo apenem pwo ong, ke lé
piténe ne kolé pie, geme caa âmwonuhi a céiu amu.
28 Lé tahi ne pwo tabe a béja na imwi ko tai, ke lé tooli
pie *37 mètre* a bwo numwihi na a tabe. Ke lé piân, ke
lé tahi mwo ali béja, ke lé tooli pie *28 mètre* a bwo
numwihi na a tabe. 29 Abwobwo jélé pie o tanahi a ong
ne ko ni péi. Ke lé tahi ni nyu na paa alece, ke nimelé
me e epin a pwopwang.
30 Ke lé neole he tabe a nahi ong wo lépwo apenem
pwo ong, ke lé pii pie: «Geme mwo â tahi ni nyu âneb-
uhe a ong ubwo tenye ati.» Kehe time uce a juuju, ke-
he lé pwo me lé cela mu ha ali ong.
31 Kehe e pii wo Paulo te ni coda me pa caa telé pie:
«Mepie time lé uce mu pwo ong wo lépwo apulie ce,
ke o pwocoon me geé mulie.»
32 Ke lé tahagéi ni tai ko ali nahi ong wo lépwo coda,
ke lé pawie me e â pwo tabe.

E pamwoiulé mwo wo Paulo

33 Ânebuhe a pwopwang, ke e pii telé wo Paulo pie:
«Jenaa, ke caa a bé14 he ni tan na geé uca, ke geé mu,
he time geé uce wiinaado. 34 É pamwoiukewé me geé
wiinaado, beme pwo niihewé, ke me te tice celi
tookewé.»
35 Alecehe a bwo cihe telé, ke e pé a pwoloa, ke e pip-
wo-olé te Padué ne ânebuhelé ati, ke e patihi a
pwoloa, ke e wiinaado. 36 Tai woélé ati, ke lé mwoiu, ke
lé wiinaado mwo. 37 Pwo 276 a jéhikeme ati ne ha ali

† *Tan ko pipwodéén ko a pipaciile—Tan ubwo ko a wole septembre. Omehi mwo Tan ubwo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* †† *Picidin lang—Grek: Picidin lang, be e biteeng nge he sud-ouest ke a nord-ouest.* ‡ *Lé pawie a nyu me e pulaa nge he tabe—ai Lé neole a niê.* ‡† *Pwocoon me geme alihi a téale ai ni ceni—Te tice bwopwonen me lé pé ce ja telé ne ko ni ceni.*

‡‡ *27.24 Apostolo 23.11* ‡‡† *27.26 Apostolo 28.1*
‡‡‡ *Méditérané—Grek: Adriatike.*

ong. 38 É he caa nebwén na lé wiinaado, ke lé tahi ne
pwo tabe ni *blé* beme pwia a ong.

Lé teda pwo a bwowon

39 É he pwang, ke wo lépwo apenem pwo ong, ke
time lé uce temehi pie ade één, kehe lé alihi a ooluun
ke a nicepwon. Lé hane ace bwopwonen beme lé pé
die lang a ong, hemepie jan. 40 Lé tuwo ni nyu, ke lé
pawie ne he tabe. Ke lé tuwo mwo ni tai ko a eaong.
Ke lé ne a niê pwo ong ânebuhe a ong, beme e
péékeme da ticepwon na a dan. 41 Kehe lé teda pwo a
bwowon, ke caa pwocoon me e pipenem na a ong. A
ânebuhen, ke e wie nge he ni won, ke pwocoon me e
wie. Ke lé tabuluhene a alecehen ne ni jié na pwo ni-
ihen.

Lé tai mulie

42 Nime lépwo coda me lé taunu lépwo apwocuhinaa-
do, beme te tice paceli e cela heme lé ko éoom. 43 Ke-
he e pacuwolé wo pa caa telé, be nimen me e celuimi
Paulo. Ke e pii te lépwona lé temehi éoom pie, me
woélé lépwo bécéiuhen na me lé téele ne pwo tabe be-
me lé taa huâiu. 44 Ke wo lépwo béén, ke lé bwo âcéilé
pwo ce meacuwo ai ce pihe a ong, ke wonaa a bwo â
teda telé ati ha amu. Tai wogeme ati, ke geme tai
mulie.

Paulo ne pwo a één Malte

28 Alecehen, ke geme temehi pie a één naa, ke a
niin pie Malte. 2 †Ke lé hegikeme wo lépwo
apulie lang, ke lé te nihe picani teme ehi. Ke he te nihe
ubwo a ute me a bwala, ke lé patéi a miû na nihe ub-
wo, ke lé ne me geme pwocadéu. 3 Ke e pé ni uluhe
acuwo wo Paulo beme e tahi da pwo miû, ke pwo pa
bwien na e â wie mu hen ko a éle, ke e wii a i Paulo.
4 Ke é he lé alihi a bwien he e tetelu ko a in wo lépwo
apulie ha amu naa, ke lé pipii telé pie: «Éé! Geé alihi,
wo pa apulie ce, ke pa ataunuhi apulie, be caa
celuimieng koja a jié, kehe icehi ana e pwocuhinaado
ten wo pa duéé henye, ke e pwo me e mele.»
5 ††Kehe icehi ana e tagiliihi a in wo Paulo, ke e tupwo
ne pwo miû ali bwien, ke time uce picunu nang kon.
6 ‡Ke lé omeeng wo lépwoli apulie, be lé niimihi pie, o
cibu nang, ai e o te ju pwome tupwo, ke me e mele. Ke
caa ju bwolihi a bwo omeeng delé, ke he lé alihi pie
time uce ko cunu nang, ke pitaatééhi ni bwo niimihi-
naado telé, ke lé pii pie: «Ûhu! A duéé!»

E pwo me tieden ni cunu

7 É ha a duaan naa, ke pwo a duaan de Publius, pa
apulie na nihe piubwo nang ne pwo a één naa. Wo pa-
je, ke e te nihe hegikeme ehi. Ke geme pimu pelen, he
na cié ni tan. 8 Kehe te nihe cunu pa caa ten, be piéle
nang, ke e pitebwohi cewéle, ke e tee pule. Ke e ân wo
Paulo me e â alieng, ke e ne ni in huîin, ke e pwoiitihi
ten, ke caa tieden a cunu kon.
9 Ke é alecehen, ke lé âmwobé ati ni béé cunu mu ha
a één naa, ke e pwo me tieden ni cunu kolé. 10 Ke lé te
nihe pipaunukeme. Ke é he caa nebwén a bwo mu
teme lang, ke lé ne teme nina nihe pwonaado ne kon
ne ko a bwo engen deme.

E tuie nge Rome wo Paulo

11 Caa ju cié wole ko a bwo mu teme [pwo a één
Malte]. Ke nebwén, ke geme taa pwo ong mu Alexan-
dri, na a niin pie *Kastor me Polux*‡†, a ong na e teko mu
lang ha a benaamwon ko ta-amu. 12 [Ke geme engen]
ke geme tuie nge Sirakuse, ke geme mu lang he na cié
ni tan.
13 Ke é mulang, ke geme téte uti a amu, ke geme tuie
nge Régio. Ke é ha acaama, ke e tahieng a dan na e
âbé mu he *sud*. Ke alo ni tan deme, ke geme bwo tuie
nge Pouzole, atii ne ong. 14 Ke geme tooli nelang lép-
wo acéihi, ke lé ilekeme me geme mwo te ju pwome
mu pelelé he celi céiu naadenitan. Ke geme mwo ju
pwome mu pelelé. Ke nebwén, ke geme bwobe â
*Rome.
15 Ke é he lé téne a jepule kome wo lépwo acéihi na
lé mu Rome, ke lé âbé benikeme ne ha Api-icu te
Apius, ke é ne he ni Mwowiinaado na Cié. Ke, me e
alilé wo Paulo, ke te nihe piwâénimen, ke e pwo-olé te
Padué.

E pacihe lépwo Juif ne Rome

16 É he geme tehene nge Rome, ke lé ne te Paulo a
mwomwon me e mu ha a céiu mwa, ke céiu pa coda
na wéa kon.
17 Cié ni tan alecehen, ke e tode lépwo caa te lépwo
*Juif ne Rome wo Paulo. Ke e pii telé pie: «Lépwo âjié-
nung, te tice aceli é pwo ne ko a puapulie tenye ai a
bwomu te ni caa tenye. Kehe icehi ana lé neéo he
karépu ne *Iérusaléma, ke é mulang, ke lé neéo te lép-
wo Roma. 18 ‡‡Ke lé tautiéo wo lépwo Roma, ke nimelé
me lé pawieéo, be te tice watihenaado celi lé tooli ne
kong, beme lé taunuéo.
19 ‡‡†«Kehe icehi ana wo lépwo Juif, ke te muhi telé, ke
é caa ju ilehi me é taa die pele César, pa daame ubwo.
Kehe icehi ana time uce nimung me é pipé ne ko a
puapulie tong. 20 ‡‡‡É mu ko anaa, na é ilehi me é
alikewé, ke me é cihe tewé. Be wonaa mu ko pa

† 28.2 2 Korénit 11.27 †† 28.5 Maréko 16.18 ‡ 28.6 Apostolo 14.11

‡† *Kastor me Polux—Ni nii lupwo duéé he tabe lupwo péidu te lépwo Grek. A niilu mwo pie Les Dioscures.* ‡‡ 28.18 Apostolo 26.31 ‡‡† 28.19 Apostolo 25.11 ‡‡‡ 28.20 Apostolo 26.6–7

*Mesia na genye ucéieng, ati wogenye a puapulie *Is-
araéla, na cieéo ko ni tai toki ce.»
21 Ke lé hegi ne ten pie: «Time geme uce hegi ace tii
kom mu *Judé. Te tice pace béénye celi e âbé pwo-
jepule teme kom, ai me e pii me ta ne kom. 22 †Kehe
icehi ana nimeme me go pii teme ehi a pwoiitihi naa,
be geme téne pie, nihe piikewé me ta pitihi.»

E pipatemehi Iésu telé

23 Ke lé picéi a tan. Ke hiwon nina lé âbé céiieng ne
ha a mwa na e mu hen wo Paulo. Ke tabuhi ko acaama
die ko a babwén, ke e cihe telé ko a *Mwametau te
Padué, ke e pwo me e habwii telé ni pwooti ko Iésu, ne
he ni *patén de Moosé, ke é ne he ni tii te lépwo
péroféta.
24 Wo lépwo béén, ke lé céihi ne kon, ke wo lépwo
béén, ke te muhi telé me lé céihi. 25 Ke é he time lé uce
piténelé hadeniilé, ke lé pwo me lé engen. Ke e pii telé
a bénebwéne pwooti wo Paulo pie: «E te ju cihe ehi na
a *Jenen Iitihi te lépwo caa tenye, mu ko Isaia pa
péroféta, pie:
26 *Go â pii te a puapulie naa pie:*
“Geé tee téne taaci,
kehe time geé uce temehi.
Geé tee omehi taaci,
kehe time geé uce alihi temehi.”
27 *[É pii ne kolé:*
Mwoiu a puni a puapulie ce.]
Capuhi ni pwonimelé.
Bwéjé ni pwojéénelé.
Bwi ni naamiilé.
Be time uce nimelé
me lé alihi ko ni naamiilé,
ke me lé téne ko ni pwojéénelé,
ke me lé temehi ko ni pwonimelé.
Te muhi telé me lé bitelé bé céiiéo,
me lé taatééhi ni mulihelé,
ke me é o pwo me wâé jélé.» *Ésaïe 6.9‒10*

28 E pii telé mwo wo Paulo pie: «Wâé heme geé temehi
ehi a céiu naado: E nebé a Pwooti Wâé wo Padué, me
de lépwona time uce lépwo Juif. Ke lé o téne.»
{ 29 Ke nebwén, ke lé engen wo lépwo Juif, ke lé te ni-
he picihe kon.}

E pacémuni nina lé âbé céiieng

30 Mepwo é ne ko Paulo, ke e mwo tee mu ha a mwa
na e pwocuhin, he na alo ni jo ††. Ke e hegi ati nina lé
âbé omeeng. 31 Ke e cihe telé ko a Mwametau te
Padué, ke e pacémunilé ati ko Padaame Iésu Kériso.
Ke te tice celi me lé pacuwoeng ne ha a bwo cihe ten.

† *28.22 Apostolo 24.14*

†† *Wieli lé pawie Paulo wo lépwo Roma, alecehe lupwo jo na alo. Ke e bo pwo a béciéhe bwo engen den, na time uce piuti ne ha a Tii Iitihi. Wieli e â caniê lépwo acéihi ne Akaï (Grèce). Ke wieli e â die Espagne mwo. Omehi a Roma 15.24 ke 28. E tii a bécéiuhe tii ten ne te Timoté, ke a tii te Tit ha a benaamwon naa. Ke é alecehen, ke wo Néron, pa daame he lépwo Roma, ke e pwo me lé imwieng mwo. Ke lé taunueng nge ha a jo 67 ne Rome.*

Roma

nge céii lépwo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo. Hiwon ni acéihi na lé mu pelen, na lé ne ngen ni bwocu telé, te lépwo béélé ne Rome (pwahamii tii 16).

E tii éniile?

Ha a jo 57. E tii mu Korénit wo Paulo, ha a béciéhe ni bwo engen den, ânebuhe a bwo mwojuia ten mwo ne Iérusaléma. (Omehi a tii 15.25—31.)

E tii me dee?

Te lépwo apulie ha a pwomwo ubwo Rome, li lé téne a Pwooti Wâé, ke li lé céihi ne kon. (Time uce wo Paulo na e pipatemehi telé.) Hiwon mu kolé, nina time lé uce Juif. (Omehi 1.13; 11.13,30,31.) Kehe pwo lépwo béén mwo na te lépwo Juif. (Omehi 2.17; 7.1.) Lé pitapitilé wo lépwo acéihi ne he ni pwomwo. (Omehi a pwahamii tii 16.)

É ko ade na e tii?

Wo Paulo, ke e habwii tenye a bwomune a céihi tenye ne he Iésu Kériso. Ke e habwii tenye mwo a bwopwonen me e celuimikenye wo Padué, ke e ne tenye a mulie dieli mwo ne pelen.
Wieli pwo ace pipééle hadenii ni acéihi na lé Juif, me nina time lé uce Juif. E habwii wo Paulo pie, ete lépwo Juif a piapwo na iitihi mu ko Padué, kehe icehi ana é jenaa, ke e hegi ati ni apulie na lé âbé céiieng, kehe time e uce pipwoinen ne ko ni apulie.
E pwopune te lépwo acéihi wo Paulo, beme lé mulie ha a mulie na mwomwon ke juuju. A céiu mwo, ke e paténe lépwo acéihi ne Rome pie, e bo mu pelelé, hemepie e bo â Espagne (1.10—13; 15.22—28).

Ade ace âne a tii ce?

A tii ce, ke e habwii ehi a bwo celuimikenye te Padué: Ânebun, ke genye tai mu ha a ta, ke genye ucéihi a cuhinaado na te junihe ubwo, na e bo ne wo Padué (pwahamii tii 2—3). Kehe icehi ana te junihe ubwo a pipwoééhe tice ja kon den me denye, ke e celuimikenye koja ni ta pwo tenye, hemepie genye céihi ne kon. Weengaa a bwo niimihinaado ten ânebun, ke e pacuwohi jenaa. Ke e pwo me e pipwaadeniin bé wo Iésu Kériso, he e pineeng, beme e pwocuhi ni cuhinaado tenye, he e mele ne ko a kuricé (3.23). É mu ko anaa kuti, ke wo Padué, ke e pwo me wogenye ni apulie na nye mwomwon ne he pwahamiin, ke e pwo me pwohewiin heme time genye mu uce pwo celi ta. Wonaa cehi, mu ko ana e pwo wo Kériso, ke genye hegi heme genye céihi ne kon. Time uce é mu ko aceli wâé celi nye pwo, ai ace bwo piténedehi nen denye ace céiu patén.
E béhabwiinen tenye wo Abérama, pa apulie na piubwo nang ne pele lépwo Juif. A mulihen, ke e pajuujuhi ana e pii wo Paulo. Be e céihi ne ko Padué wo Abérama, ke wo Padué, ke e pwo me pa apulie na e mwomwon ne he pwahamiin (pwahamii tii 4).
É mu ko ana e pwo wo Kériso, ke e tahagéi a junuu a ta ne he ni mulihenye wo Padué, ke e caa tuwokenye, beme nye mulie ha a mulie na mwomwon. O time bo uce tautikenye mwo. Be e caa pii beetihi pie, wogenye, ke ni apulie ten na wâé genye ne he pwahamiin (8.1). Ke te tice naado celi jan me pineitéékenye koja a pipwoééhe ten (8.38).

É mu ko anaa kuti, ke wâé heme nye pipatupwokenye ati ne ten, beme nye pwohewii a âpwailo na mulip, na te junihe wâé ten. Be weengaa kuti a ju pwopwoiitihi, na jan me nye ne ten (12.1).
Nye mulie he ni mulie na pwoiipihi: Nye piténede nina e mu huîilé a pihuô ne he ni amu (13.1); nye nemwo tauti me pipii lépwo acéihi béénye (14.4). Nye picani ne ko ni béén na time uce téele mang ni céihi telé. Ke genye pwo celi wâé telé, ke genye picani telé, me pamwoiuhi ni céihi telé (15.1).

A bwomune a tii Roma

- Pipwobwocu me a pwonime Paulo
- Genye te tai pwo nina ta
- Genye mwomwon mu ko a céihi tenye
- A mulihenye na mwo coho
- A bele Isaraéla me ni béé bele
- A cémun ko a mulihenye
- Bénebwéne pwooti me a pipwobwocu

Pipwobwocu

1 [†]Woéo Paulo, pa eabwé te *Kériso Iésu, ke é
pwotii lé [céiikewé ni acéihi roma]. E todeéo wo
Padué, beme é apostolo. Ke e pipégaliéo beme é pii
beetihi a *Pwooti Wâé ten 2 [††]na e caa te mi pii beetihi
ânebun, be e pwo me lé pipwaadeniin bé ne ni
*péroféta ten, na lé tii ne he ni *tii iitihi: 3 a Pwooti
Wâé ko pa Naîn, wo Iésu Kériso, [Padaame henye]. Te
pa apulie pwohewiikenye [‡], be pa piebehi pa daame
*Davita. 4 Kehe e habwii wo Padué pie, wo pa Naîn, he
e pwo me e mulie cemwo mu ha amele ko a junuu a
*Jenen Iitihi [‡†]. 5 [‡‡]E etiéo wo Padué, beme é [‡‡†] apostolo
te Kériso. Ke a penem dong, ke me é pii beetieng, ne
te ati ni bele, beme lé céihi ne kon me piténedeeng.
6-7 [‡‡‡]Wogewé mwo, lépwo Roma, ke geé béé lépwonaa, be te junihe eânime Padué tewé, ke e caa
todekewé wo Iésu Kériso beme geé mulie me den.
Wâé heme e mu pelewé a *pipwoééhe tice ja kon me a
péém, na e âbé mu ko Padué henye me Padaame Iésu
Kériso. Adéikewé!

Nime Paulo me e caniêlé

8 É tabuhi ko a pipwo-olé te Padué hung, mu kowé
ati, ne he nii Iésu Kériso, be caa te ju jepule pitihi a
bwohemwo a céihi tewé. 9 Ke e te temehi wo Padué
pie, é tee niimikewé ne he ni pwopwoiitihi tong.
Weeng pana é pipwoeabwé ten, ati ha a pwonimung,
na é pipatemehi a Pwooti Wâé ko pa Naîn.
10 [§]É te cuwo ko ileeng pie, me é cedikewé, hemepie
te nimen. 11 Be te junihe nimung me é alikewé, beme é
ne tewé ni âpipati na e âbé mu ko a Jenen Iitihi, beme
pwo niihewé, 12 ke me genye bo pipamwoiukenye ko ni
céihi tenye [ne ko Kériso].
13 [§†]Tuiebé jenaa, ke time uce jan me é âdé céiikewé.
Kehe icehi ana wâé heme geé temehi, wogewé lépwo
bééng ne he nii Kériso, pie, caa te junihe hiwon ni bwo
niimihi nen dong pie, me é pwo. Be wâé tong me é alihi ce acehi ni penem dong ne pelewé, pwohewii a bwo
alihi nen dong [ne pele lépwona time lé uce *Juif] ne
he ni béé amu.
14 Be é te junihe niimi ati ni apulie: lépwona lé
pwohewiikenye, me lépwo béén na te pi-ité ni bwomu
tenye me woélé [§††]; ke ni apulie na lé cémun, me ni
béén na mwo time lé uce cémun. 15 É mu ko anaa, na
te junihe nimung me é cedikewé ne *Rome, beme é
pipatemehi a Pwooti Wâé ne pelewé.

A âne a Pwooti Wâé

16 [§‡]Time uce tanim jo me é pipatemehi a Pwooti
Wâé. Be a junuu Padué na me e *celuimi ati nina lé
céihi: mi ni Juif ânebun, ke bo ni béén alece.
17 [§‡†]Be e habwii tenye na a Pwooti Wâé pie, wo
Padué, ke e pwo me lé mwomwon wo lépwona lé céihi
ne kon. Ke a céihi telé naa, ke caa te jan. Be caa te tii
ne he ni tii iitihi pie: *Wo pana e céihi ne ko Padué, ke mwomwon nang ne he pwahamiin, ke e kon a mulie*[§†].

Habakuk 2.4

genye te tai pwo nina ta

(Pwahamii tii: 1.18—3.20)

18 E habwii wo Padué, mu âda he *miiden, a pwookéé kon ne ko ni apulie, na ta jélé. Be é mu ko ni

† *1.1 Apostolo 9.15* †† *1.2 Roma 16.25–26* ‡ *Te pa apulie pwohewiikenye—Grek: Ne ha a éé apulie.* ‡† *Ai, E habwii pie pa Naîn na te junihe pwojunuun…* ‡‡ *1.5 Apostolo 26.16–18; Galat 2.7–9* ‡‡† *É—Grek: Geme. Omehi note* ‡‡‡ *1.7 Nombres 6.25–26* § *1.10 Apostolo 19.21; Roma 15.23* §† *1.13 Apostolo 19.21* §†† *Lépwona lé pwohewiikenye, me lépwo béén… Grek: Lépwo Grek me lépwo Barbare.* §‡ *1.16 Maréko 8.38; Apostolo 13.46; 1 Korénit 1.18–24* §‡† *1.17 Habakuk 2.4; Roma 3.21–22* §† *Wo pana e céihi…ke e kon a mulie—Grek: Wo pana e mwomwon mu ko a céihi, ke e o mulie.*

bwomu telé na ta, ke lé pwobwonihi a juuju me e pen-
em.
19 †Be caa te ju pwaale ne kolé aceli genye ko temehi
mu ko Padué, be weeng na e caa patemehi telé. 20 ††Be
mepie time genye uce alieng ko lupwo naamiinye, ke-
he e pihabwiieng ehi ne he ni naado na e pwo mu ha
atabuhi kon. Be e ne a miiden me a bwohemwo, me
ati ni naado na e pwon. Ke jan me nye alihi pie, e te ju-
nihe piwéden, ke pwojunuun dieli mwo. 21 ‡[Ke caa te
tice bwopwonen me lé pipwopailé] be lé caa te temehi
Padué, kehe time lé uce pipaunueng, me pipwo-olé
ten, kehe nina me nye pwo me den.
Be lé pipatieden ne ha a melepiing, ke piticenaado
ne ko ni bwo niimihinaado telé. 22 ‡†Lé niimihi pie, lé
pitemang, kehe icehi ana lé piolo. 23 ‡‡Be lé jéilé ne ko
Padué, na e mu dieli mwo ne ha *a wâé ten, beme lé
pipaunu ni *démenaado na o tieden: ni déme apulie,
me ni meni me ni wota, me ni bwien.

E nelé wo Padué

24 É mu ko anaa, na e nelé wo Padué, me lé te pwo ni
huô na ta, na nimelé kon. Ke lé pwotahi ni éélé, ke lé
pipatanimilé mwo. 25 Ke lé ne Padué na e juuju, ke lé
téte cehi ni duéé hauli ‡‡†. Ke lé pipaunuhi ni naado na
e tabuhi. Kehe [wogenye, ke] wâé heme nye *adéi
Padué dieli mwo! Amen!
26 É mu ko anaa, na e te nelé wo Padué, beme lé te
âcehi ni pwonimelé na tanim. Be ni toomwo, ke time lé
uce pule me ni aiu, kehe lé te pule imi mwo ni toom-
wo, kehe time nye mu uce wonaa. 27 ‡‡‡Ke te piwien ne
mwo ko ni aiu, be caa te time lé uce pule imi ni toom-
wo; be lé âcehi nina nimelé kon na mwiihi, ke lé te
pule imi mwo ni aiu! É mu ko anaa, na lé te hegi mwo
a cuhinaado telé ne he ni éélé, mu ko ni ta na lé pwo.
28 É he time uce nimelé me lé temehi Padué, ke e te
nelé me lé te âcehi ni pitemang delé na time uce
mwomwon, be lé pwo nina me time nye uce pwo.
29-31 Te ju oba jélé ati ko a ta:

Lé cibehede, ke lé pipii delé;
Ke nimelé ko ni de ni béén, ke lé pipwokon;
Ke lé pipwohuô te ni béén;
Ke lé pijeta kolé, ke lé pipééle;
Ke lé cihe me ta ne kolé;
Ke lé okéé die ko ana lé taunuhi apulie;
Ke time lé uce pifénede ni nyaa me caa telé;
Ke time lé uce pajuujuhi ni *piapwo telé;
Ke time lé uce paciiti Padué, ke lé cubwonieng.
Ke te tice pwonimelé, ke te tice pipwoééhe kolé;
Ke lé tee cuwo ko tooli ati ni bwopwonen me lé pwo
nina ta.

32 Ati lépwona lé wonaa, ke e pii wo Padué pie lé bo tai
mele, be anaa a bwo tautinaado ten na mwomwon. Ke
lé caa te temehi anaa, kehe icehi ana time lé uce
pipéce ne kon. A céiu mwo, ke lé te pamwoiu mwo ni
béén beme lé te pwohewiilé!

A tautinaado te Padué

2 §Wogo na go tauti ni béén [na é mwo ko piilé] ke-
he go teko pipwohewiilé mwo! Me go tautilé, ke te
wogo na go teko pitautiko mwo. 2 Ke genye caa te ju
temehi ehi pie, e mwomwon wo Padué, heme e tauti
ni apulie na lé wonaa.
3 Ke wogo, pana go teko pwohewiilé, ke go teko tau-
tilé. Ke woté? Go ko niimihi pie, go o te cela ko a tauti-
naado te Padué? 4 §†Kona time go uce ko alihi pie, e te
junihe picani ne kom wo Padué, ke te junihe wâé nang
ne kom? Go teko pé me piticenaado ne ko ninaa? E
wonaa wo Padué, be nimen me go pitaatééhi a muli-
hem.
5 Kehe time uce nimem me go temehi, be te junihe
mwoiu a punim! É mu ko anaa, ke go te ucéihi a cuhi-
naado tem. Be é ha a Tan [na e caa pipégali wo Padué]
ke e o habwii a okéé ten ne kom, ke e o tauti ni apulie
ha a juuju. 6 §††«Ke e bo te muko pétaapwo ne ce
cemelé, ne he ni muko pétaapwo bwo penem delé.»
7 Mepwo é ne ko ni béén, ke lé hane me lé pwo celi
wâé, beme e piwâélé wo Padué §‡. Ke lé hane a *adéihi
ten, me a mulie na tice anebwén kon ne pelen. Ke wo
Padué, ke e bo pwo me lé mulie ne pelen dieli mwo.
8 §‡†Kehe ni béén, ke lé pwobwonieng, ke time lé uce
pifénedehi a juuju, ke lé te cuwo ko pwo ni huô na ta.
Ke wo Padué, ke e bo habwii a okéé kon na ubwo, ke e
bo pwocuhinaado telé.
9 A apwohi me a mwoti, ke e bo tupwo ne ko ati nina
lé pwo nina ta: ni *Juif ke ni béén mwo. 10 Kehe *a wâé,
ke a adéihi, ke a péém, ke bo ni de ati ni apulie na lé
pwo nina wâé: ni Juif ke ni béén mwo. 11 Be wo Padué,
ke time e uce pipwoinen ne ko ni apulie.

Piwien hemepie pwo patén, ai tice patén

12 Wo lépwo Juif, ke etelé ni *patén de Moosé, ke
hemepwo é ne ko ni béé apulie, ke te tice telé ni
patén. Kehe te piwien ne kolé. Be heme lé pwo ana ta,
ke e o tautilé wo Padué, ke e bo pwocuhinaado telé.
Kehe a cuhinaado te lépwo Juif, ke o âcehi ni patén na
etelé §†.

† *1.19 Apostolo 14.15–17, 17.24–28* †† *1.20 Job 12.7–9; Psaume 19.2* ‡ *1.21 Éféso 4.17–18* ‡† *1.22 Jérémie 10.14; 1 Korénit 1.20* ‡‡ *1.23 Deutéronome 4.15–19; Psaume 106.20* ‡‡† *Duéé hauli—Grek: Ana gele.* ‡‡‡ *1.27 Lévitique 18.22, 20.13; 1 Korénit 6.9*

§ *2.1 Mataio 7.1–2; Ioane 8.7* §† *2.4 Éféso 1.7; 2 Pétéru 3.15* §†† *2.6 Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 16.27; 2 Korénit 5.10* §‡ *Beme e piwâélé wo Padué—Grek: Lé hane a wâé.* §‡† *2.8 2 Tésalonik 1.8* §† *Grek: Ati nina lé pwo nina ta, heme time uce etelé*

[13] Be time uce nina lé tabemi ni patén, na lé *mwom-
won ne he pwahamii Padué, kehe nina lé piténedehi.
[14] †Nina time lé uce Juif, ke time lé uce temehi ni
patén de Moosé. Kehe icehi ana heme lé mulie ne ha
ana e pii ne ni patén, ke pwohewiin heme te woélé ni
patén. [15] Ke lé teko habwii pie, teko e he pwonimelé ni
patén. Ke e te *pajuujuhi anaa na a *pwocihe na e âbé
mu he ni pwonimelé. Be é he ni béé benaamwon, ke lé
te pitautilé mwo, ke é he ni béé benaamwon, ke lé te
pipwopailé mwo.
[16] Genye bo alihi ehi, ha a Tan na e bo tauti ni apulie
hen wo Padué. Be e ne me e tauti nina neduwohi ne
he pwonime ati ni apulie wo Kériso Iésu. Ke weengaa a
Pwooti Wâé na é pipatemehi.

A bele Isaraéla me ni patén

[17] Wogo, pana go Juif, ke go mu pwo ni patén, ke go
pipii dem ko Padué hem. [18] Ke go pii pie, go temehi
ana nimen kon; ke lé picani tem ni patén me go pwo
nina wâé, ke me go temehi ace bwo engen dem. [19] Ke
go niimihi pie, wogo pa apipé ni bwi, ke go pwéélang
de lépwona lé mu ha a melepiing. [20-21] †† ‡Ke go picaa
lépwona time lé uce temehi me lé pwo celi wâé. Ke go
pacémuni lépwona mwo time uce pwo niihelé ‡†. Be go
niimihi pie, etem ace bwo temehinaado, me a juuju,
celi e âbé mu ko ni patén.
Aje! Kona time go te pipacémuniko kona woté? Ke go
pii te ni béén pie, me lé nemwo bune, kehe wogo, ke
go te bune! [22] Ke go paciitihi a bune toomwo, ke go te
bune toomwo! Go téétihi ni duéé hauli, ke go bune ni-
na e he ni *mwaiitihi telé ‡‡! [23] Go pipii dem be e mu
kom ni patén, kehe icehi ana time go uce piténedehi!
Ke go pwotahi ne ko Padué ko ni huô tem.
[24] ‡‡†Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *Wonaa mu tewé,
me lé pipii me ta a nii Padué ne nina time lé uce Juif.*
Ésaïe 52.5

A ju tegoop

[25] Heme go pwo ana e pii ne ni patén, ke junaado a
*tegoop. Kehe icehi ana mepie time go uce piténedehi
ni patén, ke o te piticenaado ne ko a tegoop.
[26] ‡‡‡Wo lépwona [time uce lépwo Juif, ke] time uce te-
goop jélé. Kehe icehi ana me lé te piténedehi ni patén
de Padué, ke e te alilé wo Padué, me pwohewii nina te-
goop jélé. [27] O woélé na lé bo tautiko, wogo [pa Juif] na
tegoop go. Ke go o hegi a cuhinaado [na te junihe ub-
wo]. Be go te temehi ni patén, kehe icehi ana time uce
nimem me go piténedehi.
[28] Time nye uce Juif wonaa mu ko nina nye alihi ko ni
naamiinye. A ju tegoop, ke time uce ana genye alihi ne
ko a éé apulie. [29] §Kehe wo pa ju Juif, ke pana e Juif mu
jengedé ne kon; ke a ju tegoop, ke a pwonimen. Ke e
âbé mu ko a Jene Padué, kehe time uce é mu ko ni
patén na tii. Pa ju Juif, ke time e uce hegi a pipwoun
mu ko pa apulie, kehe é mu ko Padué.

Te junihe mwomwon ana e pwo wo Padué

3 Kona ade aceli piwéden ne ko pa *Juif koja ni
béén? Kona te junihe pwonaado ne ko a *tegoop?
[2] Éa, te junihe wâé ne kon, ne he ni naado na hiwon.
Be wo Padué, ke e mi ne te lépwo Juif a pwooti ten, be-
me lé wéihi.
[3] Hemepie ce béé Juif, ke me time lé uce cile nina lé
caa te mi pii ânebun, ke kona wo Padué, ke time e o
uce cile nina e caa te mi pii ânebun? [4] §†Uhuu! Be
mepie lé gele ne ni apulie, kehe e te mwomwon wo
Padué, ke e te penem ha a juuju. Be caa te tii ne he ni
tii iitihi pie:

Me go cihe, [go Padué]
ke go cihe ha a juuju.
Lé o tai temehi a pwooti tem.
Mepie lé tautiko, ke go te piwéden
koja nina lé tautiko.Psaume 51.6

[5] Mepwo é ne ko ni huô tenye na ta, ke lé habwii pie, te
tice ta ko Padué. Ke é mu ko anaa, ke lé pii ne ni béén
§†† pie: «Time uce wâé, hemepie e pwocuhinaado tenye
wo Padué, [be ni huô tenye na ta, ke e habwii a bwo
wâé nang]!» [6] Ûhu! Be hemepie time e uce mwomwon
wo Padué, ke kona e o woté ko ace bwo tauti ni apulie
pwo bwohemwo?
[7] [Ke wieli go niimihi pie]: ‘É mu ko a gele tong, ke me
e tuiebeele a juuju te Padué, ke me e habwii *a wâé
ten, ke é ko ade na e mwo tee pwocuhinaado tong?’
[8] [Ûhu. Go nemwo pii anaa. Be te pwohewiin] heme
nye pii pie «Genye pwo ana ta, beme e wie a wâé.»
Kehe pwo ni béén na lé pipé ne kome pie, geme pii
anaa. Ke lé te ju hane me lé pwocuhinaado.

Te tice pace céiu apulie celi e mwomwon

[9] §‡Genye o pii pie woté, ne ko wogeme lépwo Juif?
Kona geme piwéden koja ni béén [ne he pwahamii
Padué]? Ûhu! É caa habwii tewé pie: wo lépwo Juif me
lépwona time lé uce Juif, ke lé tai mu ha a pihuô te a
ta. [10] §‡†Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie:

Te tice pace céiu apulie
celi e mwomwon

---

ni patén, ke lé o mele heme time uce etelé ni patén. Ke ati nina lé pwo nina ta ne haahi ni patén, ke o tautilé âcehi ni patén. † *2.14 Apostolo 10.35* †† *2.20 2 Timoté 3.5* ‡ *2.21 Mataio 23.3–4* ‡† *Lépwona mwo time uce pwo niihelé—Grek: Lépwo cuwo nahi ewa.* ‡‡ *Go bune nina e he ni mwaiitihi telé—ai Time go uce éewo ko ni naamuunaado na iitihi. Wieli wo lépwo béé Juif, ke lé icuhi ni deme duéé na e âbé mu he ni béé mwaiitihi, te lépwona time lé uce céihi ne ko Padué. A naado na iitihi ne he ni patén. Omehi Deutéronome 7.25.* ‡‡† *2.24 Ésaïe 52.5* ‡‡‡ *2.26 Galat 5.6*

§ *2.29 Deutéronome 30.6; Kolosé 2.11* §† *3.4 Psaume 51.6* §†† *Lé pii ne ni béén—Grek: É cihe pwohewii ni apulie.* §‡ *3.9 Roma 1.18—2.24, 3.23* §‡† *3.10 Psaume 14.1–3, 53.2–4*

ne he pwahamii Padué.
Te tice paceli te ju céiu nang!
11 *Te tice pace céiu apulie*
celi e hane a juuju.
Te tice paceli e hane Padué!
12 *Lé te tai jéilé ne ko Padué,*
be tai ni apulie na ta jélé.
Te tice paceli e pwo aceli wâé.
Te tice paceli te ju céiu nang!Psaume 14.1—3
13 †*Me lé cihe, ke te junihe ta;*
be piapwong ni upehelé.
Ke lé pipwohuô te ni béén.Psaume 5.10
Ni pwooti na lé pii,
ke mucenihi ni apulie.
Be e pwolé a tabepwo ni bwien.Psaume 140.4
14 ††*Ubwo a apwohi ne pwolé,*
ke cunu genye ko ni bwo cihe telé.Psaume 10.7
15 ‡*Lé te ju téte,*
me lé â taunuhi apulie.
16 *É he na lé â lang,*
ke lé pwotahinaado.
17 *Time lé uce temehi*
a pwaadeni a péém.Ésaïe 59.7—8
18 ‡†*Be time lé uce paciiti Padué.Psaume 36.2*

19 Mepwo é ne ko ni patén, me ni pwooti na e hen, ke e
mi ti ko lépwona e ne me delé ni patén, [wo lépwo
Juif]. E habwii ati ni huô te ni apulie, na time uce
*mwomwon ne he pwahamii Padué, ke e bo tautilé
kon. Ke o te tice pace céiu apulie pwo bwohemwo celi
jan me e pipwopain. 20 ‡‡Be te tice pace céiu apulie celi
me e pii pie, mwomwon nang ne he pwahamii Padué,
ko ace bwo piténedehi nen den ni patén. Be a ju pen-
em de ni patén, ke me lé temehi ne ni apulie pie,
woélé ke ta jélé.

genye mwomwon mu ko a céihi tenye

(Pwahamii tii: 3.21—5.21)

21 É jenaa ni, ke e caa habwii wo Padué a bwopwo-
nen, me genye mwomwon ne he pwahamiin. É he e te
pwo, ke te tice patén. Be ni *patén de Moosé, me ni
pwooti te lépwo péroféta, ke lé te ju *pajuujuhi cehi ni-
na e pwo wo Padué. 22 ‡‡†Be wo Padué, ke e pwo me lé
mwomwon ne ni apulie mu ko a céihi telé ne ko Iésu
Kériso. Ke e te pwo te ati ni apulie na lé céihi ne ko
Kériso, be te tice pipwoinen hadeniilé.
23 Be nye tai pwo nina ta, ke tai wogenye ité koja a
wâé te Padué. 24 ‡‡‡Ke wo Padué, ke é mu ko a *pip-
woééhe tice ja kon den, ke e ne tenye a âpipati na
wonaa: [a péém na e ne ha awiemenye me weeng §. Ke
e ne me pwohewiin heme time nye mu uce pwo celi ta]
beme wogenye ni apulie na nye mwomwon ne he
pwahamiin. Anaa, ke a âpipati ten ne tenye, na e
pwaadeniin bé wo Kériso Iésu, pana e tuwokenye koja
nina ta.
25-26 Ke e ne Kériso, beme e *âpwailo me denye. É mu
ko a cewéhe Kériso, ke e pineuhi ni ta pwo tenye,
wogenye nina nye céihi ne kon. Ke weengaa a béhab-
wiinen pie, mwomwon nina e pwo wo Padué, ânebun
ke é jenaa. Be é ânebun, ke e te picani ne konye, ke
time e uce pwocuhinaado tenye ko ni ta pwo tenye. Ke
é jenaa, ke e pwo me nye mwomwon ne he pwahami-
in, wogenye nina genye céihi ne ko Kériso.

E pajuujuhi ni patén na a céihi tenye

27 É mulang, ke o te tice watihen me nye pipii denye,
ke o te piticenaado ne ko a bwo piténedehi ne ni
patén. Be ana a junaado, ke a céihi §†. 28 Be é pii tewé
pie: Wo Padué, ke e pwo me nye mwomwon ne he
pwahamiin, mu ko a céihi tenye. Kehe time uce é mu
ko a bwo pacuwohi nen denye ni patén.
29 §††Woté, [go niimihi pie] wo Padué, ke te Padué he
lépwo Juif cehi? Ke kona time uce Padué he ce béén
mwo? Uhuu, be Padué he a bwohemwo ati §‡! 30 §‡†Be te
céiu cehi Padué. Ke weeng pana e bo pwo me lé
mwomwon ne he pwahamiin wo lépwo Juif, mu ko a
céihi telé. Ke weeng mwo, na e bo pwo me lé mwom-
won ni béé puapulie, mu ko a céihi telé mwo.
31 §†Kehe icehi ana nye nemwo niimihi pie, piticenaa-
do ne ko ni patén, wonaa mu ko a céihi tenye. Ûhu!
Time uce wonaa! Be a céihi tenye, ke e *pajuujuhi ni
patén.

Pa acéihi wo Abérama

4 Nye o pii pie woté ne ko *Abérama, pa watihenye
§‡? De ace cemen ko ni penem na e pwo? 2 [Te
tice.] Be time uce é mu ko nina e pwo, celi me caa pace
apulie celi e *mwomwon ne he pwahamii Padué. Ke
time uce jan me e pipii den. 3 §§†Be caa te tii ne he ni tii
iitihi pie: *E céihi ne ko Padué wo Abérama, ke é mu ko
a céihi ten, ke wo Padué, ke e pwo me pa apulie na e
mwomwon ne he pwahamiin.*
Genèse 15.6

† *3.13 Psaume 5.10, 140.4* †† *3.14 Psaume 10.7* ‡ *3.15 Ésaïe 59.7—8* ‡† *3.18 Psaume 36.2* ‡‡ *3.20 Psaume 143.2; Roma 7.7; Galat 2.16* ‡‡† *3.22 Galat 2.16* ‡‡‡ *3.24 Roma 5.1*

§ *A péém na e ne ha awiemenye me weeng—La réconciliation. Ni pwooti naa, ke lé â ibu me ni pwooti ce: mwomwon ne he pwahamiin (justifié). É mu ko anaa, ke geme ne mwo hen, he ni béé duaan ne ha a tii ce. Omehi Mwomwon ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* §† *Grek: Kona ade a watihe a bwo pipii denye? Te tice. É mu ko ade? Kona é mu ko ni penem? Ûhu, te é mu ko a céihi.* §†† *3.29 Roma 10.12* §‡ *Bwohemwo ati—Grek: Ni béé puapulie (les païens).* §‡† *3.30 Deutéronome 6.4; Galat 3.20* §† *3.31 Mataio 5.17* §‡ *Abérama, pa watihenye—Grek: Abérama, pa watihenye ne ha a éé apulie. Wo Abérama, ke pa watihe lépwo Juif. Kehe icehi ana e te â mwo pa watihe ati lépwona lé céihi ne ko Padué. Omehi ni niide a tii 11 me 12.* §§† *4.3 Genèse 15.6; Galat 3.6*

4 Mepie e penem wo pace céiu apulie, ke a mwani na
e hegi, ke time uce a âpipati, kehe te a cuhieng ne ha a
penem den. 5-6 Kehe icehi ana time uce piwien ne ko
pa apulie na nimen me wâé nang ne he pwahamii
Padué, be te tice penem celi jan me e pwo. Kehe te ju
a céihi ten cehi ne ko Padué. É mu ko a céihi ten, ke wo
Padué, ke e pwo me e mwomwon ne he pwahamiin.
Wo pa daame *Davita, ke e pwonyebi ha a pip-
wodéén de ni apulie na lé wonaa, ke e pii pie:
7 †*Adéi ni apulie na e pétaabwon*
ni ta pwo telé wo Padué,
ke e pineuhi ni huô telé na ta.
8 *Adéi nina time e uce piniimihi*
*ni ta pwo telé wo Padaame.*Psaume 32.1–2

Time uce a tegoop @ ana e pwo me wâé genye

9 A pipwodéén [na e pii wo Davita] ke he te a de ni
*Juif cehi? Ûhu! Te a de ati ni bele. Be li e caa mi pii pie:
E céihi ne ko Padué wo Abérama, ke é mu ko a céihi
ten, ke wo Padué, ke e pwo me pa apulie na e mwom-
won ne he pwahamiin.
Genèse 15.6
10 Kona he éniile celi wo Padué, ke e pwo me e
mwomwon wo Abérama, ne he pwahamiin? Wieli é
alecehe a *tegoop ten? Ûhu, time uce é alecehen, ke-
he te é ânebun. 11 ††Be wo Padué, ke e te pwo me e
mwomwon ne he pwahamiin, he mwo te time uce pwo
a tegoop ten, mu ko a céihi ten. Ke é alecehen, ke e
hegi a inen ko a tegoop ten.
Ke me wonaa, ke e â pa caa te ati nina lé céihi ne ko
Padué, na time uce tegoop jélé. Ke wo lépwonaa ati,
ke wo Padué, ke e caa pwo me ni apulie na lé mwom-
won ne he pwahamiin. 12 Ke te pa caa mwo te lépwona
tegoop jélé [wo lépwo Juif] hemepie lé céihi pwohewi-
ieng. Be weeng, ke e céihi ne ko Padué, ânebuhe a te-
goop ten.

A piapwo te Padué ne te ni acéihi

13 ‡E pii te Abérama me ni piebehieng wo Padué pie:
«É bo ne tewé a bwohemwo ati.» Time uce é mu ko
ana e piténedehi ni patén wo Abérama. Kehe e wonaa
ten wo Padué, be e caa pwo me e mwomwon ko a céi-
hi ten. 14 ‡†Be hemepie a adéihi naa, ke me a de nina lé
piténedehi ni *patén de Moosé, ke wieli o te piticenaa-
do ne ko a céihi, me ali e pii wo Padué.
15 ‡‡Ûhu! Ni patén, ke e te ju pébé cehi a cuhinaado
[te lépwona lé mulie ne he ni patén. Be pwocoon me lé
âcehin ati]. Be hemepie te tice patén, ke wieli o te tice
bwopwonen me nye caada ni patén.
16 ‡‡†A adéihi na e pii [wo Padué] ke e âbé mu ko a
*pipwoééhe tice ja kon den, wonaa mu ko a céihi te
Abérama. Ke lé â mu hen ne ni piebehieng. Ke time
uce a de lépwonaa cehi na lé âcehi ni patén; kehe te a
de ati nina lé céihi ne ko Padué, pwohewii Abérama.
Ke e â caa tenye ati, 17 ‡‡‡pwohewii ana e pii ten [wo
Padué] ne he ni tii iitihi pie: *É pwo me wogo pa caa te*
ni bele na hiwon.
Genèse 17.5
E caa tenye wo Abérama, be e céihi ne ko Padué. [Be e
temehi pie, e bo pacuwohi a *piapwo ten ânebun.] Be
weeng na e pamulipi mwo nina lé caa mele, ke weeng
mwo, na e ne ana mwo coho na mwo time genye uce
téele tooli ne éni pwo bwohemwo.
18 §Éa, e te mu ucéihi wo Abérama ali e pii ten wo
Padué, ke e te uca. Be e te céihi ne ko Padué, he li e pii
ten pie: *O te junihe hiwon ni piebehiko.*
Genèse 15.5
É mu ko anaa, na e â *caa te ni bele na hiwon.*
Genèse 17.5
19 Ke mang a céihi ten. Kehe icehi ana a naado na
pwocoon, be e o caa pwo 100 ko ni jo hen, ke caa e
mwonu me e mele. Ke wo Sara, ê mwoden, ke caa
time uce jan me pwo naîn. 20 Kehe icehi ana time uce
pinekepé ne ten ko a piapwo te Padué. Ke e te pipam-
woiueng ko a céihi ten, ke e te pipaunu Padué. 21 Be e
te temehi pie, te junihe pwojunuu Padué, me e pacu-
wohi ali e caa mi pii ten. 22 §†Ke weengaa kuti, na wo
Padué, ke *e pwo me pa apulie na e mwomwon ne he*
pwahamiin.
Genèse 15.6

A pwooti me denye mwo

23 Ni pwooti naa, ke time uce ni de Abérama cehi.
24-25 §††Kehe te ni pwooti me denye mwo. Be e te muko
alihi ni céihi tenye wo Padué, ke e bo hegikenye.
Weeng na e ne Iésu, Padaame henye, beme e mele ne
ko ni ta pwo tenye. Ke e pwo me e mulie cemwo mu
ha amele, beme e pwo me wogenye ni apulie na nye
mwomwon ne he pwahamiin.

A péém ha awiemenye me Padué

5 Wo Padué, ke e pwo me wogenye ni apulie na
mwomwon genye ko ni céihi tenye. Ke é jenaa, ke
genye mu ha a péém me Padué, na e pwaadeniin bé
wo Padaame henye, Iésu Kériso. 2 É mu ko a céihi
tenye ne kon, ke caa jan me nye too Padué, be e
pwaadeniinye wo Iésu. Ke genye caa hegi a *pip-
woééhe tice ja kon den, ke genye caa mulie hen jenaa.
Ke genye caa pipwodéén, be genye caa *cumang ne
ha a céihi tenye, pie, genye o hegi a cemenye: a bwo
mu tenye pele Padué, ne ha a bwo ubwo na a wâé ten
§‡.

† *4.7–8 Psaume 32.1–2* †† *4.11 Genèse 17.10–11* ‡ *4.13 Genèse 17.4–6, 22.17–18; Galat 3.29* ‡† *4.14 Galat 3.18* ‡‡ *4.15 Roma 3.20, 5.13* ‡‡† *4.16 Galat 3.7*

‡‡‡ *4.17 Genèse 17.5* § *4.18–19 Genèse 15.5, 17.17* §† *4.22 Genèse 15.6* §†† *4.25 Ésaïe 53.4–5* §‡ *Grek: Be é mu kon na tehi*

3 †A céiu mwo, ke genye pipwodéén ne he ni picani
tenye, be genye temehi pie, e pwo beme nye *ucéihi
ne ha a céihi. 4 Ke heme nye wonaa a bwo ucéihi nen,
ke genye cumang ne he ni tacebwén. Ke me genye
cumang, ke o piubwo da a céihi tenye, heme genye
ucéihi [a bwopiinen ânebun de Padué].
5 Ke mang a céihi tenye ne kon, be time e bo uce
patupwokenye mwo wo Padué. Be caa tidi ni pwoni-
menye a pipwoééhe ten na te junihe ubwo, na e pip-
waadeniin bé na a *Jenen Iitihi na e caa ne tenye.

E mele me denye he mwo ta genye

6 He mwo te tice niihenye, ke wo Kériso, ke e caa
mele me denye, wogenye ni apulie na ta genye, ha a
benaamwon na e caa te pacuwohi wo Padué.
7 Caa te junihe pwocoon me nye mele me de pa
apulie na mwomwon a mulihen. Ke meniing pie, o
pwo ace niihenye, me nye mele me de pace apulie celi
te junihe wâé nang. 8 ††Kehe icehi ana e mele me
denye wo Kériso, he mwo ni apulie na ta genye. É mu
ko anaa, na wo Padué, ke e habwii a bwo eânimen
denye.
9 ‡Ke é jenaa ni, ke e caa pwo me nye *mwomwon ne
he pwahamiin, ko a cewéhe Kériso. Ke me e pwo a
naado na ubwo na wonaa, ke e bo celuimikenye koja a
cuhinaado [ha a Tan na e bo tauti ni apulie hen wo
Padué].
10 Be é he mwo pita genye me Padué, ke e ne a péém
ne hadeniinye me weeng, ko a mele te pa Naîn. Ke me
e wonaa tenye he mwo ta genye, ke é jenaa ni, [he
genye caa béén] ke [nye temehi pie] e bo te
celuimikenye ko a bwo mulie cemwo te pa Naîn. 11 Ke
genye pipwodéén, me pipaunueng ko Padaame henye
Iésu Kériso, na e caa ne a péém naa.

Adamu me Iésu Kériso

12 ‡†[Weengi ana e tuie]: E caa tuie ne pwo bwohem-
wo a Ta ‡‡, watihen wo pa apulie na te céiu nang, na
wo *Adamu. Ke a Ta, ke e pwo me nye mele, wogenye
ati ni apulie. Be é mu kon na nye tai pwo nina ta, ke
genye o tai mele.
13 ‡‡†Be caa e éni pwo bwohemwo a Ta, ânebuhe a
bwo ne te *Moosé ni patén de Padué. Kehe icehi ana
he mwo te tice patén, ke time genye uce pinenimenye
ne ko ni ta na nye pwo. 14 Be wo Adamu, ke e pwo ana
e paciitihi kon wo Padué. Ke tabuhi ha a benaamwon
de Adamu, tehene nge ko Moosé, ke te junihe pwo ni-
ihe a mele ne ko ni apulie. Ke te piwien ne kolé, heme
time lé uce pwo celi ta, pwohewii ana e pwo wo
Adamu.
Ke wo Adamu, ke e déme pana e bo tuie, [wo Iésu
Kériso]. 15-16 Kehe icehi ana time uce piwielu. Be a ta na
e pwo wo Adamu ‡‡‡, ke te junihe ité koja a âpipati na e
ne wo Padué, na e pwaadeniin bé wo Iésu Kériso. Be é
mu ko a ta pwo te Adamu, ke lé tai mele ati ne ni
apulie. Kehe é mu ko ana e pwo wo Kériso, ke lé tai he-
gi a *adéihi na e ne wo Padué, ne ha a pipwoééhe tice
ja kon den.
Be a ta na e pwo wo Adamu, ke e pébé a tautinaado,
me a cuhinaado. Ke a âpipati na e ne wo Padué, ke e
pébé a bwo tuwokenye mu ha a ta, wogenye ni apulie
na hiwon genye. Te piwien, heme te junihe hiwon ni ta
pwo tenye. Be te junihe pwojunuu ni pipwoééhe tice ja
kon de Padué koja a ta na e pwo wo Adamu.
17 Be é mu ko a ta na e pwo wo pa apulie na te céiu
nang, wo Adamu, ke e piwéden koja ati ni apulie na a
mele. Kehe icehi ana wo Padué, ke e ne tenye a *adéi-
hi ten, na e pwaadeniin bé wo pa apulie na te céiu
nang, wo Iésu Kériso. Ke e pwo me [pwohewiin heme
time nye mu uce téele pwo celi ta, beme] wogenye ni
apulie, na nye mwomwon ne he pwahamiin. Ke e pwo
me nye piwéden, ne ha *a ju mulip.
18 §[É pii mwo pie]: É mu ko a huô na ta na e pwo wo
pa apulie na te céiu nang, ke tai tauti ati ni apulie, ke
pwocuhinaado telé. Kehe é mu ko a huô na wâé na e
pwo wo pa apulie na te céiu nang, ke wo Padué, ke e
tuwo ati ni apulie mu ha a ta, beme lé mulie. Ke e pwo
me ni apulie na lé mwomwon ne he pwahamiin.
19 §†Be wo pa apulie na te céiu nang, wo Adamu, ke
time e uce piténede Padué. Ke é mu ko anaa kuti, ke lé
caa pwo nina ta ati ne ni apulie. Kehe wo pa apulie na
te céiu nang, wo Iésu Kériso, ke e te piténede Padué.
Ke é mu ko anaa, na wo Padué, ke e pwo me ni apulie
na lé mwomwon ne he pwahamiin.

Piwéden a pipwoééhe te Padué

20 É he e tehenebé ni patén, ke piubwo da a Ta. Kehe
icehi ana te junihe ubwo kaaole a adéihi te Padué.
21 §††É he ni benaamwon ânebun, ke e piwéden a Ta,
ke e pébé a mele. Ke é jenaa ni, ke e piwéden a pip-
woééhe tice ja kon de Padué. Ke e pébé céiikenye a
péém, me a mwomwon, na e pwaadeniin bé wo Iésu
Kériso, Padaame henye. Ke etenye a *mulie dieli mwo
ne pele Padué.

---

ne tenye a pipwoééhe tice ja kon naa, na genye cumang ne hen. Ke genye pipwodéén ne ha a céihi ko a wâé te Padué. † *5.3 Cang 1.2—3; 1 Pétéru 1.5—7* †† *5.8 Ioane 3.16; 1 Ioane 4.10* ‡ *5.9 Roma 1.18, 2.5* ‡† *5.12 Genèse 3.6; Roma 6.23* ‡‡ *A Ta—Le péché, le mal. A ta na e mu he ni pwonime ati ni apulie, ke e cinelé me lé pwo nina ta. É ne he ni pwahamii tii 5—8, ke e cihe wo Paulo ko a Ta pwohewiin hemepie pa apulie.* ‡‡† *5.13 Roma 4.15*

‡‡‡ *Wo Adamu—Grek: Wo pa apulie na te céiu nang.* § *5.18 1 Korénit 15.22* §† *5.19 Ésaïe 53.11* §†† *5.21 Roma 6.23*

a mulihenye na mwo coho

(Pwahamii tii: 6—9)

Me puukenye, ke nye mulie cemwo me Kériso

6 Ade aceli genye o pii? Kona genye o mwo tee cu-
wo ko pwo nina ta, beme wo Padué, ke me e bo
habwii tenye a *pipwoééhe tice ja kon den? 2 Ûhu!
Genye nemwo pwo nina wonaa! Be caa te tice junuu a
Ta ne konye [†]. Ke é ko ade na nye mwo te cuwo ko pwo
ana ta?
3-4 [††] [‡]Be geé caa te temehi ehi pie, é mu ko a bwo
puukenye ko a tabe, ke caa céiu genye me Kériso Iésu.
A bwopiinen pie, he li puukenye, ke pwohewiin heme
nye mele, ke neduwokenye me weeng. Kehe icehi ana
ubwo *a wâé te Padué Caa, me a junuun. Be e pa-
mulipi Kériso mu ha amele, ke o wogenye mwo, ke
nye o mulie ha a mulie na mwo coho.

A mulihenye me de Padué

5 Be caa céiu genye me weeng ko a bwo mele tenye.
Ke o te céiu genye mwo me weeng ne ha a mulie cem-
wo tenye mu ha amele. 6 [‡†]Wâé heme geé temehi ehi
jenaa pie: A mulihenye ânebun, ke e caa mele ne ko a
*kuricé me Kériso. Ke e caa pwo me tieden a junuu a
Ta [‡‡], na e mu he ni pwonimenye. Ke caa time genye
uce ni *apenem tice ja kon de a Ta. 7 Be wo pana e
mele, ke caa tuwoeng koja a junuu a Ta.
8 Heme nye mele me Kériso, ke genye céihi mwo pie,
nye o mulie cemwo me weeng. 9 Be nye caa temehi
pie, é he e mulie cemwo mu ha amele wo Kériso, ke
time e bo uce mele mwo. Be a mele, ke caa tice niihen
ne kon. 10 Be é he e mele wo Kériso, ke e caa pé a
junuu a Ta [‡‡†], dieli mwo. Ke é jenaa, ke e mulie ha a
mulihen me de Padué.
11 [‡‡‡]Ke wogewé mwo, ke wâé heme geé temehi pie,
pwohewiin heme geé caa mele, ke caa tice junuu a
mele ne kowé. Ke geé mulie me de Padué, be caa céiu
gewé me Kériso Iésu.
12 [§]Ke wâé heme geé mulie pwohewiin heme te tice
junuu a Ta ne he ni ééwé na e bo mele ha ace céiu tan.
Ke geé nemwo piténedehi nina te nimewé kon na ta.
13 [§†]Geé nemwo ne ce béé duaan ne ko ni ééwé me
bépwo na a Ta. Kehe geé pinekewé te Padué, beme
geé pipwoeabwé ten, be wogewé ni apulie na geé caa
mulie cemwo mu ha amele. 14 [§††]Be caa time uce ni
patén nina lé pihuôkewé, kehe caa te a pipwoééhe tice
ja kon de Padué. É mu ko anaa, ke geé nemwo pwo
me e pihuôkewé na a Ta.

Wogenye ni eabwé te Padué

15 Genye nemwo pii pie: «Genye pwo ana ta, be e pi-
huôkenye na a pipwoééhe tice ja kon de Padué, kehe
caa time uce ni patén!» 16 [§‡]Ûhu! Kona time geé uce
temehi pie, hemepie geé pinekewé te pace céiu apulie,
beme geé apenem tice ja kon den, ke te weeng na geé
piténedeeng. Hemepie geé pipwoeabwé te a Ta, ai
hemepie geé pipwoeabwé te Padué. Mepie geé
piténedehi a Ta, ke geé o mele, ke me geé piténede
Padué, ke e o pwo me wogewé ni apulie na geé
*mwomwon ne he pwahamiin.
17 Nye tai pipwo-olé te Padué henye. Be é ânebun, ke
geé pipwoeabwé te a Ta. Ke é jenaa ni, ke geé caa
piténedehi ni pwooti na geé hegi he ni ju pwonimewé.
18 Ke é jenaa ni, ke caa tuwokewé koja a Ta. Ke geé caa
pipwoeabwé te [Padué, beme geé pwo] ana mwom-
won, ke wâé.
19 É te temehi pie, te junihe pwocoon ne kowé, me
geé temehi ehi. A watihen me é pwo-ocine ko a muli-
henye ati he ni tan [§‡†]. Ânebun, ke pwohewiin heme
wogewé ni apenem tice ja kon de a Ta. Ke geé patup-
wo ati ni ééwé, beme geé mulie ha a mulie na ta, ke
mwiihi. Ke é jenaa ni, ke geé caa penem [de Padué]. Ke
wâé heme geé patupwo ati ni ééwé, beme geé pip-
woeabwé ten, ke me geé pwo ana wâé. Ke geé pip-
wocilekewé, [beme wâé ten gewé].
20 É he geé pipwoeabwé te a Ta, ke time geé uce
picuwokowé me geé âcehi ni pihuô te Padué [§†]. 21 He
ade ace utehe a penem dewé? Tanim gewé heme geé
niimihi jenaa ni! Be ni naado naa, ke e pébé a mele.
22 É jenaa ni, ke caa tuwokewé koja a Ta, ke geé caa â
pipwoeabwé te Padué. Ke a utehe a penem dewé, ke
me wâé te Padué a mulihewé. Ke é mu ko anaa, ke e
mu kowé a *mulie dieli mwo, ne pele Padué. 23 [§‡]Be a
cuhi a Ta, ke a mele. Kehe wo Padué, ke e te ju ne
tenye me tice ja ko a mulie dieli mwo, na e pwaadeniin
bé wo Kériso Iésu, Padaame henye.

Tuwokenye koja ni patén

7 Lépwo béébng ne he nii Kériso, é niimihi pie, me
geé temehi a bwomune ni patén. Be e pi-
huôkenye ne ni patén, heme nye mwo te mulie.
2 Pwohewii ê toomwo na e caa piaten, be caa cieeng
ne ko pa aiu hen, heme e mwo te mulie wo panaa. Ke-
he mepie e caa mele, ke caa te jan me e piaten mwo
[§§†].

---

† *Caa te tice junuu a Ta ne konye—Grek: Genye mele ne ko a Ta.*
†† *6.3 Galat 3.27* ‡ *6.4 Kolosé 2.12* ‡† *6.6 Galat 5.24* ‡‡ *A Ta—Péché. Omehi note* ‡‡† *E caa pé a junuu a Ta—Grek: E mele ne ko a Ta.* ‡‡‡ *6.11 2 Korénit 5.15; Galat 2.19*
§ *6.12 Genèse 4.7* §† *6.13 Roma 12.1* §†† *6.14 1 Ioane 3.6*

§‡ *6.16 Ioane 8.34; 2 Pétéru 2.19* §‡† *1re & 2e phrases—Grek: É cihe ha a bwomu tenye ni apulie, wonaa mu ko a bwo tice niihewé ne ha a éé apulie.* §† *Ni pihuô te Padué—Grek: Nina mwomwon.*

3 Ke hemepie e â mwode pace céiu aiu, heme e mwo
teko mulie wo pa aiu hen, ke genye pii pie e bune aiu
[be time e uce piténedehi ni patén]. Kehe icehi ana
hemepie e mu pele pace céiu aiu, alecehe a bwo mele
te pa aiu hen, ke caa time e uce bune aiu, ke caa time
e uce caada ni patén.
4 †Ke wogewé mwo, wogewé ni acéihi bééng, ke te pi-
wien ne mwo konye. Be caa time e uce ciekenye mwo
ne ni patén ††. Be caa wogenye ni apulie te Kériso,
pana e caa mele me denye ‡, ke e mulie cemwo mu ha
amele. Ke é mu ko anaa, ke wâé heme a mulihenye, ke
me e ne ce acehin celi wâé, me de Padué.
5 Be é ânebun, he genye mwo te mulie cehi nina ni-
menye kon na ta, ke ni patén, ke e pwo me piubwo da
ni bwo niimihinaado na ta ne he ni éénye. Ke é mu ko
anaa, na genye o mele. 6 ‡†Kehe icehi ana é jenaa, [ke
wo Padué] ke e caa tuwokenye koja ni patén na e
pwocuhinaado tenye ‡‡. Ke genye caa pipwoeabwé te
Padué, ne ha a bwomunen na mwo coho. Be genye
piténede a *Jenen Iitihi, kehe time uce ni *patén de
Moosé.

Nye âde a ta na e konye

7 ‡‡†Kona nye pii pie, ni patén, ke ta? Ûhu! Be te é mu
ko ni patén, na é temehi ana ta. Be mepie tice patén
‡‡‡, ke time uce jan me é temehi pie, ni bwo niimihinaa-
do tong, ke ta. 8 [É o cihe ko a Ta, pwohewiin heme
pace céiu apulie]: A Ta, ke e hane kong ace bwopwo-
nen, ne ko ni patén, beme e pamulipihi ati ni muko pé-
taapwo naado na ta, na nimung kon. Ke e ne ha a
pwonimung, ni bwo niimihinaado na ta. Be mepie tice
patén, ke te tice junuu a Ta §.
9 É he mwo te tice patén, ke é te mulie. Kehe me e
âbé ni patén, ke a Ta na e mulie kong, 10 ke e pébé a
mele. [Geé alihi pie] e ne a patén den [wo Padué] be-
me é mulie kon, kehe icehi ana a patén naa, ke e pwo
me é mele. 11 §†Be a Ta, ke e pé a patén, beme e
patiedeniéo, ke e pwo me é mele.
12 §††Mepwo é ne ko ni patén, ke a naado na iitihi, [be
e âbé mu ko Padué]. Ke ni cuwo nahi huô, na e mu he
ni patén, ke mwomwon, ke wâé me denye. 13 Kona a
naado na wâé, ke e o pwo me é mele? Ûhu, time uce
wonaa. Be e pé ana wâé na a Ta, beme e pwo me é
mele. Ke, me e pwo anaa, ke e habwii pie, te junihe ta
nang. [Mepwo é ne ko a huô, ke e paciitihi konye, me
nye nemwo pwo ana ta.] Ke a Ta, ke e pé a huô, beme
nye junihe pwo ana ta, kojan ânebun §‡!

A pa na junihe pwo niihen

14 Genye caa te temehi ehi pie, e âbé mu ko Padué ne
ni patén. Kehe icehi ana woéo, ke pa apulie na tice ni-
ihung. Ke é caa â *apenem tice ja kon de a Ta. 15-16 §‡†Ke
time é uce temehi ehi aceli é pwo. Be time é uce pwo
ana nimung kon, kehe é pwo ana time uce nimung me
é pwo. Ke é mulang, he na é bwo temehi pie, ni patén,
ke a naado na wâé. 17 Be time uce woéo na é pwo
anaa, kehe a Ta na e kong. 18 É te temehi pie, time e
uce mu kong a wâé, mu ko ana woéo, ke pa apulie na
tice niihung. Be é heme nimung me é pwo ana wâé, ke
pwocoon.
19-20 Éa, time é uce pwo ana wâé na nimung kon. Ke-
he é pwo ana ta, na time uce nimung kon. Ke me won-
aa, ke [pwohewiin heme] time uce woéo na é pwo
anaa, kehe a Ta na e kong.

Woo na e celuimiéo?

21 É te temehi pie, pwo a ‘patén’ [na e kong]. Weengi:
Me nimung me é pwo ana wâé, ke time uce jan. Ke é
te cuwo ko pwo ana ta. 22 Geé alihi pie, é ne ha a ju
pwonimung, ke wâé tong a patén de Padué. 23 §†Kehe
icehi ana pwo a céiu ‘patén’ na e ha a ééng: a patén ko
a Ta. Ke lu pipwopa me ana nimung kon. Ke a patén
naa, ke pwohewiin heme e pééo, me e neéo he
karépu. 24 Au, mwolihi! O woo celi e o celuimiéo koja a
pwonimung na ta §‡, na e o pééo nge ha amele? 25 §§†Te
icehi Padué na e pwaadeniin bé wo Padaame Iésu
Kériso §§‡! Wâé heme nye picedieng!
[Weengi a bwopiine ana é pii]: Nimung me é
piténedehi a patén de Padué, kehe icehi ana tice ni-
ihung, ke é tee piténedehi a patén ko a Ta.

E tuwokenye koja a ta wo Padué

8 Nina lé mu ko Kériso Iésu, ke te tice tautinaado,
ke cuhinaado telé §§§. 2 Be, me woéo ko Kériso Ié-
su, ke e ne tong a mulip na a *Jenen Iitihi. Ke e caa â
patén dong na mwo coho, ke e tuwoéo koja a patén
na e pééo nge ha a Ta 18, ke a mele 19.
3 Mepwo ni *patén de Moosé, ke pwocoon me e tu-
wokenye, be tice niihen [me e pitaatééhi ni pwoni-
menye na ta]. Kehe icehi ana e caa tuwokenye wo

§‡ *6.23 Roma 5.12,15* §§† *Caa te jan me e piaten mwo—Grek: Caa tuwoeng koja a patén na e cieeng ne ko pa aiu hen.* † *7.4 Roma 6.2,11* †† *Be caa time e uce ciekenye mwo ne ni patén—Grek: Geé mele ne ko ni patén.* ‡ *Pana e caa mele me denye—ai Ke caa céiu genye ne ha a één, a puco te ni acéihi ati.* ‡† *7.6 Roma 8.2, 6.4* ‡‡ *Na e pwocuhinaado tenye—Grek: Be genye mele ne ko ni patén na e pwo me imwikenye.* ‡‡† *7.7 Exode 20.17; Deutéronome 5.21* ‡‡‡ *Be mepie tice patén—Grek: É hemepie te tice patén celi e pii pie: «Go nemwo pwo me gaale a pwonimem ko ace céiu naado.»* § *Te tice junuu a Ta—E caa mele a Ta. Omehi mwo note* §† *7.11 Genèse 3.13* §†† *7.12 1 Timoté 1.8*

§‡ *Dernière phrase—Grek: É mu ko a patén, ke e pihabwiieng a Ta pie, caa te junihe ta wéden.* §‡† *7.15 Galat 5.17* §† *7.23 Galat 5.17; 1 Pétéru 2.11* §‡ *Pwonimung na ta—Grek: Éé apulie.* §§† *7.25 1 Korénit 15.57* §§‡ *1re, 2e phrase—Grek: Kehe icehi ana [genye] pipwo-olé te Padué ko Iésu Kériso, Padaame henye.* §§§ *Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Be lé mulie cehi a Jenen Iitihi, kehe time uce âcehi ana nimelé kon na ta.* 18 *A Ta—Omehi a note* 19 *(Niide a tii)—Grek: Be a patén de a Jenen [Iitihi] ke a mulie na e ko Iésu Kériso, ke e caa tuwoéo koja a patén ko a ta, ke a mele.*

Padué. Be e caa nebé pa Naîn beme pa apulie
pwohewiikenye, wogenye nina ta genye, beme e tu-
wokenye koja a Ta. Ke e caa pwo me tieden a Ta naa [†],
na e pihuôhi a éé apulie, 4 [††]beme nye mulie cehi a
patén den na mwomwon. Be caa time nye uce mulie
cehi nina nimenye kon na ta, kehe genye mulie ko a Je-
nen Iitihi.
5-6 Be wo lépwona lé âcehi nina nimelé kon na ta, ke
lé te piténedehi ni naado naa. Ke lé â benihi a mele.
Kehe wo lépwona lé âcehi a Jenen Iitihi, ke lé te
piténedeeng. Ke pwo ne telé *a ju mulip me a péém.
7-8 Heme nye âcehi nina nimenye kon na ta, ke o te
pwocoon me nye piténedehi ni patén de Padué, ke
pwocoon me wâé genye ne he pwahamiin. Ke genye
âdeeng, me lépwona lé téétieng.

Nye âcehi a Jenen Iitihi

9 [‡]Kehe icehi ana wogewé, ke caa time geé uce âcehi
ni bwo niimihinaado tewé naa. Be geé caa piténedehi
a Jenen Iitihi te Padué, na caa e kowé. Wo pa apulie na
time uce e kon a Jenen Iitihi te Kériso, ke time uce pa
apulie te Kériso.
10 [‡†]Kehe icehi ana wogewé, ke e kowé wo Kériso. Ke
me e bo mele a ééwé watihen a Ta, ke a juuju mwo
pie, [wo Padué, ke e pwo me pwohewiin heme time
geé mu uce pwo celi ta, beme] wogewé ni apulie na
mwomwon gewé ne he pwahamiin. Ke e pwo me geé
mulie na a Jenen Iitihi ten [‡‡]. 11 Éa, e bo mele a ééwé,
kehe icehi ana heme e kowé a Jenen Iitihi, ke e bo pa-
mulipikewé wo Padué, pwohewii a bwo pamulipi
Kériso Iésu mu ha amele.

E pwo me wogenye ni naî Padué

12 É mu ko anaa, wogewé lépwo bééng ne he nii
Kériso, be pwohewiin heme pwo kérédi tenye. Be
[heme nye mulie ha a Jenen Iitihi] ke time genye uce
mulie cehi nina nimenye kon na ta. 13 [‡‡†]Be, me geé
mulie cehi ninaa, ke geé o mele [dieli mwo]. Kehe icehi
ana hemepie geé pwo me e mele ni bwo niimihinaado
naa, mu ko a Jenen Iitihi, ke e o mu kowé a ju mulip.
14 Be wo lépwona lé mulie cehi a Jenen Iitihi te Padué,
ke lépwo naî Padué.
15 [‡‡‡] [§]Ke, me nye hegi a Jenen Iitihi, ke time e uce
ciekenye me e pwo me mwotikenye. Kehe e pwo me
wogenye ni naî Padué. Ke e picani tenye me nye toii da
céii Padué, me pii ten pie: «Pa Caa tong!»

16 [§†]Ke e *pajuujuhi ne te a jenenye na a Jenen Iitihi
pie, wogenye ni naî Padué [§††]. 17 Ke me genye naî
Padué, ke genye o hegi a *adéihi na e caa pii ânebun
pie, e bo ne te a bele ten. Ke genye bo tai hegi me
Kériso. Be, me nye mu he ni picani pwohewiieng, ke
genye hegi mwo *a wâé pwohewiieng.

A adéihi tenye na mwo e lang

18 É niimihi pie, ni picani tenye jenaa, ke te junihe
wahin koja a wâé na ubwo na e bo ne tenye wo Padué.
19 Be ati ni naado na e caa tabuhi [§‡] [wo Padué] ke lé
ucéihi ha a picani ace benaamwon celi e bo habwii a
bwo ubwo na a wâé te ni naîn wo Padué.
20-21 [§‡†]Be ati nina e tabuhi wo Padué, ke pwocoon me
lé pwo me junihe wâé, be élé ha apwohi [§†]. Kehe lé
ucéihi a tan na e bo tai tuwolé hen, mu he ni penem
tice ja kon, na e pwo me nyaale ke tépu jélé. Ke lé bo
tai mu ha a wâé [§‡] te Padué me ni naîn.
22 Ke genye tai temehi pie, ati ni naado, ke lé cewé ko
ni bwo picani telé, pwohewii ê toomwo na e piâbeele
ewa. 23 [§§†]Ke wogenye mwo, ni naî Padué, ke genye ko
cewé he ni pwonimenye, ucéihi a benaamwon na e
bobe tuwokenye wo Padué. Ke genye bo pimu ibu me
weeng, dieli mwo [§§‡]. Kehe é jenaa, ke e caa ne tenye a
Jenen Iitihi, na a bécéiuhe âpipati na e caa pii ânebun
wo Padué pie, me e bo ne tenye.
24 Be e caa celuimikenye, beme nye o hegi ati ni adéi-
hi naa, na nye mwo ko ucéihi [§§§]. Ke é heme nye caa ali-
hi ana genye mwomwohi, ke a céihi tenye, ke time uce
a ju céihi. Be time genye uce *ucéihi ne ha a céihi ana
caa etenye. 25 Kehe me genye céihi ne ko ana time
genye uce alihi, ke genye cumang ne ha a bwo piuca
tenye.

E picani tenye a Jenen Iitihi

26 A céiu mwo, ke e âbé picani tenye na a Jenen Iitihi,
wogenye nina pitice niihenye [ke wahin ni céihi tenye].
Be time genye uce temehi ehi ace bwo pwoiitihi. Kehe
e cewé ko pwoiitihi me denye na a Jenen Iitihi. Ke a
pwopwoiitihi ten, ke piwéden ati koja ni pwooti tenye.
27 [18]Be wo Padué, ke e te alihi ana e he pwonime pa
apulie, ke e te temehi ana nime a Jenen Iitihi me e ile-
hi. Be a Jenen Iitihi, ke e pwoiitihi cehi ana te nime
Padué kon, me de ni apulie ten.

---

† *E caa pwo me tieden a Ta naa—Grek: E tauti a Ta naa, ke e pwocuhinaado ten. (Condamner).* †† *8.4 Galat 5.16,25* ‡ *8.9 1 Korénit 3.16, 12.3* ‡† *8.10 Galat 2.20* ‡‡ *Grek: Ke hemepie e mu kowé wo Kériso, ke a juuju pie, e o mele a éé apulie koja a Ta, kehe icehi ana a Jenen Iitihi, ke [e ne] a mulie, mu ko a bwo mwomwon [Padué].* ‡‡† *8.13 Galat 6.8; Kolosé 3.5* ‡‡‡ *8.15 Maréko 14.36; 2 Timoté 1.7* § *8.15—17 Galat 4.5—7; Pii Beetihi 21.7*

§† *8.16 2 Korénit 1.22* §†† *Ai, A Jenen Iitihi, ke lu pajuujuhi me a jenenye pie genye caa naî Padué.* §‡ *Ati ni naado na e caa tabuhi—A bwohemwo me ati ni naado na e pwon, me ati a miiden me ni ceni. La création.* §‡† *8.20 Genèse 3.17—19* §† *1re phrase—Grek: Be ana e ne [pwo a bwohemwo wo Padué] ke e mu haahi ni pihuô te ni béé naado na piticenaado ne kon.* §‡ *Ke lé bo tai mu ha a wâé… ai O pwo ace ceme: a bwo mu telé ne ha a bwo ubwo na a wâé ten.* §§† *8.23 2 Korénit 5.2—4* §§‡ *Genye bo pimu ibu me weeng, dieli mwo—Grek: Genye o lépwo naîn. (L'adoption).* §§§ *1re phrase—ai Be e caa celuimikenye, mu ko a céihi tenye ne kon.* 18 *8.27 Psaume 139.1*

28 †Be genye temehi mwo pie: Ati ni naado ke lé tuie,
beme béwâé genye, wogenye nina eânimenye te
Padué, wogenye na e todekenye âcehi *a bwo niimihi-
naado ten. 29 ††Be e caa mi pipégalikenye ânebun. Ke e
caa mi pihuôhi ânebun pie, me genye pwohewii pa
Naîn, pa cuwo lépwo âjiénen na hiwon jélé.
30 Be woélé na e te mi pipégalilé ânebun wo Padué,
ke e caa te todelé mwo. Ke woélé na e caa todelé, ke e
pwo me lé *mwomwon ne he pwahamiin. Ke e bo pwo
me lé mu pelen, ne ha a bwo ubwo na a wâé ten.

Te tice aceli e pipapiidenikenye koja a pipwoééhe te Padué

31 ‡He ade aceli genye o pii celi piwéden? Heme caa
wogenye ibu me Padué, ke woo celi e o pwob-
wonikenye [me piwéden kojakenye]? Te tice! 32 Be e
caa te pawie pa ju Naîn [me e *âpwailo] me denye ati,
ke time e uce celuimieng koja ni picani. Ke heme won-
aa, ke kona woilu me pa Naîn, ke time lu uce ne tenye
me piticenaado ne kon ati ni naado? Uhuu!
33 ‡†Ke kona o woo celi e o pipé ne ko nina e caa pipé-
galilé wo Padué? Te tice! Be te wo Padué, na e pwo me
lé mwomwon ne he pwahamiin. 34 Ke o woo celi e o
tautilé me pwocuhinaado telé? Te tice! Be e caa mele
me delé wo Kériso Iésu.
Ke a céiu mwo: Ke e caa mulie cemwo mu ha amele,
ke caa e *pwo a jui Padué, [beme e pihuôhi ati ni naa-
do] ke e pwoiitihi me denye.
35 Ke o ade mwo celi e o papiidenikenye koja a pip-
woééhe te Kériso? Te tice! Time uce ni picani me téé,
me ni bwo pinekepé tenye, me ni bwo pwotahinaado
ne konye, me a menele, me ni bwo tice naamuunye,
[me ni cunu] me ati nina abwobwo. Ke time uce a mele
‡‡ mwo, celi o jan me e pineitéékenye koja a pip-
woééhe te Kériso. 36 ‡‡†Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie:

Wonaa mu kom,
me lé pwohuu teme,
ke lé taunukeme ati he ni tan.
Lé pwo me piticenaado ne kome,
pwohewii ni muto na lé péélé
nge ha a mwotaunuhi wota.Psaume 44.23

37 Kehe icehi ana é ati ne he nina e tuie ne kome, ke
geme te junihe piwéden, watihen wo pana e caa pip-
woééheme. 38-39 Be é te céihi pie, te tice aceli jan me e
pineitéékenye koja a pipwoééhe na e habwii tenye wo
Padué, ne ko Kériso Iésu, Padaame henye:

Time uce a mele,
time uce a mulip,
time uce ni *âcélo,
time uce ni duéé,
heme é jenaa, heme é meé,
heme ni pipwojunuun,
heme é jeda, heme é jeoté,
heme ati ni naado na e tabuhi,
ke te tice aceli jan
me e pineitéékenye
koja a pipwoééhe te Padué!

a bele isaraéla me ni béé bele

(Pwahamii tii: 9—12)

E é niimi ni béén wo Paulo

9 É pacihekewé jenaa, ha a ju pwonimung, ke a juu-
ju ana é pii, kehe time é uce gele. Be te céiu gemu
me Kériso, ke e pihuôhi a *pwonimung na a *Jenen
Iitihi. Ke weeng na e *pajuujuhi nina é pii tewé: 2 É je-
naa, ke te junihe piwahin jo, ke téé a pwonimung
3 ‡‡‡ko ni âjiénung juif, a bele *Isaraéla. Be hemepie jan
me é picani telé [me celuimilé] ke wieli me e o piap-
woéo wo Padué, ke me e neitééo koja Kériso.
4 §Be e te pipégalilé wo Padué, beme a bele ten, ke
me lé naîn. Ke e caa te habwii telé a bwo ubwo na a
wâé ten. Ke e *piapwo ne telé, ke e ne telé ni patén. Ke
e ne telé mwo a pihuô, beme lé pwoiitihi ten [ha a juu-
ju]. Ke e ne telé a *adéihi na e caa te mi pii telé âneb-
un.
5 Be ni watihelé, ke ni apulie na pwonaado ne kolé ne
he pwahamiin. Ke e wie mu kolé wo Kériso, beme pa
apulie pwohewiikenye §†. Wâé heme nye tai pipaunu
Padué dieli mwo, na e daaité koja ati ni naado §††!

Lépwo ju naî Padué

6 Heme wonaa, ke kona genye o niimihi pie, time e o
uce pacuwohi nina e pii ânebun wo Padué? Uhuu! E
caa te pacuwohi, be a ju bele te Padué, ke te junihe
ubwo koja a bele Isaraéla §‡.
7 §‡†A céiu mwo, ke time uce wo lépwona lé tai wie
mu ko *Abérama, na tai lépwo ju naîn. Be e pii te
Abérama pie: *Wo lépwo piebehiko, li é piilé, ke lé o bo
pituie mu ko pa naîm Isaaka.*

Genèse 21.12

8 §†[Kehe te pwo mwo ni béé naî Abérama.] A bwopi-
inen pie, ni ju naî Padué, ke time uce nina lé tuie mu
ko aceli nime pa apulie kon §‡, kehe wo lépwona lé tuie
mu ko a bwopiinen ânebun de Padué. 9 §§†Ke weengi
ana e pii wo Padué, te Abérama [he li e piapwo ne

† 8.28 Éféso 1.11 †† 8.29 Kolosé 1.18; Ébéru 1.6 ‡ 8.31 Psaume 118.6 ‡† 8.33 Ésaïe 50.8–9 ‡‡ A mele—Grek: A teua. ‡‡† 8.36 Psaume 44.23

‡‡‡ 9.3 Exode 32.32 § 9.4 Exode 9.4 §† Beme pa apulie pwohewiikenye—Grek: Ha a éé apulie. §†† Dernière phrase—ai [Wo Kériso] ke e nihe wéden koja ati ni naado, be weeng Padué, na pipaunueng dieli mwo. §‡ Grek: Kehe icehi ana a pwooti te Padué, ke time uce pitalupe. Be a bele Isaraéla, ke time uce ati lépwona lé piâbeele mu ko Isaraéla. §‡† 9.7 Genèse 21.12 §† 9.8 Galat 4.23

ten]: *É heme é bo âmwobé he na céiu jo, ha a benaam-*
won ce, ke wo Sara, ê mwodem, ke e bo picile pa cuwo
nahi aiu.

Genèse 18.10

10 [Ke e te cuwo, pwohewii a bwopiinen den. Ke mep-
wo é ne ko pa ewa aiu naa] ke wo Isaaka, pa watihe
lépwo *Juif. Ke é alecehen, ke lu piaten me Rébéka, ke
e picile lupwo naîn wo Rébéka †.
11-13 †† ‡Ke e pii ten wo Padué pie, wo pa cuwon Ésaü,
ke e bo pipwoeabwé te pa ciéén, Iakobo. Be caa te tii
ne he ni tii iitihi pie: *É piwâé Iakobo koja Ésaü.*

Malachie 1.2–3

E te mi pii anaa, he mwo te time lu uce tuie wo lupwo
péidu. Ke mwo te tice ta me wâé celi lu pwo. Ke e won-
aa ko a bwo pipégali nen den wo Padué, beme e pacu-
wohi a bwo niimihi nen den. Be e te pipégali ni apulie,
kehe time uce é mu ko ce penem delé.

Te wo Padué cehi na e pipégali

14 Kona genye pii pie, time e uce mwomwon wo
Padué? Ûhu! 15 ‡†Be e caa pii te *Moosé pie: *É o pip-*
woééhe paceli te nimung me é pipwoééhen, ke é o pi-
wâé paceli te nimung me é piwâéeng.

Exode 33.19

16 ‡‡Be te wo Padué na e niimihi pie me e pwo ana wâé
me denye. Kehe time uce é mu ko aceli te nimenye
kon, me ce penem denye. 17 ‡‡†Caa te tii ne he ni tii iitihi
pie, e pii wo Padué te Faraô, pa daame ne *Aigupito,
pie: *Woéo pana é pwo me go daame, beme é habwii a*
junuung ne kom, ke me lé o temehi a niing, ati pwo a
bwohemwo.

Exode 9.16

18 Be hemepie nime Padué, ke e o pipwoééhe ni
béén, ai e o pwo me mwoiu ni puni ni béén.

E pwo ana nimen kon

19 Wieli go o pii tong pie: “Hemepie wo Padué na e ne
tenye me nye pwo ati ni huô tenye, ke kona é ko ade
na e mwo cihe tenye mwo? Be time uce jan ne konye
me genye pwo me mwoiu ni puninye ne kon!”
[Ke é hegi ne tem pie]: “Kona wogo ke woo, me go
pwobwonieng?” 20 ‡‡‡Ke kona a naado na pwo, ke he e
te pii te pana e pwo, pie: “É ko ade na go pwo me woni
jo?”
Ûhu! 21 §Be wo pa apwo ila pule, ke e o te pwo aceli te
nimen kon ko a pule ten. Ke mepie te nimen, ke e o te
pwo ko a pule naa, ace tam celi junihe wâé, me ace
tam celi penem kon ati he ni tan.

22 Wonaa ne mwo ko Padué. Be mepie nimen, ke te
jan me e habwii a okéé ten, me a junuun, me e tanahi
ni apulie na ta jélé §†. Kehe icehi ana e te junihe picani
ne kolé. 23 Ke nimen mwo me e pipwoééhe ni béén, be-
me e patemehi telé a bwo ubwo na a wâé ten. Be e caa
mi pipégalilé, beme lé hegi a wâé ten naa.

Time e uce tode lépwo Juif cehi

24 Wogenye lépwo apulie naa! Time e uce todekenye
cehi mu ha awieme lépwo Juif, be te é mu mwo ha aw-
ieme nina time uce ni Juif. 25 §††Be e pii ne kolé, ne ha a
tii te pérofétа Osé, pie: *A bele na time uce a bele tong,*
ke é o caa pii kolé jenaa ni, pie “a bele tong”. Ke a bele
na time é uce pipwoééhen, ke é o caa pipwoééhen.

Osé 2.25

26 §‡*Ânebun, ke é pii telé pie: “Time geé uce bele tong.”*
Ke é pii kolé jenaa ni pie: “Wogewé ni naî Padué na e
mulip.”

Osé 2.1

27 §‡†Mepwo é ne ko lépwo Juif, ke e toii da wo pérofé-
ta Isaia, pie: *Wo lépwo Isaraéla, ke o bo hiwon jélé,*
pwohewii ni won jeoté ticepwon. Kehe icehi ana o te ju
*a céiu duaan mu kolé na o *celuimi.* 28 *Be wo Padaame,*
ke e epin ko a bwo tauti na a bwohemwo ati.

Ésaïe 10.22–23

29 §†Ke e te mi pii ânebun mwo wo Isaia, pie: *Wo*
Padué na te junihe pwojunuun ne ko ati ni naado, ke e
te necu ni béé piebehikenye, beme lé mulie. Be mepie
time uce wonaa, ke o tai tiekenye, pwohewii lupwo
*pwomwo ubwo *Sodome me Gomore.*

Ésaïe 1.9

Time lé uce céihi wo lépwo Juif

30 He ade ace bwopiine ati ninaa? Be genye alihi pie,
wo lépwona time uce lépwo Juif, ke time lé uce hane
Padué. Kehe icehi ana me lé caa â céihi ne kon, ke e
pwo me lé *mwomwon ne he pwahamiin.
31 Mepwo é ne ko lépwo apulie he a bele Isaraéla, ke
lé hane ni patén, beme e pwo me lé mwomwon ne he
pwahamii Padué. Kehe icehi ana time lé uce tooli.
32 §‡Ke he é ko ade? Be lé hane me lé mwomwon, mu
ko ni âpenem delé, kehe time uce é mu ko ace céihi
telé [ne ko Padué]. Ke tacida mwodalé ne ko a péi na e
pwo me nye tupwo. 33 §§†Be caa te tii ne he ni tii iitihi a
pwooti te Padué, ce:

Go téne ani, go pa puapulie!
*É ne ha amu *Sion a péi*
na e pwo me lé tupwo ne ni apulie.
Kehe wo pana e céihi ne kon
ke time e o uce tupwo§§‡. Ésaïe 8.14; 28.16

---

§‡ *Mu ko aceli nime pa apulie kon—Grek: Mu ko a éé apulie.*
§§† *9.9 Genèse 18.14* † *Grek: Ke a céiu mwo, ke wo Rébéka, ke e picile [lupwo] naî Isaraéla, mu ko Isaaka, pa caa tenye.* †† *9.12 Genèse 25.23* ‡ *9.13 Malachie 1.2–3* ‡† *9.15 Exode 33.19* ‡‡ *9.16 Éféso 2.8* ‡‡† *9.17 Exode 9.16* ‡‡‡ *9.20 Ésaïe 29.16, 45.9* § *9.21 Jérémie 18.6*

§† *Ni apulie na ta jélé—Grek: Ni apulie na wâé heme titéélé.*
§†† *9.25 Osé 2.25* §‡ *9.26 Osé 2.1* §‡† *9.27 Ésaïe 10.22–23*
§† *9.29 Ésaïe 1.9* §‡ *9.32 Ésaïe 8.14* §§† *9.33 Ésaïe 28.16; 1 Pétéru 2.6* §§‡ *Time e o uce tupwo—Grek: O time uce tanim nang.*

10 Ni bééng acéihi, te junihe nimung me *celuimi
lépwo *Juif, a bele tong. Weengaa a pwopwoiiti-
hi tong ne te Padué. 2-3 Be é temehi ehi pie, nimelé me
lé âcéi Padué. Kehe icehi ana time lé uce temehi a
pwaadeni Padué, beme lé *mwomwon ne he pwa-
hamiin. Ke lé te â he ni pwaadeniilé, be lé piwâgo [be-
me lé piténedehi ni *patén de Moosé].
4 Kehe icehi ana é jenaa ni, ke caa piticenaado ne ko
ni patén, wonaa mu ko Kériso †. Be wo lépwona lé céihi
ne kon, ke wo Padué, ke e tai pwo me lé mwomwon ne
he pwahamiin.

E celuimi ati lépwona lé todeeng

5 ††Ânebun, ke a pwaaden me nye mwomwon ne he
pwahamii Padué, ke me genye âcehi ni patén. Ke e pii
ko ni patén wo Moosé, pie: *E ne a mulie te pana e
piténedehi ati ni pihuô na e hen.*

Lévitique 18.5

6 ‡Kehe icehi ana é jenaa ni, ke genye mwomwon ne
he pwahamii Padué, mu ko a céihi tenye [ne ko
Kériso]. Ke time genye o uce pitahimwokenye pie:
“Woo celi e o taa he miiden?” beme e neopé céiikenye
[paceli me e celuimikenye. Be e caa te opé] wo Kériso.
7 Ke time genye o uce pitahimwokenye mwo pie. “O
woo celi e o ole ha amele ‡†?” beme pamulipi mwo
Kériso. Be e caa taamwo mu ha awieme ni amele. 8 [Ke
e pébé céiikenye a bwo celuimikenye.] Kehe wâé cehi
heme nye céihi ne kon.
Weengaa a pwooti na geme pipatemehi. Be e caa te
pii mwo wo Moosé ne he ni tii iitihi pie: *E mu
mwonuko a pwooti. Be e mu pwom, ke e ha a pwon-
imem.*

Deutéronome 30.14

9 Be, heme go pii beetihi ko a pwom pie, wo Iésu
Kériso, ke Padaame, ke heme go céihi ha a ju pwon-
imem pie, e pamulipieng mwo wo Padué mu ha
amele, ke o celuimiko. 10 Be hemepie go te junihe céihi
ne kon, me pii beetieng, ke e o celuimiko wo Padué, ke
e o pwo me go mwomwon ne he pwahamiin ‡‡.
11 ‡‡†Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *Wo pana e céihi
ne kon, ke time e o uce tupwo*‡‡‡.

Ésaïe 28.16

12 §Ke [é ne ha a pwooti naa, ke] te tice pipuwohe lép-
wo Juif, me ni béén na time lé uce Juif. Be te céiu
Padaame helé ati, na e ne a wâé ten, me de nina lé
todeeng. 13 §†Be pwohewii ana caa tii mwo ne he ni tii
iitihi pie: *O celuimi nina lé tode Padaame.*

Joël 3.5

Pipatemehi a Pwooti Wâé

14 O woté ko ace bwo tode Padaame, hemepie time
genye uce céihi ne kon? Ke o woté ko ace bwo céihi ne
kon, hemepie time genye uce téne ce pwooti kon? Ke
o woté ko ace bwo temehieng, hemepie te tice celi lé
pipatemehieng? 15 §††Ke o woté ace bwo pipateme-
hieng, hemepie te tice paceli pahedeeng me e pii? Be
caa te tii ne he ni tii iitihi pie: **Adéihi a bwo tuie te lép-
wona lé patemehi a péém, ke nina lé pipatemehi a
Pwooti Wâé.*

Ésaïe 52.7

16 §‡Ke time uce woélé ati [lépwo Juif] na lé piténedehi
a Pwooti Wâé. Be e pii wo péroféta Isaia, pie:
Padaame, he woo paceli e céihi ne ko ni pwooti teme?

Ésaïe 53.1

17 A céihi, ke e âbé mu ko ana genye téne; ke ana
genye téne, ke e âbé mu ko a pwooti ko Kériso heme
lé pipatemehi.
18 §‡†Ke mepwo é ne mwo ko lépwo Juif, ke kona time
lé uce téne a pwooti naa? Uhuu. Be caa te tii ne he ni
tii iitihi pie:

Caa te pipatemehi
ne pwo a bwohemwo ati.
E â die ha a pwonehi a bwohemwo
ne ni pwooti ten. Psaume 19.5

19 §†Ai, kona time lé uce temehi a pwooti? Uhuu! Be e
caa te mi pii ânebun wo Padué, na e pwaadeniin bé wo
Moosé, pie:

É o pwo me geé pitaaba
ne ko ana time uce a ju bele.
É bo pwo me geé okéé
ne ko a bele
na time uce pitemang.Deutéronome 32.21

20 §‡Ke time uce piwâ Isaia me e pii a pwooti ce, na e
âbé mu pele Padué, pie:

Nina time lé uce haneéo,
ke lé caa tooéo.
Ke nina time lé uce todeéo,
ke é caa pihabwiiéo telé.Ésaïe 65.1

21 §§†Ke e pii mwo ne ko lépwo *Isaraéla wo Padué pie:

É cine ngen ni ing céii a bele naa,
he ni tan ati.
[Kehe time lé uce âbé céiiéo.]
Be te junihe mwoiu ni punilé.
Ke time lé uce piténedeéo.Ésaïe 65.2

---

† *1re phrase—Grek: E pacuwohi ni patén wo Kériso.* †† *10.5 Lévitique 18.5* ‡ *10.6–9 Deutéronome 30.12–14* ‡† *Amele—Grek: Pwon na tice anebwén kon, Oolaa (‘Abîme’). Omehi Pii Beetihi 9.* ‡‡ *Grek: E o mwomwon wo pana e céihi ne ha a pwonimen; ke o celuimi wo pana e pii beetihi ko a pwon.* ‡‡† *10.11 Ésaïe 28.16* ‡‡‡ *Time e o uce tupwo—Grek: O time uce tanim nang.* § *10.12 Apostolo 15.9* §† *10.13 Joël 3.5*

§†† *10.15 Ésaïe 52.7* §‡ *10.16 Ésaïe 53.1* §‡† *10.18 Psaume 19.5* §† *10.19 Deutéronome 32.21* §‡ *10.20 Ésaïe 65.1* §§† *10.21 Ésaïe 65.2*

Time e uce jéin ne ko lépwo Juif

11 †Me nye pii pie woté? Kona e te jéin wo Padué
ne ko a bele ten, [wo lépwo *Juif]? Ûhu! Be woéo
ke pa Juif ††, pa piebehi *Abérama, mu ha a pwomwoiu
te *Benjamin. 2 Ûhu, time e uce jéin ne ko a bele ten
wo Padué, be e caa te mi pipégalilé ânebun.
Be geé caa te temehi ehi, ana e pii wo péroféta *Élia
ne ko panaa. Be genye caa pine ne he ni tii iitihi pie, e
pitéteiminaado te Padué wo Élia, ne ko a bele *Is-
araéla. 3 ‡Ke e pii pie: *Au, Padaame! Lé caa taunu lép-*
*wo péroféta tem. Ke lé tanahi ni *apwoâpwailo tem.*
Ke te woéo cehi na é mu. Ke nimelé mwo, me lé
taunuéo.

1 Rois 19.10

4 ‡†Ke ade aceli e hegi ne ten kon wo Padué? E pii ten
pie: *Uhuu, lé mwo te mu nina 7000 apulie tong, na*
time lé uce tidihi jililé he pwahamii pa duéé, Baal‡‡.

1 Rois 19.18

5 Ke te piwien jenaa. Be te pwo a nehi a bele Isaraéla
na e pipégalieng wo Padué, beme e den, ha a *pip-
woééhe tice ja kon den. 6 ‡‡†Ke time e uce pipégalilé
mu ko ace huô telé. Be mepie wonaa, ke wieli a pip-
woééhe ten, ke time uce a pipwoééhe na e ne me piti-
cenaado ne kon ‡‡‡.
7 A bwopiinen pie woté anaa? Wo lépwo Juif, ke lé
hane [a péém delé me Padué] kehe icehi ana time lé
uce tooeng na a ubwo kolé, be mwoiu ni punilé; kehe
te icehi nina e pipégalilé wo Padué. 8 §Be caa te tii ne
he ni tii iitihi pie:

E pwo me lé pule wo Padué,
beme tice celi lé temehi.
Ke e pwo me lé bwi
*ke me bwéjé jélé dieli jenaa.*Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10

9 §†E pii mwo wo pa daame *Davita [te Padué] pie:

Go ne cuhinaado te nina ta jélé.
Lé piwiinaado me ûdu.
Ke o wâé heme bitehi ati ninaa,
beme o a pwojé ne ha a pwaaden,
beme lé tupwo ne hen.
10 *Go pwo me bwi jélé,*
beme tice celi lé alihi!
[Go ne telé ni picani me ni téé]
celi me time o uce pé kojalé.
*Ke me cii ni jéilé!*Psaume 69.23–24

Tehi ne te ni béé bele

11 §††É tahimwohi pie: He lé tupwo dieli mwo wo lép-
wo Juif? Ûhu. [Mwo te ju wonaa ha a cuwo céiu be-
naamwon]. Ke é mu ko anaa, na *celuimi ni béé bele,
ke e â pitaaba a bele Isaraéla. 12 Be, me time lé
piténede Padué wo lépwo Juif, ke [time lé uce hegi ati
ni adéihi ten. Ke] é mu ko anaa, ke e te junihe *adéi ni-
na time uce ni Juif éni pwo bwohemwo. Kehe icehi ana
lé bo te tai cuwoda mwo wo lépwo Juif. Ke é ha a tan
naa, ke o te junihe ubwo a adéihi [me denye ati].
13 Mepwo é ne kowé, wogewé na time geé uce Juif,
ke [e pahedeéo ngen wo Padué, beme] é *apostolo
tewé. Ke a penem naa, ke te junihe wâé tong. 14 Ke me
é ko wonaa, ke lé o pitaaba wo lépwo âjiénung, lépwo
Juif, beme o celuimi ce béén mu kolé. 15 É he e jéin ne
kolé wo Padué, ke e ne a péém ne ha awieme ni béé
bele, éni pwo bwohemwo, me weeng. Kehe e bo te he-
gi mwo lépwo Juif, ke é ha a tan naa, ke lé o pwohewii
ni amele na lé mulie cemwo!

Neko gaale ko a bele ten

16 [Hemepie lé apulie te Padué wo lépwo watihe lép-
wo Juif, ke te piwien ne mwo ko ni piebehilé.] Be
mepie a bécéiuhe mepwoloa, ke me a de Padué, ke a
pwoloa ati, ke te a de Padué. Ke te pwohewii mwo a
acuwo. Be mepie ni waan, ke ni de Padué, ke ni dihen,
ke te ni den mwo.
17 §‡Be a bele Isaraéla, ke pwohewii a céiu acuwo, na
pwopweehi kon, ne ha apwoamu te Padué. Ke e caa
tahagéi ni béé dihen. Ke wogo, pana time uce pa Juif,
ke go pwohewii a dihe acuwo na te ité. Ke e paatiko ne
ko a acuwo na pwopweehi kon. Ke me wonaa, ke wo-
go mwo, ke go ûdu a duhi a acuwo naa. Ke pwo a ce-
mem, mu ha adéihi te Padué, na e pii ânebun, he li e
*piapwo ne te Abérama §‡†.
18 Ke go nemwo pipii dem! Go nemwo niimihi pie,
wâé go koja a dihe acuwo na tahagéi. Be time uce wo-
go na go pé ni waan, kehe ni waan na lé pééko!
19-21 A juuju pie, e tahagéi ni béén, be time lé uce céi-
hi. Ke wogo, ke e paatiko ne ko ali acuwo, mu ko ana
go céihi. Ke wieli go bo pii pie: “E caa tahagéi ali dihen,
beme woéo, ke me paatiéo ne ko ali acuwo.” Kehe ice-
hi ana go pipwocile! Be mepie e tahagéi a ju dihen, ke
wieli e o pipwohewiin ne mwo kom. É mu ko anaa, na
é pii pie, go nemwo pipii dem!
22 §†Go alihi: Wo Padué ke te wâé nang ne konye. Ke-
he icehi ana e tauti mwoiuhi nina time lé piténedeeng
§‡. Ke wâé nang ne kom, heme go te cuwo ko pwo ana

† *11.1 1 Samuel 12.22; Psaume 94.14; Filipi 3.5* †† *Pa Juif—Grek: Pa Isaraéla.* ‡ *11.3 2 Rois 19.10,14* ‡† *11.4 1 Rois 19.18*
‡‡ *Baal—Pa céiu duéé he lépwo apulie ha amu Kanana, a amu na lé pé wo lépwo Isaraéla. Ke wo lépwo béé Isaraéla, ke lé jéilé ne ko Padué, ke lé pwoiitihi me de Baal.* ‡‡† *11.6 Galat 3.18* ‡‡‡ *Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Be lupwo naado na time uce piwien.* § *11.8 Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10* §† *11.9–10 Psaume 69.23–24*

§†† *11.11 Apostolo 13.46* §‡ *11.17 Éféso 2.11–19* §‡† *Dernière phrase—Grek: Pwo dem mu ko a waan.* §† *11.22 Ioane 15.2,4*
§‡ *Nina time lé piténedeeng—Grek: Nina lé tupwo.*

nimen kon. Ke mepie time uce wonaa, ke e o
tahagéiko mu ko ali acuwo.
23 Wieli lé o bo mwojuia mwo wo lépwo Juif, me lé
céihi ne ko Padué. Ke mepie wonaa, ke pwo a junuun
me e paatilé mwo ne ko a acuwo. 24 Be he li e paatiko,
wogo pa dihe a acuwo na te ité go, ne ko a acuwo na
pwopweehi kon, ke time uce a naado na me pwo. Ke
mepwo é ne ko lépwo Juif, ke te lépwo ju dihe a acuwo.
Ke te ju ticecoon ne ko Padué, me e paatilé mwo ne ko
a acuwo.

E bo celuimi a bele Isaraéla

25 Éa, lépwo bééng ne he nii Kériso, geé nemwo pipii
dewé! Be te junihe hiwon ni naado na time geé uce
temehi. Ke nimung me geé temehi nina e bo tuie ne
ko lépwo Juif, ni naado na e ha aduwo ânebun.
Weengi: Hemepie muhi te ce béén me lé céihi, kehe
icehi ana o time lé uce cuwo ko wonaa. Be âcehi *a
bwo niimihinaado te Padué, ke lé o âbé céiieng ni
béén na time lé uce Juif. Ke me lé tai âmwobé céii
Padué, ke lé o tabuhi céihi mwo wo lépwo ju Juif †.
26 ††Ke, é ha a benaamwon naa, ke o celuimi a bele Is-
araéla. Be caa te tii ne he ni tii iitihi [a pwooti te Padué
ce] pie:

*E bo âbé mu *Sion*
wo pana e bo celuimikenye,
beme e tuwo ni piebehi Iakobo‡.
27 ‡†*Be é piapwo ne telé pie,*
*é bo pétaabwon ni ta pwo telé.*Ésaïe 59.20; 27.9

28 A juuju pie, hiwon lépwo Juif na muhi telé ko a
Pwooti Wâé. Ke é mu ko anaa, ke lé pwobwoni Padué.
Ke anaa, ke o wâé me dewé, wogewé na time geé uce
Juif. Kehe icehi ana e caa pipégali lépwo Juif wo Padué,
beme a bele ten, ke e *piapwo ne te ni watihelé, be te
junihe eânimen delé. 29 Ke time e o uce pé mwo ana e
caa ne. Ke time e o uce jéin ne ko lépwona e caa
todelé.
30-31 Ânebun, ke wogewé [na time geé uce Juif] ke
time uce nimewé ko Padué. He muhi te lépwo Juif me
lé hegi ni adéihi ten, ke e uce ne tewé ‡‡. Kehe icehi
ana [é ha ace céiu tan] ke e bo te ne telé mwo ni adéihi
ten. 32 Ke e caa te pwo me wonaa ‡‡†, beme e habwii
tenye ati a pipwoééhe ten.

Junihe ubwo a pipwoééhe te Padué

33 ‡‡‡Te junihe ubwo Padué! Ke te junihe ubwo a pip-
woééhe ten, me ni naado na wâé na e pwo! Te junihe e
daaité kojakenye, ke e bwolu ni bwo temehinaado, me
ni bwo niimihinaado ten! Woo celi e temehi ni pihuô
ten? Ke woo celi e temehi ce bwo penem den §? 34 §†Be
caa te tii ne he ni tii iitihi pie:

Woo celi e temehi
a bwo niimihinaado te Padaame?
Woo paceli me e pacémunieng? Ésaïe 40.13
35 §††*Woo celi e ne ten ce naado,*
*beme e ujen ne ten wo Padué?*Job 41.3

36 §‡Be ati ni naado, ke e te tai âbé mu kon. Be te
weeng na e pwo ati ni naado, me den. E pelen *a wâé
dieli mwo. Amen!

a cémun ko a mulihenye

(Pwahamii tii: 12.1—15.13)

A âpwailo na mulip

12 §‡†Ni bééng ne he nii Kériso, e te junihe pip-
woééhenye wo Padué, ke e pwo nina wâé me
denye. É mu ko anaa, ke é ilekewé, ha a ju pwonimung
pie, geé pinekewé ati ne ten, beme geé pwohewii a
*âpwailo na mulip na te junihe wâé ten. Ke weengaa
kuti a ju pwopwoiitihi, na wâé me geé ne ten.
2 Geé nemwo pipwohewii ni apulie pwo bwohemwo.
Kehe geé pinekewé te Padué, beme e taatééhi ni
pwonimewé [me ni bwo niimihinaado tewé, me ni
bwomu tewé]. Be me wonaa, ke geé o temehi, ke geé
o pwo ana te nimen kon, na juuju, ke wâé, ke hején.

Pétaapwo ne tenye ni pétaapwo âpipati

3 §†Mepwo é ne kong, ke e te ju ne tong, me tice cuhi,
ni wâé ten wo Padué [he e pipégaliéo me é *apostolo
ten. É mu ko anaa, na o jan me] é pii pie: Go nemwo
niimihi pie, pipwonaado ne kom. Ûhu, go pwo me pi-
wahin go, ke go pininim ehi. Ke go piomeko ehi, ne ha
a céihi na e ne tem wo Padué.
4 §‡Be, hiwon ni piduaan ne ha a éénye. Ke te muko
pétaapwo pi-ité ni penem delé. 5 Ke wonaa ne konye,
wogenye na hiwon genye. Be céiu a éénye, ke céiu
genye me Kériso, ke te muko pétaanye [ni penem

† *Grek: Time uce nimung me geé niimihi pie lépwo atemehinaa-do. Wâé heme geé temehi a bwo niimihinaado na binyi ce: Lé bo pwo mwoiu pun a hiwon ko lépwo Isaraéla, die ko aceli lé bo taabé ati wo lépwona time uce lépwo Juif.* †† *11.26 Ésaïe 59.20‒21*
‡ *Iakobo—Pa watihe ati lépwo Juif. Omehi mwo Abérama me Isaa-ka me Iakobo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.*
‡† *11.27 Jérémie 31.33‒34* ‡‡ *2e phrase—Grek: Time lé uce piténedeeng, ke geé hegi a pipwoééhe.* ‡‡† *E caa te pwo me won-aa—Grek: Wo Padué, ke e ne lépwo apulie me time lé uce piténedeeng.*

‡‡‡ *11.33 Ésaïe 55.8‒9* § *Grek: E bwolu ni wâé me ni bwo teme-hinaado me ni bwo niimihinaado te Padué. Pwocoon me nye temehi ni pihuô ten, ke pwocoon me nye tooli ni pwaadeniin.* §† *11.34 Ésaïe 40.13; 1 Korénit 2.16* §†† *11.35 Job 41.3* §‡ *11.36 1 Korénit 8.6* §‡† *12.1 Roma 6.11,13; 1 Pétéru 2.5* §† *12.3 1 Korénit 12.11; Éféso 4.7* §‡ *12.4‒5 1 Korénit 12.12,27*

denyე]. 6 †Be e te muko ne tenye ni muko pétaapwo
âpipati wo Padué [beme nye pipwoeabwé ten].
Ke wonaa, he e ne tem a penem ko péroféta, ke wâé
heme wogo pa apipépwooti ten, âcehi a ja ko a céihi
tem. 7 Ke me e ne tem me go picani te ni béén ††, ke
wâé heme go picani telé. Ke me e ne tem me go
pwocémun, ke go pwocémun.
8 Ke me wogo pa apamwoiu ne ni béén, ke go pam-
woiulé. Ke me wogo pa âpipati, ke go ne, ke go nem-
wo pine jahi. Ke me wogo pa apipé bele, ke go pwo ha
a ju pwonimem. Ke me wogo pa apwo na wâé me de
ni béén, ke me go picani telé, ke go pwo ha a pip-
wodéén.

A cémun ko a mulihe pa acéihi

9 Mepwo é ne ko a pipwoééhe tewé, ke wâé heme a
ju pipwoééhe. [Geé nemwo gahe pwo.] Kehe wâé
heme geé téétihi me mwiihi ati nina ta, ke geé mu ko
ana wâé. 10 ‡Ke geé pipwoééhewé he ni ju pwonimewé,
be wogewé lépwo âjién ne he nii Kériso. Ke geé nihe
pipaciitikewé. 11 Geé pipwoeabwé te Padaame, ke geé
nemwo pwoemaan. Kehe geé te ûmiê, ke geé penem
me den, ati he ni niihewé me ni pwonimewé.
12 ‡†Geé pipwodéén he ni céihi tewé [ne ko ni *adéihi
na e bo ne tewé wo Padué]. Ke mepie e tookewé ni pi-
cani, ke geé te cumang ne ha a piuca, ke geé te cuwo
ko pwoiitihi. 13 ‡‡Ke mepie ni acéihi bééwé, ke me tice
telé ce béé naado, ke geé ne telé. Ke geé hegi ehi nina
lé âbé céiikewé.
14 ‡‡†Mepwo é ne ko nina lé pwotahi ne kowé, ke geé
ile Padué pie, me e adéilé. Éa, geé ilehi a adéihi ten, ke
geé nemwo piapwolé.
15 Geé pipwodéén me nina lé pipwodéén, ke geé é
me nina lé é. 16 ‡‡‡Wâé heme céiu gewé. Geé pwo me
piwahin gewé, ke geé pwo ni penem na time uce nime
lépwo béén me lé pwo. Geé nemwo pwo me piubwo
gewé, ke geé nemwo niimihi pie geé nihe temehinaa-
do §.

A huô tenye ne pele ni apulie ati

17-19 §† §††Hemepie jan, ke geé hane me geé mulie ha a
péém, me woélé ati. Ke geé hane me geé pwo ana
wâé, ne he pwahamii ni apulie ati. Lépwo ju bééng,
heme lé pwo tewé celi ta, ke geé nemwo pamwojuiéhi
ne telé mwo. Kehe geé ne te Padué ninaa, be weeng,
na e bo tauti, me pwocuhinaado telé ne ha a okéé ten.
Be e pii wo Padaame, ne he ni tii iitihi pie:

Te woéo cehi, na é bo uje
[ne te nina lé pwo nina ta].
Ke te woéo cehi,
na é bo te muko ne telé
ce cemelé ko ni huô telé.Deutéronome 32.35

20 §‡Ke caa te tii mwo, ne he ni tii iitihi pie:

Hemepie mene paceli pita geu,
ke go ne celi e wii.
Ke mepie nimen me e ûdu,
ke go ne ace ûden!
Ke a tanim kon ke o pwohewii
ace daapi celi éle ne pwo punin.Proverbes 25.21–22

21 Ke geé nemwo pwo me piwéden a ta. Kehe wâé
hemepie geé pwo me e piwéden koja a ta, ana wâé.

Piténede lépwo apihuô ha amu

13 §‡†Geé piténede lépwo apihuô ha amu. Be mepie
lé pihuô, kehe te wo Padué na e nelé. Be te tice
apihuô, hemepie time e uce ne ace mwomwon den wo
Padué. 2 Wo pana muhi ten me e piténedehi ni apihuô,
ke e pwobwonihi ana e pwo wo Padué, ke e bo hegi a
cuhinaado ten.
3 §†Me nye pwo ana wâé, ke time o uce mwotikenye
ko lépwona lé pihuô tenye. Kehe o mwotikenye kolé
heme nye pwo ana ta. Anaa kuti na me go pwo ana
wâé, beme wâé telé go.
4 Be wo lépwo apihuô, ke te pwohewii lépwo eabwé
te Padué na me lé picani tem beme go pwo ana wâé.
Kehe me go pwo ana ta, ke wâé heme mwotiko, be
pwo a mwomwon delé me lé pwocuhinaado tem. Be
weengaa mwo a penem na e ne telé wo Padué, beme
e habwii a okéé ten ne ko lépwona lé pwo nina ta. 5 Ke
é mu ko anaa, na wâé heme go piténedehi, beme time
e o uce okéé ne kom wo Padué, ke me go piténedehi
mwo a *pwocihe na e âbé mu ha a pwonimem.
6 §‡Wâé mwo, heme go ne a mwani *cuhi puni apulie.
Be wo lépwona lé tai mwani, ke wo Padué na e ne telé
a penem naa. 7 Ke go ne te ni béén ana me go te uje
ne telé. Hemepie a cuhi puni apulie, ke go pwocuhin.
Ke mepie a piténedehi, ke go piténedehi. Ke mepie a
pipwoiipihi, ke go pwoiipihi.

A pipwoééhe ke a patén denye

8 §§†Hemepie pwo ce kérédi tem, ke wâé heme go
piepin ko pwocuhin. Kehe icehi ana te pwo a céiu naa-
do, na time uce jan me go pwocuhin ati, ke a pip-
woééhe! Be wâé heme go te cuwo ko pipwoééhe ni

† *12.6–8 1 Korénit 12.4–11; 1 Pétéru 4.10–11* †† *Go picani te ni béén—Weengaa a bwopiine a dikone.* ‡ *12.10 1 Pétéru 1.22* ‡† *12.12 1 Tésalonik 5.16–18* ‡‡ *12.13 Ébéru 13.2* ‡‡† *12.14 Mataio 5.44; 1 Korénit 4.12* ‡‡‡ *12.16 Proverbes 3.7* § *Ai, Geé nemwo pipwoinen ne ko ni apulie. Kehe geé pwo me céiu a bwo pipwoééhelé tewé, pwohewiin heme tai pwonaado ne ko ati ni apulie. Ke geé nemwo pipaunukewé. Ke geé nemwo niimihi pie, geé te junihe temehinaado.* §† *12.17 1 Tésalonik 5.15* §†† *12.19 Deutéronome 32.35; Mataio 5.39*

§‡ *12.20 Proverbes 25.21–22; Mataio 5.44* §‡† *13.1 Proverbes 8.15; Tit 3.1* §† *13.3 1 Pétéru 2.13–14* §‡ *13.6–7 Mataio 22.21* §§† *13.8 Mataio 22.39–40; Cang 2.8*

béén. Ke me go wonaa, ke go te piténedehi ehi ni
patén. 9 †Hiwon ni pihuô ne he ni patén. [Woélé ni
béén]:

Go nemwo pibune;
Go nemwo taunuhi apulie;
Go nemwo bune††;
Go nemwo pwo me ânenimem ko ni naamuu ni béén.

Exode 20.13– 17

Ke ni âne ati ni huô ce, ne pehi ni béén, ke caa e ibu ne
ha a pwooti ce, pie:

Go pwo me eânimem de ni béén‡, pwohewii a bwo pieânimem dem.

Lévitique 19.18

10 ‡†Be mepie genye pipwoééhe pace céiu, ke caa te ju-
nihe pwocoon me nye pwo ten aceli ta! Be, me nye
pipwoééhen, ke genye piténedehi ati ni patén.

Mulie ne ha a pwéélang

11 ‡‡Geé ûmiê [ke geé mulie ha ana é ko pii tewé]. Geé
temehi ehi a benaamwon na genye ko mulie hen. Be
caa e mwonukenye a tan na e bwobe celuimikenye
hen wo Padué.
Ânebun, he genye mi céihi ne ko Kériso, ke mwo te e
ité a tan naa. Kehe é jenaa ni, ke e teko piâbé
mwonukenye. 12 ‡‡†Be e caa âdé a bwén, ke e o caa
taawie a téale.
Ke me wonaa, ke wâé heme nye pétaabwon ni huô
na ta, na nye pwo heme bwén. Ke genye pé ni naamuu
pa, me nye pwopa ha a pwéélang. 13 ‡‡‡Wâé heme geé
mulie ha a mulie na mwomwon, ke wâé, ne ha a
pwéélang. Geé nemwo junihe ûdu me wiinaado; ke
geé nemwo pipule hauli me ni béén; ke geé nemwo
pipwokon me piokéé.
14 §Kehe wâé heme céiu gewé me Padaame Iésu
Kériso, me pwohewii a epwén toki na e kowé. Ke geé
nemwo âcehi nina nimewé kon na ta.

Nye pipwoééhe @ nina mwo wahin ni céihi telé

Nemwo tautilé

14 §†Go hegi ati nina mwo time uce mang ehi ni
céihi telé, ke go nemwo tautilé me pipiilé. 2 §††Be
wogo, ke wieli te wâé tem ati ni wiinaado. Kehe icehi
ana wo pana mwo time uce mang a céihi ten, ke wieli
time e uce wii mewota §‡. 3 §‡†Ke go nemwo pipiitaeng.
Ke wo panaa mwo, ke e nemwo tautiko mwo. Be e te
tai hegikeu wo Padué. 4 §†He wogo ke woo, me go tauti
pa eabwé te pa céiu? Be te icehi pa daame hen, na e
bo te tautieng, hemepie wâé nang, ai hemepie ta nang
§‡. Ke e bo te picani ten, [beme e pwo ana wâé].
5 §§†Wonaa ne mwo ko lépwona lé niimihi pie, te pwo
a tan na iitihi §§‡. Ke ni béén mwo, na lé niimihi pie, te
piwien ati ni tan. Ke wâé heme lé te muko cile ehi ni
bwo niimihi nen delé; ke me lé te muko cumang ne
kon.
6 Wo lépwona lé pwo me time uce piwie ni tan, ke lé
pwo beme lé paciiti Padaame Padué. Ke wo lépwona lé
wii ati ni wiinaado, ke lé te wonaa mwo, beme lé paci-
itieng. Ke lé pipwo-olé ten ati kon. Ke wo lépwona time
lé uce wii ati ni wiinaado, ke lé te pwo mwo anaa, be-
me lé paciiti Padué. Ke woélé mwo, ke lé pwo-olé ten.

Nye mulie me de Padué

7 Time nye uce mulie me denye cehi, ke time genye
uce mele me denye cehi. 8 §§§Be, heme nye mulie, ke
wâé heme nye mulie me de Padaame. Ke me genye
mele, ke genye mele me den. Be é ne ha a mulie, ke é
ne ha a mele, ke wogenye, ke ni eabwé te Padaame.
9 Be e mele wo Kériso, ke e mulie cemwo mu ha
amele, beme Padaame he ni amele, me nina lé mulie.
10 18É mu ko ade, na wo lépwo béén mu kowé, ke lé
tauti ni acéihi béélé? Ke ni béén [na lé niimihi pie
mang a céihi telé] ke me lé nemwo tééti ni béén. Be
genye bo te tai cuwo, ânebuhe Padué ne ha atautinaa-
do ten 19. 11 20Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie:

Weengi a pwooti tong,
woéo Padaame na é ne a mulie.
É pii mwoiuhi pie:
Lé o tai âbé tidihi jililé ânebuhung,
me pipaunuhi a niing,
woéo Padué.Ésaïe 45.23

12 Be [o bo pwo a tan, na] e bo todekenye wo Padué,
beme nye muko pii ten ni huô tenye.

Nemwo pwo me lé pwo nina ta

13 Genye nemwo tee cuwo ko pitauti me pipii ni
béén. Wâé heme te tice ace céiu naado celi go pwo,
celi me e tanahi a céihi te pa béém, ke me e pwo ana
ta.

† 13.9 Exode 20.13– 15,17; Deutéronome 5.17– 19,21 †† Go nemwo bune—Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke lé tii ni pwooti ce: Go nemwo pii ce béé pwooti me go geti ce béé apulie. ‡ Ni béén—Grek: Pana e mu mwonuko, ai Pa ju béém. ‡† 13.10 1 Korénit 13.4– 7 ‡‡ 13.11 Éféso 5.14; 1 Tésalonik 5.6– 7 ‡‡† 13.12 1 Ioane 2.8 ‡‡‡ 13.13 Luka 21.34; Éféso 5.18 § 13.14 Éféso 5.11 §† 14.1 Roma 15.7 §†† 14.2 Genèse 9.3– 4 §‡ Time e uce wii mewota—Grek: E te ju ânye madinaado cehi. Omehi a niide a tii 21. Hiwon ni patén de ni Juif ne ko ni wiinaado. Kehe icehi ana e caa tuwokenye koja ninaa wo Kériso. §‡† 14.3 Kolosé 2.16 §† 14.4 Mataio 7.1; Cang 4.11– 12 §‡ Hemepie wâé nang, ai hemepie ta nang—Grek: Hemepie e cuwo, ai Hemepie e tupwo. §§† 14.5 Galat 4.10– 11 §§‡ Iitihi—Grek: Nihe pwonaado ne kon koja ni béé tan. §§§ 14.8 Galat 2.20 18 14.10 2 Korénit 5.10 19 Grek: Ke wogo, ke é mu ko ade na go tauti lépwo béém? Ai, Wogo, ke é mu ko ade na go pwohauli ne ko lépwo béém? Be genye bo tai cuwo ha a tautinaado te Padué. 20 14.11 Ésaïe 45.23; Filipi 2.10– 11

14 †Mepwo é ne kong, ke e caa te patemehi tong wo
Padaame Iésu, pie, te tice [wiinaado] celi e paciitihi
konye. Kehe icehi ana wo pace céiu celi e niimihi pie,
iitihi ace céiu wiinaado, ke te iitihi me den. 15 ††Ke go
nemwo pwo me a wiinaado tem, ke me pwotahinaado
ne ko pa céiu acéihi béém. Be, me go wonaa, ke caa
time go uce mulie ha a pipwoééhe. Be wo Kériso, ke e
te mele me den mwo. 16 Wieli go bo temehi pie ana go
pwo, ke a naado na time uce iitihi. Kehe icehi ana time
uce wâé heme pii me ta [a nii Kériso] ‡ mu ko ni huô
tem.
17 A wiinaado me ûdu, ke time uce a junaado [me
denye ni eabwé] ne ha a *Mwametau te Padué. Ana a
junaado, ke a mulie na mwomwon [ne he pwahamii
Padué] ke a péém, me a pipwodéén, na e ne tenye na
a *Jenen Iitihi. 18 Ke me go wonaa a bwo pipwoeabwé
tem me de Kériso, ke o wâé te Padué go. Ke o wâé
mwo te ni apulie go.

E pébé a péém

19 ‡†Go pwo ni naado na me e pébé a péém, ke me e
pamwoiuhi ni céihi te ni béém. 20 ‡‡Ke go nemwo
pwotahi ni penem de Padué ko ni wiinaado tem! A juu-
ju be é teko pii pie, te wâé ne konye ati ni wiinaado.
Kehe icehi ana time uce wâé heme go tanahi ni céihi
te ni béén ko ni wiinaado na go wii, ai me go pwo me
lé pwo nina ta ‡‡†.
21 Ana wâé, ke me go wiinaado, me ûdu jahi. Go
nemwo tanahi a céihi te pa béém, ko celi go wii me
ûdu, hemepie ce mewota, ai ace tabe megele. 22 Ke [go
nemwo pii hauli ni bwo niimihinaado tem ne ko anaa.]
Go te cile anaa, beme o te wo Padué cehi na e temehi.
Mepwo wogo, ke o adéiko, heme time e uce cieko ‡‡‡
ne he ni huô tem, me ni bwo niimihinaado tem. 23 Ke-
he icehi ana me piwâ go me go wii ace céiu naado, ke
[wâé heme go nemwo wii. Be] mepie go wii, ke go caa
wie koja a céihi tem. Ke nina time e uce âbé mu ko a
céihi, ke ta.

Genye pipwohewii Kériso

15 Genye nemwo mulie me denye cehi. Wogenye
nina mang ni céihi tenye, kehe wâé heme genye
picani ne ko ni béén na time uce téele mang ni céihi
telé. 2 §Ke genye piwâgo me nye pwo ce naado celi wâé
telé, ke me genye pamwoiulé ne he ni céihi telé. 3 §†Be
[genye âcéi] Kériso, pana time e uce mulie me den ce-
hi. Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *Me lé pipii me ta
go, ke woéo pana lé pipii me ta jo.*

Psaume 69.10

4 §††Ati ni pwooti he ni tii iitihi, ke caa te mi tii, beme
pacémunikenye. Be lé pamwoiukenye, beme ubwo ni
céihi tenye, he genye mwo ucéihi ha a piuca [ni *adéi-
hi na e caa te mi pii ânebun wo Padué]. 5 Be a piuca
me a pipamwoiuhi, ke e te âbé mu ko Padué. Ke
weeng mwo na e ne a niihenye beme nye cumang. Ke
wâé heme e pwo me céiu gewé, ke me geé
piténedekewé, pwohewii a huô te Kériso Iésu. 6 Ke é
mu ko anaa, ke geé o tai pipaunu Padué, pa Caa te
Padaame henye Iésu Kériso.
7 §‡Geé pihegikewé ehi, pwohewii a bwo hegikewé te
Kériso. Ke me wonaa, ke lé o pipaunu Padué [ne ni
apulie].

E âbé wo Kériso me de ati ni bele

8 §‡†É pii tewé pie: E âbé [ne éni pwo bwohemwo] wo
Kériso, beme e eabwé te lépwo *Juif, ke me e habwii
pie wo Padué, ke e caa pacuwohi nina e caa pii ânebun
te ni watihenye. 9 §†Ke lé o te pipaunu mwo Padué ne
ni béén na time lé uce Juif, ko a bwo wâé nang ne kolé.
Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie:
É o pwonyebi da;
me é pipaunuhi a niim
*ne ha awieme ni bele.*Psaume 18.50

10 §‡Ke caa tii ne mwo ha a céiu duaan pie:
Geé tai pipwodéén,
wogewé ni bele.
Geé tai pwonyebi
*me a bele te Padué.*Deutéronome 32.43
11 §§†Ke a céiu mwo, ke:
Me lé pipaunu Padaame
ne ni apulie ati.
Geé pwonyebi da a wâé ten,
*wogewé ni bele!*Psaume 117.1

12 §§‡Ke e pii mwo wo péroféta Isaia, pie:
E bo cuwoda pa piebehi Jessé§§§
ke e bo pihuôhi ati ni bele.
[Te é mu kon, ni pipwowâé,
na e âbé mu ko Padaame.]
Te é mu ko weeng,
*me lé céihi ne kon.*Ésaïe 11.10

13 Be wo Padué na e ne tenye a céihi, me nye mwo
ucéihi [ati ni wâé na e bo ne tenye]. Wâé heme e pwo
me hején ne kowé a péém me a pipwodéén. Be me

---

† *14.14 Apostolo 10.15; Tit 1.15* †† *14.15 1 Korénit 8.11–13*
‡ *Pii me ta a nii Kériso—ai Pii me ta go.* ‡† *14.19 Roma 12.18, 15.2*
‡‡ *14.20 1 Korénit 8.13* ‡‡† *Tanahi ni céihi...ai...pwo me lé pwo ni-
na ta—Grek: Pwo me [lé] tupwo.* ‡‡‡ *Time e uce cieko—ai Te tice
celi me e tautiko kon na a pwocihe na e âbé mu he pwonime. Grek:
Time e uce pitautieng mwo.* § *15.2 1 Korénit 10.24,33* §† *15.3
Psaume 69.10*

§†† *15.4 2 Timoté 3.16* §‡ *15.7 Roma 14.1* §‡† *15.8 Mataio
15.24* §† *15.9 Psaume 18.50; Apostolo 3.25* §‡ *15.10 Deutéronome
32.43* §§† *15.11 Psaume 117.1* §§‡ *15.12 Ésaïe 11.10; Pii Beetihi
5.5* §§§ *Jessé—Pa caa te pa daame Davita, pa piebehi Iésu Kériso.
Omehi Mataio 1.1–6, Apostolo 13.22.*

wonaa, ke o ubwo da a céihi tewé, mu ko a junuu a
*Jenen Iitihi, ne ha a bwo ucéihi nen dewé.

E pipwoeabwé te Kériso wo Paulo

14 Lépwo bééng ne ko Kériso, é temehi pie, wogewé,
ke ni apulie na wâé gewé. Ke geé temehi ehi [a bwo
mulie ha a mulie na mwomwon]. Ke jan ne kowé me
geé pipacémunikewé.
15 Kehe icehi ana time uce piwâ
jo, me é paniimihi tewé ne ha a tii ce, nina geé caa pi-
caa. Be wo Padué, mu ko a *pipwoééhe tice ja kon
den,
16 †ke e pwo me é pieabwé te Kériso Iésu me
dewé, wogewé na time geé uce Juif. Ke é caa pé lé céi-
ikewé a Pwooti Wâé ten, beme geé utepanu te Padué,
na wâé me den. Be e pipégalikewé, beme geé apulie
ten, ko a Jenen Iitihi ††.
17-18 Ke é te junihe pipwodéén kuti ko a penem dong
me de Padué. Time é uce pipii dong ko ce béé naado,
kehe é te pii cehi ana e ne me é pwo wo Kériso, be
céiu gemu me weeng. Ke e ne me lé piténede Padué
wo lépwona time uce lépwo Juif, mu ko a pwocihe me
a huô tong.
19 [E pwo me tuie mu kong] ni inenaado ne
ha a junuu a Jenen Iitihi; ni naado na lé téetihi ne ni
apulie. Tabuhi mu *Iérusaléma, die ha a duaan Iliri, ke
é caa pipatemehi pitihi a Pwooti Wâé ko Kériso.
20 ‡Weengaa a penem dong na te junihe wâé tong: a
bwo pipatemehi nen dong a Pwooti Wâé, ne he ni pid-
uaa amu na time lé mu uce téne a pwooti ko Kériso.
Be time é uce bahi ne mwo pwo a paan na e caa ne wo
pace céiu ‡†.
21 ‡‡Be é âcehi ana tii ne he ni tii iitihi pie:

Time lé uce téne ce pwooti kon;
Te tice apulie celi pipatemehi telé
[a Pwooti Wâé].
Kehe lé bo tai alieng,
me temehi [Padaame].Ésaïe 52.15

A bwo engen de Paulo

22-23 ‡‡†Hiwon ni benaamwon na nimung me é âdé
caniêkewé, kehe icehi ana te cuwo ko pipééo na a pen-
em naa. Ke é jenaa ni, ke é caa panebwénihi a penem
dong ne ha amu ce.
24 Ke é piniimihi pie, hemepie é o
caa â Espagne, ke é o mwo âdé cuwo pelewé [ne
*Rome]. Be o wâé ne kong, heme wonaa. Ke é alece-
hen, ke geé bo picani tong, ne ha a bwo engen dong.
25-26 ‡‡‡É jenaa ni, ke é â Iérusaléma, be é pé ngen a
âpipati na lé ne wo lépwo acéihi na élé Macédoine me
Akaï [na time lé uce Juif]. Be lé ileéo pie, me é pé lé a
âpipati telé, ne te lépwo [Juif] na lé céihi ne ko Iésu, na
élé Iérusaléma. Be é pele lépwonaa, ke mwo te hiwon
nina tice delé.
27 §Lé te junihe pipwodéén kuti wo lépwo
Macédoine me Akaï, na lé picani telé ko ni delé. Be lé
caa te junihe hegi mu kolé ni adéihi ne he ni pwon-
imelé.
28 Mepie é ne telé ati [ni mwani] ke é bo âdé pelewé,
hemepie é â Espagne.
29 §†Ke é caa temehi pie, é o pé lé
céiikewé a adéihi na hején, mu ko Kériso.

Geé pwoiitihi me dong

30 §††Lépwo bééng mu ko Kériso, é ilekewé pie, me
geé te mwoiu ko pwoiitihi te Padué me dong. Be nye
caa pimu ibu ne ha a céihi ne ko Padaame Iésu Kériso,
ne ha a pipwoééhe na e ne tenye na a Jenen Iitihi.
31 Geé pwoiitihi, beme time lé uce pwotahi ne kong
wo lépwo *Judé na muhi telé me lé céihi ne ko Kériso.
Ke geé pwoiitihi mwo me de lépwo acéihi mu Iérusalé-
ma, beme lé o hegi ehi a bépicani na é pé nge céiilé.
32 Ke é alecehen, ke mepie nime Padué, ke é o âdé céi-
ikewé ha a pipwodéén. Ke wieli o jan me é mwo
mwaale pelewé.
33 Wâé heme e mu pelewé ati wo Padué, pana e ne a
péém! Amen!

Adéikewé

16 [Geé hegi ehi] Fébé §‡, ê béénye ne he nii Kériso.
Ê toomwo dikone ne Cenkré §‡†, ke ê toomwo na
wâé nang.
2 Geé hegieng ehi ne he nii Padaame,
pwohewii a bwopwonen denye, wogenye ni acéihi. Ke
geé picani ten ne he ni naado ati, be weeng, ke te juni-
he hiwon lépwona e picani telé, die kong mwo.
3 §†[Hiwon ni béén ne pelewé, na nimung me] geé pii
telé mwo a bwocu tong:

Ne te [lu aadomwin] Priscile me Akilas, na geme
pipenem ibu me woilu me de Kériso Iésu.
4 Time uce
piwâ julu me lu ne ati, die ko a bwo patupwo ne ni
mulihelu, me lu picani tong. Ke te junihe eânimung
delu. Ke lé te temehilu mwo ati ne ni *puco te ni
acéihi na time lé uce *Juif;
5 Me de ati ni acéihi na lé pitapitilé ne ha a pomwa
telu.
Me de pa bééng, Épénète, pana e mi céihi ne ko
Kériso, ne ha a province Asia;
6 Me de Maria, êna e te junihe penem me ubwo me
dewé;
7 Me de Andronikus me Junias, lupwo âjiénung juif,
na geme mu ibu he karépu. Lupwo *apostolo na te
junihe pwonaado ne kolu §‡, na lu te mi céihi kojaéo;
8 Me de Ampliatus, pa ju bééng ne he nii Padaame;

† *15.16 Roma 1.5, 11.13* †† *Dernière phrase—Grek: A Jenen Iitihi, ke e pwo me iitihi ke wâé te Padué a âpwailo.* ‡ *15.20 2 Korénit 10.15–16* ‡† *2e phrase—Be time uce nime Paulo me e pé me den a penem de pace céiu.* ‡‡ *15.21 Ésaïe 52.15* ‡‡† *15.22 Roma 1.13* ‡‡‡ *15.25–26 Apostolo 24.17; 1 Korénit 16.1–4; 2 Korénit 8.1, 9.2,12*

§ *15.27 1 Korénit 9.11* §† *15.29 Roma 1.11* §†† *15.30 2 Korénit 1.11; Kolosé 4.3; 2 Tésalonik 3.1* §‡ *Fébé—Wieli wo weeng na e pé ngen a tii te Paulo nge céii lépwo acéihi ne Rome.* §‡† *Cenkré—A pwomwo ubwo na a atii ne ong ne Korénit.* §† *16.3 Apostolo 18.2* §‡ *Lupwo apostolo na te junihe pwonaado ne kolu—ai Lé pii me wâé julu wo lépwo apostolo.*

[9] Me de Urbain, na gemu pipenem ibu me de Kériso;
Me de pa ju bééng Stakis;
[10] Me de Apelès, na e habwii ehi pie, pa apulie na e mwomwon ne ko Kériso;
Me de ni béén na élé ha a pomwa te Aristobule;
[11] Me de pa âjiénung, wo Érodion;
Me nina élé ha a pomwa te Narcisse, na lé céihi ne ko Padaame;
[12] Me de lu toomwo, wo Trifène me Trifose, na lu te junihe penem me ubwo me de Padaame;
Me ê ju bééng Perside, be wo ênaa mwo, ke e te junihe penem me ubwo me de Padaame;
[13] †Me de Rufus, pa eabwé te Padué na pwonaado ne kon, ke me de nyaa ten, na é te pééeng mwo me ê nyaa tong;
[14] Me de Asinkrite, me Flégon, me Ermès, me Patrobas, me Ermas, me ni béé béénye ne ko Kériso na élé pelelé;
[15] Me de Filolog me Juli;
Me de Néré, me ê pwaadeniin, Olimpa, me ati ni acéihi na élé pelelu.

[16] ††Wogewé ati, ke wâé heme geé pipwobwocu tewé, pwohewii a bwopwonen de ni acéihi ne ko Kériso. Ke lé ne mwo lé ni bwocu tewé, ati ni puco te ni acéihi ne ko Kériso.

Bénebwéne pwooti

[17] ‡Lépwo bééng ne he nii Kériso, [pwo a céiu naado na nimung me é pii tewé]: Geé pipwocile lépwona lé papiidenihi a puco tewé, ke lé pwobwonihi ni pwooti na geé caa hegi, ke lé tanahi ni céihi te ni béén. Geé nemwo pimu ibu me woélé.
[18] ‡†Be time lé uce pieabwé te Kériso Padaame henye. Be lé te âcehi nina nimelé kon na ta ‡‡ [me ni patén delé]. Ke lé te ju penem de pa apulie ne ko ni nalé, ke lé pihaami ni béén na mwo wahin ni céihi telé, ke mwo time jan me lé temehi ehi a bwomune a ta ‡‡†.

[19] ‡‡‡Mepwo é ne kowé, ke é pipwodéén, be lé alihi ati ne ni apulie, pie geé piténede Padaame. Ke wâé heme geé ali ehi, beme geé pwo ana wâé, ke me geé cela ko a ta.
[20] §Ke wo Padué, pana e ne a péém, ke e pwo me geé caaite *Caatana.
Wâé heme e adéikewé wo Padaame Iésu Kériso, ha a *pipwoééhe tice ja kon den. Adéikewé!

Pwobwocu te ni béén

[21] §†Lé pwobwocu tewé mwo wo Timoté, pa bééng ko penem, woélé me lépwo âjiénung juif, wo Lucius me Jason me Sosipater.
[22] Ke woéo mwo, wo Tertius, na é tii a tii ce, ne he nii Paulo, ke é pwobwocu tewé, ne he nii Padaame na e neibukenye.
[23] §††Ke e pwobwocu tewé mwo wo Gaïus, na é pimu pelen. Be lé pitapitilé nelang ati ni acéihi. Woilu mwo, ke lu pwobwocu tewé wo Éraste, pa awéihi mwani te a pwomwo ubwo, me Kartus, pa béénye ne he nii Kériso.
{ [24] Wâé heme e adéikewé ati wo Padaame Iésu Kériso, ko a pipwoééhe tice ja kon den. Amen.}

Pipaunu Padué

[25-26] §‡Genye pipaunu Padué na e haabwén, ke é jenaa, ke é dieli mwo. Weeng na e bo pwo me mang a céihi tewé, ne ko a Pwooti Wâé ne ko Iésu Kériso na é patemehi. Be anaa kuti *a bwo niimihinaado ten na e ha aduwo mu ha atabuhi kon. Ke é jenaa ni, ke e pihuôhi wo Padué pie, me pii beetihi a pwooti naa te ati ni bele na time lé uce Juif, ne he ni tii te lépwo péroféta. Ke é ko anaa, na lé o bo céihi ne kon, me piténedeeng.
[27] Nye pipaunu Padué na te céiu nang, weeng na e temehi ati ni naado. Ke a den *a wâé mu ko Iésu Kériso dieli mwo.

Amen!

† *16.13 Maréko 15.21* †† *16.16 1 Korénit 16.20; 1 Pétéru 5.14*
‡ *16.17 Mataio 7.15; Tit 3.10* ‡† *16.18 Filipi 3.19; 2 Pétéru 2.3*
‡‡ *Nina nimelé kon na ta—Grek: Ni nalé.* ‡‡† *Ni béén na mwo wahin...a bwomune a ta—Grek: Gens simples.*
‡‡‡ *16.19 Roma 1.8; 1 Korénit 14.20* § *16.20 Genèse 3.15*
§† *16.21 Apostolo 16.1—2, 19.22, 20.4* §†† *16.23 Apostolo 19.9; 1 Korénit 1.14* §‡ *16.25 Roma 1.5; Éféso 1.9, 3.5,9; Kolosé 1.26*

1 Korénit

nge céii lépwo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo. Ke e mu pelen wo Sostène.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 53 me 55, ha a benaamwon na e mu Éféso wo Paulo. (Omehi a 19.8—10.)

E tii me dee?

Te ni acéihi ne Korénit, a pwomwo ubwo ha amu Grèce. Ke e tabuhi a puco te ni acéihi nelang wo Paulo, he li e pipatemehi telé a Pwooti Wâé ko Iésu, ha a jo 51 ai 52. (Omehi a 1.1—18.) E tii ni tii na paa te lépwo Korénit wo Paulo, kehe icehi ana te ju alo cehi, na e ha a Tii Iitihi. A tii ce, , ke a béalohe tii ten ne telé. (Omehi 5.9.)

É ko ade na e tii?

Korénit, ke a pwomwo ubwo na e mu mwonuhi a bajié, ke hiwon ni apulie na lé mu tuie nelang, na lé âbé mu he ni amu na e ité. Ke lé pébé ni bwomu telé, ne he ni pwoiitihi telé ânebun, na te ité koja a ju céihi ne ko Iésu Kériso. Be lé pii ne ni béén pie, te icehi a jenenye na junaado, kehe time uce a éénye; é ko anaa na wâé heme nye mulie hauli ko a éénye.
Hiwon ni acéihi na lé mu âcehi ni bwomu naa. Be lé niimihi pie, e o mu kolé ace bwo temehinaado celi e bwolu koja ni béén, ke lé pipaunulé kon. Ke time lé uce piténelé, ke lé pipiiden. Ke e tii wo Paulo, beme e pii telé pie, me lé nemwo wonaa ko a bwopwonen delé. E tii mwo, beme e pii telé ni naado na lé tahimwoeng kon (7.1,25; 8.1; 12.1; 16.1,12).

Ade ace âne a tii ce?

E pii wo Paulo pie, wâé heme céiu a pwonime lépwo acéihi (1.10—17). Time uce wâé heme nye piokéé, ke pé ni acéihi béénye nge ha a mwotautinaado (pwahamii tii 6). Nye nemwo pipule hauli, ke mulie ha a mulie hauli (pwahamii tii 5).
Nye nemwo pwo me piubwo genye ko ni bwo temehinaado tenye. Be a ju bwo temehinaado, ke e âbé mu ko Padué, ke time lé uce alihi temehi wo lépwo apulie pwo bwohemwo. A bwo mele te Iésu, me a bwo mulie cem-wo ten mu ha amele, ke a naado na te junihe pwonaado ne kon, ne ha a céihi tenye (1.18—2.14; me pwahamii tii 5).
E pacémunikenye wo Paulo, ko a bwo mulie na iitihi te pa ju acéihi ne ko Iésu, ne ha awieme ni apulie, na te ité a pwoiitihi me a bwomu telé. E caa tuwokenye wo Kériso, ke te tice celi e paciitihi. Kehe icehi ana nye pipwocile, be time uce ati ni naado celi wâé me denye, ke e cuwokonye wo Paulo, beme time nye uce pwo ace naado celi me e tanahi a céihi te pace céiu béénye (pwahamii tii 8—10).
E pii a bwopwonen me nye pimu ibu. E patemehi ni âpipati, na e ne tenye wo Padué beme nye pipam-woiukenye, ni acéihi. Nye nemwo pipwohauli ko ni âpipati. Wâé heme nye pipwoiipihi ni bwomu tenye heme nye pwoiitihi (pwahamii tii 11—12).
Ana junaado koja ati ni béé naado, ke a pipwoééhe. Wâé heme ati nina nye pwo, ke me e âbé mu ko a pip-woééhe (pwahamii tii 13).

E pii wo Paulo a bwomune a bwo mulie cemwo tenye, mu ha amele (pwahamii tii 15). A bwo mulie cemwo te Iésu, ke pwohewii a atabuhi ko pitii âdaanu. Ke e bo tai pamulipikenye wo Padué.

A bwomune a tii 1 Korénit
Pipwobwocu me pipwo-olé
Time lé uce piténelé ni acéihi
A bwo temehinaado te Padué
Genye âcéi Kériso cehi
Ni apostolo ke ni eabwé te Kériso
Ni huô na ta hadenii ni acéihi
E hegi wo Paulo ne te ni Korénit
A pwooti ko piaten
Nina time lé uce piaten
Âpwailo me de ni déme duéé
A huô tenye heme nye pwoiitihi ibu
A bwo tawii puninye
A wiinaado te Padaame
Ni âpipati te a Jenen Iitihi me a pipwoééhe
A bwo mulie cemwo mu ha amele
Ni béé pihuô te Paulo ke bépinelé

Pipwobwocu

1 Woéo Paulo, na todeéo mu ko ana nime Padué
me é *apostolo te *Kériso Iésu, he wogemu me
Sostène pa béénye. 2 É pwotii lé céiikewé, ni acéihi ne
ko Padué ne ha a pwomwo ubwo Korénit. Wogewé
lépwona caa pipégalikewé, beme geé mulie me de
Kériso Iésu. Wogewé ke lépwo eabwé mu ko a pwoto
te Padué; a puapulie na e pipégalikewé wo Padué. Be
e wonaa te lépwona élé ati he ni piduaan na lé pwoiiti-
hi ne he nii Padaame Iésu Kériso, Padaame henye.
3 Ke me a *pipwoééhe tice ja kon, ke a péém, ke me
e mu pelewé, mu ko Padué Caa tenye, ke wo Padaame
Iésu Kériso.

E adéikenye wo Padué @ na e pwaadeniin bé wo Kériso

4 É tee pipwo-olé te Padué ne kowé, mu ko ni âpipati
te Padué, na e ne tewé ne he Kériso Iésu. 5 É ne he Ié-
su, ke geé tai hegi ni âpipati ten, ke ati a pwooti, ke a
bwo temehi Padué. 6 Be a bwo patemehi Kériso, ke e
mu mang pelewé.
7 Ke wonaa, te tice celi tieden pelewé mu ko ni âpi-
pati na e ne, wogewé lépwona geé ucéihi a benaam-
won na wo Padaame henye, Iésu Kériso, ke e o tuie.
8 †Weeng na e bo pwo me geé cumang die ha a
pwonehin. Ke o te tice celi lé o tautikewé kon, ha a tan
na e bo âmwobé wo Padaame henye, Iésu Kériso.
9 ††Be e te pacuwohi nina e pii wo Padué, weeng na e
todekewé, me geé pimulie ibu me pa Naîn, Iésu
Kériso, Padaame henye.

time lé uce piténelé ni acéihi

(Pwahamii tii: 1—4)

10 ‡É ilekewé ni bééng, ne he nii Padaame henye Iésu
Kériso, me geé piténekewé, beme te tice celi
piehadeniiwé, ke me céiu ace pwonimewé, ke ace bwo
niimihinaado tewé.
11 Be é téne he lé cihe kowé wo lépwo apulie mu pele
Kloé pie, pwo celi piehadeniiwé, wogewé ni bééng.
12 ‡†É pwo me é pii ngelang pie, muko pétaapwo
wogewé, ke geé pii pie: «Woéo, ke pa béé Paulo», ke
«Woéo, ke pa béé Apolos», ai «Woéo, ke pa béé
Pétéru», ai «Woéo, ke pa béé Kériso.»
13 Wo Kériso, ke he e pipii mu kon? Ai wo Paulo paceli
cemeiteeng ne ko a *kuricé me dewé? Ai, puukewé ne
he nii Paulo?
14 ‡‡É pipwo-olé te Padué, be time é uce puu pace
céiu mu hadeniiwé; te icehi Krispus, ke wo Gaïus. 15 É
mu ko anaa, ke time uce jan me lé pii pie, puulé ne he
niing. 16 ‡‡†É puu mwo a pwomwoiu te Stéfanas, ke ni
nehin. Ke time é uce temehi pie é puu lépwoce béén.
17 Be time e uce neéo bé wo Kériso beme é *puu
apulie, kehe me é patemehi a *Pwooti Wâé; time uce é

† *1.8 1 Tésalonik 3.13, 5.23*

†† *1.9 1 Tésalonik 5.24; 1 Ioane 1.3* ‡ *1.10 Filipi 2.2* ‡† *1.12 Apostolo 18.24–28; 1 Korénit 3.4* ‡‡ *1.14 Apostolo 18.8; Roma 16.23* ‡‡† *1.16 1 Korénit 16.15*

mu ko a bwo temehinaado te pa apulie. Beme a kuricé
te Kériso, ke me time uce piticenaado ne kon.

A bwo temehinaado te Padué

18 †Be a pwooti ko a kuricé, ke a olo ne te lépwona élé
ité koja Padué na lé patieden ni mulihelé. Kehe é ne
tenye nina caa celuimikenye, ke a junuu Padué. 19 ††Be
caa te tii ne he ni *tii iitihi pie: É bo pwo me tieden *a
pitemang de lépwo apitemang, ke a bwo temehinaado
te lépwona lé temehinaado.*

Ésaïe 29.14

20 ‡E wé wo pa apitemang me pa apwocémun me pana
e cihe ehi? Wo Padué, ke e pwo me a bwo temehinaa-
do te a bwohemwo ce, ke a pihauli.

Kériso, ke a bwo temehinaado ten

21 ‡†Be time uce jan me e temehi Padué na a
bwohemwo, ko a bwo temehinaado ten naa. Ke wâé te
Padué me e *celuimi lépwo acéihi mu ko a pune na pi-
hauli ne te ni apulie na time lé uce céihi.
22 Be wo lépwo *Juif, ke lé ilehi ce *pipwojunuun, ke
wo lépwona time uce lépwo Juif, ke lé hane a bwo
temehinaado.
23 ‡‡Kehe wogeme, ke geme patemehi Kériso, pana
cemeiteeng ne ko a kuricé. É ne te lépwo Juif, ke te ju-
nihe time uce wâé ne kolé anaa; ke lépwona time uce
lépwo Juif, ke a pihauli ne telé.
24 ‡‡†Kehe é ne pele lépwona e todelé, heme lépwo
Juif, ai lépwona time uce lépwo Juif, wo Kériso, ke pa
junuu Padué, ke a bwo temehinaado te Padué.
25 ‡‡‡Be a piolo te Padué, ke te junihe pitemang koja a
pitemang de ni apulie. Ke a bwo tice niihe Padué, ke te
junihe pwo niihen koja a niihe ni apulie.

E pipégali pana tice niihen

26 §Geé omehi hadeniiwé, lépwo bééme, wogewé na
e todekewé wo Padué. Be time uce hiwon ne pelewé,
lépwoceli lé nihe temehinaado ne he ni bwo alihi nen
de ni apulie, ai lépwoceli nihe pwonaado ne kolé, ai
lépwoceli nihe pwo delé.
27 Kehe e pipégali ni naado na piticenaado ne kon wo
Padué, beme e patanimi lépwona lé temehinaado. Ke
e pipégali ni naado na tice niihen ne pwo a bwohem-
wo, beme e patanimi nina pwo niihelé. 28 Ke e pipégali
nina wahin, beme pétaabwon ni naado na nihe ubwo.
Ke e pipégali nina téétihi ne pwo bwohemwo, nina ni-
he piticenaado ne kon. 29 §†Be me wonaa, ke me te tice
celi lé pipaunulé ne he pwahamii Padué.
30 §††Weeng na e pwo me céiu gewé me Kériso Iésu,
ke wo Kériso pa bwo temehinaado tenye na e âbé mu
ko Padué. É mu kon na e pwo me mwomwon genye
wo Padué, ke e pipégalikenye me nye den, ke e tuwok-
enye mu ha a ta.
31 §‡Pwohewii ana tii pie: *Wo pana nimen me e pipii
den, ke wâé heme e pipii den ne he Padaame.*

Jérémie 9.23

É patemehi a bwo mele te Iésu

2 Lépwo bééng, é âdé pelewé, beme é patemehi
tewé a bwo niimihinaado te Padué na neduwohi
ha atabuhi kon §‡†. Ke time é uce âdé patemehi tewé ni
naado na e pele Padué ko ce pwooti celi binyi, ai ha
ace bwo temehinaado celi piwéden. 2 Te tice aceli
nimung me é temehi ne pelewé, kehe te icehi Iésu
Kériso, wo Iésu Kériso, pana cemeiteeng ne ko a
*kuricé.
3 §†Ke é ne ânebuhewé, ke te junihe piwahin jo, ke ab-
wobwo jo, ke cenim jo. 4 §‡A pwooti tong, ke a bwo
pacémunihi tong a Pwooti Wâé, ke time uce piwien me
a bwo cihe ha a bwo temehinaado te pa apulie. Kehe a
junuu a *Jenen Iitihi na e pwo me pwaale ko nina é pii.
5 Beme a céihi tewé, ke me time e uce âbé mu ko a
bwo temehinaado te lépwo apulie, kehe é mu ko a
junuu Padué.

Time lé uce temehi ne ni apulie

6 Geme ko cihe ko a bwo temehinaado na geme caa
patemehi ne te lépwona caa ubwo jélé ne ha a céihi.
Ke time uce a bwo temehinaado pwo a bwohemwo, ke
time uce a bwo temehinaado te lépwo apihuôhi na a
ta §§† ne pwo a bwohemwo, na bo ciitililé taabwon.
7 Geme cihe ko a bwo temehinaado te Padué: a bwo
temehinaado na neduwohi, na e piwâam kon ânebuhe
atabuhi ko a bwohemwo, beme e ne tenye a bwo ub-
wo na a wâé ten.
8 Mwo te tice lépwoceli lé pihuôhi a ta ne éni pwo
bwohemwo celi lé temehi anaa. Be hemepie aceli lé te
temehi, ke me o time lé uce cemeite Padaame he *a
wâé.
9 §§‡Kehe, pwohewii ana tii pie:

Time e uce alihi nina wonaa
na a naamii pa apulie.
Time e uce téne na a pwojéénen.
Time e uce temehi na a pwonimen.
E pipwopweehi ninaa wo Padué,
me de nina nihe eânimelé ten.Ésaïe 64.3

† *1.18 Roma 1.16* †† *1.19 Ésaïe 29.14* ‡ *1.20 Job 12.17; Ésaïe 19.12, 33.18, 44.25* ‡† *1.21 Mataio 11.25* ‡‡ *1.23 Roma 9.32; 1 Korénit 2.14* ‡‡† *1.24 Kolosé 2.3* ‡‡‡ *1.25 2 Korénit 13.4* § *1.26 Mataio 11.25; Cang 2.5* §† *1.29 Éféso 2.9*

§†† *1.30 Jérémie 23.5–6* §‡ *1.31 Jérémie 9.23* §‡† *A bwo niimihinaado te Padué na neduwohi ha atabuhi kon—ai A pwooti ko Padué.* §† *2.3 Apostolo 18.9; 2 Korénit 10.1* §‡ *2.4 1 Tésalonik 1.5* §§† *Lépwo apihuôhi na a ta—Lépwo apihuô, ai ni duéé na lé péélé.* §§‡ *2.9 Ésaïe 64.3*

Etenye a bwo niimihinaado te Kériso

10 Kehe e habwii tenye anaa wo Padué, ko a Jenen
Iitihi. Be e temehi ati ni naado na a Jenen Iitihi, die ko
ni naado na e bwolu ne he pwonime Padué.
11 Be he woo, mu ko ni apulie, celi e temehi ni bwo
niimihinaado na e ha aduwo ne te pa apulie? Te icehi a
jene pa apulie na e kon. Ke wonaa mwo ne ko Padué:
Te tice paceli e temehi ni bwo niimihinaado te Padué,
hemepie time uce a Jene Padué.
12 Kehe wogenye, ke time genye uce hegi a jene a
bwohemwo, kehe a Jenen na e âbé mu ko Padué, be-
me genye temehi ni âpipati na e te ju ne tenye wo
Padué.
13 Ke geme cihe ko ni âpipati tice ja kon naa, time uce
é ko ni pwooti na pacémunihi na a bwo temehinaado
te pa apulie, kehe é ko ana e pacémunihi na a Jenen
Iitihi. Ke geme wonaa a bwo cihe ko a Jene Padué, be-
me geme pii nina e te âbé mu ko Jenen naa †.
14 Wo paceli e te ju niimihi cehi ne ha a bwo niimihi-
naado te pa apulie, ke time e uce hegi nina e âbé mu
ko Padué, be a olo ne ten. Ke pwocoon me e temehi
ninaa, be te a Jenen Iitihi na e tauti ninaa. 15 Pana eten
a Jenen Iitihi, ke jan me e tauti ati, kehe weeng, ke o te
tice paceli e o tautieng. 16 ††Be caa te tii ne he ni tii iitihi
pie:

Woo celi e temehi
a bwo niimihinaado te Padaame?
Woo paceli me e pacémunieng?Ésaïe 40.13

Kehe wogenye, ke etenye a bwo niimihinaado te
Kériso.

Genye âcéi Kériso cehi

3 Lépwo bééng, é he é cihe tewé, ke time é uce ci-
he tewé pwohewii ne ko lépwona lé céihi, kehe
pwohewii ne ko lépwona time uce e kolé a *Jenen Iiti-
hi, pwohewii ne ko ni cuwo ewa ne he Kériso.
2 ‡[É he li é pacémunikewé] ke é ne tewé a *lait*, beme
geé ûdu, kehe time uce a mewota, be mwo te time uce
jan me geé wii. Ke é jenaa mwo, be mwo teko piwien.
3 ‡†Be geé mwo te pitaaba, ke mwo te pwo ni naado na
e he pipuwohewé. Ke anaa, ke geé pipwohewii ni
apulie pwo bwohemwo [na time lé temehi Kériso].
4 ‡‡Be heme e pii wo pace céiu pie: «Woéo, ke é âcéi
Paulo», ke wo pa céiu, ke e pii pie: «Woéo, ke é âcéi
Apolos», ni bwo cihe tewé, ke pwohewiin heme time
geé uce temehi Padué.

Wogemu lupwo eabwé

5 ‡‡†He wooélé wo Apolos, ke he woo wo Paulo?
Wogemu, ke te ju lupwo eabwé, na é mu komu, na geé
céihi. Ke gemu penem ne he ni bwomunen na e muko
pétaapwo ne temu wo Padaame. 6 É cemi, ke e puu wo
Apolos, kehe te wo Padué na e pwo me cim.
7 Ke me wonaa, ke time uce wo paceli e cemi, ai pana
e puu, celi pipwonaado ne kon, kehe wo Padué na e
pwo me cim. 8 ‡‡‡Pana e cemi, ke wo pana e puu, ke te
piwielu, kehe lu bo muko pétaapwo hegi ni cemelu, ne
he ni bwomune ni penem delu. 9 Be geme penem me
Padué §.

Wogewé a mwa te Padué

Ke wogewé a ninaado te Padué, ke a mwa te Padué.
10 É ne a paan pwohewii a bwo temehinaado te pa ap-
wo mwa, te âcehi ni âpipati §† te Padué na e ne tong.
Ke e penem pwon wo pa céiu. Ke wâé heme geé muko
pétaapwo pipwocile a bwo bahi ne pwon. 11 §††Be te tice
paceli me e ne ace céiu paan koja a paan na caa ne, na
wo Iésu Kériso.
12 Hemepie pwo paceli e bahi ne pwo a paan, ke jan
me e bahi ko ni mwani megele, ni mwani pwojo, ni péi
na junihe pwonaado ne kon §‡, ni ba-acuwo, ai ni bwoli-
he meté, ai ni meté §‡†.
13 §†O habwii muko ni pétaapwo penem, ke bo pate-
mehi ha a tan na e bo tauti ni apulie hen wo Padué. Be
o habwii ne ha a miû, ke é ne ha a miû, ke o habwii a
bwomune ni pétaapwo penem. 14 Mepie wo pace céiu,
ke me e bahi ne pwo a paan, ke me e cumang ne ko a
miû a penem den, ke e o hegi ace cemen. 15 Hemepie a
penem den, ke mepie éle, ke e o patieden a cemen §‡.
Kehe weeng, ke o celuimieng, kehe o pwohewiin heme
e hagéi ace miû beme e cela.

E mu kowé a Jene Padué

16 §§†He time geé uce temehi pie wogewé, ke a
*mwaiitihi te Padué, ke a Jene Padué, ke e mu kowé?
17 Hemepie pwo paceli e tanahi taabwon a mwaiitihi te
Padué, ke e bo tanahieng taabwon wo Padué. Be iitihi
a mwaiitihi ten, ke wogewé a mwaiitihi naa.

---

† *Beme geme pii... ai Beme geme pii te nina e kolé a Jenen naa.* †† *2.16 Ésaïe 40.13* ‡ *3.2 Ébéru 5.12–13; 1 Pétéru 2.2* ‡† *3.3 1 Korénit 1.10–11* ‡‡ *3.4 1 Korénit 1.12*

‡‡† *3.5–6 Apostolo 18.4,11* ‡‡‡ *3.8–9 Mataio 13.3–9; Éféso 2.20–22* § *Me Padué—ai Me de Padué.* §† *Âpipati—A niihen me a bwo temehinaado ne ko ni penem de Padué. Omehi note* §†† *3.11 Ésaïe 28.16; 1 Pétéru 2.4–6* §‡ *Mwani megele...pwonaado ne kon—Ocine ko ni naado na habwii ne ko ni penem de Padué, be ni naado na mu dieli mwo.* §‡† *Ni ba-acuwo...ni meté—Ocine ko ni naado na time uce jan, be o éle ne ha a miû.* §† *3.13 1 Korénit 4.5* §‡ *Patieden a cemen—ai Patieden ati a ceme ni penem den.* §§† *3.16 1 Korénit 6.19; 2 Korénit 6.16*

Geé mu ko Kériso

[18] Ke me te tice paceli e te pipwohuô ten mwo:
Hemepie pwo pace mu hadeniiwé, ke me e piniimihi
pie e temehinaado ne ha a bwomu he benaamwon ce,
ke me e olo beme e bo temehinaado. [19] †Be a bwo
temehinaado ne pwo a bwohemwo, ke a olo ne pele
Padué. Be tii pie: *E imwi lépwo atemehinaado he ni
pipwohuô kolé.*

Job 5.13

[20] ††Ke caa tii mwo pie: *Wo Padaame, ke e te temehi
ni bwo niimihinaado te lépwo apitemang, na te ju tice-
naado ne kon.*

Psaume 94.11

[21] É mu ko anaa, ke wâé heme te tice paceli me e pi-
paunueng mu ko pace céiu apulie, be tai ni naado, ke
tai ni dewé: [22] hemepie wo Paulo, hemepie wo Apolos,
hemepie wo Pétéru; a bwohemwo, a mulie, a mele, a
benaamwon ce, ai ana e bo âbé. Ati, ke tai ni dewé.
[23] Ke wogewé he Iésu Kériso, ke wo Kériso, ke e he
Padué.

Ni apostolo ke ni eabwé te Kériso

4 Wogewé ati, ke wâé heme geé temehi pie woge-
mu [me Apolos] ‡ ke gemu lupwo eabwé te Kériso,
ke lupwo apihuô na e ne temu me gemu patemehi ni-
na e ha aduwo na e pele Padué. [2] ‡†Ana e ilehi koja lép-
wona e ne telé a pihuô, ke me lé penem ehi me den,
ke me lé cumang.
[3] Te jan me geé tautiéo, ai a mwotautinaado te pa
apulie. Kehe woéo, ke time é uce pipéce ne ko anaa.
Be woéo, ke time é uce pitautiéo. [4] É piniimihi pie te
tice aceli me é pipé ne kong kon, kehe anaa, ke time
uce a bwopiinen pie wâé jo. Be wo Padaame na e tau-
tiéo.
[5] ‡‡Geé nemwo tauti ânebuhe a benaamwon na e o
âbé wo Padaame. Weeng pana e bo pwo me pwéélang
ko nina neduwohi ha a melepiing. E bo habwii ni bwo
niimihinaado na lé neduwohi ne ni apulie, ne he ni
pwonimelé. Ke muko pétaapwo ni apulie, ke lé o hegi
mu ko Padué, ni pwooti beme cemelé ko nina lé pwo.

É ko ade na geé pipii dewé?

[6] ‡‡†Lépwo bééng, é ne ko ana é pii, ke é péékemu me
Apolos beme lupwo béhabwiinen dewé. Nimung me é
picaa tewé a bwopiine a pwooti ce: «Te tice celi piwé-
den da koja ana tii.» Beme o te tice paceli e o pipii den,
heme e pipégali pace céiu apihuô, koja pace céiu api-
huô.
[7] ‡‡‡Be he ade aceli e pwo me go pieda koja lépwo
béén? Tai nina etem, ke nina e ne tem wo Padué. Ke é
hemepie go hegi, ke é mu ko ade na go pipii dem
pwohewiin heme time go uce hegi?
[8] Kona geé niimihi pie caa pwo ne tewé ati nina
nimewé kon? Caa pwo dewé? Caa wogewé lépwo
daame, kehe time uce wogeme? Hemepie geé caa te
daame, ke nimeme me genye tai daame!
[9] Kehe é ne tong, ke wo Padué, ke pwohewiin heme
e nekeme wogeme lépwo *apostolo, ha a bénebwéne
atebwo, pwohewii lépwo apwocuhinaado ko a mele.
Éa, lé alo kome ati ne pwo bwohemwo, ne ni *âcélo ke
ni apulie, ne he ni picani teme na ubwo.
[10] Geme olo wonaa mu ko Kériso, kehe wogewé, ke
lépwo acéihi na geé temehinaado. Tice niiheme, kehe
wogewé, ke pwo niihewé. Lé te nihe éewo kowé, kehe
wogeme, ke lé téétikeme.
[11] §Dieli jenaa ni, ke meneme, nimeme me geme ûdu,
ta ni epwéneme. Lé pwotahinaado ne kome, ke
pwocoon me geme mu he celi céiu lang. [12] §†Mwaale
geme me geme penem ko ni ime. Lé cihe me ta ne
kome, ke geme te adéilé. Lé pwo me geme mu he ni
picani, kehe geme te pé ne kome.
[13] Lé pii nina ta ne kome, kehe geme pamwoiu ni
béén. Dieli jenaa, ke é ne te ni apulie, ke pwohewiin
heme wogeme ni cabin de a bwohemwo, pwohewii ni
naado na alili, na lé tahi taabwon.

Ni naîng ne ha a céihi

[14] Time é uce tii ninaa beme tanim gewé, kehe é
patemehi tewé, wogewé ni naîng ne ha a céihi, na eân-
imung dewé. [15] §††Be hemepie 10000 lépwoceli lé pacé-
munikewé me geé âcéi Iésu Kériso, kehe te céiu jo pa
caa tewé. Be woéo, pana é ne tewé a mulie te Iésu
Kériso, he é patemehi tewé a Pwooti Wâé. [16] §‡Ke é ile,
ke wâgo kowé, me geé pwohewiiéo.
[17] §‡†É mu ko anaa, na é ne lé Timoté, pa naîng ne ha
a céihi, na nihe eânimung den, pana e cumang ne he
Padaame. E bo paniimihi tewé ni pwaadeniing he é
âcéi Iésu Kériso, na é pacémunihi ati ne he ni *puco te
ni acéihi.

Pipwocile!

[18] Ke lé pipii delé wo lépwo béén, be lé niimihi pie,
time é bo uce âmwo lé ne pelewé. [19] Kehe time uce
bwolihi, ke é o âdé pelewé, hemepie te nime Padaame.
Ke é bo temehi a junuu aceli jan me lé pwo wo lépwo
apipii delé. [20] §†Be a *Mwametau te Padué, ke time uce
a pwooti cehi, kehe é ne ha a junuu Padué. [21] Ade aceli
nimewé kon? Me é âdé céiikewé imi a bwaliiwota, ai a

---

† *3.19 Job 5.13* †† *3.20 Psaume 94.11* ‡ *Wogemu me Apolos—ai Wogeme. Wieli e niimihi wo Apolos me Pétéru me lépwo béén. Omehi 1 Korénit 3.22.* ‡† *4.2 Luka 12.42* ‡‡ *4.5 1 Korénit 3.8* ‡‡† *4.6 Roma 12.3*

‡‡‡ *4.7 Roma 12.6* § *4.11 2 Korénit 11.23–27* §† *4.12 Mataio 5.44; Apostolo 18.3; 2 Tésalonik 3.8* §†† *4.15 Galat 4.19* §‡ *4.16 Filipi 3.17* §‡† *4.17 Apostolo 19.22* §† *4.20 1 Korénit 2.4*

pwonime na oba ko a pipwoééhe, ke a jenen na
bwala?

ni huô na ta hadenii ni acéihi

(Pwahamii tii: 5—6)

Lé pipule hauli ni béé acéihi

5 †Geme téne he lé ko pipii ngen pie, pwo ni béén
mu pelewé na lé mulie ne ha a ta. Be e pé ê
mwode pa caa ten wo pace mu hadeniiwé! Kehe time
genye uce téele tooli ace naado celi wonaa pele lép-
wona time lé uce temehi Padué, be te junihe ta!
2 Ke geé te junihe pipii dewé! Kehe, me geé ko mu ha
a piwahin! Ke me geé o neeng ité mu hadeniiwé.
3 ††Be é ne tong, ke tieéo pelewé, kehe woéo pelewé
ha a jenung, ke é caa tauti pa apulie na e pwo anaa,
pwohewiin heme teko woéo pelewé. 4 Geé pimu ibu ne
he nii Padaame Iésu, ke é bo mu pelewé ha a jenung
ke a junuu Padaame henye, Iésu. 5 ‡Ke geé ne pa
apulie naa te *Caatana ‡†! Beme ana nimen kon na ta,
ke o pétaabwon, ke hemepwo a jenen, ke bo *celuimi
ha a tan na e bo âbé hen wo Padaame Iésu.
6 ‡‡Time uce wâé a bwo pipii dewé! He time geé uce
temehi pie a cuwo nahi nyaa te pwoloa, ke e pwo me
cibu ati a pwoloa?
7 ‡‡†Geé pétaabwon a ta na pwohewii a ukéiu nyaa te
pwoloa, beme wogewé a pwoloa na mwo coho, na te
tice nyaa ten, ana geé caa ko mu hen. Be wo Iésu, ke
caa neeng me pa *âpwailo, pwohewiin heme pa muto
ko *Pacika ‡‡‡ tenye.
8 §É mu ko anaa, ke genye pituume ha a Pacika ko a
pwoloa na tice nyaa ten, ne ha a pwonime na céiu, ke
juuju. Genye nemwo eni a pwoloa na pwo ko a ukéiu
nyaa te pwoloa, a nyaa te pwoloa ko a bwomu tenye
na ta.

Nemwo pabéélé!

9 Ha a céiu tii, ke é pwotii lé céiikewé pie: Geé nemwo
piténekewé me nina lé pipule hauli me ni béén. 10 Time
uce nimung me é cihe ati ko lépwona élé pwo
bwohemwo na ta ni mulihelé, ai lépwo abune, lépwo
atapi, ai lépwona lé pipaunuhi ni *déme duéé helé. Be
hemepie wonaa, ke wâé heme geé wie mu ha a mulie
na e mu pwo bwohemwo! 11 §†Ûhu! Ke é tii pie:

† *5.1 Lévitique 18.7–8; Deutéronome 23.1* †† *5.3 Kolosé 2.5*
‡ *5.5 1 Timoté 1.20* ‡† *Geé ne pa apulie naa te Caatana—Wieli lé o pawieeng mu ha a puco te ni acéihi, ucéihi a benaamwon na e bo pitaatééhi a mulihen. Omehi 1 Timoté 1.20.* ‡‡ *5.6 Galat 5.9*
‡‡† *5.7 Ésaïe 53.7; 1 Pétéru 1.19* ‡‡‡ *Ni Juif, ke lé tahi taabwon a ukéiu nyaa te pwoloa, ânebuhe a Pacika. A nyaa te pwoloa, ke a ocine ko ni ta na neduwohi ne konye. Omehi Luka 12.1.* § *5.8 Deutéronome 16.3* §† *5.11 2 Tésalonik 3.6; Tit 3.10*

Hemepie pwo paceli pii kon pie pa acéihi béénye, ke
me e mulie ne ha a ta, ai pa atapi, ai e pipwoun de ni
déme duéé, ai e piciheta, ai e tee ûdu, ai eânimen ko a
mwani, ke geé nemwo piwiinaado me pa apulie naa!
12-13 §††Be he a penem dong me é tauti lépwona time
uce lépwo acéihi? Te wo Padué na e bo te tautilé!
Wogewé, ke wâé heme geé tauti ni bééwé ko a céihi.
Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *Geé pawie pana ta ni
huô ten mu hadeniiwé.*

Deutéronome 17.7

Lé pipééle ni béé acéihi

6 Hemepie pwo pace pibééwé celi pwo aceli
piehadeniilu me pace céiu, ke e o te pé nge ha a
mwotautinaado te lépwona time lé uce céihi, koja lép-
wo acéihi. Woté? 2 §‡He time geé uce temehi pie lépwo
acéihi, ke lé bo tauti a bwohemwo? Ke hemepie geé
tauti a bwohemwo, ke kona time uce jan ne kowé me
geé tauti ni cuwo nahi naado?
3 He time geé uce temehi pie genye bo tauti mwo
lépwo *âcélo §‡†? Ke hemepie wonaa, ke jan me genye
tauti ni naado ha a mulie ce!
4 Hemepie pwo celi me tauti ne ha a bwomune a
mulie ce, ke geé pé me lépwo atautinaado tewé lép-
wona tice penem delé mu hadenii ni acéihi! 5 É cihe be-
me tanim gewé. Woté? He te tice paceli e temehinaado
hadeniiwé? He te tice paceli te ju céiu nang celi jan me
e tauti ne hadeniiwé lépwo béén? 6 Kehe geé â he
mwotautinaado, é ne ânebuhe lépwona time uce lép-
wo acéihi!

Geé nemwo wonaa!

7 Ke anaa, ke geé caa pipweéo, be time uce wâé ne
pelewé, me geé piâ he mwotautinaado. É mu ko ade
na time geé uce mu he ni picani ne ko lépwona lé pwo
ana ta? É mu ko ade na time geé uce necu me lé
bunekewé? 8 Ke wogewé na geé pwo nina time uce
wâé, ke geé bune lépwo bééwé. 9 §†Ke geé pipwocile!
He time geé uce temehi pie wo lépwona ta jélé, ke
time lé o uce taa ha a *Mwametau te Padué?
Lépwona lé pwotahinaado ne ko ni éélé me lépwo
béén;
Lépwona lé paunuhi ni *déme duéé;
Lépwo apibune;
Lépwo aiu na lé te pipule mwo me ni aiu;
10 Lépwo abune;
Lépwo atapi;
Lépwona lé tee ûdu;
Lépwona lé pii me ta lépwo béén;

§†† *5.13 Deutéronome 13.6, 17.7* §‡ *6.2 Pii Beetihi 3.21*
§‡† *Genye bo tauti mwo lépwo âcélo—ai Genye bo pihuô ne ko ni âcélo, ai Genye bo pihuô ne ko ni duéé me nye tautilé. A pwooti âcélo he pwo grek, ke wieli ni âcélo te Padué, ai ni duéé.* §† *6.9–10 Galat 5.19–21; Éféso 5.5; Pii Beetihi 22.15*

Lépwona lé pwotahi ne ko lépwo béén.

11 †Ke lé âbé mulang wo lépwo béén mu hadeniiwé. Ke
e puukewé mu he ni ta pwo tewé wo Padué. Ke e pipé-
galikewé, ke e pwo me mwomwon gewé ne he nii
Padaame Iésu Kériso, ke é ko a Jene Padué.

Genye pipwoiipihi ni éénye

12 ††Geé pii pie: «Tai ni naado, ke te tice aceli paciiti-
hi.» Kehe time lé uce pamwoiu ni béénye. Tai ni naado,
ke tice aceli paciitihi, ke te jan ne kong me é pwo, kehe
te muhi tong me é *apenem tice ja kon ne ko ace céiu
naado. 13 ‡Geé pii mwo pie: «A wiinaado, ke a bépwo-
nen ne ko a nanye, ke a nanye, ke a bépwonen ne ko a
wiinaado ‡†.» Kehe wo Padué, ke e o tai tanahi taab-
won a nanye, ke a wiinaado. A éénye, ke time uce a
bépwonen ne ko a ta, kehe a bépwonen ne ko
Padaame, ke wo Padaame, ke é ne ko a éénye. 14 ‡‡Wo
Padué, ke e pwo me e mwojuia mu ha amele wo
Padaame Iésu, ke e bo pwo me nye bo mwojuia mu ha
amele, mu ko a junuun.
15 ‡‡†He time geé uce temehi pie ni ééwé, ke ni de Ié-
su? É bo pé ace céiu duaa a éé Kériso, beme é pwo ace
céiu duaa éé ê toomwo pwopwaaden? Ûhu! Te junihe
pwocoon me wonaa! 16 ‡‡‡He time geé uce temehi pie
pana lu pipule me ê toomwo pwopwaaden, ke céiu a
éélu? Be caa pii pie: *Ke caa céiu julu.*

Genèse 2.24

17 §Kehe wo pana céiu julu me Padaame, ke céiu a
jenelu.
18 Geé cela ko ni ta na e pwo me mwiihi a éénye. Ni
béé ta, ke te e ité koja a éénye. Kehe pana e pwo a ta
na e pwo me mwiihi a één, ke e te pipwotahi ne ko a
één. 19 He time geé uce temehi pie a ééwé, ke a mwa
te a *Jenen Iitihi na e kowé, na e ne wo Padué? Caa
time geé uce pihuôhi a ééwé, 20 §†be ubwo a cuhi a bwo
péékewé. Geé ne te Padué *a wâé ten, ne he ni ééwé!

e hegi wo paulo ne te ni korénit

(Pwahamii tii: 7—14)

A pwooti ko piaten

7 Mepwo é ne ko ni naado na geé pwotii bé céiiéo
ne kon, ke wâé ne ko pa aiu heme time e uce piat-
en §††. 2 Ke me e pile a pibune, ke wo lépwo aiu, ke wâé
heme muko pwo ce mwodelé, ke ni toomwo, ke wâé
heme muko pwo ce aiu helé.
3 Ke pa aiu, ke me e pwo a penem den ne ko ê
mwoden, ke wonaa ne ko ê toomwo ne ko pa aiu hen.
4 Ê toomwo, ke pwocoon me e pwo aceli nimen kon ne
ko a één, be a één, ke a de pa aiu hen. Ke wonaa ne ko
pa aiu; ke pwocoon me e pwo aceli nimen kon ne ko a
één, be a één, ke a de ê mwoden.
5 Geu nemwo pitapikeu kou beme céiu geu, lu
aadomwin. Kehe te ju icehi, heme geu pwoiitihi, ha ace
céiu benaamwon. Ke é alecehen, ke geu mwojuia, be
koli time geu uce cile ehi a ééu, ke koli e bo taceb-
wénikeu wo *Caatana. 6 Ana é ko pii, ke time uce ace
huô, kehe ana jan me é ne tewé.
7 Nimung me geé tai pwohewiiéo [na te tice
mwodong]. Kehe genye te muko hegi mu ko Padué,
nina e ne: Pa céiu, ke e hegi ace céiu bwomunen, ke
wo pa céiu, ke uce ace céiu bwomunen.

Muko pihuô te ni muko apulie

8 Kehe é pii te nina time lé uce piaten, ke ni depwele
§‡ pie, wâé ne kolé heme lé mu pwohewiiéo. 9 §‡†Ke
hemepie time uce jan me geé cile a ééwé, ke geé piat-
en! Wâé heme geé piaten, kojan heme tee âbé ne he
pwonimewé a pibune.
10 §†É ne pele lépwona lé caa piaten, ke woni ana é pii;
time uce woéo, kehe wo Padaame: Pa apiaten, ke me
time e uce cibéé ê mwoden; ke ê toomwo, ke me time
e uce engen koja pa aiu hen. 11 Hemepie lu pimu ité
me pa aiu hen, ke e mu heme time e uce piaten, ai lu
pipwopweehi me pa aiu hen. Ke pa aiu, ke me time e
uce ne ê mwoden.
12 Kehe é ne ko ni béén, ke é pii woéo, kehe time uce
wo Padaame: Hemepie pa acéihi, ke mepie pwo êce
mwoden celi time uce ê acéihi, ke me nime ê mwoden
me e mu pelen, ke me time e uce ne ê mwoden. 13 Ke é
hemepie pwo êce toomwo celi pa aiu hen, ke time uce
pa acéihi, ke me nime pa aiu hen me e mu pelen, ke
me time e uce ne pa aiu hen.
14 Be pa aiu na time e uce céihi, ke e mwonu Padué,
wonaa mu ko ê mwoden. Ke mepwo ê toomwo na
time e uce céihi, ke e mwonu Padué, wonaa mu ko pa
aiu hen na e céihi. Hemepie time uce wonaa, ke ni
naîwé, ke o pwohewii nina élé ité koja Padué §‡. Kehe a
ju bwomunen, ke te élé mwonu Padué.
15 §§†Ke hemepie pwo paceli time e uce céihi, ke
mepie nimen me e engen, ke te jan me e pwo. Kehe é
ne ha a bwomunen naa, ke pa acéihi, pa aiu, ai ê
toomwo, ke caa time o uce céiu julu, be e todekewé
wo Padué me geé mulie ne ha a péém §§‡. 16 §§§Wogo ê
acéihi, ke é ne ha a mulieheu, ke o te jan me go *celui-

† *6.11 Tit 3.3—7* †† *6.12 1 Korénit 10.23* ‡ *6.13 1 Tésalonik 4.3—5* ‡† *A wiinaado, ke a bépwonen ne ko a nanye... A bwopiinen pie, lé niimihi pie ticenaado ne ko nina lé pwo ne ko ni éélé.* ‡‡ *6.14 Roma 8.11; 1 Korénit 15.20; 2 Korénit 4.14* ‡‡† *6.15 Éféso 5.30* ‡‡‡ *6.16 Mataio 19.5* § *6.17 Ioane 17.21—23; Roma 8.9—11* §† *6.20 1 Korénit 7.23; 1 Pétéru 1.18—19* §†† *Time e uce piaten—ai Time lu uce pipule me êce céiu toomwo.*

§‡ *Depwele—Veuve.* §‡† *7.9 1 Timoté 5.14* §† *7.10 Mataio 5.32, 19.9* §‡ *Nina élé ité koja Padué—Grek: Ana nye mwiihi ke ana time uce wâé te Padué.* §§† *7.15 Roma 14.19* §§‡ *Caa time o uce céiu...*

mi pa aiu hem? Ke wogo pa acéihi, ke é ne ha a muli-
heu, ke o te jan me go celuimi ê mwodem †?

Geé mulie ne ha a bwomunen @ na e ne tewé

17 Wâé heme geé mulie ne ha a bwomunen na e ne
tewé wo Padué, ânebuhe a bwo todekewé. Ke wonaa
ana é pii ati te ni acéihi. 18 É he e todeko wo Padué, ke
he te *tegoop go? Go te mu ha a bwomunen naa.
Time uce tegoop go? Go nemwo uce pwo me pwote-
goop tem!
19 ††Be te ju piticenaado ne ko a tegoop, ai me time
uce tegoop. Ana pwonaado ne kon, ke me pwo ana
nime Padué kon. 20 Nye te pétaapwo mu he ni bwomu
tenye, he e todekenye wo Padué.
21 É he e todeko wo Padué, ke he go mwo te mulie ha
a penem tice ja kon? Go nemwo uce pihanenaado ne
ko a bwomunen naa! Ke hemepie jan me go mulie
hemepie te tice celi e imwiko, ke go âcehin, be wâé.
22 ‡Be pa *apenem tice ja kon na e todeeng wo
Padaame, ke e caa te ju pimu ngen, caa pa apulie te
Padaame.
Ke pa apulie na caa ju pimu ngen na e caa todeeng
wo Padaame, ke caa pa apenem tice ja kon de Kériso.
23 Ke e pwocuhikewé wo Padué ko a cuhin na junihe
ubwo, beme e pawiekewé mu he na geé mu lang. Geé
nemwo â penem tice ja kon ne pele lépwo apulie.
24 Lépwo bééng, genye te pétaapwo mu he bebenihe
Padué, ne ha a bwomunen na nye te mu hen he e
todekenye.

Nina time lé uce piaten

25 Mepwo é ne ko nina time lé uce piaten, ke te tice
aceli é hegi mu ko Padué. Ke é ne ha a bwo niimihi-
naado tong: a bwo niimihinaado na jan me mwom-
wohi. Be wo Padaame, ke wâé nang ne kong.
26 É piniimihi pie wâé ani, wonaa mu ko ni picani na
genye mu hen jenaa: Wâé ne konye, heme nye te mu
he ni pétaapwo bwomu tenye. 27 Hemepie go piaten
me êce toomwo, ke go nemwo uce hane me go neeng.
Mepie time go uce piaten me êce toomwo, ke go nem-
wo uce hane êce toomwo. 28 Ke hemepie go piaten, ke
time go uce pwo aceli ta. Ke mepie e piaten êce ewa
toomwo, ke te tice ta celi e pwo. Ke hemepie lé piaten,
ke lé bo mu he ni picani ne he ni mulihelé téteda he ni
tan ‡†. Kehe woéo, ke time uce nimung me wonaa.
29 Ke é pii ani, wogewé lépwo bééng: Caa cuwo a be-
naamwon ne ko ni nehi tan, ke wo lépwona pwo ni
mwodelé, ke me lé mulie [me de Padaame] pwohewiin
heme te tice mwodelé.
30 Ke nina lé é, ke me lé mulie pwohewiin heme time
lé uce é. Ke nina élé ha a pipwodéén, ke me lé mulie
pwohewiin heme time lé uce pipwodéén. Ke nina lé
pwocuhi ni naado, ke me lé mulie pwohewiin heme
time uce ni delé ni naado na lé pwocuhin. 31 ‡‡Lépwona
lé ko âcehi ni naado pwo a bwohemwo, ke me lé mulie
pwohewiin heme time lé uce âcehin, be time e uce mu
a bwomune a bwohemwo ce jenaa, kehe e o âdé.

Hane me e wâékewé wo Padaame

32 Kehe nimung me geé nemwo gia. Wo pana time e
uce piaten, ke e pwo ni naado me de Padaame, ke e
hane me e piwâéeng wo Padaame. 33 Kehe wo pana e
piaten, ke a pwonimen, ke e te mu ko ni naado pwo
bwohemwo, ke e hane beme wâé ne ko ê mwoden.
34 Pihiwon ni bwo niimihinaado ten.
Ê toomwo na time e uce piaten, ai ê nahi toomwo ‡‡†,
ke lu pwo ni naado me de Padaame. Lu hane beme lu
eabwé te Padaame, ke lu pinelu ati ten. Kehe ê toom-
wo apiaten, ke e te mu ko ni naado pwo bwohemwo,
ke e hane beme wâé ne ko pa aiu hen.
35 Ke é pii anaa beme é picani tewé, kehe time uce a
bwopwonen me a âneule tewé. Kehe nimung me geé
pipégali ana wâé beme céiu gewé me Padaame.

Nina lé ucéihi me lé piaten

36 Ke mepie pwo paceli te junihe nimen ko êceli lu pi-
cihe, ke me e piniimihi pie time uce jan me e cile ehi a
één ‡‡‡, ke o wâé heme lu piaten §. Time e uce pwo aceli
ta heme lu piaten. 37 Kehe wo paceli e niimihi ne he
pwonimen pie, me time e uce piaten, ke me time lu
uce pipule me êna lu picihe. Mepie wonaa ace bwo ni-
imihinaado ne ha a pwonimen, ke me e te pihuô ne ko
nina nimen kon, ke wâé hemepie time e uce piaten.
38 Ke wonaa, wo pana e piaten me êna lu picihe, ke
wâé, kehe wo pana time e uce piaten, ke te nihe wâé.

Ni depwele

39 §†Ê toomwo, ke te céiu julu me pa aiu hen, ha a be-
naamwon na e mwo teko mulie hen wo pa aiu hen. Ke
hemepie e mele wo pa aiu hen, ke caa te wâé ne kon

ai Be wâé te Padué heme lu piténelu, ai Kehe me jan ne kou, ke geu pimu ibu. Be wo Padué, ke e todekeu, beme geu piténekeu.
§§§ *7.16 1 Pétéru 3.1* † *Wieli a bwopiinen pie, wâé heme geu pimu ibu, beme e bo hegi a mulip wo pa béém, ai wieli wâé heme geu pimu ité, be o time uce celuimieng, hemepie geu tee piokéé.*
†† *7.19 Roma 2.25; Galat 5.6, 6.15* ‡ *7.22 Filémon 1.16; 1 Pétéru 2.16* ‡† *Ni mulihelé téteda he ni tan—ai Ne he ni cunu na e tuie.*
‡‡ *7.31 1 Ioane 2.17* ‡‡† *Ê toomwo na time e uce piaten, ai ê nahi toomwo—Grek: Ê ewa toomwo, ai Ê ukéiu toomwo, ai Ê depwele.* ‡‡‡ *Time uce jan me e cile ehi a één—Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Ke o tanim êje.* § *1re phrase—ai A céiu, ke é ne ko pa caa te ê ewa toomwo na caa piukéiu nang. Ke é hemepie wonaa, ke o woni a niide a tii 36–38: 36 Hemepie e niimihi pie, time uce wâé heme mwo tee cileeng ne ha a pomwa ten, ke wâé heme e neeng me e piaten, ke time uce a naado na ta. 37 Kehe icehi ana me e niimihi me ubwo ne he pwonimen pie, time e o uce pwo me e piaten wo êje, ke te wâé, heme te tice ace bépatootihi nen. 38 Anaa kuti, é hemepie e ne ê naîn beme e piaten, ke te wâé, ke mepie time e uce ne ê naîn me e piaten, ke te junihe wâé kuti.*
§† *7.39 Roma 7.2–3*

me e piaten mwo me paceli nimen kon. Kehe te icehi
ne he Padaame. 40 Ke é ne tong, ke o te junihe wâé ne
kon heme e te ju mu wonaa. Ke é pii pie, woéo mwo,
ke etong a Jene Padué.

Âpwailo me de ni déme duéé

8 †Mepwo é ne ko ni mewota na *pipwoâpwailo
kon ne te ni déme duéé ††, ke genye tai temehi, be
«tai etenye a bwo temehinaado ‡». Kehe [geé pip-
wocilekewé. Be] e pipii den a bwo temehinaado, kehe
é ne ko a pipwoééhe, ke e pamwoiu ni béénye.
2 ‡†Hemepie pwo paceli e niimihi pie e temehi ati ce
naado, ke time e uce téele temehi mwo pie he me e
woté ace bwo temehi nen. 3 Ke mepie pwo paceli eâni-
men de Padué, ke wo Padué, ke e te temehieng.
4 ‡‡Mepwo é ne ko a bwo wii ne nina pwoâpwailo kon,
ne te ni déme duéé, ke genye temehi pie a duéé na pi-
paunuhi ne pwo bwohemwo, ke te ju piticenaado ne
kon. Be te tice pace céiu duéé, kehe te céiu cehi
Padué. 5 Pwo ni béén na lé pii pie, pwo ce duéé, ke
pwo ce daame he miiden, ke é pwo bwohemwo. Ke te
a juuju, be é ne telé, ke hiwon ni ‘duéé’, ke hiwon ni
‘daame’.
6 ‡‡†Kehe é ne tenye, ke te céiu cehi Padué Caa, na é
mu kon, ke tai pwo ni naado, ke genye mulie me den.
Ke te céiu cehi Padaame Iésu Kériso, na é mu kon, ke
tai pwo ati ni naado, ke é mu kon na genye mulie.

Niimi nina wahin ni céihi telé

7 Kehe a bwo temehinaado, ke time uce tai etenye.
Ânebun, ke mwo te pwo ni béén na lé mwo teko pwoi-
itihi te ni déme duéé. Ke é jenaa mwo, ke hemepie lé
wii ni mewota na lé pipwoâpwailo kon ne ni béén, ke
pwohewiin heme te ne te ni déme duéé. Be time e uce
mu mang a *pwocihe na e âbé mu he ni pwonimelé.
Ke lé téne ne kolé pie ta jélé ko a wiinaado naa.
8 Kehe time uce a wiinaado ana e pwo beme nye
piâmwonu Padué. Hemepie time nye uce wii ace céiu
wiinaado, ke te piticenaado ne kon, ke é hemepie nye
wii ace céiu wiinaado, ke te piticenaado ne kon mwo.
9 ‡‡‡Te jan me geé pwo celi nimewé kon, kehe geé
pipwocile ni bwopemikewé, beme time geé uce patup-
wo ne ha a ta pana tice niihen ne ha a céihi ten. 10 Be
wogo pana go temehi a juuju, ke mepie lé aliko
hemepie go ko wiinaado ne pwo taap ha ace *mwaiiti-
hi te ni duéé hauli, ke o woté ace bwomunen? Go o
patupwo pana tice niihen ne ha a céihi ten §, me e te
wii mwo ni wiinaado na lé ne me de ni déme duéé.
11 §†Ke wonaa, mu ko a bwo ‘temehinaado’ tem, ke e
o tupwo wo pa acéihi na mwo wahin nang ne ha a céi-
hi, weeng pana e caa mele me den wo Kériso! 12 Me
geé pwo ana ta na wonaa ne ko lépwo béévé, ke me
geé pwotahi ne ko a céihi telé na te ju wahin, ke geé
pwo ana ta ne ko Kériso. 13 §††É mu ko anaa, ke
hemepie a mewota, ke mepie e pwo me e tupwo wo
pa bééng ko a céihi, ke time é bo uce wii mwo ace
mewota, beme time é uce pwotahi ne ko pa bééng.

E pwopain wo Paulo

9 §‡Time uce jan me é pwo aceli nimung kon? He
time uce woéo pa apostolo? Time é uce ali Iésu
Padaame henye? Time uce wogewé ni acehi a penem
dong ne he Padaame? 2 §‡†Hemepie time é uce *apos-
tolo ne te ni béén, kehe é apostolo ne tewé. Be
wogewé ni bépajuujuhi na a penem dong ne he
Padaame.

Pwo mwomwon dong be pa apenem

3 É hegi ne te lépwona lé pipé ne kong pie: 4 §†He te
tice mwomwon demu, me gemu §‡ wiinaado, ke ûdu?
5 He te tice mwomwon demu, beme gemu pé lu
mwodemu acéihi, pwohewii ana lé pwo wo lépwo béé
apostolo, ke wo lépwo ciéé Padaame, ke wo Pétéru §§†?
6 Kona te wogemu cehi me Barnabas, na me gemu
penem ne ko mwani, beme gemu mulie?
7 É heme e â he coda wo pace céiu, ke time e uce
pwocuhin me e pwocoda. Ke wo paceli e cemi ace éé
tabe megele, ke kona time e uce wii ni acehin? Ai wo
paceli e cile ace bwehi wota, ke kona time e uce ûdu
lait mu ko a bwehi wota?
8 He é pii ni naado naa, ne ha a bwomunen ne ko pa
apulie? Ai ni patén mwo, ke he time e uce pii ni naado
naa? 9 §§‡Be caa te tii ne he ni *patén de Moosé pie: *Go
nemwo pacuwohi a paaci me e wii ni ace blé heme e
ko penem me dem§§§.*

Deutéronome 25.4

He e te ju omehi cehi ni paaci wo Padué? 10 18Ai e cihe
beme denye? Be tii ani be me denye pie, me e penem
wo pana e penem he pule, heme e céihi pie e o tii celi
e cemi. Ke wo pana e tati *blé*, ke e céihi pie o pwo ace
den mu kon.
11 19Gemu 20 cemi he ni pwonimewé ni wâé te a *Je-
nen Iitihi 21. Kona o te junihe ubwo hemepie gemu he-
gi aceli jan ne he ni mulihemu mu ko ni dewé ne éni

† *8.1 Apostolo 15.29* †† *Déme duéé—Idole. Omehi mwo Déme-naado ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii. Lé icuhi a mewota wo lépwo apulie ne ha apwojenep. Ke time lé uce patihi a mewota na pwoâpwailo kon. Pwocoon me e temehi wo pa apulie na e pwocuhin.* ‡ *Tai etenye a bwo temehinaado—Lé pipii delé wo lép-wo Korénit pie, lé tai temehi. Ke lé niimihi pie, mang a céihi telé.* ‡† *8.2 Galat 6.3* ‡‡ *8.4 Deutéronome 4.39, 6.4; Galat 4.8* ‡‡† *8.6 Éféso 4.5,6* ‡‡‡ *8.9 Roma 14.13–15; Galat 5.13*

§ *Go o patupwo pana tice niihen—Be hemepie e wii, ke time e uce piténedehi a pwocihe na e âbé mu he pwonimen.* §† *8.11 Roma 14.15,20* §†† *8.13 Roma 14.21* §‡ *9.1 Apostolo 22.17–18, 26.16; 1 Korénit 15.8–9* §‡† *9.2 2 Korénit 3.2–3* §† *9.4 Luka 10.8*
§‡ *Gemu—Paulo me Barnabas. Omehi a niide a tii 6.*
§§† *Pétéru—Grek: Céfas.* §§‡ *9.9 Deutéronome 25.4; 1 Timoté 5.18* §§§ *Penem me dem—Grek: Caaite ni pidenaado.* 18 *9.10 2*

pwo bwohemwo? 12 †Hemepie lé hegi wo lépwoce béén
ne he ni bwomunen naa ne pelewé, kona he time uce
wogemu na me gemu o hegi?

Gemu caa cuwokowé

Kehe time gemu uce hane, kehe gemu tai pé ne ko-
mu, beme time uce cubwoni a Pwooti Wâé te Kériso.
13 ††Geé temehi ehi pie lépwona lé penem ha a
*mwaiitihi, ke lé wii nina e âbé mu ha a mwaiitihi. Ke
wo lépwo *apwoâpwailo, ke te pwo ni delé mu ko a
bwo pwoâpwailo. 14 ‡Te piwien mwo, be wo Padaame,
ke e pii pie me lé mulie mu ko a Pwooti Wâé wo lép-
wona lé patemehi a Pwooti Wâé.
15 Kehe woéo, ke time é uce hane ni bwomunen naa,
ke time é uce tii ani, beme é hane ce dong. Be me o
wâé ne kong heme é mele, kojan heme é patieden a
watihe a pipwodéén dong ‡†. 16 ‡‡Be é hemepie é pate-
mehi a Pwooti Wâé, ke te tice aceli me é pipii dong ne
hen, be te tice ace céiu bwopwonen, be ana ne tong. O
te junihe ta ne kong hemepie time é uce patemehi a
Pwooti Wâé.
17 Be hemepie woéo pana é pipégali a penem naa,
éa, ke me o pwo ace cuhin. Kehe te tice ace céiu bwop-
wonen celi me é pwo, ke é te ju pwo ana me é te pwo.
18 He ace cuhiéo, ke he ade? É he é patemehi a Pwooti
Wâé he te tice cuhin, é patemehi a Pwooti Wâé, kehe
time é uce pé mu kon ana jan me é pé.

É pipwoeabwé te ni apulie ati

19 Te tice pace pibééwé celi jan me e cuwokong me é
pwo ace céiu naado. Kehe nimung me é tai pipwoeab-
wé tewé, beme é pébé ce apulie celi hiwon. 20 ‡‡†Ke é
ne pele lépwo Juif, ke é mulie pwohewii pa Juif, beme é
pébé lépwo Juif. É ne ko lépwona lé mu he ni patén de
Moosé, ke é ténedehi ni patén, beme é pébé lépwona
lé mu he ni patén. Kehe time uce pwonaado ne kon
me é ténedehi ni patén.
21 Ke é ne ko lépwona time lé uce temehi ni patén, ke
é mulie pwohewiin heme te tice patén, beme é pébé
lépwona time lé uce temehi ni patén. Kehe te etong a
patén de Padué, be é ténedehi a patén de Kériso.
22 ‡‡‡Ke é ne ko lépwona mwo wahin jélé ne ha a céi-
hi, ke é mulie pwohewiin heme mwo wahin jo, ne ha a
céihi. É pineéo ati telé, beme é pébé § lépwoce béén.
23 Ke é tai pwo ati ni naado naa, wonaa mu ko a Pwooti
Wâé, beme é mu he ni wâé ten.

É te téte beme é piwéden

24 He time geé uce temehi pie wo lépwo apitéte ha a
pitai, ke lé te tai téte, kehe te wo pa bécéiuhen pana e
pé a cuhin? Geé téte, ne ha a bwomunen na me geé
pé ace cuhin. 25 §†Tai lépwo ajele, ke lé picaa, ke lé pwo
he necu ni béé naado. Woélé, ke lé pwo beme lé pé a
cuhin na o tieden.
Kehe wogenye, ke genye pwo beme nye pé a cuhin
na e o tee mu. 26 É mu ko anaa, na é téte, kehe time é
uce pitéte hauli. É pwohewii pa atahi mwoi, kehe time
é uce tahi nge ha a puwo. 27 §††É tacebwénihi a ééng, ke
é â pihuô ne kon. Be mepie time uce wonaa, ke woéo
pana é patemehi a Pwooti Wâé ne te lépwo béén, ke o
jan me tieéo §‡.

Nemwo pipaunuhi ni déme duéé

10 §‡†Wogewé lépwo bééng, geé caa temehi nina e
tuie ne ko lépwo watihenye §† [ne ha a da] be e
ne ânebuhelé a nii [wo Padué] beme e wéilé, ke lé tai
hagéi a jié Megele. 2 Ke tai woélé, ke tai puulé he céiu
jélé me *Moosé, ne ha a nii, ke é ne ha a jié.
3 §‡Ke lé tai wii a wiinaado na céiu na e âbé mu he mi-
iden §§†. 4 §§‡Ke lé tai ûdu mu ko a tabe na céiu na e âbé
mu he miiden, ana e âcéilé, be lé ûdu mu ko a péi. Be
a péi, ke wo Kériso.
5 §§§Kehe time uce wâé te Padué a ubwo kolé, ke é
mu ko anaa, na e pwo me lé mele ne ha a melé 18.

Nemwo pipwohewii a bele Isaraéla ânebun

6 19Ke ni naado naa, ke e tehenebé, beme e habwii a
bwomu tenye, beme time uce wâé tenye ni naado na
ta, pwohewii ne ko lépwo ukéiu tenye:

> 7 20Genye nemwo pipaunuhi ni *déme duéé,
> pwohewii ne ko ana lé pwo ne ni béén mu kolé, be
> caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *E tebwo a pubu apulie*
> *beme e pwowiinaado, ke e ûdu. Ke e cuwoda ke e*
> *pwolu hauli. [Ke e pipaunu a déme duéé.]*
>
> *Exode 32.6*
>
> 8 21Genye nemwo pipule hauli me ni béén, pwohewii
> ana lé pwo ne ni béén mu kolé, be lé mele ha a tan
> na céiu nina 23000 jélé.

Timoté 2.6 19 *9.11 Roma 15.27* 20 *Gemu—ai Geme.* 21 *Te a Jenen Iitihi—Spirituel.* † *9.12 Apostolo 20.34; 2 Korénit 11.9* †† *9.13 Deutéronome 18.1–3* ‡ *9.14 Mataio 10.10; Luka 10.7; Galat 6.6* ‡† *Dernière phrase—Grek: O te tice pace apulie celi e pétaabwon kojaéo a pipwodéén dong naa.* ‡‡ *9.16 Jérémie 20.9* ‡‡† *9.20 Apostolo 21.20–26* ‡‡‡ *9.22 2 Korénit 11.29* § *Pébé—Grek: Celuimi.*

§† *9.25 Filipi 3.14; 2 Timoté 2.4–5, 4.7–8* §†† *9.27 Roma 8.13, 13.14* §‡ *Tieéo—Grek: Neéo ko jijen (disqualifié). Paciitihi kon me e nemwo téte ha a pitéte.* §‡† *10.1 Exode 13.21–22, 14.22–29* §† *Lépwo watihenye—Hiwon lépwo acéihi ne Korénit na time lé uce Juif (lépwo Isaraéla). Kehe icehi ana e pii wo Paulo pie, watihenye, be wogenye ati, lépwo acéihi ne ko Kériso, ke genye pwohewii lépwo piebehi Abérama, pa watihe lépwo Isaraéla. Omehi Galat 3.29.* §‡ *10.3 Exode 16.35* §§† *Na e âbé mu he miiden—Grek: Spirituel.* §§‡ *10.4 Exode 17.6; Nombres 20.11* §§§ *10.5 Nombres 14.29–30* 18 *Melé—Da (désert). A duaan na ticie hen.* 19 *10.6 Nombres 11.4,34; 1 Korénit 10.11* 20 *10.7 Exode 32.6* 21 *10.8 Nombres 25.1–9*

9 †Genye nemwo tacebwéni Padaame ††, pwohewii
ana lé pwo wo lépwo béélé, na lé wiilé ne ni bwien,
ke lé mele.
10 ‡Genye nemwo pihuu, pwohewii ana lé pwo wo
lépwo béélé, ke li e taunulé wo pali *âcélo ko a mele.

11 Tai ni naado naa, ke e tehenebé ne kolé, beme hab-
wii tenye, ke tii beme mi pii tenye, wogenye na caa ju
acunaa me nye tehene nge ha anebwén kon. 12 É mu
ko anaa, ke wo pace apulie celi e mwomwohi pie e
cumang, ke e pipwocile beme e nemwo tupwo.
13 Tai ni tacebwén na e tookenye, ke te wonaa a
bwomunen, be wo Padué, ke nina e pii, ke e te pwo. Ke
time e o bo uce pwo me tacebwénikenye, koja ana jan
me genye pé ne konye. Kehe e mu konye beme genye
cumang, ke me genye â wie mu he ni tacebwén.
14 É mu ko anaa, wogewé lépwo ju bééng, ke geé
nemwo â pipaunuhi ni duéé hauli!

Céiu genye me Kériso

15 É cihe pwohewii ne ko ni apulie na lé temehinaado.
Geé pitauti ana é ko pii. 16 ‡†Genye oléého ne te Padué a
mwoûdu ko a *adéihi. É heme nye ûdu, ke he time uce
a bwo céiu genye ne ko a cewéhe Kériso? Heme nye
eni a pwoloa na nye pipatihi, ke he time uce a bwo
céiu genye me a éé Kériso? 17 ‡‡Be wogenye na hiwon
genye, ke te céiu a pwoloa tenye, ke te céiu a éénye,
be genye tai eni a pwoloa na céiu.

Nemwo pimu ibu me ni duéé!

18 ‡‡†Geé ali a bwomu te lépwo *Isaraéla: Lépwona lé
wii nina *pwoâpwailo kon ne te Padué, ke â céiu jélé
me Padué. [Be a apwoâpwailo, ke a de Padué.]
19 ‡‡‡Ade aceli nimung me é pii? Aceli pipwoâpwailo
kon, ne te a déme duéé, ke he te pwonaado ne kon? Ai
ni déme duéé, ke he te pwonaado ne kolé? 20 §Ûhu! Ke-
he ni naado na lé pipwoâpwailo kon, ke lé pipwoâp-
wailo kon ne te ni duéé me ni iténaado, kehe time uce
é ne te Padué. Kehe te muhi tong me céiu gewé me ni
duéé me ni iténaado §†. 21 §††Pwocoon me geé ûdu ha a
mwoûdu te Padaame, ke me geé ûdu ha a mwoûdu te
ni iténaado. Pwocoon me geé wiinaado pwo a taap te
Padaame, ke é pwo a taap te ni iténaado. 22 §‡Ai ni-
menye me e pitaaba wo Padaame? Nihe pwo niihenye
kojaeng?

Geé tai pwo ne ha a wâé te Padué

23 §‡†Geé pii pie: «Tai ni naado, ke te tice aceli paciiti-
hi.» Kehe time uce tai wâé. «Tai ni naado ke tai wâé»,
kehe time lé uce pamwoiu ni béénye. 24 §†Ke me te tice
paceli e pihane den, kehe me hane me de pa béén.
25 Wâé heme geé wii, ne ha a *pwonime na wâé, ati
nina icuhi ne he jenep, kehe me time geé uce pihane-
naado ne kon. 26 §‡Be *a bwohemwo, ke a de Padaame,
ke tai nina e pwon.*

Psaume 24.1

27 Ke hemepie e todekewé wo paceli time uce pa
acéihi, ke mepie geé âcéin, ke geé wii a wiinaado na e
ne tewé, ne ha a pwonime na wâé. 28 §§†Ke hemepie e
pii tewé wo pace céiu pie ani: «Ke a wiinaado na
pwoâpwailo kon ne te ni duéé hauli», ke geé nemwo
wii, wonaa mu ko pana e pii tewé, beme te wâé a
pwonimen. 29 É cihe ko a pwonime weeng, kehe time
uce wogewé.
Kona he a pwonime pace céiu, ke e o te tauti ana é
pwo na wâé? É mu ko ade? 30 §§‡Hemepie woéo, ke é
pipwo-olé te Padué ne ko a wiinaado heme é pwowi-
inaado, ke é mu ko ade na lé pipiiéo ko a wiinaado na
é wii, he é pwo-olé te Padué ne kon?
31 §§§Hemepie geé wiinaado, ai é heme geé ûdu, ai é
heme geé pwo ace céiu naado, ke geé tai pwo beme lé
o pipaunu Padué ne ni apulie. 32 [18]Geé nemwo hane
ace watihen me lé tupwo wo lépwo *Juif, me lépwona
time uce lépwo Juif, ai ni apulie te Padué.
33 [19]Geé pwohewiiéo [20]: É hane me wâé ne kolé ati ne
he ni naado. Time é uce pihane dong, kehe é hane me
wâé ati ne kolé, beme celuimilé.

11 [21]Geé pipwohewiiéo, pwohewiin he é pipwohewii
Kériso.

a huô tenye heme nye pwoiitihi ibu

(Pwahamii tii: 11—14)

A bwo tawii puninye

2 É pipii dewé, be geé mwo teko piniimiéo ati ne he
ni naado, ke é ko a bwo âcehi ne ni cémun na é ne
tewé [22]. 3 [23]Kehe nimung me geé temehi pie, pa apihuô
[24] te ati ni apulie, ke wo Kériso; ke pa apihuô te ê

† *10.9 Nombres 21.5—6* †† *Padaame—Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke lé pii pie: Wo Kériso.* ‡ *10.10 Nombres 14.26—38* ‡† *10.16 Mataio 26.26—28* ‡‡ *10.17 Roma 12.5* ‡‡† *10.18 Lévitique 7.6* ‡‡‡ *10.19 1 Korénit 8.4* § *10.20 Deutéronome 32.17; Pii Beetihi 9.20* §† *Pwo mwomwon denye me nye wii a mewota na pwoâpwai-lo kon, kehe icehi ana nye pipwocile, me nye nemwo pwoiitihi te ni duéé.* §†† *10.21 2 Korénit 6.15—16* §‡ *10.22 Deutéronome 32.21*

§‡† *10.23 1 Korénit 6.12* §† *10.24 Roma 15.1—2* §‡ *10.26 Psaume 24.1* §§† *10.28 1 Korénit 8.7* §§‡ *10.30 1 Timoté 4.4* §§§ *10.31 Kolosé 3.17* 18 *10.32 Roma 14.13* 19 *10.33 1 Korénit 9.20—22* 20 *Geé pwohewiiéo—ai É wonaa.* 21 *11.1 1 Korénit 4.16* 22 *Te pétaapwo pi-ité ni bwomu, he ni amu he ni pétaapwo be-naamwon. É ha a benaamwon de Paulo, ke time uce wâé, heme bwali ni apuni pa aiu, ke time uce wâé me tali me tice iwo a puni ê toomwo. Be wâé heme pwoiipihi a bwomu tenye, âcehi ni bwomu telé me denye, ke me time uce tanahi lépwo béénye.* 23 *11.3 Genèse 3.16; Éféso 5.23* 24 *Pa apihuô; A pihuô—Grek: A punin. A*

toomwo, ke wo pa aiu hen; ke pa apihuô te Kériso, ke
wo Padué.
4 É heme geé pwotapitihi, ke wo pana e pwoiitihi, me
pana e cihe ne he nii Padué heme pwo a boon, ke time
e uce pipaunu Kériso, pa apihuô ten.
5 Ke tai ni toomwo na lé pwoiitihi heme geé pwotapi-
tihi, ai nina lé cihe ne he nii Padué, heme tice boolé, ke
time lé uce pipaunu pa apihuô telé; ke piwien ne ko ê
toomwo na e tali me tice iwo a punin. 6 É hemepie ê
toomwo, ke me te tice boon, ke me e tali me tice iwo a
punin! Ke mepie tanim † ne ko ê toomwo, me e tali me
tice iwo a punin, ke wâé heme e ne ace bétawii na a
punin.
7 ††Be pa aiu, ke me time e uce tawii a punin ‡. Be
weeng, ke a déme *a wâé te Padué ‡†; kehe ê toomwo,
ke ê wâé te pa aiu. 8 ‡‡Be time e uce tabuhi pa aiu wo
Padué mu ko a éé ê toomwo, kehe e tabuhi ê toomwo
mu ko a éé pa aiu. 9 Ke time e uce tabuhi pa aiu me de
ê toomwo, kehe e tabuhi ê toomwo me de pa aiu.
10 É mu ko anaa, na ê toomwo, ke me tawii a punin: a
ine a pihuô† na e mu haahin, mu ko ni *âcélo ‡‡†.
11 Kehe é ne he Padaame, ke te tie ê toomwo heme
te tie pa aiu; ke te tie pa aiu heme te tie ê toomwo.
12 Be pwohewii ne ko ê toomwo, e tabuhieng mu ko pa
aiu, ke wonaa ne ko pa aiu, e âbeele ne pwo bwohem-
wo mu ko ê toomwo. Ke tai ni naado, ke tai âbé mu ko
Padué.
13 Geé pitauti pie, he te wâé me ê toomwo, ke me e
pwoiitihi te Padué heme time e uce tawii a punin. 14 He
time e uce picaa na a bwomu ‡‡‡ pie, tanim heme pa
aiu, ke e pwo me bwali ni apunin? 15 Ke hemepie ê
toomwo, ke me bwali ni apunin, ke a pipwowâé, be ni
apun, ke e ne beme a bétawii na a punin. 16 Ke
hemepie pwo paceli muhi ten ko a bwomunen naa, ke-
he wogeme, ke te cemang ne kome §, me ni acéihi ne
ko Padué.

A wiinaado te Padaame

17 Hemepie é ko cihe tewé jenaa, ke time é uce pi-
wâékewé. Be ni pitihi tewé, na me wâé ne kowé, ke
geé pipwotahi ne kowé.
18 §†Be a bécéiuhen, ke é téne pie, é heme geé
pwotapitihi, ke pwo celi piehadeniiwé, ke é mwom-
wohi pie a juuju. 19 Be wâé mwo hemepie pwo celi
piehadeniiwé, be me wonaa, ke me nye alihi mu
hadeniiwé, lépwona lé te pieabwé te Padué.
20 É heme geé pwotapitihi, ke time uce a wiinaado te
Padaame §†† ana geé pé. 21 Be é heme geé pwowiinaa-
do, ke geé wele, ke wo pa céiu, ke menen, ke wo pa
céiu, ke e te junihe ûdu. 22 Te tice pomwa tewé me geé
pwowiinaado me ûdu? Ai geé tééti a puapulie te
Padué, ke geé pwo me tanim lépwona te tice delé? He
me é pii tewé pie woté? Me é piwâékewé? Ûhu! É ne ha
a bwomunen naa, ke time é uce piwâékewé.

Âne a wiinaado te Padaame

23 Be woéo, ke é hegi mu ko Padaame, ke é pacému-
nikewé kon pie: É ha a bwén na icueng hen, ke e pé a
pwoloa wo Padaame Iésu.
24 §‡Ke e pipwo-olé te Padué, ke e ebii, ke e pii pie:
«Ani, ke a ééng na me a dewé. Geé pwo ani beme geé
pipaniimiéo.»
25 §‡†Ke é alecehe a wiinaado, ke e pé a mwoûdu ko
tabe megele, ke e pii pie: «A mwoûdu ce, ke a inenaa-
do ko a *piapwo na mwo coho, na e pwo wo Padué, ko
a cewéhung. [Be o wonaa a bwo ne na a péém ne ha
awiemewé me weeng.] É téteda heme geé ûdu, ke geé
pwo beme geé pipaniimiéo.»
26 Be é téteda heme geé eni a pwoloa ce, ke me geé
ûdu ha a mwoûdu, ke geé patemehi a bwo mele te
Padaame die ko a bwo mwojuia ten.

Pininim

27 §†É mu ko anaa, ke wo pana e eni a pwoloa te
Padaame, ai e ûdu ha a mwoûdu ten, heme time e uce
pipwoiipieng, ke e pwotahi ne ko a éé Padaame ke a
cewéhen. 28 Geé muko pétaapwo pininim ânebuhe a
bwo wiinaado me ûdu. 29 Be wo pana e eni a pwoloa
ke e ûdu ha a mwoûdu, heme time e uce temehi a éé
Padaame §‡, ke wo panaa, ke e te pébé a tautinaado ne
kon.

---

bwopiine mwo a pihuô, pwohewiin heme a puninye, ke pa apihuô te a éé apulie. † *Mepie tanim ne ko ê toomwo—Wo lépwo Juif ânebun, ke lé tali a puni ê toomwo, heme e pwo ni huô na ta. Tali mwo ni apuni ni toomwo pwopwaaden.* †† *11.7 Genèse 1.26–27* ‡ *Me time uce tawii a punin—ai Time uce cuwokon me e tawii a punin.* ‡† *A déme a wâé te Padué—E caa ne pa apulie wo Padué, beme e pwohewiieng, weeng Padué.* ‡‡ *11.8–9 Genèse 2.18–23* ‡‡† *A ine a pihuô na e mu haahin mu ko ni âcélo—Time uce pwéélang ko a bwopiinen. Weengi ni béé bwo niimihi nen de lépwo béé dotéén ko a Tii Iitihi: • Ê toomwo, ke e habwii te ni âcélo pie, pwo mwomwon den, beme e pwoiitihi me pipépwooti ne he nii Padué. Ke a mwomwon naa, ke e âbé mu ko Padué. Ai, • E habwii te ni âcélo pie, e paciiti pa aiu hen. Ai, • E pipwopain koja lépwo âcélo te Caatana (ni duéé), he e mwo ko pwoiitihi. Ai, • O pwojunuun koja ni duéé, beme e piwéden kojalé.* ‡‡‡ *Bwomu—Grek: La nature. Wieli a bwopiine ani pie a bwomu te ni apulie.* § *Cemang ne kome—ai Cemang ne kong.*

§† *11.18 1 Korénit 1.10–12* §†† *Wiinaado te Padaame—Ne pele ni bécéiuhe acéihi ne ko Iésu, ke te tice Caanilo (Sainte-Cène, Eucharistie) pwohewiikenye. Lé te wiinaado pwohewii a bwo wiinaado tenye ati he ni tan.* §‡ *11.24–25 Mataio 26.26–28; Maréko 14.22–24; Luka 22.19–20* §‡† *11.25 Exode 24.6–8; Ébéru 8.8–13* §† *11.27 Ébéru 10.29* §‡ *Time e uce temehi a éé Padaame—Alo ni bwopiinen: Ai, Time e uce temehi pie, céiu jélé me ni acéihi béén na lé wiinaado me ûdu, be céiu a éé apulie, a éé Kériso. Ai wieli, Time e uce temehi pie ana e ûdu me wii, ke {a ine} a éé Kériso me a cewéhen, he e mele me denye; ke a naado na te junihe iitihi.*

30 É mu ko anaa, ke hiwon nina tice niihelé, ke cunu
jélé mu hadeniiwé, ke hiwon nina lé mele. 31 Ke mepie
genye te pitauti ni bwomu tenye, ke time e o uce tau-
tikenye wo Padué. 32 †Ke heme e tautikenye ke e pwo
me genye mwomwon wo Padaame, beme time nye
uce pwocuhinaado me ni apulie pwo a bwohemwo.
33 Ke anaa, wogewé lépwo bééng, é heme geé pitapi-
tikewé beme geé pwowiinaado, ke geé piucéikewé.
34 Ke mepie mene pace céiu, ke e pwowiinaado ne pe-
len, be heme geé pitapitikewé, ke me time e uce tau-
tikewé wo Padué.

É ne ko ni béé naado, ke é bo pii hemepie é âdé
pelewé.

Ni âpipati te a Jenen Iitihi

12 É ne ko ni âpipati †† te a *Jenen Iitihi, wogewé
lépwo bééng, ke nimung me geé temehi ni naa-
do naa.
2 ‡É bwolihi, ke mwo te time geé uce téele temehi
Padué. Be lé pwo me geé piâ ité ne ni apulie, ke geé
tee âcehi ni *déme duéé na tice mulie kolé ‡†. Ke
pwocoon dewé me geé nelé.
3 ‡‡É mu ko anaa, na nimung me é patemehi tewé a
naado na céiu: Hemepie pwo paceli e cihe mu ko a
Jene Padué, pwocoon me *piapwo Iésu. Ke te tice
paceli jan me e pii pie: «Wo Iésu, ke Padaame!», heme
time uce é mu ko a Jenen Iitihi.

Te céiu a Jenen Iitihi na e ne

4 ‡‡†Muko pétaapwo pwo ni âpipati na ne, kehe te
céiu a Jenen Iitihi na e ne. 5 Muko pétaapwo pwo ni
bwo pipwoeabwé ko ni penem, kehe te céiu Padaame
na nye penem den. 6 Muko pétaapwo pwo ni penem,
kehe te céiu Padué na e pwo ni penem ne konye ati.
7 Ke e muko pétaapwo ne ni âpipati a Jenen Iitihi beme
wâé ne konye ati:

8 Ke wo pa céiu, ke e hegi mu ko a Jenen Iitihi a bwo
temehinaado;
Ke wo pa céiu, ke e hegi mwo, te é mu mwo ko a Je-
nen Iitihi, a pwooti ko ana e habwii ten ne ha a je-
nen.
9 Ke wo pa céiu, ke e hegi a céihi, ke te é mu mwo ko
a Jenen Iitihi.
Ke wo pa céiu, ke e hegi, ke te é mu ko a Jenen Iitihi
beme e pwo me tieden ni cunu.
10 Ke wo pa céiu, ke e pwo ni *pipwojunuun.
Ke wo pa céiu, ke e cihe ne he nii Padué.
Ke wo pa céiu, ke e temehi me e pineitééhi nina e
âbé mu ko a Jenen Iitihi, ke nina time uce âbé mu
kon.
Ke wo pa céiu, ke e temehi cihe he ni pwooti na te
pi-ité ‡‡‡.
Ke wo pa céiu, ke a bwo piocihe ne ni pwooti naa.

11 §Kehe te a Jenen Iitihi na e tai pwo ninaa. Ke e muko
pétaapwo patihi pwohewii ana te nimen kon.

Céiu genye me Kériso

12 §†Be piwien ne ko a éé apulie, be te céiu, kehe hi-
won ni béé duaan mu kon, beme lé pwo ace éé apulie.
Hemepie junihe hiwon jélé, kehe icehi ana lé tai mu ha
a éé apulie na te céiu. Ke te piwien mwo ne mwo ko
Kériso. 13 §††Be wogenye mwo, ke tai puukenye ko a Je-
nen Iitihi, beme céiu genye ne ha a één, heme ni *Juif
ai nina time uce ni Juif, ai ni *apenem tice ja kon, ai
heme ni apulie na time uce ni apenem tice ja kon; ke-
he genye tai ûdu mu ko a tabe na céiu na a Jenen Iitihi,
beme céiu genye me weeng.
14 Be a éé apulie, ke time uce ace céiu duaan mu kon,
kehe hiwon ni piduaan. 15 Hemepie pa a apulie, ke me
e pii pie: «Woéo, ke time uce pa i apulie, ke é mu ko
anaa, ke pwohewiin heme time é uce mu ha a éé
apulie», kehe e teko mu ha a éé apulie. 16 Hemepie e
pii na a pwojééne pie: «Woéo, ke time uce pa naamii
apulie, ke é mu ko anaa, ke pwohewiin heme time é
uce mu ha a éé apulie», kehe e teko mu ha a éé apulie!
17 Hemepie ati a éé apulie, ke me tai a naamii apulie,
ke genye o woté ace bwo téne nen? Hemepie ati a éé
apulie, ke me tai a pwojééne, ke genye o woté ace bwo
téne ne ni ûdenaado?

Te céiu a één

18 Kehe e te muko ne ni piduaan ne ha a éé apulie wo
Padué, ke te é ne ha ana te nimen kon. 19 Hemepie te
ju a céiu duaan mu ko a één, ke time uce a éé apulie
na hején.
20 Be hiwon ni piduaan, ke te céiu a één. 21 A naamii,
ke pwocoon me e pii te a i apulie pie: «Time uce pwon-
aado ne kom!» Ai a puni pa apulie, ke pwocoon me e
pii te ni a apulie pie: «Time uce pwonaado ne kowé!»
22 Kehe icehi ana nihe pwonaado ne ko ni piduaan ne
ha a éé apulie na nye niimihi pie tice niihelé. 23 Ke
genye te nihe pipwocile ni duaan na nye niimihi pie
time uce ju pwonaado ne kon. Ke genye te junihe pip-
wopweehi ne ko nina time genye uce alihi. 24 Ke time
genye uce wonaa ko a bwo pipwopweehi ne ko ni du-
aan ne ha a éénye na jan me nye alihi. Kehe e te pwo a

† *11.32 Ébéru 12.5–6* †† *Âpipati—A bwopiine ani pie, a niihenye me a bwo temehinaado na e ne tenye, beme nye penem me Padué, me pamwoiu ni acéihi (talent, aptitude, capacité).* ‡ *12.2 Habakuk 2.18–19* ‡† *Tice mulie kolé—Grek: Huuhu jélé.* ‡‡ *12.3 1 Ioane 4.2–3* ‡‡† *12.4 Roma 12.6*

‡‡‡ *Ni pwooti na te pi-ité—Ni pwocihe na time nye uce cémun ne kon, na nye pipaunu Padué kon. Wieli a ju pati apulie, wieli a pati ni âcélo (omehi 1 Korénit 13.1), wieli time uce a ju patinye.* § *12.11 1 Korénit 7.7* §† *12.12 1 Korénit 10.17* §†† *12.13 Galat 3.28*

éé apulie wo Padué me wonaa, [25] beme te tice aceli
pineitééhi ne ha a éé apulie. Tai ni piduaan ne ha a éé
apulie, ke lé muko pétaapwo picilelé. [26] Hemepie cunu
ace céiu duaan mu ko a éé apulie, ke tai ati ni duaan
ne ko a éé apulie, ke lé tai mu he ni picani me weeng.
Hemepie ace céiu duaa apulie, ke me piwâéeng, ke tai
ni piduaan, ke lé tai pipwodéén me weeng.

Ni béé penem na e ne wo Padué

[27] †Wogewé, ke a éé Kériso, ke muko pétaapwo
wogewé, ke ni piduaan ne ha a één. [28] ††Ke wo Padué,
ke e ne, pele ni acéihi me:
Lépwo bécéiuhen, ke wo lépwo *apostolo;
Lépwo béalohen, ke wo lépwo *péroféta [na lé pébé a pwooti mu pele Padué];
Lépwo béciéhen, ke wo lépwo apwocémun.
Ke é nelang, ke pwo:
Lépwona lé pwo ni naado na pwojunuun;
Lépwona lé pwo me wâé ni cunu;
Lépwona lé picani te ni béén;
Lépwona lé pipé ni béén;
Lépwona lé cihe he ni pwooti na te pi-ité.

[29] Lé te tai pwo apostolo? Lé te tai pwo péroféta? Lé te
tai pwocémun? Lé te tai pwo ce pipwojunuun? [30] Te tai
ne telé me lé pwo me wâé ni cunu? Lé te tai cihe he ni
pwooti na te pi-ité? Lé te tai piocihe? Ûhu! [31] ‡Geé hane
me etewé ni âpipati na ubwo.
Ke é bo habwii tewé mwo a pwaaden na junihe wâé.

A pipwoééhe

13 Hemepie é cihe
he ni pwooti te ni apulie
ke ni *âcélo,
ke me tieden dong a pipwoééhe,
ke é te ju pwohewii
a kiloon na taii,
ai a mekapwa na tanahi ‡†.
[2] ‡‡Hemepie etong
me é cihe ne he nii Padué,
ke me é temehi
nina e ha aduwo,
ke me etong
ati a bwo temehinaado,
ke me etong ati a céihi,
beme é pitaatééhi
ni amu ne ni juwole,
ke hemepie time uce
eânimung de ni béén,
ke te ju piticenaado ne kong.
[3] Hemepie é patihi ni dong
ne te nina menelé,
ke me é ne a ééng
beme cini ‡‡†,
ke hemepie time uce
eânimung de ni béén,
ke te ju piticenaado ne kong.

He ade a pipwoééhe?

[4] A pipwoééhe,
ke e ucéihi,
ke e picani te ni béén,
ke time e uce pitaaba,
ke time e uce pipii den,
ke time uce upwonimen.
[5] A pipwoééhe,
ke time e uce pwo celi tanim,
ke time e uce pihane den,
ke time e uce okéé,
ke time e uce cile ni ta
na lé pwo ne kon ne ni béén.
[6] ‡‡‡Time e uce pituume ko a ta,
kehe e pituume ko a juuju.
[7] §A pipwoééhe,
ke e pineuhi ati,
ke e cile a céihi
na ati he ni bwomunen,
ke e mu ucéihi ati,
ke e pé ne kon ati.

E te mu dieli mwo

[8] Ke time e uce mele
a pipwoééhe.
Ke o tieden ni pwooti
na pii ne he nii Padué.
Ke o tieden ni pwooti
na te pi-ité.
Ke o tieden
a bwo temehinaado.
[9] Ke genye te ju temehi
a céiu duaan.
Ke genye te ju pii
a céiu duaan
ne he nii Padué.
[10] Ke hemepie e bo âbé
ana ju wâé,
ke bo tieden
ana time uce hején.

[11] He mwo woéo
pa cuwo nahi ewa,
ke é cihe pwohewii

† *12.27 Roma 12.5* †† *12.28 Éféso 4.11–12* ‡ *12.31 1 Korénit 14.1* ‡† *Mekapwa na tanahi—Grek: Cymbale na pwo tihin.* ‡‡ *13.2 Mataio 17.20*

‡‡† *Beme cini—ai Beme é pipii dong. Time uce pwéélang he pwo grek.* ‡‡‡ *13.6 Roma 12.9* § *13.7 1 Pétéru 4.8*

pa cuwo nahi ewa,
ke é niimihi pwohewii
pa cuwo nahi ewa,
ke é pitautinaado pwohewii
pa cuwo nahi ewa.
Ke he é caa apulie,
ke caa nebwén na é pwohewii
ni bwomu te pa cuwo nahi ewa.

12 Be é jenaa,
ke time genye uce alihi ehi,
ke nye alihi pwohewiin
ne ha apiocile na caa au.
Kehe é alecehen,
ke genye bo ju alihi gaale.
Ke é jenaa,
ke é te ju temehi a céiu duaan.
Kehe é alecehen,
ke é bobe temehi † pwohewiin
he e temehiéo wo Padué.

13 ††Lé mu lépwo naado ce cié:
a céihi,
a piuca,
ke a pipwoééhe.
Kehe ana junihe piubwo
hadenii ninaa,
ke a pipwoééhe.

A bwopwone lupwo alo âpati

14 ‡Geé hane ânebun a pipwoééhe ne ha ati ni
naado na geé pwo.
Wâé mwo heme te junihe nimewé ko ni âpati na e ne
na a *Jenen Iitihi, ke e mu hadenii ninaa, ke a âpati ko
a cihe ne he nii Padué.
2 Be, me go cihe he ni pwooti
na te pi-ité, ke time go uce cihe te ni apulie, kehe go ci-
he te Padué. Be te tice paceli e temehi nina go pii, be é
mu ko a Jenen Iitihi na go pii nina e ha aduwo.
3 Heme go cihe ne he nii Padué, ke go cihe te ni
apulie: Go pamwoiulé, ke go paûmiêlé, ke go pwop-
weehi ne kolé.
4 Heme go cihe ha a pwooti na te pi-ité,
ke go te pipamwoiuko. Kehe me go cihe ne he nii
Padué, ke go pamwoiu ni acéihi.
5 Nimung me geé tai cihe ha a pwooti na te pi-ité, ke-
he te junihe nimung me geé tai cihe ne he nii Padué.
He go cihe ne he nii Padué, ke wâé mwo kojan heme
go cihe ha a pwooti na te pi-ité, ju icehi hemepie e pio-
cihen, beme e pamwoiu ni acéihi.

Pamwoiu ni acéihi

6 Hemepie é tuie lé pelewé, wogewé lépwo acéihi
béénɡ, ke me é te ju pacihekewé cehi ha a pwooti na
te pi-ité, ke é bo woté ko ace bwopwonen me é pam-
woiukewé? Ûhu, wâé heme é pébé a pwooti na geé
temehi, ne ha a bwo pwopune tong, ai é ne ha a
pwooti ko a bwo temehinaado, ai é ne ha a pwooti na
é pébé céiikewé ne he nii Padué, ai é ne ha a pwooti ko
ana e habwii tong wo Padué ne ha a jenen. Be ati ni-
naa, ke ni bwopwonen me picani tewé.
7 Hemepie ni pihenyebi, ke me pwo a patin,
pwohewii ne ko a oopwé ai a gitar, hemepie time uce
téne ehi ni patin celi pi-ité, ke genye o woté ko ace
bwo temehi na ace maa nyebi ‡† celi e ko pwo?
8 Ke
mepie a tutu, ke me e pwo ace patin celi time uce wâé,
woo na e bo pipwopweeng me e â ko pa?
9 Te piwien
ne mwo kowé, hemepie é mu ko a patiwé, ke me time
geé uce ne ace pwooti celi me temehi ehi, ke genye bo
woté ace bwo temehi na aceli geé ko pii? Be geé teko
ju cihe nge ha a puwo.
10 Te junihe hiwon ni pwooti pwo a bwohemwo, kehe
te tice aceli piticenaado ne kon.
11 Hemepie time é uce
temehi ace pwooti, ke é o coho ne pele paceli e ko ci-
he, ke weeng, ke pa coho ne tong.
12 Wogewé mwo, be
te junihe nimewé ko ni âpati na e ne na a Jenen Iitihi,
geé hane me hiwon ne tewé ninaa beme pamwoiu ni
acéihi heme geé pimu ibu.

Piocihe beme lé temehi

13 É mu ko anaa, ke wo pana e cihe ha a pwooti na te
pi-ité, ke me e pwoiitihi beme ne ten me e piocihe.
14 Be é hemepie é pwoiitihi ha a pwooti na te pi-ité, ke
a jenung ‡‡ ke e pwoiitihi, kehe a bwo temehinaado
tong, ke te tieden.
15 Ade aceli me é pwo? É bo pwoiiti-
hi ko a jenung, kehe é o pwoiitihi mwo ne ha a bwo
temehinaado tong. É bo pwonyebi ha a jenung, kehe é
o bo pwonyebi mwo ko a bwo temehinaado tong.
16 Be é hemepie go pipwo-olé te Padué ne ha a jen-
em, ke e o woté a bwo hegi nen pie «Amen ‡‡†» wo
pana e mu pelem ne ha a pwopwoiitihi tem? Be time e
uce temehi celi go ko pii.
17 Go pwo ni pwopwoiitihi na
junihe wâé, kehe time o uce pamwoiueng ne ha a céihi
ten.
18 É pipwo-olé te Padué mu ko ana é cihe ha a pwooti
na te pi-ité koja wogewé ati.
19 Kehe me nye pwotapiti-
hi, ke nimung me é pii celi nim ce pwooti mu ko a bwo
temehinaado tong, beme é pacémunihi mwo ni béén,
kojan hemepie 10000 ce pwooti ha a pwooti na te pi-
ité.

Ni pwooti na ité ke a inenaado

20 ‡‡‡Lépwo béénɡ, geé nemwo alihi pwohewii ne ko
ni nahi ewa ne ha a bwo tautinaado. Kehe é ne ko a ta,

† *É bobe temehi—Grek: Nye bo alieng gaale ne ha a ju bwo weeng.* †† *13.13 1 Tésalonik 1.3* ‡ *14.1 1 Korénit 12.31, 14.39*

‡† *Ace bwo temehi na ace maa nyebi—ai Ace bwo pineitééhi nen.* ‡‡ *Jenung—ai Jenen Iitihi.* ‡‡† *Amen—Wâé heme wonaa!* ‡‡‡ *14.20 Éféso 4.14*

ke me wogewé ni cuwo nahi ewa, kehe é ne ko a bwo
tautinaado, ke me wogewé lépwo apulie. 21 †Caa te tii
ne he ni tii iitihi pie, e pii wo Padaame pie:

É bo cihe te a puapulie ce
ha a céiu pwooti na te pi-ité,
me ha a pati ace céiu puapulie.
Kehe o te piwien
be time lé o uce tabemiéo.Ésaïe 28.11–12

22 Kehe é ne ko ni pwooti na te pi-ité, ke a inenaado,
time uce é ne ko lépwo acéihi, kehe é ne ko lépwona
time lé uce céihi.
A bwo cihe ne he nii Padué, ke a inenaado, time uce
é ne ko lépwona time lé céihi, kehe é ne ko lépwo acéi-
hi.
23 ††Hemepie lé taineibulé wo lépwo acéihi, ke mepie
lé tai cihe ha a pwooti na te pi-ité, ke me lé tehenebé
wo lépwoce apulie celi te tice aceli lé temehi, ai lép-
woceli time uce lépwo acéihi, ke lé o pii pie wogewé
lépwo apiolo!
24 ‡Ke hemepie lé tai cihe ne he nii Padué, ke mepie
pwo paceli time uce pa acéihi ai paceli te tice celi e
temehi, ke me e tehenebé, ke e téne ne kon ni pwooti
telé ati, ke e temehi ni ta pwo ten. 25 Nina e ha aduwo
ne he pwonimen, ke te ju tai mu ha a pwaale, ke e bo
tidihi jilin beme e pipaunu Padué, ke e pii pie: «A juuju
pie wo Padué, ke e pelewé!»

Bwomu tenye heme nye pipitikenye

26 ‡†He ade aceli me pwo, wogewé lépwo bééng,
heme geé pitaineibukewé?
E pébé ace nyebi wo pace céiu;
Ke e pacémunihi ‡‡ wo pace céiu;
Ke wo pace céiu, ke e pii ana e habwii ten wo Padué;
Ke e cihe ha a pwooti na te pi-ité wo pace céiu;
Ke e piocihen wo pace céiu.
Kehe tai ninaa, ke a bwopwonen beme pamwoiu ni
acéihi. 27 Hemepie pwo celi lé cihe ha a pwooti na te pi-
ité, alo ai cié, kehe lé muko pétaapwo cihe, ke me pwo
paceli e piocihen. 28 Ke hemepie te tice celi lé piocihen,
ke genye nemwo cihe. Kehe me nye te picihe tenye, ke
genye cihe te Padué.
29 ‡‡†É ne ko lépwo péroféta, ke alo ai cié lépwoceli lé
cihe. Ke me lé tauti ‡‡‡ wo lépwo béén. 30 Ke hemepie e
hegi ace pwooti mu ko Padué wo pace céiu, ke e nem-
wo cihe wo pa bécéiuhen.
31 Te jan me geé tai cihe ne he nii Padué, muko pé-
taapwo wogewé, beme tai pacémunihi, ke pamwoiuhi.
32 A jene pa péroféta, ke e te ténede pa péroféta. 33 Be
wo Padué, ke time uce pihauli nang, kehe e ne a au ke
belece.

Bwomu te ni toomwo

34 §Ke ni toomwo, ke me lé nemwo cihe ne he ni
*mwotapitihi, pwohewii ati ne pele ni acéihi, be time
uce ne telé me lé cihe. Kehe me lé ténedehi, pwohewii
ana e pii mwo ne ni *patén de Moosé. 35 Hemepie
nimelé me lé temehi ace céiu naado, ke wâé heme lé
tahimwo ni aiu helé ne he ni pomwa telé. Be é ne ko ê
toomwo, ke time uce wâé heme e cihe ne he ni pitihi
te ni acéihi §†.
36 He é mu pelewé he na e wie mulang a pwooti te
Padué? Ai te é ne tewé cehi celi e âbé beme dewé?
37 §††Hemepie pwo paceli e mwomwohi pie pa péroféta,
ai me e neeng bé na a Jenen Iitihi, ke me e temehi pie
ana é ko tii me dewé, ke a pihuô te Padaame. 38 Ke é
hemepie pwo paceli time e uce temehi ninaa, ke won-
aa be time e uce temehieng wo Padué §‡.
39 Wonaa, wogewé lépwo bééng, ke geé hane me
geé cihe ne he nii Padué, ke geé nemwo pacuwohi a
cihe ha a pwooti na te pi-ité. 40 Kehe me tai pwo ne ha
au, ke é ne ha a bwomunen na me wâé.

a bwo mulie cemwo mu ha amele

(Pwahamii tii: 15)

E caa mulie cemwo wo Kériso

15 É paniimihi tewé, wogewé lépwo bééng, a
Pwooti Wâé na é caa patemehi tewé. Ke geé caa
hegi, ke geé ko mulie ne hen. 2 Ke é mu ko a Pwooti
Wâé naa, ke e bo celuimikewé, hemepie geé temehi ne
he ni bwomunen na é patemehi tewé. Ke hemepie
time uce wonaa, ke o te ju piticenaado ne ko a céihi
tewé.
3 §‡†É caa ne tewé a pune na é caa hegi. Weengi ana
junihe pwonaado ne kon:
E mele wo Iésu Kériso
ne ko ni ta pwo tenye,
pwohewii ana tii
ne he ni tii iitihi.
4 §†Ke neduwoeng.

† 14.21 Ésaïe 28.11–12 †† 14.23 Apostolo 2.13 ‡ 14.24 Ioane 16.8 ‡† 14.26 1 Korénit 12.8–10 ‡‡ Pacémunihi—A bwopiinen pie, pipépwooti ne he nii Padué ko a junuu a Jenen Iitihi (prophétiser). Be nye wonaa heme nye pipune, heme e péékenye na a Jenen Iitihi. ‡‡† 14.29 1 Tésalonik 5.21 ‡‡‡ Lé tauti—A bwopiinen pie, picihe ko ace bwo mulie hen. Ai, Pitautieng.

§ 14.34 1 Korénit 11.3; 1 Timoté 2.12 §† Ne ha a niide a tii 11.5, ke e pii wo Paulo pie, pwo mwomwon de ni toomwo me lé pipép-wooti ne he nii Padué. Time uce wâé te Paulo me lé pacuwohi a pwoiitihi, ke me lé tahimwohi a bwo pwopune, ai heme lé pwo-jepule. É ha a benaamwon de Paulo, ke ni toomwo juif, ke time lé uce picaa me lé pine ni patén de Moosé, pwohewii ana lé pwo ne ni aiu. Omehi mwo note §†† 14.37 1 Ioane 4.6 §‡ Time e uce temehieng wo Padué—ai Time geé uce pipéce ne kon. §‡† 15.3 Ésaïe 53.5–12 §† 15.4 Mataio 12.40; Apostolo 2.24–32

Ke e mulie cemwo
ha a béciéhe ni tan,
pwohewii ana tii
ne he ni tii iitihi.
5 †Ke e âbeeti Pétéru ††,
ke wo lépwo 12 *apostolo.
6 Ke é alecehe anaa,
ke e âbeeti lépwona
wédenihi nina 500 acéihi.
A ubwo kolé, ke lé mwo teko mulie, kehe wo lépwo béén, ke lé caa mele.
7 ‡É alecehen, ke e âbeeti Cang,
ke tai lépwo apostolo.

E âbeeti Paulo

8 ‡†Ke é alecehelé ati, ke e âbeetiéo pwohewii pa
bénebwéne ewa ‡‡. 9 ‡‡†Be woéo pana junihe wahin jo
koja lépwo apostolo. Ke time uce jan me toii kong pie
pa apostolo, be é pwotahinaado ne ko ni acéihi ne ko
Padué. 10 ‡‡‡Kehe é mu ko a *pipwoééhe tice ja kon de
Padué, ke é mu ha a bwomunen naa. Ke a pipwoééhe
tice ja kon den ne kong, ke time uce piticenaado ne
kon, be é te junihe penem wéden kojalé ati. Time uce
woéo, kehe a pipwoééhe tice ja kon de Padué na e
kong.
11 Ke wonaa hemepie woéo ai woélé, ke weengaa ku-
ti a Pwooti Wâé li geme pipatemehi tewé, ke li geé céi-
hi ne kon.

E bo pwo me nye mulie cemwo

12 Ke hemepie geme patemehi pie e mulie cemwo
mu hadenii nina lé mele wo Kériso, ke woté? Be lé pii
wo lépwo béén mu kowé pie, te tice mulie cemwo te
nina lé caa mele. 13 Hemepie te tice mulie cemwo te ni-
na lé mele, ke wieli time e uce mulie cemwo mwo wo
Iésu Kériso! 14 Ke mepie time e uce mulie cemwo wo
Iésu Kériso mu hadenii ni amele, ke ana geme cihe
kon, ke o te ju piticenaado ne kon, ke a céihi tewé
mwo, ke o te ju piticenaado ne kon. 15 Hemepie ni
amele, ke time lé uce mulie cemwo, ke anaa, ke a
bwopiinen pie wo Padué, ke time e uce pwo me e
mulie cemwo mu ha amele wo Kériso. Ke é ha a
bwomunen naa, ke wogeme lépwo agele, he geme pii
pie wo Padué, ke e pwo me e mulie cemwo mu ha
amele wo Kériso.
16 Be mepie time lé uce mulie cemwo nina lé mele, ke
time e o uce mulie cemwo wo Kériso. 17 Ke mepie time
e uce mulie mu ha amele wo Kériso, ke o te ju pitice-
naado ne ko a céihi tewé. Ke mwo te wogewé he ni ta
pwo tewé. 18 Ke élé ité koja Padué ni acéihi ne ko
Kériso na lé caa mele. 19 Hemepie te ju a mulie ce cehi,
na genye céihi ne ko Kériso, ke wogenye ni apulie na
te junihe ta ne konye.

Pa bécéiuhen na e mulie cemwo

20 Ke weengi ana a juuju: E caa mulie cemwo mu
hadenii nina lé mele wo Kériso, pa atabuhi ko a tii
âdaanu: inen pie o hiwon nina lé o mulie cemwo. 21 §Be
a mele, ke e âbé mu ko pa apulie na te céiu nang, wo
*Adamu. Ke te é mu mwo ko pa apulie na te céiu
nang, wo Kériso, na e âbé a mulie cemwo te ni amele.
22 Pwohewiin he lé tai mele be céiu jélé me Adamu, ke
te piwien mwo ne he Kériso, be lé bo tai mulie be céiu
jélé me weeng.
23 §†Ke e caa mi pamulipi Kériso mu ha amele wo
Padué, be pa bécéiuhen. Ke e bo tai pamulipikenye
mwo, ni apulie te Kériso, heme e mwojuia cemwo ne
mwo éni pwo bwohemwo wo Kériso §††. 24 Ke é ha
anebwén kon, ke e bo tanahi taabwon ati ni pihuô na
ta na e konye wo Kériso. Ke e bo ne a pihuô he daame
te Padué Caa.
25 §‡Be wâé heme e pihuô dieli hemepie wo Padué, ke
e ne ati lépwona lé pwotahi ne kon, haahi ni an. 26 §‡†A
bénebwénen na e bo tanahi taabwon, ke a mele.
27 §†Be wo Padué, ke e *tai ne haahi ni an.*

Psaume 8.7

Kehe ati ninaa, ke te wo Padué na e ne te Kériso a pi-
huô ne ko ati ni naado. 28 Hemepie lé tai mu haahi ni
pihuô ten, ke wo pa Naîn, ke e bo mu haahi ni pihuô te
pana e ne ten a pihuô. Be me wonaa, ke bo wo Padué
na e pihuôhi ati ni naado.

Geé ûmiê!

29 Hemepie te pwo ace céiu bwomunen, ke lé o pwo
de wo lépwona puulé me de nina lé mele? Hemepie
time lé uce mulie cemwo nina lé mele, ke é mu ko ade
na lé pwo me puulé me delé §‡?
30 §§†Ke wogeme, ke é mu ko ade na geme teko mu
he ni naado na abwobwo téteda he ni benaamwon?
31 É téteda he ni tan, ke é tee âmwonuhi a mele. A ju-
uju pie é te junihe pipwodéén kowé, wogewé ni bééng,
ne he Kériso Iésu, Padaame henye. 32 §§‡Hemepie te ju
icehi me de a mulie pwo a bwohemwo, na é pwopa ne
ko ni ‘wota apiaba’ ne Éféso, ke ade aceli é o pé mu
kon? Hemepie nina lé mele, ke me time lé uce mulie

---

† 15.5 Mataio 28.16–17; Luka 24.34 †† Pétéru—Grek: Céfas. (Ke a céiu nii Pétéru.) Omehi a Ioane 1.42. ‡ 15.7 Luka 24.50 ‡† 15.8 Apostolo 9.3–6 ‡‡ Pwohewii pa bénebwéne ewa—Grek: Pwohewiin he picileéo ânebuhe a bwo tuie tong. Wieli lé pitoii nii Paulo, mu ko a bwo pwotahinaado ten ne ko lépwo acéihi, ânebuhe a bwo céihi ten ne ko Kériso. ‡‡† 15.9 Éféso 3.8; 1 Timoté 1.15 ‡‡‡ 15.10 2 Korénit 11.23

§ 15.21 Roma 5.12 §† 15.23 1 Tésalonik 4.16; Pii Beetihi 20.5 §†† A bwopiinen he pwo grek pie: O bo tai pwo te ati ni apulie, ne ha ati ni pétaapwo amu telé. §‡ 15.25 Mataio 22.44 §‡† 15.26 Pii Beetihi 20.14 §† 15.27 Psaume 8.7 §‡ Puulé me de nina lé mele—Wieli lé wonaa wo lépwo béén, ha a benaamwon de Paulo. Kehe icehi ana te tice pwooti ko a bwomunen naa, ne ha a céiu du-aan ko a Tii Iitihi. §§† 15.30 Roma 8.36 §§‡ 15.32 Ésaïe 22.13

cemwo, *ke genye pwowiinaado, ke genye ûdu, be é*
meé, ke genye o mele.
33 Geé pipwocile! Be: «Lépwo béénye na ta jélé, ke lé
pwotahi ne ko ni bwomu tenye na wâé.» 34 Geé mwo-
juia mwo ne he ni bwomu tewé na wâé, ke geé nemwo
pwo nina ta. Be time lé uce temehi Padué wo lépwo
béén mu kowé. É pii anaa beme tanim gewé.

Éé apulie na mwo coho

35 Ke wieli go o pii tong pie: «Lé woté ace bwo mulie
cemwo telé, ne nina lé caa mele? Ke é he ace de éé
apulie celi lé mwojuia cemwo ne hen?» 36 †Wogo pa
apulie na te tice celi go temehi! Be a pidenaado na go
cemi, ke e o mi mele ânebuhe ace bwo cim nen. 37 Ke
ana go cemi, ke time uce a acuwo, kehe te ju a pide-
naado, a pide *blé* ai ace céiu pidenaado. 38 Ke wo
Padué, ke e ne te a pidenaado naa ace één celi te ni-
men kon, ke muko pétaapwo ni pidenaado, ke e ne ni
één na time uce piwien.
39 Ke time uce piwie ni éé nina lé mulie, be ni apulie
ni béén, ke ni wota ni béén, ke ni meni ni béén, ke ni
ikua ni béén.
40 Pwo nina élé he miiden, ke te pwo mwo nina élé
pwo bwohemwo. Ke time uce piwie a bwo wâé ne nina
élé he miiden, me nina élé pwo bwohemwo. 41 A céiu,
ke a pwéélang ko a téale, ke a céiu, ke a pwéélang ko a
wole, ke ni béén, ke ni pwéélang ko ni ceni. Ke ni ceni,
ke time uce piwie ni pwéélang hen.

Ana e mulie cemwo

42 Ke o te piwien mwo ne ko a mulie cemwo te nina lé
mele. Nina neduwohi he pule, ke lé mele. Ke nina
mulie cemwo, ke time lé o bo uce mele mwo.
43 ††Ana neduwohi, ke caa piticenaado ne kon, kehe
ana e mulie cemwo, ke te junihe wâé. Ana neduwohi,
he te ju tice niihen, ke e mulie cemwo he pwo niihen.
44 Ana neduwohi, ke a éé apulie, ke é alecehen, ke o a
éé apulie na mwo coho. Be te pwo a éé apulie, ke te
pwo mwo a jenen.

Adamu me Kériso

45 ‡Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *Pa bécéiuhe*
apulie, wo Adamu, ke e hegi a mulie.
Genèse 2.7
Pa bénebwéne Adamu, wo Kériso, ke a Jenen na e ne a
mulip. 46 Kehe a éé apulie na mwo coho, ke time uce a
bécéiuhen, kehe a éé apulie. Ke e bo âbé alecehen a
éé apulie na mwo coho.
47 Wo Adamu, pa bécéiuhe apulie na tabuhieng mu
ko a pule, ke e mu pwo bwohemwo. Kehe e âbé mu he
*miiden wo Kériso, ‘pa béalohe apulie’.
48 Be wo Adamu, ke tabuhieng mu ko a pule, ke lé
pwohewiieng ni apulie, na lé mu pwo bwohemwo. Ke-
he wo Kériso, ke e âbé mu he miiden, ke lé pwohewi-
ieng ni apulie na lé mu he miiden. 49 Genye pwohewii
pa apulie na tabuhieng ko a pule. Alecehen, ke genye
bo te pwohewii mwo pa apulie na e âbé mu he miiden.

Nye pieda dieli mwo

50 Weengi ana é pii tewé, wogewé ni bééng: Time lu o
uce taa ha a *Mwametau te Padué a éé apulie, ke a
cewéle. Be nina nyaale tieden, ke te tice delé ha a
*mulie dieli mwo.
51 ‡† ‡‡Geé téne ehi, be é patemehi tewé ana te junihe
pwojunuun na e ha *aduwo: Time genye o uce tai
mele ‡‡†, kehe o tai taatéékenye 52 ju a benaamwon, na
piipwong ni naamiim, ha a bénebwéne pati a tutu. Be
o cuu a tutu, ke nina lé mele, ke lé o mulie cemwo, ne
ha a mulie na tice anebwén kon. Ke wogenye, ke o
taatéékenye. 53 ‡‡‡Be wâé heme e mele a éé apulie, ke
me taatééhi, ke me e mulie §. 54 §†Ke mepie taatééhi a
éé apulie, ke me e mulie §††. Ke é nelang he na o bo
pacuwohi a pwooti na tii pie:
E piwéden koja a mele
a mulie cemwo.Ésaïe 25.8
55 §‡*Wogo a mele, ke e wé a niihem?*
Wogo a amele,
ke bo woté ko ace bwo pwotahi
ne kome mwo§‡†*?Osé 13.14*

56 §†A ju junuu a mele ne konye, ke ana e âbé mu ko ni
ta na genye pwo. A junuu a ta, ke e âbé mu ko [ana
time nye uce mulie ehi ne he] ni *patén de Moosé.
57 Genye pipwo-olé te Padué, na e ne tenye me nye pi-
wéden dieli mwo, mu ko Padaame henye, Iésu Kériso!
58 Ni ju bééng, geé cumang me te tice celi e patup-
wokewé. Geé penem beme wâé ngen ana nime Padué
kon, heme geé ko temehi pie a penem dewé, ke time
uce piticenaado ne kon ne he Padaame.

Ni béé pihuô te Paulo

Âpati me de lépwo Iérusaléma

16 §‡É ne ko a mwani na taineibuhi me de ni acéihi
ne *Iérusaléma, pwohewii ana é pii te ni acéihi
ne Galat, ke geé pwo mwo. 2 Tai é he ni bécéiuhe tan
ne ha a naadenitan, ke muko pétaapwo wogewé, ke

† *15.36 Ioane 12.24* †† *15.43 Filipi 3.20–21* ‡ *15.45 Genèse 2.7*

‡† *15.51 1 Tésalonik 4.15–17* ‡‡ *15.51–52 Mataio 24.31*
‡‡† *Wieli e niimihi wo Paulo pie, e o epin ko mwojuia mwobé wo Kériso, heme lé mwo te mulie wo lépwo béén acéihi. Omehi 1 Tésalonik 4.15–17.* ‡‡‡ *15.53 2 Korénit 5.4* § *Grek: Wâé heme ana nyaale, ke e cuwohe ana time uce nyaale.* §† *15.54 Ésaïe 25.8*
§†† *Grek: Wâé heme ana e mele, ke me cuwohe ana time e uce mele.* §‡ *15.55 Osé 13.14* §‡† *Ke bo woté ko ace bwo pwotahi ne kome mwo?Grek: a Où est ton aiguillon?* §† *15.56 Roma 7.13*
§‡ *16.1 Roma 15.25–26; 2 Korénit 8.1–9*

geé neité ce mwani celi geé caa ko piwâam kon ne pelewé, beme time geé uce ucéihi ace bwo tehene lé tong, ke me geé bo taineibuhi ce mwani.
3 Wâé heme geé pipégali ni apulie, beme lé pé ngen ce âpati tewé ne Iérusaléma. Ke é hemepie caa woéo lang, ke é † bo nelé ngen ne pehi ce tii, beme *pajuujuhi pie wogenye na genye pahedelé.
4 É hemepie wâé me é ân, ke geme bo tai miengen.

É pipwopweeéo beme é engen

5 ††É bo âdé pelewé, alecehe a bwo pitahagéi na a province Macédoine tong.
6 ‡Wieli é o mwo mu pelewé ha ace céiu benaamwon, wieli ati a benaamwon ko tamu. Ke geé bo ne tong ce bépwonen ne he celi me é â lang.
7 Be time uce nimung me é ju alikewé heme é âdé, kehe é piniimihi pie me mwo pwo ace benaamwon celi me é mwo mu pelewé, hemepie te nime Padaame.
8 Kehe é o te mu Éféso die ha a tan ko Pentekote ‡†,
9 ‡‡be pwo a pomwa na ubwo na tehi ne ko a penem na wâé, kehe hiwon lépwona lé cubwoniéo.
10 ‡‡†Hemepie e tuie lé wo Timoté, ke geé hegieng ehi, beme wâé ne kon, be e penem me de Padaame pwohewiiéo.
11 ‡‡‡Ke me te tice paceli e téétieng, kehe geé ne ten ce bépwonen beme e mwojuia mwobé die pelong heme wâé a pwonimen. É o ucéieng me lépwoce béénye celi lé o âbé.
12 §É ne ko pa béénye Apolos, ke é te cuwo ko pii ten pie me e âdé pelewé me lépwo béénye, kehe time uce nimen me e âdé ni §†. Kehe e bo âdé, hemepie e bo tooli ace bwo âdé ten.

Bénebwéne pwooti

13 Geé ûmiê! Ke geé *cumang ne ha a céihi, ke geé mwoiu!
14 Ke me tai ni naado ne pelewé, ke me tai pwo ne ha a pipwoééhe.
15 §††Nimung me é pii tewé a céiu naado: Geé te temehi pie wo Stéfanas, ke ni apulie mu ha a pwomwoiu ten, ke ni bécéiuhen na lé céihi ne Akaï, ke lé penem me de ni acéihi.
16 Ke wogewé mwo, ke geé ténede ni apulie na pwohewiilé, ke ni apulie na lé te junihe penem me woélé.
17 É pituume ko a bwo âbé te Stéfanas, ke wo Fortunatus me Akaïkus, be lé wodehikewé ne pelong, ke lé pamwoiuéo.
18 Be lé paûmiêhi a jenung, ke a jenewé. Geé pwo me wâé tewé ni apulie na wonaa jélé!

Bépinelé

19 §‡Ni acéihi ne province Asia, ke lé pwobwocu tewé. Akilas me Priscile, me nina lé taineibulé ne pelelu, ke lé pwobwocu tewé ne he Padaame.
20 Tai lépwo acéihi na élé éni, ke lé pwobwocu tewé.
Geé pimwomwaaukewé heme geé pipwobwocu tewé, pwohewii nina pibéélé.
21 Woéo Paulo pana é tii ko a ing a bwocu ce.
22 §‡†Mepie pwo paceli time uce eânimen de Padaame Iésu Kériso, ke me e mu ha apwohi §†!
Maranata: Âbé go Padaame!
23 Ke me a pipwowâé te Padaame Iésu, ke me tai mu pelewé ati!
24 Ke tai e pelewé ati a pipwoééhe tong, ne he Kériso Iésu.

Adéikewé!

---

† *É—ai Geé.* †† *16.5 Apostolo 19.21* ‡ *16.6 Roma 15.24* ‡† *Tan ko Pentekote—A pipwodéén ko pitii âdaanu. Omehi mwo a Tan ubwo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* ‡‡ *16.9 Apostolo 19.8–10; 2 Korénit 2.12* ‡‡† *16.10 1 Korénit 4.17* ‡‡‡ *16.11 1 Timoté 4.12* § *16.12 1 Korénit 3.6* §† *Time uce nimen me e âdé ni—Wieli time uce ana nime Padué kon me e pwome engen.*

§†† *16.15 1 Korénit 1.16* §‡ *16.19 Apostolo 18.2,18,26* §‡† *16.22 Galat 1.8–9* §† *E mu ha apwohi—Ke a bwopiinen pie Geé neeng ité koja a pimu ibu tewé.*

2 Korénit

nge céii lépwo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo. Ke e mu pelen wo Timoté.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 55 me 57, he e mu Macédoine wo Paulo. (Omehi 16.6—17.15.) E tii a tii ce ha a jo na céiu alecehe a bwo tii nen den a .

E tii me dee?

Te a puco te ni acéihi ne Korénit. Omehi Atabuhi ko a tii . E tii ni tii na paa te lépwo Korénit wo Paulo, kehe icehi ana te alo cehi na e mu ha a Tii Iitihi. A tii ce, , ke a bépaahe ni tii ten delé.

É ko ade na e tii?

É ne ha a céiu tii na e tii ne telé ânebun (na pipatieden), ke e pééle lépwo Korénit wo Paulo. E cihe telé ko nina lé pwo na ta (2.3). Hiwon ni béén mu kolé na lé pininim (7.8−13). Kehe icehi ana pwo ni béé upwonimelé na lé pii pie, te tice mwomwon den me e pacihelé. Be lé hegi ni béé apipune agele na lé pii pie, te woélé cehi lépwo ju apostolo, ke lé pii me ta Paulo (pwahamii tii 10—11). E tii a tii ce wo Paulo, beme e pipwopain, ke me e habwii a pipwoééhe ten ne te lépwo acéihi ne Korénit (2.4; 6.11), me a pipwoééhe te Padué me delé (5.14−15). Nimen me e ne telé ace céiu benaamwon beme lé pininim, ânebuhe a bwo mwojuia ten mwo (13.10).
E tii mwo, beme e pwopune telé, beme lé pajuujuhi nina lé pii ânebun pie, me lé tai mwani me de lépwo acéihi ne Iérusaléma, be pwo a menele nelang (pwahamii tii 8).

Ade ace âne a tii ce?

Lé pii wo lépwona lé tauti Paulo pie, time uce pa ju apostolo, ke time uce e kon a Jenen Iitihi, mu ko ana pa apulie na e mu he ni picani, ke tice niihen. Kehe icehi ana e habwii wo Paulo pie, heme nye ju eabwé te Kériso, ke genye o bo mu he ni picani me ni téé pwohewii Kériso. Ke wâé heme nye hegi anaa, ke me genye cumang ne ha a piuca. Heme nye mu he ni picani jenaa, ke a bwopwonen me nye pipwopweekenye, beme e mu konye a wâé na te junihe ubwo wéden dieli mwo (4.17).
Heme tice niihenye, ke jan ne ko a junuu Padué me e penem konye, ke me e taatéékenye, beme nye pwohewii Iésu. Ke genye o habwii ne konye te ni apulie pwo bwohemwo a junuu Padué me a bwo ubwo na a wâé ten.
E habwii wo Paulo pie, wo lépwona lé tautieng, ke time uce lépwo ju eabwé te Kériso, be lépwo upwonimelé, ke muhi telé me lé picani me den.
E pii mwo pie, heme nye pwo ana ta, ke wâé heme nye pininim ke bitekenye, beme nye pitaatééhi nina nye pwo na time uce wâé. Heme wonaa, ke genye o bo piténede Padué, ke genye bo pipwoééhe ni apulie, ke o iitihi ke mwomwon ni mulihenye. Kehe icehi ana time uce wonaa a mulihe lépwona lé tauti Paulo.
É ne ha a tii ce, ke wo Paulo, ke e te junihe habwii a pwonimen ko lépwo Korénit. E te junihe pipwoééhelé, ke e te okéé ne kolé mwo ko ni ta na lé pii ne kon. Ke e te junihe okéé ne ko ni apulie na lé pwo me lé pitalupe.

A bwomune a tii 2 Korénit
Pipwobwocu me atabuhi ko a tii
A bwo mu te Paulo me lépwo Korénit

Mwomwon ni huô ten ne telé
E pipatemehi a piapwo ko a mulip
E pamwoiueng na a Pwooti Wâé, he e mu he ni picani mu ko Kériso
A pihuô ten ne kolé
A bépicani te lépwo acéihi ne Iérusaléma
E pipwopain wo Paulo ne ko lépwona lé tautieng
Paulo me lépwo apostolo agele
E mu he ni picani mu ko Kériso
Ana habwii te Paulo
Gia Paulo ne ko lépwo Korénit
Bénebwéne pwooti
Bépinelé

Pipwobwocu

1 Woéo † Paulo, na é pwotii, woéo pa apostolo te
Iésu *Kériso, âcehi ni pihuô te Padué. [Be e pa-
hedeéo ngen, beme é patemehi a pwooti ten.] É pwotii
lé céiikewé, wogewé a puapulie ten, na geé mu ha a
pwomwo ubwo Korénit, ke me de mwo ni apulie ten
ne ha a province Akaï. Wogemu me Timoté, pa céiu
acéihi béénye. [Ke e pwobwocu tewé mwo.]
2 Wâé heme e mu kowé a *pipwoééhe tice ja kon, me
a péém na e âbé mu pele Padué henye, me Padaame
Iésu Kériso. Adéikewé!

E pamwoiukenye ne he ni picani

3 ††Nye pipaunu Padué, Caa te Padaame henye Iésu
Kériso. Be pa Caa tenye mwo na nihe eânimen denye,
ke e te cuwo ko pwo nina wâé ne konye. Ke weeng
Padué, na e mu te cuwo ko pwopweehi ni pwoni-
menye, ke e pamwoiukenye.
4-5 ‡Be e wonaa tenye heme nye mu he ni picani mu
ko Kériso. Ke hemepie te junihe ubwo ni picani tenye,
ke o te junihe ubwo wéden a bwo pwopweehi ne ni
pwonimenye ten ne ko Kériso. Ke wogenye mwo, ke o
jan ne konye me nye uce pwopweehi ni pwonime ni
béén na lé mu he ni picani.
6 É mu ko anaa, na hemepie é ‡† mu he ni picani
woéo, ke a bwopwonen me é pwopweehi ni pwon-
imewé, beme celuimikewé. Be e pamwoiuéo [wo
Padué] beme é pamwoiukewé, heme geé mu he ni pi-
cani pwohewiiéo. 7 Ke é temehi pie, geé cumang [ne
he ni céihi tewé]. Be é he geé mu he ni picani
pwohewiiéo, ke e pwopweehi ni pwonimewé wo Padué
pwohewiiéo.

Lé pwotahinaado ne ko Paulo ne Asia

8 ‡‡Wâé heme geé temehi, wogewé lépwo béého, pie
lé te nihe pwotahinaado ne kong ne ha a province
Asia. Ke caa pwocoon ne kong me é picani ne ko ni-
naa, ke é caa pwo me é mele.
9 Pwohewiin heme tautiéo, ke pwocuhinaado tong
die ha a mele. Ke heme wonaa, ke a bwopwonen, be-
me é nemwo picéihi ne kong, ke me é pipatupwoéo te
Padué, na e pwo me lé mulie cemwo lépwo amele.
10 ‡‡†E caa te celuimiéo koja a mele, ke e o mwo te
celuimiéo mwo he ni benaamwon ce. Ke é céihi me ub-
wo pie, e o mwo te celuimiéo mwo he ce tan celi mwo
e he pwaaden. 11 Ke wogewé, ke geé picani tong, ne he
ni pwopwoiitihi tewé, wogewé me lépwona hiwon jélé.
Ke e téne wo Padué, [ke e celuimiéo] ke e adéiéo. Ke
hiwon ni apulie na lé pwo-olé ten ko ninaa.

a bwo mu ten me lépwo korénit

(Pwahamii tii: 1—7)

Mwomwon ni huô tong ne tewé

12 [Wâé heme geé temehi pie] ati ni naado na é pwo
ne éni pwo bwohemwo, ke é pwo ne ha a juuju, ke é
mu ha a ju pwonimung ‡‡‡. Ke te piwien mwo ne ko ni
penem dong ne kowé [be te tice ta hen]. Ke e pajuu-
juéo na a *pwocihe na e âbé mu ha a pwonimung, me
é pii ninaa. Be é âcehi a pipwoééhe tice ja kon de
Padué, kehe time uce é ne ha a bwo temehinaado te
lépwo apulie.

† *Woéo—Grek: Wogemu. Wo Paulo na e pwo a tii, kehe icehi ana e habwii pie te céiu pwonimelu me Timoté na e mu pelen.* †† *1.3 Roma 15.5* ‡ *1.5 Psaume 34.20* ‡† *É—Grek: Nous. Ati ha a tii ce, ke e pii wo Paulo pie, Geme (nous), beme e te cihe kon mwo. He pwo cemuhi, ke genye tii pie, **Woéo**beme junihe pwéélang. (E ne he ni note Woéo...). He ni béé duaan, ke wieli e cihe kolu me Timoté, ke é he ni béé duaan, ke wieli e cihe kolé me lépwoce béén.*

‡‡ *1.8 Apostolo 19.23; 1 Korénit 15.32* ‡‡† *1.10 2 Timoté 4.18* ‡‡‡ *Wieli lé tauti Paulo wo lépwo béén ne Korénit pie, time uce a juuju ali e pii pie, me e bo okelo ko â caniêlé. Ke e tii beme e pipwopain.*

13-14 †Be, me é mu pwotii lé céiikewé [ke te tice celi é
pineduwohi kowé]. Be nina geé pine, ke te ni juuju. É
mu ko anaa, [na o time uce tanim gewé kong] ha ace
tan celi e o bo mwojuia mwo hen wo Padaame henye
Iésu. Ke geé o pipwodéén kong, pwohewii a pip-
wodéén dong kowé. Geé caa te temehi anaa, kehe
nimung me geé temehi ehi.

Junihe nimung me é â caniêkewé

15 Ânebun, ke é niimihi pie, geé te temehi ehi [a
pwonimung]. Ke anaa kuti ali é niimihi ânebun pie me
é [okelo ko] âdé caniêkewé, beme e okelo ko adéikewé
wo Padué mu kong. 16 ††Be a céiu, ke a bwo engen
dong nge ha a province Macédoine. Ke a céiu mwo, ke
a bwo mwojuia tong mwo ne *Judé. Ke é niimihi pie,
wieli geé bo picani tong ko a bwo mwojuia tong ne
mwo lang.
17 Weengaa a bwo niimihinaado tong ânebun. [He é
mu ko ade na time é uce mwojuia ne mwo pelewé?]
Wieli geé ko niimihi pie, time é uce piniimihi ehi? Wieli
é pwohewii lépwona lé pii pie «éa» heme ko «ûhu»?
18 Ûhu! Time é uce wonaa, be e te pajuujuéo wo
Padué. Be hemepie e te cumang, ke woéo mwo, ke é o
te cumang. Ke é hemepie é pii tewé pie «éa», ke te
«éa» ‡!
19 ‡†Geé téne: Wo Kériso Iésu na geme patemehieng
dewé, wogeme me Silas me Timoté, ke te weeng kuti
pa *Naî Padué [na e juuju. Be weeng, ke pa pwooti mu
pele Padué] na e pii tenye pie: «Éa!» Kehe time uce
«Meniing...» ‡‡. 20 ‡‡†Be e pii pie «éa», beme nye hegi ati
ni *adéihi te Padué li e caa mi pii. Ke te é mu ko Kériso
na nye tai pwoun de Padué, ke genye tai pii ati pie:
«Éa! Amen!»
21 Ke te wo Padué na e pwo me nye cumang ne he
Kériso. Be weeng na e pipégalikenye ‡‡‡ [me nye apulie
ten]. 22 §Ke e caa ne tenye a *Jenen Iitihi he ni pwoni-
menye, beme a inen [pie wogenye, ke ni apulie ten].
Weengaa a bécéiuhe adéihi na e ne tenye.

A watihen na time é uce âdé

23 É te juuju §†, ke e pajuujuéo mwo wo Padué, heme
é pii tewé pie: Weengi a watihen na time é uce mwo-
juia ne mwo pelewé ne Korénit. Be é hemepie é âdé,
ke wieli [é o pii ce pwooti celi nihe] téé ne kowé. Kehe
time uce nimung me é wonaa. 24 §††Be time uce
nimung me é pihuô wédenikewé. Be geé caa te
cumang ne he ni céihi tewé, ke nimung me nye pipen-
em ibu, beme nye tai pipwodéén.

2

1-3 §‡Hemepie é pipwodéén, ke wogewé mwo, ke
geé pipwodéén. Be te wogewé kuti na geé mu tee
cuwo ko pamwoiuéo, ke wâé heme wonaa §‡†. Kehe
icehi ana heme téé gewé, ke bo wooélé celi lé bo pwo
me é pipwodéén? É mu ko anaa, na caa time uce
nimung me é cihe me ubwo ne kowé mwo, ko aceli é
tooli ne pelewé §†. Weengaa kuti a watihen na é
pitaatééhi a bwo niimihinaado tong. 4 §‡Ke é caa pwotii
lé céiikewé §§†. Kehe icehi ana te junihe piwahin a
pwonimung, ke é te nihe é, be é temehi pie, o te nihe
téé gewé ko nina é pii §§‡. Be ana te ju wâé tong cehi,
ke me é habwii tewé pie, nihe ubwo a pwonimung
kowé.

Geé pineu pa apulie @ na e pwotahinaado ne kowé

5 Wo pa apulie na e pelewé, pali e pwotahinaado ne
kong §§§, ke te nihe ubwo a ta na e pwo tewé kojaéo.
Weengaa a watihen me tai téé genye. Kehe icehi ana
time é uce pé me ubwo [a ta na e pwo tenye]. 6 Be geé
caa te tautieng [18], [ke geé caa te habwii ten a ta na e
pwo]. Ke caa te jan.
7 Ke é jenaa, ke wâé heme geé pineueng, ke me geé
pipamwoiueng mwo. Be koli e bo patupwo [a céihi
ten] be te nihe ubwo a bwo téé nang. 8 Ke é cuwokowé
[beme geé pwo me céiu a pwonimewé] beme geé hab-
wii ten mwo a pipwoééhe tewé [19].
9 Ke é he li é pwo ali tii, ke a bwopwonen me é alihi
[ni pwonimewé] pie, geé te piténedeéo, na ati he ni
naado. 10 Ke é hemepie geé pineu pa apulie naa, ke
woéo mwo, ke é o te pineueng mwo. Ke te a juuju pie,
é caa pineueng, me dewé, ne he nii Kériso. Ke é niimi-
hi pie, a ta na e pwo tong, ke time uce nihe ubwo [20].
11 [21]Be hemepie nye wonaa, ke o caa te tice pwaadeni
*Caatana me e pihaamikenye. Be nye caa temehi ehi
ni bwomu ten.

Nye piwéden mu ko Iésu Kériso

12 [22]É â Troas, beme é pii beetihi a *Pwooti Wâé te
Kériso. Ke me é tehene ngen, ke é tooli pie, e caa te
pwopweehi a pwaadeniing wo Padué. 13 [23]Kehe icehi

† *1.14 2 Korénit 5.12; Filipi 2.16* †† *1.16 1 Korénit 16.5–6*
‡ *Grek: Wo Padué, ke e te mu ha a bwo mu ten, beme a pwooti +tong ne tewé ke me time uce «éa» me «ûhu».* ‡† *1.19 Apostolo 18.5* ‡‡ *Meniing... Grek: «Éa» me «ûhu».* ‡‡† *1.20 Pii Beetihi 3.14* ‡‡‡ *Pipégalikenye—Grek: Oint. Omehi note* § *1.22 2 Korénit 5.5; Éféso 1.13–14* §† *É te juuju—Grek: [É piapwo] ne ko a mulihung.* §†† *1.24 1 Pétéru 5.3*

§‡ *2.1 1 Korénit 4.21* §‡† *2e phrase—Grek: [Wogewé] na me geé pwo me é pipwodéén.* §† *4e phrase—Grek: Anaa kuti na é niimihi pie, o time é uce mwojuia ngemwo pelewé, me é pwo me piwahin gewé.* §‡ *2.4 Apostolo 20.31* §§† *É caa pwotii lé céiikewé—Tieden a tii naa, kehe time e uce pii a bécéiuhe tii te lépwo Korénit, na e mu ha a Tii Iitihi.* §§‡ *Be é temehi pie, o nihe téé gewé ko nina é pii—Grek: Time uce a bwopwonen me piwahin gewé.* §§§ *Wo pa apulie na e pelewé, ke pali e pwotahinaado ne kong—Grek: Hemepie e pwo me piwahin genye wo pace céiu apulie.* 18 *Geé caa te tautieng—Grek: Lé caa te tautieng na a hiwon kowé. Wieli a bwo tautieng de ni acéihi na lé pimu ibu.* 19 *Habwii ten mwo a pip-woééhe tewé—Wieli a bwopiinen pie, lé hegieng mwo ne ha a pimu ibu telé.* 20 *Dernière phrase—Grek: Hemepie é pineueng ko ace*

ana te nihe pinekepé ne tong ko pa béého Tit. Be é
ucéieng, ke time e uce tuiebé. Ke é caa pine lépwo a-
mu Troas, ke é mwojuia mwobé ne éni Macédoine [be-
me é haneeng].
14 Kehe icehi ana nye pipwo-olé te Padué, be e caa pi-
wéden wo Kériso. Ke e péékenye † ne he pwahamii ni
apulie ati, pwohewii a mwocoda ten na e piwéden. Ke
nye habwiieng ati ne he ni piduaan, ke e pwo me nye
patemehieng, pwohewii a ûdenaado na wâé.
15-16 ††Éa, nye pwohewii a tabe ûde, a âpipati na e ne
te Padué wo Kériso. Ke wo lépwo béén, na e mwo ko
celuimilé mwo, ke lé téne a ûden na wâé, ke e pébé
céiilé *a ju mulip [dieli mwo ne pelen]. Kehe é ne ko
lépwo béén na lé ko pipatieden ni mulihelé ité ko-
jaeng, ke lé te ju téne cehi a ûdenaado na ta, na e
pébé céiilé a mele.
Ke he woo celi jan me e pwo a penem naa, [a penem
de lépwo *apostolo? O te tice, kehe te icehi pa apulie
na e picani ten wo Padué]. 17 Junihe hiwon lépwona lé
pé a pwooti te Padué, beme lé hane mwani kon, kehe
time é uce pwohewiilé. Be woéo, ke pa apenem de
Kériso, ke é pii a juuju ne he pwahamii Padué. Be
weeng na e pahedeéo.

É pipatemehi a piapwo ko a mulip

3 ‡Kona [geé niimihi pie] é pipii dong mwo? Ûhu!
Kona wâé heme é habwii tewé ni tii na lé cihe
kong me wâé? Ai me é pwo me geé tii ni pwooti ne
kong, beme é habwii te ni béé acéihi, pwohewii ana lé
pwo ne ni béé apipune? Ûhu! Time é uce wonaa, [be
geé te temehiéo ehi]! 2 ‡†Be a tii tong, ke ana wogewé
na caa te tii ne ha a pwonimung. Ke jan me lé pine ati
ne ni apulie [na lé alihi ni penem dong ne pelewé].
3 ‡‡Be wo Kériso, ke weeng na e caa tii a tii naa, ke
woéo, ke te ju pa apitéteimipwooti. Ke a pwooti ha a tii
na time uce tii ko bépwotii, kehe ana tii ko a *Jenen
Iitihi te Padué, na e mulip ‡‡†. A tii na time uce tii ne
pwo ace péi ‡‡‡, kehe e tii ne he ni pwonime apulie. 4 É
cumang [he é pii anaa] é mu ko ana é céihi me ubwo
ne ko Padué, be é mu he Kériso. 5 Ke time é uce niimihi
pie, é pipwo cehi a penem na e ne tong. Be te wo
Padué na e pwo me jan ne kong me é pwo. 6 §Ke
weeng na e pwo me é pébé a *piapwo ten na mwo co-
ho [na e pwo me denye, wogenye a puapulie ten].

A piapwo naa, ke time e uce âbé mu ko ni patén na
tii, kehe ana e âbé mu ko a Jenen Iitihi. Be ni patén na
tii, ke e pwo me nye mele. Kehe icehi ana a Jenen Iitihi,
ke e pwo me nye mulie.

Junihe ubwo a wâé te Padué

7 §†He li e pébé li patén wo *Moosé li tii ne pwo li péi,
ke lé tuiebé ne ha *a wâé te Padué. Be te junihe
pwomelaa a pwahamii Moosé, ke time uce jan me lé
omeeng wo lépwo *Isaraéla. Kehe icehi ana time uce
bwolihi a pwéélang naa, ke ni patén, ke e pébé a mele.
8 Ke hemepwo é ne ko ali piapwo §†† li e pébé na a Je-
nen Iitihi, [ke e pwo me nye mulie] ke te junihe ubwo
wéden a wâé naa. 9 §‡Be mepie pwo a wâé na ubwo te
ni patén na lé ne cuhinaado tenye, kehe o bo junihe
ubwo wéden a wâé te a piapwo na e pwo me mwom-
won genye [ne he pwahamii Padué]. 10 Éa, a wâé [ko ni
patén] ke a naado na te junihe wahin ne ko jije a wâé
[ko a piapwo na mwo coho]. 11 Be mepie caa pwo a
wâé ko ana time uce bwolihi, ke o bo woté ace bwo
ubwo na a wâé ko ana e mu dieli mwo?

Nye alihi a wâé te Padué

12 E pamwoiukenye a piapwo naa, na e pwo me
denye wo Padué §‡†, beme time uce piwâ genye [me
nye pipwoeabwé ten]. 13 §†Ke time nye uce pwohewii
Moosé, li e talui a pwahamiin, he li e cuwo ânebuhe [a
puapulie ten] lépwo Isaraéla. Be o time uce wâé heme
lé alihi a wâé na pwomelaan na e mu kon. Be a wâé
naa, ke caa ko pitieden kojan ânebun.
14 Ke é ne ko lépwo Isaraéla, ke te junihe capuhi ni
pwonimelé, dieli jenaa. Be heme lé pine, ai me lé téne
ni tii ko patén §‡, tii ko a piapwo ânebun, ke [time lé
uce alihi temehi ni juuju na e mu hen. Be pwohewiin
heme] talui ni pwahamiilé ko ace mwaanu. Ke time
uce [jan me lé pwii] a mwaanu naa, kehe te icehi,
hemepie lé mu ko Iésu.
15 Éa, a juuju pie, é dieli jenaa ni, heme lé mu pine ni
tii te Moosé wo lépwo Isaraéla, ke pwohewiin heme
neduwohi kolé ni bwopiinen. 16 §§†Kehe icehi ana
hemepie e biteeng nge céii Padaame wo pace céiu
apulie, ke o tupwo a bétalui na a pwahamiin. 17 §§‡Be
wo Padaame, ke weeng a Jenen. Ke me e konye a Jene
Padaame, ke e tuwokenye koja ni naado na lé
ciekenye, ke caa te tice celi e imwikenye. 18 Ke caa tai
pwii mu he pwahamiinye a bétalui nen, beme nye
pwohewii a apiocile na pwomelaan ko a wâé te Padué.

céiu naado. 21 *2.11 Luka 22.31* 22 *2.12 Apostolo 14.27; 1 Korénit 16.9* 23 *2.13 Apostolo 20.1* † *Péékenye—ai Péékeme. Wieli e te picihe kon me lépwo béé apostolo.* †† *2.16 Luka 2.34; 2 Korénit 3.5–6* ‡ *3.1 Apostolo 18.27; 2 Korénit 5.12* ‡† *3.2 1 Korénit 9.2* ‡‡ *3.3 Exode 24.12; Jérémie 31.33; Ézékiel 36.26–27* ‡‡† *Padué, na e mulip—ai Padué na e ne a mulip.* ‡‡‡ *Tii ne pwo ace péi—Ni patén de Moosé. Omehi Exode 24.12. E caa te mi patemehi ânebun wo péroféta Iérémia pie, wo Padué ke e o pii a patén na mwo coho ne he ni pwonime ni apulie. Omehi Jérémie 31.33; Ézékiel 11.19; 36.26–27.* § *3.6 Jérémie 31.31; Ioane 6.63; 1 Korénit 11.25*

§† *3.7 Exode 34.29* §†† *Piapwo—Grek: A penem (ministère, service). Te piwien ne he ni niide a tii 9 me 10.* §‡ *3.9 Deutéronome 27.26; Roma 1.17* §‡† *A piapwo naa, na e pwo me denye wo Padué—Grek: Espérance.* §† *3.13 Exode 34.33* §‡ *Ni tii ko patén—Élele Iitihi Ânebun (l'Ancien Testament).* §§† *3.16 Exode 34.34* §§‡ *3.17 Ioane 8.36; Roma 8.2*

Be e pitaatéékenye na a Jene Padaame, beme nye
pwohewiieng, ke me nye mu ha a wâé na piubwo da.

A Pwooti Wâé ke a pwéélang @ ne ha a melepiing

4 E ne tong a penem naa wo Padué, ne ha a bwo
wâé nang. Weengaa a watihen na time uce pitup-
wo jo [heme é mu he ni picani].
2 [†]Ke é caa mi piniimihi pie [hemepie é patemehi te ni
apulie] ke time é o uce pii ace pwooti celi gele, ke time
é uce neduwohi ace céiu naado. Ûhu! Time uce wâé
tong ni bwomu te ni apulie na lé wonaa, be lé pwo me
tanim genye. Be é penem ha a juuju. Ke time é uce
pibitehi ni pwooti te Padué; kehe é habwii ehi a juuju,
ne he pwahamii Padué. Ke wo lépwo apulie, ke lé o
temehi ne he ni *pwonimelé [pie time é uce pi-
haamilé]. 3 Be a Pwooti Wâé na é ko patemehi, ke
pwéélang, ke jan me lé temehi ati ne ni apulie, kehe te
time uce wo lépwona élé ité koja Padué na lé patieden
ni mulihelé [††]. 4 [‡]Be e pwo me bwi jélé [wo *Caatana]
pa caa te a bwohemwo ce, beme time lé uce alihi a
pwéélang ko a Pwooti Wâé, ke me time lé uce céihi ne
kon. A pwéélang naa, ke *a wâé te Kériso, na a déme
Padué.
5 Be, me é pipune, ke time é uce pipii dong ne tewé,
kehe é patemehi Kériso Iésu, Padaame. Ke é mu kon,
na woéo, ke é penem dewé.
6 [‡†]E pii wo Padué ânebun pie: *Wâé heme e tuie a
pwéélang ne ha awieme a melepiing.*

Genèse 1.3

Ke wo Padué naa, ke weeng kuti, na e pwo me e tuie a
pwéélang den ne he ni pwonimenye, beme nye temehi
pie, a wâé ten, ke e he Iésu Kériso [‡‡].

Mang a céihi tong ne he ni picani

7 [‡‡†][A pwéélang na e konye, ke e pwohewii] a naado
na nihe ubwo a cuhin. Kehe icehi ana nye pwohewii ni
mwotabe pule [na time uce mwoiu]. Ke anaa, ana me
lé temehi ne ni apulie, pie time e uce âbé mu konye a
junuun ce, na junihe ubwo wéden. Kehe e te âbé mu
ko Padué.
8 [‡‡‡]É [§] te junihe mu he ni pétaapwo picani me ni téé,
kehe icehi ana time lé uce caaiteéo. Ke hiwon ni naado
na ta na e mu tuie ne kong, kehe icehi ana é te
cumang. 9 Lé te cuwo ko pwo tong nina time uce wâé,
kehe icehi ana time e uce patupwoéo wo Padué. Ke lé
pabetiiéo ne he pule, kehe icehi ana é te cuwoda mwo.
10-11 [§†] [§††]Ati he ni tan, ke é te pipwopweeéo ne ko a
mele me de Iésu. Be é teko pé ne ha a ééng a bwo
mele ten: a ééng na e bo mele. Kehe icehi ana é te pé
ne kong mwo a bwo mulie cemwo ten. Ke lé o alihi
anaa ne ni apulie [§‡].
12 Ke hemepie é pipwopweeéo ne ko a mele, ke a
bwopwonen beme e mu kowé *a ju mulip [§‡†]. 13 [§†]Be
caa te tii ne he ni *tii iitihi pie: *É céihi ne ko Padué, ke é
mu ko anaa, na é cihe.*

Psaume 116.10

Ke woéo mwo, ke é céihi, ke é mu ko anaa, na é pii
beetihi a Pwooti Wâé ten.

E pwo me é mulie cemwo

14 [§‡]Be é temehi pie, wo Padué, ke e pwo me e mulie
cemwo wo Padaame Iésu mu ha amele. Ke e bo pwo
me é mulie mwo, be é mu ko Iésu. Ke e bo tai
péékenye ibu me wogewé, me nye cuwo he pwahami-
in. 15 É ko anaa, na e adéikewé mu ko ni picani na é mu
hen. Ke me wonaa, ke o hiwon ce apulie celi lé o teme-
hi ni *adéihi ten na e âbé mu ko a *pipwoééhe tice ja
kon den. Ke lé pwo-olé ten, me pipwoun den, ke lé o
pipatemehi ngen a wâé ten, me a bwo ubwo nang [§§†].

Time uce bwali ni picani tenye jenaa

16 [§§‡]É mu ko ati [ni adéihi naa] ke o time uce pitupwo
genye. Be mepie e ko mwaale ni éénye [ke me e â
benihi a mele]; ke é ne ko a ju mulip na e konye, ke e o
piubwo nang da. 17 [§§§]Ke mepie nye mu he ni picani he
ni tan ce, ke time uce ubwo, ke time uce bwali. Be ni
bwopwonen me pipwopweekenye, beme e mu konye
a wâé te Padué. Ke a wâé naa, ke o junihe ubwo wé-
den koja ni picani jenaa. Ke e o te mu pelenye dieli
mwo.
18 [18]É mu ko anaa, na nye nemwo pé me junaado ni-
na nye alihi ko ni naamiinye. Be time lé uce tee mu me
bwolihi. Kehe nye hane ni naado na time nye uce alihi:
ni naado na lé o mu dieli mwo.

A éé apulie na mwo coho

5 [19]He nye mwo ko mulie éni pwo bwohemwo, ke a
éénye, ke pwohewii a mwa mwaanu na o bo
tanahi taabwon ha ace céiu tan. Kehe icehi ana nye
temehi pie, pwo a mwa tenye na e jeda he *miiden. A
mwa naa, ke e te mu dieli mwo, be a mwa na e bahi
wo Padué, kehe time uce aceli e bahi wo pace apulie.
[A mwa naa, ke a éénye na mwo coho.] 2 [20]É jenaa, ke
nye cewé, be te junihe binyi ne tenye me nye tee ucéi-

---

† *4.2 2 Korénit 2.17; 1 Tésalonik 2.5* †† *Grek: Caa neduwohi a Pwooti Wâé tong ne ko lépwona lé mele.* ‡ *4.4 Éféso 2.2; Kolosé 1.15; Ébéru 1.3* ‡† *4.6 Genèse 1.3; Ésaïe 9.1; 2 Korénit 3.18* ‡‡ *A wâé ten, ke e he Iésu Kériso—Grek: A wâé te Padué ne he pwahamii Kériso.* ‡‡† *4.7 2 Korénit 5.1* ‡‡‡ *4.8 2 Korénit 1.8, 7.5* § *É—Grek: Nous (pwohewii gemu, geme, ai genye he pwo cemuhi). Kehe icehi ana wo Paulo, ke e pii ni naado na e tuie ne kon. Piwien he ni niide a tii 8–15. Omehi mwo note* §† *4.10 1 Korénit 15.31* §†† *4.11 Roma 8.36* §‡ *Ke lé o alihi anaa ne ni apulie—Grek: Beme o habwii a [mulie] naa.* §‡† *Grek: Anaa kuti na e penem +kong a mele; ke a mulie, ke e [mu] kowé.* §† *4.13 Psaume 116.10* §‡ *4.14 1 Korénit 6.14* §§† *Grek: Be ati ninaa, ke e tuie be me dewé, beme e piân a pipwoééhe tice ja kon. Ke o hiwon nina lé o pipwoun de Padué, ne ha a wâé ten.* §§‡ *4.16 Éféso 3.16* §§§ *4.17 Roma 8.17–18* 18 *4.18 Kolosé 1.16* 19 *5.1 2 Korénit 4.7* 20 *5.2 Roma 8.23*

hi a éénye † na o bo ne tenye ne jeda he miiden. [3] [A éé
apulie naa, ke e o pwohewii a epwén] na mepie genye
cuwohen, ke o te junihe wâé ne he pwahamii Padué ††.
[Be e o ne te a jenenye a één na mwo coho.]
[4] Kehe é he genye mwo ko mulie éni pwo bwohem-
wo, ke genye te junihe cewé kuti ko a bwo cunu genye.
Be mepie time uce nimenye me nye necu a éénye, ke-
he icehi ana o nihe wâé tenye me nye taatééhi, beme
a éénye na mwo coho ne he miiden, ke me e taatééhi
ni naado na caa mele na a mulip.
[5] Ke te wo Padué na e caa pipwopweekenye ne ko a
mulie naa. Ke e ne tenye a *Jenen Iitihi, beme pa
ânebuhe ni *adéihi na e ne, ke me e *pajuujuhi mwo
pie, genye bo tai hegi mwo ce béén ‡. [6] ‡†Ke wâé heme
genye te pwo me piwâénimenye!

Nye mulie ha a céihi

Te a juuju pie, he genye mwo tee ko mulie ha a
éénye ne éni pwo bwohemwo, ke mwo time genye uce
téele pimu ibu me Padaame [ne he miiden]. [7] Kehe ice-
hi ana genye mulie ne ha a céihi, kehe time genye uce
âcehi nina genye alihi. [8] ‡‡Be anaa kuti a watihen me
genye te pwo me piwâénimenye. Be wâé tenye heme
genye engen mu ha a éé apulie ce, beme genye pimu
ibu me Padaame.
[9] ‡‡†Ke ana junaado ne tenye, ke me genye hane me
wâé te Padué genye, he genye mwo ko mulie éni [pwo
bwohemwo] ne ha a éé apulie ce, ai hemepie nye caa
engen mu hen. [10] ‡‡‡Be genye o tai cuwo he pwahamii
Iésu Kériso, beme e tautikenye. Ke e bo patihi ne
konye ni pétaapwo cuhi ni penem denye na wâé, ai ni-
na ta, he nye mwo mulie pwo bwohemwo.

É pébé a pwooti ko a péém

[11] Nye pipwocilekenye ne ânebuhe Padué, ke genye
nihe paciitieng. Ke é ne kong §, ke é mu te niimihi
anaa. Ke anaa kuti na é mu te pacihe ni apulie, me lé
bitelé ne kon. Be e te temehi a pwonimung wo Padué.
Ke é niimihi pie wogewé, ke geé te temehiéo mwo.
[12] Geé nemwo niimihi pie é te cuwo ko pipii dong. Ju
nimung cehi pie me geé pwo me piwâénimewé kong.
Ke é ne tewé a béhegi nen de lépwona lé mu pipii delé
ne ko ni naado na nye alihi ko ni naamiinye, kehe time
uce é ko nina e he ni pwonimenye.
[13] Wieli [lé o pii pie] pipenem a puning, heme é ko pii
ninaa. Ke hemepie é wonaa, be é penem me de
Padué. Ke mepie é penem ha a pitemang, [me a bwo
temehinaado ten] ke é wonaa beme geé hegi a pwooti
ten §†!
[14] [Ke é ne ko ati ni naado na é pwo] ke é te piténede-
hi a pipwoééhe te Kériso. Be é temehi pie, te céiu pa
apulie, wo Kériso, na e mele me denye ati. É mu ko
anaa, na wogenye, ke genye caa mele [mu ha a muli-
henye ânebun]. [15] §††Ke genye nemwo tee mulie me
denye cehi. Be hemepie e mele wo Kériso, ke e mulie
cemwo, ke me e pwo me genye mulie mwo, ke wâé
heme nye mulie me den.

A péém na e pwaadeniin bé wo Kériso

[16] É mu ko anaa, na caa time é uce ali ni apulie
pwohewii a bwo alilé §‡ te lépwona time lé uce temehi
Padué. Ânebun, ke é §‡† mu wonaa a bwo ali Kériso, ke-
he icehi ana é jenaa ni, ke caa time é uce wonaa. [17] §†Be
mepie e mu ko Kériso wo pace céiu apulie, ke [wo
Padué, ke e] ne kon a mulip na mwo coho. Ke caa
tieden ni naado ânebun. Ke mwo coho ati ni naado.
[18-19] §‡Be wo Padué, ke e caa ne a péém ne ha aw-
iemenye me weeng, na e pwaadeniin bé wo Kériso. Ke
e pineuhi ni ta pwo tenye. Be te *a bwo niimihinaado
ten, he e nebé Kériso ne pelenye lépwo apulie §§†. Ke
weengaa kuti a penem dong, beme é pébé céii ni
apulie a pwooti ko a péém naa [20] ne he nii Kériso. Ke
wogewé, ke e todekewé wo Padué, beme e mu kowé a
péém naa, ne ha awiemewé me weeng.
Ke é wâgo kowé, ne he nii Kériso, beme geé ténede-
hi a pwooti naa §§‡. [21] §§§Be wâé te Padué heme mwom-
won genye ne he pwahamiin, mu ko Kériso. Pana te
tice ta pwo ten, kehe icehi ana e ne huîin ati ni ta pwo
tenye wo Padué, beme e ne konye ati a mwomwon me
a wâé te Kériso!

Hegi a pipwoééhe ten jenaa!

6 Woéo, ke gemu penem ibu me Padué [18]. Ke é ko
anaa, na é wâgo kowé pie, me geé nemwo
pwohauli ko ni âpipati na e ne tewé wo Padué ne ha a
*pipwoééhe tice ja kon den. [2] [19]Be e caa te pii pie:

Ha a benaamwon na é o pipégali,
ke é o téneko.
Ke é o picani tem
ha a tan na é pacuwohi.

---

† *Nye tee ucéihi a éénye—Grek: Nimenye me nye cuwohe a mwa naa. Ne he ni niide a tii 2–5, ke e neibuhi lupwo ocine ko a éénye wo Paulo: a mwa mwaanu, me a epwénenye.* †† *Ke o te junihe wâé ne he pwahamii Padué—Grek O time uce tice mwaanu konye.* ‡ *2e phrase—A bwopiine ni pwooti grek pie, prémices ke garantie.* ‡† *5.6 Ébéru 11.13–16* ‡‡ *5.8 Filipi 1.23* ‡‡† *5.9 Kolosé 1.10; 1 Tésalonik 4.1* ‡‡‡ *5.10 Ecclésiaste 12.14* § *Kong—Grek: Kome. Kehe icehi ana wieli e te picihe kon mwo wo Paulo ne he ni niide a tii 10 die ha a 15. Omehi mwo note*

§† *Beme geé hegi a pwooti ten—Grek: Me dewé.* §†† *5.15 Roma 14.7–8* §‡ *Pwohewii a bwo alilé... Grek: Ha a éé apulie.* §‡† *É—ai Genye, ai Geme. Omehi note* §† *5.17 Roma 8.1; Galat 6.15* §‡ *5.18–19 Roma 5.10, 3.23–25* §§† *3e phrase—Grek: Ati ninaa, ke e âbé mu ko Padué...ke e mu ko Kériso, beme e wonaa te ni apulie.* §§‡ *Grek: +Woéo pa apipépwooti ne he nii Kériso, be e paténekewé kong wo Padué. É mu ko anaa kuti, na é tee cuwokowé ne he nii Kériso pie, me geé pwo a péém me Padué.* §§§ *5.21 Ébéru 4.15* 18 *1re phrase—Grek: Wogeme, ke geme penem ibu me Padué. Wieli me e te picihe mwo kon wo Paulo. Kehe icehi ana meniing pie e cihe kolé me lépwo apostolo béén. Ke piwien mwo he ni niide a tii 1–13. Omehi a note* 19 *6.2 Ésaïe 49.8*

Ke é o celuimiko
ha a tan na bo wâé tong.Ésaïe 49.8

Ke geé téne, be e caa tuie a tan naa! Be caa é jenaa, na
e celuimikenye wo Padué!

Ni picani te Paulo mu ko Kériso

3 Time uce nimung me é pwotahinaado ne ko ni
apulie ko ni bwomu tong, be me wonaa, ke me time lé
uce pii me ta a penem dong.
4-5 †Ûhu! É te habwii ati ne he ni naado pie woéo pa ju
eabwé te Padué. Ke é mu ko anaa, na é te cumang me
é te pé me dong ni naado na ta na hiwon na e tooéo:
ni picani, ni mwaale, ni menele, me ni bwo mwotiéo.
Be lé ahiéo, ke lé tahiéo ne he karépu. Ke é mu cela
mu ha awieme ni apulie na lé okéé ne kong. Kehe é te
mwoiu ko penem, dieli â tice niihung.

É picani ke é te penem

6-7 ††Ke é ati ne he ninaa, ke é te cuwo ko habwii pie
woéo pa ju eabwé te Padué, ko a bwo pipwoiipi, ko a
bwo temehinaado tong, ke a bwo cumang ne he ni pi-
cani tong. Ke é te cuwo ko picani te ni apulie, ke é pip-
woééhelé mu ha a ju pwonimung. Ke é te cuwo ko
penem ko a junuu a *Jenen Iitihi te Padué. Be é te cu-
wo ko patemehi ngen a pwooti ten, a pwooti na juuju.
Ke ni bwomu tong naa na mwomwon, ke pwohewii ni
pihe pa me bépipwopaing, ke me é pwo me e piân a
Pwooti Wâé.
8 [He é penem me de Padaame, ke time é uce pipéce
ne ko nina lé niimihi wo lépwo apulie.] Be lé pii nina
wâé ne kong wo lépwo béén; ke lé pii nina ta ne kong
wo lépwo béén mwo. Ke lé picediéo wo lépwo béén; ke
lé pihooniéo wo lépwo béén. Ke lé pii pie, woéo ke pa
agele wo lépwo béén; kehe icehi ana é pii a juuju.
9 ‡Ke lé pii wo lépwo béén pie, time lé uce temehiéo.
Kehe icehi ana [nihe hiwon nina lé] temehiéo ehi ‡†. Ke
junihe ubwo ni cuhinaado tong, ke é caa pwo me é
mele ‡‡. Kehe icehi ana é mwo teko mulie.
10 Éa, é te nihe mu he ni picani, kehe icehi ana é te
pipwodéén. Be mepie tice wâé tong ne éni pwo
bwohemwo, kehe hiwon ni wâé na é ne he ni pwonime
ni apulie. Ke mepie te tice dong, kehe a juuju pie, ni
naado ati, ke ni dong.
11 Wogewé lépwo bééng Korénit, é tehi ne tewé jenaa
a pwonimung. Ke te tice celi é neduwohi kowé mu ha
ati nina é pii tewé. 12 Be junihe ubwo a pwonimung
kowé. Ke [mepie pwo aceli piehadeniinye, ke wieli]
time geé uce piwâééo mu he ni ju pwonimewé. 13 ‡‡†É
pacihekewé jenaa, pwohewiin heme te lépwo ju naîng.
Ke wogewé, ke wâé heme geé pipwohewiiéo, ke me
geé hegiéo ehi ne he ni ju pwonimewé!

Geé engen koja lépwona lé pwo nina ta

14 ‡‡‡Geé nemwo junihe pipabéé § lépwona time lé uce
céihi ne ko Padué [ke lé tee pwo nina ta]. Be time uce
jan me geé mulie ha a mulihelé. Be woté? Te jan me lu
pimu ibu a wâé me a ta? Te jan me lu pimu ibu a
pwéélang me a melepiing? 15 Te jan me lu pimu ibu wo
Kériso me *Caatana §†? Te jan me te céiu ace bwo alihi
nen de paceli e céihi ne ko Padué, me paceli time e
uce céihi? 16 §††Ade aceli piwien ne ko ni déme duéé §‡,
me a *mwaiitihi te Padué? Ûhu! Be wogenye, ke nye
mwaiitihi te Padué, na e mulie. Be e caa te pii pie:
É mu pele a puapulie ce,
ke gemu piengen ibu.
É bo Dué hen.
Ke bo pa puapulie tong.Lévitique 26.12; Ézékiel 37.27

17 §‡†Ke e pii mwo wo Padaame Padué pie:
Geé engen kojalé.
Geé nemwo mu pelelé.
Geé necu ni bwomu telé na ta.
Ke é o bo hegikewé.Ésaïe 52.11
18 §†*É bo Caa tewé,*
ke geé bo naîng§‡, aiu me toomwo.
Woéo Padué na pwojunuung
ne ko ati ni naado.2 Samuel 7.14

7 [Wo Padué, ke e] pii ni naado naa, wogewé lépwo
ju bééng, be me denye [wogenye ni naîn]. É mu
ko anaa, na wâé heme nye pimu ité koja ni naado na e
pwo me ta a éénye me a pwonimenye. Wâé heme nye
pétaabwon a ta mu he ni mulihenye, ke me nye paci-
itieng.

Piwâénimung kowé lépwo Korénit

2 Geé ne ace ahiéo ne he ni pwonimewé. Be time é
uce téele pipwohuô te pace céiu bééwé. Ke time é uce
téele pwo me e biteeng wo pace céiu mu ha a céihi
ten. Ke time é mu uce getikewé, beme é bo pé ace céiu
naado kojakewé.
3 Hemepie é pii anaa, ke time uce a bwopwonen me
é tautikewé. Be a juuju ana é caa pii pie, geé mu ha a
pwonimung. Ke o te wonaa, hemepie nye mwo teko

† *6.5 2 Korénit 11.23–27* †† *6.6 1 Timoté 4.12* ‡ *6.9 2 Korénit 4.10* ‡† *2e phrase—ai Wo Padué ke e te temehiéo ehi.* ‡‡ *3e phrase—Grek: [Lé niimihi pie é] caa mele.* ‡‡† *6.13 1 Korénit 4.14*

‡‡‡ *6.14 Éféso 5.11* § *Geé nemwo junihe pipabéé—A bwopiinen pie, me nye nemwo pamwoiulé me piengen ibu ne he ni bwomu telé na time uce wâé.* §† *Caatana—Grek: Bélial, a céiu nii Caatana.* §†† *6.16 Lévitique 26.12; 1 Korénit 3.16* §‡ *Déme duéé—Idole. Omehi Démenaado ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.* §‡† *6.17 Ésaïe 52.11; Pii Beetihi 18.4* §† *6.18 2 Samuel 7.14; Jérémie 31.9* §‡ *Geé bo naîng—A pwooti li e mi pii wo Padué ne ko pa Mesia. Omehi 2 Samuel 7.14 ke Ébéru 1.5. Kehe icehi ana wo Paulo, ke e pineibuhi a pwooti naa me a pwooti na e pé mu ha a Ésaïe 43.6–7 lépwo naîng aiu me toomwo, beme e habwii pie wogenye ati na genye céihi ne ko Iésu pa Mesia, ke genye caa tai ni naî Padué, ke etenye ati ni adéihi te ni ju naîn.*

mulie, ai hemepie nye caa mele. 4 É céihi ne kowé, be
te junihe wâé tong a mulihewé, ke é te junihe pipii
dewé [ko a céihi tewé]. Be geé te junihe pamwoiuéo
ne ha ati ni picani na é mu hen. É mu ko anaa, na é te
junihe pipwodéén.
5 †[É mwojuia ne mwo ko ali é pii.] He li é tuie ne ha a
province Macédoine, ke time é uce mwaale. Be hiwon
ni jié me ni dan ânebuhung ††. Be é pwomwo, ke é too
lépwona lé cubwoniéo. Ke é ne ha a pwonimung, ke te
junihe mwotiéo.
6 Kehe icehi ana wo Padué, ke e te junihe pamwoiu
pa apulie na tice niihen. Ke e te pamwoiuéo, be e nebé
céiiéo Tit. 7 Ke é te junihe pipwodéén he e tehenebé
pelong, ke é he é téne pie geé te junihe pamwoiueng.
Ke e pii mwo pie, te junihe nimewé me geé aliéo, [ke
geé teko ucéiéo]. Ke te junihe piwahin gewé [ko ni
naado na lé pii ne kong ne pelewé] ‡. Ke e pwojepule
tong ko ni pwonimewé kong, be te junihe nimewé me
geé pwopaing. Anaa kuti a pipwodéén dong.

É pipwodéén be geé bitekewé

8 ‡†Lépwo bééng, é temehi pie piwahin gewé ko ali
céiu tii tong ‡‡ ha a cuwo benaamwon. Ke woéo mwo,
ke piwahin jo, kehe icehi ana é jenaa, ke time é bo uce
niimihi mwo. 9 Kehe é pipwodéén; ke time uce é mu ko
a bwo piwahin gewé, kehe é mu ko ana geé caa pinin-
im, ke geé bitekewé mwo. Be a naado na te junihe wâé
te Padué. Ke é alihi pie, time uce pwotahinaado ne
kowé [ali é tii].
10 ‡‡†Be time nye bo uce tee niimihi mwo a piwahin na
e ne tenye wo Padué. Be e ne, beme nye pininim, ke
me nye taatééhi ni mulihenye. Ke a piwahin naa, ke e
pébé a bwo celuimikenye. Kehe icehi ana hemepie pi-
wahin genye, ke me time nye uce bitekenye, ke a naa-
do na ta ‡‡‡. Be hemepie wonaa, ke nye â benihi a mele
dieli mwo na e éité koja Padué.
11 Lépwo bééng, geé cuwoteeke alihi ana e pwo wo
Padué me dewé ko a bwo piwahin gewé. Weengi: Geé
habwii pie, geé cuwo ité koja pana e pii me ta jo §! A
céiu: Ke geé okéé ne kon! A céiu: Ke nimewé me geé
pwocuhinaado ten! A céiu: Ke mwotikewé [be koli geé
bo pwo ace naado celi time uce wâé]! A céiu: Ke junihe
nimewé me geé aliéo [beme geé pwopweehi a pwon-
imung]. A céiu: Ke geé habwii pie time uce wogewé na
geé pwo nina ta ha a benaamwon naa.

12 He li é tii a tii naa, ke time uce a bwopwonen me é
tauti paceli e pwo celi ta, ai me é pwopai pace céiu
apulie §†. Kehe nimung me e bo habwii tewé wo Padué
pie, é teko mu he ni pwonimewé. Be geé pipwopaing.
13 Be anaa kuti ana e pamwoiuéo.

É pipwodéén ko Tit

A céiu mwo, wogewé lépwo bééng: É te junihe pip-
wodéén, be geé pwo me e pipwodéén wo Tit. Be geé
[tai hegieng ehi] ke geé pwopweehi ne kon, me wâé a
pwonimen. 14 Be é cihe ten ehi kowé. Ke time geé uce
pwo me é pitaatééhi ni bwo niimihinaado tong ne
kowé §††. Be ana é pii ten, ke a pwooti na juuju,
pwohewii ali é mu te cuwo ko pii tewé.
15 É ne ko Tit, ke te junihe eânimen dewé. Be e pii pie,
geé hegieng ne ha a pipwoun, ke geé te nihe
piténedeeng. Weengaa a watihen me piubwo a pip-
woééhe ten me dewé. 16 É te junihe pipwodéén, be é
céihi ne kowé ne he ni naado ati.

a bépicani te lépwo acéihi @ ne iérusaléma

(Pwahamii tii: 8—9)

Lé nihe ne mwani wo lépwo Macédoine

8 §‡Lépwo bééng ne he Kériso, wâé heme geé
temehi a penem na e pwo wo Padué mu ko a
*pipwoééhe tice ja kon den, ne hadenii ni acéihi ne ha
a province Macédoine §‡†. 2 Be lé te junihe mu he ni pi-
cani, be te tice delé, kehe icehi ana lé te mu ha a pip-
wodéén. Ke lé ne ni delé me ju piticenaado ne kon.
3 Ke é *pajuujuhi pie, lé te ne nina e teko mu pelelé. Ke
lé te ne mwo nina piwéden, kehe te tice apulie celi lé
cuwokolé me lé ne.
4 Be te woélé na lé cuwokong, beme lé ne ce bépi-
cani me de lépwo acéihi ne *Iérusaléma. 5 Ke nina lé
ne, ke te junihe wéden koja nina é ucéihi mu kolé. Be
lé te pinelé ati te Padaame, ke é alecehen, ke lé pinelé
tong, beme lé piténedehi ana nime Padué kon.
6 [É ne ko li bépicani] ke te wo Tit na e tabuhi a pen-
em naa. Ke weeng na e pamwoiukewé mwo, me geé
pé ce âneule tewé kon. É mu ko anaa, na é pii ten pie,
wâé heme e pamwoiukewé mwo, beme geé paneb-
wénihi ni âniimihinaado tewé. 7 §†Be [wo Padué, ke e]
caa te ne tewé ni muko wâé na hiwon: a céihi, ke a
bwo cihe, me a bwo temehi nen, me a niihewé, me a
pipwoééhe. Ke geé te ûmiê; ke te junihe ubwo a pip-

---

† 7.5 2 Korénit 2.13 †† 3e phrase—Grek: +É mu he ni picani ati ne he ni bwomunen. ‡ Ni naado na lé pii ne kong ne pelewé—E te junihe pipii Paulo wo pa céiu béé lépwo Korénit. Omehi 2 Korénit 10.7. ‡† 7.8 2 Korénit 2.4 ‡‡ Ali céiu tii tong—A tii li e pwo, beme e cihe me mwoiu ne kolé. Time e uce pii a bécéiuhe tii te lépwo Korénit na e mu ha a Tii Iitihi. Omehi mwo 2 Korénit 2.1–3. ‡‡† 7.10 Mataio 27.3–5; Ébéru 12.16–17 ‡‡‡ 4e phrase—Grek: A piwahin na e âbé mu ko a bwohemwo. § 2e phrase—Grek: Geé pipwopaiwé.

§† Pace céiu apulie—A bwopiinen pie weeng, Paulo. §†† 2e phrase—Grek: Ke time uce tanim go. §‡ 8.1 Roma 15.26; 2 Korénit 9.1–2 §‡† Ni acéihi ne…Macédoine—Ni puco te ni acéihi na e tabuhi wo Paulo ne he lupwo pwomwo ubwo Filipi me Tésalonik, wieli é ne mwo Béré. Omehi Apostolo pwahamii tii 16—17. §† 8.7 1 Korénit 16.1–2

woééhe tewé ne kong †. Ke wâé mwo heme geé te pati
mwo lépwo béén, ke me geé ne me piticenaado ne
kon.
8 Hemepie é pii anaa, ke time é uce cuwokowé. Kehe
é te ju pii tewé pie: Ni béé *puco te ni acéihi, ke te
pepule jélé, me lé pipati ha a pipwodéén. Ke é ne tewé
a bwomunen naa, beme habwii pie a pipwoééhe tewé,
ke te a juuju. 9 ††Be geé te temehi pie, e te neeng ati
tewé wo Padaame henye Iésu Kériso mu ko a pip-
woééhe tice ja kon. Be te junihe hiwon ni wâé ten [ne
jeda he miiden]. Ke e ne ati, beme dewé ni wâé na hi-
won [ne pele Padué].

Geé ne âcehi nina e mu pelewé

10-11 É ha ali jo li, ke te wogewé li geé mi piniimihi pie
me geé picani [te lépwo Iérusaléma]. Be wonaa a bwo
niimihinaado tewé ne kon, ke geé téetihi, ke geé pwo.
Ke weengi a bwo niimihinaado tong: Wâé heme geé
epin ko panebwénihi ana geé caa tabuhi, âcehi nina e
pelewé. 12 ‡Be hemepie nye ne mu he ni ju pwoni-
menye, ke o wâé te Padué nina nye ne. [Te piwien,
hemepie ubwo, ai wahin.] Be time e uce ilehi kojak-
enye aceli teko tieden pelenye.
13 Time é uce pii pie, me geé pwo me téé ni muli-
hewé, beme pwia ni mulihe lépwo béén! Wâé heme
pwo ce dewé, ke me pwo mwo ce delé. 14 Be é jenaa,
ke te nihe hiwon ni dewé, kehe woélé, ke te tice delé.
Ke wâé heme geé picani telé, be mepie o bo tice dewé
ha ace céiu tan, ke o bo woélé na lé bo picani tewé. Ke
é ha a tan naa, ke o bo tai pwo dewé. 15 ‡†Be caa te tii
ne he ni tii iitihi pie: *Wo pana nihe pitii âdaanu, ke o te
tice celi piwéden. Ke wo pana te ju mehin ni âdaanu
ten, ke o time uce menen.*

Exode 16.18

E cile ni âpipati wo Tit

16 É pwo-olé te Padué, be e ne he pwonime Tit a pip-
woééhe me dewé, pwohewii a pipwoééhe tong me
dewé. Be te junihe nimen me e picani tewé. 17 É he é
pii ten pie me e âdé caniêkewé, ke e hegi ne ha a pip-
wodéén, be te junihe wâé ten.
18 Ke é o caa neeng lé, me pa céiu acéihi béén. Wo
panaa, ke pa apulie na lé te nihe picedieng ati ne ni
puco te ni acéihi mu ko a penem den ko a bwo pii
beetihi a Pwooti Wâé. 19 Ke lé caa pipégalieng, beme e
bo âcéing [ne Iérusaléma] hemepie é pé ngen li âpati.
Ke weengaa a bwo pipwoeabwé tong me de Padaame
beme é pipwoun den. Ke weengaa mwo a bwo habwii
na a ju pwonimung.
20 Nihe ubwo a mwani naa [be lé ne me tice ja kon].
Ke é te pipwocile, be koli lé bo pipé ne kong wo lépwo
béén, hemepie é picile tahi. 21 Be é hane ana wâé te
Padué, ke ni apulie mwo.
22 Mepwo é ne ko pa céiu bééng na é neeng lé me
lupwoje, ke te junihe pa apicani tenye [ke pa
apiténedehi]. Ke é te nihe céihi ne kon. Ke weeng, ke e
te junihe céihi ne kowé, ke te nihe wâé ten, me e pi-
cani tenye ati. 23 Ke é ne ko Tit, ke pa bééng ko penem
me dewé. Ke wo lupwo alo, ke ni puco te ni acéihi na lé
nelu lé, ke lé tai penem me lé pipaunu Kériso.
24 ‡‡Ke [geé hegilé ehi, ke] geé habwii telé a pip-
woééhe tewé, be é caa cihe me wâé ne kowé te ni acéi-
hi. Ke wâé heme lé alihi ace a juuju kon.

É te nihe pii me wâé gewé

9 ‡‡†É te ju pwotii lé céiikewé ko ni âpipati me de
lépwo acéihi ne *Iérusaléma, 2 be é te temehi ni
pwonimewé, ke é caa pipatemehi a bwo wâé gewé ne
te lépwo Macédoine. Be é pii telé pie, wogewé, lépwo
acéihi mu ha a province Akaï, ke geé caa mi pipwop-
weekewé, ke geé caa tabuhi ne ni bépicani tewé ha ali
jo li. Ke hiwon mu kolé na te nihe pipamwoiulé, beme
lé pipwohewiikewé.
3 Kehe icehi ana é ne lé céiikewé lépwo béénq na cié
jélé naa, [beme lé picani tewé, beme geé tai ati ni âpati
tewé ânebuhe a bwo âdé tong pelewé]. Be é caa pii te
lépwo béén pie, geé caa pipwopweekewé. Ke time uce
wâé heme piticenaado ne ko a bwo piikewé tong me
wâé. 4 Be é bo âdé ne pelewé me lépwo béé Macé-
doine. Ke mepie lé alihi pie time geé uce téele pipwop-
weekewé, ke o tanim jo, ke o te junihe tanim gewé
mwo.
5 Weengaa kuti, ana é mi ne lé lépwoli béénq ko pen-
em, [li cié jélé] beme lé mi alihi li âpipati tewé, li geé
caa mi pipwopweehi. [Ke mepie geme âdé me lépwo
béé Macédoine] ke lé o alihi pie, ni âpipati tewé, ke te
âbé mu he ni ju pwonimewé, kehe time uce é mu
kong.

Ne, ne ha a pipwodéén

6 ‡‡‡Weengaa ana é ko pwo beme é pii tewé: Pana te
ju wahin ni apwoamu ten, ke o time uce hiwon ni
âdaanu ten. Ke wo pana nihe ubwo ni apwoamu ten,
ke o nihe hiwon ni âdaanu ten.
7 Wâé heme nye ne, mu he ni ju pwonimenye, be
time nye uce piwâgo konye. Be wâé te Padué pana e
ne, ne ha a pipwodéén. 8 Ke e bo ne tewé ni pétaapwo
wâé ten, ke e ne me pitice ja kon. Ke e o te pwo ne
tewé mwo ati ni naado na o te jan ne ko a mulihewé,
ke e o ne tewé me piwéden, beme ni âpipati tewé me

† *Junihe ubwo a pipwoééhe tewé ne kong—Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke lé pii pie: Junihe ubwo a pipwoééhe tong me dewé.*
†† *8.9 Mataio 8.20; Filipi 2.6–7* ‡ *8.12 Maréko 12.43–44* ‡† *8.15 Exode 16.18*
‡‡ *8.24 2 Korénit 7.13–14* ‡‡† *9.1 2 Korénit 8.1–7* ‡‡‡ *9.6 Proverbes 11.24–25*

de ni béén [†]. 9 [††]Be caa te tii ne he ni tii iitihi a pwooti ce
[ko pa apulie, na e paciiti Padué]:

E ne me tice ja kon,
te lépwona tice delé.
Junihe ubwo ni âpipati ten,
pwohewii ni âdaanu na hiwon.
*A bwo wâé nang, ke é dieli mwo.*Psaume 112.9

O bo adéikewé

10 [‡]Wo Padué na e ne ni wiinaado [‡†] tenye. Be e ne ni
âdaanu na nye cemi, ke e pwo me cim. Ke, me nye ne,
ke e bo pwo me hiwon ni acehi ni penem denye na
wâé.
11 [‡‡]Éa, e bo ne tewé, me piticenaado ne kon, ni pé-
taapwo naado na wâé. Ke geé bo ne ce de lépwo béén.
Ke o hiwon ce acéihi [mu Iérusaléma] celi lé bo pwo-
olé te Padué mu ko ni âpipati tewé, na geme bo pé
nge céiilé. 12 Weengaa kuti a bwopwonen me geé
pipenem delé. Be geé ne telé ana tieden kojalé.
Ke geé pamwoiulé, beme lé nihe pwo-olé te Padué.
13 Ke geé habwii a bwo piténedehi nen dewé a Pwooti
Wâé te Kériso. Be geé patihi nina pwo ne tewé te lép-
wo acéihi ne Iérusaléma, me ati lépwo béén mwo.
Éa, lé o alihi mwo pie, nihe pwonaado ne ko a bwo
penem dewé me delé. Ke lé o pipwoun de Padué kon,
ke lé o pwo-olé ten 14 ko a wâé ten na nihe ubwo, na e
caa ne tewé me tice ja kon. Ke lé o te nihe pwoiitihi ten
me dewé, be junihe eânimelé tewé.
15 Wâé heme nye pwoun de Padué ko pa âpipati ten
[‡‡†] na pieda, ke e piwéden, na pwocoon me nye pii!

e pipwopain wo paulo

(Pwahamii tii: 10—12)

10 [‡‡‡]Pwo lépwo béén [mu kowé] na lé pii pie: «Wo
Paulo, ke te junihe pwo niihen ne he ni tii ten [§],
kehe te ju tice niihen, me e mu pelenye!» Kehe é jenaa,
ke woéo Paulo, ke é pwo me piwahin jo, ko a piwahin
me a bwo bwala Kériso, beme é mwo ilekewé [pie me
geé mwo te ju pwo me tabemiéo].
2 [§†]Lépwoli! Geé téne, be koli é bo uce cihe me téé,
hemepie é tuie lé pelewé! Be lé niimihi pie a mulihung,
ke time uce pi-ité koja lépwo apulie na time lé uce
temehi Padué [§††]. [Lé pipwocile, be lé bo temehi ehi
pie] woéo, ke pa apulie ten, ke pwo a junuun ne kong.
3-4 [§‡]Hemepie woéo [§‡†], ke te pa apulie pwo bwohem-
wo, kehe icehi ana time é uce pwohewii lépwo béén.
[Be é penem me de Padué.] Ke ni pihe pa na etong, ke
time uce ni pihe pa te ni apulie. Be a niihelé, ke e âbé
mu ko Padué, beme e tanahi a mwogu [te *Caatana]
ke ni âniimihinaado na gele 5 te lépwo acibehede, ni
âniimihinaado na capuhi bwonilé, beme lé nemwo
temehi Padué. Ke é pwopa, hane me taatééhi ni pwon-
ime apulie, beme lé piténede Kériso.
6 Hiwon lépwona lé mu pelewé na lé caa piténede
Kériso. Kehe icehi ana te hiwon mwo lépwona te muhi
telé me lé piténedeeng. Ke wo lépwonaa, ke é o caa
tabuhi pwocuhinaado telé [§†].

Caa ne tong a pihuô ne kowé

7 Wâé heme geé alihi ehi ni naado! Pwo pa céiu
apulie [§‡] pelewé, na e [pipiiéo, ke e te nihe pipii den. E]
pii pie, pa apulie te Kériso, [ke caa te wâé] kehe icehi
ana wâé heme e niimihi pie, woéo mwo, ke te pa céiu
apulie te Kériso! 8 [§§†]Ke woéo, ke e pelong a pihuô ne
kowé, na e âbé mu ko Padaame.
Woté? Wieli [geé ko niimihi pie] é te junihe pipii dong
ko anaa? Kehe icehi ana time uce tanim jo ko a pihuô
naa, be a bwopwonen, me é picani tewé, ke me é pam-
woiukewé. Kehe time uce a bwopwonen me é pwo me
ta ne kowé. 9 Ke geé nemwo niimihi pie é hane me é
pwo me mwotikewé ko ni tii tong.
10 Ke é ne ko pa apulie naa, ke e pii pie: «Te junihe
mwoiu ni tii te Paulo, kehe icehi ana me e mu hadeni-
inye, ke pwohewii ni pioti, be time e uce temehi pii ni
pwooti.» 11 Wo paceli e wonaa a bwo cihe ten, ke wâé
heme e temehi ehi pie: Te tice aceli é tii ne he ni tii
tong celi time é uce pii tewé gaale!

É te ju pii cehi ni penem de Padué

12 Lé niimihi wo lépwo apulie na wonaa jélé pie, te ni-
he pwonaado ne kolé. Kona lé niimihi pie piticenaado
ne kong [§§‡]? Te tice celi lé temehi, be lé te pipii jahi ne
kolé mwo, [ke time lé uce omehi a mulihe lépwona
pwonaado ne kolé]. 13 [§§§]Ke lé pipii delé [18] nge he ni
naado na hiwon, he na te tice pihuô telé nelang.
Kehe woéo, ke o time é uce wonaa, be é te ju pipii
dong cehi ko a penem na e ne tong wo Padué [19]. Ke e
caa nekewé tong, beme é penem ha awiemewé. 14 Ke

† *Beme ni âpipati tewé me de ni béén—Grek: Ne ko ni penem na wâé.* †† *9.9 Psaume 112.9* ‡ *9.10 Ésaïe 55.10* ‡† *Wiinaado—Grek: Pwoloa.* ‡‡ *9.11 2 Korénit 1.11, 4.15* ‡‡† *Pa âpipati ten—Wo Iésu Kériso, ai a bwo pine ibu lépwo Juif me lépwona time uce lépwo Juif. Weengi a ânen: Wo Padué, ke e pineeng me pa âpati, ke é heme lé ne ni âpati telé me piticenaado ne kon wo lépwo apulie, ke lé wonaa mu ko Padué.* ‡‡‡ *10.1 1 Korénit 2.3* § *Ne he ni tii ten—Grek: He mwo woéo ité.* §† *10.2 1 Korénit 4.21* §†† *A mulihung, ke time uce pi-ité… Grek: É âcehi a éé apulie.*

§‡ *10.4 Éféso 6.13–17* §‡† *Woéo—ai Wogenye. Omehi mwo note* §† *Grek: +É pipwopweeéo beme é pwocuhi-naado te ati nina time lé uce piténedehi, me hején a bwo piténedehi nen dewé.* §‡ *Pwo pace céiu apulie—ai Pwo lépwo apulie. Wieli e cihe wo Paulo ne he ni niide a tii 7–11 ko pa apulie na te céiu nang na e pacémunihi a gele. Grek: Hemepie pwo pace céiu apulie…* §§† *10.8 2 Korénit 13.10* §§‡ *2e phrase—Grek: +Time é uce pwo me piwiekeme me woélé.* §§§ *10.13 Roma 12.3* 18 *Lé pipii delé—Grek: +Time é uce pipii dong.* 19 *2e phrase—Grek: +É pé me a béja tong a picé na e ne wo Padué [ne ko a penem dong].*

te pwo a pihuô tong me é pii anaa [†]. Be woéo, ke pali é
mi pé lé céiikewé a Pwooti Wâé te Kériso. 15 Ke
wogewé, ke ni apwoamu tong, ke time é uce pipii
dong ko ace apwoamu celi e te penem hen wo pace
céiu. Ke é niimihi pie, geé o picediéo [††], hemepie piub-
wo da a céihi tewé. 16 Ke é mulang, ke é bo â patemehi
a Pwooti Wâé ne he ni duaan na e éité kojakewé. Ke o
te tice ace bwopwonen, me lé pipé ne kong pie, é te ju
penem cehi he ni apwoamu te pace céiu.
17 [‡]*Wo pana nimen me e pipii den, ke wâé heme e*
pipii den ne he Padaame.

Jérémie 9.23

18 [‡†]Wooélé paceli pwonaado ne kon? Time uce paceli e
ju pipii den cehi! Kehe te wo pana e pii wo Padaame
pie, pwonaado ne kon.

Paulo me lépwo apostolo agele

11 Wieli geé ko niimihi pie é ko pipii dong [‡‡]? [Time
é uce wonaa, kehe] geé te picani ne kong [heme
é pipwopaing].
2 [‡‡†]Wieli [geé niimihi pie] é ko pitaaba [ne ko lépwoce
béé apwocémun? Ke me é te pacémunikewé cehi?] Ke
me wonaa, ke é pwohewii Padué. Be geé pwohewii ê
ewa toomwo, na te junihe wâé nang. Ke é caa mi pii te
Kériso pie, é bo nekewé ten, beme geé bo piaten me
weeng, ke me time geé uce apulie te pace céiu.
3 [‡‡‡][Dieli jenaa, ke mwomwon, ke juuju a bwo engen
dewé céi Kériso.] Kehe, geé pipwocilekewé, be koli geé
bo pipatieden ni pwonimewé koja Kériso. Be wo
*Caatana, ali bwien ânebun, ke e geti Éva [§], ke e pwo
me e pipatieden.
4 [§†]É ânebun, ke é patemehi tewé Iésu [Kériso, ke geé
hegi a pwooti tong]. Kehe icehi ana é jenaa ni, ke geé
te nihe wele ko hegi pa céiu ‘Iésu’ na lé patemehieng
wo lépwo béén. Ke geé téte, beme geé hegi ace céiu
‘jenen’ na pi-ité koja a *Jenen Iitihi, ali geé caa mi hegi
kojaéo. Ke pwohewii a bwo hegi nen dewé a céiu
‘pwooti wâé’, na time uce a ju Pwooti Wâé.
5 [§††][Wo lépwona lé pii beetihi ninaa, ke lé pii pie]
woélé lépwo ‘*apostolo ubwo’. Kona woéo, ke woo [§‡]?
6 [§‡†]Wieli a juuju pie, time é uce temehi cihe. Kehe icehi
ana é te nihe temehi Padué [me ni wâé ten]. Ke ati ni-
na é pwo, ke é te habwii ne ha a pwéélang.

Time é uce iluukewé

7-8 [§†] [§‡]É he é patemehi tewé a Pwooti Wâé na e âbé
mu pele Padué, ke time é uce ilehi kojakewé pie, me
geé picani tong ko mwani. Be te ni béé acéihi na lé ne
ni mwani tong. Ke é heme é penem pelewé, ke
pwohewiin heme é pé kojalé, beme é ne tewé. É won-
aa beme é pwo me piwahin jo ne he pwahamiiwé, be-
me o pinekewé da. Ke woté? Kona [geé ko niimihi pie]
ta nina é pwo tewé?
9 Te pwo ni benaamwon na tice mwani tong hen, ke
time é mu uce pii tewé. Kehe te wo lépwo acéihi
béénye mu Macédoine, na lé mu pébé ni bépicani
tong. Éa, time é mu uce ilehi ce naado kojakewé, ke
time é bo uce ilehi mwo. 10 Ke time uce piwâ jo me é pii
anaa, nge ati he ni piduaan ko a amu Akaï. É he é ko
pii anaa, ke e pajuujuéo wo Kériso. 11 Kona [geé niimihi
pie] time é uce pipwoééhewé [ko ana time é uce ilehi
ace céiu naado kojakewé]? Geé nemwo niimihi pie
wonaa, be e te temehi wo Padué pie é te junihe pip-
woééhewé!

Lépwo eabwé te Caatana

12 Weengaa a watihen me time é o uce hegi ace céiu
naado kojakewé [§§†]. Be time é uce patupwo ne te lép-
wo agele ace bwopwonen beme lé pii pie é pipwohewi-
ilé. 13 Be wo lépwonaa, ke lé pii pie, wo Kériso, ke e
nelé ngen beme lépwo apostolo ten, ke me lé eabwé
ten. Kehe icehi ana lépwo apihaamikenye, ke lépwo
agele.
14 Geé nemwo téetihi anaa! Be wo Caatana, pali
agele, ke e te gahe pwo me pa *âcélo na e pwéélang.
15 Ke lé te gahe pwo mwo ni eabwé ten, me woélé ni
eabwé te Padué na lé pwo nina wâé. Kehe icehi ana [é
ha ace céiu tan] ke lé bo hegi ace cuhinaado telé, âcehi
ni penem delé [na ta].

É mu he ni picani mu ko Kériso

16-18 Wo [lépwo ‘apostolo ubwo’ naa] ke lé te junihe
pipii delé. Kehe é niimihi pie, te junihe hiwon ni wati-
hen me é pipii dong kojalé. É he é pii anaa, ke é cihe
pwohewiilé, kehe time uce wo Padaame. Kehe geé
nemwo niimihi pie é pipii dong heme é pipwopaing.
Kehe mepie ko wonaa ce bwo niimihinaado tewé, ke
wâé heme geé picani ne kong, ke me geé hegi ana é
pii [§§‡]. 19 [Be geé niimihi pie] wogewé lépwo atemehi-

† *1re phrase—Grek: Ke time é uce piâ ité koja a picé, pwohewii ana time é uce tuie lé pelewé.* †† *Geé o picediéo—ai O piubwo da a penem dong ne pelewé.* ‡ *10.17 1 Korénit 1.31* ‡† *10.18 1 Korénit 4.4* ‡‡ *É ko pipii dong—Grek: Pihauli jo.* ‡‡† *11.2 Éféso 5.26–27* ‡‡‡ *11.3 Genèse 3.4,13* § *Éva—Ê mwode Adamu, pa bécéiuhe apulie pwo bwohemwo. Omehi 1 Timoté 2.13–15.* §† *11.4 Galat 1.8–9* §†† *11.5 1 Korénit 15.10; 2 Korénit 12.11* §‡ *Kona woéo, ke woo?—Grek: Ke é niimihi pie time uce wahin jo kojalé.* §‡† *11.6 1 Korénit 2.1,13*

§† *11.7 1 Korénit 9.18* §‡ *11.8–9 2 Korénit 12.13; Filipi 4.15–16*
§§† *1re phrase—Grek: Ana é pwo, ke é o tee cuwo ko pwo.*
§§‡ *Grek: 16 É pii mwo pie: Me te tice apulie celi me e niimihi pie, pipenem a puning. Kehe me wonaa, ke geé hegiéo pwohewii pana pipenem a punin, beme jan me é pipii dong. 17 Me é pii anaa, ke time é uce pii ha a pihuô te Padaame, kehe be [pwohewiin heme] pipenem a puning. 18 Junihe hiwon nina lé pipii delé âcehi a éé apulie. É mu ko anaa, na é o pipii dong mwo.*

naado, he geé te junihe epin ko hegi [a pwooti te] lép-
wo apulie naa, na lé pipii delé hauli †!
20 [Be wo pa céiu béélé, ke e pihaamikewé, ko ni
pwooti na e pé lé céiikewé.] Ke geé neeng me e pi-
huôkewé, ke me ni *apenem tice ja kon den. Ke e pé ni
mwani tewé, ke e wii ni acehi ni penem dewé. Ke [me e
wonaa tewé, ke] e teko pihoonikewé, be pa upwoni-
men. [Pwohewiin heme] e ahi ni pwahamiiwé. Kehe
icehi ana geé te pipwodéén ko anaa!
21 ††Kehe woéo, ke time é uce wonaa. Wieli wâé heme
tanim jo kon? Be [geé pii kong pie] tice niihung. Ke te
wâé, kehe geé niimihi ehi!
Wo panaa me lépwo béén, ke lé te nihe mwoiu ko
pipii delé. Ke me wonaa, ke wâé heme é mwoiu, me é
pipwopaing. [Kehe mepie é pwo anaa, ke wieli geé ni-
imihi pie é] pipii dong pwohewiilé ‡.

É te nihe pipwoeabwé ten kojalé

22 Kona [lé pipii delé pie] lépwo apulie mu ko a bele
te lépwo *Ébéru? Woéo mwo. Ke [lé pii pie etelé a
pwoiitihi te] lépwo *Isaraéla? Woéo mwo. Lépwo
piebehi *Abérama? Woéo mwo. 23 ‡†Lé [pii pie woélé]
ke lépwo eabwé te Kériso? Woéo mwo, be te junihe
ubwo a bwo pipwoeabwé tong kojalé. É he é pii anaa,
ke é cihe pwohewiilé, be lé pipii delé hauli. Éa, é caa te
junihe penem kojalé, me de Kériso. Caa te cuwo ko
neéo he karépu. Caa te cuwo ko tatiéo kojalé. Hiwon
mwo ni benaamwon na é caa pwo me é mele hen [ko
a bwo pipwoeabwé tong me de Kériso.]
24 ‡‡[Mepwo é ne ko a ju bele tong] wo lépwo *Juif, ke
lé ne tong [ni cuhinaado na nim na te junihe ubwo ku-
ti]: 39 a jéhi ni bwo ahiéo ko a bwaliiwota ‡‡†, ne ha a
bwo pwocuhinaado na céiu. 25 ‡‡‡Ke mepwo é ne ko
lépwo Roma, ke ocié ko tatiéo ko ba-acuwo. Ke é ha a
céiu, ke lé ahiéo ko péi, beme lé taunuéo. Ke é ha a
céiu mwo, ke ocié jo ko tebwo he ni ong na lé mwiiê.
Ke, é ha a céiu benaamwon, ke céiu a tan ke céiu a
bwén na é mu he jié.
26 §Hiwon ni a-engen dong nge he ni amu, ke é tooli
nina abwobwo me ni tacebwén. Be é tooli ni jaa, ke ni
abune, ke [lépwona lé cubwoniéo]: ni béén mu ko lép-
wo âjiénung, lépwo Juif, ke ni béén mu ko ni béé bele,
die mwo ko lépwona lé pii pie lépwo acéihi ne ko Iésu!
Ke é te junihe mu he ni picani ne he ni pwomwo ubwo,
ke é he ni melé §†, ke é ne he jié: [ne ha ati ni piduaan].
27 Ke é te junihe mwoiu ko a bwo penem dong. Ke, é
he ni béén, ke te tice mwaale tong, ke te junihe emaan
jo. Ke é he ni béén, ke te tice wiinaado me ûdu, ke me-
nung. Ke, é he ni béén, ke te tice palito me pwotuun
dong, ke te junihe im jo.
28 Ke a céiu mwo: Ke mu pinekepé a pwonimung ne
ko ati ni acéihi, be é te niimilé taaci. Ke caa a âneule na
te junihe téé ne tong. 29 Be heme tice niihe pace céiu
acéihi bééng, ke woéo mwo, ke é te téne mwo. Ke
mepie pihaami pace céiu, beme e pwo ace céiu naado
celi ta §††, ke téé jo kon [ke é okéé ne ko pana e pi-
haamieng].

É pipii dong ko a bwo tice niihung

30 É heme é pipii dong, ke é te pipii dong cehi ko a
bwo tice niihung. 31 Ke time é uce gele, he é pii anaa.
Be e pajuujuéo wo Padué, pa Caa te Padaame Iésu, ke
pana nye pipaunueng dieli mwo.
32 §‡He li é mu ha a pwomwo ubwo Damas, ke lé hane
me lé imwiéo. Be wo pa gupéno lang, ke pa apenem
de pa daame Aréta, ke e pwo me lé wéihi ni pomwa ko
a pwomwo ubwo wo lépwo coda ten. 33 Kehe [wo lép-
wo bééng ko penem, ke] lé neéo ha a élele tai, ke lé
neéo ole ha a pomwa-he-puwo, uti a goomwa babé ko
a amu. Ke weengaa a bwo celuimiéo.

Ana habwii te Paulo

12 A juuju pie, te junihe piticenaado ne kon, heme
é tee pipii dong. Kehe icehi ana é o te pii tewé
nina e habwii tong wo Padaame. 2 [Geé mwo tabemi a
jepule tong]: Pwo pa céiu apulie, pa acéihi ne ko
Kériso. Ke é ha a céiu tan, caa 14 ni jo jenaa, ke e
céieng da wo Padué ne ha a duaan na junihe e daaité
ne he miiden. Meniing pie he e necu a één, ai e teko
mu hen: Time é uce temehi, te wo Padué cehi na e
temehi.
3 Ke e pééeng da wo Padué, ne ha a duaan na junihe
wâé. É ne ha amu naa, ke lé te mwaale ha a péém §‡† ni
béé Padué. Meniing pie e te necu a één wo pa apulie
naa, ai e teko mu hen: Time é uce temehi, kehe te wo
Padué cehi na e temehi. 4 Ke é ne ha a duaan naa, ke e
téne ni pwooti na junihe wâé, nina pwocoon me nye
pii ne he ni pati apulie §†.
5-6 Weengaa a jepule na juuju, kehe time é o uce pipii
dong kon §‡. Kehe é te ju pii cehi pie woéo, ke pa apulie
na tice niihung, ke é te ju pipaunu cehi [Padué]. Be
time uce wâé heme geé niimihi pie, pwonaado ne

† *Na lé pipii delé hauli—Grek: Na pipenem punilé. Piwien ne he ni niide a tii 20–23.* †† *11.21–22 Filipi 3.5* ‡ *Grek: Tanim jo heme é cihe, be te tice +niihung. Kehe mepie time e uce piwâ [me e pipii den] wo pace apulie, ke woéo mwo, ke é wonaa. Kehe é cihe pwohewii pana pipenem a punin...?* ‡† *11.23 Apostolo 16.23* ‡‡ *11.24 Deutéronome 25.3* ‡‡† *39 a jéhi ni bwo ahiéo ko a bwaliiwota—A cuhinaado na ubwo, be iitihi ne ha a patén delé me lé wédenihi a 40 bo tati apulie. Omehi Deutéronome 25.3.* ‡‡‡ *11.25 Apostolo 16.22, 14.19* § *11.26 Apostolo 9.23, 14.5* §† *Melé—Da (désert). A duaan na ticie hen.*

§†† *Beme e pwo ace céiu naado celi ta—ai Beme e patupwo a céihi ten.* §‡ *11.32–33 Apostolo 9.23–25* §‡† *É ne ha amu naa, ke lé te mwaale ha a péém...Paradis.* §† *Nina pwocoon me nye pii ne he ni pati apulie—ai Nina iitihi me e pii wo pace céiu apulie.* §‡ *Time é o uce pipii dong kon—Be wo Paulo pa apulie naa. Omehi a niide a tii 7.*

kong mu ko anaa. Kehe wâé heme geé tautiéo cehi ko
nina geé alihi ne kong, ai celi geé téne mu kong [†].

A 'danaado' ne ha a ééng

7 [††]Te junihe wâé ana é alihi ha a tan naa. Kehe icehi
ana é alecehen, ke e ne tong ni picani na te nihe muhi
tong kon [‡], beme é nemwo pipaunuéo, ke me é nem-
wo pipii dong ko nina é alihi. A picani naa, ke pwohewii
a danaado ne ha a ééng, ke pwohewii mwo, pace céiu
apitéteimipwooti celi e âbé mu pele *Caatana, beme e
tatiéo. 8 Ocié jo ko pwoiitihi te Padué, beme e pé ko-
jaéo. 9 [‡†]Kehe icehi ana e pii tong pie: «Caa te jan ne
kom a *pipwoééhe tice ja kon dong, be mepie pitice
niihem, ke o oba go ko a junuung.»
É mu ko anaa, ke é te ju pipii dong cehi ko a bwo tice
niihung, beme e mu kong a junuu Kériso. 10 É mu ko
anaa kuti, na wâé heme tice niihung, ke me é mu he ni
picani me ni téé, be caa woéo he Kériso. Ke wâé mwo
heme lé pii me ta jo wo lépwo béén, ke me lé pwotahi
ne kong. Ke é te tai hegi ninaa ne ha a pipwodéén. Be
é he ni benaamwon na tice niihung hen, ke weengaa
kuti a benaamwon na nihe pwo niihung hen [ne he
Kériso].

Gia Paulo ne ko lépwo Korénit

11 [‡‡]É tee ko pipii dong [‡‡†], be wogewé ke time geé uce
pii me wâé jo! Ke mepie [geé niimihi pie] te piticenaa-
do ne kong, ke te piticenaado mwo ne ko lépwoli lé pii
pie lépwoce '*apostolo ubwo'.
12 [‡‡‡]He li é mu pelewé, ke geé te alihi a bwo cumang
dong ne ha a tacebwén. Ke geé téetihi ni inenaado na
é pwo ko a junuu Padué. A inen pie woéo, ke pa ju
apostolo [na e pahedeéo wo Padué].
13 [§]Ke geé hegi ati nina é ne te ni béé acéihi. Ke te
céiu cehi ana, time é uce téele ilehi kojakewé pie, me
geé ne ce bépicani tong. Be kona woté? Geé niimihi
pie ta nina é pwo, ke me é pimiibule ne tewé?

Te tice aceli é ilehi kojakewé

14 [Geé téne, wogewé lépwo bééng, be] é o te ju
pwome âdé céiikewé a béociéhen. Ke o te tice celi é
ilehi kojakewé. Be time uce ni mwani [ai ce béé naado]
celi nimung kon ne pelewé, kehe te icehi ni pwon-
imewé! Be [geé pwohewii ni ju naîng. Ke] time uce ni
nahi ewa na lé penem, beme lé pamwoiu ni nyaa me
caa telé. Kehe te ni nyaa me caa te ewa, na lé pam-
woiu ni naîlé. 15 É mu ko anaa, na é pipwodéén, he é
ne tewé ana e mu kong: ati ni naamuung, me ati a
pwonimung. Kona e o piwahin a pipwoééhe tewé me
dong, heme piubwo ngen a pipwoééhe tong me
dewé?
16 [É niimihi pie, é caa habwii tewé ehi pie] time é mu
uce ne huîiwé ce âneule. Kehe icehi ana lé pipiiéo wo
lépwo béén pie, pa apipwohuô. Be lé pii pie: «Hemepie
time e uce ilehi ace céiu naado he e mu pelenye, ke e
te gahe pwo, be e caa te tooli a céiu bwopwonen celi
me e bo pwo tenye [§†].»
17 Kehe icehi ana geé cuwoteeke niimi lépwona é
nelé lé céiikewé. Ke kona é pahede paceli céiu nang
mu kolé, beme é pé kojakewé ace céiu naado? Ûhu!
18 [§††]É he li é pahede Tit lé céiikewé me pa céiu bééng,
ke kona e pipwohuô tewé wo Tit? Ûhu, be wogemu, ke
céiu pwonimemu, ke céiu bwo engen demu.

É pacihekewé beme é pamwoiukewé

19 Kona geé niimihi [wogewé lépwo ju bééng] pie é
teko pipwopaing cehi, heme é ko pii ninaa? Ûhu! É ko
pacihekewé ne he pwahamii Padué, é mu ko ana nye
tai mu ko Kériso. Ke ati nina é pii tewé, ke nina é pwo
tewé, ke ni bwopwonen me é pamwoiukewé.
20 Be mwotiéo hemepie é tehene lé pelewé, ke koli é
tooli ace naado celi time uce wâé tong. Ke wieli time
uce wâé tewé ace bwo hegi nen dong ne tewé. Be wieli
é tooli ne pelewé ce pitaacunaado, me ce pipwokon,
me ce piokéé, ke ce pihota, me ce pipii apulie, me ce
picibehede. Ke wieli é o tooli ce béé huô celi ta ne ha a
pubuuwé.
21 [§‡]Be [he li é mu pelewé] ânebun, ke hiwon mu
kowé, na lé pipule hauli me lépwo béén, ke lé pwo ni
huô na mwiihi.
Ke mwotiéo pie, é o tehene lé, hemepie time geé uce
téele bitekewé. Ke koli e bo pwo me tanim jo kowé wo
Padué, ke wieli é bo é wonaa mu kowé.

Bénebwéne pwooti

13 1-2 [§‡†]Ha ali béokelohe bwo caniêkewé tong, ke li
é caa pii tewé pie, pwo lépwo bééwé na lé pwo
nina time uce wâé. Ke é jenaa ni, he mwo woéo ité ko-
jakewé, ke é pii tewé mwo pie: Geé pipwocile, be é o
caa âdé a béociéhen ne pelewé. Ke caa te tii ne he ni tii
iitihi pie: *Hemepie nye pipé ne ko pace céiu ko aceli ta,
ke time uce jan me céiu pace *apajuujuhi nen. Kehe
wâé heme alo ai cié jélé.*

Deutéronome 19.15

† *(Niide a tii)—Grek: 5 Me é o pipii dong ne ko pa apulie naa. Ke hemepwo é ne kong, ke time é o uce pipii dong, kehe é o pipii dong mu ko a bwo tice niihung. 6 Hemepie nimung me é pipii dong, ke time o uce pipenem a puning. Kehe é o pii a juuju; kehe time é o uce pwo, be me wonaa, ke me te tice paceli e pwo ce bwo niimihinaado ne kong celi pieda. [Ke wâé heme lé tautiéo] cehi ko nina lé alihi ne kong ai celi lé téne mu kong.* †† *12.7 Job 2.6* ‡ *Ni picani na te nihe muhi tong kon—Wieli a cunu ne ha a één. Wieli a bwo pwotahi ne kon de lépwona lé cubwonieng.* ‡† *12.9 Filipi 4.11—13* ‡‡ *12.11 2 Korénit 11.5* ‡‡† *É tee ko pipii dong—Grek: Pipenem a puning mu kowé.* ‡‡‡ *12.12 Roma 15.19* § *12.13 2 Korénit 11.9*

§† *Dernière phrase—Grek: Ke é imwikewé.* §†† *12.18 2 Korénit 8.6,16—18* §‡ *12.21 2 Korénit 13.2* §‡† *13.1 Mataio 18.16; 1 Timoté 5.19*

Ke geé pipwocilekewé, be mepie é tehene lé pelewé,
ke koli é o cihe me mwoiu ne kowé.
3 Kona geé hane me é habwii tewé pie é cihe ne he
nii Kériso? [É bo habwii tewé ehi pie] pana te junihe
pwo niihen, ke te junihe pwojunuun, beme e penem
kong ne pelewé. 4 †He li e mele ne ko a *kuricé, ke tice
niihen. Kehe icehi ana e mulie cemwo mu ha amele ko
a junuu Padué.
Ke woéo mwo, ke tice niihung, kehe icehi ana é mu
ko Kériso, ke gemu pimulie ibu. Ke e mu kong a junuu
Padué, é mu kon. Ke geé o bo alihi anaa.
5 ††Geé cuwoteeke omehi ni mulihewé, pie te a ju
mulihe lépwona lé céihi ne ko Kériso. Ke mepie geé
tooli pie, time e uce mu pelewé wo Kériso, ke geé caa
te pitalupe. 6 Ke é niimihi pie, geé temehi pie, woéo, ke
[e caa tautiéo wo Padué, ke e tooli pie] time é uce
pitalupe!
7 Ke é pwoiitihi te Padué me dewé, beme geé neb-
wén na geé pwo nina ta. Kehe time uce a bwopwonen
me é habwii pie, time é uce pitalupe [ko ni penem
dong ne pelewé]. Be te wâé tong cehi heme geé pwo
nina wâé.
Ke te piticenaado ne kon, hemepie lé tauti [wo lépwo
béén] pie ta ni penem dong. 8 Be woéo, ke pa eabwé
ko a [pwooti na] juuju. Ke é te ju penem cehi beme pi-
ubwo ngen a penem naa. Ke te tice apulie celi jan me
e pacuwohi ‡. 9 Ke é pipwodéén ko a bwo tice niihung
ke me pwo niihewé. Ke é pwoiitihi, beme wâé mwo ni
pwonimewé [ne he pwahamii Padué].
10 ‡†Weengaa a watihen me é tii a tii ce, he mwo woéo
ité. Be time uce nimung me é cihe me téé hemepie é
mu pelewé. Be e caa ne tong a pihuô wo Padaame, be-
me é pamwoiukewé, kehe time uce a bwopwonen me
é pwotahinaado ne kowé.

Bépinelé

11 É caa punuu ne éni, wogewé lépwo bééng acéihi,
ke é pii tewé pie: Geé pwo me piwâénimewé ‡‡! Ke geé
mwojuia mu he ni ta pwo tewé! Ke geé pipam-
woiukewé, ke wâé heme céiu pwonimewé. Ke me geé
mulie ha a péém, ke e bo mu pelewé wo Padué na e
pipwoééhenye, ke e ne tenye a péém.
12 Geé pipwobwocu, pwohewii a bwomu te lépwo ju
acéihi béénye.
Lé tai ne bwocu tewé ati wo lépwo acéihi na élé éni.
13 Ke me e adéikewé wo Padaame Iésu Kériso ko a
*pipwoééhe tice ja kon den. Ke me e mu pelewé ati a
pipwoééhe te Padué, me a *Jenen Iitihi na e
pineibukenye!

Adéikewé!

† *13.4 Filipi 2.7–8* †† *13.5 1 Korénit 11.28*

‡ *Te tice apulie celi jan me e pacuwohi—Grek: Time uce jan ne +kong me é pacuwoeng.* ‡† *13.10 2 Korénit 10.8* ‡‡ *Geé pwo me piwâénimewé...ke geé pipamwoiukewé—ai É pinekewé...ke geé piténedeéo.*

Galat

nge céii lépwo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo.

E tii éniile?

Wieli é ha awieme a jo 48 me 49, he e mu Antioche wo Paulo, ânebuhe a pitapitihi ubwo te lépwo apihuô te ni acéihi ne ko Kériso ne Iérusaléma ha a jo 50. (Omehi pwahamii tii 15.) Wieli a bécéiuhe tii na e tii wo Paulo.

E tii me dee?

Me de ni acéihi ha a duaan Galat, ha amu Turki jenaa. Wieli a province Galat, he na e lang ni pwomwo ubwo Ikone me Listre me Derbe. Ke wo Paulo me Barnabas, ke lu pipatemehi a Pwooti Wâé nelang ha a jo 46—47 (omehi a pwahamii tii 14), te ju alo jo ânebuhe a bwo tii na a tii telé.

É ko ade na e tii?

Hiwon lépwo Galat na time uce lépwo Juif. Ke é alecehe a bwo céihi telé ne ko Iésu, ke lé âbé wo lépwo béé apwocémun, ke lé cuwokolé me lé âcehi ati ni patén ko a pwoiitihi te lépwo Juif, pwohewii a bwo pwotegoop, me paciitihi ni béé tan. E te junihe okéé wo Paulo ne ko lépwona lé pii anaa. Ke e okéé ne ko lépwo Galat mwo, be lé pwo me lé piâ ité koja a ju céihi (1.6—9; 3.1—3). E te junihe pipwoééhelé, be lé pwohewii lépwo ju naîn, ne he nii Iésu Kériso (4.19).

Ade ace âne a tii ce?

Wo Kériso, ke e caa tuwokenye, beme tice celi me e ciekenye (5.1). Piticenaado ne ko ati ni patén ko pwoiitihi ânebun. Be pwocoon me nye mwomwon ne he pwahamii Padué mu ko a bwo piténedehi nen denye ni patén. Kehe te icehi mu ko a céihi tenye ne ko Kériso (2.16). Ke wo Padué, ke e pwo me wogenye ni apulie na mwo coho (6.15). Ke time bo uce wogenye celi nye mulie ha a mulihenye, kehe te wo Kériso na e mulie konye (2.20).

- A bwomune a tii Galat
  - Pipwobwocu
  - Te céiu cehi a ju Pwooti Wâé
    - Tode Paulo beme e pipatemehi
    - Lé hegieng wo lépwo béé apostolo
    - A âne a Pwooti Wâé
  - Tuwokenye koja ni patén
    - Time uce jan ni patén
    - Ni naî Padué mu ko a céihi
    - Nemwo pwo me ciekewé mwo!
    - Lupwo piapwo na alo
    - E caa tuwokenye wo Kériso
    - Piténede a Jenen Iitihi
  - Bénebwéne pwooti ke bépinelé

Pipwobwocu

1 Woéo † Paulo na é pwotii. Woéo pa *apostolo, be
lu pipégaliéo wo Iésu *Kériso me Padué Caa,
pana e pamulipi Iésu mu ha amele. [Ke lu pahedeéo
ngen, me é pipatemehi a pwooti telu.] Time é uce
wonaa mu ko aceli lé pii ne ni apulie, be time uce ni
apulie na lé pwo me woéo pa apostolo!
2 É pwotii lé céiikewé, wogewé ati ni *puco te ni acéi-
hi ha a province Galat. Ke lé ne bwocu tewé mwo ati
lépwo acéihi ne ko Iésu Kériso na élé éni.
3 Wâé heme e mu kowé a *pipwoééhe tice ja kon me
a péém, na e âbé mu ko Padué Caa tenye me
Padaame Iésu Kériso. Adéikewé! 4 ††Wo Padaame Iésu,
ke e pineeng me e mele, beme e tuwokenye koja ni ta
pwo tenye, ke e celuimikenye koja a mulie na ta ne
pwo a bwohemwo ce. Be weengaa ana nime Padué
Caa tenye kon. 5 *A wâé, ke te a de Padué cehi, dieli
mwo! Wâé heme wonaa! Amen!

te céiu cehi a ju pwooti wâé

(Pwahamii tii: 1—2)

6 Wo Padué, ke e caa todekenye, ko a pipwoééhe tice
ja kon den {na e pwaadeniin bé wo Iésu Kériso}. Ke é
téele kowé, he geé epin ko piâ ité koja pana e
todekewé, me geé â téne a céiu pwooti [na lé pébé céi-
ikewé ne ni béén]. 7 ‡Kehe icehi ana te céiu a *Pwooti
Wâé te Kériso. Ke wo lépwo [agele] na lé pipatemehi a
céiu pwooti, ke lé pibitehi a ju Pwooti Wâé. Ke lé pa-
haulihi ni pwonimewé.
8 ‡†Wâé heme *piapwo pa apulie na e pipatemehi ce
béé pwooti celi pi-ité koja a ju pwooti, li geme ‡‡ caa mi
pipatemehi tewé! Ke te piwien mwo hemepie wogeme,
ai é hemepie wo pace céiu *âcélo bé mu he miiden!
9 Geme caa pii tewé kuti, ke é pii mwo ni, pie, wo lép-
wona lé pipatemehi a pwooti na pi-ité koja a Pwooti
Wâé li geé caa hegi, ke wâé heme e piapwolé wo
Padué!
10 ‡‡†[Lé pii wo lépwonaa pie] geme hane me lé pi-
wâékeme ne ni apulie. Ûhu! É te pipwoeabwé te Kériso
cehi. Time é mu uce hane me lé wâééo ne ni apulie;
kehe é te hane cehi me e te piwâééo wo Padué!

Tode Paulo beme e pipatemehi

11 ‡‡‡Lépwo acéihi bééng, wâé heme geé temehi pie, a
Pwooti Wâé na é ko pipatemehi, ke time e uce âbé mu
ko ni apulie. 12 Be time uce aceli é hegi mu ko pace
céiu apulie, ke te tice pace apulie celi e pacémuniéo
kon. Be te ana e te habwii tong [wo Padué] mu ko
Kériso §.
13 §†Be geé te temehi ehi ni bwopemiéo ânebun, he li
é mwo te mu ha a pwoiitihi te lépwo [âjiénung] juif. Be
é te junihe okéé ne ko nina lé céihi ne ko Iésu. Ke
nimung me é tanahi a céihi telé. Ke é pwo me lé picani,
ke é te junihe pwotahi ne kolé. 14 §††É ha a benaamwon
naa, ke é te junihe pitaa kojalé, ne ha a pwoiitihi te lép-
wo *Juif, koja lépwo âjiénung na pijéhi jo heme me
woélé. Ke é wédenilé, be é te junihe âcehi ehi ati ni
huô me a bwomu te lépwo watiheme.

É ali pa Naî Padué

15 §‡Kehe icehi ana wo Padué, ke li e caa mi pipégal-
iéo, he mwo te woéo tina nyaa tong, ke e todeéo ha a
pipwoééhe tice ja kon den. 16 Ke e niimihi pie me e
habwii tong pa Naîn, beme é pipatemehieng de lép-
wona time uce lépwo Juif. Ke me wonaa, ke time é uce
ilehi ace bwo temehinaado koja pace céiu. 17 Be time é
uce taa *Iérusaléma, me geme pitookeme me lépwo
apostolo ânebuhung. Be é â epin nge ha a duaan Ara-
bi. Ke é mulang, ke é mwojuia mwobé ne ha a pwom-
wo ubwo Damas.
18 §‡†É alecehe ni jo na cié, ke é taa Iérusaléma, beme
gemu pitemehikemu me Pétéru §†. Kehe icehi ana
gemu te ju mu lang he na alo naadenitan cehi. 19 Ke
time é uce ali lépwo béé apostolo, te icehi Cang, pa
âjiéne Padaame.
20 Ana é pii tewé ni, ke é pipatemehi tewé, ne he pwa-
hamii Padué, ke time é uce getikewé.
21 §‡É mulang [ke time é uce mu ha amu *Judé] kehe
é â he lupwo piduaan ne Siri me Silisi. 22 Ke ati ha a be-
naamwon naa, ke time lé uce temehiéo wo lépwo acéi-
hi mu Judé, be time lé mu uce aliéo. 23 Kehe lé te ju
piténe jepule kong. Be lé pii wo lépwo béén pie: «Wo
pa apulie naa, ke weeng kuti pali e te junihe pwotahi
ne kome ânebun. [Ke e pacuwo ni apulie, beme lé
nemwo céihi ne ko Iésu.] Kehe é jenaa ni, ke e caa pi-
patemehi ali céihi li e mu tanahi ânebun!»
24 Ke é mu kong, ke lé tai pipaunu Padué.

Lé hegiéo wo lépwo béé apostolo

2 §§†Caa 14 ni jo alecehen, ke é mwojuia ngemwo
*Iérusaléma imi Barnabas, ke é pé mwo Tit. 2 Be
wo Padué, ke e pii tong pie, me é mwojuia ne mwo
lang. Ke geme pipwotapitihi me lépwo apihuô te ni
acéihi, ke é pipatemehi telé a Pwooti Wâé, na é ko pi-

† *Woéo—Grek: Wogeme. Wo Paulo na e pwotii, kehe icehi ana e habwii pie, te céiu a pwonimelé me lépwo acéihi béén na lé mu pelen.* †† *1.4 Galat 2.20* ‡ *1.7 Apostolo 15.1,24* ‡† *1.8 1 Korénit 16.22* ‡‡ *Geme—ai Woéo. Wieli e piieng mwo wo Paulo.* ‡‡† *1.10 1 Tésalonik 2.4* ‡‡‡ *1.11 Mataio 16.17*

§ *Be te ana e te habwii tong...mu ko Kériso—ai Wo Iésu Kériso na e pwo me é temehi, ai Wo Iésu Kériso he li e pihabwiieng dong.* §† *1.13 Apostolo 8.3* §†† *1.14 Apostolo 22.3* §‡ *1.15 Ésaïe 49.1; Galat 2.7* §‡† *1.18 Apostolo 9.26* §† *Pétéru—Grek: Céfas. Omehi Ioane 1.42 me a note* §‡ *1.21 Apostolo 9.30* §§† *2.1 Apostolo 15.2*

patemehi te lépwona time uce lépwo *Juif. Be o wâé
ne kong, hemepie céiu jélé ko ana é pwo. Be mepie
time uce wonaa, ke wieli o te piticenaado ne ko ati ni
penem dong †.
3 [Kehe icehi ana te wâé telé. Ke wâé telé mwo a bwo
penem ibu temu me] Tit, pa apulie na time uce pa Juif.
Ke time lé uce wâgo kon pie, me *pwotegoop ten
[pwohewii a bwomu te lépwo Juif]. 4 ††Be wo Kériso Ié-
su, ke e caa tuwokenye, beme o te tice aceli me e bo
uce ciekenye mwo ‡.
Kehe icehi ana pwo ni béé apulie, na lé te ju êjele bé
hadenii ni acéihi. Ke lé pii pie lépwo acéihi béénye, ke-
he icehi ana lépwo apipwohuô. Be lé pwohewii ni coda,
na lé mi êjetihi a amu, beme lé alihi ehi ni mulihe ni
apulie hen ‡†. [Ke te junihe *mwiihi telé] a mwomwon
na e ne tenye wo Iésu. Be nimelé me lé pwo me nye
*apenem tice ja kon [ne ko ni patén]. 5 Kehe icehi ana
time geme mu uce pipéce ne kolé, ke time geme mu
uce piténedelé, ne he ni cuwo nahi naado. Ke geme
cile a juuju ko a Pwooti Wâé me dewé ‡‡.

Lé alihi pie wo Padué na e pahedeéo

6 Mepwo é ne ko lépwo apihuô, lépwo apulie na pi-
ubwo jélé ne ha a céihi, ke te tice aceli lé pwo me
pitaatééhi ne he ni pwooti na é mu pipatemehi. Kehe
icehi ana time uce junaado ne tong, hemepie lépwo
apulie ubwo, ne he ni bwo alihi nen de ni apulie. Be wo
Padué, ke time e uce pipwoinen ne ko ni apulie.
7 ‡‡†Kehe icehi ana lé temehi pie, piwiekemu me
Pétéru ‡‡‡. Be wo Padué, ke e pahedeeng ngen, beme e
â pipatemehi a Pwooti Wâé te lépwo Juif. Ke woéo, ke
e pahedeéo ngen beme é â pipatemehi a Pwooti Wâé
te nina time uce lépwo Juif. 8 A bwopiinen pie, e penem
ko Pétéru wo Padué, beme e *apostolo ten ne pele
lépwo Juif; ke e penem kong, beme é apostolo ten, ne
pele ni béén.
9 Ke mepwo é ne ko lépwo apihuô ubwo na cié jélé:
wo Cang, me Pétéru, me Ioane, ke lé hegikemu me
Barnabas. Ke lé patemehi pie lépwona pibééme [ne he
ni penem de Padué] ke me wogemu, ke me gemu â
pele lépwona time uce lépwo Juif, ke woélé, ke me lé â
pele ni Juif.
10 §Ke lé te ju ilekemu cehi pie, me gemu niimi lépwo
acéihi na pitice naamuulé [ne Iérusaléma]. Ke é te pwo
ati kuti ha a ju pwonimung.

É pacihe Pétéru

11-12 §†É alecehen, ke wo Pétéru, ke e âbé caniêkeme
ne Antioche ne Siri. É he e mwo ko mu peleme, ke lé
mu piwiinaado ibu me lépwo acéihi na time uce lépwo
Juif. Kehe icehi ana wo Cang, ke e pahede céiikeme
[mu Iérusaléma] lépwo béén [na lé te junihe pwopahi
a ju bwomu te lépwo Juif]. Ke mwoti Pétéru [ko ana lé
pii ne kon] ke e tabuhi picepewie lépwona time uce
lépwo Juif.
Ke me wonaa, ke time uce piwâ jo me é paciheeng,
ne he pwahamii ati ni acéihi, beme é habwii ten pie,
time uce wâé a huô ten naa.
13 Ke time uce weeng cehi, be ati ni acéihi na lé Juif,
ke lé te tai pwohewiieng, die ko Barnabas mwo! Be pi-
wâ jélé me lé habwii nina lé niimihi. Kehe icehi ana lé
te temehi pie, ana lé pwo, ke time uce wâé.
14 Ke me é alihi pie, time uce mwomwon ni bwo en-
gen delé, ne ha a Pwooti Wâé, ke é pii te Pétéru, ne he
pwahamii ati ni acéihi pie: «Wogo pa Juif, kehe icehi
ana go tabuhi necu a bwo engen denye, ne he ni
patén de lépwo Juif, beme geé pimulie ibu me lép-
wona time uce lépwo Juif. Ke é ko ade na go cuwoko ni
béén na time uce lépwo Juif me lé pipwohewii lépwo
Juif?»

A âne a Pwooti Wâé

15 Mepwo é ne kome §††, ke geme te Juif mu ha a bwo
piâbeele teme. Ke é ânebun, ke geme mu pii ko lép-
wona time uce lépwo Juif pie, 'lépwo apwo na ta', be
time lé uce âcehi ni *patén de Moosé §‡.
16 §‡†Kehe icehi ana é jenaa ni, ke geme caa temehi
pie, time e uce *mwomwon ne he pwahamii Padué wo
pace céiu apulie mu ko ace bwo piténedehi nen den ni
patén de Moosé, kehe te icehi mu ko a céihi ten ne ko
Kériso Iésu. Ke wogeme, ke geme te céihi ne kon [be-
me e mu ha awiememe me Padué a péém] ke me
wogeme ni apulie na me mwomwon ne he pwahamiin
§†. A péém me a mwomwon naa, ke e âbé mu ko a céi-
hi teme ne ko Kériso, time uce é mu ko ace bwo
piténedehi nen deme ni patén. Éa, [é pii mwo pie]: Te
tice pace apulie celi e bo mwomwon ne he pwahamii
Padué, mu ko ace bwo piténedehi nen den ni patén!
17 É mu ko anaa, na wogeme lépwo Juif, he li geme
hane ace bwopwonen beme geme bo mwomwon ne
he pwahamii Padué. Ke geme tooli he Iésu. Ke ni béén,
ke lé pipé ne kome pie, wogeme 'lépwo apwo na ta', be

---

† *Dernière phrase—Grek: Wieli piticenaado ne ko a bwo pitéte tong ânebun ke é jenaa ni.* †† *2.4 Galat 1.7, 5.1,13* ‡ *1re phrase—Grek: Etenye a liberté ne ko (Kériso Iésu).* ‡† *4e phrase—Geme patemehi ne éni a bwopiine a pwooti espions.* ‡‡ *Beme o time uce pitaatééhi ace cuwo nahi naado mu ko a Pwooti Wâé, me genye tai hegi ati ni adéihi ten.* ‡‡† *2.7 Apostolo 22.21* ‡‡‡ *Pétéru—Grek: Céfas. Omehi Ioane 1.42 me a note* § *2.10 Apostolo 11.29—30*

§† *2.12 Apostolo 11.3* §†† *Mepwo é ne kome—ai Mepwo é ne konyu. Wieli ni pwooti ne he ni niide a tii 15 me 16 (wieli é die ha a niide a tii 21), ke ni behi ni pwooti te Paulo ne te Pétéru.* §‡ *(Niide a tii)—Grek: Wogeme, ke lépwo Juif ne ha a bwo picilekeme, kehe time uce lépwo apwo na ta, mu he ni béé bele.* §‡† *2.16 Apostolo 15.10—11; Roma 3.20—28; Galat 3.11* §† *E mu…mwomwon ne he pwahamiin—Grek: Justifiés. Omehi Mwomwon ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.*

time geme uce piténedehi ati ni patén. Éa, lé pii pie,
wo Kériso, ke e péékeme, beme lépwo apwo na ta!
Ûhu! Time uce a juuju †! 18 Weengi ana ta: é hemepie é
mwojuia cemwo ne mwo ko li patén li é caa tahi taab-
won ††! 19 Me é mulie he ni patén, ke o te junihe
pwocoon de Padué me e piwâééo. Kehe icehi ana te é
mu ko ni patén kuti, na é temehi ninaa! Ke é jenaa, ke
é caa necu ni patén, beme é mulie me de Padué. Ke
time e bo uce cieéo mwo, be caa pwohewiin heme é
mele ne ko ni patén.
Be é he e mele ne ko a *kuricé wo Iésu, ke wogemu
me weeng ‡. 20 ‡†Heme é mulie, ke time uce woéo, kehe
wo Kériso na e mulie kong. Ke a mulihung jenaa ni, ne
ha a éé apulip, ke é mulie hen ha a céihi ne ko pa *Naî
Padué na e pipwoééhung, ke e mele me dong.
21 Weengaa a âpipati na e ne tenye wo Padué, é mu
ko a *pipwoééhe tice ja kon den, beme nye mwom-
won ne he pwahamiin. Ke woté? Kona é bo tahi taab-
won anaa, beme é mu ko ni patén? Ûhu! Be mepie jan
me pwo a péém ne ha awiemenye me Padué, me
wogenye ni apulie na nye mwomwon ne he pwahami-
in, mu ko a bwo piténedehi nen denye ni patén, ke
wieli me te piticenaado ne ko a bwo mele te Kériso ‡‡!

tuwokenye koja ni patén

(Pwahamii tii: 3—4)

3 [É téetikewé] wogewé lépwo Galat, be pwohewiin
heme pipenem ni puniwé! Ade aceli e pa-
haulikewé [me geé padep koja a juuju]? Oniile jo ko pii
tewé pie, wo Kériso, ke e caa mele ne ko a *kuricé [be-
me wâé te Padué gewé]?
2 Weengi cehi ana nimung me é temehi kojakewé:
Kona geé niimihi pie, geé caa hegi a *Jenen Iitihi, mu
ko a bwo mulie tewé he ni patén? Ûhu! Te é mu ko a
céihi tewé, ne ko a Pwooti Wâé ko Kériso! [Ke geé
temehi ehi anaa!] 3 É ko ade na geé pwo me pihauli
gewé kojan?
Te a Jenen Iitihi na e tabuhi a penem ne kowé. Ke
kona geé niimihi pie, geé bo panebwénihi ha a éé
apulip? Wogewé, ke pipatieden ni puniwé! 4 Kona geé
o te pwo me piticenaado ne ko ati nina e tuie ne kowé
dieli jenaa? Geé tahi taabwon ati ninaa?
5 Wo Padué, ke e caa ne a Jenen Iitihi, ke e pwo me
geé pwo ni *pipwojunuun, na lé téetihi ne ni apulie. Ke
kona geé niimihi pie, te é mu ko a bwo piténedehi nen
dewé ni patén? Ûhu! [É pii mwo pie]: Te é mu ko a céihi
tewé cehi, ne ko a Pwooti Wâé [ko Kériso]!

Wo Abérama ke pa béhabwiinen

6 ‡‡†[Nye pine ne he ni *tii iitihi pie]: *E céihi ne ko
Padué wo *Abérama, ke é mu ko a céihi ten, ke wo
Padué, ke e pwo me pa apulie na e *mwomwon ne he
pwahamiin.*

Genèse 15.6

7 É mu ko anaa, na wâé heme geé temehi pie, ati nina
lé céihi [ne ko Padué] ke te woélé kuti naa, lépwo
piebehi Abérama. 8 Be genye pine ne mwo he ni tii iiti-
hi pie, wo Padué, ke e mi pii ten a pwooti wâé ce, pie: *É
bo *adéi ati ni bele pwo bwohemwo mu kom!*

Genèse 12.3

Weengaa ana e mi pii beetihi pie, e bo hegi ni béén
na time lé *Juif, ke e bo pwo me lé mwomwon ne he
pwahamiin. Ke te é mu ko a céihi telé, na e wonaa.
9 Wonaa ne mwo ko ati nina lé céihi [ne ko Padué] be
lé o hegi mu kon ali adéihi li e caa ne te Abérama, mu
ko a céihi ten.

Time uce jan ni patén

10 ‡‡‡Kehe icehi ana lé apwohi wo lépwona lé niimihi
pie, o wâé te Padué jélé mu ko a bwo piténedehi ne ni
patén delé. Be caa tii ne mwo he ni tii iitihi pie: *Apwohi
pana time e uce piténedehi taaci ni patén na tii ne ha a
tii ko patén!*

Deutéronome 27.26

[Ke te junihe pwocoon kuti me nye piténedehi ati!]
11 §Nye alihi pie, o te tice apulie celi lé mwomwon ne
he pwahamii Padué ko ace bwo piténedehi ne ni
patén. Ûhu! [Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie]: *Wo pana
e mwomwon mu ko a céihi, ke e o mulie.*

Habakuk 2.4

12 Genye alihi pie, ni patén, ke time e uce engen ne
ko a céihi [kehe te é mu ko ni penem denye]. Be ween-
gi ana caa tii ne he ni patén: *E ne a mulie te pana e
piténedehi ni pihuô na e hen.*

Lévitique 18.5

[Kehe me wonaa, ke genye tai apwohi, be time uce
jan!]
13 §†Kehe icehi ana wo Kériso, [ke e pipatupwoeng] ke
e caa tuwokenye koja a apwohi ko ni patén, be e pé ne
huîin a apwohi tenye [ke cemeiteeng ne ko a kuricé].
Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *Apwohi pana pawi-
ieng ne ko a ba-acuwo.*

Deutéronome 21.23

14 E wonaa wo Kériso, beme e o mu konye, nina nye
céihi ne kon, a adéihi li e ne te Abérama wo Padué. Ke
a juuju mwo, ne ko lépwona time uce lépwo Juif. Ke é

† *Grek: É hemepie geme alihi temehi pie wogeme lépwo apwo na ta, é mu ko a bwo alihi temehi nen deme a mwomwon mu ko Kériso, ke kona wo Kériso, ke pa apenem de a ta? Ûhu! Time uce wonaa!* †† *Grek: Be hemepie é bahi mwo ali é caa patieden, ke é habwii pie é pwo ana ta.* ‡ *Grek: Be te é mu ko a patén na é mele ne ko a patén, beme é mulie me de Padué. Cemeitekemu ne ko a kuricé me Kériso.* ‡† *2.20 Galat 1.4* ‡‡ *Grek: Time é uce tahi taab-won a pipwoééhe tice ja kon de Padué, be é hemepie nye mwom-won mu ko a patén, ke te ju piticenaado ne ko a bwo mele te Kériso.*

‡‡† *3.6 Genèse 12.3; Roma 4.3,16* ‡‡‡ *3.10 Deutéronome 27.26*
§ *3.11 Galat 2.16* §† *3.13 Deutéronome 21.23; Roma 8.3*

mu ko a céihi tenye ne kon, ke genye hegi a Jenen Iitihi, na e caa mi pii ânebun wo Padué pie, me e bo ne tenye.

Ni patén ke e âbé alecehe Abérama

[15-16] †Ânebun, ke e pii te Abérama wo Padué pie, me e bo adéieng. Me nye alihi ehi a pwooti te Padué ne he ni tii iitihi, ke genye pine pie e pii pie, me e bo adéi Abérama *me pa piebehieng*.

Genèse 12.7

A bwopiinen pie *pana e bo âbeele mu kon*. Time e uce tii pie ***lépwo****piebehieng*, kehe e tii pie, ***pa****piebehieng*. Wo pa apulie naa, ke wo Kériso ††.

Wo Padué, ke e *piapwo ne te Abérama, beme e *pajuujuhi a bwopiinen den naa. Ke geé alihi, wogewé ni bééng, pie, mepwo é ne konye ni apulie, ke me nye piapwo ne ko ace céiu naado celi nye pii, ke time uce jan me nye pitaatééhi ai patieden ni pwooti na nye caa pii. [Ke me wonaa ne pelenye ni apulie] [17] ‡ke genye temehi pie, wo Padué, ke time e bo uce pitaatééhi mwo nina e pii, li e caa piapwo ne kon.

Weengi ana nimung me é pii: Mepwo é ne ko ni patén, ke a naado na e ne wo Padué, mwo te ju 430 ni jo alecehe a bwopiinen den te Abérama. Ke ni patén, ke time uce jan me e pitaatééhi a cuwo nahi atii, ne he ni bwopiinen den ânebun.

[18] ‡†Ke hemepie a adéihi, ke me e ne tenye, mu ko [a bwo piténedehi nen denye] ni patén, ke wieli time e uce âbé mu ko a bwopiinen ânebun de Padué. Kehe icehi ana time uce wonaa, be wo Padué, he li e ne te Abérama a adéihi ten, mu ko a bwopiinen den ânebun. Ke e ne ten me piticenaado ne kon.

[19] ‡‡Ke heme wonaa, ke ni patén ke he me ni de? Te a naado li e ne tenye wo Padué alecehen, beme e habwii tenye ni ta na nye pwo. Ke e cuwo die ko a bwo tuie te pa piebehi Abérama na te céiu nang: pana e bo pipwaadeni ati ni adéihi ‡‡†.

[A céiu mwo, ke time uce piwie ni patén me a piapwo, be nye pii pie, wo Padué, ke e ne] ni patén [me de a bele] na lé pipwaadeniin bé ne ni *âcélo. Ke [wo *Moosé ke] pa apipépwooti ten. [20] Kehe icehi ana he li e piapwo wo Padué ne te Abérama, ke te tice apipépwooti hadeniilu. Be a naado na e te pipwo mu kon wo Padué [ke te tice pwooti te Abérama hen].

E mi habwii tenye Kériso

[21] ‡‡‡Kehe wonaa, ke kona ni patén, ke e cubwonihi a piapwo te Padué? Ûhu! Be te icehi a piapwo na e pébé céiikenye *a ju mulip. Ke e pwo me wogenye ni apulie na nye mwomwon ne he pwahamiin. Ke te tice ace céiu patén celi jan me e wonaa. [22] Kehe icehi ana ni tii iitihi, ke e pii beetihi pie, é ati he ni naado, me ati ni apulie, ke lé tai mu haahi a junuu a ta. Ke [te tice ace bwopwonen, me] nye hegi a adéihi ko a piapwo, [kehe te icehi] mu ko a céihi tenye ne ko Iésu Kériso.

[23] §Ânebun, ke pwohewiin heme nye pwokarépu. Ke ni patén, ke e wéikenye ati he ni tan, ucéihi a benaamwon na o habwii tenye a pwaaden mu ko a bwo céihi ne ko Kériso. [24-25] §†[Weengi a ocine ko ni patén]: Ânebun, ke pwohewiin heme pace caa te cémun denye celi e pacémunikenye, ke me e mi habwii tenye Kériso, ucéihi ace bwo tuie ten. Ke é jenaa ni, ke e caa te tuiebé kuti wo Kériso, ke genye caa céihi ne kon. Ke e caa pwo me nye mwomwon ne he pwahamii Padué. Ke time uce junaado me e mwo pacémunikenye mwo ne ni patén.

Ni naî Padué mu ko a céihi

[26] §††Heme nye §‡ céihi ne ko Kériso Iésu, ke genye caa tai naî Padué. [27] §‡†He li puukenye ne he nii Kériso, ke genye caa cuwohe ni epwén na mwo coho, beme nye pwohewiieng §†.

[28] §‡[Me nye caa mu ko Kériso] ke caa te tice aceli pité ne ha awieme lépwo Juif me lépwona time uce lépwo Juif; ke é ne ha awieme lépwo *apenem tice ja kon, me lépwona time lé uce apenem tice ja kon; ke é ne ha awieme lépwo aiu me ni toomwo. Be caa céiu genye, mu ko ana caa céiu genye me Kériso Iésu.

[29] §§†Ke me genye caa mu ko Kériso, ke genye caa piebehi Abérama. Ke caa e konye a adéihi, li e caa mi pii te Abérama wo Padué.

Wogenye ke ni ju naî Padué

4 Geé cuwoteeke niimihi ani, pie: Wo pa apulie, ke e bo hegi ati ni naamuu pa caa ten [heme bo caa ubwo nang]. Kehe icehi ana heme mwo pa cuwo ewa, ke time e uce piwéden koja lépwo *apenem tice ja kon de caa ten. [2] Ke e te cuwo ko piténede lépwona lé wéieng, die ha a tan na e caa jahi wo caa ten.

[3] §§‡Piwien ne konye. Be é ânebun, ke genye pwohewii ni cuwo ewa, be genye apenem tice ja kon

† *3.16 Genèse 12.7, 13.15* †† *Wo Kériso, ke te weeng cehi na e pwaadeni ati ni adéihi me denye. Ke e pii konye pie nye piebehi Abérama, mu ko a céihi tenye ne ko Kériso. Grek:* [15] *É cihe ko a bwomu te lépwo apulie: É hemepie e piapwo wo pa apulie, ke e pajuujueng...ke o te tice apulie celi jan me e pwo me tieden, ai ne ace behin.* [16] *É ne ko nina caa mi pii ânebun, ke ni naado na pii te Abérama, me ni piebehieng, ke time uce ni piebehieng na hiwon. Te céiu cehi pa piebehieng, ke wo Kériso.* ‡ *3.17 Exode 12.40* ‡† *3.18 Roma 4.14* ‡‡ *3.19 Apostolo 7.38; Roma 5.20* ‡‡† *Pana... Grek: Pana pwo a bwopiinen ânebun me den.*

‡‡‡ *3.21 Roma 8.2—4* § *3.23 Galat 4.3* §† *3.24 Roma 10.4* §†† *3.26 Ioane 1.12* §‡ *Nye—Grek: Geé. Piwien ne he ni niide a tii 26—29.* §‡† *3.27 Roma 6.3* §† *Grek: Ati lépwona puulé ne he Kériso, ke a epwénelé, ke wo Kériso. A ocine ko a bwo necu ne ni huô tenye na ta, beme nye mulie ha a mulie na mwo coho, me Kériso.* §‡ *3.28 Roma 10.12* §§† *3.29 Roma 4.13* §§‡ *4.3 Kolosé 2.20*

de ni patén me ni duéé hauli †. 4 ††Kehe icehi ana é ha a
benaamwon na e caa te mi pii jahi wo Padué, ke e
nebé céiikenye pa Naîn. E âbeele mu ko ê toomwo, ke
e [mulie ha a éé apulie ne pele lépwona lé] mu he ni
*patén de Moosé. 5 Wo Padué, ke e nebé pa Naîn, be-
me e tuwokenye koja ni patén na e ciekenye, ke e pwo
me wogenye ni ju naîn.
6 ‡A bwopwonen me nye temehi pie, wogenye ni
naîn, ke wo Padué, ke e ne, he ni pwonimenye, a *Je-
nen Iitihi te pa Naîn. Ke a Jenen Iitihi, ke e ne me nye
pii te Padué [ha a pipwodéén] pie: «Caa tong!» 7 Ke é
mu ko anaa, ke caa tice aceli e ciekenye ‡†, be genye
caa naî Padué. Ke e bo ne tenye ati ni *adéihi te ni
naîn, na e caa te mi pii ânebun.

Nemwo pwo me ciekewé mwo!

8 Ânebun, ke time geé uce temehi Padué, ke wogewé
ni apenem tice ja kon de ni nahi duéé, koja Padué na
te céiu nang. 9 Kehe icehi ana é jenaa ni, ke geé caa
temehieng. Ke te a juuju pie, te wo Padué kuti na e
temehikewé. Ke é ne he pwahamiin, ke te tice niihe ni
duéé hauli, me ni patén; ke te piticenaado ne kon.
Woté? É mu ko ade na geé bitekewé mwojuia, me
geé piténedehi mwo ni naado naa? Kona nimewé me
geé tai ni apenem tice ja kon delé mwo? 10 ‡‡É mu ko
ade na geé paciitihi ni béé tan, me ni béé wole, me ni
béé benaamwon, me ni béé jo? 11 Pwohewiin heme te
piticenaado ne ko ati ni penem dong ne pelewé!
12 É te cuwokowé, wogewé ni bééng, ne he nii Kériso,
pie, me geé pipwohewiiéo [ke me geé pwo me tu-
wokewé koja ati ninaa]! Be woéo [pa *Juif, ke caa tu-
woéo koja ni patén, beme] é pwohewiikewé [nina time
geé uce Juif].
Ânebun, ke te junihe wâé ni bwomu tewé ne kong,
ke wâé heme geé te cuwo ko wonaa ‡‡†. 13 Geé temehi
pie, he li é mi pipatemehi tewé a Pwooti Wâé, ke é mu
ko a cunu kong, na é tuie lé pelewé. 14 Ke geé gia ko
anaa, kehe icehi ana time geé uce pihooniéo, me
téétiéo. Ûhu, geé te hegiéo, pwohewiin heme woéo pa
*âcélo te Padué, ke pwohewiin heme woéo, ke wo
Kériso Iésu. 15 Ke geé te junihe pipwodéén kuti, ke
pepule gewé me geé picani tong. Ke geé pipatup-
wokewé ati ne pehi ni wâé tewé me dong ‡‡‡!
Ke é jenaa, ke e wé a pipwoééhe me a pipwodéén
dewé naa? 16 Kona geé niimihi pie, woéo pa acub-
wonikewé, mu ko ana é pii tewé a juuju?!

Nemwo tabemi lépwo apahaulikewé

17 [É temehi pie, wo lépwo apwocémun na lé tuie ne
pelewé] §, ke lé hane me wâé tewé jélé. Kehe icehi ana
time lé uce wonaa mu he ni ju pwonimelé. Be nimelé
me lé pineitéékewé kojaéo, beme geé âcéilé.
18 É he li é mu pelewé, ke geé mwoiu me geé pwo ni-
na wâé. Ke wâé heme geé te wonaa, heme te tieéo
pelewé §†.
19 Au, [te junihe eânimung dewé] wogewé lépwo ju
bééng! Ke é te junihe picani, heme é niimikewé,
pwohewii ni cunu ko ni toomwo heme lé piâbeele ewa.
Ke time o uce tuwoéo koja anaa, heme time uce téele
hején a mulihe Iésu ne kowé. 20 Kehe icehi ana caa
time é uce temehi aceli me é pwo [beme é picani]
tewé. Ke te junihe nimung me é mu pelewé, beme é ci-
he me bwala ne kowé.

Lupwo piapwo na alo

21 Kona pwo ce béén mu kowé celi nimelé me lé
piténedehi ni patén de Moosé? Ke wâé, kehe icehi ana
wâé heme lé téne ehi ana e pii ne ni patén. 22-23 §†† §‡Be
caa te tii ne he ni tii iitihi pie, wo *Abérama, ke alo lup-
wo naîn. Wo pa céiu, ke pa naî ê apenem tice ja kon
den; ke wo pa céiu, ke pa naî ê ju mwoden.
Wo pa naî [Agar] ê apenem tice ja kon den, ke e
âbeele mu ko ana te nime pa apulie kon. Kehe icehi
ana wo [Isaaka] pa naî [Sara, ê mwode Abérama], êna
time uce ê apenem tice ja kon, ke e pituie be te wo
Padué kuti, na e pacuwohi a bwopiinen ânebun.
24-25 Wo lu toomwo naa, ke lu ocine me denye, ne ko
lupwo *piapwo [na e pwo wo Padué me de a bele ten].
Wo Agar, ê apenem tice ja kon de Abérama, ke ê ocine
[ko ni patén, li e ne wo Padué me de a bele ten, wo
lépwo Juif]. Be lé caa â apenem tice ja kon [de ni
patén] pwohewii Agar me ni piebehieng. Ke a pwom-
wo ubwo [te lépwo Juif] é *Iérusaléma, ke e pwohewii
a juwole Sinaï ha amu Arabi, [he li lé mi hegi nelang li
patén]. Be lupwo piduaan naa, ke a ine a bwo cie ni
apulie.
26-28 §‡† §† §‡Mepwo é ne ko Sara, ke ê ocine ko a bwopi-
inen ânebun de Padué, na e tuwo lépwo apulie koja
ana cielé kon. Ke pwo a céiu Iérusaléma na e jeda he
*miiden, ke a amu te ati lépwona tuwolé §§†. Ke te juni-
he hiwon jélé. Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie:

Go pipwodéén wogo,
Iérusaléma na tice naîm!

---

† *Ni patén me ni duéé hauli—ai Ni paa a bwohemwo.* †† *4.4—5 Ioane 1.14; Roma 1.3* ‡ *4.6—7 Roma 8.15—17* ‡† *Caa tice aceli e ciekenye—Grek: Caa time uce wogewé ni apenem tice ja kon.* ‡‡ *4.10 Roma 14.5; Kolosé 2.16* ‡‡† *Dernière phrase—Grek: Caa time geé uce pwo tong celi ta.* ‡‡‡ *2e phrase—Grek: E wé a pipwodéén dewé? É pii tewé pie, ânebun, ke wieli geé tuu ni ânenaamiiwé beme geé ne tong, hemepie jan.*

§ *Lépwo apwocémun na lé tuie ne pelewé—Omehi Galat 1.7.* §† *Ai, Wâé heme lé hane me lé pwo nina wâé, he ni benaamwon na tieéo, pwohewii a benaamwon na é mu pelewé. Wieli a pwooti ko nina lé tuie ne pele ni Galat, ai a pwooti ko ni Galat.* §†† *4.22 Genèse 16.15, 21.2* §‡ *4.23 Roma 9.7—9* §‡† *4.26 Ébéru 12.22; Pii Beetihi 21.2,10* §† *4.27 Ésaïe 54.1* §‡ *4.28 Roma 9.7* §§† *Grek: 26 Kehe icehi ana é Iérusaléma na e jeda, na ê nyaa tenye, ke pwo mwomwon den.*

Pwonyebi me pipwodéén,
wogo na time go uce piâbeele ewa!
Lé caa tahi taabwoniko,
kehe icehi ana go bo te piwéden!
O te junihe hiwon ce naîm
koja êna pwo aiu hen!Ésaïe 54.1

Geé téne, wogewé ni bééng ne he Kériso, wo lépwo
naîn, ke te wogenye kuti! Éa, wogenye ke ni ju naîn,
kehe time genye uce ni apenem tice ja kon de pace
céiu. Be genye pwohewii Isaaka, be genye piâbeele
mu ko a bwopiinen ânebun.
29 †Ânebun, ke [wo Ismaël, pa naî ê apenem tice ja
kon, ke e pwotahi ne ko Isaaka]. Geé alihi, wo pa naîn
na e âbeele mu ko ana nime pa apulie kon, ke e
pwotahi ne ko pa naîn na e piâbeele mu ko a bwopi-
inen ânebun de Padué. Ke é jenaa ni, ke teko piwien
ne konye, nina nye piâbeele mu ko a Jenen Iitihi.
30 E pii pie woté ne ni tii iitihi ne ko anaa? Weengi:
Geé cibéé ê apenem tice ja kon, me pa naîn. Be wo
panaa, ke time e o uce hegi ni wâé te caa ten. Te icehi
pa naî ê toomwo na time uce ê apenem tice ja kon, na
e bo hegi ati.

Genèse 21.10

31 Geé alihi, wogewé lépwo bééng ne he Kériso, time
genye uce ni apenem tice ja kon de ni patén. Wogenye
ni ju naî Padué na e caa tuwokenye ††!

E caa tuwokenye wo Kériso

5 E tuwokenye wo Kériso, beme te tice celi e
ciekenye mwo. Ke wâé heme geé imwi me mang
a bwo tuwokewé. Ke geé nemwo ne me wogewé lép-
wo *apenem tice ja kon mwo [ne ko ace céiu patén].
2-3 Geé téne wogewé! Be woéo, Paulo [pa *apostolo]
ke é pii mwoiuhi tewé pie: Hemepie geé [hane a péém
me Padué ko a bwo] *pwotegoop âcehi ni patén, ke
wâé heme geé piténedehi ati ni patén. Ke hemepie
wonaa, ke te piticenaado ne ko ana e pwo wo Kériso
me denye!
4 Wo lépwo béén mu kowé, ke lé hane me lé
*mwomwon ne he pwahamii Padué mu ko a bwo
piténedehi nen delé ni patén. [Lé pipwocile!] Be wieli o
pineitéélé koja Kériso me a *pipwoééhe tice ja kon de
Padué.
5 Kehe icehi ana wogenye, ke genye te ju céihi cehi,
ke genye ucéihi ne ha a pipwodéén a tan na e bo
hegikenye wo Padué ne pelen, ke o wâé ten genye. Ke
e picani tenye na a *Jenen Iitihi, ha a benaamwon na
nye mwo ucéihi a tan naa ‡.

6 ‡†Hemepie tegoop genye, ai mepie time uce tegoop
genye, ke te piticenaado ne kon, be nye mu he Kériso
Iésu. Ke ana a junaado, ke te icehi a céihi tenye [ne
kon]. Ke a céihi tenye, ke o habwii, heme nye pip-
woééhe [lépwo béén].

Woo celi e ne me geé padep?

7 Wogewé lépwo bééng, geé caa te engen ehi [ne ko
Kériso]. Ke woo celi e ne me geé padep koja a
pwaaden naa, beme time geé uce âcehi a juuju? 8 Time
uce wo Padué, be te weeng na e todekewé! 9 ‡‡[Geé
pipwocile, be wo pa apulie na e gele, ke jan me e ne
me geé tai pilééng.] Pwohewii ana nye mu pii pie: «A
cuwo nahi nyaa te pwoloa, ke e pwo me cibu a
pwoloa.» 10 ‡‡†Kehe icehi ana é céihi me mang pie, me
céiu a bwo niimihinaado tenye, mu ko a bwo céiu
genye ne ko Padaame.
Mepwo é ne ko pa apulie na e pwo me pipenem ni
pwonimewé, ke wo Padué, ke e bo tautieng ke
pwocuhinaado ten. Te piwien hemepie wo panaa, ke
pa apulie na ubwo nang ne pelewé.
11 Wogewé lépwo bééng ne he nii Kériso, time é mu
uce patemehi tewé a bwo pwotegoop, âcehi a bwomu
te lépwo *Juif. Be mepie é wonaa, ke wieli time lé uce
pipiiéo me ta. Ûhu! Weengi ana é patemehi: [E
celuimikenye wo pa *Mesia, he e mele ne ko] a
*kuricé. Ke weengaa a piolo ne te lépwo Juif.
12 Mepwo é ne ko lépwona lé iluukewé, ke [caa
emaan jo kolé]. Hemepie nimelé me lé pwotegoop
tewé, ke wâé heme lé tahagéi taabwon a aiu telé!

Piténede a Jenen Iitihi

13 ‡‡‡Caa te todekewé, wogewé lépwo bééng ne he
Kériso, beme tuwokewé ati koja ni naado na ciekewé.
Kehe icehi ana geé nemwo pé hauli a bwo tuwokewé
naa, beme geé mulie mwo ha a ta. Geé pipenem dewé
ne ha a pipwoééhe. 14 §Ati ni âne ni *patén de Moosé,
ke e mu ha a âpihuô na te céiu. Weengi: *Go pwo me*
eânimem de ni béén§†, pwohewii a bwo pieânimem
dem.

Lévitique 19.18

15 É hemepie geé te cuwo ko pipwotahinaado ne
kowé, pwohewii ni wota apiaba, ke geé pipwocile, be
wieli geé bo pitaunukewé. 16 Weengaa ana é pii tewé:
Geé piténedehi a Jenen Iitihi. Be mepie wonaa, ke time
geé o uce âcehi nina te nimewé kon na ta. 17 §††Be nina
te nimenye kon na ta, ke lé pwobwonihi a Jenen Iitihi;
ke a Jenen Iitihi, ke e pwobwonihi nina nimenye kon
na ta. Ke lu pipwopa ne konye. Ke lu pineitééhi ni
pwonimenye. 18 Ke hemepie e pihuôkewé na a Jenen

---

† 4.29–30 Genèse 21.9–10; Ioane 8.35 †† Grek: ...Time nye uce naî ê apenem tice ja kon de pace céiu, kehe nye naî ê toomwo na pwo mwomwon den. ‡ Grek: Wogenye, ke genye ucéihi mu ko a céihi, a bwo mwomwon genye ko a Jenen.

‡† 5.6 1 Korénit 7.19; Galat 6.15 ‡‡ 5.9 1 Korénit 5.6 ‡‡† 5.10 2 Korénit 11.15; Galat 1.7 ‡‡‡ 5.13 1 Pétéru 2.16 § 5.14 Roma 13.9 §† Ni béén—Grek: Pana e mu mwonuko, ai Pa ju béém. §†† 5.17 Roma 7.15–23

Iitihi, ke caa time geé uce mu haahi ni patén. [Ke
weengaa ali é pii tewé.]

Utehe nina nimenye kon na ta

19 †Genye omehi ehi ni huô te lépwona lé te âcehi nina
nimelé kon na ta:
Lé nenimelé ne ko ni naado na tanim genye kon;
Lé pipule hauli me ni béén;
Lé pwo ni huô na mwiihi ne ko ni éélé;
20 Lé pipwoun de ni *déme duéé, ke lé pwo eti ta, ke
lé piténede ni duéé;
Lé pitaaba;
Lé pitéétilé, ke lé piokéé;
Lé pipwoun delé mwo, ke lé caa â huîi lépwo béén;
Lé pineitéélé, ke lé niimihi pie, te ni juuju cehi nina lé
pii ne he ni muko puco telé;
21 Lé nenimelé ne ko ni de lépwo béén;
Lé piolo, ke lé piwiinaado me ûdu pwohewii ni pu-
wokwo.

Ke hiwon mwo ni naado na lé pwo na ta. Ke é pii tewé
mwo ana é caa pii, pie: Wo lépwona lé pwo ni naado
naa, ke time lé o uce hegi ni *adéihi te a *Mwametau
te Padué.

Ni acehi a Jenen Iitihi

22 Kehe icehi ana weengi ni acehi a Jenen Iitihi, na e ne
he ni mulihenye:
A pipwoééhe;
A pipwodéén;
A péém;
A piuca;
A pipwowâé;
A pipwoeabwé;
A piténedehi ha a céihi;
23 A pwonime na bwala;
A pipwoiipihi.

Ke ni patén, ke te ju tice aceli e pii ne ko ninaa.
24 ††Wogenye na lépwo apulie te Kériso Iésu, ke genye
caa cemeite ne ko a kuricé nina te nimenye kon na ta.
25 Kehe mepie e pamulipikenye na a Jenen Iitihi, ke
wâé heme nye ne me e pihuôkenye. 26 ‡Genye nemwo
pwo me piubwo genye, ke pihabwiikenye! Genye nem-
wo pwo me pita ni béénye! Ke genye nemwo pitaaba!

Bénebwéne pwooti

6 ‡†Lépwo ju bééng ne he Kériso, hemepie geé
temehi pie, pa céiu bééwé, ke e ko pwo nina ta, ke
wâé heme geé pééeng mwobé ha a pwaaden na wâé.
Ke weengaa a penem dewé hemepie geé cumang ‡‡ ne
ha a bwo mulie tewé âcehi a *Jenen Iitihi. Ke geé cihe
me bwala ne kon. Ke geé pipwocile, wogewé ati, be
koli lé bo céikewé mwobé, me geé pwo nina ta. 2 ‡‡†Geé
picani tewé ko pé ni âneule tewé. Be me wonaa, ke
geé piténedehi a pihuô te Kériso [pie, me genye pip-
woééhenye, be weengaa a ju patén me denye].
3 Mepie e niimihi wo pace céiu pie pwonaado ne kon,
ke wo panaa, ke e pipweéo, be te piticenaado ne kon!
4 Ke go nemwo tee ome pace céiu, beme go pwo me
piubwo go kojaeng. Go te pitauti mwo ni huô tem. Ke
mepie wâé, ke go pipwodéén kon. 5 ‡‡‡Be wâé heme
nye te muko pétaapwo alihi ni penem denye.
6 §A céiu mwo: Ke wâé heme geé pipatihi ni wâé tewé
me pana e pacémunikewé ko a pwooti.

Nye tii nina nye cemi

7 §†Go pipwocileko ne ko ni bwopemiko! Go nemwo
niimihi pie go taduwo ne he pwahamii Padué §††! Be go
o te tii nina go te cemi. 8 Be hemepie nye cemi, âcehi
nina te nimenye kon na ta, ke nye bo tii mwo ne ha a
mele, me a bwo tiekenye. Kehe icehi ana mepie nye
cemi, âcehi ana nime a Jenen Iitihi kon, ke genye bo tii
a *mulie dieli mwo ne pele Padué. 9 Ke anaa, na me
time nye uce pwo me emaan genye, me nye pwo ana
wâé! Ke genye nemwo pipwotupwo! Be o bo tuie a tan
na nye bo hegi [a *adéihi]. 10 É mu ko ati ninaa, ke
genye pé a benaamwon na mwo mu ne tenye, me nye
mi pwo nina wâé te ni acéihi béénye, ke genye wonaa
mwo te ati ni apulie!

Pinekenye

11 Woéo Paulo, na é imwi a bépwotii §‡ beme é paneb-
wénihi ali tii. Geé alihi ni atii na ubwo na é pwo!
12 [Weengi ana é pii tewé]: Geé pipwocilekewé ne ko
lépwona nimelé me lé *pwotegoop tewé!
Lé wonaa beme lé piwâélé wo lépwo apulie. Be
mwotilé ko lépwo *Juif. Be hemepie lé pipatemehi a
pwooti ko a bwo mele te Kériso ne ko a *kuricé, ke
wieli o pwotahinaado ne kolé. 13 Wieli lépwona tegoop
jélé, ke time uce nimelé me lé âcehi ni *patén de
Moosé. Ke te nimelé cehi me lé pipii delé ne he pwa-
hamii lépwo Juif. Ke wâé telé heme lé pii pie, te woélé
cehi, na lé ne me geé hegi a bwomu te lépwo Juif §‡†.
14 Woéo, ke time é uce pipii dong ko ni naado na
wonaa. É patemehi cehi a bwo mele te Padaame
henye, Iésu Kériso, ne ko a kuricé. Ke é mu ko anaa

---

† *5.19 1 Korénit 6.9–10* †† *5.24 Roma 6.6; Kolosé 3.5* ‡ *5.26 Filipi 2.3* ‡† *6.1 Mataio 18.15* ‡‡ *Hemepie geé cumang—Grek: Wo lépwoce mu kowé celi lé cumang. E pii anaa wo Paulo, beme tanahilé, be lé pipii delé.* ‡‡† *6.2 Roma 15.1* ‡‡‡ *6.5 Roma 14.12* § *6.6 1 Korénit 9.11,14* §† *6.7–8 Roma 8.13* §†† *2e phrase—Ai, Time uce jan me nye pihooni Padué, ai Time uce jan me nye pipwohuô te Padué.* §‡ *Woéo Paulo, na é imwi a bépwotii—He li e pwotii, ke e cihe, ke pa céiu apulie (secrétaire), ke e tii ana e pii. Kehe icehi ana e pé a bépwotii wo Paulo, beme e pwobwocu telé.* §‡† *Grek: Be wo lépwona pwotegoop telé, ke time lé uce âcehi ni patén. Kehe icehi ana wâé telé heme pwotegoop tewé, beme lé pipii delé ko ni ééwé.*

kuti, ke time uce junaado ne tong, ati ni huô na nihe
pwonaado ne kon, ne pwo a bwohemwo ce [†].
Pwohewiin heme lé caa mele ati ninaa, ne kong. Ke
woéo, ke pwohewiin heme é caa mele koja ni bwomu
te a bwohemwo.
15 [††]Hemepie tegoop genye, ai mepie time uce te-
goop genye, ke te piticenaado ne kon. Ana pwonaado
ne kon, ke ana me taatééhi a bwo mulie tenye. Be wo
Padué, ke e pwo me wogenye ni apulie na mwo coho.
16 Wogewé na geé mulie cehi a âpihuô tong naa, ke
te wogewé kuti a ju puapulie te Padué [‡]: a puapulie
*Isaraéla na mwo coho! Wâé heme e mu kowé ati a
pipwoééhe me a péém de Padué!
17 [‡†][É panebwénihi ne ha a bwopiinen pie]: Wo lép-
wona lé cubwoniéo [‡‡], ke wâé heme lé cuwo! [Be te wo
Iésu kuti na e ne a mwomwon dong.] Be é caa junihe
mu he ni picani, he é penem me den. Ke ni ahinaado
na e ha a ééng, ke ni inen.
18 Lépwo acéihi bééng, wâé heme e adéikewé wo
Padaame henye Iésu Kériso, mu ko a *pipwoééhe tice
ja kon den!

Adéikewé! Amen!

† *Grek: Kehe icehi ana woéo, ke time é uce pipii dong, kehe é pipii dong cehi ko a kuricé te Padaame henye Iésu Kériso. É mu kon, ke caa cemeite ne ko a kuricé a bwohemwo me dong, ke woéo mwo me de a bwohemwo.* †† *6.15 Galat 5.6; 2 Korénit 5.17* ‡ *...Te wogewé kuti a ju puapulie te Padué—ai ...É ne pehi a ju puapulie te Padué.*

‡† *6.17 2 Korénit 4.10* ‡‡ *Cubwoniéo—Wieli ni pwooti ko lépwo apwopune na lépwo agele, na lé pii pie, time uce pa ju apostolo wo Paulo, ai wieli emaan Paulo ko lépwo Galat, heme lé te cuwo ko ilu-ueng ko a bwo nimelé me lé âcehi ni patén de Moosé.*

Éféso

nge céii lépwo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 60 me 62, ha a bécéiuhe bwo mu he karépu te Paulo ne Rome . Ha a benaamwon naa, ke e tii ni tii na paa: a tii ce, nge céii lépwo Éféso; ke a tii nge céii Filémon; ke ni béé tii mwo nge céii lépwo Filipi; me lépwo Kolosé.

E tii me dee?

Te lépwo acéihi na time lé uce Juif, ha a province Asia (Turki jenaa). Lé mu ha a pwomwo ubwo Éféso me ni béé duaan na e mwonuhi lang. Wieli e tii, beme pine nge he ni pétaapwo puco te ni acéihi. Time e uce temehi ati lépwo apulie na e pwotii nge céiilé (omehi 1.15; 3.2), be e tii he na paa ai nim ni jo alecehe a bwo mu ten Éféso , ke caa piân a Pwooti Wâé.

É ko ade na e tii?

E tii, beme e habwii tenye lépwo acéihi pie, te junihe ubwo wéden ni adéihi na e pipwaadeniin bé wo Iésu Kériso. Ke e pwopune tenye me nye mulie ha a mulie na wâé te Padué.

Ade ace âne a tii ce?

Te junihe wâé Padué, be e niimihi ha atabuhi kon pie, me e bo ne tenye ati ni wâé ten. Mu ko a pipwoééhe tice ja kon den, ke e celuimikenye koja ni ta pwo tenye, ke e ne tenye a ju mulip ne pelen. Ke e ne tenye mwo atebwo ne he miiden me Kériso, me ati a adéihi ten: a adéihi jenaa, me a adéihi na e bo âbé. E wonaa, be caa wogenye he Kériso (2.6).
É mu ko anaa kuti, na e neibukenye, ati lépwo acéihi ne ko Kériso, me a bele na céiu. Hiwon ni ocine ko a puapulie te Kériso, a Mwaiitihi ten, na e pii wo Paulo. Be nye pwohewii a één (1.22−23); ke nye pwohewii a mwa te Padué (2.19−22); ke genye pwohewii ê mwode Kériso (5.23−32).

Ke me wonaa, ke wâé heme nye mulie ha a mulie na wâé te Padué:
• Nye penem ko a âpipati na e ne tenye na a Jenen Iitihi, beme nye pamwoiu ni acéihi béénye (4.1−16);
• Nye tahi taabwon ati ni huô me ni bwomu na mwiihi, ke genye mulie ha a pwéélang (4.17—5.20);
• Nye mulie ha a pipwoééhe me pwo me piwahin genye, ne he ni pwomwoiu tenye (5.21—6.9).

E paniimihi tenye wo Paulo pie, wogenye, ke ni coda te Kériso na nye pwopa ne ko Caatana me a junuu a ta. É mu ko anaa, na wâé heme nye pé ati ni naamuu pa na e ne tenye wo Padué (6.10−20).

Hiwon ni pwooti na junihe wâé na e ha a tii ce, ko nini:
A pipwoééhe te Padué (1.5, 2.4 me ni béé niide a tii)
A Jenen Iitihi te Padué (1.13−14 me ni béé niide a tii)
A Pwooti te Padué (1.13; 5.26; 6.17)
A bwomune a tii Éféso

Pipwobwocu
A adéihi na e pébé wo Iésu Kériso
E pwoiitihi me de lépwo acéihi wo Paulo
Ânebun, ke genye mele; ke é jenaa, ke genye mulie
Céiu genye ne he Kériso
Ana e niimihi wo Padué bwolihi
Te junihe ubwo a pipwoééhe te Kériso me denye
A mulihenye ne ha a pimu ibu tenye
A mulihenye na mwo coho
Mulie pwohewii ni ju naî Padué
Ni pwomwo na lé céihi
Ni naamuu pa tenye
Bépinelé

Pipwobwocu

1 [†]Woéo, Paulo, na é pwotii lé céiikewé, woéo pa
apostolo te *Kériso Iésu, âcehi a bwo niimihinaa-
do te Padué. [Be e pahedeéo ngen, me é pipatemehi a
pwooti ten.] É pwotii lé céiikewé, wogewé ni apulie iiti-
hi ten ne Éféso [††], [ke é ne mwo he ni béé duaan mwo]
wogewé na geé *cumang ne ha a céihi ne ko Kériso Ié-
su, ke céiu gewé me weeng.
2 Wâé heme e mu kowé a *pipwoééhe tice ja kon me
a péém na e âbé mu pele Padué Caa tenye, me
Padaame Iésu Kériso. Adéikewé!

a adéihi na e pébé wo iésu kériso

(Pwahamii tii: 1—3)

3 [‡]Wâé heme nye pipaunu Padué! Weeng Padué na e
Caa te Padaame henye Iésu Kériso. Be e ne tenye mu
he miiden ati ni *adéihi ten, mu ko ana céiu genye me
Kériso.
4 [‡†]Ânebuhe a bwo tabuhi na a bwohemwo, ke e caa
te mi pipégalikenye wo Padué, beme nye apulie ten,
na e pwaadeniin bé wo Kériso. Ke nimen me wâé
genye, ke me tice ta konye ne he pwahamiin. Be te ju-
nihe eânimen denye. 5 [‡‡]Ke é mu ko a pipwoééhe ten,
ke a âniimihinaado ten ânebun pie, me e bo pwo me
wogenye ni naîn, mu ko Iésu Kériso. Weengaa a bwo
niimihinaado ten, ke e te pacuwohi.
6 Wâé heme nye pipaunueng, me picedieng. Be te ju-
nihe ubwo *a wâé ten, me a pipwoééhe tice ja kon den
me denye! Be e ne, me piticenaado ne kon, ne tenye ni
adéihi ten, na e pwaadeniin bé wo pa Naîn na te juni-
he eânimen den. 7 [‡‡†]Ke caa céiu genye me weeng. Ke e
caa tuwokenye [wo Padué] ke e caa pineuhi ni ta pwo
tenye, mu ko a cewéhe Kériso [na tée he li e mele me
denye]. Be te junihe ubwo a pipwoééhe tice ja kon den
8 na e ne tenye me tice ja kon. Ke e ne tenye ati a pite-
mang me a bwo temehinaado [‡‡‡].
9 [§]E habwii tenye *a bwo niimihinaado ten li e ha
aduwo ânebun. Ke e pacuwohi ne tenye, mu ko Kériso,
10 [§†]ha a benaamwon na e caa te mi pacuwohi ânebun.
Ke e bo neibuhi ati nina [e tabuhi] ne jeda he miiden,
ke e jeoté pwo bwohemwo. Ke e bo tai nelé ati haahi a
pihuô te Kériso.

E pipégalikenye bwolihi wo Padué

11-12 [§††]E pipégalikeme wo Padué, wogeme na geme
mi céihi ne ko Kériso, me ucéieng. Ke e niimihi ânebun
me e pwo me wogeme ni apulie ten, mu ko ana céiu
geme me Kériso. Be ati ni naado na nimen kon, ke e te
pacuwohi. E pwo me wonaa, beme geme habwii *a
wâé ten na junihe ubwo.
13 Wogewé mwo, ke geé téne a pwooti na a juuju. Ke
a pwooti ce, ke a *Pwooti Wâé, na e celuimikewé kon.
Be geé caa téneeng, ke geé caa céihi ne ko Iésu
Kériso. Ke e [habwii wo Padué, pie, geé caa apulie ten.
Be e] caa ne kowé a inen, a *Jenen Iitihi, pwohewii a
bwo *piapwo ten ânebun.
14 [§‡]Ke a Jenen Iitihi naa, ke e ânebuhe ni wâé ten, na
e ne tenye, ni apulie ten. Ke é mu ko anaa, ke genye
temehi pie, genye o bo hegi ati ni wâé ten. Ke bobe tu-
wokenye ati koja a ta. Wâé heme nye pipii de Padué na
ubwo nang ne ha a wâé ten!

É pwoiitihi me dewé ni acéihi

15-16 É mu ko ati ninaa, ke é te cuwo ko niimikewé ne
he ni pwopwoiitihi tong. Ke é te cuwo ko pwo-olé ten
kowé. Be é téne jepule kowé pie, geé te junihe céihi ne

† *1.1 Apostolo 18.19—21, 19.1* †† *Ne Éféso—Ni pwooti naa, ke te tieden he ni béé tii iitihi he pwo grek.* ‡ *1.3 Éféso 2.6* ‡† *1.4 Ioane 15.16* ‡‡ *1.5 Ioane 1.12* ‡‡† *1.7 Éféso 2.7; Kolosé 1.14*

‡‡‡ *Ai, E pwo ninaa mu ha a pitemang me a bwo temehinaado ten.* § *1.9 Roma 16.25* §† *1.10 Kolosé 1.16,20* §†† *1.11 Roma 8.28—29* §‡ *1.14 2 Korénit 1.22*

ko Padaame Iésu, ke geé pipwoééhe ati ni apulie ten.
17 †[Heme é pwoiitihi me dewé] ke é ilehi koja Padué
pie, me e picani tewé, me geé temehieng ehi ko a Je-
nen Iitihi ten. Be a Jenen Iitihi, ke e bo habwii tewé a ju
bwomu te Padué ††: wo Padué te Padaame henye Iésu
Kériso, me pa Caa na oba nang ko a wâé. 18 Ke é ilehi
kojaeng pie, me pwéélang ehi ne he ni pwonimewé ko
ati ni wâé ten na e ne tewé. Be junihe ubwo nina e bo
ne te ati ni apulie ten. Be wonaa a cemewé na geé
*ucéihi ne ha a céihi, alecehe a bwo todekewé ten.
19 ‡Ke [é pwoiitihi mwo pie] me geé temehi a junuu
Padué na te junihe ubwo me denye, wogenye nina
genye céihi ne kon.

Ne te Kériso me e pihuôhi ati

E habwii a niihen me a junuun naa wo Padué, 20 ‡†he
e pamulipi Kériso mu ha amele, ke e pwo me e tebwo
*pwo a juin ne he miiden. 21 ‡‡Ke e pwo me e pihuôhi
ati ni apihuô ke ni pwojunuun [ne jeda he miiden, ke
éni pwo bwohemwo]; he ni benaamwo amu ce, ke ni
benaamwo amu na e bo âbé. 22 ‡‡†Éa, e tai ne ati wo
Padué haahi ni pihuô te Kériso.
Ke e pwo me pa daame he a puapulie ten, a Mwaiiti-
hi, 23 ‡‡‡na a één, ke [wo Kériso, ke e punin; ke] céiu ju-
lu. Ke ati ni naado na e ne wo Padué, ke te tai oba ko
Kériso §.

Ânebun ke genye mele

2 §†Ânebun, ke wogewé ni apulie mele, [be time e
uce mu kowé *a ju mulip] mu ko ni huô tewé na
ta, me a bwo time uce piténede Padué. 2 §††Be li geé
mulie pwohewii ni apulie pwo bwohemwo na lé pwo
nina ta. Ke geé piténede [*Caatana] pa caa te ni duéé
na lé pihuô ne he pipuwohe a miiden me a bwohem-
wo. Weeng na e pihuô te ati nina muhi telé me lé
piténede Padué. 3 §‡Ke é ânebun, ke wogenye, ke
genye tai pwohewiilé. Be genye âcehi ni bwo niimihi-
naado tenye na ta. Ke genye pwo ati nina nimenye me
nye pwo ko ni éénye. Ke genye ucéihi ni cuhinaado mu
pele Padué, be e okéé ne ko ati ni apulie pwo
bwohemwo na lé pwo nina ta §‡†.

Nye mulie mu ko a pipwoééhe ten

4-5 §†Ânebun ke wogenye ni apulie mele [ne he pwa-
hamii Padué] ko ni ta pwo tenye. Kehe icehi ana te ju-
nihe eânimen denye, be te junihe ubwo a pipwoééhe
ten. Ke e pwo me nye pimulie ibu me Kériso. Éa,
celuimikewé mu ko a *pipwoééhe tice ja kon de
Padué. 6 §‡E céikenye mu ha amele me Kériso Iésu, ke e
ne tenye ni atebwo he *miiden me Kériso. E wonaa, be
caa wogenye he Kériso. 7 Be nime Padué me e habwii
dieli mwo pie, te junihe ubwo a pipwoééhe tice ja kon
den, ke te junihe hiwon mwo ni adéihi me ni wâé ten
na e ne tenye, me piticenaado ne kon, na e pwaadeni-
in bé wo Kériso Iésu.
8 Be e caa celuimikewé mu ko a pipwoééhe tice ja
kon den wo Padué, na e pwaadeniin bé na a céihi
tewé. A bwo celuimikewé, ke time uce é mu kowé. Be a
âpipati, na e ne tenye [me piticenaado ne kon] wo
Padué. 9 §§†Ke time uce wonaa mu ko ce penem dewé,
ke me geé pipii dewé! 10 §§‡Be wogenye ni acehi ni pen-
em de Padué, he li e pwo me mwo coho ni mulihenye.
E pwo me wonaa, beme nye te cuwo ko pwo ni penem
na wâé na e caa te mi piwâam kon ânebun, beme nye
bo pwo.

Céiu genye ne he Kériso

11 Wo lépwo *Juif, ke lé pii kolé pie, ‘lépwona *tegoop
jélé’. Ke lé pipii delé kon §§§. Kehe wogewé na time geé
uce Juif, ke lé pii kowé pie, ‘lépwona time uce tegoop
jélé’.
Mepwo é ne ko a tegoop, ke ana te ju pwo ne ko a éé
apulip cehi. Kehe icehi ana wâé heme geé niimihi pie,
é ânebun, ke time geé uce apulie ha a bele te Padué 18.
12 19Ha a benaamwon naa, ke time geé uce temehi pie,
woo wo Kériso 20, pa *Mesia [na e *celuimi a bele te
Padué]. Be time geé uce apulie ha a bele *Isaraéla na
e pipégali wo Padué. Ke tice dewé mu ko ni piapwo te
Padué. Ke geé mulie pwo a bwohemwo ce, kehe o te
tice *adéihi celi geé ucéihi mu ko Padué. Be time geé
uce temehieng, 13 21ke geé mu ité kojaeng.
Kehe icehi ana é jenaa ni, ke geé caa âbé céiieng mu
ko a cewéhe Kériso Iésu [na tée he li e mele me dewé].
14 22Wo Kériso, ke caa weeng pa péém denye. Ke e
neibukenye, beme wogenye a bele na céiu, wogeme
lépwo Juif me wogewé 23, nina time geé uce Juif. Be é

---

† 1.17 Kolosé 1.9 †† A ju bwomu te Padué—ai ...ko ni naado. Révélation. E habwii tenye a Jenen Iitihi ne ha a jenen ni naado na time genye uce temehi ha a bwo temehinaado te pa apulie. ‡ 1.19 Kolosé 1.11 ‡† 1.20 Psaume 110.1; 2 Korénit 13.4; Kolosé 2.12 ‡‡ 1.21 Kolosé 1.16, 2.10 ‡‡† 1.22 Psaume 8.7 ‡‡‡ 1.23 Roma 12.5; Éféso 4.10,15; Kolosé 1.18 § Tai oba ko Kériso—Ati ni naado na e tabuhi wo Padué, ke ni de Kériso. Ke e mu kolé wo Kériso, ke e ne telé a mulie. Ai, Wo Kériso, ke hején nang ko ati ni naado na e tabuhi wo Padué. §† 2.1—5 Kolosé 1.21, 2.13 §†† 2.2 Kolosé 3.7; Tit 3.3 §‡ 2.3 Kolosé 3.6 §‡† Ati ni apulie...na lé pwo nina ta—Grek: Ni béén.

§† 2.4—5 Roma 6.13 §‡ 2.6 Kolosé 2.12 §§† 2.9 1 Korénit 1.29—31; 2 Timoté 1.9 §§‡ 2.10 Tit 2.14 §§§ Lé pipii delé kon—Be a tegoop, ke a ine a bwo pipégalilé te Padué beme lé bele ten.
18 *(Niide a tii)—Grek: He geé teko pipaniimihi pie, é ânebun, ke wogewé nina time geé uce Juif ha a éé apulie. Ke wo lépwona te-goop jélé, ke lé pii kowé pie ‘lépwona time uce tegoop gewé’. [A te-goop, ke te a céiu naado] na pwo ne ko a éé apulie ko ni i apulie.*
19 *2.12 Roma 9.4; Kolosé 1.21* 20 *Time geé uce temehi pie, woo wo Kériso—Grek: Te tie Kériso kowé.* 21 *2.13 Kolosé 1.20* 22 *2.14 1*

he e mele ne ko a *kuricé, ke e tanahi a aba ha aw-
iemenye na bahi ko a bwo pitéétikenye.
15 [†][Wogeme lépwo Juif, ke geme âcehi] ni *patén de
Moosé; ke [te hiwon] ni pihuô, me ni cuwo nahi patén
kon. [Kehe icehi ana é jenaa ni] ke piticenaado ne ko
ninaa ko ana e pwo wo Kériso. Be e ne a péém hadeni-
inye me wogewé na time geé uce Juif. Ke e
neibukenye, beme wogenye a bele na céiu, na nye mu
kon.
16 [††]A céiu mwo: Ke e ne mwo a péém ha awiemenye
ati me Padué ko a bwo mele ten ne ko a kuricé. Ke e
pwo me tieden a bwo pitéétikenye.
17 [‡]Éa, e tuie wo Kériso, beme e pipatemehi a Pwooti
Wâé na e pébé a péém. Ke e pipatemehi tewé
[wogewé nina time geé uce Juif] na geé mu ité koja
Padué. Ke e pipatemehi teme [wogeme lépwo Juif] na
geme pimu mwonu Padué.
18 É mu ko ana e pwo wo Kériso, ke wogenye ati,
wogeme ni Juif me wogewé lépwona time geé uce Juif,
ke caa jan me nye âmwonu Padué Caa tenye. Ke
genye tai â pelen, ko a *Jenen Iitihi ten na te céiu
nang.

Wogenye ni apulie ha a pomwa ten

19 [‡†]É mulang na wogewé lépwona time geé uce Juif,
ke time geé uce coho, ke time geé uce a bele ité. Be
geé caa apulie te Padué, ke geé taa ha a pwomwoiu
ten, pwohewii ati ni béé apulie te Padué.
20 [‡‡][Nye pwohewii] a mwa na bahi ne pwo a paan [na
mang]. Be a paamwa, ke wo lépwo *apostolo, me lép-
wo *péroféta [‡‡†], ke a péi paamwa na a junaado, ke wo
Kériso. 21 [‡‡‡]Ke weeng na e pwo me mang, me piubwo
da a mwa, [wogenye na nye céihi ne kon] me â a
Mwaiitihi te Padué.
22 [§]Wogewé [na time geé uce Juif] ke geé te péi mwo
ne ko a mwa naa, be caa wogewé he Kériso. Ke piwien
mwo ne kome [lépwo Juif]. Ke e mulie ha a mwa naa a
Jenen Iitihi te Padué [§†].

Ana e niimihi wo Padué bwolihi

3 1-2 [§††] [§‡][Wo Padué, ke e pwo me céiu genye:
wogeme lépwo *Juif, me wogewé na time geé uce
Juif.] Ke é mu ko anaa kuti, na woéo, Paulo, ke é pip-
woeabwé te Kériso Iésu, he é penem me dewé. Ke é je-
naa ni, ke é mu he karépu mu ko a penem naa. Kona
time geé uce temehi anaa? Be e ne tong a penem naa
wo Padué ne ha a wâé ten, beme e pacuwohi ana e ni-
imihi.
3 [§‡†]Time e uce pii beetihi *a bwo niimihinaado ten
naa, na e ha aduwo [mu ha atabuhi kon]. Kehe icehi
ana é jenaa ni, ke e habwii tong, ke é bwo ko tabuhi pii
tewé ne ha a tii ce. 4 Ke, me geé pine, ke geé o temehi
ana é temehi, woéo, ne ko a bwo niimihinaado ten
naa, na e pacuwohi ne ko Kériso.
5 Ânebun, ke te tice apulie celi lé temehi ehi anaa.
Kehe icehi ana wo Padué, ke e caa pwo me lé temehi
ne ni *apostolo me ni péroféta ko a *Jenen Iitihi ten.
Be woélé ni apulie ten na e caa pipégalilé [§†].
6 [§‡]Weengi a bwo niimihi nen den: Heme lé mu ko
Kériso Iésu wo lépwona time uce lépwo Juif, ke lé caa
te â pwohewii lépwo Juif, be caa â céiu a bele [§§†]. Ke lé
tai hegi ni wâé me a *adéihi te Padué. Ke a piapwo te
Padué, ke te a delé ati. Weengaa kuti a Pwooti Wâé! [§§‡]

Pahede Paulo beme e pipatemehi

7-8 [§§§] 18Woéo, ke te piticenaado ne kong koja ati ni
apulie te Padué. Kehe icehi ana e te junihe pwopweehi
ne kong ha a *pipwoééhe tice ja kon den, ke e pipégal-
iéo beme é eabwé ten. Ke e penem kong ko a junuun,
beme é pipatemehi a Pwooti Wâé ten ne te lépwona
time uce lépwo Juif. Ke é pii telé ati ni adéihi ten na e
daaité, ke piwéden, na e [ne tenye, na nye] mu he
Kériso.
9 E pahedeéo ngen, beme é habwii te ati ni apulie ni
bwopwonen den, me e pacuwohi a bwo niimihinaado
ten na e ha aduwo mu ha atabuhi kon, he li e tabuhi
ati ni naado. 10 Ke [habwii mwo] te ati ni pihuô, me ni
pwojunuun he miiden [me a bwohemwo] pie, te junihe
ubwo a bwo temehinaado ten, weeng Padué, na ati he
ni naado. Be lé o alihi [a bwo céiu lépwo Juif me ni
béén, ne ha a puapulie ten], a Mwaiitihi [19].
11 Ati ninaa, ke e caa te niimihi ha atabuhi kon pie me
e bo pwo. Ke e caa pacuwohi ne ko Kériso Iésu
Padaame henye.
12 20Wogenye, ke genye mu ko Kériso, ke genye céihi
ne kon. Ke é mu ko anaa, na pwo mwomwon denye,
me nye âbé céii Padué, me nye mu pelen. Ke time uce
piwâ genye [ke time uce mwotikenye].
13 Ke wonaa, ana é pii tewé pie, me geé nemwo pwo
me pinekepé tewé ko a bwo mu he ni picani tong me
dewé. Be é mu ko anaa [ke piubwo da a céihi tewé]. Ke
o ne tewé me geé mu pele Padué, ne ha a bwo ubwo
na a wâé ten [21]!

Korénit 12.13 23 *Wogeme...wogewé—Pa Juif wo Paulo, kehe time uce lépwo Juif wo lépwo Éféso.* † *2.15 Kolosé 2.14* †† *2.16 Zakari 9.10; Kolosé 1.20,22* ‡ *2.17 Ésaïe 57.19* ‡† *2.19 Éféso 3.6* ‡‡ *2.20 1 Korénit 3.11* ‡‡† *Apostolo...péroféta—Omehi Éféso 4.11.* ‡‡‡ *2.21 1 Korénit 3.16* § *2.22 1 Pétéru 2.5* §† *Dernière phrase—ai E mulie ne ha a mwa naa wo Padué, ko a Jenen Iitihi.* §†† *3.1 Filipi 1.7,13* §‡ *3.2 Kolosé 1.25* §‡† *3.3 Éféso 1.9–10; Kolosé 1.26* §† *Ni apulie ten na e caa pipégalilé—Grek: Na lé iitihi.* §‡ *3.6 Éféso 2.13,16–19* §§† *Céiu a bele—Grek: Céiu a éé apulie.* §§‡ *Weengaa kuti a Pwooti Wâé—ai Ko a Pwooti Wâé.* §§§ *3.7 Kolosé 1.25* 18 *3.8 1 Korénit 15.9–10* 19 *Be lé o alihi...a Mwaiitihi—ai Lé o bo temehi anaa, é mu ko a bwo patemehi na a Pwooti Wâé te a Mwaiitihi. Grek: ...É mu ko a Mwaiitihi.* 20 *3.12 Ioane 14.6; Roma 5.2* 21 *Dernière phrase—Grek: Be wonaa a bwo ubwo na a wâé tewé.*

Te junihe ubwo a pipwoééhe te Kériso me denye

14 É tidihi jiling he pwahamii Padué Caa [ke é pi-
paunueng] ko anaa. 15 Be weeng pa Caa te ati lépwona
élé jeda he miiden, ke éni pwo bwohemwo. Ke e pwo
me nye tai apulie ha a bele na céiu [†]. 16 Te junihe ubwo
a wâé ten, ke te junihe hiwon ni adéihi ten. Ke é ilehi
kojaeng pie, me e bo pamwoiukewé ko a Jenen Iitihi
ten, beme mang ni pwonimewé.
17 [††]Wâé heme e mu he pwonimewé wo Kériso mu ko
a céihi tewé! Wâé heme [geé pwohewii ni acuwo na
mwoiu] ni waan, ke e bwolu ne ha a pipwoééhe ten.
18 Ke me wonaa, ke wogewé me ati ni béé apulie te
Padué, ke geé temehi ehi pie, te junihe ubwo wéden a
pipwoééhe te Kériso, na ati he ni bwomunen [‡]. 19 Be e
piwéden koja ni bwo temehinaado tenye lépwo apulie.
Ke wâé heme oba gewé ko a mulihe Padué, ke me e
mu kowé ati.
20 E penem konye wo Padué ko a junuun na junihe
ubwo. Ke jan me e pwo ce naado celi junihe ubwo ne
konye koja nina nye niimihi pie me nye ilehi kojaeng.
21 Wogenye a Mwaiitihi ten na nye mu ko Kériso Iésu,
ke wâé heme nye pipaunueng taaci dieli mwo! Amen!
Wâé heme wonaa!

a mulihenye ne ha a pimu ibu tenye

(Pwahamii tii: 4—6)

4 [‡†]É mu he karépu, be é pipwoeabwé te Padaame.
Ke é wâgo kowé, me [geé niimihi ati nina e pwo
me dewé wo Padué, ke] me geé mulie ha a mulie na
wâé ten. Be e todekewé beme geé apulie ten. 2 [‡‡]Wâé
heme geé te cuwo ko pwo me piwahin gewé, me
bwala gewé, ke me geé uca. Wâé heme geé te cuwo ko
pipwoééhewé, ke me geé picani ne kowé. 3 [‡‡†]Be e
neibukewé na a Jenen Iitihi. Ke wâé heme geé te cuwo
ko mulie ha a péém, beme te céiu gewé.

Céiu a éénye me Kériso

4 Te céiu cehi a éé apulie, ke te céiu a Jenen Iitihi. Ke
te céiu a cemenye na nye ucéihi, alecehe a bwo
todekenye. 5 Te céiu cehi Padaame henye, ke te céiu
cehi a céihi, ke te céiu cehi a pipuu apulip [‡‡‡]. 6 [§]Te céiu
cehi Padué, pa Caa tenye ati [§†]. Weeng pana e pihuôhi
ati, weeng pana e pwo ati, ke e mu ati he ni naado.
7 [§††]A juuju pie wo Kériso, ke e muko ne tenye me piti-
cenaado ne kon ni muko pétaapwo âpati. 8 [§‡]Be caa te
tii ne he ni *tii iitihi pie:

> *E taa ha a duaan na e daaité.*
> *Ke e pé da céin nina lé téétieng,*
> *na e piwéden kojalé.*
> *Ke e ne te ni apulie ten ni âpati.Psaume 68.19*

9 [§‡†]A bwopiinen pie woté ana e pii pie: *E taa ha a du-
aan na e daaité*? A bwopiinen pie, ânebuhe a bwo taa
ten, ke e mi ole ha a duaan na te junihe ole bwolu ne
ha a pule [§†] wo Kériso. 10 Wo pana e ole, ke weeng kuti
pana e taa ha a duaan na e daaité ne he miiden, beme
Padaame he ati ni naado na e tabuhi wo Padué, ke me
e tidilé ati [§‡] [beme hején jélé].
11 [§§†][A bwopiinen pie woté ana e pii pie: *E ne te ni
apulie ten ni âpati*?] Wo Kériso, ke e muko pétaapwo
pipatihi ne ko ni apulie ten ni penem na me lé pwo [§§‡].
[Weengi ni béén]:

Lépwo *apostolo (lépwona lé caa alieng, ke lé pi-
patemehi a pwooti ten);
Lépwo péroféta (lépwona lé hegi ha a jenen ni
pwooti te Padué, ke lé bwo pébé céiikenye);
Lépwo *évangéliste* (lépwona lé pipatemehi ngen a
Pwooti Wâé);
Lépwona lé pwoiipihi me pacémuni ni acéihi.

12 E ne telé ni âpati naa, beme lé o bo uce pamwoiu ati
ni apulie te Padué, ke me lé pipwoeabwé telé mwo. Ke
me wonaa, ke o piubwo da a puapulie ten, a éé Kériso.
13 [§§§]Ke o wogenye ibu, ke o céiu ace céihi tenye ne ko
pa *Naî Padué, ke ace bwo temehieng denye. Ke
genye o tai cumang, pwohewii Kériso, ke o tai pi-
wiekenye me weeng [18].

Wâé heme nye cumang ne ko Kériso

14 Me wonaa, ke o caa time genye uce pwohewii ni
cuwo nahi ewa [ne ha a céihi. Be time lé uce ju téele
cumang ne ni béén mu konye. Lé] pwohewii a ong na
tice eaong kon, na e te ju titééhi pwo ni jié na a dan.
Be lé te junihe tabemi ni pwooti te ni apulie na lé gele,
na lé âbé picéidekenye, beme lé pipatiedenikenye.
15 [19]Ûhu, genye nemwo wonaa. Wâé heme nye te
mulie ha a juuju me a pipwoééhe [20]. Ke genye o â
pwohewii Kériso, ati ne he nina nye pwo. Weeng

† *Ke e pwo me nye tai apulie ha a bele na céiu—Grek: E ne ni nii ni pétaapwo pwomwoiu.* †† *3.17 Ioane 14.23; Kolosé 1.23, 2.7* ‡ *Junihe ubwo wéden... Grek: Ubwo, bwali, eda ke numwihi (large, long, haut et profond.)* ‡† *4.1 Kolosé 1.10* ‡‡ *4.2 Kolosé 3.12–13* ‡‡† *4.3 Kolosé 3.14–15* ‡‡‡ *Te céiu cehi a pipuu apulip—Hemepie hiwon ni bwopwone a pipuu apulip, kehe te céiu cehi a bwopiinen, be a inenaado beme nye pii beetihi pie, wogenye lépwo apulie te Kériso.* § *4.6 1 Korénit 12.6* §† *Caa tenye ati—ai Caa te ati ni naado.*

§†† *4.7 Roma 12.3,6* §‡ *4.8 Psaume 68.19* §‡† *4.9 Ioane 3.13* §† *E mi ole... ai E ole jeoté pwo bwohemwo. Lé niimihi wo lépwo Juif pie, wo lépwo amele, ke lé mu ha a pwon na tice anebwén kon, na a niin pie Oolaa. Omehi Pii Beetihi 9.* §‡ *Ke me e tidilé ati... ai Ke me piubwo ngen ni pihuô ten ne kolé ati.* §§† *4.11 1 Korénit 12.28* §§‡ *Ni penem na me lé pwo—ai Ni âpipati.* §§§ *4.13 Kolosé 1.28* 18 *Dernière phrase—Grek: Beme genye â ni apulie na ubwo genye, ko a gwomaa Kériso na hején.* 19 *4.15–16 Kolosé 1.18, 2.19* 20 *Mulie ha a juuju me a pipwoééhe—ai Pii ana juuju, ne ha a pipwoééhe.*

Padaame [he a Mwaiitihi ten, na a éé apulie] ke weeng
pa punin. 16 Weeng na e pihuô, me piwéihi † ati ni pidu-
aan ne ko a één, beme céiu jélé ko ni acipetééhi kon. E
pwo me lé wiinaado, ke e pamwoiulé, beme pieân-
imelé telé, ke me lé muko pétaapwo penem ehi. É ko
anaa na piubwo da a één, ke e cumang ne ha a pip-
woééhe.

A mulihenye na mwo coho

17 ††É cuwokowé ne he nii Padaame pie, me geé nem-
wo mulie pwohewii lépwona time lé uce temehi Padué,
lépwona tice pwonimelé. 18 Melepiing he ni bwo teme-
hinaado telé, be mwoiu ni punilé [ke time uce nimelé
me lé piténede Padué]. Ke é nelang he na tieden ko-
jalé *a ju mulip na e ne wo Padué. 19 Time lé uce teme-
hi pineitééhi aceli wâé me aceli ta. Ke lé pinelé te a
mulie hauli, ke me lé pwo ni muko huô na mwiihi na
time uce tanim jélé kon.
20 Time uce wonaa a mulihenye céi Kériso na geé caa
picaa. 21 Be geé caa téne ali pwooti ko Kériso li pacé-
munihi tewé, ke geé temehi pie e kon a juuju. Be
wogewé ni apulie ten.
22 ‡É mu ko anaa, na geé nemwo mulie ha a mulie na
ta, li geé mulie hen ânebun. Geé necu ati ni huô me ni
bwopemikewé na mwiihi.
Be é ânebun, ke geé âcehi nina nimewé kon na lé
pwo me geé mele. 23 ‡†Geé taatééhi ni pwonimewé, me
ni bwo niimihinaado tewé, me ni bwopemikewé,
24 ‡‡beme wogewé ni apulie na mwo coho ni mulihewé.
Ke geé o pwohewii nina lé céi ni epwénelé na tooli, ke
lé cuwohe ni epwén na mwo wâé.
Be é he e nekewé wo Padué, ke nimen me geé
pwohewiieng, beme geé mulie ha a juuju. Ke wâé
heme ni huô tewé, ke me mwomwon ke pipaunuhi ‡‡†.

Nye taatééhi ni bwopemikenye na ta

25 ‡‡‡Geé nemwo gele, kehe geé pii a juuju te lépwo
béééwé acéihi. Be wogenye ati, ke céiu genye pwohewii
ni piduaan mu ko a éé apulie na céiu.
26 §*Mepie geé piokéé me pace céiu, ke geé nemwo
pwo celi ta.*

Psaume 4.5

Kehe geé pwome necu a okéé tewé ânebuhe a bwo
nuule na a téale. 27 Ke geé nemwo ne te *Caatana [me
e tacebwénikewé, me geé pwo nina ta].
28 Hemepie wogewé lépwo abune, ke wâé heme geé
cuwo! Kehe geé mwoiu me geé penem §†, [beme pwo
ce mwani tewé] beme geé pwocuhi celi tice tewé, ke
me geé o ne te lépwona tice telé.
29 §††Geé nemwo pii ni pwooti na mwiihi [ke geé nem-
wo pwo nina ta ne ko lépwo béén]. Kehe geé pii ni
pwooti na wâé, beme bépicani telé me pamwoiulé.
30 §‡Geé nemwo pwo me piwahin a Jenen Iitihi [ko ni-
na geé pwo]. Be e caa neeng kowé wo Padué, beme [e
habwii pie, wogewé, ke ni apulie ten. Ke] a béhabwi-
inen pie, e bo tuwokewé ati mu he ni ta pwo tewé, ha a
Tan den.
31 §‡†Geé nemwo pwotahinaado ne ko ni béén, me
pipii me ta jélé. Geé nemwo cile ne he ni pwonimewé
nina ta na lé pwo tewé. Geé nemwo pipééle, me
piokéé. Ke geé nemwo pijeta kowé.
32 §†Wâé heme geé pwopweehi ne ko ni béén. Ke geé
habwii telé a pipwoééhe na e he ni pwonimewé. Ke
geé pineukewé, pwohewii ana e caa pineukewé wo
Padué mu ko Kériso.

Mulie pwohewii ni ju naî Padué

5 §‡Wogewé ni naî Padué, na te junihe eânimen
dewé. Ke wâé heme geé pwohewiieng, 2 §§†ke wâé
heme geé pipwoééhe ni béén. Be e pipwoééhenye wo
Kériso, ke e patupwo a mulihen, ke e mele beme e
*âpwailo me denye na te junihe wâé te Padué §§‡.
3 Geé nemwo pipule hauli, ke geé nemwo pwo ni
naado na mwiihi ne ko ni ééwé. Geé nemwo hane me
hiwon dewé ni naado ne éni pwo bwohemwo. Be
wogewé, ke ni apulie te Padué. Ke time uce nimung
me [é téne pie] lé pii ne ni apulie pie geé wonaa.
4 Geé nemwo pii ni pwooti na ta, ke mwiihi, na time
uce wâé me geé pii. [Geé nemwo pii haulihi ni naado
na nye paciitihi.] Ke geé nemwo piauhi ni jepule na ta,
[pwohewii lépwona tice pwonimelé]. Kehe wâé heme
nina geé pii, ke me geé pipwo-olé te Padué kon.
5 §§§Wâé heme geé temehi pie: O te tice atebwo ha a
*Mwametau te Padué me Kériso te lépwona lé pipule
hauli, me lépwona lé pwo ni naado na mwiihi ne ko ni
éélé. Te piwien ne ko lépwona lé te cuwo ko hane ni
naado ne éni pwo bwohemwo. Be, me nye wonaa, ke
pwohewiin heme nye pipaunu ni *déme duéé.

Nye mulie ha a pwéélang

6 18Lé pii wo lépwo béén pie, te tice ta ko ni huô naa.
Kehe icehi ana lé gele, ke geé nemwo nelé me lé pwo
me geé pipatieden. Be e okéé wo Padué ne ko lép-
wona time lé uce piténedeeng, ke e bo tautilé me

---

† *Weeng na e pihuô, me piwéihi...E pwo me lé wiinaado—Grek: É mu kon (par lui)...* †† *4.17 Roma 1.21; 1 Pétéru 1.14* ‡ *4.22 Roma 8.13; Kolosé 3.9* ‡† *4.23 Roma 12.2* ‡‡ *4.24 Genèse 1.26; Kolosé 3.10* ‡‡† *Grek: Geé cuwohe a apulie na mwo coho na tabuhi mu ko Padué [beme geé] mwomwon ke iitihi ne ha a juuju.* ‡‡‡ *4.25 Zakari 8.16; Kolosé 3.8–9* § *4.26 Psaume 4.4; Cang 1.19–20* §† *Geé mwoiu me geé penem—Grek: Geé penem ko ni iwé ha a juuju.*

§†† *4.29 Kolosé 4.6* §‡ *4.30 Ésaïe 63.10; Éféso 1.13–14; 1 Tésalonik 5.19* §‡† *4.31 Kolosé 3.8* §† *4.32 Mataio 6.14, 18.22–35; Kolosé 3.12–13* §‡ *5.1 Mataio 5.48* §§† *5.2 Exode 29.18; Ébéru 10.10* §§‡ *Na te junihe wâé te Padué—Grek: Ke pwohewii a tabe ûde na nihe wâé.* §§§ *5.5 1 Korénit 6.9–10; Kolosé 3.5* 18 *5.6 Roma 1.18; Kolosé 2.4,8*

pwocuhinaado telé †. 7 Ke geé nemwo pipwohewii ††
lépwo apulie na lé wonaa!
8-9 ‡Ânebun, ke wogewé, ke geé mu ha a melepiing.
Kehe é jenaa, ke geé caa mu ha a pwéélang, be geé
caa mu ko Padaame. Ke wâé heme ni bwopemikewé,
ke me ni bwopemi lépwona lé mu ha a pwéélang, ha a
mulie na wâé, ke mwomwon, ke juuju. 10 Wâé heme
geé tee hane nina wâé te Padaame.
11-12 Geé nemwo pipwohewii lépwona lé penem ha a
melepiing, be te tice acehi ni penem delé celi wâé. Me
nye te ju niimihi ‡† cehi ni bwopemilé, ke nye caa te
mwiihilé. Geé téétihi ati ninaa, ke geé pé nge ha a
pwéélang ati nina ta. 13-14 ‡‡ ‡‡†Be a pwéélang, ke e hab-
wii a ju bwopwone ati ni naado, heme wâé, ai heme ta
‡‡‡. Ke é mu ko anaa, na nye pii pie:
«Go ûmiê wogo pana go ko pule!
Go cuwoda mu ha awieme
ni amele!
Be e bo pwo me pwéélang kom
wo Kériso!»

Nye penem ehi he ni benaamwon na ne tenye

15 §Geé pipwocile a mulihewé. Geé pipwohewii lép-
wona lé pwoiipihi ni bwomu telé, kehe time uce wo
lépwona tice pwonimelé. 16 Ke geé penem ehi he ni be-
naamwon na e mwo ko ne tewé wo Padué [beme geé
pwo ana wâé]. Be piubwo ngen a ta ha a benaamwon
jenaa. 17 Ke é mu ko anaa, na geé nemwo mulie hauli
§†, kehe geé hane ana wâé te Padaame.

Nye mulie ha a Jenen Iitihi

18 §††Geé nemwo piolo ko a tabe megele, be koli e bo
pwotahi ne kowé §‡. Kehe wâé heme e te tidikewé taaci
na a *Jenen Iitihi. 19 §‡†Ke geé pipamwoiukewé ko ni
nyebi: ni *psaume*, me ni *cantique*, me ni béé nyebi na
e ne tewé na a Jenen Iitihi. Ke é heme geé pwonyebi,
ke geé pipaunu Padaame he ni ju pwonimewé. 20 §†Wâé
heme geé te cuwo ko pipwo-olé te Padué Caa ne ko ati
ni naado, ne he nii Iésu Kériso, Padaame henye.

Ni pwomwo na lé céihi

21 §‡Geé paciiti Kériso, ke geé pwo me piwahin gewé
ne ko lépwo acéihi bééwé.

Lu aadomwin @ —Ê toomwo

22 §§†Wo ê toomwo, ke wâé heme e pwo me piwahin
nang ne ko pa aiu hen, pwohewii a bwo pwo me pi-
wahin nang ne ko Padaame. 23 §§‡Be e pihuô ê mwoden
wo pa aiu, pwohewii ana wo Kériso, ke e pihuôhi a
puapulie ten, a Mwaiitihi, na [e pwohewii] a één. Ke
weeng pana e celuimieng.
24 A Mwaiitihi ten, ke e pwo me piwahin nang ne ko
Kériso, é mu ko anaa, na wâé heme ê toomwo, ke me
e pwo me piwahin nang ne ko pa aiu hen, na ati he ni
naado.

Lu aadomwin @ —Pa aiu

25 §§§Mepwo é ne ko pa aiu, ke wâé heme eânimen de
ê mwoden, pwohewii ana eânime Kériso te a Mwaiitihi
ten. Ke e pawie a mulihen [ke e mele] me den. 26 18Ke e
pineeng me de Padué. Ke e puueng ko tabe, me a
pwooti 19, beme paciitieng, 27 20ke me e cuwo he pwa-
hamiin, ke me oba nang ko *a wâé, ke te tice nyeluhen
ke tice ta kon [pwohewii ê ewa toomwo na me lu piat-
en me weeng].
28 Piwien ne ko pa aiu. Be wâé heme eânimen de ê
mwoden pwohewii a bwo eânimen de a één. Be wo
pana eânimen de mwoden, ke te pieânimen den mwo.
29 Be te tice pace apulie celi e pitéétihi mwo a één. Be e
pawiinaadonieng, ke e wéieng ehi, pwohewii ana e
pwo wo Kériso te a Mwaiitihi ten.
30 [Genye temehi anaa] be wogenye, ke genye één.
31 21Caa te tii ne he ni tii iitihi pie: *E patupwo lu nyaa*
me caa ten wo pa aiu, beme lu pimu me ê mwoden. Ke
me wonaa, ke caa céiu julu.
Genèse 2.24
32 22A pwooti naa, ke e bwolu, be é niimihi pie, a ocine
ko a bwo [pimu ibu te] Kériso me a Mwaiitihi ten.
33 A bépanebwénihi nen, [ke é pii mwo pie]: Wo pa
aiu, ke wâé heme eânimen de ê mwoden, pwohewii a
bwo pieânimen den. Ke wo ê toomwo, ke wâé heme e
paciiti pa aiu hen.

Ni ewa me lu nyaa me caa telé

6 23Wogewé ni ewa, ke wâé heme geé piténede lu
nyaa me caa tewé. Weengaa ana me geé pwo, {be
wogewé ni apulie te Padaame}. 2 24Be [caa te tii ne he
ni tii iitihi pie]: *Go paciiti lu nyaa me caa tem.*
Exode 20.12
Anaa, ke a bécéiuhe patén de Padué na pwo *adéihi
hen. Be e pii pie, e bo ne [te lépwona lé piténedehi a

---

† *Grek: Geé nemwo pwo me e pipaupaakewé wo pace céiu apulie ko ni pwooti na te tice ânen. Be te é muko ninaa kuti na a okéé te Padué, ke é mu ko lépwona lé cubwonieng.* †† *Pipwohewii—ai Piengen ibu.* ‡ *5.8 Ioane 12.36; Éféso 2.13; Kolosé 1.13; 1 Pétéru 2.9* ‡† *Niimihi—Grek: Pii.* ‡‡ *5.13 Ioane 3.20–21* ‡‡† *5.14 Ésaïe 26.19, 60.1; Roma 13.11* ‡‡‡ *Heme wâé, ai heme ta—Grek: Be, ana nye alihi ne ha a pwéélang, ke o â pwéélang.* § *5.15–16 Kolosé 4.5* §† *Geé nemwo mulie hauli—ai Geé nemwo pwo me tice pwonimewé.* §†† *5.18 Luka 21.34* §‡ *E bo pwotahi ne kowé—Grek: [E bo pwo me] geé mulie hauli.* §‡† *5.19 Kolosé 3.16* §† *5.20 Kolosé 3.17* §‡ *5.21 1 Pétéru 5.5*

§§† *5.22 Kolosé 3.18; 1 Pétéru 3.1* §§‡ *5.23 1 Korénit 11.3; Éféso 1.22* §§§ *5.25 Kolosé 3.19; 1 Pétéru 3.7* 18 *5.26 Tit 3.5* 19 *Ke e puueng ko tabe, me a pwooti—Pipuu apulip. A pwooti naa, ke wieli a Pwooti Wâé, ai ni pwooti na pii heme lé puu apulip wo lépwo acéihi, ai ni pwooti te pa apiaten ne te ê mwoden.* 20 *5.27 2 Korénit 11.2; Kolosé 1.22* 21 *5.31 Mataio 19.5* 22 *5.32 Pii Beetihi 19.7* 23 *6.1 Kolosé 3.20* 24 *6.2–3 Exode 20.12*

patén naa]: 3 *Ke o bwali, ke wâé a mulihem ne éni pwo*
bwohemwo.

Exode 20.12

4 †Wogewé lépwo caa te ewa ††, ke geé nemwo pwo
me lé okéé ne ni naîwé. Kehe wâé heme geé cilelé ehi,
ke geé cihe ne kolé, ke pacémunilé. [Be weengaa ana
me e pwo wo pa acéihi] ne ko Padué.

Lépwo eabwé me lépwo apihuô telé

5 ‡Wogewé lépwona geé penem tice ja kon, ke wâé
heme geé piténede lépwo apihuô tewé ne éni pwo
bwohemwo. Ke geé paciitilé, ke geé pipwoeabwé telé
ehi he ni ju pwonimewé, pwohewii a bwo pipwoeabwé
tewé te Kériso.
6-7 Geé penem ehi, beme lé pipwodéén kowé [ati ne
he ni naado]. Ke time uce é ne he ni benaamwon cehi,
na lé alikewé hen. Kehe geé niimihi pie, geé penem
me de Padaame, kehe time uce ni apulie. Be wogewé,
ke ni eabwé te Kériso, kehe wâé me geé pwo ana nime
Padué kon, na ati he ni pwonimewé.
8 ‡†Be wâé heme geé temehi pie, e bo muko pétaap-
wo ne ni cemenye wo Padaame, ko nina wâé na nye
pwo. Piwien ne ko lépwo *apenem tice ja kon, ke é ati
ne ko lépwo béén mwo ‡‡.
9 ‡‡†Pwohewii ne mwo kowé, wogewé lépwo apihuô.
Be wâé heme geé paciiti ni apenem dewé [ke me geé
pwopweehi ne kolé]. Ke geé nemwo pwohuu telé. Be
céiu pa apihuô tewé ati ne he miiden, na time uce pip-
woinen ne ko ni apulie.

Naamuu pa tenye

10 É panebwénihi ne ko a bwopiinen pie: Wâé heme
geé mwoiu ne he a junuu Padaame na junihe ubwo.
11 ‡‡‡Geé pé ati ni naamuu pa na e ne tewé wo Padué,
beme o jan me geé cubwonihi ni huô te *Caatana na
ta.
12 §Be time nye uce pwopa ne ko ni apulie. Kehe
genye pipwopa me lépwo apihuô te ni duéé me ni ité-
naado [na time nye uce alilé ko ni naamiinye]. Nye pip-
wopa ne ko lépwo daame na pwojunuulé ha a melepi-
ing he pipuwohe a miiden me a bwohemwo, na lé pi-
huô ne ko a bwohemwo ce.
13-14 §†Ke é mu ko anaa [na é pii tewé pie]: Geé pé ati
ni naamuu pa na e ne tewé wo Padué, beme o jan me
geé cumang, he ni benaamwon na e tuie ne kowé a ta.
Be, me nebwén a pa, ke geé o piwéden. Weengi §†† ni
naamuu pa tenye:
Ni taihenanye: a juuju te Padué;
Ni epwén toki me bépwobwonihi ni bwaangenye: a
mulie na *mwomwon ne he pwahamiin;
15 §‡*Ni dihibwaanye*: a bwo cuwo ko pipatemehi nen
denye a Pwooti Wâé na e pébé a péém;
16 *Ni bépedinaado*§‡†: a céihi tenye ne ko Padué, na
ati he ni naado. Ke nye pé téteda beme nye taunuhi
ni duwele miû ko ni da na e nuô wo Caatana, pana
ta nang.
17 §†*Ni béwéihi ne ni puninye*: a mulip na e ne tenye
wo Padué, he e celuimikenye §‡;
Ni teua tenye na e ne tenye na a *Jenen Iitihi: a
pwooti te Padué.

18 §§†Geé tee ko pwoiitihi na [ati he ni piduaan me] ati
he ni benaamwon, âcehi ni pihuô na e ne tewé na a Je-
nen Iitihi. Ke geé tee ûmiê, ke geé te cuwo ko pwoiitihi
me de ati ni apulie te Padué.
19-20 §§‡ §§§Geé pwoiitihi me dong, beme e ne tong a
pwooti ten wo Padué. Be e pahedeéo, beme é pipate-
mehi te ati ni apulie a Pwooti Wâé na time lé uce
temehi ânebun, be te e ha *aduwo. Ke weengaa a
watihen na cieéo ko itihe toki ne éni he karépu. Ke
anaa, na me geé pwoiitihi, beme time o uce piwâ jo
me é tee cuwo ko pacihe ni apulie [ko Kériso].

Bépinelé

21-22 18É pahede Tichike lé céiikewé, beme e piuti tewé
a jepule kong, ke me e pamwoiukewé. Wo panaa, ke
pa ju béénye, ke pa eabwé na e te junihe piténede
Padaame, he gemu pipenem ibu me weeng.
23 Wâé heme wo Padué Caa tenye, me Padaame Iésu
Kériso, ke me lu ne tewé, ati ni acéihi béému, a péém
me a pipwoééhe. Ke me lu picani tewé, me geé
*cumang ne ha a céihi ne kolu 19. 24 É ile Padué pie, me
e adéihi, ko a *pipwoééhe tice ja kon den, ati lépwona
lé cumang ne ha a bwo eânimelé te Padaame Iésu
Kériso.

† *6.4 Psaume 78.4; Proverbes 22.6; Kolosé 3.21* †† *Lépwo caa te ewa—ai Ni nyaa me caa te ewa.* ‡ *6.5 Kolosé 3.22–23; Tit 2.9–10; 1 Pétéru 2.18* ‡† *6.8 2 Korénit 5.10; Kolosé 3.24–25* ‡‡ *2e phrase—Esclave ou libre.* ‡‡† *6.9 Roma 2.11; Kolosé 4.1* ‡‡‡ *6.11 Roma 13.12; 2 Korénit 10.4* § *6.12 1 Pétéru 5.8–9* §† *6.14 Ésaïe 11.5, 59.17; 1 Tésalonik 5.8*

§†† *Weengi... Grek: Geé pé... Piwien ne ko ati ni pétaapwo naamuu pa, ha a niide a tii 13–17.* §‡ *6.15 Roma 10.15* §‡† *Bépedinaado—Bouclier.* §† *6.17 Ébéru 4.12* §‡ *A mulip na e ne tenye wo Padué, he e celuimikenye—Grek: A bwo celuimikenye.* §§† *6.18 Luka 18.1; Kolosé 4.2; 1 Tésalonik 5.17* §§‡ *6.19 Kolosé 4.3–4; 2 Tésalonik 3.1* §§§ *6.20 2 Korénit 5.20; Filémon 1.9* 18 *6.21 Apostolo 20.4; Kolosé 4.7–8; 2 Timoté 4.12* 19 *Dernière phrase—Grek: Me a céihi.*

Filipi

nge céii lépwo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo. Ke e mu pelen wo Timoté.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 60 me 62, ha a bécéiuhe bwo mu he karépu te Paulo ne Rome . Ha a benaamwon naa, ke e tii ni tii na paa: a tii ce, nge céii lépwo Filipi; ke a tii nge céii Filémon; ke ni béé tii mwo nge céii lépwo Éféso; me lépwo Kolosé.

E tii me dee?

Te lépwo acéihi ha a pwomwo ubwo Filipi me lépwo apihuô telé. E pwotii nge céiilé wo Paulo he na 12 ni jo alecehe a bwo mi pipatemehi telé a Pwooti Wâé.

É ko ade na e tii?

Te junihe eânime Paulo te lépwo Filipi (1.8), ke e tii, beme e pii a pipwoééhe ten ne kolé, ke me e ne telé a jepule kon. E pipwo-olé telé ko ni âpipati na lé ne ten (4.10—15). E pamwoiulé beme lé cumang ne he ni céihi telé, ke me lé pipenem ibu ha a pwonime na céiu (1.27). Ke e pii telé pie, me lé tee pipwodéén taaci heme lé mu ko Padaame (4.4).

Ade ace âne a tii ce?

A tii ce, ke pii kon pie, ‘Tii ko pipwodéén’, be e piohiwon ko tii a ne hen wo Paulo. A ju pipwodéén, ke time e uce âbé mu ko ni naado na élé pwomwo kojakenye. Kehe e âbé mu ko a péém de Padué na e mu he ni pwonimenye, mu ko a bwo wogenye he Kériso.

Be nye alihi ne ha a mulihe Paulo pie, pana e te junihe mu he ni picani me ni téé ko Kériso. E tii mu he karépu ne Rome, kehe mwo time e uce ju temehi ce huô kon, be wieli e o mele (1.7; 2.17,23). Ke hiwon lépwona lé téétieng, ke cubwonieng (3.2), kehe te ju mehin ni acéihi na lé picani ten (2.20,21).

Kehe icehi ana e te pipwodéén taaci wo Paulo, ke e hegi nina e tooeng na ati he ni piduaan, ke é ati he ni benaamwon. E pii pie «Tai jan ne kong ati ninaa, é mu ko Kériso na e pamwoiuéo» (4.13).

E tii mwo pie, ana a junaado, ke a bwo temehi Iésu Kériso, Padaame henye. Ke te piticenaado ne ko ati ni béé naado koja anaa (3.8).

Wâé heme nye pipwohewii Iésu ne ha ati ni naado. E pwo me piwahin nang, ke e pineeng me e mele me denye ne ko a kuricé. Ke wâé heme nye pinekenye, ke genye muko pipwoeabwé tenye, ne ha a piwahin pwohewiieng.

A bwomune a tii Filipi
- Pipwobwocu ke pipwo-olé
- E piân a Pwooti Wâé
- A mulihe Paulo me de Kériso
- Ni pihuô te Paulo ne te lépwo Filipi
- E pahede Timoté me Épafrodite
- A junaado ke me nye temehi Kériso
- Ni béé pihuô te Paulo ke bépinelé

Pipwobwocu

1 †Woéo †† Paulo na é pwotii, he wogemu me Timo-
té, be lupwo apenem de *Kériso Iésu. É pwotii lé
céiikewé, wogewé lépwo apulie te Padué na geé mu
Filipi, me lépwo apihuô me lépwo dikone. Wogewé lép-
wo apulie te Padué, be geé mu he Kériso Iésu.
2 Wâé heme e mu pelewé a *pipwoééhe tice ja kon
me a péém na e âbé mu ko Padué Caa tenye, me Iésu
Kériso, Padaame henye. Adéikewé!

E pwo-olé te Padué wo Paulo

3 É ati he ni benaamwon na é niimikewé hen, ke é
pwo-olé te Padué kowé. 4 Be é te pipwodéén taaci, ne
he ni pwopwoiitihi tong me dewé. 5 Be geé picani tong
ko a bwo patemehi na a *Pwooti Wâé, tabuhi he geé
mi céihi, dieli jenaa.
6 ‡Wo Padué, ke e tabuhi a penem na te nihe wâé ne
he ni pwonimewé. Ke é céihi me mwoiu pie, e bo nihe
penem kowé, ke e bo panebwénihi ha ace tan celi e bo
mwojuia mwobé hen wo Kériso Iésu.
7 Nihe eânimung dewé! Ke wonaa a pwonimung
kowé ati, be geé te nihe picani tong ne he ni penem na
e ne tong wo Padué. [Ke genye tai hegi neibuhi a
*adéihi ten] jenaa, he é mu he karépu; pwohewiin
ânebun [he mwo time uce téele cieéo].
É ha a benaamwon naa, ke é pwopahi a Pwooti Wâé,
ke é patemehi te ni apulie beme lé céihi ne kon. 8 Éa, e
te temehi wo Padué pie, é pii a juuju. Be é nihe tai pip-
woééhewé pwohewii a bwo pipwoééhewé te Kériso Ié-
su.
9 Wonaa a pwopwoiitihi tong, beme o piubwo da a
pipwoééhe tewé. Wâé heme geé temehi ehi [a céihi na
e mu konye]. Ke wâé heme geé temehi pineitééhi aceli
wâé me aceli ta. 10 ‡†Ke me wonaa, ke geé o alihi teme-
hi ana wâé me ana juuju, [beme geé mulie hen]. Ke é
ha a tan na e bo mwojuia mwo hen wo Kériso, ke o te
tice ta kowé celi me tautikewé kon. 11 Ke e o te nihe
wâé ke hején ni acehi ni penem dewé, é mu ko ana e
mulie kowé wo Iésu Kériso. Ke [wo lépwo apulie, ke lé]
bo alihi *a wâé te Padué, ke lé bo pipaunueng.

E piân a Pwooti Wâé

12 Lépwo bééng acéihi, nimung me geé temehi pie, a
bwo mu he karépu tong, ke [pwo a naado na wâé hen.
Be] é mu ko anaa, ke e te nihe piân a Pwooti Wâé.
13-14 ‡‡Be wo lépwo coda na lé mu ha a pomwa te pa
gupéno, ke ati ni apulie éni, ke lé caa temehi pie, é mu
he karépu ko a bwo penem dong ne ko Kériso. Ke hi-
won ni acéihi na e nihe pamwoiulé wo Padaame, be-
me time uce abwobwo jélé me lé patemehi a pwooti
ten.
15-17 Be hiwon nina lé pwojepule ko Kériso mu he ni
pwonimelé na wâé. Be lé temehi pie, é mu he karépu
mu ko a bwo *pajuujuhi na a Pwooti Wâé. Ke lé temehi
pie, [wo Padué na e] ne tong a penem ce.
Kehe pwo lépwo béén na lé patemehi a pwooti é mu
ko a pipwokon delé. Be nimelé me lé wédeniéo. Ke lé
pwo me é mu he ni picani, he é mu éni.
18 É hemepie lé pwo ni penem de Kériso mu he ni ju
pwonimelé, ai é heme lé te piniimilé cehi, ke te ju piti-
cenaado ne kon. Be patemehi a nii Kériso mu ko nina
lé pwo. Ke é pipwodéén jenaa ko ninaa. Éa, é te cuwo
ko pipwodéén.

A mulihe Paulo me de Kériso

19 ‡‡†É pipwodéén, be é temehi pie, geé pwoiitihi me
dong, ke e nihe picani tong a *Jenen Iitihi te Kériso [ke
e wéihi a jenung]. É mu ko anaa, na é céihi pie, o bo
tuwoéo [mu he karépu].
20 Nihe nimung me [woéo pa apenem ehi te Kériso.
Ke] me o time uce tanim jo [ko ni penem dong] ke me
time uce piwâ jo me é habwii pie, te nihe ubwo Kériso
‡‡‡, é hemepie é mulie, ai é hemepie é mele. 21 §Be é
hemepie é mulie, ke é mulie me de Kériso. Ke é
hemepie é mele [me de Kériso] ke nihe wâé mwo.
22-23 §†Be caa nihe nimung me é mu pele Kériso dieli
mwo, be a naado na te junihe wâé wéden.
Kehe icehi ana te nihe hiwon ni bwo niimihinaado
tong §††. Be é hemepie é tee mulie éni pwo bwohemwo
§‡, ke é o tee pwo ni penem na wâé me den. 24-25 Ke o
wâé me dewé, heme é mu éni pwo bwohemwo, beme
é picani tewé, beme o piubwo ngen a céihi me a pip-
wodéén dewé. Ke é mu ko anaa, na é céihi pie e o
mwo te ne tong wo Padué, me é mwo te mu éni.
26 Wonaa, hemepie é âdé céiikewé, ke geé o pip-
wodéén me pipaunu Kériso Iésu, é mu ko nina e pwo
me dong.

Ni pihuô te Paulo ne te ni Filipi

Geé tee cumang

27 §‡†Ana wâé me dewé, ke me geé mulie cehi a
Pwooti Wâé te Kériso. Ke é hemepie é âdé caniêkewé,
ai é hemepie time é uce âdé, ke é o bo téne pie, geé
cumang ne he ni céihi tewé, ke me geé pipenem ibu
ne ha a pwonime na céiu. Be geé [pwohewii lépwona

† *1.1 Apostolo 16.12—40* †† *Woéo—Grek: Wogemu. Wo Paulo na e pwotii, kehe icehi ana e habwii pie, céiu pwonimelu me Timoté he e mu pelen.* ‡ *1.6 1 Korénit 1.8* ‡† *1.10 1 Tésalonik 5.23* ‡‡ *1.13 Apostolo 28.30* ‡‡† *1.19 2 Korénit 1.11* ‡‡‡ *Me é habwii pie, te nihe ubwo Kériso—Grek: Me pipaunu Kériso ne ha a ééng.* § *1.21 Galat 2.20* §† *1.23 2 Korénit 5.8* §†† *1re phrase—Grek: Time é uce temehi ana é pipégali. Be piteéo ne ko lupwo piduaan.* §‡ *Éni pwo bwohemwo—Grek: Ha a éé apulie.* §‡† *1.27 Éféso 4.1; 1 Tésalonik 2.12*

lé] pwopa, ke wâé heme geé penem me mwoiu, beme
ubwo a céihi tenye na e âbé mu ko a Pwooti Wâé †.
28 Geé nemwo pwo me mwotikewé ko lépwona lé cu-
wodekewé. Be [é hemepie geé mwoiu] ke lé o alihi pie
lé o patieden ati dieli mwo. Ke geé o temehi pie [geé
piwéden, ke] e o bo celuimikewé wo Padué.
29 ††Be weeng, ke e ne tewé a céihi ne ko Kériso, ke
weeng mwo, ke e ne me geé mu he ni picani be
wogewé lépwo apulie ten.
30 Be woéo mwo, ke é te nihe mu he ni picani me
den, jenaa ni, pwohewiin ânebun, [he é mwo mu
pelewé]. Be geé caa alihi a bwo pwopahi nen dong [a
Pwooti Wâé]. Ke a penem naa, ke tai ni penem denye
ati ‡.

Geé piténedekewé

2 E pamwoiukewé na a mulihewé ne he Kériso, ke e
pwopweehi ni pwonimewé na a pipwoééhe ten.
Ke a *Jenen Iitihi, ke e pineibukewé me weeng. Ke geé
pipwoééhewé mu he ni ju pwonimewé. 2 É mu ko
anaa, ke [é cuwokowé pie] me geé piténekewé. Wâé
heme céiu a pipwoééhe tewé, ke me céiu a pwon-
imewé, ke me céiu a bwo niimihinaado tewé. Be, me
geé wonaa, ke nihe ubwo a pipwodéén dong.
3 ‡†Ke geé nemwo niimihi pie, te nihe pwonaado ne
kowé, ke geé nemwo penem beme geé pihabwiikewé.
Kehe geé pwo me piwahin gewé, ke geé pipaunu lép-
wo béén. 4 ‡‡Geé nemwo piniimikewé cehi, kehe geé
hane aceli wâé me de lépwo béén.

Geé pwohewii Iésu

5 Wâé heme geé pipwohewii Kériso Iésu ne he ni bwo
niimihinaado tewé, me ni bwomu tewé.
6 ‡‡†Be te céiu julu me Padué
ne ha ati ni naado.
Kehe time e uce cile
[a bwo ubwo nang].
7 ‡‡‡E patupwo atebwo ten.
E patupwo ati.
Ke e pé a éé apulie,
ke e penem tice ja kon.
8 §E pwo me piwahin nang.
E piténede Padué
die ko a bwo mele ten,
a bwo mele ne ko a *kuricé
[pwohewii ne ko ni cabin
de ni apulie ati].
9 §†Kehe e pineeng da wo Padué.
Ke e ne ten a nii apulie
na te nihe ubwo wéden.
10 §††Beme é ne he nii Iésu,
ke lé tidihi jililé ne he pwahamiin
ati ni naado jeda he *miiden,
ke éni pwo bwohemwo,
die ha amu te ni amele §‡.
11 §‡†Ke ati ni pwocihe
ke lé toii da pie:
Wo Iésu Kériso, ke Padaame!
Beme a bwo pipaunu Padué Caa.

Geé ceni ha a melepiing

12 É he é mwo mu pelewé, wogewé lépwo ju bééng,
ke geé piténedeéo. Ke wâé heme geé te cuwo ko
piténedeéo jenaa ni, heme tieéo pelewé. Geé nihe
paciiti Padué §†. Ke geé penem den ati ne he ni naado,
ke geé pipenem ibu, beme te wâé a mulihewé §‡ ne
kon. 13 Be e ko penem kowé wo Padué, ke e bo pwo
me wâé tewé ana nimen kon. Ke e bo ne ce niihewé,
me geé piténedeeng.
14 [É ne he ni mulihewé me ni penem dewé] ke geé
nemwo pipééle me pihuu ne kowé, 15 §§†beme o te tice
celi ta pelewé, ke me o te tice celi o tautikewé kon. Ke
me wogewé ni naî Padué na wâé gewé, ne ha awieme
ni apulie pwo bwohemwo, na ni agele, me ni apulie na
ta jélé. Be me wonaa, ke geé o pwohewii ni ceni na lé
niê heme bwén, 16 he geé pé nge céiilé a pwooti ko a
mulip §§‡.
Heme geé wonaa, ke é o nihe pipwodéén kowé ha a
tan na e bo mwojuia hen wo Kériso. Be é caa te junihe
pineéo me dewé, pwohewii pa atéte ne ha a pitéte. Ke
é o nihe pipwodéén, heme pwo acehi ni penem dong
me dewé §§§. 17 Ke wieli [é o mele me dewé, ke] é o
patupwo a mulihung pwohewii a *âpwailo ne te
Padué. Ke genye o bo ne, pehi a âpwailo na geé ne ten
mu ko ni céihi tewé ne kon. Ke hemepie wonaa, ke é
bo te nihe pipwodéén ko anaa. 18 18Éa, wâé heme
genye pipwodéén ibu.

É pahede Timoté me Épafrodite

19 É niimihi pie, é hemepie wâé te Padaame Iésu, ke é
pahede Timoté lé céiikewé, beme é téne ce jepule
kowé, beme pamwoiuéo. 20 Te icehi Timoté, na piwie

† *Dernière phrase—Grek: Geé pwopa…me de a céihi [tenye] ne ko a Pwooti Wâé.* †† *1.29 Apostolo 16.19–40* ‡ *Grek: Be genye pwo a pa na céiu. Be li geé alihi pie [é pwo a pa naa]. Ke é jenaa ni, ke geé téne mwo pie é mwo teko pwo.* ‡† *2.3 Galat 5.26* ‡‡ *2.4 1 Korénit 10.24* ‡‡† *2.6 Ioane 1.1–2, 17.5* ‡‡‡ *2.7 Ioane 1.14; 2 Korénit 8.9* § *2.8 Ébéru 5.8, 12.2* §† *2.9 Apostolo 2.33; Ésaïe 45.23; Éféso 1.20–21; Ébéru 1.3–4* §†† *2.10 Roma 14.11* §‡ *Amu te ni amele—Grek: Haahi a bwohemwo. Be lé niimihi wo lépwo Juif pie, pwo a amu te lépwo amele ne haahi a bwohemwo.* §‡† *2.11 Roma 10.9* §† *Geé nihe paciiti Padué—Grek: Geé pwo me mwotikewé ke éjén gewé.* §‡ *Mulihewé—Grek: A bwo celuimikewé. A bwopiinen pie, a mulihe ni acéihi na lé pimu ibu.* §§† *2.15–16 Daniel 12.3; Filipi 1.10; 1 Tésalonik 2.19* §§‡ *1re phrase—ai Geé cumang ne he ni pwooti ko a mulip.* §§§ *3e & 4e phrase—Grek: Beme pipii dong ha a Tan de Kériso pie, time uce piticenaado ne ko a pitéte tong ke a penem dong.* 18 *2.18 Filipi 3.1, 4.4*

nina e mu he ni pwonimemu. Ke te tice pace céiu celi e
niimikewé, kehe te weeng cehi.
21 †Be wo lépwo béén, ke lé te muko hane ce wâé
telé, kehe time lé uce hane ce penem celi wâé te
Kériso Iésu.
22 Kehe icehi ana geé temehi pie, e nihe picani tong
wo Timoté. Be gemu pwohewii lupwo âmehi, na gemu
pipenem ibu ko a bwo patemehi na a Pwooti Wâé.
23 Ke anaa kuti ana é niimihi pie, me é bo neeng lé céi-
ikewé, hemepie é temehi ce huô kong ne éni. 24 Ke é
ne kong, ke é temehi pie, é o âdé céiikewé. Be é te ni-
he céihi ne ko Padaame.

Geé hegi ehi Épafrodite

25 ††É jenaa ni, ke é niimihi pie, me é ne lé mwo céi-
ikewé pa céiu acéihi béénye: wo Épafrodite, pali geé
neeng bé céiiéo, beme e picani tong. Be gemu te nihe
pipenem ibu pwohewii lupwo apwopa [he gemu pii
beetihi a Pwooti Wâé]. 26 Nihe nimen me e alikewé ati.
Be te nihe téé a pwonimen, he [e téne pie] geé téne a
bwo cunu nang.
27 Te a juuju pie, nihe cunu nang ânebun, be e caa
pwo me e mele. Kehe e pipwoééhen wo Padué, ke caa
te wâé nang mwo. Ke heme wonaa, ke woéo mwo, be
e caa celuimiéo koja a téé na nihe ubwo.
28 Nimung me é neeng lé céiikewé, beme geé o pip-
wodéén, ke me caa time é o uce gia kowé.
29 Geé hegieng ehi ha a pipwodéén, pwohewii a bwo
hegi nen denye pa acéihi béénye ne he nii Kériso. Be
wâé heme geé paciiti ni apulie na lé pwohewiieng.
30 Be e pwo me e mele, he e penem me de Kériso. Ke e
wonaa, beme e picani tong, ha a benaamwon na time
uce jan ne kowé me geé picani tong, wonaa mu ko a
bwo pimu ité tewé.

A junaado ke me nye temehi Kériso

3 1-2 É panebwénihi a bwo niimihinaado tong ce ne
tewé, lépwo acéihi béény: Wâé heme geé pip-
wodéén ko a bwo mu tewé me Padaame.

Pipwocile nina ta ni penem delé

Time uce piwâ jo me é pii mwo pie: Geé pipwocile
lépwona ta ni penem delé. [Geé te ûmiê ke pipwop-
weekewé.] Be lé pii pie, wâé heme *pwotegoop tenye
ati [wogenye na nye céihi ne ko Iésu]. Woélé lépwo
wotaahen! Nimelé me tahagéi a céiu duaan mu ko a
éénye. Kehe icehi ana te piticenaado ne kon.
3 ‡Be a ju tegoop, ke [e he ni pwonimenye. Ke]
wogenye, [ke a ju bele te Padué]. Be nye penem me
den ko a *Jenen Iitihi. Ke time nye uce pipii denye ko
nina nye pwo ne he ni éénye, kehe genye te ju pii cehi
ana e pwo wo Kériso Iésu me denye.
4 ‡†É hemepie pwo pace céiu celi jan me e pipii den,
ke o woéo. Ke é hemepie lé niimi ne ce béén pie, nihe
pwonaado ne ko ni penem delé, ke woéo ke é wéde-
nilé. 5 ‡‡Be woéo, ke pa ju *Juif, pa *Isaraéla, mu ha a
pwomwoiu te *Benjamin ‡‡†. Ke pwotegoop tong ne he
na 8 ni tan alecehe a bwo picileéo [âcehi a bwomu
teme lépwo Juif]. Ke woéo pa céiu béé lépwo *Farasaio
[a céiu dihe pwoiitihi teme] na geme nihe mu ko ni
*patén de Moosé. Ke woéo, ke pana é te junihe
piténedehi ni patén, 6 ‡‡‡die ko ni cuwo nahi patén §.
Ke é nihe pineéo [me de a pwoiitihi tong] die ko ana
é pwotahi ne ko ni acéihi ne ko Iésu. [Be é te niimihi
pie, é pwo aceli nime Padué kon.]

Ticenaado ne ko ni penem dong

7 §†[É ha a benaamwon naa] ke te junihe junaado ne
tong ninaa. Kehe é jenaa ni, ke é caa temehi pie, te ju
piticenaado ne kon, watihen [ana e pwo] wo Kériso.
8-9 §††Ana junihe pwonaado ne kon, ke ana é temehi
Kériso Iésu, Padaame hung. Ati ni naado, ke te pitice-
naado ne kon koja anaa. Ke ati ninaa, ke pwohewiin
heme te ju ni cabin, ke é tai necu ati. Be é mulie ko
Kériso, ke wo Padué, ke e pwo me mwomwon jo ne he
pwahamiin, watihen a céihi tong ne ko Kériso. Kehe
time uce é mu ko ace bwo piténedehi nen dong ni
patén.
10 §‡Nimung me é te nihe temehi Kériso me a junuu
[Padué] na e ne me e mulie cemwo mu ha amele. Ke é
pé ce panung ko a bwo mu he ni téé me picani, ke a
bwo mele ten, beme é pwohewiieng. 11 Be é hemepie
wonaa, ke é céihi pie [wo Padué, ke] e bo pamulipiéo
mu ha amele, pwohewii Kériso.

Pitéte beme geé nihe âdé

12-13 §‡†E caa celuimiéo wo Kériso Iésu, beme woéo pa
apulie na é hején ke wâé te Padué jo, beme mang a
céihi tong. Kehe time é uce pii tewé, wogewé lépwo
acéihi bééng, pie caa wâé jo, ai é caa tehene nge ko a
tai ko pitéte. [Be mwo te nihe bwali a pwaaden.] Ke é
te omehi cehi a pwaaden na e ânebuhung, kehe time
é uce niê nge alece §†. Ke é te junihe pineéo me de a
naado na céiu: 14 §‡É téte ati ko a niihung, beme é hegi
a cemung na e todeéo ne kon §§† wo Padué, é mu ko
ana e pwo wo Kériso Iésu me denye §§‡.

† *2.21 2 Timoté 4.10* †† *2.25 Filipi 4.18* ‡ *3.3 Roma 2.29*

‡† *3.4 2 Korénit 11.18* ‡‡ *3.5 Luka 1.59; Apostolo 23.6; 2 Korénit 11.22* ‡‡† *He pwo grek, ke e hen ni pwooti ce: Pa Ébéru na é piâbeele mu ko ni Ébéru.* ‡‡‡ *3.6 Apostolo 8.3* § *Die ko ni cuwo nahi patén—Grek: Ke caa te tice ace céiu naado celi me pipé ne kong (irréprochable).* §† *3.7 Mataio 13.44,46* §†† *3.9 Roma 3.21–22* §‡ *3.10 Roma 6.3–5, 8.17* §‡† *3.12 1 Timoté 6.12,19* §† *Grek: 12 Time uce téele wâé jo. Ke é pihane, beme é pé ace ce-mung, be woéo, ke e péédo wo Kériso. 13 Time é uce niimihi, wogewé lépwo âjiénung, pie caa mu ne tong anaa. Ke é necu ni naado na e céing, ke é téte benihi ana e ânebuhung.* §‡ *3.14 1 Korénit 9.24* §§† *A cemung na e todeéo ne kon—ai A mulip na mwo coho na e*

15 †Wogenye ati na genye cumang ne he ni céihi
tenye, ke wâé heme wonaa ace bwo niimihinaado
tenye. Ke mepie pi-ité ce bwo niimihinaado te lépwoce
béén ne ko ace céiu naado, ke e bo habwii telé wo
Padué a juuju ko ninaa. 16 Ke wâé heme nye piengen
ibu, âcehi ni pihuô na genye caa âcehin dieli jenaa ni.

Geé pipwohewiiéo

17 ††Wogewé, lépwo acéihi bééng, ke wâé heme geé
pipwohewiiéo. Ke geé pipwohewii mwo lépwona lé
pipwohewiikeme.
18 [Geé pipwocile ni huô tewé.] Be é caa pii tewé
ânebun pie, te nihe hiwon ni acéihi na lé â cubwonihi a
*kuricé te Kériso, mu ko ni huô telé. Ke [nihe piwahin
jo ko ninaa, ke] é é.
19 ‡Woélé, ke lé te ju pinenimelé cehi ne ko ni naado
pwo bwohemwo. Ke lé pinelé ati ne ko nina nimelé
kon na ta ‡†, ke lé pipii delé ne ko nina me tanim jélé
kon. Tai ninaa, ke e o péélé nge ha a mele [ité koja
Padué dieli mwo].
20 ‡‡Ke hemepwo é ne konye, ke wogenye ni apulie he
miiden, é he na e tebwo lang wo Padaame Iésu Kériso.
Ke genye mwo te ucéihi a bwo mwojuia cemwo ten,
beme e bobe celuimikenye. 21 ‡‡†Ke e bo taatééhi a
éénye na tice niihen, ko a junuun, beme pwohewii a
één na te junihe wâé wéden. Ke é ko a junuun naa, ke
e bo piwéden ati koja ni naado, ke e bo pihuô telé.

Ni béé pihuô te Paulo

4 ‡‡‡Lépwo ju bééng, nihe nimung me é alikewé
mwo. Be é te nihe pipwodéén kowé, be wogewé
lépwo acehi ni penem dong §. Kehe é ilehi kojakewé
pie, geé te cumang ne ko Padué.
2 Wogeu, [lu ewa toomwo] wo Évodi me Sintike, é ile-
hi kojakeu me mwoiu pie, geu piténekeu me céiu geu
ne ko Padaame.
3 §†Ke é ileko, go pa ju bééng ko penem §†† pie, go pi-
cani telu. Be te junihe binyi a bwo penem deme me
woilu, me piân a Pwooti Wâé; a penem na geme pwo,
me Klément, me lépwo béén. Ke wo Padué, ke e caa tii
ni niilé, ne ha a tii ko ni apulie na lé bo hegi kojaeng *a
ju mulip dieli mwo §‡.

Geé tee pipwodéén taaci

4 Geé te cuwo ko pipwodéén, he geé te mu ko
Padaame. Éa, é te pii mwo pie, wâé heme geé tee pip-
wodéén!
5 §‡†Ke wâé heme bwala gewé ne ko ati ni apulie. Be e
o caa mwojuia cemwo wo Padaame. 6 §†Geé nemwo
gia ko ni naado, kehe geé pwoiitihi da céii Padué, me
geé ilehi kojaeng ce naado celi tieden kojakewé. Ke
geé cuwo ko pwo-olé ten. 7 §‡Ke a péém na e âbé mu
ko Padué, ke e bo wéihi ni pwonimewé me ni bwo ni-
imihinaado tewé, na e he Kériso Iésu. Ke a péém naa,
ke te junihe wédenihi a bwo niimihinaado tenye, [lép-
wo apulie].

Geé tee mu ko ana wâê

8 É panebwénihi a bwo niimihinaado tong ne éni,
wogewé lépwo acéihi bééng: Wâé heme geé nen-
imewé ne ko nini:
Nina wâé;
Nina juuju;
Nina *adéihi;
Nina hején;
Nina nye pipaciitihi;
Nina nye picedihi;
Nina e ha a pwéélang;
Nina *mwomwon ne he pwahamii Padué.

9 §§†Ke geé pipwohewiiéo, ne ha ati nina geé picaa mu
kong, ke nina geé hegi mu kong, ke nina geé téne
heme é pii, ke nina geé alihi heme é pwo. Ke e bo mu
pelewé wo Padué, pana e ne a péém.

E picani tenye wo Kériso

10 [É te temehi pie] te junihe ubwo a pwonimewé
kong. Kehe icehi ana é dieli jenaa, ke time uce hiwon
ni benaamwon na jan ne kowé me geé habwii a pip-
woééhe tewé me dong. Ke é jenaa ni, ke é nihe pip-
wodéén ko Padaame, be e caa ne tewé a bwopwonen,
beme geé picani tong [ko ni âpipati tewé].
11 Time é uce pii tewé pie, tieden kojaéo ace céiu naa-
do. Be é caa te temehi me é mulie ko nina pwo ne
tong. 12 Be é te hegi nina e te tuie ne kong, ne ha ati ni
piduaan me ati he ni benaamwon. Ke é te temehi
mulie, é hemepie hiwon dong, ai é hemepie te tice
tong; ai é heme pwoluu jo, ai é heme menung. 13 §§‡Be
tai jan ne kong ati ninaa, é mu ko Kériso na e pam-
woiuéo.

---

jeda. §§‡ *É mu ko ana e pwo wo Kériso… ai He e todekenye, na e pwaadeniin bé wo Kériso Iésu.* † *3.15 1 Korénit 2.6* †† *3.17 1 Korénit 4.16* ‡ *3.19 Roma 16.18* ‡† *Ke lé pinelé ati ne ko nina nimelé kon na ta—Grek: Ni nalé ke ni duéé helé.* ‡‡ *3.20 Éféso 2.6,19* ‡‡† *3.21 1 Korénit 15.28,43–53* ‡‡‡ *4.1 1 Tésalonik 2.19–20* § *Wogewé lépwo acehi ni penem dong—Grek: Wogewé a kuron dong.* §† *4.3 Luka 10.20* §†† *Pa ju bééng ko penem—Wo Paulo, ke e pacihe pa céiu béén ko penem, kehe time e uce pii a niin.* §‡ *Tii ko ni apulie na lé bo hegi…a ju mulip dieli mwo—Grek: Tii ko a mulip. Omehi mwo Pii Beetihi 3.5.*

§‡† *4.5 Ébéru 10.25; Cang 5.8–9* §† *4.6 Mataio 6.25–34; Kolosé 4.2* §‡ *4.7 Ésaïe 26.3; Ioane 14.27; Kolosé 3.15* §§† *4.9 Roma 16.20* §§‡ *4.13 2 Korénit 12.10*

Olé tewé ko ni âpipati

[14] Kehe icehi ana te nihe wâé [tong, nina geé pwo, mu he ni pipwoééhe tewé] wogewé lépwo ju bééng, lépwo Filipi. Be geé caa picani tong, he é mu he ni picani.

[15] †Geé niimihi [a bwo mulie tong] he li é engen mu ha a province Macédoine, beme é pii beetihi a Pwooti Wâé [ne pelewé]. É ha a benaamwon naa, ke te tice mwo ce béé acéihi celi lé niimihi pie, me lé picani tong ko mwani: te wogewé cehi. [16] Ke é he li [é engen kojakewé, ke] é mu ha a pwomwo ubwo Tésalonik, ke geé piohiwon ko patiéo.

[17] É hemepie é pii tewé ati ninaa, ke time é uce hane mwo a pipwoééhe tewé! Kehe icehi ana é te temehi pie, é hemepie geé ne, ke geé o te hegi ace cemewé ††.

[18] Be ni âpipati tewé ne tong, ke pwohewii a *âpwailo te Padué na te junihe wâé.

É ne ko nina geé ne tong na e pwaadeniin bé wo Épafrodite, ke é te hegi ne ha a pipwodéén. Be tai pwo ne tong nina nimung kon. Be caa nihe hiwon, ke caa nihe wéden.

E bo ne tewé nina tieden

[19] [E bo adéikewé] wo Padué hung ko ni wâé ten na nihe hiwon. Ke e bo ne tewé ati celi tieden kojakewé, na e pwaadeniin bé wo Kériso Iésu. [20] Wâé heme nye pipaunu Padué Caa, dieli mwo. Amen! Wâé heme wonaa!

Bépinelé

[21] Geé tai pwobwocu ati te [lépwo acéihi na lé mu pelewé: wo] lépwo apulie te Padué, mu ko Kériso Iésu. Ke lé pwobwocu tewé mwo wo lépwo acéihi béénye na élé éni. [22] Ke lé pii mwo pie bwocu tewé wo lépwo acéihi na lé penem ha a pomwa te pa daame he lépwo Roma, me ati lépwo béé acéihi mwo.

[23] Wâé heme e mu kowé ati a *pipwoééhe tice ja kon de Padaame Iésu Kériso.

Adéikewé!

† *4.15 2 Korénit 11.9* †† *Grek: Time é uce hane ce âpipati, kehe é hane ce acehin celi ubwo me dewé.*

Kolosé

nge céii lépwo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo. Ke e mu pelen wo Timoté.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 60 me 62, ha a bécéiuhe bwo mu he karépu te Paulo ne Rome . Ha a benaamwon naa, ke e tii ni tii na paa: a tii ce, nge céii lépwo Kolosé; ke a tii nge céii Filémon; ke ni béé tii mwo nge céii lépwo Filipi; me lépwo Éféso. Hiwon ni pwooti ne ha a , na piwien me ni pwooti na e ha a .

E tii me dee?

Me de ni acéihi ne Kolosé, a pwomwo ubwo ha a province Asia (a amu Turki jenaa), ha a benaamwon na lé pihuô nelang wo lépwo Roma. Wo pa céiu apulie na a niin pie Épafras, ke e pipatemehi telé a Pwooti Wâé ko Iésu he ni jo 52—55, ânebuhe a bwo mu telu ibu he karépu me Paulo.

É ko ade na e tii?

Hiwon mu ko lépwo acéihi mu Kolosé na time lé uce Juif. Ke time lé uce temehi ni patén de Padué. Pwo ni béé apulie na lé pipwohuô telé ko ni pune na gele. Be lé pii telé pie, a éénye, ke a naado na ta, kehe wâé heme nye âcehi ni patén na binyi, beme nye te junihe pipwoiipikenye. Ke lé pii mwo pie, wâé heme nye pipaunu ni âcélo. Ati ninaa, ke ni naado na gele, be ni naado na piâ ité koja a ju Pwooti Wâé ko Iésu.

Ade ace âne a tii ce?

E pipwodéén wo Paulo, be te mang a céihi te lépwo Kolosé. Ke e pamwoiulé, beme lé te mu ha a ju pune ko Kériso, kehe me time lé uce piâ ité kojan. Wâé heme nye pipaunu cehi Padué me Kériso, be woilu na lu pihuô ne ko ati ni naado ne pwo bwohemwo, ke é he miiden. Ke e pii mwo wo Paulo pie, te a céihi tenye ne ko Kériso na e o pwo me wâé te Padué genye, kehe time uce ni patén de ni apulie. A ju patén denye, ke e mu he ni pwonimenye, ke te tice aceli me e ciekenye mwo, wogenye na nye mu he Kériso, be pwohewiin heme nye caa mele, ke mulie cemwo me weeng.

A bwomune a tii Kolosé

- Pipwobwocu me ni pwopwoiitihi
- Wo Kériso ke pa junaado koja ati ni naado
- A penem de Paulo me de ni acéihi
- Geé mu mang ko Kériso
- Ni patén na gele: Nemwo pipéce ne kolé
- Genye mulie ha a mulie he Kériso
- Ni pwomwo na lé céihi
- Bénebwéne pwooti me a bépinelé

Pipwobwocu

1 1-2 Woéo Paulo na é pwotii lé céiikewé, wogewé
lépwo apulie te Padué, ne ha a pwomwo ubwo ne
Kolosé. He wogemu me Timoté, pa acéihi béénye. [Ke
e pwobwocu tewé mwo.] Woéo pa *apostolo te
*Kériso Iésu, âcehi ana nime Padué kon. [Be e pa-
hedeéo ngen, me é pii beetihi a pwooti ten.] Ke
wogewé, ke e pipégalikewé, beme ni apulie ten, me
geé piténedeeng, be céiu gewé me Kériso. Wâé heme
e mu pelewé a *pipwoééhe tice ja kon me a péém na e
âbé mu pele Padué henye. Adéikewé!

A pwopwoiitihi te Paulo

3 [†]Geme te cuwo ko pwoiitihi me dewé, ke geme te
cuwo ko pwo-olé te Padué, pa Caa te Padaame Iésu
Kériso. 4 Be geme téne a jepule ko a céihi tewé ne ko
Kériso Iésu, me a pwonimewé ko ati ni apulie te
Padué. 5 [††]Ke geé wonaa, be geé ucéihi ne he ni céihi
tewé ni *adéihi na e pipwopweehi me dewé ne he *mi-
iden wo Padué. Ke geé caa temehi anaa, he li geé caa
mi téne a *Pwooti Wâé, a pwooti na e juuju, 6 ke e ko
piubwo ngen ati pwo a bwohemwo, ke e ko taatééhi a
mulihe ni apulie, na ati he ni piduaan. Ke e pébé ni
adéihi ne huîilé [‡]. Ke e caa te wonaa ne pelewé, tabuhi
ha a benaamwon na geé tabuhi téne hen, ke geé caa
te mi temehi a juuju ko a pipwoééhe tice ja kon de
Padué, [me denye lépwo apulie].
7 [‡†]Be e pé lé céiikewé a pwooti naa wo Épafras, pa
bééme ko penem. Pa apipenem na e piténede Kériso,
ke e penem me dewé [‡‡]. 8 Ke e piuti teme mwo a pip-
woééhe na e ne kowé na a *Jenen Iitihi.

Geme pwoiitihi me dewé

9 [‡‡†]Tabuhi ha a tan na geme téne a jepule kowé, ke
time uce mwaale geme ko a bwo pwoiitihi me dewé.
Ke geme ilehi koja Padué pie, me e ne tewé a bwo
temehinaado na e pwaadeniin bé na a Jenen Iitihi ten,
beme geé temehi ehi ana nimen kon. 10-11 [‡‡‡]Ke me
wonaa, ke geé o bo mulie pwohewii ana nime
Padaame kon, ke geé bo pwo ati ce pétaapwo bwom-
unen celi wâé ten. Ke o bo junihe ubwo ace bwo teme-
hi Padué tewé na te nihe ubwo nang ne ha a wâé ten.
Ke e bo ne ace niihewé ko a junuun na te nihe ubwo,
beme geé cumang, ke me geé te picani, ke me te pi-
wâénimewé ne ha ati ni naado na e o tuie ne kowé.
12 [§]Ke geé bo pwo-olé te Caa. Be e ne tewé a mwom-
won beme geé hegi mu ko ni adéihi ten na e pipwop-
weehi, beme ni de lépwo apulie ten, na lé mulie ha a
pwéélang.
13 [§†]Be e celuimikenye mu ha a pihuô he a mwametau
te a melepiing. Ke e péékenye nge ha a Mwametau te
pa Naîn, na te nihe eânimen den. 14 [§††]É mu ko pa Naîn,
ke e caa tuwokenye, ke e caa pineuhi ni ta pwo tenye.

Wo Kériso ke pa junaado koja ati ni naado

15 [§‡]Time uce jan me nye ali Padué.
Kehe icehi ana wo Kériso,
ke pa déme Padué na nye alieng.
[Be e pwohewii Padué,
na ati he ni bwomunen.]
Pa Naîn, na e ânebuhe
ati ni naado.
Ke e piwéden koja ati ni naado
na e tabuhi wo Padué [§‡†].
16 Ati ni naado,
ke tai tabuhi mu kon:
ati ni naado jeda he miiden,
ke éni pwo bwohemwo;
ati ni naado na nye alihi
me nina time nye uce alihi;
ati ni jenenaado me ni junuun;
ati ni apihuô, me ni daame,
ati ni mwametau
me ni mwodaame.
Weeng na e tabuhi
ati ni naado me den.
Be ana nime Padué kon,
ke wo Kériso na e pacuwohi [§†].
17 [§‡]Caa te e lang ânebuhe ati.
Ke ati ni naado, ke âbé mu kon,
ke e te cilelé ehi.
18 [§§†]Weeng ke pa Puni a één,
[Padaame he] a Mwaiitihi,
a puapulie ten.
Weeng na e ne a mulip [§§‡].
Weeng pa apulie na e mi
mulie cemwo mu ha amele.
Weeng pa bécéiuhen kojalé ati.
19 [§§§]Ke wâé te Padué
me e paai pa Naîn,
ati ne he ni bwomunen.
20 [18]É mu ko pa Naîn,
na e ne a péém wo Padué,
ne ha awieme weeng
me ati ni apulie,

---

† *1.3—4 Éféso 1.15,16* †† *1.5—6 Éféso 1.13; 1 Pétéru 1.4* ‡ *2e & 3e phrases—Grek: E ne ni acehin.* ‡† *1.7—8 Kolosé 4.12; Filémon 1.23* ‡‡ *Me dewé—ai Me dong ne pelewé.* ‡‡† *1.9 Éféso 1.16,17* ‡‡‡ *1.11 Éféso 1.19, 3.16* § *1.12 Éféso 1.11,18*

§† *1.13 Luka 22.53; Éféso 2.2* §†† *1.14 Éféso 1.7* §‡ *1.15 Ioane 1.18; 2 Korénit 4.4* §‡† *Dernière phrase—Grek: Pa cuwo ati ni naado na e tabuhi.* §† *Weeng na e tabuhi ati ni naado…wo Kériso na e pacuwohi—Grek: Ne ati mu kon me den.* §‡ *1.17 Ioane 1.1, 8.58* §§† *1.18 Apostolo 26.23; Éféso 1.22—23; Pii Beetihi 1.5* §§‡ *Weeng na e ne a mulip—Grek: Weeng, ke pa atabuhi kon.* §§§ *1.19 Kolosé 2.9* 18 *1.20 Éféso 1.10, 2.16*

ke ni naado ati
na élé éni pwo bwohemwo,
ke é jeda he miiden.
Wonaa mu ko a cewéhe Kériso
[he li e mele ne ko a *kuricé].

E caa ne a péém me wogewé

21 †[Ni pwooti naa, ke e cihe me dewé mwo.] Be é
ânebun, ke geé te pimu ité koja Padué, ke li geé téé-
tieng, ke geé cubwonieng ko ni bwo niimihinaado
tewé, me ni huô tewé na ta. 22 ††Ke é jenaa, ke wo
Padué, ke e caa ne a péém ne ha awiemewé me
weeng. Be e â pa apulie wo pa Naîn, ke e mele [ne ko a
kuricé] beme e péékewé nge he pwahamii Padué, be-
me geé iitihi. Ke me te tice ta kowé celi me e bo tau-
tikewé kon.
23 Wâé heme geé cumang ne he ni céihi tewé. Geé
nemwo piâ ité koja a Pwooti Wâé na geé caa hegi, be
weengaa a watihe a céihi tewé. É mu ko anaa, na geé
ucéihi ne he ni céihi tewé ati ni adéihi te Padué ‡. A
Pwooti Wâé naa, ke caa pii beetihi pitihi a bwohemwo.
Ke woéo Paulo, ke pa apipenem den.

A penem de Paulo me de ni acéihi

24 É ne ko woéo, ke é pipwodéén ne he ni picani me
dewé. Be é ko pé a âneule mu ko ni picani te Kériso
me de a één, na a Mwaiitihi ten. 25 ‡†Be e pahedeéo wo
Padué, beme pa apipenem de ati nina lé céihi ne kon,
beme é pii beetihi tewé ati ni Pwooti Wâé ten: 26 ‡‡ni
pwooti ko ni bwo niimihinaado ten na e caa pacuwohi
beme denye. Ânebun, ke mwo te e ha *aduwo, ke
mwo te tice apulie celi lé temehi. Kehe é jenaa ni, ke e
caa patemehi tenye, wogenye a puapulie ten.
27 Be nimen me nye temehi pie, te junihe ubwo ke te
junihe wâé a adéihi na e pwo me denye. A naado na
nihe ubwo me de ati ni puapulie, kehe time uce a de
cehi lépwo *Juif. Ke weengi a ânen: E mulie konye wo
Kériso! Ke é mu ko anaa, ke nye temehi pie, genye bo
mu ha a bwo ubwo na a wâé ten ‡‡†.
28 Ke weengaa kuti a watihen me geme patemehi
Kériso te ati ni apulie. Ke geme pacihelé me pacému-
nilé ko ati ni bwo temehinaado na e kome. Geme won-
aa, [beme geme péélé nge pele Padué] ke me lé
cumang, ke me oba jélé [ko ni céihi telé] ne ko Kériso.
29 ‡‡‡Weengaa kuti, na é ko mwoiu ko penem ko a
junuu Kériso na nihe ubwo, na e ko penem kong.

2 Nimung me geé temehi pie, é mwoiu ko penem
me dewé me lépwo acéihi na élé Laodicé, me lép-
wo béén mwo na time uce téele pitapitikeme. 2 Be
nimung me é pamwoiukewé ati, beme céiu gewé ne
ha a pipwoééhe, ke me geé mwoiu ne he ni céihi tewé
[ne ko nina e pwo wo Padué]. É mu ko anaa, na geé
temehi ehi *a bwo niimihinaado ten me denye, ana e
ha aduwo ânebun. Ke a bwo niimihinaado naa, ke wo
Kériso.
3 §Ke weeng na e mu kon ati ni wâé ne ha a bwo
temehinaado, me ni pitemang de Padué na te nedu-
wohi [ke te weeng cehi na e habwii tenye].
4 §†É ko pii tewé ninaa, beme o te tice apulie celi me
lé o âdé pihaamikewé ko ce bwo cihe telé celi ju wâé
heme geé téne. 5 §††Be é hemepie caa woéo ité ko-
jakewé, kehe é te niimikewé §‡. Ke é te junihe pip-
wodéén he é téne pie, te ju wâé ni mulihewé, ke geé
pipwoiipikewé, ke geé cumang ne he ni céihi tewé ne
ko Kériso.

Geé mu mang ko Kériso

6 Geé caa hegi Kériso Iésu, beme Padaame hewé. Ke
wâé heme geé mu mang kon, 7 §‡†[pwohewii ni acuwo]
na pwo waan [ne ha a pule na wâé]. Ke me geé mu
mang ne ha a céihi li geme caa pacémunikewé kon
[pwohewii a mwa na bahi] ne pwo a paan na mwoiu.
Ke me geé tee pwo-olé te Padué mu he ni ju pwon-
imewé.
8 Geé nemwo pwo me lé pihaamikewé wo lépwoce
béén ko ce âpicaanaado celi gele. A pwooti telé [ke ni-
he wâé heme nye téne] kehe icehi ana te junihe pitice-
naado ne kon. Be te ni bwo niimihinaado me ni
bwomu te pa apulie, na e âbé mu ko ni duéé §†, kehe
time uce ace pwooti celi e âbé mu ko Kériso.
9 §‡Ke é hemepie pa apulie pwohewiikenye wo Kériso,
kehe icehi ana te piwielu me Padué Caa §§†, na ati he ni
béé bwomunen. 10 §§‡Ke me oba gewé ko a mulip na
geé caa hegi, é mu ko anaa, na geé te mu ko Kériso.
Weeng na eten ati a mwomwon, ke pwojunuun ne ko
ati ni pihuô me ni duéé.

E caa ne tewé a ju mulip

11 §§§Me geé âbé céii Kériso, ke pwohewiin heme
*pwotegoop tewé. Kehe a tegoop naa, ke time uce
pwo ne ha a éé apulie, [kehe ana e pwo ne he ni pwon-
imewé]. Be wo Kériso, ke e pétaabwon nina e teko
pwo me nye âcehi nina ta.

† *1.21 Roma 5.10; Éféso 2.12* †† *1.22 Éféso 2.14—16, 5.27* ‡ *3e phrase—Espérance.* ‡† *1.25 Éféso 3.2,7—8* ‡‡ *1.26 Roma 16.25—26; Éféso 3.5,9* ‡‡† *Grek: Nimen me lé temehi a adéihi ne ko ana neduwohi, me de ni bele. Weengi: Wo Kériso, ke e mu kowé, ke weengaa a watihen me geé ucéihi a wâé ten.* ‡‡‡ *1.29 Éféso 3.7,20; Filipi 4.13*

§ *2.3 1 Korénit 1.24,30* §† *2.4 Roma 16.18* §†† *2.5 1 Korénit 5.3* §‡ *É te niimikewé—Grek: É mu pelewé ha a jenen.* §‡† *2.7 Éféso 3.17* §† *Na e âbé mu ko ni duéé... ai A bwo niimihi nen, ne ko a bwo pwo na a bwohemwo me a miiden.* §‡ *2.9 Ioane 1.14,16* §§† *Piwielu me Padué Caa... Grek: Wo Padué, ke e mu ati ko Kériso.* §§‡ *2.10 Éféso 1.21—22* §§§ *2.11 Roma 2.29*

12 †Be li caa puukewé, ke [pwohewiin heme] caa ne-
duwokewé ibu me Kériso. Ke geé caa ûmiê mu ha
amele me weeng. Be geé caa céihi ne ko a junuu
Padué na e pwo me e mulie cemwo. 13 ††Be é ânebun,
ke wogewé ni apulie mele [be time e uce mu kowé *a
ju mulip] é mu ko ni ta pwo tewé. Ke é ha a benaam-
won naa, ke time uce téele tahagéi taabwon nina e
teko pwo me geé âcehi nina ta ‡.
Ke é jenaa, ke wo Padué, ke e pwo me nye pimulie
ibu me Kériso. Ke e caa pineuhi ati ni ta pwo tenye.
14 ‡†Ke e caa ciitili ni ‘kérédi’ tenye [a bwopiinen pie ati
ni naado na nye pwo na ta] na o bo tautikenye kon
âcehi ni patén. Ke e pwo me tieden ni niihe ni naado
naa, be e caa cemeite ne ko a *kuricé [he li e mele wo
Kériso. 15 Be é mu ko a kuricé] ke e piwéden koja ni je-
nenaado me lépwo daame [he a melepiing na lé cub-
wonieng]. Ke e cielé, ke e pwo me tice niihelé, ke e teu-
ulé ngen [ne he ni bwo tanim jélé] ne ânebuhe ni
apulie ati ‡‡.

Ni patén na ni gele

16 ‡‡†[Geé nemwo pwo me lé ne ce patén dewé ne ce
apulie.] Ke geé nemwo pwo me lé tautikewé mu ko celi
geé wii, ai celi geé ûdu, ai ni béé tan [na lé niimihi pie
iitihi] heme tebwo a wole, ai a céiu tan ne ha a
naadenitan. 17 ‡‡‡[Lé âcehi ninaa ânebun ne ni apulie]
kehe te ju ni déme nina me e bo âbé. Ke caa pacuwohi
ati ninaa jenaa ne ko Kériso §.
18 Geé nemwo pwo me lé pacuwokewé koja a pip-
wodéén dewé. Be nime ni béén me nye pipaunu ni
*âcélo, ke lé te nihe âcehi ni niûlé. Te junihe pwo ni
bwo temehinaado telé [na lé pii pie e âbé mu ko
Padué] ke lé te nihe pipii delé ne kon. Kehe icehi ana
te ju ni bwo niimihinaado te pa apulie!
19 §†Ke muhi telé me lé mu ko Kériso, pa punin. Be é
mu ko a punin na e pwopweehi ati ni piduaan ne ko a
één, beme céiu jélé ko ni acipetééhi kon me ni
mehieng. Ke e pwo me ubwo jélé wo Padué.

E tuwokewé koja ni huô na ta

20 §††Wogewé, ke geé caa mele me Kériso, ke e caa tu-
wokewé koja a junuu a pihuô pwo bwohemwo §‡. Ke é
mu ko ade na geé mwo teko mulie he ni pihuô naa? Be
geé mwo teko piténedehi ni patén [ko a pwoiitihi].
21 Be lé pii pie: «Geé nemwo pé ani, ke geé nemwo wii
ani, ke geé nemwo ti ko nini!»
22-23 §‡†Ke ni patén naa, ke ni bépwonen ne ko ni naa-
do na o bo tieden hemepie nye penem kon. Lé niimihi
ne ni béé apulie pie, ni bwopwonen me nye mulie ne
ha a mulip na wâé te Padué. Be lé pii pie, te wâé heme
nye te nihe pwo me piwahin genye, ke me nye pwo me
e mu he ni picani na a éénye. Ûhu! Te ju piticenaado
ne kon! Be te ju ni patén na e âbé mu ko pa apulie. Ke-
he te tice niihelé me lé pacuwohi nina nimenye kon na
lé pwo me nye pwo nina ta.

Genye mulie ha a mulie he Kériso

3 §†[Wo Padué, ke e] pwo me geé mulie cemwo mu
ha amele me Iésu Kériso. Ke e mu he miiden wo
Kériso *pwo a jui Padué [beme e pihuôhi ati ni naado].
É nelang, ke wâé heme geé hane ni naado na e he mi-
iden. 2 §‡Ke geé ne ni pwonimewé ne ko ninaa, kehe
time uce ni naado éni pwo bwohemwo.
3 Be geé caa mele §§† pwohewii Kériso. Ke a ju muli-
hewé, ke neduwohi ibu me Kériso ne he Padué. 4 Kehe
me e bo pihabwiieng, ke geé bo pimu ibu me weeng
§§‡, he geé bo mu ha a bwo ubwo nang me *a wâé ten.

Geé necu ni bwomu tewé na ta

5 §§§Weengaa kuti a watihen me geé necu nina ta na
nimewé kon, na e mwo teko mu kowé [18]. Geé nemwo
niimihi pie me geé pipule hauli me ce béén, ke geé
nemwo pwo ni naado na ta ne ko ni ééwé. Ke geé necu
ni bwo niimihinaado na tanim genye kon. Ke geé nem-
wo hane me pihiwon dewé ni naado ne éni pwo
bwohemwo, be, me geé ne ni pwonimewé ko ni naado
naa, ke pwohewiin heme geé pipaunu ni duéé hauli.
6 Ke wo Padué, ke e okéé ne ko lépwona lé wonaa ni
bwomu telé [19] [ke e bo tautilé, ke e bo ne telé a cuhi-
naado ko ninaa].
7 Ânebun, ke geé wonaa, he geé mwo mulie he ni
bwomunen na ta. 8 [20]Kehe é jenaa, ke [é pii tewé pie]
geé necu ninaa! Geé necu mwo a okéé, ke ni piéi. Geé
nemwo pwotahinaado ne ko lépwo béén, ke geé nem-
wo piciheta ne kolé. Geé nemwo pii ni pwooti na ta, na
time uce wâé me genye pii. 9 [21]Ke geé nemwo geti ni
acéihi bééwé.

† *2.12 Roma 6.4* †† *2.13 Éféso 2.1,4–5* ‡ *2e phrase—Grek: Ke é mu ko anaa, na time uce pwotegoop tewé.* ‡† *2.14 Éféso 2.14–16; 1 Pétéru 2.24* ‡‡ *Ni Roma, nina lé pihuôhi a bwohemwo ha a benaamwon naa, ke lé mu pé ati lépwo coda na lé piwéden kojalé ne ko pa, ke lé habwiilé ne he pwahamii ni apulie ati ne he a bwo pitanim jélé. Weengaa a ocine ko Kériso na e piwéden ati koja ni duéé me ni pihuô na lé cubwonieng.* ‡‡† *2.16 Roma 14.1–12* ‡‡‡ *2.17 Ébéru 8.5* § *Dernière phrase—Grek: Ana junaado, ke wo Kériso.* §† *2.19 Éféso 2.21, 4.16* §†† *2.20–21 Galat 4.3,9; 1 Timoté 4.3* §‡ *A pihuô pwo bwohemwo—ai Ni duéé.*

§‡† *2.22 Mataio 15.9* §† *3.1 Maréko 12.36, 16.19; Éféso 1.20* §‡ *3.2 Mataio 6.33* §§† *Geé caa mele—A bwopiinen pie: Caa nebwén ni mulihewé ânebun, na e âcehi nina te nimewé kon na ta.* §§‡ *Geé bo pimu ibu me weeng—Grek: Geé bo pihabwiikewé.* §§§ *3.5–6 Roma 6.6,11; Éféso 4.19, 5.3–6* 18 *Nina ta na nimewé kon... Grek: Ni naado mu ko a bwohemwo.* 19 *Lépwona lé wonaa... Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke lé pii pie Lépwona lé cubwonieng.* 20 *3.8 Éféso 4.25–29, 5.4* 21 *3.9 Éféso 4.22,25*

Geé caa céi a epwén na alili

[Ati ninaa, ke pwohewii a epwén na alili, na] geé caa
céi. [Be geé caa necu] a bwo mulie tewé ânebun, me ni
bwomu tewé na ta. 10 †Ke geé caa cuwohe [a céiu ep-
wén] na mwo wâé.
Ke e tee penem kowé wo Padué, pana e nekewé, be-
me geé te pipwohewiieng, ke me geé temehieng ehi.
11 ††[Ke a mulie na mwo coho na e ne tewé] ke caa te
tice celi pi-ité koja lépwo Juif, me lépwona time uce
lépwo Juif: lépwona *tegoop jélé, me lépwona time
uce tegoop jélé. Ke caa te tice penebé ‡, me ce kepune.
Ke caa te tice lépwona lé ‘pitemang’, me lépwo ‘apulie
bwolihi’ ‡†. Ke caa te tice celi pi-ité koja lépwo *apenem
tice ja kon, me ati lépwo béén. Kehe ana junaado, ke
wo Kériso, ke te weeng cehi. Ke tai e konye ati.
12 ‡‡E pipwoééhewé wo Padué, ke e pipégalikewé be-
me wogewé a puapulie ten na iitihi. Ke wâé heme geé
pipwoééhe, ke me geé te cuwo ko pwo nina wâé ne ko
ni apulie. Ke wâé heme bwala gewé, ke me geé pwo
me piwahin gewé, ke me geé cumang ne ha a piuca.
13 ‡‡†[Geé mu ehi me lépwo acéihi bééwé, ke] geé picani
ne kolé. Ke geé pineulé heme lé pwo ce naado celi
time uce wâé tewé. Be e caa pineukewé wo Padaame!
14 ‡‡‡Ana junaado, ke a pipwoééhe. Be anaa kuti a tai
na e pineibukenye, ke e ciekenye, beme te céiu genye
na ati he ni naado.
15 §E todekewé wo Padué, beme geé pwohewii a éé
apulie na te céiu, ke me e mu kowé a péém na e âbé
mu pele Kériso. Ke wâé heme a péém naa, ke me e pé
ati ni pwonimewé [me ni bwo niimihinaado tewé]. Ke
me geé tee pwo-olé ten. 16 §†Wâé heme e mulie ne
kowé ni pwooti te Kériso me ati ni *adéihi na e pébé
céiikewé.
Geé pipacémunikewé, ke geé pipamwoiukewé ko ni
bwo temehinaado [na e ne tewé]. Ke geé pwo-olé te
Padué mu he ni ju pwonimewé. Ke geé pwonyebi ko ni
psaume, me ni *cantique*, me ni nyebi na e ne tewé na
a *Jenen Iitihi.
17 §††Ati nina geé pwo, me nina geé pii, ke me geé
pwo ne he nii Padaame Iésu Kériso. Ke [ati ne he ni
naado] ke geé pwo-olé te Padué Caa, mu ko nina e
pwo wo Kériso me dewé §‡.

Ni pwomwo na lé céihi

18 §‡†Wogewé ni toomwo, geé pwo me piwahin gewé
ne ko ni aiu hewé. Be te wonaa [ne ko êna e céihi] ne
ko Padaame.
19 §†Wogewé lépwo aiu, ke geé pipwoééhe ni pétaap-
wo mwodewé [ne ha a péém] ke geé nemwo pwohuu
telé.
20 §‡Wogewé ni ewa, ke geé piténede ni nyaa me caa
tewé ne ko ati ni naado. Be wâé te Padaame ni bwom-
unen na wonaa.
21 §§†Wogewé lépwo caa te ewa, geé nemwo tee
pwohuu te ni naîwé. Be koli geé bo pipatupwolé.

Lépwo apenem me ni caa telé

22-23 §§‡Wogewé lépwo apenem tice ja kon, ke geé
piténede ni caa tewé na ati he ni naado ne éni pwo
bwohemwo, mu he ni ju pwonimewé. Ke geé penem
ehi he ni benaamwon na lé wéa kowé hen, ai heme
tielé pelewé. Be time geé uce penem beme e pi-
wâékewé wo pace céiu apulie, be geé penem me de
Padaame. Be weeng ke pa apihuô tewé na me geé
paciitieng, 24 ke te weeng na me geé penem den. Be
geé temehi pie, e bo ne tewé a cemewé ko ni penem
dewé, na e pwopweehi me de a puapulie ten.
25 §§§Kehe wo pana e pwo ana ta, ke e bo hegi a cuhi-
naado ten. Be wo Padué, ke time e uce pipwoinen ne
ko ni apulie.
4 [18]Wogewé lépwo caa te lépwo *apenem tice ja
kon, ke wâé heme geé pwopweehi ne kolé. Ke geé
nemwo pineuhi pie, wogewé mwo, ke te pwo pa api-
huô tewé na e jeda he miiden.

Bénebwéne pwooti

2 [19]Geé te cuwo ko pwoiitihi. Ke geé ûmiê ne ko ni
pwopwoiitihi tewé, ke geé te cuwo ko pwo-olé te
Padué. 3 [20]Ke geé pwoiitihi mwo me deme, beme e bo
ne teme ace bwopwonen me geme pii beetihi a pwooti
ten. A pwooti ko *a bwo niimihinaado ten na e ha adu-
wo, [ke caa pacuwohi jenaa ne] ko Kériso. [Geé pwoiiti-
hi me dong mwo] be é ko mu éni he karépu, mu ko a
bwo patemehi nen dong a pwooti naa. 4 Ke geé pwoi-
itihi, beme o pwaale ne telé ni pwooti na é pii. Be
weengaa a penem na e ne tong.
5 [21]Ke geé engen ha a pitemang ne pele lépwona
time uce lépwo acéihi, ke geé penem ehi he ni be-
naamwon na e mwo ko ne tewé wo Padué. 6 [22]Geé
pacihelé ehi, beme o nimelé me lé te tabemikewé [23].
Ke wâé heme geé temehi me geé hegi ehi ne te ni
apulie ni naado na lé tahimwokewé kon.

† *3.10 Éféso 4.24* †† *3.11 Galat 3.28* ‡ *Penebé—Lépwo coho.* ‡† *Lépwo ‘apulie bwolihi’—ai Lépwona te tice pitemang delé: primitifs.* ‡‡ *3.12 1 Pétéru 2.9* ‡‡† *3.13 Éféso 4.2,32* ‡‡‡ *3.14 Roma 13.8–10* § *3.15 1 Korénit 12.27; Éféso 4.4; Filipi 4.7* §† *3.16 Éféso 5.19* §†† *3.17 1 Korénit 10.31; Éféso 5.20* §‡ *Mu ko nina e pwo wo Kériso… ai É ne he nii Kériso.* §‡† *3.18 Éféso 5.22*

§† *3.19 Éféso 5.25* §‡ *3.20 Éféso 6.1* §§† *3.21 Éféso 6.4* §§‡ *3.22 Éféso 6.5–8* §§§ *3.25 Roma 2.11* 18 *4.1 Éféso 6.9* 19 *4.2 Éféso 6.18; Filipi 4.6* 20 *4.3 Roma 15.30; Éféso 6.19* 21 *4.5 Éféso 5.15–16* 22 *4.6 Éféso 4.29; 1 Pétéru 3.15* 23 *1re phrase—Wo Paulo, ke e pwo-ocine he pwo grek, be e pii pie, a bwo cihe tenye na wâé, ke pwohewii a wiinaado na pwo jié ne hen, ke wâé a nemen.*

Adéikewé

7-9 † †† É pahede Tichike, pa bééng ko penem, me e
âdé céiikewé, woilu me Onésime, pana e âbé mu
pelewé. Lupwo ju béénye, ke lupwo eabwé na lu te ju-
nihe piténede Padaame. É pahedelu lé céiikewé, beme
lu piuti tewé a jepule kong, ke me lu pamwoiukewé.
10-11 ‡Lé ne lé a bwocu tewé mwo wo Maréko ‡†, pa
béé Barnabas; me Iésu ‡‡ na pii kon pie Justus, me Aris-
tarke, na gemu tai mu he karépu.
Hiwon ni Juif na lé caa céihi ne ko Kériso, kehe te ice-
hi lépwonaa mu kolé na lé picani tong. Ke lé pam-
woiuéo ne he ni penem ko a *Mwametau te Padué.
Mepwo é ne ko Maréko, ke wieli e bo âdé céiikewé.
Ke hemepie wonaa, ke wâé heme geé hegieng ehi,
pwohewii ana geme pii tewé ânebun.
12 ‡‡†Ke e ne mwo a bwocu tewé wo Épafras, pana e
âbé mu pelewé, pa eabwé te Kériso Iésu. Be e te
pwopa me dewé ne he ni pwopwoiitihi. Ke e te cuwo
ko ilehi koja Padué pie, me geé cumang ne he ni céihi
tewé, ke me geé temehi ni naado na nime Padué kon,
ke me geé piténedeeng. 13 É *pajuujuhi pie, e te junihe
mwoiu ko penem me dewé, ke é ne mwo ko ni acéihi
na lé mu he lupwo pwomwo ubwo Laodicé, ke é
Iérapolis.
14 Ke lu ne a bwocu tewé mwo wo Luka, pa dotéén na
te junihe eânimung den, me Démas.
15 Geé pii te ati ni acéihi béénye ne ha a pwomwo ub-
wo Laodicé pie geme pwobwocu telé. Ke me bwocu
mwo te Nimfa, me ni acéihi na lé mu pitapitilé ne pe-
len.
16 Ke mepie geé caa pine ati a tii ce ne pelewé, ke geé
ne te ni acéihi ne Laodicé, beme lé pine mwo. Ke geé
pine mwo a tii tong na lé bo ne lé céiikewé.
17 ‡‡‡Ke geé paniimihi te Arkipe pie, wâé heme e
panebwénihi ehi a penem na e ne ten wo Padaame.

Bépinelé

18 §Woéo Paulo, ke é pé a bépwotii beme é paneb-
wénihi a tii ce. Ke geé nemwo pineuhi pie, mwo teko
woéo éni he karépu.
Ke me e mu kowé a *pipwoééhe tice ja kon de
Padué!

Adéikewé!

---

† *4.7—8 Éféso 6.21—22* †† *4.9 Filémon 1.10—12* ‡ *4.10 Apostolo 12.12, 13.13, 15.37—39* ‡† *Maréko—A céiu niin mwo, ke Ioane, ai Ioane-Maréko. Omehi Apostolo 12.12. Wo panaa, ke weeng pa apwo Tii te Maréko. Omehi mwo 2 Timoté 4.11; Filémon 1.24; 1 Pétéru 5.13.* ‡‡ *Iésu—Time uce wo Padaame Iésu Kériso. Hiwon lépwo apulie na niilé pie Iésu ne pele lépwo Juif, pwohewii lupwo nii apulie na Bwaé me Hiê ne pelenye.* ‡‡† *4.12—14 Kolosé 1.7; 2 Timoté 4.10—11; Filémon 1.23—24*

‡‡‡ *4.17 Filémon 1.2* § *4.18 1 Korénit 16.21*

1 Tésalonik

nge céii lépwo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo. Lu mu pelen wo Timoté me Silas.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 49 me 52, ha a béalohe bwo engen de Paulo, he lé mu ha a pwomwo ubwo Korénit me Timoté me Silas. (Omehi 18.1 me 18.5.)

E tii me dee?

Me de ni acéihi ne Tésalonik, a pwomwo ubwo ha amu Grèce, a céiu duaan ko a province Macédoine, ha a benaamwon na lé pihuô nelang wo lépwo Roma. E pipatemehi nelang a Pwooti Wâé wo Paulo he na cié ni naadenitan, ânebuhe a bwo cela ten ko lépwona lé cubwonieng . Kehe icehi ana hiwon lépwona lé céihi mu ko a pwooti ten, ke e tii a tii ce, wieli céiu jo alecehen, beme e pamwoiuhi ni céihi telé na mwo coho.

É ko ade na e tii?

É he e tabuhi a puco te ni acéihi ne Tésalonik wo Paulo, ke time uce wâé te ni béé Juif a pwooti na e pipatemehi, ke lé pawieeng mu ha a pwomwo ubwo. (Omehi 17.1—9.) E tii me de lépwo acéihi na élé lang, beme e pamwoiulé ke pacémunilé.

Ade ace âne a tii ce?

E pipwodéén wo Paulo ko ati ni naado na wâé, ne ha a mulihe ni acéihi. Ke e pamwoiulé, beme lé piwéden koja ni gia me tacebwén. Ke e pacémunilé ko a bwo mulie telé, me lé ucéihi a bwo mwojuia mwobé te Padaame Iésu. Be wo lépwo béén mu kolé, ke caa tabuhi pinekepé ne telé ko aceli e o tuie ne ko lépwo acéihi na lé mele ânebuhe a bwo mwojuia mwobé te Iésu. Ke é mu ko ana lé céihi pie caa e mwonu a bwo mwojuia mwobé te Padaame, ke wo lépwo béén mwo, ke lé niimihi pie, wâé heme lé mulie hauli, ke me lé pwoemaan.

A bwomune a tii 1 Tésalonik

- Pipwobwocu
- A mulie na wâé ne pele lépwo Tésalonik
- A penem de Paulo ne Tésalonik
- A mulie na wâé te Padué
- A bwo mwojuia cemwo te Padaame
- Bénebwéne pwooti ke a bépinelé

Pipwobwocu

1 †Woéo †† Paulo na é pwotii, he wogeme me Silas ‡ me Timoté.É pwotii lé céiikewé, ni acéihi ne ha a pwomwo ubwo Tésalonik, na geé mu ko Padué Caa tenye, me Padaame Iésu *Kériso.

Wâé heme e mu kowé a *pipwoééhe tice ja kon, me a péém. Adéikewé!

† *1.1 Apostolo 17.1—9* †† *Woéo—Grek: Wogeme. Wo Paulo na e pwotii, kehe icehi ana e habwii pie céiu pwonimelé me Timoté me Silas he lu mu pelen.* ‡ *Silas—A niin, ke Silvain he pwo latin Silas he pwo grek. Omehi Apostolo 17.1.*

A mulie na wâé @ ne pele lépwo Tésalonik

2-3 †Geme te cuwo ko pipwo-olé te Padué Caa, heme
geme pwoiitihi me dewé. Geme pipwo-olé ten ko ati ni
penem na geé pwo, ne ha a céihi me a pipwoééhe
tewé. Ke geme pipwo-olé ten mwo ko a bwo cumang
dewé, be geé ucéihi ne he ni céihi tewé [a bwo mwo-
juia mwobé te] Padaame Iésu Kériso. 4 Lépwo bééme
ne ko Kériso, geme te temehi pie, e pipwoééhewé wo
Padué, ke e pipégalikewé, beme geé apulie ten.

Geé pipwohewiikeme

5 ††He li geme pii beetihi tewé a *Pwooti Wâé te Iésu,
ke time geme uce ju pii tewé ko pwocihe cehi; kehe
geme pipatemehi tewé ko a junuu a *Jenen Iitihi.
Geme céihi pie, a pwooti teme, ke a juuju. Ke geé
temehi ehi a muliheme ne pelewé, me a bwo picani
teme tewé. 6 ‡Ke wogewé, ke geé âcehi a bwo mulie
teme me a bwo mulie te Padaame. Be geé caa hegi a
pwooti, ne he ni tacebwén na ubwo. Kehe icehi ana a
Jenen Iitihi, ke e ne tewé a pipwodéén na te junihe ub-
wo. 7 Ke geé caa béhabwiinen de ni acéihi, ati ne he
lupwo province Macédoine, me Akaï ‡†.
8 Be a pwooti te Padaame, na e engen mu pelewé, ke
genye téne a één pitihi a Macédoine, me a Akaï
[pwohewii a tikekele]. Ke ati ni apulie lang, ke lé teme-
hi pie, geé céihi ne ko Padué.
Te tice pwooti celi jan me geme pii. 9 Be, me lé pwo-
jepule kome, ke lé te piuti mwo a bwo hegikeme tewé,
ne pelewé. Ke lé pii pie, geé caa bitekewé nge céii
Padué. Ke geé necu ni *déme duéé, beme geé pi-
paunu, me piténede Padué na e mulip, ke juuju.
10 Ke lé piuti ngen pie, geé *ucéihi ne ha a céihi, pa
Naîn Iésu Kériso, na e bo mwojuia mwobé, mu he *mi-
iden. Be e caa mulie cemwo mu ha amele, ke e
celuimikenye mu ha a cuhinaado ko ni ta: a cuhinaado
na e bo ne te ni apulie wo Padué, ne ha a okéé ten.

A penem de Paulo ne Tésalonik

2 Geé te temehi, wogewé mwo ni bééme acéihi, pie
a bwo mu teme pelewé, ke time uce piticenaado
ne kon. 2 ‡‡É he li geme mu Filipi, ke geme mu he ni pi-
cani, ke lé téétikeme, ke lé pijeta kome, me pwohewii
ana geé temehi. Kehe icehi ana wo Padué, ke e pam-
woiukeme, beme geme patemehi tewé a Pwooti Wâé
ten, ne ha awieme ni tacebwén.
3 Be ana geme cihe kon, ke time e uce cuwo pwo a
gele, ai é ne pwo ni naado na time uce wâé, ai é ne ha
a pipwohuô. 4 ‡‡†Kehe wo Padué, ke e niimihi pie wâé
heme e ne teme a Pwooti Wâé, me geme cihe, time
uce a bwopwonen beme lé piwâékeme wo lépwo
apulie, kehe me de Padué na e alihi bwoluhi ni pwon-
imeme.
5 Geé te temehi pie, time geme mu uce téele cihe me
geme pihaami ni apulie. Ana nimeme kon, ke time uce
aceli me geme pé ce mwani kon. Wo Padué, ke e te ali-
hi ni pwonimeme. 6 Ke time geme uce hane *a wâé na
e âbé mu ko ni apulie, ai é mu kowé, ai é mu ko ce
béén.
7 Kehe wogeme lépwo *apostolo te Kériso, hemepie
nimeme, ke geme o huôhi ne huîiwé. Kehe é he li
geme mu pelewé, ke te ju bwala geme, pwohewii ê
nyaa te ewa na e cile ehi ni naîn. 8 É mu ko a bwo wâé
geme ne kowé, geme caa piwâam beme geme ne
tewé, time uce a Pwooti Wâé cehi te Padué, kehe ni
muliheme mwo. Be te junihe ubwo a pwonimeme
kowé. 9 ‡‡‡Wogewé ni bééme, geé teko piniimihi ni bwo
penem deme, ke ni bwo mwaale geme. Geme penem
bwén ke pwang, beme te tice celi gia gewé kon. Ke
wonaa a bwo patemehi nen dewé a Pwooti Wâé te
Padué.

A bwopemikeme ne pelewé ke wâé

10 Wogewé lépwo *apajuujuhi nen, ke wo Padué
mwo, pie a bwopemikeme ne pelewé, wogewé lépwo
acéihi, ke mwomwon, ke juuju, ke te tice celi me tau-
tikeme kon. 11 §Geé te temehi mwo pie, muko pétaap-
wo wogewé, ke geme pwohewii pa caa te ewa ne ko ni
naîn me dewé. 12 Geme ne tewé ni pune, beme be
pamwoiukewé. Geme wâgo kowé me geé mulie
pwohewii ana nime Padué kon, weeng Pana e
todekewé me geé taa ha a Mwametau ten, beme geé
mu pelen ne ha a bwo ubwo na a wâé ten.

Geé caa hegi ehi a pwooti te Padué

13 §†Geme te pipwo-olé te Padué, be li geé hegi a
pwooti ten he li geme patemehi, time uce pwohewii a
pwooti te ni apulie, kehe a pwooti te Padué na e pen-
em kowé, wogewé na geé céihi.
14 §††Be wogewé ni bééme, geé pipwohewii ni acéihi §‡
ne ko Padué ne *Judé, na élé he Kériso Iésu. Be
wogewé mwo, ke geé mu he ni picani mu ko lépwo
bééwé mu ha amu tewé, pwohewii ni acéihi na lé mu
he ni picani mu ko lépwo âjiénelé juif, 15 §‡†na lé pwo
me e mele wo Padaame Iésu, me lépwo *péroféta. Ke
lé pwotahinaado ne kome, ke lé tééti ni apulie!
Ke wo Padué, ke muhi ten kolé. 16 Nimelé me lé pwo
me time geme cihe te lépwona time uce lépwo *Juif ko
a pwooti na me e celuimilé. Ke lé bwo nihe pwo kuti ni-

---

† *1.3 1 Korénit 13.13; Kolosé 1.4–6* †† *1.5 1 Korénit 2.4–5* ‡ *1.6 Apostolo 17.5–9* ‡† *Akaï—Ha amu Grèce jenaa.* ‡‡ *2.2 Apostolo 16.19–24, 17.1–9* ‡‡† *2.4 Galat 1.10*

‡‡‡ *2.9 Apostolo 20.34* § *2.11–12 Apostolo 20.31* §† *2.13 2 Tésalonik 2.13* §†† *2.14 Apostolo 17.5* §‡ *Ni acéihi—Grek: Églises.* §‡† *2.15 Apostolo 9.23,29, 13.45,50, 14.2,5,19*

na ta. É mu ko anaa, ke wo Padué, ke e bo tautilé, ke e
bo pwocuhinaado telé †.

Nimung me é alikewé mwo

17 Mepwo é ne kome, wogewé lépwo bééme, alecehe
a bwo pipiiden denye lépwo apulie ha a céiu benaam-
won ††, ke time nye uce pialikenye, kehe te wogewé he
ni pwonimeme! Ke geme hane me geme alikewé mwo,
be geme te junihe niimikewé. 18 Ke nimeme mwo me
geme âdé die pelewé, te woéo Paulo, pa bécéiuhen;
kehe wo *Caatana, ke e pwo me time geme uce âdé.
19-20 ‡Nihe wâé teme gewé, ke geme pipwodéén kowé.
Ke é mu kowé na geme ucéihi a tan na e bo mwojuia
mwobé wo Padaame henye Iésu Kériso. Be, é ha a tan
naa, ke o wogewé na geé o cememe, pwohewii ana ne
te lépwona lé piwéden.

Geme pahede Timoté lé céiikewé

3 ‡†Caa time geme uce ucéihi, geme niimihi pie wâé
heme gemu te pimu cehi éni Atène, 2 ‡‡ke gemu ‡‡†
ne lé pa béému Timoté, pa eabwé te Padué, ke pa béé-
mu ko penem, ko a bwo patemehi na a Pwooti Wâé te
Iésu Kériso, beme e paûmiêhi, ke pamwoiukewé ne he
ni céihi tewé, 3 ‡‡‡beme te tice paceli me pihauli nang
ne he ni tacebwén jenaa.
Be geé te temehi pie é lang he na nime Padué me
nye â die lang. 4 É he geme mwo mu pelewé, ke geme
pii tewé ânebun pie, genye bo mu he ce picani celi ub-
wo; ke anaa, ke e caa tehenebé, geé teko temehi.

E pii me wâé gewé

5 É mu ko anaa, ke é caa ne lé Timoté, be time uce
nimung me é tee uca, kehe nimung me é alihi ace bwo
engen dewé ne ha a céihi. Be mwotiéo pie pa ataceb-
wénikenye, ke e caa tacebwénikewé, ke wieli geme
penem me te ju piticenaado ne kon.
6 §Kehe wo Timoté, ke e mwo ju tehenebé mu
pelewé, ke e ne teme ni jepule wâé mu ko a céihi tewé,
ke a pwonimewé ne ko Padué. E pii teme pie, geé teko
pipaniimikeme, ke nimewé me geé alikeme mwo,
pwohewii ne kome mwo. 7-8 §†É mu ko anaa, ke
wogewé ni bééme, é ne ha awieme ni tacebwén, me ni
picani, ke te junihe pamwoiukeme a céihi tewé, be geé
teko cumang ne he Padaame. 9 Ade ace bépipwo-olé
celi me geme ne te Padué, é ne kowé, mu ko a bwo pi-
wâénimeme kowé ne ânebuhe Padué? 10 Bwén ke
pwang, geme ileeng ne he ni ju pwonimeme, beme e
ne teme beme geme alikewé mwo, ke me geme ne be-
hi nina tieden he ni céihi tewé, beme jéhin.

É pwoiitihi me dewé

11 §††Ke me weeng Padué Caa tenye, ke Padaame
henye Iésu Kériso, ke me lu tehi ace pwaaden die
pelewé! 12 Ke wo Padaame, ke me e pwo me ubwo a
bwo eânimen dewé me de ni bééwé, ke me de mwo ati
ni apulie, pwohewii a bwo eânimeme tewé. 13 Ke me e
pwo me mang ni pwonimewé, ke me te tice celi me
pipé ne kon, é ne ha a bwo pipaciitikewé, ne ânebuhe
Padué Caa tenye, heme e bo âbé wo Padaame henye
Iésu me ati ni apulie iitihi ten.

A mulie na wâé te Padué

4 Lépwo bééng ne he Kériso, geme panebwénihi
[ne ha a bwo niimihi nen ce]: Geme caa pacému-
nikewé ko a mulie na wâé te Padué, ke geé caa mulie
hen. Ke é jenaa ni, ke geme cuwokowé, ne he nii
Padaame Iésu, pie, me geé pwo celi piwéden. 2 Be geé
caa te temehi li pihuô li geme caa ne tewé, ne he niin.
3 §‡Wo Padué, ke nimen me geé mulie ne ha a mulie na
wâé ten, ha ati ni bwomunen.

Ke geé nemwo pule imi ni apulie hauli.
4 §‡†Go wéihi ehi a éém §†, beme go iitihi, ke me wâé
go, ne he pwahamii Padué.
5 Go nemwo pwo me céiko nina te nimem kon na ta,
pwohewii lépwona time lé uce temehi Padué.
6 Go nemwo pipwohuô te pa acéihi béém, ke me go
pule imi ê mwoden §‡.

Wo Padué, ke e pwocuhinaado te lépwona lé wonaa,
pwohewii a bwopiinen na geme caa mi pii tewé. 7 §§†Be
time e uce todekenye, beme nye mulie hauli. Kehe
todekenye beme nye mulie me den. 8 §§‡Ke wo pana e
tahi taabwon a pwooti naa, ke time e uce tahi taabwon
ni pihuô te ni apulie, kehe e tahi taabwoni Padué,
Pana e ne tewé a *Jenen Iitihi ten.

Pwo me piubwo da a bwo pieânimewé tewé

9 §§§Mepwo é ne ko a bwo pieânimewé tewé, ke te tice
aceli me é pii tewé ne kon. Be geé caa te temehi, mu
ko Padué, a bwo eânime ni bééwé ne ko Kériso. 10 Ke
[geme temehi pie] te junihe ubwo a bwo eânimewé te
lépwo acéihi na ati ha a Macédoine. Ke geme pii tewé
pie, wâé heme geé junihe pwo celi piwéden.
11 18Geé hane me geé mulie ha a péém me ni béén.
Ke geé nemwo pwo me ânenimewé ko ce bwomu te
pace céiu. Kehe geé penem ehi, pwohewii a bwo ilehi

† *Dernière phrase—Grek: Kehe icehi ana o caa mu kolé a pwo-okéé.* †† *Lu engen mu Tésalonik wo Paulo me Silas, beme lu cela ko lépwona lé cubwonilu. Omehi Apostolo 17.10.* ‡ *2.19 Filipi 2.15–16, 4.1; 2 Tésalonik 1.4* ‡† *3.1 Apostolo 17.15* ‡‡ *3.2 Apostolo 16.1–3* ‡‡† *Gemu—Paulo me Silas.* ‡‡‡ *3.3 2 Timoté 3.12* § *3.6 Apostolo 18.5* §† *3.7 2 Tésalonik 1.4*

§†† *3.11 2 Tésalonik 2.16* §‡ *4.3 1 Tésalonik 5.23; 1 Pétéru 1.16* §‡† *4.4–5 1 Korénit 6.13* §† *Go wéihi ehi a éém—ai Go wéi me paciiti ê mwodem.* §‡ *Pipwohuô...me go pule imi ê mwoden—ai Pipwohuô ne he ni âicu tem.* §§† *4.7 1 Pétéru 1.15–16* §§‡ *4.8 Luka 10.16; 2 Korénit 1.22* §§§ *4.9 Ioane 13.34* 18 *4.11 Éféso 4.28*

nen deme kojakewé.12 Ke me wonaa, ke wo lépwona
time uce lépwo acéihi, ke lé paunuhi a bwo mulie
tewé. Be o time geé uce wiinaado téte nge he ni
pwomwo †.

A bwo mwojuia cemwo te Padaame

Lé o bo mulie mwo ne ni amele

13 Lépwo bééng ne he Kériso, nimeme me geé teme-
hi ana e o tuie ne ko lépwo a[céihi na lé caa] mele. Be-
me o time uce piwahin gewé, pwohewii lépwona time
uce lépwo acéihi. 14 ††Be genye céihi pie, e mele wo Ié-
su, ke e mulie cemwo mu ha amele. Ke é nelang he na
geme temehi pie, é heme e mele wo pa acéihi ne kon,
ke wo Padué, ke e pwo me e mulie cemwo ‡, mu ko Ié-
su.
15 ‡†Éa, weengi a pwooti te Padaame na geme pii
tewé: É ha a tan na e bo mwojuia mwobé wo
Padaame, ke ni apulie ten na lé caa mele, ke [lé o bo
mulie cemwo mu ha amele, ke lé o tooeng. Ke] o time
lé o uce ucéikenye lépwona nye mwo mulie. 16 É ha a
tan naa, ke genye bo téne ce pwowiikau celi ubwo: a
pati pa daame he ni *âcélo, me a éé a tutu te Padué.
Ke wo Padaame, ke e bo opé, mu he miiden. Ke wo
lépwona lé céihi ne kon na lé caa mele, ke lé mi cuwo-
da mu ha amele.
17 Ke é alecehen, ke wogenye lépwona nye mwo
mulie, ke o tai céikenye da ibu me woélé, da he ni nii,
da céii Padaame, ke o pitapitikenye me weeng. Ke
genye o bo pimu ibu me Padaame dieli mwo. 18 Geé pi-
pamwoiukewé ko a pwooti naa!

Patéeti lépwo apulie

5 Time geme uce tii ace benaamwon, ke ace tan
celi e bo tuie hen wo Padaame. 2 ‡‡Be geé caa te
temehi ehi pie, e mwojuia mwobé, pwohewii pa abune
heme e âbé he bwén. [Be time lé o uce ucéieng wo
lépwo apulie.] 3 ‡‡†Be lé o niimihi pie, lé caa mulie ha a
péém, ke o wâé ne kolé ati. Kehe icehi ana o patéetilé
a tan naa, pwohewii a bwo cunu ê toomwo na e
piâbeele ewa. Ke o time uce jan me lé cela.
4 Ke mepwo é ne kowé, ni acéihi bééng ne ko Kériso,
ke time geé uce mulie ne ha a melepiing. Ke time geé
o uce téetihi a tan naa, na e tuie pwohewii pa abune.
5 ‡‡‡Be wogewé ni apulie ha a pwéélang, be wogewé ni
apenem heme pwang. Kehe time genye uce mu ha a
melepiing.

Genye tee ûmiê

6 Genye nemwo pule pwohewii lépwo béén, kehe
genye tee ûmiê, ke nye wéa, ke pipwocilekenye. 7 Be a
bwén, ke a de lépwona lé pule, me lépwona lé piolo.
8 §[É pii mwo pie]: Wogenye, ke lépwo apulie ha a
pwéélang. Ke genye wéa, ke pipwocilekenye. Genye pé
a céihi, me a bwo pieânime beme epwén ko pa. Genye
pé me boonye a bwo mwomwohi nen pie caa
celuimikenye.
9 Wo Padué, ke time e uce todekenye me e pwocuhi-
naado tenye, kehe me e celuimikenye, na e pwaadeni-
in bé wo Padaame henye, Iésu Kériso. 10 §†Be wo Iésu,
ke e caa mele me denye, beme genye o pimulie ibu
me weeng, [hemepie genye caa mele, ai hemepie nye
mwo te mulie; ke] mepie genye teko pule, ai é
hemepie nye teko ûmiê; ha ace tan celi e o bo mwojuia
mwobé hen. 11 É mulang, he na wâé heme geé te cuwo
ko picani tewé, me pipamwoiukewé, pwohewii ana geé
caa teko pwo.

Bénebwéne pwooti

12 Lépwo bééme ne he Kériso, geme ilekewé pie, me
geé pipaunu lépwo apihuô tewé ne ha a céihi na e
nelé wo Padaame me lé pwopune tewé, ke pacému-
nikewé. 13 Geé paciitilé, ke geé pipwoééhelé ne ko nina
lé pwo ati ne kowé. Ke geé mulie ha a péém me lépwo
bééwé.
14 §††Geé cihe me mwoiu ne ko ni apwoemaan §‡, ke
geé pamwoiu nina piwâ jélé [me lé penem de Padué]
ke geé picani te nina tice niihelé, ke geé picani ne kolé
ati.
15 §‡†Geé pipwocile, geé nemwo pwotacu ko a ta, ko
ana ta. Kehe geé hane me geé te cuwo ko pipwo tewé
nina wâé. Ke geé wonaa mwo te ati ni apulie.
16 §†Geé te cuwo ko pipwodéén, 17 geé te cuwo ko
pwoiitihi, 18 §‡ke geé te cuwo ko pipwo-olé te Padué,
heme wâé ai, é heme ta ne kowé. Be weengaa kuti,
ana nimen me geé pwo, wogewé nina caa céiu gewé
me Kériso Iésu.
19 §§†Geé nemwo pacuwohi a *Jenen Iitihi heme e
penem. 20 Ke geé nemwo pwo me piticenaado ne ko ni
pwooti na lé pébé wo lépwo péroféta ne he nii Padué.
21 §§‡Geé omehi ati me pineitééhi nina wâé koja nina ta.
Ke geé cile cehi nina wâé, 22 ke geé â ité koja nina ta.

Bépinelé

23 §§§Geme ilehi koja Padué, Pana e ne a péém, pie,
me e pwo me geé iitihi, ke me geé mulie me den cehi.

† *2e phrase—ai Beme te tice ace céiu naado celi tieden kojakewé.* †† *4.14 Roma 14.9; 1 Korénit 15.3–4,12* ‡ *E pwo me e mulie cemwo—Grek: E pééeng bé.* ‡† *4.15–16 1 Korénit 15.51–52* ‡‡ *5.2 Mataio 24.42–43; 2 Pétéru 3.10; Pii Beetihi 3.3* ‡‡† *5.3 Mataio 24.39; Luka 21.34–35* ‡‡‡ *5.5 Roma 13.12*

§ *5.8 Ésaïe 59.17; Éféso 6.14,17* §† *5.10 Roma 14.8–9; 1 Tésalonik 4.14* §†† *5.14 2 Tésalonik 3.6,11* §‡ *Lépwo apwoemaan—ai Lépwona time lé uce pipwoiipilé.* §‡† *5.15 Roma 12.17; 1 Pétéru 3.9* §† *5.16 Filipi 4.4* §‡ *5.18 Éféso 5.20* §§† *5.19 Éféso 4.30* §§‡ *5.21–22 1 Ioane 4.1* §§§ *5.23 2 Tésalonik 3.3*

Ke me e wéihi dieli mwo ati ni mulihewé: ni jenewé,
me ni pwonimewé, me ni bwo niimihinaado tewé, me
ni ééwé. Ke, é ha ace tan celi e o mwojuia mwobé hen
wo Padaame henye Iésu Kériso, ke o te tice ta kowé
celi me tautikewé kon. 24 Be wo Padué na e caa
todekewé, ke e caa te cuwo pwo ana e pii, ke e bo te
tai pacuwohi ati ninaa.
25 †Ke geé pwoiitihi me deme mwo, wogewé lépwo
bééme ne he Kériso.
26 Geé pipwobwocu mu he ni ju pwonimewé te ati ni
béénye acéihi ne ko Kériso.
27 Ke é ilehi kojakewé, ne he nii Padaame pie, me geé
bo pine a tii ce, te ati ni acéihi.
28 Wâé heme e mu pelewé a *pipwoééhe tice ja kon
de Padaame henye Iésu Kériso!

Adéikewé!

---

† *5.25 Kolosé 4.3; 2 Tésalonik 3.1*

2 Tésalonik

nge céii lépwo

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo, he lé mu ha a pwomwo ubwo Korénit me Timoté me Silas.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 49 me 52, ni béé wole alecehe a bécéiuhe tii ten ne te lépwo Tésalonik.

E tii me dee?

Te ni acéihi ne Tésalonik. Omehi Atabuhi ko a tii .

É ko ade na e tii?

É alecehe a bwo tii na a bécéiuhe tii nge céii lépwo Tésalonik, ke e téne wo Paulo pie, teko piubwo ngen a céihi me a pipwoééhe telé (1.3). Ke e pipwodéén, ke e tii beme e pamwoiulé.
Ke e tii mwo, beme e pacémunilé mwo ko a bwo mwojuia cemwo te Padaame Iésu, ke a mulie na wâé ha a benaamwon na nye ucéieng. Be hiwon lépwona mu kolé, na time lé uce temehi ehi ni pune na e ha a bécéiuhe tii ten, ke lé niimihi pie, caa tuie ni bénebwéne tan, mu ko ana piubwo ngen a bwo pwotahinaado telé. Be wo lépwo béén, ke lé pii pie, wieli e caa mwojuia cemwo wo Iésu (2.1—2). Ke wo lépwo béén, ke lé necu ni penem (3.6—13). Ke e te pwome tii a tii ce wo Paulo, beme e paténelé ke pacuwolé.

Ade ace âne a tii ce?

E pii ehi wo Paulo ana e o tuie ânebuhe a bwo mwojuia cemwo te Padaame, be mwo time e uce téele tuie. Hiwon ni apulie na lé o cubwoni Padué. Ke e bo pihabwiieng wo pa apulie na te junihe ta nang, na pii kon pie pa (2.3). E bo â tebwo ha a mwaiitihi te Padué, me pipatemehi pie, weeng Padué (2.4). Ke e bo pwo ni inenaado na pwojunuun, na lé téetihi ne ni apulie. Ke o hiwon lépwona e o pahaulilé (2.9—10). Ke e bo pwotahi ne ko ni apulie te Padué.
Kehe icehi ana e pamwoiukenye wo Paulo, beme nye cumang ne he ni céihi tenye. Genye nemwo pwome céihi ne ko lépwona lé pébé ni jepule na ité ko a bwo mwojuia cemwo te Padaame (2.1—3). Wâé heme nye mu ko a pwooti te Padué na nye hegi (2.15). Genye nemwo pwoemaan. Wâé heme nye mulie ha a mulie na pwoiipihi ke wâé te Padué, die ha a pwonehin (1.12).

A bwomune a tii 2 Tésalonik
- Pipwobwocu me pwopwoiitihi
- Ânebuhe a bwo mwojuia mwobé te Padaame
- Bénebwéne pwooti ke bépinelé

Pipwobwocu

1 Woéo † Paulo na é pwotii, he wogeme me Silas
me Timoté. É pwotii lé céiikewé, ni acéihi ne Tésalonik; na wogewé ko Padué Caa tenye, ke wo Padaame
Iésu *Kériso.
2 ††Ke me lu ne tewé a *pipwoééhe tice ja kon, ke a
péém wo Padué Caa, ke wo Padaame Iésu Kériso.

† *Woéo—Grek: Wogeme. Wo Paulo na e pwotii, kehe icehi ana e habwii pie te céiu pwonimelé me Timoté me Silas he lu mu pelen.*

†† *1.2 Roma 1.7*

Pamwoiuhi ne he ni tacebwén

3 Lépwo bééme, geme te pipwo-olé te Padué é mu
kowé, be a céihi tewé, ke piubwo ngen, ke a pwon-
imewé ko ni béén, ke e teko piubwo ngen. 4 [†]Ke anaa,
na geme pipii dewé te ni béé acéihi ne ko Padué, won-
aa mu ko a bwo cumang dewé, ke a céihi tewé, é ne ha
ati ni tacebwén ke ni picani na geé mu hen.

E bo tauti ni apulie wo Padué

5 Ni téé me ni picani, ke e habwii pie wo Padué, ke e
tauti ne ha a mwomwon, be me wonaa, ke me jan ne
kowé me geé taa ha a *Mwametau te Padué. Ke é mu
kon, na geé ko mu he ni picani. 6 [††]Wo Padué, ke e bo
pwo nina mwomwon, beme e ne a picani ne te lép-
wona lé pwo me geé mu he ni picani. 7 [‡]Ke me e ne
tewé, wogewé na geé mu he ni picani, a mwaale me
wogeme, hemepie Padaame Iésu, ke me e pihabwi-
ieng ne jeda he *miiden me ni *âcélo na pwojunuulé,
8 [‡†]ne ha awieme a duwele miû, beme e pwocuhinaado
te nina muhi telé ko Padué; ke nina time lé uce
ténedehi a pwooti te Padaame Iésu. 9 [‡‡]A cuhinaado
telé, ke o te ju patiedenilé, ke lé o mu ité koja a junuu
*a wâé te Padué dieli mwo.
10 [‡‡†]É hemepie e bo âbé a tan na e âbé hen wo Iésu,
ke ni apulie ten, ke lé bo pipaunueng, ke lé o bo pice-
dieng nina lé céihi. Geé bo mu pelelé, be geé céihi ne
ko nina geme pii tewé.

E pwoiitihi me delé wo Paulo

11 [‡‡‡]É mu ko anaa, na geme tee pwoiitihi me dewé,
beme e picani tewé, beme geé mulie ne ha a mulip na
wâé ten. Be e todekewé [me geé mulie me den cehi].
Ke geme ileeng me e picani tewé ko a junuun, beme
geé panebwénihi ati nina wâé na nimewé me geé pwo,
mu ko a céihi tewé. 12 Ke me wonaa, ke o paunuhi a nii
Iésu, Padaame henye, mu kowé. Ke wogewé mwo, ke
o pipaunukewé me weeng, mu ko a pipwoééhe tice ja
kon de Padué henye, me Padaame henye Iésu Kériso.

Ânebuhe a bwo mwojuia mwobé te Padaame

2 Lépwo acéihi bééme, [nimeme me geme pacé-
munikewé] ko a bwo mwojuia mwobé te
Padaame henye Iésu Kériso, me a bwo pineibukenye
ten, beme nye mu me weeng. 2 Geé nemwo pwo me
hauli ni pwonimewé, ke mwotikewé, heme lé pii ne ni
béén pie, e caa mwojuia mwo [§], be a jepule gele. Ke
wieli lé o pii pie, te a *Jenen Iitihi na e te habwii telé
anaa [§†], ai lé o pii pie, wogeme na geme pii, ke tii ne
telé anaa. 3 [§††]Ûhu! Geé nemwo pwo me lé pipwohuô
tewé!

E bo tehenebé wo pa Acubwoni Padué

Time e o uce ju téele tuie a tan naa, ânebuhe a bwo
tuie ne [ni béé naado. Be e o mwo mi cuwo] a be-
naamwon, na lé o pwobwoni Padué ne ni apulie na te
junihe hiwon jélé. Ke e bo te â tuiebeele wo pana pii
kon pie pa Acubwoni Padué [§‡]. Ke wo panaa, ke wo
Padué, ke e bo pwo me e patieden.
4 [§‡†]E bo pihoonihi ati ni naado na iitihi, me ati nina lé
pipaunuhi me paciitihi ne ni apulie. Ke e bo pipaunu-
eng mwo, me pii mwo pie, e eda koja ati ni naado. E
bo â taa tebwo ha a *mwaiitihi te Padué, me pipate-
mehi pie weeng Padué! 5 É caa pii tewé ati ninaa, ha ali
benaamwon li é mwo mu pelewé. Ai, kona geé caa
pineuhi anaa?
6 Wo pa Acubwoni Padué, ke time o uce jan me pi-
habwiieng, ânebuhe a tan den. Be pwo ana e pacuwo-
eng dieli ha a tan naa. Ke geé caa te temehi ehi anaa.
7 A juuju pie, e caa teko penem éni pwo bwohemwo, a
*pipwojunuun na e pwobwoni Padué. Kehe icehi ana é
dieli jenaa, ke te wogenye cehi ni naî Padué na nye ali
temehieng. Kehe me e céieng mwo wo pana e pacu-
woeng, 8 [§†]ke wo pa Acubwoni Padué, ke e bo te â tu-
iebeele. [Weengi ana e o tuie ne kon ha anebwén kon]:

E bo tuie wo Padaame Iésu,
ha *a wâé ten.
Ke e bo pwo me e mele
[wo pana e cubwonieng]
heme e cuueng ko a pwon.
Ke e bo pwo me tieeng dieli mwo
ko a bwo tuiebé na a wâé ten!

9 [§‡][Kehe icehi ana é ânebuhe anaa, ke] wo pa Acub-
woni Padué, ke e bo pwo ni inenaado na hiwon ko a
junuu *Caatana: ni naado na lé o téetihi ne ni apulie,
ke e o pipwohuô telé kon. 10 Ke o hiwon mwo ni naado
na ta na e bo pwo, beme e pigeti ni apulie. Wo lépwon-
aa, ke o tielé dieli mwo, be muhi telé ko a juuju na me
e celuimilé.
11 Te wo Padué na [e ne me wonaa, ke] e ne a pipwo-
junuun na ta, me e pipwohuô telé. Ke lé o céihi ne ko a
gele. 12 Ke e bo tautilé, ke e bo pwocuhinaado telé, ko
ana tee nimelé me lé pwo ana ta, kojan me lé céihi ne
ko a juuju.

---

† 1.4 2 Korénit 7.4; 1 Tésalonik 2.19 †† 1.6 Roma 12.19 ‡ 1.7 1 Tésalonik 3.13 ‡† 1.8 Ésaïe 66.15 ‡‡ 1.9 Ésaïe 2.10 ‡‡† 1.10 Kolosé 3.4 ‡‡‡ 1.11 Kolosé 1.9; 1 Tésalonik 1.2–3 § E caa mwojuia mwo—Grek: Caa tuie ali tan de Padaame. §† Te a Jenen Iitihi, na e te habwii telé anaa—Grek: É mu ko a Jenen. A bwopiinen pie, ana e alihi (vision), ai Ni pwooti ne he nii Padué (prophétie). §†† 2.3 1 Timoté 4.1; 1 Ioane 2.18, 4.3 §‡ Pa Acubwoni Padué—Pa daame he lépwona lé cubwoni Padué, ke â pwo ni patén den. §‡† 2.4 Ézékiel 28.2; Daniel 11.36 §† 2.8 Ésaïe 11.4; Pii Beetihi 19.15 §‡ 2.9 Pii Beetihi 13.11–13

Bénebwéne pwooti

13 †Lépwo acéihi bééme, te junihe eânime Padaame
tewé, ke wâé heme geme te cuwo ko pwo-olé ten
kowé! Be e caa te mi pipégalikewé ha atabuhi kon ††,
beme e celuimikewé. Ke e wonaa ko a Jenen Iitihi ten,
ke e pwo me wogewé ni apulie iitihi te Padué, ke é mu
ko a bwo céihi tewé ne ko a juuju. 14 Ke e todekewé, he
li geme pipatemehi tewé a *Pwooti Wâé, beme geé
mu ha a bwo ubwo na a wâé te Padaame henye, Iésu
Kériso. 15 Ke wonaa, wogewé ni bééme, wâé heme geé
te cumang [ne he ni céihi tewé]. Ke geé cumang ne ko
ni pwooti na geme ne tewé ko patime, ai nina geme tii
me dewé.
16 Wo Padué Caa tenye, ke te junihe eânimen denye.
Ke é mu ko a *pipwoééhe tice ja kon den, ke e o te cu-
wo ko pamwoiukenye dieli mwo. Ke e caa ne tenye a
céihi na ubwo, ha a benaamwon na nye mwo ucéihi ati
ni wâé, na me e bo ne tenye. Ke geme ilelu me
Padaame Iésu Kériso, 17 me lu pamwoiukewé, beme
time o uce piwâ gewé, me geé te cuwo ko pwo ke pii
nina wâé!

Geé pwoiitihi me deme

3 Ke wogewé ni bééme, ke geé pwoiitihi me deme,
geé ilehi pie me a pwooti te Padaame, ke me epin
ko ân, ke me lé pipaunuhi pwohewii ne pelewé. 2 Geé
pwoiitihi mwo, beme e wéikeme koja lépwona ta ni
pwonimelé. Be hiwon nina time lé uce céihi ne ko
Padué.
3 Kehe wo Padaame, ke e te mu ha a bwo mu ten, ke
e bo pwo me pwo niihewé, ke e bo wéikewé ne ko
*Caatana, pana ta nang. 4 ‡Geme céihi ne ko Padué ne
ha a bwomu tewé, be geé pwo nina geme pii tewé, ke
geé bo tee pwo mwo ce béén.
5 Ke me wo Padaame, ke me e pwo me ni pwon-
imewé, ke me eânimewé te Padué, ke geé bo *ucéihi
ne ha a céihi na e âbé mu Kériso.

Geé penem pwohewiikeme!

6 ‡†Geme ilekewé, ni bééme, ne he nii Padaame Iésu
Kériso pie, me geé mu ité koja lépwo acéihi béénye na
lé pwoemaan, ke time lé uce âcehi ni cémun na lé hegi
mu kome. 7 ‡‡Wogewé, ke geé te temehi a bwopwonen
me geé pipwohewiikeme, be time geme uce pip-
wohauli ne pelewé. 8 ‡‡†Ke time geme uce ju wiinaado
heme tice cuhin pele pace céiu apulie; kehe geme pen-
em, ke binyi ke mwaale geme, bwén ke pwang, beme
time geme uce ne mwo huîiwé ace âneule.
9 ‡‡‡Time uce a bwopiinen pie tice mwomwon deme,
kehe nimeme me geme habwii tewé a bwomunen na
me geé pipwohewiin. 10 É he geme mwo mu pelewé,
ke geme pii tewé pie: Hemepie wo pace céiu, ke me te
muhi ten me e penem, ke wâé heme time e uce wi-
inaado!
11 §Geme téne pie pwo lépwoce béén mu hadeniiwé
celi lé mulie ne ha a pihauli: Time lé uce penem, kehe
lé gaale he nina e piehadenii ni béén. 12 §†Ke ni apulie
naa, ke geme pihuôlé, ke geme pamwoiulé ko
Padaame Iésu Kériso, pie me lé penem ehi, beme lé
wiinaado.

Geé tee pwo ana wâé

13 §††Kehe é ne ko wogewé lépwo bééme ne he Iésu,
geé nemwo pwo me emaan gewé, me geé pwo ana
wâé. 14 Hemepie pwo paceli time e uce piténedehi ana
geme pii ne ha a tii ce, ke geé nemwo âcéin ne he nina
e pwo §‡, beme tanim nang. 15 §‡†Geé nemwo pééeng
me pwohewii paceli e téétikenye, kehe geé paciheeng
pwohewii pa acéihi.

Bépinelé

16 Ke me wo Padaame he a péém, ke me e ne tewé a
péém ati he ni benaamwon! Ke wo Padaame, ke me e
mu pelewé ati!
17 Woéo Paulo, na é pé ali bépwotii, beme é paneb-
wénihi ali tii. Be é te wonaa, ko ati ni tii tong, beme é
habwii pie te woéo na é tii.
18 Ke me e mu pelewé ati a *pipwoééhe tice ja kon de
Padaame Iésu Kériso.

Adéikewé!

† *2.13 Éféso 1.4; 2 Tésalonik 1.3* †† *Ai, Ha atabuhi kon—ai Ni bécéiuhen.* ‡ *3.4 2 Korénit 7.16; Galat 5.10* ‡† *3.6 Roma 16.17*

‡‡ *3.7 Filipi 3.17* ‡‡† *3.8 1 Tésalonik 2.9* ‡‡‡ *3.9 1 Korénit 9.4; 1 Tésalonik 1.6* § *3.11 1 Timoté 5.13* §† *3.12 1 Tésalonik 4.11* §†† *3.13 Galat 6.9* §‡ *Geé nemwo âcéin... Grek: Geé nemwo pabéélé.* §‡† *3.15 1 Tésalonik 5.14*

1 Timoté

nge céii

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 62 me 66, alecehe a bwo tabuhi mu he karépu te Paulo ne Rome, ana tii ne ha a pwahamii tii 28. Wieli bwo é alecehen na e bo engen pitihi ni béé amu (wieli é die ha amu Espagne) beme e pipatemehi mwo a Pwooti Wâé. Wieli e tii mu Macédoine a tii ce. Ke é alecehen, ke lé imwieng mwo wo lépwo Roma, ke lé taunueng.

E tii me dee?

Te Timoté. Wo pa caa ten, ke pa Grek; ke wo nyaa ten, ke ê toomwo Juif, êna e céihi ne ko Iésu Kériso. E too Timoté wo Paulo ha a béalohe bwo engen den, he e mu Listre, ha a jo 49. Ke wo Timoté, ke e caa â acémun den . É alecehen, ke wo Paulo, ke e pahedeeng nge Tésalonik, ke é Korénit , ke é nge Éféso, beme e pwoiipi ni acéihi lang .

É ko ade na e tii?

E téne wo Paulo pie, wo lépwo béén, ke lé ko pacémuni ni acéihi ne Éféso ko ni naado na gele. Ke e tii nge céii Timoté, beme e bo pwopune te lépwo acéihi me lépwo apihuô telé.

Ade ace âne a tii ce?

Weengi ni béé pune na e ne te Timoté wo Paulo, ne ha a tii ce:
• Go cumang ne ha a bwo engen dem, âcehi a Tii Iitihi.
• Go mwoiu ne ha a penem dem ko a Pwooti Wâé.
• Go pii te lépwo acéihi pie, wâé heme lé te cuwo ko pwoiitihi ibu.
• Go pwoiipi ni acéihi.
• Go pipégali lépwoce awéihi nen.

A bwomune a tii 1 Timoté

- Pipwobwocu
- Pipwocile ni apwopune na lé gele
- A pwooti ko a bwo pwoiitihi
  - Ni bwomu tenye heme nye pwoiitihi ibu
  - Lépwo apihuô me lépwo dikone
- A pihuô te Paulo ne te Timoté
  - Lé bo piâ ité wo lépwo béén
  - Wo pana e penem ehi me de Kériso
  - Go pipwocile a bwo mulie tem
- A bwo pacémuni ni pétaapwo acéihi
- Bénebwéne pwooti ke bépinelé

Pipwobwocu

1 1-2 †Woéo Paulo na é pwotii lé céiiko, go Timoté.
Woéo pa apostolo te *Kériso Iésu, pa watihe a céi-
hi tenye. Be lu pahedeéo ngen, woilu me Padué, pa
*aceluimikenye [beme é patemehi a pwooti te Kériso].
Wogo pa ju naîng ne ha a céihi ne ko Kériso. Wâé
heme e mu kom a *pipwoééhe tice ja kon, me a péém
na e âbé mu ko Padué henye me Padaame Kériso Ié-
su. [Ke wâé heme go temehi] a bwo wâé julu ne kom.

Pipwocile ni apwopune na lé gele

3 Pa bééng, é te ju paniimihi tem ali é pii he li é en-
gen kojako me é â ha a province Macédoine. Be é pii
tem pie, wâé heme go tee mu ha a pwomwo ubwo
Éféso, beme go pacuwo lépwo apwopune na lé gele.
4 ††Lé te cuwo ko cihe ko ni jemaa na gele, ke ni jame
jepule ko ni nii lépwo watihenye. Ke go pii telé pie me
lé necu ninaa. Be ninaa kuti na bo taapwii ni pitaacu-
naado ‡, ke time lé uce picani ko ni penem de Padué, a
penem na nye pwo ne ha a céihi ‡†.
5 É pii tem pie, me go pwo anaa, [go Timoté, ke me
go pacémuni ni acéihi] beme lé pipwoééhelé mu he ni
ju pwonimelé. A pipwoééhe, ke e âbé mu ko a bwo
piténedehi nen denye a *pwocihe na e âbé mu he ni
pwonimenye. Ke e âbé mwo mu ko a bwo céihi nen
denye na juuju.
6 Kehe icehi ana wo lépwo apwopune na lé gele ‡‡, ke
lé piâ ité koja a pwaaden na wâé. Ke lé pipatieden ne
he ni jepule telé na te ju piticenaado ne kon. 7 Be
nimelé me lé pacémuni ni apulie ko ni *patén de
Moosé. Kehe icehi ana time lé uce temehi nina lé tee
ko mwoiu ko pacémunihi!

Ni patén ke wâé, heme nye mulie hen

8 ‡‡†Genye te temehi pie te wâé ni patén, heme nye
mulie ehi hen. 9 Be time e uce ne ni patén [wo Padué]
me de lépwona wâé ni mulihelé. Kehe e ne, beme de
lépwona lé te cuwo ko pwo nina ta. Be muhi telé me lé
piténedehi, ke lé caada ni pihuô ten:

Lé bitelé koja Padué, ke muhi telé me lé pipaunu-
eng;
Lé pihoonihi ni naado na iitihi;
Lé taunuhi apulie die ko ni nyaa me caa telé;
10 Lé cibe mwa;
Lé pipule hauli me ni béén, die ko ana wo lépwo aiu,
ke lé te pipule mwo me ni aiu;
Lé pwo âicu ko ni apulie ‡‡‡;
Lé gele;
Lé pipé ne ko ni béén ne he ni mwopitautinaado.

Be [e ne ni patén wo Padué me de lépwona wonaa
jélé] me ati lépwona lé pwo ni béé huô na ta. Be time
lé uce piténedehi ni pune na mwomwon na genye he-
gi, 11 ke e âbé mu ko a *Pwooti Wâé, na e ne tong wo
Padué [beme é wéihi, ke me é patemehi]. Ke wâé
heme nye pipaunueng §, be te junihe wâé nang.

Pwo-olé te Kériso na e celuimikenye

12 §†É pwo-olé te Padaame henye Kériso Iésu. Be e ni-
imihi pie jan ne kong me é pwo a penem na e ne tong,
ke e ne tong mwo a niihen beme é pwo. 13 §††Kehe é
ânebun, ke é mu cihe me ta ne kon. Ke é mu pwotahi-
naado [ne ko ni apulie ten]. Kehe icehi ana e pip-
woééhung, [ke time e uce pwocuhinaado tong. Be e al-
ihi pie] é wonaa be time é uce temehi, be time é uce
téele céihi ne kon.
14 Nihe ubwo a pipwoééhe tice ja kon de Padaame
Padué ne konye; a pipwoééhe na e pieda me dong. Ke
e pwo me é céihi ne ko Kériso Iésu, ke e pwo me é pip-
woééhe ni apulie ko a pipwoééhe na e âbé mu kon.
15 §‡Be [nye mu pii pie]: «E âbé ne pwo a bwohemwo
wo Kériso Iésu, me e celuimi nina ta jélé.» Ke weengaa
a pwooti na juuju, ke nina wâé heme genye céihi ne
kon.
Ke te woéo kuti pana é te nihe pwo nina ta! 16 Kehe
icehi ana e pipwoééhung wo Padué, beme e habwii pie
e picani ne kong wo Iésu Kériso. Be, heme e wonaa
tong, woéo pa apulie na junihe ta jo, ke o bo a cémun
de ni béé apulie. Ke lé bo céihi ne kon, ke lé o bo hegi
mu pelen a *mulie dieli mwo.

17 Me genye pipaunu Padué me pipii den!
Be weeng Padaame ne ha a wâé ten;
Pana te tice anebwén kon;
Pana te mulie dieli mwo;
Pana time nye uce alieng;
Pana te céiu nang!
Me genye pipwoun den dieli mwo!
Wâé heme wonaa! Amen!

Go cumang ne ha a céihi

18 Ana é pii tem, go Timoté pa naîng, ke te ju piwien
me ali lé pii wo lépwo péroféta [he li lé pébé a pwooti
te Padué] ne kom. Ni pwooti naa, ke e bo ne ace ni-
ihem, beme go pwopahi [a Pwooti Wâé]. 19 Wâé heme
go *cumang ne ha a céihi tem [ne ko Kériso]. Ke go

---

† *1.2 Apostolo 16.1–3; Tit 1.4* †† *1.4 1 Timoté 4.7; Tit 1.14* ‡ *Ni pitaacunaado—ai Ni bwo picihe na piticenaado ne kon.* ‡† *Penem na nye pwo ne ha a céihi—ai A penem den, ke a bwo celuimi lépwo apulie. Ke genye temehieng cehi ko a céihi.* ‡‡ *Lépwo apwopune na lé gele—Grek: Wo lépwo béén.* ‡‡† *1.8 Roma 7.12,16* ‡‡‡ *Lé pwo âicu ko ni apulie—Trafiquants d'esclaves. Lé imwi ni apulie, ke lé iculé beme lépwo apenem tice ja kon de lépwo béén.* § *Wâé heme nye pipaunueng—ai E ne tenye a péém me a pipwodéén.* §† *1.12 Apostolo 9.15; 1 Korénit 15.9–10; Galat 1.15–16* §†† *1.13 Apostolo 8.3, 9.1–5* §‡ *1.15 Luka 19.10*

pipwocile, beme go mulie ehi âcehi ni pwooti na e âbé mu ha a pwonimem.

Be wo lépwo béén, ke muhi telé me lé piténedehi a pwocihe na e âbé mu he ni pwonimelé. Ke lé caa
patieden a céihi telé. 20 [†]Woilu pelelé wo Iméné me
Alexandre. Ke é caa nelu te *Caatana [††], be me wonaa, ke me lu temehi pie, lu nemwo pii pie lu cihe ne he nii Padué [‡]!

A pwooti ko a bwo pwoiitihi

2 É mu ko ati ninaa, ke é pamwoiukewé [go Timoté, me ati ni acéihi] pie me geé pwoiitihi te Padué me de [lépwo acéihi bééwé me ati] ni apulie [mu he ni ju pwonimewé]. Geé ilehi kojaeng pie, me e pwo ce naado celi wâé me delé; ke geé pwo-olé ten ko ninaa. Weengaa kuti a junaado.
2 Geé pwoiitihi me de lépwo daame, [me lépwo apihuô, me lépwona piubwo jélé] me ati lépwona lé pipwahamiinye [ne he ni amu tenye]. Be me wonaa, ke genye mulie ha a péém. Ke genye o bo paciiti Padué, ke genye o engen ehi ati he ni bwomunen. 3 Weengaa
kuti [a bwo pwoiitihi] na wâé heme genye pwo, be ana piwâénime Padué kon, pana e celuimikenye. 4 Be ni-
men me e *celuimi ni apulie ati, ke me [lé hegi ke] temehi a juuju [ko Iésu].

5 Be te céiu cehi Padué
[he ati ni apulie].
Ke te céiu cehi pa apipépwooti
hadeniinye me Padué:
ke wo Kériso Iésu.
Be e â pa apulie pwohewiikenye,
6 [‡†]ke e patupwo a mulihen,
beme e tuwo ati ni apulie
[koja a ta me a mele].
Weengaa ali e caa habwii
wo Padué
ha a tan na e caa te mi ne,
pie nimen me celuimi
ni apulie ati.

7 [‡‡]Ke é mu ko anaa kuti, na e pahedeéo, beme pa apostolo ten me de lépwona time uce lépwo *Juif. Be e pahedeéo ngen, me é â pwopune telé, ke me é pacémunilé ko a pwooti na juuju [ko Iésu] na nye ko céihi ne kon. Ke heme é ko pii anaa, ke é te juuju, kehe time é uce gele!

Ni bwomu tenye heme nye pwoiitihi ibu

8 Weengi ana é huôhi: Ati he ni benaamwon, [heme geé pipitikewé ne he nii Padaame] ke wâé heme geé pwoiitihi ten. Ke geé necu a pipééle me a pitaacunaado. Ke me geé eti ni iwé da céii Padué, ke wâé heme geé pwo, mu he ni ju pwonimewé na wâé.
9 [‡‡†]Ke é huôhi ne te ni toomwo pie: [Heme geé pipitikewé ne he nii Padaame] ke wâé heme geé pipwocile a bwo cuwohe ni epwénewé, ke a bwo tuti ne ni puniwé, beme geé nemwo pihabwiikewé. Ke geé nemwo cuwohe ni epwén na junihe ubwo ni cuhin. Ke geé nemwo ne ni mwani megele, me ni *perle*. 10 [‡‡‡]Be a ju
wâé te ê acéihi, ke e habwii ko ni penem den na wâé.
11-12 [§]Wâé heme ni toomwo, ke me lé pwo me piwahin
jélé, ke me lé te ju mu me lé tabemi a pune [§†]. Be time é uce ne telé a mwomwon me lé pacémuni lépwo aiu,
ai me lé pwohuu telé ne he nina lé pwo [§††]. 13 [§‡]Be wo
Padué, ke e mi tabuhi [pa aiu, wo] *Adamu; ke é alecehen, ke e bwo ne [ê toomwo na wo] Éva. 14 [§‡†]Ke time
uce wo Adamu li e pihaamieng [na ali bwien, wo *Caatana]. Kehe wo êgi toomwo li e pihaamieng, ke
time e uce ténedehi ni patén de Padué. 15 Kehe icehi
ana o celuimi ni toomwo ne ha a bwo picile ewa telé [§†], hemepie lé tee mulie ha a mulie na wâé te Padué, ne ha a céihi, me a pipwoééhe, ke me lé pwo me piwahin jélé.

A pwooti te ni apihuô te ni céihi

3 [§‡]Weengi a céiu pwocihe [na nye mu pii pie]: «Hemepie nime pace céiu apulie me pa caa te lépwo apihuô te ni acéihi, ke a penem na wâé.» Ke a
pwooti na juuju. 2-3 [§§†]Ke wo pa apulie naa, ke wâé heme e pipwoiipihi a mulihen [ne he pwahamii ni apulie ati]. Ke wâé heme te tice celi me pipé ne kon:
Me e ju mu ehi ko ê mwoden [§§‡];
Me time e uce nihe wiinaado, me ûdu;
Me time uce pa apipééle, ke pitaacunaado;
Me time e uce pwo me wâé ten a mwani.
Me e éewo ko ni apulie;
Me e cihe me bwala;
Me e hegi ehi ni apulie na lé âbé tuie ne pelen;
Me e temehi pacémuni ni acéihi;

† *1.20 1 Korénit 5.5; 2 Timoté 4.14—15* †† *É caa nelu te Caatana—Wieli a bwopiinen pie, e pawielu wo Paulo mu ha a puco te ni acéihi, ucéihi a benaamwon na lé taatééhi ni mulihelé.* ‡ *Pii pie lu cihe ne he nii Padué—ai Pii me ta a nii Padué (blasphémer).* ‡† *2.6 Roma 3.29—30; Galat 1.4* ‡‡ *2.7 Apostolo 9.15; Galat 2.7—8; 2 Timoté 1.11*

‡‡† *2.9 1 Pétéru 3.3—5* ‡‡‡ *2.10 1 Timoté 5.10* § *2.12 1 Korénit 14.34* §† *Tabemi a pune—Wieli é ha a benaamwon de Paulo, ke hiwon ni toomwo na lé niimihi pie, pwo mwomwon delé me lé picihe hauli heme lé pitapitilé wo lépwo acéihi. Ke nimen me e pacuwohi a bwopwonen naa wo Paulo. É mu ko anaa, na e paciitihi kolé me lé cihe ne he ni puco te ni acéihi na e pihuô ne hen.* §†† *Me lé pwohuu telé ne he nina lé pwo—ai Ke lé nemwo tahagéi a pwooti heme e cihe wo pa aiu.* §‡ *2.13 Genèse 2.7,21—22; 1 Korénit 11.8—9* §‡† *2.14 2 Korénit 11.3; Galat 3.1—6* §† *Ne ha a bwo picile ewa telé—ai Heme lé hegi ehi ni penem delé, he lé cile ehi ni naîlé, ai É mu ko a bwo pituie te pali Cuwo ewa [Iésu].* §‡ *3.1 Apostolo 20.28* §§† *3.2 Tit 1.6—9* §§‡ *E ju mu ehi ko ê mwoden—Grek: Te céiu cehi ê mwoden.*

4 Me e temehi pihuôhi a pomwa ten, beme lé
piténedeeng ne ni naîn ne ha a bwo pwo me pi-
wahin jélé.

5 Be mepie time e uce temehi me e wéihi ehi a pomwa
ten, ke kona e bo woté ko ace bwo pé na a puapulie te
Padué, a Mwaiitihi ten? 6 Wo pace apihuô, ke time uce
wâé hemepie paceli e mwo ju tabuhi céihi. Be koli e bo
cibehede, ke koli e bo paupaaeng wo *Caatana †. 7 ††Ke
a céiu mwo: Ke wâé heme a mulihen, ke me wâé te
lépwona time uce lépwo acéihi, beme te tice apulie celi
me lé pii celi ta ne kon. Ke me time e uce tupwo ne ha
a pwojé na e pipwopweehi me den wo Caatana.

Lépwo dikone

8 Te piwien ne ko lépwo dikone ‡, be wâé heme lépwo
apulie na lé woni:
Me lé pipaciitilé;
Me mwomwon jélé, ke me lé nemwo te pitaatééhi
pwocihe;
Me time lé uce nihe ûdu tabe megele;
Me time uce lépwo ahane mwani.

9 Ke wâé heme lé âcehi ‡† a céihi [na caa pacémunilé
kon]. Be a juuju li e ha *aduwo ânebun, ke e caa hab-
wii tenye wo Padué ‡‡. Ke wâé heme lé tabemi ehi a
*pwocihe na e âbé mu he ni pwonimelé. 10 Ânebuhe
ace bwo pipégali pace apulie beme pa dikone, ke wâé
heme nye mwo mi alihi ni penem den, beme te tice
naado celi me o bo pipé ne kon.
11 ‡‡†Ke é ne ko ni dikone toomwo ‡‡‡, ke wâé heme lé
woni:
Me lé pipaciitilé;
Me time lé uce pipii apulie;
Me time lé uce wiinaado me ûdu hauli;
Me lé juuju ne he nina lé pwo.

12 Wo lépwo dikone, ke wâé heme lé paciiti ni mwodelé
§. Ke wâé heme lé pacihe ehi ni naîlé, me ni pwomwoiu
telé. 13 Be mepie lé pwopweehi ni penem delé, ke nye
o tai paciitilé. Ke o te mu mang ni céihi telé §† ne ko
Kériso Iésu.

A pihuô te Paulo ne te Timoté

14 Nimung me é mwo âdé die pelem, kehe icehi ana é
mi pwo a tii ce lé céiiko, 15 be wieli o bwoliéo. [Be wâé
tong] me go temehi ce bwomu tenye celi wâé ne ha a
pwomwoiu te Padué. A pwomwoiu naa, ke a Mwaiitihi
te Padué na e mulip, a puapulie ten. Ke a Mwaiitihi, ke
e imwi me pwopahi a ju pipwopune [ko Kériso]. Be e
pwohewii pa acuimi na a mwa §††.

Nihe ubwo a wâé te Kériso

16 §‡Go alihi, a juuju na e habwii tenye wo Padué §‡†,
ke a naado na te nihe ubwo wéden. Ke genye nihe céi-
hi ne kon! Be:
E pé a éé apulie wo Iésu Kériso.
Ke e pajuujueng a *Jenen Iitihi.
Ke lé alieng ne ni *âcélo.
Genye patemehieng te ni bele.
Ke lé céihi ne kon
pitihi a bwohemwo.
Ke céieng da he *miiden
ne ha a wâé te Padué Caa.

Lé bo piâ ité wo lépwo béén

4 E patemehi na a *Jenen Iitihi pie, lé o bo patieden
ni céihi telé wo lépwo béén he *ni bénebwéne
tan. Be lé o âcehi ni bwo temehinaado na gele na e
âbé mu ko ni duéé. 2 Wo lépwo apulie naa, ke ni agele
na lé pipwohuô tenye, be lé caa patieden a *pwocihe
na e âbé mu he ni pwonimelé, ko a bwo time lé uce
tabemieng §†. 3 §‡Lé huôhi [te lépwo acéihi] pie me lé
nemwo piaten, ke lé paciitihi kolé ni béé wiinaado. Ke-
he icehi ana ni wiinaado naa, ke nina e ne wo Padué
beme nye wii.
Kehe wogenye ni acéihi, ke genye caa temehi a juu-
ju, ke te wâé heme genye wiinaado, ke me nye pwo-
olé te Padué kon. 4 Éa! Te tai wâé ati ni naado na e pwo
wo Padué! Ke te tice celi me genye paciitihi! Kehe
genye te tai hegi ati [ne ha a pipwodéén] ke genye
pwo-olé te Padué. 5 Be ni naado naa, ke nina wâé te
Padué mu ko a pwooti ten, ke ni pwopipwo-olé ten.

Wo pana e penem ehi me de Kériso

6 Wâé heme go te picaa ni naado naa te lépwo acéihi
béém. Be me wonaa, ke bo wogo pa ju eabwé te
Kériso Iésu. Ke go te hegi [ne ha a pwonimem] ni pune
na juuju ko a céihi tenye [ne ko Kériso]. Be go caa te
âcehin, ke wâé mwo heme pwohewii ni wiinaado tem
ati he ni tan.

† *Koli e bo paupaaeng wo Caatana… ai Koli e bo â hegi a cuhinaado ten, pwohewii Caatana, pana ta nang.* †† *3.7 2 Korénit 8.21*
‡ *Dikone—A bwopiine a pwooti ce, he pwo grek, pie: Pa eabwé. Ne he ni bécéiuhe puco te ni acéihi, ke wo lépwo dikone, ke lépwo bépicani te lépwo apihuô. Omehi Apostolo 6.1–6.* ‡† *Âcehi—ai Wéihi.*
‡‡ *2e phrase—Wonaa a bwopiine a pwooti mystère.* ‡‡† *3.11 Tit 2.3* ‡‡‡ *Ni dikone toomwo—ai Ni mwode dikone.* § *Lé paciiti ni mwodelé—Grek: Te océiu ko piaten.* §† *Ke o te mu mang ni céihi telé—ai Me lé pipatemehi a céihi telé.*

§†† *Pa acuimi na a mwa—Pa amwo ha awieme mwa ne pelenye ne Kalédoni. A pwooti ni ko a puco te ni acéihi, kehe icehi ana é ne he ni béé tii, ke a pwooti mwo ko Kériso. Omehi 1 Korénit 3.11; 1 Pétéru 2.4–8.* §‡ *3.16 Ioane 1.14; 2 Pétéru 3.3; 1 Ioane 2.18* §‡† *A juuju na e habwii tenye wo Padué—Grek: Mystère.* §† *Grek: A pwocihe na e âbé mu he ni pwonimelé, ke caa cini ko toki megele (marqués au fer rouge dans leur conscience). É ha a benaamwon de Paulo, ke hemepie lé cela wo lépwo apwokarépu, ke wo lépwo coda, ke lé te junihe tanahi pwotahi ni béé duaan ko ni éélé ko toki megele, beme a ine ni ta pwo telé.* §‡ *4.3 Genèse 9.3; Roma 14.6; 1 Korénit 10.30–31*

7 †Go nemwo pipéce ne ko ni jemaa na gele, be te ju
piticenaado ne kon ne te pa apulie na e paciiti Padué.
Wâé heme go tee mwoiu ko penem, beme wogo pa
apipwoiipi, ke me go paciiti Padué. 8 Be [nye mu pii
pie]: «Ni jele, ke ni penem na lé pwopweehi a éénye,
ke ni naado na wâé. Kehe icehi ana a naado na nihe
wâé, ke a penem ko a mulihenye, beme wâé te Padué.
Be é mu ko anaa, na nye hegi *a ju mulip tabuhi jenaa,
ke é dieli mwo.»
9 A pwooti naa, ke a juuju, ke wâé heme lé hegi ati ne
ni apulie. 10 ††É mu ko anaa kuti, na me genye mwoiu
ko penem, be genye caa céihi ne ko Padué, na e mulie
[ke e ne a mulip]. Be weeng li e *celuimi ati ni apulie;
ke anaa, ke a juuju te lépwona lé céihi ne kon. 11 Ke
weengaa kuti ana me go te cuwo ko pacémunilé kon.

Go pipwocile a bwo mulie tem

12 ‡Wâé heme go habwii ce bwomu tem celi wâé te ni
acéihi ne he ni bwo cihe tem me ni penem dem, me a
pipwoééhe tem, ke a céihi tem, me a bwo pipaciitiko.
Ke me wonaa, ke o te tice bwopwonen me e pihooniko
wo pace céiu apulie, mu ko ana wogo, ke mwo pa ewa
aiu.
13 Heme go ucéihi a bwo tuie tong, ke wâé heme go
te cuwo ko pine ni *tii iitihi te ni apwoiitihi ‡†. Ke go tee
pamwoiulé, ke go tee pacémunilé. 14 ‡‡Go nemwo
neuhi ali âpipati li e ne tem na a Jenen Iitihi, he li lé ne
li ilé huîim ‡‡† wo lépwo apihuô te ni acéihi, ke li lé pii li
pwooti ne huîim [ne he nii Padué]. 15 Ke wâé heme go
ju mu cehi ko li penem [li é caa pii tem]. Ke go penem
ehi, beme lé alihi ne ni apulie pie, caa piubwo da a ute-
he a penem dem. 16 Go pipwocile a bwo mulie tem me
a bwo pwocémun dem. Ke go te ju mu kon cehi. Ke e o
bo celuimikewé [wo Padué]: wogo me lépwona lé hegi
ni pwooti tem.

A bwo pacémuni ni pétaapwo acéihi

5 Go nemwo cihe me mwoiu te pace ukéiu.
Hemepie go pwopune ten, kehe go paciitieng,
pwohewiin heme pa caa tem. Ke go pwopune te ni
ewa pwohewiin heme ni ciéém; 2 ke ni ukéiu toomwo,
pwohewiin heme ce nyaa tem; ke ni ewa toomwo
pwohewiin heme ce toomwo pwaadeniim.

Ni depwele

3 Geé pwopweehi ne ko ni depwele ‡‡‡ na te tice
apulie celi me lé picani telé. 4 Ke mepie te pwo ce naîlé,
me ce pabulé, ke wâé heme lé mi pwopweehi te ni
pwomwoiu telé. Be weengaa kuti a ju penem de pa
acéihi. Be ni taacu me mwojuia ko ni naado na lé hegi
mu ko ni caa me nyaa telé, me ni ao me gee telé. Ke o
te junihe wâé te Padué.
5 Ke mepwo é ne ko ni depwele na te tice apulie celi
me lé picani telé, ke woélé kuti ni toomwo na lé céihi
ehi ne ko Padué. Be lé te pwoiitihi ten heme bwén ke
pwang. Ke lé te cuwo ko ilehi kojaeng me e picani telé.
6 Ke mepwo é ne ko ni depwele na lé te ju hane cehi ni
pipwodéén delé, ke pwohewiin heme lé caa mele, te
piwien heme lé mwo teko mulie.
7 Weengaa kuti a huô na me go pii te ni depwele,
[me ni pwomwoiu telé] §, beme o te tice naado celi me
nye o bo pipé ne kolé kon. 8 Be [te a penem denye] me
nye pwopweehi ne ko a pwomwoiu tenye, tabuhi mu
ha a pomwa tenye. Ke wo pana time e uce wonaa, ke e
â ité koja a céihi ten, ke caa junihe ta nang koja pana
time uce pace acéihi.

Ni depwele na nye ne mwani telé

9 É ne ko ni depwele na nye ne mwani telé ne ha a
Mwaiitihi §†, ke wâé heme lé caa wédenihi a 60 ni jo
helé. Ke nina lé te mu ehi ko ni aiu helé ânebuhe a
bwo mele telé §††. 10 Ke wâé mwo hemepie ni toomwo
na nye temehilé mu ko ni naado na wâé na lé mu pwo:

Me lé te ju cile ehi ni naîlé;
Me lé te hegi ehi ni apulie;
Me lé pipenem ehi te ni acéihi §‡;
Me lé picani te lépwona lé mu he ni picani me ni téé;
Me lé pwo ati ni pétaapwo naado na wâé.

11 Geé nemwo ne ce bépicani te ni depwele na mwo
ni ewa. Be koli lé bo âcehi ana te nimelé kon, beme lé
piaten mwo. Ke koli lé bo piâ ité koja [ni penem na lé
mi pii pie me lé pwo me de] Kériso. 12 Ke é he ko won-
aa, ke time lé uce pacuwohi a *piapwo telé me den,
13 §‡†ke koli lé bo uce pwoemaan. Ke a naado na nihe ta
koja anaa, ke koli lé bo te â he ni pwomwo, ke lé pipii
apulie, ke lé gaale he ni naado na te tice panelé ne
kon, ke lé tee pwome pii ni naado.
14 §†Ke é mu ko anaa kuti, na é pii te ni toomwo dep-
wele na mwo ni ewa pie, wâé heme lé piaten mwo. Ke
wâé heme lé cile ehi ni naîlé, ke me lé pwoiipihi ehi ni
pomwa telé. Ke me wonaa, ke time lé o uce ne
pwaadeni lépwona muhi telé konye §‡, me lé pipii me
ta genye. 15 Be é ne ko ni béé depwele, ke lé caa te piâ
ité, be lé âcéi *Caatana, ke lé caa pipatieden.

† *4.7 1 Timoté 1.4* †† *4.10 1 Timoté 2.3–4* ‡ *4.12 Tit 2.15*
‡† *Pine...te ni apwoiitihi—É ha a benaamwon de Paulo, ke time uce hiwon nina lé temehi pine tii.* ‡‡ *4.14 2 Timoté 1.6* ‡‡† *Lé ne li ilé huîim—Lé wonaa alecehe a bwo pipégali Timoté, beme lé adéieng, ke pamwoiueng ne ko ni penem.* ‡‡‡ *Depwele—Veuve.*

§ *Go pii te ni depwele, [me ni pwomwoiu telé]—Grek: Go pii telé. Wieli ni depwele, ai wieli ati ni acéihi.* §† *Ni depwele...a Mwaiitihi—Grek: Ni depwele na tii ni niilé ne ha a tii. Piwien ne ha a niide a tii 11. Ni depwele naa, ke lé pinelé, beme lé penem de Padué, ke lé hegi ni mwani bépicani koja a puco te ni acéihi.* §†† *Lé te mu ehi ko ni aiu helé... Grek: Te picéiu ni aiu helé.* §‡ *Pipenem ehi—Grek: Puu ni a lépwo apwoiitihi. (A bwo pihegi apulie te lépwo Juif me lépwo atabuhi céihi ne ko Iésu, ha a benaamwon de Paulo.)* §‡† *5.13 2 Tésalonik 3.11* §† *5.14 1 Korénit 7.9* §‡ *Lépwona muhi telé konye—ai Wo Caatana, pana muhi ten konye.*

16 [Go pii te] ni toomwo na lé céihi pie, mepie pwo ce
depwele he ni pwomwoiu telé, ke wâé heme lé picani
telé. Be me wonaa, ke me time uce a âneule te a *pu-
co te ni acéihi, beme e bo te ju picani cehi te ni dep-
wele na tice apulie celi me lé picani telé.

Lépwo apihuô te ni acéihi

17 Wâé heme nye paciitihi, ke me nye pwocuhi lépwo
apihuô na lé pé a puapulie te Padué †. Ke me nye
pwocuhilé ehi, hemepie lé te mwoiu ko pwopune me
patemehi a Pwooti Wâé. 18 ††Be caa te tii ne he ni tii iiti-
hi pie: *Go nemwo pacuwohi a paaci me e wii ni ace blé,
heme e ko penem me dem‡.*

Deutéronome 25.4

Ke caa tii mwo pie: «Wo pa apenem, ke wâé heme e
hegi a cuhieng ‡†.»
19 ‡‡É hemepie pwo pace céiu apulie celi e pipé ne ko
pace céiu apihuô, ke go nemwo uce pipéce ne kon,
hemepie te weeng cehi. Be wâé heme alo ai cié lép-
woceli lé *pajuujuhi.
20 ‡‡†Wo lépwona lé te cuwo ko pwo nina ta, ke go
pacihelé ne he pwahamii ni apulie ati. Be me wonaa,
ke me mwoti lépwo béén me lé pwo nina ta.
21 Weengaa nina é huôhi ne tem ne he pwahamii
Padué, me Kériso Iésu, me ni *âcélo na lé pipenem
delu ‡‡‡. Ke go piténedelé ehi, ke go nemwo pipwoinen
ne ko ni apulie.
22 Wâé heme go omehi a mulihe pa apulie ânebuhe a
bwo pipégalieng beme pa apihuô te ni acéihi. Be koli
go bo habwii pie, te wâé tem ni ta na e pwo. Go pip-
wocile, ke go pipwoiipiko ati ne he ni bwomunen §.
23 Ke é ne ko wogo, go Timoté, ke wo pana mu te cu-
wo ko cunu go, kehe é pii tem pie: Go nemwo ju ûdu
ju tabe cehi; kehe go neibuhi me ace tabe megele, be-
me wâé a nam.
24 É ne ko lépwona lé cuwo ko pwo nina ta, ke genye
te mi alihi ni ta pwo telé ânebuhe a tan ko tautinaado
§†. Ke é ne pele lépwo béén, ke genye bo tee alihi mwo
alecehen. 25 Pwohewii ni penem na wâé. Be pwo ni béé
penem na te ju epin ko alihi. Ke ni béén, ke nye bo tee
alihi alecehen §††.

Lépwo apenem tice ja kon

6 §‡Weengi a pwooti me de lépwo acéihi na lépwo
*apenem tice ja kon: Geé paciiti lépwo caa tewé
me piténedelé ehi. Be me wonaa, ke wo lépwo apulie,
ke me o time lé uce pihooni Padué, ke é ne ko ni cé-
mun denye. 2 §‡†Hemepie pa caa tem ke pa acéihi
béém, ke time uce a bwopiinen pie, me go nemwo
paciitieng na ati he ni bwomunen. Wâé heme go te
penem ehi me den, beme go picani te pa acéihi béém,
na te wâé mwo te Padué nang.

Bénebwéne pwooti

Wâé heme go pacémuni lépwo acéihi ati ko ninaa,
go Timoté. Ke go wâgo kolé me lé piténedehi.

Lépwo agele

3 §†Pwo ni béé apulie na lé pacémuni ni acéihi ko ni
naado na te ité koja [nina é pii tem]. Ke time lé uce
âcehi a pwooti te Padaame henye, wo Iésu Kériso. A
pwooti naa, ke juuju, ke wâé, ke e pacémunikenye ko a
mulip na wâé te Padué §‡ me nye mulie hen. 4 Wo lép-
wo apulie naa, ke te nihe lépwo acibehede, kehe te
tice celi lé temehi. Caa te a cunu kolé anaa: Wâé telé
heme lé tee pitaacunaado. Kehe ati ni pwooti telé naa,
ke e taapwii a pitaaba, me a pineité, me ni piciheta, me
ni bwo niimihinaado na ta. 5 §§†[Te nihe wâé telé] ni pi-
cihe na tice anebwén kon, be lé âcehi ni bwo niimihi-
naado telé na time uce mwomwon. Be time lé uce alihi
a juuju. Ke lé niimihi pie, a céihi ne ko Padué, ke a
pwaaden beme o pwo ce delé.

A ju wâé tenye

6 §§‡Te a juuju pie, a céihi tenye ne ko Padué, ke caa te
a wâé tenye na nihe ubwo! Ke wâé heme nye pip-
wodéén ko nina caa e pelenye. 7 §§§Be te tice celi nye
pébé ne éni pwo bwohemwo, ke e te tice mwo celi nye
o mwojuia imi. 8 Ke hemepie pwo ce wiinaado, me ce
epwénenye, ke caa te jan ne konye ninaa.
9 Ke é ne ko lépwona lé tee ko hane ce naamuulé, ke
lé ne [te *Caatana a watihen] me e pipaupaalé, ke lé o
bo â pwo ni naado na ta. Be time lé uce ko alihi pie, lé
teko pipwotahinaado ne kolé mwo, be lé teko âcehi ni-
na te nimelé kon, na te ju piticenaado ne kon.
Pwohewiin heme ko cielé ko itihe toki, ke me tahilé ne
he jié beme lé mwiiê, ke me tielé dieli mwo 18.
10 19Be a watihe ni pétaapwo naado na ta, ke a bwo
wâé tenye a mwani. Hiwon nina lé nihe hane a mwani,

† *1re phrase—Grek: Wâé heme okelo ko pipaunu lépwo ukéiu na lé pihuô ehi.* †† *5.18 Mataio 10.10; 1 Korénit 9.9* ‡ *Penem me dem—Grek: Caaite ni pidenaado.* ‡† *...Wâé heme e hegi a cuhieng—A pwooti te Iésu ne ha a tii te Luka (Luka 10.7). Habwii tenye pie, e niimihi wo Paulo pie, te piwie ana tii ne ha a Élele Iitihi na mwo Coho (le Nouveau Testament), me nina e ha a Élele Iitihi Ânebun (l'Ancien Testament), be tai a pwooti te Padué.* ‡‡ *5.19 2 Korénit 13.1* ‡‡† *5.20 Éféso 5.11* ‡‡‡ *Ni âcélo na lé pipenem delu—Grek: Ni âcélo na pipégalilé. Wieli lépwo âcélo na lé pipwoeabwé te Padué, ne ânebuhe a atebwo ten ne he miiden. Omehi Pii Beetihi 5.11.* § *Grek: Go nemwo piepin me go ne ni im ne ko pace céiu apulie. Go nemwo pipabéé me pipwohewii pana e pwo nina ta. Kehe go pipaciitiko.* §† *Tan ko tautinaado—Heme a tautinaado te Padué, ai a tautinaado te Timoté me ni béé acéihi.* §†† *Nye bo te alihi alecehen—Grek: Time uce jan me neduwolé.*

§‡ *6.1 Éféso 6.5* §‡† *6.2 Filémon 1.16* §† *6.3 Galat 1.6–9* §‡ *E pacémunikenye ko a mulip na wâé te Padué—ai E engen ne ko a céihi tenye.* §§† *6.5 2 Timoté 3.8, 4.4; Tit 1.14* §§‡ *6.6 Filipi 4.11–12; 1 Timoté 4.8; Ébéru 13.5* §§§ *6.7 Job 1.21* 18 *Dernière phrase—Grek: Tahilé [ne ha a jié]. Geme ne mwo ni béé pwooti, beme patemehi a ocine he pwo grek.* 19 *6.10 Éféso 5.5*

ke lé pineuhi a céihi. Ke lé te nihe mu he ni picani kon.

Ni béé huô te Timoté

11 [†]Go cela ko ni naado na ta, go Timoté, be wogo ke
pa apulie te Padué. Go pipwoiipiko, beme wâé te
Padué go. Go mulie ne ha a céihi, me a pipwoééhe, me
a piuca. Ke me bwala a pwonimem. 12 [††]Go cumang ne
ha a pa na wâé, âcehi a céihi tenye [‡]. Ke go imwi
mangihi a mulip ne pele Padué dieli mwo [ke go mulie
ehi hen jenaa]. Be e caa todeko ne ha a mulie naa, ha
a tan na go patemehi a céihi tem ne ânebuhe ni apulie
na hiwon.
13-14 [‡†]É huôhi ne tem pie, me go piténedehi ni patén
na go caa hegi. Ke é pii tem anaa ne he pwahamii
Padué, na e ne a mulihe ati ni naado. Ke é pii mwo ne
he pwahamii Kériso Iésu, pana e te pii cehi a juuju he li
e cuwo he pwahamii gupéno Ponce *Pilate. Go
ténedehi ni patén naa, beme o te tice alili kom; ke me
o te tice celi me o tautiko kon, die ha a tan na e bo
mwojuia mwobé hen wo Padaame henye Iésu Kériso.
15 [‡‡]Be:

E pihuôhi ati wo Padué henye,
na wâé heme nye pipaunueng [‡‡†].
Padaame he ni daame,
ke pa Apihuô te ni apihuô.
E caa pacuwohi a tan
na e bo habwii Kériso
[he e bo mwojuia mwobé.]
16 Te weeng cehi kuti
na e *mulie dieli mwo.
Pwomelaa a pwéélang den [‡‡‡];
pwocoon me nye omeeng;
time uce jan me nye alieng.
O bo pipaunueng he ni tan ati.
Mu kon a pwojunuun dieli mwo.
Wâé heme wonaa! Amen!

Lépwo acéihi na pwo ni wâé telé

17 [§]Go pii ehi te lépwona pwo ni wâé telé ne éni pwo
bwohemwo pie, me lé nemwo pipaunulé. Ke me lé
nemwo céihi ne ko ni wâé telé, be time o uce mu dieli
mwo. Ûhu! Wâé heme lé céihi ne ko Padué, pana e ne
tenye me piticenaado ne kon ati ni naado beme nye
pipwodéén kon. 18 Go pii telé pie me lé pwo ce naado
celi hiwon celi wâé. Ke me lé pati ni béén, ke me lé ne,
me piticenaado ne kon. 19 [§†]Ke me wonaa, ke lé ne a
wéa ko a céiu benaamwon, he na e lang a wâé na juni-
he wéden, na o time uce nyaale: ke *a ju mulip.

Bépinelé

20 Go cile ehi, go Timoté, ana e ne tem wo Padué. Go
nemwo tabemi ni pwocihe na tice ânen na lé nekenye
ité koja a céihi. Be wo lépwona lé taacunaado ko ni
naado naa, ke lé pii pie e pelelé ni bwo temehinaado
[na e bwolu] kehe icehi ana lé gele. 21 [§††]Ke hiwon lép-
wona lé piâ ité koja a ju céihi, be lé âcehi ni âniimihi-
naado naa.
Wâé heme e mu pelewé ati a *pipwoééhe tice ja kon
de Padué.

Adéikewé!

† 6.11 2 Timoté 2.22 †† 6.12 1 Korénit 9.25–26; 2 Timoté 4.7 ‡ Âcehi a céihi tenye—ai Beme go pwopahi a céihi tenye. ‡† 6.13 Ioane 18.36–37 ‡‡ 6.15 Pii Beetihi 17.14 ‡‡† Wâé heme nye pipaunueng—ai E ne tenye a péém me a pipwodéén.

‡‡‡ Pwomelaa a pwéélang den—Grek: E mu ha a pwéélang na time uce jan ne konye me nye âmwonuhi. § 6.17 Luka 12.20 §† 6.19 Mataio 6.20 §†† 6.21 1 Timoté 1.6; 2 Timoté 2.18

2 Timoté

nge céii

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 66 me 67, ha a béalohe bwo mu he karépu te Paulo ne Rome. Omehi Atabuhi ko a tii . A bénebwéne tii na e tii, be time uce bwolihi, ke te ju é alecehen, ke e pwo me taunueng wo Néron, pa daame he lépwo Roma. Be pana e tééti lépwona lé céihi ne ko Iésu.

E tii me dee?

Te Timoté. Omehi Atabuhi ko a tii .

É ko ade na e tii?

E temehi wo Paulo pie, o caa time uce bwali a mulihen, ke e pwotii nge céii Timoté, be te junihe eânimen den, pwohewiin hemepie te pace ju naîn (1.3). E tii beme e habwii a bwo pipwoééhen den, ke me e pamwoiueng ne ha a céihi ten. Ke e pii ten ni bwomunen ne ko lépwo apipune na lépwo agele.

Ade ace âne a tii ce?

Wo Paulo, ke pa apulie na te junihe ubwo nang ne ha a céihi. É ne ha a tii ce, ke e tii ni bénebwéne bwo niimihinaado ten, ke genye alihi a pwonimen, ke ana a junaado ne ten. Weengi a pune na e ne te Timoté ne ha a tii ce:

- Go te ome Iésu, ke go te âcéin taaci, dieli ha a pwonehin, pwohewiiéo (2.8—13; 4.6—8).
- Go paciitihi a mulihem (2.21—22).
- Go nemwo pwo me piwâ go heme go pwo ni penem na e ne tem wo Padaame, be e ne tem a junuun (1.6—8).
- Go tee cumang ne he ni picani me ni téé na e tuie ne kom, mu ko ana wogo, ke pa apulie te Iésu (2.3—7; 4.5).
- Go te cuwo ko piténedehi ni pwooti na juuju, na e mu ha a Tii Iitihi (1.13; 4.14—17), ke go te cuwo ko pipatemehi ke pacémuni ni apulie kon (2.15; 4.5).
- Go tahi taabwon ni cémun na gele (2.21), ke go pipwocile lépwona lé âbé pipwohuô te ni apulie te Padué (3.1—9).
- Go pipégali ni apulie na jan me lé pacémuni ni béén (2.1—2).

A bwomune a tii 2 Timoté

- Pipwobwocu
- Nye te cumang ne he ni céihi tenye
  - E pamwoiu Timoté wo Paulo
  - Pa coda na e piténede Padaame
  - Wo Iésu Kériso ke pa béhabwiinen denye
- Pipwocile nina lé piâ ité koja a juuju
- Ni cémun ne te Timoté
- Bénebwéne pwooti ke bépinelé

Pipwobwocu

1 Woéo Paulo [na é pwotii lé céiiko go Timoté]
woéo pa *apostolo te *Kériso Iésu, âcehi ana
nime Padué kon. Be e pahedeéo ngen me é pii beetihi
a pwooti ko a mulip. Be e caa pii ânebun pie, e bo ne
tenye a mulip naa, na e pwaadeniin bé wo Kériso Iésu.
[2] †Wogo pa ju naîng ne ha a céihi, go Timoté, na te
junihe eânimung dem. Wâé heme e mu kom a *pip-
woééhe tice ja kon me a péém na e âbé mu ko Padué
henye me Padaame Kériso Iésu. Ke [wâé heme go
temehi] a bwo bwala julu ne kom. Adéiko!

E pamwoiu Timoté wo Paulo

[3] ††É heme bwén ke pwang, heme é pwoiitihi, ke é mu
tee cuwo ko pii a niim. Ke é pwo-olé te Padué, pali lé
pipwoeabwé ten wo lépwoli ukéiu tenye. Ke é ko pip-
woeabwé ten mwo, mu ha a ju *pwonimung na time
uce pipé ne kong. [4] É niimihi ali bwo é tem [he li é en-
gen kojako]. Ke junihe nimung me é aliko mwo, ke é o
te junihe pipwodéén hemepie genyu bo pitookenyu
mwo.

Pwo mwo me éle a miû na e kom

[5] ‡É temehi pie wogo, ke go céihi ne ko Padaame mu
ha a ju pwonimem. Be go pwohewii gee tem Loïs, êgi
te mi ê acéihi kojako, ke wo Eunice êgi nyaa tem. [6] ‡†É
mu ko anaa kuti, na é pamwoiuko, beme go wéihi ehi
a âpipati te Padué na e kom, li go hegi he li é ne lupwo
ing huîim. Be caa pwohewii a miû na e caa pwo me e
mele. Ke wâé heme go pwo me éle mwo ‡‡.
[7] ‡‡†Be a *Jenen Iitihi, na e ne tenye wo Padué, ke
time e uce ne me piwâ genye, ai me mwotikenye. Be e
pébé céiikenye a junuun, me a pipwoééhe, me a bwo
pipwoiipikenye! [8] É mu ko anaa, na go nemwo pwo me
piwâ go me go patemehi Padaame henye. Ke go nem-
wo pwo me mwotiko ‡‡‡ ko a bwo mu tong éni he
karépu me den! Kehe wâé heme nyu pimu ibu he ni pi-
cani, mu ko [a bwo patemehi na] a *Pwooti Wâé. [Ke
go cumang ne ko Padué] be e ne tem a junuun [li é
caa pii tem].

A nyebi da céii Padué na e celuimikenye

[9] §E caa *celuimikenye [wo Padué].
Ke e todekenye ati,
beme wogenye ni apulie ten.
Time uce wogenye
na nye pwo anaa;
Kehe te a bwo niimihinaado ten,
na e caa te mi *pajuujuhi,
he mwo te tieden a bwohemwo.
E habwii tenye a pipwoééhe ten
na e pwaadeniin bé wo Kériso.
[10] §†E tuiebé wo Kériso,
pa aceluimikenye;
e pwo me tieden a niihe a mele.
Ke e ne tenye a *mulie dieli mwo.
Weengaa a Pwooti Wâé ten §††!

Time uce piwâ jo me é patemehieng

[11] §‡Wo Padué, ke e pwo me woéo pa céiu apostolo
ten, beme é patemehi a Pwooti Wâé ten naa, ke me é
pacémuni ni apulie kon. [12] Weengaa kuti nina é ko mu
he ni picani kon jenaa. Kehe icehi ana time uce
mwotiéo kon. Be é te temehi Pana é céihi ne kon. Ke é
te céihi me ubwo pie, e bo te wéihi ali e ne tong §‡†,
dieli ha a *Tan Alece.
[13] Go âcehi ni pwooti na juuju, na go caa hegi kojaéo,
ke go mulie hen, ne ha a céihi me a pipwoééhe na e ne
tenye wo Kériso Iésu. [14] §†Ke go cile ehi a [Pwooti Wâé]
na ne tem. Be e bo picani tem a Jenen Iitihi na e mulie
konye.

Pa béénye Onésifor

[15] É ne ko lépwo acéihi mu ha a province Asia, ke go
teko temehi pie, lé bitelé kojaéo; wonaa mwo ne ko
lupwo bééng, wo Figèle me Ermogène. [16] Te icehi
Onésifor. Ke wâé hemepie wo Padaame, ke me e ne a
pipwoééhe ten me de a pwomwoiu ten. Be e tee cuwo
ko picani tong, ke time uce mwotieng me e
pwokarépu pwohewiiéo §‡. [17] Be é he e tuiebé ha a
pwomwo ubwo *Rome, ke time uce mwaale nang ko
haneéo ati he ni piduaan, ke e te tooéo.
[18] Ke go teko temehi ehi ati ni penem na wâé na e
pwo me dong ne ha amu ten é Éféso. Ke é ile Padaame
me e habwii ten a pipwoééhe ten §§†, ha ace Tan celi e
bo tauti a bwohemwo wo Padué.

Pa coda na e piténede Padaame

2 É mu ko ati [ni naado naa] go pa naîng, ke wâé
heme go cumang ne ko a *pipwoééhe tice ja kon
de Kériso Iésu. [2] A pwooti na go caa téne heme é pii ne
ânebuhe ni apulie na hiwon jélé, ke wâé heme go ne
te ni apulie na mwomwon jélé, lépwona jan ne kolé
me lé pacémuni ni béé apulie.

---

† *1.2 Apostolo 16.11; 1 Timoté 1.2* †† *1.3 Apostolo 23.1* ‡ *1.5 Apostolo 16.1* ‡† *1.6 1 Timoté 4.14* ‡‡ *Miû na e caa pwo me e mele…éle mwo—ai A miû, na wâé heme go pwo me junihe tole.* ‡‡† *1.7 Roma 8.15* ‡‡‡ *Go nemwo pwo me mwotiko—A pwooti tanim he pwo grek, ke a bwopiinen pie Mwotikenye ne éni, ke é ne ha a niide a tii 12 ke 16.* § *1.9 Éféso 2.8–9; Tit 3.5*

§† *1.10 Ébéru 2.14* §†† *Weengaa a Pwooti Wâé ten—ai É mu ko a Pwooti Wâé.* §‡ *1.11 1 Timoté 2.7* §‡† *Ali e ne tong—Wieli a mulihe Paulo, ai wieli a Pwooti Wâé.* §† *1.14 1 Timoté 6.20* §‡ *Time uce mwotieng me e pwokarépu pwohewiiéo—Grek: Time uce tanim nang ko ni itihe toki kong.* §§† *A pipwoééhe ten—ai A pipwoééhe te Padué.*

3 †Go pé ce dem mu ko ni picani na genye mu hen,
pwohewii pa coda te Kériso Iésu. 4 Be pa coda na ni-
men me e piwâéeng wo pa caa ten, ke time e uce neni-
men ne ko ni penem na e pwomwo koja a mwocoda.
5 ††Ke wo pace ajele, ke te tice cemen hemepie time e
uce âcehi ni patén ko a jele.
6 ‡[Pwohewii ali nye mu pii pie]: Wo pana e te nihe
penem he ni apwoamu, ke e o te mi pé ni acehi ni pen-
em den. 7 Go pitautinaado ehi ne ko nina é ko pii tem,
be e o bo pwo me go temehi ati wo Padué.

Wo Iésu ke pa béhabwiinen denye

8 ‡†Wâé heme go piniimihi pie, e caa mulie cemwo
mu ha amele wo Iésu Kériso, pa piebehi pa daame
*Davita. Weengaa kuti a Pwooti Wâé na é ko pateme-
hi.
9 ‡‡Ke é ko mu he ni picani mu ko a Pwooti Wâé naa,
ke lé taa kong ni itihe toki pwohewii pace ataunuhi
apulie. Kehe pwocoon me lé taa a pwooti te Padué!
10 Ke é te pé ne huîing ati ninaa, be me de nina e pipé-
galilé wo Padué. Ke me woélé mwo, ke me celuimilé
mu ko Kériso Iésu, ke me lé mulie ha *a wâé na ubwo
[te Padué] dieli mwo. 11 ‡‡†Be a juuju a pwooti [na nye
mu pii pie]:

Hemepie genye mele me Iésu,
ke genye o te mulie mwo
  me weeng.
12 ‡‡‡Ke é hemepie genye cumang,
ke genye o pihuô me weeng.
Kehe mepie muhi tenye kon,
ke weeng mwo,
ke o te muhi ten konye.
13 §Kehe mepie time nye uce cumang,
kehe icehi ana weeng,
  ke e te cumang.
Be weeng ke e te mu
  ha a bwo mu ten.

Pipwocile nina lé â ité koja a juuju

14 §†Go paniimihi ni pwooti naa te ati [lépwo acéihi].
Ke go pii me mwoiu telé ne he pwahamii Padué pie,
me lé nemwo pitaacunaado. Be te ju piticenaado ne ko
ni pwocihe naa, be e pwotahi ne ko lépwona lé ko
tabemi.
15 §††Wogo, ke go mwoiu ne he ni penem dem, ke go
pii ehi a pwooti na juuju, beme e o pipwodéén wo
Padué ko a penem dem, ke me time o uce tanim go
kon.
16-17 §‡ §‡†Go nemwo mu pele lépwo apulie na lé uti ni
jepule na te ju piticenaado ne kon, pwohewii Iméné
me Filète. Be ni pwooti naa, ke pwohewii ni ahinaado
ne he ni ééwé na tee piubwo ngen. Ke e pébé ni huô
na time e uce paciiti Padué.
18 Kehe é ne ko lupwonaa, ke lu caa piâ ité koja a juu-
ju, be lu pii pie, lé caa mulie cemwo wo lépwo amele,
[ke o caa te tice mulie cemwo celi me nye ucéihi]. Ke
me lu wonaa, ke lu pwotahi ni céihi te ni béé apulie.
19 §†Kehe e te mu mang a paan na e ne wo Padué.
Weengi ni pwooti na pii ne kon: *Wo Padaame, ke e te
temehi nina te ni apulie ten [ke e te alihi ni penem
delé me den].*

Nahoum 1.7

Ke a céiu mwo: «Ke wo pana e pii pie, pa apulie te
Padué, ke wâé heme e piâ ité koja a ta.»
20 Ha a mwa te paceli te junihe pipwonaado ne kon §‡,
ke time e o uce mu hen cehi ce tam celi ubwo a cuhin
§§†. Kehe o te pwo mwo ce tam pule, be te ni pihe ati ni
tan. Ke ni tam na junihe wâé, ke ni pihe ni tan na
genye pwo ni piwiinaado hen na ubwo. 21 Ke hemepie
go pétaabwon ni ta pwo tem mu ha a pwonimem, ke
ni cémun na gele, ke go o pwohewii a tam na wâé me
de Padué. Ke e bo pééko me pa bépenem den. Ke o bo
hiwon ce pétaapwo penem celi wâé celi e bo pwo ne
kom.

Go cela ko a ta me a gele

22 §§‡Go cela ko ni bwo niimihinaado na ta te ni ewa,
go Timoté. Ke go hane me go mulie ha a mulie na
mwomwon ne ha a céihi, me a pipwoééhe, me a
péém. Be weengaa a bwomu te lépwona lé paciiti §§§
Padaame, mu he ni ju pwonimelé na wâé ne he pwa-
hamiin.
23 18Go nemwo pipéce ne ko ni picihe na tice ânen, ke
piticenaado ne kon, be e âbé mu ko ninaa ni pitaacu-
naado. 24 Kehe wo pana e pipwoeabwé te Padaame, ke
wâé heme time uce pa ataacunaado. Ke wâé heme
bwala nang, ke me e pé ne kon ni naado na lé pii ne
kon. Ke me e temehi pacémunilé ehi.
25 Be wâé heme e temehi cihe me bwala ne ko lép-
wona lé cubwonieng. Ke é mulang, ke e bo picani telé
wo Padué me lé pininim, ke me lé temehi a juuju. 26 Ke
lé o bo wie mu he ni pwojé te *Caatana na e teko
imwilé. Ke o caa time lé uce pwo nina nimen kon, be
caa wâé ni bwo niimihinaado telé.

† *2.3 2 Timoté 1.8* †† *2.5 2 Timoté 4.8* ‡ *2.6 1 Korénit 9.7*
‡† *2.8 Roma 1.3; 1 Korénit 15.4* ‡‡ *2.9 Éféso 3.1,13; Filipi 1.12–14*
‡‡† *2.11 2 Korénit 4.11* ‡‡‡ *2.12 Mataio 10.33* § *2.13 Roma 3.3–4;
Tit 1.2* §† *2.14 1 Timoté 6.4; Tit 3.9* §†† *2.15 1 Timoté 4.6*
§‡ *2.16 1 Timoté 4.7* §‡† *2.17 1 Timoté 1.20* §† *2.19 Ésaïe 52.11;
Ioane 10.14; 1 Korénit 8.3* §‡ *A mwa te paceli te junihe pipwonaado
ne kon—Grek: A mwa na ubwo.* §§† *Ce tam celi ubwo a
cuhin—Grek: Ce tam na pwo ko mwani megele me mwani pwojo.*
§§‡ *2.22 1 Timoté 6.11* §§§ *Paciiti—Grek: Tode.* 18 *2.23 1 Timoté
4.7*

O hiwon nina lé pipwohuô

3 †Wâé heme go temehi pie, he *ni bénebwéne tan,
ke o caa tuiebé ni benaamwon na binyi. 2 Be ni
apulie ke [o te junihe ta jélé]:
Lé o te piniimilé cehi;
Ke o wâé telé a mwani;
Ke ubwo ni pwonimelé, ke lé o pipii delé;
Ke lé o pii me ta Padué;
Ke o time lé uce piténede lu nyaa me caa telé;
Ke o caa time lé uce pwo-olé.
Ke o time lé uce paciitihi ni naado na iitihi;
3 Ke mwoiu ni pwonimelé, ke te tice pipwoééhe kolé;
Ke lé pii me ta lépwo béén;
Ke lé mulie hauli;
Ke lépwo a-okéé;
Ke lé cubwonihi ni naado na wâé;
4 Ke lé icu lépwo béélé;
Ke lé o pwohewii lépwona pipenem ni punilé ††;
Ke lé pipwohauli;
Ke wâé telé a pipwodéén ité koja Padué.

5 ‡Ke lé o gahe pwo me lépwo apulie te Padué, ke lé
âcehi ni bwomu te ni acéihi, kehe icehi ana o te tice ni-
ihe ni céihi telé [ne he ni mulihelé]. Ke go cela ko ni
apulie na lé wonaa!
6 [Ke mwo teko wonaa jenaa] be lé mwo te picedi
pwomwo wo lépwo béén mu kolé, ke lé pihaami ni
toomwo na time uce mang ehi ni céihi telé. Be ni
toomwo naa, ke lé te niimihi pie nihe ubwo ni ta pwo
telé ‡†, be te nihe gaale ni pwonimelé ne ko ni pétaap-
wo naado. 7 Ke lé tee cuwo ko picaa ni naado, kehe
pwocoon me lé temehi a juuju.
8 ‡‡Lépwo apipune agele naa, ke lé pwohewii Janès
me Jambrès ‡‡†, na lu cuwode *Moosé bwolihi. Be ni
apulie na lé mu cubwonihi a juuju. Ke time uce wâé ni
bwo niimihinaado telé, be te tice paa a céihi telé. 9 Ke-
he icehi ana time lé o uce â ité. Be ni apulie ke lé o
bobe alihi a bwo pipwohauli telé, pwohewii ali lé alihi
ne ko Janès me Jambrès.

Ni cémun ne te Timoté

10 Kehe icehi ana wogo go Timoté, ke go caa te nihe
temehiéo, ke [wâé heme] go âcéing na ati he ni naado:
ni cémun dong, ke ni bwomu tong, me ni bwo niimihi-
naado tong; ke a céihi tong ne ha a bwo uca tong; me
a pipwoééhe tong, me a bwo cumang dong. 11 ‡‡‡Go te
temehi mwo a bwo pwotahinaado ne kong, ke ni pi-
cani na é mu hen, ne Antioche ne Pisidi, ne Ikone, ke é
ne Listre. Kehe icehi ana e te celuimiéo mu he ni naa-
do naa wo Padaame. 12 §Ke te wâé, be heme nimenye
me nye âcéi Kériso Iésu, ke me nye mulie ha a mulie
na wâé te Padué, ke lé o te pwotahinaado ne konye.
13 Kehe é ne ko lépwona ta jélé me lépwo apip-
wohuô, ke lé bobe te junihe pwo kuti nina ta. Ke lé bo
pipwohuô te ni béén, kehe icehi ana o bo uce te pip-
wohuô telé mwo.
14 Kehe wogo, ke wâé heme go âcehi a juuju na go
caa picaa, ke nina go caa céihi ne kon. Be go te temehi
lépwona lé pacémuniko. 15 Be go temehi ni *tii iitihi
mu ha a bwo ewa go. Ke e ne tem a bwo temehinaado
ko a bwo celuimikenye mu ko a céihi tenye ne ko
Kériso Iésu.
16 §†Be lé tai âbé mu pele Padué ati ni pwooti ne he ni
tii iitihi, beme picaa tenye ana juuju, ke me patemehi
tenye ko ni cémun na gele, ke me pamwom-
wonikenye, ke me e pacémunikenye ko a bwo mulie
ha a mulie na wâé ke mwomwon §††. 17 Te é mu ko ni tii
iitihi na [e penem konye wo Padué, beme] wogenye
lépwo apenem den §‡. Ke e pipwopweekenye beme nye
pwo ati ni naado na wâé.

Go patemehi a pwooti te Padué

4 E bo âbé pihuô te ni apulie ati wo Kériso Iésu, ke
e bo tautilé: nina lé mwo mulie me lépwona lé caa
mele. É mu ko anaa, na é huôhi ne tem ne he pwa-
hamiin, ke é ne he pwahamii Padué pie: 2 Go te cuwo
ko patemehi a pwooti te Padué, ati he ni benaamwon,
hemepie wâé, ai hemepie ta. Ke go pacihe lépwona lé
pwo nina ta. Ke go picani ne kolé, ke go ne ni pune te
ni apulie, ke go pacémunilé ehi, ke go pamwoiulé, ke
go pwo ati ninaa ne ha a piuca.
3 §‡†Be e o caa tuiebé a benaamwon na o caa muhi te
ni apulie me lé téne a [pwooti te Padué na] a juuju. Ke-
he lé o te âcehi nina nimelé kon na ta. Ke lé o tee hane
lépwoce caa te cémun celi hiwon jélé, celi lé ju pii cehi
nina wâé telé me lé téne. 4 Be bwéjé jélé ne ko a juuju,
ke lé bwo te tabemi ni jepule na gele.
5 Kehe wogo, ke wâé heme go pipwoiipiko ne ha ati
ni naado. Ke go pé ne huîim ni picani, ke go cumang.
Ke go patemehi a Pwooti Wâé, ke go panebwénihi ati
ni penem na e ne tem wo Padué, be wogo ke pa apen-
em den.

É caa pwo a pa na wâé

6 §†É ne ko woéo, ke é o caa patupwo a mulihung be-
me é *pwoâpwailo kon te Padué. Be e o caa tuie a be-

† *3.1 1 Timoté 4.1* †† *Lé o pwohewii lépwona pipenem ni punilé—ai Lépwo a-okéé.* ‡ *3.5 Mataio 7.15,21; Tit 1.16* ‡† *Lé tee niimihi pie nihe ubwo ni ta pwo telé—ai Hiwon ni ta pwo telé.* ‡‡ *3.8 Exode 7.11* ‡‡† *Janès me Jambrès—Wieli lupwo apulie mu ko lépwo apwotuté te pa daame Faraô na lé pwobwoni Moosé ne Aigupito. Omehi Exode 7.11,22.* ‡‡‡ *3.11 Apostolo 13.14−52, 14.5,8−20*

§ *3.12 Mataio 16.24; Ioane 15.20; Apostolo 14.22* §† *3.16 Roma 15.4* §†† *Pacémunikenye ko a bwo mulie ha a mulie na wâé ke mwomwon—ai Patemehi tenye ni naado na wâé, ke ni naado na ta.* §‡ *1re phrase—Grek: Beme o hején pa apulie te Padué.* §‡† *4.3 1 Timoté 4.1* §† *4.6 Filipi 2.17*

naamwon na é o caa mele hen. 7 †É caa pwo a pa na
wâé, ke é caa panebwénihi a pitéte tong, kehe é te
imwi mangihi a céihi tong ††. 8 ‡Ke é ha a benaamwon
ce, ke e ko ucéiéo na a cemung: a kuron na e bo ne
tong wo pa atautinaado na mwomwon nang, ha a Tan
na e bo tauti ni apulie hen. Be e bo ne te ati lépwona
eânimelé ten, ke lé ucéihi a tan na e bo âmwobé hen.

Bénebwéne pwooti

9 Wâé heme go epin bé céiiéo. 10 ‡†Be e caa engen ko-
jaéo wo Démas, be te junihe wâé ten ni naamuu a
bwohemwo ce, ke e â Tésalonik. Kehe wo Kresen, ke e
â Galat; ke wo Tit, ke e â Dalmati. 11 Ke te icehi Luka na
ko e éni pelong. Kehe go hane Maréko, ke go todeeng
me e âbé céim. Be pana e te nihe picani tong ne he ni
penem na e ne tong wo Padué. 12 É ne ko Tichike, ke é
neeng nge Éféso.
13 ‡‡Hemepie go bo âbé, ke go bwo pébé a palito li é
ne pele Karpus ha a pwomwo ubwo Troas. Ke go bo pé
mwobé ni tii tong; ke go nemwo neuhi ni tii li tii ne
pwo li imuto ‡‡†.
14 ‡‡‡E te nihe pwo tong ni naado na ta wo Alexandre,
pa acii toki. Kehe icehi ana wo Padaame, ke e bo te ne
ten ce cuhi ni penem den [na ta]. 15 Ke go pip-
wocileeng, be e te junihe cubwonihi ni pwooti teme.

Lé tai patupwoéo

16 É ha a tan na tabuhi tautiéo hen ne he mwopitauti-
naado, ke te tice celi lé picani tong, be lé te tai patup-
woéo. Kehe wâé heme e pineulé wo Padué. 17 Kehe
icehi ana e te picani tong wo Padaame, ke e te pam-
woiuéo. Ke e ne tong a niihen beme é patemehi ati a
pwooti ten ne te lépwona time uce lépwo *Juif na lé
mu éni. Ke e celuimiéo mu ha a pwo liô § [a bwopiinen
pie ha a mele]. 18 [Ke é te temehi pie] e o bo te celuim-
iéo koja ati ni béé naado na ta, ke e bo pééo da ha a
Mwametau ten he *miiden. Me paunueng ke adéieng
dieli mwo! Wâé heme wonaa! Amen!

Bépinelé

19 §†Bwocu te Priscile me Akilas me a pwomwoiu te
Onésifor. 20 §††E te mu Korénit wo Éraste. É ne ko
Trofime, ke é âbé kojaeng ne Milet, be cunu nang.
21 Timoté, go piepin bé, ânebuhe a benaamwon na
ubwo a bwala hen.
Lé pii pie me bwocu tem wo Eubule, ke Pudens ke
Lin, me Klaudia, ke ati ni béénye na lé céihi ne ko
Kériso na élé éni.
22 Wâé heme e pelem wo Padaame [go Timoté]. Ke
me e mu pelewé ati a *pipwoééhe tice ja kon den.

Adéikewé!

† *4.7 1 Timoté 6.12* †† *É te imwi mangihi a céihi tong—ai Ke é caa piténedehi, dieli ha anebwén kon.* ‡ *4.8 1 Korénit 9.24–25* ‡† *4.10–11 Apostolo 15.37–39; 2 Korénit 8.23; Kolosé 4.14* ‡‡ *4.13 Apostolo 20.6* ‡‡† *Tii li tii ne pwo ni imuto—Parchemins. Ubwo a cuhin koja ni pwopié (papyrus), be nihe mwoiu.* ‡‡‡ *4.14 Psaume 62.13; Roma 2.6; 1 Timoté 1.20*

§ *Liô—Lion.* §† *4.19 Apostolo 18.2; 2 Timoté 1.16–17* §†† *4.20 Apostolo 19.22, 20.4; Roma 16.23*

Tit

nge céii

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 62 me 66, ânebuhe a bénebwéne bwo mu te Paulo he karépu ne Rome, me a bwo mele ten nelang. Wieli e mu Macédoine wo Paulo. Omehi Atabuhi ko a tii . E tii ha a benaamwon na e tii a bécéiuhe tii ten ne te Timoté.

E tii me dee?

Te Tit, pa naî pa céiu Grek, na e mu pwo a één Krète. E céihi ne ko Iésu mu ko Paulo (1.4). É ha a jo 46, ke e âcéin nge Iérusaléma (omehi pwahamii tii 2). Ke 10 ni jo alecehen, ke e âcéi Paulo ha a béciéhe bwo engen den, ke lu pipenem ibu, beme lu pipatemehi a Pwooti Wâé (omehi pwahamii tii 2, 7, 8, me 12). É alecehen, ke wo Paulo, ke e neeng nge Krète, beme e pihuô te ni acéihi (1.3).

É ko ade na e tii?

Nime Paulo me e ne ce cémun de Tit, beme e pwoiipihi a bwo pimu ibu te lépwo acéihi ne Krète.

Ade ace âne a tii ce?

Wo Paulo, ke e paniimihi te Tit, ke e pii ten a bwo mulie te pana nimen me e pihuôhi ni acéihi. Ke e ne mwo ni pune te lépwo acéihi: te lépwo ukéiu, te ni ewa toomwo, te ni ewa aiu, me lépwo acéihi na lépwo apenem tice ja kon te lépwo apulie na pwo naamuulé. Ke e patemehi telé a mulie na wâé te Padué.

A bwomune a tii te Tit
- Pipwobwocu
- Pé ehi ni acéihi @ ke cubwoni lépwo apwopune na lépwo agele
- A bwo mulie ha a mulie na wâé
  - A bwo pacémuni ni acéihi
  - A mulie na mwo coho
- Bénebwéne pwooti ke bépinelé

Pipwobwocu

1 Woéo Paulo [na é pwotii lé céiiko, go Tit]. Woéo
pa eabwé te Padué, ke é *apostolo te Iésu
*Kériso.
[E pahedeéo wo Padué] beme é ne me piubwo da a
céihi te lépwona e caa pipégalilé. Ke e pahedeéo, be-
me é patemehi a juuju ko Iésu, beme lé mulie, ke me
lé mu mang ko Padué. 2 †Ke me wonaa, ke lé o céihi
me ubwo pie, e o mu kolé a *mulie dieli mwo ne pele
Padué. Be ânebuhe [a bwo ne na a bwohemwo] ke e
caa mi pii pie, e bo ne tenye a mulie naa, ke time e uce
gele.
3 Ke é ha a benaamwon na e caa te mi pacuwohi wo
Padué, pa *aceluimikenye, ke e caa patemehi a pwooti
ten naa, ke e pahedeéo beme é pipatemehi.
4 ††Wogo Tit, ke go pwohewiin heme te pa ju naîng,
mu ko a céihi na e pineibukenyu. Wâé heme e mu kom

† *1.2 Kolosé 1.27*

†† *1.4 Roma 1.7; 2 Korénit 8.23; Galat 2.3; 2 Timoté 4.10*

a pipwoééhe me a péém na e âbé mu ko Padué henye
me Kériso Iésu, pa aceluimikenye.

Go pé ehi ni acéihi

5 É he li é pineko ne pwo a één Krète, ke é pii tem pie,
me go bo tee panebwénihi ni penem denyu nelang. Be
wâé heme go ne ce apihuô te ni acéihi, ne he ni béé
mwopopwaalé.

Pipégali ehi ni apihuô

6-7 †Mepwo é ne ko pa apihuô te ni acéihi, ke wâé
heme a mulihen, ke me pipwoiipihi, ne ânebuhe ni
apulie ati, beme te tice celi me tautieng kon:

Me e te mu ehi ko ê mwoden ††;
Me time e uce pipaunueng;
Me time uce pa aûdu;
Me time uce pa a-okéé, me pa apipiéi;
Me time e uce pipwohuô beme hane mwani;
Ke wo lépwo naîn, ke me lépwo acéihi ne ko Iésu, ke
me lé piténelé, ke me time lé uce mulie hauli.

8 Wâé heme:

E hegi ehi ni apulie na lé tuie ne pelen;
Ke me eânimen ko ni naado na wâé;
Ke me e pininim ehi;
Ke me e mwomwon ke e pipwoiipieng.

9 Ke wâé heme e âcehi a pwooti na juuju, na patemehi
[te ni acéihi]. Ke me wonaa, ke o juuju a pune, na e ne
te ni apulie, ke e pamwoiulé kon. Ke o jan me e pate-
mehi te lépwona lé pwobwonihi a pwooti.

Go capuhi ni pwo ni agele!

10 ‡Te nihe hiwon ni apulie na time lé uce piténedehi,
ke lé pigeti ni apulie ko ni pwooti telé, na piticenaado
ne kon. Lé te nihe mu pele ni Juif na lé caa céihi [ke lé
wâgo ko ni béén pie, me *pwotegoop telé]. 11 ‡†Wâé
heme go capuhi ni pwolé. Be lé pacémuni ni apulie ko
ni naado na time uce ni juuju, ke lé pwo me pipenem a
céihi te ni pwomwoiu. Ke a céiu mwo, ke lé hane
mwani ko ni gele na lé pii.
12 Be te pa céiu apulie pitemang mu pele lépwo
apulie Krète, na e pii ko ni béén ne ha a puapulie ten
pie:

«Pa apulie mu Krète,
pa agele, me pa apwoemaan.
Te nihe pa awiinaado.
Time e uce piténedekenye;
pa wota apiwii!»

13 ‡‡A pwooti naa, ke te a juuju. É mu ko anaa kuti, ke
wâé heme go pacuwolé me péélelé, beme mwomwon
a céihi telé. 14 ‡‡†Ke go pii telé pie, me lé nebwén na lé
tee tabemi ni jemaa ke ni huô na gele te ni béé *Juif.
Be lé jéilé ne ko a juuju. 15 [Lé paciitihi me nye nemwo
wii ni béé wiinaado. Kehe icehi ana nye temehi pie]:

Ati ni naado, ke wâé
ne te nina wâé ni pwonimelé.
Te tice celi wâé
ne te nina ta ni pwonimelé,
me nina muhi telé me lé céihi.

Wonaa, be ta ni bwo temehinaado telé, me a *pwocihe
na e âbé mu he ni pwonimelé. [Be time lé mu uce téele
pineitééhi nina wâé me nina ta.] 16 ‡‡‡Lé pii pie lé teme-
hi Padué, kehe icehi ana é ne he ni bwomu telé, ke lé
piâ ité kojaeng. Time lé uce piténedeeng, ke muhi ten
ko nina lé pwo. Piticenaado ne ko ati ni penem delé, ke
caa te junihe pwocoon me lé pwo ace céiu naado celi
wâé.

A bwo pacémuni ni acéihi

Ni ukéiu

2 Wogo, go Tit, wâé heme go pacémuni lépwo
apulie ko ni cémun na mwomwon. 2 Go pacémuni
ni ukéiu aiu, beme lé pipwoiipilé, me pipwocilelé. Ke
wâé heme lé mulie ne ha a céihi, me a pipwoééhe, me
a piuca. 3 §Ke go pii te ni ukéiu toomwo pie, wâé heme
lé cile ehi a mulie na wâé ne ale Padué. Ke lé nemwo
pipii apulie, ke lé nemwo nihe ûdu tabe megele. Wâé
heme lé habwii ne he ni bwomu telé, ni naado na wâé
me nye pwo.4 Ke wâé heme lé pacémuni ni toomwo na
pwo ni aiu helé, beme:

Lé pipwoééhe ni aiu helé, me ni naîlé;
5 §†Lé pipwoiipilé;
Lé penem ehi ne he ni pomwa telé;
Lé pwo me piwahin jélé ne ko ni aiu helé.

Ke me wonaa, ke ni apulie, ke me time lé o uce pii me
ta a pwooti te Padué.

Ni ewa

6 Go pamwoiu ni ewa, beme lé pipwoiipilé. 7 §††Ke wo-
go mwo, na ati he ni bwomu tem, ke wâé heme go
habwii telé ni ju bwomu tenye. Ke go pacémunilé, ha a
ju pwonimem.
8 §‡Wâé heme ni pwocihe tem, ke me juuju, ke wâé,
beme time lé o uce pipiiko. Ke wo lépwo apwotahinaa-
do ne konye, ke me o tanim jélé, be o te tice celi lé
tooli me lé pipii me ta genye kon.

---

† 1.6 1 Timoté 3.2–7; 2 Timoté 2.24–26 †† *E te mu ehi ko ê mwoden*—Grek: *Te céiu ê mwoden.* ‡ 1.10 1 Timoté 4.7 ‡† 1.11 2 Timoté 3.5–6; 1 Pétéru 5.2

‡‡ 1.13 2 Timoté 4.2 ‡‡† 1.14 1 Timoté 4.7 ‡‡‡ 1.16 1 Ioane 1.6, 2.4 § 2.3 1 Timoté 3.11 §† 2.5 Éféso 5.22 §†† 2.7 1 Timoté 4.12 §‡ 2.8 1 Pétéru 2.15

Ni apenem tice ja kon

9 †Wo [lépwo acéihi na] lépwo *apenem tice ja kon de
ni apulie, ke wâé heme lé pwo me piwahin jélé ne ko
ni caa telé, na ati he ni naado. Wâé heme lé hane ace
bwopwonen me piwâé jélé me ni caa telé. Ke me time
lé uce hegi ne telé ko a okéé. 10 Ke me lé nemwo
bunelé. Wâé heme lé habwii telé pie lé juuju, ke lé
mwomwon ne ha ati ni naado na lé pwo. Ke me won-
aa, ke lé o alihi wo lépwo apulie pie a pwooti te Padué,
pa *aceluimikenye, ke a naado na nihe wâé, ke *adéi-
hi.

A mulie na mwo coho

11 Wo Padué, ke e caa habwii a *pipwoééhe tice ja
kon den, beme e celuimi ati ni apulie. 12 ††Ke e pacému-
nikenye ko a pipwoééhe ten naa, beme nye necu ati ni
huô na time nye uce paciiti Padué kon, me nina te ni-
menye kon na ta. Ke me wonaa, ke nye mulie ha a be-
naamwon ce, ha a mulie na pipwoiipihi, ke mwomwon,
ke nye paciiti Padué.
13 Genye *ucéihi ne ha a céihi a tan na te nihe wâé. É
ha a tan naa, ke e bo mwojuia mwo wo Iésu Kériso ne
ha a bwo ubwo na a wâé ten. Be weeng Padué henye,
ke pa aceluimikenye. 14 ‡E caa patupwo a mulihen, be-
me e tuwokenye koja ati ni bwomu tenye na ta. Ke e
pwo me wogenye a puapulie ten, na caa tice ta kon, ke
te cuwo ko nimen me e pwo ana wâé.
15 ‡†Weengaa ana wâé heme go pacémuni ati ni
apulie kon, ke go pamwoiulé, ke go pacihelé. Be etem
a mwomwon me go wonaa. Ke go nemwo uce pwo me
e téétiko wo pace céiu apulie.

Geé hane me geé pwo ana wâé

3 ‡‡Go paniimihi [te ni acéihi na élé pelem ne Krète]
pie, me lé pwo me piwahin jélé ne ko ni daame,
me ni apihuô, me ni gupéno, ke me lé piténedelé. Ke
wâé heme lé te cuwo ko hane me lé pwo ni penem na
wâé. 2 Lé nemwo pii me ta ce béé apulie. Ke lé nemwo
pitaacunaado. Wâé heme lé pipwoiipilé, me bwala jélé,
ke me lé pwo me piwahin jélé, ne ânebuhe ati ni
apulie.
3 ‡‡†A juuju pie, é ha a benaamwon na mwo time
celuimikenye, ke mwo te tice aceli nye temehi [ne ko
Padué]. Ke muhi tenye me nye piténedeeng. Ke nye pi-
patupwokenye, beme nye piâ ité kojaeng. Ke wogenye
ni *apenem tice ja kon ne ko nina te nimenye kon na
ta, me ni pipwodéén hauli. Nye mulie ha a mulie na ta.
Nye pitaaba. Ke pimuhi tenye konye. 4 Kehe icehi ana:

E habwii a bwo wâé nang
wo Padué pa *aceluimikenye,
be e pipwoééhenye.
5 ‡‡‡E te celuimikenye cehi
ko a *pipwoééhe tice ja kon den,
kehe time uce wogenye,
na genye piceluimikenye
ko ni penem denye.
E ne me puukenye
ko a *Jenen Iitihi.
[E puu ni ta pwo tenye
mu he ni pwonimenye.]
E ne me nye âbeele cemwo,
ke e ne tenye a mulie
na mwo coho.
6 §E ne konye a Jenen Iitihi
mu ko Iésu Kériso,
pa aceluimikenye.
7 E ne me nye mwomwon
ne ânebuhen,
mu ko a pipwoééhe ten.
O mu konye a *mulie dieli mwo,
be e caa mi pii,
ke genye te céihi ne kon.

8 Weengaa a pwocihe na a juuju.

Necu ni picihe ko a pwoiitihi

Nimung go Tit me go mwoiu ko pii ninaa, te ati lép-
wo acéihi ne ko Padué. Be me wonaa, ke me lé te cu-
wo ko pwo ni penem na wâé. Ke me nina lé pwo, ke o
wâé heme junaado ne te ni apulie ati. 9 §†Go pile ni
jepule hauli ne ko ni nii ni watihenye: [ni bwo pipii delé
ne ko a pwoiitihi]. Go cela ko ni pitaacunaado ko ni
*patén de Moosé. Be ati ninaa, ke piticenaado ne kon,
ke time uce ni naado na e picani tenye.
10 §††Hemepie pwo pace apulie celi e pwo me time lé
uce piténelé ne ni acéihi, ke go cihe ten a bécéiuhen,
ke a béalohen. [Ke mepie time e uce piténedeko] ke go
neeng ité koja ni acéihi. 11 Be pa apulie na e wonaa, ke
e caa padep koja a juuju. Ke e pwo ana ta, ke e te
picieeng mwo.

Bénebwéne pwooti

12 §‡É bo ne lé céiiko Artémas, ai wo Tichike. Ke mepie
e tuie lé, ke go piepin ko âbé tooéo ne ha a pwomwo
ubwo Nikopolis. Be nimung me é mu lang, ha a be-
naamwon ko ta-amu. 13 §‡†Ke go picani te Zénas pa avo-
ka §†, me Apolos, ke geé piwâam ko a bwo engen delu
kojakewé, beme o te tice celi tice telu. 14 §‡Be me won-
aa, ke ni acéihi béénye [ne Krète] ke me lé picaa a bwo

† 2.9 1 Timoté 6.1 †† 2.12 1 Ioane 2.16 ‡ 2.14 Exode 19.5; Deutéronome 4.20, 7.6; Ézékiel 37.23; Galat 1.4; 1 Pétéru 2.9 ‡† 2.15 1 Timoté 4.12 ‡‡ 3.1 Roma 13.1–7; 1 Pétéru 2.13–14 ‡‡† 3.3 1 Korénit 6.11; Éféso 2.2, 5.8

‡‡‡ 3.5 Éféso 5.26; 2 Timoté 1.9 § 3.6 Apostolo 2.17–18 §† 3.9 2 Timoté 2.14,16 §†† 3.10 Mataio 18.15–17 §‡ 3.12 Éféso 6.21–22; Kolosé 4.7–8 §‡† 3.13 Apostolo 18.24; 1 Korénit 3.5–6, 16.12

pwo ne nina wâé, beme lé picani te nina tice telé. Be wâé heme pwo ce acehi ni penem delé.

Bépinelé

15 Ati ni acéihi na élé pelong, ke lé adéiko. Ke go pwobwocu te ni ju béénye ne ha a céihi, na élé lang.

Ke me e mu pelewé ati a pipwoééhe tice ja kon de Padué.

Adéikewé!

§† *Pa avoka—Avocat. Pa apipwopainye ne he mwotautinaado.*
§‡ *3.14 Éféso 4.28*

Filémon

nge céii

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Paulo, pa apostolo. Ke e mu pelen wo Timoté.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 60 me 62, ha a bécéiuhe bwo mu he karépu te Paulo ne Rome . Ha a benaamwon naa, ke e tii ni tii na paa: a tii ce, nge céii Filémon; ke ni béé tii mwo nge céii lépwo Éféso, ke lépwo Filipi me lépwo Kolosé.

E tii me dee?

Te pa céiu acéihi na a niin pie Filémon ne ha a pwomwo ubwo Kolosé. Pa béé Paulo ko penem (1.1), ke pa apulie na pwo naamuun, be pwo ni apenem tice ja kon den.

É ko ade na e tii?

Wo Onésime, pa apenem tice ja kon de Filémon, ke e bune ni mwani ten, ke e cela. Ke e tehene nge ha a pwomwo ubwo Rome, ke pitapitilu me Paulo nelang. Ke é mu ko a pwooti te Paulo, ke e céihi ne ko Iésu wo Onésime. Ke wo Paulo, ke e neeng ngemwo pele Filémon. Ke e pwotii nge céiieng, beme e hegi mwo Onésime, pwohewii pa acéihi béén ne ko Iésu.

Ade ace âne a tii ce?

Ha a benaamwon na lé pihuô hen wo lépwo Roma, ke hiwon ni apulie na pwo ni apenem tice ja kon delé. É ne he ni bwo niimihi nen de ni apulie na hiwon jélé, ke piticenaado ne ko ni apenem tice ja kon delé. Kehe icehi ana e habwii wo Paulo pie, genye nemwo niimihi anaa, wogenye lépwo acéihi ne ko Iésu. Be e pii te Filémon pie, wo Onésime, ke caa time uce pa apenem tice ja kon den cehi. Kehe caa pa acéihi béén ne ko Padaame. Ke wâé heme e hegieng wo Filémon, ha a pipwoééhe (1.16), ke me e pineuhi ni ta na e pwo.
E temehi wo Paulo pie, e okéé wo Filémon, ko a ta na e pwo ten wo Onésime, ke é nelang he na genye alihi pie, e paciheeng me bwala, ne ha a pipwoééhe.
É ne ha a tii ce, ke genye alihi mwo a ocine ne ko a bwopwonen de Kériso tenye ni apulie na nye pwo nina ta. Be e pineukenye, ke e hegikenye. Ke e pii pie, wogenye lépwo béén. Ke pwohewii ana e pwo me de Onésime wo Paulo (1.18—19), ke e pwocuhi ati ni kérédi tenye wo Kériso, ko a bwo mele ten me denye.

A bwomune a tii te Filémon
- Pipwobwocu
- A pipwoééhe me a céihi te Filémon
- Go hegi mwo Onésime
- Bépinelé

Pipwobwocu

1 Woéo † Paulo na é pwotii lé céiiko, go Filémon, pa béény ko a penem, na te nihe eânimung dem. É ko mu he karépu, mu ko ni penem dong me de *Kériso Iésu. Ke [e ne bwocu tem mwo] wo Timoté, pa céiu acéihi béényu. 2 ††Ke [go ne a bwocu temu] te

† *Woéo—Grek: Wogemu. Wo Paulo na e pwotii, kehe icehi ana e habwii pie, céiu pwonimelu me Timoté na e mu pelen.* †† *1.2 Kolosé 4.17; 2 Timoté 2.3*

Apia, ê céiu béényu, ke wo Arkipe, pa béényu ko
pwopa [me de Padaame henye Iésu Kériso]. Ke [go
pwobwocu mwo] te ni béé acéihi, na lé pineibulé ne he
pomwa tem. 3 Wâé heme etewé a *pipwoééhe tice ja
kon me a péém na e âbé mu ko Padué Caa tenye me
Padaame henye Iésu Kériso. Adéiko!

A pipwoééhe me a céihi te Filémon

4 Tee ati he ni benaamwon na é mu pwoiitihi hen, ke
é pwo-olé te Padué kom. 5 Be é téne ni jepule ko a céi-
hi tem ne ko Padaame Iésu, me a bwo pipwoééhe tem
ne ko ati ni acéihi. 6 É ilehi koja Padué pie, wâé heme
te nihe ubwo da a pipwoééhe tem ne ko lépwo béém
acéihi †. Ke ni apulie ††, ke lé o alihi ehi ati ni pétaapwo
naado na wâé, na e konye, mu ko Kériso. 7 ‡Te nihe
pipwodéén a pwonimung, go pa ju bééng, ko a pip-
woééhe tem. Be go pwopweehi ni pwonime ni apulie
te Padué, ke anaa kuti ana e pamwoiuéo.

Go hegi mwo Onésime

8 [É mu ko a pipwoééhe tem] ke time é uce pi-
imwiéo, me é ilehi kojako [pie, me go hegi ehi pa ju
bééng ‡†]. Te jan ne kong me é pihuôhi ne tem anaa,
ne he nii Kériso. 9 Kehe icehi ana é te ju ilehi kojako, be
te nihe eânimung dem, woéo Paulo, na caa pa apulie
pwonimung ‡‡, ke é ko mu he karépu, [mu ko ni penem
dong] me de Kériso Iésu.
10 ‡‡†Weengi ana é ilehi kojako: Me go hegi mwo pa
*apenem tice ja kon dem [li e cela kom]: wo Onésime.
Be [caa pa acéihi] he é mu éni he karépu. Ke caa pa
naîng ne ha a céihi.
11 [A nii *Onésime*, ke a bwopiinen pie ‘pa apicani
tenye’.] Ke é hemepie time e uce picani tem ânebun,
kehe é jenaa ni, ke e te nihe picani tenyu.

É neeng mwo lé céiiko

12-13 Be pana te junihe e ha a pwonimung. Ke te nihe
nimung me é te imwieng ne éni pelong, ha a benaam-
won ce, beme e mwo picani tong, he mwo ko tieko. Be
é mwo mu he karépu mu ko [a bwo patemehi nen
dong] a *Pwooti Wâé te Iésu Kériso. Kehe icehi ana é o
neeng mwo lé céiiko, 14 hemepie nimem. Kehe time é
o uce wonaa hemepie te muhi tem. Be wâé heme go
hegieng ‡‡‡ ha a ju pwonimem, kehe me time uce é mu
ko a bwo huôhi ne tem dong.
15 A juuju pie, pwo a céiu benaamwon na time geu
uce pimu ibu hen. Wieli me wonaa, beme geu bo pimu
ibu mwo dieli mwo. 16 §Be é jenaa ni, ke caa time uce
pa apenem dem cehi, kehe caa pa âjiénenyu mwo ne
he nii Kériso. Caa pa ju bééng, ke wogo, ke wâé heme
go te nihe piwâêeng. Be pa apenem dem, ke a céiu
mwo, ke caa pa acéihi béém ne ko Padaame.

Go hegieng pwohewii ne kong

17 Hemepie junaado ne tem pie wogenyu lupwo béén
[ne he nii Kériso] ke go hegieng mwo, pwohewiin
heme woéo. 18 Ke mepie e bune ace céiu naado kojako
§†, ke mepie e pwo ace naado celi time uce wâé, ke go
ne he niing ati. 19 Woéo na é tii ni atii ce, ko a ing:
Woéo Paulo, na é bo pwocuhin ne tem. Kehe icehi ana
wogo mwo, go pa bééng, ke wâé heme go niimihi §††
pie, é mu kong li go hegi *a ju mulip. 20 É mu ko anaa,
ke é ilehi kojako go Filémon pie, go pwo ana é pii, ne
he nii Padaame, beme o wâé a pwonimung, be
wogenyu lupwo acéihi ne ko Kériso §‡.
21 É caa céihi ne ko a bwo piténedehi tem. Ke anaa é
pwotii lé, be é temehi pie, go o bo pwo celi nihe piub-
wo koja nina é ko pii lé.

Bépinelé

22 §‡†É niimihi pie [wo Padué, ke e] o caa ne me é âdé
caniêkewé ati, wonaa mu ko ni pwopwoiitihi tewé. Ke
go pwopweehi ace nemwa celi me é mu hen. 23 §†E
pwobwocu tem wo Épafras, pa bééng ko a mu éni he
karépu, mu ko [a bwo patemehi nen den] Kériso Iésu.
24 §‡Ke lé pwobwocu tem mwo wo Maréko, me Aris-
tarke, me Démas, me Luka, lépwo bééng ko a penem.
25 Wâé heme tai e pelewé ati, a pipwoééhe tice ja kon
de Padaame henye Iésu Kériso!

Adéikewé!

† *A pipwoééhe tem ne ko lépwo béém acéihi—Grek: A pimu ibu ne ha a céihi, ai A bwo pipatemehi na a céihi.* †† *Ni apulie—ai Go.* ‡ *1.7 2 Korénit 7.4* ‡† *Me go hegi ehi pa ju bééng—Ni pwooti na e mu ha a niide a tii 17.* ‡‡ *Woéo…na caa pa apulie pwonimung—ai Woéo pa apulie na e pahedeéo ngen wo Kériso.* ‡‡† *1.10 1 Korénit 4.15; Kolosé 4.9*

‡‡‡ *Go hegieng—Grek: A naado na wâé na go pwo.* § *1.16 1 Timoté 6.2* §† *Mepie e bune ace céiu naado kojako—Grek: Mepie pwo kérédi ten ne pelem.* §†† *Wâé heme go niimihi—Grek: Time é o uce pii tem.* §‡ *Be wogenyu lupwo acéihi ne ko Kériso—ai Ne he nii Kériso.* §‡† *1.22 Filipi 1.25, 2.24* §† *1.23 Kolosé 1.7* §‡ *1.24 Kolosé 4.10–12,14; 1 Timoté 4.10–11*

Ébéru

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Time nye uce temehi ace nii paceli e tii a tii ce. Kehe icehi ana nye temehi pie, te pa céiu Juif, na e céihi ne ko Iésu. Pana e temehi ehi a pwoiitihi te lépwo Juif, me a Élele Iitihi Ânebun. Ke pa apulie na e temehi ehi a bwo pwotii he pwo grek, be a bwo pwotii ten, ke te junihe wâé.

E tii éniile?

Ânebuhe a jo 70. Be é ha a jo 70, ke wo lépwo coda roma, ke lé tanahi a mwaiitihi te lépwo Juif ne Iérusaléma, ke lé pacuwohi ati ni âpwailo te lépwo Juif, na e pii wo pana e tii a tii ce. (Omehi ni pwahamii tii 9 me 10.)

E tii me dee?

Te lépwo Juif, lépwo Ébéru, na lé caa céihi ne ko Iésu. Wieli lé neibuhi ni pwooti ten na hiwon, ne ha a tii na céiu, beme lé ne te ace céiu puco te ni acéihi.

É ko ade na e tii?

E tii beme lé temehi ehi a penem na e pwo wo Iésu me delé. Ke e pamwoiulé, beme lé cumang, ke me lé picani ne kolé, be lé ko mulie ha a benaamwon na lé pipwotahi ne kolé.

Ade ace âne a tii ce?

Ati ni patén me ni âpwailo te lépwo Juif ne ha a Élele Iitihi Ânebun, ke te a déme cehi a âpwailo na e pwo wo Iésu Kériso he e mele me denye. Be a âpwailo ten, ke e taatééhi ati ni âpwailo ânebun. Be, é ne he Kériso, ke wo Padué, ke e pwo ne te ni apulie a piapwo na mwo coho. Wo Iésu pana e pébé ni adéihi ko ni piapwo, ke weeng pa apipépwooti, ha awiemenye ni apulie me Padué. Be te pa apulie, ke te pa ju naî Padué, na te céiu nang. Be e mu pele Padué Caa, ânebun, ke é dieli mwo. Kehe icehi ana e opé ne éni pwo bwohemwo, ke e pé a éé apulie. Ke e pwo a âpwailo na hején, he e pineeng me e mele. Ke tée a cewéhen he e mele ne ko a kuricé, beme pineuhi ati ni ta pwo tenye. Ke é mu ko Kériso, ke jan me nye â pele Padué ha a pipwodéén. Ke caa time nye uce hane mwo me nye pwo mwo ace céiu âpwailo.

A bwomune a tii Ébéru

- Wo Iésu Kériso, ke e piwéden
  - E piwéden koja ni âcélo
  - E pébé a pwaaden na te nihe pwonaado ne kon
  - E piwéden koja Moosé wo Iésu
  - Hegi a ju péém na e pébé wo Iésu
- Wo Iésu ke pa apipépwooti hadeniinye me Padué
  - E pé a éé apulie, ke e piténede Padué
  - A bwo paténe lépwo acéihi
  - E pacuwohi nina e caa mi pii wo Padué
  - Wo Melkisédek ke e déme Kériso
  - Pa apwoâpwailo ubwo tenye wo Iésu Kériso
  - Time uce jan ni âpwailo ânebun me pineuhi ni ta
  - Hején a âpwailo te Kériso
  - E te océiu ko pwoâpwailo wo Kériso

Ni béhabwiinen de lépwo acéihi
A céihi te ni Isaraéla ânebun
Genye tai cumang pwohewii Iésu
Bénebwéne pwooti

wo iésu kériso ke e piwéden

(Pwahamii tii: 1.1—4.13)

1 É ânebun, ke e pacihe lépwo watihenye [†] wo
Padué, na lé pwaadeniin bé ne ni *péroféta ten,
ne he ni bwopwonen na hiwon. 2 [††]Ke, é ha a benaam-
won ce, na caa *ni bénebwéne tan, ke e pacihekenye
ko pa Naîn. Be é mu kon, ke wo Padué, ke e tabuhi a
miiden me a bwohemwo me ati ni naado na lé mu
hen. Ke te weeng kuti, na e pipégalieng wo Padué, be-
me e bo ne ten ati ni naado naa. 3 [‡]Me genye ali pa
Naîn, ke genye alihi *a wâé me a bwo ubwo Padué
Caa. Be te piwielu ne ha ati ni bwopwonen. Ati ni naa-
do na lé tuie, ke lé te tai mulie mu ko ni pwooti ten, na
nihe pwojunuun.

Te weeng kuti pa Naîn, li e puu taabwon ni ta pwo tenye. Ke é alecehen, ke e mwojuia daamwo he *miiden, pele Padué. Ke wo Padué, pana te nihe pwojunuun, ke e pwo me e tebwo *pwo a juin [beme e pihuôhi ati ni naado].

E piwéden koja ni âcélo

4 [‡†]Wo Padué, ke e ne me e piwéden [‡‡] koja ati ni
*âcélo wo pa Naîn. Ke e ne ten a nii apulie, na te nihe
pwonaado ne kon, koja ati ni nii apulie. 5 [‡‡†]Be time e
mu uce pii te pace céiu âcélo wo Padué pie:

É jenaa, ke é pii beetihi:
Wogo pa naîng,
ke woéo pa caa tem.Psaume 2.7

Ke a céiu mwo:

O woéo pa caa ten,
ke bo pa naîng.2 Samuel 7.14

6 [‡‡‡]Kehe me e habwii pa Naîn [§], ne pele lépwona lé mu
pelen, ke e ne ten a mwomwon de pa bécéiuhe ewa.
Ke e huôhi pie:

Wâé heme ati ni âcélo tong,
ke me lé tai pipaunueng.Psaume 97.7

7 [§†]Ke mepwo é ne ko ni âcélo, [ni apipenem den] ke e
pii wo Padué pie:

É ne me lé pwohewii a dan[§††]*,*
ke me lé pwohewii ni duwele miû.Psaume 104.4

Pwooti ko pa Naîn

8 [§‡]Kehe icehi ana weengi ana e pii ne ko pa Naîn:

Te wogo [pa Naîng]
ke wogo Padué[§‡†]*!*
O te tice pwonehi a Mwametau tem.
Go bo Daame dieli mwo.
O mwomwon a bwo pihuô tem.
9 *Wâé tem a mwomwon,*
ke muhi tem ko a ta.
Ke woéo Padué Caa tem,
ke é caa pipégaliko[§†]*koja ni béém.*
É céihi a tabe ûde ne pwo punim.
É ne tem a pipwodéén
na te nihe ubwo wéden.Psaume 45.7—8

10 [§‡]E pii mwo wo Padué ne ko pa Naîn pie:

É ha atabuhi kon,
ke te wogo Padaame[§§†]*,*
na go tabuhi a bwohemwo.
Go pwo ko ni im a miiden.
11-12 *O bo tieden a bwohemwo ati,*
me a miiden [me ati nina e mu hen].
Kehe icehi ana te wogo cehi
na go o bo mu dieli mwo.
Go o tapipidulé pwohewii a epwén.
Go o capipilé
pwohewii a ukéiu talihi.
Te wogo cehi na go te mu cawi;
*go te *mulie dieli mwo.Psaume 102.26—28*

---

† *Watihenye—Wo pana e tii a tii ce, ke pa céiu Juif, ke e tii ne te lépwo béén na te lépwo Juif mwo. Ke lé caa tai céihi ne ko Kériso.* †† *1.2 Ioane 1.3* ‡ *1.3 Apostolo 2.33—34; Kolosé 1.20; Ébéru 8.1* ‡† *1.4 Filipi 2.9* ‡‡ *E piwéden—ai E caa piwéden, ai E bo â piwéden.* ‡‡† *1.5 2 Samuel 7.14; 1 Chroniques 17.13; Apostolo 13.33* ‡‡‡ *1.6 Roma 8.29* § *Me e habwii pa Naîn... Grek: Me e pé pa cuwo ni ewa ne pwo bwohemwo [monde]. Wieli a bwo pituie te Kériso, ai a bwo mwojuia cemwo ten ha ace céiu tan. A pwooti grek ce, ke a bwopiinen pie: A atebwo, ai a amu, ai a mwametau. Wieli é ne éni pwo bwohemwo, ai hemepie é jeda he miiden.*

§† *1.7 Psaume 104.4* §†† *A dan—He pati ni Ébéru, ke a bwopiine a dan, ke te a jenen mwo.* §‡ *1.8 Psaume 45.7—8* §‡† *Wogo Padué—Ni pwooti naa na e ha a Psaume 45, ke a pwooti te pa céiu apwonyebi, ko a bwo piaten de pa céiu daame. É ne éni, ke e pii wo pana e tii a tii te lépwo Ébéru, pie, wo Padué Caa, ke e pii anaa te Iésu Kériso, pa Naîn. E wonaa wo Padué beme e habwii te ni apulie pie, wo Iésu, ke pa daame he a bwohemwo ati.* §† *Pipégaliko—Grek: Oint. Omehi note* §‡ *1.10—12 Psaume 102.26—28* §§† *Te wogo, Padaame—Ni pwooti naa na e mu ha a Psaume 102, ke ni pwooti te pa céiu apulie te Padué. É ne éni, ke e pii wo pana e tii a tii te lépwo Ébéru pie, wo Padué Caa, ke e pii anaa te pa Naîn, Iésu Kériso.*

13 [†]Ke weengi a céiu naado li e pii wo Padué:
Go âbé tebwo éni pwo a juing.
[É ne tem a pihuô.
Ke o pipaunuko dieli mwo.]
É pwo me go caaite
nina lé pipwopa ne kom.Psaume 110.1

Kona geé niimihi pie, e pii anaa te pace céiu âcélo ten?
[Ûhu! E pii anaa te pa Naîn!]
14 [††]Be mepwo é ne ko lépwo âcélo, ke te ju ni apipen-
em cehi. Be e pahedelé wo Padué, beme ni apicani
tenye, wogenye na e bo celuimikenye.

E pébé a pwaaden @ na te nihe pwonaado ne kon

Nemwo pwo me piticenaado ne kon

2 É mu ko anaa [‡], ke wâé heme genye engen ehi,
cehi ni pwooti na genye téne. Be koli genye bo piâ
ité kojan. 2 [‡†]Be é ne ko ni *patén de Moosé [‡‡], ke e
habwii pie a juuju, ke e pwo me lé pwocuhinaado ati
wo lépwona time lé uce ju âcehin.
3 [‡‡†]Kehe icehi ana [wo Padué, ke] e caa ne tenye a
pwaaden na te nihe pwonaado ne kon! Ke genye o
woté ko ace bwo cela tenye ko a cuhinaado, hemepie
time genye uce âcehi a pwaaden naa?! Be te wo
Padaame Iésu li e mi patemehi a pwaaden. Ke wo lép-
wona lé téneeng, ke lé *pajuujuhi ne tenye.
4 [‡‡‡]Ke wo Padué mwo, ke e pipajuujueng ne ko ni
*inenaado na pwojunuun: ni naado na lé o téetihi ne
ni apulie. Ke e muko ne ni âpipati, na e pwaadeniin bé
na a *Jenen Iitihi, âcehi ana nimen kon.

E pwo me piwahin nang me denye

5 É ko pacihekewé ko a Mwametau [§] na e o bo tuie.
Ke o time uce ni âcélo na e bo nelé me lé pihuô nelang
wo Padué. 6 [§†]Be e pii ten wo pa céiu apulie, ne ha a
céiu duaan ne he ni *tii iitihi pie:
Woo pa apulie,
beme go o niimieng, [go Padué]?
Ke é mu ko ade na eânimem
de pa nahi apulie[§††]*?*
7 *Go pineeng ole koja lépwo âcélo*
ha a cuwo benaamwon.
Go ne ten a kuron he daame.
Go pwo me pipaunueng.
8 *Go tai ne haahi ni an*
[me e pihuô ne ko ati ni naado].Psaume 8.5‒7

Be te tice ace céiu naado celi e o mu ité koja ni pihuô
ten [§‡]. Kehe icehi ana é jenaa, ke genye te ju alihi ehi,
pie mwo time uce cuwo ati ni pwooti naa. 9 [§‡†]Ke genye
alihi mwo pie, e caa neole Iésu haahi ni âcélo, ha a cu-
wo benaamwon. Be e mu he ni picani, ke e mele me
denye, ati ni apulie, é mu ko a *pipwoééhe tice ja kon
de Padué. Ke é mu ko ana e pwo wo Iésu, ke caa ne
ten a kuron: a bo lépwo daame. Ke genye alihi pie pi-
paunueng [pwohewii a pwooti naa, ne he ni tii iitihi].

Pa cuwo ati ni naî Padué

10 Wo Padué, ke e ne ati ni naado me den, ke e tee ko
wéa kolé. Pwo ni béé naî Padué mwo, na te nihe hiwon
jélé [wogenye kuti [§†]]. Ke wâé ten, me genye tai mu ha
a bwo ubwo na a wâé ten, na e pipwaadeniin bé a bwo
mu he ni picani te Iésu me a bwo mele ten. Ke é mu ko
anaa kuti, ke wo Padué, ke e ne te Iésu a atebwo na
hején, ke jan ne kon. Be wo Iésu, ke Padaame na e
*celuimi ati ni naî Padué, ke e pipéélé nge [ha *a ju
mulip [§‡]].
11 [§§†]Te wo Iésu kuti, na e pwo me pwéélang ni pwoni-
menye, ke e péékenye, wogenye ni apulie ten, nge céii
Padué [§§‡] [pa caa ten] beme céiu pa caa tenye ati me
weeng. É mu ko anaa kuti, na time uce tanim nang me
e pii konye pie ni âjiénen. 12 [§§§]Be weeng na e pii te
Padué pie:
É bo pipatemehi a niim
te lépwo âjiénung.
É bo pwonyebi ko ni nyebi tem,
heme lé pitapitilé[18]*.Psaume 22.23*

13 [19]Ke e pii mwo pie: *Woéo mwo, ke é bo céihi ne ko Padué.*

Ésaïe 8.17

Ke a céiu mwo:
Woéo-ni, me ni béén
na e nelé tong wo Padué,
beme ni naîng.Ésaïe 8.18

---

† *1.13 Psaume 110.1* †† *1.14 Psaume 34.8, 91.11* ‡ *Anaa—A bwo ubwo na a wâé te pa Naî Padué, na e pii ehi ne ha a pwahamii tii 1.* ‡† *2.2 Galat 3.19* ‡‡ *Patén de Moosé—Grek: A pwooti na lé pébé wo lépwo âcélo, ke e cuwo. Lé pii wo lépwo Juif pie, lé hegi ni patén de Moosé na lé pwaadeniin bé wo lépwo âcélo. Omehi Apostolo 7.53.* ‡‡† *2.3 Ébéru 10.29, 12.25* ‡‡‡ *2.4 Maréko 16.20; 1 Korénit 12.4,11* § *Mwametau—Grek: Monde.* §† *2.6 Psaume 8.5‒7* §†† *Pa nahi apulie—A pwooti mu ha a Psaume 8.5‒7, na a pwooti konye ni apulie. Kehe icehi ana wo pana e tii a tii te lépwo Ébéru, ke e pii pie wo Iésu, na pii kon pie, pa Nahi Apulie.*

§‡ *Pihuô ten—ai Pihuô tenye. Wieli e piikenye ni apulie, ai wieli wo Iésu Kériso, pa Nahi Apulie.* §‡† *2.9 Filipi 2.8‒9* §† *Wogenye kuti—Geme caa tii pie* **wogenye***ni naîn ne he ni niide a tii 10‒18, be wogenye ni naî Padué, wogenye na nye céihi ne ko Iésu. Omehi Ébéru 3.6.* §‡ *(Niide a tii)—ai Ati ni naado, ke ni den [de Padué] ke lé âbé mu kon, ke lé mu kon. Ke e pé ni naîn na hiwon jélé ne ha a bwo ubwo na a wâé ten. Ke wâé ten me e pwo me hején [Iésu] na e pwaadeniin bé a bwo mele ten, weeng [Iésu] pana e tabuhi a bwo celuimilé. Ni pwooti, ke lé pwo me hején [Iésu] ke wieli a bwo hegi nen den a atebwo ten ne he miiden, ai wieli a bwopiinen pie, o hején a bwo celuimikenye ten.* §§† *2.11 Mataio 25.40* §§‡ *E péékenye…nge céii Padué—ai E tuwo ni apulie koja ni ta pwo telé. Grek: E pwo me lé iitihi.* §§§ *2.12 Psaume 22.23* 18 *Ni pwooti mu ha a Psaume 22.23, ana e tii wo pa daame Davita. Wo pana e tii a tii ce te lépwo Ébéru, ke e pii pie, te wo Iésu na e mi pii ni pwooti naa te Padué, he li lu mu he miiden, ânebuhe a bwo tabuhi na a bwohemwo.* 19 *2.13 Ésaïe 8.17,18*

E pé a éé apulie pwohewiikenye

14 [†]Wogenye ni naî Padué, ke tai etenye ati, a éé
apulie na e bo mele. Ke e pé a éé apulie wo Iésu, beme
e pwohewiikenye. Ke e caa mele me denye, beme e
pétaabwon a junuu *Caatana, pana e pwo me genye
mele. 15 Ke me wonaa, ke e tuwokenye koja a bwo
mwotikenye ko a mele, na genye teko mu hen âneb-
un, ati he ni tan.
16 Genye temehi ehi pie, time e uce âbé wo Iésu be-
me e picani te ni âcélo. Kehe e âbé picani te ni piebehi
*Abérama. 17 Ke e pipwohewiikenye, ne ha ati ni
bwomunen. Be [mepie time uce wonaa, ke wieli o time
uce jan me] pa apipépwooti [††] ha awiemenye me
Padué. Ke e caa *apwoâpwailo ubwo tenye, na e
piténede Padué, ne ha a bwo penem den. Ke e pip-
woééhenye [wogenye na tice niihenye]. Ke e pwo a âp-
wailo, beme pineuhi ni ta pwo tenye. 18 Ke te jan me e
picani tenye, hemepie e tuiebé ne konye ni tacebwén.
Be e temehi ni tacebwén, me ni picani mwo.

E piwéden koja Moosé wo Iésu

3 [‡]Ni acéihi bééng, wo Padué, ke e caa todekewé,
beme geé apulie ten. Ke wâé heme geé nen-
imewé ne ko Iésu, be pa watihe a céihi tenye. Be e
neeng bé céiikenye wo Padué, beme pa *apwoâpwailo
ubwo tenye. 2 Ke e piténede Padué na e pipégalieng,
ke e penem den ehi pwohewii *Moosé, he li e penem
me de ati a puapulie te Padué, a mwa ten.
3 Kehe icehi ana te nihe pwonaado ne ko Iésu, ke
wâé heme te nihe pipaunueng koja Moosé. Be pa
abahi mwa, ke e te nihe piwéden koja a mwa. 4 Be
muko pétaapwo ni mwa, ke te pwo ni abahi mwa, ke
te wo Padué, na e pwo ati ni naado.
5 [‡†]Mepwo é ne ko Moosé, ke te nihe pa apenem ehi,
ne ha ati a mwa te Padué, ke e te nihe piténedeeng.
Kehe icehi ana te ju pa apenem cehi. Be te ju pa déme
[‡‡] ati nina e bo patemehi wo Padué, alecehen. 6 Ke wo
*Kériso, ke pa *Naî Padué ne ha a mwa te Padué, ke
ne ten a pihuô. Ke a mwa naa, ke wogenye, hemepie
genye te *ucéihi ne ha a céihi, ke genye imwi mangihi
a céihi tenye.

Hegi a ju péém na e pébé wo Iésu

Nemwo pwohewii ni Isaraéla

7 [‡‡†]É mu ko ninaa, ke [wâé heme nye piténedehi] ni-
na e pii na a *Jenen Iitihi pie:
Me geé téne a pwoto te Padué
ha a tan jenaa,
8 [‡‡‡]*ke geé piténedehi*[§]*!*
Geé nemwo bitekewé kojan
*pwohewii [ni *Isaraéla] ne ha a melé*[§†]*.*
Be muhi telé ko Padué helé,
ke lé ne jéilé ne kon.
Lé tee pipwopwocihe
ko ni bwomu telé.Psaume 95.7—8

9 [Ke te piwien mwo me ana e pii ne kolé wo Padué,
pie]:
Lé tacebwéniéo ne ha a melé
wo lépwo caa tewé,
ke lé alihi[§††]*ana é pwo*
10 *ne he na 40 ni jo.*
É okéé ne kolé, ke é patemehi pie:
“Lé ne jéilé ne kong,
ke time lé mu uce piténedeéo[§‡]*!*
11 [§‡†]*O time lé bo uce tuie*
nge ha amwaale tong,
[a péém] na é caa pipwopweehi!”Psaume 95.9—11

Nye nemwo pwo me mwoiu ni puninye

12 Geé pipwocile, wogewé ni bééng! Be mepie geé
cile ni âniimihinaado na ta, ke mepie muhi tewé me
geé céihi, ke wieli geé bo piâ ité koja Padué na e
mulip. 13 Be a ta na genye pwo, ke e pahaulikenye, ke e
pwo me mwoiu ni puninye [ke e pwo me genye
bitekenye koja Padué]. Ke anaa, na me geé te pipam-
woiukewé ibu, beme time e uce tuiebé kowé ninaa! Ke
geé wonaa ati he ni tan. Be a tan naa, [na caa te tii ne
he ni tii iitihi] ke caa te é jenaa [kehe time bo uce é
meé]!
14 Genye caa béé Kériso, wogenye na nye céihi ne
kon. Ke wâé heme genye imwi mangihi a céihi naa,
pwohewiin he li genye céihi, die ha a pwonehin [beme
o pwo ce denye mu ko nina eten].
15 [§†]Ke [genye nemwo pineuhi ana genye] pine ne he
ni tii iitihi pie:
Me geé téne a pwoto te Padué
ha a tan jenaa,
ke geé piténedehi!
Geé nemwo bitekewé kojan
pwohewii [ni Isaraéla] ne ha a melé.Psaume 95.7—8

Time lé uce tuie nge ha amwaale

16 [§‡]Wooélé lépwona lé téne a pwoto te Padué, ke li lé
bitelé ne kon? Te wo lépwo watihenye kuti, li e péélé

† 2.14 1 Ioane 3.8; Pii Beetihi 12.10 †† Pa apipépwooti... e caa apwoâpwailo. Omehi a note ‡ 3.1—2 Nombres 12.7; Ébéru 4.14, 7.26 ‡† 3.5 Nombres 12.7 ‡‡ Pa déme—Grek: Pa apajuujuhi nen. ‡‡† 3.7 Psaume 95.7—11

‡‡‡ 3.8 Exode 17.7; Nombres 20.2—5 § Ke geé piténedehi... Grek: Geé nemwo pwo me mwoiu ni pwonimewé, pwohewiin ânebun, he muhi tewé kon. §† Melé—Da (désert). A duaan na ticie hen. §†† Ke lé alihi—Ai, É mu ko anaa, ke lé alihi—ai Kehe icehi ana lé caa alihi. §‡ Dernière phrase—Grek: E pahaulilé taaci ni pwonimelé. Time lé uce temehi ni pwaadeniing. §‡† 3.11 Nombres 14.21—23 §† 3.15 Ébéru 3.7—8 §‡ 3.16 Nombres 14.1—35

wie wo Moosé mu ha amu *Aigupito, 17 †ke li e ne a
pwo-okéé kon wo Padué, ne he na 40 ni jo. Te woélé, li
lé pwo ana ta ne ha a melé, ke li lé tai mele nelang.
18 Ke te woélé, li e apwolé wo Padué pie, o time lé uce
tuie nge ha amu li e caa pipwopweehi me delé. 19 Ke
caa time lé uce tuie nge ha amwaale [me a péém] te
Padué mu ko ana muhi telé me lé céihi ne kon.

4 Wo Padué, ke e caa mi pii [te ni watihenye] pie: «É
bo péékewé nge ha amwaale [me a péém] na é
caa pipwopweehi me dewé.» Ke ana e caa mi pii, ke e
caa cuwo me denye jenaa. Ke anaa, me genye pip-
wocile, be koli e bo tauti ce béén mu konye wo Padué,
be e bo pii pie, time lé bo uce tuie †† nge ha amwaale
ten.
2 Be caa te patemehi tenye a pwooti na wâé [ko a
amwaale naa] pwohewiilé. Kehe icehi ana woélé, ke te
tice ceme a pwooti na lé téne, mu ko ana time lé uce
hegi ko a céihi ‡. 3 ‡†[Weengaa a watihen me] e pii wo
Padué pie:

É okéé ne kolé, ke é patemehi pie:
O time lé bo uce tuie
nge ha amwaale tong,
[a péém] na é caa pwopweehi!Psaume 95.11

Tehi ne tenye a amwaale naa

Kehe icehi ana wogenye na nye céihi, ke genye o he-
gi a ju mwaale ‡‡ me a péém de Padué [na e caa neb-
wén ko pwopweehi wo Padué ha atabuhi kon]. Be ati
ni âniimihinaado ten ne ko ni penem na e bo pacu-
wohi, ke caa hején, ânebuhe a bwo tabuhi na a
bwohemwo].
4 ‡‡†Genye te pine mwo ne ha a céiu duaan ne he ni tii
iitihi [li e pwo wo Padué, ha atabuhi kon]. Be caa tii pie:
*E mwaale wo Padué ha a bé7 he ni tan, alecehe ni pen-
em na e pwo.*

Genèse 2.2

[Weengaa a bé7 he ni tan ha a naadenitan.]
5 ‡‡‡Genye mwojuia ne mwo ko a niide a tii, li e pii pie:

O time lé bo uce tuie
nge ha amwaale tong,
[a péém] na é caa pwopweehi! Psaume 95.11

6 [Me genye pine anaa, ke genye te temehi pie] te pwo
amwaale [me a péém] na e caa pwopweehi wo Padué.
Ke genye caa alihi pie, ni béén na lé caa mi hegi a
pwooti na wâé [ko a amwaale naa] ke time lé uce taa
hen, be time lé uce piténedeeng. 7 §Ke anaa kuti, na e
ne a céiu tan wo Padué [beme lé o hegi a ju péém §†
den wo lépwo béé apulie]. Ke a tan naa, ke "é jenaa"!
Ke ali e pii, ne ha ali niide a tii, ne he ni tii iitihi pie:

Me geé téne a pwoto te Padué
ha a tan jenaa,
ke geé piténedehi§††!Psaume 95.7–8

Ke a pwooti naa, ke caa junihe bwolihi, ke wo pa
daame *Davita na e pwaadeniin mwobé [ne ko a bwo
engen de ni ukéiu tenye ne ha a melé].
8 §‡Ana genye alihi pie, a amwaale [me a péém] ke
time uce a amu li e péélé nge hen wo Iosua §‡†. Be
mepie wonaa, ke wieli time e bo uce cihe mwo ko ace
céiu tan wo Padué. 9-10 §†É mu ko anaa, ke pwo
amwaale [me a péém] tenye, ni apulie te Padué. Ke
genye o taa hen, ke genye o bobe mwaale koja a pen-
em denye. Ke genye o pwohewii Padué, li e mwaale ha
a bé7 he ni tan [alecehe a bwo pwo nen den a
bwohemwo].
11 Mepie wonaa, ke wâé heme genye hane ne he ni ju
pwonimenye me genye hegi a ju péém de Padué. Ke
genye nemwo pioi ko ni watihenye [lépwo *Isaraéla]
be li lé cibe. Be wo pana time e uce piténede Padué, ke
e piâ ité §‡.

A pwooti te Padué ke a teua

12 §§†A pwooti te Padué, ke te nihe pwojunuun, beme
e penem konye. Be e pwohewii a teua, na te nihe âny-
ee lupwo piduaan, be e tahagéi die ko ni acipetééhi
konye, ke é die ko ni béle he duunye. Be e gaale die ko
ana nimenye kon, me a âniimihinaado na e ha aduwo,
ne he ni pwonimenye. Ke e [pwo me pwéélang kolé,
me] tautilé.
13 Be te tice ace céiu naado, me pace apulie celi e ha
aduwo ne ko Padué. Be weeng na e nelé ati, ke e te
temehi a bwopwonen ne kolé §§‡. Ke te weeng kuti, na
genye bo cuwo he pwahamiin, me habwii ten ati ni
penem na genye pwo.

---

† 3.17 1 Korénit 10.10 †† Be koli...pii pie, time lé bo uce tuie—ai Be koli lé niimihi ne ce béén mu konye pie, caa pibwolilé. ‡ Time lé uce hegi ko a céihi—ai Time e uce mu kolé a céihi te nina lé piténedeeng. Be te wo Kaléba me Iosua cehi na lu céihi ne ko Padué. Omehi Nombres pwahamii tii 13 me 14. ‡† 4.3 Psaume 95.11; Ébéru 3.11 ‡‡ Genye o hegi a ju mwaale... Grek: Genye o te taa ha a ju mwaale. Genye hegi a ju péém naa heme nye mu ko Iésu Kériso. ‡‡† 4.4 Genèse 2.2 ‡‡‡ 4.5 Psaume 95.11 § 4.7 Psaume 95.7–8 §† Hegi a ju péém—Omehi note §†† Ke geé piténedehi—Grek: Nemwo pwo me mwoiu ni pwonimewé! §‡ 4.8 Deutéronome 31.7; Josué 22.4 §‡† 1re phrase—Grek: Be heme e ne telé a amwaale wo Iosua...; Iosua—Omehi Apostolo 7.45. §† 4.10 Ébéru 4.4 §‡ Dernière phrase—Grek: Beme time e o uce tupwo wo pace céiu. §§† 4.12 Éféso 6.17; Pii Beetihi 1.16, 19.13–15 §§‡ E te temehi a ju bwopwonen ne kolé—Grek: Ke lé te tai tu-iebeele ne hamiin.

wo iésu ke pa apipépwooti hadeniinye me padué

(Pwahamii tii: 4.14—10.18)

E te temehi a bwo tice niihenye

14 †[É ko pii tewé pie] wo Iésu, pa *Naî Padué, ke pa
*apwoâpwailo ubwo tenye, na e caa taa he miiden [be-
me pa apipépwooti hadeniinye me Padué]. É mu ko
anaa, na wâé heme genye imwi mangihi a céihi tenye
ne kon.
15 Time uce pa apwoâpwailo na e ité kojakenye, be e
te temehi ehi a bwo tice niihenye, be te tacebwénieng,
ne ko ati nina tacebwénikenye kon. Kehe icehi ana
time e uce tupwo ne hen, ke time e uce pwo celi ta.
16 ††É mu ko anaa kuti, na me time uce piwâ genye,
me genye âbé ne he pwahamii Padué ‡, Padaame [na e
pwaadeniin bé wo Iésu]. Be genye o bo hegi a *pip-
woééhe tice ja kon den. Ke e bo picani tenye [wogenye
na tice niihenye] ke e bo te nihe pwo celi wâé ne
konye, ha a benaamwon den.

Wo Padué na e ne ten a penem den

5 Pa *apwoâpwailo ubwo, ke pa apulie na pipé-
galieng, beme pa apipépwooti hadenii ni apulie
me Padué. Be e ne te Padué ni âpipati me ni âpwailo,
beme pineuhi ni ta pwo te ni apulie. 2 Ke [te pa apulie]
pwohewiilé, ke e temehi a bwo tice niihe ni apulie. Ke
bwala nang ne kolé, ke e pipwoééhelé, heme lé piâ ité,
mu ko a bwo time uce temehi nen delé. 3 ‡†Ke, é ha a
benaamwon na e pwo a âpwailo me pineuhi ni ta pwo
te a puapulie, ke e pwo a âpwailo me den mwo, mu ko
ana te pa apulie mwo na tice niihen, pwohewiilé.
4 ‡‡Be te tice pace apulie celi me e te picaamada mu
kon, beme pa apwoâpwailo. Be a penem na te nihe
pwonaado ne kon. Kehe te icehi Padué na jan ne kon
me e pipégali pace apulie, pwohewii a bwopwonen
den ne ko *Aarona.
5 Piwien ne ko Kériso. Be time e uce pipaunueng
mwo. Ke te wo Padué na e neeng me pa apwoâpwailo
ubwo. Be e pii ten pie:

É jenaa, ke é pii beetihi:
Wogo pa Naîng,
*ke woéo pa caa tem.*Psaume 2.7

6 ‡‡†Ke genye pine [ne ha a céiu niide a tii ne he ni tii
iitihi] ana e pii wo Padué pie: *Wogo pa apwoâpwailo
dieli mwo, âcehi a bwopwonen de Melkisédek*‡‡‡.

Psaume 110.4

E piténedehi wo Kériso he ni picani

7 §É he e mwo mulie ne éni pwo bwohemwo wo Iésu,
ke pwo a benaamwon na e é me toii da céii Padué pie,
me e celuimieng [koja a bwo mele ten] §†. Ke e téne a
pwopwoiitihi ten wo Padué. Be wo Iésu, ke e te nihe
paciitieng ke e piténedeeng.
8 Ke te pa *Naî Padué, kehe icehi ana jan me e picaa
a bwo piténedehi, ko a bwo mu he ni picani ten. 9 Ke [e
piténedehi die ha anebwén kon, ke] e caa panebwéni-
hi ati §†† ni penem den. Ke é mu ko anaa kuti, na o caa
pa aceluimi ati lépwona lé piténedeeng. Ke e ne telé
*a ju mulip ne pelen. 10 Ke e etieng wo Padué, me pa
apwoâpwailo ubwo pwohewii Melkisédek.

A bwo paténe lépwo acéihi

11 Hiwon ni naado na nimung me é §‡ pii tewé ne ko
[a bwo piwie Iésu me Melkisédek]. Kehe icehi ana time
geé uce temehi, be wogewé lépwo apwoemaan, ke
time geé uce pininim ehi §‡† [ne ko ni céihi tewé].
12 §†Caa bwolihi [na geé céihi, kehe icehi ana mwo te
junihe wahin ni bwo temehinaado tewé, ne ko a
pwooti te Padué. Ke mepie geé te cumang] ke me geé
caa ko pacémuni lépwo béén. Kehe wogewé, ke mwo
te lépwo acémun, ke mwo time geé uce nihe ân.
Geé pwohewii ni cuwo nahi ewa na lé mwo dile. Be
mwo time lé uce wii ce wiinaado celi mwoiu. 13-14 Ke wo
pa [acéihi] na e wonaa, ke mwo time uce jan me e
pineitééhi ana juuju me ana ta §‡. Kehe wo pana e
cumang [ne ha a céihi] ke e temehi, be e caa mulie
hen, ke e picaa. Ke jan me e wii a wiinaado na mwoiu.

Genye pitaa koja ni cémun ânebun

6 1-2 Wâé heme wogenye ni apulie, na genye
cumang ne he ni céihi tenye ne ko Kériso. Genye

† *4.14 Ébéru 3.1, 10.23* †† *4.16 Ébéru 10.19* ‡ *Ne he pwahamii Padué, Padaame—Grek: Ne ko a atebwo he daame (trône).* ‡† *5.3 Lévitique 9.7, 16.6* ‡‡ *5.4 Exode 28.1*

‡‡† *5.6 Psaume 110.4; Ébéru 6.20, 7.1* ‡‡‡ *Melkisédek—Wo pa daame, me pa céiu apwoâpwailo te a céiu bele, ha a benaamwon de Abérama, pa caa te a bele Isaraéla. Omehi pwahamii tii 7, me Genèse 14.17–24.* § *5.7 Mataio 26.36–46; Filipi 2.6–8* §† *1re phrase—ai Pwo a benaamwon na e é, ke to da céii Padué, beme e celuimieng. Be pwojunuu Padué na e celuimikenye koja a mele. Wo pana e tii a tii ce, ke e niimihi a pwopwoiitihi te Iésu ne Getsémané. Omehi Mataio 26.36–46. Wieli e niimihi mwo ni béé benaamwon na e é hen wo Iésu, pwohewiin alecehe a bwo mele te Lazare. Omehi Ioane 11.35.* §†† *Ke...e caa panebwénihi ati ni penem den—ai E neeng wo Padué, beme pa apwoâpwailo ubwo ten. Grek: Ke me e caa pwo me e hején.* §‡ *É—Grek: Geme. A bwopwonen de ni apulie ânebun, na lé tii pie: Wogeme; ke a bwopiinen pie: Woéo. Omehi note* §‡† *Wogewé lépwo apwoemaan, ke time geé uce pininim ehi—Grek: Caa bwéjé gewé.* §† *5.12 1 Korénit 3.1–3* §‡ *Pineitééhi ana juuju me ana ta—ai Temehi a pwooti na juuju.*

pitaa koja ni cémun ânebun, li genye caa hegi, ke li
genye caa céihi ne kon:

A bwo pininim me a bwo bitekenye koja ni bwomu
tenye na ta, na lé péékenye nge ha amele;
A bwo céihi ne ko Padué;
A bwo *pipuu apulie;
A bwo ne inye [ne ko pana e mwo ju pineeng];
A bwo mulie cemwo mu ha amele, te ati ni apulie;
A pitautinaado te Padué [beme e ne telé ni cemelé
ko ni penem delé]. Ke mepwo é ne ko a tautinaado
ten, ke o te cuwo dieli mwo.

Be ati ni naado naa, ke genye caa mi picaa ânebun. Ke
time o uce jan me genye mwo picaa mwo. 3 Be wâé
heme genye pitaa, âcehi ana nime Padué kon [†].
4 Ade aceli genye pii ne ko lépwona lé caa tupwo
mwo ne ha a mulie na ta [††]? [O caa pwocoon me lé
bitelé mwo.] Be li e caa pwo me pwaale ne telé [a juuju
ten]. Ke lé caa hegi ni *adéihi ten, na e âbé mu he mi-
iden. Ke e caa te e kolé a *Jenen Iitihi. 5 Ke lé caa te ne-
mi mu ko a bwo wâé na a pwooti te Padué. Ke lé caa te
alihi mwo, a junuu a *Mwametau te Padué [‡], na e o bo
tuie.
6 [‡†]Ke mepie lé necu ati ninaa, ke lé o te nihe pip-
wotahinaado ne kolé mwo [‡‡]. Ke o te nihe pwocoon me
nimelé me lé pininim, ke me lé mwojuia mwo. Be
pwohewiin heme lé cemeite mwo pa *Naî Padué ne ko
a *kuricé, ke lé pwo me tanim nang, ne ânebuhe ni
apulie.
7 [Wo lépwona lé wonaa, ke lé pwohewii a pule na
ta.] Mepwo é ne ko a pule na wâé, ke e hegi ehi a ute,
ke e pwo me cim ni âdaanu beme a wiinaado te ni
apenem hen. Ke e adéihi a pule naa wo Padué. 8 [‡‡†]Ke a
pule na e ne me cim ni acuwo pwo dan me ni meté na
ta, ke te ju piticenaado ne kon. Ke wieli e o apwohi a
pule naa wo Padué, me cini taabwon.

Geé cumang die ha a pwonehin

9 Mepwo wogewé, lépwo ju bééng, ke é te nihe céihi
ne kowé. Be é niimihi pie, geé teko mu ha a ju
pwaaden [‡‡‡] na wâé, na e péékewé nge ha a bwo
celuimikewé. 10 [§]Be wo Padué, ke e mwomwon, ke time
e uce pineuhi a pipwoééhe tewé ne kon, me ni apulie
ten. Be geé te nihe picani telé, ke geé teko cumang
hen jenaa.
11 Ke te nihe wâé tong, heme geé teko mwoiu ko
penem [ne he ni pipwoééhe tewé naa] die ha anebwén
kon. Geé o bo hegi ni cemewé na wâé, na geé ucéihi.
12 Ke geé nemwo pwoemaan! Wâé heme geé pip-
wohewii lépwona lé cumang ne he ni céihi telé. Be lé
*ucéihi ne ha a céihi, die ko ana e bo ne telé ce cemelé
ne ko ni penem delé wo Padué, li e caa mi pii telé.

E pacuwohi nina e caa mi pii

13-14 [§†]É ânebun, ke e pwo a *piapwo wo Padué ne he
niin, be te tice pace apulie celi nihe pwonaado ne kon
kojaeng. Ke e pii te *Abérama [pa watihenye] pie: *É o
te nihe adéiko. Ke é bo pwo me te nihe hiwon ni piebe-
hiko.*

Genèse 22.17

15 Ke wo Abérama, ke e ucéihi ne ha a céihi ana e caa
mi pii wo Padué. Ke é mu ko anaa, na e te hegi.
16 Ne pelenye ni apulie, ke me nimenye me genye
habwii te ni béén pie, genye pii a juuju, ke genye pwo
ace piapwo ne he nii pa apulie na te nihe pwonaado
ne kon kojakenye. Be me wonaa, ke e pacuwohi ni pici-
he hadeniilé, ke genye capuhi ni pwolé.
17 Te piwien mwo ne ko Padué. Be he e pii pie, e bo
adéi ni apulie, ke e te pwo a piapwo ne kon, beme e
*pajuujuhi ne telé nina e pii. É mu ko anaa, na lé teme-
hi pie, lé o te hegi ana e caa mi pii, ke time e o uce
pitaatéého ana e caa pii ânebun.
18 [§††][Be genye temehi pie, hemepie e pii pie, e bo
pwo ace céiu naado] wo Padué, ke time e uce gele. [Ke
mepie e piapwo ne kon, ke e te pacuwohi.] Weengaa
lupwo alo naado na me nye céihi mu kon, ke weengaa
a bépamwoiukenye, wogenye na genye cela nge pe-
len. Ke pwo niihenye me genye imwi mangihi ana e
caa mi pii ânebun me denye, na nye ucéihi ne ha a céi-
hi.
19-20 [§‡]A piuca tenye naa, ke e pwohewii a pehinyu na
binyi na taa me mang he ni pwonimenye. Ke e ceta ehi
ne ha a duaan na junihe iitihi ne he miiden. Be wo Ié-
su, ke e caa tehi a mwaanu ubwo na e capuhi a duaan
naa [§‡†], ke e mi engen kojakenye, beme e taa lang, [be-
me pa apipépwooti ha awiemenye me Padué]. Be te
weeng kuti na e caa *apwoâpwailo ubwo tenye, na e
pwohewii pa daame Melkisédek ânebun [§†]. Ke e bo
wonaa wo Iésu dieli mwo.

† *A bwopiinen pie, wâé heme nye pininim ne ko ni naado na e bwolu ko ni céihi tenye: ni naado na e mu ha a Tii Iitihi na time nye uce ju téele temehi. Ke e habwii ni béé naado naa, ne ha a tii ce. Be hiwon ni ocine ko Iésu Kériso, na lé mu ha a Élele Iitihi Ânebun.*
†† *Lépwona lé caa tupwo mwo ne ha a mulie na ta—Niide a tii 4–8, ke wieli a pwooti ko lépwona lé céihi ânebun, kehe icehi ana lé necu ni céihi telé. Ai wieli a pwooti ko lépwona lé mu pele lépwo acéihi, ke lé temehi a juuju, ke lé alihi ni naado na wâé na e pwo wo Padué, kehe icehi ana lé tahi taabwon.* ‡ *A junuu a Mwametau te Padué… Grek: A junuu a benaamwon na e bo âbé.* ‡† *6.6 Mataio 12.31; Ébéru 10.26–27; 1 Ioane 5.16* ‡‡ *Lé o te nihe pipwotahinaado ne kolé mwo—Grek: Telé mwo. Ni pwooti naa, ke ni behi ni pwooti na e pii pie, lé cemeite pa Naî Padué, ke wieli a bwopiinen pie: Ko lupwo ilé.* ‡‡† *6.8 Genèse 3.17–18* ‡‡‡ *Geé teko mu ha a ju pwaaden… ai Etewé ni naado na te junihe wâé [koja anaa] na lé o pébé a bwo celuimikewé.*

§ *6.10 Ébéru 10.32–34* §† *6.14 Genèse 22.16–17* §†† *6.18 Nombres 23.19* §‡ *6.19–20 Lévitique 16.2–3* §‡† *Mwaanu ubwo… Omehi Mataio 27.51.* §† *3e phrase—Ke me e wonaa wo Iésu, ke e pipwohewii pa apwoâpwailo ubwo ha a mwaiitihi te lépwo Juif, na e ne lang ni âpwailo bépineuhi ni ta pwo te a bele.*

Wo Melkisédek ke e déme Kériso

Wooélé Melkisédek?

7 †Wo Melkisédek, ke pa daame ne ha a pwomwo
ubwo Salem, ha a céiu benaamwo amu. Pa *ap-
woâpwailo te Padué henye na nihe e daaité. Ke wo
Melkisédek, ke pitapitilu me *Abérama [pa watihenye]
he e mwojuia mwobé mu he pa. Be e piwéden koja ni
daame. Kehe me pitapitilu, ke e adéieng wo Melk-
isédek. 2 Ke wo Abérama, ke e ne ten a céiu duaan mu
ko ni duaan na 10 mu ko nina e hegi ne ha a bwo
pwopa ten.
A nii Melkisédek, ke a bwopiinen pie ‘pa daame na e
mwomwon’. Ke Salem, ke a bwopiinen pie a ‘péém’. Ke
é mu ko anaa, na e daame he a péém mwo. 3 [Time
uce hiwon ni pwooti kon ne he ni tii iitihi. Be]:

Time uce pii tenye
luce nyaa me caa ten,
me ce watihen.
Ke time uce patemehi
ace bwo âbeele ten,
me ace bwo mele ten.
Pa ocine ko pa *Naî Padué,
pa apwoâpwailo dieli mwo.

4 Geé te alihi pie wo Melkisédek, ke te nihe pwonaado
ne kon. Ke wo Abérama, pa ukéiu tenye, ke te pwonaa-
do ne kon mwo. Kehe icehi ana e ne, ne ânebuhe
Melkisédek, ni âpipati ten: a céiu duaan mu ko ni du-
aan na 10 mu ko nina e hegi mu ha a bwo pwopa ten.
5 ††Ke weengaa a jéhi nina e pihuôhi wo *Moosé ne he
ni patén den, beme o bo ni mwoto te lépwo apwoâp-
wailo. Ke ni patén naa, ke ni denye, wogenye ni piebe-
hi Abérama. Ke nina genye ne, ke genye ne te ni
béénye mwo, wo lépwo apwoâpwailo tenye, mu ha a
pwomwoiu te Lévi ‡.
6-7 Ke wo Melkisédek, ke time uce pa apulie mu ha a
pwomwoiu te Lévi. Kehe icehi ana e te hegi koja
Abérama a céiu duaan mu ko ni duaan na 10 mu ko ni-
na e pé.
A céiu mwo: Ke wo Abérama, ke [pa apulie na ubwo
nang, be] li e pwo a *piapwo ne ten wo Padué ‡†. Ke
genye temehi mwo pie, pa apulie na ubwo nang, ke e
*adéi pa apulie na wahin nang. Kehe icehi ana [genye
pine pie] wo Melkisédek, li e adéi Abérama.
8-9 Ke ni apwoâpwailo, wo lépwo piebehi Lévi, ke lé
hegi ni âpipati na wonaa. Kehe icehi ana ni apulie naa,
ke lé o te tai mele pwohewiikenye. Ke mepwo é ne ko
Melkisédek, ke pii kon pie, pa apulie na e *mulie dieli
mwo.
Ke heme e ne te Melkisédek ali âpipati ten wo Abéra-
ma, ke pwohewiin heme lé tai wonaa ten ati ni piebehi
Lévi ‡‡. [Be wo Abérama, ke pa ukéiu telé ati.] 10 Be
mepie wo Lévi [pa caa telé] ke he mwo time e uce
âbeele, kehe e caa te mu ha a éé pa watihen, Abéra-
ma, pali e ne ali âpipati ten ne te Melkisédek.

Taatééhi a bwo pwoâpwailo ânebun

11 Genye tabuhi alihi a bwo pwoâpwailo, ha a be-
naamwon ko ni patén de Moosé. Be te wo *Aarona me
lépwo apulie ha a pwomwoiu te Lévi, na lépwo ap-
woâpwailo tenye. Kehe icehi ana genye alihi pie, a bwo
pwoâpwailo naa, ke time e uce pacuwohi ana nime
Padué kon ‡‡†. Be mepie [wo Padué, ke] wieli time e o
uce neopé céiikenye pace céiu apwoâpwailo ubwo, celi
ité nang kojalé, na pwohewii Melkisédek. 12 Ke mepie e
tuie wo pa apwoâpwailo ubwo, ke me e pwo a âpwailo
na mwo ju coho, ke wâé mwo heme taatééhi ni patén.
13-14 ‡‡‡Geé téne ehi pie, é ko cihe tewé [ko Melk-
isédek] ke é pwo-ocine ko Padaame henye, Iésu
Kériso, na e wie mu ha a pwomwoiu te *Juda, kehe
time uce é mu ha a pwomwoiu te Lévi. Ke te tice pace
apulie mu ha a pwomwoiu ten celi e mu pwoâpwailo.
Be te tice mwomwon delé me lé pwo a penem naa, ne
he ni *patén de Moosé.

E piwéden wo Iésu Kériso

15 Geé caa alihi pie, wo pa apwoâpwailo tenye [wo Ié-
su Kériso] ke te ité nang [koja ni apwoâpwailo âcehi ni
patén de Moosé]. Ke geé bwobe temehi, hemepie
genye pii pie, e pwohewii Melkisédek. 16 Be time uce
etieng mu ko ace bwo wie ten § mu ha ace céiu pwom-
woiu. Kehe te icehi mu ko a junuu a mulihen na e dieli
mwo. 17 Be genye caa alihi pie, caa te tii ne he ni tii iiti-
hi pie: *Wogo pa apwoâpwailo dieli mwo, âcehi a bwop-
wonen de Melkisédek.*

Psaume 110.4

18 Weengaa ana e ne me tieden ni patén de Moosé [ne
konye]. Be te tice niihen me e pacuwohi [ana nime
Padué kon]. 19 §†Be time uce jan me e ne me hején
genye [me mwomwon ne ale Padué]. Ke é jenaa, ke e

---

† *7.1 Genèse 14.17–20* †† *7.5 Nombres 18.21* ‡ *A pwooti te lépwo acéihi na te lépwo Juif mwo. Grek: Âcehi a patén, ke pwo mwomwon de lépwo naî Lévi, me lépwo apwoâpwailo mwo, me lé hegi a céiu duaan mu ko a 10, mu ko nina ete ni apulie te a bele Isaraéla. A bwopiinen pie, lépwo âjiénelé. Kehe icehi ana woélé mwo, ke lépwo piebehi Abérama.* ‡† *Be li e pwo a piapwo ne ten wo Padué—Grek: He li e hegi a piapwo (promesse) te Padué.*

‡‡ *Pwohewiin heme lé tai wonaa ten ati ni piebehi Lévi—Grek: Pwohewiin heme e wonaa ten wo Lévi. (A bwopiinen ne éni pie lépwo piebehi Lévi. É ne ha a Tii Iitihi, ke ni piebehilé, ke lé te cuwo ko toii kon a nii pace watihelé. «Isaraéla», ke a nii pana te céiu nang, kehe te a nii mwo a bele na lé wie mu kon.)* ‡‡† *Time e uce pacuwohi ana nime Padué kon—Grek: Time e uce pébé a bwo hején [genye].* ‡‡‡ *7.14 Ésaïe 11.1; Mataio 2.6; Pii Beetihi 5.5* § *Mu ko ace bwo wie ten… Grek: Watihen ace céiu patén celi e âbé mu ko a éé apulie. Wieli a bwopiinen pie, é mu ko ni patén de ni apulie, ai é mu ko nina genye alihi ko ni naamiinye.* §† *7.19 Ébéru 9.9*

ne tenye a pwaaden nge pelen, na te nihe wâé koja ni
patén [mu ko a piapwo ten ne tenye, na mwo coho] †.
Ke genye *ucéihi ne ha a céihi [ace bwo pacuwohi
nen].

E te mu dieli mwo

20-21 ††A céiu mwo: É he e pipégali Kériso wo Padué, ke
e pwo a piapwo pie, bo pa apwoâpwailo ten dieli mwo.
Kehe time e mu uce pii pie wonaa te lépwo béé ap-
woâpwailo. Be weengi ana e pii:

E caa pwo a piapwo wo Padaame.
E caa pii tem pie:
'Wogo pa apwoâpwailo
dieli mwo.'
O time e bo uce pitaatééhi mwo
ana e caa ne.Psaume 110.4

22 ‡É mu ko anaa kuti, na wo Iésu, ke caa pa inenaado ‡†
ko a piapwo na e pwo tenye wo Padué, na te nihe wâé
koja ni patén.
23 A céiu mwo, ke wo [Iésu, ke e piwéden koja] lépwo
apwoâpwailo ânebun. [Be weeng, ke te céiu nang, ke
woélé] ke te nihe hiwon jélé. Be mepie e mele wo pace
céiu, ke e o taatéééng wo pana e âbé céin. 24 Ke o te
tice apulie celi me lé taatéé Iésu, be e te mu dieli mwo.
25 ‡‡Ke me wonaa, ke jan me e *celuimi lépwona lé âbé
céii Padué ne he niin. Be e mulie dieli mwo, ke e te
pwoiitihi me delé.

E iitihi ke hején nang

26 Te tice pace apulie celi jan me pa apwoâpwailo
tenye, [ke me pa apipépwooti tenye ne ânebuhe
Padué] kehe te wo Iésu cehi. Be e iitihi, ke te tice ta
kon. Ke wâé te Padué nang. Ke wo Padué, ke e caa
pwo me e mu daaité koja lépwona lé pwo nina ta. Be e
céieng da, ne ha a duaan na e daaité ne he miiden [be-
me o te nihe pipaunueng].
27 ‡‡†Wo Iésu, ke time e uce pwohewii lépwo béé ap-
woâpwailo, na lé pwoâpwailo ati he ni tan, me de ni ta
pwo telé mwo, ke me de ni ta pwo te a puapulie. Be e
te océiu ko pwoâpwailo dieli mwo, he li e pineeng me
e mele [ne ko a *kuricé].
28 Wo lépwo *daame he lépwo apwoâpwailo na e
nelé ne ni patén de Moosé, ke wo lépwo apulie na tice
niihelé [pwohewiikenye]. Ke wo Padué, ke [e taatééhi
ni patén] ko a piapwo ten. Ke e eti pa Naîn, na e hején
dieli mwo.

Pa apwoâpwailo ubwo tenye @ wo Iésu Kériso

8 Weengi a âne ana é pii: Pwo pa *apwoâpwailo
ubwo tenye, na e he miiden, [ke pa apipépwooti
tenye] ne ânebuhe Padué. Wo Padué na te nihe pwo-
junuun, ke e neeng me e tebwo pwo juin [beme e pi-
huôhi ati ni naado]. 2 Ke e pwo a penem den, ne ha a
duaan na junihe iitihi ne ha a ju mwa ko pwoiitihi. Be a
naado na e pacuwohi wo Padué, kehe time uce ana e
pwo wo pa apulie.
3-4 Pwo a âpipati na e ne, ke weengaa a penem de
lépwo apwoâpwailo ne éni pwo bwohemwo. Be mepie
e mwo teko mu éni pwo bwohemwo wo Kériso, ke
wieli time o uce jan me pa apwoâpwailo. Be wo lépwo
béén, ne éni pwo bwohemwo, ke ni apwoâpwailo âce-
hi ni *patén de Moosé. Ke a penem delé, ke me lé
pwoâpwailo, ke me lé ne ni âpipati. 5 ‡‡‡Kehe icehi ana
ati ninaa, ke te ju a déme a ju *mwaiitihi na e jeda he
miiden. Be wo Moosé li e pacuuli a mwaiitihi pwo ko
mwaanu, ke e huôhi ne ten wo Padué pie: *Go pwo ati
ni naado âcehi ana é caa habwii tem ne pwo ali juwole.*
Exode 25.40
6 §Be a penem na e ne te Kériso wo Padué, ke te nihe
pwonaado ne kon [koja a bwo pwoâpwailo âcehi ni
patén de Moosé]. Be wo Iésu, ke pali e pébé céiikenye
ali *piapwo [li mwo ju wâé, na e pwo tenye wo Padué].
Ke a piapwo naa, ke te junihe pwojunuun koja ni
patén, ke e pébé céiikenye ni *adéihi na te nihe wâé.

A piapwo na mwo coho

7 [Ânebun, ke wo Padué, ke e pwo a piapwo ne te a
bele ten, *Isaraéla, ko ni patén de Moosé.] Ke mepie a
bécéiuhe piapwo ânebun naa, ke mepie e caa te *pa-
juujuhi a bwo niimihinaado te Padué §†, ke wieli time e
bo uce pwo mwo ace béalohen. 8 §††[Kehe icehi ana a
piapwo ânebun, ke time uce hején be] e cihe okéé ne
ko a bele ten wo Padué, ke e pii pie:

O tuie a benaamwon
na geme bo piténekeme
*me lupwo bele Isaraéla me *Juda.*
Ke geme bo pwo mwo
ace piapwo celi mwo coho.
9 *Li geme pwo ali piapwo*
me ni caa telé,
*li é pawielé mu ha amu *Aigupito.*
[É péélé wie beme é celuimilé.]
Ke geme pwo a piapwo.
Kehe time lé uce piténedehi,
ke lé pineuhi ni pwooti.
Ke é ne a jéing ne kolé.
Kehe time o uce piwien

---

† *Mu ko a piapwo ten ne tenye... Ke ni pwooti naa, ke lé âbé mu ha a niide a tii 22.* †† *7.21 Ébéru 5.6* ‡ *7.22 Ébéru 8.6, 12.24* ‡† *Wo Iésu, ke caa pa inenaado—Be é mu kon, ke genye temehi pie wo Padué, ke e bo pacuwohi a piapwo ten.* ‡‡ *7.25 Roma 8.34*
‡‡† *7.27 Ébéru 5.3*

‡‡‡ *8.5 Exode 25.40; Kolosé 2.17; Ébéru 9.23* § *8.6 Ébéru 7.22*
§† *Mepie e caa te pajuujuhi a bwo niimihinaado te Padué—Grek: Mepie hején.* §†† *8.8—12 Jérémie 31.31—34*

10 *me a piapwo na mwo coho*
na me gemu bo pwo,
wogemu me Isaraéla,
lépwo apulie tong.
É bo ne ni patén dong
ne he ni pwonimelé.
É bo tii a pwooti tong
ne he ni bwo temehinaado telé.
Ke é bo Dué helé,
ke bo woélé a bele tong.
11 *O time lé uce tahimwo ni béélé*
beme lé temehiéo.
Be lé tai temehiéo ati,
lépwona pwonaado ne kolé
ke nina piticenaado ne kolé.
12 *É bo pineulé ko ni ta pwo telé.*
Ke o time é bo uce niimihi
ni bwomu telé na ta.Jérémie 31.31–34

13 Ke me e pii kon pie, a piapwo na mwo coho, ke a
bwopiinen pie, caa ukéiu a piapwo ânebun. Be a naa-
do na caa ukéiu, ke o caa tieden.

Time uce jan ni âpwailo ânebun

A bwomune lupwo duaan na iitihi

9 †A *piapwo ânebun [ke tii ne he ni *patén de
Moosé]. Ke, he ni patén ânebun, ke e pihuôhi ne
te lépwo apulie a bwo pwoiitihi telé, ne he ni duaan na
iitihi ne kolé, ne éni pwo bwohemwo.
2-3 ††Ke lé pacuuli a mwa mwaanu beme a *mwaiitihi,
ke alo lupwo nemwa hen. Pwo ‘a nen na iitihi’, ke a
céiu nen, ke ‘a nen na junihe iitihi’. Ke a nen naa, ke ca-
puhi bwonihi ko a mwaanu. Ke a nen na iitihi, ke e hen
a taap, me a mwomiû, me ni pwoloa na ne te
Padué.4 ‡Ke a nen na junihe iitihi, ke e hen a *apwoâp-
wailo ‡† na timi ko mwani megele, na lé mu cini *encens*
[ni dep na ûde wâé] nelang. Ke e lang mwo a piélele
mwopiapwo na timi ati ko mwani megele. Ke é ha a
mwopiapwo naa, ke pwo ni naado [na cié, na te junihe
iitihi] na élé hen:
A piélele na mwani megele na oba ko ni nehi pwoloa
manne‡‡ opé mu he miiden;
Ali bwaja *Aarona ‡‡† li e muu;
Lupwoli péi na tii ne pwon li 10 patén ko a piapwo
ânebun.

5 ‡‡‡É ne pwo a capuhe ali piélele mwopiapwo, ke pwo
lupwo déme âcélo § na mwani megele. Be lu habwii a
bwo mu te Padué me *a wâé ten. Ke ni puuilu, ke talui
ali capuhe piélele, é nelang he na lé mu pétaabwon ni
ta pwo te a bele, ko ni cewéhe ni wota.
Kehe mwo time uce téele a benaamwon me genye
nihe cihe ko ni bwomunen naa.

Penem de ni apwoâpwailo

6 §†A mwa mwaanu, ke alo ni nemwa hen.
Ke lépwo apwoâpwailo, ke lé mu taa ha a duaan na
iitihi, ati he ni tan, beme lé pwo ni penem delé. 7 §††Ke-
he te icehi pa apwoâpwailo ubwo, na pwo mwomwon
den me e taa ha a béalohe nemwa [ha a duaan na ju-
nihe iitihi]. Ke te océiu nang ko taa lang ha a jo. Ke e
pé da a cewéhe ni wota, na e ne beme âpipati te
Padué. Ke a cewéle naa, ke a âpwailo bépineuhi ni ta:
ni ta pwo ten me ni ta pwo te a puapulie, na lé pwo he
time lé uce temehi.
8 Ati ninaa, ke weengi ana nime a *Jenen Iitihi me e
habwii tenye: Be time uce jan ne konye me nye taa ha
a duaan na junihe iitihi [jeda he miiden] mu ko a bwo
pwoâpwailo ne ha a mwa mwaanu §‡ [ânebun ne éni
pwo bwohemwo].
9 §‡†Be genye alihi pie é ha a benaamwon ce, ke hi-
won ni utepanu me ni âpwailo na lé ne te Padué ne ni
apulie. Kehe icehi ana time uce jan me e pwo me
mwomwon ni pwonimelé ne ânebuhen §†. 10 Be a pwoi-
itihi naa, me ati ni patén den, ne ko ni wiinaado me
ûdu, me ni bwo pipuulé, ke te ju ni naado ha a éé
apulie, ke e te ju engen cehi die ko a ju bwopwonen de
Padué.

Hején a âpwailo te Kériso

11 Mepwo é ne ko Kériso, ke caa apwoâpwailo ubwo
tenye, na e pébé céiikenye ati ni *adéihi na genye ko
mulie hen §‡. E caa taa ha a mwaiitihi na e jeda he mi-
iden §§†, na e piwéden ke hején. Be time uce pwo ko ni i
apulie, ke time uce a naado pwo a bwohemwo ce. 12 Ke
wo Kériso, ke e te taa me océiu ne ha a duaan na juni-
he iitihi. Ke e pé da lang a cewéle [beme âpwailo
bépineuhi ni ta]. Time uce a cewéhe nani me paaci, ke-
e pwo ni penem ko ni pipwojunuun de Padué. Omehi Exode pwa-
hamii tii 30.

† *9.1–2 Exode 25.23–40, 26.1–30* †† *9.3 Exode 26.31–33* ‡ *9.4 Exode 16.33, 25.10–16, 30.1–6; Nombres 17.23–26; Deutéronome 10.3–5* ‡† *Apwoâpwailo—A duaan na cini encens* ‡‡ *Manne—Wo Padué, ke e pwo me lé wiinaado ne ni Isaraéla ne ha a melé ko a manne* ‡‡† *Bwaja Aarona—Wo Padué, ke e pwo me e pé a bwajaan wo Aarona, beme e pwo ni penem ko ni pipwojunuun de Padué. Omehi Exode pwahamii tii 30.* ‡‡‡ *9.5 Exode 25.18–22; Ézékiel 10.12–15* § *Âcélo—Grek: Chérubin. Omehi Exode pwahamii tii 25, me Ézékiel pwahamii tii 10.* §† *9.6 Nombres 18.2–6* §†† *9.7 Lévitique 16.2–34* §‡ *Mu ko a bwo pwoâpwailo ne ha a mwa mwaanu... Grek: Ke me e mwo ko mu a mwa mwaanu. A ocine ko a bwo pwoiitihi te lépwo Juif.* §‡† *9.9 Ébéru 10.1–2* §† *Mwomwon ni pwonimelé ne ânebuhen—Grek: Hején a pwocihe na e âbé mu he pwonime (conscience).* §‡ *Na genye ko mulie hen—ai Na genye bo mulie hen.* §§† *Na e jeda he miiden—Grek: Na pwo ko mwaanu.*

he te a cewéhen [na e tée, he li e pineeng beme e âp-
wailo]. Ke me wonaa, ke e tuwo ni apulie mu ko ni ta
pwo telé dieli mwo.
13 †Âcehi ni patén ko a bwo pwoiitihi ânebun [ke hi-
won ni naado na *mwiihi te ni apulie kon]. Ke hiwon ni
âpwailo me ni pwopwoiitihi telé, beme puu taabwon ni
ta pwo telé. Ke lé mu pitaipuulé ko a cewéhe nani, me
a cewéhe paaci, me ni dep ko a nahi paaci na cini, ne
ko nina lé pwo na ta. Ke é alecehe a bwo puu taabwon
na a ta mu ko ni éélé, ke jan me lé bo pwoiitihi mwo ††.
14 ‡Te icehi a cewéhe Kériso na te nihe pwojunuun ko-
ja ninaa! Be e puu taabwon ni ta mu he ni pwoni-
menye dieli mwo. Ke e tuwokenye mu he ni huô me ni
ta, na lé péékenye nge ha a mele. Be é mu ko a Jenen
Iitihi, ke e pineeng wo Kériso ne te Padué, beme pa
âpwailo na hején, na tice tooli me ta kon. Ke é mu ko
anaa kuti, na o time e uce pipé ne konye ni *pwoni-
menye. Ke jan me genye cuwo ânebuhe Padué na e
*mulie dieli mwo, beme genye pipaunueng, ke me
genye penem den.
15 Ke a bwo mele te Kériso, ke e tuwokenye koja ni ta
na genye pwo, na genye mulie hen haahi a piapwo
ânebun. Ke e ne a piapwo na mwo coho. Ke ati lép-
wona e caa todelé wo Padué, ke lé bo tai hegi ati ni
adéihi naa, dieli mwo.

A piapwo ko a cewéle

16-17 Mepwo é ne ko [a piapwo, ke pwohewii] a tii na e
tii wo pa apulie, ânebuhe a bwo mele ten. Be e tii ni nii
ati ni apulie na lé o hegi ni wâé ten ‡†. Kehe icehi ana
mwo time uce cuwo a tii naa, be mwo time e uce mele
wo pa atii nen. [Ke o mwo te tice apulie celi me e hegi
ce den mu ko ni wâé ten.] 18 Ke piwien ne mwo ko a pi-
apwo ânebun. Be e te *pajuujuhi cehi ne ko a bwo téte
na a cewéhe [a wota na taunuhi].
19 ‡‡Be, me e pipatemehi ati ni patén te a puapulie wo
Moosé, ke e pé a cewéhe ni nahi paaci me ni nani, na e
bitehi neibuhi me a tabe. Ke e neole hen a dihe acuwo
hysope na cie ko a pumajoo ‡‡† megele. Ke e taipuu a
tii ko patén. Ke e wonaa mwo ne ko ni apulie ati. 20 Ke
e patemehi telé pie: *Weengi a cewéle bépajuujuhi na a
piapwo na e pwo wo Padué me dewé, ke wâé heme
geé âcehin.*

Exode 24.8

21 ‡‡‡Ke e taipuu ko a cewéle a *mwaiitihi na pwo ko
mwaanu, me ati ni naado na iitihi na lé mu hen.
22 §Âcehi ni patén, ke te icehi a cewéle na jan me e ne
me wâé §† ni naado ne ânebuhe Padué. Ke te tice ace
bwo pineuhi ne ni ta, hemepie time uce téte a cewéle.

E habwiikenye te Padué

23 §††Genye caa alihi pie, a mwaiitihi pwo ko mwaanu,
me ni naado na lé mu hen, ke wâé ne ânebuhe Padué.
Be wâé ko a cewéhe ni wota. Kehe icehi ana ni naado
naa, ke te ju a déme ni naado na piwéden, na e jeda
he miiden. Ke é mu ko ninaa, ke o wâé mwo ni âpwailo
na nihe piwéden. [Be time uce jan a cewéhe ni wota,
me e ciitili ni ta.]
24 Wo Kériso, ke e taa ha a mwaiitihi na e jeda he mi-
iden, beme e habwiikenye te Padué. Kehe time e uce
wonaa ne ha a mwaiitihi ne éni pwo bwohemwo, na
pwo ko ni i apulie. Be a mwaiitihi naa, ke te ju a déme
a junaado [na e jeda he miiden].
25 [Ke a céiu mwo, ke] a âpwailo na e pébé wo Kériso,
ke te a cewéhen [kehe time uce a cewéhe ni wota].
Ke time e uce pwo me piohiwon ko pwoâpwailo,
pwohewii pa apwoâpwailo ubwo juif ne éni pwo
bwohemwo, na e te pwo téteda ati he ni jo. 26 §‡Be
mepie wonaa, ke me e o pwo me piohiwon ko mu he
ni téé [me mele] tabuhi mu ha atabuhi ko a bwohem-
wo. Time uce wonaa! E caa te océiu ko tuie, ha a céiu
benaamwon, ânebuhe a anebwén ko a bwohemwo. Ke
e pineeng beme pa âpwailo. Ke e caa pwo me tieden a
ta, ko a bwo mele ten.
27 Mepwo é ne ko ni apulie, ke lé te océiu ko mele. Ke
é alecehen, ke e bo tautilé wo Padué. 28 Ke wo Kériso
mwo, ke e te océiu ko mele, beme pineuhi ni ta pwo te
ni apulie na hiwon jélé. Ke mepie e bo âmwobé, ke caa
time uce a bwopwonen me e mwo tuwokenye mwo
mu ha a ta. Kehe e o âmwobé beme e celuimikenye,
wogenye na genye ucéieng. [Ke *a ju mulip na e ne
tenye, ke o é dieli mwo.]

E te océiu ko pwoâpwailo wo Kériso

10 [É caa habwii tewé pie]: Ni *patén de Moosé, ke
te ju a déme cehi, ni *adéihi na e bo âbé alece
§‡†. Ke time uce a ju déme ninaa. Be ni patén, ke e wâ-
go ko pa *apwoâpwailo ubwo pie, me e pwo me océiu
ko pwoâpwailo ne ha a jo. Ke te piwien ati he ni jo.
Kehe icehi ana ati ni âpwailo naa, na te junihe hiwon,
ke time uce jan me lé ne me mwomwon ke hején ni
apulie na lé âbé mwonu Padué, 2 ke me puu taabwon
ni ta pwo telé. Be mepie jan, ke wieli caa time e o uce
pipé ne kolé a pwonimelé, ke caa time lé bo uce
pwoâpwailo mwo. 3 Ni âpwailo na lé ne, ati he ni jo, ke
lé paniimihi telé mwo ni ta pwo telé [na e teko mu
kolé]. 4 §†Be te nihe pwocoon me pétaabwon ni ta pwo
te ni apulie, ko a cewéhe paaci me ni nani aiu.

† *9.13 Lévitique 16.15–16; Nombres 19.9,17–19; Ébéru 10.4*
†† *Grek: ...[Lé pé] a cewéhe ni nani me paaci, ne pehi a dep ko nahi paaci toomwo, beme lé puu lépwona mwiihi jélé, beme lé pétaabwon ni ta ko ni éé apulie.* ‡ *9.14 1 Pétéru 1.18–19* ‡† *Tii na e tii...na lé o hegi ni wâé ten—Testament.* ‡‡ *9.19–20 Exode 24.6–8* ‡‡† *Pumajoo—La laine.* ‡‡‡ *9.21 Lévitique 8.15,19* § *9.22 Lévitique 17.11* §† *Ne me wâé—Grek: Pétaabwon ni ta (purifier).*

§†† *9.23 Ébéru 8.5, 10.1* §‡ *9.26 Ébéru 10.10* §‡† *Na e bo âbé alece—Wo Kériso, ke e caa te pébé ni adéihi naa, alecehe a benaamwon ko ni patén de Moosé.* §† *10.4 Ébéru 9.13*

5-6 †Weengaa a watihe ni pwooti ce, li e pii te Padué
wo Kériso, he li e tuiebé ne éni pwo bwohemwo:
Time uce nimem
ko ni âpwailo bépineuhi ne ni ta.
Time go uce hegi ni paaci na cini.
Time uce wâé tem ni âpipati.
Kehe go ne tong cehi
a éé apulie bépenem dem.
7 *Ke é pii tem pie:*
"Woéo-ni ânebuhem.
É bo pacuwohi ana nimem kon.
Be wonaa apii kong ne he li tii tem."Psaume 40.7—9

E ne a piapwo na mwo coho

8 Go alihi, e pii wo Kériso pie, time uce wâé te Padué
ni âpwailo me ni âpipati, me ni paaci na cini! Kehe icehi
ana te ni patén, na e te wâgo konye, beme genye ne
ati ninaa!
9 Ke e pii mwo te Padué wo Iésu Kériso pie: *Woéo-ni
ânebuhem. É bo pacuwohi ana nimem kon.* [Ke go ali-
hi, ni pwooti naa, ke lé habwii tenye pie] e †† pwo me
tieden a *piapwo ânebun, beme e ne a piapwo na
mwo coho. 10 ‡Ke wo Kériso, ke e caa te pwo ana nime
Padué kon, ke e ne a één, beme âpwailo na te océiu ko
pwo. Ke e caa tuwokenye mu he ni ta pwo tenye, ke e
pwo me wogenye ni apulie te Padué ‡†.
11 ‡‡[Ne ha a piapwo ânebun, ke] lé cuwo pwo ap-
woâpwailo wo lépwo apwoâpwailo ati he ni tan ‡‡†. Ke
lé piohiwon ko pwo a âpwailo na te piwien. Kehe icehi
ana te tice aceli te ju céiu mu ko ni âpwailo na lé pwo,
celi jan me tuwokenye mu he ni ta pwo tenye.
12 Ke mepwo é ne ko a âpwailo te Kériso ‡‡‡, ke e te
océiu ko pwo. Ke te nihe pwojunuun me pineuhi ni ta
pwo tenye dieli mwo §. Ke é alecehen, ke wo Padué, ke
e pwo me e tebwo pwo juin [beme e pihuôhi ati ni naa-
do] dieli mwo. 13 §†Ke e te mu lang, die ha ace bwo
caaite lépwona lé pwopa ne kon.
14 Te é mu ko a âpwailo ten na te céiu, na e pwo me
lé mwomwon ke hején dieli mwo ne ânebuhe Padué,
ati ni apulie na e caa tuwolé koja ni ta pwo telé §††.

Ni patén na e ne he ni pwonimenye

15 E te *pajuujuhi anaa tenye na a *Jenen Iitihi, ko a
pwooti ce [na e pii wo Padué pie]:
16 §‡*Weengi kuti a piapwo*
na geme o bo pwo
[me ni apulie tong]
ha a tan na é caa pacuwohi.
É bo ne ni patén dong
ne he ni pwonimelé.
É bo tii a pwooti tong
ne he ni bwo temehinaado telé.Jérémie 31.33

17 §‡†Ke e pii mwo pie:
É pineulé ko ni ta pwo telé,
ke o time é bo uce niimihi mwo
ni bwomu telé na ta.Jérémie 31.34

18 Ke mepie e caa pineuhi ni ta pwo tenye, ke o caa
time uce jan me genye mwo pwo mwo ace âpwailo.

ni béhabwiinen de lépwo acéihi

(Pwahamii tii: 10.19—13.25)

Nye imwi mangihi ni céihi tenye

19-20 §† §‡Lépwo bééng, caa tehi ne tenye ali duaan li ju-
nihe iitihi [ne jeda he miiden] mu ko a bwo tée na a
cewéhe Iésu. Be li e ne a één [beme e âpwailo] ke e tie
ali mwaanu [bécapuhi bwonihi na ali duaan li junihe
iitihi]. Ke o caa time uce piwâ genye me genye taa
lang! Be anaa kuti a pwaaden §§† na mwo coho, ne ko a
mulie [dieli mwo ne pele Padué].
21 Ke caa pwo pa apwoâpwailo ubwo tenye, na e pi-
huô ne ha a mwa te Padué. 22 §§‡Ke e caa puu taabwon
ni ta pwo tenye, beme pwaale konye, pwohewiin heme
e puukenye ko a tabe na te ju bwakenu §§§. Ke o caa te
tice ace céiu naado celi me e o pipé ne konye kon. Ke
bwobe jan me genye taa pele Padué, ne ha a pwonime
na juuju, me a céihi na mang.
23 Ke wâé heme genye imwi mangihi a céihi tenye ne
ko ni adéihi na genye ucéihi [na e âbé mu pele Padué].
Be e o te pacuwohi nina e caa mi pii ânebun. 24 Ke wâé
heme genye picani tenye, me pipamwoiukenye ibu,
beme piubwo da a pipwoééhe tenye me ni penem
denye na wâé. 25 18Ke genye nemwo cuwo koja ni pitihi

† 10.5 Psaume 40.7—9 †† E—Kériso, ai Padué Caa. ‡ 10.10 Ébéru 9.12 ‡† 2e phrase—Grek: Sanctifiés. Pineité. A bwopiinen mwo pie, jan me nye alihi a pwahamiin, me pipaunueng me pipwoe-abwé ten. ‡‡ 10.11 Exode 29.38 ‡‡† Ati he ni tan—Ni âpwailo na lé pwo, ke te ité koja ni âpwailo na piwéden, na te pwo cehi ha a tan na céiu ha a jo. Omehi a niide a tii 1. Kehe icehi ana te tice mu kolé celi pwojunuun me e tuwo ni ta pwo tenye. ‡‡‡ A âpwailo te Kériso—A pipwoâpwailo ten naa, ke te weeng mwo, be e pineeng me e mele. Omehi Ébéru 9.28. § Dieli mwo—Ni pwooti naa, ke wieli ni behi ni pwooti bépineuhi ne ni ta pwo tenye, ai wieli ni behi ni pwooti beme e tebwo pwo a juin. §† 10.13 Psaume 110.1 §†† Na e caa tuwolé koja ni ta pwo telé—ai Ana e caa pwo me woélé ni apulie te Padué. Grek: Na caa paciitilé.

§‡ 10.16 Jérémie 31.33; Ébéru 8.10 §‡† 10.17 Jérémie 31.34 §† 10.19 Ébéru 4.16 §‡ 10.20 Mataio 27.51 §§† E tie ali mwaanu...pwaaden—Grek: E tehi a pwaaden na mwo coho na e pitadiihi a mwaanu. Omehi Mataio 27.51. §§‡ 10.22 Lévitique 8.30; Ézékiel 36.25; Éféso 5.26 §§§ 1re phrase—Grek: Caa pétaabwon ni tooli he ni pwonimenye, ke caa puu ni éénye ko a tabe na bwakenu. 18 10.25 Ébéru 3.13

tenye, pwohewii ni béén, ke wâé heme genye te pi-
pamwoiukenye. Ke genye te cumang ne kon, be genye
caa temehi pie, o caa tuie a Tan [na e bo mwojuia
mwobé hen wo Padaame].

Genye pipwocile!

26 †[Genye pipwocilekenye!] Be mepie genye te pwo
me ubwo ni puninye, me genye pwo nina ta, wogenye
nina genye caa temehi a juuju, ke o te tice ace âpwailo
celi o jan me bépwonen me pineuhi ni ta pwo tenye
naa! 27 ††Ke te tice aceli genye hegi koja Padué, kehe te
icehi a bwo tautikenye ten, me a bwo pwocuhinaado
tenye ten! Ke anaa, na genye ucéihi ne ha a bwo
mwotikenye, me éjén genye. Be ati lépwona lé pwob-
woni Padué, ke e pwo me éle jélé ne ha a miû na juni-
he ubwo!
28 ‡Ke é ne ko pa apulie na time e uce piténedehi ni
patén de Moosé, ke tautieng me taunueng, hemepie
alo ai cié celi lé pipé ne kon. Ke time uce piwâ lépwo
béén me lé taunueng.
29 ‡†Ke o ade ace cuhinaado te lépwona lé tééti pa
*Naî Padué ko ni bwomu telé? Be li e caa pwo me lép-
wo apulie ten ‡‡, é mu ko a cewéhen: a cewéle li e
pacuwohi a piapwo te Padué. Ke mepie lé ne me piti-
cenaado ne kon, ke o ade ace cuhinaado telé? Ke
mepie lé piciheta ne ko a Jenen Iitihi, pa apébé na a
*pipwoééhe tice ja kon de Padué, ke o ade ace cuhi-
naado telé? [É pii tewé pie]: O te nihe ubwo dieli mwo!
30 ‡‡†Be genye caa temehi pie, e caa pii [wo Padué] pie:

Te woéo cehi na é bo uje
[ne te nina lé pwo nina ta].
Te woéo cehi
na é o te muko ne telé
ce cemelé ko ni huô telé.Deutéronome 32.35

Ke a céiu mwo:

Ke e bo te tauti a bele ten
wo Padaame.Deutéronome 32.36

31 Ke o te junihe pwoééhenye, hemepie wo Padué, na e
*mulie dieli mwo, ke me e imwikenye beme e
pwocuhinaado tenye!

Cumang ne ha a céihi die ha a pwonehin

32 Wâé heme geé pipaniimihi ni tan ânebun, he geé
hegi a pwéélang de Padué. Be é alecehe a bwo temehi
nen dewé Kériso ‡‡‡, ke geé tooli ni tacebwén, me ni pi-
cani, me ni téé na te nihe binyi. Kehe icehi ana geé te
cumang. 33 Be lé pwotahinaado ne kowé, me
pitaahikewé, ne ânebuhe ni apulie. Ke é he ni béé be-
naamwon §, ke geé picani te nina lé pwotahinaado ne
kolé, pwohewiin ne kowé.
34 §†Be li geé mu he ni picani me ni téé ne ko ni [acéi-
hi béébwé] na lé mu he karépu. Ke geé mu ha a pip-
wodéén, he li lé pé kojakewé ni dewé. Be geé temehi
pie, caa etewé a adéihi [na e ne wo Padué] na piwé-
den, ke e mu dieli mwo.
35 Ke é jenaa ni, ke geé mwoiu, ke geé nemwo pwo
me emaan gewé. Be [mepie geé te cumang] ne he ni
céihi tewé [ne ko Padué] ke o ubwo ace cemewé! 36 Ke
geé te cumang, beme geé pwo ana nime Padué kon.
Ke geé o hegi ni adéihi, na e caa mi pii. 37 §††Be caa time
uce bwolihi [ke e o tuiebé wo Padaame] pwohewii ana
caa te tii ne he ni tii iitihi pie:

E o te ju pwome tuiebé
wo pana me e âbé.
O time uce bwolihi,
ke e o pihabwiieng.Habakuk 2.3

38 [Ke e pii mwo wo Padué pie]: *Wo pana e te céihi ne
kong, ke mwomwon nang ne he pwahamiing. Ke e
kon a mulie§‡.*

Habakuk 2.4

Kehe wo pana e mwojuia mwo, ke muhi te Padué kon.
39 Ke wo lépwona lé mwojuia mwo koja Padué, ke o
tielé dieli mwo.
Kehe wogenye na genye céihi ne ko Padué, ke e
celuimikenye.

A céihi te ni Isaraéla ânebun

11 §‡†A céihi, ke a bwopiine ade? Me genye céihi, ke
genye temehi me ubwo ne he ni pwonimenye,
pie e o tuie ana wâé na genye ucéihi. Be a céihi, ke o
*pajuujuhi ne he ni pwonimenye pie, e te cuwo, nina
mwo time genye uce alihi ko ni naamiinye. 2-3 §†Te é mu
ko a céihi, na genye temehi pie, wo Padué, ke e ne ati
ni naado ko a pwooti ten. Be e ne a bwohemwo me a
miiden §‡, me ati nina lé mu hen. Ati ni naado na genye
alihi, ke lé tai âbé mu ko nina time genye uce alihi.
É bwolihi, ke lé céihi ne ko Padué wo lépwo ukéiu
tenye. Ke te é mu ko anaa, na wâé ten jélé.

Abel

4 §§†Wo Abel†, ke e céihi ne ko Padué. Ke te é mu ko a
céihi ten, na e pwo a *âpwailo na wâé te Padué. Be pi-
wéden koja ali e pwo wo pa cuwon, Kaina §§‡. Ke e

† 10.26 Ébéru 6.4–8 †† 10.27 Ésaïe 26.11 ‡ 10.28 Deutéronome 17.6, 19.15 ‡† 10.29 Exode 24.8 ‡‡ *E caa pwo me lépwo apulie ten—Grek: Il les a sanctifiés. Ke e caa pinelé ité.* ‡‡† 10.30 Deutéronome 32.25–36 ‡‡‡ *A bwo temehi nen dewé Kériso—Grek: A bwo pwo me pwéélang kowé.*

§ *É he ni béé benaamwon—ai Ce pibééwé. Wieli ce béén mu kolé, ke pwotahi ne kolé, ke ce béén, ke lé picani telé.* §† 10.34 Mataio 6.20, 19.29 §†† 10.37–38 Habakuk 2.3–4 §‡ *Grek: Wo pa apulie tong na mwomwon nang, ke e o mulie mu ko a céihi.* §‡† 11.1 2 Korénit 5.7 §† 11.3 Genèse 1.1; Psaume 33.6; Ioane 1.3 §‡ *A bwohemwo me a miiden... A pwooti grek éni, ke a bwopiinen pie, âge, monde, univers.* §§† 11.4 Genèse 4.3–10 §§‡ *Abel;*

hegieng wo Padué, ke e pwo me mwomwon Abel ne
he pwahamiin, mu ko a céihi ten. Ke hemepie caa
bwolihi a bwo mele te Abel, kehe ninaa, ke lé mwo
teko pacihekenye.

Énoka

5 †Wo Énoka, ke e céihi ne ko Padué. Ke caa te tii ne
he ni tii iitihi †† pie, pa apulie na wâé te Padué nang. Ke
te é mu ko a céihi ten, na wo Padué, ke e péééng da
he miiden, he e mwo teko mulie, be time e uce mele.
Ke caa time lé bo uce alieng mwo ne éni pwo
bwohemwo.
6 Genye alihi pie, mepie tice céihi tenye, ke o
pwocoon me ni apulie na wâé te Padué genye. Ke
mepie [nimenye me] genye taa pelen, ke wâé heme
genye céihi pie, te pwo Padué! Ke a céiu, ke wâé heme
genye céihi pie, *adéi lépwona lé âbé céiieng mu he ni
ju pwonimelé.

Noé

7 ‡Ke wo Noé, ke e céihi ne ko Padué. Ke te é mu ko a
céihi ten, na e mi paciheeng wo Padué [ko a ujaa na
nihe ubwo na e bo tuie]. Mwo time e uce alihi a ujaa
wo Noé, kehe icehi ana e te paciiti Padué, ke e te
piténedeeng. Ke e jili ali ong, ke tai celuimilé ati, me a
pwomwoiu ten. Ke a céihi ten, ke e habwii tenye [a
bwo time uce céihi te] lépwo béé apulie pwo bwohem-
wo, na caa tautilé me pwocuhinaado telé. Ke wo
Padué, ke e ne me mwomwon Noé ne he pwahamiin,
beme e ne ten ni adéihi ten. Tai cuwo ati ninaa mu ko
a céihi te Noé.

Abérama

8 ‡†Wo *Abérama, ke e te céihi ne ko Padué. Ke te é
mu ko a céihi ten, na e pitabemi Padué, he li e
todeeng. Ke e engen koja a amu ten, nge ha amu na
me e bo habwii ten wo Padué. Be mwo time e uce ju
temehi, he na me e â lang. 9 ‡‡Ke me e tuie nge ha ali
amu li e ne ten wo Padué, ke e te mu lang ko a céihi
ten, he ni mwa mwaanu, be e pwohewii pa coho.
Ke lu te wonaa mwo wo Isaaka, pa naîn, me Iakobo,
pa pabun. Be ali *piapwo li e pwo te Abérama wo
Padué, ke te a de mwo ni piebehieng ‡‡†. 10 Be a ju amu
na e ucéihi wo Abérama, ke a amu na e bahi wo
Padué, âcehi ana te nimen kon; amu na e te mu dieli
mwo.
11 ‡‡‡Wo Abérama, me Sara, ke caa lu ukéiu aiu me
ukéiu toomwo. Wo Sara, ke ê toomwo na te tice naîn,
be time uce jan me pwo naîn. Kehe icehi ana lu céihi
ne ko Padué. Ke te é mu ko a céihi telu, na pwoapulie
ko Sara §. 12 §†Ke caa nihe hiwon ni niide apulie na lé tu-
ie mu kon. Ke caa nihe hiwon jélé pwohewii ni ceni je-
da he miiden, ke ni won jeoté ticepwon, na time uce
jan me genye pine. [Be caa te cuwo, pwohewii ana e
caa mi pii wo Padué.] Ke lé tai âbé ati mu ko pa apulie
na te céiu nang, na caa te nihe pa ukéiu!
13 §††Wo Abérama, me Isaaka, me Iakobo §‡, ke time lé
uce alihi ati [ni adéihi na e âbé mu ko] ana e caa mi pii
wo Padué, he lé mwo mulie. Kehe icehi ana lé te céihi
taaci [pie o te cuwo ha ace céiu tan]. Ke lé pipwodéén,
be pwohewiin heme lé alihi mu ité a bwo pacuwohi
nen. Be lé patemehi ati pie, woélé lépwo coho ne pwo
a bwohemwo ce.
14 Ke wo lépwona lé wonaa ko ni bwo cihe telé, ke
lépwo apulie na lé ko hane ace céiu amu, na me bo te
a ju amu telé. 15 Be hemepie nimelé, ke jan me lé mwo-
juia mwo, kehe time lé uce niimihi ali amu li lé âbé mu
hen.
16 Be lé niimihi a amu na te junihe wâé koja ace céiu
amu éni pwo bwohemwo. Be amu na e jeda he miiden,
na e pwopweehi me delé wo Padué. Ke weengaa a
watihen me genye alihi pie, wo Padué, ke time uce
tanim nang, heme lé toii kon pie Padué helé.
17-18 §‡†Wo Abérama, ke e nihe céihi ne ko Padué. Ke e
pii ten wo Padué pie, o bo te junihe hiwon ce piebe-
hieng, celi lé *o bo pituie mu ko pa naîm Isaaka.*

Genèse 21.12

Kehe icehi ana é alecehen, ke e tacebwéni a céihi ten
wo Padué. Be e pii ten pie, me e *pwoâpwailo ten ko
Isaaka. Ke wo Abérama, ke e te pipwopweeng ne kon
beme e pwo. 19 §†Be e céihi pie, te jan ne ko Padué, me
e pwo me lé mulie mwo wo lépwo amele. [Kehe icehi
ana e pacuwoeng wo Padué] ke e ne Isaaka mwo te
Abérama. Ke pwohewiin heme e caa mulie cemwo wo
Isaaka §‡.

Isaaka

20 §§†Wo Isaaka mwo, ke e te céihi ne ko Padué. Ke te
é mu ko a céihi ten na e adéi [lupwo naîn]: wo Iakobo
me pa cuwon Ésaü. Ke e ne telu ni adéihi, na o bo cu-
wo he ni tan na mwo e he pwaaden.

Kaina—Lupwo naî Adamu, pa bécéiuhe apulie ne pwo bwohem-wo. † *11.5 Genèse 5.21–24* †† *Caa te tii ne he ni tii iitihi—ai Wo Padué, ke e caa pipajuujuhi ne kon.* ‡ *11.7 Genèse 6.13–22, 7.1* ‡† *11.8 Genèse 12.1–5* ‡‡ *11.9 Genèse 35.12* ‡‡† *Dernière phrase—Grek: Be lé hegi me weeng a piapwo.* ‡‡‡ *11.11 Genèse 18.11–14, 21.2; Roma 4.19*

§ *Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke lé pii a céihi te Sara, ne ha a ni-ide a tii ce. Kehe icehi ana ni béén, ke lé pii Abérama. Ke ni béén mwo, ke lé tai piilu.* §† *11.12 Genèse 15.5, 22.17* §†† *11.13 Genèse 23.4; 1 Chroniques 29.15; Psaume 39.13; 1 Pétéru 2.11* §‡ *Abéra-ma, me Isaaka, me Iakobo—Grek: Ati lépwo apulie naa. Kehe icehi ana time uce pii ati lépwo piebehi Abérama na te junihe hiwon jélé, na piilé ne ha a niide a tii 12.* §‡† *11.17–18 Genèse 21.12, 22.1–14* §† *11.19 Roma 4.17* §‡ *Ke pwohewiin heme e caa mulie cemwo... ai Weengaa a céiu ocine [me denye].* §§† *11.20 Genèse 27.27–29,39–40*

Iakobo

21 †Wonaa mwo ne ko Iakobo. Be e te céihi ne ko
Padué. Be é ânebuhe a bwo mele ten, ke e caamada
ko a bwajaan, ke e paunu Padué. Ke e adéi lupwoli naî
Josef. Ke te é mu ko a céihi ten na e wonaa.

Josef

22 ††Wo Josef, ke e céihi pie, alecehe a bwo mele ten,
ke wo Padué, ke e bo pé a puapulie ten *Isaraéla mu
ha amu *Aigupito. Ke é mu ko a céihi ten, na e mi pii
te lépwo béén pie, mepie te cuwo a tan naa, ke me lé
bo te pé mwo céilé ni duun mu ha amu Aigupito ‡.

Lu nyaa me caa te Moosé

23-24 ‡†Wo lu nyaa me caa te *Moosé, ke lu céihi ne ko
Padué. Ke te é mu ko ni céihi telu, na time lu uce
piténedehi a patén de Faraô, pa daame he lépwo
Aigupito. [Be e huôhi pie, me lé taunu ati ni nahi ewa
aiu na lé âbeele ne pele ni Isaraéla.] Lu neduwo Moosé
he na cié wole. Be lu alihi pie te nihe wâé a bwo alieng
‡‡. [Ke e tooeng ê naî pa daame Faraô, ke e pééeng be-
me pa naîn.] Ke ubwo Moosé ne ha a pomwa te pa
daame Faraô.

Moosé

Wo Moosé, ke e céihi ne ko Padué. Ke é mu ko anaa,
na muhi ten me lé pii kon pie, pa naî êgi naî pa daame
he lépwo Aigupito. 25 Ke e mu pele [ni ju béén, wo lép-
wo Isaraéla], a puapulie te Padué, ha a benaamwon na
ta ne kolé hen. Be nimen me e mu he ni picani na lé
mu hen, koja a pipwodéén [ne pele Faraô] ne ha a
mulie na muhi te Padué kon. Be time uce bwali a pip-
wodéén naa.
26 Ke pihoonieng, pwohewii a bwo pihooni Kériso: pa
*Mesia [li e neeng bé wo Padué, hiwon ni jo alecehen].
Wâé te Moosé anaa, koja ace bwo hegi ati ne ni wâé
ne ha amu Aigupito. E wonaa, be e niimihi ni cemen na
e bo ne ten wo Padué.
27 Ke te é mu ko a céihi ten, na e [pé a bele ten, beme
lé] wie mu Aigupito. Time uce mwotieng ko ace bwo
okéé te pa daame Faraô. Ke e te cumang, be e te alihi,
ko a céihi, pana time genye uce alieng ko ni naami-
inye. 28 ‡‡†Ke te é mu ko a céihi ten, na e [huôhi ne te a
bele ten pie, me lé] pwo a pipwodéén ko a *Pacika. Be
nimen me lé niimihi he li lé timi ni jije pomwa telé, ko a
cewéhe a nahi muto, beme time e uce taunulé wo pali
*âcélo li e taunu ni bécéiuhe ewa aiu [ha amu Aigupi-
to].

Lépwo Isaraéla

29 ‡‡‡Wo lépwo watihenye, wo lépwo Isaraéla, ke lé
céihi ne ko Padué [ke lé âcéi Moosé mu ha amu
Aigupito]. Ke te é mu ko a céihi telé, na meiu a
pwaadeniilé nge ha a jié Megele. Ke lé gaale ko a céiu
goon [ke celuimilé]. Ke me lé tailé wo [lépwo coda te]
lépwo Aigupito, ke e âbé huîilé ali tabe, ke lé tai mele.
30 §Ke wo lépwo Isaraéla, ke lé te céihi mwo ne ko
Padué. Ke te é mu ko a céihi telé mwo, na lé engen au-
jenihi a goomwa babé bwonihi Iériko he na 7 ni tan.
Ke e te tupwo kuti ali goomwa.

Rahab

31 §†Rahab, ê toomwo pwopwaaden [ne Iériko] ke e
céihi ne ko Padué. Ke te é mu ko a céihi ten, na e hegi
lupwo coda Isaraéla, li mi nelu ngen beme lu â alihi a
pwomwo ubwo. Ke anaa, na e *celuimi [a pwomwoiu
ten]. Kehe icehi ana lé tai mele ati ni apulie ha a
pwomwo ubwo, mu ko ana time lé uce piténede
Padué.

Hiwon mwo ni béén

32 §††O ade aceli me é mwo pii mwo? Time uce jan ni
benaamwon me é uti ati [nina lé pwo mu ko ni céihi
telé, pwohewii] Gédéon, Barak, me Samasona, me
Jefté, me *Davita, me Samuel, me ati lépwo péroféta
mwo:
33 §‡Lé piwéden koja ni mwametau wo lépwo béén;
Lé pé a pihuô ko a juuju wo lépwo béén;
Lé [pwo nina wâé, ke lé] hegi a adéihi te Padué wo
lépwo béén;
Lé capuhi a pwo ni liô beme lé nemwo wiilé;
34 §‡†Lé taunuhi ni miû na ubwo wo lépwo béén;
Lé cela ko lépwona nimelé me lé taunulé;
Lé hegi ni niihelé na ubwo wo lépwo béén na tice ni-
ihelé, beme lé piwéden ne ko a pa, ke me lé pacelahi
ni mwocoda na nihe ubwo.

35 §†Ke pwo ni béé toomwo, ke [te é mu ko ni céihi telé,
na] lé hegi mwo ni aiu helé, me ni béélé §‡, me ni naîlé
li lé caa mele, be lé caa mulie cemwo.
Ke pwo ni béé apulie, na [te é mu ko ni céihi telé] na
lé mu he ni picani, be lé pwotahi ni éélé [wo lépwona
muhi telé ko Padué] die ko a bwo pwo me lé mele. Ke
time lé uce [pawie ni céihi telé, beme o] tuwolé. Be lé

---

† 11.21 Genèse 47.31—48.20 †† 11.22 Genèse 50.24−25; Exode 13.19 ‡ Dernière phrase—Grek: Ke e ne a pihuô ten, ne ko ni duun. ‡† 11.23 Exode 1.22, 2.2 ‡‡ Lu alihi pie te nihe wâé a bwo alieng—Wo lépwo Isaraéla ânebun, ke lé céihi pie, a bwo wâé na a pwahamii pa apulie, ke a inenaado pie, wâé te Padué nang. Omehi 1 Samuel 9.2; Apostolo 7.20. ‡‡† 11.28 Exode 12.21−30

‡‡‡ 11.29 Exode 14.21−31 § 11.30 Josué 6.12−21 §† 11.31 Josué 2.1−21, 6.21−25; Cang 2.25 §†† 11.32 Juges 6.11—8.32, 4.6—5.31, 11.1—12.7, 13.2—16.31; 1 Samuel 16.1—1 Rois 2.11; 1 Samuel 1.1—25.1 §‡ 11.33 Daniel 6.2−28 §‡† 11.34 Daniel 3.23−27 §† 11.35 1 Rois 17.17−24; 2 Rois 4.25−37 §‡ Ni aiu helé, me ni béélé, me ni naîlé—ai Lépwo âjiénelé. Grek: Lépwo amele telé.

caa mi niimihi a mulie na e alecehe a mele, na lé bo
hegi; a mulie na te nihe piwéden [koja a mulie ce, ne
éni pwo bwohemwo].
36 †Wo lépwo béén, ke pihoonilé, me ahilé ko bwalii-
wota. Ke wo lépwo béén, ke nelé he karépu, ke cielé ko
itihe toki. 37-38 ††Ke taunu ni béén ko péi. Ke woli ni béén
ko teua. Ke ei me alo mu ko ni béén ko gili.
Ke pwo ni béén na pwotahinaado ne kolé, me cibéélé
mu he ni béé duaan nge he ni béé duaan. Ke lé cela
nge ha a melé, ke é nge pwo ni juwole, ke te tice
mwaale telé. Ke tice naamuulé, ke lé cuwohe ni imuto,
me nani. Ke lé taduwo nge he ni mwa péi, me ni pwon
na ini ne he pule. Ke te nihe pwoééhelé, be lé te junihe
mu he ni picani mwo. [Au, pwoééhelé!] Be te nihe wâé
jélé koja a bwohemwo ce.

Lé tai ucéihi ana genye hegi

39 Ati ni apulie naa, ke lé tai céihi ne ko Padué. Ke te é
mu ko ni céihi telé, na e pii me wâé jélé. Kehe icehi ana
te tice paceli e ne me e hegi, ha a benaamwon naa, ati
[a adéihi] li e caa mi pii wo Padué [pie me e bo ne te a
bele ten. 40 Ke he é mu ko ade?] Be lé ko ucéikenye
[wogenye na genye mwo ko mulie jenaa]. Be wo
Padué, ke e caa mi pwopweehi ânebun pie, me e bo
pwo me tai mwomwon genye, me hején genye ne
ânebuhen, wogenye me woélé. Ke a naado na te nihe
wâé ne konye jenaa ‡.

Genye tai cumang pwohewii Iésu

12 ‡†Caa pajuujuhi ne tenye ni céihi te lépwona lé
ânebuhenye, lépwona te junihe hiwon jélé. A
mulihelé, ke a béhabwiinen denye ‡‡. Ke mepie wonaa,
wogewé lépwo bééng, ke wâé heme genye pétaabwon
ati ni âneule na lé pacuwohi ni bwo téte tenye. Genye
necu ni ta na e imwikenye! Ke genye cumang, beme
genye te téte die ha anebwén kon.
2 Genye ome Iésu cehi, be weeng na e céihi tenye,
mu ha atabuhi kon, ke weeng na e wéihi, beme o
hején die ha a pwonehin. Ke e hegi a penem den, ne
ha a bwo uca ten. Ke e te nihe mu he ni picani, ke e
mele ne ko a *kuricé: a bwo mele na pwo me tanim.
Kehe icehi ana e pwo me piticenaado ne ko a tanim
naa, be e niimihi a bwo pipwodéén den, ne ha aneb-
wén kon. Ke wo Padué, ke e caa neeng me e tebwo
pwo juin [beme e pihuôhi ati ni naado].
3 Wâé heme genye niimihi a bwo picani ten ne ko ni
apulie ta na lé te nihe pwotahinaado ne kon. Be mepie
wonaa, ke o time genye uce pwoemaan, ke me nye
patupwo [ni céihi tenye].

E punekenye be eânimen denye

4 [É temehi pie, lé pwopa ne kowé wo lépwo apulie
ta, pwohewii ali lé pwo te Kériso, ke geé te junihe mu
he ni picani kon.] Kehe icehi ana mwo time geé uce
téele [pwohewii Kériso] die ko ace bwo mele tewé ‡‡†!
5 ‡‡‡Ke a céiu mwo, kona geé caa pineuhi pie, e pii kowé
pie, wogewé ni naîn, ke e punekewé [ko a bwo mu
tewé he ni téé me ni picani]? Be e pii pie:

Pa ju naîng wé,
go tabemi Padaame na e punekewé.
Go nemwo pwo me pita tem.
6 *E pune ati ni ju naîn.*
E pune ati lépwona
eânimen delé.Proverbes 3.11–12

7-8 §É mu ko anaa, na geé hegi ehi ni pune te Padué, he
e huôhi ne tewé ni naado. Be e wonaa te ati ni naîn. Be
he woo pace ewa celi time e uce ne pune ten wo pace
caa ten? Ke mepie time e uce wonaa tewé wo Padué,
ke a bwopiinen pie wogewé, ke time uce ni ju naîn.
9 Ke mepie genye paciiti ni caa tenye ne éni pwo
bwohemwo, nina lé punekenye me pwopweehi ne
konye, ke o te nihe wâé mwo heme genye hegi, beme
e pwopweehi ne konye wo Padué Caa tenye, na e jeda
he miiden. Ke e o mu konye *a ju mulip §†.
10 Be wo lépwo caa tenye, ke lé te punekenye me ée-
wo konye ha a cuwo benaamwon na te ju bahin, âcehi
nina nimelé kon, me ni âniimihinaado telé. Kehe icehi
ana wo Padué, ke e huôhi ne tenye ke e punekenye,
beme e picani tenye [dieli mwo]. Be wâé ten heme
genye â ni apulie ten na wâé genye, ke iitihi, ke hején
pwohewiieng.
11 §††A juuju pie, time uce wâé tenye a cuwo benaam-
won na genye mu he ni pihuô me ni pune tenye. Kehe
icehi ana mepie genye hegi ehi, me picani ne kon, ke é
alecehen, ke e o bo pwo ce cemenye celi o nihe wâé.
Be genye o bo ni apulie ko a péém: nina lé te pwo nina
wâé, ke mwomwon.

Go cuwoda!

12 §‡Anaa na [é muko pii tewé pie]:
[Go cuwoda!]
Go pamwoiuhi lupwo im!

† *11.36 1 Rois 22.26–27; 2 Chroniques 18.25–26; Jérémie 20.2, 37.15, 38.6* †† *11.37 2 Chroniques 24.21* ‡ *Grek: Wo Padué, ke e caa mi alihi ana te junihe wâé me denye koja anaa, be time o uce wâé me e pwo me hején jélé kojakenye. Weengi a naado na te junihe wâé me denye: Be nye alihi a adéihi te Padué he nye mwo mulie éni pwo bwohemwo, mu ko a bwo mu ibu tenye me Kériso.* ‡† *12.1 1 Korénit 9.24–25* ‡‡ *1re & 2e phrases—Grek: Lé aujenikenye wo lépwo apipajuujuhi na lé pwohewii a nii na ubwo. Ocine ko a jéhilé, be te junihe hiwon jélé.*

‡‡† *Grek: Mwo te time geé uce ju téele pwobwonihi a ta die ko a bwo tée na a cewéhe[wé].* ‡‡‡ *12.5–6 Job 5.17; Proverbes 3.11–12; Pii Beetihi 3.19* § *12.7 Deutéronome 8.5* §† *Ke e o mu konye a ju mulip—ai Ke genye bo picaa a bwo mulie ha a mulie na wâé ten. Grek: Ke genye bo mulie.* §†† *12.11 Cang 3.17–18* §‡ *12.12 Ésaïe 35.3*

Hane ce niihe lupwo am na éjén!
[13] †Go â ha a pwaaden na mwomwon!
Go nemwo padep kojan!
[Pwo taaci nina wâé!]
Beme o ne tem mwo ace niihem,
wogo pa tebwa!
Ke go engen mwomwon!

Go te cuwo ko piténede Padué!

[14] [Weengi ni pihuô tong me dewé]: Geé hane me
geé mulie ha a péém me ni apulie ati. Ke geé mulie ha
a mulie na wâé te Padué. Be o te junihe pwocoon me
geé ali Padaame, hemepie time geé uce wonaa.
[15] Geé pipwocile! Geé nemwo piâ ité koja a *pip-
woééhe tice ja kon de Padué [be koli time geé bo uce
hegi †† ni adéihi ten]. Ke geé piwéa kowé, me pipwoi-
ipikewé, be koli e bo ne waan ne kowé ace céiu ta, na
pwohewii a meté na ta. Ke e epin ko engen, ke e ne ni
acehin na maga.
[16-17] ‡Ke geé pipwocile mwo, beme o te tice mu kowé
celi lé pipule hauli. Ke a céiu mwo, ke me time geé uce
pipwohewii a bwomu te Ésaü ânebun. Be genye tai
temehi a jepule kon. Be te pa cuwon, na eten ni *adéi-
hi te caa ten. Ke e icuhi [haulihi te pa ciéén] ne ko a ta-
mi wiinaado na te céiu! Ke é alecehen, [ke e bwo alihi
ana e pwo] ke e pimiibule ke é, ne he pwahamii caa
ten, beme e ilehi kojaeng mwo ni adéihi ten. Kehe ice-
hi ana caa time uce jan. Ke caa time e uce hegieng wo
caa ten. Anaa na me geé pipwocile! Ke geé pwo me
wâé tewé ni naado [ne ha a Mwametau] te Padué!

Genye piâmwonuhi a juwole iitihi

[18] ‡†Wogewé lépwo bééng, genye caa piâmwonuhi a
juwole na time uce jan me genye ti kon [me alihi ko
lupwo naamiinye]. Mepwo é ne ko lépwo ukéiu tenye,
lépwo *Isaraéla ânebun, [ke te nihe mwotilé] he li lé
piâmwonuhi a juwole Sinaï, [beme lé o hegi ni patén
de Padué]. Be lé alihi nelang a duwele miû me a bwén,
me a melepiing. Ke e ti kolé a dan-he-duéé ‡‡. [19-20] ‡‡†
‡‡‡Ke lé téne a pwocuu tutu. Ke e pacihelé [wo Padué]
ha a pwocihe na nihe ubwo: *[Iitihi me geé â pwo a ju-
wole ce!] Pace wota, me pace apulie celi e ti kon, ke o
taunueng ko péi!*

Exode 19.12–13

Ke [te junihe mwoti lépwo Isaraéla] ke lé toii da céi-
ieng pie: «Éé! Go cuwo, go Padaame!» Be time uce jan
me lé téneeng, [21] §die ko *Moosé mwo, [pa apihuô
telé]. Be caamadaim kon, ke éjén nang ko a bwo mwo-
tieng.
[22-23] Mepwo é ne konye, ke genye pipwodéén, me
genye piâmwonuhi a juwole *Sion, me a pwomwo ub-
wo na e jeda he miiden. Be te é *Iérusaléma [na mwo
coho] a amu te Padué na e mulip. Ke genye ko cuwo
ha amu te pa atauti ati ne ni apulie. Ke pwia ni pwoni-
menye, be wogenye lépwo ju naî Padué §†, wogenye na
caa tii ni niinye ne he miiden [beme etenye ni adéihi
ten]. Ke genye o tai pimu ibu me nina lé caa mele §††
ânebun, nina wâé te Padué jélé: ati lépwoli e pwo me
mwomwon jélé me hején jélé ne he pwahamiin. Ke lé
aujenikenye ni *âcélo na te junihe hiwon jélé, na time
uce jan me genye pinelé.
[24] §‡Ke genye âbé céii Iésu, pali e pébé céiikenye a
*piapwo na mwo coho [li e caa pwo wo Padué] me
denye. Ke e caa pacuwohi wo Iésu, ko a bwo tée na a
cewéhen [he li e mele me denye]. Ke a cewéhen, ke te
nihe pwojunuun koja a cewéhe §‡† Abel §†.
[25] §‡Anaa na me geé pipwocile, be koli muhi tewé me
geé piténede Padué, na e ko pacihekewé! Be li
pwocoon me lé cela ko a cuhinaado wo lépwo wati-
henye, lépwo Isaraéla, he li lé bitelé koja Moosé. Ke wo
Moosé, ke te pa apulie pwo bwohemwo. Ke o bo woté
ace cuhinaado te ati lépwona lé bitelé koja Padué, na e
jeda he miiden?! [26] §§†Be li [é ne pwo a juwole Sinaï] he
li e pwo me gun a bwohemwo ko a pwocihe ten, ke e
caa pii tenye pie: *É bo pwo me gun mwo a bwohemwo
ati.* Ke time uce a bwohemwo cehi, *kehe o te a miiden
mwo!*

Aggé 2.6

[27] A bwopiinen pie: O tieden a bwohemwo me ati nina
lé mu pwon, be ni naado na e ne wo Padué. Kehe te
icehi ni naado na lé mu pelen, na lé o tee mu dieli
mwo.

A Mwametau na time o uce gun

[28] Genye caa hegi [a atebwo ne ha] a Mwametau ten
na time uce gun! Anaa na wâé heme genye nihe pwo-
olé ten, me pipaunueng. Ke genye penem den ko a
mulip na iitihi ke wâé ten. Ke genye te nihe pwoiitihi

---

† *12.13 Proverbes 4.26* †† *Time geé bo uce hegi—Wieli bwo time uce hegi ne he ni pwonimenye; wieli te ace céiu naado, ai pace céiu apulie, celi e patieden a péém ko pimu ibu, ke pineitééeng. Wieli a bwo pine jéinye ne ko Padaame, me a bwo âcehi ne ni duéé hauli. Omehi Deutéronome 29.17.* ‡ *12.16–17 Genèse 25.29–34, 27.30–40* ‡† *12.18 Exode 19.16–20; Deutéronome 4.11–12* ‡‡ *Grek: Caa time geé uce âmwonuhi a juwole na jan me geé ti kon, na pwo a miû na junihe ubwo na e kon, me a nii, me a bwén, me a dan-he-duéé. Dan-he-duéé—Munying.* ‡‡† *12.19 Exode 20.18–21; Deutéronome 5.22–27* ‡‡‡ *12.20 Exode 19.12–13*

§ *12.21 Deutéronome 9.19* §† *Lépwo ju naî Padué—Grek: Lépwo cuwo ni naî Padué. É ne pele lépwo Juif, ke ni cuwo ni ewa, ke nina etelé a adéihi na ubwo.* §†† *Me nina lé caa mele... Grek: Me ni jene lépwona lé mwomwon, ke caa hején jélé.* §‡ *12.24 Genèse 4.10; Ébéru 8.6* §‡† *Cewéhe Abel—ai Ali âpwailo li e ne wo Abel.* §† *A cewéhen, ke te nihe pwojunuun koja a cewéhe Abel—Wo Abel, ke pa bécéiuhe ni apulie na taunulé. Omehi Ébéru 11.4. A bwo tée na a cewéhen, ke e pébé a cuhinaado te pa cuwon, Kaina, li e taunueng. Kehe icehi ana a cewéhe Kériso, ke e pébé a bépineuhi ne ni ta pwo tenye ati, ke e pwo me wâé genye ne he pwahamii Padué.* §‡ *12.25 Ébéru 2.1–3, 10.26–29* §§† *12.26 Aggé 2.6*

ten, 29 [†]be wo Padué henye, ke e pwohewii a miû na e
pwo me éle tieden ati ni naado!

Bénebwéne pwooti

13 Wâé heme geé te pipwoééhewé, pwohewii ni
acéihi ne ko Kériso. 2 [††]Ke geé hegi ni apulie na
lé âbé pelewé. Be wo lépwo béén, ke time lé uce teme-
hi pie, lé hegi ni *âcélo te Padué. 3 Ke geé niimi mwo
lépwo [acéihi bééwé] na élé he karépu, ke geé mu he
ni picani me woélé, pwohewiin heme wogewé na
ciekewé mwo. Ke te piwien mwo ne ko nina ahilé me
pwo ahinaado ne ko ni éélé. Wâé heme geé pwo me
cunu gewé me woélé, pwohewiin heme ni ééwé na lé
pwotahi ne kolé [‡].
4 [‡†]Ke geé paciitihi a piaten. Ke geé nemwo pibune:
Nemwo êjele koja ni mwodewé, ai ni aiu hewé. Be wo
Padué, ke e bo ne cuhinaado te lépwona lé wonaa, me
ati lépwona lé pipule hauli me ni béén.

E picani tenye wo Padaame

5 [‡‡]Geé nemwo pwo me ânenimewé ne ko a mwani!
Geé pipwodéén ko ni naado na e pelewé. Be e caa te
pii wo Padué pie: *Time é o uce engen kojako, ke é bo
te pwopweehi ne kom.*

Deutéronome 31.6

6 [‡‡†]Ke anaa kuti, na me time uce pinekepé tenye. Be:
*E te *celuimiéo wo Padaame hung.*
O time uce mwotiéo ko ni apulie.
Te tice aceli jan me lé pwo tong.Psaume 118.6

Weengaa a pwooti na me genye pipatemehi, ne ha a
pipwodéén!
7 [‡‡‡]Geé niimi lépwo apihuô tewé ne ha a céihi, li lé
pébé céiikewé a pwooti te Padué. Ke geé nenimewé ne
ko ni bwo mulie telé, me ni *adéihi na e âbé mu kolé [§].
Ke wâé heme geé pipwohewiilé.

Âcéi Iésu

8 Wo Iésu, ke te céiu a bwo mu ten, ânebun, é jenaa,
ke é dieli mwo! 9 [§†]Geé nemwo hegi haulihi ni muko pé-
taapwo pune na ité. Be koli lé bo pipatiedenikewé. Be
te icehi a *pipwoééhe tice ja kon de Padué, na e teme-
hi me e pamwoiuhi ni pwonimenye, kehe time uce a
bwo piténedehi nen denye ni patén ko ni wiinaado. Be
te junihe piticenaado ne ko ninaa.
10 Pwo a *apwoâpwailo tenye [na piwéden]. Ke wo
lépwo apwoâpwailo éni pwo bwohemwo, ke te tice
mwomwon delé ne kon. 11 [§††]Wo pa apwoâpwailo ub-
wo, ke e mu pébé a cewéhe ni wota na taunuhi, ne ha
a duaan na junihe iitihi, beme a âpwailo bépineuhi ni
ta. Ke ni éé ni wota naa, ke cini ne âoté pwomwo [§‡] [ne
ha a céiu duaan na e ité koja a pimu te ni apulie].
12 [§‡†]Wo Iésu, ke [weeng pa âpwailo tenye. Ke lé téé-
tieng, ke] e mu he ni picani, ke e mele ne pwomwo ko-
ja a pwomwo ubwo. Ke tée a cewéhen, beme puu
taabwon ni ta pwo tenye, ke me pwéélang [ni pwoni-
menye ne ânebuhe Padué].
13 [§†]Wâé heme genye âcéi Iésu, ke me genye te mu
he ni téé me ni tanim kon [§‡]. Ke genye wie me weeng
koja ni bwo mulie te ni apulie [na ta jélé] [§§†]. 14 [§§‡]Be a ju
amu tenye, ke time uce e pwo a bwohemwo ce, be o
tieden. Kehe genye omehi cehi a amu na e jeda he mi-
iden, he na genye o â lang [§§§].
15 [18]Weengi ni âpwailo na wâé te Padué, na me genye
ne ânebuhen: Me genye pipaunuhi a niin, me pipate-
mehi pie, Padaame henye. 16 [19]Ke a céiu: Ke me genye
pwo ana wâé, ke me genye pipwoééhe nina tice delé.
Anaa kuti a âpwailo na wâé ten.

Pwo me piwahin gewé ke geé pwoiitihi

17 [20]Wâé heme geé pwo me piwahin gewé, ke me geé
piténede ni apihuô tewé [ne ha a céihi]. Be e bo tautilé
wo Padué mu kowé. Ke geé pwo me lé pipwodéén ko
ni bwomu tewé, ke geé nemwo pwo me téé ni pwon-
imelé. Be mepie piwahin jélé mu kowé, ke o te ta ne
mwo kowé.
18 [21][Dieli jenaa ni, ke] time e uce pipé ne kome ni
pwonimeme. Ke wâé heme geé te pwoiitihi me deme
[22], beme te wâé ni bwomu teme, ne ha ati ni bwom-
unen. 19 Ke a céiu mwo, ke é te ju ilekewé me ubwo
pie, me geé pwoiitihi beme é epin ko mwojuia ne mwo
pelewé.

Adéihi

20-21 [23]É ile Padué, pana e ne tenye a péém, pie, me e
ne tewé ati celi tice tewé, beme geé pwo ana nimen
kon. É ilehi kojaeng pie, me e penem kowé, na e
pwaadeniin bé wo Padaame henye, Iésu Kériso, beme

---

† *12.29 Deutéronome 4.24, 9.3* †† *13.2 Genèse 18.1–8, 19.1–3; Roma 12.13* ‡ *Pwohewiin heme ni ééwé na lé pwotahi ne kolé—ai Be wogewé mwo, ke pwo ni ééwé, ai Be geé mwo mulie ne éni pwo bwohemwo me woélé, ai Be wieli o pwotahi ne kowé ha ace céiu tan celi mwo e he pwaaden. Grek: Be te wogewé ha a éé apulie.* ‡† *13.4 Éféso 5.5* ‡‡ *13.5 Deutéronome 31.6,8; Josué 1.5* ‡‡† *13.6 Psaume 118.6* ‡‡‡ *13.7 1 Korénit 4.16* § *Adéihi na e âbé mu kolé—ai A bwo mele telé.* §† *13.9 Roma 14.17*

§†† *13.11 Lévitique 16.27* §‡ *Cini ne âoté pwomwo… A inenaado ko a bwo tahi taabwon ne ni ta pwo te a bele.* §‡† *13.12 Ioane 19.17* §† *13.13 Ébéru 12.2* §‡ *Tanim kon—A bwo mele ten ne ko a kuricé. Omehi Ébéru 12.2.* §§† *Koja ni bwo mulie te ni apulie na ta jélé—Grek: Koja a duaan na lé mu hen ne ni apulie (hors du camp). Time uce a bwopiinen pie, genye mulie ité koja ni béé apulie; wâé heme nye mulie ha a mulie iitihi, ke ité koja a mulihelé na ta, be a ju amu tenye, ke time uce e éni pwo bwohemwo. Wâé heme nye pi-cani, heme lé tahi taabwonikenye, me pwotahi ne konye, me pi-hoonikenye, be ni naado na lé te pwo te Iésu.* §§‡ *13.14 Ébéru 11.10,16, 12.22* §§§ *2e phrase—Grek: Ke genye hane a amu na e bo tuiebé.* 18 *13.15 Psaume 50.14,23* 19 *13.16 Filipi 4.18* 20 *13.17 1 Tésalonik 5.12* 21 *13.18 Apostolo 24.16; 2 Korénit 1.12* 22 *Me deme. Wieli e te pipiieng mwo wo pa atii na a tii ce.* 23 *13.20 Jérémie 32.40; Ézékiel 37.26; 1 Pétéru 2.25*

o pwo ce acehin ne kowé celi te junihe wâé ten. [Ke é pwoun de] Iésu Kériso, pa awéikenye, wogenye na genye pwohewii a pubu muto ten. [Be e pineeng me denye die ko a bwo mele ten.] Ke a cewéhen li e tée, ke anaa kuti ali âpwailo li e pacuwohi a *piapwo [te Padué] ne tenye, na o tee mu dieli mwo. Ke wo Padué, ke e pamulipieng mwo mu ha amele. Wâé heme te ete Kériso a bwo ubwo na a wâé dieli mwo! Amen!

Pinelé

22 Wogewé lépwo bééng acéihi, é ilehi kojakewé pie, me geé hegi ehi ni âpihuô tong ne ha a tii ce. Be time uce bwolihi nina é tii, beme é pamwoiukewé, me patemehi tewé.
23 A jepule wâé ko pa béénye Timoté: Be e caa wie mu he karépu! Ke mepie e epin ko tuiebé ne éni, ke e bo âbé céing hemepie é bo âdé caniêkewé.
24 Geé ne a bwocu tong te lépwo apihuô tewé ne ha a céihi, me ati ni acéihi. Ke lé pwobwocu tewé mwo, ati ni acéihi éni ha amu Itali.
25 Wâé heme e mu pelewé a pipwoééhe tice ja kon de Padué!

Adéikewé!

Cang

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Cang, pa ciéé Iésu. Time uce pa béé lépwo 12 acémun he e mwo mulie wo Iésu, kehe icehi ana é alecehen, ke caa pa apostolo, ke pa apulie na piubwo nang ne pele lépwo acéihi ne Iérusaléma. (Omehi a pwahamii tii 15 me 1.19; 2.9.)

E tii éniile?

Ha awieme a jo 43 me 48, ânebuhe a pitapitihi ubwo te lépwo apihuô te ni acéihi ne Iérusaléma ha a jo 50. (Omehi a pwahamii tii 15.) Wieli a bécéiuhe tii na tii ne ha a Élele Iitihi na mwo Coho .

E tii me dee?

Te lépwo Juif na lé céihi ne ko Iésu, na lé mulie ité koja a amu Judé. (Omehi a 2.9—11; 8.1—4.)

É ko ade na e tii?

Pinekepé te lépwo béé acéihi, be lé mu he ni picani (1.2,12; 5.11,13). Wieli é mu ko ana lé pwotahi ne kolé wo lépwona time lé uce céihi. Ke e tii wo Cang, beme e pamwoiulé, ke me pwia ni pwonimelé.
A céiu mwo, ke pwo ni pitaacunaado hadenii ni acéihi, ke e tii beme lé nebwén (4.1). A céiu mwo, ke e pipwocile lépwo acéihi na te junihe pwo naamuulé, be time uce wâé ni huô telé ne ko lépwona pitice naamuulé (5.1—6).

Ade ace âne a tii ce?

Weengi ni béé pihuô te Cang ne ha a tii ce:
- Wâé heme nye cumang ne he ni céihi tenye, heme nye mu he ni picani;
- Wâé heme nye pwoiitihi he ni céihi tenye;
- Nye ilehi koja Padué a bwo temehinaado, beme e ne ce acehin ne he ni mulihenye: a pimiibule, ke a péém, ke a tebwo ehi;
- Wâé heme nye mulie ha a mulie na iitihi ke wâé te Padué;
- Nye pipwocile a upehenye, be a naado na te junihe pwo niihen, heme nye cihe me wâé, ai me ta.
- Heme nye pii pie wogenye ni acéihi, ke wâé heme nye habwii pie te a juuju a céihi tenye, ne he ni bwomu tenye na wâé, me a pipwoééhe tenye, ke time uce é ko a pwooti cehi.

Pwo ni béén na lé niimihi pie, e cubwonihi a pwooti te Paulo ne ni bénebwéne pwooti naa. Be e pii wo Paulo pie, celuimikenye, ke etenye a ju mulip, te é mu ko a céihi cehi, kehe time uce é mu ko aceli nye pwo. (Omehi a 4.1—3.) Weengi a juuju mu ko lupwo bwo niimihi nen naa: A juuju ana e pii wo Paulo, be te junihe pwocoon me wâé te Padué genye ko ni penem denye. Kehe icehi ana te a juuju mwo ana e pii wo Cang. Be hemepie e juuju a céihi tenye, ke o pwo ace béhabwiinen: ni penem na wâé na nye pwo.

A bwomune a tii te Cang

Pipwobwocu
Me nye cumang ne he ni tacebwén
Go téne, ke go pwo!
Nemwo pipwoinen ne ko ni apulie
Ni bwomu tenye ke e pajuujuhi ni céihi tenye
Ni piokéé heme geé pimu ibu

Paténe lépwona pwo delé
Bénebwéne pwooti

Pipwobwocu

1 †Woéo Cang, pa eabwé te Padué me Padaame Iésu *Kériso, na é pwotii lé céiikewé ati, wogewé a puapulie te Padué ††, na papiidenikewé ne pwo a bwohemwo ati.

Me nye cumang ne he ni tacebwén

2 ‡Lépwo béénq, geé pipwodéén heme e tuie ne kowé ni pétaapwo tacebwén. 3 ‡†Be geé temehi pie, a tacebwén, ke e ne me nye cumang ne ha a piuca [ke e habwii a bwomune a céihi]. 4 Kehe a piuca, ke wâé heme e pwo a penem den. Be me wonaa, ke me wâé ne kowé, ke me hején gewé, ke heme te tice aceli me tieden mu kowé.

Genye ile Padué ne ha a céihi

5 ‡‡Hemepie pwo pace mu hadeniiwé celi time e uce temehinaado, ke wâé heme e ile Padué, be weeng pana e ne me piticenaado ne kon, ke e bo ne ten. 6 Ke wâé heme e ilehi ne ha a céihi, ke me time uce pinekepé ne ten. Kehe wo pana pinekepé ne ten, ke e pwohewii a jié na me e cuu na a dan, ke e â he ni piduaan. 7-8 Wo pa apulie na e wonaa, ke e nemwo niimihi pie, e bo hegi ace céiu naado mu ko Padaame. Be time e uce mu mang ne he ni bwopemieng.

Piticenaado ne ko ni naamuunye

9 Ke mepwo wo pa acéihi na te tice den, ke me e pwo me piwâénimen, be e bo pineeng da wo Padué.

10 ‡‡†Ke mepwo wo pana pwo den ‡‡‡, ke me e pwo me piwâénimen ko a bwo neeng ole. Be bo tieeng pwohewii ne ko a muu meté. 11 Be heme e taawie a téale, ke te nihe pwo niihen, ke e pwo me meiu a meté, ke e tupwo a muun, ke tieden a bwo wâé nen. Ke e wonaa wo pana pwo den, be e o mele ke o tieden ni penem den §.

Me go pwo ana ta ke te wogo

12 Piwâénime pa apulie na e cumang ne he ni tacebwén, be é alecehen, ke e bo hegi a kuron ko a mulie §† na e caa mi pii wo Padaame pie e bo ne te lépwona eânimelé ten. 13 Ke me te tice paceli e pii, heme tacebwénieng, pie: «Wo Padué na e tacebwéniéo.» Be wo Padué, ke pwocoon me e tacebwénieng na a ta, ke pwocoon mwo me e uce tacebwéni pace. 14 Kehe muko pétaapwo ni apulie na tacebwénilé, heme lé âcehi nina te nimelé kon. 15 Ke ana nimem kon, ke me go te âcehin, ke e pééko nge ha a ta. Ke a ta, ke me go tee pwo §††, ke e pééko nge ha a mele.

16 Geé nemwo pipweéo, wogewé ni ju bééng:

17 Ati ni âpipati na junihe wâé,
ke ni *adéihi na nye hegi,
ke tai opé mu jeda, pele Caa
na e ne ni pwéélang.
Te tice celi taatééhi ne pelen,
te tice celi mu ha a melepiing.

18 §‡Te é mu ko ana nimen kon, ke e ne tenye *a ju mulip, mu ko a pwooti na juuju, beme junihe pwonaado ne konye §‡† mu ko ati nina e tabuhi.

Go téne ke go pwo!

19 Geé téne ehi, wogewé ni bééng na eânimung dewé:
Geé muko pétaapwo tabemi ehi.
Ke me bwolihi me cihe.
Ke me bwolihi me okéé.

20 §†Be a okéé te pa apulie, ke time e uce pwo ana nime Padué kon. 21 §‡É mu ko anaa, ke geé necu nina ta, ke ni naado na mwiihi. Ke geé pwo me piwahin gewé, ke geé hegi a pwooti na e caa cemi he ni pwonimewé wo Padué, ke anaa, ke jan me e celuimikewé.

Me geé ténedehi a pwooti

22-23 §§†Geé tabemi a pwooti ke geé ténedehi! Be hemepie geé te ju tabemi cehi, ke geé pipweéo, pwohewii pa apulie na e omehi a démen ne ha apiocile, 24 kehe é alecehen, ke e engen, ke e te ju pwome neuhi ace bwo alieng! 25 §§‡Kehe adéi pana e te nihe cémun ko ni patén [de Padué] hemepie e tee penem, ke me time e uce neuhi nina e téne. Ke e bo pituume ne ha ana e pwo. Be hején a pwooti naa, ke e tuwokenye mu he nina e imwikenye.

---

† 1.1 Mataio 13.55; Apostolo 15.23; Galat 1.19; 1 Pétéru 1.1 †† A puapulie te Padué—Grek: Ni 12 pwomwoiu. Ni 12 pwomwoiu, ke a bele Isaraéla (lépwo Juif), li papiidenilé ne he ni muko piduaan. E tii wo Cang ne te lépwo acéihi ne ko Iésu, be a bele te Padué na mwo coho. ‡ 1.2 Roma 5.3–5 ‡† 1.3 1 Pétéru 1.7 ‡‡ 1.5 Proverbes 2.3–6 ‡‡† 1.10 Ésaïe 40.6–7 ‡‡‡ Pana pwo den—Wieli ni acéihi na te junihe pwo delé, ai wieli ni béén na time lé uce céihi. § Ke o tieden ni penem den—ai He e mwo ko pwo ni penem den. §† Kuron ko a mulie—Omehi 2enote §†† Me go tee pwo—Grek: Me caa piubwo da [a ta]. §‡ 1.18 Ioane 1.13 §‡† Junihe pwonaado ne konye—Grek: Lépwo atabuhi na a pitii âdaanu. §† 1.20 Ecclésiaste 7.9 §‡ 1.21 Kolosé 3.8; 1 Pétéru 2.1 §§† 1.22 Mataio 7.26; Roma 2.13 §§‡ 1.25 Roma 8.2; Cang 2.12

26 †Hemepie pwo pace apulie celi e pipii den pie pa
apwoiitihi, ke hemepie time e uce pipwocile a bwo cihe
ten ††, ke e te pigeti a pwonimen, ke te ju piticenaado
ne ko a pwopwoiitihi ten. 27 Weengi a pwopwoiitihi na
te tice ta hen ne ânebuhe Padué, pa Caa tenye:

Me nye cile ni ewa na te tice nyaa me caa telé;
Me nye picani te ni depwele ‡ ne he ni picani me téé na lé mu hen;
Me time genye uce pwo me e âbé konye a ta pwo a bwohemwo.

Nemwo pipwoinen ne ko ni apulie

2 ‡†Wogewé ni bééng, heme geé céihi ne ko
Padaame Iésu Kériso, na te junihe ubwo *a wâé
ten, ke me time geé uce piwâé pace céiu koja pace
céiu. 2-3 Geé cuwoteeke niimihi ani, pie: Lu â taabé ha
ace *mwotapitihi wo lupwoce apulie: Wo pa céiu, ke
pwo ce mwani megele kon, ke te junihe wâé ni naa-
muun. Ke wieli geé pipéce ne kon, ke geé pii ten pie:
«Aje, go âbé tebwo éni ânebun!»
Ke wo pa céiu, ke tice den, ke time uce wâé ni epwé-
nen. Ke wieli [geé pwohuu ten ke] geé pii ten pie: «Aje!
Go tebwo ole pwo bwohemwo ko ni ang!» 4 Kona é ne
tewé, ke time geé uce pipwoinen ne ko ni apulie? Ke
time uce wogewé lépwo atautinaado, na ta ni bwo ni-
imihinaado tewé?
5 ‡‡Geé tabemi, wogewé ni bééng na eânimung
dewé! Wo Padué, ke e pipégali lépwona tice delé ne ha
a bwo alihi nen de ni apulie, beme o pwo delé ne ha a
céihi. Ke e ne telé a Mwametau na e caa mi pii te lép-
wona eânimen delé. Ai, kona time geé uce temehi
anaa?
6 Kehe wogewé, ke geé tééti lépwona tice delé! Kona
time uce wo lépwona pwo delé, na lé pwohuu tewé, ke
lé péékewé nge he ni mwotautinaado? 7 Kona time uce
woélé, lépwona lé pii me ta a nii [Iésu] ne kowé, na ju
wâé?

Geé pipwoééhe ni béén

8 ‡‡†A naado na wâé, ke me geé ténedehi a patén ne
he ni *tii iitihi pie: *Go pwo me eânimem de ni béén‡‡‡,*
pwohewii a bwo pieânimem dem.

Lévitique 19.18

Ke wâé anaa heme geé pwo, be a patén [na junihe pip-
wonaado ne kon] ne ha a *Mwametau te Padué. 9 §Ke-
he mepie geé piwâé pace céiu koja pace céiu, ke geé
pwo ana ta. Ke geé caada a patén, ke o tautikewé kon.
10 §†Be wo paceli e piténedehi ati ni patén, ke
hemepie e caada ace patén celi te ju céiu, ke e pwo
ana ta ati ne ko ni patén. 11 §††Be e pii wo Padué pie: *Go*
nemwo pibune.

Exode 20.14

Ke e te pii mwo pie: *Go nemwo taunuhi apulie.*

Exode 20.13

Ke hemepie time go uce bune toomwo, ke mepie go
taunuhi apulie, ke go caada ni patén.
12 §‡Wâé heme geé cihe ke geé penem pwohewii ni
apulie na [lé temehi pie] o tautilé ko a patén [na piwé-
den koja ni *patén de Moosé]. Be a patén naa, ke tu-
wokenye mu he nina e ciekenye §‡†.
13 §†Be é ha a tautinaado, ke o te tice pipwoééhe ne
ko nina te tice pipwoééhe telé ko ni béélé. Kehe mepie
geé pipwoééhe ni bééwé, ke time e o uce tautikewé
wo Padué, kehe e o pipwoééhewé §‡.

Ni bwomu tenye @ ke e pajuujuhi ni céihi tenye

14 Ni bééng, kona te pwonaado ne ko a bwopiinen de
pace céiu pie eten a céihi, hemepie time e uce habwii
ko ce penem? Kona te jan me e celuimieng na a céihi
naa? 15 §§†Geé cuwoteeke niimihi ani: Pwo pace ai wo
êce béénye, hemepie te tice mwaanu kolu, ke me tice
wiinaado telu. 16 Ke mepie geé pii telu pie: «Geu âdé
ne ha a péém, ke geu picuwohe epwén, ke geu pwowi-
inaado ehi», ke te ju piticenaado ne ko ni pwooti naa,
hemepie time geé uce ne celi me lu mulie kon! 17 Ke
wonaa a bwomune a céihi, be hemepie time e uce
penem, ke e te mele ne kon.

Habwii a céihi tenye ne he ni huô

18 §§‡Wieli go bo pii tong pie: «Wogo, ke etem ni pen-
em; ke woéo, ke etong a céihi §§§.» Ke é hegi ne tem
pie: «Go habwii tong a céihi tem, heme te tice celi go
pwo! Ûhu! Woéo, ke é bo habwii tem a céihi tong ne he
ni penem dong!» 19 É he go céihi pie te pwo Padué na
te céiu nang, ke te wâé a bwomunen naa? Lé te céihi
mwo lépwo iténaado, ke éjén jélé ko a bwo mwotilé!
20 Wogo pa apulie na te tice bwo temehinaado tem!
Kona time go uce temehi pie, te ju piticenaado ne ko a
céihi, heme te tice béhabwiinen?

A céihi te Abérama me Rahab

21 18Wo *Abérama, pa watihenye, ke he time uce
mwomwon nang mu ko ni penem, he e ne pa naîn
Isaaka pwo apwoâpwailo? Uhuu! 22 19Go te alihi pie a
céihi, ke lu piengen ibu me ni penem, ke é mu ko ni
penem, ke e pwo me wâé a céihi. 23 20Ke wonaa a bwo

† *1.26 Psaume 141.3* †† *A bwo cihe ten—Grek: A upehen.* ‡ *Depwele—Veuve.* ‡† *2.1 Apostolo 10.34; Cang 2.9* ‡‡ *2.5 1 Korénit 1.26–28* ‡‡† *2.8 Mataio 19.19; Galat 5.14* ‡‡‡ *Ni béén—Grek: Pana e mu mwonuko, ai Pa ju béém.* § *2.9 Deutéronome 1.17* §† *2.10 Mataio 5.19*

§†† *2.11 Exode 20.13–14; Roma 13.9* §‡ *2.12 Galat 6.2; Cang 1.25; 1 Pétéru 2.16* §‡† *Dernière phrase—Grek: ...la loi de liberté.* §† *2.13 Mataio 5.7, 18.32–35* §‡ *Dernière phrase—Grek: A pipwoééhe, ke piwéden koja a tautinaado.* §§† *2.15 1 Ioane 3.17* §§‡ *2.18 Galat 5.6* §§§ *Wogo, ke etem ni penem; ke woéo, ke etong a céihi—Grek: Wogo, ke etem a céihi, ke woéo, ke etong ni penem.* 18 *2.21 Genèse 22.9–12* 19 *2.22 Ébéru 11.17–18* 20 *2.23 Genèse 15.6; 2 Chroniques 20.7; Ésaïe 41.8*

*pajuujuhi na ana tii ne he ni tii iitihi: *E céihi ne ko Padué wo Abérama, ke é mu ko a céihi ten, ke wo Padué, ke e pwo me pa apulie na e *mwomwon ne he pwahamiin.*

Genèse 15.6

Ke wo Padué, ke e pii kon pie pa béén.

24 Geé te alihi pie, mwomwon pa apulie mu ko ni penem, kehe time uce a céihi cehi.

25 †Wo Rahab, ê toomwo pwopwaaden, ke he time e uce pwo mwo me mwomwon nang mu ko ni penem? Uhuu! Be e hegi lupwo coda *Isaraéla [li lu â cedi bune amu ten Iériko] ke e pwo me lu cela nge ha a céiu pwaaden.

26 Pwohewii ne ko a éé apulie, be e mele heme te tieden a jenen; ke piwien ne mwo ko a céihi, heme te tieden ni penem.

Ni piokéé heme geé pimu ibu

3 Me time uce hiwon mu hadeniiwé celi nimelé me lé pacémunihi, be geé te temehi pie, wo Padué, [ke e ucéihi ni naado na ubwo ne kome ni apwocémun] ke e bo te junihe tautikeme koja ni béén.

Nye pipwocile ni upehenye

2 Genye muko pétaapwo pwo nina ta, kehe mepie pwo paceli e pipwocileeng ne he ni bwo cihe ten, ke jan ne kon me e pipwocileeng ati ne he ni naado. 3 Be hemepie genye ne a taikopwo pa haricaan, beme e piténedekenye, ke genye o pééeng ati nge he na nimenye me nye â lang ††. 4 Pwohewii ne mwo ko a ong na te junihe ubwo na e paengenihi na a dan. Be e biteeng ko a cuwo nahi eaong wo pa apé nen. 5 Ke te piwien ne mwo ko a upehenye, be te ju a cuwo nahin, kehe e pipii den ne he ni naado na junihe ubwo.

A upehenye ke a miû

Geé alihi a cuwo nahi miû, be te jan me e cini ace wii celi junihe ubwo. 6 ‡A upehenye mwo, ke pwohewii a miû na jan me e pwo me éle ati a éénye jame a mulihenye. Be e pébé a ta na tidi a mulihenye. Be a miû na patéi mu ha a miû na ubwo te *Caatana!

7 Te jan ne konye ni apulie me nye pé ni muko pétaapwo wota, ke me nye pwo me lé piténedehi. Te piwien ne mwo ko ni meni, me nina lé éewo, ke nina lé mu he tabe. 8 ‡†Kehe te tice pace apulie celi jan me e pipwocile a upehen heme e cihe! Be pwocoon me genye pacuwohi, be oba ko a tabe na ta na genye mele kon.

9 É mu kon, ke genye *adéi Padaame, pa Caa tenye, ke é mu kon, ke genye apwohi ni apulie na e pwo mu ko a démen! 10 É mu ko a pwo pa apulie na te céiu nang, ke e wie a adéihi, ke a apwohi.

Time uce wâé, wogewé lépwo bééng, heme wonaa. 11 A acaamatabe, ke he e te pwo me e taawie a ju tabe, me a tabe na male? 12 A majing, wogewé ni bééng, ke he te jan me e ne ce *olive*, ai ace éé tabe megele, me e ne ce ace majing? A tabe he jié, ke pwocoon me e pwo ace ju tabe.

Bwopemikenye

13 Woo, mu hadeniiwé, paceli e temehinaado? Be, me e habwii ko ace bwopemieng celi wâé ne ha a bwo pipwoiipieng.

14 Kehe mepie e he pwonimewé a pitaaba ke a pipwokon, ke geé nemwo pipii dewé, ke geé nemwo gele.

15 A bwo temehinaado naa, ke time e uce âbé mu jeda he *miiden, kehe é mu pwo bwohemwo, mu ko nina te nimewé kon na ta. Ke âbé mwo mu ko Caatana.

16 Be é he na e lang a pitaaba ke a pipwokon, ke e lang a pihauli, ke tai ni bwopwone ni naado na ta.

Bwomu mu ko a ju bwo temehinaado

17 Te tice celi ta ko pa apulie na oba nang ko a bwo temehinaado mu jeda. Weengi ni huô ten:

Pa apulie na e paciitihi a mulihen;
Pana e pwo ati mu ha a ju pwonimen;
Pana e pipwopai ati lépwo apulie, be time e uce pipwoinen ne kolé;
Pana e téne ehi lépwo béén ne ha a bwo pipwoiipieng;
Pana bwala nang ne ha a bwo hegi nen den ne telé;
Pana e pipwoééhe lépwona lé mu he ni gia;
Pa apulie na junihe hiwon ni ace acuwo na wâé ne ha a mulihen.

18 ‡‡Wo lépwona lé wonaa, ke lé cemi ha a péém, ke nye tai pitii âdaanu: a bwo pipwoiipihi ke a péém ne pelenye.

Bwopemikewé na ta

4 ‡‡†E âbé mu wé ni piokéé, ke nina piehadeniiwé? Kona time uce é mu ko nina nimewé kon, na lé ko pipwopa ne he ni pwonimewé? 2 Be te junihe nimewé kon, kehe time uce etewé, ke geé pitaaba. Ke geé pitaacunaado ke pipwopa die ko ana geé pwo me geé pitaunukewé.

Time uce etewé, be time geé uce ile Padué. 3 É heme geé ilehi, ke time geé uce hegi, be geé pi-ilehi tahi. Be geé hane ni naado âcehi nina nimewé kon na ta.

4 ‡‡‡Wogewé lépwo apibune, be geé engen koja Padué! Kona time geé uce temehi pie, hemepie eân-

† *2.25 Josué 2.1–21; Ébéru 11.31* †† *Pééeng ati nge he na nimenye me nye â lang—Grek: Pé a één ati.* ‡ *3.6 Mataio 12.36–37, 15.11,18–19* ‡† *3.8 Roma 3.13*

‡‡ *3.18 Mataio 5.9; Ébéru 12.11* ‡‡† *4.1 Roma 7.23* ‡‡‡ *4.4 Roma 8.7; 1 Ioane 2.15*

imewé ko ni naado na ta pwo a bwohemwo, ke a
bwopiinen pie, geé tééti Padué? Be wo pana nimen me
e pipwoeabwé te a bwohemwo, ke e pwo ana ta ne ko
Padué. [5] Be caa te tii ne he ni tii iitihi † pie, [ana nime
Padué kon, ke a ju pwonimenye] be e ne konye a *Je-
nen Iitihi ten, na te junihe eânimen den ††. Ai, kona geé
te niimihi pie te piticenaado ne ko a pwooti naa?

Geé piâmwonu Padué

[6] ‡Te junihe ubwo a âpipati na e ne wo Padué. É mu
ko anaa, na tii ne mwo he ni tii iitihi pie:

Wo Padué, ke e cuwode
lépwona lé pipaunulé.
Ke wâé nang
ne ko lépwona lé pipwoiipilé.Proverbes 3.34

[7] ‡†Geé piténede Padué, ke geé cuwode *Caatana, ke e
bo cela nge ité kowé. [8] ‡‡Geé piâmwonu Padué, be e bo
piâbé mwonukewé. Geé puu ni iwé, wogewé na ta ni
huô tewé. Geé pwo me wâé ni pwonimewé, be lépwo
apulie na time geé uce cumang [ne ko a bwo
piténedeeng dewé].
[9] Geé pininim [ke bitekewé nge céii Padué]! Ke me a
bwo piap tewé, me a bwo pituume tewé, ke me
taatééhi ko a piwahin, ke ni pwoé. [10] ‡‡†Geé pipwoi-
ipikewé ne ânebuhe Padaame, ke e bo nekewé da.

Go nemwo tauti pa béém

[11] Go nemwo cihe me ta ne ko ni béém, ke go nem-
wo tautilé! Be wo pana e wonaa, ke e cihe me ta ne ko
ni patén, ke e tauti ni patén. Kehe time uce wogo na
me go tauti ni patén, kehe me go ténedehi ‡‡‡! [12] §Te
céiu pana e ne ni patén ke pa atauti nen, ke wo Padué.
Ke te weeng cehi pana jan ne kon me e *celuimi ni
apulie, ke me e pwo me lé patieden. Kehe wogo, ke
woo, me go tauti pa béém?

Paténe lépwona pwo delé

Geé pwo me piwahin gewé ne ko Padué

[13] §†Geé téne, wogewé lépwona geé pii pie: «É jenaa
ai é meé, ke genye bo â ha a pwomwo ubwo, ke genye
o mulie lang he celi céiu jo. Ke genye o pwo ce bwop-
wonen, beme pwo ce mwani tenye.» [14] §††Kehe time
geé uce temehi aceli e bo tuie meé! Be he ade a muli-
hewé? Geé pwohewii a caamele na e tuie ju é ha a céiu
benaamwon, ke caa te tieden mwo. [15] Ke me geé o pii
pie: «Hemepie te nime Padué, ke genye o mulie, ke
genye bo pwo ani, ai ani.» [16] Ke wogewé, ke geé pipii
dewé ne he ni picibehede tewé. Kehe a naado na time
uce wâé [te Padué]. [17] §‡Be wo pana e temehi ana wâé
ke e pwo, ke me time e uce pwo, ke e pwo ana ta.

Geé bo mu he ni picani!

5 Wogewé lépwona pwo dewé, wâé heme geé te
nihe é me ubwo, wonaa mu ko ni picani na e o bo
tuie ne kowé! [2] §‡†Be o muti ni dewé, ke lé o wii ni ep-
wénewé ne ni ma. [3] Ke o paale ni mwani tewé, ke lé bo
cihe da me pipé ne kowé. Ke bo wii a éémé, pwohewii
ne ko a miû. Be geé caa taineibuhi ni mwani bépwo na
a bwohemwo ce na o bo tieden §†! [4] §‡Ke time geé uce
pwocuhi lépwo apenem dewé, ke lé tee ilehi kojakewé
a cuhilé. Ke e téne wo Padaame, pana te junihe pwo-
junuun ne ko ati ni naado.
[5] §§†Geé mulie ne pwo a bwohemwo ha a tuume tewé
ne ko ni naamuuwé. Geé te pwo nina te nimewé kon.
Geé te junihe wiinaado ehi, heme ko pwo ni apulie na
lé metihi menele §§‡. [6] Ke geé caa ne a cuhinaado te
pana mwomwon nang §§§, die ko a bwo taunueng, ke
time e uce pipwopain.

Bénebwéne pwooti

Geé cumang ne he ni picani

[7] [18]Ni bééng, geé cumang heme geé ucéihi a bwo
mwojuia mwobé te Padaame. Be wo pa apenem ko
âdaanu, ke e ucéihi a benaamwon ko tii âdaanu, ke e
ucéihi die ha a bwo tuie te ni bécéiuhe ute, ke ni
bénebwéne ute [19]. [8] [20]Ke wogewé mwo, me mu mang
ni pwonimewé heme geé ucéihi, be o caa e mwonu a
bwo âbé te Padaame.
[9] Geé nemwo pipii lépwo béén, beme time e uce tau-
tikewé wo Padué: Be neko pa atautinaado he e caa ko
cuwo he pomwa! [10] Ni bééng, geé pipwohewii lépwo
*péroféta na lé cihe ne he nii Padaame. Be lé te
cumang ne he ni picani.
[11] [21]Genye pii pie, lé pituume ne nina lé mu he ni pi-
cani. Be geé caa te temehi a jepule ko a bwo uca te
Job, ke geé caa te temehi ni *adéihi na e ne ten alece-

† *Caa te tii ne he ni tii iitihi—Wieli e niimihi Exode 20.5; 34.14; Deutéronome 4.24; Zakari 8.2.* †† *E ne konye a Jenen Iitihi ten, na te junihe eânimen den—ai A Jenen Iitihi, ke e pwobwonihi a tapi me a pitaaba tenye, ai Te junihe nime Padué ko ni pwonimenye na e ne konye, ai A pwonimenye...ke e te cuwo ko nimen ko ni naado, ke e te cuwo ko pitaaba.* ‡ *4.6 Proverbes 3.34; 1 Pétéru 5.5* ‡† *4.7 Éféso 6.12* ‡‡ *4.8 Ésaïe 1.16; Zakari 1.3; Malachie 3.7* ‡‡† *4.10 Job 5.11; 1 Pétéru 5.6* ‡‡‡ *Dernière phrase—Grek: Hemepie go tauti ni patén, ke time uce wogo na go piténedehi, kehe wogo pa atautinaado.* § *4.12 Roma 2.1, 14.4* §† *4.13 Luka 12.18–20* §†† *4.14 Psaume 39.6,12; Proverbes 27.1*

§‡ *4.17 Luka 12.47* §‡† *5.2 Mataio 6.19* §† *Dernière phrase—ai Geé tai ne ko a bénebwéne Tan [na e bo tauti ni apulie hen wo Padué].* §‡ *5.4 Deutéronome 24.14–15* §§† *5.5 Luka 16.25* §§‡ *Dernière phrase—ai Geé pwohewii ni wota na cile me géréén ânebuhe a bwo taunuhi nen me wii.* §§§ *Pana mwomwon nang—Ocine ko ati nina pwoééhelé, na pwocoon me lé pipwopailé.* 18 *5.7 Deutéronome 11.14; Jérémie 5.24* 19 *Ni bécéiuhe ute, ke ni bénebwéne ute—Pwo lupwo benaamwon ha a jo na céiu ko a ute ne Isaraéla.* 20 *5.8 Roma 13.11–12; 1 Pétéru 4.7* 21 *5.11 Exode 34.6; Job 1.21–22, 2.10; Psaume 103.8*

hen wo Padaame. Be wo Padaame, ke te junihe wâé
nang, ke e pipwoééhenye.
12 †Ni bééng, geé nemwo *piapwo da he a miiden, ai
a bwohemwo, ai é ne ko ace céiu piapwo. Kehe me
geé pii pie «éa», ke te éa, ke me geé pii pie «ûhu», ke
te ûhu, beme time e uce tautikewé wo Padué.

A pwopwoiitihi te pa acéihi

13 Kona e mu he ni picani wo pace pibééwé? Wâé
heme e pwoiitihi. Pwo paceli e pituume? Wâé heme e
pwonyebi, beme e pipaunu Padaame. 14 ††Pwo pace
mu hadeniiwé celi cunu nang? Ke wâé heme e tode
lépwo apihuô te ni acéihi, beme lé pwoiitihi ne kon,
heme lé ko ne huîin a *huile*‡ ne he nii Padaame.
15 ‡†Be a pwoiitihi ne ha a céihi, ke o bo celuimi pana
cunu nang, ke e bo pwo me wâé nang ‡‡ wo Padaame.
Ke é hemepie e pwo celi ta, ke e bo pineueng wo
Padué.
16 Geé pipii tewé nina geé pwo na ta, ke geé pipwoi-
itihi ne kowé, beme wâé gewé mu he ni cunu kowé. Be
a pwoiitihi te pana mwomwon nang, ke te junihe pwo
a junuun.
17 ‡‡†Wo *Élia [pa péroféta ânebun] ke pa apulie
pwohewiikenye. Ke e te junihe pwoiitihi beme time e
uce ute, ke time uce ute ne pwo a bwohemwo, he na 3
ni jo ke 6 ni wole. 18 ‡‡‡Ke é alecehen, ke e pwoiitihi
mwo, ke te ute kuti, ke [te wâé mwo] a bwohemwo, ke
pwo mwo ni âdaanu.

Pé mwobé lépwo bééwé

19 §Ni bééng, hemepie pwo pace mu hadeniiwé celi e
caa junihe â ité koja a juuju, ke me e péééng mwobé
wo pace céiu. 20 §†Ke me geé temehi pie: Pana e bo pé
mwobé pana e pipatieden, ke e bo celuimi a mulihen
mu ha amele, ke wo Padué, ke e bo pétaabwon ati ni
ta pwo ten §††.

† *5.12 Mataio 5.34–37* †† *5.14 Maréko 6.13* ‡ *Lé ko ne huîin a huile—Wo lépwo Juif, ke lé puu lépwona cunu jélé ko duhi olive heme lé pwoiitihi telé.* ‡† *5.15 Maréko 16.18* ‡‡ *Me wâé nang—Grek: Me e cuwoda mwo.*

‡‡† *5.17 1 Rois 17.1, 18.1* ‡‡‡ *5.18 1 Rois 18.42–45* § *5.19 Galat 6.1* §† *5.20 Proverbes 10.12; 1 Pétéru 4.8* §†† *Ati ni ta pwo ten—Grek: Hiwon ni ta pwo.*

1 Pétéru

te

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Simon Pétéru, pa apostolo, ke pa apulie na piubwo nang ne hadenii ni acéihi. E picani ten wo Silas (omehi 5.12), be wieli e temehi pwotii he pwo grek.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 62 me 64, ha a benaamwon na wo pa daame he lépwo Roma wo Néron, ke e pwotahi ne ko lépwo acéihi ne ko Iésu. Wieli e tii mu Rome wo Pétéru (he na pii kon lang pie ‘Babulona’ ne ha a niide a tii 5.13).

E tii me dee?

Te lépwo acéihi ne ko Iésu Kériso na time uce lépwo Juif, na lé mulie ha a province Asia te lépwo Roma, ha a duaan na pii kon pie Turki jenaa. Ke e pwotii nge céii mwo ati lépwo acéihi na pwotahi ne kolé.

É ko ade na e tii?

Wo lépwo acéihi, ke lé mu ha a péém he ni jo na hiwon. Kehe icehi ana pwo ni apulie na lé tabuhi cubwonilé, ke lé pwotahi ne kolé. Ke lé cine pa daame he lépwo Roma, wo Néron, beme e pwotahi ne kolé mwo. E tii wo Pétéru, beme e pamwoiu lépwo acéihi ne he ni picani na lé mu hen.

Ade ace âne a tii ce?

Wogenye na genye céihi ne ko Iésu, ke genye caa apulie ne ha a bele te Padué, mu ko a bwo pwoâpwailo ko Iésu Kériso. Caa puukenye ne he nii Kériso, ke wâé heme nye mulie ha a mulie na iitihi ati he ni tan. Hemepie pwotahi ne konye, ke wâé heme nye niimihi pie junihe pwotahi ne ko Iésu, ke wâé heme nye picani ha a pipwodéén pwohewiieng. Be me wonaa, ke e o mu konye ni adéihi mu jeda he miiden na e o tee mu dieli mwo (1.3—4, 5.12).

A bwomune a tii 1 Pétéru

- Pipwobwocu
- E celuimikenye wo Padué, ke e adéikenye
- Mulie ha a mulie na iitihi
- A mulihenye ne pele nina time lé uce temehieng
- A pwooti ne te lu aadomwin
- Nye adéilé heme lé pwotahi ne konye
- A pwooti ne te lépwo apihuô
- Bénebwéne pwooti ke bépinelé

Pipwobwocu

1 Woéo Pétéru, na é pwotii, woéo pa *apostolo te
Iésu *Kériso. [Be e neéo ngen beme é patemehi a
pwooti ten.] É pwotii lé céiikewé lépwo apulie te
Padué, na geé mu he ni pétaapwo province: Pont†,
Galat, Kapados, Asia ke Bitini †.
2 ††Wo Padué Caa, ke e
caa pipégalikewé, be weengaa a âniimihinaado ten na
caa te bwolihi. Ke a *Jenen Iitihi ten, ke e ne me
wogewé a puapulie ten, na iitihi. Ke wo [pa Naîn] Iésu

† *Pont...Bitini—Ati ni province naa, ke lé mu ha amu Turki jenaa.*
†† *1.2 Roma 8.29; 2 Tésalonik 2.13*

Kériso, ke e caa pétaabwon ni ta pwo tewé, ko a bwo
tée na a cewéhen [†]. Ke caa wogewé lépwo apulie na
geé piténedehi.
Wâé heme etewé a pipwoééhe me a péém na piwé-
den!

E celuimikenye wo Padué

3 Pipaunu Padué, pa Caa te Padaame henye, Iésu
Kériso! Be te nihe ubwo wéden a pipwoééhe ten me
denye. Ke e ne tenye a mulie na mwo coho mu ko a
bwo mulie cemwo mu ha amele te Iésu Kériso. Ke é
mu ko anaa, ke etenye a céihi na mang, 4 [††]é ne ko ati
ni *adéihi na nye ucéihi. Ke weengi: Ke o tai ni de ni
naî Padué a mulie na e jeda he miiden [‡], é he na time
uce ta ni naado nelang, ke time uce alili, ke time uce
tieden, be e mu dieli mwo!
5 [‡†]Be e celuimikenye wo Padué mu ko a céihi tenye
[ne ko Iésu Kériso]. Ke e wéikenye ko a niihen ke a
junuun, beme nye bo hegi ati ni adéihi ten [‡‡], na e bo
habwii tenye ha a *Tan Alece [‡‡†].
6 [‡‡‡]É mu ko ati ninaa, ke wâé heme geé pipwodéén,
heme geé muko pétaapwo mu he ni picani na téé. Be
wâé heme wonaa ha a benaamwon ce te ju bahin,
7 [§]beme e tacebwénihi a céihi tewé. Be pwohewii a
mwani megele na cini ne pwo miû, beme pétaabwon
ana alili mu kon [§†]. Ke a céihi, ke te nihe a junaado koja
a mwani megele, be o tieden ha ace céiu tan. Ke
mepie te mang a céihi tewé, ke [é alecehe ni taceb-
wén] ke geé bo hegi a pipwowâé na nihe ubwo ke pi-
wéden, ha a tan na e bo pihabwiieng de ati ni apulie
wo Iésu Kériso.
8-9 [§††]Time geé mu uce ali Iésu, kehe icehi ana o eân-
imewé ten. Ke time geé uce téele alieng, kehe icehi
ana geé tee ko céihi ne kon. Ke é mu ko anaa, ke e
celuimikewé wo Padué, ke o te junihe ubwo wéden a
pipwodéén dewé, na pwocoon me nye pii.

Patemehi ânebun a bwo celuimikenye

10-11 [§‡] [§‡†]Lé mi pébé a pwooti te Padué wo lépwo
*péroféta bwolihi, ke lé cihe ko a âpipati na genye bo
hegi: a bwo celuimikenye. Be e mu kolé, ke a Jenen Iiti-
hi te Kériso, ke e ne me lé pii pwaatihi a bwo picani ke
a bwo mele te Kériso, me a bwo ubwo na a wâé ten
alecehen. [Kehe icehi ana time lé uce temehi a pwooti
na lé pébé] ke lé te nihe hane me lé temehi pie o
[wooélé, ke] éniile, ke o woté.
12 Be e pii telé wo Padué pie, ati ni naado na lé pii
pwaatihi ne he niin, ke e bo pacuwohi alecehelé, me
denye jenaa. Ke [weengaa ana e tuiebé. Be] li apulie [li
e pahedelé ngen wo Padué] ke lé caa patemehi tewé a
*Pwooti Wâé, ne ha a junuu a Jenen Iitihi na e âbé mu
he miiden. Ke a Pwooti Wâé naa, ke te nihe nime lép-
wo *âcélo me lé temehi [ke me lé alihi aceli e o bo âbé
alecehen].

Mulie ha a mulie na iitihi

13 É mu ko anaa, ke geé pipwoiipikewé, ke geé tee
ûmiê, ke geé tee niimihi ni adéihi na e bo ne tewé ha a
tan na e bo pihabwiieng hen wo Kériso. 14 [§†]Geé
piténedehi, be wogewé ni naîn, ke geé nemwo âcehi
nina te nimewé kon na ta ânebun, he time geé uce
téele temehi Kériso. 15 Geé pipaciitikewé ne he ni huô
tewé, be wo Padué na e todekewé, ke Padué na e iitihi.
16 [§‡]Be caa te tii ne he ni *tii iitihi pie: *Geé pipaciitikewé,
be é iitihi.*

Lévitique 19.2

Paciiti Padué

17 [§§†]Geé pwoiitihi te Padué, ke geé pii kon pie Caa. Ke
[wâé heme geé tee niimihi pie] te weeng na e bo
muko tautikenye ko nina nye pwo, ke time e uce pip-
woinen ne ko ni apulie. Ke é ko anaa na me geé paci-
itieng he geé mwo ko mulie éni pwo bwohemwo.
18 Be geé te temehi ehi pie [wogewé ni apulie ten je-
naa. Be] e pwocuhikewé ko a cuhin na te junihe ubwo.
E celuimikewé mu ha a mulihewé ânebun na geé pé
koja lépwo watihewé; a mulie na time uce jan me e ne
tewé a ju adéihi [§§‡].
Time e uce pwocuhikewé ko mwani megele ai mwani
pwojo, ai ko ce béé naado celi nyaale, ke muti.
19 [§§§]Ûhu! E celuimikewé ko a cewéhe Kériso [na e tée
he li e mele me dewé]: a cewéle na nihe ubwo wéden a
cuhin. Wo Kériso, ke te tice ta kon, pwohewii a nahi
muto na *pwoâpwailo kon, na te tice alili me cunu
kon.
20 [18]Be e caa mi pipégalieng wo Padué, ânebuhe a
bwo tabuhi na a bwohemwo [beme e bo mele, ke me e
tuwokenye mu he ni ta pwo tenye]. Ke e habwiieng
tewé wo Padué he ni benaamwon ce, be caa *ni
bénebwéne tan. 21 [19]É mu ko Kériso na geé céihi ne ko

† *3e phrase—Grek: A bwo puukewé ko a cewéhe Iésu Kériso. Wo lépwo Juif, ke lé taunuhi a paaci, ke lé puu ni apulie ko a cewéhen, beme lé pétaabwon ni ta pwo telé. Jenaa ni, ke a bwo mele te Kériso, ke e âpwailo beme pétaabwon ni ta pwo tenye. A ocine mwo ko a piapwo tenye me Padué. Omehi Exode 24.5–6, me Ébéru 9.18–21.*
†† *1.4 Kolosé 1.12* ‡ *A mulie na e jeda he miiden—Grek: A tau, héritage, a bwopiinen pie: Adéihi na e ne wo Padué dieli mwo.*
‡† *1.5 Ioane 10.28, 17.11* ‡‡ *Ati ni adéihi ten—Grek: A bwo celuimikenye.* ‡‡† *Tan Alece—A tan na e bo mwojuia mwo wo Iésu Kériso, beme e pihuô ne ko ati ni naado ne éni pwo bwohemwo, ke é jeda he miiden. Ke wo Padué, ke e bo pwo me mwo coho ati ni naado.* ‡‡‡ *1.6 Cang 1.2; 1 Pétéru 5.10* § *1.7 Proverbes 17.3; Zakari 13.9; Malachie 3.3; Cang 1.3* §† *Pwohewii mwo a bwo tole na a miida ne pwo miû.* §†† *1.8 Ioane 20.29; 2 Korénit 5.7* §‡ *1.10 Mataio 13.16–17* §‡† *1.11 Psaume 22; Ésaïe 53; Luka 24.26–27*
§† *1.14 Roma 12.2; Éféso 2.3, 4.17–18* §‡ *1.16 Lévitique 11.44–45; Mataio 5.48* §§† *1.17 Roma 2.11; Pii Beetihi 2.23* §§‡ *Na time uce jan me e ne tewé a ju adéihi—Grek: Na ticenaado ne kon.*
§§§ *1.19 Apostolo 20.28; Ébéru 9.12–14* 18 *1.20 Éféso 1.4* 19 *1.21 Ioane 14.6; Roma 5.1–2*

Padué na e caa pwo me e mulie cemwo mu ha amele,
ke e ne ten a bwo ubwo na a wâé. Weengaa ana me
geé temehi pie, wo Padué, ke e bo ne tewé ana e caa
te pii. Ke geé *ucéihi ne ha a céihi †.

Geé pipwoééhewé

22 ††Geé caa hegi a [pwooti na] juuju: [a Pwooti Wâé
ko Iésu Kériso] ke geé piténedehi, ke caa ciitili taab-
won ni ta pwo tewé mu he ni pwonimewé. Ke é mu ko
anaa, ke caa jan me geé pipwoééhe lépwo acéihi
bééwé mu he ni ju pwonimewé. Ke te nihe wâé heme
geé te cuwo ko wonaa. 23 Be geé caa âbeele cemwo, ke
a mulie na geé caa hegi, ke te nihe piwéden koja ana
geé hegi koja lu nyaa me caa tewé! Be anaa, ke o
nyaale ke tépu ‡. Kehe te icehi a mulie na mwo coho na
é pii, ke e o mu dieli mwo, be e âbé mu ko a pwooti te
Padué, a pwooti na e *mulie dieli mwo.

24 ‡†*Ati ni apulie,*
ke lé pwohewii ni muu meté.
O meiu jélé ati.
O tieden a bwo wâé jélé,
pwohewii a muu buké
na caa meiu, ke e tupwo.
25 *É ne ko a pwooti te Padaame,*
ke e o te mu die ha a pwonehin!
Ke e o tee cumang dieli mwo.Ésaïe 40.6–8

A pwooti naa, ke a Pwooti Wâé na caa patemehi tewé!
2 ‡‡É hemepie wonaa, ke tahi taabwon ni huô na ta,
pwohewii a pipwohuô, a gele, a pipwokonaado,
me a pipii apulie. 2 Wâé heme geé pwohewii a cuwo
nahi ewa na mwo ju picileeng, be te céiu cehi a naado
na wâé ten, ke a dile ten. Ke wâé heme geé wonaa ko
a pwooti te Padué. Geé nenimewé ne kon, ke geé te
nihe ilehi, be weengaa a wiinaado [ne ko a pwon-
imewé] na time e uce pimu ibu me ace céiu naado. Ke
e ne tewé, beme ubwo gewé da ne ha a mulie na mwo
coho na e kowé ‡‡†. 3 ‡‡‡Be geé caa nemi mu ko a bwo
wâé Padaame.

Wo Iésu ke pa ju péi paamwa

4 Geé âbé céii Padaame Iésu. Be weeng pa péi na e
mulie, [ke pa paa a mulihenye]. Lé téétieng wo lépwo
apulie [na ta jélé] kehe icehi ana e pipégalieng wo
Padué, be te junihe pwonaado ne kon. 5 §Ke wogewé
mwo, ke geé pwohewii ni péi na lé mulie. Wâé heme
geé pinekewé [te Padué] beme e nekewé ha a Mwaiiti-
hi ten na e ko bahi. A céiu mwo, ke geé pwohewii ni
*apwoâpwailo [âpipégali te Padué]. Ke a penem dewé,
ke me geé ne ten ni âpwailo, mu ko a *Jenen Iitihi na e
kowé. Ke e bo hegi wo Padué mu ko ana e pwo wo Ié-
su Kériso. 6 §†Be caa te tii ne he ni tii iitihi [ko Iésu] pie:
Go téne ani, go a puapulie!
*É ne ha amu *Sion a péi*
na te junihe pwonaado ne kon,
beme a péi paan.
Ke wo pana e céihi ne kon,
ke time e o uce tupwo§††.Ésaïe 28.16

7 §‡Te junihe a junaado ne tenye a péi naa, [wo Iésu
Kériso] be genye caa céihi ne kon. Kehe icehi ana
[weengi a pwooti ko] lépwona muhi telé me lé céihi ne
kon:
Ali péi li lé tahi taabwon
wo lépwo abahi mwa,
ke te anaa kuti a ju paamwa.Psaume 118.22

8 §‡†Ke a céiu mwo:
Ke a péi na lé téneda kon;
Ke a péi na e pwo me lé tupwo.Ésaïe 8.14

Be te muhi telé me lé mwomwohi a pwooti te Padué.
Ke wonaa ana me e tuie ne kolé.

Wogewé a puapulie te Padué

9 §†Kehe wogewé, ke a puapulie na e pipégali, beme e
pipwoâpwailo te Padaame: a amu na iitihi, a bele ten.
E todekewé mu ha a melepiing nge ha a pwéélang den
na junihe wâé, beme geé pii ni wâé ten.
10 §‡Wogewé ânebun lépwona time geé uce puapulie
ten, kehe é jenaa, ke wogewé a puapulie te Padué. É
ânebun, ke time geé uce hegi a pipwoééhe te Padué,
kehe é jenaa, ke geé caa hegi.

A mulihenye ne pele @ nina time lé uce temehieng

11 §§†Wogewé ni ju bééng, wogewé ni apulie na geé
âbé ke geé o te engemwo mu pwo a bwohemwo ce. É
mu ko anaa, na é ilekewé pie, geé nemwo âcehi nina
te nimewé kon na ta, na lé pwopa ne ko a mulihewé.
12 §§‡Geé pwo me wâé ace bwopemikewé ne ha aw-
ieme nina time lé uce temehi Padué. Be mepie lé pipé
ne kowé pie geé pwo aceli ta, ke lé bo alihi nina geé
pwo na wâé. Ke me wonaa, ke lé bo pipaunu Padué ha
a tan na e bo âbé hen §§§.

† Dernières phrases—Espérance en Dieu. †† 1.22 Ioane 13.34; Roma 12.10 ‡ 1re & 2e phrases—Grek: A bwo piâbeele tewé mwo, ke time uce é mu ko a âdaanu na o muti; kehe te é mu ko a âdaanu na e mu dieli mwo. ‡† 1.24 Ésaïe 40.6–8 ‡‡ 2.1 Éféso 4.22; Cang 1.21 ‡‡† Ne ha a mulie na mwo coho na e kowé—Grek: Ne ha a bwo celuimikewé. ‡‡‡ 2.3 Psaume 34.9 § 2.5 Éféso 2.21–22; Pii Beetihi 1.6

§† 2.6 Ésaïe 28.16; Éféso 2.20 §†† Time e o uce tupwo—Grek: O time uce tanim nang. §‡ 2.7 Psaume 118.22 §‡† 2.8 Ésaïe 8.14–15 §† 2.9 Exode 19.6 §‡ 2.10 Osé 2.25 §§† 2.11 Galat 5.17,24 §§‡ 2.12 Mataio 5.16 §§§ Ha a tan na e bo âbé hen—Wieli a tan celi e bo tauti a bwohemwo hen wo Padué, ai wieli ace tan celi e céihi ne kon wo pace céiu apulie, ke e hegi a ju mulip. Ai wieli é ha ace tan celi e mu he ni picani hen wo pace céiu apulie.

Geé piténede lépwo apihuô ha amu

13 †Geé piténede lépwo apihuô, wonaa mu ko
Padaame: wo pa daame he amu, 14 ke wo lépwo
gupéno mwo. Be nelé ngen beme lé pwocuhinaado te
lépwona lé pwo ana ta, ke me lé piwâé lépwona lé pwo
ana wâé. 15 ††Be nime Padué ko ani: É mu ko ni
bwopemikewé na wâé, ke me geé capuhi ni pwo nina
time lé uce temehinaado, be te ju piticenaado ne ko
nina lé pii ‡.
16 Geé engen ehi ne he ni bwomu tewé, be caa tu-
wokewé mu he na geé mu lang. Ke ni bwomu tewé
naa, ke me time e uce neduwohi ni penem dewé na ta.
Geé engen ehi pwohewii lépwo eabwé te Padué.
17 ‡†Geé éewo ko ni apulie ati. Ke geé pwo me eân-
imewé te ni bééwé, ke geé pipaunu Padué, ke geé ée-
wo ko pa daame he amu.

Nye pwo me piwahin genye @ pwohewii Kériso

18 ‡‡Wogewé ni *apenem tice ja kon, ke geé ténede
lépwo caa tewé ko penem: time uce é ne ko lépwona
wâé jélé cehi, ke wâé telé gewé, kehe é ne mwo ko lép-
wona lé pwo a okéé. 19 Geé mu he ni picani, na me
time geé uce mu hen. Ke heme wonaa be nimewé me
geé ténede Padué, ke anaa a naado na junihe wâé ‡‡†.
20 ‡‡‡Be é hemepie geé pwo ana ta, ke ade aceli wâé
heme geé mu he ni picani kon?
Ke hemepie geé cumang ne he ni picani hemepie
geé pwo ana wâé, ke a naado na te junihe wâé ne he
pwahamii Padué. 21 §Be é mu ko anaa, na e todekewé
wo Padué. Ke wo Kériso, ke e te mu mwo he ni picani
me dewé. Ke e habwii a pwaaden beme geé uti ni apu-
won. 22 §†Weeng panaa:

Time e uce pwo aceli ta.
Mwo te time e uce téele
*pipwohuô te pace céiu.*Ésaïe 53.9

23 §††Lé pii nina ta ne kon,
ke time e uce hegi ko a ta.
É he e mu he ni picani,
ke time e uce heni pace céiu.
E ne a céihi ten ne ko Padué,
na e tauti ne ha a mwomwon.
24 §‡E pé ne ha a één ni ta pwo tenye
ne ko a *kuricé.
É mu ko anaa, ke nye nebwén
me genye mulie ha a ta,
ke jan me genye mulie
ne ha a mulie na wâé te Padué.
É mu ko ni ahinaado kon
na e pwo me wâé gewé.
25 §‡†Ânebun, geé pwohewii
lépwo muto na lé pipatieden,
kehe é jenaa,
ke geé caa mwojuia mwobé
céii pa awéihi muto
na e wéihi ni mulihewé.

A pwooti ne te lu aadomwin

Ni toomwo

3 §†Wogewé mwo ni toomwo, geé piténede ni pé-
taapwo aiu hewé. Te piwien hemepie pa aiu hem,
ke me time e uce céihi ne ko a pwooti te Padué. Be e
bo âbé ha a céihi mu ko ace bwomu tem, ke heme te
tice pwooti tem ne ten. 2 Be e o alihi ni huô tem pie go
éewo kon. 3 §‡A bwo wâé gewé, ke me time uce ju é
pwomwo cehi, pwohewii ni apun na péi, ke ne mwani
megele, ke cuwohe ni epwén na nihe wâé.
4 A ju bwo wâé gewé, ke me e te mu tinawé: a péém
me a pwonime na bwala. Weengaa a bwo wâé gewé
na te junihe pwonaado ne kon ne te Padué, ke time o
uce tieden. 5 Be, wonaa a bwo wâé ni toomwo na lé
céihi ne ko Padué he ni benaamwon na caa âdé, be lé
piténede lépwo aiu helé. 6 §§†Pwohewii ne ko Sara, be e
piténede *Abérama, ke e toii kon pie: ‘pa daame hung’.
É jenaa, ke caa wogewé ni naîn toomwo, hemepie geé
pwo ana wâé, ke me time geé uce pwo me
mwotikewé.

Ni aiu

7 §§‡Te piwien mwo ne ko wogewé lépwo aiu helé. Geé
cilelé ehi ne ha a bwo pimu ibu tewé, be te junihe pwo
niihewé kojalé. Ke geé éewo kolé, be lé bo hegi *a ju
mulip pwohewiikewé. Hemepie geé pwo anaa, ke o te
tice aceli e o pacuwokewé ne he ni pwopwoiitihi tewé.

Nye adéilé heme lé pwotahi ne konye

8 Me tai céiu gewé ne he ni bwo niimihinaado, ke geé
pwo me pieânimewé tewé pwohewii lépwo pwé-
naâjién, me ni ténaâjién. Geé pwo nina wâé, ke geé
pwo me piwahin gewé ne pele ni béén. 9 Geé nemwo
taacu a naado na ta ko a naado na ta, ke geé nemwo
taacu a piciheta ko a piciheta. Kehe geé hegi pie: «Me
e adéiko wo Padué!» Be e todekewé wo Padué beme
geé wonaa, ke a bwopwonen me e ne tewé a *adéihi.
10 §§§Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie:
He nimem me go mulie

† 2.13 Tit 3.1 †† 2.15 1 Pétéru 3.16 ‡ Time lé uce temehinaado...nina lé pii—Grek: Na tice pwonimelé. ‡† 2.17 Roma 12.10 ‡‡ 2.18 Éféso 6.5 ‡‡† Anaa a naado na junihe wâé—ai E bo adéikewé wo Padué. ‡‡‡ 2.20 1 Pétéru 3.14,17 § 2.21 Mataio 16.24; Ioane 13.15 §† 2.22 Ésaïe 53.9 §†† 2.23 Ésaïe 53.7; 1 Pétéru 3.9 §‡ 2.24 Ésaïe 53.5–6; Roma 6.11

§‡† 2.25 Ézékiel 34.5–6; Mataio 9.36; Ioane 10.14; Ébéru 13.20–21 §† 3.1 Éféso 5.22 §‡ 3.3 1 Timoté 2.9 §§† 3.6 Genèse 18.12 §§‡ 3.7 Éféso 5.25 §§§ 3.10 Psaume 34.13–17

ha ace mulie celi wâé?
He nimem me go mu ha a péém?
Go nemwo pii me ta lépwo béén.
Ke go nemwo gele.
11 *Cela ko a ta, ke go pwo ana wâé.*
Hane a péém, ke âcehin.

12 *Be e wéi lépwona lé piténedeeng*
wo Padaame,
ke e téne ni pwopwoiitihi telé.
*E cuwode lépwona lé pwo nina ta.*Psaume 34.13–17

Adéikenye he nye mu he ni picani

13 Hemepie geé hane me geé pwo ana wâé mu he ni
ju pwonimewé, ke time o uce hiwon celi lé pwotahi ne
kowé. 14 †Kehe mepie geé mu he ni picani be geé pwo
ana wâé, ke geé pwo me piwâénimewé!

Geé nemwo pwo me mwotikewé
ko ni apulie!
*Nemwo pwo me pinekepé ne tewé!*Ésaïe 8.12

15 Ke wâé heme geé paciiti Kériso he ni ju pwon-
imewé. Geé tee pipwopweekewé me geé hegi ne te ni
apulie, mepie lé tahimwokewé pie, é mu ko ade na geé
céihi. 16 ††Ke geé hegi ne telé he ni pwonimewé na
bwala. Geé pipwocile ni bwomu tewé beme time e uce
pipé ne kowé na a *pwonimewé. Ke hemepie lé pii me
ta gewé ne ni apulie mu ko a mulihewé, be geé âcéi
Kériso, ke bo tanim jélé. 17 Éa, wâé heme geé mu he ni
picani é mu ko a wâé na geé pwo âcehi a pihuô te
Padué. Kehe time uce wâé heme geé mu he ni picani é
mu ko a ta na geé pwo!

E mu he ni picani wo Kériso ke e piwéden

18 Te océiu Kériso ko mele
ne ko ni ta pwo te ati ni apulie.
Te tice aceli e pwo celi ta,
kehe e mele me de nina ta jélé,
beme e péélé nge céii Padué.
Taunueng ne ha a één.
Ke a *Jenen Iitihi
ke e ne ten mwo a mulie ‡.

19 Ke e â patemehi a Pwooti Wâé ne te nina lé mele, na
élé he karépu ‡†. 20 ‡‡Ni amele naa, ke nina time lé uce
piténede Padué bwolihi, he e mwo ko jili a ongen wo
Noé. Ke e te junihe picani ne kolé wo Padué, ke e te ju-
nihe ucéilé. Kehe te ju mehin ni apulie, 8 jélé neibuhi,
na lé taa ha a ong, ke celuimilé mu ha a tabe.
21 Ati ninaa, ke a déme a *pipuu apulie na e
celuimikewé jenaa, wogewé mwo. Be a bwopiine a
pipuu apulie, ke time uce ana me pétaabwon a alili mu
ko a éé apulie! Kehe a ine a bwo hegi a pwoto te
Padué, ke ni ta pwo tenye, ke caa pineuhi ‡‡†. E
celuimikewé a pipuu apulie, be e mwojuia cemwo mu
ha amele wo Iésu Kériso. 22 Ke e caa taa he *miiden, ke
e pwo jui Padué. Ke ati ni *âcélo, ke ni jenenaado, ke
ati nina pwojunuun, ke lé mu haahi ni pihuô ten.

Mulie ne ha a mulie na wâé te Padué

4 ‡‡‡Wo Kériso, ke e mu he ni picani ne ha a één. Ke
wogewé mwo, ke wâé heme geé mwomwohi pie:
«Wo pa acéihi na e mu he ni picani, ke weeng kuti
pana e caa necu a ta §.» Ke é ne tewé a bwo niimihi-
naado naa, beme a pihe pa tewé.
2 É ha a benaamwon na e mwo ko ne tewé beme geé
mulie ne pwo bwohemwo, ke geé nemwo âcehi nina
te nimewé kon na ta, ke me geé piténede Padué. 3 §†Éa,
é ha a céiu benaamwon, ke geé pwohewii lépwona
time lé uce temehi Padué, ke geé te mulie hauli. Be
geé te nihe wiinaado ke nihe ûdu tabe megele. Ke geé
pitaaba. Ke geé pipaunu ni duéé hauli: Ke a naado na
te junihe ta. 4 É jenaa, ke lé téetihi wo lépwo bééwé
ânebun, be caa time geé uce âcéilé ne he ni naado na
lé pwo na tanim, ke lé pii nina ta ne kowé. 5 §††Kehe lé
bo pwocuhin nina lé pwo ne te Padué, be e caa pip-
wopweeng beme e tauti lépwona lé mulie, me lép-
wona lé caa mele.
6 É mu ko anaa, na a Pwooti Wâé, ke patemehi die
pele lépwona lé caa mele §‡. Be woélé, ke tautilé ne he
ni muko bwomu telé, pwohewii ni apulie ati. Kehe é je-
naa, ke jan me lé mulie ne ha a bwomunen naa ne ko
Padué, wonaa mu ko a *Jenen Iitihi.

Geé pipwoiipikewé

7 §‡†E o caa piâbé a pwonehi ati ni naado. Ke geé mu
ehi, ke geé te ûmiê, beme geé pwoiitihi. 8 §†Weengaa
kuti a junaado: Geé pwo me pieânimewé tewé he ni ju
pwonimewé, be «a eânime, ke e pétaabwon ni ta na hi-
won».
9 §‡Ke geé pihegikewé ne he ni pomwa tewé heme
time geé uce pihuu. 10 §§†Geé papenemihi ne ko ni

† 3.14 Ésaïe 8.12–13; Mataio 5.10; 1 Pétéru 2.20, 4.14 †† 3.16 1 Pétéru 2.12 ‡ *Dernières lignes—Grek: Pamulipieng mwo ne ha a jenen.* ‡† *Nina lé mele, na élé he karépu—Wieli ni apulie ta he ni benaamwon ânebun he lé mele, kehe wo Kériso, ke e caa te pii beetihi a Pwooti Wâé telé. Ai wieli ni duéé: li âcélo li lé cubwoni Padué. Omehi Genèse 6.1–4. Ke wo Kériso, ke e â tautilé, beme pwocuhinaado telé dieli mwo.* ‡‡ *3.20 Genèse 6—7*

‡‡† *Ni ta pwo tenye, ke caa pineuhi—Grek: Avec une conscience pure.* ‡‡‡ *4.1 Roma 6.2,7* § *Wo pa acéihi na e mu he ni picani… Wieli a bwopiinen pie: Wo pa acéihi na e tupuu, beme e habwii pie e bo necu a ta.* §† *4.3 Éféso 2.2–3* §†† *4.5 Apostolo 10.42* §‡ *Lépwona lé caa mele—Wieli ni apulie na lé mele ânebuhe a bwo tuie te Iésu Kériso. Kehe wo Iésu, ke e pipatemehi telé ni tan na cié na e pwo tina a pule. Omehi lupwo niide a tii 19 me 20. Kehe icehi ana hiwon mwo ni bwo niimihi nen ne ko ni bwopiine ni pwooti naa.* §‡† *4.7 Roma 13.11–12* §† *4.8 1 Pétéru 1.22; Proverbes 10.12* §‡ *4.9 Ébéru 13.2* §§† *4.10–11 Roma 12.6–8*

bééwé nina geé muko pétaapwo hegi. Wâé heme geé
pwohewii lépwo apenem na wâé jélé na lé cile ehi nina
pidodoni na e ne telé wo Padué.
11 Wo pana e cihe, ke wâé heme pa apipépwooti te
Padué. Wo pana e pipati, ke me e patihi ha a niihen na
e ne ten wo Padué.
É nelang, ke ati ni apulie ke lé pipaunu Padué ati ne
he ni naado, mu ko Iésu Kériso. Eten *a wâé ke a
junuun dieli mwo! Amen!

Ni picani mu ko a bwo âcéi Kériso

12 Wogewé ni ju bééng, geé nemwo téetihi hemepie
geé bo mu he ni picani na pwohewii a miû na ubwo.
13 †Hemepie geé mu he ni picani te Kériso, ke geé pwo
me piwâénimewé, be geé temehi pie, bo junihe ubwo
wéden a pipwodéén dewé, hemepie geé bo alihi a wâé
ten. 14 ††Hemepie lé piciheta ne kowé, be geé eabwé te
Kériso, ke a naado na wâé ne kowé! Be caa e kowé a
jene Padué, ke a jenen na junihe wâé wéden!
15 Kehe icehi ana hemepie e mu he ni picani wo pace
céiu, ke wâé heme time e uce âbé mu ko a taunuhi
apulie, ai a bune, ai e pwo ana ta, ai e gaale he ni pici-
he te lépwo béén!
16 Ke hemepie e mu he ni picani be pa acéihi, ke me
time e uce pwo me pitanim nang. Ke wâé heme e pip-
wo-olé te Padué ko a bwo pé na a nii Kériso.
17 Weengaa atabuhi ko a tautinaado, ke e tabuhi mu
ha a pwomwoiu te Padué. Ke hemepie e tabuhi mu
konye, ke ade aceli e o tuie ne ko lépwona te muhi telé
me lé mwomwohi a Pwooti Wâé te Padué? 18 ‡Be caa te
tii ne he ni tii iitihi pie:

Lépwona lé pwo ana wâé,
ke caa binyi me celuimilé.
Ke lé bo pwo de
wo lépwo apulie na ta jélé,
na lé jéilé ne ko Padué?Proverbes 11.31

19 Ke wonaa, nina lé mu he ni picani heme lé pwo ana
nime Padué kon, ke me lé ne ni mulihelé ne te pana e
tabuhi ati ni naado. Ke me lé tee pwo ana wâé.

A pwooti ne te lépwo apihuô

5 É pamwoiukewé lépwo apihuô te ni acéihi, be
woéo, ke pa apihuô pwohewiikewé. Ke é caa alihi
ni picani na e mu hen wo Kériso, ke é o mu ha *a wâé
ten heme e bo habwiieng [wo Padué]. Ke é ilekewé ha
a ju pwonimung pie: 2 ‡†Geé cile ehi a pubu apulie na e
ne tewé wo Padué. Geé nemwo pwo pie ana me geé
pwo, kehe geé pwo mu he ni ju pwonime, pwohewii
ana nime Padué kon. Ke geé nemwo pwo beme geé
pé mwani kon. 3 ‡‡[Geé daame helé] kehe geé nemwo
huôhi me binyi ne ko a pubu apulie na e ne tewé wo
Padué. Kehe wâé heme wogewé lépwona me lé
alikewé, ke me lé pwohewiikewé. 4 Ke mepie e âbé wo
pa Caa te lépwo awéihi na a pubu apulie, ke geé bo
hegi a cemewé ‡‡† na junihe wâé na e mu dieli mwo.

Bénebwéne pwooti

5 ‡‡‡Wogewé ni ewa, ke geé piténede lépwo ukéiu! Ke
tai wogewé, ke geé pipwoiipikewé ne he pwahamii ni
béén. Be caa te tii ne he ni tii iitihi pie:

Wo Padué, ke e cuwode
lépwona lé pipaunulé.
Kehe wâé nang ne ko
lépwona lé pipwoiipilé.Proverbes 3.34

6 §Geé pipwoiipikewé ne haahi a junuu a i Padué, ke e
bo nekewé da, heme e bo âbé a benaamwon na e caa
pipégali. 7 §†Geé tai ne ten ni gia kowé, be weeng pana
e cilekewé.
8 §††Geé tee ûmiê, be pana e pwopa ne kowé, ke wo
*Caatana, be e pwohewii pa liô na e okéé §‡, ke e
biteeng aujenikewé, be e hane paceli me e wiieng.
9 §‡†Geé cuwodeeng ne ha a céihi na mang, heme geé
ko temehi pie, te piwie ni picani na pwo ne ko lépwo
bééwé na élé pwo a bwohemwo ati.
10 Ni picani tewé, ke mwo te ju é ha a cuwo benaam-
won, kehe e todekewé wo Padué na junihe eânimen
denye, beme geé mu ha a wâé ten na tice anebwén
kon, ibu me Kériso. Ke e bo pwo me wâé gewé, ke bo
pwo me geé cumang, ke pwo niihewé, ke o pwocoon
me lé pwo me geé tupwo.
11 Eten a junuun dieli mwo! Amen!

Bépinelé

12 §†É pwotii lé céiikewé beme é pamwoiukewé, ke me
é pii tewé pie: A *pipwoééhe tice ja kon de Padué, ke
ana geé caa ko mu hen. Ke geé tee cumang hen. É ne
te Silas a tii ce §‡, pa âjién na e piténedehi [beme e pé
lé céiikewé].
13 §§†Ni acéihi na élé éni ‘*Babulona’ §§‡, ke lé pwob-
wocu tewé. Be wo Padué, ke e pipégalilé pwohewii ne
kowé.
Ke e pwobwocu tewé mwo wo Maréko, pa naîng ne
ha a céihi.

† *4.13 Apostolo 5.41; Cang 1.2; 1 Pétéru 1.6–7* †† *4.14 1 Pétéru 2.20* ‡ *4.18 Proverbes 11.31* ‡† *5.2 Ioane 21.15–17; Apostolo 20.28* ‡‡ *5.3 2 Korénit 1.24; Filipi 3.17; Tit 2.7*

‡‡† *Cemewé—Grek: Kuron (couronne).* ‡‡‡ *5.5 Éféso 5.21; Cang 4.6* § *5.6 Mataio 23.12; Luka 14.11; Cang 4.10* §† *5.7 Mataio 6.25–30* §†† *5.8 1 Tésalonik 5.6* §‡ *Liô na e okéé—Grek: Liô na e huu.* §‡† *5.9 Éféso 6.11–13; Cang 4.7* §† *5.12 Apostolo 12.2,25, 13.13, 15.22,37–40* §‡ *É ne te Silas a tii ce—ai E tii ne he niing wo Silas.* §§† *5.13 2 Timoté 4.11* §§‡ *‘Babulona’—A bwopiinen pie a pwomwo ubwo Rome. Nime Pétéru me e neduwohi a niin ko ni béén na lé tééti ni acéihi. Babulona, ke a ocine ko lépwona lé pwopa ne ko a bele te Padué. Omehi tii Pii Beetihi 14.8 me 18.10,21.*

14 Geé pipwobwocu tewé mu he ni ju pwonimewé. Ke
me e mu pelewé ati na a péém, wogewé na céiu gewé
me Kériso!

Adéikewé!

2 Pétéru

te

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Simon Pétéru, pa céiu acémun de Iésu Kériso. Pa apulie na piubwo nang ne hadenii ni acéihi.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 65 me 67. E tii wo Pétéru mu Rome, ânebuhe a bwo mele ten ne ko a kuricé, pwohewii Iésu.

E tii me dee?

Te ati ni acéihi ne ko Iésu Kériso.

É ko ade na e tii?

Ha a benaamwon na e tii, ke hiwon lépwo apipune na lépwo agele, na lé pwo me lé piâ ité wo lépwo acéihi koja a pwooti ko Iésu na juuju. Ke e tii wo Pétéru, beme e paténe lépwo acéihi, beme time lé uce âcéilé. Ke e tii mwo beme e pinelé, be e temehi pie, e o te ju téele mele.

Ade ace âne a tii ce?

E pamwoiukenye wo Pétéru, beme nye te cuwo ko âcéi Iésu, beme o te cuwo ko piubwo ngen ace bwo temehieng denye, me a pipwoééhe tice ja kon ne konye. E o caa mwojuia mwo wo Padaame Iésu Kériso, ke genye nemwo pipéce ne ko lépwona lé pii pie, time o uce wonaa. O ubwo a cuhinaado te lépwo apwopune na lépwo agele. Hiwon ni pwooti na piwien me ni pwooti na e ha a .

A bwomune a tii 2 Pétéru
Pipwobwocu
Mulie ha a mulie na wâé te Padué
Lépwo apwopune na lépwo agele
E o bo tuie mwo wo Padaame
Bénebwéne pwooti ke bépinelé

Pipwobwocu

1 Woéo Simon Pétéru [na é pwotii]. Woéo pa eab-
wé te Iésu *Kériso, ke é apostolo ten [be e pa-
hedeéo ngen, beme é â pipatemehi a pwooti ten]. É
pwotii lé céiikewé, wogewé nina céiu a céihi tenye. A
céihi tenye naa, ke a naado na te junihe wâé, be genye
caa hegi mu ko Iésu Kériso, Padué henye, na weeng
wo Padué ke pa *aceluimikenye. Junihe mwomwon ati
ni bwopwonen den, be time e uce pipwoinen ne
konye, be e tai ne tenye a céihi na piwien †.
2 Wâé heme lu adéikewé wo Padué henye ke wo
Padaame henye Iésu Kériso. Wâé heme te piubwo
ngen a bwo temehinaado tewé ne kolu, beme piubwo
ngen ne kowé a *pipwoééhe tice ja kon me a péém
delu!

Mulie ha a mulie na wâé te Padué

3 E todekenye wo Padaame ††, beme nye mu ha *a
wâé ten na te junihe ubwo! Ke é mu ko a bwo teme-
hieng denye, ke jan me nye mulie ha a mulie na iitihi
ke wâé ten. Ke e ne tenye, ko a junuun, ati ni junaado,
be me wonaa a bwo mulie tenye. 4 É mu ko ati ninaa,

† *Dernière phrase—ai Weeng na e pwo me nye mwomwon ne he pwahamii Padué. Grek: Ko a bwo mwomwon nang.*

†† *Padaame—Wieli wo Iésu, ai wieli wo Padué Caa.*

ke e ne tenye ali e caa mi pii ânebun: ati ni *adéihi na
te junihe wâé, ke te junihe ubwo wéden! [Geé imwi ehi
ninaa] beme o tuwokewé koja nina nimewé kon na ta,
na e pwotahi ne ko ni apulie pwo bwohemwo! Ke o
céiu a pwonimewé me Padué, ke geé o pwohewiieng.
5 Ke geé te nihe hane beme e ne kowé ni acehin ce,
na a céihi tewé †:

Geé mulie ha a mulie na mwomwon;
Geé temehi Padué, ke o piubwo da a bwo teme-
hieng dewé;
6 ††Geé pipwoiipikewé;
Geé cumang ne he ni picani;
Geé paciiti Padué me piténedeeng;
7 Geé pwo me eânimewé te ni acéihi bééwé;
Geé pipwoééhe ati ni apulie.

Pwo me piubwo da ana wâé

8 Weengaa ni wâé na me e mu kowé. Ke mepie ubwo
ne kowé, ke o pepule gewé, beme geé pwo celi wâé,
ke o jan ne kowé me geé temehi ehi ‡ Padaame henye,
Iésu Kériso. 9 Hemepie pwo pace apulie celi tieden ne
ten ni wâé naa, ke e pwohewii pana bwi nang. Be e
neuhi pie, caa puueng mu he ni ta na e pwo bwolihi.
10 E caa pipégalikewé wo Padué, wogewé lépwo
bééng, ke e todekewé beme lépwo apulie ten. Ke wâé
heme geé te junihe mwoiu, me geé habwii anaa ne he
ni bwomu tewé ‡†. Be me wonaa, ke time o uce tacida
mwodawé, ke o time geé uce tupwo. 11 Ke e bobe
hegikewé ha a pipwodéén ‡‡, ne ha a Mwametau te [pa
Naîn] Iésu Kériso, Padaame henye, ke pa
aceluimikenye; ne ha a Mwametau na tice pwonehin.

Time o uce bwolihi ke é o mele

12 Geé caa te temehi ati ni naado naa, na é ko pii ni,
ke geé caa te cumang, ne ha [a bwo mulie tewé âcehi]
a juuju. Kehe icehi ana [time uce piwâ jo me] é te pani-
imihi tewé mwo. 13 Ke é niimihi pie, o wâé heme é te
cuwo ko wonaa, he é mwo teko mu éni pwo bwohem-
wo. 14 ‡‡†Be e caa habwii tong wo Padaame Iésu Kériso
pie, time o uce bwolihi, ke é o caa engen mu éni pwo a
bwohemwo ce ‡‡‡. 15 Ke wâé heme é te nihe penem ni,
beme é alecehen, ke me geé bo tee niimihi nina é
patemehi tewé.

Geme piuti tewé nina geme alihi

16 §[Wogeme me lépwo *apostolo bééng, ke] geme
caa pipatemehi tewé a junuu Padaame Iésu Kériso, me
a bwo mwojuia cemwo ten §†. Time uce ace céiu jemaa
te lépwo apulie, ke time uce ace jepule celi e âbé mu
ko ace pitemang deme §††.Be geme te ju piuti tewé cehi
nina geme alihi ko ni naamiime.
Be geme alihi a bwo ubwo na a wâé te Padaame Iésu
na pwomelaan, 17-18 §‡he li geme mu pwo ali juwole iiti-
hi. Ke geme téne a pwocihe te Padué Caa mu he mi-
iden, Padaame henye na te junihe ubwo a wâé ten ke
a junuun. Be e te junihe pipaunu me pipwoun de Iésu
[ânebuheme] he e pii beetihi pie: «Wo paje, ke pa
Naîng [na te céiu nang] na te junihe eânimung den.
Weeng na é caa te pipégalieng ha a pipwodéén dong.»

A Tii Iitihi ke a pwooti te Padué

19 É mu ko anaa kuti §‡†, ke jan me nye céihi ne ko ati
ni pwooti te lépwo *péroféta, ke me nye nenimenye
ne kon. Be lé pwohewii a mwomiû na e pwéélang ha a
melepiing, ucéihi a bwo taa te a ceni pwopwometan,
ânebuhe a téale. [Be é jenaa, ke wo Kériso] ke e caa tu-
ie ne he ni pwonimenye!
20 Go nemwo niimihi pie, jan me go te pitemehi cehi
ce bwopiine ni pwooti he ni *tii iitihi, na lé pwaadeniin
bé wo lépwo péroféta §†. 21 §‡Be time uce aceli e âbé mu
kolé lépwo apulie. Kehe te a *Jenen Iitihi na e penem
kolé, beme lé pébé a pwooti na e âbé mu ko Padué.

Lépwo apipune na lépwo agele

2 §§†Ânebun, ke lé tuie ne ko a bele *Isaraéla ne ni
péroféta agele. Ke o te piwien mwo jenaa ni. Be lé
o êjele bé céiikewé ni apipune na lépwo agele. [Ke lé o
pii pie, lépwo apulie te Padaame henye.] Kehe icehi
ana muhi telé kon, weeng pali [e pineeng beme] e
celuimilé §§‡. Ke lé o pwo me lé bitelé ne ni apulie mu
he ni céihi telé §§§. [Kehe icehi ana o te woélé mwo, na]
o te junihe epin me ta ace bwo tanahilé taabwon!
2 O hiwon ce béén celi lé o âcehi ni cémun delé, me
ni huô telé na mwiihi ko ni éélé. Ke é mu ko anaa, ke o
pii me ta a ju céihi [ne ko Kériso]. 3 Ke wo lépwo
apipune naa, na lépwo agele, ke lépwo atapi. Ke lé o

---

† *Beme e ne kowé ni acehin ce, na a céihi tewé—Grek: Geé ne mwo te a céihi tewé a mwomwon. Ke geé ne mwo pwo a mwomwon... É ha a Tii Iitihi he pwo grek, ke piokelo ko pii ati ni naado ne he ni niide a tii 5–7.* †† *1.6 Galat 5.22–23* ‡ *O jan ne kowé me geé temehi ehi—ai O piubwo da a bwo temehi nen dewé.* ‡† *Habwii anaa ne he ni bwomu tewé—Grek: Pajuujuhi.* ‡‡ *Ha a pipwodéén—Grek: Me ubwo.* ‡‡† *1.14 Ioane 21.18–19; 2 Korénit 5.1* ‡‡‡ *É o caa engen mu éni pwo a bwohemwo ce—Grek: É o caa necu a mwa mwaanu ce.*

§ *1.16 Mataio 17.1–5* §† *A bwo mwojuia cemwo ten—ai A bwo tehenebé ten.* §†† *2e phrase—Grek: Time geme uce âcehi ni jepule na [geme] pwo ko a bwo temehinaado [teme].* §‡ *1.17 Mataio 17.5* §‡† *É mu ko anaa kuti—A bwopiinen pie, é mu ko ana caa te pacuwohi li pwooti li lé caa mi pébé wo lépwo péroféta ânebun: pwooti ko a bwo ubwo na a wâé te Kériso.* §† *2e phrase—A bwopiinen pie: Temehi a bwopiine a pwooti te Padué, ke a penem de ati ni acéihi. Ai, Wâé heme geé temehi pie, te tice pwooti he ni tii iitihi celi e te ju âbé cehi mu ko ce bwo niimihi nen de lépwo péroféta.* §‡ *1.21 2 Timoté 3.16; 1 Pétéru 1.11–12* §§† *2.1 Mataio 24.11; Jude 1.4* §§‡ *Celuimilé—Grek: Pwocuhilé.* §§§ *6e phrase—Grek: Lé pébé ni pwooti na e pwo me tieden (doctrines de perdition).*

pipwohuô tewé, beme lé pé ni mwani tewé. Kehe icehi
ana time o uce bwolihi ace bwo pwo me tielé. Be e caa
te niimihi [wo Padué] ânebun pie, me e bo ne cuhinaa-
do telé.

Lé o pwocuhinaado

4 †Be e epin wo Padué me e ne cuhinaado te lépwoli
*âcélo li lé cubwonieng. Be e cielé ko ni itihe toki, ke e
nelé ha a melepiing, ucéihi a Tan na e bo tauti ni
apulie hen.
5 ††A céiu mwo, ke é bwolihi, ke e pwocuhinaado te ni
apulie ne pwo bwohemwo na time lé uce paciitieng.
Be li e pwopune telé wo Noé, me lé mulie ha a mulie
na mwomwon [ne he pwahamii Padué. Kehe icehi ana
time lé uce piténedeeng. Ke lé tai mele] ne ha a jaa na
te junihe ubwo wéden, na e tilihi a bwohemwo ati. Ke
te 8 cehi nina celuimilé: wo Noé me [a pwomwoiu ten].
6 ‡A céiu mwo, ke wo Padué, ke e pwo me tieden lup-
wo pwomwo ubwo *Sodome me Gomore. Ke te tice
aceli e cuwo, te icehi ni dehe miû. E wonaa beme a
béhabwiinen ne ko ati ni apulie na time lé uce paci-
itieng, he ni tan na mwo e he pwaaden ‡†. 7-8 ‡‡Kehe ice-
hi ana pwo pa apulie na te céiu nang, mu kolé, na
mwomwon ni huô ten ne he pwahamii Padué: wo Lota
‡‡†. É ati he ni tan, he e ko mulie ha awiemelé, ke e te
alihi ke téne ni naado na mwiihi na lé pwo. Ke te juni-
he téé a pwonimen kon. Ke te weeng cehi na e
celuimieng wo Padué [koja a miû].
9 Be wo Padaame, ke te jan me e *celuimi lépwona lé
paciitieng koja ni picani telé. Ke mepwo é ne ko lépwo
apulie na ta jélé, ke pwojunuun me e nelé he karépu,
ucéihi a Tan na e bobe tauti a bwohemwo ati hen.
10 ‡‡‡Ke o te junihe ubwo a cuhinaado na e bo ne te lép-
wona lé mulie he nina nimelé kon na ta, ke lé pwo ni
huô na mwiihi ne ko ni éélé. Ke piwien ne mwo ko ni
béén na lé pwo me piticenaado ne ko ni pihuô ten.

Lépwo upwonimelé

Lé wonaa wo lépwo apipune na lépwo agele. Be lé
pwo upwonimelé, ke time uce piwâ jélé me lé pwo ati
nina ta, ke me lé pii me ta ni âcélo na junihe ubwo *a
wâé telé §. 11 §†Kehe ni âcélo, nina te junihe pwo niihelé
kojalé†, ke time lé uce niimihi pie, me lé pii me ta lép-
wonaa §††, ne he pwahamii Padué! 12 §‡Kehe icehi ana
wo lépwo apwocémun naa, ke [time uce mwotilé, me]
lé pihoonihi ni naado [na te junihe piwéden kojalé] na
te tice aceli lé temehi ne kon.
Mepwo é ne ko a mulihelé, ke pwohewii ni wota api-
aba na te tice pwonimelé, na lé mu éni [pwo bwohem-
wo] beme o tailé, me taunulé. Ke mepwo ni huô telé
na mwiihi, ke e o péélé nge ha a cuhinaado dieli mwo
§‡†. 13 Ke o pwotahi ne kolé, pwohewii a bwo pwotahi ne
ko lépwo béén.
Wo lépwo apulie naa, ke te nihe piwâénimelé heme
lé getikewé, wogewé [lépwo ju acéihi]. Be lé temehi
neduwohi ni ta pwo telé, heme lé mu he ni piwiinaado
tewé, ke lé pwo me time wâé a pimu ibu tewé, ke lé
pwo me tanim gewé. Be:

Lé pwo ni naado na mwiihi ne ha a pwaale §†;
14 Lé te cuwo ko ome ni toomwo, ke ta ni pwonimelé
ne kolé;
Lé te pwo taaci ni bwo niimihinaado na ta;
Lé te hane taaci ni naado na ânenimelé kon;
Lé picéide lépwona time uce mang ni céihi telé, be-
me lé pwo nina ta.

É mu ko ati ninaa, ke e caa piapwolé wo Padué, [ke e
bo ne telé a cuhinaado na junihe ubwo].15-16 §‡Be lé caa
piâ ité koja a pwaaden na mwomwon. Ke lé pip-
wohewii Balaam, pa naî Béor §§†. Be weeng, [ke pa
péroféta agele ânebun] ke te junihe wâé ten a bwo he-
gi mwani, beme e pwo nina ta. Kehe icehi ana [wo
Padué] ke e pééleeng ko ni huô ten na ta. Ke e pacu-
woeng koja nina e niimihi me e bo pwo ha a bwo tice
pwonimen. Ke e pwo me e paciheeng na a buriko ten,
ha a pati apulie!

Lépwo eabwé te a ta

17 §§‡Wo lépwo apipune na lépwo agele, ke [te tice
naado celi lé pébé celi wâé]. Lé pwohewii ni pwomiidu
na tice tabe hen, me ni nii na pé na a dan: [Te junihe
bwiile, kehe te tice ute hen.] Ke e caa imwi ni atebwo
telé wo Padué ne ha a melepiing iitihi.
18 Ubwo ni pwolé, ke lé tee pipii delé ko ni jame
pwocihe na te tice ânen. Ke lé cine lépwona lé caa âbé
koja a mulie na ta, beme lé pwo mwo ati ni bwopemilé
na mwiihi. [Be lé pii telé pie, wâé heme nye] âcehi ati
nina nimenye kon na ta.
19 Lé pii tewé pie, lé tuwokewé koja nina lé ciekewé
[beme time geé uce pipwoeabwé ko ce patén]. Kehe
icehi ana woélé, ke cielé ko ni bwomu telé na mwiihi,
na péélé nge ha a mele §§§! Be wo pa céiu apulie, ke pa
eabwé ko ana e pé pihuô ne kon.

† *2.4 Jude 1.6* †† *2.5 Genèse 6—8; 2 Pétéru 3.6* ‡ *2.6 Genèse 19.24; Jude 1.7* ‡† *He ni tan na mwo e he pwaaden—ai (A béhabwiinen) ne ko nina e bo tuie ne kolé.* ‡‡ *2.7 Genèse 19.1—16*
‡‡† *Lota—Pa acim ko Abérama. Omehi note*
‡‡‡ *2.10 Jude 1.7—8,16* § *Ni âcélo na junihe ubwo a wâé telé—Grek: Lépwona caa telé a wâé (êtres glorieux). Wieli lépwo âcélo, ai lépwo eabwé te ni âcélo, ai ni duéé, ai lépwo apulie na lé pihuô ne éni pwo bwohemwo.* §† *2.11 Jude 1.9* §†† *Kojalé; Lépwonaa—Wieli lépwo apipune na lépwo agele, ai wieli nina caa etelé a wâé na piilé ne ha a niide a tii 10.* §‡ *2.12 Jude 1.10*

§‡† *Dernière phrase—Grek: Lé o mele pwohewii ni wota.* §† *2e, 3e & 4e phrases—Grek: Be wâé telé me lé âcehi nina nimelé kon na ta, heme pwang. Pwo alili me ni huô telé na ta. Wâé telé me lé pipwohuô [tewé] me geé piwiinaado ibu.* §‡ *2.15—16 Nombres 22—24; Jude 1.11; Pii Beetihi 2.14* §§† *Béor—ai Bosor.* §§‡ *2.17 Jude 1.12—13* §§§ *Péélé nge ha a mele—Grek: Pwotahinaado ne kolé, ai Péélé nge ha a bwo pwo me tielé.*

20 †Ânebun, ke lé te temehi Iésu Kériso, Padaame
henye, ke pa *aceluimikenye. Be e caa tuwolé koja ni
huô na mwiihi te lépwo apulie pwo bwohemwo. Kehe
icehi ana lé te mwojuia mwo, beme lé te pipwoeabwé
te mwo a ta. [Te junihe pwoééhelé!] Be caa te junihe ta
jélé kojan ânebun!
21 ††Ânebun, ke lé hegi ni pihuô na iitihi [koja
Padaame] ke lé temehi a pwaaden na mwomwon. Ke-
he icehi ana [lé tahi taabwon ati, beme] lé mwojuia
cemwo. Ke mwo te wâé ne kolé, heme mwo time lé
uce temehi a juuju! 22 ‡Genye alihi ne kolé pie, te a juu-
ju [lupwo alo] apii kon ce: *E pieni mwo ni unyehen wo
pa wotaahen.*

Proverbes 26.11

Ke «Nye puu a puwokwo, kehe e mwojuia ne mwo ha
a hepule.»

E o bo tuie mwo wo Padaame

3 Lépwo ju bééng wé, weengi a béalohe tii na é tii,
beme é paniimihi tewé ati ni naado naa, ke me é
pamwoiukewé, beme o mwomwon ke iitihi ni âniimihi-
naado tewé. 2 ‡†Wâé heme geé pipaniimihi ni pwooti
na lé caa mi pii ânebun wo lépwo péroféta iitihi [te
Padué]. Ke geé cile ehi ni pihuô te Padaame, pana e
caa celuimikenye, li lé caa pipatemehi tewé wo lépwo
*apostolo tewé.
3 ‡‡Weengi a pwooti na a junaado, na wâé heme geé
temehi ehi: [Be caa mi pii tewé pie] lé o bo tuie ne
kowé he *ni bénebwéne tan wo lépwo apulie na lé te
ju engen cehi ne he nina nimelé kon na ta.
Ke lé o pihoonikewé 4 ‡‡†me pii tewé pie: «Kona e wé
naa wo pali Iésu tewé li e pii pie e bo mwojuia cemwo?
[O caa time e uce âbé!] Lé caa mele wo lépwoli lé mi
céihi ne kon ‡‡‡ [ke time lé uce alieng]! Be te tice ace
céiu naado ne éni pwo bwohemwo celi me pitaatééhi
mu ha atabuhi kon!»
5 §Wo lépwo apihota na lé pii anaa, ke time uce
nimelé me lé temehi pie, e ne a bwohemwo me a mi-
iden wo Padué ko a pwooti ten. Be e taawie a
bwohemwo mu ha a tabe, beme e mu aujenihi a
bwohemwo na a tabe. 6 §†Ke é alecehen, ke e pwo me
tieden a bwohemwo ko a tabe. Be e patupwo ngen a
jaa na junihe ubwo.
7 [Weengaa ana é pii]: Ke me lu mu a miiden me a
bwohemwo jenaa ni, ke te é mu ko a pwooti te Padué.
Ke e cile ati ni naado ko a pwooti ten, ucéihi a Tan na e
bo tai tautilé hen. Ke é ha a Tan naa, ke e bo cini a mi-
iden me a bwohemwo, me ati ni apulie na time lé uce
paciitieng.

E uca be e te junihe pipwoééhenye

8 §††Kehe icehi ana wogewé lépwo bééng, ke geé
nemwo pineuhi pie: «A tan na céiu, ke pwohewii ni jo
na 1000 ne ha a bwo alihi nen de Padaame. Ke nina
1000 ni jo, ke pwohewii a tan na te céiu.»
9 §‡Ke [weengaa ana geé alihi pie] time uce a juuju a
bwopiinen de ni béén pie, te bwoli Padaame me e
pacuwohi ana e pii! Ûhu! E tai ucéikenye, [be te junihe
bwala nang] ke e picani ne konye ni apulie. Be time o
uce wâé ten hemepie e mele ace apulie celi te ju céiu
nang. [Ke e ne te ni apulie ati a benaamwon] beme lé
bitelé ne mwo kon koja ni ta pwo telé [ke me tai
celuimilé].
10 §‡†Kehe icehi ana e bo te mwojuia mwobé wo
Padaame §†, [ke e bo patéeti ni apulie] pwohewii pa
abune. [Lé o bo téne] a tihinaado na te junihe ubwo,
ke o te ju pwo é tieden a miiden. Ke o éle tieden ni
ceni ne ha a miû na junihe ubwo. Ke o tieden §‡ a
bwohemwo me ati ni naado na e pwon!

Mulie ha a mulie na iitihi

11 Hemepie o tieden ati, ke o ade aceli me geé pwo?
Weengi: Geé mulie ha a mulie na iitihi na wâé te
Padué, ke geé te pipwoeabwé ten cehi. 12 Geé wonaa a
bwo ucéihi nen, be §§† e o bo tuiebé epin a Tan naa, [na
e bo tauti ati ni naado wo Padué]; a tan na o éle ati a
miiden me a bwohemwo ne ha a miû na ubwo. 13 §§‡Be
e caa mi pii ânebun pie, me e bo ne a miiden me a
bwohemwo na mwo coho. Ke ati ni naado na lé bo mu
pwon, ke lé o mulie cehi ni bwo niimihinaado te Padué
§§§. Ke weengaa a bwohemwo na nye ucéihi [ha a pip-
wodéén]!

Bénebwéne pwooti

14 É mu ko anaa kuti, ke wogewé lépwo ju bééng, ke
geé hane me geé mulie ha a mulie na iitihi, ucéihi a
Tan naa. Be mepie geé wonaa, ke o tice ta kowé celi
me e bo tautikewé kon wo Padué. Ke o pwo a péém ha
awiemewé me weeng.
15-16 18[É ko ade na bwoli Padaame me e mwojuia
mwobé?] Te ju é ko [a bwo bwala nang, me] a bwo pi-
cani ten ne konye! Ke geé nemwo pineuhi pie,
wogewé, ke e caa celuimikewé [koja a cuhinaado]. Ke
weengaa ana e mu tii me dewé wo Paulo, pa ju béénye
na te junihe eânimenye ten. Be e pipatemehi ninaa, ne
he ni tii ten ati, ko a bwo temehi nen na e ne ten wo
Padué.

† *2.20 Mataio 12.45* †† *2.21 Luka 12.47–48* ‡ *2.22 Proverbes 26.11* ‡† *3.2 Jude 1.17* ‡‡ *3.3 1 Timoté 4.1; Jude 1.18* ‡‡† *3.4 Mataio 24.48* ‡‡‡ *Lépwoli lé mi céihi ne kon—Grek: Wo lépwo caa tenye.* § *3.5 Genèse 1.6–9* §† *3.6 Genèse 7.11; 2 Pétéru 2.5*

§†† *3.8 Psaume 90.4* §‡ *3.9 Habakuk 2.3; 1 Timoté 2.4* §‡† *3.10 Mataio 24.29,35; Luka 12.39; 1 Tésalonik 5.2* §† *E bo te mwojuia mwobé wo Padaame—Grek: Ha a tan de Padaame.* §‡ *Tieden—ai Tauti.* §§† *Be—ai Beme.* §§‡ *3.13 Ésaïe 65.17, 66.22; Pii Beetihi 21.1,27* §§§ *2e phrase—Grek: E bo mu lang a mwomwon.* 18 *3.15 Roma 2.4*

A juuju pie, te pibinyi a bwo temehi ne ni béé pwooti ten. Ke pwo ni apulie na lé pibitehi nina e pii. Wo lépwonaa, ke time uce pwo waalé ne ha a juuju, ke time uce lépwo ju acémun [ko ni tii iitihi] †. Be lé wonaa ne mwo he ni béé pwooti ne he ni tii iitihi. Ke é mu ko anaa kuti, ke lé â benihi a mele dieli mwo na e éité koja Padué ††.

Bépinelé

17 ‡[É tii a tii ce, beme] é mi paténekewé, wogewé lép-
wo bééng, ko lépwo [apipune agele] na time lé uce
paciitihi ana juuju! É ko anaa na geé tee ûmiê! Ke geé pipwocile, be koli lé pihaamikewé, ke koli geé bo tupwo mu he na geé cumang lang.
18 Wâé heme piubwo ngen ne kowé a *pipwoééhe
tice ja kon de Iésu Kériso, Padaame henye, ke pa *aceluimikenye. Wâé heme piubwo ngen ace bwo temehieng dewé! Pipaunueng ne ha a bwo ubwo na a wâé ten jenaa, ke é dieli mwo!

Wâé heme wonaa! Amen!

† *8e phrase (Wo lépwonaa…)—Grek: Te tice aceli lé temehi [ko ni tii iitihi] ke time lé uce cumang [hen].* †† *A mele dieli mwo na e éité koja Padué—Grek: A bwo tanahilé.* ‡ *3.17 Maréko 13.33; 1 Korénit 10.12*

1 Ioane

te

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Ioane, pa apostolo, he li mwo pa ewa aiu ha a benaamwon de Iésu.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 85 me 100, he caa ukéiu nang, ke e pihuô te ni acéihi ne Éféso, ha a province Asia (ha amu Turki jenaa). Ha a benaamwon naa, na e tii ati ni tii ten na nim na e mu ha a Tii Iitihi: a Pwooti Wâé ; , me a tii .

E tii me dee?

Te ni puco te lépwo acéihi ne ko Iésu na lé mu ha a province Asia.

É ko ade na e tii?

E pacémuni lépwo acéihi ne Asia ko a juuju. Be wo lépwo béén mu kolé, ke lé pacémunilé ko ni pwooti na gele. Be lé pii pie, wo Iésu, ke time uce pa ju apulie pwohewiikenye, ke time e uce temehi ni tacebwén me ni picani te lépwo ju apulip. Ke lé pii mwo pie, piticenaado ne ko a éénye me ati ni naado na nye alihi. É mulang, na piticenaado ne ko a bwo mulie ha a mulihenye, heme wâé ai heme ta, be te piwien. Ke lé caa pwo me lé piâ ité ne ni béén ko a pwooti naa.

Ade ace âne a tii ce?

E paniimihi tenye wo Ioane pie, te a juuju pie, te pa ju apulie pwohewiikenye wo Iésu. Kehe icehi ana te pa Naî Padué mwo. Mepwo wo Padué, ke e pwéélang, ke ubwo a pwonimen konye. Ke genye temehi anaa mu ko Iésu na e caa pineuhi ni ta pwo tenye. Ke genye temehi mwo mu ko a Jenen Iitihi na e caa ne tenye wo Iésu. Mepwo é ne ko pa ju acéihi ne ko Iésu, ke wâé heme e te cuwo ko mu ko a céihi na caa picaa ten ha atabuhi kon. Ke wâé mwo, heme e ne a mulihen me de ni béén, pwohewii Iésu.
Me wonaa, ke e habwii pie eânimen de Padué, ke e temehieng.

A bwomune a tii 1 Ioane

- A pwooti te Padué na e ne a mulip
- Nye mulie ha a pwéélang
- Lépwo acubwoni Kériso
- Genye naî Padué
- Lépwo péroféta agele
- A pwonime Padué ke a pwonimenye
- Céihi ne ko pa Naî Padué
- E tii wo Ioane, beme mang a céihi tenye

A pwooti te Padué na e ne a mulip

1 †A Pwooti na e ne a mulip ††, ke e mu ha atabuhi
ko a bwohemwo. Ke geme patemehieng tewé je-
naa ni, be geme caa ju téneeng; ke geme caa ju alieng;
ke geme caa ju ti kon; ke geme caa ju pinenimeme ne
kon ‡.
2 ‡†Be e tuie ‡‡, ke geme alieng, ke geme pajuu-

† *1.1 Ioane 1.1*

†† *A Pwooti na e ne a mulip—A bwopiinen pie, Iésu Kériso. Omehi Ioane 1.1.*

jueng. Ke geme patemehi tewé pie, e mu kon a mulie
na tice anebwén kon. Be e mu pele Caa, na e caa hab-
wiieng deme. 3 Nina geme alihi ke nina geme téne, ke
geme patemehi tewé mwo, beme tai piwogenye ibu
ne pele Caa me pa Naîn Iésu *Kériso. [Be lu te pimu
ibu.] 4 [†]Ke geme [††] tii lé céiikewé a tii ce, beme hején a
pipwodéén denye.

Nye mulie ha a pwéélang

5 [‡]Weengi a pwooti na geme téne mu ko Iésu Kériso,
ke geme patemehi tewé: «Wo Padué, ke pa pwéélang,
ke te tice melepiing kon.» 6 [‡†]Hemepie genye pii pie
genye mu ko Padué, ke mepie genye mwo te engen
ha a melepiing, ke genye gele; ke time uce e konye a
**JUUJU*. 7 Be e mu ha a pwéélang wo Padué, ke mepie
genye engen ha a pwéélang, ke céiu genye. Ke a
cewéhe Iésu Kériso, pa Naîn, ke e pétaabwon ni ta
pwo tenye.
8 [‡‡]Hemepie genye pii pie te tice ta pwo tenye, ke
genye te pigetikenye, ke time uce e konye a *JUUJU*. 9 Ke-
he mepie genye pii te Padué ni ta pwo tenye, ke e
mwomwon ke e juuju me e pétaabwon ni ta pwo
tenye. 10 Hemepie genye pii pie te tice ta pwo tenye, ke
genye pé Padaame me pa agele, ke time uce e konye a
pwooti ten.

A bwo mulie tenye ni naî Padué

E picani tenye wo Iésu Kériso

2 [‡‡†]Ni naîng ne ha a céihi, é tii ne tewé ni naado
naa, beme time geé uce pwo nina ta. Kehe mepie
pwo paceli e pwo aceli ta, ke pwo pana e pipwopainye
ne pele Caa: wo Iésu Kériso, na e mwomwon.
2 [‡‡‡]Weeng na e mele beme pineuhi ni ta pwo tenye;
time uce é ne konye cehi, kehe é ne mwo ko ni apulie
pwo a bwohemwo ati.

Genye mulie pwohewii a bwo mulie ten

3 Hemepie genye ténedehi ni patén de Padué, ke
genye temehi nelang pie nye te temehieng. 4 Wo
paceli e pii pie e temehi Padué, ke me time e uce
ténedehi ni patén den, ke pa agele, ke time uce e kon
a **JUUJU*. 5 [§]Kehe wo pana e ténedehi a pwooti te
Padué, ke tidi ati a pwonimen ko a pipwoééhe ten [§†]. É
mu ko anaa, ke genye temehi pie wogenye kon. 6 Be
wo pana e pii pie e mu kon, ke wâé heme e mulie
pwohewii a bwo mulie te Iésu.

Eânimem de pa béém acéihi

7 [§††]Ni bééng acéihi, time uce a patén na mwo coho
na é tii me dewé, kehe ana geé caa te mi temehi [§‡]. Be
weengaa kuti a pwooti na geé caa te téne. 8 [§‡†]A céiu
mwo, ke a patén na te junihe wâé [§†] na é tii me dewé.
Ke e te *pajuujuhi [ne ha a mulihen] wo Kériso, ke é ne
he ni mulihewé mwo. Be caa ko pitieden ngen a
melepiing, be e caa tuie a ju pwéélang.
9 [§‡]Wo paceli e pii pie e mu ha a pwéélang, kehe
mepie e tééti pa béén acéihi, ke e mwo te mu ha a
melepiing. 10 [§§†]Kehe wo paceli eânimen de pa béén, ke
e mu ha a pwéélang. Ke time e uce tupwo ne ha a ta.
11 [§§‡]Kehe pana e tééti pa béén, ke e mu ha a melepi-
ing, be time e uce temehi he na e â lang, be e pwo me
bwi nang na a melepiing.

Nemwo pwo me eânimewé ko ni huô na ta

12-14 É pwotii lé céiikewé, ni naî Padué. Be caa pineuhi
ni ta pwo tewé, mu ko a nii Kériso. Ke geé caa teme-
hi Caa.
É pwotii lé céiikewé, wogewé ni 'caa' [wogewé na
mang a céihi tewé] be geé temehi [Kériso] pana e
mu ha atabuhi kon. Éa, e mu ânebun ne ko ati ni
naado!
É pwotii lé céiikewé, wogewé ni ewa, be geé mwoiu,
ke e kowé a pwooti te Padué. Ke geé caa piwéden
koja *Caatana, pana ta nang. Éa, geé caa piwéden
kojaeng [§§§]!

15 [18]Geé nemwo pwo me eânimewé ko a bwohemwo [19],
ke nina élé pwo a bwohemwo. Hemepie pwo paceli
eânimen ko a bwohemwo, ke time uce e kon a pip-
woééhe na e âbé mu ko Caa [20]. 16 [21]Weengi nina e âbé
mu ko [a mulihe pa apulie] pwo a bwohemwo ce:
Tee nimenye me nye pwo nina ta, ne he ni bwo en-
gen denye;
Tee nimenye ko nina nye alihi ko ni naamiinye;
Tee eânimenye ko ni denye, ke genye pipaunukenye
mu kon.

‡ *Geme caa ju pinenimeme ne kon—Grek: Geme caa ju omeeng.* ‡† *1.2 Ioane 1.14* ‡‡ *E tuie—Grek: Caa habwii a mulie naa.* † *1.4 Ioane 16.24* †† *Geme—Wo Ioane, ke e tii ha a bwo niimihi nen delé me lépwo apostolo béén.* ‡ *1.5 1 Timoté 6.16; Cang 1.17* ‡† *1.6 1 Ioane 2.4* ‡‡ *1.8–9 Psaume 32.5; Proverbes 28.13* ‡‡† *2.1 Ébéru 9.24* ‡‡‡ *2.2 Ioane 1.29; Kolosé 1.20; 1 Ioane 4.10* § *2.5–6 Ioane 14.21,23* §† *Tidi ati a pwonimen ko a pipwoééhe ten—Grek: Hején ne kon a pipwoééhe te Padué. É ha a tii ce, ke geme pé lupwo bwopiinen na alo, beme piocihe a amour pwonime, ai eânime, ke pipwoééhe, âcehi ni niide a tii, ke é he ni béén, ke geme tai ne lupwona alo.*

§†† *2.7 Ioane 13.34; 2 Ioane 5–6* §‡ *Geé caa te mi temehi—ai Mu ha atabuhi ko a bwohemwo, ai Ha a benaamwon li pipatemehi a Pwooti Wâé, ai He geé tabuhi céihi. Piwien ne ha a 2.24 me 3.11.* §‡† *2.8 Ioane 1.9; Roma 13.12* §† *Junihe wâé—ai coho, be alo lupwo bwopiine a pwooti grek ne éni.* §‡ *2.9 1 Ioane 4.20* §§† *2.10 Roma 14.13* §§‡ *2.11 Ioane 12.35* §§§ *Geme caa neibuhi he pwo cemuhi ni pwooti na e piokelo ko pii wo Ioane he pwo grek.* 18 *2.15 Roma 8.7* 19 *A bwohemwo—E piohiwon ko tii pie a bwohemwo wo Ioane ne he ni tii ten, beme a bwopiinen pie, ni apulie na lé tééti Padué, ke ati nina ta pwo bwohemwo na nime ni apulie kon.*
20 *Time uce e kon a pipwoééhe na e âbé mu ko Caa—ai Time uce eânimen de Caa.* 21 *2.16 Roma 13.14*

Ati ninaa, ke time e uce âbé mu ko Padué Caa! [17] †O
tieden a bwohemwo, ke ati ni naado na nye alihi na
eânimenye kon, kehe e o mu dieli mwo wo paceli e
pwo nina e pii wo Padué.

Lépwo acubwoni Kériso

[18] ††Ni naîng, caa *ni bénebwéne tan ‡, ke geé caa
temehi pie, e o tuie wo pa Acubwoni Kériso. Ke caa élé
éni. Hiwon nina lé cubwoni Kériso, é mu ko anaa, na
genye temehi pie caa ni bénebwéne tan. [19] ‡†Lé wie mu
hadeniinye, be time uce ni béénye. Be hemepie te ni
béénye, ke lé o te mu konye. Kehe lé engen, beme lé
habwii tenye pie time uce ni béénye.
[20] ‡‡Kehe wogewé, ke geé caa hegi a *Jenen Iitihi. Be
e pipégalikewé ‡‡† wo Kériso, pana e iitihi, ke e ne tewé.
É mu ko anaa, ke geé caa temehi a *JUUJU*. [21] Hemepie é
pwotii lé céiikewé, ke time uce a bwopiinen pie, time
geé uce temehi a *JUUJU*, kehe geé te temehi, ke te tice
ace gele celi e âbé mu ko a *JUUJU*.
[22] ‡‡‡He woo pa agele? Wo pana e pii pie wo Iésu, ke
time uce wo Kériso [pana e neeng bé wo Padué]. Ke pa
Acubwoni Kériso, ke pana e piwotétaa ko Caa me pa
Naîn Iésu. [23] §Be nina lé piwotétaa ko pa Naîn, ke te tie
Caa kolé. Kehe wo pana e hegi §† pa Naîn, ke e hegi
mwo Caa.

Geé mu ko Kériso

[24] Wâé heme e mu mang kowé ni pwooti na geé téne
mu ha atabuhi kon. Hemepie e mu kowé ni pwooti
naa, ke geé bo mu he pa Naîn, ke é he Caa. [25] Anaa, ke
ali e caa mi pii tenye wo Iésu: a mulie na tice anebwén
kon.
[26] É tii ninaa lé céiikewé, wonaa mu ko nina lé pip-
wohuô tewé. [27] §††Kehe wogewé na geé caa hegi a Je-
nen Iitihi §‡ mu ko Kériso, ke geé nemwo hane lépwoce
apwocémun [celi lé wonaa] be caa e kowé a Jenen Iiti-
hi, ke e bo pacémunikewé ko ati ni naado. Ke nina e pi-
caa tewé, ke a juuju, kehe time uce a gele. É mu ko
anaa, ke geé mu ko Iésu pwohewii ana e patemehi
tewé na a Jenen Iitihi.
[28] É jenaa, wogewé ni bééng, ke wâé heme geé mu
ko Kériso, beme time uce tanim gewé §‡†, ke me geé*†*
cela kon heme e mwojuia mwo. [29] §†Geé temehi pie e
mwomwon wo Kériso, ke wâé mwo heme geé temehi
pie, ati nina lé penem ha a mwomwon, ke lé âbeele
mu kon.

Genye naî Padué

3 §‡Geé alihi a bwo ubwo na a pwonime Padué Caa
ne konye, be e toii konye pie ni naîn. Time e uce
temehikenye na a bwohemwo, be time lé uce temehi
Padué.
[2] §§†Ni ju bééng, é jenaa, ke genye caa naî Padué. Ke-
he mwo time uce téele habwii ana genye bo mu hen
ha ace céiu tan. Kehe genye te temehi pie, hemepie e
tuie wo Kériso, ke genye o pwohewiieng, be genye
bobe alieng ne ha a bwo weeng. [3] Ke nina lé ucéihi a
tan naa, ke lé pipaciitilé, pwohewii a bwo pipaciitieng
den.

Paceli e âbeele mu ko Padué

[4] Tai ni apulie na lé mulie ne he ni ta pwo telé, ke lé
caada ni patén de Padué. Be a ta, ke e cubwonihi ni
patén den. [5] §§‡Kehe geé te temehi pie e tuie wo Iésu
Kériso, beme e pétaabwon ni ta pwo tenye §§§. Weeng,
ke te tice ta kon, [6] ke nina lé mu kon, ke time lé uce tee
pwo nina ta. Ke nina lé tee pwo nina ta, ke time lé uce
alieng, ke time lé uce temehieng.
[7] Ni ju bééng, me te tice paceli e péékewé koja a
pwaaden: Be wo paceli e tee pwo ana mwomwon, ke
mwomwon nang, be wo Kériso, ke mwomwon nang.
[8] 18Kehe wo pana e tee pwotahinaado, ke e âbé mu ko
*Caatana. Be wo Caatana, ke e pwotahinaado mu ha
atabuhi kon. Ke e tuie wo pa *Naî Padué beme e pé-
taabwon ni penem de Caatana.
[9] 19Wo paceli e âbeele mu ko Padué, ke time e uce
mulie ha a ta, be e kon wo Padué 20, ke pwocoon me e
tee pwo aceli ta, be e âbeele mu ko Padué. [10] É mu ko
anaa, na genye te pitemehi ni naî Padué, ke ni naî
Caatana. Be wo paceli time e uce pwo ana mwomwon,
ke time uce pa ju naî Padué. Ke te piwien ne mwo ko
pana e tééti pa acéihi béén.

Wâé heme pieânimenye tenye

[11] 21Weengaa a pwooti na [caa ne tewé, ke] geé caa te
téne mu ha atabuhi kon pie: Wâé heme pieânimenye
tenye.
[12] 22Genye nemwo pwohewii Kaina, be pa apulie te
Caatana, pana ta nang, ke e taunu pa ciéén. É ko ade
na e taunueng? Wonaa mu ko ni bwomu ten na ta, ko-
ja pa ciéén na e pwo ana mwomwon. [13] 23Geé nemwo

† *2.17 Mataio 7.21* †† *2.18 Mataio 24.5,24; 2 Ioane 7* ‡ *Ni bénebwéne tan—Grek: Ni bénebwéne inetéale.* ‡† *2.19 Apostolo 20.30* ‡‡ *2.20 1 Korénit 2.15* ‡‡† *E pipégalikewé... Grek: Ke wogewé, ke e mu kowé a adéihi (onction) mu ko ana iitihi. A onction*

note

‡‡‡ *2.22 1 Ioane 4.3; 2 Ioane 7* § *2.23 Ioane 5.23; 1 Ioane 4.15, 5.1* §† *Hegi—ai Temehi.* §†† *2.27 Ioane 16.13* §‡ *A Jenen Iitihi—Grek: Onction, pwohewiin ne ha a niide a tii 20. Wieli a Jenen Iitihi, ai wieli a pwooti te Padué.* §‡† *Gewé; Geé—Grek: Genye.* §† *2.29 1 Ioane 3.10*

§‡ *3.1 Ioane 1.12–13, 16.3* §§† *3.2 2 Korénit 3.18* §§‡ *3.5 Ioane 1.29; 1 Pétéru 2.22–24; 1 Ioane 2.2* §§§ *Beme e pétaabwon ni ta pwo tenye... ai Beme e picani te ni apulie, beme o time lé uce pwo celi ta.* 18 *3.8 Ioane 8.44* 19 *3.9 1 Ioane 5.18* 20 *Wo Padué—ai A ju mulip, na e âbé mu ko Padué, ai A junuu Padué, ai A Jenen Iitihi te Padué, ai A pwooti te Padué. Grek: Ni âdaanu te Padué.* 21 *3.11 Ioane 13.34* 22 *3.12 Genèse 4.8* 23 *3.13 Ioane 5.18–19*

téele, wogewé ni bééng acéihi, hemepie lé téétikewé
[ni apulie na ta jélé pwo] a bwohemwo.
14 [†]Ke mepwo wogenye, ke genye temehi pie, genye
caa wie mu ha amele, me nye â ha *a ju mulip. Be eân-
imenye te ni acéihi béénye. Kehe wo paceli e tééti pa
béén [††], ke e mwo te mu ha a mele. 15 [‡]Wo paceli e tééti
pa béén, ke pa ataunuhi apulie. Ke geé te temehi pie
pa ataunuhi apulie, ke time uce e kon a mulie na tice
anebwén kon.
16 [‡†]Weengi a pwonime Padué: E mele wo Kériso me
denye. Ke wâé hemepie nye ne mwo ni mulihenye ne
te ni béénye.
17 [‡‡]Hemepie paceli pwo den ne pwo a bwohemwo,
ke me e ali pa acéihi béén na tice den, ke me e capuhi
a pwonimen ne kon, ke o woté a pwonime Padué ne
kon? 18 [‡‡†]Ni ju bééng, geé nemwo pwo me ju pieân-
imewé tewé cehi ne ha a pwooti, kehe geé habwii ne
he ni bwomu tewé.

Wâé ni pwonimenye ne he pwahamiin

19 É mu ko anaa, ke genye bo temehi pie wogenye ha
a *JUUJU, ke bo wâé ni pwonimenye ne he pwahamii
Padué. 20 Kehe mepie nye niimihi ne he ni pwoni-
menye pie ta genye, ke wo Padué, ke e daaité koja ni
pwonimenye, ke e temehi ati ni naado. 21 [‡‡‡]Ni ju
bééng, hemepie time uce pipé ne konye ni pwoni-
menye, ke o time uce mwotikenye ne he pwahamii
Padué.
22 Ke e o bo ne tenye ati nina genye ilehi kojaeng, be
genye ténedehi ni patén den, ke genye pwo nina wâé
ne he pwahamiin. 23 [§]Weengi a patén den: Me genye
céihi ne he nii pa Naîn, Iésu Kériso, ke me pieâni-
menye tenye, pwohewii a pihuô ten ne tenye.
24 [§†]Wo paceli e ténedehi ni patén den, ke e ko Padué.
Ke e kon wo Padué. Ke genye temehi pie e konye, mu
ko a *Jenen Iitihi na e ne tenye.

Lépwo péroféta agele

4 [§††]Ni ju bééng, geé nemwo céihi ne ko ati ni
pwooti na geé téne [§‡], kehe geé tabemi ehi, beme
geé temehi celi e âbé mu ko Padué. Be hiwon nina lé
pii pie, woélé ni *péroféta na lé â ati pwo a bwohem-
wo, kehe time uce tai ni ju péroféta. 2 [§‡†]Woni a bwo
temehi na a *Jenen Iitihi te Padué: Tai nina lé pii pie
wo Iésu, ke pa *Mesia na e âbé ha a éé apulie, ke e
kolé a Jenen Iitihi te Padué.
3 [§§†]Kehe mepie time e uce pii wo pa apulie [§§‡] pie wo
Iésu, ke pa Mesia na e âbé ha a éé apulie, ke e kon a
jene pa Acubwoni Kériso, be time e uce âbé mu ko
Padué. Ke geé caa te temehi a bwo âbé ten, be é jenaa
ni, ke caa e pwo a bwohemwo.
4 [§§§†]Wogewé ni acéihi na geé âbé mu ko Padué, ke
geé caa piwéden koja ni péroféta agele [§§§‡], be pana e
kowé, ke te nihe ubwo nang koja [Caatana [§§§§]] pana e
pwo a bwohemwo. 5 [18]Woélé, ke lé âbé mu pwo a
bwohemwo. É mu ko anaa, ke lé cihe pwohewii ni
apulie [na ta jélé] ne pwo a bwohemwo, ke e
piténedelé na a bwohemwo.
6 Kehe wogenye [19], ke genye âbé mu ko Padué. Ke
wo paceli e temehi Padué, ke e o tabemikenye. Wo
paceli time e uce âbé mu ko Padué, ke time e uce
tabemikenye. Wonaa a bwo téne temehi na a Jene
Padué na *JUUJU, ke a jene pa agele.

A pwonime Padué ke a pwonimenye

7 Ni ju bééng, genye pwo me pieânimenye tenye, be
a bwo pieânime, ke e âbé mu ko Padué. Ke ni apulie
na pieânimelé telé, ke lé âbé mu ko Padué, ke lé teme-
hi Padué. 8 Kehe wo pana time uce eânimen de pace
céiu, ke time e uce temehi Padué, be wo Padué, ke a
pipwoééhe [ke ubwo a pwonimen]. 9 [20]Weengi a bwo
eânime Padué tenye: E nebé pa Naîn na te céiu nang,
ne pwo a bwohemwo, beme nye mulie mu kon. 10 [21]A
pwonime naa, ke time e uce âbé mu ko a bwo eâni-
menye ko Padué, kehe e âbé mu ko a bwo eânime
Padué konye, ke e nebé pa Naîn me e *âpwailo beme
pétaabwon ni ta pwo tenye.
11 Ni ju bééng, hemepie wonaa a bwo eânime Padué
konye, ke wâé hemepie pieânimenye konye. 12 [22]Te tice
paceli e ali Padué, kehe mepie pieânimenye konye, ke
e konye wo Padué, ke tidikenye ati a pwonimen ke a
pipwoééhe ten [23].

Genye mu ko Padué ke e mu konye

13 [24]Genye temehi pie genye mu ko Padué, ke e mu
konye, be e ne tenye a Jenen Iitihi ten. 14 Ke genye caa
alihi [25], ke *pajuujuhi pie e caa nebé pa Naîn wo Caa,
beme e *celuimi a bwohemwo ati.
15 Wo paceli e pii beetihi pie, wo Iésu ke pa *Naî
Padué, ke e ko Padué, ke wo Padué ke e kon. 16 Ke

† *3.14 Ioane 5.24* †† *Wo paceli e tééti pa béén—Grek: Wo paceli tice pipwoééhe kon.* ‡ *3.15 Pii Beetihi 21.8* ‡† *3.16 Ioane 13.1; Galat 1.4* ‡‡ *3.17 Deutéronome 15.7* ‡‡† *3.18 Cang 2.15–16* ‡‡‡ *3.21 Ébéru 4.16* § *3.23 Ioane 6.29, 13.34* §† *3.24 1 Ioane 4.13* §†† *4.1 Mataio 7.15; 1 Tésalonik 5.21; 1 Ioane 2.18; 2 Ioane 7* §‡ *Ati ni pwooti na geé téne—ai Ati nina lé pii pie e kolé a Jenen Iitihi. Grek: Ati ni jenenaado.* §‡† *4.2 1 Korénit 12.3*

§§† *4.3 1 Ioane 2.18* §§‡ *Pa apulie—ai Pa jenenaado.* §§§† *4.4 Mataio 12.29; 1 Ioane 5.4–5* §§§‡ *Ni péroféta agele—ai Ni jenenaado naa—ai Lépwo agele naa.* §§§§ *Caatana—ai Pa Acubwoni Kériso. Grek: Pana e mu pwo a bwohemwo.* 18 *4.5–6 Ioane 8.47, 15.19*
19 *Wogenye—ai Wogeme (wo Ioane me ati ni apostolo na lé pacémuni ni apulie ko a JUUJU* 20 *4.9 Ioane 3.16* 21 *4.10 Roma 5.8–10; 1 Ioane 2.2* 22 *4.12 Ioane 1.18* 23 *Tidikenye ati a pwonimen ke a pipwoééhe ten—Grek: Hején ne konye a pipwoééhe ten. Piwien ne he ni niide a tii 17 ke 18.* 24 *4.13 2 Korénit 1.22; 1 Ioane 3.24*
25 *Genye caa alihi—ai Geme caa alieng (wo Ioane me lépwo apostolo na lé ali Iésu he e mulie ne pwo bwohemwo).*

genye te temehi a pwonime Padué ne konye, ke genye
céihi ne kon.
Be wo Padué, ke a pipwoééhe [ke ubwo a pwoni-
men]. Ke wo paceli e mulie ha a pipwoééhe, ke e ko
Padué; ke wo Padué, ke e kon. 17 Ke me genye mu ko
Padué, ke tidikenye ati a pwonimen ke a pipwoééhe
ten, ke o time uce mwotikenye ha a Tan na e bo tauti
ni apulie hen. Be a bwo mulie tenye pwo a bwohemwo
ce, ke pwohewii a bwo mulie te Iésu. 18 Te tice mwoti
ne ha a pipwoééhe, kehe e pwo me tieden a mwoti na
a ju pipwoééhe. Hemepie mwotikenye, ke wonaa be
genye ucéihi ace cuhinaado tenye [†]. Ke wo paceli mwo-
tieng, ke te time e uce tidieng ati a pipwoééhe [te
Padué].

Geé mulie ne ha a pipwoééhe

19 Ke wogenye, ke eânimenye te Padué, be weeng
pana mi eânimen denye. 20 Hemepie e pii wo pace céiu
pie, eânimen de Padué, ke me e tééti pa acéihi béén,
ke wo panaa, ke pa agele. Be hemepie time uce eâni-
men de pa béén na e alieng, ke e bo woté ko ace
bwopwonen me eânimen de Padué, na time e uce
alieng? 21 [††]Kehe weengi a patén na e ne tenye: *Wo
paceli eânimen de Padué, ke wâé heme eânimen mwo
te pa béén.*

Céihi ne ko pa Naî Padué

5 [‡]Wo lépwona lé céihi pie wo Iésu ke pa *Mesia, ke
lépwo naî Padué. Ke wo paceli eânimen de Padué
Caa, ke o eânimen de ati ni naî Padué. 2 Genye temehi
pie eânimenye te ni naî Padué, heme eânimenye te
Padué, ke me genye ténedehi ni patén den. 3 [‡†]Be a
pwonimenye ne ko Padué, ke me nye ténedehi ni
patén den. Ke time uce téé ne konye ni patén den.
4 Be tai ni naî Padué, ke lé piwéden koja a bwohem-
wo, mu ko a céihi telé [ne ko Iésu Kériso]. 5 He woo
paceli e piwéden koja a bwohemwo? Wo pana e céihi
pie wo Iésu, ke pa *Naî Padué.

Cié jélé na lé pajuuju pa Naî Padué

6 [‡‡]Te wo Iésu Kériso kuti na e âbé imi a tabe ke a
cewéle [‡‡†]. Time uce a tabe cehi, kehe a tabe me a
cewéle. Ke e pajuujueng na a *Jenen Iitihi, be a Jenen
Iitihi, ke a *JUUJU. 7 É mu ko anaa, na cié jélé na lé paju-
ujueng [‡‡‡]: 8 [§]A Jenen Iitihi, ke a tabe ke a cewéle [§†]. Cié
jélé, ke lé te piténelé.
9 [§††]E patemehi a juuju ko pa Naîn wo Padué, ke
mepie genye hegi ana lé pii ne ni apulie, ke wâé heme
genye hegi ana e pii wo Padué, be piwéden. 10 [§‡]Be, me
genye céihi ne ko pa Naî Padué, ke genye temehi ne
ha a pwonimenye pie, a juuju ana e pii wo Padué ne
kon [§‡†].
Kehe wo paceli time e uce céihi ne ko Padué, ke e pii
pie pa agele wo Padué, be time e uce céihi ne ko ana e
pii wo Padué ne ko pa Naîn.
11 Be weengi a *JUUJU: E ne tenye wo Padué a mulie
na tice anebwén kon. Ke a mulie naa, ke e he pa Naîn.
12 [§†]Ke wo pana e kon wo pa Naîn, ke eten a mulie. Ke-
he pana time uce e kon wo pa Naîn, ke time uce eten a
mulie.

É tii beme mang a céihi tewé

13 [§‡]É tii ninaa lé céiikewé, wogewé na geé céihi ne he
nii pa Naî Padué, beme geé temehi pie etewé a mulie
na tice anebwén kon. 14 [§§†]E pelenye a céihi na nihe ub-
wo: Be hemepie genye ileeng ko ace céiu naado âcehi
ana nimen kon, ke e o te ténekenye. 15 Ke hemepie
genye temehi pie e te ténekenye, ke ce naado celi
genye ilehi, ke genye temehi pie e caa ne tenye.

Time nye uce tee pwo nina ta

16 [§§‡]Hemepie geé ali pa acéihi bééwé heme e pwo
aceli ta, celi time e uce pééeng nge ha a mele [dieli
mwo] ke wâé heme geé pwoiitihi me den. Ke e o ne
ten *a ju mulip wo Padué. Kehe pwo a ta na e
péékenye nge ha a mele [dieli mwo] [§§§]. Ke time é uce
pii pie, me geé pwoiitihi ne ko [pana e tee cuwo ko
pwo] anaa. 17 Tai ni naado na time uce mwomwon, ke
ni ta pwo tenye. Kehe time uce tai ni ta pwo tenye na
lé péékenye nge ha a mele [dieli mwo].
18 [18]Genye te temehi pie wo paceli e âbeele mu ko
Padué, ke time e uce tee pwo ana ta. Ke time uce jan
me e ti kon wo *Caatana, pana ta nang, be e te cileeng
wo pa Naî Padué.

† *2e phrase—ai A bwo mwotikenye, ke pwohewiin heme nye pwocuhinaado.* †† *4.21 Maréko 12.29–31* ‡ *5.1 1 Ioane 4.15* ‡† *5.3 Ioane 14.15,23–24* ‡‡ *5.6 Ioane 1.29–34* ‡‡† *Tabe ke a cewéle—Tabe: Ocine ko a bwo âbeele te Iésu, ai a bwo puueng. Cewéle: Ocine ko a bwo mele ten.*

‡‡‡ *Ni béé tii iitihi he pwo grek, ke lé pii pie: 7 Be cié lépwona lé pipajuujuhi ne he miiden: wo Caa, ke a Pwooti, ke a Jenen Iitihi. Ke lépwo apulie na te céiu: 8 Ke cié lépwona lé pipajuujuhi ne pwo bwohemwo: a Jenen Iitihi, ke a tabe, me a cewéle. Ke lé piténelé wo lépwona cié jélé naa.* § *5.8 Ioane 15.26* §† *A tabe ke a cewéle—A ocine mwo ko a bwo pipuukenye, me a tabe megele na nye ûdu ha a Caanilo, beme paniimihi a bwo mele ten.* §†† *5.9 Ioane 5.32–37* §‡ *5.10 Galat 4.6* §‡† *Genye temehi ne ha a pwonimenye pie, a juuju...ne kon—Grek: Ke e mu konye a pajuujuhi kon.* §† *5.12 Ioane 3.36* §‡ *5.13 Ioane 20.31* §§† *5.14 Ioane 14.13; 1 Ioane 3.21–22* §§‡ *5.16 Mataio 12.31* §§§ *A ta na e péékenye nge ha a mele [dieli mwo]—Wieli me a bwo cuwo ko ne jéinye ne ko Kériso (omehi a niide a tii 12), me a bwo cuwo ko muhi tenye me nye pipwoééhe ni béénye (omehi 1 Ioane 3.14). A mele naa, ke wieli a mele dieli mwo, ai wieli a bwo pwotahi na a bwo mu tenye me Padué, ai wieli a mele ha a éé apulie.* 18 *5.18 1 Ioane 3.9*

19 Genye te temehi pie wogenye, ke ni naî Padué, kehe a bwohemwo ati, ke e mu haahi a junuu Caatana.

Genye temehi Padué

20 Genye te temehi mwo pie, e âbé wo pa Naî Padué, beme e ne tenye a bwo temehinaado, beme genye temehi Padué na [te céiu nang ke] *JUUJU*. Ke genye tai mu kon, be genye mu ko pa Naîn, Iésu Kériso. Be weeng Padué na e *JUUJU*, ke [e ne tenye] a mulip na tice anebwén kon.

21 Ni ju béénq, wâé heme geé pipwocilekewé ne ko ni déme duéé: [ati ni naado na lé pé atebwo te Kériso ne he ni pwonimewé] †!

† *Wieli a bwopiinen mwo pie, Geé tahi taabwon a ta na e he ni pwonimewé, ai Geé tahi taabwon ni cémun na time e uce paciiti Kériso. Omehi mwo a Démenaado (idole) ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii.*

2 Ioane

te

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Ioane. Omehi Atabuhi ko a tii .

E tii éniile?

Ha awieme a jo 85 me 100.

E tii me dee?

Te ê céiu toomwo na pii kon pie , a ocine ko lépwo acéihi ha a céiu duaan. Wieli lépwo acéihi na lé mu pitapitilé ne pele Gaïus. (Omehi Atabuhi ko a tii .) Be é ha a benaamwon naa, ke hiwon ni apulie na lé pwotahi ne ko ni acéihi ne ko Kériso. É mu ko anaa, na time uce nimen me e pipatemehi ni ju niilé ne ha a tii.

É ko ade na e tii?

E tii a bécéiuhe tii ten, , he e paténe lépwo acéihi ko lépwona lé pacémunilé ko ni pwooti na gele. Ke e tii mwo, be wo lépwonaa, ke lé ko piengen mu ha a céiu duaan, nge ha a céiu duaan, beme lé pipwohuô te lépwo acéihi (1.10—11).

Ade ace âne a tii ce?

Lupwo pwooti na junaado ne ha a tii ce (me ati ni tii te Ioane), ke a , me a . A , ke e âbé mu ko Kériso me a pwooti kon (1.1—4). Omehi mwo a ne ha a Niinaado ha anebwén ko a tii. Heme nye mulie ne ha a , ke o habwii ne ha a pipwoééhe tenye (1.5), ke genye o temehi lépwo apwocémun na lé pipwohuô, ke time genye o uce pi-cani telé ne he ni penem delé (1.10—11).

A bwomune a tii 2 Ioane

- Pipwobwocu
- Mulie ha a me a pipwoééhe
- Lépwo apipune agele
- Bépinelé

Pipwobwocu

1 Tii te [Ioane] pa ukéiu ne ha a céihi, ne te ê toom-
wo na e pipégalieng wo Padué, me ni naîn †. Te ni-
he eânimung dewé, ke time uce woéo cehi, kehe tai ni-
na lé temehi a *JUUJU. 2 Eânimeme tewé, wonaa mu ko
a JUUJU na e konye, na e o te mu konye dieli mwo.
3 Me e mu pelenye a *pipwoééhe tice ja kon, ke a
péém, ke a *adéihi, mu pele Padué Caa, me Iésu
*Kériso pa Naîn, ne ha a JUUJU ke a pipwoééhe!

† *Ê toomwo...me ni naîn—A puco te ni acéihi ha a céiu duaan. Omehi Atabuhi ko a tii.*

Mulie ha a JUUJU me a pipwoééhe

4 ††Te nihe ubwo a pipwodéén dong he é too ni béé
naîm, na lé engen ha a JUUJU, âcehi a patén na e ne
tenye wo Caa. 5 ‡É jenaa, go êje, ke weengi ana é ilehi:
Me pieânimenye tenye! Time uce a patén na mwo co-
ho na é tii me dem, be ana genye caa te hegi ha
atabuhi kon ‡†. 6 Be a pipwoééhe, ke me genye âcehi ni

†† *1.4 3 Ioane 3* ‡ *1.5 1 Ioane 2.7* ‡† *Ha atabuhi kon—Wieli a bwopiinen pie He geé tabuhi céihi, ai Ha atabuhi ko a bwohemwo, ai Tabuhi ha a benaamwon na pipatemehi a Pwooti Wâé.*

patén de Padué. Wonaa a patén na caa picaa tewé ha atabuhi kon: *Geé pwo me pieânimewé tewé*[†]*!*

Lépwo apipune agele

7 [††]Hiwon ni apulie na lé pipwohuô, na lé âbé ne pwo a bwohemwo, ke muhi telé me lé mwomwohi pie wo Iésu Kériso [ke pa *Mesia na] e âbé ha a éé apulie. Woélé ni apipwohuô ke ni acubwoni Kériso.
8 Geé pipwocilekewé, beme time geé uce patieden ni acehi ni penem dewé [‡], kehe me geé hegi a cuhin na
hején.9 Wo paceli e piâ ité koja a pwaaden, ke me time e uce mu ko ni cémun de Kériso, ke te time uce e kon wo Padué. Kehe wo paceli e mu ko ni cémun de Kériso, ke e kon wo Caa me pa Naîn.
10 Mepie pwo paceli e âbé ne pelewé, ke me te tieden kon a cémun de Kériso, ke geé nemwo hegieng ne pelewé, ke geé nemwo pwobwocu ten [‡†].
11 Be wo pana e hegieng, ke e hegi mwo ni naado na ta na e pwo.

Bépinelé

12 Hiwon ni naado na me é pii tewé, kehe time uce nimung me é tii ne he tii. Be é niimihi pie é bo âdé ne pelewé, ke me genye picihe ibu, ne ha a pipwodéén na hején.
13 Lé niimiko ni naî ê béém [‡‡] na e pipégalieng wo Padué, ke lé pwobwocu tem.

† *Geé pwo me pieânimewé tewé—Grek: Mulie ha a pipwoééhe.*
†† *1.7 1 Ioane 4.1—3* ‡ *Penem dewé—ai Penem deme, ai Penem denye, ne he ni béé tii iitihi he pwo grek ânebun.*
‡† *Geé nemwo pwobwocu ten—Ai, Geé nemwo pamwoiueng ne ha a penem den.* ‡‡ *Ni naî ê béém—A puco te ni acéihi ne ha a duaan na e mu hen wo Ioane. Omehi note*

3 Ioane

te

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Ioane. (Omehi Atabuhi ko a tii .)

E tii éniile?

Ha awieme a jo 85 me 100.

E tii me dee?

Te pa céiu apihuô te ni acéihi, na pii kon pie Gaïus. Wieli pace béé lépwo apulie na cié jélé na cihe kolé ne ha a Tii Iitihi. Ai, wieli pace apulie celi e pihuô te ni acéihi ne Pergame.

É ko ade na e tii?

Pwo pa céiu apulie na pii kon pie Diotrèfe na te junihe ta nina e pwo ne hadenii ni acéihi. Muhi ten me e piténedehi ni pihuô te Ioane, be pa upwonimen. Ke e pawie lépwo béé apipune mu hadenii ni acéihi (1.9). Kehe icehi ana time uce wonaa ni bwopwonen de Gaïus, be pa apulie na wâé nang. Ke e pwotii nge céiieng wo Ioane, beme e pamwoiueng, beme e te cuwo ko pwo ana wâé. Ke e paténeeng ko Diotrèfe.
Lé niimihi wo lépwo béé dotéén ko Tii Iitihi pie, wo Ioane, ke e tii ni tii ten na cié ha a benaamwon na céiu, ke e ne te Démétrius (1.12), beme e ne te Gaïus me ni acéihi béén:
• 1 Ioane—a pune te ati ni acéihi ha a province Asia (ha amu Turki jenaa).
• 2 Ioane—a tii te Gaïus me ni acéihi na lé mu pitapitilé ne pelen (ke time e uce pii ni niilé, be koli e bo pwotahi ne kolé).
• 3 Ioane—a tii te Gaïus cehi, beme e habwii ten Démétrius, pa apé tii, ke me e paténeeng mwo ko Diotrèfe.

Ade ace âne a tii ce?

Cié ni apulie hen, na me nye pé ce denye mu kolé:
Gaïus, be a mulihen, ke wâé ke mwomwon, ke e hegi ehi ati ni apulie te Padué, na lé tuie ne ha amu ten (1.3,5)
Démétrius, be pa apulie na e engen ha a juuju (1.12)
Diotrèfe (omehi ni niide a tii ânebun), be e pwo nina ta, ke genye nemwo pipwohewiieng!

Wo Ioane, ke e pii me wâé lépwo ju eabwé te Padué na lé engen mu ha a céiu duaan, ke me lé â ha a céiu duaan, beme lé â pipatemehi a Pwooti Wâé, ke me lé pamwoiu lépwo acéihi lang. A penem denye, wogenye ni naî Padué, me nye hegilé ehi me picani telé (1.6—8).
Wo lépwonaa, ke time uce lépwo apwocémun na e pii me ta jélé ne ha a 1.7. Nye pineité lupwo pubu apulie naa, âcehi a pwooti na e ha a 1.8. Be lé mu ko ni pipune te Kériso ne ni béén; kehe ni béén, ke lé piâ ité kojan.

A bwomune a tii 3 Ioane
Pipwobwocu
Genye hegi ehi ni béénye coho
E pii me ta Ioane wo Diotrèfe
Bépinelé

Pipwobwocu

1 †Woéo [Ioane] pa ukéiu [ne ha a céihi] ke é pwotii
lé céiiko, go Gaïus, be te nihe eânimung dem ††.
2 Pa ju béépg, é cihe beme wâé ne kom ati ne he ni
pwaadeniim, ke me pepule go ne ha a éém, ke é ne ha
a jenem. 3 ‡Te junihe piwâénimung, he lé tehenebé ni
béénye acéihi, ke lé uti a mulihem na mwomwon, âce-
hi a **JUUJU*. 4 Be te tice aceli é pipwodéén kon, celi ub-
wo kojan heme é téne pie lé engen ha a *JUUJU* ni naîng
ne ha a céihi ‡†.

Genye hegi ehi ni béénye coho

5 Pa ju béépg, [é te temehi pie] go penem ha a *JUUJU*,
be go pipwopweehi ne ko ati ni acéihi béénye ‡‡ ne
pelem, ke é ne mwo ko ni béénye coho [na lé tuie ne
ha amu tem]. 6 ‡‡†Ni apulie naa, ke lé uti te lépwo acéihi
a pwonimem kolé.
Wâé heme go bo picani telé ne he ni pwaadeniilé,
beme lé panebwénihi ni penem ‡‡‡ delé. Be wâé te
Padué heme nye wonaa a bwo picani tenye. 7 §Be lé
engen ne he nii Iésu *Kériso, be te tice celi lé pé mu ko
nina tice céihi telé. 8 É mu ko anaa, ke wâé heme
genye hegi ehi ni apulie naa, beme genye tai penem
ibu ne ko a bwo patemehi na a *JUUJU*.

† *1.1 Apostolo 19.29; Roma 16.23* †† *Nihe eânimung dem—ai Te junihe eânimung dem mu ko a JUUJU* ‡ *1.3 2 Ioane 4* ‡† *Ni naîng ne ha a céihi—Grek: Ni naîng. (Be wo Ioane na e pwo me lé céihi ne ko Iésu).* ‡‡ *Ni acéihi béénye—A bwopiinen ni pie, lépwona lé âbé beme lé pacémuni ni acéihi.* ‡‡† *1.6 Tit 3.13* ‡‡‡ *Penem—ai Engen.* § *1.7 1 Korénit 9.12*

E pii me ta Ioane wo Diotrèfe

9 Ânebun, ke é pwotii §† nge céii lépwo acéihi, kehe
time e uce hegiéo wo Diotrèfe. Be pana nimen me pi-
ubwo nang mu hadeniiwé. 10 É mu ko anaa, na mepie
é tehene lé pelewé, ke é o pii beetihi tewé ni penem na
e pwo na time uce wâé: Be e te nihe pipiikeme, ke time
e uce hegi mwo ni apulie te Padué na lé tehene lé
pelewé. Ke nina nimelé me lé hegi ni béénye naa, ke e
cubwonilé, ke e pawielé mu ha a *puco te ni acéihi!
11 §††Pa ju béépg, go nemwo âcéi [nina lé pwo] nina
ta, kehe go âcehi nina wâé. Be wo pana e pwo ni pen-
em na ta, ke time e uce temehi Padué. Ke wo pana e
pwo ni penem na wâé, ke e âbé mu ko Padué.
12 Ke hemepwo é ne ko Démétrius, ke lé tai piieng
me wâé ne ni apulie ati, be e pajuujueng ni penem
den §‡. Ke wogeme mwo. Ke go te temehi mwo pie ni-
na geme uti, ke ni juuju.

Bépinelé

13 §‡†Hiwon ni naado na me é pii tem, kehe time uce
nimung me é tii ne he tii. 14 Be é céihi pie, time uce
bwolihi, ke genyu o caa pitookenyu mwo, beme genyu
picihe ibu.
15 Me e mu kom a péém! Lé pwobwocu tem ni béém
[na élé éni]. Ke go bo muko pétaapwo pwobwocu te ati
ni béénye na élé pelem.

§† *Ânebun, ke é pwotii—A céiu tii te Ioane, na time e uce mu ha a Tii Iitihi.* §†† *1.11 1 Ioane 3.6–10* §‡ *Ni penem den—Grek: A juuju.* §‡† *1.13 2 Ioane 12*

Jude

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wo Jude, pa ciéé Iésu me Cang. (Omehi a 13.55.) Time uce wo Jude, pa céiu apostolo (omehi 1.17—18).

E tii éniile?

Ha awieme a jo 64 me 67, ânebuhe a bwo tanahi na a pwomwo ubwo Iérusaléma.

E tii me dee?

Wieli é ne te lépwo acéihi ne ko Iésu, na te lépwo Juif mwo. Be hiwon ni pwooti na e tii na e âbé mu ha a Élele Iitihi Ânebun .

É ko ade na e tii?

Ha a benaamwon na e tii, ke hiwon lépwo apwopune na lépwo agele, na lé pwo me lé piâ ité wo lépwo acéihi koja a pwooti na juuju ko Iésu. Be lé pii pie, wo Iésu, ke time uce Padaame, ke lé pacémuni ni apulie ko a bwo mulie na mwiihi. Ke e tii wo Jude, beme e paténe lépwo acéihi, beme time lé uce âcehi ni cémun naa.

Ade ace âne a tii ce?

A céihi tenye, ke time e uce ne tenye a mwomwon beme nye mulie hauli. Be wo Padué, ke e ne a cuhinaado na te junihe ubwo te lépwona lé wonaa. Genye nemwo âcéi ni apulie na lé pii pie, me nye wonaa. Wâé heme nye mulie ne ha a céihi tenye, na bahi ne pwo a paan na mang. Ke genye pébé ni béénye, heme lé piâ ité koja anaa. Hiwon ni pwooti ne ha a na piwien me ni pwooti na e ha a .

A bwomune a tii te Jude
- Pipwobwocu
- Lépwo apwopune na lépwo agele
  - Ni cémun me cuhinaado telé
  - Lé pwotahi a puco tewé
  - E mi pii a cuhinaado telé wo Énoka
- Bénebwéne pwooti

Pipwobwocu

1 †Woéo Jude, pa eabwé te Iésu *Kériso, ke pa
âjiéne Cang, ke é pwotii lé céiikewé, wogewé ni
apulie na e todekewé wo Padué. Ke e pipwoééhewé,
ke wo Iésu Kériso ke e cilekewé. 2 Wâé heme te ubwo
ngen ne pelewé ati a pipwoééhe ke a péém de Padué.

Lépwo apwopune na lépwo agele

3 Ni ju bééng, ânebun ke nimung me é pwotii lé céi-
ikewé, ko *a ju mulip na tai e konye ati. Ke [heme é
téne a jepule ko ni naado na e tuie ne pelewé] ke é te
pwome tii, beme é pamwoiukewé, me geé te nihe
pwopa beme geé pwopahi a ju céihi tenye. Be a céihi
na te océiu Padué ko ne tenye, wogenye ni apulie ten.
4 ††Be [é téne pie] lé êjele bé céiikewé ni apulie na
time lé uce paciiti Padué. Ke lé bitehi me ta a pwooti
ko a *pipwoééhe tice ja kon den, beme lé pwo ni huô
na mwiihi ko ni éélé. Ke muhi telé ko Iésu Kériso,
Padaame henye, ke pa apihuô tenye, na te ju céiu
nang. Kehe caa bwolihi na tii ne he ni *tii iitihi [pie o te
junihe ubwo] a cuhinaado te ati lépwona lé wonaa!

† *1.1 Mataio 13.55*

†† *1.4 Galat 2.4; 2 Pétéru 2.1*

5 †Geé temehi ehi ana é bo pii tewé, kehe nimung me
é paniimihi tewé pie:
Wo Padaame ††, ke e caa *celuimi a bele ten, *Is-
araéla, mu *Aigupito. Kehe icehi ana ni béén mu kolé,
ke muhi telé me lé piténedeeng, ke e pwo me lé mele.
6 ‡Ke a céiu mwo, li e ne te ni *âcélo a pihuô [na te ju-
nihe ubwo wo Padué]. Kehe icehi ana [lé niimihi] ne ni
béén mu kolé [pie te time uce jan] ke lé engen mu-
lang. Ke é alecehen, ke e cielé wo Padué, ke e nelé ha
a duaan na te nihe melepiing hen, beme lé
pwokarépu, ucéihi a Tan na e bo tauti a bwohemwo
hen.
7 ‡†Ke a céiu mwo, ke ni apulie mu *Sodome me Go-
more, me ni amu aujenilu, ke lé pwo ni huô na mwiihi
ko ni éélé. Ke [wo Padué, ke e pwo me] cinilé ha a miû
na tice anebwén kon, beme a ine a cuhinaado [te lép-
wona time lé uce piténedeeng].

Lé pwotahi a puco tewé

8 Ke lé wonaa wo lépwo apipune naa, he lé tuiebé
pelewé. Be mwiihi ni huô telé. Ke lé âcehi ni niûlé, ke
muhi telé me lé téne ni pihuô te Padaame ‡‡, ke lé pici-
heta ne ko ni âcélo na te junihe ubwo *a wâé telé ‡‡†.
9 ‡‡‡Mepwo é ne ko Michel, pa daame he ni âcélo, ke
time e uce niimihi pie e pii me ta *Caatana, he lu
pipééle pahi a déhi *Moosé. Be e te ju pii ten cehi pie:
«Me e pwocuhinaado tem wo Padaame §!»
10 §†Kehe icehi ana ni apulie ce, ke time uce piwâ jélé,
me lé pii me ta ni naado [na iitihi] na time lé uce teme-
hi. Be lé pwohewii ni wota apiaba na te tice pwon-
imelé, ke lé âcehi nina te nimelé kon na e pébé a cuhi-
naado telé.

11 §††O ubwo ace cuhinaado telé!
Be lé âcehi a pwaadeni Kaina,
ke lé hane mwani
pwohewii Balaam.
Lé pwopa [ne ko Padué]
pwohewii Koré,
ke lé o mele ati!

12 §‡Lé pwotahi a puco tewé heme geé pwo a wiinaado
te Padaame. Be lé te junihe wiinaado me ûdu, ke lé te
piniimilé cehi, ke time uce tanim jélé kon.
Woélé, ni nii
na cuutéélé na a dan,
kehe te tice ute hen.
Woélé, ni acuwo na tice acehin,
be mele ni miin
ke mele ni waan
ke tawii taabwon.
13 Woélé, ni pihijié
na lé te ju ne cehi a buloop;
ke ûde ta he nen §‡†.
Woélé, ni ceni na lé téte hauli,
na o tahilé ne ha a melepiing
na tice anebwén kon.

E mi pii a cuhinaado telé wo Énoka

14 §†Te é mu kolé mwo, na e mi pii ânebun wo Énoka,
pa bé7 he niide apulie tabuhi mu ko *Adamu, pie:
«E o caa tuie wo Padaame
me ni âcélo iitihi ten
na te junihe hiwon jélé.
15 E âbé tauti ati ni apulie.
E bo pwocuhinaado
te nina lé téétieng,
mu ko ati ni pwooti na ta
na lé pii ne kon §‡.»

16 Wonaa ni apulie na time uce piwâénimelé, ke lé tee
cuwo ko pwohuu [te Padué]. Lé âcehi nina nimelé kon
na ta. Ubwo ni pwolé, ke lé tee pipii delé, beme lé pip-
woun delé. Ke lé pipaunu ni apulie beme lé pwo nina
nimelé kon.

Bénebwéne pwooti

17 Kehe wogewé ni ju bééng, ke geé pipaniimihi ni
pwooti na lé caa mi paténekenye kon ne ni *apostolo
te Padaame Iésu Kériso. 18 §§†Be lé pii pie: «Lé o bo tuie
ne kowé he *ni bénebwéne tan wo lépwo apulie na
time lé uce paciiti Padué. Ke lépwo apihota, ke lé te ju
engen cehi ne ko nina nimelé kon na ta.»
19 Woélé na lé pwo me [nye pipééle, ke] me nye pipi-
iden. Be lé te ju âcehi ni bwo niimihinaado te pa
apulie, be time uce e kolé a *Jenen Iitihi.
20 §§‡Kehe wogewé ni ju bééng, ke geé pipam-
woiukewé, beme ubwo gewé da ne ha a ju céihi §§§ [ne
ko Padué] ke geé tee pwoiitihi âcehi a pihuô na e ne
tewé na a Jenen Iitihi. 21 Geé tee mulie ha a pipwoééhe

† *1.5 Exode 12.51; Nombres 14.29–30* †† *Wo Padaame—Wo Iésu, ai Wo Iosua ne he ni béé tii iitihi he pwo grek ânebun.* ‡ *1.6 2 Pétéru 2.4* ‡† *1.7 Genèse 19.1–25; 2 Pétéru 2.6,10* ‡‡ *Pihuô te Padaame—ai A pihuô te ni apulie, ai A pihuô te ni âcélo.* ‡‡† *Ni âcélo na junihe ubwo a wâé telé—Omehi a note*
‡‡‡ *1.9 Daniel 10.13,21, 12.1; Zakari 3.2; 2 Pétéru 2.11; Pii Beetihi 12.7* § *É ne ha a jepule te lépwo Juif, ke wo Padué, ke e nebé Michel, pa daame he lépwo âcélo, beme e neduwo Moosé, he li e mele. Kehe wo Caatana, ke e pii ten pie, te tice mwomwon den me e pwo, be li e taunu pa céiu apulie wo Moosé (Exode 2.12), ke e pii wo Caatana pie den a éé Moosé. Kehe time e uce pihooni Caatana wo Michel he lu ko picihe.* §† *1.10 2 Pétéru 2.12* §†† *1.11 Genèse 4.7–8; Nombres 16.1–35; 2 Pétéru 2.15; 1 Ioane 3.12*

§‡ *1.12 2 Pétéru 2.13,17* §‡† *Ûde ta he nen—Grek: Mwiihi ni bwomu telé.* §† *1.14 Genèse 5.18,21–24* §‡ *Dernière phrase—Geme caa neibuhi he pwo cemuhi ni pwooti na e piokelo ko pii he pwo grek.* §§† *1.18 2 Pétéru 3.3* §§‡ *1.20 Kolosé 2.7* §§§ *A ju céihi—Grek: A céihi na te junihe iitihi.*

te Padué, he geé mwo ko ucéihi a tan na e bo ne tewé hen a mulie na tice anebwén kon wo Padaame Iésu Kériso, pana e pipwoééhenye.

Geé pipwoééhe nina wahin a céihi telé

22 Geé pipwoééhe ni apulie na wahin ni céihi telé.
23 †[Ke mepwo nina lé â ité koja a pwaaden] ke geé céilé bé koja a miû. Ke geé pipwoééhe nina lé pwo nina ta, kehe geé pipwocilekewé, be koli geé pwo me alili gewé mu ko ni bwomu telé na mwiihi ††.

Nye pipwoun de Padué!

24 Te jan ne ko Padué me e cilekewé, beme time geé uce tupwo ne ha a ta. Ke e pwo me te tice ta pwo tewé, beme geé cuwo he pwahamiin, ne ha a wâé ten na junihe ubwo, ke é ne ha a pipwodéén.
25 ‡Be pa *aceluimikenye na te céiu nang. Wâé heme nye pipwoun den ne he nii Iésu Kériso, Padaame henye ‡†! Be e mu pelen a wâé, ke a bwo ubwo nang, ke a junuun, ke a pihuô, mu ha atabuhi kon, é jenaa, ke é dieli mwo!

Wâé heme wonaa! Amen!

† *1.23 Zakari 3.2; Pii Beetihi 3.4* †† *Dernière phrase—Grek: Ke geé pipwoééhe ni béén, kehe geé pwo me mwotikewé mwo, he geé mwiihi ni epwén na tooli ko [ni bwomu ha] a éé apulie.*

‡ *1.25 Roma 16.27; 2 Pétéru 3.18* ‡† *1re & 2e phrases—ai Be weeng Padué na te céiu nang, na e pamulipikenye, ke e pipwaadeniin bé wo Padaame henye, Iésu Kériso. Ke wâé heme nye pipaunueng!*

Pii Beetihi

Ni naado na habwii te Ioane

Atabuhi ko a tii

Woo na e tii a tii ce?

Wieli wo Ioane, pa apostolo. (Omehi Atabuhi ko a tii .) Wo lépwo Roma, ke lé neeng he karépu ne pwo a één Patmos (na e mwonuhi a amu Turki jenaa). Ke e paciheeng nelang wo pa céiu âcélo te Padué, ke e habwii ten ni naado na o bo tuie.

E tii éniile?

Ha awieme a jo 95 me 96 alecehe Iésu Kériso. É ha a benaamwon naa, ke e daame he lépwo Roma wo Domitien. Ke e te junihe pwotahi ne ko ni acéihi ne ko Iésu.

E tii me dee?

Te ni acéihi ne ha a province Asia (ha amu Turki jenaa). Hiwon mu kolé na pinekepé ne telé ko a bwo pwotahi ne kolé. Kehe time e uce téele mwojuia cemwo wo Iésu ne ha a bwo piwéden den, pwohewii ana e caa mi pii telé.

É ko ade na e tii?

E pamwoiu lépwo acéihi na te junihe pwotahi ne kolé pie, wo Iésu, ke e o te piwéden koja ati lépwona lé cubwonieng, woélé me Caatana, pa caa telé. Ke e o tee mu dieli mwo a Mwametau tenye me Kériso.

Ade ace âne a tii ce?

Wo Ioane, ke e tii a pwooti te Iésu te ni 7 puco te ni acéihi ne Asia, beme e paténelé me pamwoiulé (pwahamii tii 2—3).
É alecehen, ke e tii ni naado na hiwon, na o bo tuie, na e habwii ten wo pali âcélo. Be e alihi a pa na ubwo te Caatana me ni apulie ten na lé pwopa ne ko Iésu me ni apulie ten.
• Ke o piubwo ngen a ta, ke o te junihe hiwon lépwoceli lé o ne jéilé ne ko Padué. A pwomwo ubwo Babulona na pii kon pie ‘Ê toomwo pwopwaaden’ (pwahamii tii 17—18), ke a ocine ko a pwomwo ubwo Rome, ke a ocine mwo ko ati ni apulie pwo bwohemwo na upwonimelé, ke lé cubwoni Padué me pwotahi ne ko ni apulie ten.
• Wo Caatana, ke a ocine kon, ke a dragon, ke e bo junihe pwotahi ne ko ni apulie te Kériso. (A ocine kolé, ke ê toomwo ha a pwahamii tii 12.) E pwotahi ne kolé dieli e â taunu ni béén. Kehe icehi ana wo Padué, ke e bo wéihi ni jenelé.
• Lu bo cuwoda wo lupwo alo apulie na te junihe ta julu, lupwo eabwé te Caatana na pii kolu pie ‘pa iténaado’, ke ‘pa péroféta agele’ (pwahamii tii 13), ke o patupwo ne telu me lu pwo ni naado na ta ne éni pwo bwohemwo ha ace céiu benaamwon.
• O bo tuie ni inenaado na ité, ke o tieden a céiu duaa miiden me a bwohemwo, ke o hiwon ni picani me ni téé na e o bo tuie ne ko ni apulie (pwahamii tii 6—10; 15—16).
• Kehe icehi ana é alecehen, ke e bo mwojuia mwo wo Padaame Iésu, ke e bo piwéden koja Caatana me ni apulie ten. E bo tanahi ‘Babulona’, ke e bo imwi Caatana, ke e bo tahieng ne ha a miû dieli mwo (pwahamii tii 19—20).

• O tieden a bwohemwo me a miiden ânebun, ke e o tuie a bwohemwo me a miiden na mwo coho, na e o mu dieli mwo. Lé o mulie nelang dieli mwo, ne ha a tebwo ehi me a pipwodéén, ati ni apulie te Padué (pwahamii tii 21—22).

Hiwon ni bwo niimihinaado ne ko nina tii ne he ni pwahamii tii 4—19 ne pele lépwo dotéén ko a Tii Iitihi. Be pii pie:
• Ni naado na tai cuwo ha a benaamwon de Ioane;
• Ni naado na e ko cuwo, dieli ha a tan den, ke é jenaa, ke é alecehen;
• Ni naado na mwo time uce téele tuie.

Wieli te tai ni juuju ni bwo niimihi nen naa, be nina e mi pii ânebun wo Padué ne he ni tii iitihi, ke hiwon ni bwo pacuwohi nen: pacuwohi ha a benaamwon na tii, ke pacuwohi mwo alecehen, ke bo pacuwohi ati, ha a pwonehi a bwohemwo.

Hiwon ni ocine na ité, na élé ha a tii ce: ni ocine na lé temehi ehi ni bwopiinen ne ni acéihi, he ni benaamwon ânebun. Kehe icehi ana time genye uce ju temehi ehi jenaa. Kehe icehi ana te junihe pwéélang ni âne a tii: E te piwéden koja a ta wo Iésu, tabuhi jenaa dieli ha a pwonehi a bwohemwo, ke wâé heme nye mu kon, wogenye ni apulie ten.

Numéro 7 ne ha a tii Pii Beetihi

E pé a numéro 7 wo Ioane me inenaado ko nina iitihi ke hején, beme e habwii pie, wo Iésu, ke Padaame na hején nang. (Omehi mwo a Atabuhi ko a tii.) Weengi ni 7 x 7 naado ne ha a tii ce:
<α> Ni muko tii te ni 7 puco te ni acéihi (2.1—3.22)
<β> 7 apinyihi ko tii (5.1—6.17; 8.1—5)
<γ> 7 âcélo ke 7 tutu (8.6—11.18)
<δ> 7 ni inenaado (11.19—15.4)
<ε> 7 mwotabe ko a apwohi (15.5—16.21)
<ζ> 7 pwooti ko Babulona (18.1—24)
<η> 7 naado na o cuwo ha a pwonehi a bwohemwo (19.11—21.8)

A bwomune a tii Pii Beetihi
- A bécéiuhe pwooti te Ioane
- Ni naado na o mu jenaa
  - E wéi ni apulie ten wo Kériso @ —Ni muko tii te ni 7 puco
- Ni naado na e bo tuie
  - Tehi a miiden
  - Ni picani me ni téé
  - Patieden a céiu duaan mu ko a bwohemwo me a miiden
  - Lé pwopa ne ko Kériso wo Caatana me ni apenem den
  - Ni apwohi
  - Patieden ê toomwo pwopwaaden Babulona
  - Pwonehi a bwohemwo. E piwéden wo Kériso
  - A miiden me a bwohemwo na mwo coho
- Bénebwéne pwooti

A bécéiuhe pwooti te Ioane

1 †Weengi ana e habwii wo Iésu *Kériso, ne ko ni
naado na o te ju téele tuiebé. Be e hegi mu ko
Padué Caa, ke e bwo pahede pa céiu *âcélo ten, beme
e pébé céiiéo a pwooti, woéo Ioane, pa eabwé ten, ke
e huôhi ne tong pie, me é pii beetihi te ni apulie te
Padué. 2 É *pajuujuhi ne tewé ni, pie, ati nina é alihi, ke
ni pwooti na e pii tong wo Padué, ne ko Iésu Kériso ††.
3 ‡*Adéi pa apulie na e pine [te ni apulie] a pwooti ce,
na e âbé mu pele Padué. Ke adéi mwo lépwona lé
téne, ke lé âcehin! Be caa e mwonu a tan na e bo pacu-
wohi ati ninaa [wo Padué].

† *1.1 Pii Beetihi 22.6*

†† *Ne ko Iésu Kériso—ai A pwooti te Iésu Kériso.* ‡ *1.3 Pii Beetihi 22.7,10*

Pipwobwocu

[4] [†]É pwotii nge he ni 7 *puco te ni acéihi, ha a
province Asia [††]: Wâé heme e mu pelewé a adéihi, me a
*pipwoééhe tice ja kon, me a péém:
A adéihi na e âbé mu pele Padué na e ânebun, ke é
jenaa, ke e te mu dieli mwo!
A adéihi na e âbé mu ko a *Jenen Iitihi, na e mu
ânebuhe a atebwo te Padaame. [A Jenen Iitihi, ke
pwohewii ni 7 jenen [‡] ne ha a bwo hején nang]!
[5] [‡†]A adéihi na e âbé mu ko Iésu Kériso! Weeng pana
e pipatemehi Padué ko a juuju. Ke weeng pa apulie
na e mi mulie cemwo mu ha amele. Ke weeng kuti
Padaame he ati ni daame éni pwo bwohemwo!

Ke weeng na te junihe eânimen denye, ke e tuwok-
enye koja ni ta pwo tenye, ko a cewéhen [na tée he li e
mele me denye]. [6] [‡‡]Ke e pwo me genye nahi a
Mwametau ten, ke me genye cuwo he pwahamii
Padué [‡‡†], Caa ten, beme genye pipwoeabwé ten. Wâé
heme e mu pelen a bwo ubwo na a wâé, me a junuun,
dieli mwo! Amen!
[7] [‡‡‡]Geé alihi! Be e o te ju téele âbé, he ni nii. Ke lé o
tai alieng, ati ne ni apulie, me ni béén mwo li lé tidihi
kon ali da. Ke lé o bo é me pihemun, ati ni bele éni
pwo bwohemwo. Amen!
[8] [§]E pii wo Padaame Padué pie: «Woéo, ke é *Alfa*[§†], ke
é *Oméga †*, pa atabuhi kon, ke pa anebwén kon. Woéo
ânebun, ke é jenaa, ke é te mu dieli mwo. Woéo pana
junihe pwojunuung, ne ko ati ni naado.»

E ali Iésu Kériso ne ha a wâé ten

[9] Woéo Ioane, pa acéihi béééwé, na nye tai picani, be
wonaa mu ko *a bwo âcéi Iésu tenye. Kehe icehi ana
nye te cumang ne he ni bwo picani tenye, me nye tai
ucéihi a Mwametau ten.
[É ha a benaamwon na e paciheéo wo Padaame] ke
he li é mu [he karépu] ne pwo a één Patmos, mu ko a
bwo pipatemehi nen dong a pwooti te Padué, me a
bwo pajuuju Iésu tong. [10] Ke é ha a céiu tan ko pwoiiti-
hi, a tan de Padaame [§††], [he é mwo ko pwoiitihi] ke e
pééo na a Jenen Iitihi. Ke é téne ne céing a pwocihe na
te junihe ubwo, pwohewii ni pwocuu tutu.
[11] Ke e pii tong pie: «Go tii ne ha a tii ni naado na go
alihi. Ke go pawie nge he ni 7 puco te ni acéihi he ni
pwomwo ubwo ce: é Éféso, ke Smirne, ke Pergame, ke
Tiatire, ke Sarde, ke Filadelfi, ke Laodicé.»
[12] Ke é biteéo, beme é alihi pie, woo celi e paciheéo,
ke é alihi ni 7 mwomiû na mwani megele. [13] [§‡]Ke é ha
awiemelé, ke e cuwo lang wo pa *Nahi Apulie [§‡†]. Ke e
cuwohe a epwén na bwali. Ke mwani megele a tai-
henan [§†]. [14] [§‡]Ke pwojo ni apunin, pwohewii ni nii na te
junihe pwojo [§§†]. Ke lupwo naamiin, ke pwohewii a
duwele miû. [15] Ke lupwo an, ke pwohewii ni toki
megele, na éle ko miû, ke te junihe pwomelaan. Ke te
junihe ubwo a patin, pwohewii a éé tabe pwob-
waatéép na te junihe ubwo [§§‡]. [16] [§§§]Ke e pé ne ha a in
pwo jui ni ceni na 7. Ke e wie mu pwon a teua na pip-
won waalihi. Ke a pwahamiin, ke pwomelaan,
pwohewii a téale, heme te ju goahen ehi.
[17] [18]Ke é tupwo ne ko watihe an, pwohewiin heme é
caa mele.
Kehe icehi ana e ne a in pwo jui huîing, ke e pii tong
pie: «Go nemwo pwo me mwotiko! Be woéo pa
atabuhi kon, ke pa pwonehin. [18] Ke woéo Pana é mulip
[19], li é caa mele, kehe icehi ana é caa *mulie dieli mwo,
be pwojunuung ne ko a mele. Be é te pé a kilé ko a
amu te ni amele. [19] Ke go tii ne ha a tii nina go alihi: ni
naado jenaa, me ni naado na lé bo tee tuie.
[20] «Weengi a bwopiinen na e ha aduwo, ne ko ni 7
mwomiû mwani megele, me li 7 ceni, li go alihi ne ha a
ing ne pwo jui: Be ili 7 mwomiû, ke 7 puco te ni acéihi,
ke ili 7 ceni, ke ni âcélo telé [20].»

tii te ni 7 puco te ni acéihi <α>

(Pwahamii tii: 2—3)

1 <α> Te ni acéihi ne Éféso

2 [21][E pii tong [22] wo pa *Nahi Apulie pie]: «Go tii nge
céii pa âcélo [23] te ni acéihi ne Éféso pie:
«Weengi a pwooti tong, woéo pana é imwi ne ha a
naatiing pwo jui ni 7 ceni; ke é engen ha awieme ni 7
mwomiû mwani megele. [2] [24]É caa temehi ni mulihewé

† *1.4 Exode 3.14–15; Pii Beetihi 3.1, 4.5* †† *Asia—Ha amu Turki jenaa. A pwomwo na junihe ubwo ne Asia, ke é Éféso.* ‡ *Jenen Iitihi, ke pwohewii ni 7 jenen... Grek: Ni 7 jenen. Numéro 7, ke a ocine ko a bwo hején Padué, âcehi a bwo niimihi nen de lépwo Juif.* ‡† *1.5 Psaume 89.28; Kolosé 1.18* ‡‡ *1.6 1 Pétéru 2.9; Pii Beetihi 5.10, 20.6* ‡‡† *Genye cuwo he pwahamii Padué—Grek: Wogenye ni apwoâp-wailo.* ‡‡‡ *1.7 Daniel 7.13; Zakari 12.10; Mataio 24.30; Ioane 19.34–37; 1 Tésalonik 4.17* § *1.8 Pii Beetihi 21.6, 22.13* §† *Alfa—A bécéiuhe atii ha a alphabet he pwo grek; Oméga—Bénebwénen.* §†† *Tan de Padaame—Ni bécéiuhe acéihi ne ko Iésu, ke lé pii pie, 'a tan de Padaame', ke a bwo cihe ko a tan ko pwoiitihi. A bwopiinen naa pie 'dimanche', ke âbé mu he latin'dies dominicus', 'a tan de Padaame'.*

§‡ *1.13 Daniel 7.13, 10.5* §‡† *Pa Nahi Apulie—ai Pana e pwohewii ni apulie.* §† *Taihenan—A taihena na cie ni bwaangenye, ne ko pa.* §‡ *1.14 Ézékiel 43.2; Daniel 7.9, 10.6; Pii Beetihi 2.18, 14.2, 19.12* §§† *Te junihe pwojo—Pii ehi he pwo grek pie: Pwohewii ni pumii muto na pwojo, ke pwohewii mwo a neige.* §§‡ *Pwohewii a éé tabe pwobwaatéép na te junihe ubwo—ai Pwohewii ni jié na te junihe ubwo.* §§§ *1.16 Ébéru 4.12; Pii Beetihi 2.12, 19.15* 18 *1.17–18 Ésaïe 44.6, 48.12; Pii Beetihi 2.8, 22.13* 19 *Pana é mulip—ai Pana é ne a mulip.* 20 *Ni âcélo telé—Wieli lépwo âcélo, ai wieli lépwo apulie. Âcélo he pwo grek, ke a bwopiinen pie: Pana e pébé a pwooti.* 21 *2.1 Pii Beetihi 1.16* 22 *Tong—Wo Ioane na e tii a tii.* 23 *Pa âcélo—ai Pa apihuô. Piwien ne ha a niide a tii 8,12,18. Omehi note* 24 *2.2 1 Ioane 4.1*

†, me ni penem dewé me ni bwo picani tewé, be geé te
cumang. Ke é caa temehi pie, geé cubwoni ni béén na
nimelé me lé pwo nina ta. Be geé caa temehi lépwo
agele, na lé pii pie lépwo *apostolo [na é pahedelé
ngen]. 3 Ke geé cumang ne he ni picani, be wonaa mu
kong. Kehe icehi ana time geé uce patupwo a céihi
tewé ne kong ††.
4 «Kehe te ju céiu cehi ana geé pwo na ta, ke é cihe
me mwoiu ne kowé. Be geé caa patieden ni pwon-
imewé kong ‡ na e mu kowé ânebun. 5 ‡†Wâé heme geé
niimihi, he celi geé tupwo nelang. Ke geé pininim ke
geé bitekewé, me geé mulie mwo he ni bwomu tewé
bwolihi [na wâé te Padué]! Be koli é bo âbé
mwonukewé, ke é pé kojakewé ni mwomiû tewé.
6 «Kehe icehi ana weengi ni bwomu tewé na wâé. Be
geé téétihi, pwohewiiéo, ni penem de lépwo *Nico-
laïte*‡‡.
7 ‡‡†«Wo paceli pwo ce pwojéénen, ke wâé heme e
téne ana e pii na a *Jenen Iitihi te ni acéihi!
«Ke wo lépwona lé piwéden [koja a ta] ke é bo ne
telé a mwomwon, me lé wii a acehi a acuwo ko a
mulip, na e ha apwoamu te Padué na e he *miiden.»

2 <α> Te ni acéihi ne Smirne

8 [Ke e pii tong mwo wo pa Nahi Apulie pie]: «Go tii
nge céii pa âcélo te ni acéihi ne Smirne pie:
«Weengi a pwooti tong, woéo na é atabuhi kon, ke é
anebwén kon, li é caa mele, ke é caa mulie cemwo. Ke
é pii tewé pie:
9 ‡‡‡«É caa temehi a bwo mu he ni picani tewé, me a
bwo tice dewé. Ke te junihe hiwon ni *adéihi te Padué
ne kowé! Ke é caa temehi ni pihota te lépwona lé pii
pie lépwo *Juif, kehe time uce lépwo Juif. Be lépwo
apulie te *Caatana.
10 §«Ke é pii tewé pie: O bo pwo ace cuwo benaam-
won §† celi geé o mu he ni picani, me téé hen. Be wo
Caatana, ke e o te ju pwome ne ce béén mu kowé he
karépu, beme a bwo tacebwénikewé ati he na 10 ni
tan. Kehe icehi ana geé nemwo pwo me mwotikewé.
Kehe geé cumang ne he ni céihi tewé, piwien heme e â
taunukewé. Be é bo pwo ce ceme ni penem dewé §††: a
*mulie dieli mwo.
11 §‡«Wo paceli pwo ce pwojéénen, ke wâé heme e
téne ana e pii na a Jenen Iitihi te ni acéihi!»
«Wo lépwona lé piwéden [koja a ta] ke time uce
tatéélé a béalohe mele. [Be lé bo mulie pele Padué
dieli mwo]!»

3 <α> Te ni acéihi ne Pergame

12 [Ke e pii tong mwo wo pa Nahi Apulie pie]: «Go tii
nge céii pa âcélo te ni acéihi ne Pergame pie:
«Weengi a pwooti tong, woéo pana pwo a teua tong,
na pipwon waalihi, ke é pii tewé pie:
13 «É temehi pie, é he na geé mu lang, ke e pihuô
nelang wo Caatana. Kehe icehi ana geé te cumang ne
kong. Ke é caa temehi pie, lé pé kojakewé Antipas,
pana mwomwon nang, ke e pajuujuéo. Ke lé taunu-
eng, ne ha a pwomwo ubwo tewé, he na e mu lang wo
Caatana. Kehe icehi ana time geé uce tahi taabwon a
céihi tewé ne kong.
14 §‡†«Kehe te ju céiu cehi ana pwo a bwopemiko na
ta, ke é cihe me mwoiu ne kowé. Be élé pelewé wo lép-
wo apulie na lé pipwohewii Balaam. Be [pa *péroféta
agele ânebun, he li] e picani te pa daame Balak, beme
e pipatiedeni a bele *Isaraéla. Be e pwo me lé wii ni
*âpwailo na ne te ni *déme duéé. Ke e pwo me lé jéilé
ne ko Padué ne ni béén.
15 «Ke wonaa ne pelewé jenaa, be pwo ce bééwé celi
lé âcehi ni cémun de lépwo *Nicolaïte*. 16 §†Ke é pii tewé
pie, geé pininim, ke geé bitekewé! Be koli é tuie ne
kowé. Ke é pwopa ne kolé, ko a teua na e wie mu
pwong §‡.
17 §§†«Wo paceli pwo ce pwojéénen, ke wâé heme e
téne ana e pii na a Jenen Iitihi te ni acéihi!
«Wo lépwona lé piwéden [koja a ta] ke é bo ne telé a
wiinaado mu he miiden: a *manne* na neduwohi §§‡. Ke
é bo ne telé a péi na pwojo, na tii ne kon a nii na mwo
coho. Ke time e uce temehi a nii naa wo pace céiu
apulie, kehe te icehi pa apulie na e hegi!»

4 <α> Te ni acéihi ne Tiatire

18 §§§[Ke e pii tong mwo wo pa Nahi Apulie pie]: «Go tii
nge céii pa âcélo te ni acéihi ne Tiatire pie:

---

† *Mulihewé—Grek: A mulihem. A tii, ke e tii ne te pa apiwéihi pu-co te ni acéihi, be me de ati ni acéihi na e wéihi.* †† *2e phrase—Grek: Time uce emaan gewé.* ‡ *Pwonimewé kong—ai Ni pwonimewé ko lépwo acéihi bééwé.* ‡† *2.5 Pii Beetihi 3.3* ‡‡ *Lépwo Nicolaïte—Lépwo apwopune na lépwo agele na lé pacémuni lépwo acéihi ne ko Kériso ko ni pwooti na gele. Wieli lé pii pie, e kolé a bwo temehinaado na neduwohi, ke lé niimihi pie a jenenye cehi na a junaado, kehe time uce a éénye, é mulang kuti na wâé heme nye mulie hauli ko a éénye. Wieli lé âcéi pa apulie na a niin pie Nicolaüs.* ‡‡† *2.7 Genèse 2.9; Pii Beetihi 22.2,19* ‡‡‡ *2.9 2 Korénit 11.14–15; Pii Beetihi 3.9* § *2.10 2 Timoté 4.8; Cang 1.12* §† *Ace cuwo benaamwon—Grek: 10 ni tan, a ine a cuwo benaamwon.*

§†† *É bo pwo ce ceme ni penem dewé: a mulie dieli mwo—ai É bo ne tewé a ju mulip, ai É bo ne tewé ce cemewé me geé mulie ha a mulie. Grek: A kuron ko a mulie.* §‡ *2.11 Pii Beetihi 20.14, 21.8* §‡† *2.14 Nombres 22—24, 25.1–2, 31.16; 2 Pétéru 2.15* §† *2.16 Pii Beetihi 3.11* §‡ *A teua na e wie mu pwong—A ocine ko a pwooti te Padaame na juuju. Wo Iésu, ke e bo pé a pwooti ten, beme e tauti lépwo agele na lé pibitehi ni pwooti ten.* §§† *2.17 Exode 16.4,14–15,33–34; Ésaïe 62.2; Ioane 6.48–50* §§‡ *Manne na neduwohi—Wo Padué, ke e pwo me lé wiinaado ne ni Isaraéla na lé mu ha a da, ko a manne* 2enote

§§§ *2.18 Pii Beetihi 1.14–15*

«Weengi a pwooti tong, woéo pa *Naî Padué, woéo
na lupwo naamiing, ke pwohewii a duwele miû. Ke lup-
wo ang, ke pwohewii ni toki megele, na éle ko miû, ke
te junihe pwomelaan. Ke é pii tewé pie:
19 «É caa temehi ni mulihewé, me ni penem dewé. Be
geé céihi ne kong, ke eânimewé te ni apulie, ke geé pi-
cani telé. Ke geé picani ne kowé, ke geé te cumang. Ke
é temehi pie, geé te junihe pwo ni penem na hiwon
kojan ânebun.
20 †«Kehe te ju céiu cehi ana pwo a bwopemiko na ta,
ke é cihe me mwoiu ne kowé. Be [te junihe muhi tong
he] time geé uce pacuwo Jézabel ††. Wo ênaa, ke e pii
pie, ê péroféta celi e pébé a pwooti tong. Kehe icehi
ana e gele, ke e bite ni apulie tong, me lé pwo nina ta.
Be e pwo me lé wii ni âpwailo na ne te ni déme duéé.
Ke e pwo me lé jéilé ne ko Padué ne ni béén.
21 «E pwohewii ni toomwo pwopwaaden ‡. Ke é te ju-
nihe ne ten ni benaamwon me e pininim me biteeng.
Kehe icehi ana time uce nimen me e pitaatééhi a muli-
hen, be nimen me e te pwo toomwo pwopwaaden.
22 «Ke me wonaa, ke é o tahieng ne pwo apule ko pi-
cani, me lépwona piwie ni huô telé na ta, hemepie
time lé uce pininim me lé pibitelé koja ni huô naa.
23 ‡†«Éa, é bo pwo me lé mele ati, wo lépwona lé âcéin
‡‡. Ke ati ni acéihi, ke lé bo tai temehi pie, woéo pana é
temehi ati ni bwo niimihinaado me nina nime ni apulie
kon. [Geé pipwocile!] Be é bo muko pétaapwo ne tewé,
âcehi ni muko pétaapwo penem dewé.
24 «Mepwo é ne ko lépwona lé âcéi Jézabel, ke lé pii
pie, lé hane ce cémun celi eda. Kehe lé te ju gele, be lé
hane Caatana ‡‡†. Kehe icehi ana time lé uce wonaa wo
lépwo béén mu kowé mulang Tiatire. Kehe [a pwooti
tong me dewé, ke] time uce ace âneule celi junihe téé.
25 ‡‡‡Kehe geé imwi mangihi nina etewé §, die ha ace
bwo mwojuia mwo tong.
26-27 §†«Wo lépwona lé piwéden, wo lépwona lé
piténedeéo dieli ha a pwonehin, ke é bo ne telé a
mwomwon na e ne tong wo Caa tong. Ke lé bo pihuôhi
ati ni bele pwo bwohemwo. Ke lé bo taiilé ko a betoki,
pwohewii a bwo taii ne ni tam pule. 28 §††Ke é o ne telé
mwo a ceni pwopwometan, na e pé da a téale [beme a
inenaado ko a bwo piwéden delé].
29 «Wo paceli pwo ce pwojéénen, ke wâé heme e téne
ana e pii na a Jenen Iitihi te ni acéihi!»

5 <α> Te ni acéihi ne Sarde

3 §‡[Ke e pii tong mwo wo pa *Nahi Apulie pie]: «Go
tii nge céii pa âcélo §‡† te ni acéihi ne Sarde, pie:
«Weengi a pwooti tong, woéo na e tidiéo [na a junuu
a *Jenen Iitihi, na e pwohewii] ni 7 jenen [ne ha a bwo
hején nang]; ke dong mwo ni 7 ceni. Ke é pii tewé pie:
«É caa temehi ni mulihewé, me ni penem dewé. É
téne a pwooti kowé, pie geé teko ûmiê, kehe icehi ana
geé caa mele. 2 Ke é alihi pie, ni huô tewé, ke time uce
wâé te Padué Caa tong. É mu ko anaa, na é pii tewé
pie: Geé cuwoda! Ke geé pamwoiuhi a cuwo nehinaa-
do na wâé na mwo te e pelewé. Be koli geé bwobe ju
mele.
3 §†«Geé pininim, ke geé bitekewé! Ke geé niimihi ni
pwooti, na geé caa téne ke hegi. Ke geé piténedehi! Be
koli é âbé pwohewii pa abune. Be time geé o uce
temehi ace benaamwon celi é o tookewé hen.
4 §‡«Kehe céiu cehi ana pwo ni béén mu kowé, mu
Sarde, na time lé uce pwo me tooli ni epwénelé; na
wâé tong ni mulihelé. Ke é bo ne telé ni epwén pwojo
na mwo wâé. Ke geme bo piengen ibu.
5 §§†«Be lépwona lé piwéden [koja a ta] ke lé o cu-
wohe ce epwén pwojo celi wonaa, ke time é o uce ciitili
ni niilé, mu ha a tii ko ni apulie na lé bo hegi *a ju
mulip dieli mwo §§‡. Ke é bo pipatemehi, ne he pwa-
hamii Caa tong me ni *âcélo ten, pie, ni apulie tong.
6 «Wo paceli pwo ce pwojéénen, ke wâé heme e téne
ana e pii na a Jenen Iitihi te ni acéihi!»

6 <α> Te ni acéihi ne Filadelfi

7 §§§[Ke e pii tong mwo wo pa Nahi Apulie pie]: «Go tii
nge céii pa âcélo te ni acéihi ne Filadelfi pie:
«Weengi a pwooti tong, woéo pana é iitihi, ke é juu-
ju. Woéo pana é pé a kilé ko a pwodaame te *Davita 18.
Woéo pana é tehi 19, ke o te tice paceli jan ne kon me e
capuhi; ke me é capuhi, ke o te tice paceli jan ne kon
me e tehi. Ke é pii tewé pie:
8 20«É caa temehi ni mulihewé, me ni penem dewé. Te
junihe tice niihewé, me junuuwé, kehe icehi ana geé te
piténedehi ni pwooti tong. Ke time geé uce téétihi a ni-
ing. Geé téne, be é caa ne he pwahamiiwé a pwaaden,
ke te tice paceli me e capuhi.

† *2.20 1 Rois 16.31; 2 Rois 9.22* †† *Jézabel—Wieli a ocine ko Jézabel, ne ha a Élele Iitihi Ânebun, he li e pébé a pwoiitihi te Baal. Omehi 1 Rois 16.31–33.* ‡ *E pwohewii ni toomwo pwopwaaden—A ocine ko a mulie na time e uce paciiti Padué.* ‡† *2.23 Psaume 7.10; Jérémie 17.10; Pii Beetihi 20.12–13* ‡‡ *Lépwona lé âcéin—Grek: Ni naîn.* ‡‡† *1re & 2e phrases—Grek: Lé pii pie, lé temehi nina pieda ne pele Caatana.* ‡‡‡ *2.25 Pii Beetihi 3.11* § *Nina etewé, ke geé imwi mangihi—Ni céihi telé, me ni naado na wâé na lé pwo.*
§† *2.26–27 Psaume 2.8–9* §†† *2.28 Pii Beetihi 22.16*

§‡ *3.1 Pii Beetihi 1.4,16* §‡† *Pa âcélo—ai Pa apihuô. Piwien ne ha a niide a tii 7 me 14. Omehi note* §† *3.3 Mataio 24.43–44; 1 Tésalonik 5.2; Pii Beetihi 2.5, 16.15* §‡ *3.4 Jude 1.23* §§† *3.5 Exode 32.32–33; Mataio 10.32; Luka 10.2, 12.8* §§‡ *Tii ko ni apulie na lé bo hegi a ju mulip dieli mwo—Grek: Tii ko a mulip. Omehi Filipi 4.3.* §§§ *3.7 Ésaïe 22.22* 18 *Pana é pé a kilé ko a pwodaame te Davita—A bwopiinen pie, pana pwo mwomwon den me e pihuôhi a pwomwo he daame ne he nii pa daame. Omehi Ésaïe 22.22. A pwodaame te Davita, ke a pwodaame te pa Mesia.*
19 *Woéo pana é tehi… A bwopiinen pie, e pihuô ne ko ati ni naado wo Kériso, ke e te pacuwohi ana nimen kon. Te tice aceli jan me e cubwonieng.* 20 *3.8 1 Korénit 16.9*

9 †«Pwo ni béén mu pelewé, na lé pii pie, lépwo *Juif.
Kehe icehi ana time uce lépwo Juif, be lépwo apulie te
*Caatana. Ke é bo pwo me lé tidihi jililé he pwahamii-
wé. Ke lé o te temehi pie te junihe eânimung dewé.
10 ††«Be geé te piténedehi ni pwooti tong, beme geé
cumang! Ke é mu ko anaa, ke é bo wéikewé, he ni tan
ko téé me picani. He ni tan naa, ke o tacebwéni ati ni
apulie pwo bwohemwo.
11 «Kehe icehi ana geé te ûmiê! [Be koli é bo
patéetikewé.] Kehe geé imwi mangihi ni wâé [na e he
ni pwonimewé]. Be koli bo pé kojakewé ni cemewé.
12 ‡«Wo lépwona lé piwéden [koja a ta] ke é bo pwo
me lé amwo ha a *mwaiitihi te Padué Caa tong. Ke lé o
te mu lang dieli mwo. Ke é bo tii ne kolé a nii Padué
Caa tong, ke a nii a pwomwo ubwo te Padué Caa tong:
a *Iérusaléma na mwo coho, na e opé mu he miiden,
pele Padué. Ke é bo tii mwo, ne kolé, a niing na mwo
coho.
13 «Wo paceli pwo ce pwojéénen, ke wâé heme e téne
ana e pii na a Jenen Iitihi te ni acéihi!»

7 <α> Te ni acéihi ne Laodicé

14 [Ke e pii tong mwo wo pa Nahi Apulie pie]: «Go tii
nge céii pa âcélo te ni acéihi ne Laodicé pie:
«Weengi a pwooti tong, woéo pana pii kong pie
'Amen, ke Wâé heme wonaa'. Woéo kuti na é pii beeti
Padué ha a juuju. Ke woéo pa atabuhi ko ati ni naado
na e pwo wo Padué. Ke é pii tewé pie:
15-16 ‡†«É caa temehi ni mulihewé, me ni penem dewé.
[Time geé uce pipwoeabwé tong, ati he ni pwon-
imewé.] Kehe te ju cuniê gewé. Ke geé pipwocile, be
koli é bo unyehikewé!
17 ‡‡«Geé pipii dewé pie, te junihe hiwon ni naa-
muuwé me ni mwani tewé, ke te tice ace céiu naado
celi tieden kojakewé.
«Kehe icehi ana tice tewé, be time geé uce alihi
temehi pie, te junihe pwoééhewé! Be te ju tice ace cu-
wo naamuuwé, ke bwi gewé, ke tice mwaanu kowé!
18 ‡‡†«Ke é pii tewé pie: Wâé heme geé pwocuhin, ko-
jaéo, ni mwani megele na cini ne pwo miû, na te juni-
he pwomelaan, ke te tice alili hen, ke ubwo a cuhin. Ke
o pwo naamuuwé, ne he pwahamii Padué. Ke geé
pwocuhi ce epwén celi te junihe pwojo, me geé cu-
wohen. Be me wonaa, ke o time bo uce tanim gewé ko
a bwo tice mwaanu kowé. Ke geé pwocuhin kojaéo, ce
etihe naamiiwé, beme geé o niê ehi.
19 ‡‡‡«É ne pune ke é pwocuhinaado te lépwo apulie
na te junihe eânimung delé. Ke é mu ko anaa, ke geé
ûmiê, ke geé pininim, ke geé bitekewé. Ke geé
taatééhi ni mulihewé!
20 §«Be é cuwo he pomwa, ke é cii. Ke mepie e téne a
pating wo pace céiu apulie, ke me e tehi ne tong, ke é
o taa céiieng, me gemu piwiinaado ibu!
21 «Wo lépwona lé piwéden [koja a ta] ke é bo pwo
me lé tebwo pwohewiiéo, ne pwo a atebwo tong. Be é
caa piwéden, ke gemu caa tebwo pwo a atebwo he
daame me Caa tong. 22 Wo paceli pwo ce pwojéénen,
ke wâé heme e téne ana e pii na a Jenen Iitihi te ni
acéihi.»

Lé pipaunu Padué ne he miiden

4 §†É ne alecehe ni naado naa, ke é alihi mwo a céiu
naado. É alihi ne jeda he miiden a pomwa na tehi.
Ke é téne mwo ali pwocihe, li pwohewii a pati tutu. Ke
e pii tong pie: «Go taabé éni, beme é habwii tem ni
naado na o te ju téele tuie.»
2 §††Ke e ole kong a *Jenen Iitihi, ke é alihi a atebwo
jeda he miiden, ke é ali Padaame he e ko tebwo pwon.
3 §‡Ke te junihe wâé nang, ne ha a wâé ten, be
pwodaadiin, pwohewii ni péi na pun bupwi ke megele,
na te junihe ubwo a cuhin §‡†. Ke e aujenihi a atebwo
na a aduwoho, na pwomelaan pwohewii a péi *émer-
aude*.

Lépwo 24 ukéiu

4 §†Aujenihi a atebwo he daame, ke é alihi ni béé
atebwo na 24; na lé ko tebwo pwon wo lépwo ukéiu na
24 jélé, na lé cuwohe ni epwén na pwojo, ke lé pwobo
he ni kuron na mwani megele. 5 §‡Ni ilehi, ke a huu he
a tikekele, ke lé wie mu ko ali atebwo. Ke é ânebuhe a
atebwo naa, ke 7 ni mwomiû na tole. Ke weengaa [ni
inenaado ko] a Jenen Iitihi te Padué. 6 §§†Ke é alihi ne
mwo lang, a jié, na te junihe bwakenu.

Lépwo âcélo na paa jélé

É ha awiemen, ke é aujenihi a atebwo he daame, ke
lé cuwo lang wo lépwo âcélo na paa jélé §§‡, na lé
pwohewii ni wota, na hiwon ni naamiilé ânebun ke é
alecehelé. 7 Pa bécéiuhen, ke pwohewii ni liô†; pa
béalohen, ke pwohewii ni nahi paaci; pa béciéhen, ke e
pé ana pwohewii ni pwahamii apulie; pa bépaahen, ke
pwohewii a bwaaoléé §§§ heme e téé. 8 18Muko pétaap-
wo pi 6 telé ni puuilé. Ke pwo ni naamiilé ati, pwo ni
puuilé, ke é haahi ni puuilé. Ke bwén, ke pwang, ke lé
tee pwonyebi, ke lé pii pie:
«E iitihi! E iitihi!

† *3.9 Ésaïe 45.14, 49.23, 60.14; Pii Beetihi 2.9* †† *3.10 Luka 21.19; 2 Timoté 2.12* ‡ *3.12 Ésaïe 62.2, 65.15; Pii Beetihi 14.1, 21.2* ‡† *3.15 Roma 12.11* ‡‡ *3.17 Luka 12.21; 1 Korénit 4.8* ‡‡† *3.18 Ésaïe 55.1; Pii Beetihi 4.4* ‡‡‡ *3.19 1 Korénit 11.32; Ébéru 12.6; Pii Beetihi 2.5*

§ *3.20 Ioane 14.23* §† *4.1 Pii Beetihi 1.1,10* §†† *4.2 Ésaïe 6.1* §‡ *4.3 Ézékiel 1.28* §‡† *Péi na pun bupwi ke megele—Péi 'jaspe' me 'sardoine'.* §† *4.4 Pii Beetihi 3.18* §‡ *4.5 Ézékiel 1.13; Zakari 4.2; Pii Beetihi 1.4, 8.5, 11.19, 16.18* §§† *4.6 Ézékiel 1.5– 10,22, 10.14* §§‡ *Lépwo âcélo na paa jélé—Grek: Êtres vivants. Pwocoon me nye pii pie, pwohewii ace de. Wieli te pipwohewii ni wota, ai ni apulie, ai ni âcélo, ai ni jenen.* §§§ *Liô—Lion; Bwaaoléé—Aigle.* 18 *4.8 Ésaïe 6.2,3; Ézékiel 1.18, 10.12*

E iitihi wo Padaame,
be weeng Padué.
Te junihe pwo niihen
ne ko ati ni naado.
Be weeng jenaa,
ke weeng ânebun,
ke e te mu dieli mwo!»

[9] Lé pwonyebi beme lé pipwoun, me pipwo-olé te pana
e ko tebwo pwo a atebwo he daame, pana e *mulie
dieli mwo. [10] †Ke ati he ni benaamwon na lé pipwoun
den hen, ke lé tidihi jililé he pwahamiin wo lépwoli 24
ukéiu. Ke lé pipaunu pana e mulie dieli mwo. Ke lé tahi
ni kuron delé ne he pwahamiin, ke lé pii ten pie:
[11] «Wogo Padaame, Padué heme,
ke wogo pana jan me pipaunuko
ne ha *a wâé tem,
me a junuum.
Wogo pana go tabuhi
ati ni naado.
Wogo na go pacuwohi
ana te nimem kon!»

7 apinyihi ko tii <β>

(Pwahamii tii: Pii Beetihi 5—7; Pii Beetihi 8.1—5)

E tehi a tii wo pa Nahi Muto

5 ††É alihi a tii na capuhi, na e pé ne ha a in ne pwo
juin wo pana e ko tebwo pwo a atebwo he daame.
Pwo a atii he ni piduaa a tii naa. Ke pwo ni apinyihi kon
na 7 ‡.[2] Ke é ali pa céiu *âcélo na te junihe pwojunuun,
ke e toii da pie: «Woo celi jan ne kon me e tuwo ni
apinyihi, ke me e pale a tii ce?»
[3] Kehe icehi ana te tice pace apulie celi jan ne kon me
e tuwo, ke me e pale ali tii, me e alihi. Te tice jeda he
miiden, ke éni pwo bwohemwo, ke é haahi a bwohem-
wo. [4] Ke é te junihe é kuti, ko ana te tice pace céiu
apulie celi jan ne kon me e tuwo.
[5] ‡†Ke e pii tong wo pa céiu béé lépwoli ukéiu pie: «Go
nemwo é! Be te pwo pa céiu apulie na jan ne kon me e
tuwo ni apinyihi na 7 naa, ke me e pale a tii. Be wo
[pana lé pii kon pie] pa Liô mu ha a pwomwoiu *Juda,
pa apulie mu ha a pwomwoiu te pa daame *Davita, ke
e caa piwéden, ke e bo tuwo ni 7 apinyihi naa, me e
tehi a tii.»

Jan ne ko pa Nahi Muto

[6] ‡‡Ke nebwén, ke é ali pa *Nahi Muto, na e ko cuwo
ânebuhe a atebwo te Padaame, ha awieme ni âcélo na
paa jélé, na lé pwohewii ni wota, me lépwoli ukéiu. Ke
pwohewiin heme taunueng me *pwoâpwailo kon. Ke 7
ni gi ten, ke 7 ni naamiin. Ni naamiin, ke a *Jenen Iitihi
‡‡† [na pwohewii ni 7 jenen ne ha a bwo hején nang] na
e neeng opé wo Padué ne pwo a bwohemwo ati.
[7] Ke e âbé wo pali Nahi Muto, ke e pé ali tii mu ha a
in ne pwo jui pali e tebwo pwo ali atebwo he daame.
[8] ‡‡‡Ke lé tai miibule, ke tidihi jililé he pwahamiin wo
lépwoli âcélo li paa jélé, me lépwoli 24 ukéiu, ke lé pi-
paunueng. Ke te pipétaa lépwoli 24 ukéiu ni gitar §
telé, me ni mwotabe mwani megele, na oba ko tabe
ûde. Be anaa, ke ni pwopwoiitihi te ni apulie te Padué.
[9] §†Ke lé pwo a céiu nyebi na mwo coho, ke lé pii pie:
«Wogo na jan ne kom
me go pé a tii,
me go tuwo ni apinyihi kon.
Be caa wogo pa âpwailo,
ke lé taunuko.
Tée a cewéhem me de ni apulie:
ati he ni pwomwoiu,
me ati he ni pati apulie
mu he ni amu ati,
me ati ni bele.
Ke go pwo me lé bele te Padué.
[10] §††Ke go pwo me lé nahi
a Mwametau ten,
ke me lé pipwoeabwé ten.
Lé bo pihuôhi ni apulie
pwo bwohemwo!»

[11] §‡Ke é alecehen, ke é alihi, ke é téne ni âcélo, na te
junihe hiwon jélé, na pwocoon me nye pinelé, na lé tai
cuwo aujenihi a atebwo he daame: Lé cuwo ânebun ne
ni âcélo na paa jélé, ke lé cuwo lang wo lépwoli ukéiu,
ke lé panebwénihi ne ni âcélo naa. [12] Ke lé te junihe toii
da wo lépwo âcélo, na lé pwonyebi pie:
«Pipaunu pa Nahi Muto,
pali lé taunueng!
Be eten ni pipwojunuun,
me ni wâé ten,
me a temehinaado ten.
Pwo niihen ko a wâé ten.
Jan me pietieng da!»

[13] Ke é téne ni pwocihe te ati ni naado na e pwo wo
Padué ne jeda he miiden, ke éni pwo bwohemwo, ke é

† *4.10 Pii Beetihi 7.10,15, 19.4* †† *5.1 Ésaïe 29.11; Ézékiel 2.9—10*
‡ *Ni apinyihi kon na 7—Pwomangihi ehi ko duhi bougie (cire de bougie). Ke wo pa apwotii, ke e pwo ni inen ko a bougie.* ‡† *5.5 Genèse 49.9; Ésaïe 11.1,10; Pii Beetihi 22.16*

‡‡ *5.6 Zakari 4.10; Ioane 1.36; Pii Beetihi 13.8* ‡‡† *Jenen Iitihi—Grek: 7 jenen. Omehi 2enote* ‡‡‡ *5.8 Psaume 141.2; Pii Beetihi 8.3—4* § *Gitar—Grek: Cithare, Lyre, Harpe.* §† *5.9 Psaume 33.3, 40.4, 96.1, 98.1* §†† *5.10 Exode 19.6; Ésaïe 61.6; Pii Beetihi 1.6, 20.6* §‡ *5.11 Daniel 7.10; Ébéru 12.22*

he jié, ke é haahi a bwohemwo. Ke lé tai pwonyebi, me
pii pie:

«Me nye pipaunu
pana e tebwo pwo a atebwo,
me pa Nahi Muto!
Nye pipwoun delu dieli mwo!
Pwo *a wâé telu,
me a niihelu dieli mwo!»

14 Ke lé pii wo lépwoli âcélo li paa jélé pie: «Amen! Wâé
heme wonaa!» Ke lé tai miibule ke tidihi jililé wo lép-
woli 24 ukéiu, ke lé pipaunulu.

Tuwo li 7 apinyihi ko tii

1 <β> Pa atebwo pwo a haricaan pwojo

6 †É alecehen, ke é ali pali *Nahi Muto, he e tabuhi
tuwo a bécéiuhe apinyihi ko ali tii. Ke é téne pa
céiu béé lépwoli âcélo li paa jélé, li lé pwohewii ni wo-
ta, he e cihe ha a patin na te junihe pwo niihen, ke e pii
pie: «Go âbé!» 2 ††Ke e tehenebé wo pana e tebwo pwo
a haricaan pwojo ‡, na e pé a mwonyigé. E hegi a ce-
men, be e caa piwéden, ke e engemwo beme e piwé-
den mwo.

2 <β> A pa

3 Ke e tuwo mwo ali béalohe apinyihi ko tii wo pali
Nahi Muto. Ke é ha a benaamwon naa, ke é téne pa
béalohe âcélo, he e toii pie: «Go âbé!» 4 Ke e tehenebé
wo pa haricaan na megele nang ‡† pwohewii a duwele
miû. Ke wo pana e tebwo pwon, ke ne ten a teua na te
junihe ubwo. Ke pwo mwomwon den me e pétaabwon
a péém, mu éni pwo bwohemwo, beme lé pitaunulé
wo lépwo apulie.

3 <β> A menele

5 É alecehen, ke e tuwo a béciéhe apinyihi ko tii wo
pali Nahi Muto. Ke é ha a benaamwon naa, ke é téne
pa béciéhe âcélo, he e toii pie: «Go âbé!» Ke e tuiebé
pa haricaan na bwiile nang ‡‡. Ke e pé a béja ‡‡† wo
pana e tebwo pwon. 6 Ke é téne a céiu pwocihe mu ha
awieme lépwoli âcélo li paa jélé. Ke e pii pie: «Céiu a
béja ko *blé* ha a tan ko penem, ke cié ni béja ko *orge*
ha a tan ko penem. Kehe go nemwo pwotahi a géréén,
me a tabe megele ‡‡‡!»

4 <β> Mele

7 Ke e tuwo a bépaahe apinyihi ko ali tii wo pali Nahi
Muto. Ke é ha a benaamwon naa, ke é téne pa bépaa-
he li âcélo, he e toii pie: «Go âbé!» 8 §Ke é alihi a hari-
caan na pwiu. Ke wo pana e tebwo pwon, ke a niin pie
'Mele'. Ke pwo pa céiu na e âcéin, na a niin pie 'Amu te
lépwo Amele'. Ke ne telu a mwomwon, me lu pihuô ne
ha a céiu duaan, mu ko ni duaan na paa, mu ko ni
apulie pwo bwohemwo. Ke lu ne a pa me a menele,
me ni wota apiaba pwo bwohemwo, me ati nina e
pébé a mele.

5 <β> Lépwona taunulé

9 Ke é alecehen, ke e tuwo a bénim he ni apinyihi wo
pali Nahi Muto. Ke é ha a benaamwon naa, ke é alihi,
ne haahi *apwoâpwailo §†, ni jene ni apulie na taunulé
watihen a pwooti te Padué, ke woélé mwo lépwo apa-
juujueng.
10 Ke lé toii da pie: «Padaame wé! Wogo na te junihe
pwojunuum ke go iitihi ke go juuju, ke go bo tauti ni
apulie pwo bwohemwo, ke go bo pwocuhinaado telé,
be lé taunukeme. Ke kona go o mwo te jame uca?»
11 §††Ke muko pétaapwo ne telé ni epwén pwojo. Ke e
pii telé pie: «Geé mwo te ju pwome mwaale, ucéihi ace
bwo âbé te ati ni bééwé: [ni eabwé te Iésu] na o
taunulé pwohewiikewé. Be mwo time lé uce tuie ati.»

6 <β> Penem ati ni naado

12 §‡Ke é ali mwo pali Nahi Muto, he e tuwo a bé6 he
apinyihi ko ali tii. Ke é ha a benaamwon naa, ke e te tu-
ie kuti a penem bwohemwo na te junihe ubwo. Ke a
téale, ke bwiile pwohewii a epwén he doole mele. Ke a
wole, ke megele pwohewii a cewéle. 13 §‡†Ke lé tai tup-
wo ne pwo bwohemwo ne ni ceni, pwohewii ni ace ma-
jing wamin heme patupwohi na a udan. 14 §†Ke te piea-
di ngen a miiden, pwohewii a talihi §‡ heme nye capipi-
hi. Ke ati ni juwole me ni één, ke péélé mu he ni amu
telé.
15 §§†Ke lé tai cela wo lépwo daame pwo bwohemwo,
me lépwo apulie na piubwo jélé, me lépwo caa te co-
da, me lépwo apulie na pwo naamuulé, me lépwo
apulie na pwo niihelé, me ati lépwo *apenem tice ja
kon me ati lépwo béén mwo. Ke lé â taduwo he ni péi,
ke é he ni mwa péi ne pwo juwole.

---

† *6.1 Pii Beetihi 4.6, 5.1* †† *6.2—5 Zakari 1.8, 6.1—6* ‡ *Haricaan pwojo—A inenaado ko a bwo piwéden.* ‡† *Haricaan na megele nang—A inenaado ko a pa me a bwo taunu ni apulie.* ‡‡ *Haricaan na bwiile nang—A inenaado ko a menele me a mele na e pébé.* ‡‡† *Béja—Balance pour mesurer le poids.* ‡‡‡ *Go nemwo pwotahi a géréén, me a tabe megele—ai Go nemwo pwotahi ni acuwo olivier me ni ni tabe megele.*

§ *6.8 Jérémie 15.1—3; Ézékiel 5.12,17, 14.21* §† *Apwoâpwailo—Autel. Omehi mwo Âpwailo ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii. Wieli a inenaado ko a âpipati na lé ne te Padué ne ni apulie ten, na lé patupwo ne ten ni mulihelé. Omehi Filipi 2.17; 2 Timoté 4.6.* §†† *6.11 Pii Beetihi 7.9,13, 19.14* §‡ *6.12 Mataio 24.29; Apostolo 2.20; Pii Beetihi 8.12, 11.13, 16.18* §‡† *6.13 Ésaïe 34.4* §† *6.14 Pii Beetihi 16.20* §‡ *Talihi—Grek: Livre, Rouleau.* §§† *6.15 Ésaïe 2.10,19,21*

16 †Ke lé pii te ni juwole, me ni péi pie: «Geé tupwo ne
huîime! Geé neduwokeme ité koja pana e ko tebwo
pwo a atebwo he daame! Geé neduwokeme ité koja a
okéé te pa Nahi Muto!
17 ††«Be e tuie a tan na ubwo ko a okéé telu. Ke woo
paceli e o mwo mulie?»

A bele te Padué

7 ‡Ke é alecehen, ke é ali ni béé âcélo na paa jélé,
na lé ko cuwo he ni uhin ko a bwohemwo, ke lé
imwi ni dan na paa na te junihe ubwo ne pwo a
bwohemwo. Ke wonaa, beme te tice dan celi me e cuu
a bwohemwo, ke a jié, me ni acuwo.
2 É ali mwo pa céiu âcélo he e ko taa ha a duaan na e
taa tuie hen a téale, he e ko pé ana me e ne me a ine†
Padué na e mulip ‡†.
Ke e toii da me ubwo te lépwo béé âcélo na paa jélé,
na ne telé ni pipwojunuun, me lé pwotahi a bwohem-
wo me a jié. Ke e pii telé pie: 3 ‡‡«Geé mwo neme cuwo!
Geé nemwo téele pwotahi a bwohemwo, me a jié, me
ni acuwo! Be geme o mwo mi ne ânebun a inen ne
pwo bwaade lépwo eabwé te Padué henye.»
4 ‡‡†Ke é téne a jéhi lépwona lé hegi a ine Padué. Be
lépwo 144000 ‡‡‡ ni apulie, mu ha ati ni pwomwoiu te a
bele *Isaraéla:
5 12000 mu ha a pwomwoiu te *Juda,
12000 mu ha a pwomwoiu te Ruben,
12000 mu ha a pwomwoiu te Gad,
6 12000 mu ha a pwomwoiu te Asser,
12000 mu ha a pwomwoiu te Neftali,
12000 mu ha a pwomwoiu te Manassé,
7 12000 mu ha a pwomwoiu te Siméon,
12000 mu ha a pwomwoiu te Lévi,
12000 mu ha a pwomwoiu te Issakar,
8 12000 mu ha a pwomwoiu te Zabulon,
12000 mu ha a pwomwoiu te Josef,
12000 mu ha a pwomwoiu te *Benjamin.

Tai woélé, ke lé tai hegi a ine Padué.

Lé pipaunu Padué ne ni apulie na te junihe hiwon jélé

9 É alecehe ninaa, ke é omehi mwo, ke é ali ni apulie
na te junihe hiwon jélé, na time uce jan me nye pinelé.
Be lé âbé mu ati he ni bele, me ni pwomwoiu, me ni
amu, me ni pati apulie pwo bwohemwo. Ke lé tai cuwo
ânebuhe a atebwo te Padaame, me pali *Nahi Muto.
Ke lé tai cuwohe ni epwén pwojo, ke lé tai pé ne he ilé,
ni madi alica.
10 §Ke lé tai toii da pie: «Geu caa celuimikeme, wogo
Padaame Padué heme, na go tebwo pwo a atebwo
tem, ke wogo pa Nahi Muto!»
11 Ke lé tai cuwo aujenihi a atebwo naa: Ke é aujeni
lépwo ukéiu, ke wo lépwoli âcélo li paa jélé, li lé
pwohewii ni wota. Ke lé tai miibule, me tidihi jililé
ânebuhe a atebwo he daame, ke lé pipwoun de Padué.
12 §†Ke lé pii pie:
«Amen! Wâé heme wonaa!
Pipaunu Padué henye!
Olé me ubwo ten!
Be eten ni pipwojunuun,
ke a bwo temehi nen den,
ke a niihen, me a wâé ten!
Jan me pietieng da!
Wâé heme wonaa! Amen!»

Lé âbé mu he ni picani me ni téé

13 Nebwén, ke e [biteeng ne kong] wo pa céiu ukéiu,
ke e tahimwoéo pie: «He woélé ni apulie na lé ko cu-
wohe ni epwén pwojo, ke lé âbé mu wé?»
14 §††Ke é hegi ne ten pie: «Pa daame, te wogo pana
go temehi.»
Ke e pii tong pie: «Woélé, ke lépwona lé âbé mu he ni
picani me ni téé na junihe ubwo. Lé caa puu ni ep-
wénelé ne ha a cewéhe pa Nahi Muto §‡, ke ni ep-
wénelé, ke caa pwojo.
15 «Lé cuwo he pwahamii Padué,
na e tebwo pwo a atebwo ten.
Ke lé pipwoeabwé
heme bwén ke pwang,
ne ha a *mwaiitihi ten.
Ke e bo wéilé wo pana e tebwo
pwo a atebwo he daame.
16 §‡†Ke o caa time uce menelé,
ke o caa time uce nimelé
me lé ûdu;
ke o caa time uce éle jélé
ko a téale, me a éle.
17 §†Éa, be bo pa awéihi muto telé
wo pa Nahi Muto na e mwonuhi
a atebwo he daame.
E bo péélé nge ha acaamatabe,
a tabe na e ne a mulip.
Ke wo Padué, ke e bo tahi
ati ni tabehaamiilé.»

† 6.16 Luka 23.30; Osé 10.8 †† 6.17 Joël 2.11; Malachie 3.2 ‡ 7.1 Jérémie 49.36; Daniel 7.2 ‡† Ine—Sceau; Padué na e mulip—A bwopiinen mwo pie: Padué na e ne a mulip. ‡‡ 7.3 Ézékiel 9.4,6; Pii Beetihi 9.4 ‡‡† 7.4 Pii Beetihi 14.1,3 ‡‡‡ 144000—A inenaado ko a bwo hején jélé ati ni apulie te Padué (12 x 12 x 1000). Omehi note

§ 7.10 Pii Beetihi 4.10 §† 7.12 Pii Beetihi 5.12 §†† 7.14 Daniel 12.1; Mataio 24.21 §‡ Lé caa puu ni epwénelé ne ha a cewéhe pa Nahi Muto—A ocine ko Iésu Kériso, he e pwo me wâé ni pwonimelé ne he pwahamii Padué, he e mele me delé ne ko a kuricé. §‡† 7.16 Ésaïe 49.10 §† 7.17 Psaume 23.2; Ésaïe 25.8; Pii Beetihi 21.4

Tuwo a bénebwéne apinyihi ko ali tii

7 <β> Pwopweehi ni tutu

8 E tuwo ali bé7 he apinyihi ko ali tii wo pali *Nahi Muto. Ke é ha a benaamwon naa, ke te ju tice pwocihe jeda he miiden he na céiu bebehi inetéale. 2 Ke é ali ni *âcélo na 7 jélé na lé ko cuwo he pwahamii Padué. Ke muko pétaapwo ne telé ni tutu.

3 †Ke e âbé cuwo mwonuhi a *apwoâpwailo wo pa céiu âcélo, ke e pé a mwocini tabe ûde na mwani megele, ke e hegi ni tabe ûde na te junihe hiwon. Ke e patihi ne pehi ni pwopwoiitihi te ati ni apulie te Padué, ne pwo a apwoâpwailo mwani megele na e ânebuhe a atebwo he daame. 4 É mu ha a naatii pali âcélo, ke e taa he pwahamii Padué a muu tabe ûde ne pehi ni pwopwoiitihi te ati ni apulie ten.

5 ††Ke e pé ali mwocini tabe ûde wo pali âcélo, ke e paobaahi ko a miû ko ali apwoâpwailo, ke e tahi ole pwo bwohemwo. Ke pwo ni pwocihe ‡, ke te ilehi kuti, ke e huu wo tikekele, ke penem a bwohemwo.

7 âcélo ke 7 tutu <γ>

(Pwahamii tii: 8.6—11.18)

6 Lé pipwopweelé wo lépwoli 7 âcélo, beme lé cuu li tutu telé.

1 <γ> Cini a céiu duaa bwohemwo

7 ‡†E cuu a tutu ten wo pa bécéiuhen, ke lé te tupwo kuti, ne pwo bwohemwo, ni aceute na te junihe ubwo ke te junihe bwala ‡‡, ke a miû na pwo cewéle hen. Ke e cini taabwon a céiu duaan ‡‡† mu ko a bwohemwo, ke a céiu duaan mu ko ni acuwo, me ni meté na e mu pwon.

2 <γ> Megele a céiu duaa jié

8 E cuu a tutu ten wo pa béalohe âcélo, ke e te tupwo kuti ne he jié a miû, na pwohewii a juwole na te junihe ubwo. Ke cewéle a céiu duaan mu ko a jié. 9 Ke lé mele a céiu duaan mu ko nina lé mulie ne he jié, ke tanahi a céiu duaan mu ko ni ong.

3 <γ> Maga a céiu duaa éémwa

10 E cuu a tutu ten wo pa béciéhe âcélo. Ke e te tupwo kuti a ceni na te junihe ubwo, ke e pwéélang ngen pwohewii ni ei, ke e tupwo ne pwo a céiu duaan mu ko ni éémwa, me ni acaamatabe. 11 ‡‡‡A nii a ceni naa pie 'Muceni'. Ke a céiu duaan mu ko a tabe, ke mucenihi. Ke te junihe hiwon ni apulie na lé mele kon.

4 <γ> Bwiile a céiu duaa téale me a wole

12 §E cuu a tutu ten wo pa bépaahe âcélo. Ke tanahi a céiu duaan mu ko a téale, ke a wole, ke ni ceni. Ke bwiile ni duaan na tanahi: Ke patieden a céiu duaan mu ko a pwéélang he a tan, ke a bwén mwo.

13 §†Ke é niê daamwo, ke é alihi a bwaaoléé na e ko téé ko miiden, ke é téneeng he ko toii da pie: «Pwoééhe! Pwoééhe! Pwoééhe ni apulie pwo bwohemwo, heme lé bo cuu ni tutu telé wo lépwo béé âcélo na cié jélé!»

A bénim he ni tutu

5 <γ> Koléé na pwo dan

9 §††E cuu a tutu ten wo pa bénim he ni *âcélo. Ke é alihi a ceni na e caa tupwo ne pwo bwohemwo mu he miiden. Ke e hegi a kilé, ko a pwon na te tice anebwén kon §‡, é lang he na lé pwocuhinaado nelang ne ni iténaado. 2 §‡†E tehi ali pwon na tice anebwén kon na ali ceni, ke e taawie a muun, na pwohewii ni muu miû na te junihe ubwo. Ke piing a téale, me a amu, wonaa mu ko a muu ali pwon.

3 Ke lé wie mu ha ali muu miû ne ni koléé, ke lé talui a bwohemwo. Lé hegi ni pipwojunuun, na piwien me ni *scorpion* pwo bwohemwo, heme lé wolikenye. 4 §†Kehe icehi ana paciitihi kolé me lé nemwo pwotahi ni meté, ke ni naado na cemi, me ni acuwo. Kehe te ju pwo mwomwon delé cehi me lé pwotahi ne ko ni apulie na tice ine Padué pwo bwaadelé. 5 Te tice mwomwon delé me lé taunulé, kehe me lé te junihe pwo me lé picani he na nim ni wole, pwohewii a bwo cunu ne ni awoli he ni *scorpion*.

6 §‡É ha a benaamwon naa, ke ni apulie, ke lé o hane a mele, kehe icehi ana time lé o bo uce tooli mwo. Ke o nimelé me lé mele, kehe a mele, ke e caa ecelé.

Ni duéé na lé wie mu ha ali pwon

7 §§†Ni koléé, ke lé pwohewii ni haricaan na lé piwâamihi ne ko pa. Ke pwo ni boolé, na pwohewii ni kuron na mwani megele. Ke ni pwahamiilé, ke pwohewii ni pwahamii apulie. 8 §§‡Ke ni apunilé, ke bwali pwohewii ni apuni ni toomwo. Ke ni pecuwolé, ke pwohewii ni pecuwo liô. 9 §§§Pwohewiin heme lé cu-

† *8.3 Exode 30.1–3; Pii Beetihi 5.8* †† *8.5 Exode 19.16–19; Lévitique 16.12; Pii Beetihi 11.19, 16.18* ‡ *Pwocihe—Ai, Tihinaado.* ‡† *8.7 Exode 9.23–26; Ézékiel 38.22; Joël 3.3* ‡‡ *Ni aceute na te junihe ubwo ke te junihe bwala—Grêle.* ‡‡† *A céiu duaan—Grek: A céiu duaan mu ko ni duaan na cié. Piwien ne he ni niide a tii 8–12.*

‡‡‡ *8.11 Jérémie 9.14* § *8.12 Ézékiel 32.7; Pii Beetihi 6.12–13* §† *8.13 Pii Beetihi 9.12, 11.14* §†† *9.1 Pii Beetihi 20.1* §‡ *Pwon na te tice anebwén kon—Karépu te ni duéé me ni jenen na ta, âcehi a bwo niimihi nen de lépwo Juif (omehi Luka 8.1); ai a amu te lépwo amele (omehi Roma 10.7 me a note* §‡† *9.2–3 Genèse 19.28; Exode 10.12–15; Joël 2.2,10* §† *9.4 Pii Beetihi 7.3* §‡ *9.6 Job 3.21; Jérémie 8.3* §§† *9.7 Joël 2.4* §§‡ *9.8 Joël 1.6* §§§ *9.9 Joël 2.5*

wohe ce epwén toki. Ke a tihi ni puuilé, ke pwohewii a
tihi ni otuun na lé céi ne ni haricaan na hiwon jélé, na
lé téte ne ko pa. [10] Ke pwo ni tubwolé, na pwohewii ni
tubwo *scorpion*, ke don ni utehen. É ko ni tubwolé, ke
jan me lé pwotahi ne ko ni apulie he na nim ni wole.
[11] Pa daame he ni koléé, ke pa âcélo he ali pwon li
tice anebwén kon. É he pwo *ébéru, ke a niin pie
Abadon †, ke é he pwo *grek, ke a niin pie Apolion, a
bwopiinen pie 'pa ataunuhi apulie'.
[12] E caa âdé a bécéiuhe apwohi ††. Ke é alecehe anaa,
ke o alo lupwo apwohi na lu o mwo âmwobé.

A bé6 he tutu

6 <y> A pa na te junihe ubwo

[13] E cuu a tutu ten pa bé6 he âcélo. Ke é téne a
pwocihe na e âbé mu he ni uhi a *apwoâpwailo mwani
megele na e mu he pwahamii Padué. [14] A pwocihe, ke
e pii te pa bé6 he âcélo, na e cuwo imi a tutu pie: «Go
pawie lépwo âcélo na paa jélé ‡, na cielé ne mwonuhi a
éémwa ubwo Eufrate.»
[15] ‡†Ke e pawie lépwoli âcélo li paa jélé, li lé caa pi-
wâamilé ne ko a inetéale, ke a tan, ke a wole, ke a jo
na me lé taunuhi a céiu duaan ‡‡ mu ko ni apulie pwo
bwohemwo.
[16] Lé pii tong a jéhi ni coda na lé tebwo pwo haricaan
pie, *200 million*. [17] Te wonaa mwo a bwo alilé tong:
Pwo ni epwén toki pwo bwaangelé, na hiwon ni
apunen, ke megele pwohewii ni miû, ke pun bwiile
pwohewii ni péi na pwomelaan, ke nyen pwohewii a
dep na éle ‡‡†. Ke ni puni ni haricaan, ke pwohewii ni
puni ni liô. Ke lé puutihi ni miû, ke ni muu miû, ke ni
dep na éle.
[18] A miû, ke a muu miû, ke a dep na éle, na lé wie mu
pwo ni haricaan, ke ni cié apwohi na ubwo. Ke lé
taunuhi a céiu duaan mu ko ni apulie pwo bwohemwo.
[19] Be a junuu ni haricaan, ke e mu pwolé, ke é ko ni
tubwolé. Ni tubwolé, ke pwohewii ni bwien; pwo ni
punilé beme lé pwotahi ne ko ni apulie.

Time lé uce bitelé ne ni apulie

[20] ‡‡‡Te junihe ubwo ni apwohi naa, kehe time lé uce
taatééhi ni mulihelé ne ni apulie na lé mu. Be lé mwo
te cuwo ko pwoeabwé te ni duéé me ni démenaado §
na time lé uce niê, ke time lé uce téne, ke time lé uce
engen. Be nina lé te pwo, woélé, ko ni mwani megele,
me ni mwani pwojo, ke ni toki na te junihe mwoiu, ke
ni péi, me ni ba-acuwo. [21] Ke lé mwo te cuwo ko
pitaunulé, ke lé pwodooki, ke lé pipule hauli, ke lé
bune.

Pa âcélo me a cuwo nahi tii

10 É ali pa céiu *âcélo na pwojunuun, na e opé mu
he miiden. Ke pwo a nii na e tawiieng, beme a
epwénen. Ke e mu pwo punin aduwoho, beme a boon.
Ke a pwahamiin, ke pwomelaan pwohewii a téale. Ke
te junihe pwo niihe lupwo an, ke pwohewii ni duwele
miû. [2] Ke e pé ne he in a cuwo nahi tii na tehi. Ke e ca
pwo jié ko a an ne pwo juin, ke e ca ha a meiuhi ko a
an ne pwo eaamun.
[3] Ke e cihe da me ubwo pwohewii a liô [heme e
okéé]. Ke me e cihe, ke ni tikekele na 7 jélé, ke lé hegi
ko ni pwohuu telé.
[4] §†É alecehe ni 7 pwohuu te tikekele naa, ke nimung
me é tii nina lé pii ne li 7 pwohuu te tikekele. Ke é ha a
benaamwon naa, ke é téne a pwocihe mu he miiden
na e pii tong pie: «Go nemwo tii nina lé pii ne ni 7
pwohuu te tikekele. Kehe go neduwohi!»
[5] §††Ke wo pali âcélo li é alieng, he e ko cuwo pwo jié,
ke é ha a meiuhi, ke e eti da he miiden a in ne pwo
juin, [6] beme e *piapwo ne he nii Padué na e *mulie
dieli mwo, ke e pwo a miiden, me a bwohemwo, me a
jié, ke ati ni naado na e hen.
Ke e pii wo pali âcélo pie: «O caa time uce bwolihi
[ace bwo ucéihi nen dewé]! [7] §‡É ha a benaamwon na e
bo tabuhi cuu a tutu wo pali bé7 he ni âcélo, ke e o bo
caa pacuwohi *a bwo niimihinaado ten wo Padué, na e
ha aduwo. E caa pipatemehi anaa te ni eabwé ten, ni
péroféta.»

Go wii ke go pii beetihi

[8] Ke e cihe tong mwo a pwocihe mu he miiden na é
caa mi téne, ke e pii pie: «Go â pé a [cuwo nahi] tii na
tehi, mu ha a i pa âcélo na e ko cuwo pwo a jié, ke é ha
a meiuhi.»
[9] §‡†Ke é piâ céii pali âcélo, ke é ileeng me e ne tong
ali cuwo nahi tii. Ke e pii tong pie: «Go pé ke go wii. O
maga ne tinam, kehe é ne pwom, ke o te junihe neje
pwohewii ni duhimepu.»
[10] §†É pé ali cuwo nahi tii mu ha a i pali âcélo, ke é wii.
Ke te junihe neje ne pwong pwohewii ni duhimepu.
Kehe me é nemihi, ke te junihe maga ne tinang.
[11] Ke e pii tong mwo pie: «Go pii beetihi mwo a
pwooti te Padué, ne ko ni bele na hiwon, ke ni amu, ke
ni pati apulip, ke é ne mwo ko ni daame na hiwon
jélé.»

---

† *Abadon—A bwopiinen mwo pie: a Amu te lépwo Amele. Omehi Job 26.6; 28.22; Psaume 88.11b; Proverbes 15.11.* †† *Apwohi—Malheur, plaie, fléau.* ‡ *Lépwo âcélo na paa jélé—Wieli lépwoce âcélo celi ta jélé. Time uce lépwo âcélo na paa jélé ne ha a niide a tii 7.1. Ke time uce lépwo âcélo na paa jélé na lé pwohewii ni wota.* ‡† *9.15 Pii Beetihi 8.7–12* ‡‡ *A céiu duaan—Grek: A céiu duaan mu ko ni duaan na cié.* ‡‡† *Dep na éle—Soufre.* ‡‡‡ *9.20 Psaume 115.4–7, 135.15–17; Daniel 5.23; Pii Beetihi 16.9,11* § *Démenaado—Idole.*

§† *10.4 Daniel 12.4,9* §†† *10.5 Deutéronome 32.40; Daniel 12.7* §‡ *10.7 Amos 3.7* §‡† *10.9 Ézékiel 2.8, 3.1–3* §† *10.10 Ézékiel 3.3*

Lépwo apajuuju Padué

11 †Pwo pa céiu na e ne tong a bewomeéle na
pwohewii a ba-acuwo, beme a béja. Ke e pii tong
pie: «Go â jahi a *mwaiitihi te Padué, ke a *apwoâp-
wailo. Ke go pine mwo nina lé pwoiitihi ne ha a mwai-
itihi. 2 ††Ke go nemwo jahi a napwomwo ko a mwaiitihi.
Go nemwo jahi, be genye necu ne ko nina time lé uce
temehi Padué. Lé o pé pihuô ati ha a pwomwo ubwo
iitihi ‡ he na 42 ni wole.
3 «Ke é bo ne a pihuô te lupwo apajuujuéo na lu cu-
wohe ni epwén he doole mele. Ke lu bo cihe ko a nii
Padué he na 1260 ni tan.» 4 ‡†Lupwonaa, ke lupwo *olivi-
er*, ke lupwo mwomiû na lu cuwo he pwahamii
Padaame he a bwohemwo ati.
5 ‡‡Mepie nime pace céiu apulie me e pwotahi ne
kolu, ke e o wie mu pwolu a miû, ke o éle nang. Éa, wo
pace apulie celi nimen me e pwotahi ne kolu, ke o
wonaa ace bwo mele ten. 6 ‡‡†Ke pwojunuulu me lu
pacuwohi a ute me ole ha a benaamwon na lu ko cihe
ko a nii Padué. Pwojunuulu me lu taatééhi a tabe me a
cewéle. Jan me lu tanahi a bwohemwo ko ni toto
bwomunen ko ni apwohi na ubwo, piohiwon julu
heme nimelu.

Ana e o tuie ne kolu

7 ‡‡‡Ke me lu caa panebwénihi a bwo *pajuujuhi nen
delu, ke pa iténaado § na e taa mu ha ali pwon li tice
anebwén kon, ke e o pwopa ne kolu, ke e o piwéden
kojalu, ke e o taunulu.
8 §†Ni éélu, ke e o te mu ha apimu ibu ne ha a pwom-
wo ubwo §††, é lang he na lé cemeite Padaame helu ne
ko a *kuricé. A nii a pwomwo ubwo naa pie ‘Sodome’
ai ‘Aigupito’ §‡. 9 Ke ni apulie mu ati he ni bele, ke é mu
he ni pwomwoiu, ke é mu ati he ni pati apulie, ke é mu
ati he ni amu, ke lé bo âbé alihi ni éélu he na cié ni tan,
ke pwo a behin. Ke time lé o uce pwo me lé neduwolu.
10 Ke ni apulie pwo bwohemwo, ke lé o te nihe pip-
wodéén ko a bwo mele te lupwo péroféta naa. Lé o te
junihe pituume, ke lé o muko pine telé ni âpati, be lup-
wo apulie naa, ke lu te junihe pwo me lé picani.
11 §‡†Kehe é alecehe ni tan na cié, ke pwo a behin, ke e
te pamulipilu mwo wo Padué. Ke lu te cuwoda kuti. Ke
te junihe mwoti nina lé alilu.
12 §†Ke lu téne a pwocihe na e âbé mu he miiden wo
lupwoli péroféta, na e pii telu pie: «Geu taabé éni!»
Ke lu taa he miiden, ne he ni nii, ne he pwahamii ni-
na lé téétilu.
13 §‡Ke é ha a benaamwon naa, ke te pwo kuti a pen-
em bwohemwo na te junihe pwo niihen. Ke niihi a céiu
duaan mu ko ni duaan na 10 mu ko a pwomwo ubwo,
ke 7000 ni apulie na lé mele. Ke te junihe mwoti nina
lé mwo te mulie, ke lé pipaunu Padué na e he miiden.
14 §§†E caa âdé a béalohe apwohi. Kehe a béciéhen, ke
e o te ju téele tuie.

A bénebwéne tutu

7 <γ> Mwametau te Padué

15 §§‡E cuu a tutu ten wo pa bé7 he ni *âcélo. Ke geme
téne ni pwocihe na te junihe pwo niihen ne he miiden,
na lé pii pie:

«A mwametau pwo bwohemwo,
ke caa ne mwo
te Padué Padaame henye
me pa *Mesia ten.
Ke e o Daame dieli mwo.»

16 Ke lé tai miibule, me tidihi jililé wo lépwoli 24 ukéiu,
li lé tebwo pwo li atebwo telé ne he pwahamii Padué.
Ke lé pipaunueng, 17 ke lé pii pie:

«Padaame Padué na pwojunuum
ne ko ati ni naado,
wogo ânebun, ke wogo jenaa.
Geme pipwo-olé tem.
Go pihuô ha a junuum na ubwo,
ke é jenaa, ke go daame.
18 §§§Lé okéé ne ni bele.
Kehe caa a benaamwon
na go habwii a okéé tem
beme go tauti ni amele.
Caa a benaamwon
na go pwoceme ni eabwé tem,
ni péroféta, me ni apulie tem,
nina lé paciitiko,
nina piticenaado ne kolé,
me nina pwonaado ne kolé.
Caa a benaamwon na go tanahi
nina lé pwotahi a bwohemwo.»

---

† *11.1 Ézékiel 40.3; Zakari 2.5—6* †† *11.2 Luka 21.24; Pii Beetihi 13.5* ‡ *A pwomwo ubwo iitihi—Iérusaléma.* ‡† *11.4 Zakari 4.3,11—14* ‡‡ *11.5 2 Samuel 22.9; Psaume 97.3* ‡‡† *11.6 Exode 7.17—20; 1 Samuel 4.8; 1 Rois 17.1* ‡‡‡ *11.7 Daniel 7.21; Pii Beetihi 12.17, 13.7, 17.8* § *Iténaado—Grek: A wota apiaba [na e mu kon a junuu Caatana].* §† *11.8 Luka 13.34* §†† *Pwomwo ubwo—Wieli Iérusaléma, ai wieli a ocine ko a bwo pimu ibu te ati ni apulie na time lé uce paciiti Padué.* §‡ *Sodome ai Aigupito—A ocine ko lépwo apulie na time lé uce paciiti Padué.* §‡† *11.11 Ézékiel 37.5,10* §† *11.12 2 Rois 2.11* §‡ *11.13 Pii Beetihi 6.12, 16.18* §§† *11.14 Pii Beetihi 9.12* §§‡ *11.15 Exode 15.18; Psaume 10.16; Daniel 2.44, 7.14* §§§ *11.18 Psaume 110.5, 115.13; Roma 2.5; Pii Beetihi 20.11—13*

7 ni inenaado <δ>

(Pwahamii tii: 11.19—15.4)

[19] [†]Ke tehi a mwaiitihi te Padué he miiden, ke é alihi a
mwopiapwo [††] ne ha a mwaiitihi ten. Ke pwo ni ilehi, ke
a tihinaado na ubwo [‡], ke e huu na a tikekele, ke pen-
em a bwohemwo, ke e ole a ute na te junihe ubwo, ke
te junihe bwala [‡†].

1 <δ> Ê toomwo me a dragon

12 Pwo a inenaado na te nihe ubwo, na e tuie ne
he miiden: ê toomwo na tawiieng ko a téale [‡‡].
Ke a wole, ke e haahi ni an. Ke e pwobo ha a kuron na
pwo ko ni ceni na 12. [2] [‡‡†]E o te ju téele piâbeele ewa,
ke e é ko ni picani ko piâbeele ewa.
[3] [‡‡‡]Pwo a céiu inenaado na e tuie ne mwo he miiden:
a dragon [§] na te junihe ubwo nang, ke megele nang
pwohewii a miû. Ke 7 ni punin, ke 10 ni gi ten, ke é
pwo ni pétaapwo punin, ke e mu pwon ni kuron. [4] [§†]Ke
é ko a tubwon, ke e baléhi a céiu duaa [§††] ceni mu he
miiden, ke e tahi ole pwo bwohemwo. Ke e cuwo âneb-
uhe ê toomwo na me e piâbeele ewa, beme e wii a
naîn, hemepie e âbeele.
[5] [§‡]Ke e picile pa cuwo nahi aiu wo êgi toomwo. Ke e
bo pihuôhi ati ni bele wo panaa, ko a bwaja toki ten.
Ke me e pituie, ke te celuimieng kuti koja ali dragon,
ne pele Padué, ne pwo a atebwo he daame ten. [6] Ke e
cela nge ha a melé [§‡†] wo êgi toomwo. É lang he na e
piwâamihi a amu ten nelang wo Padué, beme cileeng
nelang, he na 1260 ni tan.

E pwopa ne kon wo Michel

[7] [§†]Ke é mulang, ke pwo a pa ne he miiden. Wo
Michel me ni *âcélo ten, ke lé pwopa ne ko ali dragon
me ni duéé ten [§‡]. [8] Ke time uce pwo niihe ali dragon,
be te tice mwomwon delé me lé mu he miiden. [9] [§§†]Ke
ali dragon ubwo, ke tahieng ole pwomwo. Be pali
bwien he li bécéiuhe tan, a niin pie ‘pa apipé ne konye’,
ai wo *Caatana, ‘pa acubwonikenye’. Ke e pipwohuô te
a bwohemwo ati. Ke tahieng ole pwo bwohemwo,
woélé me ni âcélo ten.
[10] [§§‡]Ke é téne a pwocihe na ubwo na e âbé mu he mi-
iden, na e pii pie:
«É jenaa, ke a benaamwon
na e *celuimi wo Padué.
É jenaa, ke e daame
ko a junuun.
E habwii a mwomwon den
wo pa *Mesia.
Be e caa tahi ole Caatana,
pana e pipé ne ko ni béénye,
he ni tan ke ni bwén.
[11] Kehe lé piwéden kojaeng,
ko a cewéhe pa *Nahi Muto;
ko a pwooti na lé *pajuujuhi.
Be time uce piwâ jélé,
me lé patupwo ni mulihelé,
ke me lé mele me den.
[12] [§§§]Geé pipwodéén,
wogewé a miiden,
ke wogewé na geé mu hen!
Apwohi a bwohemwo me a jié!
Be e oté céiikewé wo Caatana.
Kehe e te junihe okéé,
be e caa te temehi pie,
caa tice benaamwon den.»

E tai êgi toomwo na ali dragon

[13] Ke me e alihi na ali dragon pie, caa tahieng ole
pwo bwohemwo, ke e tai êgi toomwo [18] li e picile pali
cuwo nahi aiu. [14] [19]Ke wo êgi toomwo, ke e hegi lupwo
puui a bwaaoléé na te junihe ubwo nang. Ke e téé ko-
jaeng nge ha a melé, ha a duaan na caa piwâamihi me
den, ne ité koja a bwien. Ke e bo hegi ni wiinaado
nelang he na cié ni jo, ke pwo a behin [20].
[15] Ke wo pali bwien, ke e puutihi a tabe na pwohewii
a tabe he éémwa céi êgi toomwo, beme cetieng. [16] Ke-
he icehi ana e picani te êgi toomwo na a pule, ke e tehi
a pwon, ke e nemihi ali tabe. [17] [21]Ke e te junihe okéé
kuti na ali dragon, ne ko êgi toomwo, ke e â pwopa ne
ko ni nehi naîn. Ninaa, ke nina lé piténedehi ni pihuô
te Padué, ke lé pajuuju Iésu [22].
[18] Ke e te cuwo ticepwon ali dragon.

† *11.19 Ébéru 9.4; Pii Beetihi 8.5, 15.5, 16.21* †† *Mwopiapwo—Lé mu lang ni 10 patén de Padué. Omehi Deutéronome 10.1–5 me Ébéru 9.4. A ocine ko a bwo pimu ibu te Padué me a bele ten.* ‡ *Tihinaado na ubwo—ai Pwocihe na ubwo.* ‡† *Ute na te junihe ubwo, ke te junihe bwala—Grêle.* ‡‡ *Toomwo na tawiieng ko a téale—A ocine ko a bele te Padué, he na e wie mulang wo pa Mesia, pa Naî Padué. A bele te Padué, ke wo lépwo Isaraéla, ke é jenaa, ke caa ati nina lé âcéi Iésu.* ‡‡† *12.2 Miché 4.10* ‡‡‡ *12.3 Daniel 7.7* § *Dragon—Ne ha a cihedéé te lépwo Juif, ke a paile na te junihe ubwo nang, na e mu ha anumwihi. A niin mwo pie Léviatan (Psaume 74.14). É ne éni, ke a dragon, ke a céiu niin pie Caatana. Omehi a niide a tii 9.* §† *12.4 Daniel 8.10* §†† *A céiu duaa—Grek: A céiu duaa mu ko ni duaa na cié.* §‡ *12.5 Psaume 2.9; Ésaïe 7.14, 66.7; Pii Beetihi 19.15* §‡† *Melé—Da (désert). A duaan na ticie hen.* §† *12.7 Jude 1.9* §‡ *Ni duéé ten—Grek: Ni âcélo ten. Éni, ke a bwopiinen pie ni âcélo na ta jélé, na nye pii kolé pie, ni duéé.* §§† *12.9 Genèse 3.1,14; Luka 10.18, 22.31; Pii Beetihi 20.2*

§§‡ *12.10 Job 1.11; Zakari 3.1* §§§ *12.12 Ésaïe 44.23, 49.13* 18 *E tai êgi toomwo—Hiwon ni naado jenaa, na pwohewii a bwo celuimi lépwo Isaraéla koja pa daame Faraô mu Aigupito. Omehi Exode 1.22; 14.8; 19.4; Nombres 16.31–33.* 19 *12.14 Daniel 7.25, 12.7* 20 *Cié ni jo, ke pwo a behin—A bwopiinen pie: 42 ni wole: 1260 ni tan. Omehi Pii Beetihi 11.2–3. Grek: Ha a benaamwon na céiu, me ni benaamwon, me a céiu bebehi benaamwon.* 21 *12.17 Pii Beetihi 11.7* 22 *Lé pajuuju Iésu—ai Lé te cumang ne ko a juuju na e habwii wo Iésu.*

2 <δ> Pa iténaado mu he jié

13 [†]Ke é ali pa iténaado na e taawie mu he jié. Ke a
wota na 10 ni gi ten, ke 7 ni punin. É pwo ni pé-
taapwo gi ten, ke e mu pwon ni kuron. Ke é pwo ni pé-
taapwo punin, ke e mu pwon a nii na e pihooni Padué.
2 [††]A één, ke pwohewii a *léopard†*. Ni an, ke pwohewii
ni a *ours*, ke a pwon, ke pwohewii a pwo liô [‡]. Ke e ne
ten a niihen na ali dragon, ke a atebwo he daame ten,
ke a pihuô ten na junihe ubwo. 3 [‡†]Ke pwo ahinaado ko
a céiu puni pali iténaado, ke te junihe ubwo, ke
pwohewiin heme e caa mele. Kehe icehi ana caa te
mali mwo, ke caa wâé.
Ke lé picedieng ati ne ni apulie pwo bwohemwo, ke
lé âcéin. 4 Ke lé pipaunueng, ke lé pii pie: «Woo celi
pwo niihen pwohewii pa iténaado? Woo celi jan me e
pwobwonieng? Te tice!»
Ke lé pipaunu mwo ali dragon, be weeng na e ne ten
a junuun.

E pii me ta Padué

5 [‡‡]E caa te hegi wo pa iténaado, me e pii ni pwooti na
ta ne ko Padué, ke ne ten a pihuô he na 42 ni wole.
6 Ke e te junihe pii me ta Padué me a niin, me a ateb-
wo ten ne he miiden, me ati nina lé mu lang.
7 [‡‡†]Ke e caa te hegi a junuun me e pwopa, ke me e
piwéden koja ni apulie te Padué. Ke e caa te hegi mwo
ni pihuô, ne ko ati ni apulie pwo bwohemwo: ati ni
pwomwoiu, me ni pati apulie, me ni amu, me ni bele.
8 [‡‡‡]Ke lé tai pipwoun den ati ne ni apulie pwo bwohem-
wo na time uce tii ni niilé ne ha a Tii te pa *Nahi Muto,
ha atabuhi ko a bwohemwo. Wo pa Nahi Muto, ke
weeng kuti pana e caa mele, beme e *âpwailo.
9 [Woéo Ioane na é tii a tii ce, ke é pii pie]: Wo paceli
pwo ce pwojéénen me e téne, ke wâé heme e téne!
10 [§][Be o pwotahi ne ko ni apulie te Padué.] Lé o
pwokarépu ne ce béén, ke o taunu ce béén. Kehe wâé
heme lé imwi mangihi a céihi telé, ke me lé cumang
[ne he celi e o tuie ne kolé].

3 <δ> Pa iténaado mu he pule

11 É alecehen, ke é ali pa céiu iténaado, na e taa tuie
mu he pule. Ke a wota na alo ni gi ten, pwohewii ni gi
te ni nahi muto, kehe icehi ana a patin he e cihe, ke
pwohewii a dragon. [Ke a niin mwo pie pa péroféta
agele [§†].] 12 Ke e penem me de pa iténaado: ali wota
ânebun, li caa mali mwo ali ahinaado kon. Be e hegi
koja pali iténaado ati a pihuô ten, me a junuun.
Ke e cuwoko ati ni apulie pwo bwohemwo, beme lé
pimiibule, ke pipwoun de pali iténaado li caa mali mwo
ali ahinaado kon. 13-14 [§††]Ke e pwo ni inenaado na te ju-
nihe ubwo, ko ni pipwojunuun, ne he pwahamii pali
iténaado. Be e neole a miû mu he miiden, ke lé tai
téetihi ne ni apulie pwo bwohemwo. Ke ne ten me e
pahaulilé, ke e huôhi ne telé me lé pwo ace déme pali
iténaado li caa mali mwo ali ahinaado kon [§‡].

E pamulipihi a déme iténaado

15 Wo pa béalohe wota naa, ke wo pali péroféta
agele, ke e hegi a pihuô me e pamulipihi ali déme ité-
naado. Ke e ne te ali démen me e cihe, ke me e taunu
ati ni apulie na time lé uce pipaunueng. 16 [§‡†]Ke e cu-
woko ni apulie ati, me lé hegi a inen ne ko ni ilé ne
pwo jui, ai é ne mwo pwo ni bwaadelé. E wonaa te ati
ni apulie na piubwo jélé me nina piwahin jélé, ke ni
béén na pwo naamuulé, ke nina tice delé, ke ni *apen-
em tice ja kon, ke ni apulie na time uce ni apenem tice
ja kon [§†]. 17 Ke te tice apulie celi jan me e pi-icu heme te
tice inen. A inen naa, ke a nii pali iténaado, me a
numéro na a ocine ko a niin [§‡].
18 [Woéo Ioane na é tii a tii ce, ke é pii tewé pie]: Wo
pace apulie celi e pitemang, ke wâé heme e temehi ehi
a *numéro* te pali iténaado. Be a *numéro* ten, ke a nii
pa céiu apulie: Ke 666 [§§†].

4 <δ> Pipaunu pa Nahi Muto

14 [É alecehen, ke é alihi mwo ni béé naado na o
bo tuie]: É ali pali *Nahi Muto, he e ko cuwo pwo
a juwole *Sion. Ke lé ko mu pelen ne ni apulie na
144000 jélé [§§‡]. Woélé ati, ke caa tai tii ne pwo
bwaadelé a niin, ke a nii Caa ten.
2 [§§§]Ke é téne a pwocihe, na e âbé mu he miiden, na
pwohewii ni tihi gitar celi te junihe hiwon. Te junihe
ubwo a tihin, pwohewii a éé tabe pwobwaatéép [18] na
te junihe ubwo, ke a huu he a tikekele. 3 [19]Ni apulie
naa, ke lé pwonyebi ânebuhe a atebwo iitihi, ke é he
pwahamii ni âcélo na paa jélé, na pwohewii ni wota,
me ni ukéiu na 24 jélé. Ke mwo coho a nyebi telé, ke te
tice pace céiu apulie celi e temehi, kehe te icehi ni
144000 na caa celuimilé mu pwo bwohemwo.

---

† *13.1 Pii Beetihi 12.3, 17.3,7–12* †† *13.2 Daniel 7.4–6*
‡ *Léopard, be e te junihe téte; Ours, be te junihe bwali ni piim-wodéin; Liô, be te junihe bwali ke ânyee ni pecuwon.* ‡† *13.3 Pii Beetihi 17.8* ‡‡ *13.5 Daniel 7.8,25, 11.36; Pii Beetihi 11.2* ‡‡† *13.7 Daniel 7.21; Pii Beetihi 11.7* ‡‡‡ *13.8 Psaume 69.29; Pii Beetihi 17.8, 20.12,15, 21.27* § *13.10 Jérémie 15.2, 43.11; Pii Beetihi 14.12* §† *Pa péroféta agele—Omehi Pii Beetihi 16.13 me a note*

§†† *13.13–14 1 Rois 18.24–39; Mataio 24.24; Pii Beetihi 19.20*
§‡ *Li caa mali mwo ali ahinaado kon—ai Li e caa mulie mwo.*
§‡† *13.16–17 Pii Beetihi 14.9–11, 16.2, 20.4* §† *Ni apenem tice ja kon, ke ni apulie na time uce ni apenem tice ja kon—Esclaves et personnes libres.* §‡ *He pwo ébéru, ke grek, ke ni béé pwocihe, ke ni pétaapwo atii, ke te pwo a jéhin na e te â ko ni muko atii.*
§§† *666—Âcehi a bwo niimihi nen de lépwo Juif, ke 6, ke a numéro te ni apulie. 666, ke a numéro te pana nimen me e tebwo pwo a atebwo te Padué.* §§‡ *144000 jélé—Omehi note*
§§§ *14.2 Pii Beetihi 1.15, 19.6* 18 *Pwohewii a éé tabe pwobwaatéép... ai Pwohewii ni jié na nihe ubwo.* 19 *14.3 Ésaïe 42.10; Pii Beetihi 5.9, 7.4*

4 Woélé, ke ni apulie na time lé uce pwo me alili ni
mulihelé, ne ko ni toomwo pwopwaaden [†]. Lé te pi-
paciitilé, ke lé âcéi pa Nahi Muto ati ne he na e â lang.
Be e caa pwocuhilé [††] mu hadenii ni apulie, beme lé
bécéiuhe âpipati ne te Padué, me pa Nahi Muto.
5 Time lé mu uce gele. Ke te tice ta pwo telé.

5 <δ> A pwooti te ni âcélo

6 Ke é ali mwo pa céiu *âcélo na e ko téé ko miiden,
beme e â pipatemehi te ni apulie pwo bwohemwo a
*Pwooti Wâé na e dieli mwo, ne ha ati ni amu, ke ati ni
pwomwoiu, me ati ni pati apulie, me ati ni bele.
7 Ke e toii da pie: «Geé paciiti Padué, me pipaunueng
ne ha *a wâé ten! Be e caa tuie a benaamwon, na me
e tauti ni apulie pwo bwohemwo hen. Pipwoun de
pana e tabuhi a miiden me a bwohemwo, me a jié, me
ni acaamatabe!»
8 [‡]Ke e âbé alecehen wo pa béalohe âcélo, ke e toii da
me ubwo pie:
«E caa tupwo, e caa tupwo
ali pilehe Babulona [‡†]!
E pwo me lé ûdu
a tabe megele ten
ne ni amu ati.
Ke lé pipule hauli
pwohewiieng.»

9 [‡‡]Ke e âbé alecehen wo pa béciéhe âcélo, ke e pii ha a
patin na ubwo pie: «Mepie pwo pace apulie celi e pi-
paunu pa iténaado me a démen, ke me e hegi a inen
ne pwo bwaaden, ai é ne pwo a in, 10 [‡‡†]ke e o te ûdu
mwo weeng, a tabe megele ko a okéé te Padué, na
time uce tahagéi, na céihi ne ha a béûdu ko a okéé
ten. Ni apulie naa, ke lé o te junihe picani ne ha a miû,
me a dep na éle, ne he pwahamii ni âcélo iitihi, me pa
Nahi Muto.
11 [‡‡‡]«Tee taa dieli mwo a muu a miû na e pwo me lé
te nihe picani. Nina lé pipaunu pali iténaado me a dé-
men, ke lé hegi a ine a niin, ke time lé uce mwaale,
heme pwang ke bwén.»
12 [§]Nina élé ko Padué, ke me lé ténedehi ni patén
den, ke me lé cumang ne he ni céihi telé ne ko Iésu [he
ni picani].
13 Ke é téne a pwocihe na e âbé mu he miiden, na e
pii pie: «Go tii pie: “*Adéi nina lé mele, tabuhi jenaa,
mu ko a bwo céihi telé ne ko Padaame!”»
E pii na a *Jenen Iitihi pie: «Éa, be lé o mwaale koja ni
téé me ni picani telé. Ke lé o hegi ni cemelé mu ko ni
penem delé [§†].»

6 <δ> Pitii âdaanu

14 [§††]É niê ngemwo, ke é ali pa *Nahi Apulie [§‡], he e ko
tebwo ha a nii na pwojo. Ke e pwobo ha a kuron na
mwani megele, ke e pé a bépwopwi na te junihe âny-
ee.
15 Ke é ali mwo pa céiu âcélo na e wie mu ha a
*mwaiitihi [§‡†] [jeda he miiden]. Ke e toii da céii pali e
tebwo ha ali nii pie: «Go penem ko a bépwopwi tem!
Be caa tuie a benaamwon ko pitii âdaanu [§†], be caa
pun ni âdaanu!»
16 Ke e tahi ole pwo bwohemwo ali bépwopwi ten wo
pali e tebwo ha ali nii, ke e pitii âdaanu ati pwo a
bwohemwo.
17 Ke é alecehen, ke e wie mu ha a mwaiitihi he mi-
iden wo pa céiu âcélo. Weeng mwo, ke e te pé mwo a
bépwopwi na te junihe ânyee.
18 [§‡]Ke pwo pa céiu âcélo na e âbé mu ko *apwoâp-
wailo, na jan ne kon me e pihuôhi a miû. Ke e toii da
céii pali e pé ali bépwopwi li te junihe ânyee pie: «Go
penem ko a bépwopwi tem, na te junihe ânyee, ke go
tahagéi ni jele ace tabe megele pwo bwohemwo! Be
caa megele.»
19 Ke e tahi ole pwo bwohemwo ali bépwopwi ten wo
pali âcélo. Ke e tahagéi li jele ace tabe megele pwo
bwohemwo. Ke e tahi nge ha a mwopwoti tabe
megele ko a okéé te Padué. 20 [§§†]Ke lé hegeti li ace tabe
megele, ne ha a mwopwoti nen ne pwomwo koja a
pwomwo ubwo. Ke e tée a cewéle, ke e pwice nge he
na *300 kilomètre*, ke e taa die ko a paapwo haricaan.

7 <δ> Pwopweehi ni 7 apwohi

15 É alihi ne he miiden a céiu inenaado na te juni-
he ubwo, ke é téetihi: 7 ni *âcélo na lé pé ni 7
apwohi. Weengaa kuti ni bénebwéne picani, be a okéé
te Padué, ke e o caa cuwo ne kolé.
2 Ke é alihi a céiu jié na pwohewii ni kéle, na pwo miû
hen. Ke é alihi nina lé piwéden koja pali iténaado me a
démen, ke a *numéro* na e habwii mwo a niin, he lé ko
cuwo pwo a jié na piniêdiihi, ke lé pé ni gitar te Padué.
3 [§§‡]Lé pwo a nyebi te *Moosé, pa eabwé te Padué, ke a
nyebi te pa *Nahi Muto:
«Te junihe ubwo ni penem dem,

† *1re phrase—A ocine ko a mulie na wâé ne he pwahamii Padué, be te tice ta hen.* †† *Pwocuhilé—A ocine ko a bwo pipatupwo na a mulihe Kériso.* ‡ *14.8 Ésaïe 21.9; Jérémie 51.7,8; Pii Beetihi 17.2, 18.2,3* ‡† *Babulona—Omehi mwo Babulona ne ha a Niinaado (Vocabulaire) ha anebwén ko a tii. Ocine ko ati lépwona lé cubwoni Padué, ke pwotahi ne ko ni apulie ten.* ‡‡ *14.9 Pii Beetihi 13.12–17* ‡‡† *14.10 Genèse 19.24; Psaume 75.9; Ésaïe 51.17,22; Jérémie 25.15–16; Ézékiel 38.22; Pii Beetihi 16.19, 20.10, 21.8* ‡‡‡ *14.11 Ésaïe 34.10* § *14.12 Pii Beetihi 13.10*

§† *Dernière phrase—ai Ni penem delé, ke pajuujulé. Grek: Ni penem delé, ke te piâcéilé.* §†† *14.14 Daniel 7.13* §‡ *Pa Nahi Apulie—ai Pa apulie na pwohewii pa Nahi Apulie (Iésu Kériso).* §‡† *Mwaiitihi—A ocine cehi, be te tice ju mwaiitihi celi e jeda he miiden. Omehi Pii Beetihi 21.22.* §† *Pitii âdaanu—Récolter. Wieli a ocine ko ni apulie ati, na o todelé ne ha a tautinaado te Padué (Osé 6.11), ai te ni apulie te Padué cehi, na lé bo taa ha a Mwametau ten (Maréko 4.29).* §‡ *14.18 Joël 4.13* §§† *14.20 Ésaïe 63.3; Pii Beetihi 19.15* §§‡ *15.3 Exode 15.1; Psaume 139.14, 145.17*

ke ubwo a wâé tem, go Padué!
Te junihe pwo niihem
ne ko ati ni naado.
A pwodaame tem
ati ne ko ni bele!
Mwomwon ni pwaadeniim!
4 †Te wogo cehi na go iitihi.
Te wogo cehi Padué.
Woo pace apulie
celi time uce mwotieng kom?
Woo pace apulie
celi time e o uce pipaunuko?
O te tice paceli te ju céiu nang!
Lé o tai âbé ne ni bele,
ke lé o pimiibule
ne he pwahamiim.
Be lé caa tai alihi
ni penem dem na wâé!»

7 mwotabe ko a apwohi <ε>

(Pwahamii tii: 15.5—16.21)

5 ††É alecehen, ke é omehi, ke é alihi a *mwaiitihi na
pwo ko mwaanu, he tehi ne he miiden. 6 Ke lé wie ne
ni âcélo na 7 jélé, na lé pé ni 7 apwohi ‡ na te junihe
ubwo. Ke lé cuwohe ni epwén na pwojo pwomelaan.
Ke lé cie ni bwaangelé ko ni taihena na mwani megele.
7 Ke pwo pa céiu béé lépwo âcélo na paa jélé na lé
pwohewii ni wota, na e muko ne te lépwo 7 âcélo naa,
ni mwotabe mwani megele, na oba ko a okéé te
Padué, pana e *mulie dieli mwo.
8 ‡†Ke te oba kuti ali mwaiitihi ko muu miû, mu ko a
bwo ubwo na a wâé te Padué, me a junuun. Ke te tice
pace céiu apulie celi jan ne kon me e taa ha ali mwaiiti-
hi, heme mwo time uce pacuwohi ni apwohi na 7 te ni
7 âcélo.
16 É alecehen, ke é téne a pwocihe na ubwo, na e
âbé mu ha ali *mwaiitihi, na e pii te lépwoli 7
*âcélo pie: «Geé â céihi ole pwo bwohemwo ni 7
mwotabe ko a okéé te Padué.»

1 <ε> Ni tongo

2 ‡‡E ân wo pa bécéiuhe âcélo, ke e céihi ole pwo
bwohemwo a mwotabe ten. Ke e te tuie kuti ni tongo
na te junihe ta ke mwiihi, ne ko nina e kolé a ine pa ité-
naado, me pipaunuhi a démen.

2 <ε> A jié na megele

3 ‡‡†Ke e âbé wo pa béalohe âcélo, ke e céihi a
mwotabe ten ne he jié. Ke te bitehi kuti a jié, ke
megele tooli, pwohewii a cewéhe pa apulie na e caa
mele. Ke lé te tai mele ati ni naado na lé mu he jié.

3 <ε> A éémwa na megele

4 Ke e âbé wo pa béciéhe âcélo, ke e céihi a mwotabe
ten, ne he ni éémwa, me ni acaamatabe; ke te cewéle
kuti. 5 Ke é téne pa céiu âcélo, na e pihuôhi ati ni tabe,
he e pii te Padué pie:
«Te wogo cehi
pana go mwomwon!
Be wogo jenaa,
ke wogo ânebun!
Wogo pana go iitihi.
Mwomwon ke juuju
a bwo tautilé tem.
6 [Be lé pwo ana ta]:
Lé pwo me tée
a cewéhe a bele tem
me ni péroféta tem.
Ke go te paûdulé mwo
ko a cewéle,
beme a cuhinaado telé!»

7 ‡‡‡Ke é téne mwo a pwocihe na e âbé mu pwo ali *ap-
woâpwailo, na e pii pie:
«Éa, go Padaame,
Padué na pwojunuun
ne ko ati ni naado:
Be juuju, ke mwomwon
ati ni tautinaado tem!»

4 <ε> A éle

8 Ke e âbé wo pa bépaahe âcélo, ke e céihi a
mwotabe ten ne pwo a téale. A téale, ke e hegi a
junuun me e éle ni apulie ko a miû kon. 9 §Ke te junihe
éle kuti ni apulie ko a éle na te junihe pwo niihen. Ke lé
pii me ta a nii Padué na pwojunuun, na e ne ni apwohi
naa. Kehe time lé uce pitaatééhi ni mulihelé, ke time
uce nimelé me lé temehi a bwo ubwo Padué.

5 <ε> A bwén

10 §†Ke e âbé wo pa bénim he ni âcélo, ke e céihi a
mwotabe ten, ne pwo a atebwo te pa iténaado. Ke a
bwén, ke e tawii a mwametau te pali iténaado. Ke lé pi-
wii ni upehelé ne ni apulie, ko ni bwo picani telé. 11 Ke
lé pii me ta Padué he miiden, watihen ni bwo picani

† 15.4 Psaume 86.9; Jérémie 10.6–7 †† 15.5 Exode 38.21 ‡ Apwohi—Malheur, plaie, fléau. ‡† 15.8 1 Rois 8.10–11; 2 Chroniques 5.13–14; Ésaïe 6.4 ‡‡ 16.2 Exode 9.10; Pii Beetihi 13.12–17 ‡‡† 16.3–4 Exode 7.17–21 ‡‡‡ 16.7 Psaume 19.10; Pii Beetihi 15.3 § 16.9 Pii Beetihi 9.20–21 §† 16.10 Exode 10.22; Ésaïe 8.21–22

telé, me ni ahinaado kolé, kehe time lé uce pininim me
lé cuwo koja ni ta pwo telé.

6 <ε> Meiu a éémwa Eufrate

12 [†]Ke e âbé wo pa bé6 he ni âcélo, ke e céihi a
mwotabe ten ne ha a éémwa ubwo Eufrate, ke te ju
meiu kuti ali éémwa. Beme o bo a pwaadeni lépwo
daame na lé bo âbé mu ha a duaan na e taa tuie hen a
téale.
13 Ke é alecehen, ke é alihi ni duéé na cié jélé,
pwohewii ni gérénuen [††]. Ke lé wie mu pwo a dragon,
ke é mu pwo pa iténaado, ke é mu pwo pa péroféta
agele [‡].
14 [‡†]Be e nelé bé wo *Caatana, beme lé pwo ni *in-
enaado na pwojunuun. Lé â too ni daame ati pwo
bwohemwo, be nimelé me lé neibulé, ne ko a pa he a
tan ubwo te Padué na te junihe pwojunuun.
15 [‡‡]E pii wo Padaame pie: «É bo mwojuia mwobé [‡‡†]
[ke é o patéetikewé] pwohewii pa abune [he bwén]. Ke
*adéi pana time e uce pule, ke e te cile ni epwénen ne
cebwon, beme time e o uce engen heme te tice naa-
muun, ke me time o uce tanim nang, heme lé alieng
ne ni apulie.»
16 [‡‡‡]Wo lépwoli duéé, ke lé taineibu ni daame pwo
bwohemwo, ne ha a duaan na pii kon he pwo *ébéru
pie Armaguédon.

7 <ε> Penem a bwohemwo

17 Ke e âbé wo pa bé7 he ni âcélo, ke e céihi a
mwotabe ten nge ko miiden. Ke é téne a pwocihe na
ubwo na e âbé mu pwo a atebwo te Padué, ne ha a
mwaiitihi, na e toii da pie: «Caa tai cuwo ati!»
18 [§]Ke ilehi, ke pwo ni pwocihe, ke e huu wo tikekele,
ke pwo a penem bwohemwo, na te junihe pwo niihen.
Tabuhi he pwo ni apulie pwo bwohemwo, ke time
genye uce téele alihi ace penem bwohemwo celi won-
aa. 19 [§†]Ke tanahi ni pwomwo ubwo ne pwo bwohem-
wo. Ke pipii me cié mu ko a pwomwo na junihe ubwo
[§††]. Ke time e uce neuhi *Babulona wo Padué, ke e pwo
me e ûdu ha a mwotabe na oba ko tabe megele ko a
okéé ten na ubwo.
20 [§‡]Ke tieden ati ni één, ke caa time nye uce alihi ni
juwole. 21 [§‡†]Ke lé te tupwo kuti mu he miiden ni aceute
na pwo *40 kilo*, na bwala. Ke lé tanahi ni apulie. Ke lé
pii me ta Padué, watihen a apwohi na ubwo ko a ute
na bwala. Be te junihe ubwo a apwohi naa.

Ê toomwo pwopwaaden Babulona

17 [§†]É alecehen, ke e âbé céiiéo wo pa céiu béé lép-
woli 7 *âcélo, li lé céihi li 7 mwotabe. Ke e pii
tong pie: «Go âbé, me é habwii tem a cuhinaado [na e
bo ne wo Padué] te ali pwomwo ubwo li e mu ko jije ni
tabe na hiwon [§‡], na pii kon pie 'Ê toomwo pwop-
waaden, na te junihe ta nang'. 2 [§§†][Be te junihe mwiihi
ni penem den.] Be lé pipule [§§‡] me ati ni daame pwo
bwohemwo. Ni huô ten, ke pwohewii a tabe megele,
na e ne te ni apulie pwo bwohemwo, beme lé tai piolo,
ke me lé pipule hauli me weeng.»
3 [§§§]Ke e âbé kong a *Jenen Iitihi, ke e pééo nge ha a
melé wo pali âcélo. Ke é ali ê toomwo na e tebwo pwo
a wota na megele, [pali iténaado [18]]. Ke 7 ni puni a wo-
ta naa, ke 10 ni gi ten, ke tawiieng he ni niinaado na
pii me ta Padué kon.
4 [19]Wo êgi toomwo, ke e cuwohe a epwén na pun ke
megele [pwohewii ni epwéne lépwo daame, me ni
apulie na piubwo jélé]. Ke te ju oba nang ko mwani
megele, ke *perle*, ke ni péi na ubwo ni cuhin, na
pwomelaan. Ke e pé a mwotabe mwani megele, na
oba ko ni naado na mwiihi. Be ni naado na ta ko ni
bwomu ten na te junihe ta. 5 Ke tii ne pwo bwaaden a
nii na neduwohi, na pii pie:

BABULONA NA TE JUNIHE UBWO:
NYAA TE NI TOOMWO PWOPWAADEN,
ME ATI NI HUÔ NA MWIIHI
NE PWO BWOHEMWO.

6 [20]Ke é alihi pie e piolo, be e caa junihe ûdu a cewéhe
ni apulie te Padué na taunulé mu ko a céihi telé ne ko
Iésu.

Pii te Ioane a bwopiinen

É omeeng, be é te junihe téetieng. 7 [21]Ke e pii tong
wo pali âcélo pie: «É ko ade na go téetieng? É bo pii
tem a bwopiinen na neduwohi ne ko ê toomwo naa,
me a wota na e ko pééeng: [pali iténaado] li 7 li punin,
ke 10 ni gi ten.
8 [22]«A wota na go alihi, ke e mwo te mulie bwolihi, ke-
he é jenaa, ke caa tieeng. Ke e bo taamwobé, mu ha a
pwon na te tice anebwén kon [23], beme e â pipatiede-

---

† *16.12 Ésaïe 11.15* †† *Gérénuen—Wieli a ocine ko a pwooti te lépwo duéé na mwiihi.* ‡ *Pa péroféta agele—Tabuhi mu ko a niide a tii ce, ke a béalohe wota, na e taa tuie mu he pule (13.11–15), ke a niin pie, pa péroféta agele (omehi 19.20; 20.10).* ‡† *16.14 Pii Beetihi 19.19* ‡‡ *16.15 Mataio 24.43–44; Pii Beetihi 3.3* ‡‡† *É bo mwojuia mwobé—A bénebwéne bwo tuiebé te Iésu.* ‡‡‡ *16.16 Zakari 12.11* § *16.18 Pii Beetihi 4.5, 8.5* §† *16.19 Pii Beetihi 14.10* §†† *Pwomwo... Wieli Babulona (ocine ko Rome. Omehi a note* §‡ *16.20 Pii Beetihi 6.14* §‡† *16.21 Exode 9.23–24; Pii Beetihi 11.19*

§† *17.1 Jérémie 51.12–13* §‡ *Pwomwo ubwo... Babulona âneb-un, ke a ocine ko Rome, na junihe ubwo ha a benaamwon de Ioane. Ke a ocine ko ati ni pubu apulie na time lé uce paciiti Padué.* §§† *17.2 Ésaïe 23.17; Jérémie 51.7; Pii Beetihi 14.8* §§‡ *Lé pip-ule—A mulie pwopwaaden (prostitution), ke a ocine ko a bwo pi-paunuhi ne ni duéé hauli. Ke a ocine mwo ko a bwo time uce paciiti Padué.* §§§ *17.3 Pii Beetihi 13.1* 18 *Pali iténaado—Omehi Pii Beeti-hi 13.1.* 19 *17.4 Jérémie 51.7; Pii Beetihi 18.16* 20 *17.6 Pii Beetihi 18.24, 19.2* 21 *17.7 Pii Beetihi 13.1* 22 *17.8 Daniel 12.1; Pii Beetihi 11.7, 13.7* 23 *Pwon na te tice anebwén kon—Omehi note*

nieng. Ke lé o téetieng ne ni apulie pwo bwohemwo:
nina time uce tii ni niilé ne ha a tii ko a mulip, ânebuhe
a bwo tabuhi na a bwohemwo.
9 «Wo pana e tauti ehi ni naado, ke wâé heme e
temehi ni, pie: Ni 7 punin naa, ke ni cuwo nahi juwole
na 7 †, na e mu pwon ê toomwo naa. Ke te ni daame
na 7 jélé. 10 Be lé caa tupwo ne nina nim mu kolé, ke e
mwo te mu wo pa céiu. Ke mwo te tie pa céiu. Ke
hemepie e bo tuie, ke time o uce bwolihi ace bwo mu
ten. [Be e caa te pacuwohi anaa wo Padué.]
11 «Wo pali iténaado li e mulie ânebun, ke caa tieeng,
ke weeng kuti pa bé8 he ni daame. Be te pa céiu béé
lépwoli 7 daame ânebun. Ke e bo mwojuia mwo, beme
e bé8 mwo he ni daame, ânebuhe a bwo pipatiede-
nieng.
12 ††«Mepwo ni gi ten, na go alihi, ke ni 10 daame, na
mwo te tice mwametau telé. Ke o te ju ne telé cehi a
cuwo benaamwon na time uce bwali ‡, me lé pihuô
hen, me pa iténaado.
13 «Te céiu a bwo niimihinaado telé, me lé ne te pali
iténaado ni junuulé, me a mwomwon me lé pihuô.
14 Be lé bo pwopa ne ko pa *Nahi Muto. Kehe icehi ana
e o te piwéden kojalé. Be te weeng kuti pa Apihuô te ni
apihuô, ke e Daame he ni daame. Ke lé o tai piwéden
me weeng ‡† ne nina e todelé wo Padué, ke pipégalilé,
na lé cumang ne he ni céihi telé.»

Lé tééti êgi toomwo wo lépwo daame

15 E pii tong mwo wo pali âcélo pie: «Go alihi ni tabe
na hiwon, he na e mu lang wo êgi toomwo pwop-
waaden, ke ni puapulie, me ni pati apulie, me ni amu,
me ni bele.
16 ‡‡«Ni 10 gi ten na go alihi, ke pa iténaado, ke lé bo
tééti êgi toomwo pwopwaaden. Lé bo pé kojaeng ati
nina eten, ke lé bo pwo me tice naamuun. Lé bo wii a
één, ke lé bo tahi da pwo miû ni nehin.
17 «Lé wonaa, beme lé pacuwohi a bwo niimihinaado
te Padué. Be weeng kuti na e ne a bwo niimihi nen
naa, he ni pwonimelé, beme lé tai piténelé, me lé ne te
pa iténaado ni pwodaame telé. Ke o wonaa dieli ha ace
bwo pacuwohi ati na ali e caa mi pii wo Padué.
18 «Mepwo é ne ko ê toomwo naa, na go alieng, ke a
pwomwo na junihe ubwo na e pihuôhi ati ni daame
pwo bwohemwo.»

7 pwooti ko babulona <ζ>

(Pwahamii tii: 18)

18 É alecehe ninaa, ke é ali mwo pa céiu *âcélo na
e opé mu he miiden, ke ne ten a junuun na ub-
wo. Ke pwéélang pitihi a bwohemwo *a wâé ten.

E tautieng wo Padué

1 <ζ> O tupwo Babulona

2 ‡‡†Ke e toii da pie ‡‡‡:
«E caa tupwo, e caa tupwo
ali pilehe *Babulona.
É jenaa, ke lé caa mu lang
ne ni iténaado.
Caa a ataduwo te ni jenen na ta,
ke ni toto meni na *mwiihi.
3 Be e pwo me lé ûdu
a tabe megele ten
na ati ni bele
ke ni daame pwo bwohemwo.
Ke lé pipule hauli me weeng.
Ke pwo naamuu
ni a-icu pwo bwohemwo
mu ko ni huô ten na ta.»

2 <ζ> Te junihe ubwo a cuhinaado ten

4 §Ke é téne a céiu pwocihe bé mu he miiden, na e pii
pie:
«Go wie koja Babulona,
wogo a bele tong,
beme time go bo uce mu
he ni huô ten na ta,
ke me time go uce picani
ne he ni apwohi na ubwo
na é bo ne ten.
5 §†Éa, ni ta pwo ten,
ke pitahipwon die he miiden.
Ke wo Padué,
ke time e uce pineuhi
ni ta pwo ten.
6 §††Wâé heme pwocuhinaado ten
âcehi ati nina e pwo.
Ne ten aceli junihe ubwo
koja ana e pwo.
Paobaanihi a mwoûdu ten.

† *Ni cuwo nahi juwole na 7—A ocine ko a pwomwo ubwo Rome, na bahi ne pwo ni nahi juwole na 7. Lépwo 7 daame, ke wieli ce béé daame (empereur) nelang.* †† *17.12 Daniel 7.7,24* ‡ *Cuwo benaamwon na time uce bwali—Grek: A inetéale na te ju céiu.* ‡† *Lé o tai piwéden me weeng—ai Lé o mu me weeng.* ‡‡ *17.16 Pii Beetihi 18.8*

‡‡† *18.2—3 Ésaïe 13.21, 21.9, 34.11—14; Jérémie 50.39; Pii Beetihi 14.8* ‡‡‡ *Wieli a bécéiuhe pwooti ko Babulona, ke e mu ha a pwahamii tii 17.* § *18.4 Ésaïe 48.20; Jérémie 50.8, 51.6,45; 2 Korénit 6.17* §† *18.5 Genèse 18.20—21; Jérémie 51.9* §†† *18.6 Psaume 137.8; Jérémie 50.15,29; 2 Tésalonik 1.6*

Be e ne a tabe megele ten
[beme e pwotahi ne ko ni bele].
Paobaanihi beme e te ûdu mwo
[ke me te nihe cunu nang kon].
7 †Te nihe eânimen ko a wâé ten,
me ni naamuunaado.
Ne mwo ten ni picani,
me ni doole tahagéi.
Be e pipii den pie:
“É tebwo pwo a atebwo
he toomwo daame,
ke time é o uce depwele,
ke time o uce piwahin jo.”
8 ††É mu ko anaa,
ke weengi ni apwohi me den:
O tupwo ne huîin a mele,
ke a piwahin, ke a menele,
ha a tan na te céiu,
ke o éle nang ko a miû.
Éa, pwojunuu Padaame Padué
na e tautieng.»

Lé é niimieng ne ni apulie

3 <ζ> Lépwo daame

9 ‡Lépwo daame pwo bwohemwo, na lé pipule hauli
me weeng, ke lé téele ne kon, mu ko ni naamuun na te
junihe ubwo. Ke heme lé bo alihi a muu a miû na éle
nang kon, ke lé bo é, ke pihemun ne ko a pwomwo ub-
wo naa. 10 Ke lé bo cuwo ité kojaeng, be bwo mwotilé
ko ni picani na e mu hen. Ke lé bo pii pie:
«Mwoli Babulona!
Mwolihi a pwomwo ubwo!
Tanahi me tieeng ‡†,
ha a inetéale na te ju céiu!»

4 <ζ> Lépwo api-icu

11 ‡‡Lé é niimieng, me pihemun wo lépwo api-icu éni
pwo bwohemwo, be caa tice apulie celi me lé pwocuhi
ni âicu telé. 12 ‡‡†[Be weeng na e mu pwocuhi ati ni naa-
do] na te junihe ubwo ni cuhin, na lé mu icuhi:
Ni mwani megele, me ni mwani pwojo;
Ni péi na te junihe ubwo ni cuhin;
Ni toto mwaanu na te junihe wâé;
Ni ba-acuwo na ûde wâé;
Ni naado na pwo ko ni béokéé te ni *éléphant*‡‡‡;
Ni naado na pwo ko ba-acuwo;
Ni toki na mwoiu;
Ni péi na pwojo na te junihe wâé §;
13 Ni toto tabe ûde, me ni eti na ûde wâé;
Ni wie acuwo na ûde wâé heme nye cini;
Ni tabe megele, me géréén, me *farine*, me *blé*;
Ni paaci, me muto, me haricaan, me otuun;
Ni *apenem tice ja kon.

5 <ζ> Lépwo pwo mwani telé

14 Lé pii te a pwomwo ubwo wo lépwo a-icu pie:
«Ati ni âicu na nimem kon,
ke caa tieden mu pelem.
Ati ni naamuunaado na wâé,
ke caa tice dem kon.
Ati ninaa,
ke time go bo uce tooli mwo!»

15 §†Lépwo a-icu na pwo delé, ko a bwo icu ha a pwom-
wo ubwo naa, ke lé o cuwo ité kojaeng, ko ni bwo
mwotilé ko ce picani celi e o mu hen, ke lé bo é me pi-
hemun. 16 §††Ke lé bo pii pie:
«Mwoli Babulona!
Weeng na e cuwohe
ali mwaanu megele pun,
ke te junihe wâé,
ke ubwo a cuhin.
Ke oba nang ko mwani megele,
ke ni péi na pwomelaan.
17 §‡É he na te ju céiu inetéale,
ke te jan me tai tanahi
ati ni naamuunaado naa!»

6 <ζ> Lépwo a-engen pwo ong

Ati ni apihuô pwo ong, ke nina lé engen pwo ong, ke
ni apenem, me lépwo awoli ikua, ke lé caa mu ité ko-
jaeng.
18 §‡†É he lé alihi a muu a miû na éle nang kon, ke lé
toii da pie: «Mwo te tice ace pwomwo ubwo celi
pwohewii a pwomwo ubwo ce!»
19 §†Ke lé o é me pihemun, ke lé tahi muu pule ne he
ni punilé [ko ni bwo téé jélé]. Ke lé o wiikau ko pii pie:
«Mwoli Babulona!
Mwolihi a pwomwo ubwo naa,
be te junihe pwo naamuu
ati nina pwo ni ongelé he jié.
Ke é he na te ju céiu inetéale,
ke tanahi ati ninaa!»

20 §‡Miiden, go pipwodéén!
Caa tanahi a pwomwo ubwo!
Geé pipwodéén mwo,
wogewé ni apulie te Padué,
ni *apostolo, ke ni péroféta!

---

† 18.7 Ésaïe 47.7–9 †† 18.8 Pii Beetihi 17.16 ‡ 18.9–10 Ézékiel 26.17, 27.30–35 ‡† Tanahi me tieeng—Grek: Tautiko. ‡‡ 18.11 Ézékiel 27.36 ‡‡† 18.12 Ézékiel 27.12,13,22 ‡‡‡ Béokéé te ni éléphant—Défenses d’éléphant, Ivoire. § Péi na pwojo na te junihe wâé—Marbre.

§† 18.15 Ézékiel 27.31,36 §†† 18.16 Pii Beetihi 17.4 §‡ 18.17 Ésaïe 23.14; Ézékiel 27.27–29 §‡† 18.18 Ézékiel 27.32 §† 18.19 Ézékiel 27.30–31 §‡ 18.20 Deutéronome 32.43; Ésaïe 44.23; Jérémie 51.48

Éa, be e caa tautieng wo Padué
ko ni ta na e pwo tewé.

Bénebwéne pwooti kon

7 <ζ> O time bo uce alieng mwo

21 †Ke é ali pa âcélo na te junihe pwojunuun, na e pé
a péi na te junihe ubwo ††, ke e tahi ne he jié, ke e pii
pie: «O wonaa ace bwo pabetii Babulona, a pwomwo
na te junihe ubwo, ke o tahi taabwonieng. Ke time
genye bo uce alieng mwo. 22 ‡Ke time genye bo uce
téne mwo, ce pati gitar, me ce pwocuu oopwé, me ce
pwocuu tutu. O te tice pace apenem ko ba-acuwo me
toki celi te ju céiu nang. Ke time genye bo uce téne
mwo ce tihi bécemeii *blé*. 23 ‡†Ke o caa time bo uce
pwéélang mwo ce miû lang. Ke o caa time genye uce
téne mwo ce pwocihe te pa apiaten me ê mwoden.
«[O pé kojako, go Babulona, ati ninaa, watihen ni
huô tem na ta.] Be go pwohewii ni toomwo apwodooki
‡‡. Be lé pwo me lé pipatieden ati ni bele wo lépwo a-
icu tem, na caa junihe piubwo jélé ne pwo a bwohem-
wo ati.
24 ‡‡†«A céiu mwo, ke tée ne pelem a cewéhe ni
péroféta, ke a cewéhe mwo ni apulie te Padué, ke ati
nina taunulé ne pwo bwohemwo ‡‡‡.»

Nyebi ko piwéden ne he miiden

19 É alecehe ni naado naa, ke é téne a éénaado na
pwohewii ni pwocihe te nina te junihe hiwon
jélé, ne jeda he miiden. Lé toii da pie:
«Pwonyebi pipaunu Padaame!
Be e caa celuimikenye!
A den a wâé me a pipwojunuun!
2 §Juuju ke mwomwon
ni tautinaado ten.
E pwocuhinaado
te ê toomwo pwopwaaden
na e pwo me alili a bwohemwo,
ko ni huô ten na ta.
Ke e pwocuhinaado ten wo Padué,
be e taunu ni eabwé ten!»

3 Ke lé toii daamwo ne nina te junihe hiwon jélé pie:
«Pwonyebi pipaunu Padué!
Be tee taa dieli mwo a muu a miû
na e cini a pwomwo ubwo!»

4 Ke wo lépwo 24 ukéiu, me ni âcélo na paa jélé na lé
pwohewii ni wota, ke lé miibule, ke tidihi jililé he pwa-
hamii Padué ne pwo a atebwo he daame ten, ke lé toii
da pie: «Amen! Pwonyebi pipaunu Padaame!» 5 Pwo a
pwocihe, na e âbé mu pwo a atebwo he daame, na e
pii pie:
«Pwonyebi pipaunu Padué,
wogewé ati ni eabwé ten,
na geé pipaciitieng,
me céihi ne kon,
na ubwo gewé ke wahin gewé!»

E piaten wo pa Nahi Muto

6 §†Ke é téne a éénaado na pwohewii ni pwocihe te ce
apulie celi te junihe hiwon jélé. Te junihe ubwo a tihin,
pwohewii a éé a tabe pwobwaatéép §††, me a pwohuu
te a tikekele heme e huu me ubwo, he lé ko pii pie:
«Aléluia! Aléluia!
E pihuô wo Padué,
Padaame henye!
Te junihe pwo niihen
ne ko ati ni naado!
7 §‡Genye tai pipwodéén
me pituume,
ke genye pipaunueng!
Be, é jenaa, ke e piaten
wo pa *Nahi Muto.
Ke e pipwopweeng
ê toomwo na e pipégalieng
me ê mwoden.
8 Caa ne ten a epwénen,
na a mwaanu elélowo
na pwomelaan,
na tice alili hen.»

A mwaanu elélowo, ke ni penem na wâé, na lé muko
pwo ne ni apulie te Padué.
9 §‡†Ke e pii tong wo pali *âcélo pie: «Go tii pie: “*Adéi
nina todelé ne ko a piwiinaado ko piaten de pa Nahi
Muto.”»
Ke e pii mwo pie: «Juuju ni pwooti naa, be ni pwooti
te Padué.»
10 §†Ke é tidihi jiling he pwahamii pali âcélo beme é pi-
paunueng. Ke e pii tong pie: «Ûhu! Go nemwo wonaa,
be wogenyu, ke tai lupwo eabwé te Padué, pwohewii
ni béénye na lé *pajuujuhi pie, woélé ni apulie te Iésu
§‡. Te wo Padué cehi na me go pipaunueng. Éa, ati lép-
wona lé pajuuju Iésu, ke e mu kolé a *Jenen Iitihi na e

---

† *18.21 Jérémie 51.63–64; Ézékiel 26.21* †† *A péi na te junihe ubwo—A bwopiinen he pwo grek pie: Pwohewii ace paaeete celi ubwo. Omehi a déme mwohaii olive ha awieme tii.* ‡ *18.22 Ésaïe 24.8; Ézékiel 26.13* ‡† *18.23 Jérémie 7.34, 16.9, 25.10* ‡‡ *Go pwohewii ni toomwo apwodooki—Wieli a ocine ko a bwo ubwo ne ni pwonime ni apulie, ke ni bwo ne jéilé ne ko Padué.* ‡‡† *18.24 Jérémie 51.49; Pii Beetihi 17.6* ‡‡‡ *Wieli a pwooti te Ioane, pana e tii a tii ce, ai wieli a behi pwooti te pa âcélo.* § *19.2 Deutéronome 32.43; Pii Beetihi 6.10*

§† *19.6 Pii Beetihi 14.2* §†† *Pwohewii a éé a tabe pwobwaatéép—ai Pwohewii ni jié na junihe ubwo.* §‡ *19.7–8 Ésaïe 61.10; Pii Beetihi 21.2* §‡† *19.9 Mataio 22.2–3* §† *19.10 Apostolo 10.25,26; Pii Beetihi 22.8–9* §‡ *Na lé pajuujuhi... ai Nina lé te cumang ha a juuju, na e habwii wo Iésu.*

mu ko lépwo péroféta, ke e ne me lé patemehi a
pwooti te Padué †.»

pwonehi a bwohemwo: @ 7 naado na e alihi wo Ioane <η>

(Pwahamii tii: 19.11—21.8)

1 <η> Pa atebwo pwo a haricaan pwojo

11 ††É alecehen, ke é alihi a miiden he tehi, ke é alihi a
haricaan na pwojo. Ke pwo pa apulie na e tebwo
pwon, na pii kon pie ‘Mwomwon ke Juuju’. Be mwom-
won ke juuju a bwo tauti ne ni apulie ten. Ke e tauti ke
e pwopa ko a mwomwon. 12 ‡Ni naamiin, ke pwohewii
ni duwele miû, ke hiwon ni kuron pwo punin. Pwo a nii
apulie na tii ne kon, na te tice pace apulie celi e teme-
hi. Te weeng cehi na e te temehi. 13 ‡†Ke e cuwohe a ep-
wén na timi ko cewéle. Ke a niin pie: ‘Pwooti te Padué’.
14 Lé âcéin ne ni mwocoda he miiden, pwo ni hari-
caan na pwojo. Ke te ju elélowo ni epwénelé, ke te ju
pwojo ehi.
15 ‡‡E wie pwon a teua na te junihe ânyee, beme
pwocuhinaado te ni bele. Ke e bo pihuô me mwoiu ko
a bwaja toki. Ke e bo caagetilé pwohewii a bwo caageti
ne ni ace tabe megele. Weengaa a pwo-okéé ko
Padué, na te junihe pwojunuun. 16 ‡‡†Ke é pwo a epwé-
nen, ke é pwo a pan ‡‡‡, ke tii ne pwon pie:
Pa Apihuô te ni apihuô,
ke e Daame he ni daame.

2 <η> A meni bwaaoléé me a pa

17 §Ke é ali pa âcélo, na e cuwo ha a téale. Ke e ko toii
da céii ni meni bwaaoléé, na lé ko téé ko miiden pie:
«Geé âbé ne ko a piwiinaado ubwo na e piwâamihi wo
Padué me dewé.18 Geé âbé, beme geé wii a mehi ni
daame, ke a mehi ni caa te coda, ke a mehi nina pwo
niihelé, ke a mehi ni haricaan, me nina lé tebwo pwon.
Geé wii a mehi ni apulie ati: ni *apenem tice ja kon me
nina time uce ni apenem tice ja kon; ni apulie na piub-
wo jélé me nina piwahin jélé.»

3 <η> Imwi pa iténaado me pa péroféta agele

19 Ke é ali pa iténaado me ni daame pwo bwohemwo,
he lé ko pitapitihi ni mwocoda telé, beme lé pipwopa
ne ko pali e tebwo pwo ali haricaan pwojo, me a
mwocoda ten.
20 §†Ke imwi pali iténaado me pali péroféta agele.
Weeng kuti pali e pwo li *pipwojunuun me de pali ité-
naado, beme e pipwohuô te li apulie, li lé hegi a ine
pali iténaado, ke lé pipaunuhi a démen.
Ke lé tahilu ne ha a jié miû, he lu mwo teko mulie,
beme e cinilu na a dep na éle. 21 Ke tai taunu ati lép-
woli apwopa telu, ko ali teua li e wie mu pwo pali e
tebwo pwo ali haricaan pwojo. Ke ni bwaaoléé, ke lé tai
wii, ke pwoluu jélé ko ni mehi li apulie.

4 <η> Cie Caatana he na 1000 ni jo

20 §††É alecehen, ke é ali pa *âcélo na e opé mu he
miiden. Ke e pé ne he in a kilé ko a pwon na te
tice anebwén kon, me a itihe toki na te junihe ubwo.
2 §‡Ke e imwi ali dragon. A dragon naa, ke pa bwien he
ni bécéiuhe tan, a niin pie ‘pa apipé ne kon’, ai wo
*Caatana, ‘pa acubwonikenye’. Ke e cieeng wo pali âcé-
lo he na 1000 ni jo. 3 Ke e tahieng ole ha ali pwon li te
tice anebwén kon §‡†, ke e kiléhi bwonieng ne ha ali
pwon, beme time e bo uce pipwohuô mwo te ni bele,
ânebuhe a anebwén ko ni jo na 1000. Ke é alecehe
anaa, ke bo tuwoeng mwo, ha a cuwo benaamwon.
4 §†Ke é alihi ni atebwo he daame. Nina lé tebwo
pwon, ke lé hegi a mwomwon me lépwo atautinaado.
Ke é ali mwo lépwona taunulé. Weengi a watihen me
taunulé: Be woélé lépwo apajuuju Iésu, ke lé pipate-
mehi a pwooti te Padué. Time lé uce pipaunuhi pa ité-
naado me a démen. Ke time lé uce hegi a inen ne pwo
bwaadelé, ai é ne ko ni ilé. Be e caa pamulipilé mwo
wo Padué mu ha amele, ke lé caa daame me Kériso he
na 1000 ni jo.
5 Be woélé lépwo bécéiuhen na e pwiilé wo Padué
mu ha awieme ni amele. Ni béé amele, ke time lé o
uce mulie cemwo mu ha amele ânebuhe a anebwén
ko ni jo na 1000. 6 §‡Lé te junihe pipwodéén ne ni bécéi-
uhe amele, be e caa pwiilé mwo wo Padué, be eâni-
men delé. Ke a béalohe mele §§†, ke te tice mwomwon
den ne kolé. Ke lé o pipwoeabwé te Padué me Kériso.
Ke lé o daame me Kériso he na 1000 ni jo.

5 <η> Tahi Caatana ne ha a miû

7 Hemepie bo caa nebwén ni 1000 jo, ke wo Caatana,
ke bo pawieeng mwo mu he karépu. 8 §§‡Ke e o engen
pitihi a bwohemwo, beme e â pipwohuô te ati ni bele
pwo bwohemwo, a bwopiinen pie Gog me Magog §§§.

† *Dernière phrase—ai A juuju na e habwii wo Iésu, ke a juuju na e pamwoiu lépwo péroféta, beme lé pipatemehieng.* †† *19.11 Psaume 96.13; Ésaïe 11.4; Pii Beetihi 1.5, 6.2* ‡ *19.12 Daniel 10.6; Pii Beetihi 1.14, 2.17* ‡† *19.13 Ésaïe 63.1—3; Ioane 1.1,14* ‡‡ *19.15 Psaume 2.9; Pii Beetihi 1.16, 14.20* ‡‡† *19.16 Pii Beetihi 17.14* ‡‡‡ *É pwo a epwénen, ke é pwo a pan (cuisse)—Wieli é pwo a epwén na tawii lupwo pan.* § *19.17 Ézékiel 39.17—20*

§† *19.20 Pii Beetihi 13.12—17, 20.10* §†† *20.1 Pii Beetihi 9.1* §‡ *20.2 Genèse 3.1; Pii Beetihi 12.9* §‡† *Pwon li te tice anebwén kon—Omehi note* §† *20.4 Daniel 7.9,22,27; 1 Korénit 6.2; Pii Beetihi 13.17* §‡ *20.6 Pii Beetihi 1.6* §§† *A béalohe mele—Omehi a niide a tii 14.* §§‡ *20.8 Ézékiel 38.2,9,15—16* §§§ *Gog me Magog—A inenaado ko lépwona lé cubwoni Padué. Omehi Ézékiel pwahamii tii 38 me 39.*

Ke e neibulé, beme lé pipwopa [ne ko Padué, me ni
apulie ten]. Ke te junihe hiwon jélé koja ni won jeoté ti-
cepwon [ke pwocoon me nye pinelé].
9 †Ke lé â ati pwo a bwohemwo, ke lé mu aujenihi a
apimu ibu te ni naî Padué: a pwomwo ubwo na te juni-
he eânime Padué kon. Ke e opé mu he miiden a miû te
Padué, ke e te cini ati kuti a bele na e neibuhi wo
Caatana.
10 ††Ke mepwo é ne ko Caatana, pali e pipwohuô telé,
ke tahieng ne ha a jié miû me a dep na éle, pele pali
iténaado me pali péroféta agele. Ke lé o te junihe pi-
cani bwén ke pwang, dieli mwo.

6 <η> A bénebwéne tautinaado

11 É alecehen, ke é alihi a atebwo ubwo he daame na
te ju pwojo ati. Ke pwo pa apulie na e tebwo pwon. Ke
tieden a miiden me a bwohemwo ne he pwahamiin, ke
caa time genye bo uce alilu mwo. 12 ‡Ke é ali ni apulie
na lé caa mele, nina pwonaado ne kolé ke nina pitice-
naado ne kolé, he lé ko cuwo ânebuhe ali atebwo he
daame.
Ke tehi a tii ko [ni apulie na lé bo hegi] *a ju mulip
dieli mwo. Ke pwo ni béé tii na tehi mwo, na tii ne hen
ati ni bwomu te ni apulie. Ke tauti ni amele, âcehi ana
tii ne he ni tii naa. 13 ‡†A jié, ke e ne mwo nina lé mele
ne he jié. A mele, ke a amu te ni amele, ke lé ne mwo
ni amele na lé wéilé. Ke tai woélé, ke tai tautilé, ne he
nina lé mu ko pwo. 14 Ke a mele, ke a amu te ni amele,
ke tai tahilé ne ha a jié miû. A jié miû, ke a béalohe
mele. 15 ‡‡Ke mepie pwo ace apulie celi time uce tii a ni-
in ne ha a tii ko a mulip, ke o tahieng ne ha a jié miû.

7 <η> A miiden me a bwohemwo @ na mwo coho

21 ‡‡†É alecehen, ke é alihi a miiden me a bwohem-
wo na mwo coho. Be caa tieden a bécéiuhe mi-
iden me a bécéiuhe bwohemwo, ke caa tieden mwo a
jié. 2 ‡‡‡Ke é alihi a pwomwo ubwo iitihi, a *Iérusaléma
na mwo coho, he e neopé mu he miiden wo Padué. E
te junihe pipwopweeng, pwohewii êce toomwo celi e
pipwopweeng ne ko pa aiu hen, beme lu piaten. 3 §Ke é
téne a pwocihe na ubwo na e âbé mu pwo a atebwo
he daame, na e pii pie:
«É jenaa, ke wo Padué,
ke e ha awieme ni apulie.
Ke lé o caa bele ten.
Ke e o caa mu pelelé,
ke o caa Padué helé.
4 §†Ke e bo tahi ati ni tabehaamiilé.
Ke caa tieden a mele,
ke caa tice téé me picani.
Be caa tieden ni naado bwolihi.»

5 §††Ke e pii wo pana e ko tebwo pwo ali atebwo he
daame pie: «Geé alihi! Be é pemihi ati ni naado me tai
coho.»
Ke e pii mwo pie: «Go tii, be juuju ke mwomwon ni
pwooti tong.»
6 §‡Ke e pii tong mwo pie: «Caa tai cuwo ati! Be woéo,
ke é *Alfa*, ke é *Oméga*; woéo, na é atabuhi kon, ke é
anebwén kon. Wo paceli nimen me e ûdu, ke é bo ne
ten me e ûdu a tabe na te tice cuhin: a tabe he a acaa-
matabe ko a mulip. 7 §‡†Ke é bo ne te lépwona lé piwé-
den ati ni *adéihi naa. Ke é bo Dué helé, ke lé bo
naîng.
8 §†«Ke mepwo é ne ko ni béén [ke é bo pwocuhinaa-
do telé] §‡:
Nina mwotilé me lé pwo celi wâé;
Nina muhi telé me lé céihi;
Nina lé gele;
Nina mwiihi ni bwomu telé;
Nina lé pipule hauli;
Nina lé pitaunulé;
Nina lé pwodooki;
Nina lé pipaunuhi ni *déme duéé.

«Ati ni apulie naa, ke o tahilé ne ha a jié miû, me a dep
na éle. Be weengaa a béalohe mele te ni apulie naa.»

A Iérusaléma na mwo coho

9 É alecehen, ke e âbé beniéo wo pa céiu béé lépwoli
7 *âcélo, li lé pé li mwotabe li oba ko li 7 bénebwéne
apwohi li ubwo. Ke e pii tong pie: «Go âbé, me é hab-
wii tem ê ewa toomwo na e caa pipégalieng wo pa
*Nahi Muto me e mwoden.»
10 §§†Ke e âbé kong a *Jenen Iitihi, ke e pééo da pwo a
juwole na te junihe ubwo, ke te junihe bwali. Ke e hab-
wii tong a pwomwo ubwo iitihi Iérusaléma na e neopé
wo Padué mu he miiden. 11 §§‡Ke pwéélang kon *a wâé
te Padué. Ke pwomelaan pwohewii a péi na te junihe
ubwo a cuhin, pwohewii a péi na pun bupwi, na te juni-
he piniêdiihi pwohewii a kéle. 12 §§§Ni goomwa babé, ke
te junihe bwali, ke tabo. Ke 12 ni pomwa kon, ke 12 ni
âcélo na lé wéihi. Ke tii, ne ko ni pomwa, ni nii ni 12
pwomwoiu te a bele *Isaraéla. 13 Cié ni pomwa he ni
piduaan: cié he na e taa tuie lang a téale, ke cié he na
e nuule lang na a téale, ke cié ne he pwon, ke cié ne

† *20.9 2 Rois 1.10* †† *20.10 Psaume 11.6; Pii Beetihi 19.20, 21.8* ‡ *20.12 Daniel 7.9–10; Mataio 25.31–46; Apostolo 17.31; 2 Korénit 5.10; Pii Beetihi 13.8* ‡† *20.13 Roma 2.6; 1 Pétéru 1.17; Pii Beetihi 2.23, 22.12* ‡‡ *20.15 Psaume 69.30* ‡‡† *21.1 Ésaïe 65.17; 2 Pétéru 3.13* ‡‡‡ *21.2 Ésaïe 52.1, 61.10; Ébéru 11.16, 12.22; Pii Beetihi 3.12*

§ *21.3 Lévitique 26.11,12; Ézékiel 37.27; Zakari 2.14; 2 Korénit 6.16* §† *21.4 Ésaïe 25.8, 35.10, 65.19; Pii Beetihi 7.17* §†† *21.5 2 Korénit 5.17* §‡ *21.6 Ésaïe 55.1; Jérémie 2.13; Ioane 7.37; Pii Beetihi 1.8,17, 22.17* §‡† *21.7 2 Samuel 7.14; Psaume 89.27–28* §† *21.8 Mataio 25.41; Ébéru 10.38–39; Pii Beetihi 20.15, 22.15* §‡ *Time uce a pwooti te lépwona nimelé me lé piténede Padué kehe icehi ana lé tupwo, ke pwo nina ta he ni béé benaamwon. A pwooti te lépwona lé jéilé ne ko Padué die ha a pwonehin.* §§† *21.10 Ézékiel 40.2* §§‡ *21.11 Ésaïe 60.1–2,19* §§§ *21.12–13 Ézékiel 48.30–35*

cehimwa. 14 Ni goomwa babé, ke ne a paan pwo ni péi
na 12. Ke ni péi na 12 naa, ke e pwon ni nii ni 12
*apostolo te pa Nahi Muto.

A ja ko a pwomwo ubwo

15 †Ke e pé a béja a womeéle na mwani megele wo pa
âcélo na gemu picihe, beme e jahi a pwomwo ubwo, ni
pomwa kon, ke a babé kon. 16 Ke te ju piwie jame ni
goomwa he ni piduaan na paa. Ke e jahi ko ali béja
womeéle, ke te tai 12000 ni jame ni piduaan nge hem-
wo, ke é da ko miiden ††. 17 Ke e jahi li goomwa babé,
ke e pwo 144 béja ‡. Be e te jahi ko a béja te ni apulie
wo pali âcélo.
18 ‡†Ni goomwa babé, ke pwo ko ni péi na te junihe
ubwo a cuhin, na pun bupwi. A pwomwo ubwo, ke
mwani megele, na te junihe piniêdiihi pwohewii a kéle.
19 Ni péi paa a babé kon, ke lé pwonaamuun ko ni péi
na te junihe ubwo a cuhin, ne he ni muko pétaapwo
bwomunen:

A bécéiuhe péi paan, ke pun bupwi;
A béalohen, ke pun;
A béciéhen, ke pihiwon ni apunen;
A bépaahen, ke pun bupwi ke pun miiden;
20 A bénim hen, ke megele pwohewii a cewéle;
A bé6 hen, ke megele bwiile;
A bé7 hen, ke pun bupwi pwojo;
A bé8 hen, ke muuéi pwojo;
A bé9 hen, ke nyen;
A bé10 hen, ke nyen pun bupwi;
A bé11 hen, ke megele nyen;
A bé12 hen, ke muuéi.

21 Ni 12 pomwa, ke ni *perle* na 12. Ke ni muko pétaap-
wo pomwa, ke te pwo ko a *perle* na te céiu. Ke te ju
mwani megele a apimu ibu te ni apulie, ke pwéélang
pwomelaan.

Pwéélang a pwéélang de Padué

22 Kehe time é uce alihi ace *mwaiitihi, be a mwaiitihi
ten, ke wo Padaame Padué na pwojunuun ne ko ati ni
naado, me pa Nahi Muto. 23 ‡‡Ke a pwomwo ubwo, ke
caa time e uce hane a pwéélang ko a téale, me a wole.
Be a wâé te Padué, ke caa te pwéélang kon. Ke wo pa
Nahi Muto, ke a pwéélang den. 24 ‡‡†Ke lé bo mulie ha a
pwéélang ko a pwéélang den na ati ni bele. Ke ni
daame pwo bwohemwo, ke lé bo pé ngen ati ni wâé
telé. 25 ‡‡‡Ke o caa time uce capuhi ni pomwa ten, be o
caa time uce bwén hen. 26 Ke ni bele pwo bwohemwo,
ke lé bo pé ngelang, ati ni naamuulé me ni wâé telé.
27 §Te tice ace céiu naado celi mwiihi, celi e o taa ha a
pwomwo ubwo naa. Ke time lé o uce taa lang ne ni
apulie na mwiihi ni huô telé, ke lépwo agele. Kehe te
icehi nina caa tii ni niilé ne ha a tii ko a mulip te pa
Nahi Muto.

A éémwa na e ne a mulip

22 §†É alecehen, ke wo pali *âcélo, ke e habwii tong
a éémwa na e ne a mulip. Te ju bwakenu, na e
téte mu ko a atebwo te Padué, me pa *Nahi Muto,
2 §††é ha awieme a apimu te ni apulie ati ne ha a pwom-
wo ubwo. Ke é ko lupwo jije éémwa, ke e cuwo lang a
acuwo ko a mulip. Ke e ne ni acehin, he na 12 ni wole
ha a jo. Ke ni madihin, ke lé pwo me etihelé na a bele.
3 Ke o caa te tice apwohi.
Ke o caa e ha a pwomwo ubwo a atebwo te Padué
me pa Nahi Muto. Ke lé bo pipaunu Padué wo lépwo
eabwé ten. 4 §‡Ke lé bo alihi a pwahamiin. Ke a niin, ke
o bo tii ne pwo ni bwaadelé. 5 §‡†Ke o caa te tice bwén,
ke o caa te tice apulie celi lé hane me pwéélang kolé,
ce mwomiû, ai a pwéélang ko a téale. Be wo Padué, ke
e bo pwo me pwéélang ko ni eabwé ten a pwéélang
den, ke lé bo daame dieli mwo.

Bénebwéne pwooti

6 §†É alecehen, ke e pii tong wo pali âcélo pie: «Ni
pwooti ce, ke mwomwon, ke juuju. Ke e ne a *Jenen
Iitihi te ni péroféta wo Padaame Padué. Ke e pahede
pa âcélo ten, me e â habwii te ni eabwé ten, nina e o
caa tuie.»

E mwojuia cemwo wo Iésu

7 §‡E pii wo Iésu pie: «Geé téne, é o caa âbé!»
*Adéi pa apulie na e piténedehi ni pwooti te Padué
na e ha a tii ce!
8 §§†Woéo Ioane na é alihi ke é téne ni naado naa. Ke
me é caa nebwén ko téne ke alihi ni naado naa, ke é
tidihi jiling ko ni a pali âcélo na e habwii tong ni naado
naa, beme é pipaunueng.
9 Kehe e pii tong wo pali âcélo pie: «Ûhu! Go nemwo
wonaa, be woéo, ke te pa eabwé pwohewiiko,
pwohewii ni béé péroféta, ke pwohewii mwo nina lé
ténedehi ni pwooti na e ha a tii ce. Te wo Padué cehi
na me go pipaunueng.»
10 Ke e pii tong mwo pie: «Go nemwo cile me dem ce-
hi, ni pwooti te Padué na élé ha a tii ce. Be caa e

† *21.15 Ézékiel 40.3; Pii Beetihi 11.1* †† *12000—A ocine ko a bwo pimu ibu te Padué me ni apulie ten. 12000 = 3 x 4 x 1000. 3 = numéro te Padué (Caa, me pa Naîn, me a Jenen Iitihi); 4 = ni 4 piduaan nord, sud, est, ouest*

‡ *Béja—Coudée: demi-mètre. (A jame a i pa apulie, mu ko ni mwodéin, die ko ni juluuin.)* ‡† *21.18–21 Ésaïe 54.11–12*

‡‡ *21.23 Ésaïe 60.19–20; Pii Beetihi 22.5* ‡‡† *21.24 Ésaïe 60.3,5* ‡‡‡ *21.25 Ésaïe 60.11* § *21.27 Ésaïe 52.1; Ézékiel 44.9; 1 Korénit 6.9–10* §† *22.1 Ézékiel 47.1* §†† *22.2 Genèse 2.9; Ézékiel 47.12; Joël 4.18; Zakari 14.8* §‡ *22.4 Mataio 5.8; Pii Beetihi 3.12* §‡† *22.5 Daniel 7.18,27; Pii Beetihi 5.10, 20.6, 21.23,25* §† *22.6 Pii Beetihi 1.1* §‡ *22.7 Pii Beetihi 1.3* §§† *22.8 Pii Beetihi 19.10*

mwonu a tan, na e o caa pacuwohi ati ninaa wo
Padué.
11 †«Wo pana ta nang, ke wâé heme e te cuwo ko pwo
ana ta! Ke wo pana wâé ten me e te cuwo ko pwo ana
mwiihi, ke wâé heme e te cuwo ko pwo ana mwiihi! Ke
wo pana wâé nang, ke wâé heme e te cuwo ko pwo
ana wâé! Ke wo pana e mulie me de Padué, ke wâé
heme e te cuwo ko mulie me de Padué!»

Woéo na é atabuhi kon ke é anebwén kon

12 ††E pii wo Iésu pie: «Go téne, be é o te ju téele âbé!
Ke é bo pébé ni cemung. Ke é bo muko ne telé, ne he
ni muko bwo penem delé. 13 ‡Woéo, ke é *Alfa*, ke é
Oméga, pa bécéiuhen, ke pa bénebwénen, pa atabuhi
kon, ke pa anebwén kon.»
14 ‡†«Adéi nina lé puu ni epwénelé. Be o pwo mwom-
won delé me lé wii a acehi a acuwo ko a mulip. Ke o
pwo mwomwon delé me lé taa he ni pomwa ko a
pwomwo ubwo. 15 Ke lé mu pwomwo ne nina lé mulie
hauli, ke ni apwodooki, ke ni apipule hauli, ke ni
ataunuhi apulie, ke nina lé pipaunuhi ni *déme duéé,
ke ni agele!
16 ‡‡«Woéo Iésu, ke é pahede pa âcélo tong, beme e â
patemehi ninaa, me de ni acéihi. Ati ninaa, ke juuju. Be
woéo, ke pa piebehi a pwomwoiu te pa daame *Davi-
ta; woéo pa ceni pwopwometan, na é pé da a téale.»
17 ‡‡†A Jenen Iitihi me ê Apiaten, ke lu pii pie: «Âbé!»
Ke wo paceli e téne anaa, ke me e pii pie: «Âbé!» Ke
me e âbé wo paceli nimen me e ûdu. Wo paceli nimen
kon, ke e o hegi me tice cuhi a tabe na e ne a mulip.

Nemwo taatééhi ni âne a pwooti ce

18 ‡‡‡Woéo Ioane, na é patemehi te ati ni apulie na lé
téne ni pwooti na e ha a tii ce, pie: Mepie pwo pace
apulie, celi e pibitehi ni pwooti na e ha a tii ce, ke wo
Padué, ke e o pinebehi ni apwohi na ubwo na tii ne ha
a tii ce. 19 Ke mepie e pétaabwon ace céiu naado mu
he ni pwooti na e ha a tii ce wo pace céiu apulie, ke wo
Padué, ke e o pétaabwon kojaeng a den mu ko a acehi
a acuwo ko a mulip, ke a den mu ko a pwomwo ubwo
iitihi na tii ne ha a tii ce.
20 §Wo [Iésu] pana e *pajuujuhi ni naado naa, ke e pii
pie: «Éa, é o te ju téele âbé!»
Amen! Âbé, go Padaame Iésu!
21 Ke a wâé te Padaame Iésu, ke e bo mu pelewé ati!
Adéikewé!

† *22.11 Daniel 12.10* †† *22.12 Ésaïe 40.10; Jérémie 17.10; Pii Beetihi 2.23* ‡ *22.13 Ésaïe 44.6; Pii Beetihi 1.8,17, 21.6* ‡† *22.14 Genèse 2.9, 3.22* ‡‡ *22.16 Nombres 24.17; Ésaïe 11.1,10; Roma 1.3; Pii Beetihi 2.28, 5.5*

‡‡† *22.17 Ésaïe 55.1; Pii Beetihi 21.6* ‡‡‡ *22.18–19 Deutéronome 4.2, 13.1* § *22.20 Pii Beetihi 2.16*